Kantzler István

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE
Kecskemté

1970 JUN 7-

7021

Kantzler István: Konyhában.

naújváros ma csaknem ötvenezer lakost számlál. S az 1951. tavaszán felépült első, Május 1. nevet viselő utca birtokbavétele óta hét jókora, egymástól jól elkülönülő részre tagozódik a város. E nagy — a sokszáz lakásos tömböktől a kertes családi házakig, a magyar építészet utóbbi 20 évének minden stílusirányzatát képviselő — kerületek érdekes, harmonikus egésszé ötvözik a szocialista települést.

Mégsem túlzás állítani, hogy ezen a harmonikus egészen belül nagy lehetőségei maradtak a továbbfejlődésnek. Szinte minden városrészben folyik az építkezés. Nem véletlenül vetődik fel a gondolat: vajon a következő húsz év múlva már százezer ember otthonává válik Dunaújváros?

Mert a szó legnemesebb értelmében otthon ez a város, melynek minden lakása fürdőszobával, távfűtéssel, meleg vízzel, gázzal ellátott. Otthon, a lakáson kívül is. Azzá teszik parkjai, üde rózsaligetei, a széles utakat szegélyező platánfái, erdőligetei, játszóterei.

Jogos büszkeséggel az ifjúság városának vallják szűkebb hazájukat a helybeliek. Hiszen a lakosság átlagéletkora 30 év. És az összlakosság fele 26 éven

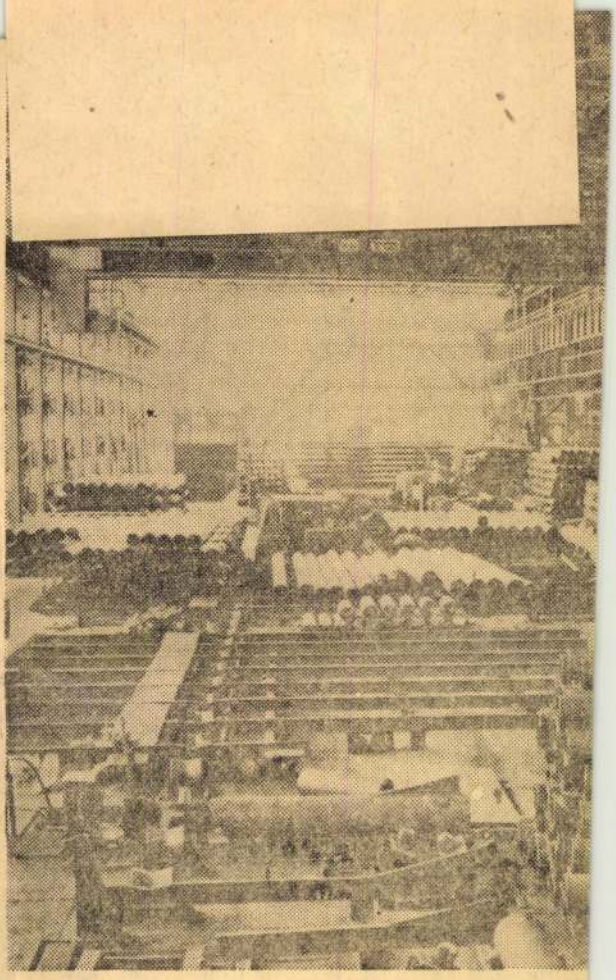

Spirálisan hegesztett csövek nagy mennyiségben ismerősek? Ezek biztosítják a Szovjetunióból érkező ből terebélyesedik a magyar földgázt házhoz, üzem

Kány

l.

Csikvári Aladj

191. l.

VITÉZ NAGYBÁNYAI HORTHY MIKLÓSNÉ

ŐFŐMÉLTÓSÁGA LEGMAGASABB VÉDNÖKSÉGE ALATT ÁLLÓ

A „MAGYAR MŰVÉSZETÉRT"

KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS

KÉPES TÁRGYMUTATÓJA

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ORSZÁG VILÁG

Kánya Gyula
1968 MÁR. 20

AZ C

1021

Fába faragta az egri vár ostromát

»Olvastam a lap február 28-i számában egy hetvenéves népművészről, aki fába farag történelmi jeleneteket, köztük a tatárjárást. Két esztendővel ezelőtt én is diófába vágtam a fejszém, akarom mondani, a bicskámat. 68 éves megrokkant ácsmester vagyok. Rokkantságom alatt jöttem rá a fafaragás gyönyörűségére. Először kisebb dolgokat, majd történelmi alakokat formáltam. Nemrég megörökítettem Gárdonyi Gézát, akit személyesen is jól ismertem. Kifaragtam a házát és híres diófáját is. Elkészítettem egy nagyszabású domborművet az egri vár ostromáról. 2500 órát dolgoztam rajta. A munka örömét fokozza a nagy érdeklődés; sűrűn jönnek látogatók az országból, sőt egy alkalommal a Magyar Rádió riporternője is felkeresett és színes adásban számolt be a hallgatóknak a munkámról« — Kánya Gyula, Eger.

**Egy élelmes tokiói vendéglős
megvásárolta egy csődbe jutott
vállalat
óriási páncélszekrényét,
s abban bisztrót rendezett be.
A bisztró hamar közkedveltté vált,
amiben talán annak
is része van,
hogy a széfben a vendégek
„értékesebbnek«
érzik magukat**

Kánya István

a szegedi festők Erst

Ócskapiac, of

Őszi est, of

Szeged 1946. okt

A Műemlékek Országos bizottsága

tekintetes Igazgatoságának

B U D A P E S T

Alulirott, azon alázatos kéréssel fordulok a mélyen tisztelt Igazgatosághoz, hogy az ide mellékelt borítók felhasználásavál kegyeskedjék velem tudatni. :

" Az europai Történelmi műemlékek /régiségek védő egyesülete"

pontos cimét.

Kanzi Ágost

1021

1980. XI. 29. Televizió 2. müsor 21,40 Kal

TV Hiradó 2.

- Az 53. bizományi képaukció anyagát mától láthatják az érdeklődők a MOM Szakasits Árpád Müvelődési Házában. Összesen 300 festményt mutatnak be. A képek zöme védett, tehát csak hazai gyüjtők vagy muzeumok vásárolhatják meg.
A bécsi biedermeier arcképfestészet egyik nagyon szép darabja Franz Eibel alkotása. Ugyanilyen finomsággal alkotta Kanzi Ágost az itt látható két portréját. Markó Károly fiának Markó Ferencnek ugyancsak két képe kerül majd árverésre. Csók István, Szinyei-Merse, Vaszary János remekmüvei közül is több kerül majd kalapács alá. Figyelmet érdemel az alföldi festészet kiemelkedő darabja Koszta József nyilt egyszerüséggel megfestett tanyarészlete. És természetesen ezuttal is hoztak az aukcióra XX. századi modern irányzatokat képviselő alkotásokat is.
Az érdeklődők december 9-én és 10-én képaukción versenyezhetnek majd e szép birtoklásáért, ugyanitt a MOM Müvelődési Házában.

KIÁLLÍTÁS

ÜVEGMŰVÉSZET

DR. POGÁNY FRIGYES megnyitó beszéde az Iparművészeti Múzeumban az „Ipari Üvegművészet" címmel rendezett kiállításon

Egy történelmi korszakon átívelő művészet, műfaj talált otthonra a csodálatos anyagban, az üvegben. Évezredes múltból csillognak felénk az első alkotások. Évezredek folyamán nem öregedett, sőt, ahogyan mondani szoktuk, reneszánszába lépett. Szinte új anyagként tiszteljük az építészetben, s számos területén az emberi környezetalakításnak, mert lehetőségeinek skálája, spektruma kiterjedt. Spektrum? Ez a fogalom nemcsak uralmának szélességét jelöli, de a szó valódi optikai értelmében is jellemléhez tartozik. Tömör anyag, mely sokszor tagadni is képes anyagmivoltát, a fények és színek varázslatosságával. Szemefénye modern épületeinknek, tükrözi az eget, s már-már össze is ölelkezik vele, amikor tizedmikronnyi pontossággal csiszolva fényévek millióinak távolságából hozza közelünkbe a galaxisok világát. És az is jellegéhez tartozik, hogy barátságot tud kötni minden más anyaggal; harmonikusan társulhat minden szilikáttal, hiszen ő is annak származéka, aztán fémmel, fával, textillel és magával az élő anyaggal is, legyen az növény, virág vagy éppen kezünk, sőt ajkunk érintése.

Nos, ez a nagyszerű műfaj, az üvegművészet, valóban reneszánszát éli a világon, s ezt az eddig elmondottakon kívül a technika, az ipar páratlan fejlődésének és lehetőségeinek köszönhetjük. Tudjuk, hogy a technika lendítője a társadalmi igény, de ugyanakkor az alkotások, az alkotásokat szülő ipar is visszahat a társadalmi igényekre, s kell is, hogy visszahasson, hiszen a művészet nem passzív szolgáló csupán, hanem nevel, harmóniáival jobb és szebb életet teremt. És nyilván ezt a – mondjuk szent – hivatását elsősorban a mi társadalmunknak igényeljük, s így igényeljük azt is, hogy a tehetősek, kiváltságosak körén túl – hiszen ilyen privilégiumokat már nem szívesen ismerünk el – társadalmunk széles rétegeiben is betöltse hivatását.

Ezeket a talán már túlságosan is ismert gondolatokat ébreszti bennem ez a szép kiállítás. De éppen azért inspirál az ismert gondolatok ismétlésére, mert itt már a gondolatok elvontságából kilépve, szemtől-szembe állunk a művekkel, a mai üvegipar mai eredményeivel. Tudom jól, hogy könnyű a gondolatokat szavakká formálni, de tárgyakban, művekben megvalósítani csupán számos probléma megoldásával lehet.

Úgy érzem, hogy az Üvegipari Művek legújabb erőfeszítései áhított céljaink felé vezetnek, mind konkrétabban, mindinkább felismerve az esztétikum szerepét, jelentőségét társadalmunkban, életünkben. S mivel nem tudok kilépni hivatásom köréből, engedjék meg, hogy örömmel regisztráljam: Főiskolánkról kikerült tehetséges tervezőművészeink – úgy érzem – igen jelentős szerepét a kiállított gyárak, vállalatok bemutatott teljesítményeiben. Ajka, Karcag, Miskolc, Orosháza, Parád, Salgótarján, Tokod gyárainak anyaga csillog felénk, számos esetben igen csábítóan, a Salgótarjáni Síküveggyár installációs vitrinjeinek kulturáltan rendezett környezetéből. És engedjék meg, hogy szeretettel köszöntsem fiatal művészeinket – az Alma Mater nevében is –, akiknek személye, egyénisége itt tükröződik műveik fényében, színeiben; Burkus Jánost, Fábri Jánost, Kanyák Zsófit, Lacjaks Máriát, Rénes Györgyöt, s nem utolsósorban Dárday Nikolettet, aki nemcsak műveivel, de más irányú működésével, lelkesedésével töri a korszerű magyar üvegművészet mind szélesebb ösvényét. S nem szeretném említés nélkül hagyni azokat a tervezőművészeket, akiket ugyan személyesen nem mind ismerek, de műveiken keresztül szólnak hozzánk. Azt hiszem, hogy valóban új perspektívák felé tekint a magyar üvegipar, s e perspektíva fokozatosan, mind jobban megnyílik a hazai széles rétegeknek szánt magasszintű nagyobb szériák felé is, azzal az igényességgel, miként azt a külföldnek szánjuk. Tudom, hogy a külföldi piac mit jelent, s azt is, hogy a kinti igények milyen differenciáltak. Ezért egyrészt örömmel tölt el a szitanyomás, a felületi festés fokozatos térhódítása, de milyen jól esnék ebben is azt a magasabb ízlésszintet látni, vagy annak tendenciáját, mint ami számos alkotásban annyira megragad.

A hagyományos technikák új, korszerű szemléletet tükröznek, az eklektizálást lehetőleg kerülve. A színezés, a dekor, s maga a funkció és forma, amely nemcsak hordozója ezeknek, hanem meghatározója, stílusegységet mutat sok-sok alkotáson. Az esztétikai igényesség növekedését bizonyítva az Iparművészeti Tanáccsal közösen kiírt pályázatok is lendítik. S lendíti a mi Főiskolánkon az üvegtervező szak oktatási-nevelési munkáját az a lehetőség, amit számunkra az Üvegipari Művek vezetősége nyitott Budapesten az üveg-

olvasztásra. Ezen a helyen ezért is – tehát nemcsak az üvegművészet útjainak egyengetéséért – mondok köszönetet Szokup Lajos vezérigazgató elvtársnak.
A gondolatokhoz, ahonnan elindultam, végezetül visszatérek. Évezredes művészet fonalán jutottunk el a mába, s ennek eredményeit az évezredes iparművészetek otthonában, a Magyar Iparművészeti Múzeumban mérhetjük le. Az idő, a történelem megszakítás nélkül folyik. Maiak csak akkor lehetünk, ha ismerjük a múltat, s a folyamatot, amely a mába torkollik. Éppen úgy a történelem sem szakítható el a mától, hiszen majdan a ma is történelemmé válik. Ezt a nagyszerű összefonódást látom, érzékelem abban, hogy a Múzeum – a történelem otthona – tárja elénk a mát, de felcsillantja vitrinjében azt kort, amely a modern üvegművészet egyik bázisa volt. Ezért a Múzeum főigazgatójának is köszönet jár.
A történelem folyamán a művészetek változtak. De az anyag törvényei nem sikkadtak el. Sőt, sok minden, ami az ember életében a humánum kiteljesedésében alapvető, szintén maradandóan élhet tovább. Hellasban a jövendő anyákat szép tárgyakkal vették körül, mert hitük szerint a szép környezetben jobbak lesznek az emberek. A szépség és jóság – tegyük hozzá – az igazság, valamiképp a mi szemléletünkben is egybeforr. Ez lebegjen üvegművészetünkért felelősségteljes hivatástudattal és lelkesedéssel dolgozó minden embertársunk szeme előtt, akár fizikai munkával, szervezéssel vagy tervezéssel járul hozzá e nagyszerű művészet további fejlődéséhez.

FRANTISEK VIZNER KIÁLLÍTÁSA

A Csehszlovák Kultúra rendezésében láthattuk Budapesten a csehszlovák tervezőművész üvegtárgyainak bemutatóját. Vizner a prágai Iparművészeti Főiskolán diplomázott, és a cseh üvegművészet nagyjainak haladó hagyományát folytatja. Tevékenységi köre főleg a modern ólomkristály és a préselt díszüveg. Olyan nagyüzemi gyártásra alkalmas ólomkristály edényeket alkot, melyek egyedi darabként is megállják a helyüket. Az ipari technológia magasiskolája és az ötletekben gazdag, kulturált formavilág ötvöződéséből jöttek létre ezek a termékek, kiemelkedő esztétikai színvonalon.
A gépi előállítás lehetővé teszi számára az elszakadást a hagyományos kézi megmunkálásból adódó forgástestek világának kötöttségeitől. Vizner a kör és a négyzet, a félgömb és hasáb kapcsolódásainak, máskor az organikus formák tág lehetőségeit használja ki, ahol csak saját belátása szab határt – és biztos mértéket – a nem szokványosban való tobzódásnak.
A cseh üvegipar magasfokú technológiai felkészültsége – gondolok itt az 5–10 cm vastag edényfalak tökéletes hűtésére – tovább növeli a tervezés területét, mert többféle variációt lehet megvalósítani pusztán a falvastagságok arányainak változtatásával. Ez a szempont – átlátszó üveganyagról lévén szó – igen nagy jelentőségű, mert az edények külső és belső kontúrjai hatnak egymásra a néző szemében. A belső negatívnak – más anyagokhoz viszonyítva – fokozott térformáló ereje van; egy jól kiképzett üvegváza önálló plasztikai alkotás lehet, virággal, de anélkül is, egyaránt. A plasztikához és átlátszósághoz harmadik komponensként belép a fény, amely képes a színeket helyenként megváltoztatni, és a néző elhelyezkedésétől függően más és más, soha meg nem unható – de mégsem erőszakosan feltűnő – látványt nyújtani.
Csehszlovákiában az üvegkultusznak nem csupán a jó ipari háttér és a képzett, nagy létszámú tervezőgárda a bázisa, hanem az emberekben kialakult (– vagy kialakított?! –) érdeklődés, mely által a közönség nézni, értékelni és élvezni tudja az üveget, és be tudja fogadni csendes, nem rikító, finom szépségeit.

D. N.

- Hadd reagálja Kanyák Zsófiára, mert a legjobb barátom volt. Van egy iparművész, aki tehetséges, aki akar valamit, akit szerződés köt a Salgótarjáni Üveggyárhoz és aki a hároméves ott tartozkodása alatt egyetlen egy tervét nem tudta átverekedni, miközben Nyugatnémetországban és Olaszországban világító testek tucatjait tervezte. Tehát, ha ő Magyarországon lámpákat akar csinálni, akkor neki el kellett mennie Tokodra vagy Salgótarjánba bizonyos emberekenek hálapénzt adni, hogy az általa tervezett lámpáihoz a gyár által, egyébként sorozatot gyártott vagy sorozat gyártható búráihoz száz vagy kétszáz darabot csináljanak, akkor fémnyomó kisiparossal megcsináltatta a lámpák vázát és akkor egy mérnök fiúval összeépitette az elektromos berendezést, a fém aljat és az üvegbúrát. Amig ilyen módszerrel megy ez nálunk , olyan emberek szellemi kapacitásának kihasználása, komolyabb emberek képességeiből más országokkal megkazdakszik, addig azt kell mondjam, hogy nem jól gazdálkodunk az értékeinkkel.

- Egy példát végig elemeztünk. Valaki mindent megpróbált, nem sikerült. Keserves kisipari módszerekkel jutott a gyártásig, a termékik tulajdonképpen egy nagyüzemo gyártási módszer lett volna hivatott, hogy ezt a terméket az asztalunkra tegyék. De azt gondolom, hogy...

- Egy közvetitő láncszem hiányzott.

- Nem azt a terméket. Itt van a probléma, hogy nem azt a terméket! A nagyipari gyártás alá nem az a termék jött volna ki, amit itt ő ilyen fusi alapon csinált.

- Mert nem lehetett volna nagyipari ...

- Mert nem az kell. Nem is egészen az kell. Más az, amikor az iparművész azt mondja, hogy nekem meg kell élnem, egy. Kettő

1976. XI. 17. 17.05 Kossuth - Kné -
A nagyváros fényei

nekem vannak elképzeléseim, szeretném az elképzeléseimet megvalósitani. Három. Dolgoznom is kell, mert élet elemem a munka. Ebből a három platformhoz lesz az, hogy az iparmüvész a gyárban nem tud lámpát csinálni, elkezd őmaga csinálni lámpát és nemcsak az elkészitése kisipari, hanem egy kicsit a szemlélete is.

- Nem értem. Mert itt kétféle rugalmatlanság ütközik. Egyrészt a vállalat részéről, másik oldalról az iparmüvészek magatartásában mutatkozik egyfajta, megkötöm magamat ehhez az anyaghoz és ettől nem tágitok. Nem hajlandók mást csinálni. Szóval én most nem azokat az iparmüvészeket támogatnám vagy nem az ő nevükben beszélnék elsősorban, akik azt mondják, hogy már pedig csak krómozott müanyagból és azon kivül semmiből. Hanem abból, akik tudomásul veszik, hogy ezt a gyártástechnológiát lehet alkalmaznunk, ezen belül viszont ennél sokkal jobbat tudnék csinálni, mint amit most csinálnak. Ezt miért nem tudom kivitelezni mégsem!? Mert itt vannak valhol azok a dolgok, ahol leáll az egész.

- A Kanyák mondta, és előadást is tartott arról, hogy olyan gépei vannak, amilyenek a Rozentálnak. Olyan gépei. Tehát sok tényezője van annak, hogy miért nem megy a dolog. Nemcsak az iparmüvészen múlik. Akkor, amikor az iparmüvész esetleg belehelyezkedne a gyártechnológiáiba, a gyár szempontjaiba, olyankor előfordul, hogy a gyár nem tudja apceptálni az ő igényeit. Salgótarjánban például azért nem, mert exportra dolgozik.

Kanyák Zsófia

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1021

NOVEMBER 15., VASÁRNAP

Opálüveg-mozaik

Elkészült a salgótarjáni öblösüveggyár I. fazekas hutacsarnokának átépített homlokzatán két, egyenként 30 négyzetméteres üvegmozaik ~~— Kanyák~~ *Zsófia* iparművész alkotása. A modern kompozíciót — amely az öblösüveggyártás termékeit ábrázolja — az üzem vezetőinek felkérésére a miskolci üveggyárban készült különböző színű opálüvegek húszszor-húsz milliméteres mozaikjaiból rakta ki alkotója.

EGY VÖRÖS

A levelet az asszony bontotta fel. Késő délután volt, épp munkahelyéről érkezett haza, s a félhomályban nehezen betűzte ki az öregasszony írását.

Gerő András

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLI HÍRLAP

1021

Kamarakiállítás a Libresszóban

A közelmúlt jó néhány egymást követő fotókiállítása után ebben a hónapban festményeket talál a Libresszóban az érdeklődő tárlatlátogató. Gerő András festőművész kamarakiállítása vasárnap kivételével minden nap délután 1-től, este 6 óráig tart nyitva.

a közgyűlésen
állítsák helyre a Kínai Nép

ányászoknak

Kanyódi Zsófia
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-060, 337-748, 340-726
NÓGRÁD
1970 NOV 19

1021

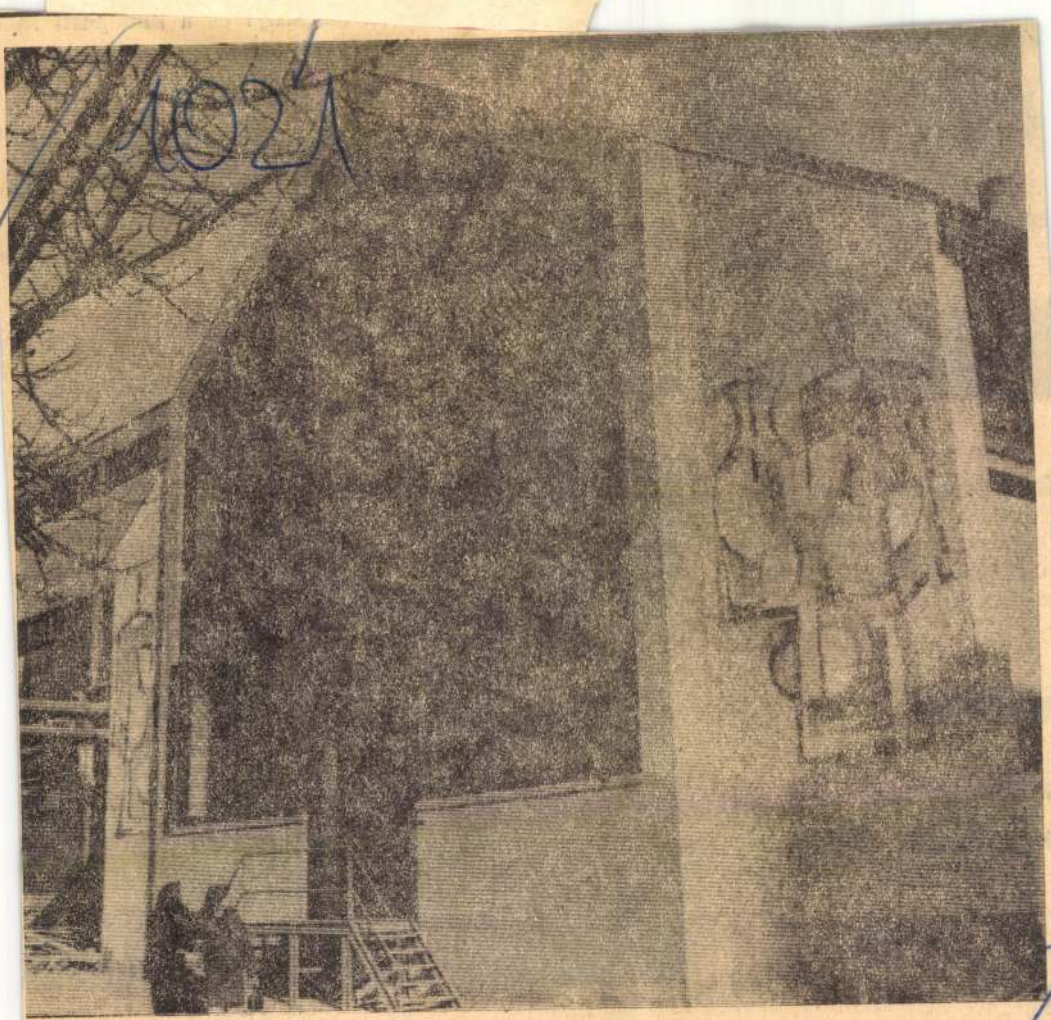

A salgótarjáni öblösüveggyár üzemcsarnokának a végét átépítették és az építés során egy nagyméretű üvegmozaikképet helyeztek el a falon. Az alkotás Kanyók Zsófia munkája, illetve tervei alapján készült és különböző üvegformákat ábrázol

termeké

htsz-

és Bútorkészítő Ktsz ülő-
lánki Szondi György Ktsz
telefonasztalai egyformán
abútorok, valamint a ha-
ések közé.

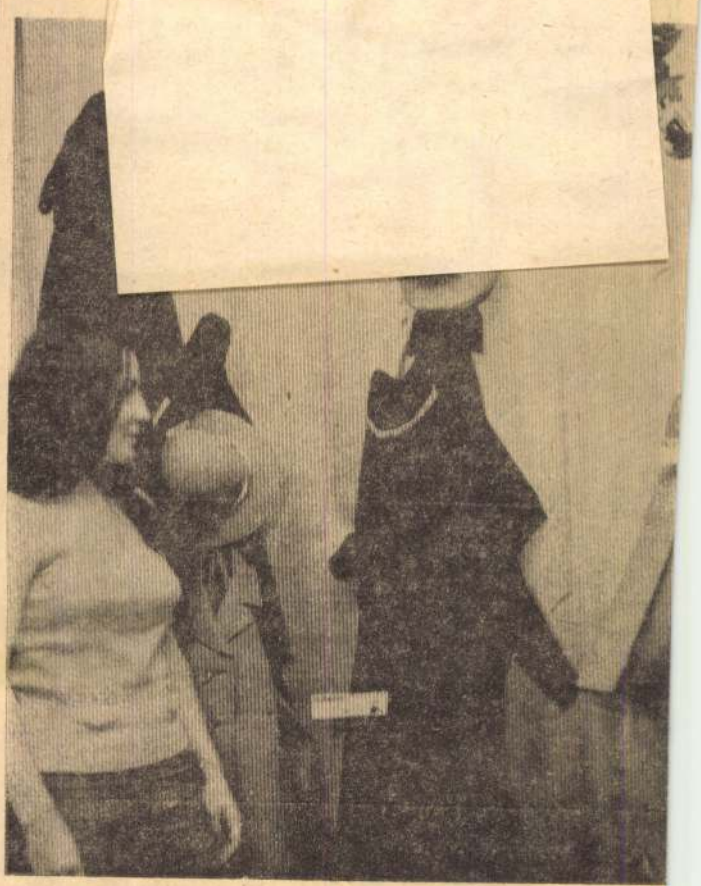

ovember 18-ig

—17 óráig

Nógrád megyei kisipo

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kanyák Zsófia üvegtervező iparművész

1972 JAN 2

NÓGRÁD
Salgótarján

1021

Az elmúlt nyáron küldte egyhónapos tanulmányútra az Üvegipari Művek Olaszországba Kanyák Zsófia üvegtervező iparművésznőt. A tanulmányutat Muránóban, a világhírű üvegvárosban töltötte. A város két gyárában tervezett és dolgozott a „Moretti" és a „La Murina" cégeknél. Itt készültek ezek az új vonalú színes lámpák, amelyek egyre jobban beleilleszkednek a modern lakásokba. Szerdán este Budapesten a Fészek klubban nagyszámú érdeklődő előtt nyílt meg Kanyák Zsófia olaszországi munkáinak kiállítása

Koppány György felvétele

19.30: Tv-hí
20.00: Közv
Oper
Szere
Vígo
ban.
22.20: Tv-h...

CSÜTÖRTÖK

8.10: Iskola-tv.
Földrajz.
(Ált. isk. 5. oszt.)
9.00: Rajz.
(Ált. isk. 4. oszt.)
11.05: Magyar nyelvtan.
(Ált. isk. 6. oszt.)
13.10: Földrajz.
(Ism.)
14.00: Rajz. (Ism.)
15.50: Magyar nyelvtan.
(Ism.)
17.28: Hírek.
17.35: Pillantás Ausztriába.
Osztrák kisfilm.
18.00: Hangvilla.
Az elbűvölő zene.
18.45: Találkozás Indiával.
IV. Gyermeknek lenni..
19.15: Esti mese.
19.30: Tv-híradó.
20.00: Lakodalom. Csehov egyfelvonásosának tv-változata.
20.40: Kék fény. .
21.40: Tv-híradó — 2. kiadás.
21.50: Sapporo — '72.
Téli olimpia.

9.55: Magyar irodalom.
(Ált. isk. 5. oszt.)
11.55: Német nyelv.
(Középisk. II—III. oszt.)
13.10: Matematika.
(Ism.)
14.55: Magyar irodalom.
(Ism.)
17.28: Hírek.
17.35: Kisfilmek.
17.50: Európa Sláger Kupa.
18.10: Napilapok, hetilapok...
18.25: Az újrafelfedezett XVII. század. 5. rész.
(Színes.)
18.40: Számok, eredmények, valóság. Riportfilm.
19.15: Esti mese.
19.30: Tv-híradó.
20.00: Három lengyel novella.
20.50: Integrál.
21.40: Tv-híradó — 2. kiadása.
21.50: Sapporo — '72.
Téli olimpia.

SZOMBAT

8.53: Sapporo — '72.
Téli olimpia.
10.30: Radar (Ism.)
11.00: Kék fény.
(Ism.)

szórakozást kíván a
VI

Kanyák Zsófia, iparművész

● *FELHÍVÁS. Az Iparművészeti Múzeum felkéri azokat, akik a fiatalon elhunyt Kanyák Zsófia iparművésznő alkotásaival rendelkeznek, jelentkezzenek július 20-án vagy 22-én, 9—12 óráig az Iparművészeti Múzeumban, személyesen vagy levélben. Cím: Rózsa Judit, Iparművészeti Múzeum, 1091. Budapest Üllői út 33—37.*

—:o felhívás

8.

ESTI HIRLAP Bp. 1976. júl. 10.

Kanyák Zsófia iparművésznő

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM felkéri azokat, akiknek a fiatalon elhunyt Kanyák Zsófia iparművésznő alkotásaiból valami birtokukban van, jelentkezzenek július 20-án vagy 22-én, 9—12 óráig az Iparművészeti Múzeumban személyesen vagy levélben. Cím: Rózsa Judit, Iparművészeti Múzeum, 1091 Budapest, Üllői út 33—37.

— : Közlemény

14.

Népszabadság, Bp. 1976. júl. 11.

1021 Kanyák Zófia

1972.I.26.TV. 19.3o /6/ KJ

TV Hiradó

- Kanyák Zsófia a salgótarjáni üveggyár tervező művésze Murá-
nói üvegek cimü kiállitásával mutatkozott be ma [illegible]után a
Fészek Klubban. A fiatal iparművész az elmult év nyarán a vi-
lághirü velencei muránói üveggyárban dolgozott, ahol ezek a
szines üveg és krómacél világitó testek is készültek. Kanyák
Zsófia itáliai munkái nagy sikert arattak az őszi Milánói Vá-
száron is. A különleges összetételü muránói üvegmasszából ér-
dekes, korszerü formákat, modern üvegplasztikákat alkotott a
salgótarjáni üvegművész. A korszerü hangulatos lámpák külön-
sen uj szállodák, éttermek világitására és diszitésére alkal-
masak.

1021 Kanyák Zsófia

Kanyák Zsófia: Gyertyatartó terve, 1975

Kanyák Zsófia: Tál terve, 1975
Kanyák Zsófia: „Silva" tányér és kelyhek, üveg, 1973–74, Rosenthal

Kanyák Zsófia: „Zefír" borospoharak, üveg, 1974, Rosenthal

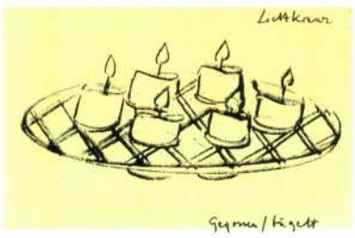

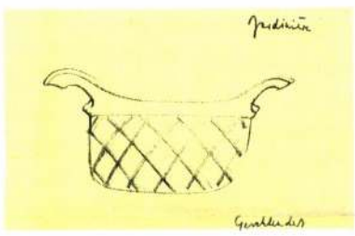

objekt-Reihe. E lámpákból, dobozokból és plasztikákból álló sorozat az olaszországi lámpák formavilágát egyesíti azzal a technológiából következő formálásmóddal, amelyet a centrifuga-tálakon figyelhettünk meg. Mint a művész írja, ezekkel a darabokkal „új értelmet kerestem az üvegtárgynak. Formáim organikus, sőt erotikus jellegűek. A vörösen izzó, képlékeny üvegmasszából alakulnak. Hirtelen lehűlésükkor az üveggel együtt dermed meg a gesztus, amelylyel létrehoztuk őket."

A harmadik – a legjelentősebb – a *Csiga* étkészlet. Nevét a poharak alján, a tányérok peremén és a zárható edények tetején levő formától kapta. Ez a készlet új anyagot avat Kanyák Zsófia művészetében: a cserepet. Igaz, alkotójuk épp az üveggel való rokonságát hangsúlyozza: „Üveg és kerámia nemcsak alapanyagok tekintetében hasonlóak, hanem további közös jellegzetességük, hogy rendszerint puha masszából, forgatás közben készülnek. Ezt a közösséget akartam hangsúlyozni egy, ezúttal díszítő formai elemmel, amely mind az üveg, mind a kerámia darabokon megjelenik. A forgás közben az emberi ujjak alatt gyűrődő massza emlékét idéző gyűrűk az üvegen hangsúlyos fénygyűrűket eredményeztek, a kerámián pedig fény-árnyék játékuk az egyes edények plasztikai erejét adja."

(ÖNMAGÁBÓL SZÁMKIVETVE) 1972 tavaszán, az *Edénykultúra* című kiállításon Kanyák Zsófia inkább érdekes, mintsem tökéletes készlettel hozakodott elő. Hadd idézzem egyik kritikusát, Fekete Juditot, aki a látványt és technológiát is érzékeltetve így jellemezte a tálakat, edényeket és poharakat: „Kanyák Zsófia új – vagy ősi? – technológiai megoldást mutat be: famintába önti, valósággal robbantja üvegtárgyait, úgy, hogy az üveg beleég a fába és felveszi annak mintáját, erezetét."

Ezt a készletet – magam láttam – a Salgótarjáni Öblösüveggyárban készítette, műszak után, külön megkérve rá és külön megfizetve érte a fúvómestereket. Szigorúan a történtekhez tartozik még: a Salgótarjáni Öblösüveggyár nem látott fantáziát a darabokban, a Rosenthal cég azonban fantáziát látott a Kanyák Zsófia által kivitt példányokban.

Mindkét gesztus fontos. Az is, hogy a salgótarjáni gyárnak nem kellett a készlet, nem kellett végső soron Kanyák Zsófia sem. És az is, hogy Kanyák Zsófia meg akarta valósítani elképzeléseit: hogy azokat az elképzeléseit akarta megvalósítani idegenben is, amelyek itthon, merőben a mi viszonyainkra jellemző feltételek között alakultak ki benne.

Az eredmény: a *Silva* nevű készlet (tányérokból, kelyhekből és kupákból áll). A következmény pedig: egyfajta hivalkodó elegancia. Oka a technológia megváltozása. Salgótarjánban Kanyák Zsófia még faformába robbantotta bele az üveget. Ez a megoldás azonban nem volt alkalmazható Németországban, a sorozatgyártásban, amely vasformát igényel. Ezért Kanyák Zsófia a poharakra, tányérokra és kupákra rámintázta ezt a rücskös felületet. Faminta készült ezáltal vasformából, amely hűvösséget, száraz kiszámítottságot, csináltságot áraszt.

Azt szemléltetve: amikor a Rosenthalnak – a design körüli lárma elültével és a gazdasági válság közeledtével – már nem fűződött érdeke a *Csiga*-készletben megcsodálható egzakt formatervezői szemlélethez, ugyanolyan kommersz termékeket kért, mint amilyeneket a Salgótarjáni Öblösüveggyárban láthatunk, mint amilyeneket Kanyák Zsófia is látott és megutált egy életre.

(A BÚCSÚDARABOK) A *Silva* készlet még csak jelezte azokat a reprezentatív kívánalmakat, amelyek a *Zefír* klasszikus arányrendű darabjaiban öltöttek milliomosok enteriőrjeibe illő formát. A budapesti Iparművészeti Főiskolán végzett és közösségi szemléletre nevelt Kanyák Zsófiának tehát éreznie kellett, nem egészen azt csinálja, amit csinálnia kellene. Társadalom helyett – szűk rétegnek tervez.

Utolsó hónapjaiban műfajt vált: bútorokat tervez. E rajzok láttán csak a leghozzáértőbb szakemberek tudnák megmondani: könnyen vagy nehezen kivitelezhetők-e, s milyen lesz rajtuk az ülés. Egy valami azonban puszta ránézésre is észre lehet venni. Azt a különbséget, ami Kanyák Zsófia vágyai és megvalósult munkái között mutatkozik. Előttem utolsó üvegei, ezek a gazdagon csiszolt készletek, köztük a hat férőhelyes gyertyatartó terve. És előttem ezek a vágyairól valló bútorok, amelyek a konstruktivista-funkcionalista formatervezés legszebb hagyományait folytatva adnak szellemes és mégis egzakt megoldásokat. Nem vitás: ez két világ. Mint a halál megmutatta Kanyák Zsófiában legalábbis két ellenséges világ.

VADAS JÓZSEF

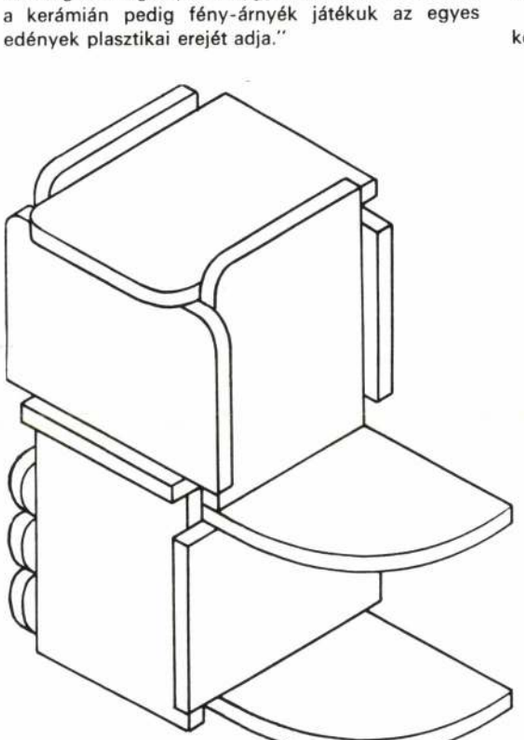

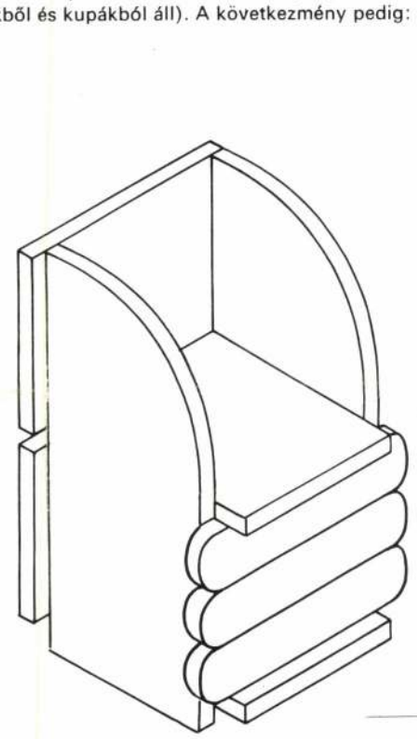

Kanyák Zsófia: Azonos alapelemekből álló bútorcsalád sematikus terve, 1975

Túlélők

WILLI SITTE KIÁLLÍTÁSA
A HAMBURGI KUNSTVEREINBEN

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977
Művészet
2

1975 áprilisában a Német Kommunista Párt közvetítésével jött létre a Hamburgi Kunstvereinben Willi Sitte művészetének reprezentatív kiállítása, amely a legfontosabb politikai képek nagy részét is bemutatja, az elmúlt 13 évben bekövetkezett változásokról is képet ad, és arról is, hogy festményei művészi hatásukban és politikai aktualitásukban változatlanok maradtak.*

Az első két terem falain azt láthatja a néző, mi foglalkoztatta leginkább Sittét az NDK első tizenhárom évében. A vidámság, az új életerő, mely országunkban valósággá vált, csak néhány műben tárul elénk (*Üdvözlet a Világifjúsági Találkozónak,* 1950); a művek többsége tematikájában inkább Brecht dühös felhívásával („Kegyelmezzetek végre önmagatoknak!") rokon, amenynyiben az emberiesség nevében emelt vádat a fasiszta tömeggyilkosságok és imperialista háborúk ellen, kifejezve Sitte osztályálláspontját. Az áldozatokat szociális szemszögből jellemzi, a gyilkosokat mint megnevezhető hatalmak eszközeit mutatja be. Mikor kor[illegible] koc[illegible] Wi[illegible] harcolt a sz[illegible] tegye és hogy gondolkodásra, [illegible] szerítse.

Sitte fiatal korában nem találkozott a modernekkel, később sürgetően szükségesnek érezte sajátos realizmusának átformálását, noha a nem realista művészettel folytatott vitáját mindig kísérletnek, előmunkának értelmezte. Mégis néhány eredményének, melyet a Picasso *Guernicájá*val, a *Tömeggyilkosság Koreában*-nal és Léger képeivel folytatott dialógusként értelmezhetünk, megvan a maga meggyőző logikája, különösen azon a ponton, ahol Sitte a formai példaképekkel szuverén módon és céltudatosan bánik, mert az anyagot eszmeileg tisztán uralja. A legérettebb példák erre a *Túlélők,* a *Thälmann-brigád harca Spanyolországban,* a *Tömeggyilkosság II* és a *Lidice.*

A *Túlélők* gazdag formai feszültsége, amely a monumentális plaszticitás és összepréselt térbeliség, a tág formamozgások és kemény képhatárolás ütközéséből keletkezik, kifejezi a tartalomként közvetítendő konfliktusokat és ellentmondásokat (a képet tehát a tartalom és a forma viszonyában kiegyensúlyozottá, „klasszikussá" teszi), kifejezi például azokat a katasztrofális konfliktusokat, amelyek az abszolút történelmi és emberi mélypont, másfelől a történelmi és emberi újrakezdés között feszülnek.

A kiállításlátogatót a múzeum legnagyobb termében teljesen magával ragadja ennek a vitális, dinamikus, nyílt festészetnek az örvénylése. Szerelmespárok, vízbe ugrók, férfiak a szaunában és a zuhany alatt, súlyemelők, úszók, gyümölcsökkel körülrakott aktok, a strandon végigfutó család stb. – mind az energikus, életteli, dramatikus, forró érzékiség atmoszféráját sugározzák. Egy olyan festő életérzése fejeződik itt ki az emberi testekben, aki a szocialista társadalom megvalósítását, tehát az objektíve nagyon dinamikus, dramatikus folyamatot egyéni módon és temperamentumosan éli át, mint az ember vitális energiáinak a felszabadulását.

Ez a sok látogató számára meghatározó sajátossága Sitte művészetének az NDK egyetlen más művészénél sem található meg ilyen erősen, még csak hasonlóan sem. Sitte aktjainak amellett jóval mélyebb tartalma is van, mint csupán az életöröm és a vitális érzékiség. Konfliktusok, tragikum, panasz, óriási feszültségek, sőt elkeseredettség és fenyegetettség is tükröződik bennük,

Willi Sitte: Szerelmespár, olaj, fa, 170x120 cm, 1967

* A Tendenzen (München) című folyóiratban megjelent cikk rovidített változata. *(Szerk.)*

Műhely Kanyák Zsófia

1021

Üvegcsigák

KANYÁK ZSÓFIA TÖRTÉNETE

Kanyák Zsófia: Asztali készlet, üveg, 1971 Salgótarján (fotó Kovács F.)

Deim Pál: Tájékozódási plasztika, zománc, 1976 (fotó Somfai)

Kedves Közönség!

Köszönöm a lehetőséget, hogy az Alkotóközösség munkáit a fővárosban is kiállíthattuk. Értékelő ítéletük ismeretében, mely a fejlődés egyik fedezete volt eddig, azt remélem, hogy új ötletek, hasznos gondolatok születésének otthona lesz e kiállítás.

Még egyszer hangsúlyozni szeretném: céljainkat, szándékainkat, törekvéseinket tiszta hittel fogalmaztuk, erős elhatározással vállaltuk és a lakosságot szolgálva szeretnénk érvényre juttatni.

Céljaink, törekvéseink megfogalmazásából egyértelműen következik, hogy az öncélú, perifériikus, az egészet, a közösséget mellőző csoportok szekerét nem toljuk előre. Mi a művészet küldetését Bács-Kiskunban is Juhász Ferenc egyetemes gondolatai szerint értjük, valljuk és segítjük:

„Nem az a fontos, hogy mikor alkotja meg végső, nagy művét az ember, de az, hogy *megalkossa,* hogy idő, tér, lustaság, betegség, erőszak, szégyen és *mások* ne fogják le teremtő kezét. A művészet küldetés. S a művészetnek egy feladata van: betölteni ezt a küldetést, *minden áron.* Hiszem, hogy az emberiség önmagát veszítené el a művészet megszűntével".

DR. GAJDÓCSI ISTVÁN

Kanyák Zsófia

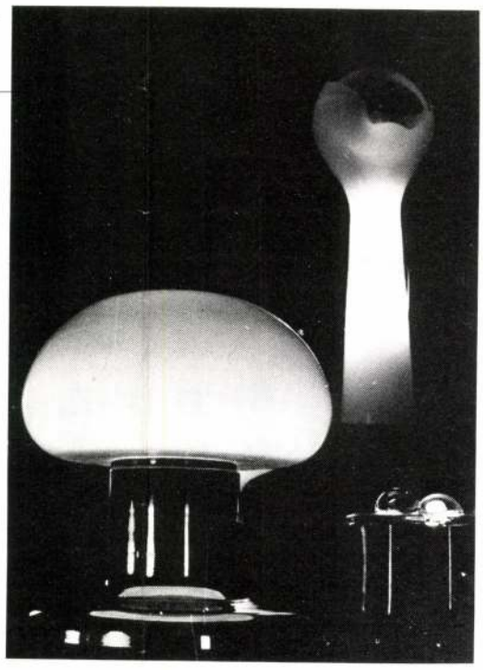

Kanyák Zsófia: Lámpák, üveg, 1971, Murano

Kanyák Zsófia: Lichtobjekt-Reihe, lámpa és dobozok, üveg, 1972, Rosenthal

tényleges épületből és a társadalom épületéből. Az általuk szabott feladathoz kell azután megválasztani a megfelelő anyagot.

(BUDAPESTI KÖZJÁTÉK) Hiába érlelődött volna Kanyák Zsófiában a változtatás igénye. Ha – hazajöve – nem talál magának erre lehetőséget. Mert talált: 1967-től harmadéves növendékként szilikát szakon folytatja tanulmányait; s mert találhatott: éppen párizsi tartózkodása idején, 1965-ben alakul meg a már működő kerámia és porcelán ágazatok összevonásával, valamint üvegtervezéssel történő kiegészítésükkel a Szilikátipari Tervező Tanszék, élén Z. Gács Györggyel.

Itt szemléletileg is folytatni lehetett a Párizsban megkezdett munkát. Idézem a legilletékesebbet, Z. Gács Györgyöt, aki egy 1966-ban tartott ankéton, tehát Kanyák Zsófia hazajövetelének évében ezekkel a szavakkal fogalmazta meg a tennivalókat: „A tanszék profiljának megfelelően építészettel kapcsolatos, és porcelán, illetve üvegipari formatervezés körébe tartozó feladatokat adunk ki fő témaként a hallgatóknak diplomafeladatként..."

Árulkodó szavak. Kiolvasható belőlük az a szemléleti tisztázódás, az iparművészetnek, a mai magyar iparművészet feladatának az az új értelmezése, amely a hatvanas évek elejére körvonalazódott annyira, hogy először határozott alternatívát nyújtott az ötvenes évek díszítgető felfogása ellenében, majd pedig, a hatvanas évek derekán úgynevezett oktatási reformot eredményezett.

(AMI A FŐISKOLAI REFORM MÖGÖTT VAN) A reform az oktatásban ment végbe, a reformot azonban az élet hívta életre. Az élet hívta létre már csak azért is, mert a fentebb jelzett és a hatvanas évek derekán megfogalmazódó elvekkel már régen tisztában voltak a legilletékesebbek.

Kaesz Gyula, aki 1952-től 1958-ig állt az intézmény élén, már 1949-ben azt fejtegeti, hogy a díszítgető iparművészből a szükségletekre válaszoló és a funkcionális tárgyalkotás szempontjait érvényesítő industrial designer lesz. Hogy egy másik megnyilatkozására utaljak: 1952-ben arra hívja fel a figyelmet, hogy a szép burkolatokat megálmodó iparművészt a használatra figyelő formatervező váltja fel. Az elméleti felismerések tehát adottak, méghozzá jóideje adva vannak. (Z. Gács György sem 1965-ben, a szilikát tanszék megszervezésekor ébredt rá az üveg és az építészet kapcsolatának jelentőségére; már 1938-as diplomamunkájában is az építészeti gondolkodás meghatározó szerepével foglalkozik.) De évtizedekig kellett várni, amíg ezeknek a felismeréseknek a gyakorlati alkalmazására sor kerülhetett.

Jelzi Mánczos József esete. Kaesz Gyula tanítványaként végzett az Iparművészeti Iskolában, és került 1930-ban a Salgótarjáni Öblösüveggyárba. Fontos a dátum; fontos elsősorban azért, mert az akkori Kaesz Gyula még nem az 1949-es és nem az 1952-es Kaesz Gyula, legfeljebb csak az alapelemeit munkálta ki ma is példamutató ipari formatervezési gondolkodásmódjának. Mi sem jelzi jobban iparművészetünkben a tennivalókat, minthogy még ezek a későbbi koncepciót előlegező elemek is jelentősek. Elég beleolvasnunk Kaesz Gyula épp ezidőtájt, 1931-ben megjelent írásába: „Új iparművészet van keletkezőben... Racionalizálás, tipizálás, erősen technikai jellegű, primér formák szeretete, a mérnök mint iparművész... új és szokatlan jellemvonások egész sorát határozza meg." És elegendő – Kaesz oktatásban is érvényesülő szemléletének előremutató voltát bizonyítandó – megnézni üvegtárgyait, amelyek racionálisak, technikai jellegűek, primér formákból állnak. Boldogságra csak azért nincs okunk, sőt éppen azért van okunk szenvedélyes felháborodásra akár, mert ebből a kezdeményből nem lett semmi. A Salgótarjáni Öblösüveggyár, ahová Kanyák Zsófia ment a főiskola után, maradt, ami Mánczos József működésekor is volt: a nyugati giccspiac egyik legkeresettebb szállítója.

(AMI AZ ÜVEG REFORMJA MÖGÖTT VAN) Korunkban megváltozott az üveg helye – az életben és a művészetben egyaránt. Oka a technika, amely gépesítette az üveggyártást és ugyanakkor új alapokra helyezte az építészetet. Pontosabban, hogy egyelőre ez utóbbinál maradjunk, vasbetoncölöpökre. A falak, amelyek ezáltal megszabadultak a teherhordás kötöttségétől, bármilyen anyagból készülhetnek. Akár üvegből is. Üvegből, mert így többet látunk meg a külvilágból, a mesterséges külvilágból is, amelyben könnyed dobozként hatnak az összefüggő üvegfelületű nagy épületek.

Az üveggyártás gépesítése – az olcsó végterméket eredményező és tömegszükségleteket kielégítő sokszorosítás révén – megteremtette a demokratikus iparművészet technológiai alapjait. A funkcionális tervezési módszer pedig – mértani formarendjével – szövetségre lépett ezzel az értelmes és racionális formaadást igénylő technológiával. Ennek a szövetségnek az eredménye a húszas-harmincas évek új üveg-esztétikája: a Luxfer, az opaküveg, és az üvegedények elterjedése, az épületbelsőkben, illetve a háztartásban.

Ezt az előtörténetet azért kellett – ha nem is elmondanunk, de legalábbis jeleznünk, mert a magyar iparművészet kimaradt ebből a nagy átalakulásból. A Bauhaust felkereső Báthory Júlia sem tud egymagában változtatni a magyar üvegtervezés dísztárgykoncepcióján, és Kozma Lajosnak a háborúban elpusztult üvegburkolatú Üvegháza is a kirekesztettségünket megerősítő kivétel.

(SZÁMKIVETÉSBEN ITTHON) Kanyák Zsófia versenyzőtípus volt. Soha meg nem állt és lassítás nélkül vette a kanyarokat. Volt oka a sietségre (azon kívül, hogy a hajlamot is megörökölhette autóversenyző apjától): a magyar üvegművészet több évtizedes késését akarta behozni.

Hogy tényekkel támasszam alá állításomat: Kanyák Zsófia színrelépésekor Szabó Erzsébet személyében csupán egyetlen aktív üvegtervezőt tartott számon a művészeti köztudat. (Hogy igazságtalanul, az más kérdés.) Akkor még nem látszott, egyetlen

Kanyák Zsófia: „Centrifuga" tálak, üveg, 1972, Rosenthal

Kanyák Zsófia: „Csiga" asztali készlet, kerámia és üveg, 1973, Rosenthal

művészre figyelve nem is látszhatott, hogy Szabó Erzsébet kecses műtárgyai nem hozhatnak megújulást a szakmában. Nem hozhatnak – mindenekelőtt – azért, mert ezek az elegáns díszművek nem vettek tudomást sem az iparművészet, sem az üveg forradalmáról. Ha – Szabó Erzsébet után – Takács Gézát említem, akkor már Kanyák Zsófia leendő munkahelyére érkezünk. A szakirodalom úgy említi: Takács Gézából Mánczos József mellett lett tervező. A tényben nincs okunk kételkedni, de azt feltétlenül hozzá kell tennünk: Mánczos szellemi orientációját nem tudta következetesen megvalósítani. Különben is: ami negyven évvel ezelőtt még jelentős tett volt, az ma már kezdetnek is kevés.

Kanyák Zsófia számára, mint hamarosan kiderült, ez a kevés is sok volt. 1971-ben kerül a gyárba, ahol a művészeti vezető Takács Géza irányításával dolgozik. Azaz csak dolgozna. Mert a Salgótarjáni Öblösüveggyár az ott töltött közel négy esztendő alatt egyetlen magáénak vallott tervét sem kivitelezi. Amiről Gurmai Mihály panaszkodott, ugyanazt elpanaszolhatta volna a tétlenségre kárhoztatott Kanyák Zsófia is, mondván: „Az üvegtervező művész... nem mintakészítő, nem rajzoló, nem vágatkészítő, nem összekötő díszpécser és fullajtár a gyár és a kereskedelem között, nem külföldre utazó ügynök, hanem formatervező művész."

(KIKÜLDETÉSBEN) Azaz: egy hónapig mégiscsak tervez. Mármint Muranóban, ahová az Üvegipari Művek ösztöndíjasaként utazik 1971 nyarán, és ahonnan két nagy állólámpával, hat asztali és két függőlámpával tér haza.

Legyünk pontosak: az olaszok küldik haza ezeknek a lámpáknak egy-egy példányát. Mert az a Kanyák Zsófia, aki 1971 nyaráig nem kellett a salgótarjáni gyárnak és aki 1971 után sem kellett a salgótarjáni gyárnak, kellett a világszerte ismert két muranói gyárnak, a La Murrinónak és a Moretti cégnek. Tehát legsikerültebb terveit kivitelezték, forgalomba hozták és eladták. Munkáinak puha körvonalaiban fel kell figyelnünk ugyan az olasz design formavilágának kétségtelen hatására; de arra is: Kanyák Zsófia olyan helyen aratott sikert, ahová a vezető külföldi tervezők is szívesen mennek dolgozni.

Néhány korábbi plasztikájának társaságában ezeket a lámpákat kiállította 1972 januárjában a Fészek Klubban. Közönségsikert és némi sajtóvisszhangot nem számítva, nem történt azonban semmi. Senkinek sem jutott eszébe feltenni a kérdést: minek küldtük ösztöndíjra, ha az ösztöndíj eredményét nem használjuk fel?

(ÖNKÉNTES SZÁMKIVETÉSBEN) Kanyák Zsófia, aki egyszerre érzékelte a magyar üvegtervezés nagy adósságát és az adósságtörlesztés nagy lehetőségét – magában, nem nyugodott bele e mindmáig változatlan és mindmáig reménytelen helyzetbe. Abba, hogy a Salgótarjáni Öblösüveggyár tudomást sem vesz jelenlétéről. Hát még terveiről. Muranóba az Üvegipari művek küldte; most maga ügyködik azon, hogy meghívást, vagyis munkalehetőséget kapjon a világ egyik legjelentősebb üveg és porcelán konszernjétől, a Rosenthaltól. 1972 őszén utazik először Selbbe, ahová a sikeres bemutatkozás után rendszeresen visszatér.

Ezután összekuszálódnak a szálak. Összekuszálódnak azért, mert egyszerre több készletén dolgozik, s mert távolból ritkábban érkeznek hírek és még ritkábban tárgyak. Pontos időrendiséget tehát nem tudunk megállapítani: maradunk a leltárszerű tényrögzítésnél.

Az első – talán legkorábbi – sorozat egy tálszéria. Technológiáját így írta le Kanyák Zsófia: „Centrifugálással készülnek; a gyorsan forgó fémforma falára a forró híg üveg a centrifugális erő hatására húzódik fel." Ebből az eljárásból következik a forma is: a mozgó anyag hirtelen megkövülése teszi pikkelyessé a felületet, miközben a centrifugáló henger falából kinyúló két bütyök a tál fogására alkalmas íves nyílást hasít ki a tárgy peremből.

A második tárgyegyüttes az úgynevezett *Licht-*

Kanyák Zsófia

Lichtobjekt-Reihe
lámpa és dolgok.

Vadas József: Üvegcsigák
Művészet, 1974. február - 16. oldal.

Varga Zsófia

Lampák, üveg

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február – 16. oldal

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Kanyák Zsófia, ipar-
1976 JUL 11 művész

NÉPSZAVA

— **Az Iparművészeti Múzeum** felkéri azokat, akik a fiatalon elhunyt Kanyák Zsófia iparművészno alkotásaival rendelkeznek, jelentkezzenek július 20-án vagy 22-én 9—12 óráig az Iparművészeti Múzeumban személyesen vagy levélben. Cím: Rózsa Judit, Iparművészeti Múzeum, 1091 Budapest, Üllői út 33—37.

Kanyák Zsófia, iparművész.

● AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM főigazgatósága közli, hogy Kanyák Zsófia kiállítása technikai okok miatt ideiglenesen szünetel.

O-: Az Iparművészeti Múzeum 12
Esti Hírlap, Bp. 1977. máj. 31

Kanyák Zsófia, iparművész

Elhunyt
Kanyák Zsófia
iparművész

Megrendülten tudatjuk, hogy Kanyák Zsófia iparművész, életének 31. évében, 1975. szeptember 20-án, tragikus baleset következtében, Hollandiában elhunyt.

5.

— . Elhunyt — — — .

Népszava, Bp. 1975. okt. 7.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 SEP 9

Nógrád

Kanyó Zsófia iparművész

1021

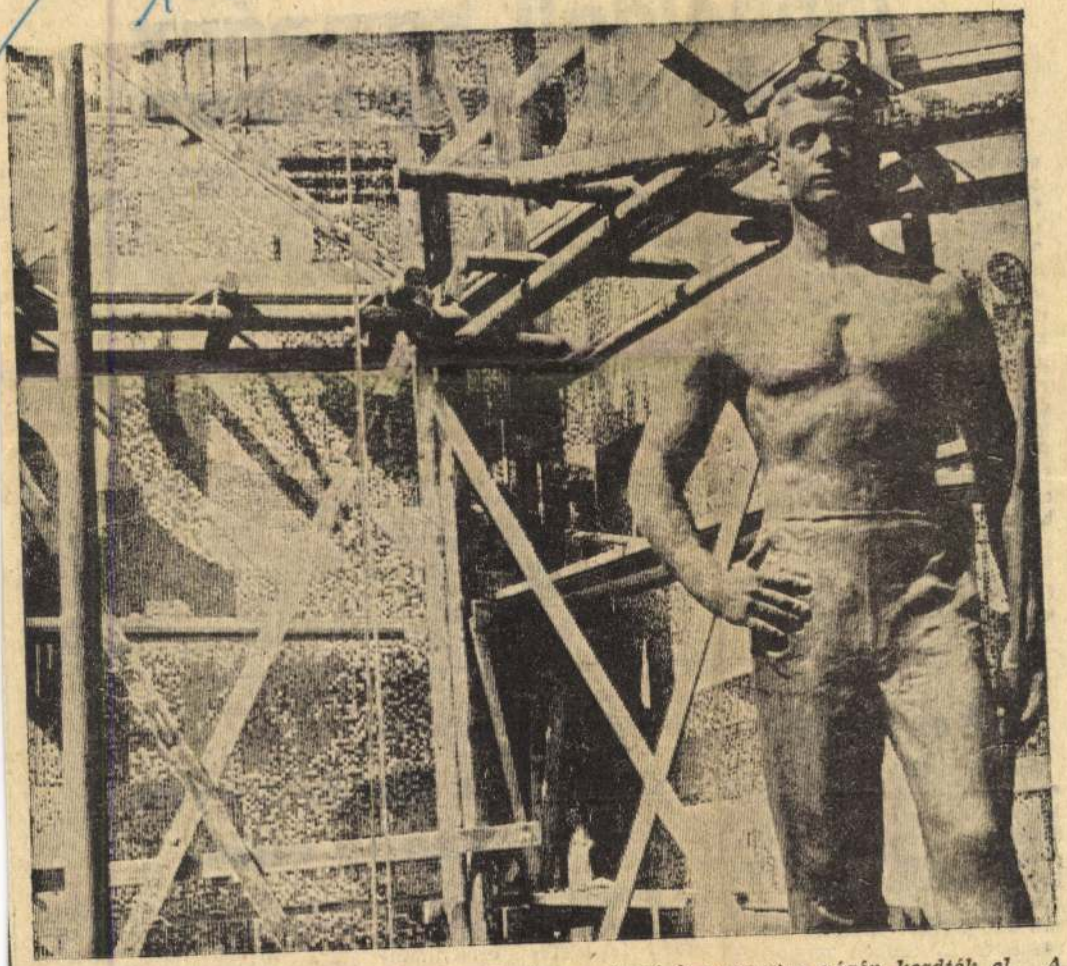

A salgótarjáni öblösüveggyár főbejáratának mozaikozását augusztus végén kezdték el. A falakon a munkálatokat Toldi Károly brigádvezető irányításával az Ybl Miklós szocialista építőbrigád végzi. A tervet Kanyó Zsófia iparművész készítette. Mint megtudtuk, a mozaiklapocskák üvegből készültek, így az előállítási költségük nem magas. A mozaikrakás munkálata előreláthatólag, a hét végén befejeződik, eredményeként új, impozáns iparművészeti remekkel gazdagodik városunk.

Fodor Tamás felvétele

Jobboldali kampány egyiptomi lapokban

Szombaton ül össze Kairóban az Arab Liga külügyminiszteri tanácsa, hogy Mahmud Riad főtitkár jelentése alapján megvitassa a közel-keleti válság fejleményeit, és egységes álláspontot alakítson ki az ENSZ közgyűlés közel-keleti vitája előtt. Ami az izraeli agresszió elleni harcot illeti, az arab külügyminiszterek közös akciótervet készítenek elő. A tanácsülés egyik legfontosabb feladata, hogy Riad főtitkár javaslata alapján kezdeményezze egy arab csúcsértekezlet mielőbbi összehívását.

*

Szajed Marei, az Arab Szocialista Unió Központi Bizottságának első titkára egy damanhuri tömeggyűlésen megerősítette, hogy a szovjet—egyiptomi barátság nem érzelmi alapokon nyugszik, hanem az imperializmus és a cionizmus ellen vívott harc közös elveire, érdekeire épül.

A kairói sajtó továbbra is hangot ad ezzel ellentétes állásfoglalásoknak és nézeteknek. Legutóbb az Al Muszavar című hetilap csatlakozott ahhoz a jobboldali erők által inspirált szovjetellenes propagandakampányhoz, amely elsősorban az Al Akbar és az Akbar El-Jom hasábjain kapott nyilvánosságot. Fikri Abaza, a lap politikai kommentátora magáévá tette azt a minden alapot nélkülöző spekulációt, hogy a Szovjetunió a saját érdekeit szem előtt tartva valamiféle megegyezést kötött az Egyesült Államokkal az izraeli agresszió ellen küzdő arab államok rovására.

Az Al Muszavar cikkírója a magyar, a lengyel és a szovjet sajtóorgánumokat megrágalmazva, olyan állításokat tulajdonít bizonyos szocialista országok propagandájának, amelyek sehol sem láttak napvilágot. Az említett országok sajtója sohasem állította azt, hogy az egyiptomi hadsereg nem akar harcolni, illetve, azt szeretné, ha a szovjet tisztek és katonák harcolnának helyette. Ezek a koholt vádak bizonyíthatóan az Al Akbar és az Akbar El-Jom főszerkesztőitől származnak. (MTI)

Súlyos tűzharc

Súlyos tűzharcot vívtak egymással csütörtök este brit katonák és az Ulsteri Védelmi Szövetség nevű szélsőséges protestáns szervezet tagjai Belfast egyik protestáns negyedében. Az összecsapás során két polgári személy életét vesztette és többen megsebesültek.

Az incidens akkor kezdődött, amikor a brit ejtőernyősök két gépkocsiját feltartóztatták a protestánsok félkatonai szervezetének botokkal és kövekkel felszerelt tagjai. Mi-[illegible] katonák gumi-

Házkutatások Jarun faluban

Több határsértés Libanon ellen

A közel-keleti fővárosokba befutó jelentések szerint az izraeli fegyveres erők nemcsak összevonásokat, hanem mozdulatokat is végrehajtanak az ország határának libanoni szakaszán — tűnik ki a Reuter egyik bejrúti összefoglalójából. Az iroda — forrásmegjelölés nélkül — egyúttal azt is hírül adja, hogy Libanon és „más izraeli repülőgépek bombáztak-e vagy sem, annyi azonban egyértelműen kiderül, hogy a járőr házkutatást hajtott végre Jarun libanoni faluban. A páncélos különítmény három helikopter fedezetével ugyanezt a falut zaklatta. Mint a libanoni szóvivő közölte, az agresszió színhelyére irányították a hatodik libanoni hadsereg alakulatait.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1973 MÁR 21
MESTERMUNKA
Budapest

Kanyák Zsófia 1021 Építőművész

Több vitalitást várunk tervezőművészeinktől

Két előadást hallgattak meg iparművészeink a március 9-i szakcsoport-összejövetelen.

A sorrendben a második *Kanyák Zsófia* iparművész élménybeszámolója volt az NSZK-beli *Rosenthal Stúdió*ban folyó tervezőmunkáról, sok érdekes képpel illusztrálva a bőséges konkrét tényanyagot. A csaknem kétórás előadásból az a végkövetkeztetés szűrhető le, hogy az üzleti célok, a profitszerzés elsődlegességéből kiindulva ennél a mammutcégnél tudományos vizsgálódásokkal megalapozott, koncepciózus tervező tevékenység folyik.

Úgy látszik, a pszichológia, szociológia és a módszeres funkcióvizsgálatok a világ tájain már szervesen kapcsolódnak a művészi tervezőtevékenységhez. Hol tartunk mi? Érdekes lenne egyszer ezt a kérdést is alaposan megvizsgálni. Az sem ártana, ha a jövőben néhány tervezőművészünk meggyőződhetne arról, hogy — eddigi eredményeink ellenére — mennyire kezdetén tartunk még feladataink teljesítésének. Mert feladataink, céljaink nekünk is vannak, ha a társadalmi alap különbözőségéből eredően nem is olyanok, mint X. vagy Z. nagytőkés vállalatnak.

Az előrelépés érdekében üdvös lenne elmélyültebb hazai kutatómunkával megalapozni művészeink tervező tevékenységét,

s az sem ártana, ha egy-egy jól előkészített külföldi tanulmányút tapasztalatainak csúcsáról láthatnák a „*magyar ugart*". (Az ilyesmi jó orvosság az önelégültség ellen is.)

Ami a kutatómunkát, a tervezés és a tudomány összekapcsolását illeti, ebben iparművészeink tehetnének többet, egy-egy külföldi tanulmányút viszont a gyáraktól, a vállalattól függ. Mindeddig aligha volt rá példa, hogy műszaki szakemberek társaságában tanulmányi céllal tervezőművész utazott volna külföldre akár rövidebb időre is...

Gondolatébresztő volt *Pohárnok Mihály* iparművész előadása is, mely „*Az egyedi tárgyak és a design*" témájáról szólt. Nem foglalkozunk most azzal, hogy az előadó gondolatmenete a feje tetejéről a talpára vagy a talpáról a fejére állította a design köztudatban elterjedt fogalmát. A gondolatmenet mindenesetre ahhoz a konklúzióhoz jutott el, hogy

a design a forma és a rendeltetés, funkció szoros kapcsolata. Ezen belül a funkció szerepe elsődleges.

Ez a funkcióból kiinduló formatervezői mentalitás a sorozatgyártásra tervezett alkotásoknál elengedhetetlen. Az adott tárgyakkal szemben támasztott követelmények egész rendszerének érvényre juttatása az alkotási folyamatban — ez eredményezheti a tárgyat, mely a design vagy a design jellegű alkotás címet megérdemli.

Az előadó azt is kifejtette, hogy a fentivel szemben **„a művészi mentalitás"** a forma kifejező erejét teszi meg elsődlegesnek, az intuícióra hallgatva. De követelményt csupán művészi intuícióval nem lehet megragadni. A designista és a művészi magatartás, megközelítési mód az a két határpont, mely között minden művészeti munka mozog.

E néhány vázlatos gondolatból is kitetszik, mennyire vitára ösztönző volt az előadás. Az előadást azonban egyetlen hozzászólás sem követte, vitáról tehát szó sincs.

Pontosan ez az, amit szóvá kell tennünk.

A vitakészség mintha hiányozna tervezőművészeinkből. Pedig róluk — és helyettük — nagyon sokan beszélnek az iparágon belül. Ők viszont hallgatnak saját gondjaikról és gondolataikról.

Pedig a szakcsoport-összejöveteleken kívül a sajtó is mint fórum rendelkezésükre áll.

Kilépés lenne ebből az elzárkózásból, ha éppen a fenti témával kapcsolatosan vitatkoznának nyilvánosan tervezőművészeink saját dolgaikról, munkájukról és az iparág közös gondjairól.

Nagy Albert

A hollóházi vendégkönyvből

Le Van Hoc vietnami mérnök február elsejéig két hónapot töltött Hollóházán a porcelángyárban. Búcsúzóul az alábbi sorokat írta a vendégkönyvbe:

„Az ember segíteni akarása nem ismer határokat, országhatárokat. A nekem nyújtott támogatás, az itt szerzett tapasztalatok közvetve hazám újrafelépítését, fejlődését segítik.

Az én tiszta szívemből megköszönöm Steiner László igazgató bácsi valamint a porcelángyári vezetők minden segítségét.

Különösen köszönöm Kati anyukának (Bánfalvi Miklósné szállásgondnok, szerk.) minden fáradozását!"

(Hollóháza, 1973. I. 31. este)

Tiszteletlel:
Le Van Hoc

elátkozom

tak pedig minden várakozásomat felülmúlták. Baranyai Antal, Higi László, Kincses Aranka és Hollós Kamilló sok

Egy [illegible]zad Pesten és Budán

Erdős Kati és Maros Edéné az ügyességi verseny közben

A Kőbányai Porcelángyár MHSZ- és KISZ-szervezete megtartotta az MHSZ által kiírt „Egy évszázad Pesten és Budán" vetélkedő üzemi döntőjét. A selejtező tesztlapokon beérkezett mintegy 300 megoldás közül a legjobb 15 találkozott a döntőn. A döntő öt fordulóján keresztül, izgalmas percek közepette bizonyították a fiatalok, hogy ismerik fővárosunkat, Budapestet, nevezetességeivel és történelmével együtt.

A gyors értékelés után következett a díjkiosztás. Aki legtöbb helyes választ adta: Maros Edéné, kéthetes kétszemélyes, a második helyezett Erdős Katalin, 1 hetes 2 személyes üdülést nyert. Mindketten a Létesítmény Főnökség dolgozói. A 3—4—5. helyezett, Csengői Róbert, Győre István, Pirk Lajos porcelán és kerámia dísztárgyakat kapott. A díjazottak a közeljövőben a kerületi csapatversenyeken képviselik a gyár fiataljait.

(g)

Zsófia Kanyák

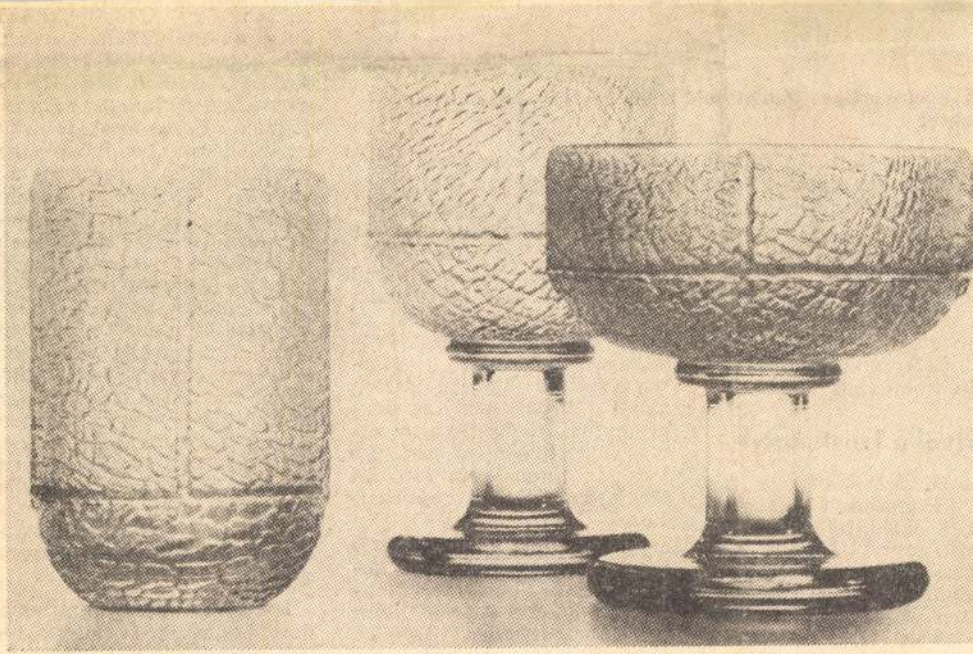

Gläser von Zsófia Kanyák

Budapester Rundschau
1970. Jul. 21.

h hochwertiges Zuchtvieh wird in Hofwirtschaften ichtet

ion darstellen. In diesen shalten leben ca. 1 Mil- Arbeiter, die nicht in Landwirtschaft beschäf- sind. Rechnen wir auch kmeister u. a. direkte luktionsleiter hinzu, n sind über 40% dieser schen am Einkommen Hof- und Kleinwirt- ften beteiligt.

rtvolle Leistungen

as Gebiet, das heute als Hauswesen gehörend ıtzt wird, beträgt über Millionen Hektar. Der ßteil davon sind selbst- tändlich Hofwirt- ften der LPG-Mitglie- 738 000 Hektar; 553 000 tar entfallen auf Gärten ergänzende Wirtschafts- ete, die einen Ertrag erfen; 20 000 Hektar Wochenend- und Erho-

wirtschaft besondere Aufmerksamkeit. Zahlreiche gute Beispiele sprechen dafür, wie erfolgreich sie die Produktion in den Hofwirtschaften fördern und organisieren. Dieser Hilfe der Genossenschaften ist es zu verdanken, daß der Produktionswert der Hofwirtschaften in den letzten zwölf Jahren nicht zurückgegangen, sondern sogar etwas angestiegen ist und im Vorjahr einen Wert von 24 Milliarden Forint repräsentierte.

Für dieses großangelegte Produktionswachstum liefert die Schweinefleischerzeugung der letzten Jahre ein überzeugendes Beispiel. Erfreulich ist, daß nicht nur die Großbetriebe, sondern auch die Hof- und Kleinwirtschaften die Schweinezucht kraftvoll entwickelten. Im Vergleich zu 1967 verzehn-

wiesen ist. Möglichkeiten müssen gefunden werden, die freien Arbeitskräfte in der LPG und in der Hauswirtschaft rationell zu verwenden. Besonders wichtig ist es, dem Gartenbau eine erhöhte Aufmerksamkeit zu widmen. Nichts spricht eindringlicher für die Bedeutung der zum Hauswesen gehörenden Gartenarbeit, wie die Tatsache, daß 40% des Gemüses, 55% des Obstes und 64% der Trauben in den Hausgärten wachsen. Die Genossenschaften könnten zur Entwicklung der Produktion der privaten Gärten bedeutend beitragen, denn in den Großbetrieben besteht die Möglichkeit, die Hauswirtschaften mit Setzlingen, erstklassigem Saatgut und Geräten zu versorgen.

Der Staat unterstützt auch durch seine Steuerpolitik die hauswirtschaftliche Produktion. Wer über ein landwirtschaftlich nutzbares Land verfügt, ist nur dann zur Zahlung einer progressiven Steuer verpflichtet,

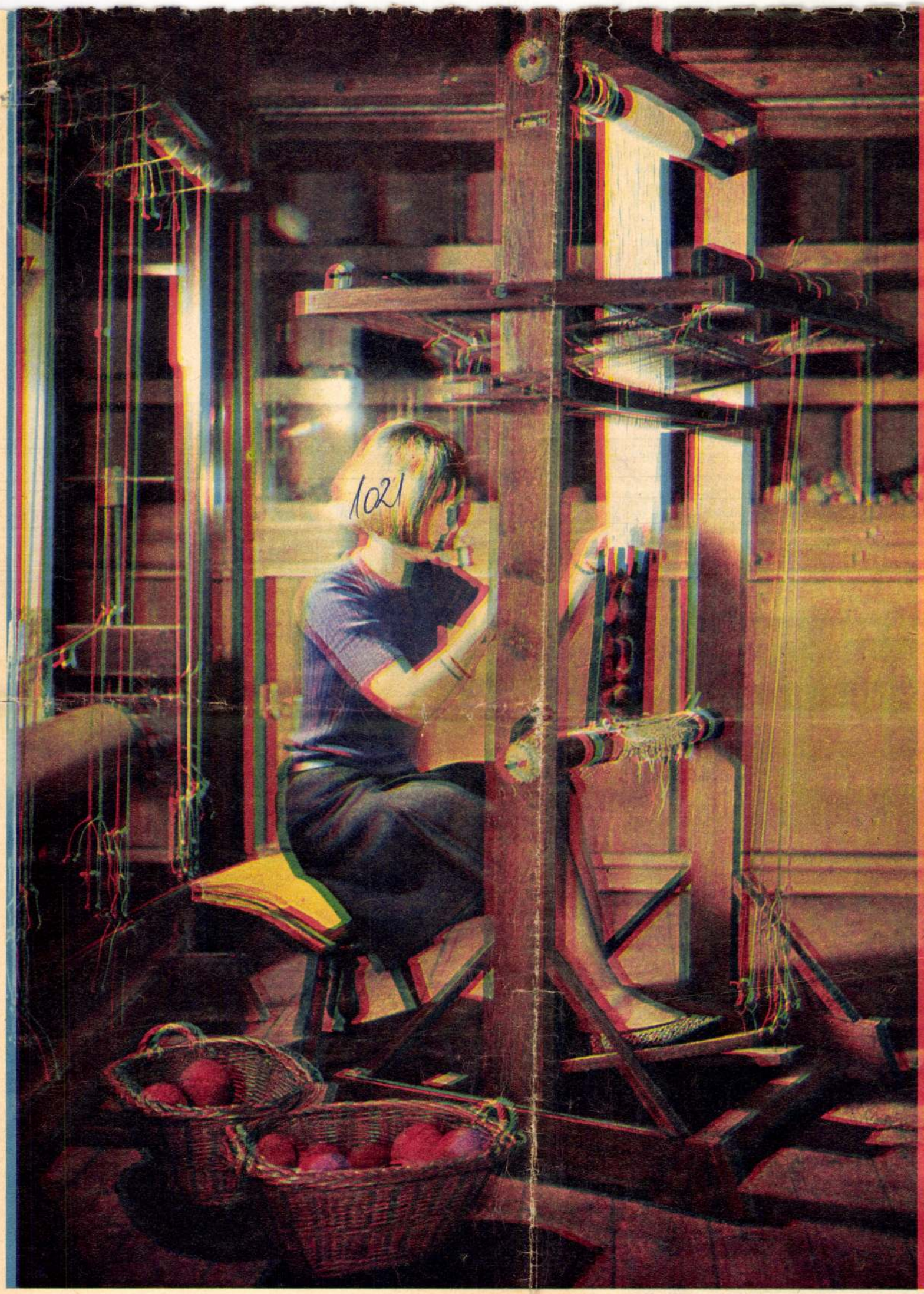

Zsófi
a szövőszék mellett
Nádor Ilona felv.

Kanyák Zsófia eddigi élete megérdemli, hogy elbeszéljük. Miért? Féltucatnyi jelzővel indokolhatnánk. Ki is ez a lány?

Fiatal: húszéves.

Szorgalmas: kiváló eredménnyel érettségizett, kormánykitüntetést kapott, Kitűnő Tanuló Aranyérdemérmet. Megtanult németül, angolul, franciául, s a három utolsó tanévben mindennap ott volt a képzőművészeti szakkör rajzóráin.

Tehetség: hároméves kora óta rajzol és fest, eleinte az ajtókra és a konyhaasztalra, még a szép fehér harisnyájára is. Anyu meg is szidta kicsit érte. Nyolcéves korától mindig elküldték rajzait a gyermekrajz-kiállításokra, gyakran kapott díjakat; 1960-ban, másodikos gimnazista korában az indiai gyermekrajz-kiállításon első díjat nyert. Érettségi után egy évig a Textilmintagyártó Vállalat rajztermében dolgozott. Múlt nyáron háromszázan jelentkeztek az Iparművészeti Főiskolára, negyvenet vettek fel, köztük Kanyák Zsófiát. A textil szak első évfolyamán tervezésből ötöse volt mind a két félévben.

Szerény: szinte szavanként kellett kicsalni belőle eddigi életének történetét, mintha bizony szégyenkeznie kellene az elmondottak miatt.

Céltudatos: gobelin-művész szeretne lenni, mint **Ferenczy** Noémi, akinek életműve példa előtte. S nem csupán ábrándozik erről. Évek óta – s még évekig – készült a választott pályára. Felkutat, tanulmányoz mindent, ami leendő hivatásával összefügg.

Hogyan?

Az idei nyár életének legszebb nyara volt. Pedig nem strandokon vagy balatoni vitorláson töltötte, hanem múzeumról múzeumra járva – igaz, hogy Párizsban Édesanyja a párizsi magyar kirendeltségen dolgozik, és Zsófi a sikeres vizsgák után azonnal csomagolt, s utazott, hogy együtt töltsék a nyarat.

át, tehát az operatőr szemével — látjuk a tűzfolyót és körben a lángoló patakokat; az operatőr szemének riadalmát.)

I. OLVASZTÁR: — Vigyázz!!

II. OLVASZTÁR: (Még semmit sem látunk belőle; a csapolás végetért, hideg vízsugárral hűtik a vas izzó ágyát; gőzfelhő csap fel, alakja a tejfehér ködből bontakozik ki, ledobja magáról az azbeszt-köteny.t.)
(Az operatőrhöz, némi megvetéssel) — Történt itt már elég szerencsétlenség. Maga is meg akar égni, fiatalember?

OPERATŐR: (A műszerházban vagyunk. A műszertalon órák, grafikonok, egy mutató lebeg két szám között. Tűzpiros-zöld [illegible] Operatőr kezére mutat, maga mellé az asztalra [illegible] képét. Jegyzetfüzet, az Operatőr keze írás közben; kép és hang fedi egymást; valakinek a szavait ismételve)

— Karpács Ferencnek hívták... 1962. december 1-én égett meg...

I. OLVASZTÁR: (Most látni lehet a szemét; szelíd, zöldeskék, különös ellentétben keményre gyűrt vonásaival. E pillanatban meghatott, fátyolos)

— ...Tizenkilenc éves volt. Csak a cipője maradt meg. Ilyenek a mi fiaink. Hűségesek, áldozatkészek. Néha talán többre is vállalkoznak, mint amennyi szükséges lenne. Így járt szerencsétlenül Ferkó... És így járhatott volna ez a Pista kölyök is .. Javora Pista...

PISTA: (Lanyosképű, szőke fiú. Belemosolyog a ráirányított objektívbe, aztán lesüti a szemét)

I. OLVASZTÁR: (Az előbbi kép: vörös-fehér tűzfolyamok, a fényekből bontakozik ki — ismét azbesztruhába öltözött — figurája, szorosan mellette

Mester és tanítványa: Fodor János és Javora Pista

Pista, kezében a »lapocká«-val a tűzfolyamba nyúl, a salakút útját egyengeti)

— Óvatosabban, Pista!
(Mesélő hangon)

— A múltkor is mit csinált. Belefogott, hogy a csatornát kikaparja a salakot. Az pedig embernek való munka, nem gyereknek. De ezeknek a verekben van: olvasztárnak lenni ebben a gyárban családi hagyomány...

OPERATŐR: (Nevető szeme a műszerházban)

— Mindig ilyen nagyon vigyáztak itt a gyerekekre?
(Jegyzetfüzet, kézírás)

»Fodor János I. olvasztár, 22 éve a kohónál. Régen sok szerencsétlenség történt itt. Őt is érte három. Egyszer agyrázkódást szenvedett, kétszer megégett. Nem tanították őket, nem foglalkoztak velük annyit, mint a mai fiatalokkal. Fodor János keze alatt három fiatal olvasztár szabadult: Javora Pista, Berki Miklós, Takács Laci.«

Próbavétel

Gadányi György felvétele:

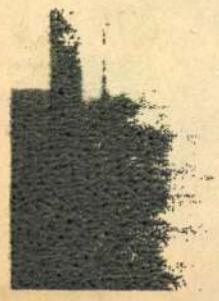

„SZÉPET A SZEMNEK SZÉPET A SZÍVNEK”

A kakas egyik legkedvesebb témája a mesternek, amint a hajnal izzó fényeiben diadalmasan jelenti az új nap megszületését. Igen, ez a piros kakas a nap királya, a holnap szimbóluma – Lurcat szerint

Jean Lurçat egyik alkotásával

Zsófi naponta járta a várost, s a múzeumokat, mert Franciaország 900 múzeuma közül mintegy 90 Párizsban és környékén található. Rohantak a napok, a hetek és még mindig nem teljesült legnagyobb vágya, útjának fő célja: személyesen megismerkedni Jean Lurçat-val, a nagy francia művésszel, akit honfitársai Picassóval egy sorban emlegetnek, tisztelnek. Lurcat 200 évi tetszhalál után életre keltette és továbbfejlesztette ezt a régi gobelin-művészetet, mely most sok országban második reneszánszát éli.

Lurçat most 72 esztendős – már a 30-as években ismert, népszerű festő volt. Kiállításai otthonra találtak a világ minden számottevő nagyvárosában, Párizstól New Yorkig, Moszkvától, Londonig, Berlintől Rio de Janeiróig. Csaknem húsz tanulmánykötet, cikkek halmaza, dokumentum-filmek sora ismerteti, méltatja művészetét. Egy nemrégi számvetés szerint eddigi életműve: kb. 900 festmény, 1000 falkárpit-minta, 100 kerámia-motívum, s könyvillusztrációk, metszetek, litográfiák, színházi díszlet és kosztümtervek. Képszőnyeget komponált Éluard és Neruda verseinek nyomán, s tizenkét nagy francia költő, köztük Aragon, Éluard verseket írtak Lurçat csodálatos, szövött freskóinak hatására.

Az idős kommunista művész még most is rengeteget dolgozik, messze Párizstól, a Saint-Céré városka fölött magasodó 900 éves erőd-várban. Az egyszerű, spanyol postamester fia, itt, Aubusson-ban, a szőnyegszövő manufaktúrák ősi fészkében kelte életre a kárpitszövés művészetét, s itt harcolt 1944-ben az ellenállási mozgalomban. Ennek a várnak tornyából sugározta naponta a maquisard-ok titkos rádióadója Lurçat és a többiek felhívását a nácik elleni szervezkedésre.

Kanyák Zsófi, ez a húszéves pesti kislány nem nyugodott addig, míg meg nem kapta Lurçat üzenetét: szívesen látja a Mademoiselle-t Saint-Céré-ben.

A művész otthonában elmerültünk a szőnyegképek csodálatában, amikor a Mester vidám-hangosan ránk köszönt. Mintha megkezdett beszélgetést folytatna, kérdésre sem várva, körbe mutatott a szobában:

– Semmi sem szükségesebb – de semmi sem szomorúbb, mint egy fal. Meleget ad, vagy árnyékot, véd a vihartól – de elválaszt bennünket a napfénytől, a virágtól, az állatoktól, az emberektől. A fal a szemek és a képzelet rideg határa. Az én dolgom az, hogy benépesítsem körülöttük a hideg, meztelen falakat, az élet, a világ számtalan szépségének jeleivel.

Almaborral, cigarettával kínál bennünket – aztán Zsófié a szó. Bátran, okosan kérdez, s az idős művész hosszasan magyarázza a karton készítését, a fonalak tulajdonságait, a szövés technikai problémáit, szívesen és aprólékosan. Zsófi erősen figyel – neki minden szó kincset ér.

Lurçat négy éven át dolgozott eddigi, legnagyobb összefüggő művén „A világ éneke” címet viselő, 500 négyzetméteres szövött freskó-sorozaton. Himnusz ez a mű az emberről és otthonáról, a földről: a XX. század emberei megértek két világháborút, melyeknek borzalmai lidércnyomásként még ott kísértenek emlékeink és álmaink mélyén. Még meg sem szabadultunk tőlük, s már a szétroncsolt hiroshimai ember figyelmeztet a Nagy Veszélyre, Lurçat képein. Aztán feloldja a szörnyű viziót és felmutatja az embert, aki kívül és belül békét teremtve, végül is meghódítja az igazságot.

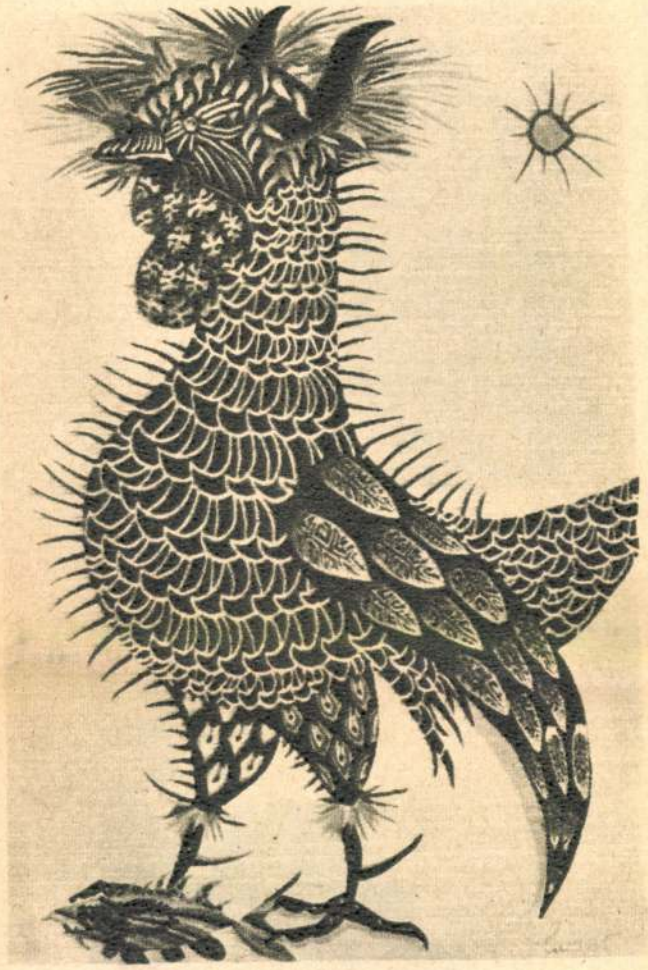

Lurcat, az idős mester és Zsófi, az ifjú alkotó

Megindító Lurçat hite az emberben: **„Szépet a szemnek, szépet a szívnek** – ez a jelszava. S valóban, az élet színeinek, tüzeinek melegével átszőtt képeiről fény és melegség lopódzik a meztelen, didergő lelkekbe is.

Boldog ember Lurçat, többszörösen az. Tudja a boldogság titkát: örömet szerezni, jobbá, többé tenni magunkat, s másokat – ez minden alkotás értelme.

Kanyák Zsófi megértette. Zsófi jó úton jár, nyugodtan mehet tovább.

Sz. G.

ITT A MIKULÁS!

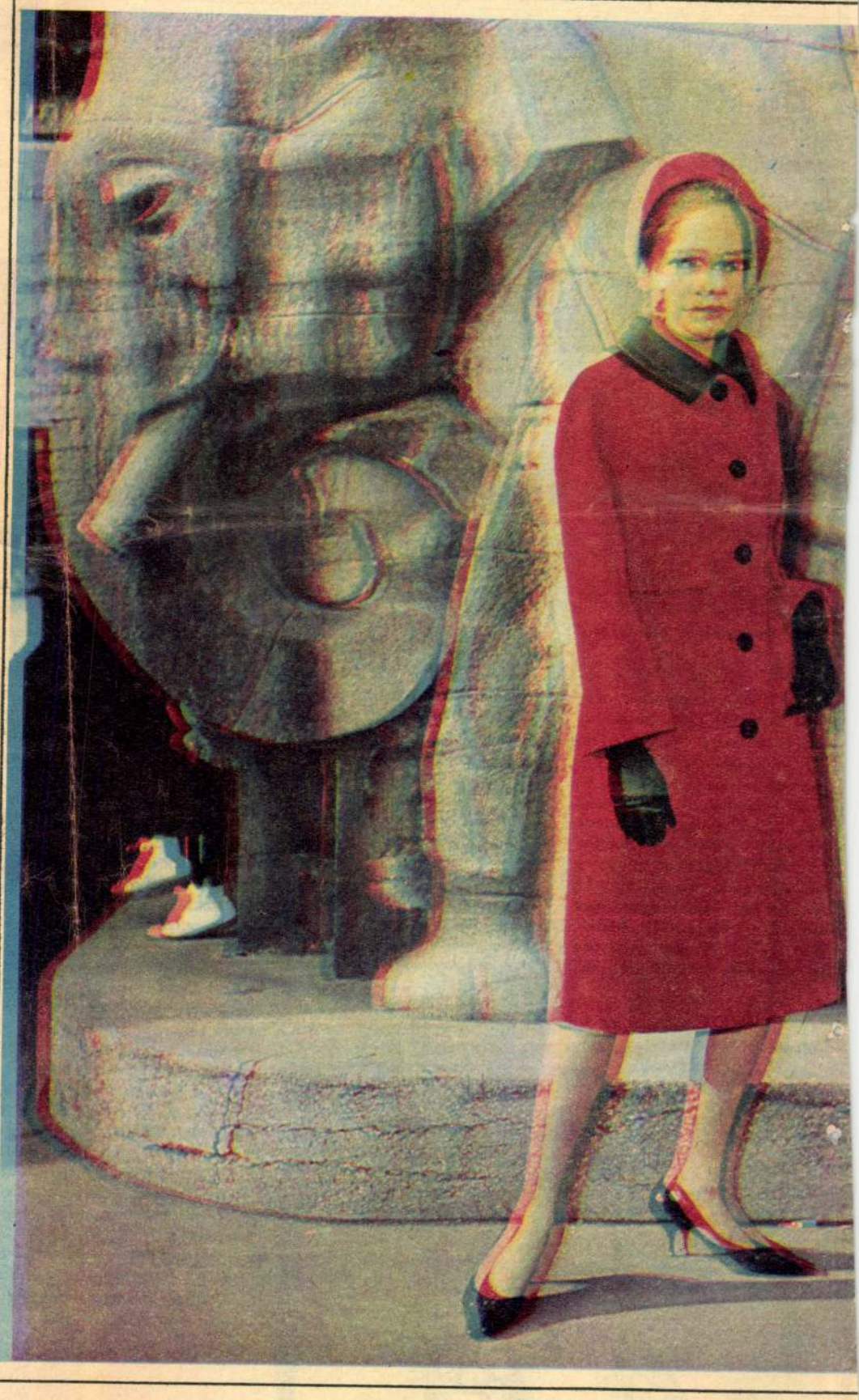

Négy patnis zsebbel díszített teveszőr télikabát, keskeny bőröv, nutria gallér

Jobbra: Piros . kétsoros télikabát, nagy szőrme sál-gallérral, keskeny, megkötős övvel

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ZALAI HÍRLAP

1979 NOV 25.

Kanyák Zsófia
üvegtervező iparművész

1979 november 25. 1071

Kanyák Zsófia üvegtálja

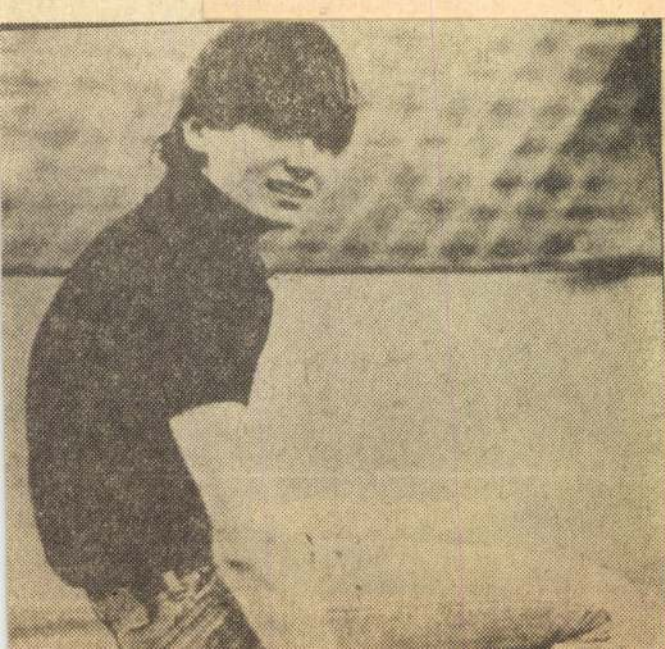

Kanyák Zsófia

KANYÁK ZSÓFIA iparművész, az üvegművészet fiatalon elhunyt nemzetközi hirű mestere alkotásaiból nyílt kiállítás szerdán a zalaegerszegi ifjúsági házban. A több mint száz alkotásból — lámpákból, vázákból s más dísztárgyakból és használati tárgyakból — rendezett kiállítás március 4-ig tart nyitva.

Magyar Hirlap 1979/38/8

Kanyó Zsófia, [ipari művész]

...LET ÉS TUDOMÁNY

'79. IX. 28.
...: 5 Ft
... szám

...ÓFIA
...ETE

USZÁLYOKBÓL HÍD

BŰNÖZŐ NŐK

TÁPCSATORNÁNK HORMONJAI

1228 A GONDOLKODÁS ISKOLÁJA
Bizám György és Herczeg János
1229 ÁLLATKERTI ÉLET: ÚJRA SZABADON...
Dr. Módlinger Pál
1232 BESZÉLŐ KÉPEK: KANYÁK ZSÓFIA MŰVÉSZETE
Kocogh Ákos
1235 BŰNÖZŐ NŐK LOPÁS, CSALÁS, SIKKASZTÁS...
Dr. Raskó Gabriella
1237 MONDHATTA VOLNA SZEBBEN?
Dr. Kemény Gábor
1238 SZENT ISTVÁN KIRÁLY INDIÁNJAI LÁTOGATÁS ACOMÁBAN
Keszthelyi Tiborné
1241 NYELV ÉS ÉLET: LESZ?
Dr. Molnár Zoltán Miklós
1243 MÚZEUM – FILATÉLIA
1244 A TUDOMÁNY VILÁGA
1247 A HÁTLAPON: AZ ÜRGEŐRSZEM
Mészáros László

Címképünk:

Muranói lámpa (Kanyák Zsófia művészete című cikkünkhöz) Alapfy András felvétele

A következő számunk tartalmából:

Mit tud az impulzusreaktor? ● A gondolkodás iskolája ● Századok divatja: A lepelruha ● Afrikai írásrendszerek ● A repülés biofizikája ● Sóvágósztrájk 1551-ben ● Földi figyelő ● A tudomány világa.

A verseny szabályai akkor jók, ha elérjük vele ezt a célt. Talán mondhatjuk, hogy ez lényegében fenn is áll (nemhiába vitattuk meg a szabályokat versenyzőinkkel több alkalommal is): a forma az idők folyamán eléggé kicsiszolódott.

A csiszolódásnak, a finomításnak azonban nem szabad abbamaradnia, és tapasztalataink ezúttal is figyelmeztetnek egy apróbb és egy komolyabb problémára.

1. A kisebbik: előfordulhat holtverseny (például úgy, hogy valamelyik kategóriában ketten végeznek ugyanakkora pontszámmal az első helyen — holott a versenykiírásban csak egy első díj szerepel). Az ilyet eddig is igazságosan döntöttük el, de sokszor csak hajszálnyi különbség alapján. Helyesebb, ha ilyenkor inkább összevonjuk a díjakat, és egyenlően osztjuk el a holtversenyben végzettek között. Ezentúl így is lesz.

2. A komolyabbik: sokkal több versenyző érdemelne elismerést, mint ahánynak díjakat tudunk adni. És a dolog természeténél fogva azok, akik csak egy „mellbedobással" maradtak le, sikertelennek érzik teljesítményüket — noha az éppen nem volt sikertelen. Sajnos, a díjakra szánt pénzösszeget nem növelhetjük korlátlanul, mert a szerkesztőség anyagi lehetőségei végesek. Feltétlenül szükségesnek tartjuk azonban, hogy egy kicsit bővebben közöljük az ilyen versenyzők névsorát.

Másrészt — noha igyekszünk olyan feladatokat adni, amelyek megoldásában nem a matematikai képzettség, hanem a logikus gondolkodás a döntő — a III. kategóriában mégis sokszor láttuk, hogy rutinosabban versenyeznek azok, akiknek az ilyen jellegű feladatok megoldása együttjár a foglalkozásával. Ugyanez vonatkozik a II. kategóriában a matematikára szakosodott diákokra is. *A gondolkodás iskolája* természetesen ezeknek a versenyzőinknek is szól; mi azonban azt szeretnénk, ha nagy kedvvel versenyeznének a többiek is. Ezért a sorsolásos versenyben a 300 forintos díjak számát — amelyekből eddig minden kategóriában 10—10 darabot sorsoltunk ki — a II. kategóriában 15-re, a III.-ban pedig 20-ra emeljük.

Ugyane cél érdekében tesszük azt az újítást is, hogy több részes (több kérdésből álló) feladatokra a sorsolásos versenyben már az is helyes megoldásnak számít, ha *egyetlen* kérdésre helyes megoldást küld be a versenyző.

Az I. kategóriában — sajnos — nem indokolt a díjak számának emelése. Mégpedig azért nem, mert itt — az általános iskolás diákok közül — változatlanul nagyon kevesen versenyeznek. Ezért ebben a kategóriában a változatlan számú díj is sokkalta nagyobb nyerési esélyt jelent. Rajta tehát, általános iskolások: érdemes indulni a versenyen, mert elég könnyű a nyerés!

Ugyanebben az ügyben fordulunk a kedves szülőkhöz is: nem egy esetben kiváló matematikus lett abból, aki általános iskolás korában *A gondolkodás iskolájával* kezdte!

A szerkesztőség

kislexikon

Cikkeinkben csillag jelzi azokat a kifejezéseket és neveket, amelyek a kislexikonban szerepelnek.

BAUHAUS: német művészeti főiskola, amely az építészettel való legszorosabb együttműködés szellemében a művészet minden ágában új oktatási módszert dolgozott ki, és századunk művészetének egyik legfontosabb meghatározójává vált. A ~-t 1919-ben – a weimari képzőművészeti akadémia és iparművészeti főiskola egyesítésével – W. Gropius alapította. Célja minden művészetnek és alkotóművességnek az új építészetet megteremtő újraegyesítése – mondhatni, a középkori építőszervezet eszméjének a feltámasztása – volt. A ~ 1926-tól Dessauban, majd Berlinben működött, ahol a nácik 1934-ben feloszlatták. 1937-ben New Bauhaus néven Chicagóban újjáalakult. (Kanyák Zsófia művészete)

1978. XII. 15. Kossuth 17,35 Áné

1021

Láttuk, hallottuk...

- A Józsefvárosi Galériában egy nagyon hasznos és érdekes kiállitás látható Teritékek cimmel, melyet Hajdu István nézett meg. A teritéket szó szerint kell érteni, mert étkészletekkel, poharakkal, evőeszközökkel találkozik itt a látogató.
Lehet, hogy sokan arra gondolnak, hogy minek tányérokat, poharakat kiállitani, mikor kapni eleget belőlük az üzletekben is. /érthetetlen a felvétel/

- Annyira egyszerüek, nem csillognak, nincsenek rajtuk arany szélek, egymásba rakhatók például, nem kell egy egész szekrényt elfoglalni, tehát tulajdonképpen nagyon nyilvánvalónak tetszik, hogy csak ilyet lehessen kapni.

- Igen, hát itt a nyilvánvalósággal van a legnagyobb baj, mindenki számára, aki a kiállitást megnézi ez a legnyilvánvalóbb, hogy persze ezeket kellene kapni. De, hogy ez a nyilvánvaló mások számára miért megy át negativumba, és niylvánvaló, hogy nem ezeket lehet kapni, ezt senki nem tudja.
Rengeteg ujságcikk, szakmabeli vita volt arról, hogy ha elkészül egy szép fehér tárgy, akkor miért kell utólag rátenni egy mintát, arany csikot, vagy piros csikot, piros virágocskát, Állitólag azért - és ez a kereskedelem véleménye többnyire - mert igy kell. Igy tetszik az embereknek, igy fogják megvásárolni.

A kiállitás egészéhez képest ez egy nagyon kis probléma, hogy van-e rajta dekor, vagy csik, de végül is innen indul el. Tehát nem azok mondják meg, hogy mit akarnak venni, akik bemennek erre a kiállitásra, hanem azok akik ezeket az itt kiállitott tárgyakat nem viszik be a boltokba.

- Ha például egy Amphora boltba bemegyek, számomra, elérhetetlen az áruk amiért megvehetők.

- Az egyik legsulyosabb kérdés, mert egyszerüen nem lehet tudni, hogy miért kerülnek annyiba a tárgyak, amennyibe kerülnek. Nem valószinü, hogy az előállitási költségük olyan nagy lenne, bár elképzelhető, hogy egy szerszám, amivel ezeket előállitják olyan magas árat képvisel, hogy felemeli az önköltséget, akkor viszont miért nem gyártják nagyobb szériában, ami az önköltséget csökkentené.
Ezek olyan kérdések, amire itt mi nem fogunk tudni válaszolni, ahogy nagyon régen nem tudnak rá válaszolni az illetékesek sem.

- Azt hiszem azért a kiállitásról is érdemes lenne olyan szempontból is beszélni, mert ezt valóban nem tudjuk megoldani, ezt el lehet mondani huszadszor, századszor, majd lesz belőle valami egyszer talán, de itt nem csak magyar kiállitók szerepelnek. És azt hiszem ez a kiállitás rendezésének lényege, hogy mintegy irányt mutasson, tessék, ilyeneket lehet látni. Mi az, ami ezek küzül a külföldiek közül a legszebb?

- A kiállitott tárgyak sorában az első helyen áll a világhirü nyugatnémet Rosenthal cég étkészlete, és evőeszközkészlete, amit akármilyen vicces, de magyar tervező tervezett, Kanyák Zsófia, de megtalálhatjuk a finnek Finnlandia készleteit, Arábia nevü igen hires étkészletgyár készleteit, ezek mind rendkivül egyszerüek, rendkivül mutatósak, funkcióra készitettek, nagyon könnyen tisztithatók, vidám szinekben főképpen világos szinekben készülnek. Egyszerüen nem érti az ember, hogy lehet valami ilyen egyszerü és hogy lehet az ilyen egyszerü dolgot nem megszerezni.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 887-748, 340-726
1977 JUL 3
DAILY NEWS

Zsófia Kanyák

WOCHENENDE

f Glas und Keramik

e im Kunstgewerbemuseum

in der größten ungarischen Hohlglasfabrik, in Salgótarján. Außerdem bekam sie Aufträge für Entwürfe von Beleuchtungskörpern u. a. in Hotels und Restaurants, z. B. in Balatonfüred (Restaurant Balaton: Raumteiler und Leuchten), Budapest (Restaurant Gundel: Gartenspringbrunnen und Leuchten) oder für das ungarische Restaurant in Tokio.

Murano war die nächste Station ihres Schaffens. Dorthin hatte sie ihr Betrieb delegiert. Für die beiden berühmten italienischen Glashütten La Murina und Moretti Co. entwarf sie Lampen und Leuchten. Nur einen Monat dauerte Zsófia Kanyáks Studien- und Arbeitsaufenthalt in Murano, aber sie verstand es, aus den jahrhundertealten Traditionen, der Perfektion und dem modernen italienischen Design zu schöpfen und sich neben einer sehr starken Garde international anerkannter Designer zu behaupten. Ihre Entwürfe wurden realisiert und ihre Lampe bei der Mailänder Messe sehr gut verkauft.

Von 1972 an arbeitete sie mehrmals für das Rosenthal-Desing-Studio in Selb (BRD). Hier gestaltete sie ihre Lichtobjekt-Reihe (Lampen, Dosen, Objekte), die von weichen, organischen Formen charakterisiert ist, und gewissermaßen als Gegensatz dazu schuf sie Schalen und Schüsseln mit einer neuartigen Zentrifugaltechnik, die eine ausdrucksvolle Oberfläche schafft. Kunsthandwerklich am anspruchsvollsten war ihr Speiseservice „Csiga" (d.h. Schnecke; 1973), bei dem sie durch die Verwendung des gleichen Gestaltungselements, einer dem Schnekkenhaus ähnelnden plastischen Rille auf Keramik

Zsófia Kanyák (Archivbild).

1975 kam Zsófia Kanyák bei einem Autounfall in Amsterdam ums Leben.

Ihre markantesten Gläser, Objekte und Lampen werden jetzt bis Ende Juli in einer eindrucksvollen Ausstellung im Budapester Kunstgewerbemuseum gezeigt.

K. R.

der Presseagentur MTI
BUDAPEST

Queen von Wimbledon:

Virginia Wade

London, 1. Juli (APA) — Sie hatte wohl mehr Mühe als erwartet, aber schließlich setzte sich die Engländerin Virginia Wade im Dameneinzel-Finale der 100. All-England-Tennismeisterschaft in Wimbledon gegen die Holländerin Betty Stoeve mit 4:6, 6:3, 6:1 erfolgreich durch und holte damit erstmals seit 1969 (Ann Jones) den Damentitel wieder nach England.

Jahrelang hatte die in wenigen Tagen 32jährige Britin in Wimbledon bereits ihr Glück versucht, zweimal war sie im Halb-

Im einstigen Esterházy-Sc junge Musiker aus allen Hofe des Schlosses, wo ja liche Konzerte.

VOR

und reizvolle Effekte erzielt.

Reizvolle Effekte au

1021

Designs von Zsófia Kanyá

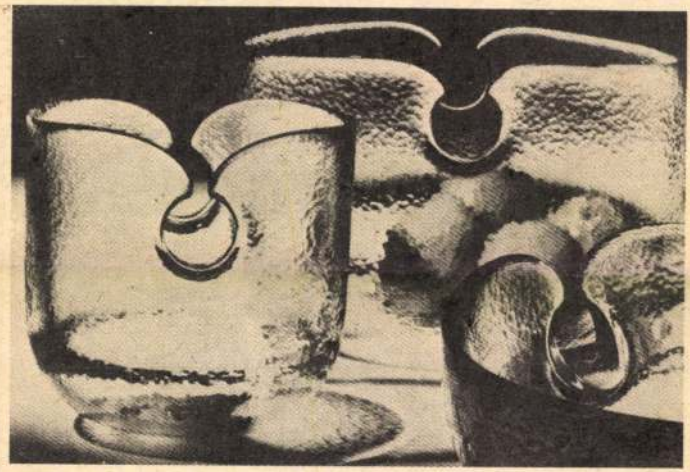

Zsófia Kanyák: Schalen, Zentrifugaltechnik, 1972, Rosenthal.

Zielstrebig und intensiv lebte Zsófia Kanyák, aber nur kurz. Am 28. Juli 1944 wurde sie in Budapest geboren. Hier besuchte sie eines der besten Gymnasien, das Radnóti Miklós Gymnasium, wo sie z. B. auch Deutsch, Englisch und Französisch lernte. Anschließend arbeitete sie ein Jahr lang in einem Betrieb, in dem sie Textilmuster entwarf. Im Fach Textil begann sie anschließend ihr Studium an der Budapester Hochschule für Werkkunst.

1964—1966 studierte sie an der Pariser École Nationale Superieure des Beaux-Arts. Inzwischen suchte sie oft den Maler, Dichter und Wandteppichweber Jean Lurçat in seiner Werkstatt in Aubusson auf. Lurçat (geb. 1892) versuchte die Kunst der Bildweberei, die im Frankreich des Mittelalters eine hohe Blüte hatte, wiederzubeleben und beschäftigte sich intensiv mit alten Techniken. Neben der Textilkunst studierte Zsófia Kanyák damals aber auch bei Prof. Aujam Fresko, Mosaik und Glasmalerei. Hier entwickelte sich in ihr eine neue Beziehung zu Material und Umwelt.

An die Budapester Hochschule zurückgekehrt, absolvierte sie bei dem konstruktivistisch und architekturzentrisch eingestellten György Z. Gács das Fach Formgebung für Silikate (Glas, Keramik, Porzellan). 1971 wurde sie Designerin

Nachri

DAILY NEWS

FOTO MTI

hloß in Fertőd, Westungarn, weilen gegenwärtig zahlreiche Gegenden des Landes. Die Besten von ihnen veranstalten im

Kanyák Zsófia, iparművész

Az asztal esztétikája

KIÁLLÍTÁS A JÓZSEFVÁROSBAN

A mindennapok egyik legfontosabb eseményének színhelyét, a terített asztalt választotta témájául a Józsefvárosi Kiállítóterem, igazolva ezzel, hogy életünk minden terén fontos szerepet kap az esztétikus, „vizuálisan megkomponált" környezet. Olyan tárgyakat sorakoztattak föl, melyek formái leegyszerűsítettek, tiszták, áttekinthetőek, ilymódon ipari gyártásuk semmiféle nehézséget nem jelenthet. Hangsúlyozott szerephez jut a színek és az anyagok változatossága.

A kiállítás színfoltja egy csodálatos, piros gránitból készült levesescsésze-készlet, amely francia ipari termék. Többségében azonban magyar alkotók, tervezők munkáit láthatjuk összegyűjtve. Ismételten megcsodálhatjuk *Horváth László* fehér porcelán étkészletét, melyről sajnos az ipar bebizonyítja, hogy elrútítható a hagyományos aranycsíkkal, vagy egyéb tradicionális matricákkal. *Mojzes Mariann* zöld és sárga gránit teaskészlete a forma egyszerűségét az anyag különlegességével ötvözi. Az Arábia gyár színes tányérjai, tálai pedig azt bizonyítják, hogy az olcsó zománcedény is lehet ízléses, mutatós, csak formaés színvilágát kell egy kicsit fölfrissíteni. Végtelenül egyszerű technológiával készült *Megyik János* rozsdamentes evőeszközkészlete, melynek hajlított darabjai kitűnően simulnak a kézbe. Szellemes megoldás a mokkáskanál, mely egy megcsavart propeller szárnyára emlékeztet.

Kiegészítőként igen szép szőtt abroszokat, terítőket láthatunk, többek között *Szilasi Annától*, *Perczel Erzsébettől*, akik a paraszti kultúra szemléleti hagyományait használják fel, a kerámia edények alkotóihoz hasonlóan. Két különleges érdekesség: a fiatalon meghalt *Kanyák Zsófia* lassan klasszikussá váló „csigaformája", sejtelmes formájú világítótestjei, melyeket mint a Rosenthal Design Studió tervezője készített. A másik különlegesség egy 1910-ben gyártott teáskanna, melyet *Peter Behrens* tervezett. A két tárgy a ma tervezőinek „példaképe" lehetne.

Megválaszolatlan kérdés: miként képzelhető el hétköznapunk, önmagunk megbecsülése, kiszolgálása, terítési kultúránk fejlesztése, ha egyes szebb készletet néha csak OTP-re vásárolhatunk meg. Nem vezet-e ez a szemlélet egy újabb, lassan feledésbe menő, kispolgári szokás föléledéséhez, amikor a metszett ólomkristály poharak és a szépnek vélt edények a vitrinek, polcok féltett kincse volt?

Talán választ kapunk ezekre a kérdésekre az iparművészekkel, az ipar és a kereskedelem képviselőivel való konzultáción, amely december 14-én 10 órakor lesz.

(bagota)

(bagota): A

Esti

2.

ember 2-án közzétett forradalmi programja nagy történelmi fontosságú politikai esemény.

Angol alsóház

Szokatlanul ingerült és botrányt súroló jelenetek játszódtak le a brit alsóházban. A munkáspárti baloldal ügyes taktikával megakadályozta, hogy a kormány vita nélkül jóváhagyassa a katonai költségvetés pótlólagos, 250 millió fontos emelését. Ennek során meghiúsította a bérpolitikáról és annak szankcionálásáról szóló vitát, amelynek végén az ellenzék valószínűleg leszavazta volna a kisebbségi kormányt. A konzervatívok heves zajongásba csaptak és a házelnök egyszer kénytelen volt tíz percre felfüggeszteni az ülést, hogy a szenvedélyek lecsillapodjanak.

amely Nyugat-Európában és az Alpok országaiban esőzéseket okoz. Azokon a vidékeken már a kora reggeli órákban 0 fok fölött volt a hőmérséklet, míg hazánkban jóval a fagypont alatt maradt. A közeledő enyhe levegő és a csapadékzóna hatására szinte *az egész országot összefüggő felhőtakaró borítja*, és hazánk nyugati felében sokfelé, másutt még kevés helyen van csapadék, amely általában hó, de a Dunántúl nyugati részén havas eső, ónos eső, fagyott eső is esik. *Kora reggel a hőmér-*

Kanyák Zsófia, iparművész

AZ ÜVEGMŰVÉSZET fiatalon elhunyt nemzetközi hírű mesterének, Kanyák Zsófia iparművésznek az alkotásaiból nyílt kiállítás a zalaegerszegi Ifjúsági Házban. A bemutató nyitánya annak a tárlatsorozatnak, amely a kortárs magyar képző- és iparművészet alkotásainak javát kívánja megismertetni a város közönségével.

8.

Népszabadság, Bp. 1979 [illegible]. 15

1021

1977. május 27. Kossuth 18,30 VGné

Esti Magazin

- Gyakorta előfordul, hogy egy-egy hires müvész kiállitását tán éppen a neve miatt nézi meg a müvészetkedvelő, és megint máskor éppen forditva, egy kiállitást végignézve, az alkotó nevét tanulja meg egy életre az ember.

- Azt mondják az üvegre, rideg anyag. Talán az is. De a kiál-

Kanyák Itália
üregtevező
ipaművész

litás, amely nemsokkal adásunk előtt nyilt meg az Iparművészeti Muzeumban, egészen mást sugall. A hajlékony, karcsu formák, meleg színek, könnyedséget árasztanak, játékosságot, mintha ezeket az üvegtárgyakat a Szentivánéji álom Puchja tovaröppenésében helyezte volna el. Az alkotó, Kanyák Zsófia azonban nem lehetett jelen a megnyitón. Nem él már két esztendeje. És ez a legképtelenebb a dologban. Tárgyai annyira életreszabottak, hogy az ember önkéntelenül is feltételezi mögöttük az alakformáló kezet és a mosolyt, amelyet a tört ölelő formák végső kialakulása kelt. Az alkotás öröme. Művészről van szó, iparművészről, aki üvegbe álmodta az ember környezetének használati tárgyait. Lámpákat, amelyeket Muranoban, a Velence közelében lévő, üvegiparáról századok óta hirneves városkában készitett, mert Kanyák Zsófiát képességei alapján meghivták oda is. Többizben vendégeskedett a Világ egyik legnagyobb üvegtervező műhelyében, a Rosental cégnél Nyugatnémetországban. Vázákat, kelyheket, teljes pohárkészleteket tervezett. És, amit nem lehet a kiállitáson bemutatni. Az Ő alkotása a Gundel Étterem csillogó, mozgalmas, szines kerti szökőkútja. A Balaton Étterem térelválasztó kompozíciója Füreden, az Alba Regia Szálló negyanyi szines bensőséges világitótestje.

Az önvallomás rendszerint halál után misztikus értelmet kap. Hogy a Kanyák Zsófia leveleiből vett idézetek mégsem keltik ezt az érzetet, annak elsősorban az az oka, hogy mindig igyekezett tárgyszerű maradni, nem tulajdonitani a dolgoknak többet, mint amennyit magukba hordanak. Ezeket irta:

"Darabjaim emberek számára készültek, emberszabásuak tehát. Emberi kéz, kar, ujjak nagysága a mérvadó, ha azt akarom, hogy kellemes legyen a tárgyak érintése is. Formájuk organikus, sőt, erotikus jellegüek. A vörösen izzó, képlékeny üveg masszából alakulnak. Hirtelen lehülésükkor, az üveggel együtt dermed meg az a gesztus is, amellyel létrehoztuk őket." - Eddig az idézet, és aligha lehet hozzátenni akármit is, hacsak azt nem, hogy ezek a darabok még mindig egyediek. Kanyák Zsófi rövid életében egyetlen dologgal küszködött igazán, az izésrontó konzervativizmussal. Hiszen nemcsak Ő volt, aki tervezőasztala fiókjában csodálatos terveket kényszerült ismeretlenségre kárhoztatni, holott tudván tudta, hogy amit elgondolt, annak valóraváltása nem drágább, mint a boltok polcát roskadásig megtöltő bóvli.

Indulatos szavakat használtam. És magamnak sem tudom megmagyarázni, miért. Talán, mert a kiállitás nézése közben ismét lepergett előttem a Kolombus utcában velo együtt megélt kisgyermekkor, a negyvenes évek végén. És hirtelen, ma homályosan láttam a fényesen világitó szines üvegeket. Vagy, mert azokra, a már felnőtt korban lefolytatott beszélgetésekre gondoltam, amelyekből kiderült, más-más helyzetben ugyanazt a világot látjuk és ugyanugy. Zsófi kiállitása - hiten szerint - annak is szép, annk is érdekes, aki nem ismerte Őt, csupán vonzódik a kedves, meleg, emberi környezethez.

- Gellért Kiss Gábor jegyzetét hallották.

Kanyák Zsófia, [illegible] 2

IA MŰVÉSZETE

BESZÉLŐ KÉPEK

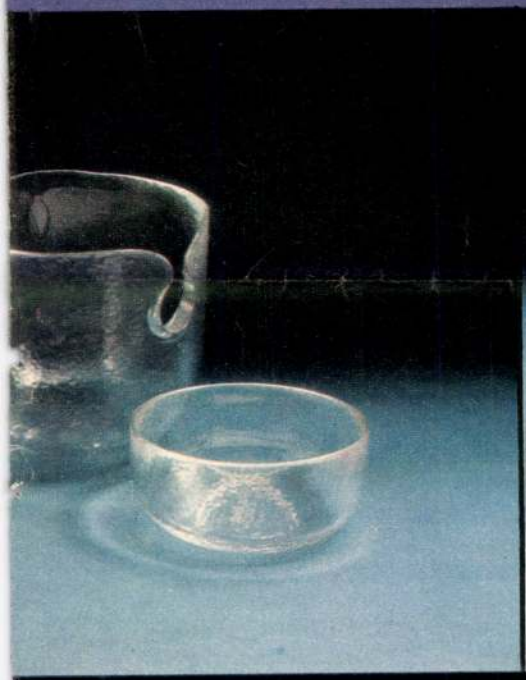

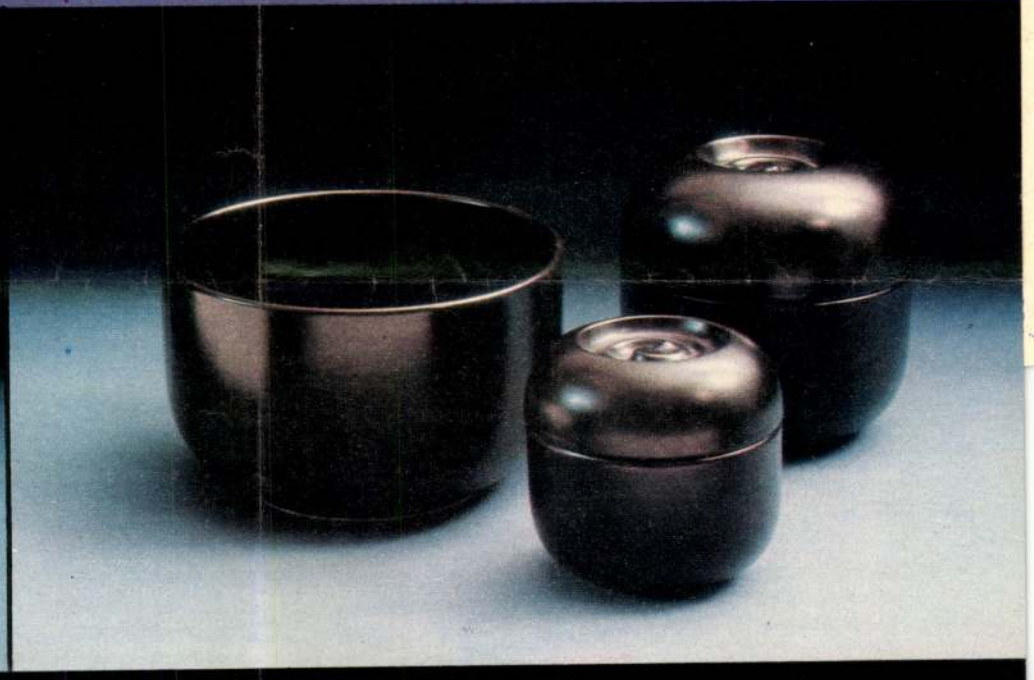

Fénytárgyak (Alapfy András felvételei)

Csigakészlet

dol, s mintegy a munkatársainak tekintette őket –, és a vezetőkkel is, akikkel (legalábbis külföldön) el tudta fogadtatni nemegyszer fantasztikusnak tetsző elképzeléseit.

De jól ismerte anyagát és a technikát is, s mindig a gyártás lehetőségeiből indult ki. Már akkor is így volt ez, amikor 1971-ben ösztöndíjjal az itáliai üveggyártás fellegvárába, Muránóba ment. A puha, növényi lágyságú formák izgatták. Képeskönyveket forgatott, színes fényképeken ismerkedett a szirmok, bibék, porzók világával. Idejének java részét azonban a huta mellett töltötte: az anyag és a gyártás titkait fürkészte. S ott készítette azokat a plasztikákat, amelyekben szellemes megoldásokat talált arra, hogy miképp hozhat létre izgalmas, a szerves növényi formákra emlékeztető alakzatokat az anyag – a forró üveg – kihűlésének folyamatát használva fel. Egyáltalán: e kísérletek nyomán talált rá azokra a nemegyszer buján elomló formákra, amelyek művészetét ettől kezdve szinte mindvégig jellemezték, s amelyeknek felhasználásával a Muranóban töltött néhány hét alatt tizenhat lámpát tervezett. Ezeket kiállításon mutatta be 1971 telén a Fészek Klubban.

Miből induljon ki az iparművész, ha nem a technikából – legalábbis a mi korunkban, amikor a nagyipar a maga műszaki apparátusával óriási távlatot nyit a tervezés előtt? Más azonban a technikát ismerni, s megint más élni vele! Kanyák Zsófia úgy ismerte a gyártás folyamatát, hogy ihletet tudott meríteni belőle. A Muranóban készült és a milánói oldalukon egy-egy karélyos és húsosra formált nyílás szolgál fogásra és díszül. A pikkelyes felület, a karélyos nyílás és a húsos forma nem független egymástól: mind ugyanannak az eljárásnak, a centrifugálásnak az eredménye. Ez önmagában nem új eljárás, de a művész kicsit módosított a dolgon (s épp e kicsiségben rejlik a sajátos): a centrifuga dobjának belsejébe két vasbütyköt tett bele, s azok révén alakult ki a tárgyakat szemgyönyörködtető plasztikává alakító forma.

Ezután alkotta meg főművét, a Csiga nevű készletet, amelynek, mint a neve is mutatja, ugyancsak egy természeti motívum, egy csigavonal a dísze. Ezzel egyidejűleg készül az úgynevezett fény-tárgy sorozat, lámpák, dobozok és plasztikák fehér és fekete díszű sora, amelyek az olasz lámpák szervesen lágy formáit folytatják. Legfeljebb annyi itt a különbség, hogy a puha formák gyakran szétesnek gerezdekre.

Design: Zsófia Kanyák – olvashatjuk a Rosenthal-prospektusok alján, s feliratul: Csiga. (Készleté-

Poharak

...ETE

...gyar nevéhez ugyanis ko-
...gaszkodott. Egyetlen kül-
...klám vagy kritika sem je-
...g úgy, hogy ne tették vol-
...ák Zsófia neve mellé a
..." jelzőt.) Gyártója úgy
...hogy a növekvő infláció-
...Csiga-készlet épp oly ma-
... érték, mint amilyenek a
... porcelánok. Miért olyan
... munka ez? Kanyák Zsófia
...dta róla: „Üveg és kerá-
...ncsak az alapanyagok te-
...en hasonlóak, hanem az
...s jellegzetességük, hogy
...int puha masszából, for-
...gatás közben készülnek. Ezt a közösséget akartam hangsúlyozni egy – egyúttal díszítő – formai elemmel. A forgás közben, az emberi ujjak alatt gyűrődő massza emlékét idéző gyűrűk az üvegeken hangsúlyos fénygyűrűket eredményeztek, a kerámián pedig fényárnyék játékuk az egyes edények plasztikai erejét adja." A készlet szépségét egyrészt a kétféle anyag – az áttetsző színtelen üveg és a sötét mázú, magas hőfokon égetett agyag – párosítása kölcsönzi, másrészt a sima felületek tisztaságot, praktikumot sejtető egyszerűsége s a hol az edények alján, hol a fedelükön meghúzódó csigavonalú plasztika.

A siker nem maradt el.

Nálunk ma sokan furcsállják azt, ami például a finneknél vagy a franciáknál természetes: hogy az alkotó művész többféle formában, többféle anyagban keresi az önkifejezés útjait. Kanyák Zsófia bútort is tervezett rövid élete utolsó idejében. A Bauhaus' szemléletének élményét tükrözték ezek a szigorúan rendeltetésüket szolgáló bútorok, főként ülőbútorok.

Mindössze négy év adatott Kanyák Zsófiának egy kibontakozó életmű jeleire. Amit alkotott, az érték. Alapvonásai: az üveg szabad megformálása, az építő egyszerűség, a jó használhatóság, a plasztikai eredetiség, az anyag adottságaiból következő díszítés, a célszerű és a díszítő szemléletnek az egysége. Munkája megőrzi nevét.

Koczogh Ákos

Kanyák Zsófia, iparművész

BESZÉLŐ KÉPEK

KANYÁK ZSÓF

Jegeces edény

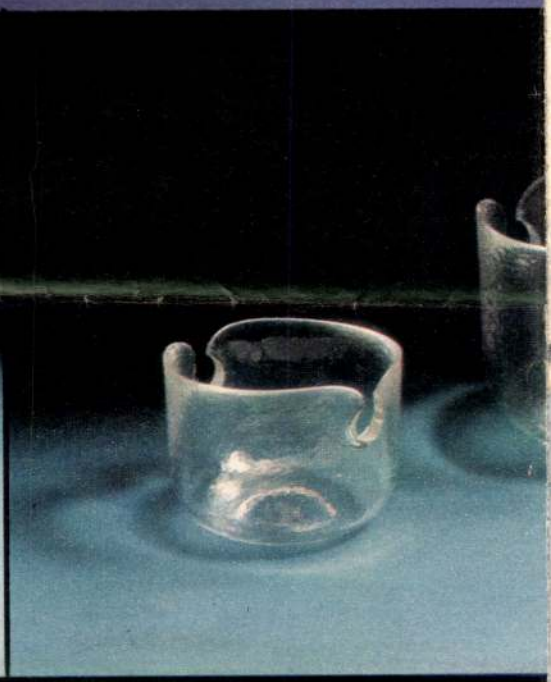

Centrifugált kompótos tálkák

Italkészlet

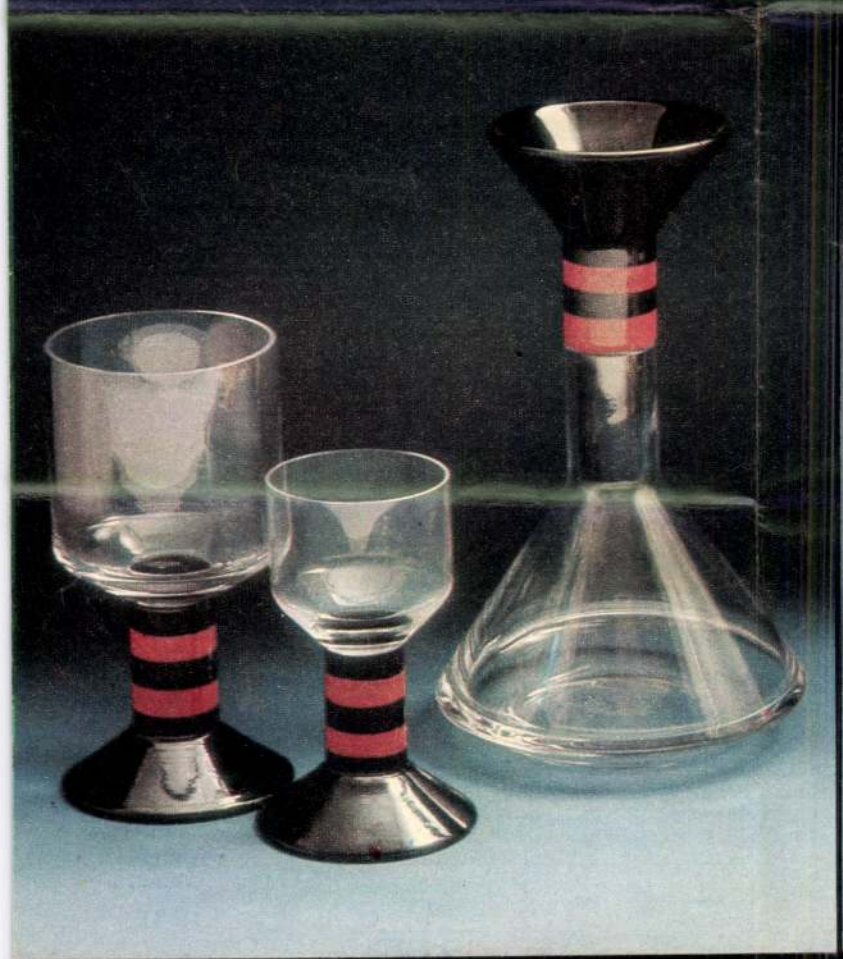

volt az elképzelésünk, tató-röpdéből két hét el- ngedjük ki a madarakat. legendőnek látszott ah- egyrészt „megtanulják" , másrészt hogy megis- leendő táplálékaikkal séggel, zsigerekkel, hul- stb.) és ezek kikezdésé- en emberrel hetente csak alkalommal találkozhat- abban, hogy elengedé- plálkozás végett még föl- id a röpde környékét, s eli tisztáson etetőhelyet e.

hollófiókát május 14-én ki a visegrádi vadvédel-

Hollófiókák a kosárban
(Kapocsy György felvételei)

juk nyílik a táplálékkeresés és -szerzés megtanulására és begyakorlására, holott azt különben a szüleiktől kellett volna megtanulniuk. A szabadon engedést persze ekkor is megelőzi a szoktatás, hogy a madarak „megtanulják" a környéket, tehát vissza tudjanak találni elengedésük helyére.

A Gödöllői Agrártudományi Egyetem állattani tanszékének babati kísérleti telepén az *ölyvek* vesszőből készült ülőkéken töltötték a szoktatás idejét. Két hét múltán lekerült madaraink lábáról a béklyószíj: csupán a Madártani Intézet egy-egy gyűrűjét vitték magukkal, s „élhettek szabadon, mint a madár".

Ölyveink eleinte nap nap után jelentkeztek megszokott helyükre, az ülőkéjük elé tett táplálékukért. Majd ahogy kezdtek hozzászokni a szabad élethez, s beletanultak a vadászatba, úgy ritkultak látogatásaik az etetőhelyeken, végül teljesen elmaradtak onnan. De a telep hivatásos vadászainak megfigyelései szerint madaraink még hetekig a környéken tartózkodtak.

Ez az eljárás — kisebb-nagyobb változtatással — kiterjeszthető más madárfajokra, például a *ludakra* és a *récékre* is. De jó volna némiképp tökéletesíteni is: nagy hiba volna szélnek ereszteni a kipusztulással fenyegetett nagy sólymokat vagy sasokat, ha ezután az ellenőrzés teljesen kicsúszik a kezünkből. Külföldön az értékes madarak tevékenységét a szabadon eresztés utáni legválságosabb néhány hétben a rájuk szerelt parányi rádióadók segítségével követik nyomon. Így a szerencsétlenül járt vagy titkon befogott madár nem tűnhet el a semmibe.

Azok a madárfajok, amelyeknek állománya 50—100 egyed alá csökken, gyakorlatilag kipusztultnak tekinthetők. Ilyen kis népességek magukra hagyatva és élőhelyük változásától szorongatva hosszabb távon képtelenek az önfenntartásra.

Ekkor már csak az intenzív madárvédelem legszigorúbb formája, a *zárttéri tenyésztés* segíthet rajtuk. Ez persze a legnehezebb és egyúttal a legköltségesebb eljárás, ahogy ezt az ily módon megmentett *hawaii* lúdnak a példája is bizonyítja. Sajnos sokszor csak így tudjuk a végveszélyben lévő fajt megőrizni addig, amíg a környezeti föltételek ismét kedvezővé nem válnak számára. De a tenyésztési kísérleteket késő volna a faj utolsó egyedeivel kezdeni — hiszen a hibák kijavítására nincs többé alkalom. Éppen ezért foglalkozik Állatkertünk évek óta a védett vagy kiemelten védett madárfajoknak, például a *nyári lúdnak*, a *gólyának*, az *ugartyúknak*, a *hollónak* zárt rendszerű szaporításával.

Szabadon sem könnyű

Hollószaporítási kísérleteinkről és ezek eredményeiről már korábban is beszámoltunk az Élet és Tudomány olvasóinak (1976. 3. szám). Az első holló-visszatelepítési kísérletünkre még 1976 májusában került sor a *Pilisi Állami Parkerdőgazdaság* anyagi és *Szentendrey* Géza személyes támogatásával.

mi területre, a perlonhálóval borított szoktatóröpdébe. Sajnos másnapra egy hollónk elszökött egy észrevétlenül maradt résen keresztül, s örökre eltűnt. Egy másik közvetlenül a kiengedése előtt »önállósította magát«, majd csatlakozott a 28-án szabadon engedett testvéreihez. Ezután az előkészített etetőt nem keresték föl egyszer sem, hanem fő táplálékforrásaik az erdei pihenőhelyek szemetesedényei lettek. A megfigyelések szerint az első időkben nagyon sokat szenvedtek a környéken fészkelő ölyvek zaklatásától. Az idő múltával egyre nagyobb körzetet jártak be, 5—10 km-re is elmerészkedtek kibocsátásuk helyétől.

A nyár folyamán egyikük megsántult, de végül is mind a három szerencsésen megérte az őszt. Ekkor már nagyobb távolságokról: Dunabogdányból, Kisoroszból jelentették előfordulásukat. A tél folyamán többször is látták őket 10—15 km-es körzetben, majd a tavasz elején eltűntek a Pilisből.

A következő év tavaszán az előbbihez hasonló módon telepítettünk vissza öt állatkertben kelt növendék hollót, ezeket már a Börzsönyben, Királyréten — az erdészetnek és *ifj. Homoki-Nagy* Istvánnak a segítségével. Ez a hollócsapat a pilisinél jóval hamarabb, már a nyár derekán kikerült a megfigyelők körzetéből — remélhetőleg megfelelő élőhelyet találva.

Dr. Módlinger Pál
(Fővárosi Állat- és Növénykert)

Kanyák Zsófia, [ ]

Kanyák Zsófia: „Csiga" asztali készlet (Rosenthal)

Kanyák Zsófia:

Látóhatár, B

113.

Kanyák Zsófia, üvegművek

KÉSEI VALOMÁS

Kanyák Zsófia üvegművészete

Ez a kis írás elfogult. El kell mondanom ugyanis, hogy Kanyák Zsófiának nemcsak a műveit ismerem, hanem jó barátként az életét és a munkálkodását is közelről szemlélhettem. Nem sokkal azután, hogy megismerkedtünk, kiderült: egészen közel lakunk egymáshoz. Ettől kezdve mindaddig, amíg Nyugat-Németországba, majd Hollandiába nem költözött, gyakran szólalt meg a telefon ezzel a köszönést helyettesítő kérdéssel: – Mit csinálsz, nem ugranál-e fel hozzám? – Ha csak tehettem, robogtam, ő pedig – a rá jellemző csupaszív aktivitással – azonnal a munkájára terelte a szót, mesélt és kérdezett, rögtön tudni akarta a véleményemet.

Nem mintha nem lett volna biztos a dolgában; aki ismerte, tanúsíthatja: a munkabírásához csak az eltökéltsége volt hasonlítható. Ezzel magyarázható, hogy harmincegy éve során több történt vele, mint másokkal egy hosszú élet alatt. Olyan jól tudott nyelveket, mintha bölcsész lett volna; textilesként kezdte az Iparművészeti Főiskolát, ahol végül üvegtervezőként szerzett diplomát, ám eközben – hogy még nagyobb legyen az ív, jelezzük – Párizsban töltött két esztendőt az École Nationale Supérieure des Beaux-Arts-on. Diplomamunkájaként készült kútja egyenest köztérre – a Gundel Étterem kertjébe – került.

Aztán sűrűsödnek az események: 1971-ben olaszországi ösztöndíjat kap, a Velence melletti Murano nevezetes üveggyáraiban tölt egy hónapot. S nemhiába: lámpáit bemutatják a milánói vásáron. 1972-ben már a világ vezető szilikát konszernjének, a Rosenthalnak a stúdiójában találjuk, ahová előbb csak alkalmi meghívás, utóbb szerződés köti. Így áll elő az a paradox (iparunkat és iparművészetünket egyaránt jellemző) helyzet, hogy Kanyák Zsófia, aki nem kellett a Salgótarjáni Öblösüveggyárnak, egycsapásra a Rosenthal üdvöskéje-csillaga lesz, amikor 1973-ban a hannoveri vásáron bemutatják centrifugált üvegtálait, majd sorra a különféle lámpákat, plasztikákat, a Csiga névre keresztelt kerámia és üvegkészletet, a kelyheket és a bútorokat. (Annál szomorúbb volt tapasztalni, hogy a Rosenthal Stúdió-hálózat budapesti üzletének megnyitásakor senki nem említette nevét.)

Tíz éve halt meg, s ez nem kis idő – akár az ő életútjához, akár a mai művészet gyors tempójához mérjük. Mégis, úgy érzem, egyre biztosabb róla a véleményünk. Ma már nemcsak azok emlegetik a gyors távozás hideglelős emlékét, akikkel közös kompániát alkottunk – hadd említsem csupán két kitűnő grafikus, Kemény György és Schmal Károly nevét; mind több emberről derül ki, hogy ismerte és szerette. S egyre több olyan híve akad, aki az elmúlt évek kiállításain vette észre és tanulta meg művei láttán a nevét.

Kanyák Zsófiát ugyanis nemcsak azért nem felejtettük el, mert szuggesztív egyénisége maradandó élményeket karcolt bennünk. Van a műveiben – a műveiből áradó szellemiségben – valami, ami elixirnek bizonyult. Nagyképűen azt mondhatnám: érző intellektus volt; szakmai zsargonnal pedig így: egyformán fontosnak tartotta a tárgyformálás funkcionális és a tárgyhasználat organikus-pszichológiai szempontjait. Amikor Kanyák Zsófia élt és dolgozott, a funkció volt az ügyeletes jelszó. Ma más szelek fújnak, a funkcionalizmust ócsárolni illik és újromantika divik. Aki ezeket a tárgyakat megnézi, az puha és egzakt formákat lát. Lágy íveket és hajlékony domborulatokat, amelyek ugyanakkor zárt rendet alkotnak. Azaz: Kanyák Zsófiára éppen úgy hatott az ipari civilizáció, mint a növényi organizmus, a technika fegyelme és a lélek megannyi vibráló szeszélye. Ez így, leírva, a lehető legegyszerűbbnek hangzik. Megcsinálni annál nehezebb. Kivételes tehetség kell hozzá.

VADAS JÓZSEF

KELETI ÉVA FELVÉTELEI

22.

XX 11/9

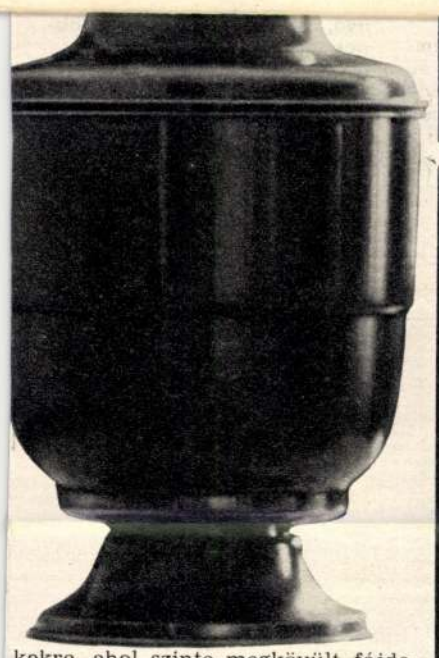

kekre, ahol szinte megkövült fájdalommal fogadták s köszönték meg a részvétnyilvánításokat. Marikának egy-egy kézszorításra, részvétmormolásra el-eleredtek a könnyei, hiszen a régi barátok megjelenése előidézte a férjével közös együttléteket.

Az ülésekkel szembeni oldalon az alkalomhoz illő félhomályt egy asztali lámpa erősebb fénye törte meg. Alatta nagy alakú, nyitott, fehér lapú könyv. Vajon mire való? Talán beírják a nevüket, a halottról megőrzött emlékeiket a temetésen résztvevők? Senki se ment oda, hogy bejegyezze gondolatait, így hát én is visszatartottam magam, bár szégyelltem, hogy nincs bátorságom megkezdeni a sort. Nagy ostobaság is lett volna tőlem, hiszen az ápoltan öltözött virágrendező egyszercsak odament az özvegyhez és magával hívta a lámpával megvilágított könyvhöz, s elkérve tőle a nyugtát, amit alig volt ereje előhalászni, megmutatta neki, hol kell aláírnia, hogy átvette az urnát. Ezután visszavezette a helyére, majd a virágokkal körülvett urna mögé állt, s elővéve egy papírlapot, onnan igen tiszta és hozzáértő, emberséges hangon felolvasta a gyászbeszédet, amiben röviden vázolta az elhunyt életét, valószínűleg a családtól kapott adatok alapján. Visszaemlékezve az élőre, valamennyien meghatódtunk, magam se tudtam könnyeim visszafogni. Kicsit csodálkoztam ugyan, hogy nincs külön ember a gyászbeszéd megtartására, s ha nincs, legalább, aki elmondja a búcsúztatót, magára ölthetne egy, az eseményhez jobban illő, sötétebb ruhát vagy köpenyfélét. A szövegmondás ellen nem lehetett tására a doboz közepe, akárhogy igyekezett egyensúlyozni, folyton szétnyílt, s hiába próbálta egyenesen tartani, nem akart az alja a fedéllel megnyugtatóan összezárulni. Végül halálsápadt lánya átvette magához, de a doboz nála sem akart nyugalomban maradni, minden pillanatban attól kellett félni, hogy szétesik. Én már láttam is lelki szemeim előtt, hogy kigurul belőle az urna, oda elénk középre, s felemelve a fedelét, kilép belőle a mi kedves, akkurátus Lacink teljes nagyságában, hogy leteremtse a hanyagságért felelősöket, az ő szigorú, rendet, pontosságot követelő stílusában. Hallottam, amint megmondja, hogy a családja bőven megfizette a szertartásért járó ellenértéket, micsoda kíméletlenség, hogy nem rendeltek megfelelő dobozt az egyébként ízléses vázának, amellyel meg volt elégedve. S bár ők nem bigott, de vallásos emberek, miért nem engedték az illő, egyházi búcsúztatást, hiszen emiatt a lakásra kellett hívni a református papot — a család barátját —, hogy ott tartsa meg a gyászszertartást. S ha még új is az ilyenfajta temetési szertartás, akkor is gondolkodhatnának a formák ízlésességén. Ha kolumbáriumba helyezik az elhunyt hamvait, nem az özvegynek kell vinnie az urnát a kezében a ravatalozótól a sírig. Itt is meg lehetett volna oldani, hogy az ilyenkor általában jelenlévő kocsiig kikísérik a gyászoló hozzátartozókat, s velük együtt helyezik ott el őt az ülésen, hogy családjával, feleségével együtt térhessen haza a közös lakásba, ha már az asszony így ragaszkodik hozzá, ami neki is nagyon jólesik. Laci ezután visszabújt az urnába, visszagurult az ormótlan dobozba, hogy kislánya remegő kezei közt megtegye az utat vissza az otthonába.

Tudtam, hogy az egész csak az én képzeletemben játszódott le, hogy az én gondolataimat fejezte ki, amit ott nem mondhattam el, és hónapok kellettek ahhoz is, hogy kegyeletsértés nélkül leírhassam. Hogy leírhassam: a temetési szertartások változása, a temetők zsúfoltsága külföldön már évtizedekkel ezelőtt lehetővé tette, hogy a hozzátartozó, ha kívánja, hazavihesse szerettei hamvait. E számunkra új forma átvétele semmit sem vonhat el a halottak és hozzátartozóik iránt elvárható tiszteletből és kíméletből. Az URNA-KIADÓ nem megfelelő kiírás az ilyen jellegű szertartás lefolytatását szolgáló épületen. Mindezen túl az ateistáknak és a vallásos embereknek is lehetőséget kell nyújtani, hogy az új típusú búcsúztatót is hitük szerint tarthassák meg hozzátartozói.

SOMLYÓ ZSUZSA

PÉNTEKI TŰNŐDÉS

Csak

Egyetlen napilapra fizetek elő, azt olvasom át minden reggel. Nem az utolsó oldalon kezdem, de mindig eljutok az utolsó oldalig. Egész életemben szerettem a sportot.

Azért ez a kissé körülményes bevezetés, mert nem a *Népszabadságon* akarom elverni a port. Hétközben elég gyakran kerül a kezembe a többi napilap, s azokban is ugyanezt tapasztalom.

Efféle híreket olvasok nap mint nap: „BERLIN: Nemzetközi fedettpályás kerékpárversenyen (150 kör) Somogyi a harmadik helyet szerezte meg Landsmann és Gazdik (mindkettő NDK) mögött." Vagy: „MEGTARTOTTA alakuló ülését a 11 tagú Baranya Megyei Testnevelési Sportbizottság. Tagjai azon megyei szervek képviselői, amelyek önállóan is végeznek testnevelési sportmunkát, vagy ilyen feladatok irányításában korábban is részt vettek." Vagy: „WIJK AAN ZEE: Az angol Short fölényes győzelmével végződött a Hoogoven nemzetközi sakktorna. A húszéves versenyző másfél ponttal előzte meg az egyaránt nyolc pontot szerzett Ljubojevicset, Nikolicsot és van der Wielt." Vagy: „BUDAPESTEN rendezték a szocialista országok öttusaszövetségeinek hagyományos konferenciáját. A tanácskozáson bolgár, csehszlovák, lengyel, magyar, román és szovjet szakemberek vettek részt." Vagy: „PÁRIZS: A madridi fedettpályás atlétikai EB-re 26 francia versenyző utazik. A legnevesebbek: Richard (férfi 60 m), Collett és Houvion (rúd), Elloy és Piquereau (női gát), valamint Maryse Ewanje-Epee (női magas)."

Elég régóta töprengek, miért közölnek a szerkesztők folyamatosan olyan híreket, melyek sokszázezres olvasótáboruknak egy ezrelékét sem érdeklik. Sokáig nem találtam a választ, de most mintha felfedeztem volna.

Csak.

Úgy gondolom, valamikor, nagyon régen, valamiért kialakult ez a gyakorlat, s azóta senki sem gondolt rá, hogy változtatni kellene rajta.

Az élet minden területén lehet hasonló példákat találni. Maradjunk csak a kultúránál. Miért van színház Békéscsabán s miért nincs, mondjuk, Dunaújvárosban vagy Hódmezővásárhelyen? Csak. Mert sok-sok évvel ezelőtt így döntöttek. Nem tudom, városnak, körzetnek van nagyobb szüksége színházra, s hol lehetne jobb színházat csinálni, de tudni vélem, hogy harminc-negyven évvel ezelőtt létrejött színházi struktúránkat sosem gondoltuk alaposan újra.

Örülök például annak, hogy Kisvárdán, Parádfürdőn vagy Vásárosnaményban van múzeum, de ha megkérdezem, hogy tucatnyi más városban miért nincs, a válasz alighanem ugyanaz. S ha megkérdezzük, hogy az egyik megyeszékhelyen miért adnak ki folyóiratot, mért van főiskola, jelentős sportegyesület, kutatóintézet, s a másikon miért nincs, a válasz a legtöbb esetben megintcsak ugyanaz.

Van erre példa megyei méretekben is. Kézenfekvőnek látszik, hogy a Duna a határvonal a dunamenti megyék között. Általában így is van. De Baja környékén Bács megye sétál át a túlsó partra s harap ki egy darabot Tolnából, Mohács környékén pedig Baranya teszi ugyanezt s kanyarít ki egy darabot Bácsból. Hogy miért? Mert valaha, amikor meghúzták a megyehatárokat, így határoztak. Az okot már nem tudni.

Az innovációnak elkeresztelt megújítás korunk egyik kulcsszava lett, s alighanem joggal. Ha az országban van, mondjuk, hat férfiruhagyár s egy üzem, ahol férfi ingeket varrnak, és a férfiruhák nagy része huzamosabb ideig eladhatatlannak bizonyul, ingből meg tartósan hiány van, egy vagy két férfiruhagyárat át kell alakítani ingkészítő üzemmé. Ehhez bizony kezdeményezőkészségre, rugalmasságra, döntőképességre van szükség. S az átalakítás bizony költséggel, nehézségekkel, fáradsággal, emberi szenvedéssel is jár.

Úgy gondolom, az igazi megújuláshoz az is kellene, hogy felülvizsgáljuk több évtizeddel ezelőtt kialakult intézményrendszereinket, jogszabályainkat, mert ami megfelelő volt az ötvenes, hatvanas években (lehet, hogy akkor sem volt megfelelő), nem biztos, hogy megfelelő a nyolcvanas évek alaposan megváltozott körülményei között.

S ugyanígy felül kellene vizsgálni beidegződéseinket, Ha magunkat nem vizsgáljuk fölül, aligha lesz megújulás.

Hadd emlékeztessek az elmúlt évtizedek legalapvetőbb innovációjára (bár akkoriban még nem ismertük ezt a szót), a mezőgazdaság szocialista átszervezésére. Bizony hihetetlenül sok pénzbe, fáradságba, munkába, kínkeservbe, olykor még vérbe is került. De mi lett az eredménye?

Gyurkó Géza

Ha majd a szépnek asztalánál

MAGYARORSZÁG ÚJRAFELFEDEZÉSE

A helyszín nem tipikus, de a magyar viszonyokra modellértékűen jellemző: a Kádár-korszak modernizmusát megtestesítő „elizélt palota" kilencedik emeletén a *férfivécé*, amely az alábbi röpke párbeszéd idején tiszta és ápolt, vagyis a hazai állapotokat szemérmetlenül feledtető képet mutatott. Ma már olykor orrfacsaró bűz kergeti ki innen az embert, akkor azonban – a nyolcvanas évek derekán – a tágasan kellemes előtérben még beszélgetni is lehetett. Volt miről. A kulturális intézményeknek – az illemhelyek karbantartásán kívül – arra is futotta a büdzséjükből, hogy könyveket jelentessenek meg. A beszélgetés ez esetben azt követően zajlik, hogy *Nem mindennapi tárgyaink* címmel napvilágot látott szociográfiám, amely – stílusos tehát a couleur locale – tárgy- és környezetkultúránk szomorú helyzetével, nemritkán siralmas állapotával foglalkozik.

– Ugye, te vagy az, aki írtad?

Aki rákérdez (bizonytalan intonációját csak hozzátoldani tudom), a Magvető fiatal szerkesztője, ma neves író.

– Igen.

– Tegnap, társaságban, éppen erről volt szó.

– Társaságban?

– Igen, közgazdászok, szociológusok hozták szóba...

A szerzőt mintha hájjal kenegetnék. Örült a könyvnek; annak, hogy megírta, annak is, hogy csonkítás nélkül megjelent. Kapott rá – érte – néhány szép jelzőt, írásban, szóban is. A legszebb mégis ez a pár szó volt. A fenti, néhány töredékes mondat ragadt meg legmaradandóbban emlékezetében.

Van ugyanis a könyvnek egy utószava. Unalmas, zötyögős szöveg ez; ma, újra olvasva, még inkább annak látom. Még szerencse, hogy rövid. De – ami a szándékát illeti – nyílt. Azt próbáltam elmondani benne, amit akkor is a legfontosabbnak tartottam és ma is annak gondolok. Nevezetesen: a magyar iparművészet sok-sok baja nem esztétikai nyavalya. Nem mindegy, persze, hány tehetséggel ajándékoz meg bennünket a sors. De tárgykultúránk és környezetünk minősége nem a bolygók állásától, a csillagok járásától függ. A döntő: a *a gazdasági konstelláció*.

Ahány interjút készítettem – művésszel, ipari vezetővel, műszaki értelmiségivel, mind panaszkodott. És mind a másikra mutatott. Másképp: a maga jó szándékáról győzködött. Hogy ő a legjobbat akarja, a legszebbet csinálja, a legnagyobb türelmet tanúsítja. Értsem meg: ártatlan. Hasonló következtetésre jutottam magam is akkor, amikor egy-egy esettanulmányhoz gyűjtöttem össze az adatokat.

Vagyis a *rendszerben* van – volna – a hiba?

Mamutok tündöklése és bukása

Így, akkor, senki nem fogalmazott. Még kérdőjelesen sem. Magamat is beleértve. Ha a szavakat nézem, éppen az ellenkezőjét sugallja a szöveg. Noha minden – vagy csaknem minden – rosszul működik, mondják nekem a beszélgetőpartnereim, tanúsítják a tények és mondom én magam, lehetne másképp is, sokkal jobban akár. Az egész könyv másról sem szól, csak arról, hogy a rendszer hibás, de – *javítható*. Belátás, elhatározás és némi aktivitás kell csak hozzá.

A *Népszabadság* szerkesztősége arra kért levelében: mondanám el, mi történt azóta, hogy a könyvemet megírtam. Keressem fel interjúalanyaimat, látogassam meg újra a régi helyszíneket, s foglaljam össze – röviden – a változást. Már ha van.

Teljesíthetetlen feladatot kaptam, illetve vállaltam. Mert *minden megváltozott*. A tárgy- és környezetkultúra esélyei legalább annyira romlottak, mint amennyire javultak. Csak éppen más-más értelemben. A rendszer pedig, a piaci viszonyok fokozatos, bár korántsem eszményi kiépülésével, alapvetően átalakult. Azt gondoltam tehát: erről az új világról írnék. Az új rend néhány gyötrő gondjáról.

A tönk szélén van, vergődik, átalakul az Ikarus. Csak emlékezetből idézem azoknak az újságcikkeknek az üzenetét, amelyek a magyar gazdasági csodán belül is külön csodának számító autóbuszgyártás új keletű, ám annál súlyosabb problémáiról tudósítanak.

Nem én túlzok a jelzőkkel. Tíz-tizenkétezer járművével az Ikarus *a maga nemében Európa legnagyobb üzeme volt a nyolcvanas évek elején;* és mellesleg a világ második legnagyobb exportőre. A számok súlyát nem csökkenti, hogy ugyanakkor személyautó-gyártás nem folyt hazánkban, hiszen a cég a világ negyven országába szállított; s bár az export nagyobbik hányada a Szovjetunióba irányult, a tőkés szállítások a nagy nyugati vállalatok termelésével azonos nagyságrendet mutattak. Mi okozta hát akkor a csődöt? Mi rejlik amögött, hogy az *Ikarus ma csupán korábbi produkciójának egyharmadát gyártja*? Az idei terv mindössze négyezer buszról szól.

Nem szívesen hozakodom elő divatos érvekkel, amelyek szerint a nagy monstrumok kora lejárt. Ez – így, önmagában – túl egyszerű magyarázat volna. Az Ikarusnál sokkal nagyobb óriás cégek prosperálnak a Lajtán túl. De ami a lényegesebb: az Ikarus meg a többi, hasonló sorsra jutott nagyvállalat (például a Videoton vagy a Május 1., hogy csak a könyvemben megkeresett üzemekkel érveljek) gondjai nem mai keletűek. Az Ikarus vezérétől annak idején meg is kérdeztem: *nem túl nagy kockázat-e a szovjet megrendelésekre alapozni?* Más szóval egy olyan piac felé orientálódni, hogy ne mondjam, annak kívánalmaira berendezkedni, ahol a gazdasági fejlődés finoman fogalmazva is rendkívül vontatottan halad. Ahonnan aligha érkezik valóságos késztetés arra, hogy az Ikarus, mármint a busz, időről időre megújítsa önmagát. Nem mond-e ellent ez annak, hogy közben a cég exportőre, a Mogürt arra törekszik, hogy a folytonos innováció világában, a fejlett tőkés országokban lendületesen növelje a gyár eladásait.

Nem mondom el a bagatellizáló választ; körülbelül kitalálhatják és olvasható a könyvben is. Magamat sem szeretném vele a piacgazdaság élharcosának kikiáltani. (Nem voltam ugyanis az: hosszú ideig, amíg csak az esztétikai anomáliákat érzékeltem, a felülről intencionált tárgykultúra mindenhatóságában hittem és azt is hirdettem.) Inkább arra hívnám fel a figyelmet, hogy a probléma szőnyeg alá söprése nem oldhat, nem is oldott meg semmit. Az interjú fogalmazványában, amelynek tisztázott szövegét jóváhagyásra megküldtem beszélgetőpartneremnek, a sürgető alapvető fejlesztések egyik – és nem is egyetlen! – érveként azt olvasom, hogy a „Rába motorja, amelyet külföldről vettek, csaknem húszéves, mára elavult". Nos, ebből a súlyos állításból a megjelent szövegben semmi nem maradt. Helyén egy tohuvabohu mondat áll: a Rába hozzáfogott motorjai továbbfejlesztéséhez.

Elégedjünk meg mi is annyival, hogy a hatvanas évek derekán, nem függetlenül a gazdasági mechanizmustól, egy sor iparágban és vállalatnál jelentős műszaki fejlesztések történtek. Ám *Magyarországra nem a csúcstechnológia jutott;* annak megszerzésére sem elegendő valóságos, sem politikai tőkénk nem volt. Nem utolsósorban épp ezért kapott nagy szerepet, legalábbis az exporttermékek körében, a design; a *tetszetős-modern formával és némi konstrukciós leleménnyel ugyanis kedvező bepesített nagyipari technológia*, a racionális munkaszervezés és a rentabilitás (a nem olcsó műszaki-formatervezési fejlesztésekkel) ezt a formát szinte kikövetelte. Ha ezt elfelejtjük, ha a kezdetlegesen felszerelt kis műhelyeket preferáljuk a háború előttről, a Rákosi-korszakból vagy a közelmúltból öröklött iparvállalatokkal szemben, akkor rossz utat választunk. Fontosak a stukkókészítő kisiparosok, a mesterkovácsok és a rézkilincsgyártó lakatosok. De *nem a céhes kisipar feltámasztásával, csakis az örökségként ránk szakadt csökevényes félmodernizáción át vezet az út a modern ipar új tárgykultúrájához.* Hogy példát mondjak: azok a kis olasz cégek, amelyek gyönyörű bútorokat készítenek, nem manufaktúrák, hanem hipermodern gépekkel felszerelt és *ezért* a mieinknél sokkal-sokkal kisebb létszámmal dolgozó üzemek.

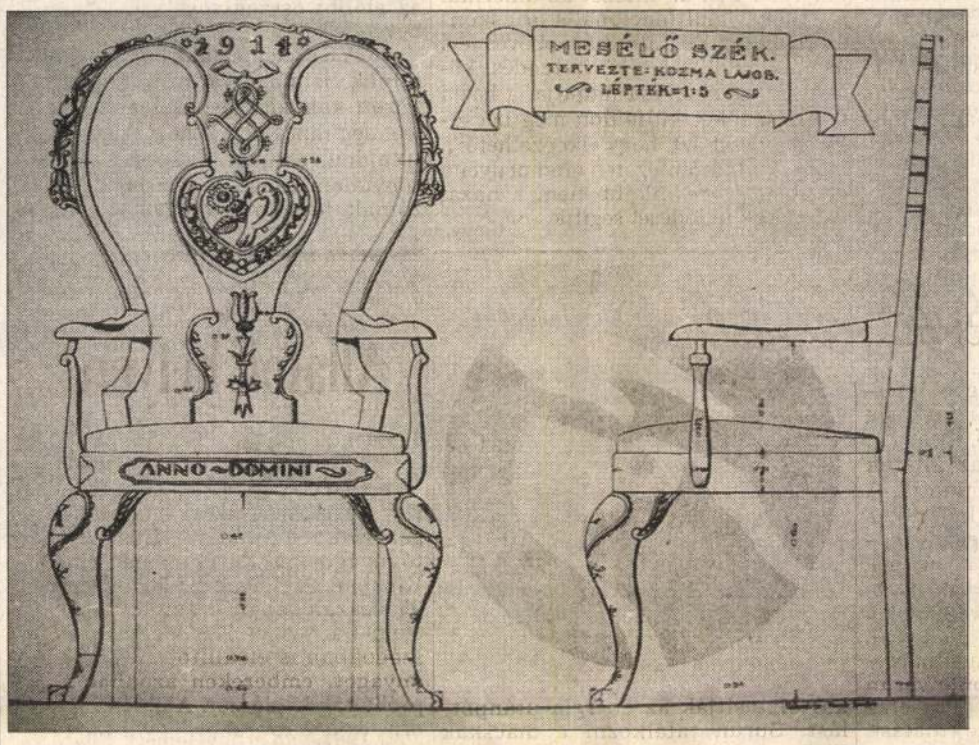

Az Iparművészeti Múzeum archívumából

Egy félreértett zseni: Szász Endre

Noha Szász Endre minden alkalommal azt a benyomást kelti hallgatóiban, hogy őt sokkal jobban honorálják idegenben, mint Magyarországon, gyanítom: a fordítottja áll közelebb az igazsághoz. Ez a briliáns képességű rajzoló elsőrangú showman; őt még azok a művészet iránt érdektelen laikusok is jól ismerik, akiknek Kondor Béla vagy Bálint Endre neve semmit nem mond.

Mert mindenkit megdumált. Először azokat a galériásokat meg sznob közönségüket, akikből éveken át élt Amerikában; azután, amikor hazajött, Fekete Jánost: a Nemzeti Bank elnökhelyettesének vagy körének pártfogásával került a hollóházi porcelángyárba; majd a Fotex bizalmát nyerte el, és lett az Ajkai Üveggyárnak – most a szlogenekből idézek – a huszadik századi művészet Leonardo da Vincijeként beharangozott egyénisége. A reklám minden esetben hangos. Amerikai vernisszázsainak tévéműsorokat idéző attrakcióiról legendák keringtek; hollóházi porcelánjait százezrekért kínálták a Vigadó Galériában; az Ajkai Üveggyár, miközben a Legújabbkori Történeti Múzeum földszintjén rendezett a kibérelt helyen különbejáratú kiállítást, a televízióban hirdeti sztárját. Mégis... Eltelik két vagy három év. És a nagy művész veszi a sátorfáját. A legfrissebb hír az, hogy elhagyta Ajkát, és Hollóházára tér vissza. Közben, csak úgy mellékesen, ékszereket is rajzol.

Azon persze nem csodálkozom, hogy a tervezés szerepéről mit sem sejtő, az iparművészet funkcionális kérdéseiben tájékozatlan, esetleg ízlésében is régimódi magyar ipari vezetőket és stratégákat megtéveszti magabiztos fellépésével, kulturált és tájékozott beszélőkéjével. Számomra az a döbbenetes, hogy még *Christopher Berryt* is megigézte. Hogy mikor és hogyan, azt nem tudom; lehetséges, hogy soha munkáját nem látta az angol marketingszakember, akit a magyar vállalatok designtevékenységét vizsgálandó-értékelendő hívott Budapestre a Design Center (apropó: az „átkosban" még erre a nagyon fontos tájékoztató intézményre is tellett a kereskedelmi kamarának; ma már egy lakásban működik, szánalmasan sovány ra redukált tevékenységgel). Szóval, elképzelhető, hogy Berry csak hallotta Szász Endrét, ám ez mindent eldöntött. Mert Szász tud angolul, azt mondja, hogy nem érdekli a művészet, csak az, hogy hogyan lehet pénzt csinálni, s nem szégyelli, hogy ehhez meg kell nyerni a közönség kegyeit. Azaz *csupa olyan tulajdonsága van, ami a legtöbb magyar iparművészből hiányzik*, sőt gőgösen el is utasítja magától az alkalmazkodást, amire pedig ma még nagyobb szükség volna, hiszen senki és semmi nem áll támogatóként a háta mögött. Emlékszem, annak idején Kanyak Zsófiának (tragikus sorsáról ugyancsak beszámolt a könyv) már a hazaérkezését követő napon be kellett adnia a hatóságnál az újabb útlevélkérelmet, hogy amikor két vagy három hét múlva indulnia kell Németországba, rendben legyenek a papírjai. Immár nyitott a nagyvilág, de mostanában valahogy nem olyan sikk Nyugatra menni dolgozni.

Ez a fiatal üvegtervező, aki jól beszélt nyelveket, és pompás kapcsolatteremtő érzéke volt (magyarán, el tudta magát adni), azért volt elégedetlen hazájával, mert a salgótarjáni öblösüveggyár – először ott próbálkozott – az amerikai és a nyugat-európai giccspiacra termelt. Ő pedig modern üveget akart. Így lett aztán – mindent vállalva – a világ e műfajban élenjáró hatalmának, a Rosenthalnak a tervezője. Akármilyen meglepő ezek után, megértem, hogy a mai fiatalok nem követik. Mert nekik egészen más élményeik vannak a nagyvilágról, és azok nem éppen vonzóak. Tudják, hogy ott óriásiak a lehetőségek; de azt is látják, hogy Magyarországnak – a magyar iparművészetnek – nem a legelőnyösebb feltételeket kínálják. Mint „fejlődő" országtól, tőlünk az agyondekorált, kommercionális, szuvenír- és dísztárgyakat várják. Erre a programra rendezkedtek be Ajkán is, ehhez a szuperattraktív és hivalkodó kristályüveggyártáshoz nyerték meg dekoratőrnek – mert az – Szász Endrét.

Nem az ipar és az iparművészet nagyhatalmi érdekei érvényesülésének és az ebből fakadó alárendelt szereposztás áldozatai vagyunk. Önnön fejletlenségünké. (Ezért érdemes, sőt kell róla beszélnünk.) Hangsúlyaként még az is ide kívánkozik: nem az ízlésünk, az esztétikai kultúránk elmaradott. Szegénységünkben rejlik a magyarázat. Modern formatervezéshez modern géppark kell, ahhoz meg pénz. Ez utóbbiból a szükségesnél jóval kevesebb van; amiből pedig a legtöbb, az az olcsó munkáskéz. Ebből fakad, hogy a világ a félig-meddig kézműves módszerekkel készülő termékeinket honorálja. (Ahol egységnyi anyagra óriási az élőmunka-ráfordítás.) Az ajkai kristályt, a herendi porcelánt, az esztergályozott koloniál- és a faragott stílbútorokat. (Végül is mindabból, ami fejlett technikán alapul, Nyugaton sokkal jobbat kínálnak.)

Ha ennyi volna csupán a tanulság – ez a szomorú és persze végletes konzekvencia –, akkor szóra sem érdemes. Panaszkodással elvégre nem sokra megyünk. Csakhogy... Aki belelapoz azokba a katalógusokba, amelyek történetesen a kortárs üvegművészetről adnak egyetemes áttekintést, az jó érzéssel tapasztalhatja: nekünk magyaroknak előkelő helyünk van. Bohus Zoltán, Lugossy Mária, Buczkó György nevét, sőt a fiatalabb nemzedéket is jól ismerik határainkon túl. Hogy el ne feledkezzünk Horváth Mártonról, aki a századforduló szecessziós-floreális stílusának utolérhetetlen művelője. Sajnos azonban idehaza mintha tudomást sem vennének róluk. Holott ez a gárda valóságos szellemi aránybánya. De hiába. Néhány éve Horváth Márton (egy mérnök társával) megpályázta a nevezetes parádi üveggyár vezetését; és nem kellett. A programja sem, amit utóbb felajánlott. Az említettek munkáik java részét külföldre adják el, rendszeres résztvevői szimpóziumoknak. Elismertségük-tekintélyük azonban nem számít. Idehaza egyelőre csak Szász Endrének van utolérhetetlen presztízse.

Újszegények és újgazdagok

Könyvem írása közben hosszú időn át szorongtam azon: vajon hogyan tudom megörökíteni mindazt, ami az emberek személyes környezetének tekinthető. Ami ezért – számukra, sőt számomra is – a legfontosabb: a lakásukat. Nem lévén szociológus; és pénzem sem volt arra, hogy felméréseket végeztessek. Aztán, szorultságomban, támadt egy ötletem. Végigolvastam az *Élet és Irodalom* tíz évfolyamának valamennyi riportját, és gondosan kijegyzeteltem belőlük mindazt, ami a lakásokra – benne berendezésükre – vonatkozott. Magam is meglepődtem. Kiderült, milyen sokan laknak – nem abszolút számokról, hanem arányokról beszélek – siralmas körülmények között; s ugyanakkor mennyire nem ritka már az olyan luxus, amiről azt gondolná az ember, hogy csak a mesében létezik. A polarizáció értékeléséhez hozzátartozik: a riporterek vonzódnak a végletekhez. De akkor is a valóságról írnak. Arról, ami az elmúlt években csak megerősödött. Az állami lakásépítkezés szinte teljes leállásával és az életszínvonalnak főleg a középső rétegeket sújtó romlásával *egyre több a fényűzően élő újgazdag és a két háború közötti nyomorúságra emlékeztető újszegény.*

Maga a művésztársadalom is hasonlóképp szelektálódik. Azok az ágazatok és művelőik, amelyek és akik a luxust szolgálják, jól élnek. Gondolok például a bankok látványosan elegáns enteriőrjeinek készítőire. Mások, munkahely és megrendelés híján, nyomorognak, vagy a családjuk tartja el őket. Ami azonban még ennél is nagyobb szomorúsággal tölt el: a társadalmi szolgálat – a hivatástudat – értéktelenedett el azáltal, hogy kiderült: az, ami *olcsó, szép és praktikus, a mai gazdasági feltételrendszer között nem megvalósítható*. Sőt maga a nemes eszme is – mint általában a szociális érzékenység – elvesztette vonzerejét, sőt azt kell mondanom, hitelét. Nagy baj ez. Századunk iparművészetét két forrás táplálja: *a modernizáció*, más szóval a technikai fejlődés, illetve az, hogy *az alkalmi megrendelőt* az üzletekbe-áruházakba áramló és jelentkezésével tömegesnek tekinthető *fogyasztó váltja fel*. Az iparművészet, a szép tárgy és környezet immár nem kiváltság: *a szép asztalánál mindenki találhat magának helyet*. Azaz a szép asztal egy kisebb-szerényebb-olcsóbb változatára még a szerény jövedelemből is futja. Legalábbis futnia kellene.

Megfordult a világ. Néhány éve (a rendszerváltás előtt) még hiába reklámáltuk: hol vannak a szép asztalok? A bútoripar sokmilliárdos rekonstrukciói ellenére sem tudott annyit termelni, amennyi gyorsan vevőre ne talált volna – és így a minőség sajnos másodrendű vagy harmadrangú kérdés maradt. Ma épp az ellenkezője miatt panaszkodhatunk. A gyárak megrendelések után futnak; a kereskedők pedig szabadok: azt árusíthatják, amit a piacon ők vásárolnak. Elvben nincs akadálya annak, hogy csupa esztétikus holmi töltse meg az üzleteket. (Fényesek is a kirakatok, bár nem feltétlenül a bútorboltokban.) Csakhogy mind több a puszta nézelődő, akinek nincs pénze. S az olyan üzem, amely tudna és akarna jól dolgozni. Lehet, hogy a rendszer másképp, de ma is rosszul működik?

Vadas József

A Békegép nem működik

Jegyzetek a 45. velencei biennáléről

A rendezőség sajnálja, de az ex-Jugoszlávia pavilonjában berendezett *Békegép* című installáció biztonsági okokból nem működtethető. Nem működtethetők továbbá az e pavilonhoz topográfiailag közel álló más pavilonok sem. A román, a lengyel, az egyiptomi, a magyar (a nosztrifikált *Joseph Kosuthtal* és a remek *Lois Viktorral!*). Még a szegény uruguayi sem, pedig ez az ország most nem is válságövezet, legfeljebb a Giardini Pubblici geopolitikai térképén.

Nem tetszik ez a mostani kiállítás. Nem tetszik, mert nagyon hasonlít a világhoz, amelyet szimbolizál. Több mint realista. Éppenséggel naturalista. A napi hírekből, a tanulmányokból, a ráhangolódott zsigerekből már régen sejthető, hogy a világ mostanság *se nem szép, se nem jó, se nem igaz*. De hogy ennyire nem az, hogy az esztétikai-etikai-logikai vágyaink ily mértékben kielégületlenül maradjanak, az csüggesztő. Ennél csak az lenne szomorúbb, ha rá se rántana a világállapotra és illúziókba ringatna. Bár a fene tudja...

A randa birodalma

A Santa Lucia pályaudvarról kilépve karcsú felvonulási óratorony fogad minden látogatót. Teste arany, benne az ornamentika a muránói gyöngyöket idéző álom-kék, a hornyolt nyaktagon továbbhullámzik a valószínűtlen város ezeréves színkultúrája. Pici, kecses, bájos. *Alessandro Mendini* dizájnja a biennálét többek mellett szponzoráló *Swatsch* önreprezentációjához tartozik, itt-ott még feltűnik bánatos ellenpontként a művészeti bemutató hites helyein. 1993-ban ennyi szépség engedélyezett: legalább a pontos idő leolvasása közben ne kelljen a hányingerrel küszködni.

A rend kedvéért megjegyzendő: azért, mert valami kecstelen, szörnyű, gusztustalan, riasztó, azaz *csúf*, még lehet érdekes, szórakoztató, mulatságos, szellemes, satöbbi. A randa akkor fáj, ha unalmas. (És zavaros, és bonyolult, és bennfentes, és megjegyezhetetlen.) Egy ponton túl a biennále központi pavilonjában az ember lehunyja a szemét, menekülésre venné a dolgot. Nem azért, mert annyira nem tetszik neki a szecessziós aranykupola alá rekonstruált *Joseph Beuys*-féle performansz-maradvány, ez a pap nélküli, elhagyott miseasztal, vagy a fő helyeket belakó megfáradt absztraktok *(Per Kirkeby, Georg Baselitz* és a katalógusban nem is szereplő halvánnyá betegedett *Sigmar Polke*). Vagy annyira földúlnák *Jannis Kounellis* koszos vitorlavásznai, *Lucio Fontana* immár múzeumi leltári számot viselő fölhasított festményei és *Daniel Buren* mérsékelten összecsikozott térkonstrukciói. Inkább az ösztönei tiltakoznak az önkény ellen. Ugyan miért ők lennének idén *A művészet kitüntetett pontjai*? És ha már ők – mint ez hirdetve van –, akkor mi okból lehet őket továbbosztani – mint tette ezt a központi koncepció – „súly", „heraldika", „levegő", „szilárdság" alkategóriákra? És a mérhetetlen mennyiségű – amúgy megjegyezhetetlen – olasz anyag *miért Átmenetekre* és *Triptichonokra* oszlik, ha a mérhetetlen mennyiségben ezer dolog megfigyelhető, kivéve az átmenetet és a triptichont?

Ha már csúnya, ne kíméljen, ne adjon fogyasztási szempontokat a világ elviselhetőségéhez. Tisztelem ezért az exszovjet pavilonban kiállító *Ilja Kabakovot*, aki *merte vállalni* azt a történelmi zűrzavart, elmaradottságot, nyomasztó örökséget, amelyről az összeomlott birodalom árnyékában van némi fogalmunk. Az alacsony munkakultúrát szimbolizálandó, koszt, sittet és törmeléket, a komikusan erőszakos szabadsághiányt szimbolizálandó, pattogtatott vezényszavakat, narancssárga-proletárvörös színakkordokat és kvietált dekorációs kellékeket állított ki. Továbbá tisztelem a német pavilon koncepcióját, a homlokzaton az óriási és sorsmeghatározó egymárkás érmével, központi – hitleri architektúrájú – termében a *vállalni mert* ürességgel és fölbontott kőpadlóval, valamint oldaltermeiben a németekkel rendszeresen kiállító koreai származású karizmatikus művész, *Nam June Paik* minden ingerküszöböt radikálisan átmetsző videoinstallációjával. Az ő csúnyaságuknak értelme van. Arról szólnak, hogy baj van, és ezen belül a célzott régiókban még nagyobb baj van. Hadd ne kelljen most részletezni, miért, de e két pavilonból – hívják bár installációnak, performansznak, environmentnek – egy marslakó is megértené, hogy errefelé valami nincsen rendben.

A gonosz birodalma

A Giardini Pubblici a velencei biennále hivatalos közepe, a mindenkori önreprezentáció földje. Errefelé általában még illedelmesen viselkednek. Bár női nemi szervek fotóiból azért ide is jutott egy egész ikonosztáz. Az Arzenál kötélverőműhelyében, az úgynevezett Apertón, a meghívott fiatalok körében szokott durranni az aktuális világélmény.

Jegyzeteimben a következő említésre méltó vizuális egységek szerepeltek. Volt egy vasspirál, rajta gurítható plasztikgolyók, benne véres csonkolt testrészek. Volt egy tehén és egy kisborjú (valódi) precízen kettéfűrészelve és oly módon belesajtolva egy műanyag masszába, hogy a néző közvetlen közelről figyelhesse meg a pacal, a pejsli és a máj funkcióját darabolás után, konyhai feldolgozás előtt. Volt két óriási rózsaszín górcső és közöttük a vegyi folyamat eredménye, egy idiótán torz embrió, mint a „jövő gyermeke". Volt egy csillámló baldachin alá helyezett vörös flitteres ruhába húzott bábu (a címe *Adrenalin álom),* amely hárompercenként sokkos rángatózásba kezdett. Volt egy landrover *Pestiskontroll* címen, de hálóit, szíjait, rácsait, köteleit figyelve az ember élt a gyanúpörrel, hogy a kompozíció célja nem a higiéniát, inkább a totális likvidálást célozza. Az installációkban egykedvűen folyt a művér, a videókon szakadatlanul pergett a végtelenített nemi aktus, de mindez gyermekmesének tűnt a *Vészhelyzet* címet viselő Aperto-kiállítás fő műve mellett. A kötélverőműhely képzeletbeli apszisában *Nancy Robins* úgy gyűrt össze és úgy gyömöszölt fölaggatva felhőkompozícióba soktucatnyi matracot, hogy kitüremkedésein elférjenek krémes sütemények, szétfolyó, megtaposott állagban. Az ágybetétek hajlataiból kacéran kikacsintó rothadt kuglófokról, erjedt orosz krémtortákról, azt hiszem, még sokáig fogok álmodni.

Anno 1950-ben a népi demokráciát a pesti vicc szerint úgy jellemezték, mint a zsidótörvények kiterjesztését az ország egész lakosságára. Reagan elnök a fogatlan, dekadens Szovjetuniót nevezte a közelmúltban a gonosz birodalmának. A világrendszer bukása után, a demokrácia nagyobb dicsőségére e címke minősítő privilégiuma is megszűnt. A gonosz elterjedt a föld valamennyi zugába.

A hamis birodalma

Déry Tibor memoárjában van egy figyelemre méltó mondat: Ami van, az növekedni akar. Sok évtizeddel ezelőtt a biennálekatalógus elfért egy kecsesen összecsippentett hüvelyk- és mutatóujj között. Pár évvel ezelőtt a biennálekatalógussal még járkálni lehetett és irdogálni belé izomlázveszély nélkül. 1993-ban a katalógus – házimérlegem tanúsága szerint – négy és fél kiló, két kötetben. Plusz a nemzetek pavilonjának különkiadványai, plusz az integrált rendezvények különkötetei, plusz a szóróanyagok. Kedves figyelem volt a francia pavilon részéről, hogy nagy tűrőképességű papírzacskót kínált a teher elviselhetőségéhez. Hadd borítsa be az egész dokumentációt az a fehér alapra helyezett fekete koponyafotó, amely a kiürített háromhelyiséges pavilon nyolcvanezer csempéjén fegyelmezetten ismétlődik.

Sok évtizeddel ezelőtt a biennále a Castello negyedben található Giardini Pubblicira korlátozódott. Pár éve még bővítésekkel együtt is megtekinthető volt a spektákulum két nap alatt, belefért abba az Aperto is, sőt, a Giudeccára kimenekült különcök is. Aztán szép lassan elkezdték belakni a rendezvények az egész várost. Előbb csak a Correr Múzeumból hasítottak ki egy részt. Aztán a Palazzo Pesaróból. Aztán megnyerték ügyüknek a Palazzo Vendramint. Jelenleg a terra fermata, a szárazföld gyarmatosítása folyik. A központi rendezvényen kívül pontosan húsz egyéb vizuális produkció vetélkedett 1993-ban a figyelemért. Egyre kevesebb eséllyel. Az olimpia méretűvé dagadt rangos képzőművészeti ünnep immár befogadhatatlanná vált. És immár nem az intellektusra akar hatni, hanem a hangulatával kíván lenyűgözni. Nem a koncepció erősségét ajánlja figyelmünkbe, hanem a patinás intézmény tekintélyével szeretné elhallgattatni a föltoluló kételyeket.

Az irdatlan mennyiség sűrű függönye mögött azonban didereg a csenevész tanácstalanság. Az okkult stílusú, ráolvasásszerű címkék föltűnő bizonytalanságot, a mindennek és mindenkinek megfelelni akarás szánalmas igyekezetét sejtetik. Mi mást is sejtethetnének! Végül is a rendező Olaszország recseg-ropog a rázuhanó politikai válság súlya alatt. Olvasom a biennálekatalógus bevezetőjében, hogy a központi pavilon hazai kiállítói olyan „Made in Italy"-magatartást akarnak sugallni a világnak, amelynek e helyről kellene megtudnia, hogy a sokféleség megfér egy állam határain belül, hogy a tolerancia megtanulható, hogy a nemzetállamot fölülüti a demokratikus rend. Valószínűleg e szöveg adás előtt íródott. Azóta ugyanis nemhogy az összeférhető sokféleség, de egyenesen a Risorgimento értékei is megkérdőjeleződtek.

Egy évtizeddel ezelőtt a biennále még teljes joggal hirdethette, hogy meghalt az avantgárd és elérkezett a posztmodern diadala. Ez volt a Wunderkammer neomanierista tüntetése. Három évvel ezelőtt, az utolsó biennálén teljes joggal ünnepelhette az egységesülő Európa koncepcióját, a leomló határzárakat, a demokrácia diadalát. Ez volt az Ambiente Berlin dicsőséges és optimista korszaka. Most működtetni kellene a Békegépet, ami nem működik. Most ki kellene találni valamit, ami a törzsi háborúkat, a menekültáradatot, a gazdagok önzését, a szegények gyűlöletét, a szociális biztonság elszivárgását és a kollektív agyelborulás tüneteit egyrészt *bevallja*, másrészt *véleményezi*, harmadrészt *terapizálja*.

Úgy, ahogy annak idején a létező szocializmus avitt rendszere ellenében a neoavantgárd mindezt megtette.

Ami most látható, az csak kiürült forma, hitelét vesztett remény, túlélt struktúra. Nem véletlen, hogy a biennálét három egymással ellentétes mondanivalójú személyiség életműkiállítása keretezi. A realizmust etikus látomássá nemesítő angol *Francis Baconé (Museo Correr),* a minden neoavantgárd atyjának minősülő *Marcel Duchampé (Palazzo Grassi)* és az önimádó, erkölcseiben hiányos nagy kókleré, *Peter Greenawayé (Palazzo Fortuny)*. Áltathatjuk magunkat, hogy ilyen a tolerancia, mindez együtt érvényes. De mindez inkább a felelősség áthárítása a nézőre. A nézőre, aki tanácstalanul kapkodja a fejét, mint piaci vásárló túlkínálat idején.

Nagyon szeretem a művészetet, mert akkor sem tud hazudni, amikor hazudik. A mellébeszélő, locsogó, nagyképűsködő, agyonbonyolított gigászi vállalkozás akaratlanul is rátereli a figyelmet arra, amit nem oldott meg: az ezredvég autentikus túlélési stratégiáját. A mulasztás egyébként nem a biennáléé, hanem az egész világé. Aki a biennálét nézi, az egész világot látja.

P. Szűcs Julianna

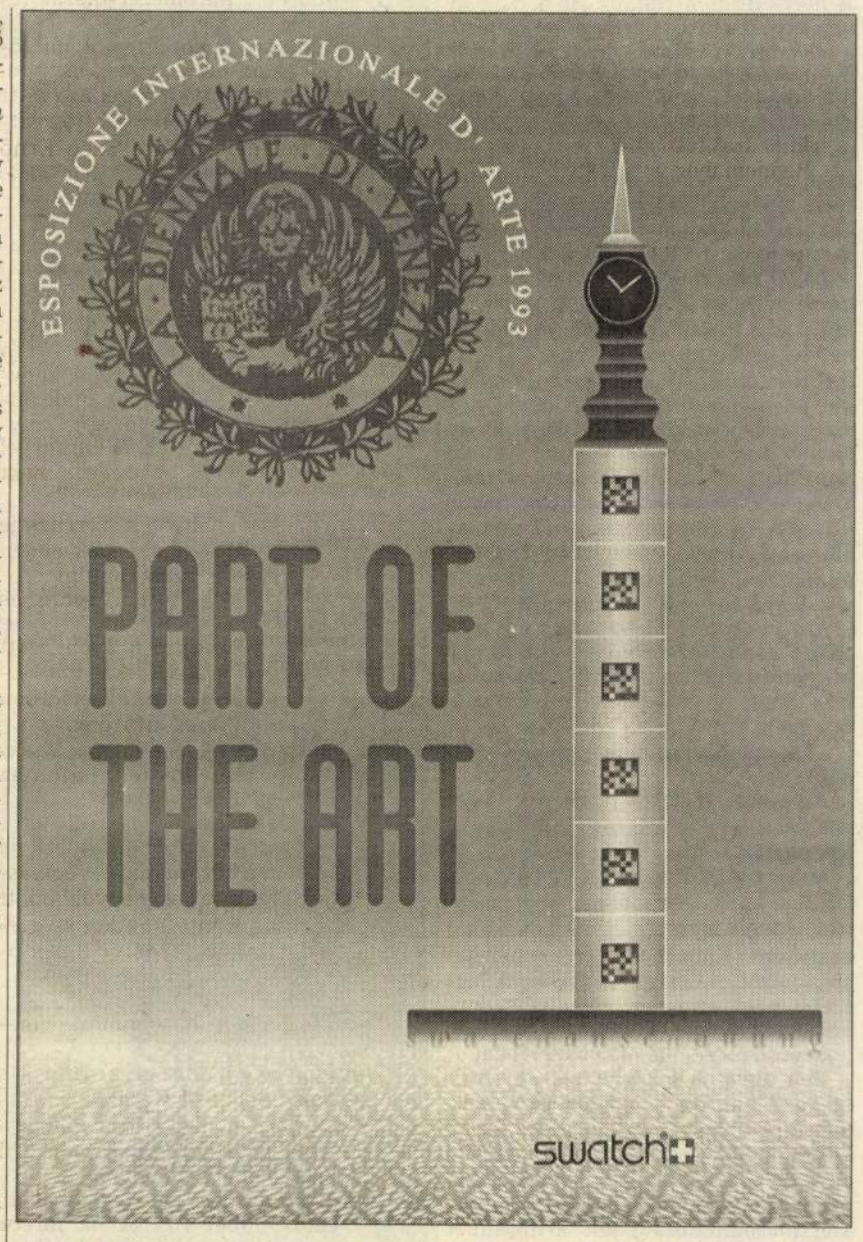

Carsten Höller: Pest Control, Monster Child, 1993

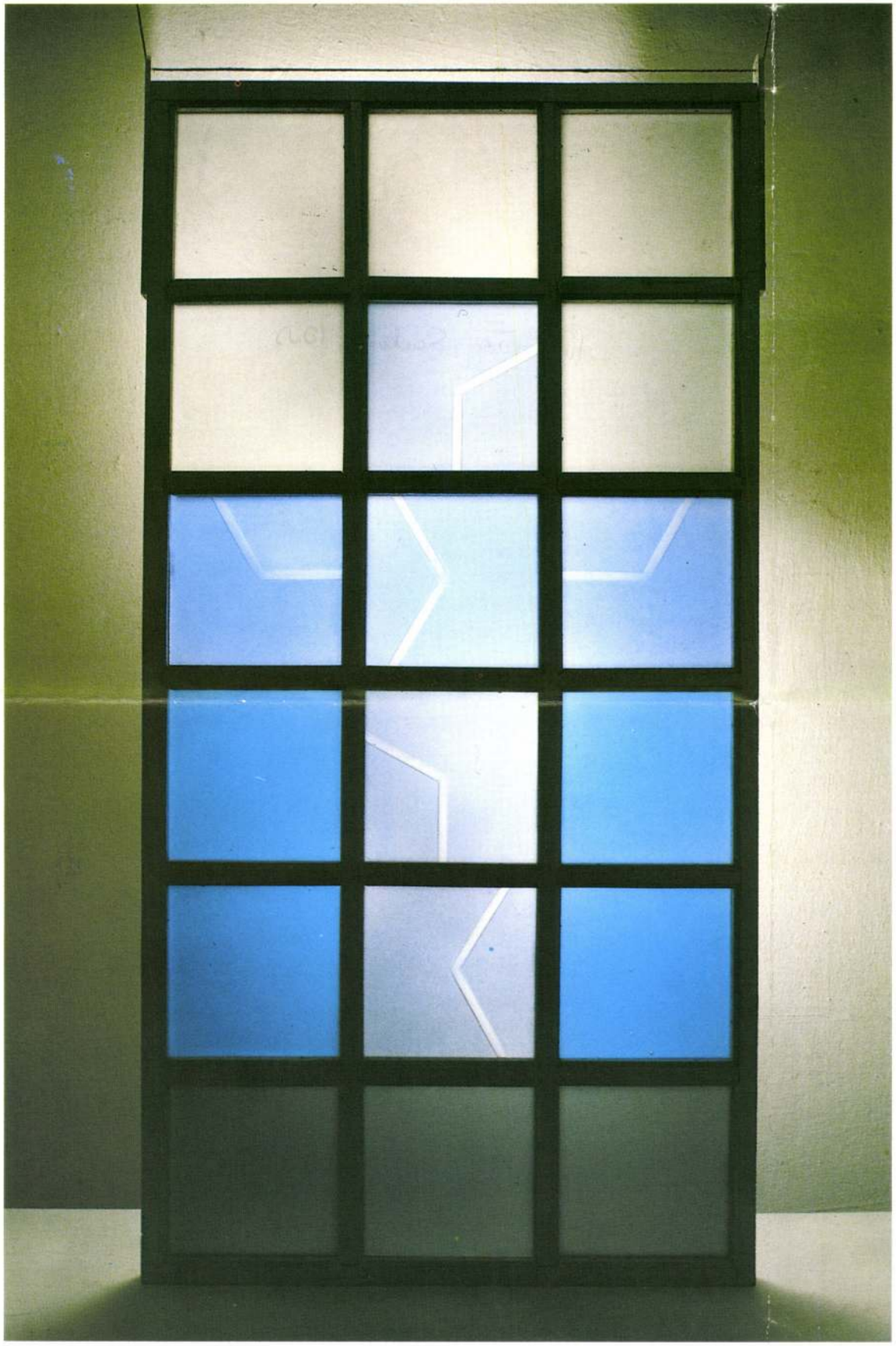

Ablak, 1991.; csiszolt, savazott színes üveg; 102x52 cm; Fotó: Halper János
Window, 1991; coloured glass, cut and acid-etched; 102x52 cm; Photo by János Halper

Állólámpa (Murano), 1971.; fúvott üveg; M: 94 cm; magántulajdon; Fotó: Halper János

Standing Lamp (Murano), 1971; blown glass; H: 94 cm; from a private collection; Photo by János Halper

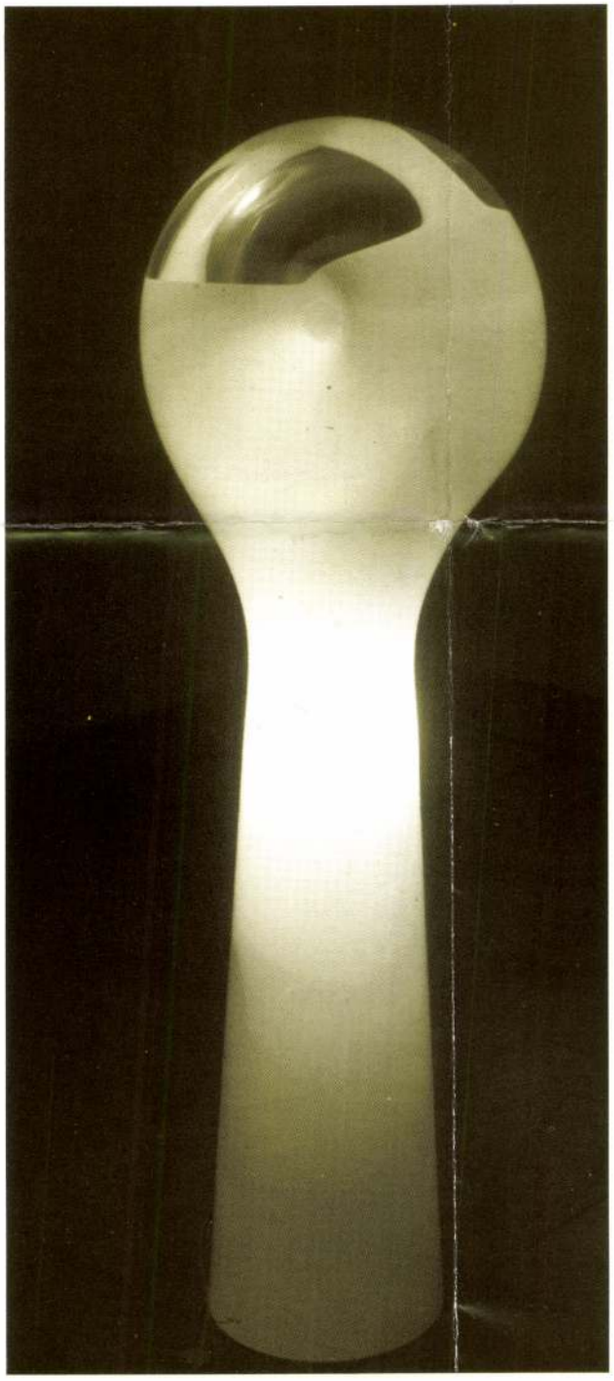

Studióüveg, Szentendre, 1973

KANYÁK ZSÓFIA

Született: 1945.július 28. Budapest.
Born on July 28,1945 in Budapest.

Tanulmányok: Magyar Iparművészeti Főiskola. Textil Szak. 1962. École Nationale Superieur des Beaux-Arts. Monumentális Művészetek Tanszéke, Párizs.
Magyar Iparművészeti Főiskola. Szilikátipari Tanszék. Üveg Szak. 1970. Diploma. Muranói ösztöndíj. 1970-től a salgótarjáni Öblösüveggyár tervezője. 1971-től a Rosenthal Studió tervezője, Németország. 1970-től vett részt kiállításokon.

Studied at the Textile Course of the College of Applied Arts in 1962, at the Department of Monumental Arts of the École National Superieur des Beaux Arts, Paris from 1962 to 1964 and graduated from the Glass Course of the Department of Silicate Industry of the College of Applied Arts, Budapest in 1970.
In 1970 received a scholarship to Murano.
In 1970 worked as a designer of the Salgótarján Glass Factory.
Regular participant at exhibitions since 1970.
From 1971 a designer of the Rosenthal Studio, Germany.

Elhunyt 1975-ben, Utrechtben.
Died in 1975 in Utrecht.

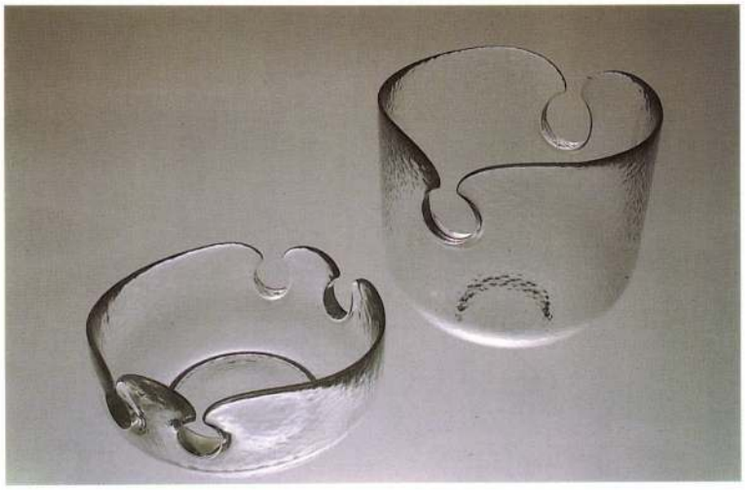

Jeges edény és hamutartó (Rosenthal), 1972.; centrifugált üveg;
I. M: 13 cm, Ø: 14,5 cm; II. M: 6 cm, : 14 cm; magántulajdon; Fotó: Halper János

Bowl for Ice-Cubes and Ashtray (Rosenthal), 1972; centrifuged glass;
I H: 13 cm, D: 14,5 cm; II H: 6 cm, D: 14 cm; from a private collection; Photo by János Halper

Kanyó Ferenc

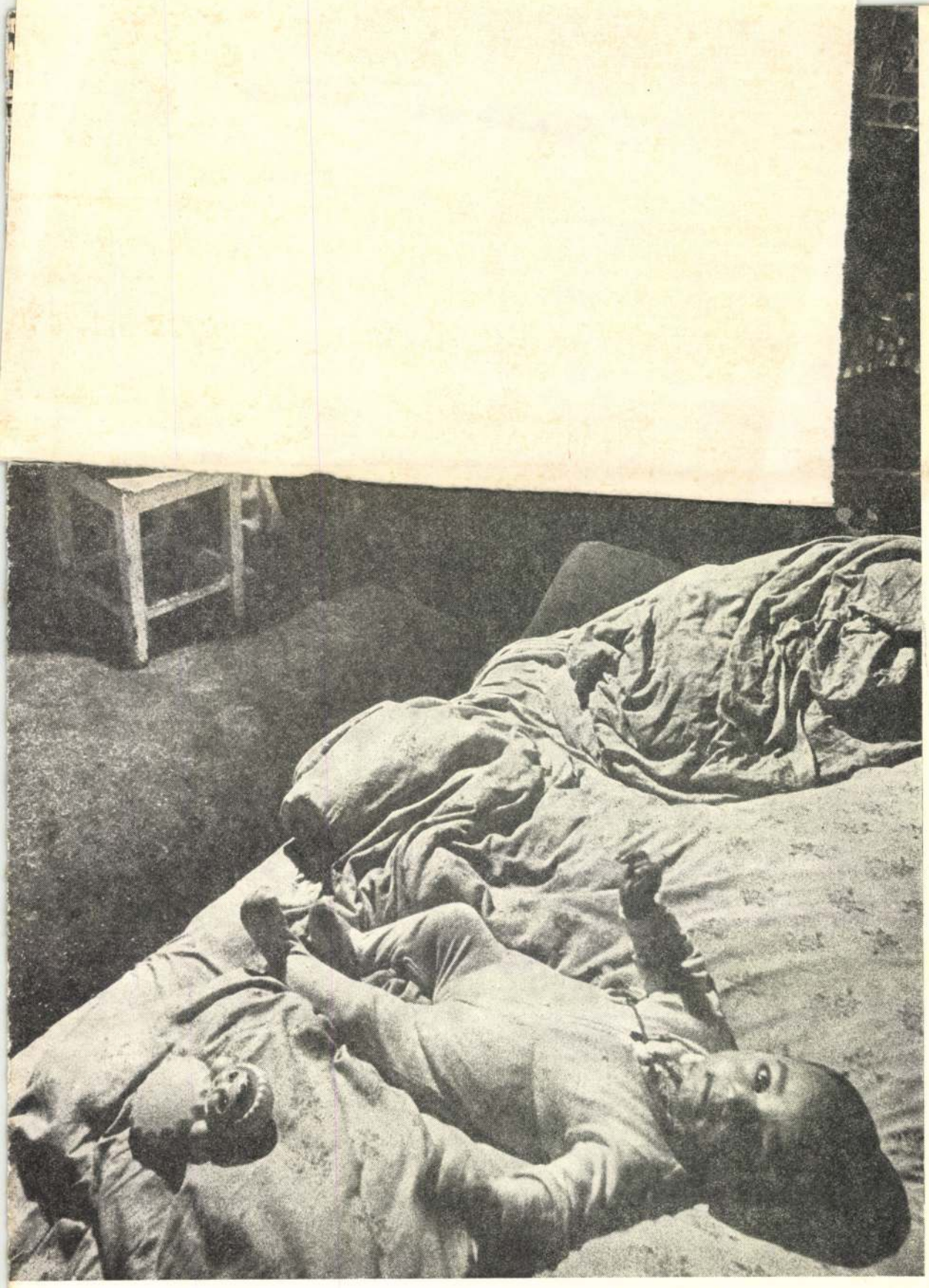

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

EGYETEMI ÉLET

1971 FEB 16

1021

Kanyó Ferenc

Kanyó Ferenc PARASZTUDVAR

LAPS

„Egyes tanszékek [illegible] viselőit azokra az ülésekre, amelyeken [illegible] ről van szó, de ez ma még egyáltalán nem mondható általánosan elfogadott elvnek és gyakorlatnak. A jelenlegi tanulmányi rendszerben a különféle tárgyak összehangoltságát — vagy éppen összehangolatlanságát — a hallgatók érzik a legközvetlenebbül, ezért a hallgatóság véleményét figyelmen kívül hagyni az oktatásban csak torzulásokhoz vezethet."

Az idézetet *Papp Lászlónak, a KLTE főtitkárának* cikkéből vettük, amely az új egyetemi törvények bevezetésének nehézségeiről, hatásáról szól. *(Az új szervezeti és működési szabályzat hatása az egyetemi közvéleményre, Felsőoktatási Szemle, 1971/1.)* A folyóirat közli *dr. Márta Ferencnek*, a József Attila Tudományegyetem rektorának kongresszusi felszólalását, és két hozzászólást is olvashatunk a kulturális nevelés vitájához. Érdekesebb témák: *Művelődési szokások változása egyetemi hallgatóknál (dr. Vágvölgyi András, dr. Szentirmai László, JATE), A hallgatók megismerése (dr. Arday Lajos, BME), Vizsgáztatás elektronikus számítógépekkel (Balogh János, Iványi Antal, VVE).*

Magyar Imre, a pesti orvostudományi egyetem belgyógyász professzora izgalmas cikket írt az orvostanhallgatók általános műveltségéről a Valóság januári számában. A téma aktualitására jellemző, hogy az Élet és Irodalom már glosszában reagált a cikkre.

Magyar Imre 128 negyedéves orvostanhallgatót kérdezett meg a műveltség legkülönbözőbb területeiről. Néhány kuriózum: Pascalról 27 hallgató semmit sem tudott; a „tantaluszi kín" mitológiai eredetét heten ismerték pontosan, 96 hallgató nem ismeri Heinrich Böllt. A romantikát 44 medikus határozza meg megközelítően helyesen, 62 medikus tudta, hol van Bagdad. A csengő működését 41 hallgató tudta leírni pontosan, egy egyszerű matematikai kifejezést 42 medikus tudott megoldani. Magyar Imre következtetése: „Ahhoz, hogy az embert gyógyítsuk, nem elég szerveit ismernünk. Az egész embert kell ismernünk minden vonatkozásban. És ahhoz, hogy az egész embert ismerjük, gondolatvilágát, érzelmi világát, alkotásait, teljesítményeit is ismernünk kell, és ismer-

1948. VIII. 3. Petőfi, 12.33 [illegible]

Kanyó Istvánné a népművészet mestere

-- Kanyó Istvánné 1959 óta a népművészet mestere. De nevét korábban szárnyra kapta a jó hir, meg rajza, szinezése, és az igaz matyó müvészet féltő őrzése.

Munkái stúdiónk gyűjteményében.

- Mezőkövesden még a mai napig is szokás, hogy esténként kiülnek az asszonyok a ház elé és varrogatnak.

- Igy van, csak sajnos én annyira lekötött vagyok, hogy én a tanyára nem nagyon szoktam kiülni, mert ezt itt ugy nevezzük, hogy tanya. Én csak eredeti népmüvészetit csinálok, azzal foglalkozom, a többiek pedig ezt a bluzt csinálják, nekem az nem munkám. Ég és föld különbség van a kettő között, nekem ez a mostani, amik a kisiparosoktól jönnek ki, nagyon bántja a szememet.

- Hogy lehet megkülönböztetni a giccsest, az eredetitől?

- Drága nagyon könnyen meg lehet ismerni, mert tudja az eredetiben az igazi, eredeti szinek vannak, a

- A motivumok maradtak, az eredetiek?

- Általában maradtak az eredetiek, mert központi tervezés van, a motivumokon nem lehet változtatni nekik, ha vidéken csinálják is, de viszont a szinezéssel az eredeti rajzot is el lehet rontani.

- Az iróasszonyok voltak, akik tervezték ezeket a szép motivumokat.

- Minden rajzolóasszonynak megvolt a maga motivuma. Teljesen különbözőek egymástól, mind matyó és mind nagyon szép, de mind más és más.

- Ahogy itt ismerik a faluban Kiss Pál Marinak mi a jellegzetessége?

- Az, hogy én nagyon szeretem a legeredetibbet, vagyis a piroskéket. Ezeket a mintákat az édesanyámtól tanultam, sőt a nagyanyámtól, mert a nagyanyámnak volt hét fiu gyermeke, és annak mindnek mását tervezett édesanyám, annak mindnek más motivuma volt, és nagyon szépek voltak. Én abból szedem ki a virág mintáimat.

MEDITERRÁN MOZAIK

KANYÓ FERENC FOTÓKIÁLLÍTÁSA

MEDITERRÁN MOZAIK
KANYÓ FERENC FOTÓKIÁLLÍTÁSA

A Néprajzi Múzeumban
Budapesten

A Magyarországi Olasz Kultúrintézet
közreműködésével

A kiállítást bemutatja:
Jász László újságíró

A kiállítást megnyitja:
Dr. Csók Csaba, a MUISZ főtitkára

A kiállítás főszponzorai:
Fujifilm Hungary Kft.
Postabank és Takarékpénztár Rt.

A kiállítás szponzorai:
HungarHotels
Szerencsejáték Rt.
Theo Tours
Válasz Alapítvány

Nyitva: 1994. április 29.—május 20.

Rovinj, kikötő

Pula, amfiteátrum

OLASZORSZÁG

Etna

Agrigento

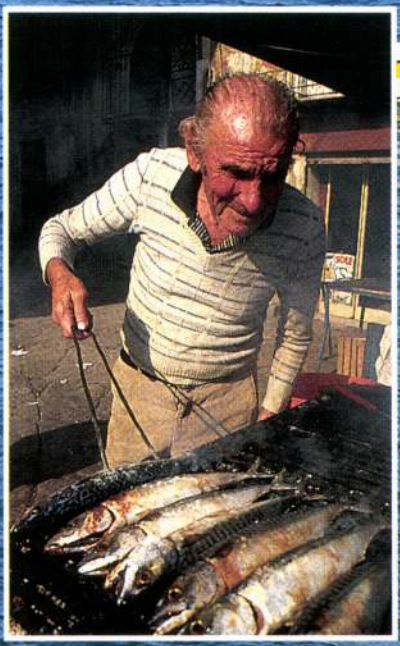

Palermoi piac I.

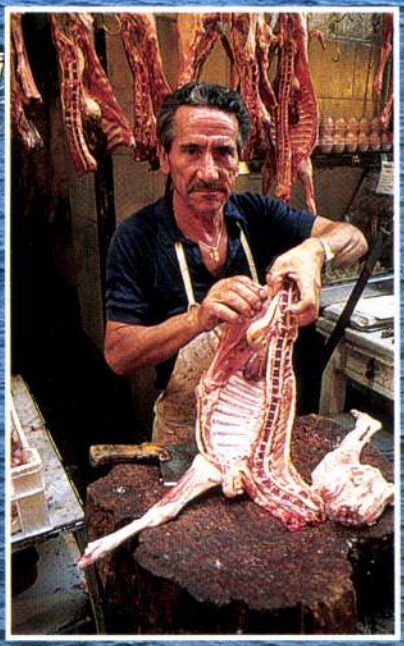

Palermoi piac II.

Cefalú a Rocca tövében

SPANYOLORSZÁG

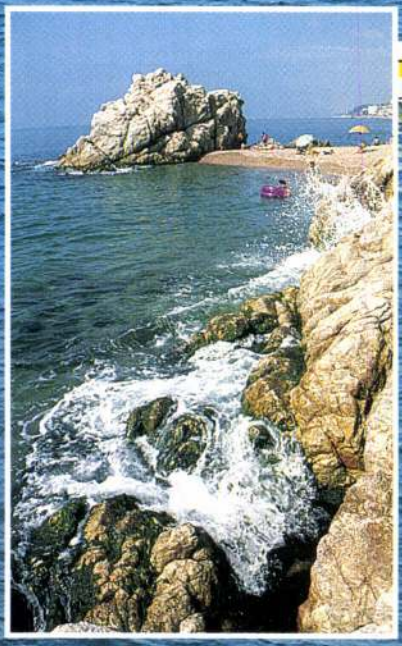

Costa Brava

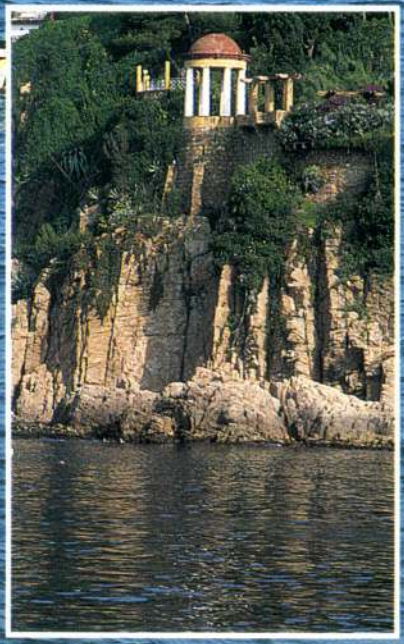

Blanes

Monserrati kolostor I.

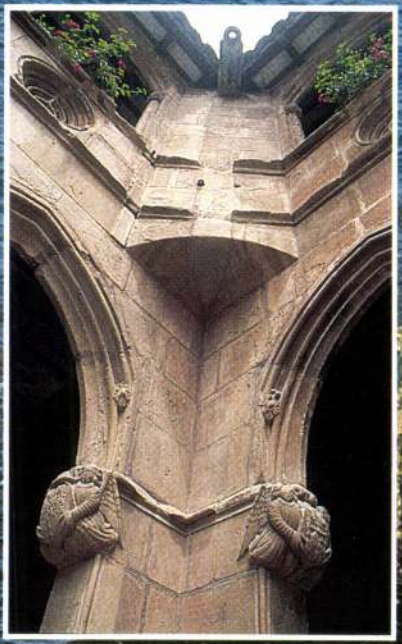

Monserrati kolostorII.

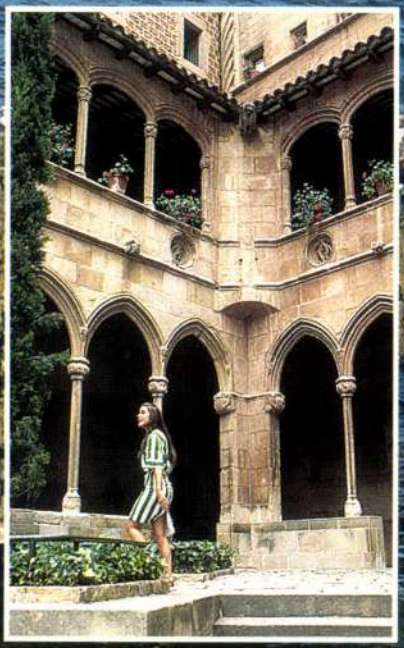

SZLOVÉNIA

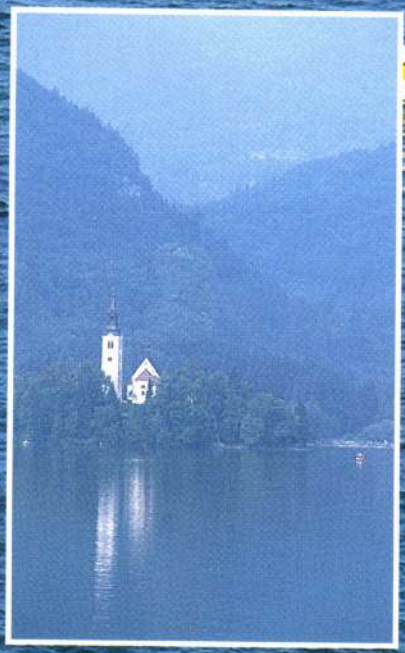

Bled

Zenészportré

Piran óvárosa

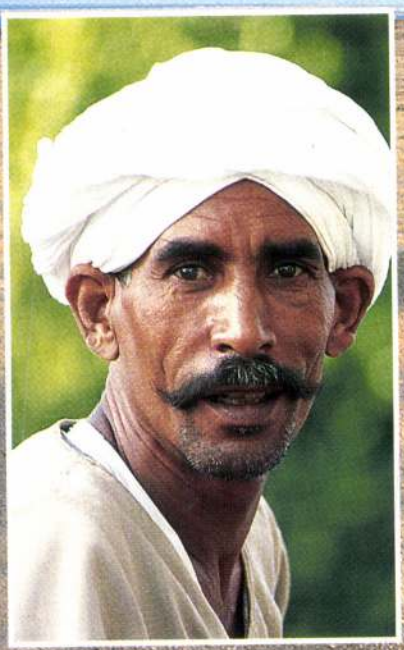

Turbános fej

Karnak

Felukka a Níluson

Luxor

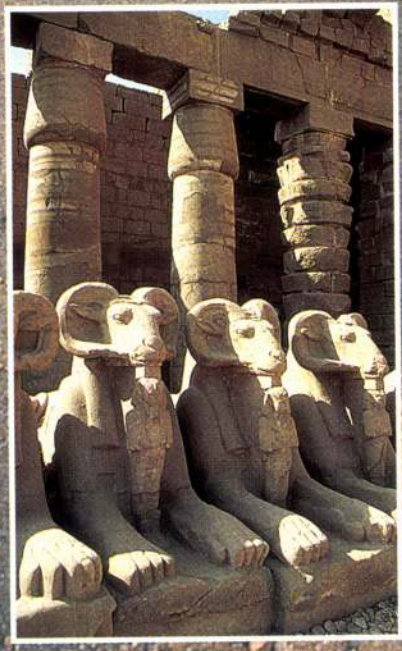

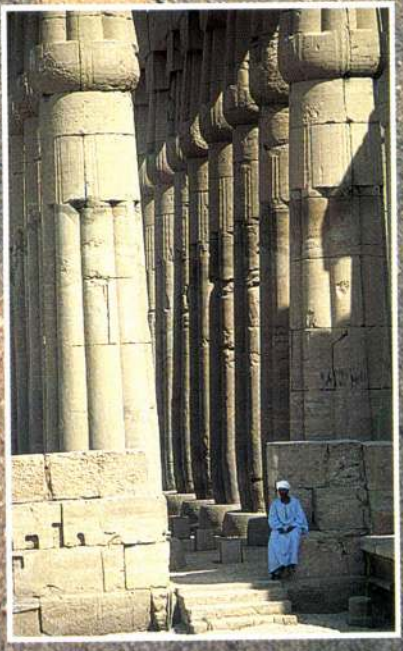

Keleti sivatag

II. Ramszesz fáraó

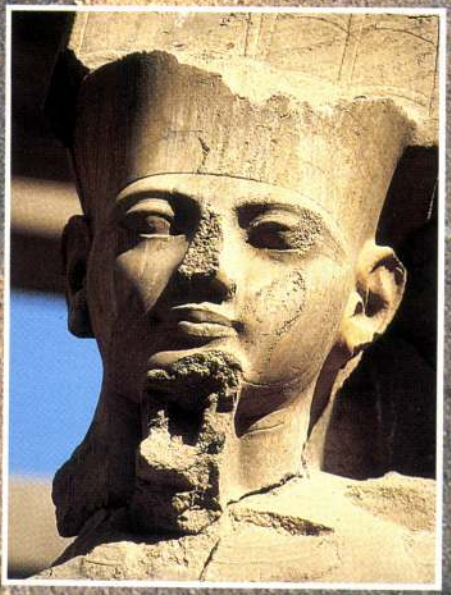

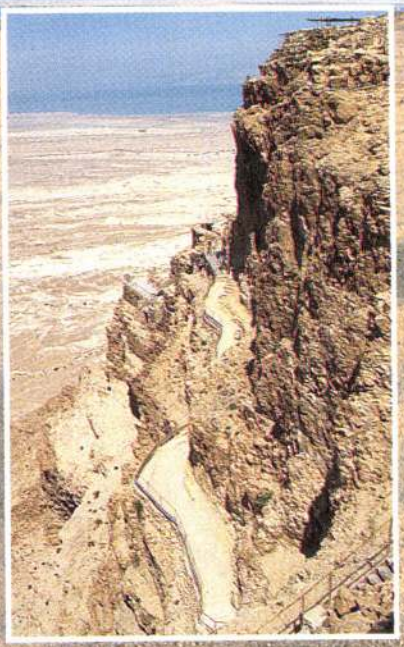

Masada I.

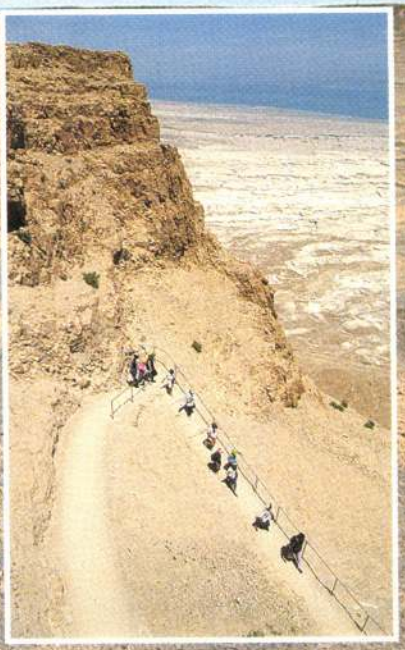

Masada II.

Arab arc

Ortodox portré

Jeruzsálem, magyar oltár

Jeruzsálem óváros

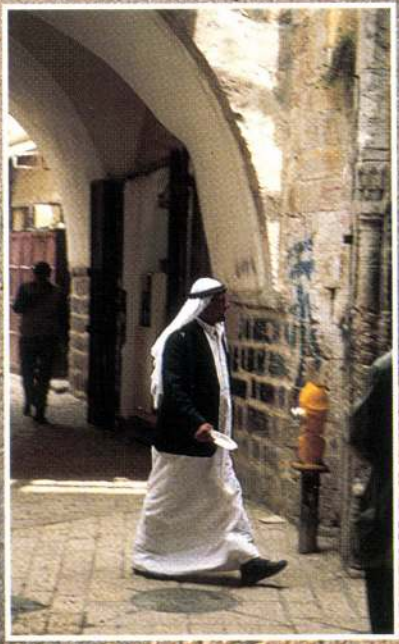

Dormitorium templom

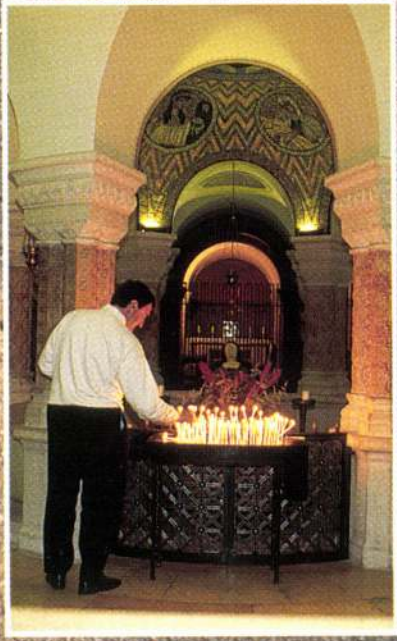

Korfu

Oszlopfő

Pópa

Poliphalász

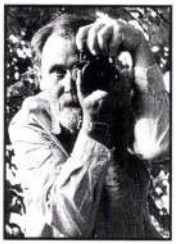

Kanyó Ferenc
fotóművész

1224 Budapest,
Dózsa Gy. út 39.
Tel.: 227-2270

1946-ban született Gyomán.

1969. Megismerkedik a fényképezéssel.

1970. A Népművelési Intézet fotótanfolyamát végzi el. Első önálló kiállítása.

1972. Középiskolai tanári oklevelet szerez a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen.

1973. "Zemplémi pillanatok" kiállítása.

1974. "Barangolás Erdélyben" diasorozata. Kecskeméten a Forrás folyóirat külső munkatársa.

1977. Elnyeri a Bács-Kiskun megyei Tanács művészeti ösztöndíját. "Fülöpszállás" kiállítása.

1978. "Hétköznapok Bács-Kiskunban" kiállítása. Alapítótagja a Fiatal Fotóművészek Stúdiójának. Felveszik a Magyar Fotóművészek Szövetségébe. Szabadfoglalkozású fotósként kezd el dolgozni.

1979. Színházi kiállításai Kecskeméten. "Fémmunkás" művészeti ösztöndíj és kiállítás.

1980. Fotóival megjelenik a "Várostalan falu" szociográfia. "Életjel" kiállítása. A müncheni Fotómagazin hat oldalon mutatja be.

1981. A Művészeti Alap tagja lesz. "Tanyavilág" kiállítása.

1982. Családjával Budapestre költözik.

1983—89 között nem fotografál.

1989. Politikai riportokat készít.

1991. Utazási reklámmal kezd foglalkozni. Megalapítja vállalkozását, a Travel Photo-t.

1992. Szicíliában készített fotójával elnyeri az év legszebb óriásplakátja díjat.

1993. Fotóriporter az MDF-hírlapnál.

1994. "Mediterrán mozaik" kiállítása.

Szénégető 1973.

Négyórás 1978.

Életjel I.—II. 1980.

A SZERENCSE

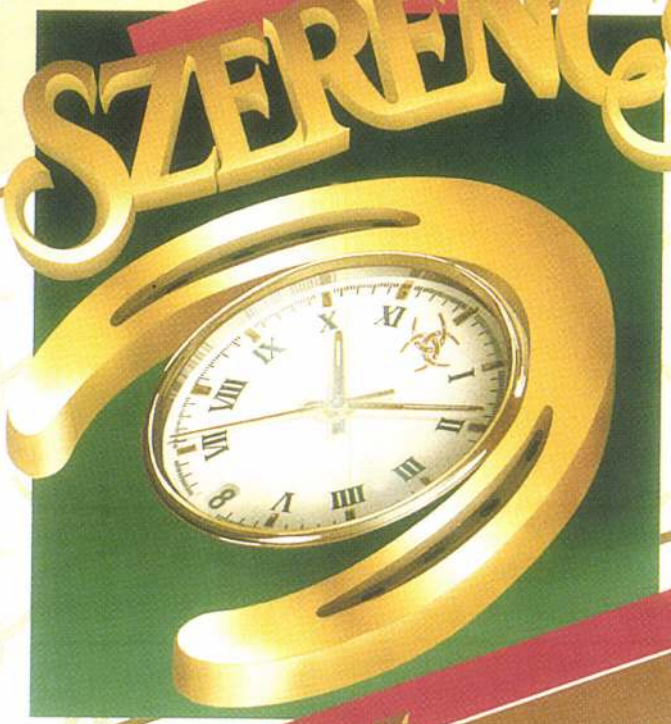

IDŐBEN ÉRKEZIK...

BETÉTSZÁMLAKÖNYV

Ha a világ a feje tetejére áll, akkor is.

A Betétszámlakönyvben pénze biztosan kamatozik. És csak Ön férhet hozzá, senki más. Mert a Betétszámlakönyv névre szól. Nyugodt lehet. A Betétszámlakönyv biztonságos.

POSTA BANK
Postabank és Takarékpénztár Rt.

AKCIÓ PRODUKCIÓ

EGY VILÁGRASZÓLÓ KAPCSOLAT!

HungarHotels

Zavartalan pihenés, kedvezményes áron

— főszezoni, elő- és utószezoni kedvezmények Budapesten, Sopronban, Győrben, Pécsett, Szegeden, Szombathelyen és Egerben,
— hétvége Székesfehérváron, Szegeden és Pécsett,
— külön ajánlatok nászutasoknak,
— karácsony a székesfehérvári Alba Regia szállodában,
— szilveszter a pécsi Pannonia vagy Palatinus szállodákban

Bővebb felvilágosítás a HungarHotels Tours irodákban:
Budapest V., Magyar u. 3.
Telefon: 117-6227
Budapest V., Petőfi Sándor u. 16.
Telefon: 118-3393

FUJIFILM MAGYARORSZÁG KFT.:
1096 BUDAPEST, RÁKÓCZI ÚT 1-3.,
KELET-NYUGAT ÜZLETKÖZPONT III. EMELET, 1364 BUDAPEST PF. 171.
TELEFON: 266-6218, 266-4563, 267-6944 TELEFAX: 266-2742

78 Ft

KANYÓ FERENC
fotóművész

H-1224 Budapest
Dózsa Gy. út 39.
T.: 227-22-70

KANTSE VILMOS, asztalossegéd

Budai asztalossegéd volt 1828-ban.- Vizivárosi lakos.- Helyrajzi szám: 465.- Összeirási szám: 1087.- 49.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban
39.old

Az Iparmüv.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII. 1970. Bp. 1971.

Kanturek Lajos

Müvenet 1910. 138

MDK

Kanturek Lajos

pályamunkája az alábbi pályázaton II. dijat 4oo koronát nyert

A Nyitrai Keresk. és Hitelint. által épitendő székház pályázata. Művészet 191o. 138.1.

M.D.K.

Kanturek Lajos, nyitrai építész

400 K-és második díjat nyert a nyitrai kereskedelmi és hitelintézet bérházzal kapcsolt sík házának pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.

márc. 2. sz. 10. old.

Kantova (Kantus) Antal

óngyártó. 1780-ban már kolozsváron van; 1830-ban miután 45 évet Kolozsváron lakott, Szamosújvárra költözik.

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

308 l.

MDK

Kantusz Jakab, ip.müv.

Mintázta a Horti Pál álta l tervezett fa ragott tükörkeretet. Illusztr.137.l.

~~XXXXXXXX~~ Faragott tükörkeretet tervezte

A magyar iparmüvészet Párisban.
MIP. 1900. 137.old.

Kanya

A Szocialista Képzőművészek ujjászervezett csoportjának 3. kiállitásán résztvett.

Erdős László: Valami készül 1964. Bp. 98.l

M. D. K.

KANYA István

1933-1937 között a Socialista Képzőművészek Csoportjá-hoz tartozott

Major Máté: Negyedszázada alakult a Socialista Képzőművészek Csoportja

Magyar Építőművészet 1959. 3/4. sz. 133-134. l.

MDK

Kánya István, festőm.

a békéscsabai Szabadiskolában korrigál.

Szabad Művészet, 1947. 6-7.sz. 129. l.

Kánya István

Békéscsaba

Deák u. 2.

MKSz 1947

Kánya István, Békéscsaba
Ócskapiac, vizf.

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I. kiáll.
Ernst Muz. 1947. jul. 6 l.

MDK

Kánya István békéscsabai festő

Szab. Müv. 1947. 129 l.

MDK

Népszava, 1947. márc. 27. 4 l.

M. D. K.

KÁNYA István testő

Gyökössy Lajos tanítványa Békésen

Durkó: Békés nagyközség története

Békés, 1939. 213. l.

Kánya István

IV. éves Középisk

tanárjelt

Ferkipzomfoisk vk

1936/37. 75 l

Kánya István

1937/38. tanév végén
középiskolai rajztanári
oklevelet kapott.
Elfogadott művészettör-
ténéti értekezése:
Korok és népek jelleme,
világfelfogása, arc-
képeiken. 4 r.

Ferképzőmfoiskévk 1937/39

182.184-l.

M.D.K.

Kánya István festő

Békéscsaba, pólg. fiusk. tanára

A Békéscsabán létesitendő Müvészeti Szabadiskola ~~előadójáulk javasolva~~ előadójául javasolva , 1947.

Képzőmüvészeti élet a felszabadulás után 1o3.1.

A MÜVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II

Bp. 1965

Kánya István I. é.

Ferkápzomfoiskèvk

1933-34. 43. l.

(2751-től 3000-ig)

nyelvtan
és olvasókönyv

Egy vagy két kötetben kapható

Ára: P **11.60**

STÁDIUM SAJTÓVÁLLALAT
könyvkiadó osztálya,
Budapest, VI., Rózsa-u. 111.

Kánya István

III.

tanáři szak

Ferk'pzomfoisk`vk

1935-36. Ji. l.

KÖZTÁTÁSÚGYI MINISZTÉRIUM

teket/ kívánó volt tára való tekintet-
tel, a letározás vezetésével és irá-
nyitásával Dr. Szőnyi Ottó előadót;
a letározás számviteli szempontból v
ló irányitásával pedig Dr. Medrey Vik
tor keb. számvevőségi főtanácsost bi
zom meg.

Budapest, 1926. junius hó 30-án.

Kanya István rajzai.

Magyar Nemzet.
1945. V. 17., 13. sz.
(: Kritika :)

„Zsákhordó" (: Kanya István nobrán műve:)

Magyar Nemzet.
1945. V. 17., 13. n.
(: Kritika :)

Erk. 1927. jan. 8.

39

1927.

148/1920.szám.

Méltóságos

nagyszigeti Szily Kál

főrendiházi tag, miniszteri

a Ma

A Müemlékek Ország

nek tekintem, hogy könyvtár

ti vonatkozásu mütörténeti

Kánya János
műfaragó

l. Gereczerajztár
279 h.

Kánya József, szobrász

szül. 1906. Tatabányán

Angyal Tatabánya

MOB Hivatal

39.

ágos Bizottsága

	száma:	—	19
ıy	kelte:	január 12	19 39
	beérkezése:	január 17	19 39

száma:

intézett szám:

ma:

ma:

ta:

Kánya Nándor

építőmester

Eger

Elektr. arckép

l.

Békássy Hevesvm

107, 108. l.

Martinengo-gyűjtemény III. 153.

Kánya Zoltán építész M.D.K.

A Hévíz-tófürdő tervpályázaton 7ooo Ft-os megvétel

Társtervező: Simon Ferenc, Klemen Ede,
P. Horváth István, Boross Árpád

Magyar Építőművészet 1966/2. 2-3.l.

Kánya Zoltán

Mónus János és Szőke Zsuzsanna terve /statikus Kánya Zoltán/ az alábbi pályázaton 25.ooo forintos megvételben részesült /ismertetés, képpel/:

Molnár Péter: A MTESZ székház tervpályázata 1970.
Magyar Építőművészet, 1971. 1.sz. 2-7. l.

dr. Kárnya Zoltán építész

dr. Építőipari Tudományos Egyesület emlékplakettjét Tóth Dezső és dr. Kárnya Zoltán építészek kapták, a Kőbányai Művelődési Ház tervezéséért. (emlékezve)

TV- Híradó

1971. dec. 23. TV. 19.30 | 11 |

Kárpáti Zoltán

az alábbi pályázaton részt vett - díjat nem nyert - magyar tervezőcsoportok egyikének, Erőke Zsuzsa csoportjának egyik tagja (statikus)

A belgrádi Operaház nemzetközi tervpályázata. 1971. Magy. Ép. Műv. 1972. 5. sz. 2-11. l.

Kanyáró Zsófia

művei szerepelnek az "Edénykultura"
c.kiállitáson a Mücsarnokban

Magyar Nemzet 1972 március 25 4.old.

Kanyák Zsófia iparművész 1)

Aug. 10-én nyílt meg 9 iparművész tárlata Nyíregyházán, melyen munkái szerepelnek. 1971-ben diplomázott az üvegtervezői szakon s azóta a Salgótarjáni Öblös üveggyár tervezője. Az Üvegipari Művek a múlt évben tanulmányútra küldte az olaszországi Murano két üveg gyárába. Számos kiállításon vett részt.

F.G.: Kilenc fiatal iparművész kiállítása Nyíregyházán.

Kelet Magyarország, 1972. aug. 15.

Kanyák Zsófia iparművész 2.) Folytatás.

Több állami megbízást kapott: Balatonfüreden, a Balaton étteremben tereltválasztó rácsok, világítótestek. Dunaújvárosban a Halászcsárda falí üvegkompozíciója, a budapesti Gundel étterem kerti szökőkútja. (szulítve).

F.G.: Kilenc fiatal iparművész kiállítása Nyíregyházán

Kelet Magyarország, 1972. aug. 15.

Kanyák Zsófia

1972 tavaszán az Edénykultúra
című kiállításon Kanyák Zsófia
inkább-érdekes, mint tökéletes kerámiával korakozott elő.

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február - 16. oldal.

Kanyák Zsófia

Tánypákkal szerepel az:
alábbi tárlatan

Horváth György: A fiatal iparművészek
első orsz. kiáll. az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1970 VII. 9 4 old.

Kanyák Zsófia üvegművész

szerepel a „Horizont" tárlatán

az Iparművészeti Múzeumban

Magyar Nemzet 1970 február 11

4. old.

Kanyák Zsófia

Korszerű lámpateste a mai magyar üveg egyik útját jelzi. Üvegtárgyai a kiállítás (Miskolc, 1970 nov.) hiemelhedő darabjai. Fűszerkészlettel is szerepelt.

Kaczogh Ákos hozzászólása; Ipari Művészet, 1971. 1. sz. 11. l.

Kanyák Zsófia

Füszertartó együtteseiben a funkció és a dekorativ hatás egyesítésére törekedett. Ezen a kiállításon (1970 nov., Miskolc) asztali lámpával is szerepelt.

T. Marik Klára: Mai magyar üvegművészet, Ipari Művészet, 1971. 1. sz. 5. l., 7. l.

Kanyák Zsófia

Lámpatestekkel

szerepel az alábbi tanulmban az

Ernst Muzeumban

Szekely András: Fiatal iparművészek

Népszabadság 1970 VII. 10

Kanyák Zsófia

Ürgyumukáival szerepel a „Diplomamunkák Kiállításán" az Ipar-művészeti Főiskolán

Magyar Nemzet 1970 január 23
4. old.

Kanyáké Zsófia, üvegművész

Kiállít az Iparművészeti Múzeumban.

—: Mai magyar iparművészet

T. Z.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. jan. 14.

Kanyák Zsófia iparművész

Megrendülten tudatjuk, hogy

Kanyák Zsófia

iparművész

1975. szeptember 20.-án, életének 31. évében, tragikus baleset következtében elhunyt.

A gyászszertartás 1975. szeptember 25.-én Utrechben volt.

Emlékét, művészi és emberi példáját megőrizzük.

Magyar Képzőművészek Szövetsége

Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja

A gyászoló család

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM
MEGHÍVJA ÖNT

KANYÁK ZSÓFIA

EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA:

Z. GÁCS GYÖRGY
ÉRDEMES MŰVÉSZ

1977. MÁJUS 27-ÉN

16.30 ÓRAKOR

Foto Optika ISZ - Budapest

KANYAK ZOFIA

Kanyák Zsófia

Textilesnek indult. Párizsban Lurçat növendéke volt. JH ismerkedik meg a fémmel és az üveggel. Idehaza szakot változtat, s 1970-ben a Szilikátipari Tanszéken üvegtervezői diplomát szerez Z. Gács tanítványaként.

Vadas József: Kanyák Zsófia; Müggyűjtő, 1973/4. sz. 58. l.

Kanyák Zsófia

A budapesti Gündel Étterembe szökőkutat, a székesfehérvári Alba Regia Szállóba üveg világítótesteket tervezett. Jelenleg a KGST országok Számítástechnikai Oktatási Központjába készülő 60 m²-es beton-üveg térelválasztó falon dolgozik.

Vadas József: Kanyák Zsófia; Függőjtő, 1973/4. sz. 88. l.

Kanyák Zsófia

1972 januárjában kiállítása volt a Fessek Klubban. 1970 óta a salgótarjáni Öblösüveggyár tervezője. 1971-ben ösztöndíjasként Velencében járt. A muránói üveggyárban készült lámpáival avatta első nemzetközi sikerét a milánói vásáron. Erre kapott meghívást a Rosenthal-cég formatervező stúdiójától.

Vadas József: Kanyák Zsófia; Műgyűjtő, 1973/4. sz. 58. l.

Kanyák Zsófia

Itt készült világítótestjei és edényei a hannoveri násor meglepetése volt. A tálak centrifugális eljárással, fogyó henyerben készültek, egyik lámpája fújt üvegből.

Vadas József: Kanyák Zsófia; Műgyűjtő, 1973/4. sz. 58.l.

Kanyák Zsófia

üvegtervei (tálak és lámpák) a kounoveri
vásár kollekciójából.

Műgyűjtő, 1973/4. sz. 59. l. - 60. l.

Kanyák Zsófia

A művésznő élete utolsó éveiben Hollandiában élt fényének hazájában. A Rosenthal Stúdió tervezőjeként dolgozott ott.

H. Gy.: Kanyák Zsófia emlékkiállítása
Tükör, 1977. június 26 - 3 lap.

Kanyák Zsófia, iparművész

□ KANYÁK ZSÓFIA, fiatalon elhunyt iparművész munkáiból nyílik kiállítás május 27-én, délután fél ötkor az Iparművészeti Múzeumban. Megnyitja: Z. Gács György.

2.

□ — Kanyák Zsófia ..

Esti Hírlap, Bp. 1977. máj. 19.

Kanyák Zsófia MDK

résztvett a kiállitáson.

1962. dec. 17-30.

"Sétahajó"

Tóth Jenő: Valódi művészeti élm nyt nyujtott a budapesti póstás képzőművészek szakkörének kiállitása.
Szocialista Pósta/19/ 63. 1. szám

Kanyák Zsófia

Hozzászólt a fiatal iparművészek tanácskozásán (1970. VII. 28.), beválasztották a munkabizottságba.

Fiatal iparművészek tanácskozása; Ipari Művészet, 1970. IV. 52-53. l.

Kanyár Zsófia

X Technika Házában rendezett üvegipari aukcióval egybekötött hiánytalan-pályázatan III. díjat nyert.

Ipari Művészet, 1969. 1. 28 l.

Kanyák Zsófia

Üveghészlet (repró).

Ipari Művészet, 1971. I. sz. 11. l.

Kanyák Zsófia

"Fiatal iparmüvészek" cimmel Perneczky Géza ir az Ernst Muzeumban rendezett első országos kiállitásáról a fiatal müvészeknek. Kiemeli a müvész által készitett állólámpákat, melyek régi petróleumos lámpákra emlékeztetnek, valamint egyéb müveit, modern vonalvezetésü buráit az üvegtárgyak között.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. juli. 11.
XIV. évf. 28. sz. 12. lap

MDK

Kanyók Zófia, üvegművész

Kép munkákat állít ki.
(Ernst Múzeum.)

Székely András: Fiatal iparművések
7.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 10.

Kanyár Zsófia

Méltatás

Fekete Judit: Huszéves tervek - mai tervezők.
Művészet, 1976. május - 28.oldal.

Kanyár Zsófia

üvegtervező

Munkái Salgótarján, a Műrendőrlés Központban az V. Romanc és Üvegműveneti Biennálén

TV Híradó
1979 XII. 21

Kanyák Zsófia

Vadas József: "Dicstelen fények" cimmel részletesen beszámol a magyar iparmüvészetben tervezett lakásberendezési, igy a világitótestek tervezésének folyamatáról. Először a fényszobrászat kezdeményezőiről, Moholy Nagy László, Schöffer Miklós, Kepes György uttörő munkájáról ir. Utánuk Kozma Lajos és Kaesz Gyula nevét emliti, akik már a tizes-huszas években kezdik a világitótestek uj formájának megvalósitását. Csak hosszu évek mulva jelentkezik a fiatalon elhunyt Borz Kováts Sándor és a hatvanas években megtervezi tiztagu fém lámpacsaládját. A szintén fiatalon meghalt, tehetséges Kanyák Zsófia által tervezett üveglámpákat külföldön értékesitik ahelyett, hogy itthon árusitanák.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept. 18. XX. évf. 38. sz. 12. lap.

Kanyák Zsófia

Az ipar nem foglalkoztat lámpatervező iparművészeket. Igy kismühelyi munkát kénytelenek vállalni Nádai Tibor és Házi Tibor iparművészek is. A kereslet kielégitésének érdekében pályázatot hirdetett lakásberendezési tárgyakra a KISZ Központi Bizottsága, az Iparmüvészeti Vállalat és a Müvészeti Alap. Ezen a pályázaton dijat nyert az Opteam iparmüvészcsoport Felhő elnevezésü lámpacsaládja. Az Opteam csoport tagjai: Bárkányi Attila, Bánáti János, Radnóti György, Kovács Erike. Ugyanez a müvészcsoport egy másik pályázaton is dijat nyert Ferenczi István közremüködésével néhány évvel ezelőtt, de a gyárak figyelmét ez sem keltette föl.

Vadas József cikkét lásd: Kozma Lajos nevénél. Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept.18. XX.évf.38. sz. 12. lap.

Kanyák Zsófia

„Centrifuga" tálak, üvegek.

Vadas József: Üvegcsigák
Művészet, 1977. februar – 16. oldal.

Kanyák Zsófia

Asztali kiszlet, üveg (repro) -

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. felszár - 16. oldal.

Banyák Zsófia

Azonos alapelemekből álló bútorcsalád szerkezetes terve.
(vegyes)

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február - 16. oldal.

Kanyák Zsófia

„Silva" tányér és helyhek. } repro
„Lefir" borospoharak.

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. felmár – 16. oldal.

Kanyák Zsófia

Gyertyatartó terve
Tál terve } repro

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február – 16. oldal.

Kanyák Zsófia

„Csiga" asztali készlet.
(repro)

Vadas József: Ugyanígyák.
Művészet, 1977. február – 16. oldal.

Kanyák Zsófia

Kanyák Zsófia emlékkiállítása az Iparművészeti Múzeumban nyílt meg.

-----:Kiállitási naptár.
Művészet, 1977. február - 48. oldal.

Kanyak Zsófia

Kanyak Zsófia egy hónapig tesvez Muranóban 1971 nyarán. Szuven 2 nagy állólámpával, 6 asztali és 2 függlámpával tér hara.

Vadas József: Üvegcsigák.

Művészet, 1977. február - 16. oldal.

Kanyák Zsófia

La Murrina és Morelli cég Kanyák Zsófia legsikerültebb terveit kivitelezte, forgalomba hozta és eladta.

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február - 16. oldal.

Kanyák Zsófia

1972 januárjában a Fészek Klubban Kanyák Zsófia néhány plasztikáját és a muranói lámpákat kiállították.

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február - 16. oldal.

Kanyák Zsófia

Kanyák Zsófia nevéhez fűződik a Silva hészlet, az u.u. Lichtobjekt-Reihe tárgyegyüttes, a Csiga éthészlet, a Zefír hészlet.

Vadas József: Üvegcsigák.

Művészet, 1977. február - 16. oldal.

Kanyák Zsófia

Utolsó hónapjaiban Kanyák Zsófia műfajt vált: bátorokat terrez.

Vadas József: Üvegcsigák.

Művészet, 1977. február - 16. oldal.

Kanyák Zsófia

Kanyák Zsófia 1975 szeptemberében
harmincegyéves korában halt meg.
1944. július 28-án született és mű-
vészi Budapesten.

Vadas József: Üvegrigák.
Művészet, 1977. február – 16. oldal.

Kanyak Zsófia

Kanyak Zsófia a Radnóti Gimnáziumban tett érettségije után a Textilművészeti Ipari Vállalatnál dolgozott egy évig. 1963-ban felvételt nyert az Iparművészeti Főiskolára.

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február - 16.oldal.

Kemyák Zsófia

1964-66 ig az École Nationale Supérieure des Beaux-Arts növendéke volt, majd ismét az Iparmüvészeti Főiskola hallgatója lett.

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február - 16. oldal.

Kanyák Zsófia

Az Iparművészeti Főiskolán Kanyák Zsófia Z. Gács György növendékeként 1971-ben diplomát szerzett az üveg-tervező szakon.

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február - 16. oldal.

Kanyák Zsófia

1971-ótta a Salgótarjáni Üveg-
üveggyár tervezője Kanyák Zsófia.
Az Üvegipari Művek az elmult évben
tanulmányútra küldte a művész-
nőt Murano-ba gyárába

Vadas József: Üvegesigák.
Művészet, 1977. február - 16.oldal.

Kanyák Zsófia

Tölt csoportos kiállításon vett részt a
művésznő. 1971-ben a Horizont Cso-
port kiállításán, majd a Fiatal Spar-
művészek I. Országos kiállításán.

Vadas József: Üvegcsigák.

Müvészet, 1977. február - 16. oldal

Kanyáh Zsófia

Kanyáh Zsófia második díjat nyert
a Fiatal Iparművészek I. Országos
kiállításán.

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február - 16.oldal

Kanyák Zsófia

Kanyák Zsófia részt vett az Iparmű-
vészeti Főiskola jubileumi kiállítá-
sán, az Iparművészeti Vállalat jubi-
leumi kiállításán

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február - 16.oldal

Ranyák Zsófia

1972-ben az olaszországi tanulmányúton készült alkotásait kiállította a Fészek Művészklubban a művésznő.

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február - 16. oldal

Kanyák Zsófia

Több állami megbízást kapott Kanyák Zsófia a legjelentősebbek: a balatonfüredi Balaton étterembe térelválasztó rácsokat és világító testeket készített stb.

Vadas József: Üvegcsigák.

Művészet, 1977. február - 16. oldal

Kanyák Zsófia

A dunaujvárosi Halászcsárdába falé üveglompozíciót készített a művész-nő, a budapesti Gundel Étterem vészére hertz szökőkút és világítótestek hi-szültek.

Vadas József: Üvegcsigák.

Müvészet,1977. február - é6.oldal.

Kanyák Zsófia

Állami megbízást kapott Kanyák Zsófia, hogy Székesfehérvár részére világító-testeket készítsen.

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február - 66.oldal.

Kanyák Zsófia

1972-ben Kanyák Zsófia önálló kiállítása volt. Ugyanez márciusában az „Építőkultúra" című tárlaton vett részt.

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február - 66.oldal.

Kanyák Zsófia

1972-ben Kanyák Zsófia szerző-
dést kötött a Rosenthal Design
Stúdióval.

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február - 66. oldal.

Kanyák Zsófia

Kanyák Zsófia 1958-ban első díjat nyert munkával az indiai gyermekrajz kiállításon.

Vadas József: Üvegcsigák.

Művészet, 1977. február - 66. oldal.

Kanyák Zsófia

Kanyák Zsófia már gyermekként megtanult németül, angolul és franciául, így tudott külföldön az ingtervező művész az üvegfúró mesterekkel és gépkezelőkkel együtt dolgozni.

Vadas József: Üvegcsigák.

Müvészet, 1977. február - 16. oldal

Kanyák Zsafia

Egyetlen muranói hónap alatt a
művésznő egész kiállításra való
lányát tervezett. E lányokat be-
mutatták a milánói vásáron.

Vadas József: Üvegcsigák.

Müvészet, 1977. február - 16. oldal

Kanyák Zsófia

A kamasz Kanyák Zsófia textil-
művésznek készült. Kapcsolatot he-
res Jean Lurçat-hoz, amit meg is
talál. Erről beszámol 1964 december 5-i
Nők Lapjá~~ban~~

Vadas József: Üvegcsigák.
Müvészet, 1977. február - 16. oldal

Kanyár Zsófia

Kanyár Zsófia textiltervezőként kezdte meg főiskolai tanulmányait. Végül is üvegtervezői diplomát szerez.

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február - 16.oldal

Kanyák Zsófia

Nagykanizsára ment gyárba a fő-
iskola elvégzése után Kanyák Zsó-
fia. Az első üvegeit 1968-1969-
ben készítette. A gyárban megisme-
kedett az üveggyártás technológiájával.

Vadas József: Üvegcsigák.
Művészet, 1977. február - 16.oldal

Kanyák Zsófia

Kanyák Zsófia mint üvegtervező gyakran megfordul Lurçat-nál, az École Supérieure des Beaux-Arts-on, Anjam professzor irányításával már freskofestést, mozaikkészítést tanul.

Vadas József: Üvegcsigák.

Müvészet, 1977. február - 16.oldal.

Kanyák Zsófia

1967-ben Kanyák Zsófia Párizsból harájöve harmadéves növendékként a szilikát szakon folytatja tanulmányait.

Vadas József: Üvegcsigák.

Müvészet, 1977. február - 16.oldal.

Kanyák Zsófia

Kanyák Zsófia emlékkiállítása az első és utolsó bemutatója tevékenységének. 30 évesen érte utol a halál az országúton.

H. Gy.: Kanyák Zsófia emlékkiállítása
Fülöp, 1977. június 26 - 3 lap.

Kanyák Zsófia

Kanyák Zsófia tesverő volt egy gyárban és szemajavaslatai hiállítási darabok lettek. Majd ösztöndíjat hapott, egy hónapig Muranóban dolgozott.

H. Gy.: Kanyák Zsófia emlékkiállítása
Tükör, 1977. június 26 - 3 lap.

Kamják Zsófia

Jelentős tehetségével tanusko-
dott már az Iparművészeti
Főiskolán kiállított diploma
munkája is a művészmúzeum

H. Gy.: Kamják Zsófia emlékkiállítása
Tükör, 1977. június 26 - 3 lap

Kanyák Zsófia

Kanyák Zsófia emlékkiállítása az Iparművészeti Múzeumban megnyílt.

H. Gy.: Kanyák Zsófia emlékkiállítása
Tükör, 1977. június 26 - 3 lap.

Klanyák Zsófia, iparművész emlékkiállítását megnyitják.

8.

–: Közlemény

Népszabadság, Bp. 1977 aug. 4.

Kanyák Zsófia, iparművész

kiállítása megtekinthető

– Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1977. jún. 3.

Kanyák Zsófia, iparművész

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM főigazgatósága közli, hogy Kanyák Zsófia kiállítása technikai okok miatt ideiglenesen szünetel.

– Közlemény

Népszabadság, Bp. 1977 jún. 1.

8.

Kanyák Zsófia

— **Az Iparművészeti Múzeum** főigazgatósága közli, hogy Kanyák Zsófia kiállítása ismét megtekinthető. Július végéig hétfő kivételével mindennap 10-től 18 óráig várják az érdeklődőket.

Kiállitása julius végéig
ismét megtekinthető.

NÉPSZAVA, 1977. julius 3.

4. oldal.

Kanyák Zsófia

A budapesti Semmelweis Orvostudo-
mányi Egyetem új elméleti tömb dísz-
termérben elhelyezendő üvegfal terápá-
lyázatán vesz részt.

—: Képző művészeti pályázatok.
Művészet, 1974. március – 48 oldal.

Kányák Zsófia 1.

üvegmunkái (a Pészek Klubban) az iparművészet irányából közelítenek – halán akaratlanul – az ábrázolás, a kifejezés felé. Lámpatestek sorakoznak itt, muránói üvegtechnikával, de a skandinávoktól ellesett formakultúrával.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/32 6 old.

Kányák Zsófia 2

Pénytől derengő, geometrikus és amorf alakzatok, olvadó cseppformák ezek, áttetetsző burkukat belső fény hatja át; csak olykor találkoznak a világító testekről kialakított hagyományos képzeteinkkel. Pedig teljesen megfelelnek az üveg adta lehetőségnek, az olvadó-cseppenő vagy buborékká idomítható materiának.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/32 6old.

Kanyák Zsófia 3

Egyértelmüen kultúrált is, jó munkák, talán csak az egyik több buborékos forma fényszórása hibás: a központi fényforrás az üveg búra testétől elkülönülve, önállóan érvényesül.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hirlap 1972/32 6 old.

Kanyák Zsófia

„Kdény" (repr.).

Vadas József: Képző- és iparművészeti kultúránk.

Ifjú Kommunista, Budapest, 1973. szept. 40. old.

Kanyók Zsófia

Kiállítása emlékére.

Sülágyi Péter: Mai magyar iparművészet, Ipari Művészet, 1972/6. sz. 18. l.

Konyák Zsófia

Dietz Gusztáv lámpatestjeihez az üvegbúrákat tervezte. (Horizont-csoport kiállítása.)

Bojár Iván: Változatok iparművészeti témára; Magyar Hírlap 1970. II. 3. 9. l.

Kanyák Zsófia

Hozzászólása az „Esténykultúra '72"-ről tartott után.

Ipari Művészet, 1972/4. sz. 10. l.

Kanyák Zsófia, iparművész

Kanyák Zsófia, iparművész, életének 31. évében tragikus baleset következtében Hollandiában elhunyt.

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. okt. 7.

Kanyák Zsófia, iparművész

Fájdalommal tudatjuk, hogy **Kanyák Zsófia** iparművész 31 éves korában szept. 20-án, tragikus baleset következtében Hollandiában meghalt. Részvétlátogatások és telefonhívások mellőzését kéri a gyászoló család.

— : Halálozás 15.

NÉPSZABADSÁG,

Bp. 1975. okt. 5.

Kanyár Zsófia

Formatervező, részt vesz a kiállításon

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás
Kecskemét, 1975. jún – júl.

Kanyák Zsófia /Salgótarján/

Az Iparmüvészeti Tanács és az Üvegipari Müvek
által kiirt pályázaton dijat nyert.

Hirek; Ipari Müvészet, 1972/2, 28. l.

Kanyák Zsófia

Szerepelt az Iparmüvészeti Muzeumban rendezett Ipari üvegmüvészet c. kiállitáson.

Üvegmüvészet; Dr. Pogány Frigyes megnyitó beszéde; Ipari Müvészet, 1972/2, 23. l.

Kanyák Zsófia iparmüvész

"Magyar müvész sikere Hannoverben" cimmel a "Tájékoztatás" c. rovat beszámol arról, hogy az idei hannoveri vásáron a Rosenthal cég pavilonjában mutatták be a müvész munkáit. A fiatal müvész a mult évben„kapott elő ször meghivást a világhirü formatervező studiótól, ahol olyan jelentős mesterek dolgoztak, mint a német Gropius, vagy a finn Wirkkala." A Hannoversche Allgemeine, Braunschweiger Zeitung elismeréssel irtak a kiállitott lámpákról és üvegtárgyakról,

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juli. 14.
XVII. évf. 28. sz. 6. lap.

Kanyák Zsófia

A Die Schaulade, „a legjelentősebb iparmüvészeti orgánum" májusi számában ismertette a müvész munkáit. A kölni Studio Haus-ban sa sajtó tájékoztatót tartottak junius 4.-én, ahol a magyar müvészt Philip Rosenthal mutatta be, "Otto Piene, az egyik legismertebb német képzőmüvész társaságában."

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juli. 14.
XVII. évf. 28. sz. 6. lap.

Kanyák Zsófia
iparművesz

„Lámpa" (repr)

Horváth György: Fiatal iparművesek
Nők Lapja, 1970 november – 47

Kanyák Zsófia üvegtervező

a Férnek művészklubban rendez-
ték meg kiállítását.

Szocialista Művészetért, 1972. febr. (2.)

Kanyák Zsófia

Rosebthálnak dolgozik. A salgótarjáni Öblösüveggyárban, ahol az elmult négy évet töltötte, nem igényelték a munkáját, nem értékelték a tehetségét. A Rosenthal viszont felfigyelt a fiatal iparmüvész munkáira és meghivta dolgozni az üzembe.

Uj Irás 1974/11 lo5.

Vadas: Köldökzsinoron Nyugat Európával

Kanyák Zsófia

az Iaprmüvészeti Főiskolán txxxxx.végezte.

Uj Irás 1974/11 1o6.o.

Vadas:Köldökzs noron Nyugat Európában

Kanyak Zsofia

A Rosenhtal Studuóban találhatók alkotásai:
a taréjos peremvezetésü edények,s fehér lámpák
és a jeges kelyhek mellett ott a kis tábla:
designer Zsofia Kanyak.

Uj Irás 1974/11 1o5.o.
Vadas:Köldökzsinorok Nyugat Európában

KANYÁK ZSÓFIA

Megrendülten tudatjuk, hogy

Kanyák Zsófia

iparművész

1975. szeptember 20.-án, életének 31. évében, tragikus baleset következtében elhunyt.

A gyászszertartás 1975. szeptember 25.-én Utrechben volt.

Emlékét, művészi és emberi példáját megőrizzük.

Magyar Képzőművészek Szövetsége

Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja

A gyászoló család

Kanyák Zsófia butortervező

Vadas József: A müvészeti ipartól az ipari müvészetig cimü könyvében foglalkozik a müvésszel

Magyar Hirlap 1979/217/1o
Gondos: Vadas tanulmányai

Kanyák Zsófia, ipormüvek

L: Kozma L.

Bereczky Loránd: Müveszi ipor vagy ipori müvenet

7.

Bp. 1979 júl. 27

Népszabadság.

Kanyák Zsófia

A korán elhunyt Kanyák Zsófia munkáiból emlékkiállítás látható.

Miklós Pál: Mit akar ez a múzeum?
Művészet, 1979. október – 10. lap.

Kanyák Zsófia

L.L.: Az üveg és ami mögötte van

Művészet, 1982. augusztus

Kanyák Zsófia

A Design kiállításon látható Kanyák Zsófia lámpatervei. Emlékkiállításon mutatták be a művésznő életművét.

Szélely András: Design – Ipari formák a lakásban
Új Tükör, 1977. október 23-24 lap.

Kanyák Zsófia

Az Iparmüvészeti Muzeumban Kanyák Zsófia emlékkiállitása május 27.-től,
az Ajkai Városi Müvelődési Központban Kass János és Reich Károly kiállitása junius 2o.-ig,
a Békéscsabai Munkácsy Mihály Teremben Felekiné Gáspár Anni kiállitása junius 7.-től,
Esztergomban Morvay László grafikus kiállitása junius 12.-ig tekinthető meg,- közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.
XXI. évf. 22. sz. 8. lap.

Kanyák Zsófia

Méltatás.

Mouspart Éva: Miért lett mutárgy a csésze?
Nők Lapja, 1979. január 20-26. lap.

Kanyák Zsófia

1977-ben volt Kanyák Zsófia emlékkiállítása. Az NSZK-beli Rosenthal stúdióban dolgozott a művésznő hónapokig.

Monspart Éva: Miért lett műtárgy a cséve?
Nők Lapja, 1979. január 20–26. lap.

Kanyák Ísófia

„Csiga" éthészlet.
(repro)

Mouspart Éva: Miért lett mű tárgy a csésze?
Nők Lapja, 1979. január 20 - 26. lap.

Kainyák Zsófia

Méltatás.

Balog János: Terítékek.
Új Tükör, 1979. január 28 - 3. lap.

Kanyák Zsófia, [ ]

L.: Kozma hajos

Láncz S.: Képzőműv. krónika 699-703

Jelenkor, Pécs, 1978. júl.-aug. XXI/1-8.

Kanyák Zsófia, Lipaszmüvész

L. [: Kanyák Zs. címoldal]

– : Kislexikon

1218.

XXXIV/39

Élet s Tudomány. Bp. 1979. sept. 28.

Kanyák Tsófia, ipari formatervező

kalföldön valósította
meg elképzeléseit

Péntek Imre: Ipari forma - életforma 191-195.

Látóhatár, Bp. 1979. marc.

Kanyák Zsófia

A kulturális eseményeket ismertető rovat közli:
Haász István a Fészek Müvészklubban február 13.-tól,
Róna Emmy grafikus a Magyar Nemzeti Galéria Mühely-sorozatában február 14.-től,
Kelemen Károly a Studió Galériában febr.14.-től
Varga Gyula grafikus a Csók Galériában február 15.-től,
Bálint István a Fiatal Müvészek Klubjában február 15.-ig mutatja be müveit a fenti kiállitó termekben.
Kanyák Zsófia emlékkiállitása a zalaegerszegi Ifjusági Házban február 14.-től,
Timár Péter fotókiállitása a Fiatal Müvészek Klubjában megtekinthető február 15.-ig.
Élet és Irodalom, Bp. 1979. febr. lo. XXIII. évf. 6. sz. 8. lap.

Kanyák Zsófia, ipartűvész

L. Kozma Lajos

Bodrei F.: Művészeti könyvnemle 363-368

Jelenkor, Pécs, 1982. ápr. XXV/4

Kanyak Zsófia, üvegtervező iparművész,

Az ünnepi könyvhét műsora. — Vadas József, képzőművészeti kritikus könyvében az üvegtervezésünk helyzetét elemzi, Kanyak Zsófia üvegtervező Salgótarjánban kezdett, de nem nyílt számára tér, de egy nyugatnémetországi gyár szerződtette őt.

Könyvsátor.

1979. VI. 1. Televízió (MLné).

Kanyák Zsófia (1944-1975)

VARGA Vera: Kortárs magyar üvegművészet.
= Magyar Iparművészet, 1993, 47.

Jahre 1665 von dem Bischof von Győr, György Széchényi neu aufgebaut. Der Bischof Ferenc Zichy ließ sie zwischen 1744—47 restaurieren, dann im Jahre 1769 vergrößern. Bischof Szily, seinen früheren Plan, d. h. die Burgkirche vergrößert zu behalten, wegwerfend, ließ er die alte Kirche der Stadt zum Trotze im Jahre 1791 wegen der Bauarbeiten der neuen Kathedrale abbrechen.

9. Skizzenhafte Planzeichnung der Kathedrale, 1781 oder 1791.

Die geplante Kathedrale mit den umstehenden Gebäuden: mit dem Bischofspalast, mit den Überresten der alten Burg, mit dem Priesterseminar und der Steinwand zwischen dem Bischofspalst und dem Seminar.

10. Der ältere Plan der Kathedrale, Grundriß 1789. Dieser Plan weicht in einigen Details von dem späteren ab, sind die Proportionen verschieden.

11. Grundriß der Kathedrale, 1791.

Der Plan zeigt das lateinisch-kreuzförmige Grundriß des verwirklichten Gebäudes. Im Schnittpunkt des breiten, beidseitig mit drei Nebenkapellen erweiterten Hauptschiffes und des mächtigen Querhauses erhebt sich eine Kuppel über der Vierung. Das verlängerte Chor ist mit Stallen für Domherren um geben. Auf den beiden Seiten befindet sich die sakristei und die Sankt-Michaelis-Kapelle. Das ganze Innere ist von dem reich gegliederten Obergesims und von den das Gesims haltenden, auf hohen Sockel gestellten korinthischen Säulenpaaren beherrscht. Die zwei schlanken Türme der Fassade flankieren den mit drei Toröffnungen gegliederten, gestuften Eingang. Die anderen Baupläne der Kathedrale (Längsschnitt, Querschnitt, Fassade, Turmhelm), die von der früheren Fachliteratur bekannt sind, sind verschollen.

12. Die Zeichnung der Fenster der Kathedrale Zwei große Fenster, das eine ist mit Korbbogen abgeschlossen, 3 × 4 verteilt, das andere ist schmal, lang, gerade abgeschlossen, mit 2 × 5 Tafeln.

13. Die Zeichnung des Fensters der Kathedrale Fenster, abgeschlossen mit flachem Korbbogen, geteilt in 4 × 4 Tafeln.

14. Plan für das Tabernakel der Sankt-Michaelis-Kapelle Frontalansicht und Grundrißprojektion des Tabernakels. Zwischen zwei flachen Kompositpfeilern sind eine erhabene Tür, verdoppeltes Obergesims mit zwei dreiarmigen Leuchtern und mit Monstranz, Rechts auf dem Altartisch steht eine adorierende Engelfigur auf einem Sockel.

15. Plan zu einem Tabernakel 1792.

Kányási László, 6 éves

Kányási László (Nagybajom) munkája, (repr.).

Hazánk mezőgazdasága diákszemmel.

Népművelés, 1984. jún. 24.-old.

Kányi gör. kath. templom

(Alanjtorna om)

Épült 1797.

Tatarozták 1934.

Misgörkath. 56. l.

SIPOS BÉLA: KOŠICE.

KANYÓ ANTAL, keramikus , gyárbérlő

A városlődi kőedénygyárban, minden bizonnyal, mint szakmunkás keramikus dolgozók névsora 1851-1950
KANYÓ ANTAL, gyárbérlő, ül923
Függelék, 298.old

NOLNAR LÁSZLÓ: A városlődi kőedénygyár/1866-1950/
275.old

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

KANYÓ ANTAL, keramikus

A városlődi kőedénygyár részvénytársasági vezetői bérbe
adták Kanyónak a gyárat. Ő korábban Városlődön ismeretle
volt, 1923-ban halt meg. A bérlemény kedvező anyagiakat
nem jelentett számára. Ezt kihasználva, a szomszédos Kislő
dön hasonló vállalkozás indult "Pannonia" néven. 290.old

MOLNÁR LÁSZLÓ: A városlődi kőedénygyár /1866-1950/
275. old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10, 1971
Veszprém, 1971

K[illegible]NYO [illegible]AL, keramikus

Kanyaró György és fia

Kanyaró Daniel

pallér

épitettek 1810-

ben Kanyaró György

derzsi házanak

vacsos kapuját.

Képe repr-

Huszszékelyhár

39. l.

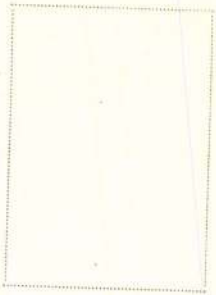

AJÁ

Alólirott ..... ezennel kijelent

épitendő .....

teljesitendő .....

költségvetési kivonatban körü

által ..... kitett egységárakért

..... százalék árengedm

..... fillér azaz .....

..... fillérért elvállal.....

A vállalati általános és külön

mag.....at azok határozatainak

5 °|o-ának megfelelő bánatpénzre

Kanyó Antal

butorterverő

1911.

Éírnisk 1930. 84. C.

Czuczor Gergely:

Mellig, kissé jo
ban. Rövid hajat és
járnak ligulája széles
a kép alatt

„CZUCZ

Fametszet, mérete

Magyarirók arc
II. Füzet. pag. 80. N° XI

Karnyó Erzsébet

1937/38. II. éves
fest. szak, rendkív. hallg.
I-II. félév.

Ferképzomfoiskèvk

1937/39. 149. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kanyó Erzsébet

I. éves rendk. hallg.

Képzm. Főisk. Évk

1936/37. 72 l.

Ferkèpzomfoiskèvk

Kanyó Erzsébet

Budapest, 1940. szept.

Kanyó Erzsébet festőművésznő,
VI. Vörösmarty-u. 54/b. 110-852

rint:

az első 5.000 P. érték után 8
30.000 " ig 15
50.000 " ig 20
100.000 " ig 25
" " P.-ön felül 30

Az értéket esetenként a Főfelüg
lőség állapitja meg, s a dij megfel
lő művészeti, vagy történeti vagy e
gyéb muzeális / könyvtári/ értékü t
gyak átengedésével is leróható, ame
nyiben azt a Főfelügyelőség alkalma
nak találja.

A magyar állam külföldi képvise
leteinek használatára, az államtól r
dezett vagy jóváhagyott kulturális
legü kiállitásokra a Főfelügyelőség
dijmentes ideiglenes kiviteli enge

Kanyó Ferenc

KANYÓ FERENC FOTÓMŰVÉSZ a Bács Kiskun megyei Tanács művészeti ösztöndíjasaként egy évig járta a Duna—Tisza közét, s megörökítette a mindennapi élet jellemző eseményeit. Műveiből vasárnap szociofoto-kiállítás nyílt a megyei művelődési központban.

Magyar Hirlap 1978-899

Kanyó Ferenc

A Budaörsi Jókai Művelődési Házban Tolvaly Ernő festőművész január 22.-ig,

a kecskeméti Művelődési Központban: "Hétköznapok Bács-Kiskunban" címmel Kanyó Ferenc fotóművész január 23.-ig,

a Kassák Klubban Dombay Győző festőművész január 28.-ig,

a soproni Festőteremben Barabás László festőművész január 29.-ig,

a Ferencvárosi Pincetárlaton Szabó Tibor fotóművész február 19.-ig mutatja be műveit,-közli a kulturális eseményeket ismertető rovat. Élet és Irodalom, Bp. 1978.jan. 21.XXII. évf. 3. sz. 8. lap.

KANYÓ FERENC

emlitve mint kiállitó .ld.Kerekes Gábor

P.Szabó Ernő:Szociofotó-Öregek.Fényes Adolf terem

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.20.sz.3.o.

m, megnevezés:

v. munkaidőnek megfelelő szem. alapbér: Ft.

ánál alapulvett munkaidő: hónap.

na: -tól -ig.

ı:

ükséges előzetes engedély kelte, száma:

lijból progressziv jöv. adó és községfejl. hozzájár. kerül

.....

MDK.

dr.Kanyó Jánosné

Kiállitási hir

Petőfi Népe 1967 ápr.29.

MDK.

dt.Kanyó Jánosné

Kiállitási hiradás

Petőfi Népe 1967 ápr.16.

MDK

Kanyorek Gabriella, festő
Magyar Optikai Müvek.

8o. Vasöntök.

Magy.Ifj.Képzőm.Kiáll. /VII/
Föv.Képtár. 1949.aug.16.-szept.1o. Kat.

Kanyós

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - képével szerepel.

8 órai Ujság
1930.XII.21.

Kanyuh József

400 k államsegély

Éimisk 1912/13. 281.

Csákós József, muzeumi segédőr

VIII·163

Kanyuch József

a Kassai Keresk. és Ipar-
kamarától 100 k segély.

Éimisk. 1913–14.

Kanyuk József

kereskedelemügyi mi-
nisztérium 400 k segély

Érmisk 1913-14.

Kanyuk Józef

Nobrán

1912–13.

Éimisk 1930. 84. l.

Bajza József:

Mellig, kissé jobbra
Oldals elválasztott hajat
álla alatt szakálla rövid
mellénye hajtókás, áll
ta a kép alatt:

„BAJZA J

Fametszet, méretei a kere

8958

Magyar írók arcképei
II. Füred, pag. 55. N° XI

Kányus János

Szent Imre-emlékkiállításon a Mű-csarnokban szerepelt.

NU-930. VII. 13.

MDK

Kap Péter Géza építészmérnök

A székesfehérvári Szent György-kórház kibővi
tésére kiírt tervpályázaton, tervét 2500
pengő pénzjutalomban részesítette a bizottsá

Cikk: Új sebészeti pavillonnal bővül...

Pest, 1941.jul.25. 7.lap

MTDK

Kapácsy Jenö, festö

Napsütés a mélyutban.

Nemzeti Szalon, Öszi Tárlat. 1931. szwpt. Kat.

Kapácsy Jenő, festőművész

Nemzeti Szalon Őszi Tárlatán képével vett részt

Nemzeti Ujság 1931.IX.20.

MDK

Kapácsy Jenö. festö

Budaörsi ucca.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Ka t.

A kiállítás megtekinthető:

2006 október 22.-éig hétfő kivételével
naponta 14-18 óráig.

A kiállítást megnyitja:

Sturcz János
művészettörténész

A kiállítás támogatói:

Fővárosi Képzőművészeti Alap,
Óbudai Társaskör

nka
Nemzeti Kulturális Alap

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTÉRIUMA

Köszönet: TÖRLEY

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA

III. Fő tér 1., Zichy kastély

Pezsgőkutyák

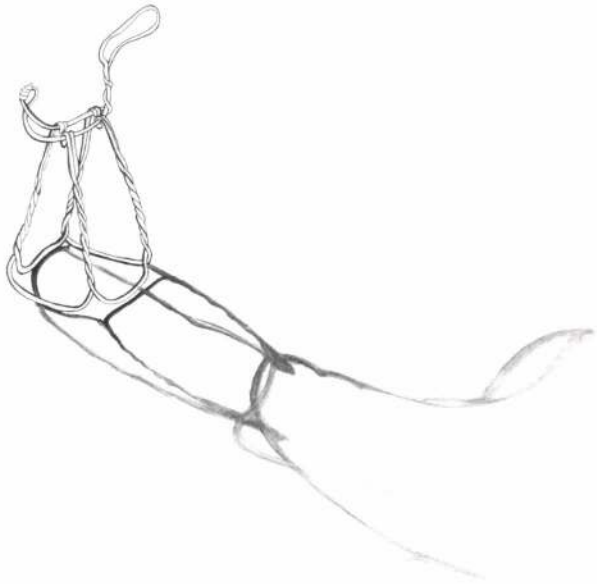

KAPALA GYÖRGYI

kiállítása

Megnyitó: 2006 október 3.-án 20 órakor

5.

Az ég és föld nem emberi:

néki a dolgok, mint szalma-kutyák.

A bölcs ember sem emberi:

néki a lények, mint szalma-kutyák.

Az ég és föld közötti tér,

akár a fújtató,

üres és nem szakad be,

mozog és egyre több száll belőle:

kell rá szó ezernyi;

jobb némán befelé figyelni.

(Lao Ce: TAO TE KING

Weöres Sándor fordítása)

A kiállítás megtekinthető:

2006 október 22.-éig hétfő kivételével
naponta 14-18 óráig.

A kiállítást megnyitja:

Sturcz János
művészettörténész

A kiállítás támogatói:

Fővárosi Képzőművészeti Alap,
Óbudai Társaskör

nka
Nemzeti Kulturális Alap

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTÉRIUMA

Köszönet: TÖRLEY

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA

III. Fő tér 1., Zichy kastély

Pezsgőkutyák

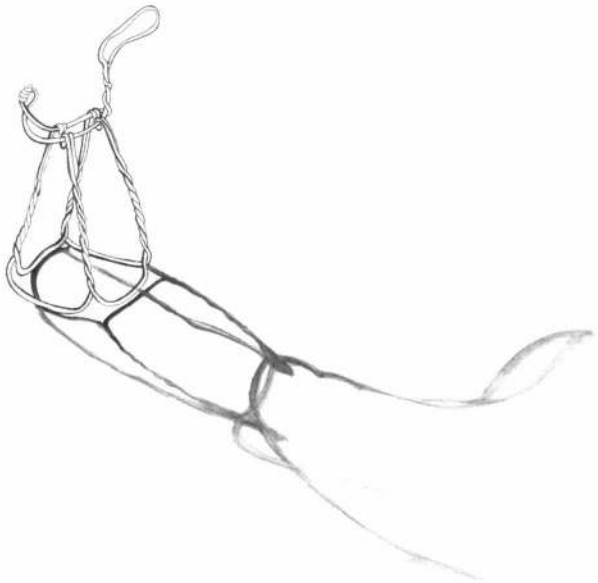

KAPALA GYÖRGYI
kiállítása

Megnyitó: 2006 október 3.-án 20 órakor

5.

Az ég és föld nem emberi:
néki a dolgok, mint szalma-kutyák.
A bölcs ember sem emberi:
néki a lények, mint szalma-kutyák.
Az ég és föld közötti tér,
akár a fújtató,
üres és nem szakad be,
mozog és egyre több száll belőle:
kell rá szó ezernyi;
jobb némán befelé figyelni.

(Lao Ce: TAO TE KING
Weöres Sándor fordítása)

Kapalyag [ ], [ ]

Humoreszkek, novellák — Erdős László: A Kapalyag-dinasztia. Regény — Szeberényi Lehel: Emlékek

—: Most jelent meg

Népszabadság, Bp. 1981. március 8.

20.

Kapás Andrea diplomamunkája

Polgár Gaba: Diplomakiállítás.

1987. tavaszán első ízben végeztek szakpáros hallgatók a Magyar Iparművészeti Fiskolán az új oktatási reform keretében.

7 Kapás Andrea bőr-ruha szakos városi használatra elegáns, női cipőegyüttest tervezett.
(fotó Sulyok Miklós)

Művészet, 1987.
augusztus,
25-old.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

Kapás !

MÁR 19.

órát jelent.

— **Értékes rézdomborításokat,** kovácsolt vas virágdíszeket, épületdíszeket ajándékozott a dabasi Kossuth Múzeumnak Kapás bácsi, a város 80 éves lakatosmestere.

— **Épül Tápiószelén az** ABC áruház. A tervek szerint május 1-ig átadják. Kö-

kul. A közönség derul.

S így megy ez a műsor vé-

géig, egy órán át — komoly

Kapás Sándor

nobrány

l.

Tragorvácumvénei

46 l.

tünnek szemünkbe, amint Hosszuszeghuta felé mély, szakadékos ágakat bocsájtanak ki magukból.

A messzebbre tekintő előtt egy lefelé görbülőnek látszó csodapanorama részletei bontakoznak ki. Észak felé túllátunk még a lékai völgyön is. Sőt túl a Buckelige-Welt hepehupás vidékén, mely mögött a Soproni hegység sötétkék csipkézetére látszik ráborulni az ég.

Keleten szemünkbe tűnik a Kőszeg fölött emelkedő Óház festői környéke. Délkelet felé, a hegység szélén ülő Rohonc és azontúl Szombathely dombvidéke. Nyugaton, északnyugaton a Pinka völgyéből kiemelkedő Borostyánkői hegység. Háttérben a Hartbergi hegyek lánca és valamennyinek koronájaként a 2000 métert meghaladó Rax és Schneeberg.

Az Irottkőről piros-sárga jelzésü úton, öreg fenyvesben ereszkedünk le a Hármashatár nevü kúpig, honnan ismét remek kilátás nyílik egyfelől Sopron, másfelől a Lánzséri hegység felé. A Hármashatárnál a fenyőerdő övét bükkösök váltják. Irtásaikon, ameddig a szem ellát, sűrű, áthatolhatatlan málnatenger. Az út mindenütt a gerincen vezet. Itt is, ott is, messziről fehérlő határkövek figyelmeztetnek, hogy a trianoni határon járunk: az új Burgenland és Magyarország határán.

Az ember leverő érzéseit némileg csak a gyönyörü tájék feledteti. Az erdők különösen szépek. A bükkóriások talán még pompázatosabbak, mint a Bakonyban. Talán nemesebb növésüek. Talán terebélyesebbek. Lombjaik hol haragoszöldek, hol barnába árnyalók és élesen elütnek a törzsek övesen sötét és világosszürke színétől.

Vajjon milyen lehet ez az erdő, mikor májusban a gömbölyded bar-
ka-milliók megjelennek a gallyakon; mikor [illegible]

Korszakok tüntek föl. Korszakok múltak el. Az örökemlékűnek hitt

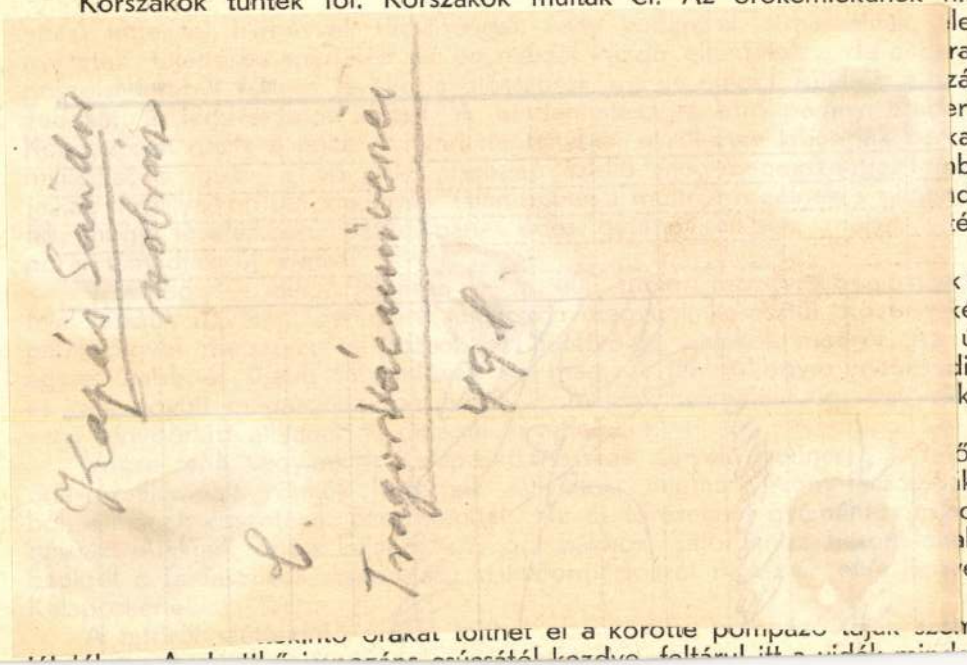

Pedig erős történelmi szálak fűzték hozzánk ezt a vidéket és ebben ezt a községet is. Már a XII. században magyar vár őrizte itt a határt. Az utolsó Árpád: III. Endre fegyverrel verte ki Albert osztrák herceget a rohonci fészekből, mely a következő időkben hol a Németújváriaké, hol a Jaák nemzetségbelieké volt. A XV. században a hírneves Garay családé. A XVI. században a Batthyányak benne az urak. 1620-ban diadalmas seregével a Bécs ellen nyomuló Bethlen Gábor látogatja meg.

Temetőjében nyugszik az 1779-ben elhúnyt Faludi Ferenc, kiről a Vasvármegye közönsége által állított emléktábla ekként emlékezik meg: »hanyatló korának dicsőséggel koszorúzott írója, a magyar nyelv halhatatlan művésze és mestere, itt élt, dolgozott, öregbitvén saját és nemzete dicsőségét...«

Rohonc legérdekesebb látnivalója a Savojai Jenő herceg által épittetett várkastély. Míg ennek pompás helyiségeit járjuk és megbámuljuk lodzsás, repkényes udvarát, eszünkbe jut, hogy sokat zaklatott életének legboldogabb hónapjait ebben a kastélyban töltötte II. Rákóczi Ferenc, feleségével, Amália hesseni grófnővel, és itt élte le utolsó napjait a XVIII. század kiváló írója: Faludi Ferenc.

Rohoncról, a római vízvezeték maradványairól híres Bucsún át, a Perint és Gyöngyös folyócskák által öntözött dombvonulat szélén elhelyezkedő Szombathelyt, a dunántúli vidéknek ezt az értékes kultúrközpontját igyekszünk fölkeresni.

Szombathely környékét a történelmi idők hajnalán kelta eredetű né-

Kapás Sándor

nobrász

l.

Tragor Vácmintvézet

73. l.

lamb... mintha a sziporkázó vizek tükrén, fodros szegélyü felhők csücs-

riasztó, átokból formált képek, melyek szinte szíven ütik a szemlélőt és kifacsarják szeméből a könnyet!

1526.

De a bajok forrásai messze nyúlnak vissza. Mátyás halálával sírba szállott a nemzeti királyság minden fénye, minden dicsősége. Utódai: II. Ulászló és II. Lajos uralkodása alatt gyors hanyatlás következett be. Pártviszályok emésztették az ország erejét. A főurak elhatalmasodtak. A király elszegényedett. Nyomorba, koldusbotra jutott a nép. Züllésnek indult a hajdan híres fekete sereg. Az elnyomó főurak ellen föllázadt a pór és kegyetlen, borzalmasságaiban rettenetes polgárháború vérzivatara sodorta végig az országot.

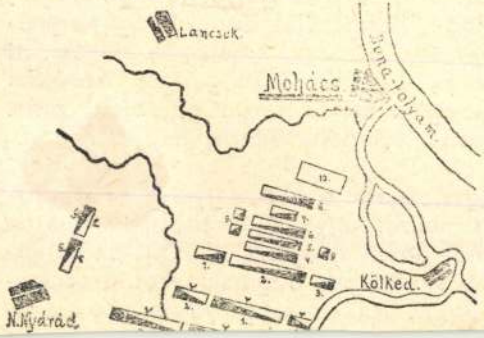

2. A magyar főhad Tomory fővezérlete alatt. 1. A jobbszárny Batthyány és Tahy vezérlete a. 3. A balszárny Perényi vezérlete a. 4. Királyi kamarások Tarczay vezérlete a. 5. A főurak Korláthkövy vezérlete a. 6. Zsoldosok Trepka

a tárlók. Ennek a népnek már fají hovatartozottságát is ismerjük. Oslakó
az illyrek,
pécskörny
teszik, mi
csek aljáb
pított, me
Sophi
foglalása
úthálózata
is rajta ve
északnyug
musa) Be
közötti, n
egyfelől C
felé elága
jelentéken
Alsó—Pan
déli Pann
Pannonia
a praeses
A ma

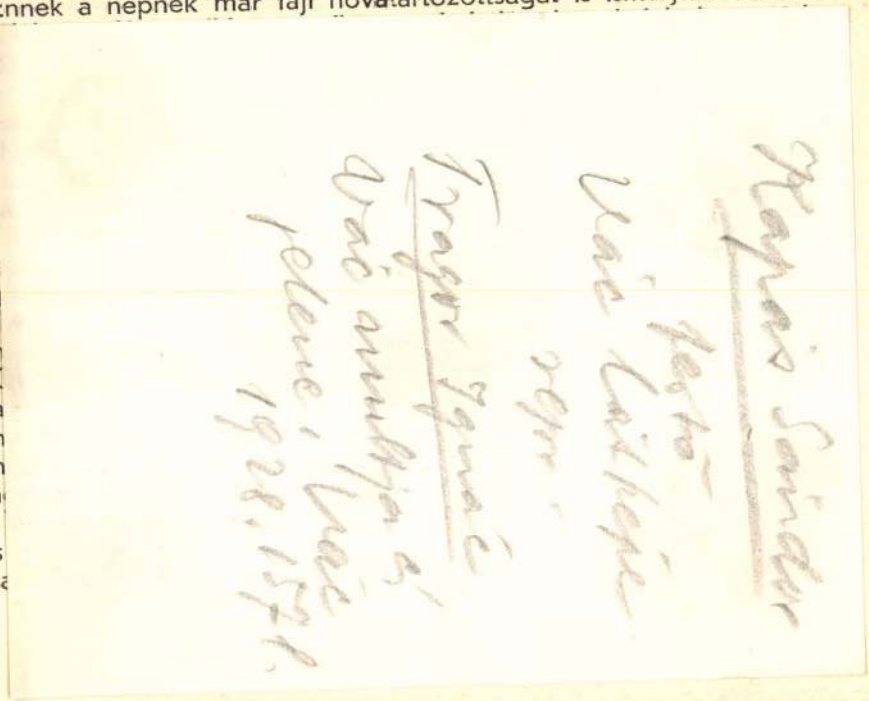

Kapás Sándor
festő
Vác látképe
repr.
Tragor Ignác
Vác anultja és
jelene. Vác
1928. 1571.

nek. Vizeiben tündérek fürdenek. Erdeiben karcsú vadak szökkennek és dús mezőin énekelve aratja az arató a húszszorosan megáldott kalászt!

Innen a tetőről, innen a madár szárnyáról nézve, falaiban béke, ünnep, városaiban élénkség, erő és sokadalom. Az emlékezet szakadozott felhői úsznak a táj fölött. Hol fehérebbek, hol sötétebbek, de valamennyi vérpiros szegélyű: Pécs fölött, Siklós fölött, Mohács fölött és arra alább, Eszék fölött! Hajtogatja őket a szél le Belgrádig, föl Budáig. Valamennyi itt megy keresztül, itt találkozik, itt dörren össze, vagy itt ül meg lomhán.

Területét három különálló hegylánc borítja: a Mecsek, a Siklós-villányi- és Baranyavári hegység. Ezek mindegyikéről alább még részletesebben lesz szó.

De szálljunk le a magasból és a Dráva síkságának északi részén, haladjunk kelet felé azon a vonalon, hol a Mecsek ágai szinte észrevétlenül símulnak a hegyekből lefutó patakoktól öntözött lapályba. Apró, alig ismert falvakat szel át itt a zöldmezőkbe fehér csíkot vágó országút: Botykát, Peterdet, Szentlőrincet. Mikor elérjük a Pécsi-víz felső kanyarodóját, közvetlenül a Mecsek tövében bontakozik ki a messzeségből a Dunántúl legjelentékenyebb városa: P é c s.

Azok az érdekes régészeti leletek, melyek a város múzeumában vannak fölhalmozva, azt igazolják, hogy úgy a város, mint közvetlen környéke, a

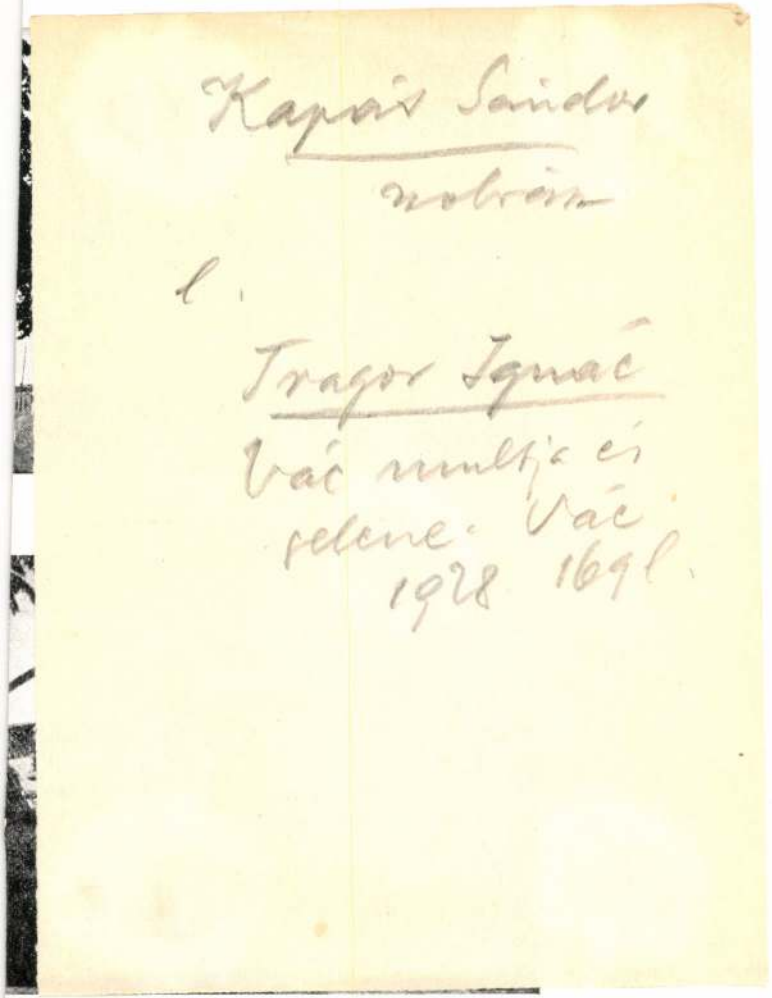

oleszár János hengermalma, Himesházán

Cselegőrzsönyi r. k. templom

R. k. templom Dunaszekcső

nyer Spitale ernannt. Er publizierte zahlreiche Fachstudien aus dem Gebiete der Augenheilkunde.

Kánter, Karl, kath. Kirchenschriftsteller, geb. 7. Juni 1853 in Tata, wurde, nach Absolvierung der theolog. Studien, 1876 zum Priester geweiht und wirkte dann bis 1882 als Kaplan in der Provinz. Seit 1882 ist der verdienstvolle Seelsorger in der Hauptstadt tätig, wo er 1898 zum Pfarrer der Ofner kön. Burgpfarre befördert, 1899 zum Titular-Abt, 1908 zum päpstl. Prälaten ernannt wurde. K. ist ein reger Mitarbeiter der kathol. Fachpresse. Selbständige Werke: A *budapesti kat. kör célja és társadalmi jelentősége* (Ziel und soziale Bedeutung des Budapester Katholikenklubs, 1889), *Van-e szükség és miért a kereskedelmi akadémiákban is hitoktatásra?* (Weshalb ist der Religionsunterricht auch in den Handelsschulen notwendig? 1891), A *munkáskérdés és az iparosinasokról való gondoskodás* (Die Arbeiterfrage und die Fürsorge für die Gewerbelehrlinge, 1892).

Kantner, Johann, Montanist, geb. 1852 in Nádasd, absolvierte 1877 die Bergbauakademie in Selmeczbánya und war erst bei verschiedenen Grubenwerken, Kurorten und Fabriken tätig, bis er 1894 als Grubeningenieur und Fachprofessor in den Staatsdienst trat. Seit 1908 ist er als Leiter der staatl. Kohlenbergbauschule in Pécsbányatelep tätig. Er schrieb in den montanist. Blättern zahlreiche sehr instruktive Studien.

Kántor, Emerich, Dichter, geb. 29. Feb. 1860 in Nagykér, veröffentlicht seine Poesien seit 1880. Selbständig erschienene Bände: *Az én világom* (Meine Welt, 1888), *Örökkévalóság* (Ewigkeit, 1894), *Legújabb költeményei* (Neueste Gedichte, 1914).

Kanyaró, Franz, Literaturhistoriker, geb. 25. Mai 1859 in Torda, gest. 21. März 1910, wurde 1880 zum Professor des unitar. Obergymnasiums in Kolozsvár ernannt. K. befasste sich hauptsächlich mit dem Studium der Literatur und der protestant. Kirchengeschichte des XVI.—XVIII. Jahrhunderts, über die er auch zahlreiche Studien und grössere Werke veröffentlichte. Selbständiges Werk: *Unitárius történetirás és kálvin orthodoxia* (Unitar. Geschichtsschreibung und Kalviner-Orthodoxie, 1895).

Kanyurszky, Georg, Philologe, geb. 10. März 1853 in Nemesmilitics, wurde 1878 als Theologieprofessor an das Kalocsaer kathol. Priesterseminar berufen, kam 1882 als a. o. Professor der syrischen, kaldäischen und arab. Sprachen an die Budapester Universität und wurde 1886 zum ordl. Professor ernannt. Er schrieb zahlreiche Gedichte und Fachstudien und die selbständigen Werke: A *horebi bálvány* (Der Götze von Horeb, 1881), A *klasszikus arab nyelvtan kézikönyve* (Handbuch der klassischen arabischen Sprache, 1882).

Kapás, Alexander, Bildhauer, geb. 1867 in Vácz, war, nach Zurücklegung der Gewerbeschule, Modelleur in der Zsolnay'schen Majolikafabrik in Pécs. Später arbeitete K. in Deutschland in verschiedenen Tonindustriefabriken und in Pariser Bildhauerateliers. Er verfertigte mehrere künstlerische Grabsteine und Statuen.

Kapi, Julius, Pädagoge, geb. 1850 in Lajoskomárom, wurde, als er seine Studien in Sopron, Leipzig und Zürich beendete'

1873 zum Professor, 1883 zum Direktor der Soproner Lehrerpräparandie gewählt und veröffentlichte zahlreiche Studien über Pädagogik und Musik, sowie mehrere Lehrbücher. K. war von 1896 bis 1906 (bis zu seinem Rücktritt in den Ruhestand) ord. Mitglied des Landes-Schulrates.

Káplány, Géza, Rechtsgelehrter, geb. 5. Dez. 1843 in Pétervásár, wandte sich, nach Zurücklegung der jurid. Studien, der Richterlaufbahn zu, in der er es bis zum kön. Tafelrichter brachte. Er gilt als einer der gründlichsten Kenner des ungar. Grundbuchswesens, über das er auch zahlreiche Arbeiten veröffentlichte. Selbständige Werke: *Hiteltelekkönyveinkről* (Über unsere Kredit-Grundbücher, 1883), *Telekkönyvi reformkérdések* (Grundbücherliche Reformfragen, 1883), *Milyen legyen a telekkönyvi reform?* (Wie die Reform der Grundbücher beschaffen sein soll, 1884), *Bírói függetlenség* (Die Unabhängigkeit der Richter, 1884), *Telekkönyvi reformok* (Grundbuchreformen, 1885), *Telekkönyv, birtokrendezés* (Grundbuch, Besitzregelung, 1890/93) u. m. a.

Kápolnai-Pauer, Stephan, militär. Schriftsteller, geb. 19. Aug. 1833 in Budapest, gest. als Oberst 18. Feb. 1896, war mehr als 20 Jahre hindurch Mitarbeiter der ungar. Militär-Zeitschriften und publizierte über 300 kriegswissenschaftl. und kriegsgeschichtl. Artikel. Die Ungar. Akademie der Wissenschaften wählte ihn 1881 zu ihrem Mitgliede. Selbständige Werke: *Az Árpád család még nem halt ki* (Die Familie der Arpaden ist noch nicht ausgestorben, 1862), *Magyarország hadászati védelme* (Die strateg. Verteidigung Ungarns, 1867), *Über die Verwendung der Kartätschen-Geschütze*, 1874).

Kaposi, Josef, Schriftsteller, geb. 25. Feb. 1863 in Zalaapáti, ist seit 1884 Professor in Budapest, seit 1890 Redakteur der belletrist. *Magyar Szemle* (Ungar. Revue) und war von 1898 bis 1906 Direktor der literar. Sankt-Stephans-Gesellschaft. Er schrieb verschiedene Studien über Dante, Milton, Chateaubriand, Michelangelo, Byron u. s. w. Bekanntere Werke: *Dante Magyarországon* (Dante in Ungarn, 1911), *Assisi Szent Ferenc Virágoskertje* (Blumengärtlein des heil. Franziskus von Assisi, 1913).

Kaposi, Moritz, Dermatologe, geb. 23. Okt. 1837 in Kaposvár, gest. 6. März 1902 in Wien, absolvierte die medizin. Studien in Wien, wo er mehrere Jahre Assistent des Professors Hebra war, dessen Klinik er auch 1879 übernahm. K. zählte zu den Zierden nicht nur der Wiener Universität, sondern auch der dermatolog. Wissenschaft überhaupt. Von seinen zahlreichen grundlegenden Studien und Werken verdienen: *Die Syphilis der Haut und der angrenzenden Schleimhäute* (1879), *Pathologie und Therapie der Hautkrankheiten in Vorlesungen* (1879), *Handbuch der Syphilis* (1880) Erwähnung.

Kaposi-Juhász, Samuel, Theologieprofessor, geb. 1660 in Rimaszombat, gest. 22. Juni 1713 in Gyulafehérvár, hinterliess verschiedene theolog. Studien und Werke, von denen einige auch in Druck erschienen.

Kapossy, Georg, Musikschriftsteller, geb. 1836 in Szántó, gest. 10. Apr. 1912, war als Kirchenkantor und Lehrer tätig. Er publizierte mehrere Sammlungen kathol. Kirchenlieder und Gesänge, die zu den reichhaltigsten Sammlungen auf diesem Gebiete gehören.

Kapossy, Lucian Ignatz,

KAPÁS *Sándor*, szobrász és festő, * Vác 1867 febr. 18. Budapesten Kiss Györgynél, azután Németországban és Párizsban tanult. Hazatérvé szülővárosában telepedett le. Szobrai közül említésre méltók a Kossuth-emlék Csúza községben, Schuster Constantin püspök mellszobra Szolnokon, Remete Vác szobra Vácon, a Kukorica Jancsi c. nagyobb szoborcsoport, stb. Oltárképeket festett a pusztaszentkirályi és a sándorfalvi templomokban.

K-G-I-525.1

Kengyel vasból VII. 246.

Mindezen díjtételek csakis egyes tárgyak terveire vonatkoznak; s addig, míg a tömegárúk terveinek díjszabása elkészül, a tömegárúk terveit a VII. szakaszban foglalt időtételek szerint számítják.

A GYERMEKVÉDŐ LIGA SORSJÁTÉKA. A ligának most lefolyt tárgy-sorsjátéka sok vitára adott alkalmat. Többen kifogásolták a rendezés módját s egyéb a sorsjátékkal összefüggő intézkedést. Minket ez a része a sorsjátéknak nem érdekel, nem is tartozik ránk, történt-e ott hiba vagy sem. Az iparművészet szempontjából azonban van hozzászólásunk a kisorsolt tárgyak ízléses kivitelét és származását illetőleg. Úgy tudjuk, hogy a kisorsolt tárgyak egytől-egyig külföldi gyáraktól valók, s hogy a jóízlés tekintetében csaknem kivétel nélkül alapos kifogásokat emelhetünk ellenük. A magyar műipar érdekeit pártfogolná a pénzügyminiszter, ha hasonló tárgysorsjátékok engedélyezése alkalmával határozottan kikötné, hogy a kisorsolandó tárgyak necsak hazai kereskedőtől vásároltassanak, hanem hazai gyárból vagy műhelyekből származzanak. Ennek ellenőrzésével pedig egy arra alkalmas testületet vagy bizottságot kellene kijelölni, mely az ilyen hazai beszerzési forrásokat ismeri, s az ellenőrzésben a kellő szigorusággal jár el. Ha jövőben is így járnánk el, a kegyeletes vagy emberbaráti célokra szánt magyar pénz a külföldi Schundwaare gyártóinak javára válnék.

EGY PLAQUETTERŐL. A művészi ízlés terjedésének örvendetes jele, hogy — mint »Az Ujság« írja — a tavaszmező-utcai állami főgimnázium VIII. B) osztályának érettségit végzett tanulói nem csoportképben fotografáltatták le magukat az érettségi vizsga emlékére, hanem bronzplaquettet csináltattak. Ebből kapott az elnök, kaptak a tanárok, a tanulók s bizonyára kedvesebb emlék lesz, mintha csoportképben örökítették volna meg magukat. Ez utóbbi már nagyon elcsépelt, ízléstelen divat és semmi nem indokolja ezt a művészietlen emléktárgyat, egyéb az emberi hiúság és a jövőből előlegezett az a kiváncsiság, hogy milyen is volt ez vagy az az úr gimnázista korában.

Külföldön a plaquette már rég divatban van. Plaquettet kap a jubiláns, a sportversenyek győztese, plaquettet veretnek egy-egy nevezetesebb esemény napjának emlékére s e téren a kisplasztika már bámulatos remekműveket alkotott. Mi még nem vagyunk annyira, hogy egy-egy szerényebb emléknap megörökítésére szerényebb zsebbel kiváló szobrászművésszel mintáztassunk meg egy-egy plaquettet, de már az is nagy haladás, ha divatba jön az ilyen emléktárgy, s az is valami, ha tehetséges fiatal művésznövendékkel mintáztatjuk meg.

A tavaszmező-utcai gimnázium plaquettejét Kapás Sándor mintázta. Miért ne irhatnók ki a nevét, hiszen nem kritika ez, s még csak annyit sem mondunk, hogy művészi becsüt mintázott-e vagy sem. Majd lesz erre alkalom, ha nyilvános kiállításon szerepel. Csak konstatáljuk, mint tényt s odaállítjuk a többi tanintézet elé, mint örvendetes példát. S nincs kétség, hogy az említett gimnázium példáját a többiek is követni fogják. Ne legyen az éppen plaquette, bár ez a legalkalmasabb — lehet az egyéb kisplasztikai vagy iparművészeti tárgy is. Az a fő, hogy műtárgy legyen, melyet új voltánál fogva is nagyobb becsben fognak tartani azok, a kik kapták, s az a fő, hogy a művészi ízlés még ez uton is szélesebb körökben elterjedjen, hogy a művészet közkincse legyen az egész népnek. Mit tudjuk mi, hogy a melyik tanuló most plaquettet kapott, nem kezd-e érdeklődni e szerény bronzlapocska révén a művészet iránt, s nem fog-e arra törekedni, hogy e plaquettehez szintén nagyobb műbecsű pecsétnyomó, levélnehezék, tintatartó, vasgyertyatartó kerüljön, s nem fog-e érdeklődéssel eljárni a művészeti s iparművészeti kiállításokra, a hol talán még soha meg nem fordult.

KIÁLLÍTÁSOK.

A DRESDENI NEMZETKÖZI FOTOGRAFIAI KIÁLLÍTÁSON, mely junius havában nyilt meg, valamennyi kulturnemzet vesz részt, — csak a magyar nem. Meghivást ugyan a magyar fotografusok és amatőrök is kaptak, csakhogy egymásközt nem tudtak megegyezni a magyar csoport rendezése dolgában. Míg a különböző szakbeli egyesületek — ősi magyar szokás szerint — egymással vitatkoztak a rendezésre való illetékesség fölött, a beküldési határidő letelt s a magyarok kiszorultak. Annál is inkább sajnálni való dolog ez, mert Ausztria nagy felkészüléssel vonult fel a kiállításon és egyes magyar kiállítók, akik minden áron részt akartak venni a kiállításon, az osztrák csoportban voltak kénytelenek elhelyezkedni. Valóban kár, hogy az érdekelt szakbeli körök kicsinyes kanapé-perpatvarai miatt sok derék fotografusunk és amatőrünk kénytelen volt lemaradni a kiállításról, ahol bizonyára becsülést szereztek volna a magyar fotografáló-művészetnek.

A DÜSSELDORFI EGYHÁZMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS. A düsseldorfi Kunstpalastban érdekes és tanulságos kiállítás nyilt meg ez év május 15-én. Ennek a kiállításnak az a célja, hogy a modern művészetet az egyház szolgálatába állítsa. Sikerül-e? azt ez idő szerint, tekintve az egyházak konzervativizmusát, bajos megmondani.

Annyi tény, hogy a düsseldorfi kiállítás sikerült és sok tanulságot rejt magában, egyben a kiállítási bizottság eredményes munkáját igazolja.

Magyar Iparművészet
1909.

Nemesen egyszerű, ízléses keretben jelenik meg ez a kiállítás a Kunstpalast északi csarnokaiban, mely hivatva van arra, hogy termékenyítőleg hasson és útjelző legyen a modern egyházművészet fejlődésében. 415 festészeti, 75 szobrászati és 608 építészeti és iparművészeti alkotás látható e kiállításon; képviselve van itt a beuroni művésziskola is, mely első ízben Bécsben a Secessio palotájában jelent meg a nagy nyilvánosság előtt; két helyiségben helyezték el a retrospektív kiállítást. Ebben a Rajnavidék és Vesztfália 158, Ausztria szintén 158 számmal szerepel.

A mai, anyagiakat hajszoló kor nem nagyon alkalmas arra, hogy vallásos ihlettől áthatott egyházművészeti alkotásokat hozzon létre. A modern művészek közül is vajmi kevesen foglalkoznak egyházi művészettel, legfelebb egyesek űzik ezt, azoknak azonban legtöbbször vajmi kevés közük van a modern művészethez. Éppen azért az ilyen kiállítás rendezése meglehetős nehézségekbe ütközik, amit a mi tavalyi egyházművészeti kiállításunk is igazolt.

Mert nem elegendő az, hogy a művészek foglalkozzanak a művészetnek ezzel az ágával, szükséges az is, hogy az egyház elfogadja ez alkotásokat és a művészeket megrendelésekkel buzdítsa és támogassa.

Itt is, ott is felmerül egy-egy ilyen kiállítás eszméje. Ez jó jel. 1905-ben, Bécsben, láthattuk az első modern egyházművészeti kiállítást, ezt követte az aacheni, majd tavaly a budapesti. Az idén Düsseldorfban, az őszre pedig Boroszlóban nyílik alkalom a modern egyházművészet tanulmányozására. (Erről más helyütt is megemlékezünk.)

A retrospektív részben az egykor félreismert, ma azonban már ismét nagyrabecsült, XVIII. századi barok-, rokokó-művészet van elsőrangú alkotásokkal képviselve. Az osztrák kultuszminisztérium megbízásából két elsőrangú szakértő, dr. Swoboda prelátus és dr. Dreger államtanácsos volt az anyag egybegyűjtésével megbízva, amely anyag a kiállítás középpontját alkotja. Templomok, kolostorok, múzeumok kincstárai legértékesebb kincseiket engedték át a kiállításra. Ezt méltóképpen egészíti ki Mervelat Pál gróf rajnai és vesztfáliai egyházi műtárgyainak gyüjteménye, melyben régi jeles egyházi ruhák, kazulák, püspöksüvegek, ereklyetartók, pásztorbotok, úrmutatók és keresztek láthatók.

Ehhez járulnak a rajnai egyházi festészet termékei a XIX. század elejétől kezdve tanulságos sorozatban, közöttük Steinle madonna-alakjai már az első látásra is megnyerik szívünket. Külön csoportban láthatók Gebhardt Edward és Uhde Fritz művei, továbbá Böcklin monumentális Sírbatétele.

A modern alkotások közt szerencsés példáit látjuk a festő, építőművész és műiparos társulásának. Az ilyen csoportok külön-külön, egyházi jellegben kiképzett intérieurökben állítottak ki, melyeknek gazdag és változatos tartalma mindenkit meglep. A drezdai céh kiállítási termében oltárszerű építményt emelt, melynek legszebb dísze Wrba »Jó pásztor«-a, Fritz Schumacher, Paul Rössler, Otto Gussmann, Karl Gross drezdai művészek jeles alkotásokkal vannak képviselve.

Két ízléses teremben, melyet Felix építész rendezett be, az aacheni művészek előkelő csoportja jelent meg. A müncheni Gesellschaft für christliche Kunst még a középkor és reneszánsz tradicióit követi kiállított alkotásaiban, szinte ugyanezt mondhatnók a düsseldorfi Semper-Bund kiállításáról. Ez utóbbi szövetség tágas három kockás, nagy, négyzetes alaprajzú termében a düsseldorfi iparművészek tudásuk nagyságáról tesznek tanuságot. A Deutsche Werkbund öt dekoratív hatású helyiségében a legerősebb modern művészegyéniségek jelennek meg a küzdőtéren. Hölzel és Länger mellett a nemesen egyszerű Peter Behrens, a színekben tobzódó Koloman Moser mellett a szinte vad és eredeti krefeldi művész Thorn-Prikker köti le figyelmünket.

Még két építészeti intérieur érdemel említést. Az egyiket a kölni építész Moritz, Gravegger és Moest szobrászokkal együtt hozta létre. Ez egy hatalmas középpontos elrendezés. Innen a temetőművészeti kiállításba jutunk, mely Wilhelm Kreis alkotása. Ez utóbbi a rajnai művészet legkiválóbb képviselője. Kreis a nyugodt, szabályszerű elrendezéshez tér vissza. Nemes hatású, oszlopos folyosó övezi ezt az udvart. Az egyik ív alatt erőteljes kőkereszt áll hatalmas angyalokkal. Ez angyalok őrzik az urnák csarnokát, mely nehézkes díszítményeivel, hangulatos színezésével felejthetetlen hatást gyakorol.

A festőművészet külföldi jeles képviselőinek ehelyütt csak a nevét említjük fel. Ott látjuk a franciák nagymesterének, Puvis de Chavannes-nak költői kartonjai mellett Besnard tartalmas alkotásait. Mellettük Maurice Denis és Fritz Schaper jelenik meg. A belgák, németalföldiek és angolok közül Toroop, Jansens és Wante Leemputten, Jacob Smits, Khnopffs, Burne Jones, Walter Crane, Watts és Wilson szerepelnek.

A düsseldorfi kiállítás igazolja, hogy a modern művészet immár meghódította az egyházi művészet területét is. E nagysikerű kiállítás dr. Board fáradhatatlan munkálkodásának köszöni lételét és elérte célját, mert a kiállítás bemutatja mindazt, amit a modern művészet e téren alkotni tud. π.

AZ ÖSTERREICHISCHES MUSEUM FÜR KUNST UND INDUSTRIE modern osztrák iparművészeti kiállítást rendez Bécsben a folyó év októberétől az év végéig az Iparművészeti Múzeum toldaléképületében. π.

BAJOR PORCELLÁN-KIÁLLÍTÁS. A müncheni nemzeti múzeum érdekes és nagyszabású kiállítást rendez a régi bajor porcellánokból. Már az eddig beküldött anyag és a rendelkezésre álló jelentkezések alapján is lehet arra következtetni, hogy a múzeum tanulmányi épületében rendezendő kiállítás minőség és mennyiség tekintetében a legjelesebb kiállítások közé sorolható.

Az uralkodó herceg a királyi palotának és a királyi kastélyoknak idevonatkozó rendkívül gazdag anyagát engedte át a kiállításnak, azonkívül magángyüjteményéből is a legkiválóbb példányokat adta oda. A királyi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
p. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 NOV 2

PESTMEGYEI HÍRLAP

VÁCI SZOBROK

21

VÁC REMETE

Nemrégiben vitték át a lebontásra ítélt Lőwy Sándor utca és Konstantin tér sarki házról Vác remete szobrát a Géza király téri új gimnázium udvarába, az egykori várfalak mellé. A remete és a szarvas az 1376-ban elkészült *Bécsi Képes Krónika* azon *legendáját* örökíti meg, mely szerint I. Géza királynak — még királysága előtt — egy szarvas mutatta meg azt a helyet, ahol Vác városát meg kell alapítania, és ahol csak Vác remete élt.

A szobrot *Kapás Sándor* szobrász mintázta és *Neisz* váci rézöntő iparos öntötte ércbe.

A szobor a *vegyes stílusok korszakában* készült, s a művész egyik legjobban sikerült alkotása. Középhelyet foglal el a magasdombormű és a szobor között. Szigorúan egy nézőpontra állított, oldal- és hátsónézete nincs. Keresztmetszetei a domborműhöz hasonlóan *torzítva* vannak, a távlathatás kedvéért. Ez oldalról látszik csak, de szembenézetben a szobor nem torzul. A jó szakmai *hozzáértéssel* és *formakészséggel* készült művön talán egyedül *a romantika hatása* érezhető valamennyire, a nézőt is ez fogja meg leginkább.

Szöveg: Stefaits
Kép: Tomek

Ráckevei járás: Dr. Bata Pál, Dr. Major Dezső, Réti Béla, Barok István, Bácskai Józsefné, Paulovics Endre, Dárdai István, Kátai József, Csáti János.

Szentendrei járás: Kovács Gábor, Futár József, Pinkola Sebestyén, Mezei Béláné.

Szentendre város: Török Zoltán, Nagy Pál.

Szobi járás: Tóth Lajos, Pintér Béla, Bajkai Imre, Tóth Albert.

Váci járás: Becsei István, Erényi Egon, Puss Károly, K. Veres Dénes, Herczeg Mátyás, Földes György, Szentesi József.

Vác város: Csemniczky János, Kiszel István, Nagy Teréz, Lukácsovics Ferenc, Temesvári János, Papp Jánosné, Puczner Gyula, Kovács Ferenc.

Csepel Autógyár: Czunyi Károly, Mohai Lajos, Regős László, Rajasics Emil.

Pest m
ső titk
nepi
gának

KIT

A me
Mondo
Tanács
gának e
köztársaság Elnöki Tanácsának nevében és megbízásából magas kormánykitüntetéseket nyújtott á.

A Munka Érdemrend arany fokozatát kapták: Kerekes Ferenc, Sitkei Sándor (akinek betegsége miatt a kórházban nyújtották át a kitüntetést).

A Munka Érdemrend ezüst fokozatát kapták: Csiznyán Kálmán, Didek István, Galambos Ignác, Galántai Nándor, Hajdók Béla, Jambrik Frigyes, Jobbágy Pálné, Kövesi Mór, Metzger Simon, Mészáros Gyula, dr. Molnár Imre, Nagy Tamás, Sidó Árpád, Szécsi Gerzsonné, Varga István, Zieger Zoltán.

A kitüntetettek nevében *Szécsi Gerzsonné* mondott megható köszönő szavakat.

Az emelkedett hangulatú díszünnepség *Cservenka Ferencné* meleg hangú zárszavával ért véget. Ezután a Pest megyei Pártbizottság a díszünnepség résztvevőinek fogadást adott.

Kapás Sándor, szobrász és festő, (szül. 1867 február 18-án Vácron.
1882-1885-ig a budapesti fővárosi ipariskolában Vasadi és Vidéki tanárok vezetése alatt tanult, majd egy évvel utóbb Kiss Györgynél képezte magát a figurális mintázásban és tervezésben. 1884-ben Peitler A. József volt váczi püspök támogatásával tanult, utóbb pedig külföldi tanulmányai alatt dr. Schuster Constantin váczi püspök támogatta. 1888-1894-ig főleg Németországban s rövid ideig Párisban tartózkodott. Dolgozott Drezdában, Kölnben, Düsseldorfban és Münchenben, Albermann tanár, Schreiner J. B. és Iven műtermében. 1908-ig készült művei közül említésre méltók a Kossuth-emlék Csávza községben (Baranya vármegye), Schuster Constantin mellszobra Szolnokon, Remete „Vácz" szobra Vácron, a székeskáptalan alapítványi épület külső falának fülkéjében, a Kukovicza Jancsi cz. nagyobb csoport Tóth Győry tulajdonában Kőbányán. Festményei közül említendők: a pusztaszentkirályi templom szent István oltárképe és a sándorfalvai templom szent Anna oltárképe.

A művész közlése nyomán.

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

XIII. évfolyam | 1907 május 5 | 32. szám

A mult velünk él!

Irta GÁRDONYI GÉZA — Folytatás

Ahogy a Ventur-útcába jutunk, egy nagy fekete kutya lohol zörögve kopogva a kocsijáról. A nyomorult állatnak vaslánc volt a nyakán, s egy nagy korhadt tuskót vonszolt. Bizonyára vidéki kutya volt, és hogy el ne szökjön, hozzá-láncolták a tuskóhoz. A tuskót aztán kirángatta a földből, s vele együtt robogott világgá.

Az útcán járók megálltak, és sajnálva nézték. Néhányan próbálták elfogni, hogy segítsenek rajta. De a kutya félreugrott s még ijedtebben rohant tovább. Farkát a lába közé vontan, véres szemmel, és lógó nyelvvel vitte tovább a terhét.

— Lásd, — mondogattam nevetve, — ez is a házasság szimbóluma.

Nevetett ő is.

Aztán jött velem tovább.

Bizonyára velem akarta eltölteni az időt, míg Cili sétára méltóztatik bocsátkozni. De én nem sétálok velök többé! Nem bánom, akármit csinálnak!

Kezet nyujtottam Lukácsnak:

— Még nekem vissza kell térnem a városba. Valamit elfelejtettem. Te csak eredj: űlj be a szobámba. Nem soká maradok.

S ott-hagytam.

Csak a vacsora-időre kerültem haza. Már akkor a parton nem láttam senkit. Ciliék ablakából világosság szürenkedett a folyosóra. Megálltam az udvar puha földjén. Benéztem.

Mért álltam meg? Mért néztem be? nem tudom megmondani. Az ember igazán nem ismeri magamagát se. A gondolkodó embernek az élete nem is egyéb, mint maga-magának a folytonos, részről részre való felfedezése.

A két nő gyertya mellett űlt a szobában. Kávés edény volt előttök. Cili éppen egy falat kávés-kenyeret nyujtott a széken nyiákoló pocos macskájoknak.

Ime, — gondoltam, — kávé a vacsorájok. Micsoda koldús nép!

Az én vacsorám se volt sokkal különb, de én már képzeletemben a pompás szobában éltem, s különféle hideg-pecsenyéket éreztem az éléstáramban. Csak négy év! csak négy év! . . .

Vacsorázás alatt mégis az eszembe tolakodott néhány kérdés:

— Mit beszéltek? . . . Örült-e Lukács, hogy nem vagyok ott? . . . Mosolygott-e reá a leány olyan bizalmas-kedvesen, mint rám a névestén? . . . Talán még bizalmasabban is . . . Lukács bizonyára felhasználta az alkalmat arra, hogy megszoritsa a kezét . . . Talán többször is . . . Talán föl is emelte a Cili kezét az ajkához . . .

Ez a gondolat mégis nyugtalanított. Hiszen igaz, hogy elvetettem magamtól a csábító gondolatokat, de hátha megbánom?

Nem, itt nem szabad erőtlenkedni!

És mégis ahogy pipára gyujtottam, csak kiléptem az ajtón. Hiszen, gondoltam, azért beszélgethetek vele.

Föl és alá jártam az udvaron. Dormándyék nem mutatkoztak. Csak épp egyszer nyilt meg az ajtajok, akkor is csak a macskát eresztették ki rajta.

A sötétség miatt nem jönnek ki, — gondoltam. — A finánc sincs itthon, és az ég csupa felhő. Az éjjel bizonyosan esni fog.

Hát másnap csakugyan csepergős időben mentem iskolába. Lukácstól resteltem kérdezősködni, ő meg magától nem szólott Ciliről.

Szinte örültem, hogy napokra terjedő essőzés következett. Azalatt elszoktatom a fejemet a hiábavaló gondolatoktól.

Lukács híven eljárogatott hozzám az essős napokon is.

No lám, gondoltam, ha olyan bizalmasságba jutott volna, mint véltem, akkor most nem hozzám űlne be, hanem a leányhoz. De nem úgy van az nevelve, hogy holmi diákkalandok szereplője legyen!

Lukács egyébiránt csak rövidke ideig űlt nálam. Egyszer dohányt hozott. Nem volt olyan jó, mint a mienk, de barátságból elszívja az ember a rossz dohányt is. Beszélgettünk, tanakodtunk a jövőnkről. Megint azt gondoltam, hogy csak hozzám jár, s fel sem igen tűnt, hogy mikor a Ciliék ablaka alatt elhaladt, mindig ott babrálja az esernyőjét. Hát bepislog, bepislog, mint afféle fiatalember. De nincs ennek semmi jelentősége.

Én buzgón iparkodtam elszokni a leánytól. Én bizony nem pillogtam be az ablakán. Ha az udvaron találkoztam vele, nem álltam vele szóba.

S esett az esső, esett.

De minden essőnek az a vége, hogy egyszer csak elszűnik, a felhők szétbontakoznak, és kisüt a nap. A házak oldalában ujra megjelentek a gombozó gyerekek, és a gyepen ujra legelt a bárány. Lukács esernyő nélkül jött el, s hat óra tájban letette a pipát.

— No gyerünk ki tán a levegőre.

— Nem, én ma nem megyek.

Rám-bámult.

— Nyakunkon az érettségi, — folytattam. — Átnézem kissé a régi tárgyakat is.

S Lukács ment, én pedig maradtam.

Elővettem a világtörténelmet. Gondoltam, az legjobban leköt.

De csak szórakozottan olvastam. Folyton a pázsiton járt az eszem. Láttam a fel-alá andalgó két fiatalt, amint mosolyogva beszélnek, meg-megállnak. A leány csupa édes rejtelem és tavaszi üdeség.

Hiába mondottam: Csupa gügyeség az, amit beszélnek! Nincs abban egy okos mondat. Soha mióta áll a világ nem mondott még az ilyen sétáló pár egy olyan okos szót, amit érdemes lett volna fölírni! Valami mégis marcangolt.

Kínos volt bent maradnom, de megálltam. Éreztem, hogy ezek a napok döntik jobbra vagy balra a sorsomat. Lukácsnak könnyü. Ő haza mehet juhot őrizni az őrmesterük helyett, de az én apámnak mindössze egy kötele van, amin harangoz, azon elegen lóg-

A Műcsarnok tavaszi tárlata

Kapás Sándor: Mária Immaculata

nak odahaza. S ha Lukács mulatoz a lánynyal, azt nem fogadják Dormándyék komolyan, de ha én nyilvánítok érdeklődést, akkor a kalendáriom összes szentjei se mentenek meg a Szepesi sorsától!

Csak este mentem ki, vacsora után. Az asszonyok kint ültek az udvar közepén, a leánder mellett. Közéjök ülhettem volna. De én csak elmentem mellettök, s le a városba.

Így teltek a következő napok is. S azt hittem, én már megszabadúltam minden kísértéstől.

De a nőnek még az árnyéka is vonja, köti, hurkolja az embert.

Ablakom alatt virágzott az orgona. Talán az vonzotta ki egy délután Dormándynét. Kiült a malomkőasztalhoz.

Máskor is szokott ott hímezni. De aznap nem hímzett, hanem valami szalmaszínü nyári ruhát varrt. Könnyü omlós szövet volt, nem tudom miféle, s nem olcsó portéka. Csak azon csodálkoztam, hogy többet bont, mint amennyit varr.

A leánya is ott ült, féloldalt az én ablakomnak, és ő is a szalmaszín ruha varratait fejtegette.

Nekem ott kellett dolgoznom az ablaknál, mert csak az az egy ablaka volt a szobámnak, s kellett a világosság.

Akartlanul is a leányra szállt a tekintetem.

Kéksávos fehér otthonka volt rajta. Az anyján láttam azt az előbbi nyáron. A haja fel volt tekerve japániasan. Akkor divatozott az a hajviselet. Az otthonka nyaka kivágott volt, és gallérul visszahajtott. Cili nyaka meztelen volt a nyaka-gödréig.

Gondolat nélkül tapadt oda a tekintetem. Csodáltam a finomdad teltségét, nemes hajlását. A tavaszi nap ki-ki bujt a felhők alól, és rásütött. A szeme pillája árnyékot rezgetett a szeme alján, finom kis leheletszerü árnyékocskát. Az arca oly üde volt, mint a ma kinyilt rózsavirág. S a nyakára, ahogy rásütött a nap, hajának néhány göndörke pelyhét szinte aranyos szőkének tüntette fel. Pedig nem szőke volt a haja, hanem sötétes gesztenyeszín.

A leány megérezte, hogy nézem: rámemelte a szemét, és elmosolyodott.

Én erre mit tehettem egyebet, köszöntést bólintottam, és szinte elmosolyodtam.

Az ablak szimpla volt. A leány féloldalt hajlította a fejét, s beszólt:

— Tudja-e mi ujság Zeller úr?

Hozzá volt szokva, hogy urazzon, gyermek-korától. Lukácsot nem urazta, csak Horváthnak szólította.

Kinyitottam az ablakomat.

— Mi az a nagy ujság, Cilike?

— Megszaporodtunk.

— Hogy-hogy?

— A Miókának négy kis fiókája van.

És nevetett.

— No ez csakugyan szaporodás, — feleltem, — hol vannak az új lakók?

— Még nem szabad őket látni. Majd csak nyolc

Kapási Gyula

Tanulmány

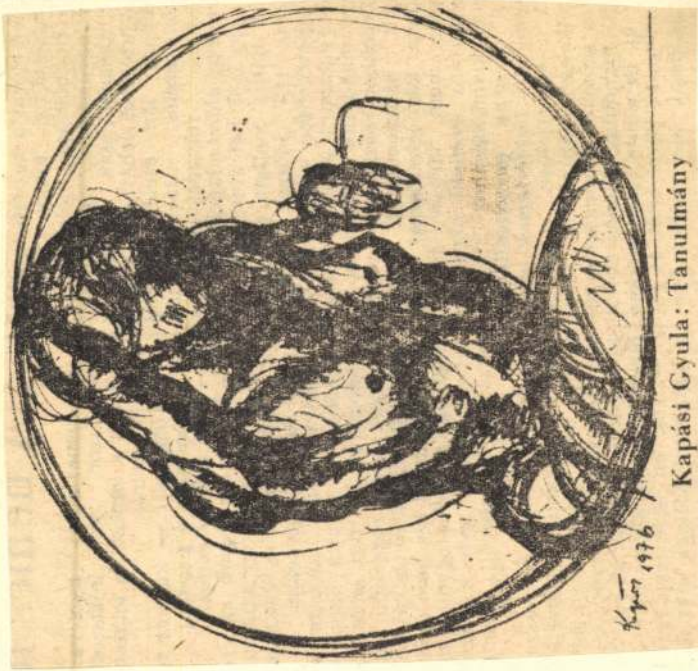

Néps zava,1977.febr.5.
9.oldal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1977 FEB 6
Népszava

Kapási Gyula

1021

Kapási Gyula: Tanulmány

orvoshoz kell fo

A náthának
gyógyszere nincs
lehet előzni a ke
orrszárazság, to
esetén bőséges,
dékfogvasztással.
betegségnél csak
enyhítéséről lehet szó, pontosabban: láz esetén otthoni gyógykezelés, lázcsillapítás, bőséges folvadékfogyasztás, orrcsepp *előírt* adagolása. A betegség 1—2 hét alatt lezajlik.

A nátha mellett a nedves, hideg téli időszak gyakori megbetegedése a garatgyulladás, valamint a garatüregben levő mandulák gyulladása. Az előzőekben részletesebben tárgyalt náthabetegség vírusa okozta kór lehetőséget nyújt egyéb, nem vírusos, hanem bakteriális eredetű megbetegedés kialakulásához.

A heveny garatgyulladást gennykeltő baktériumok okozzák. Amennyiben a garat nyálkahártyáján kívül, bizonyos szövetei is megbetegszenek, mandulagyulladás fejlődik ki. Ez a hurutos tüneteken kívül rossz közérzettel és hi-

elkezdte elölről.

— *Elég volt!* — kiáltott fe
kétségbeesetten a papagáj.

— *Már betéve tudom!*

— *Azért csak jobb az ere
deti!* — állt meg egy pillanat
ra a lemezjátszó, és visszahe
lyezte karját a lemezre.

Hányszor, de hányszor is
métlődött ez a vita naponta
Elképzelhetjük, mit érzett
papagáj, hogy reggeltől nap
estig ugyanazt a muzsikát kel
lett hallgatnia! Így nem csoda
hogy egy napon elfogyott a tü
relme, s mikor este a lemez
játszó álomba merült, elcsent
tőle a lemezt.

Nem akart ő semmi rosszat
mivel műszakilag képzetle
madár volt, úgy hitte, az éne
ket bezárták a lemezbe, és
lemezjátszó ereszti ki-be, va
lamiféle ajtón keresztül.

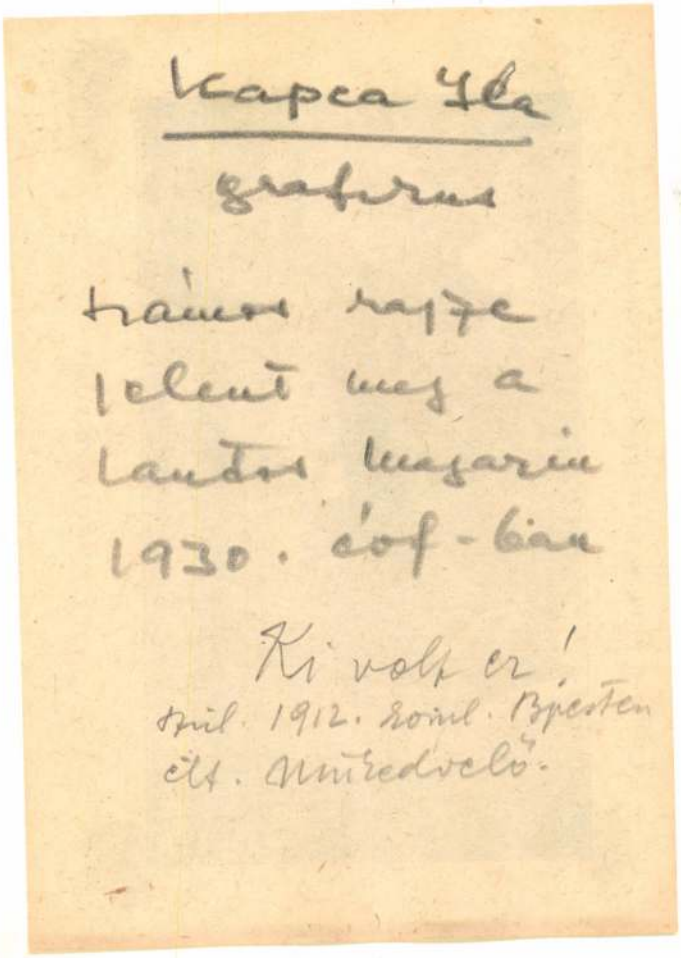

sentirsi guidata e sorretta, e si affidava con dedizione a Chi

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG
Budapest
1970 NOV - 6

1021

Kapcsa János képei a Fényes Adolf Teremben

Budapesten még nem ismert, fiatal és tehetséges festő jelentkezik a *Fényes Adolf Teremben.* Érdemes megismerni. A debreceni *Kapcsa János* (harminc éves, nem végzett főiskolát) már a bejáratnál bizonyít; a terem keskeny előterében két képe is van, amire figyelni kell. Az egyik címe *Csendélet petróleumlámpával* és néhány széles ecsetlendülettel (az ecsetet a festő csak szürke-feketébe és meszes fehérbe mártotta) veti a háttérre a hasas világítóeszközt meg a feszes falusi nyugalom képét. A másiknak *Faluvég kecskékkel* a címe, s ugyanilyen indulatos, nyers foltokból kerekedik ki a címbeli téma. Alig kerekedik ki, éppen csak sejtésszerűen van jelen: az érdes, malteros foltok, az egyszer vasporoskormos bevonattá összeálló, máskor szikkadt vászonba szívódó festéknyomok szinte elemésztik a formákat. Legalábbis kikezdik, megtámadják őket. Beljebb, a teremben, a *Csendélet dinnyével* című képen is csak míniumvörös körszelet marad a témából, a részleteket felőrli a porló, vakolatérdes fehér és rózsaszín kavargás. E kavargásból mégis harsogó és fegyelemmel teli csendélethangulat, tárgyak, gyümölcsök sokféleségét idéző festői sokféleség lesz.

Kapcsa Jánosnak ritka tehetsége van ahhoz, hogy egyetlen kézmozdulattal, egyetlen ecsetvonással elejét vegye a foltok anarchiájának, fegyelmet adjon a festői indulatnak, s szerkezetet, témát megőrizzen a képen. Korábban ezt a tehetségét láthatóan konstruktívabb, megszerkesztett műveken edzette, de manapság már nincs szüksége arra a vékonyan felfestett, elegáns körvonalra sem, ami a *Parasztház* indulatos foltjait fekete keretben tartja. A gondolati fegyelem, a formákat megőrző gesztus most már a foltokban van, láthatatlanul, s olyan érzelmi-gondolati feszességet teremt, mint az *Álmosdi temetés* című kompozíció.

Felemelő és tragikus ez a festmény, örömtelen, szikkadt feketéin csak néhány lefelé csorgó fehér folt, néhány szélesen húzott, de fekete alapba ivódó fehér derengés látható; lényegében a fekete és fehér színek harca. E harcból azonban látványként a mélyen gyászoló, de szálfaegyenes paraszt-koporsóvivők ritmusos menete, érzelmi tartalomként pedig az a kemény tartással teli mélységes emberi gyász dereng ki, amit ma már csak népballadák olvasásakor érez ilyen megrendítően az ember.

Ezt a nagyon kevéssel nagyon sokat mondást bravúrosnak is mondhatnánk, de több bravúrosnál: mély és megrendítő művészet. Bravúros a *Sárga ló* a kiállításon, a *Palota*, és még néhány más képen érezni némi bravúrgyanút. A fiatal festő, aki kulturált gondolatiságával elkerülte némely provinciájabéli pályatársának Turi Dani-s indulatát (a paraszti téma, az alföldi illetőség és a hagyomány vállalása ellenére is!), s a modern foltfestő, aki sosem elégszik meg a modernista gesztusfestészet csak foltot és felületet produkáló félmozdulatával — egyetlen csábításnak nem tud olykor ellenállni: a fölösleges, attraktív dekorativitásnak. Színei ilyenkor finomkodóak, formaadása hatásoskodó, s bár csak a sáfrányos foltokból kibűvészkedett *Sárga ló* meg a márványosan-zománcosan csordogáló *Palota* mutatja ezt egyértelműen, máshol is zavar a művészkedő felhang, némi manír. *A Madonna Csegén* című képen a felkent széles ecsetvonások szinte jelentőségüket vesztik a testetlen, akvarelles festés miatt, a *Sárga konflis* témában is, derengő festésében is túl könnyed és nagyvilági, a *Csendélet gipszfejjel* józan, tiszta világa is józanabb és tisztább lenne kevésbé elegáns festés révén — de ez a legbocsánatosabb, legbiztatóbb hiba, amit Kapcsának felróhatunk. Fiatal művész, a maga erején tanulta a művészetet és alföldi indíttatású: sokkal természetesebb (és kevésbé megnyugtató) lenne, ha bravúroskodás, némi finomkodás helyett kulturálatlanságot, bárdolatlanságot kellene szóvá tenni.

Egyébként pedig: ebből az olykor elcsábító ügyességből, fiatalos erőfitogtatásból születnek az olyan művek is, mint az ugyancsak finoman festett *Három aszszony*, *Özvegy*, ezek tartózkodó komolysága, mélysége egy fokkal sem kisebb az *Ülő parasztnál*. Az utóbbi pedig Kapcsa egyik legigazabb műve emésztő foltokból, nyers hatásokból formálódó, de feszesen megformált erejével.

R. Gy.

dor—Hegyi Margit: Négy hágó sziklavadonjában. — Petőfi Sándor összes költeményei I—II. (Szépirodalmi). — Ifjúsági munkaerőforrás (Statisztikai Kiadó Vállalat).

fejlesztik. A pro
ott található mű
víztorony és a s
környékén kult
létesítenek, a m
leteket feltárják

A RÁDIÓ ÉS A TELEVÍZIÓ MAI M

KOSSUTH RÁDIÓ

8.20: Lányok, asszonyok. **8.40:** Zenés játék-részl. **9.11:** Hallgassuk együtt. **10.05:** Nyitnikék. **10.40:** Édes anyanyelvünk. **10.45:** Fúvószene. **11.00:** Zenekari muzsika. **12.25:** Ki nyer ma? **12.35:** Tánczenei koktél. **13.20:** Népi zene. **13.50:** Könyvszemle. **14.00:** Róka Móka Bábszínháza. **14.25:** Iskolarádió: Nyelv, matematika, zene. **15.20:** Magyar előadók felvételeiből. **15.40:** Holnap közvetítjük ... **15.55:** Kis magyar néprajz. **16.00:** Húszas stúdió. **17.05:** Sosztakovics: XIV. szimfónia. **18.00:** Ünnepi megemlékezést mond Nyers Rezső, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a KB titkára. **18.20:** Bemutatjuk új Bartók-felvételünket. **18.35:** Népdalok. **19.00:** Esti Krónika. **19.25:** A szovjet kultúra hete; Irodalmi est. **20.25:** Tánczene. **20.58:** Egy fiatalember Bartók világával ismerkedik. **22.15:** Táncoljunk! **0.10—2.00-ig:** Melódiakoktél.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Prokofjev: Három narancs szerelmese. Részl. **8.40:** Időszerű nemzetközi kérdések. **8.50:** Lassus-motetták. **9.00:** Válaszolunk hallgatóinknak! **9.15—10.00:** Ezeregy délelőtt. Közben: **9.40:** Óvodások műsora. **10.00:** A zene hullámhosszán. **11.47:** Kati vesszőt fut. Elbeszélés. **12.00:** Népdalok. **12.25:** Hegedűszólók. **13.03:** Zenekari muzsika. Mindenki kedvére **kettőtől — hatig ...** **14.00:** Rivaldafényben, I. rész. **14.50:** ÜZENEtek. **15.33:** Rivaldafényben, II. rész. **17.00:** Ötórai tea. **18.10:** Móricz Zsigmond? A boldog ember. Rádióváltozat. **19.10:** Vivaldi: A négy évszak. **20.28:** Áriák. **21.00:** Láttuk, hallottuk. **21.20:** Népi zene. **22.09:** Mai szovjet szerzők műveiből. **23.15:** Esti muzsika.

URH

18.10: Tánczenei koktél. **18.55:** Október emléke. **19.05:** Az ismeretlen Beethoven, XIV. rész. **19.51:** Szabó Ferenc: Föltámadott a tenger — oratórium (szt.). **20.49:** A dzsessz kedvelőinek (szt.). **21.12:** Verdi: A trubadur. Részl. **22.05:** Schu
ta; Mozart: g-m

TELEVÍZIÓ

ITV: **8.25:** Angol nyelv (középisk. I—II. o.). **9.00:** Orosz nyelv (ált. isk. 5. o.). Hol van? (ism. **14.00**). **11.55:** Német nyelv (középisk. I. o.). **17.23:** Hírek. **17.30:** A mai faluról (dokumentumfilm). **18.10:** Liszt: A-dúr zongoraverseny. **18.30:** Változó világunk. I. Szétoszthatók-e a földgolyó? (Dokumentumfilm.) **19.00:** Cicavízió ... **19.10:** A Nagy Október évfordulóján. Ünnepi megemlékezést mond Nyers Rezső, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a KB titkára. **19.30:** TV Híradó. **20.00:** Trenyov: Gimnazisták. (Tv-játék.) **20.50:** Összeállítás a baráti országok tánczenéjéből. **21.35:** Kedves verseim. Mádi Szabó Gábor műsora. **21.55:** TV Híradó, 2.

A budapesti színházak mai műsora

Operaház: Spartacus (7). **Erkel Színház:** Bohémélet (Szemere-bérlet, 2. ea., 7). **Nemzeti Színház:** Fejezetek Leninről (7). **Katona József Színház:** Varsói melódia (7). **Madách Színház:** Éjjeli menedékhely (7). **Madách Kamaraszínház:** Az ész bajjal jár (7). **Vígszínház:** IV. Henrik (7). **Pesti Színház:** A hős és a csokoládékatona (7). **Fővárosi Operettszínház:** Péntek Rézi (7). **József Attila Színház:** Merénylet (7). **Thália Színház:** A dada (7). **Vidám Színpad:** Egy fiúnak négy mamája (Bemutató ea., fél 8). **Zeneakadémia:** A MÁV Szimfonikusok hangversenye (MÁV-bérlet, 3., fél 8). **Egyetemi Színpad:** Zongora; Incidens az Ingeborg-kastélyban (7). **Mikroszkóp Színpad:** A tetőn dolgoznak! (fél 9). **Bartók Gyermekszínház:** Robin Hood (du. 3). **Állami Bábszínház** (a Kellner Sándor Művelődési Házban, VI., Rózsa F. u. 50.): A három kismalac (de. 10). **Kamara Varieté:** Kolumbusz tojása (6 és fél 9).

kes javaslatot tartalmaz.

A szigetközpontban például téli-nyári üzemeltetésre alkalmas, nyitott terasszal ellátott, s különféle folyóiratokkal, legfrissebb kiadású, valamint a sziget történetére vonatkozó művekkel is felszerelt *nagy olvasóhelyiség*, továbbá bridzstermek, amatőr filmklub, kamara- és koncertterem létesítését javasolják, s felvetették egy *Margitsziget múzeum* létesítésének gondolatát is. Felhasználható ötlet a víztoronyból nyíló panoráma „közkinccsé tételét" célzó javaslat is — amely szerint *kilátóként* is lehetne működtetni az építményt; továbbá, hogy a torony környékét éjjel megvilágítható *szoborcsoportokkal* kellene élénkíteni. Ésszerűnek tartják azt a javaslatot is, hogy a Vörösmarty mozi helyett a hídfeljáróhoz közelebb, kulturáltabb kiképzésű *szabadtéri filmszínházat* létesítsenek.

A zsüri az első díjat nem adta ki. Második díjat nyert *Kécsi Ferenc és Urbanek Szilvia;* a harmadik díj nyertesei: *Beretvás Irma, Farádi László, Károlyi Ernő, Molnár Barna, Ulrich Mihály, Vámos Elemér* fővárosi lakosok. (MTI)

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Kapcsa János

1970 NOV 3

Kapcsa János kiállítása Budapesten

Kapcsa János Debrecenben élő festőművész alkotásaiból rendezett kiállítást a Műcsarnok Vállalat Budapesten, a Fényes Adolf teremben. A kiállítást október 31-én délben Bánszki Pál művészettörténész nyitotta meg. Kapcsa János első budapesti kiállításán harminc festményével mutatkozott be.

Kapcsa János nem végzett főiskolát, a debreceni képzőművészeti körben tanulta meg a festés alapjait. 1968-ban lett tagja a Képzőművészeti Alapnak. Munkáival nyolc éve szerepel rendszeresen megyei és országos tárlatokon. Egyéni kiállítása 1965-ben és 1967-ben volt Debrecenben.

A Fényes Adolf teremben megrendezett kiállítása november hónapban tekinthető meg.

ét mérkőzést vívott —

i Deák András a ma-
ottal közelesen Mon-
t, emiatt oltásban ré-
diósgyőri mérkőzésen
ezhetett, így Juhász
yzmajer (FTC) elleni
ık később, előrelátha-
a.

győri VTK 4,5:4,5. A
özül Ölveti, Rádi, P.
ó győzött, míg Ko-
tetlen eredményt ért

6:3. A DVSC-ből Öl-
megnyerte a mérkő-
és Kovács J. dön-
A debreceniek az el-
Rádi mérkőzést meg-
dei eltiltás alatt állt.

egyenlített volt a kü
len helyzet alakult k
sét a gólvonalról n
PMÁV megérdemelte
bajnoki ponthoz. Jó

Tájékozta

A 44. heti totó n
az illeték levonása
vetkezők: 13 találá
25 darab, 37 570 fo
ménnyel. Ebből 13
lálatos szelvény 3
remény és a juta
sen 493 080 forint.

alommal tudatjuk,
tetlen jó feleségem,
anyósom, nagyma-
nk,

Mély fájdal
szeretett gyer

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kapcsa János

Hajdúbihar megyei Népujság

1965 AUG 11

1021

A NAPLÓ tárlata

Kapcsa János

(1940)

A 25 éves Kapcsa János életrajzát tanulmányozva beigazolódik, hogy a tehetség még a véletlenek útján is megtalálja a kibontakozás lehetőségeit, s a legmostohább körülmények ellenére is ösztönösen megragadja azokat a perceket, órákat, amelyek végül is hivatására ébresztik.

Apja ács és kőműves. Ő pedig kőfaragó akar lenni, amely vágyakozásában már nyilván benne rejlik a szobrászat vonzása. A vézna ifjúnak azonban sem ez, sem a kovácsmesterség nem megy. Végül apja mellé szegődik kőművestanulónak. Az iparitanuló-iskolában az építészettörténet érdekli, s vizsgamunkára korinthoszi oszlopfőt készített. Később is az érdekli, ami az építészettel összefügg. Nem véletlen, hogy Budapesten a Műemléktatarozó Vállalatnál töltött fél évet, majd — nem bírva a társtalanságot — 1960-ban Debrecenbe került. Gyári munkás, üzemi kőműves, de már tárlatokra jár, kezd különbséget tenni a látottak között. Egyre többet rajzol, s 1961-től a képzőművészeti kör irányításával, támogatásával gyorsan bontakozik. Egyéni látására, lelki problémákat premier plánban boncolgató, a kifejezés érdekében a torzításig merészkedő, grafikusan felépített festményei általános elismerést váltanak ki. Pályázatok és kulturális versenyek első díjai, majd az őszi tárlatokon való szereplései erősítik művészi öntudatát, s 1964-ben irányítói is elérkezettnek látják az időt, hogy megrendezhesse első önálló kiállítását a debreceni Ady Endre művelődési házban.

Kapcsa János fiatal kora ellenére is másoktól élesen elhatárolható formanyelvvel dolgozik. Rajztudását gondos, kimunkált tanulmányokkal érleli, felismerte, hogy minden továbbhaladás alapja a biztos rajzkészség. Főleg walkid technikával kialakított képfelületeit sgrafitto jellegű vésett vonalkázással, kaparással alakítja, s a sötét színekből halad a világos felé. Ecsetet alig használ, munkamódja inkább a falfelületek képzőművészeti törvényeit követik, a monumentalitás érzékeltetésével.

Kapcsa azonban még küzd a térbeállítással, leegyszerűsítései még nem végig következetesek. Nem tudja még a tér problémáját egyértelműen megoldani, amit pedig ez a szemlélet feltétlenül megkíván. A képeit a későbbi évek folyamán szakmailag is átérleli, a rendkívüli adottságokkal rendelkező Kapcsának minden lehetősége megvan ahhoz, hogy festőink és grafikusaink élvonalába emelkedjék.

Tóth Ervin

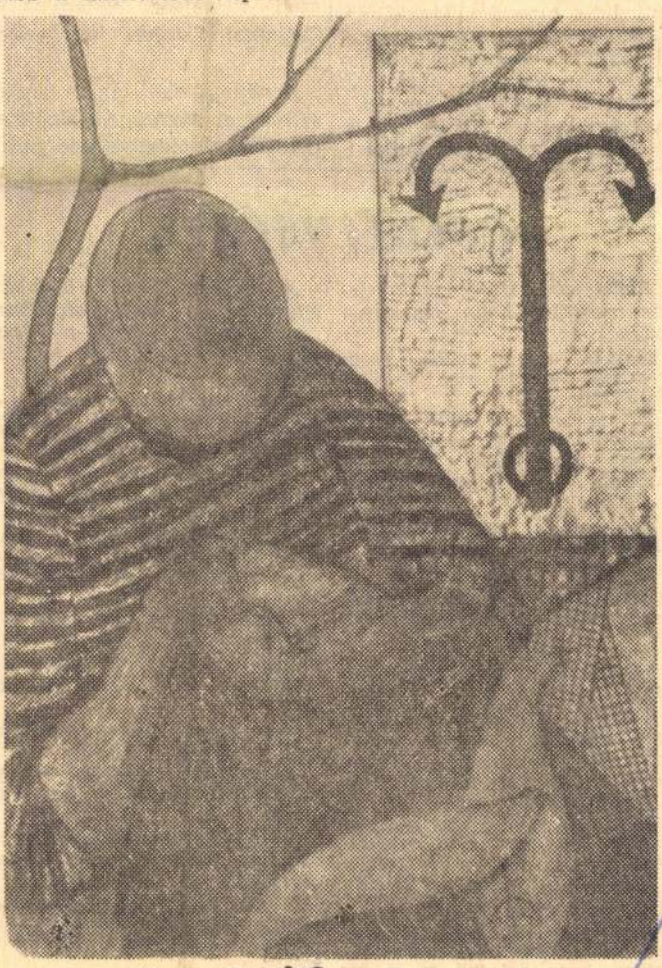

Kapcsa János: **HALÁSZ**

szervezés is ugyanilyen. Jól esett a meleg, barátságos fogadtatás — mondja V. SZ. Ivanov.

Arra a kérdésre, hogy mi volt jövetelük célja, elmondták, hogy tovább akarják képezni magukat a magyar nyelv és kultúra ismeretében. És hát konkrétan is erősíteni akarjuk a — itt V. Ivanov nem találja egy pillanatra a megfelelő magyar szót — *a druzsbát*. Azonnyomban kisegítik társai: *a barátságot*.

SZÓRAKOZTATÓ PROGRAM

Még Oláh Tiborral, a tanfolyam titkárával váltok szót. Nem zsúfolt-e a program? — érdeklődöm.

— Nem. A hallgatóknak is ez a véleménye. Az egy napra eső elfoglaltságok ugyanis három csoport számára szólnak, kinek-kinek a nyelvi tudásához vannak méretezve. A komoly előadások mellett gondoskodtunk a kikapcsolódásról, a szórakoztató mozzanatokról is. Programunkban szerepelnek filmvetítések, kirándulások, népdaltanulás, szakácstanfolyam, tánctanulás és más ilyen jellegű elfoglaltságok — amelyek nagyon kedveltek a hallgatók előtt.

Hírünk a nagyvilágban — ez jut eszembe távozóban. Száz ember 17 országból most életünkkel, kultúránkkal ismerkedik. Közülük számosan nemcsak érdeklődők, hanem a magyar kultúra terjesztői is.

Bakó Endre

— Milyen a művelési felépítése. lyen az új náló, elle adó szerv

— A megy tanács közvetl tanács végreh nak irányítás letével működik. Debreceni feladatokat is ellát, ezért a Debrecen Városi Tanács V. B. mellett külön tanácsot nem szerveznek. A népművelési tanács tagjai a megyei és debreceni városi tanács vb-elnökhelyettesei, a művelődésügyi állandó bizottságok elnökei, a művelődésügyi osztályok vezetői és a népművelési csoportok vezetői, a különböző tömegszervezetek — Hazafias Népfront, KISZ, nőtanács, szakszervezetek — valamint társadalmi szervek — MHS, MEZÖV, KISZÖV, Vöröskereszt, METESZ —, intézmények képviselői. Tagja a népművelési tanácsnak a két népművelőképzéssel foglalkozó felsőfokú oktatási intézmény, a Kossuth Lajos Tudományegyetem és a Debreceni Tanítóképző Intézet képviselője is. Részt vesz a szerv munkájában az Alföld című irodalmi folyóirat, az írócsoport, a képzőművészeti munkacsoport, a zeneművészeti szövetség, valamint a Csokonai Színház képviselője is.

A népművelési tanács elnöke a megyei tanács vb-elnökhelyettese, elnökhelyettese pedig

szinten működik a népművelési tanács?

— Bár a Minisztertanács rendelete nem intézkedik a járási és községi népművelési tanácsok létrehozásáról, mi úgy határoztunk — éppen a pártbizottságok mellett működő művelődési bizottságok eredményes munkájának hatására —, hogy járásokban és járási jogú városokban is létrehozzuk a népművelési tanácsokat. Úgy látjuk, hogy munkájukra szükség van, s ha a remények és tervek szerint működnek, munkájuk eredményét tapasztalni is fogjuk. A járási és városi népművelési tanácsok szervezeti felépítése és ügyrendje lényegében megegyezik a megyei népművelési tanács ügyrendjével. A községekben viszont egyelőre nem tervezzük a népművelési tanácsok létrehozását. A községi tanácsok művelődésügyi állandó bizottságainak javasoljuk azt, hogy közvetlenebb kapcsolatot teremtsenek a tömegszervezetek képviselőivel,

CSEKÉLYSÉGEK

Azért sikkasztott csak tízezer forintot hogy maradjon másnak is.

Érdekes. Néha többen írnak meg egy könyvet, mint ahányan elolvassák.

Az építőtábor egyik sátrán olvasom: „Semmi se tud annyira lenyűgözni, mint a munka. Néha képes vagyok órákig elnézni."

Ha kevés az érved, toldd meg néhány sattöbbivel !

Soha se felejtem el. Az egyik öreg tanárom mindig azt mondogatta hogy... Mit is?

Van, akinél a sok kettőnél kezdődik.

Két nő beszélget: „— Képzeld drágám, annyira megszoktam az üzemi kosztot, hogy otthon már nem is ízlik a mosogatás."

Igaz, hogy nem a ruha teszi az embert, de azért mégis jó, ha van.

Anyu, tudok ötig számolni. Kell még járni iskolába?

Lottót már csak azért is érdemes venni, hogy megtudhassa az ember, hány hét telt el az évből.

A magyar filmek újabban egyre határozottabban, „Igen"-nel és „Nem"-mel válaszolnak a felmerült problémákra.

Kissé bonyolult szerelem: — „Ha te engem úgy szeretsz ahogy én szeretlek, akkor én úgy szeretlek, ahogy te szeretsz."

A Ki mit tud már csak azért is jó mert megtudhatjuk, hogy a zsüri mit tud.

Olyan akaratos ez a lány, hogy aki majd feleségül veszi, megtudja, mi is az a matriarchátus.

A nők önzése már csak abból a tényből is látható, hogy az Éden tiltott gyümölcséből Ádámnak csak a csutka jutott.

Nem értem, miért lottózom. Hisz a pénz nem boldogít.

Párbeszéd: — Maga sokkal kevesebbet dolgozik, mint azelőtt.

— Hja kérem, takarékossági év van, spórolok a munkaerőmmel.

A baj csak akkor kezdődik, amikor mindenki olni igyekszik munkahelyének rejtett lehetőségeivel.

Sípos Ferenc

SZAKONYI KÁROLY:

Nagyon meleg az este.

Az alkony fáradt foszlányokban hull az égből, s fennakad a poros akácon.

— Jani! Janiii!...

Vékony asszonyi kiáltás. Végigröppen a szétszórt, apró házak között és beléfúl a Holtágba. Evező csobban a fekete víztükörben. Csípős füst száll laposan, szerteoszlik, mintha a hajógyárból kihuppanó ütések vernék szét.

— Janiii!...

Az asszony a ház előtt áll, könnyű nyári ruhában, meleg szél mozgatja szoknyáját.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kapcsa János
Hajdubihármegyei Népujság

DEC 25

1021

KAPCSA JÁNOS: **ZENE**

„HÚZTAM EN EGYENES BAR

Kiss Tamás: ÉGI TŰ

1.

Épp harminc évvel ezelőtt jelent meg Kiss Tamás első verseskönyve. Fénykorát élte akkor a magyar irodalom, remekművek születtek egyremásra. Ilyen körülmények közepette fogadta és üdvözölte Babits a Nyugat hasábjain az ifjú költőt. Ugy találta: tehetséges, érti a mesterségét, becsületesen és bátran gondolkozik. Véleményével nem állt egyedül; nemsokára Szerb Antal erősítette meg, elismerő és rokonszenvező módon. Igy indult hát Kiss Tamás. Belül a magas erkölcsi, eszmei, művészi igények és teljesítmények körén.

Zűrzavaros idők következtek. Könnyű volt eltévedni, nehéz volt, majdnem lehetetlen el nem tévedni. Művészek, írók pedig nem tévedhetnek örökre szóló bűnhődés nélkül. A műben egyetlen egy romlékony eleme elegendő ahhoz, hogy az egészet eltemesse: itt ugyan nem pusztít kard és golyó, viszont mihamar és jóvátehetetlenül kárba veszhet idő, erő, áldozat, hosszú évtizedek vagy akár a teljes élet is. Bizonyos tanulságok arra intenek, hogy külön nyomatékosítsam: túl a történelem szorításain, Kiss Tamást fékezte és gátolta a vidékiség légköre. Kétszeres akadály: kétszeres erőfeszítést és munkát kíván. Mert nem szójáték, hanem fájlyamata, mint a művek sora: teljes értékű siker, a nem könnyű és nem kockázat nélküli küzdelemben.

3.

Kiss Tamás, aki gondolati költő, veszi azt a bátorságot, hogy elutasítsa a kételyt és szenvedélyesen higgyen az értelemben. Legalábbis: ritka dolog ez. Hozzászoktunk, hogy aki eljut a tiszta gondolatisághoz, egyúttal eljut a vívódáshoz is. Ő nem! Pártjára áll a „halhatatlan Gondolatnak" és harcosául szegődik.

Aki erre rálő orvul,
a golyója visszafordul,
ki erre les, úgy kell annak
elpusztulni, mint a vadnak.

Talán azért nyílik lehetősége erre, mert nem keveri össze avatatlan kézzel az élet rendjét: nem akarja az ész logikájával megfejteni azt, aminek másfajta, saját törvényei vannak. „Ha bánt valami, istenem, miért / ne mennél őszi fákhoz vigaszért?" — kérdi, s kérdésében benne a válasz. Érti, s hozzá jól érti az indulatokat, az idegek mégoly finom remegését. Ezért írja: „az ember-szív nyugtalan, lefogott szárny..." Másutt, egy szép és bölcs versben — Játék a folyóval — éppen ezt éli át és fogalmazza meg, a végtelenbe néző és húzó elvágyódást.

Végül is, a költészet az em-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kapcsa János

Hajdúbiharmegyei Népujság
1965 JUN 22

Megnyílt a képzőművészeti kör kiállítása

1021

A TIT debreceni Csokonai értelmiségi klubjának két termét töltik meg azok a studium jellegű és önálló képzőművészeti alkotások, melyek az Ady Endre művelődési ház képzőművészeti körének évről évre érzékelhető fejlődését bizonyítják. A kör egész éves munkájáról ad számot a kiállítás, amelynek megnyitására vasárnap délelőtt került sor.

Megnyitót Gacsó László, a Debrecen Városi Tanács V. B. művelődésügyi osztályának helyettes vezetője mondott.

A képzőművészeti körök tavalyi megyei tárlatán a kör tagjai 58 képpel szerepeltek. Munkájuk színvonalának eredményeként két köri tag, Kapcsa János és Makoldi Sándor az őszi tárlaton is kiállíthatott. A kör tagjai közül többen sikeresen végzik a Képzőművészeti Főiskolát. A gyermekcsoport eredményes munkáját talán az bizonyítja legkézzelfoghatóbban, hogy két országos jellegű gyermekrajz-kiállításon szerepelt, és mindkét esetben több egyéni díjat és a május 23-ai budapesti országos gyermekrajz-kiállításon kollektív nagydíjat érdemelt ki. A legeredményesebben Szőke Barna, Kéri Sándor és a Dezső ikrek szerepeltek.

Ami a kiállítás anyagán is érzékelhető, az évi munkában legeredményesebbek Kapcsa János, Török Anna, Tóth Irén, Dezső Györgyné, Asztai Csaba, Bogdándi György, Makoldi Sándor voltak. Egyre biztatóbb jelei mutatkoznak annak, hogy az újabb generáció rövidesen hasonlóan szép eredményekkel tehet bizonyságot tehetségéről.

A kör kiállításainak általában és ennek a kiállításnak is jellemzője, hogy a studiumképek magas színvonalát képviselnek. A népművelési intézet

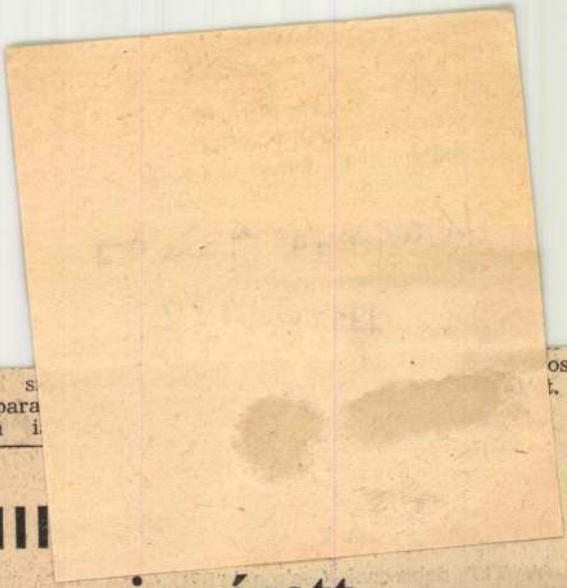

kérem a s… os
galmas para… t.
ságot nem i…

III… vizsgázott

Tanévzárás a dolgozók általános iskolájában

(Tudósítónktól)

A … általános iskolá-
jár…
vas…
ter…
G…
tó…
a…
e…
n…
é…
l…

96-an jó tanulmányi eredmé-
nyükért könyvjutalmat kap-

…ilön köszöntötte az iskola
…gatója azt az 534 dolgozót,
… ebben az évben fejezték
…általános iskolai tanulmá-
…ikat. Hosszú esztendők
…rgalmas munkájának ered-
…nyeként jutottak el idáig,
…remélhetőleg hirdetői, szó-
…ólói lesznek üzemeikben, a
…unkások körében a tovább-
…nulásnak. Kakucsi Géza
…vtárs beszéde végén megkö-
…önte a társadalmi szervek,
… üzemek, vállalatok támoga-
…sát, a tanári testület segít-
…ségét, s a dolgozók helytállá-
…át.

…ünnepi beszéd után a

jellegű munkák színvonalát
jutalmazta a *kiváló kör* cím
adományozásával. Azokat a
munkákat tehát, melyek össze-
gező, leegyszerűsítő szemlélet
eredményei, mesterségbeli tá-
jékozódások és hosszú, kitartó,
részletes tanulmányok előzték
meg. Ezért fogadjuk el és
érezzük a kiállítás *minden al-
kotását hitelesnek.*

A kiállítás által bizonyított
eredmények az alkotók után
elsősorban Bíró Lajos és Fél-
egyházi László festőművész ta-
nárok kitartó munkáját dícsé-
rik.

—i—s

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

Kapcsa János

TAVASZ ELŐTT NYÍRACSÁDON

1021

VILLANY

Ha besötétedik, az ember villanyt gyújthat, egyetlen gombnyomással beutazhatja a világot a tv segítségével. Ha főzni akar, bekapcsolja a villanyresót. Ha vasalni akar, bedugja a konnektorba a vasaló zsinórját...

...Ha van villanyvilágítás.

De ha nincs?

A Buzita-tanyaiak sokat tudnának erről mesélni, de már inkább arról beszélnek, hogy nemsokára megjön hozzájuk is a fény, hogy a tavasz meghozza a kis tanyára a világosságot. Nem csoda, hogy nagyon várják itt a tavaszt.

Buzita-tanya Nyíracsádhoz tartozik. A faluban már van villany, sőt törpe vízmű is, ami szép terveket ébreszt: egyszer eljön az idő, amikor nem kell vödörrel, kancsóval a kútra járni, csak odalépni a csaphoz, a konyhában, a fürdőszobában, s kinyitni. Ez is — mint minden — távoli tervnek tűnik ma még, s van, aki hitetlenül csóválja hallatára a fejét. Pedig sokszor bebizonyosodott már a hitetlenek előtt, hogy a falunak, a falu lakóinak egyre jobb, könnyebb élete valóság. Sokan nem hitték volna, hogy a háziasszonyoknak nem kell majd minden fűtéskor tüzet rakni, fát vágni, szenet cipelni hozzá a kamrából, hanem elég lesz mindehelyett egy szál gyufa, amely meggyújtja a gázt. Palackos gáz már nagyon sok nyíracsádi házban van. S hogy a tűzhelyek meghibásodása ne okozzon bosszúságot, a tanács most szerződtetett egy községi víz- és gázszerelőt.

ÓVODA

A tavasz a cselekvés, a tervek megvalósulásának, a munkák megkezdésének évszaka. Nyíracsádon is számos dolgot a tavasz megérkeztéhez kötnek az emberek. Az elmúlt évben megkezdődött egy napközis óvoda építése a községben. Nagy szükség van rá, mert sok édesanya dolgozik, s nyugalma csak akkor van, ha olyan biztos, jó helyen tudja a gyermekét, mint az óvoda. Az ötven kisgyermeket őrző, nevelő óvoda az idén elkészül. A község lakói elhatározták, hogy mire a gyermekek birtokukba vehetik az új épületet, megszépítik a környékét: parkot teremtenek köré. A társadalmi munkát vállaló nyíracsádiak az erdészettől kapnak fenyőt, s ahogy az idő engedik, elkezdik a park készítését. Hogy valóban szép és kedves park lesz, abban mindenki biztos lehet, ha megnézi a községi tanács előtti parkot, amelyet szintén társadalmi munkában készítettek a lakosok.

Nyíracsádon sportszerető emberek, fiatalok élnek. A futballcsapatnak népes szurkolótábora van. E népes tábor elhatározta, hogy öltözőt épít a futballpályán. A tanács megvásárolja hozzá az anyagot; a szurkolók pedig elvállalták a felépítését. Tavasszal itt is megkezdődik a munka.

A BOLTOKBAN

Ahogy a fű kibújik a földből, rügyet bontanak a fák, kitárják szirmaikat a virágok, úgy szépülnek, új ruhába öltöznek az emberek. Elteszik a télit, előveszik a tavaszi ruhákat, s ilyenkor majd minden háznál vásárolnak is egy-két tavaszi holmit. Volt idő, nem is olyan régen, amikor egy-egy tavaszi vásárlás költségeit megtetézte a vonatjegy is, mert ha szép holmit akartak venni a lányok, asszonyok, bizony Debrecenbe utaztak. Ma már erre nincs szükség. Sokan azzal büszkélkedtek, hogy a község boltjaiban — méteráru-, ruházati-, cipőboltban — könnyebb szép holmit vásárolni, mintha Debrecenben rójják az utcákat, járják az üzleteket. Már most ott vannak az üzletekben a legújabb szivacskabátok, kosztümök, üde, tavaszi színű pulóverek, az új divatnak hódoló alacsony- és magassarkú cipők.

A tavasz együtt jár a kirándulásokkal is. Sok fiatal a zárszámadáskor kapott összeget meg az évben megtakarított pénzét motorkerékpár-vásárlásra szánja. A vegyesiparcikk-boltban bő választékot találhat motorkerékpárokban, robogókban. Ugyancsak bő a választék a televízióban. A községben minden második házban felszerelték már a tv-antennát. Csak ebben az évben harminc család lépett a tv-nézők sorába.

MŰSOROK

A kultúrotthon is szép programmal készül a tavaszra. A gyermek és felnőtt irodalmi színpad tagjai már lelkesen próbálják új műsorukat, amellyel március 15, március 21, április 4, május 1 ünnepére készülnek.

A községben százötven színházi bérletes van, ők is várják a tavaszt, mert a Csokonai Színház két előadásában gyönyörködhetnek majd. Áprilisban két irodalmi est lesz, ugyancsak ebben a hónapban láthatják majd a község lakosai Kapcsa János festőművész kiállítását. A lányoknak, asszonyoknak divatbemutatóval kedveskedik tavaszi ajándékként a kultúrotthon. Tizenhat ismeretterjesztő előadást rendeznek a tavasz folyamán.

TERVEK

Nyíracsád tervekkel felkészülve várja a tavaszt. Minden embernek megvan a maga terve, és megvannak a közösségi tervek is. Persze, sokkal több van annál, amit itt felsorolhattam. A közösségi tervek között szerepel például egy nagyon szép és nehéz vállalkozás is. A községben tizenöt írástudatlan ember él. Tizenöt lelkes ember vállalta, hogy megtanítják őket olvasni, írni. Ha mind nem is, de biztosan lesz közülük olyan, aki a jövő télen újsággal vagy tollal a kezében gondol majd vissza erre a tavaszra... De nemigen felejti el 1968 tavaszát az a tizennyolc nyíracsádi család sem, amelyik most fogja lerakni új háza, új otthona alapját, sem az a huszonegy nyíracsádi asszony, aki kisgyermeke születésével ünnepli a legszebb évszak beköszöntét.

Juhász Judit

HAJDÚ-BIHARI
Világ pr
NAPLÓ
A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

XXV. ÉVFOLYAM, 56. SZÁM • ÁRA: 80 FILLÉR • 1968. MÁRCIUS 7., CSÜTÖRTÖK

Jóváhagyta idei tervét a megyei tanács

A Hajdú-Bihar megyei Tanács szerdán délelőtt ülést tartott. A megyei tanács ülésén megjelent *Karakas László*, a megyei pártbizottság első titkára, *Kiss Dezső*, a közlekedés- és postaügyi miniszter helyettese, *Pálosi Miklós*, a Minisztertanács Tanácsszervek Osztályának munkatársa.

A tanácsülésen *dr. Bujdosó János* tanácstag elnökölt. Első napirendi pontként *dr. Ambrus István*, a végrehajtó bizottság elnöke terjesztett elő beszámolót az 1967. évi munkaterv végrehajtásáról és a megyei tanács 1968. évi munkatervének tervezetéről.

Csaknem egy éve annak, hogy a múlt év március 19-én, újjáválasztották a megyei tanácsot. Az elmúlt egy esztendő alatt a tanács, a végrehajtó bizottság, az állandó bizottságok jelentős munkát végeztek a köz érdekében. Az egy év alatt végzett munka időarányos részét képezi a megyei tanács négyéves ciklusprogramjának. Az egy évre eső feladatokat összességében sikerült végrehajtani.

Az első év terve

A megyei tanács és a végrehajtó bizottság napirendjeinek kialagyei Tanácsával, és a megyei nőtanáccsal.

A négyéves ciklusprogramban meghatározott feladatok végrehajtásának előkészítése szempontjából lényeges több terv elkészítése. A múlt évben elkészítették a tanács középtávú tervének javaslatát, a negyedik ötéves és a hosszútávú lakásfejlesztési terv részletes számítási anyagát, tárgyaltak az 1968 70 évi iparfejlesztési koncepciókról, kiemelten foglalkoztak a városok fejlesztésével.

A beszámoló ezután részletesen ismertette az egyes ágazatok múlt évi terveinek végrehajtását. Majd dr. Ambrus István előterjesztette a megyei tanács, a végrehajtó bizottság és az állandó bizottságok 1968. évi munkatervének tervezetét. Ezután megkezdődött a vita, amelyben többek között felszólalt Karakas László elvtárs is.

A megyei pártbizottság elismerése

Karakas elvtárs a megyei pártbizottság elismerését tolmácsolta a megyei tanácsnak a múlt évben végzett munkájáért. A megyei tanács ciklusprogramjának időarányos része teljesítve van — mondotta — a továbbiak végrehajtása is biztosítottnak látszik. A tanács a megye területén eredményesen segítette a IX. kongresszus célkitűzéseinek megvalósítását. A tanácsi munka az elmúlt évben is sokat fejlődött. A választott testületek önállóbban végzik munkájukat, és jobban figyelembe veszik a helyi sajátosságokat. A múlt év sok és nehéz feladata mellett a különböző szintű tanácsok az állandóan

közlekedéspolitikai koncepció megyei végrehajtásának ütemtervéről terjesztett elő anyagot. A napirendi pont vitájában felszólalt Kiss Dezső miniszterhelyettes és Karakas László elvtárs is.

Dr. Kolozsvári Lajos, a végrehajtó bizottság titkára az 1967. évi választások során tartott jelölő gyűléseken elhangzott közérdekű bejelentések, panaszok intézéséről terjesztett elő jelentést. Mindkét előterjesztést a megyei tanács vita után elfogadta.

A szerdai tanácsülés hagyta jóvá azoknak a társadalmi munkásoknak a névsorát, akik a múlt évben kiérdemelték a „Társadalmi munkáért" kitüntető jelvényt és oklevelet. A megyei tanács a múlt évben végzett társadalmi munkájuk elismeréseképpen 133 Hajdú-Bihar megyei lakost a kitüntető jelvény arany-, 239-et az ezüst-, 336-ot a bronzfokozatával jutalmazott. Elismerő oklevelet kapott 191 termelőszövetkezet, vállalat, illetve intézmény.

Az interpellációk után a megyei tanács ülése dr. Bujdosó János zárszavával véget ért.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

Kapcsa János

1968 MÁR 2 4

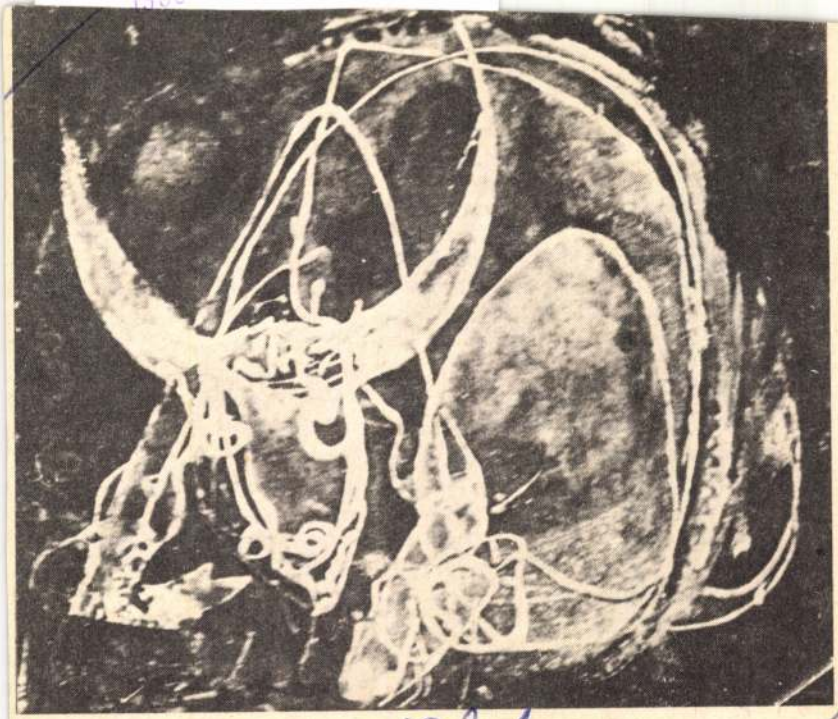

Kapcsa János: BIKA

1021

Népszerű indulójuk szerint is: munkásőrnek egy baja, miért nincs három élete. Egyiket a pártnak adja, másikat a párja kapja, harmadikat kedves fegyvere".

Megosztják életüket.

Hajdú-Bihar munkásőrei, társadalmi rendünk önkéntes fegyveres testületének tagjai is ott vannak a termelőmunka különböző területein. Találunk közöttük mérnököt, orvost, esztergályost, tsz-tagot. Tevékenységük alapján sokan kiválódolgozó-jelvényt, -oklevelet kaptak, többen kormánykitüntetésben részesültek. Kiveszik a részüket a társadalmi életből. A munkásőrökkel együtt dolgozik Hárász Gyula országgyűlési képviselő, sok közöttük a tanácstag.

Ott találjuk őket az ünn gek rendjének biztosításában. vannak hű fegyvertársaikka rendőrséggel együtt a közrer közbiztonság védelmében. É szólít a parancs, együtt indul határőrökkel portyaszolgál járőrözésbe, a határsértő felku sára. Acélszürke egyenruhá megismerték mindenütt. Hisz munkásőr együtt él munkástá val, elvtársaival, együtt dol a jobb eredményekért, társac rendünkért.

... És ha szólít a parancs van e rend védelmére is, kez fegyverrel. Fiatal ez a test nemrég ünnepeltük fennállás tizedik évfordulóját. Ám fiata ra ellenére is jó tapasztalato rendelkezik. A párt irányítás

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ALFÖLD

1971 JÚN

[illegible] világítja at a marxista világnézet, akik rendelkeznek annyi ismerettel és gondolkodáskultúrával, hogy a tapasztalat és elméleti tudás hiányait képesek a lényegre vonatkozóan intuitív úton is kiegészíteni.

Ezek a maximális követelmények. Ezt a maximumot fejlődő, differenciálódó valóságunk követeli.

THURÓCZY GYÖRGY

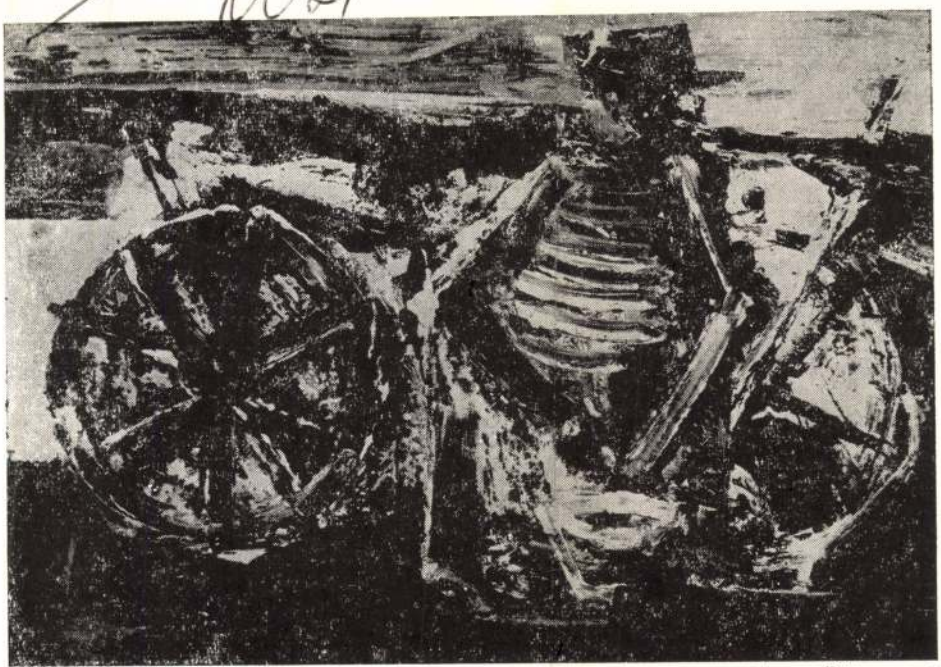

Kapcsa János: Ülő paraszt

Kapcsa János

ismertetésnek és a megismerésnek ezt
egyes alkotók, sem az alkotói közösség
kozik ki ilyenkor. Szerencsés esetben
sora. Utalásokat a tematikára, a módsz
nagyságrendjére végül.
Ennek megfelelően sem részletező kri
lalkozhatom. A semleges ismertetés v
megoldásnak az tetszik, hogy bizonyos
felelő nézőpontnak e kisebb alkotói közösség, illetve egész képzőművészetünk szembesítése kínálkozik. Természetesen a tipikus jelenségek keretei közt csupán.

2.

Ha legáltalánosabb tulajdonságát kellene megneveznem napjaink magyar képzőművészetének, a *differenciálódást* választanám. Tematikában, módszerben, technikában, műfajban, hangnemben rövid idő alatt megsokszorozta magát a festészet és a szobrászat. Elsősorban azért, mert tudomásul vehette és vette a kor „parancsát". Azt a fontos tényt, hogy napjaink embere végtelenül sokfajta viszonyt alakít ki a valósággal. Tapasztalatai, ismeretei, tevékenysége mind mélyebbre hatolnak s mind szélesebbre terjednek. Ennek érvényt kell szerezni a képzőművészetben, a képzőművészeti megismerésben is. Másrészt a technikai civilizáció fejlődése elérte azt a fokot, hogy az esztétikumot szinte valamennyi területen megvalósíthatja, következésképp igényli. A művészetnek mind több civilizációs igényt kell kielégítenie a belsőépítészettől az ipari formáig, a városi terek díszítésétől az információig.
Ehhez igazodva változott meg a képzőművészet szerkezete. Nem szegényedett, hanem gazdagodott természetesen. Hagyományos típusát a *leíró* – természetnyelvű, látványt követő – művészet képviseli. Mellette foglal helyet a *kiemelő* – neorealista – irányzat; az, amely a tapasztalati valóság egyik vagy másik tulajdonságát emeli ki, a mozgalmasságot, a szerkezet rendjét, a jelképes látomást például. A harmadik típusba az *elvonatkoztató* – non-figuratív – törekvések tartoznak; ezek a tapasztalati valóság helyébe a színek, a formák, az arányok önálló és öntörvényű világát állítják. Végül a negyedik ágazat az *alkalmazott művészetet* foglalja magában: megtalálhatjuk itt a három alapvető típus megannyi elemét, de nem önálló műalkotás formájában, hanem a

melynek megközelítését, fokozatait figyelheti meg a kiállítás látogatója. A groteszk, a szánnivaló, a poétikus és az ellentétes érzelmekből összetett jelenség egyformán érdekli. A szolidaritás, a témával történő azonosulás felfogásának alaptörvénye. Elképzelhetetlen nála a rideg tárgyilagosság, a lejegyzés módszere, a látvány-regisztrálás, – az a magatartás, amely a művészt végül is kívül rekeszti saját képeinek világán.

Aki végignézi fáradt öregjeit, megsüppedt házait, háromkirályokká varázsolt vagy egyszerűen csak leültetett parasztgyerekeit, bánatos tehénkéit, a hófogókkal körülzárt tanyáit, csendéleteit és lüktető, sötétből elővillanó aktjait, – felismerheti a látványok egyszerűsödésének, jelekké, jelzésekké alakulásának folyamatát. Egy életérzés summázásának ünnepélyes pillanatában azt is megtudhatja, mely pontokon válik el ez a festészet az elődök munkásságától, s a leíró drámaiság hol csap át napjaink örvénylő, sistergő valóságába.

Ellentétes erők ütköznek meg néha képein. Közelnézetbe hozott, szomorú parasztgyermekek szemében az értelem ájult megrendültséggel párosul. Évszázadok arcokba merevedett mozdulatlansága egyszerre csak démonikus táncba fordul. Egyértelmű ezeknek a képeknek érzelmi-tartalmi jelentése. Az alig jelzett háttér az irreális létbe emelné, de a hétköznapi mozdulatok, a jellemzőt kiemelő testtartás és a lélekrajz eltéphetetlenül a földhöz, a környezethez kapcsolja alakjait. A lendületesen felrakott színek, a sötétzödek és a szürkék, a világoskékek és súlyos vörösek a hamis atmoszférától megfosztott formát kirobbanó energiával telítik. Kevés motívummal is mozgalmassá teszi kompozícióit. Az emberek, állatok és a táji, csendéleti elemek hullámzanak a képen, a főszólam mégis töretlenül ível felfelé. A kép részletei aláhúzzák a mozgást vagy szembeszegülnek a központi elrendezéssel; az egymásba metszett s egymással viaskadó elemek a diagonális vagy asszimetrikus szerkezet egyensúlyát szolgálják. Kis- és középméretet választott mondanivalójához, és a puritán, csillogástól mentes olajtempera anyagát. Mindkettő a feszültséget fokozza. Különös expresszív kifejezés árad ezekből a magukra maradt asszonyokból, ácsorgó vagy mélázó gyerekekből. De hasonló szenvedély sűrűsödik a köcsögök, drapériák, gyümölcsök rálátásos kompozícióiban is. Az elnevezésre rácáfolva nem csendesül meg bennük az élet. A tárgyak az ember szolgálatának sokrétű izgalmas funkcióját is magukban rejtik.

A budapesti bemutatkozó kiállítás retusálás nélküli, valódi portrét adott Bíró Lajos törekvéseiről, határozott festői világnézetéről. Nem restellte a kompozíciós gondolat kibontakozásának, a forma tökéletesedésének minden fázisán végigvinni a látogatót. Tárlata talán a szélesebb közönség soraiban sem keltett értékéhez mért visszhangot, s a kevésbé látványos összeállítás a fásultabb, szenzációra éhes kritikusokat is visszatartotta az örvendezéstől. Ez azonban nem változtat munkásságának objektív értékén. Bíró Lajos különleges festőkarakterrel gazdagítja, s expresszív formafeldolgozásával ki is egészíti a kortársi magyar művészet összképét.

D. FEHÉR ZSUZSA

Kapcsa János tárlata

A TIT Csokonai Klubja ez év áprilisában másodízben rendezte meg a fiatal debreceni művész, Kapcsa János kiállítását. Emlékezve az első tárlaton bemutatott műveire, amikor – hogy az ő szavaival éljek – szinte „cibálta és tépte a papírt", meg kell állapítanunk, hogy ezt a módszert elhagyta, de stílusát frissen átmentette a mostaniba. Nem egy új „Kapcsa-műhely" áll előttünk, hanem a réginek egy megnemesített, kiérleltebb változata. Mintha mindaz, ami eddig történt, előtanulmány lett volna a mostanihoz. Kapcsa belátta, hogy az az anyaggal viaskodó, „birkózó módszer" mégiscsak erőszak volt festészete műhelyében, de amikor csinálta – úgy vallja –, mégis esküdött annak helyességére. Ez a fiatalok festői optimizmusa: hisz abban, amit vállal. S valóban: az akkor kiharcolt eredmények meglátszanak mostani piktúráján. Tehát a küzdelem nem volt hiábavaló, amit a technikai tudás megszerzéséért vívott. Azt is belátta, hogy a technikai tudás önmagában még nem döntő. Emlékeztünk arra, hogy a köri kiállításokon – a Félegyházi László és Bíró Lajos irányította studiumoknál – mindig megálltunk egy-egy minden részletében megoldott, s meghökkentően természetelvű Kapcsa-rajz előtt. Ezek a tanulmányok lépcsők voltak a jó kép-

hez, „gradus ad Parnassum", és tegyük hozzá – a *mai* szellemű képekhez és grafikákhoz.

Kapcsa János mostani festészetében a látvány csak kiindulópont. Szerkezetileg erősen megfogott képei szinte kívülről építkeznek befelé. A lényegre tömörített elképzeléseit főleg a kékre s barnára absztrahált színproblémák foglalkoztatják, az ábrázolás természetének megfelelően. Ezek a színek társulnak a vonalak telítettségével, a vonal rendet teremtő és szerkezeti szilárdságot biztosító erejével. Kapcsa János modern eszközökkel mutat rá új életérzésekre. Egyre eredetibb hangon – bár ő is, mint minden kezdő, boncolgató művész, a próbálkozások tömegével – jutott el a kiérlelt művekhez. S mindjárt azt is hozzá kell tennünk, hogy ezek a próbálkozások sohasem a stílusok közt válogató vagy kapkodó embert mutatták, hanem már egy korábban kialakított stílus technikai próbálkozásait, az anyagszerűség mérlegelését, a színértékekkel folytatott kísérleteket. Kapcsa kiállított 34 képén a figyelmes szemlélő már nem találkozik korábbi technikai vívódásaival, az őrá akkoriban jellemző tépés- és collage-technikákkal. Kapcsa most már tiszta, hagyományos festői eszközökkel dolgozik. Gyakran összefonja a technikákat: tempera, kréta, tus sokszor együttesen adják a festői és grafikai hatást.

Képeit szemlélve megállapíthatjuk, hogy egy-egy művén megcsendíti az alaphangot, vagy egy-egy színt és azt következetesen véghezviszi. Ismeri a színek egymás mellé helyezésének törvényeit. A háttér nincs külön a tárgytól, s rajzilag szervesen beépíti a figurális részt. Éles rajzú képein alig vannak távlati hatások, a levegő feloldó, módosító szerepét legtöbbször figyelmen kívül hagyja.

Kedvenc motívumai a hal, az edényekkel vegyesen elrendezett halformák. Tudjuk, hogy a halak artisztikus, végletekig leegyszerűsíthető vonalai az ókeresztény művészettől Picassoig és Braque-ig a művészek hosszú sorát foglalkoztatták. A hal zárt forma: szinte egyszerű képlet, éppen ezért sok mindent lehet vele csinálni, könnyen lehet kapcsolni más tárgyakkal, s még a környező tárgyakat is megelevenítheti.

Érdekes megfigyelni, hogyan variálja, szinte játszik Kapcsa a halak egymásnak feszülő kecses vonalaival. *Virág csedélete* oldott vörös színekkel készült. Szinte kiválik képeinek kékes vagy barnás-vörös sorozatából.

Kapcsa öntudatára jellemző, hogy régebbi dolgait nem tagadja meg. Valójában ma is azt csinálja, amit régebben, ha másképpen s módosításokkal is. Hosszasan szemlélődik több éves műveinél, mert önmagát nem tudja elhagyni. Szerencsés festői alkat ez a következetesség, ez a korán megtalált út biztonsága! S mi a további út? – tettem fel neki nemrégiben a kérdést. „További érlelés és töprengés" – válaszolta megszívlelendő nyíltsággal.

Debrecen képzőművészete az utóbbi években erős változásokon, átalakulásokon ment át. A régebbi mesterek életkora is túlmutat a hatvanon, s egyre sürgetőbbé válik a fiatalok előretörése. Hiszen városunk képzőművészetének kialakításáról, új idők új mestereiről van szó, akik már új életünk problémakörében nőttek fel, s akiktől a ma művészetének önként adódó kibontását várjuk.

TÓTH ERVIN

Szabó László grafikai kiállítása

A fiatal művész most mutatta be másodszor munkáit önállóan. Első kiállítását 1966-ban láthattuk. Pályakezdő művész számára a második nyilvános szereplés azért jelentős, hogy a bemutatkozáshoz fűzött remények beváltak-e, s az első kiállítás ígérete megvalósult-e.

Szabó László munkáit az elmúlt két év alatt gyakran láthattuk a különböző országos kiállításokon, de az Alföld, a Napló s más lapok hasábjain is, így művészi fejlődéséről, útjának állomásairól tudomást szerezhettünk. Új kiállítása, a két év alatt megjárt út teljes dokumentálása, mégis meglepetéssel szolgált azoknak, akik első kiállítására emlékeztek. Akkor ugyanis szigorú geometrikus rendbe állított kompozícióit láthattuk, melyeknek témáit a közvetlen valóság tárgyai adták. Mindez csak iskolát jelentett számára. Új lapjai nemcsak méreteikben növekedtek meg, témái is kiteljesedtek, technikai felkészültsége is gyarapodott. A kiállítás a fiatal grafikusnak a mind komplexebb kifejezésre való törekvéséről ad számot.

Új grafikáinak többsége nem a valóság primer leképzéséből fakad. Témáiban és művészi kifejezésmódjában egyaránt egyénisége sajátos vonásai kerültek előtérbe, a külső valóság konkrét elemeit a belső világ megjelenítésének rendelte alá. A kiállítás 22 tablója egy-

1968 APR 4
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kapcsa János

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

KAPCSA JÁNOS KIÁLLÍTÁSA

Kapcsa János most 28-ik éves, és fiatal kora ellenére sajátos, egyéni hangvételű festészettel jelentkezik ma megnyitásra kerülő tárlatán.

1960-ban jön végleg Debrecenbe, miután fél évet töltött Budapesten a Műemléktatarozó Vállalatnál. A Képzőművészeti Kör foglalkozásait 1961 óta látogatja, melynek ekkor Veress Géza, 1962-től pedig Bíró Lajos festőművész a vezetője. Kapcsa János kiváló készségei hamar megmutatkoznak. Eleinte a Képzőművészeti Kör évzáró kiállításain kelletnek feltűnést képei, tanulmányai, 1964-ben pedig már arra is vállalkozhat, hogy megrendezze első önálló kiállítását az Ady Endre művelődési házban. Ettől kezdve a Déri Múzeumban megrendezett őszi tárlatokon is szerepel néhány alkotásával, és több, öntevékeny képzőművészek számára rendezett tárlat pályadíját is megnyeri. 1966-ban újabb egyéni kiállítást rendeznek alkotásaiból a TIT debreceni Csokonai Értelmiségi Klubjában, ahol a formalkid kiállításokon is mindig szerepel.

A ma, vasárnap délelőtt 11 órakor megnyíló kiállítását ismét a TIT debreceni Csokonai Értelmiségi Klubjában rendezték meg, melyen teljesen új anyaggal lép a közönség elé. A tárlatot Szekeres Antal, a TIT megyei titkára, és dr. Tóth Ervin művészettörténész nyitja meg.

vélemény-kutatásra használunk. Reméljük, sikere lesz.

: 22 modell

keinkből. A Kőbányai Textilművekkel kooperálva csak exportmodelleket mutatunk be a HUNGAROTEX Külkereskedelmi Vállalat kiállítótermében.

A modellek már készülnek, május elseje után valamennyit átadhatjuk zsürizésre, utána pedig megkezdjük a kiállítás rendezését. Bízunk benne, hogy termékeink jól szerepelnek majd a hazai és külföldi közönség előtt.

épgyár: ber gépcsalád

helyen nagy sikert aratott. Három fő gépegységből és több kisegítő gépből áll. Felhasználási területe rendkívül széles. Permetezésen kívül használható szőlő- és gyümölcs-

1963 APR 2 C

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

Kapcsa János

mig, a Csáthy utca 50. számtól a 65. számig, a Malvin utca 45. számtól a 63. számig, a Mozdony és a Szárazi Ferenc utcán.

1029

Fiatal művészek kiállítása

Kapcsa János festőművész újabb alkotásaiból összeállított kiállításának megnyitására kerül sor április 21-én, vasárnap délelőtt 11 órakor a TIT debreceni Csokonai Értelmiségi Klubjában. A kiállítást Szekeres Antal, a TIT megyei titkára és dr. Tóth Ervin művészettörténész nyitja meg.

NYITVATARTÁS :

CÍM :

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1981 APR 23

delegáció tagjaival a szakszervezet széleskörű tevékenységét.

A délutáni órákban a küldöttség városnézésen vett részt, s este visszautazott Budapestre.

1021

FIATAL MŰVÉSZEK KIÁLLÍTÁSAI

Április 21-én, vasárnap délelőtt két fiatal művész kiállítását nyitották meg Debrecenben. Délelőtt 10 órakor a Megyei Művelődési Ház fotoklubjában Balogh László fotókiállítását nyitotta meg Lőrinczi György. A fiatal művész mintegy húsz legújabb fotóját mutatja be a kiállításon, amely naponta 14 órától 20 óráig tekinthető meg.

Kapcsa János festőművész harmincnégy új képét mutatja be a TIT debreceni Csokonai Értelmiségi Klubjában vasárnap délelőtt 11 órakor megnyitott kiállításán. A tárlatot Szekeres Antal, a TIT megyei titkára nyitotta meg, majd dr. Tóth Ervin művészettörténész méltatta, elemezte Kapcsa János legújabb alkotásainak művészi értékeit. A megnyitó nagy érdeklődés mellett zajlott le, amit Kapcsa János fejlődő és egyre gazdagodó művészete tesz indokolttá. Jelenlegi anyaga alapján Kapcsa Jánost a Képzőművészeti Alap tagjai közé választotta.

Még konkré
delmi képessé
nikai berende
se: követelmé
reális lehetős
herbíró képes
ve. Jelenleg r

REJTŐ JEN

ELÖRETOL
HELYÖRSÉ

Kapcsa János képei

a Fényes Adolf teremben

Ha az autodidakta szónak nem lenne manapság valami kellemetlen, kissé tán „ítélettel" is fűszerezett mellékíze, *Kapcsa* Jánost legszívesebben így jellemezném. Hisz ő — a kifejezés eredeti értelmezésénél maradva — valóban maga nevelte magát festővé, igaz, némi segítséggel, hiszen a mesterség alapfogásait mindenkinek tanulnia kell valahol, s ez alól Kapcsa sem volt kivétel: a debreceni képzőművészeti kört látogatta, hogy elsajátítsa a festés technikáját, megtanulja a festékkel, ecsettel való bánás fogásait. Az önnevelésnek természetesen megvannak a maga előnyei és hátrányai. Előnye, hogy, aki ezt az utat választja, senkitől sem kaphat recepteket, nem szerezhet magának bevált sablonokat, könnyű hatást ígérő patronokat; hátránya viszont, hogy az út, amelyre a maga feje után járó fiatal rálép, nem mindig a legegyenesebb, kanyarait és buktatóit pedig mindenkinek a maga kárán kell kitapasztalnia, könnyű tévedni, de nehéz — kontroll híján — a melléfogásokat kijavítani.

Kapcsa János a Fényes Adolf teremben rendezett mostani kiállításának tanúsága szerint már túljutott az alapozás nehézségein. Utat talált, tudja, mit akar festeni, s hogyan kell elmondania a festészet nyelvén közlendőit. Képeinek tartalmait és témáit a falu élete, a csegei emberek mindennapi környezete, munkája adja; formavilágát a posztimpresszionizmus és a tasizmus tanulságai érlelték.

A veszély azonban még nem múlt el véglegesen Kapcsa feje fölül: könnyed és hatásos anyagot választott, a tempera és a wallkyd keverékét, s a belőle épített formák, úgy tűnik, keze alatt túlságosan is hajlamosak a testetlen lebegésre. És ez a meghatározatlanság — ha nem vigyáz, ha nem fegyelmezi meg magát — könnyen fordulhat hibává, mert a kisebb problémákat, kompozíciós megoldatlanságokat, hangzásbeli zökkenőket nagyon könnyű elfedni fátylaival, s ezért felületességre is csábíthat. Reméljük, Kapcsa János élni tud majd az ésszerű önfegyelem eszközeivel, s nem választja a tetszetősebb, könnyebb, de végső soron meddő utat, hanem a jó képei által kijelölt pályán halad tovább, az *Ülő paraszt* és az *Apokalipszis* felületességei helyett a *Szarvasfej* és az *Álmosdi temetés* tendenciáit folytatva és bontva tovább festészetében.

h. gy.

Kapcsa János

Magyar Nemzet
1976. XI. 10.
4 old.

meghaladja az eredetileg előírt egy szoba, konyha használhatóságának megfelelő készültségi fokot. A lakások 11 százaléka kívül-belül *teljesen készállapotban van*, 32 százaléknál *az összes belső munkálatokat is elvégezték*, 37 százaléknál pedig a belső vakolás teljesen elkészült, csak a padló egy része maradt hátra.

Tizennégy halálos három

Rendkívül sok közlekedési baleset történt a kétnapos ünnep idején. Három nap alatt — pénteken, szombaton és vasárnap — országszerte az utakon 225 baleset, karambol volt, amelyek közül 14 halálos, 5 életveszélyes, 57 súlyos és 92 könnyű sérüléssel járt.

Sarkadon *Kovács* András 38 éves csőszerelő személyautójával elütötte *Kolozsi* István 66 éves nyugdíjast. Az idős ember sérüléseibe belehalt. A rendőrségi vizsgálat eddigi megállapítása szerint a balesetet *a személyautó műszaki hibája* okozta.

A megengedettnél nagyobb sebességgel vezette motorkerékpárját Rétság határában *Ludányi* Antal 26 éves gépszerelő, a motorral megcsúszott, nekiütközött a korlátnak és a helyszínen meghalt.

Figyelmetlenül, a megengedettnél nagyobb sebességgel vezette személyautóját *Detári* István 19 éves segédápoló és Lajosmizsén elgázolta a kerékpárján közlekedő *Pesti* József 44 éves alkalmi munkást, aki a helyszínen meghalt. A rendőrség Detári Istvánt őrizetbe vette.

Ittasan kerékpározott Papkeszi és Peremarton között *Vadas* Sándor 34 éves gyárimunkás és összeütközött egy vele szemben jövő motorkerékpárral. A baleset következtében a motorkerékpár vezetője, *Harangozó* József 17 éves villanyszerelő olyan súlyosan megsérült, hogy a helyszínen meghalt. Utasa, *Öcsi* Lajos 21 éves kőműves és a kerékpáros súlyos sérülést szenvedett.

A Kossuth Lajos tér és a Garibaldi utca kereszteződésénél dr. *Geszti* Pál Ottóné 46 éves csoportvezető, budapesti lakos személygépkocsijával nem adott elsőbbséget és a gyalogátkelőhelyen elütötte *Bíró* Lászlóné 62 éves háztartásbeli, pélyi lakost, akit súlyos sérüléssel szállítottak kórházba. A személygépkocsi vezetője ellen eljárás indult.

A XX., Dózsa György út 24. szám előtt *Gróf* József 33 éves géplakatos, budapesti lakos szabálytalanul ment át az úttesten és elütötte egy sze-

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1970 OKT 31

— Kaprsa János festőművész kiállítása ma délben nyílik meg a Fényes Adolf-teremben (Bp. VII., Rákóczi út 30.).

Kapcsa János
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

1970 NOV 18

1021

Ki az illetékes?

„Tárlat, de hol?" címen Tóth Endre költő, az Alföld olvasószerkesztője a Képcsarnok Vállalattól kéri számon Kapcsa János fiatal festőművész rossz helyen tartott, kulturálatlanul megrendezett budapesti kiállítását.

Miután a Képcsarnok Vállalatnak debreceni „illetékese" én vagyok, le kell szögeznem, hogy a Fényes Adolf Terem nincs kapcsolatban a Képcsarnok Vállalattal.

Vállalatunk minden budapesti és vidéki kiállítóterme a bírálatot elbírja, még akkor is, ha méretre kicsi is némelyik, ízléses, elegáns, kiállításainkat a rendkívül gondos megrendezés jellemzi. Csak néhány kiragadott sikerdús kiállítást említek meg a Képcsarnok Vállalat debreceni Medgyessy Terméből; Bernáth Aurél, Holló László, Szentiványi Lajos Kossuth-díjasok, Félegyházi László Munkácsy-díjas, Menyhárt József, Móré Mihály, Tillés Béla gyűjteményes kiállítása. A Medgyessy Terem falain mutatkozott be mint egészen fiatal festő 1962-ben Józsa János festő- és grafikus művész átütő sikerrel, és Bíró Lajos festőművész (Kapcsa János mestere) első gyűjteményes kiállításának megrendezésére is a Képcsarnok Vállalat Medgyessy Terme vállalkozott.

Kapcsa János festőművész — részünkről igen sajnálatosan — nem kereste a Medgyessy Teremmel a kapcsolatot, tudomásom szerint a vállalattól egyáltalán nem kért kiállításrendezést. Ennek ellenére közlöm, hogy képcsarnoki felvásárlás folytán, most is szolgálhatok igen kvalitásos Kapcsa-képekkel.

Kellemes kötelességemnek teszek eleget, amikor fent elhangzottak bizonyítására mindenkit tisztelettel meghívok Félegyházi László Munkácsy-díjas festőművész november 20-án, pénteken délután fél 6 órakor megnyíló gyűjteményes kiállítására a Képcsarnok Vállalat Medgyessy Termébe. Megnyitó beszédet mond dr. Dankó Imre, a Déri Múzeum igazgatója.

Dr. Kalós Sándorné,
a Medgyessy Terem vezetője

HIRDET

zonnal bútorozott
sa György út 14.

ő, komfort nélküli
szoba két három
kiadó. Leveleket
nás közelében"
kiadóba kérem.

TÚRCIKK

aníno jó állapot-
Érdeklődni egész
lis 4. útja 6.,

es garanciás tévé

Eladó karikahajó
varrógép. Eötvös u

Eladó dobozos vi
rógép, háromkerek
Dimitrov u. 27. I

ÁLLAT

Elveszett 110 kg-os koca sertés, aki tud róla jelentse. Ebes, tanácsháza vagy Vedres dűlő 42. Szilágyiék.

BÚTOR

Eladó egy és kétajtós

kaikert X. dűlő, partitőn. Érdeklődni keddi napokon.

Butángáz palackot veszek, resóval vagy kis tűzhellyel. Csapó u. 38. Órástelet.

Kisméretű cserép eladó. Jánosi u. 51.

Pénteken elvesztettem fete pénztárcámat gázolajgyel. Megtalálóját jutalomban részesítem. Vastag ter, Simonffy u. 30.

Kétszemélyes, teljesen új nyhr. eladó tokkal. Szonu. 17.

Felvásárolunk rádiót, t, rekamiét, háló- és nyhabútorokat, Szolgáltaa Ktsz, Hajdúszoboszló, kóczi u. 3. Telefon: 411.

Mély gyermekkocsi eladó. rga u. 17.

A kondorosi megállónál sfél hold föld kiadó. rtész Jánosné.

Bőrdíszműves üzletem gnyílt. Női táskák, ernyek nagy választékban. ös Hadsereg útja 77.

Tollat, bőrt, dunyhát ve- k. Gottlieb, Bajcsy-Zs. 55.

Eladó gyermekágy matcal és NDK sportkocsi. ndler Jenő u. 39.

Pirokkalászt veszek. Lus Imre, Nyíregyháza, nyadi u. 53.

Tennék régi kardokat, tőet és tajtékpipát. Botos sef, Báthory u. 50.

Malajkályha eladó. Kuruc 19.

Menyasszonyi ruhák, bunk kölcsönzése. Poroszlay 17. Simonyi útnál.

Esküvőkre névnapokra óbor eladó. Eötvös u. 80.

Napról napra

érdekes

hírek.

Napról napra

színes

tudósítások

a

Naplóban

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kapcsa János

Kapcsa János képei
a Fényes Adolf teremben

Ha az autodidakta szónak nem lenne manapság valami kellemetlen, kissé tán „ítélettel" is fűszerezett mellékíze, *Kapcsa* Jánost legszívesebben így jellemezném. Hisz ő — a kifejezés eredeti értelmezésénél maradva — valóban maga nevelte magát festővé, igaz, némi segítséggel, hiszen a mesterség alapfogásait mindenkinek tanulnia kell valahol, s ez alól Kapcsa sem volt kivétel: a debreceni képzőművészeti kört látogatta, hogy elsajátítsa a festés technikáját, megtanulja a festékkel, ecsettel való bánás fogásait. Az önnevelésnek természetesen megvannak a maga előnyei és hátrányai. Előnye, hogy, aki ezt az utat választja, senkitől sem kaphat recepteket, nem szerezhet magának bevált sablonokat, könnyű hatást ígérő patronokat; hátránya viszont, hogy az út, amelyre a maga feje után járó fiatal rálép, nem mindig a legegyenesebb, kanyarait és buktatóit pedig mindenkinek a maga kárán kell kitapasztalnia, könnyű tévedni, de nehéz — kontroll híján — a melléfogásokat kijavítani.

Kapcsa János a Fényes Adolf teremben rendezett mostani kiállításának tanúsága szerint már túljutott az alapozás nehézségein. Utat talált, tudja, mit akar festeni, s hogyan kell elmondania a festészet nyelvén közlendőit. Képeinek tartalmait és témáit a falu élete, a csegei emberek mindennapi környezete, munkája adja; formavilágát a posztimpresszionizmus és a tasizmus tanulságai érlelték.

A veszély azonban még nem múlt el véglegesen Kapcsa feje fölül: könnyed és hatásos anyagot választott, a tempera és a wallkyd keverékét, s a belőle épített formák, úgy tűnik, keze alatt túlságosan is hajlamosak a testetlen lebegésre. És ez a meghatározatlanság — ha nem vigyáz, ha nem fegyelmezi meg magát — könnyen fordulhat hibává, mert a kisebb problémákat, kompozíciós megoldatlanságokat, hangzásbeli zökkenőket nagyon könnyű elfedni fátyolaival, s ezért felületességre is csábíthat. Reméljük, Kapcsa János élni tud majd az ésszerű önfegyelem eszközeivel, s nem választja a tetszetősebb, könnyebb, de végső soron meddő utat, hanem a jó képei által kijelölt pályán halad tovább, az *Ülő paraszt* és az *Apokalipszis* felületességei helyett a *Szarvasfej* és az *Álmosdi temetés* tendenciáit folytatva és bontva tovább festészetében.

h. gy.

Tizennégy halálos
három

Rendkívül sok közlekedési baleset történt a kétnapos ünnep idején. Három nap alatt — pénteken, szombaton és vasárnap — országszerte az utakon 225 baleset, karambol volt, amelyek közül 14 halálos, 5 életveszélyes, 57 súlyos és 92 könnyű sérüléssel járt.

Sarkadon *Kovács* András 38 éves csőszerelő személyautójával elütötte *Kolozsi* István 66 éves nyugdíjast. Az idős ember sérüléseibe belehalt. A rendőrségi vizsgálat eddigi megállapítása szerint a balesetet *a személyautó műszaki hibája* okozta.

A megengedettnél nagyobb sebességgel vezette motorkerékpárját Rétság határában *Ludányi* Antal 26 éves gépszerelő, a motorral megcsúszott, nekiütközött a korlátnak és a helyszínen meghalt.

Figyelmetlenül, a megengedettnél nagyobb sebességgel vezette személyautóját *Detári* István 19 éves segédápoló és Lajosmizsén elgázolta a kerékpárján közlekedő *Pesti* József 44 éves alkalmi munkást, aki a helyszínen meghalt. A rendőrség Detári Istvánt őrizetbe vette.

Ittasan kerékpározott Papkeszi és Peremarton között *Vadas* Sándor 34 éves gyárimunkás és összeütközött egy vele szemben jövő motorkerékpárral. A baleset következtében a motorkerékpár vezetője, *Harangozó* József 17 éves villanyszerelő olyan súlyosan megsérült, hogy a helyszínen meghalt. Utasa, *Ócsi* Lajos 21 éves kőműves és a kerékpáros súlyos sérülést szenvedett.

A Kossuth Lajos tér és a Garibaldi utca kereszteződésénél dr. *Geszti* Pál Ottóné 46 éves csoportvezető, budapesti lakos személygépkocsijával nem adott elsőbbséget és a gyalogátkelőhelyen elütötte *Bíró* Lászlóné 62 éves háztartásbeli, pélyi lakost, akit súlyos sérüléssel szállítottak kórházba. A személygépkocsi vezetője ellen eljárás indult.

A XX., Dózsa György út 24. szám előtt *Gróf* József 33 éves géplakatos, budapesti lakos szabálytalanul ment át az úttesten és elütötte egy sze-

1969 MÁJ 2 0

VÉLEMÉNYEK

1021

az amatőr művészeti tevékenységről

Kapcsa János

Az alkotó jellegű amatőrtevékenység

E lap hasábjain — a műkedvelő művészeti mozgalomról az utóbbi hónapokban — megjelent cikkekhez a kiindulási alapot inkább az interpretáló jellegű előadóművészetek: énekkarok, zenekarok, irodalmi színpadok, néptánc és színjátszó csoportok szolgáltatták. Az eszmecsere talán kitekintést enged a műkedvelő művészeti mozgalom egy-egy területének elemzőbb vizsgálatára is. Ezért kísérelem meg alkotó jellegű művészeti ágak (képzőművészet, foto és film) sajátos helyzetéből adódó kérdések hangsúlyosabb megfogalmazását.

A festés, mintázás, fényképezés és amatőrök esetében a filmkészítés is egyéni, alkotó jellegű tevékenységet feltételez, önálló, megmaradó produkciót hoz létre.

Ezek a művészeti ágak a legegyénibb és legszemélyibb jellegűek. Jó szakmai — pedagógiai vezetés esetén a produkciókban is kibontakozik az egyéniség temperamentuma, egész személyisége, embersége, a létrehozott mű tehát az amatőr művészi önkifejeződése.

Művelt amatőr

Ennek a személyiségfejlesztő programnak alappillére a — művészeti szakkörökben, műtermekben, laboratóriumokban és lakásokon folyó gyakorlati — alkotó tevékenység. Az amatőrök festés, mintázás, fényképezés, filmkészítés közben élményszerűen ismerkednek meg az alkotás örömeivel és küzdelmeivel, „találkoznak" a világgal, keresik mélyebb összefüggéseit, maguk viszonyát a dolgokhoz, a valósághoz, teret kapnak alkotókészségük kibontakozásához.

A művészetek gyakorlati — alkotó úton történő megközelítése rendkívül érzékletes, ez az út a személyes erőfeszítések mellett számos játékos, élményszerű mozzanatot is tartalmaz, ugyanakkor kézügyességet, jó megfigyelő és lényegkiemelő készséget kíván. Ezzel a feltétellel viszont sok ember nem rendelkezik. Ha valaki tehát nem aktív művelője az adott művészetnek, eljuthat-e a műalkotás értéséig? Szerintem Timár Sándornak e folyóirat 1969. év 3. számában olvasható álláspontja elfogadhatatlan, mely szerint „igazán értője egy művészeti ágnak az, aki maga is tudja művelni".

A műalkotás (film, kép, szobor stb.) nézése is lehet aktív, tehát anélkül is válhat valakiből műértő, ha maga nem is művelője az adott művészeti ágnak. Kétségtelenül előnyös helyzetben van az, aki művelőként és műveltként egyaránt jártas valamelyik művészeti ágban. Az ilyen felkészültségű ember viszont elég ritka. Egy tevékenységi forma előnyei pedig nem szabadna, hogy felmentsék a résztvevőket a dolgok értelmi úton való megközelítése alól. A túlzott gyakorlatiasság elengedhetetlenül egyoldalúsághoz vezet, rövid távú célt ad. Az amatőr mozgalom számára keretül szolgáló szakkör programjában szükség van esztétikai, pszichológiai, történeti, tehát elméleti jellegű foglalkozásokra is, emellett vitákra, műelemzésekre, az olvasás megszerettetésére, következésképpen igényes szellemi életre! Társadalmunknak külön elismerést kellene biztosítani a művelt amatőröknek, akik gyakorlati-, alkotó és elméleti-intellektuális úton egyaránt képesek közelférkőzni a művészetek világához, az emberi kultúra régi és legújabb alkotásaihoz. Ez annál is fontosabb feladat, mivel az egyoldalú spontán művészkedés könnyen dilettantizmushoz vezet. A félművelt ember nem tudja felmérni igazi képességeit. A gyakorlati jártasság és az elméleti ismeretek birtokában levő, személyes erőfeszítéseket vállaló, művelődni vágyó ember reálisabban ítéli meg képességeit, saját helyét és szerepét a társadalomban.

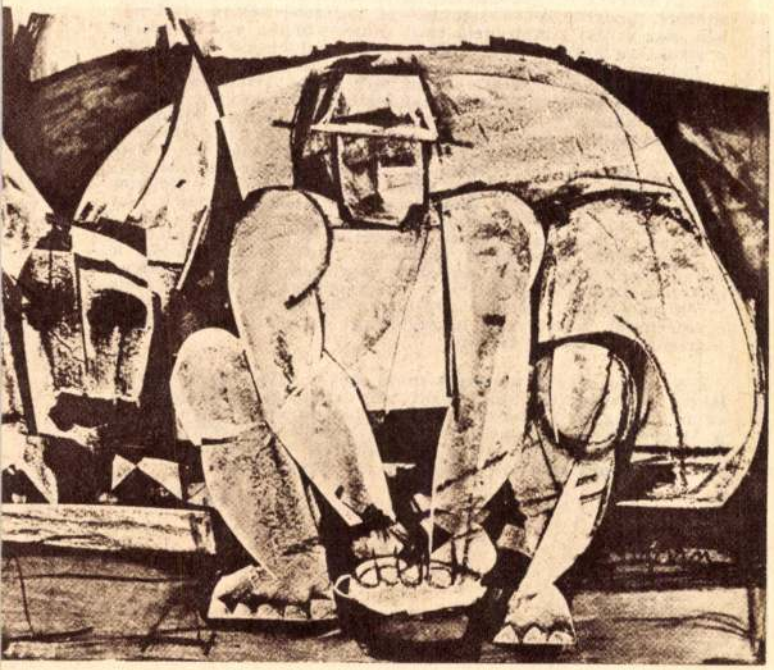

Kapcsa János: Parasztember

Amatőr és hivatásos művész

Az amatőr és hivatásos alkotók között azonosságokat és megkülönböztető jegyeket is találhatunk. Az „amatőr" és a latin „amo" (szeretek, kedvelek) szó kapcsolata azt a hiedelmet kelthetné, hogy az amatőr művészi tevékenységét különös kedvtelésből, a művészi alkotó tevékenység iránti különös szeretetből végzi. Ezzel szemben a hivatásos művészeknél ez hiányoznék? Az amatőr és hivatásos tevékenységet nem helyes szembeállítani pusztán érzelmi szempontból. A megalkotott mű fölött érzett megelégedést ugyanis közösnek kell tekintenünk mind a két csoporthoz tartozóknál.

A hivatásos művész alkotó tevékenysége egyszersmind létfenntartásának forrása is, az amatőr kedvtelésből, szabadideje nemes kitöltésére s valami belső szükség (érdeklődés) ösztönzésére folytatja ezt a munkát. A társadalmi munkamegosztás fejlődése következtében e megkülönböztetés már régen jelentkezett, a kettő között a határ viszont sohasem volt nagyon merev.

Vajon alapvető különbséget, kínai falat von-e hivatásos és amatőr kö-

a szakszervezetek épültek. A dolgozóknak ez az öntudatosabb és politikailag fejlettebb csapata fellépett a „kulturális forradalom" ellen. Már 1966 végén is előfordultak a dolgozók tömeges fellépései a huligánkodó fiatalok cselekedeteivel szemben, a pártbizottságok védelmében. 1966 decemberében Sanghájban létrehozták a „munkás vörösgárda" szervezetét, amely szembehelyezkedett a „kulturális forradalom"-mal. A dolgozók az ország több városában és tartományában megmozdultak. Szintájban például 40 ezer munkás és alkalmazott lépett fel a vörösgárdisták önkényeskedéseivel szemben. Követelték a bérek emelését, a munkafeltételek megjavítását.

A „munkás is, paraszt is" elv

1964-től széleskörűen bevezették a „munkás is, paraszt is" elv alkalmazását. Ez a munkarendszer abból áll, hogy az ipari vállalatoknál az állandó munkások egy részét felcserélik paraszti idény- vagy időleges munkásokkal. Egyes termelési ágazatokban a munkások állandó állományát 50—80 százalékban kicserélik. Az idény- és időleges munkásokat az esetek többségében a legnehezebb és az egészségre legkárosabb munkafajtákhoz veszik igénybe, és fizetésük lényegesen alacsonyabb, mint az állandó munkásoké. Az idény- vagy időleges munkások nem vehetik igénybe a társadalombiztosítás kedvezményeit.

Az idény- és időleges munkások anyagi elégedetlensége a „kulturális forradalom" folyamán felkelésekhez vezetett.

1966 decemberében Mao-Ce-tung felesége fogadta az időleges és szerződéses munkások küldöttségét, és éles kritika alá vette a Kínai Szakszervezeti Szövetséget és a munkaügyi minisztériumot.

A következő napon a szakszervezeti szövetséget feloszlatták. Ettől kezdve a kínai szakszervezetek megszűntek az ország életében szerepelni.

1967. január 11-én nyilvánosságra került a „Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának tájékoztatója az ökonomizmussal szemben folyó küzdelemről". Az „ökonomizmus"-sal szembeni harc folytatásának szükségességéről szóló nyilatkozattal lépett fel — egyebek között — egy bizonyos „Össz-kínai szakszervezeti szövetség forradalmi egyesülése" is. 1967. március 22-én tartották Pekingben a „forradalmi munkások és alkalmazottak" képviselőinek konferenciáját. A konferencia határozata kötelezte a „forradalmi munkásokat és alkalmazottakat", hogy „folytassák a küzdelmet az ellenforradalmi ökonomizmussal szemben", és megtiltotta, hogy „önkényesen megváltoztassák" az anyagi létfeltételekről, a fizetésről és a munkások és alkalmazottak munkafeltételeiről hatályban levő előírásokat.

A vezetés megkísérli, hogy Mao-Ce-tung hű követőiből egy olyan új szervezetet hozzon létre, amely szófogadó fegyver lehet.

A „proletár forradalmárok" elkeseredett támadásnak vetik alá az anyagi érdekeltség, a tömegek érdekeiről való gondoskodás lenini elvét. A tömegek jóléteért folytatott küzdelmet a „proletár forradalmárok" úgy mutatják be, mint „százszázalékos ellenforradalmi ökonomizmust", mint „sztaniolba csomagolt lövedéket".

A Mao-csoport megállapításai égbekiáltó ellentétben vannak a szakszervezetekről szóló marxista—leninista tanítással. A pekingi vezetők kísérlete, hogy a dolgozóknak egy olyan tömegszervezetét hozzák létre, amely feltétlenül támogatná Mao-Ce-tung politikáját és elveivel összhangban tevékenykednék, nem járt eredménnyel. Erről tanúskodik a munkásosztály mind határozottabb ellenállása a „kulturális forradalom"-mal szemben, fellépése az élet- és munkafeltételek megjavításáról szóló követelésekkel. Az élet azt mutatja, hogy a munkásosztály soraiban fogalmazódik Mao-Ce-tung munkásellenes politikájának elutasítása.

50 ÉVES
a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet

Az első világháború után 1919-ben alakult meg a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet, olyan nemzetközi helyzetben, amikor Oroszországban már győzött a forradalom, Magyarországon létrejött a Tanácsköztársaság s forradalmi megmozdulások söpörtek végig Európán. Kezdeményezői azzal érveltek, hogy a Szervezet javíthat a dolgozók súlyos szociális helyzetén. A világosan ki nem mondott cél azonban az volt, hogy a tőkések bizonyos szociális engedményei ellenében a Szervezet működjön közre a munkásosztály forradalmi hangulatának és megmozdulásainak leszerelésében.

Történetének szakaszai:

1. A szervezet fejlődésének első szakaszában — 1919—1934-ig — csupán kapitalista államok voltak a tagjai (megalakulása időpontjában 44 ország). A szervezet akkor elsősorban normaalkotó munkára törekedett, többek között a munkaidő, a nők és fiatalkorúak munkakörülményei, a munkanélküliség és a társadalombiztosítás tekintetében. E kérdések rendezetlensége miatt volt ugyanis a legszélesebb a munkásosztály elégedetlensége abban az időben.

2. 1934-től számíthatjuk a Szervezet fejlődésének második szakaszát, amikor az első szocialista ország, a Szovjetunió képviselői és az osztályharcos szovjet szakszervezetek is bekapcsolódtak munkájába. A Szovjetunió — egyedül és kedvezőtlen körülmények között is — igyekezett pozitív irányba befolyásolni a Szervezet munkáját. Mindent elkövetett ezen a fórumon annak érdekében, hogy mozgosítsa a világközvéleményt a fasizmus, a világháború fenyegető veszélye ellen.

3. 1945-től következett a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet tevékenységének legeredményesebb szakasza. A fasizmus veresége után létrejött a szakszervezeti világmozgalom egysége, megalakult a Szakszervezeti Világszövetség, s a reakció erői világszerte védekezésbe szorultak. Ebben az időben több nagyjelentőségű munkaügyi egyezményt fogadott el az NMSZ, így a szakszervezeti szabadságjogokról és a szakszervezeti jogok védelméről, a szervezkedési szabadságról és az „egyenlő munkáért — egyenlő bért" elvéről.

4. 1948-ban szakadás következett be a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban, és ezáltal kedvezőbb lett a helyzet a reakciós erők számára. Ebben a hidegháborúban (1954-ig) a Szervezet kongresszusain és egyéb fórumain az SZVSZ tagszervezetek képviselőit szinte nem is engedték szóhoz jutni. 1954-ben aktívabbá vált a szocialista országok tevékenysége a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetben. A reakciós erők azonban továbbra is megőrizték döntő befolyásukat. Többségüket a következő években is igyekeztek támadásokra kihasználni a szocialista országok ellen. Az erőviszonyok azonban megváltoztak, a reakciós erők fokozatosan elszigetelődtek.

5. 1960-nal kezdődött el az a ma is tartó szakasz, melyet az erőviszonyok pozitív irányú megváltozása jellemez. A nemzeti felszabadító mozgalmak sikeres harcai nyomán felszabadult országok ugyanis nagy számban léptek be a Szervezetbe. (1960 óta több mint 40 az új belépők száma, s jelenleg 118 tagállam van). A fejlődő országok természetes szövetségese, hiszen többségük vallja, hogy a nemzeti függetlenségért, a népek, a dolgozók szabadságáért és jobb életéért, a haladásért és a békéért küzdőkhöz tartozik.

A világban bekövetkezett változások fényében az elmúlt években beigazolódott, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet programja és struktúrája már nem felel meg a kor követelményeinek. A Szakszervezetnek — a szorosan vett szociális kérdéseken túl — korunk olyan alapvető kérdéseivel is foglalkoznia kell, mint a világbéke megvédése, a leszerelés szociális következményeinek, a gyarmati uralom hátrányos következményeinek felszámolása. További lépésekre van szükség a Szervezet egyetemességének, demokratizmusának erősítésére, programja és struktúrája korszerűsítésére. 1963—64-ben már az évi konferencia napirendjére tűzték a program és a struktúra korszerűsítését. Most — a Szovjetunió javaslatára — munkacsoport dolgozza fel az elhangzott javaslatokat, s az ez évi konferencia vitatja majd meg e csoportok jelentését.

Az elmúlt 50 év folyamán szakadatlan harc folyt a Szervezetben a haladó és a visszahúzó erők között. Voltak félmegoldások és visszaesések, de egy sor kérdésben pozitív eredmények is születtek. Kétségtelen, hogy megváltoztak az erőviszonyok. Sok minden köszönhető a mind gyakrabban közösen, egyetértésben — és éppen ezért hatékonyabban — fellépő munkáskülöttöknek, a munkáscsoport tevékenységének. Az elmúlt évben tanúi lehettünk annak, hogy — 19 évvel a szakszervezeti világmozgalomban bekövetkezett szakadás után — a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet genfi konferenciáján a három nemzetközi szakszervezeti szövetség együttes határozati javaslatot terjesztett be a spanyolországi szakszervezeti jogok védelmére, de már 1967-ben a három központ vezetői egyetértettek a Szervezet igazgatójával egy európai regionális konferencia összehívásában.

******

A következő évek mutatják majd meg, hogyan és mennyire lehet a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet hatékonyságát növelni a dolgozó emberek, az egész haladó emberiség javára. A Magyar Népköztársaság küldöttei, köztük szakszervezeteink képviselői — a többi szocialista országhoz hasonlóan — a jövőben is e nemes célok érdekében tevékenykednek.

Bognár Ferenc

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

zé az előképzettség, az akadémiai (főiskolai) végzettség? Amatőrök között is vannak kiemelkedő alkotótehetségek, akiknek a munkái már alig észrevehető határokat érzékeltetnek a műkedvelő és a hivatásos művészeti alkotások között. A művészettörténetből ismerjük — többek között —, a modern képzőművészet nagy előfutárai Paul Cézanne, Paul Gaugin, Vincent van Gogh autodidakták voltak. A különbség megvonásában a szakmai előképzettség bár nem lehet perdöntő, mégis szembetűnő az amatőrök többségénél a szakmai jártasság bizonyos hiánya. E „hiányt" viszont olykor pozitív előjellel is kezelhetjük. Az amatőröket ugyanis a szakismereteknek kisebb tömege terheli és helyes szakkörvezetés esetén a „mester" se nehezedik rá stílusával a „tanítványokra".

A hivatásos művészek többé-kevésbé állandóan alkotómunkájuknak élhetnek, ezzel szemben az amatőrök valamilyen főfoglalkozású tevékenységükön túl szabadidejükben élhetnek kedvtelésüknek. Ez az ellentmondás — a kenyérkereső főhivatású foglalkozás és az egyéni érdeklődés gyakori különválása napról napra növeli az amatőrök számát. Ha az emberek nem találják meg életük értelmét és célját napi munkájukban, akkor máshol keresik a megoldást. Vagy például az automatasorban elaprózott résztevékenységükért valahol kárpótolni akarják magukat, a teljesség igényével lépnek fel, valami egészre, saját lényük, önmaguk kivetítésére törekszenek. A teljes életre vágyó ember nem akar csupán élelmet előállító és fajtáját szaporító gép lenni, hanem fizikai és lelki életet egyaránt élő lény. A felszabaduló és egyre több szabadidővel rendelkező egészséges ember életigénye nem merülhet ki csupán materiális dolgokban, fizikai létezésén túl — az érdeklődési körébe tartozó művészeti ág segítségével — tudni és érezni akarja a világgal való összefüggését is.

Az amatőr által létrehozott alkotás nem tekinthető a művészetek külön kategóriájának. A közönség elé kerülő amatőr munkák elbírálásánál tehát — különösen egyéni kiállítások esetén — nem helyes különbséget tenni és alacsonyabb esztétikai mércét alkalmazni az „amatőr-művek" megítélésénél. Vannak amatőrök, akik megfelelnek ennek a követelménynek. Ezek művei számára — a hivatásosokéval azonos — támogatást kell kérni, hogy hatásukat mind szélesebb körben kifejthessék. Akadályozzuk meg viszont azokat a tehetség nélküli akarnokokat és megtévesztetteket, akik érvényesülési szándékkal át akarják lépni azt a demarkációs vonalat, amelyen túl a magasan kvalifikált művészek mellett (sőt azok fölött!) a fél- és negyedértékű „iparos-művészek", a „rekamié-festők" vagy éppen a giccselők jól megélnek. Ha jelentkezésükkor nem sikerül megfékezni ezeket az ambíciókat, túl nagy a csábítás ahhoz, hogy később pénzszerzési törekvésük megakadályozható legyen.

Az amtőrmozgalmat mindenekelőtt társadalmi jelenségnek kell tekinteni, olyan mozgalomnak, amelyben rendszeresen tíz- és százezrek vesznek részt a társadalom legkülönbözőbb rétegeiből. Ebből a szempontból érdemes talán elemzőbben kitérni egyik — e cikk témakörébe tartozó — műkedvelő művészeti ágra, az amatőr képzőművészet helyzetére.

A képzőművészeti szakkörök

A szakkörvezetés magas szakmai követelménye miatt az országban mindössze 300 képzőművészeti kör működik, évente átlagosan 10 000 taggal. Ez azt jelenti, hogy állandó fluktuáció mellett a tagoknak mintegy fele kicserélődik és 10 év alatt kb. 50 000 érdeklődő fordul meg a képzőművészeti szakkörökben.

Társadalmi, szociológiai szempontból viszonylag megbízható képünk van 149 szakkör tagságának összetételéről. Érdemes megvizsgálni, hogy kik látogatják a képzőművészeti szakköröket.

Az életkor szerinti megoszlás — többek között — azt a rendkívül kedvező helyzetet mutatja, hogy a szakköri tagok 77 százaléka 30 év alatt van. Ezen belül viszonylag nagy: 32,8 százalék a 16 év alatti tanulóifjúság aránya. Érdekes, hogy ez a korosztály a legnagyobb aránnyal, 66,7 százalékkal vesz részt a 10 000 lakosnál kisebb falvakban működő szakkörökben, és a településtípus nagyobbodásával szinte egyenes arányban csökken a 16 év alatti fiatalság száma. A képzőművészeti köri tagok foglalkozás és iskolai végzettség szerinti megoszlása már sokkal több problémát vet fel.

A szakköri tagság közel fele 48,4 százaléka tanuló! Különösen nagy az arányuk a kisebb településeken, ahol valószínűleg kevesebb népművelési lehetőség közül választhatnak. Az értelmiség részvétele is számottevő, különösen Budapesten. Nagyon rossz viszont 0,5 százalékkal a mezőgazdasági dolgozók aránya. A 10 000 lélekszám alatti településeken (pedig ezek többsége jellegzetesen mezőgazdasági falu lehet!) az értelmiség, de az ipari szakmunkásság is többszöröse a szakkörben a mezőgazdasági dolgozók számának. Nem megnyugtató a szakköri tagság iskolai végzettség szerinti megoszlása sem. A tagoknak közel egynegyede nem végezte el a 8 általános iskolát!

A műkedvelő művészeti mozgalom egyre nagyobb tömegeket von aktív művelői körébe. Valamennyi művészeti ág részvevőit számítva közel félmillió ember foglalkozik többé kevésbé rendszeresen amatőr tevékenységgel. Ennek az egyre tömegesebbé váló társadalmi szer lati — alkotó tó amatőrök produkcióinak nagy többsége (festmények, szobrok, fényképek, filmek) hőfokban és kvalitásban nem érik el megközelítően sem a műalkotás szintjét, sőt jelentős hányada tanulmány jellegénél fogva a készítő egyéni fejlődésen túl nem tölt be önálló társadalmi funkciót, megmarad a stúdium szintjén. A házi kiállításoknak, fesztiváloknak is elsősorban tanulmányi jellege van, ugyanakkor ezen túl arra szolgálnak, hogy az üzem, város, község lakói körében felébresszék a kedvet a művészetekkel való aktív foglalkozásra, terjesszék a művészeti ág formanyelvéből adódó ismereteket.

A helyesen irányított amatőr tevékenység célja egyfelől a művészetek világának és autonóm formanyelvének érzékletes megértése, az alkotóképesség, a személyiség, a szemlélet és ízlés fejlesztése, másfelől környezetükben a művészetek széles körben való népszerűsítése.

Az amatőr művészeti mozgalom ennélfogva speciális helyet foglal el művész és közönség, alkotás és aktív műértés között. A műkedvelő-művészeti mozgalom művelődési és sokoldalú személyiségfejlesztő lehetőségei miatt méltó a szakmai és anyagi támogatásra.

Bánszki Pál

rint
natőrökre

Költségvetésünkben a múlt évben 529 802,— Ft-ot áldoztunk az amatőr mozgalomra, 1969-re 543 936,— Ft-ot tervezünk. Az összeg nagy része a működésre kellett, de majdnem kétszázezer forint jutott a külföldi szereplések finanszírozására, s a kiállításokra, pályadíjakra hat-hatezerötszáz forint.

Ezen ráfordításokban az oktatók bérköltsége nem szerepel. Ha a költségvetési főösszeghez hasonlítom, mely 1969-ben 5,1 millió, úgy gondolom, nem rossz a ráfordítási arány. Megjegyzem, hogy az 5,1 millióból állami támogatás mindössze 500 000 Ft. Ebből mindjárt következik az is, hogy a költségvetéshez legsummásabb hozzájárulást a vállalat biztosítja, 3,2 millió forintot. Jelentős a fejlődés az elmúlt évekhez viszonyítva, miután korszerű négyszintes Munkásotthont építettünk elsősorban saját eszközeinkből. Az anyagi elismerés mellett a szakvezetők, hivatásos népművelők, valamint együtteseink tagjai közül erkölcsi elismerésben is részesültek a legjobbak. Az új Munkásotthon megnyitásakor kilencen kaptak „Szocialista kultúráért" kitüntetést, tizenketten pedig a „Szakszervezeti munkáért" arany, ezüst fokozatot.

Tudjuk, hogy a feltételek biztosítása tevékenységünknek csak egyik értékmérője lehet. Másik fontos feladatunknak tartjuk, hogy együtteseinkben a tervszerű, célirányos művészeti nevelés továbbfejlődjön. Ez nagyon átgondolt és sokoldalú követelmény-rendszer kialakítását igényli tőlünk és a szakvezetéstől, mert szinte valamennyi csoportunk rendelkezik művészi színvonalukat kifejező „rangos" minősítéssel; „Szocialista kultúráért" kitüntetéssel; miniszteri dicsérő oklevéllel, országos és nemzetközi fesztiválokon szerzett arany, ezüst fokozatokkal.

tásos művészek színvonalát, ugyanakkor valljuk kiegészítő szerepét, s egyes területeken pedig ma még kizárólagosságát.

A rivalizálást egészségtelennek tartom,

de szeretném mégis, ha művelődési irányítószerveink és intézményeink többet törődnének az amatőrökkel. Úgy tűnik, mintha igazságtalanul háttérbe szorulna az öntevékeny csoportok tevékenységének a TV útján történő propagálása, közvetítése. Sok népművelési formának adnak nyilvánosságot, de nem láttunk az utóbbi években műsort a díjazott együttesek műveiből. Ezáltal adósak maradunk a közönségnek, másrészt országosan a népművelőktől, együttesektől, jelentős tapasztalatszerzési lehetőséget is elzárunk. A folyóiratokban megjelenő értékes cikkek az ilyen vizuális élményt, kapcsolatot nem tudják helyettesíteni.

Ezekből a problémákból adódhat az is, hogy vannak együttesek, amelyeket külföldön jobban ismernek, értékelnek, mint hazánkban. Példának említeném 15 éve működő 40 fős Ifjúsági szimfonikus zenekarunkat, amely az elmúlt 5—6 esztendőben Karlovy-Vary-ban 6—8 napos meghíváson több hangversenyt adott és állandó szereplői voltak a filmfesztiválokra rendezett zenei műsoroknak. Sikerük osztatlan volt. A vendégkönyvben számos elismerést és szépszámú meghívást kaptak az NDK-ból, Franciaországból, Olaszországból, az NSZK-ból.

Nem tudtuk megszüntetni vagy legalább is a jelenleginél jobban csökkenteni a különböző gyárakban — intézményekben működő azonos műfajt képviselő csoportok elszigeteltségét. Kevés az olyan módszertani bemutató, ahol a produkciókat megvitatnák. A sokoldalú vita jelentősen segítené az önértékelést és a fejlődést. Mi szívesen vállalnánk a nálunk működő bármelyik együttes módszertani bemutatójával kapcsolatos technikai és szervező munkát.

Végezetül arra a fontos szerepre is felhívnám a figyelmet, amelyet az öntevékeny művészeti mozgalom a szabadidő eltöltésében betölt. Ma a szabadidő növekedése idején erre is figyelni kell, hiszen egy öntevékeny művészkedő közösség otthonosságával, foglalkozásaival, fellépéseivel a tagság szabadidejét a leghasznosabban töltheti ki, s produkcióival az üzem, település széles rétegeinek hasznos szórakozási, művelődési alkalmakat teremt. Így kell ehhez a szakszervezetnek is viszonyulnia.

Szabó Andrásné

múltjuk volt.
tságunk mun-
vékeny együt-
zás. Évenként
tsága napi-
blémájuk. Fi-
gyelemmel kísértük művészi teljesítményüket, és gondoskodtunk a lehetőségekhez mérten a működésükhöz szükséges feltételek biztosításáról.

12 művészeti csoportunk van

361 amatőr tevékenykedik a vegyes-korusban, a férfi kórusban, a női kamara-kórusban, a fúvószenekarban, az ifjúsági szimfonikus zenekarban, a fotó- és képzőművészeti szakkörben. 19 szakképzett oktató, karvezető irányítja és készíti fel az egyes csoportokat.

A csepeli szakszervezeti bizottság munkájának része az amatőrökkel való foglalkozás

1968 JUL
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ALFÖLD
Kapcsa János

1021

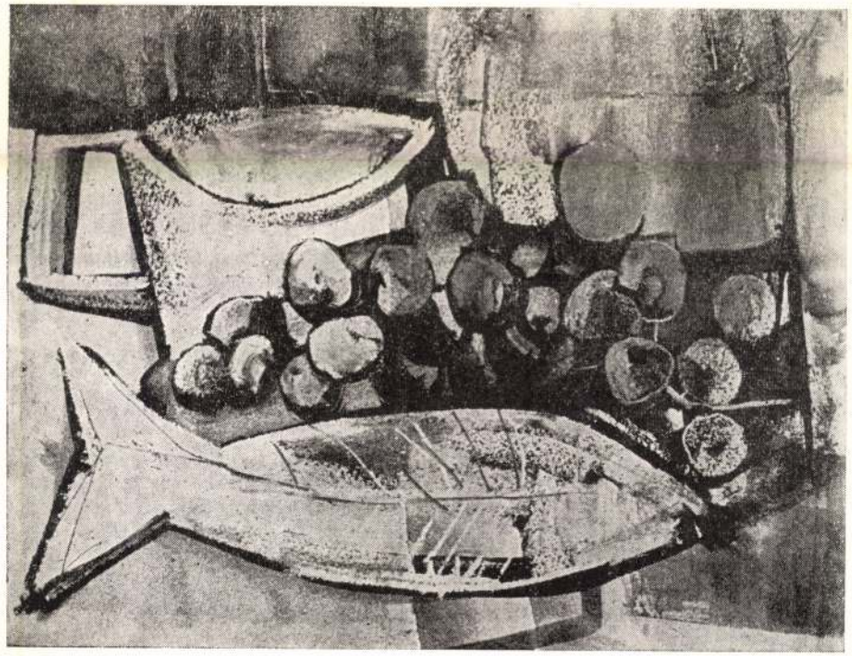

Kapcsa János: Hal szőlővel

visszaszivárog
a fehérség, a robaj, a nyálka

surlódva
egy szemcse mozog előre

megmaradt
emlékeztetőül
az érzékek számára

néha elmégy innen a halál előtt

elmulnak az esték
a tintába aranyat csöppentesz
reménytelen,
hideg érkezik

márvány

a homályban az ember
egy percet elidőz

minden nehéz, törékeny

már nem lehet messzire jutni véle, folyton
visszahull

2

régi órán *iszik a ló*

néptelen utcákon félelem
a parkban hangszerek vannak
elhallgatnak éjszakára

vödör merül
mire feljön átváltozik
forrás a homályban
drága ujj vágyik a sebre

hideg tej
puha ing simogat

nehéz s

villany
foltos g
gyürött
csónak

nyujtja
védtelen

halak őrzik a tengert

3

I.

Kupola. Beárnyékolja a szemet.
Repedt héj. Ráhúzva, rákalapálva a térre.
Folyton hámlik.
Fátlan üres tájat helyeztél ablakomba.

II.

Öböl. Nem fodrozza a szél. A nap a hegyek
mögé esett, nyilait fölfelé lövi.
A meder nem nagy.
Odalenn roncsok ragyognak.
Megtisztulva, elvékonyodva
ágaskodnak.

III.

Idáig hatoltál. Egy helyen átütötted a falat.
Egy követ viszel. Viz loccsan, ha lépsz.
Algák özönlenek az ágyba, ha lefekszel.
Rátenyerelsz egy pontra, ha elesel.

IV.

Sírás. Felhangzik a mélyből.
Kosarat fontál, de csak a vizet meríted.
A cseppekben lemezek.
Szádból lélegzeted kitépted, mint egy virágot.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

Kapcsolános
1983 APR 27.

1021

Fiatal művészek

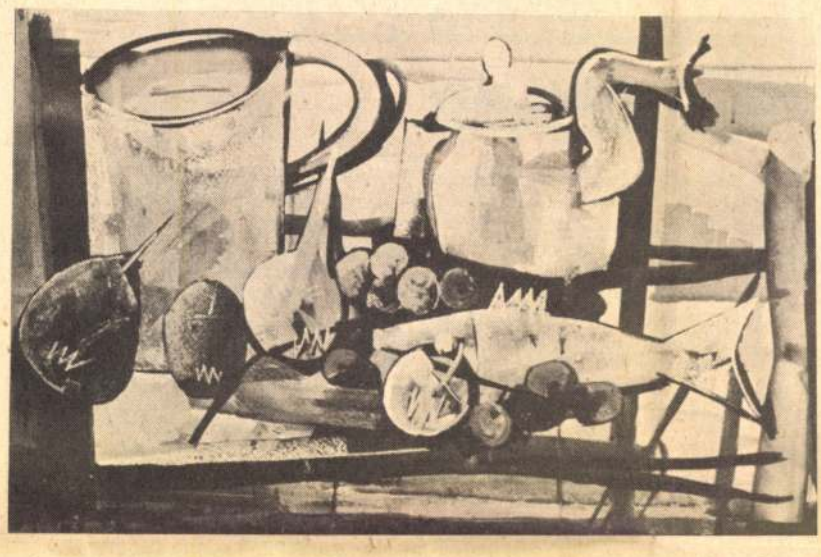

Csendélet

Kapcsa János tárlata

Kapcsa János annak a debreceni képzőművészeti körnek a neveltje, amely jelenleg a Megyei Művelődési Ház köreként működik. Hosszú évekig tanulta itt a művészi tevékenységhez elengedhetetlenül szükséges szakmai ismereteket, és művészetének ezekben a pillanatokban felmérhető eredményei határozottan bizonyítják, hogy az igazán tehetséges tanítvány nem válik epigonjává, utánzójává mestereinek. Kapcsa János sok mindent megtanult, amit fiatal kora és a lehetőségek eddig engedélyeztek számára, s mindezt feldolgozva, eszközként alkalmazva, ma már művészi egyéniséget körvonalazó, sajátos hangvételű alkotásokkal jelentkezik a TIT debreceni Értelmiségi Klubjában megrendezett kiállításán.

A fiatal, pályája elején álló művész bemutatott anyagának legkarakterisztikusabb erényei közé sorolható, hogy személyi hitele van. Nemcsak azért, mert a képek külön-külön is értékelhető elemei és ezek összessége alkotójuk habitusának művészi vetülete, hanem azért is, mert jelenlegi eredményeinek minden összetevője abból következik, amit eddig is igyekezett megvalósítani a képzőművészet eszközeivel. A várakozás, amit ez ideig bemutatott művei kiváltottak, jelenlegi tárlata alapján fokozódott. Annál is inkább, mert a tárlaton dokumentált művészet nem kelti a lezártság érzetét, igen sok lehetőséget sejtet a továbbfejlesztés, továbbhaladás megkezdett útján, amit Kapcsa János bizvást végig is fog járni.

Ami a tárlatlátogatót ezen a kiállításon indító élményként talán legkellemesebben érinti, az, hogy rendkívül „színes" képekkel találkozik. Pedig Kapcsa nem használ sok színt egy-egy kép megalkotásához, sőt csaknem kizárólag minden esetben egy, esetleg két szín árnyalataiból, variációiból „építkezik". És az egész kiállítást jellemzi a kék és a barna színek uralma. Ezeket azonban olyan ökonomikusan, sokoldalúan, bravúrosan alkalmazza, hogy képei szinte „belső világítást" kapnak, a színek igen kellemes harmóniában csendülnek össze.

Kapcsa János képei a szó nemes értelmében véve szépek, mégsem keltik a látvány idealizálásának érzetét. Mindezt a színharmóniák ellenpontjaként alkalmazott kissé szikár, dezilluzionáló, szinte aszketikus formaképletek alkalmazásával éri el. Egyaránt jellemzi ez a karakterizáló magatartás ember- és állatfiguráit, a csendéletek tárgyait és az épületeket is. Az absztrakciónak, a lényeges elemek kiemelésének egészen különös esetével állunk itt szemben, mert ellentétes eszközök alkalmazásával igyekszik esetenként ezt az eredményt elérni; néha a vonalak sűrítésével, néha csak a leglényegesebbek, legjellemzőbbek megrajzolásával.

Ha jelenlegi kiállításának minden eredményét örömmel fogadjuk és elismerjük is, szeretnénk hinni, hogy a jövőben kicsit lazítani fog műveinek jelenleg tapasztalható statikusságán. A dinamikusabb eszközök talán fokoznák műveinek hatását, és talán nagyobb lehetőséget biztosítanának mély emberi tartalmak megfogalmazására, esetleg a jelenlegi témakör bővülését is maguk után vonnák. Természetesen az egy egészen más Kapcsa-kiállítás lenne, és kérdés, hogy az öntörvényű művészi fejlődés ezt az utat fogja-e választani.

Debreceni vegyiparisták Veszprémben

(Tudósítónktól)

A Veszprémi Vegyipari Technikum KISZ-szervezetének rendezésében vetélkedőre került sor a szép dunántúli városban, Veszprémben. Az ország vegyipari technikumainak versenye zajlott le, ahol igen szép debreceni sikerek születtek.

A szakmai tárgyakon kívül szavalásban, irodalmi színpadok vetélkedésében, a „Ki tud többet a Szovjetunióról?" című vetélkedőn és kézilabda-, valamint kosárlabda-mérkőzéseken hasonlították össze tudásukat a jövő vegyészei. A szakmai versenyeken Sós János és Kohán József jeleskedett, a Szovjetunióval kapcsolatos vetélkedőn pedig Hajdú István. Az irodalmi jellegű versenyeket mind debreceniek nyerték. A szavalóversenyen Molnár Annamária, csapatban Debrecen, az irodalmi színpadok vetélkedőjén szintén a debreceniek nyertek első helyezést, amelyben nagy érdeme van dr. Simai Attiláné tanárnőnek. A férfi kézilabdacsapat harmadik lett.

Összesített eredményben végül is harmadikak lettek (két pont volt az első és a harmadik hely között) Kazincbarcika és Veszprém csapata után, maguk mögé utasítva a budapesti és nagykanizsai válogatottat.

Marossy József

Jó eredmények Hajdúböszörmény állomásán

A hajdúböszörményi állomás dolgozói évek óta eredményesen teljesítik feladataikat. Ezt bizonyítja, hogy hét éve élüzemszinten dolgoznak, s az 1967. évi forgalmi és kereskedelmi munka alapján, valamint az állomáson működő három szocialista brigád vállalásainak teljesítésével a „szocialista szolgálati hely" kitüntetés harmadik fokozatát kapták meg — írja tudósítónk, Veréb István. — A munkaversenyben is élen jártak, és a kiváló eredmények elismeréseképpen az igazgatóság és a vasutasok szakszervezetének területi bizottsága jutalomban részesítette az állomás kollektíváját, és dicsérő oklevelet adott részükre.

A reformra is jól felkészültek az állomás dolgozói, szocialista brigádjai. Jó kapcsolatot építettek ki a tsz-ekkel, ktsz-ekkel, vállalatokkal. Szállíttató partnereikkel együttműködve lényegesen több árut szállítottak el az I. negyedévben, mint amennyit terveztek. A szocialista szolgálati hely nemcsak a munkában, hanem a társadalmi életben is eredményesen tevékenykedik. A társadalmi tulajdon, a közrend és az utasok védelmében példásan dolgoznak az állomás önkéntes rendőrei, köztük is kiemelkedően dolgozik Simon György. Az állomás dolgozói szívesen vesznek részt társadalmi munkában az állomás parkosításában, tisztántartásában.

A vietnami nép megsegítésére is készek voltak a hajdúböszörményi vasutasok. Az állomás minden egyes dolgozója fél napi fizetésének megfelelő összeget ajánlott fel, és juttatott el a K 95-ös csekkszámlán Vietnamba.

eménye?

lig a Napló „Mi a munkások véleméa gazdaságirányítási rendszer reformjáztalatokról, a gondokról érdeklődtünk. ilgetések során nem kaptunk választ. lelő intézkedéseket tettek. Közérdekű an is volt köztük, amelynél még vár-

Kovács Károly, a Szakszervezetek Megyei Tanácsa közgazdasági bizottságának vezetője válaszol:

1968. január 1-től a munkába já-

Megjegyzés

Kié a művelődési ház?

Meghökkentő óhajt tárt elő egy hajdúszoboszlói levélírónk. Nem mást kíván, mint azt, hogy a városi művelődési otthonból zárják ki a huszonöt-harminc éveseket, és csak a náluk fiatalabbakat engedjék be. Mivelhogy a művelődési ház — véleménye szerint — a tizenöthuszonkét évesek szórakozását van hivatva szolgálni.

a náluk fiatalabbaknak. Vajon mindig csak jót láthatnak tőlük a tizenévesek? Csak követésre méltót? Ha őket akarják utánozni, biztos, hogy belőlük is jól nevelt, illedelmes felnőttek lesznek?

Korántsem lényegtelen kérdések ezek, még akkor sem, ha viszony- lag szűk réteget

1968 APR 11

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

KAPCSA JÁNOS KIÁLLÍTÁSA. A Csokonai értelmiségi klubban április hónapban nyitják meg Kapcsa Jánosnak, a fiatal, Debrecenben élő festőművésznek tárlatát. A program szerint a kiállításon tárlatvezetést is tartanak.

Kapcsa János

1021

Néhány gondolat Kapcsa János tárlatáról

A TIT Csokonai Értelmiségi klubja ismét érdekes kiállítással lepte meg a képzőművészet és elsősorban a debreceni képzőművészet helyzete iránt érdeklődő közönséget. Október 30-án nyitották meg Kapcsa Jánosnak, a debreceni képzőművészek fiatal generációjához tartozó tagjának első tárlatát.

Kapcsa János álmosdi parasztszülők gyermeke. Debrecenben 1960 óta él. Eredeti foglalkozása kőművessegéd. Debrecenben kapcsolódott be a képzőművészeti köri mozgalomba, melynek keretében igyekezett megtanulni mindent, ami szakmai eszköz az önkifejezéshez. Néhány alkotásával szerepelt már tavaly debreceni tárlatokon és az idei szegedi nyári tárlaton is.

A Csokonai Értelmiségi Klubban kiállított képanyagra elsősorban jellemző az ökonómia, az egység, módszerben és teljesítményben egyaránt. A látogató egyfajta expresszionizmussal találja magát szemben, ami természetelvűséget, azonosíthatóságot tételez fel, bár az említett azonosíthatóság nem látvány, hanem modellszerű. A képi hangulat sajátos megteremtése érdekében karikíroz, amit a formák torzításával ér el, de ugyanez az eszköz a képi egység megteremtését is szolgálja. Mindez fanyarságot, talán szkepticizmust, meditáló hangulatot kölcsönöz a képeknek, és valami olyan jellegű hűvösséget, ami a látványnak és a művész énjének elkülönítését bizonyítja. Mindenesetre a tárlatlátogató meggyőződhet arról, hogy ez a fiatal művész olyan utat választott, amit egyedül kell végigjárnia, s hogy mennyire járható ez az út, arra neki kell választ adni. És Kapcsa János a tárlat alapján már látszik annyira egyéniségnek, hogy bármikor képes a tanulságok levonására.

A felfokozott formateremtéssel együttjár a felfokozott színvilág teremtése, mégha ez színredukciót jelent is. Kapcsa János ezt következetesen vállalja. Képei egy-egy szín árnyalataira épülnek. Ez okozza egy bizonyos grafikai mentalitás érvényesülését különösen a fekete, fehér technikával készült alkotásokon. A színben való leegyszerűsítés pedig a formában és térben való leegyszerűsítést is maga után vonja, figuráit ezért egymásmellettiségben ábrázolja. Leginkább megfigyelhető ez a „Dolgozó paraszt" című alkotáson, az épületkompozíciókon és a csendéleteken. Mindez az ókori igények újra felfedezését juttatja a néző eszébe. Kompozíciói ezért elbeszélő jellegűek.

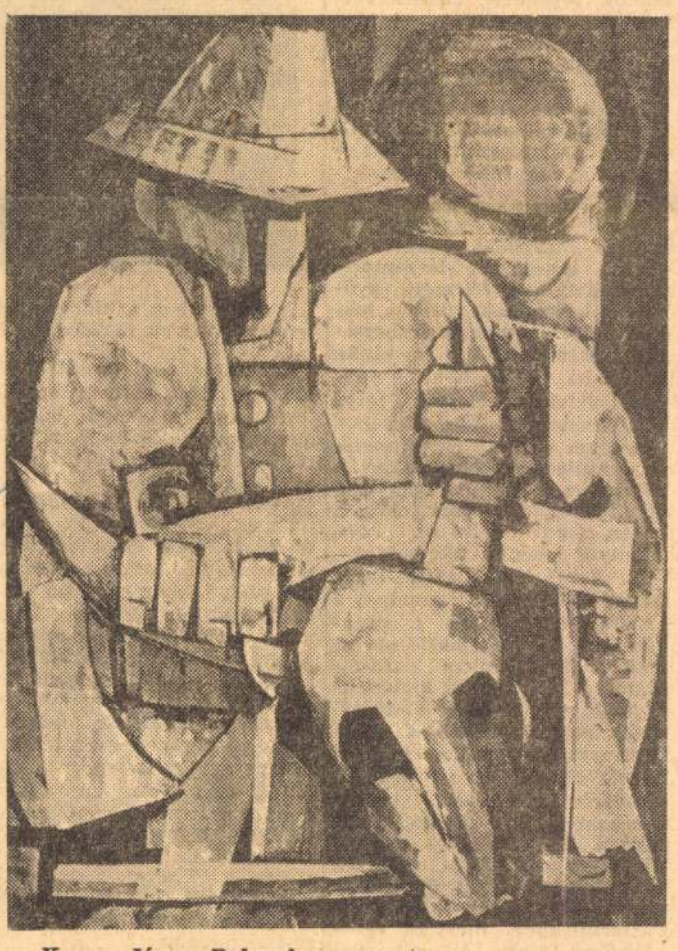

Kapcsa János: Dolgozó paraszt

Nagyon jellemző a kiállított képanyagra egy bizonyos jó értelemben vett művesség, ami a fiatal festőt klasszikus hagyományaihoz kapcsolja, bár meg kell jegyezni, hogy ez a hajlam néha negatívumokban is jelentkezhet, mint ahogy néhány évvel ezelőtt sejtetni engedte magát ez a veszély Kapcsa János munkáiban.

Szokatlan technikával készült a kiállított művek nagy része. Tulajdonképpen negatív eljárás az, amit Kapcsa alkalmaz, és bármennyire magában rejti is a modorosság veszélyét, jelen esetben nem vált öncélúvá, mindig a képi egység megteremtését szolgálja, és igen artisztikus szép felület megteremtését eredményezi. Meggyőzőbb talán akkor lenne, ha festékfelhordásával érné el ezt a hatást. Egy azonban bizonyos: ritkán lehet első tárlatos festők között olyan jó ízlésű művészt találni, mint ezt az egykori kőművessegédet.

Mindent egybevetve témagazdag és művészileg igen egységes benyomást keltő kiállítást láthat, aki megnézi Kapcsa János tárlatát.

M. V.

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
4. oldal — 1966. november 5.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPUJSÁG
1966 NOV 5

Mártírjaink emlékezün

A szabadság or minden történelmi k vértanúk áldozata sz Fájdalmas sajátja az sorsnak, hogy a béke badság olyan földből amelyet hősök, márt tatlanul meghalt emberek ki hullott vére öntözött.

Amikor 1956 októberének végén és novemberének első napjaiban hazánkon végigsöpört az ellenforradalmi lázadás szennyes vihara, a gyűlölet elszabadult vérebe a magyar nép legjobbjaira támadt. Többszörös bűnözők, züllött alakok, söpredék elemek vettek részt a gyalázatos embervadászatban s öldököltek a barikádokon. Nem önmaguk nevében tették, hanem azok bosszúját lihegték, akik a nép szabadulást kereső forradalmában alul maradtak, hatalmukat s vagyonukat vesztették.

Durva ütleget, gyilkos golyót és akasztófát szántak a véres bosszú és leszámolás szenvedélyében felizzott gyűlölködők azoknak, akik a magyar népet a maguk emberségére eszméltették, jussának birtokába segítették, s egy tiszta, értelmes életért folyó küzdelemre vezették. Ezreket, tízezreket szántak erre a sorsra, hullahegyeken át akartak hatalomra törni. A fegyveres ellenforradalom mártírjainak testén akadt fenn az ütés, amellyel a népre akartak sújtani. A mártírok arca fogta fel az ökölcsapást, amelyet a kisajátított gyárosok a munkásságra, a földjüktől megfosztott földesurak a parasztságra, a birtokukból kiakolbolított bányabárók a bányászságra akartak mérni. A mártírok nyakán feszült meg a hurok, amivel imperialista ellenségeink az egész magyar nép szabadságát akarták megfojtani. A mártírok testéről tépték le a ruhát, s ezzel az egész népet akarták lemeztelleníteni. A mártírok holttestét gyalázták meg, mert az egész népet gyalázatba akarták rántani.

A vértanúk teste földre omlott a gyilkos erőszak csapásai alatt, de estében is fölfogta a pusztító halált, amire népünk színejavát ítélték. Mártírhaláluk sok ezernyi társuk, mi több: mindannyiunk menedéke volt.

Emlékezzünk rájuk: Mező Imrére, Sziklai Sándorra, Asztalos Jánosra, Kállai Évára, Kalamár Józsefre és mind a többiekre. Akár fegyverrel a kézben, szemtől szembe álltak az ellenséggel, akár orgyilkosok áldozataivá lettek, értünk estek el a népi hatalomért vívott harcban. Meghaltak, hogy mi békére lelhessünk és szabadon élhessünk.

Kik voltak, milyen emberek voltak? A mi embereink voltak. A magyar nép hű fiai, lányai. Pártmunkások, a dolgozó emberek soraiból kiválasztott közösségi vezetők, karhatalmi tisztek és katonák. Bármely posztra állították őket társaik, szívükkel, értelmükkel, erejükkel a nép ügyét szolgálták és védelmezték. Legtöbben kommunisták voltak. Hivatásuk volt hát a nép szolgálata, s kötelességük, hogy többet fáradjanak, mint mások. Munka és küzdés töltötte be hétköznapjaikat, a közösség öröme ragyogta be ünnepeiket. Másokért éltek, és másokért haltak meg.

Emlékezzünk azokra a hősökre is, akik velük együtt haltak: a testvéri szovjet nép katonafiaira. Önzetlenül siettek segítségünkre a bajban: azért szálltak csatába, hogy segítsenek megmenteni a vandál ellenforradalmároktól mindazt, ami népünknek drága, hogy gyorsabban elmúljon fejünk felől a fehér veszedelem. Azért estek el, hogy szabad hazánk földjén ismét a békés munka szerszámai vegyék át a fegyverek helyét, hogy kihulljon a fegyver a lázadók és megtévesztett fiatal áldozataik kezéből is.

Tíz év, egy fáradságos, de biztató eredményekben gazdag évtized múlt el azóta, hogy mártírjaink friss sírhantjai felmagasodtak a temetőkben. Miközben dolgoztunk és küzdöttünk, velünk volt az ellenforradalom mártírjainak emléke, példája, szelleme. Bátorított és erősített bennünket.

Üzemben a hideglevegős tengerit tudnak raktározni

Öt esztendővel ezelőtt a betakarítás után nem szántótraktorok és vetőgépek jelentek meg a hajdúböszörményi Vörös Csillag Termelőszövetkezetnek a Miskolc felé vezető kövesút melletti tábláján, hanem az építőbrigádok láttak munkához. Öt esztendővel ezelőtt kezdték meg az átszervezés után több mint 8000 holdra növekedett gazdaság I. számú központjának az építését. Megnövekedett a termelőszövetkezet területe, viszont hiányoztak hozzá a korszerű nagyüzemi épületek, felszerelések és berendezések. Ennek lett az egyik központja a gazdaságban a most már valóságos kis faluvá terebélyesedett kerület. Kövesúton lehet végigmenni a „főutcáján", bevezették a villanyt, s az eddig megvalósult beruházás, építkezés értéke megközelíti a 15 millió forintot.

A tervszerű gazdálkodás, fejlesztés, a megfelelő alapok, feltételek nélkül lehetetlen. Öt esztendő alatt nagyon sokat pótoltak ebből a Vörös Csillag Termelőszövetkezet tagjai. A sertéstenyésztésnek, illetve -hizlalásnak a központjává vá-

MIND
NOVEMB

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAPTÖ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 SEP 27

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Debrecen

KAPUSA JANOS FESTŐMŰVÉSZ legújabb alkotásaiból nyílik kiállítás szeptember 28-án, vasárnap délután 5 órai kezdettel a balmazújvárosi művelődési központban. A kiállítást dr. Tóth Ervin művészettörténész nyitja meg.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
Debrecen

1969 OKT 9

1021

Kapcsa János kiállítása Balmazújvároson

E tárlaton már lemérhettük, hogy a 29. évében járó festő-grafikus újra rendezte s elmélyítette művészeti elveit. A régebbi Kapcsa-stílusban rejlettek „l'art pour l'art" elemek, sokat remélt a technikától, s sokat bízott virtuóz rajztudására. Miközben egyre jobban megismerte az anyag törvényeit, biztosabbá vált a vonalakkal társított színek értelmezésében. Kapcsa ma már modern eredményeit nem szélsőséges technikai játékoskodásra alapítja. Újszerű abban is, hogy összefonja a módozatokat, tempera, kréta, tus együttesen adják a festői és grafikai hatásokat. A műanyag festékkekkel kevert tempera sajátos felületi eredményeket hozott piktúrájában.

Tévedés volna azonban azt állítani, hogy egy teljesen új „Kapcsa-műhely" termékei állanak előttünk. Az igaz, hogy régebbi módszereit elhagyta, vagy nagyrészben átalakította, de múltjából minden értéket átmentett a mostaniba. Belátta, hogy az egykori, anyaggal viaskodó, „birkózó" módszer mégiscsak erőszak volt a művészet törvényeivel szemben, bármennyire igaznak érezte is a küzdelem éveiben.

Művein — zenei nyelven szólva — „megcsendít egy alaphangot" vagy alapul vesz egy színt, s ezt következetesen, túlzottan fehér-feketére vagy a kékre alapozottan, monochronisztikusan kimunkálja. Művészetének legfőbb veszélye ebben rejlik, egyre többet komponál egy színre, pedig e tárlaton is azok a képei fogják meg a nézőt, ahol a fehér-fekete-szürke számtalan átmenetébe színeket von be, lefokozva ugyan a kolorit izzását, de éppen e halk hangvétel grafikus abroncsoltsággal, a színekbe belefonódó vonalhálózattal bizonyítja egyéniségét.

Képein alig vannak távlati hatások, a levegő feloldó, módosító szerepét nem is alkalmazza. Megelőző tárlataitól visszavezetve a látottakat, megállapíthatjuk hogy vannak kedvenc motívumai, amelyek már-már kialakult jelképrendszerré álltak össze. Még ma is felmerülnek edényekkel, teáskannákkal, korsókkal, késekkel artisztikusan elrendezett halformák (*Csendélet homokórával, Csendélet késsel* stb), amelyek az ókeresztény művészettől Braque-ig annyi festőt megihlettek. Méltányolnunk kell, hogy a kontúr nem esik ki képeiből, hanem önálló, színekkel társult téralakító elemmé válik. Hiszen gyakran rá is fest a vonalra, ugyanakkor a grafika, mint szerkezeti váz, ott bujkál, fel-felbukkan képeinek szövetében, tehát nem bántóan merevítik, hanem csak „felállványozzák", biztosabbá teszik képeinek szerkezetét.

Kapcsa János: Csendélet edényekkel (Tempera)

S mi a további út? — „További érlelés és töprengés" — válaszolta megszívlelendő nyíltsággal. „De ennek a fejlődésnek úgyis magától kell jönnie. Egyébként: jobb és szebb képeket szándékozom festeni, hiszen végeredményben minden festő ezt akarja."

Kapcsa sokat ígérő piktúrájában elsősorban *színvilágának erőteljesebb kibontakozását várjuk.* Sokrétű felületi megmunkálása, s érzelmi életének dinamizmusa bizonyára erre az útra is rávezeti.

Dr. Tóth Ervin

APRÓHIRDETÉSE

HÁZ

Eladó Nyíl u. 99. számú ház egészben, vagy nagyobb családnak is alkalmas, fürdőszobás lakrész külön is. Patonay.

Eladó kétszobás komfortos, kertes családi ház. Görgey utca 7.

Két vagy háromszoba-összkomfortos családi házat nagy udvarral, melléképülettel veszek. Ajánlatokat „Őszi verőfény" jeligére a kiadóba kérek.

Eladó házrész, szoba, konyha, kamra. Sámsoni út 11.

Eladó nagyon szép nagyméretű ház. Hajdúszoboszló, kettes postahivatal, „Gázfűtés" jeligére.

150 négyszögöl telek eladó. Kishegyesi út 159. sz.

Eladó paci iskolánál (zártkertben) 1520 négyszögöl föld. Kisebb parcellánként is. Bartók Béla út 67.

Bocskaikertben, 4-es dűlőben 800 négyszögöl szőlő beköltözhető lakással megosztva is eladó. Csapó u. 41.

700 négyszögöl telek, szőlő, gyümölcsös eladó. Monostorpályi út 122.

Hajdúszoboszlón, üdülő központban telek jutányosan eladó. Ajánlatot „Olcsó" jeligére a kiadóba.

Eladó 360 négyszögöl szőlő, gyümölcsös, házhelynek alkalmas, a Zólyom utcában. Érdeklődni: Szabadság útja 49.

Külön bejáratú kis szoba 15-ével albérletbe kiadó fiatal dolgozó házaspárnak. Sámsoni út 24. A.

Külön bejáratú bútorozott szoba kiadó a Központi Egyetem közelében két vagy három értelmiségi fiatalembernek, vagy középiskolai tanulófiúnak. Október 15-re. Thomas Mann u. 44.

Külön bejáratú bútorozott szoba lányoknak kiadó. Sallai Imre u. 7. (Péterfia utcából nyílik.)

Külön bejáratú szobába diákfiút vagy dolgozó fiatalembert szobatársnak felveszek. Simonffy u. 55.

Rendes dolgozó kislányt albérlőnek felveszek. Marx Károly u. 87. Bunna Jenőné.

Külön bejáratú bútorozott albérleti szoba házaspárnak vagy két személy részére kiadó. Lugosi u. 11. Hadházi útból nyílik.

Bútorozott szobába két férfidolgozót vagy nőt fürdőszobahasználattal felveszek. Marx-lányos u. 15.

JÁRMŰ

Duna oldalkocsi, alig használt eladó. Bezerédi u. 10.

601-es Trabant eladó. Király Ferenc utca 9.

Opel 1200-as kitűnő állapotban eladó. Érdeklődni 12-959-es telefonon.

601-es Trabant Combi kifogástalan állapotban eladó. Bethlen utca 22.

felvételre keres

kőműves, asztalos és építőipari szakmunkásokat, valamint kubikosokat, rakodókat és segédmunkásokat.

Főétkezés és munkásszállás biztosítva. A vállalat 1967-ben 14 nap, 1968-ban 1 hónap nyereségrészesedést fizetett. Ötnapos munkahétben dolgozunk.

JELENTKEZÉS A VÁLLALAT MUNKAERŐ-GAZDÁLKODÁSÁN DEBRECEN, KÁLVIN TÉR 11.

MÁTYÁSNAK 26 BÖLCS TANÁCSADÓJA VOLT

Pedig a király csak lovon s hintón kelt útra. Ön már modern gépkocsin, motorkerékpáron utazik. Vajon hány tanácsadója van, amikor útra készül, járművét ápolja és gondozza, műszaki hibáit keresi vagy éppen műszaki és KRESZ-ismereteit kívánja gyarapítani?

ÖNNEK IS LEHET 26 TANÁCSADÓJA

Takarítónőt egy személyhez, heti 2—3 félnapra felveszek. Marx Károly u. 16.

HÁZASSÁG

Fiatal lány megismerkedne diplomás, magas fiatalemberrel, vagy egyetemistával házasság céljából. „Mi ketten" jeligére a kiadóba.

BÚTOR

Barokk kisméretű vitrin eladó. Bethlen utca 41.

ÁLLAT

Elveszett vörösesbarna nőstény kölyökkutya a Kerekes telepről. Mackó nevű. Megtalálóját jutalmazom. Mikepércsi út 12. Feltételes buszmegállónál.

Törzskönyvezett 10 hónapos hamis hím puli eladó. Sesztina u.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

KELET-MAGYARORSZÁG

1981 OKT 10

1021

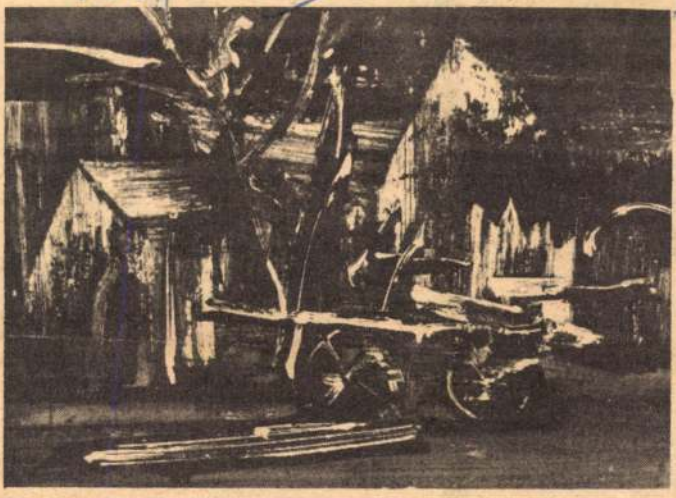

Rangos képzőművészeti kiállításnak adott otthont a Képcsarnok nyíregyházi Benczúr-terme: ezúttal Kapcsa János festőművész alkotásaival ismerkedhettek az érdeklődők. (JL.)

Új szervizc
Két hónap

Több nyíregyházi
túlteljesítette háro
éves tervét. Ezek az
várhatóan év végi ha
kül is elvégzik felada
A Nyíregyházi K
gyár az év háromne
szében valamivel tö
850 millió forint ért
méket állított elő. Ezzel a gyár időarányosan teljesítette tervét, sőt az utolsó negyedév feladataiból is megvalósított néhányat. A célokat eleve magasra állították, sikerült is tíz százalékkal többet termelni annál, amit az elmúlt év hasonló időszakában termeltek. A szilvát kivéve, mindenből elegendő nyersanyag érkezett a gyárba. Különösen eredményes volt a

adása is a jelentősebb munkák közé tartozott.

A Szabolcs-Szatmár megyei Tejipari Vállalat az utóbbi három hónapban figyelemre méltó eredményeket ért el. Ez azt is jelenti, hogy egy hónapon belül teljesítik egész éves tervüket. Az utolsó két hónapjában már pluszként termelnek. A háromnegyed év alatt 9—10 százalékkal volt eredmé-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
1982 MÁJ 8

1021

maradt szombati munkaszü- a munkahelyi szokásjogba i

KAPCSA JÁNOS: PARASZTEMBER TEHÉNSZEKÉREN

Újabb nek

PROFILVÁLTÁS ÉS „R
A BERETTYÓÚJFALU

Aki vállalkozna rá, hogy néhány évre visszamen szegyűjti az ELZETT Művek berettyóújfalui gyár cikkeket, a forrásmunkák segítségével szinte a gy történetét megírhatná. A Naplóban megjelent cikkekben szóltunk az ipartelepítés kezdetéről, a kollektíva formálódásáról, a termékszerkezet változásairól, a gazdálkodás nehézségeiről.

Megszólaltatjuk az üzemek dolgozóit, a gyár különböző vezetőit. A szerkesztőség munkatársai is sokszor elmondták véleményüket az ELZETT és annak berettyóújfalui gyára között kialakult kapcsolatról, a helyi kezdeményezésekről, a jól és rosszul sikerült veszteségcsökkentő akciókról. Az idei esztendő egyúttal újabb nekifutást jelent. Reméljük, ez sikeresebb lesz, mint a korábbiak.

Jó első negyedévet zártak Berettyóújfaluban. A 107 millió forintos termelési érték önmagában nem minősíti a munkát, hiszen máskor ennél többet is sikerült három hónap alatt előállítani. Ha azt vesszük figyelembe, hogy 500—530 — egyes becslések szerint — 600 millió forintos termelési érték előállítására „kalkulálták" a gyárat, akkor az idei első negyedév teljesítménye talán

Művek vezetői — legalábbis így tűnik — szeretnék végérvényesen rendbe tenni a berettyóújfalui gyár szénáját. Az elmúlt évben — művi szinten — elért exportáremelkedés, a jelenleg érvényes szabályozók alapján hazai piacon is áremelési lehetőséget jelent. Ebből a „lehetőségből" nagyobb részt kapott a berettyóújfalui gyár, mint a többi. Ha a piac ezt

tekesítése kerül. Az eredetileg elképzeltet sem a gyártás, sem a kivitel nem fogja elérni. Az exporthitel szabta kemény feltételek és a tervezettnél kisebb kivitel közötti eltérést némiképp az enyhíti, hogy az ELZETT-ben belső átcsoportosítást hajtottak végre.

Egy nagy, várhatóan évekig tartó munka is megkezdődött. Korábban már többször leírtuk, hogy az ipartelepítéskor nagy volt a sietség. Emiatt gyáron belül nem a technológiai műveleteknek megfelelő sorrendben állnak a gépek. A ROTO-beruházás során már a technológiai „rendcsinálás" szempontjait is figyelembe vették. Ehhez fogják igazítani a többi üzemrészt is. Néhány esztendő múlva jól elkülönített vá-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 327-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

1982 MÁJ 8

1021

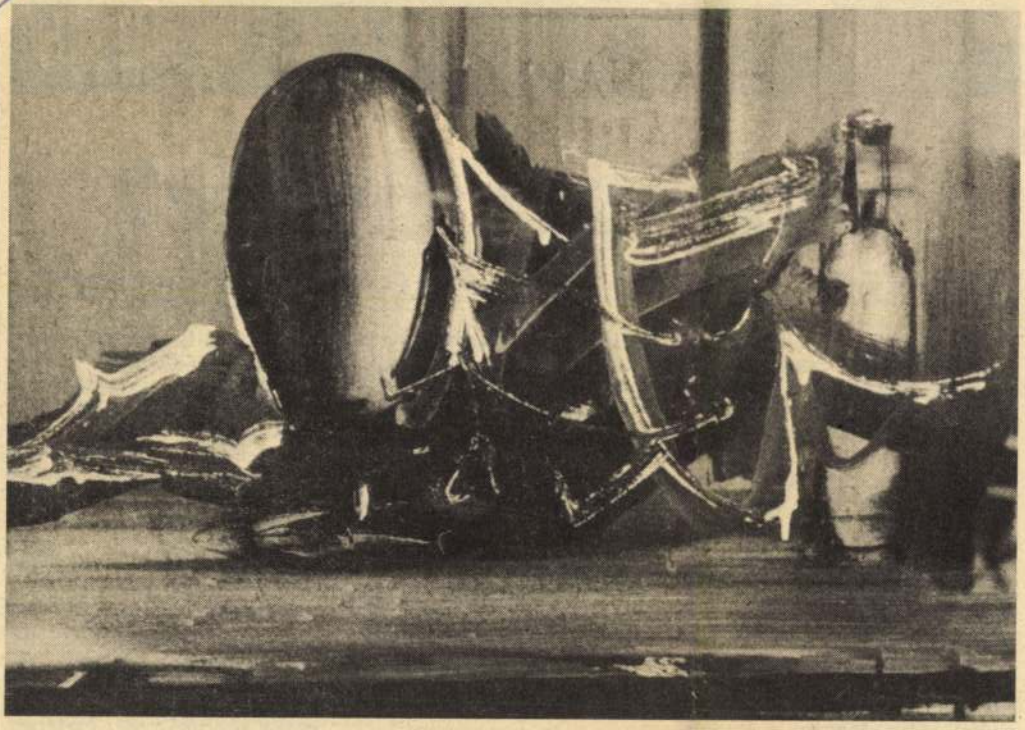

Kapcsa János festménye

TUDOMÁN

Siker vagy kudarc?

PÁLYÁZAT TUDOMÁNYOS KUTATÁSOK TÁMOGATÁSÁRA

A Magyar Tudományos Akadémia új módszerrel próbálkozott, hogy a rendelkezésére álló, központi kutatási alap néven ismert pénzösszeget valóban az arra érdemes kutatócsoportok munkájának segítésére fordítsa. Pályázatot hirdetett a magas testület, amelyre bármelyik hazai kutatóhely elküldhette önmaga által támogatásra érdemesnek ítélt témajavaslatait.

A kitűzött határidőig, 1981. augusztus 31-ig összesen 258 pályázat érkezett be — amint azt a Magyar Tudomány című folyóirat áprilisi számából megtudhatjuk. Az kutatásához kapcsolódó forráskiadási és textológiai munkálatok." Ezek a mondatok érvényesek a már lezajlott pályázatra, s a következőkre is.

Debreceni kutatók is szerepelnek a támogatásban részesülők között. Az alábbiakban sorra vesszük az egyes témákat:

Nagyérzékenységű tömegspektrométeres nemesgázanalitikai módszer kidolgozása — Berecz István, Balogh Kadosa, MTA Atommagkutató Intézete, 2,1 millió forint.

A komplexképződés szerepe a ritkaföldfémek elválasz-

Új hatásmechanizmusú nyugtató gyógyszerek kidolgozása humán gyógyászati célokra, laboratóriumi feltételek mellett — Bende István, KLTE Pszichológiai Tanszék, 600 ezer forint.

A számítástechnika alkalmazása a mezőgazdasági vállalatoknál — Tóth József, Agrártudományi Egyetem, Debrecen, egymillió forint.

A kilenc, a bíráló bizottság által is támogatásra érdemesnek tartott témakör jelzi, hogy Debrecen ma is számottevő szerepet játszik az ország tudományos életében. Nem hallgathatunk azonban arról sem, hogy ez a szerep

1021

A NAPLÓ TÁRLATA

KAPCSA JÁNOS

Kapcsa János Álmosdon született. A hatvanas évek végén valósággal berobbant a magyar képzőművészeti életbe, több kritikus benne sejtette az évtized nagy tehetségét. 1969 óta körvezető ott, ahol 1966-ig maga is tanult. Képei több egyéni és kollektív tárlaton szerepeltek.

A beszélgetés a művész Móricz Zsigmond utcai lakásában, azaz a művésztelepen zajlott le.

— Hogyan kezdődött az ön rendhagyó pályafutása?

— Debrecenben albérletben laktunk Gyula bátyámmal, ő orvostanhallgató volt, én meg kőműves a dohánygyárban. Gyula bátyám járt a képzőművészeti szakkörbe, s otthon rajzolgatott, másolgatott, képeket festett, én meg nézegettem őket, s egyszer azt találtam mondani, hogy bizony én ezt jobban megcsinálnám. Bátyám nemigen hitte, azután meg elcsodálkozott. Attól kezdve én is festegettem. Ez 1960-ban történt. Egy évvel később átestem egy műtéten, lábadozni hazamentem Álmosdra, ahol tájképeket kezdtem festeni. Az álmosdi katolikus pap, Gál Gyula tehetségesnek talált, biztatott, s behozott volna Debrecenbe a körbe, de Veress Géza éppen akkor ment nyugdíjba. Nem sokkal később a bátyám vitt el Józsa Jánoshoz, aki megnézte a dolgaimat és azt mondta, érdemes lenne velem foglalkozni. 1961 őszén iratkoztam be a körbe. Berky Nándornál kerámiát és szobrászatot tanultam, majd Bíró Lajosnál festészetet. 1962-től 1966-ig egyfolytában jártam a körbe, naponta legalább három órát becsületesen rajzoltam. 1965-ig kőművesként dolgoztam, aztán a Moziüzemi Vállalatnál dekoratőr lettem. 1967-ben bekerült egy képem a XI. országos képzőművészeti kiállításra. Ez — ha szabad így mondani — nagy szám volt, mert amatőröktől ilyen szintű kiállításokra nem nagyon fogadtak el képet. Fel is akartak venni szövetségi tagnak, de kiderült, hogy még a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának sem vagyok a tagja, így rendkívüli úton alaptagnak nyilvánítottak, a formaságokat később intézték el.

— Kapcsa János indulása már-már szenzációnak számított! 1960-ban vett először ecsetet a kezébe, s 1963-ban önálló kiállítást rendeztek számára Debrecenben. 1970-ben Budapesten is bemutatkozott a Fényes Adolf Teremben. Mindezt főiskola nélkül érte el. A kritikusok „ős-tehetséget" feltételeztek önben, aztán megkülönböztetett érdeklődésük lehorgadt. Úgy véli, hogy fejlődése töretlen volt?

— Egy biztos: ma többet tudok a festészetről, egyáltalán a művészetről, mint 1970-ben, s magamat kisebbnek, kevesebbnek gondolom. Hogy azóta fejlődtem-e? Ezt nehéz lenne eldönteni. Én úgy vélem, igen. Az igazság az, hogy nem méricskélem magam örökösen, s nem keserít el, hogy egyesek szerint nem az lettem, amit 1970 körül vártak tőlem. Amikor hozzákezdek festeni, csak a kép érdekel, elfelejtem a művészeti lét minden járulékos tartozékát. Sőt festés közben arra sem gondolok, hogy én művész vagyok, annál kevésbé, mert a festészet manuális munka, az ember inkább hiheti magát „melósnak". A színész az inkább művész, habár a festőnek nem adja fel senki a végszót...

— Amikor a képzőművészeti körben az első dicséreteket kapta, elhatározta, hogy művész lesz?

— Nem! Én eredetileg műszerésznek készültem, mert gyerekkoromban a motorokat, a gépeket imádtam, s imádom őket ma is. De aztán kőműves és kovács lettem. A festést először csak a csinálás kedvéért választottam, hogy ezzel is megmutassam, ügyes fiú vagyok, ez sem fog ki rajtam. Csak egy pár év elteltével fogalmaztam meg magamnak a célt: festőművész leszek, ha „beledöglök" is. Na, de ez még nem azt jelenti, hogy csakugyan az lettem... Gépeket mindig szerkesztettem, ma sem mondok le erről a kedvtelésemről. Készítettem már szövőszéket, esztergapadot és miegyebet. Szeretnék majd plasztikával is foglalkozni, hiszen valamikor csináltuk a formaesztétikai műhelyt a Csapó utcán.

— Kiket vall mestereinek?

— Bíró Lajost és Félegyházi Lászlót. Más nem is tanított. 1963-ban és 64-ben jelentkeztem a főiskolára, először nem vettek fel, másodszor egy nappal a határidő lejárta után érkezett meg a jelentkezési lapom, s így be sem hívtak. Nem bánom, hogy így alakult, sok bába között rendszerint elvész a gyerek...

— Beszélne arról, hogyan alakította ki sajátos stílusát, formarendszerét, színvilágát?

— Erre nagyon nehéz válaszolni, és maradéktalanul nem is lehet. Először is: én magam nemigen szeretek falun élni, mégis nagyon rokonszenves nekem a falu, a témáimat ott találom. Akármit akarok csinálni, azon lesz falusi ház, ökörfogat, vagy egyenesen csendéletnek indul a kép. Ez valahogy biztonságot ad, akkor jönnek ki képeimen jól a térbeli dolgok, akkor van jól megszerkesztve a képi felület. A falusi témákat nemcsak látom, hanem valahogy a hangulatát is érzem.

Mondták, írták a képeimről, hogy expresszionisták, tasiszták, újrealisták, misztikusok. Lehet, hogy igazat

Kapcsa János: Önarckép

mondtak. Az biztos, hogy a misztikumhoz vonzódom. Félős gyerek voltam, este például nem mertem kimenni az udvarra, úgy kellett anyámnak kikísérnie. Este a temetőn rettegve mentem át még kísérettel is, mert nekem minden mozgott. A bátyám sokat ijesztgetett gyerekkoromban, ilyenkor az ablakokban levő virágok vagy a szobában levő tárgyak azonnal megszemélyesültek. Ma már nem vagyok éppen félős, de a fantáziám most is könnyen mozdul. Talán ezért is van, hogy a látványfestést voltaképpen sohasem szerettem, én kezdettől fogva a „hasból" festek, vagyis képzelet és emlékezet után. Szeretem a természeti hatásokat, a villámlást, a fény-árnyék játékát, a nagy kontrasztokat, ami nekem a lényeg kiemeléséhez szükséges. Kedvelem például a várost esti megvilágításban. Ezek nyilván közrejátszottak abban, hogy festményeim alakzatai legtöbbször „színekben bujdosnak".

— Folyamatosan dolgozik vagy szakaszonként?

— Nem dolgozom folyamatosan, de ha kiállításra készülök, akkor három hónapig sem teszem le az ecsetet, akár napi tizenkét órát is dolgozom. Ez a három hónap rendszerint telente szokott eljönni. Ilyenkor kezdetben vagy két hétig selejtet gyárt az ember, aztán jönnek a képek. Nem mondom, ez a módszer fárasztó, mert három hónapi állandó festés után az embernek mindenből elege van, de én így szoktam csinálni.

— Hogy van Debrecennel?

— Hát úgy, hogy nemigen költöznék el innen. 1970-ben Kazincbarcikán volt egy önálló kiállításom, már akkor hívtak oda, ajánlottak műtermes lakást, meg kaptam volna sűrűn megbízatásokat, de nem mentem el, nem tudtam elmenni. Itt él a baráti társaságom, megszoktam az itteni dolgokat, tavaly megkaptam ezt a műtermes lakást is. Művésztársaimmal úgy vagyok, elfogadom őket, s tudomásul veszem, hogy aki ügyesebb, tudja magát szervezni, az jobban jár. Ez mindenütt így van. Én nem az a típus vagyok, hogy talpaljak a dolgaim után. De ezért csak magamat okolhatom.

— Mik a legközelebbi tervei?

— Erre azt válaszolnám, hogy a legközelebbi terveim a legrégibb terveim, vagyis szeretném végre megvalósítani egykori elképzeléseimet. Ebben a műteremben most már lehet festeni nagyobb formátumú képeket is, s végre hozzá akarok fogni a fémplasztikákhoz. Azt hiszem, még nagyobb őszinteséggel kell az egészet csinálni, s akkor jobb dolgok telnének ki az embertől...

— Köszönöm a beszélgetést.

Bakó Endre

Kapcsa János: Fésülködő nő

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
1982 MÁJ 8
MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉBŐL II.

s évei

így 1968-at 1970, s verseny követte, ismét impozáns méretekkel — 17 külföldi és 34 magyar kórus részvételével —, először hirdetve meg a máig érvényes két versenyágat. „Hazánk felszabadulásának 25. évfordulóján, amely egybeesik Bartók Béla halálának emlékével, a két jubileum szellemében, a népek barátságának további erősítése érdekében rendezi meg Debrecen városa a magyar zeneköltőről elnevezett nemzetközi kórusversenyt. Az idők során kialakult a fesztiválok profilja is. Egyre határozottabban jelentkezik mindenütt korunk zenéjének megismerési igénye. Ez a szándék vezette a verseny rendezőségét, amikor az 1970. évi versenyben a XX. század zenéjének kategóriáját jelölte meg versenyanyagnak. Mellette folklór kategóriát is megjelölt, hiszen a népi művészet felfedezése éppen a válság fenyegette mai zenét tudta felfrissíteni, új tartalommal megtölteni" — írta a műsorfüzet előszavában dr. Ács István tanácselnök.

„Egyedülálló rendezvény ez világviszonylatban is, mivel énnekari vonatkozásban nincs még egy olyan város, amely kimondottan a kortársi kórusművészetnek adna fórumot nemzetközi verseny megrendezésével. Az idei kórusverseny minden eddiginél bővebb és sokszínűbb programot ígér" — lelkendezett a Napló tudósítója.

A kiírás szerint a XX. századi versenyágban női, férfi-, gyermek- és vegyes karok, a folklór kategóriában férfi-, női és vegyes karok nevezhettek. A kötelező számok Bartók és Kodály szerzeményeiből kerültek ki. A szabadon választott műsorba „lehetőleg mai modern műveket" kértek a rendezők, de a megengedő jelző miatt nem minden kórus választotta ezt az utat. Érhetően, hiszen elég bizonytalan annak eldöntése, hogy mi is valójában a „mai" és „modern". Ez a későbbiekben is vitaalapul szolgált.

EMLÉKEK, VA

Vukovics Sebő visszae

Rövid időn belül a Magyar Helikon kiadásában a Bibliotheca Historica sorozatban két izgalmas memoárkötet jelent meg az 1848—49-es szabadságharc jelentős szereplőinek tollából. Az egyik Görgey István műve „1848 júniusától novemberéig", a másik „Vukovics Sebő visszaemlékezései 1849-re". Az utóbbi különösen nagy érdeklődésre tarthat számot, hiszen Vukovics jelentős szerepet játszott a magyar forradalomban és szabadságharcban. Országgyűlési képviselő, majd kormánybiztos volt, 1849-ben a trónfosztás után pedig a Szemere-kormány igazságügyminisztere. Még egy nagyon lényeges dolgot meg kell jegyeznünk elöljáróban róla. Azok közé a kevesek közé számíthatjuk, akik nem tartoztak szorosan sem Kossuth, sem Görgey baráti köréhez. Forradalmár volt, széles látókörű, képzett jogász. A világosi fegyverletétel után Jókaihoz hasonlóan a Bükkben talált menedéket, és Bánfalván írta meg visszaemlékezését. Érezhetően a drámai események hatása alatt, de harag és részrehajlás nélkül. Természetesen nem álltak rendelkezésére dokumentumok, iratok, így írásában előfordulnak kisebb-nagyobb tévedések.

Vukovics Sebő Damjanich győztes szolnoki csatájától (1849. március 4.) a kormány szegedi tartózkodásával bezárólag (július 31.) követi végig az események menetét. Nem történelmet ír, hanem naplószerű beszámolót. Azt vetette papírra, ami vele történt. De természetesen mivel nagyon fontos szerepet játszott, így a leglényegesebb kérdésekről ad számot. Felidézi az 1849-es márciusi debreceni napokat, a tavaszi hadjárat közvetlen szemlélőjeként képet ad a sikeres hadmozdulatok hátteréről. Nagyon keveset tudunk a Szemere-kormány munkájáról. Nos, Vukovics emlékirataiból a fővárosba visszatérő kormány tevékenységéről is olvashatunk. Nagyon érdekes az a kép, amit az országgyűlés szegedi napjairól felvázol.

Mégis talán a legfontosabb részei az emlékiratnak azok a fejezetek, amelyekben a forradalom vezéregyéniségeinek — Kossuthnak, Görgeynek, Bemnek, Perczelnek stb. — a portréját rajzolja meg. Annál is inkább, mert hajlamosak vagyunk arra, hogy úgy lássuk Kossuth és Görgey kapcsolatát, mint akik az első pillanattól a tragikus bukásig élesen szemben álltak egymással. Vukovics emlékiratai pontosítják ezt a képet. „Másnap (március 10-én) Kossuthhoz menven, egy ifjú, kimondhatatlanul vonzó külsejű hadfit találtam nála, honvéd őrnagyi atillában, vállán a háborúk alatt annyira szokásba jött csatos táskával, midőn az érdekes egyéniségben Görgeyvel ismertetett meg. Magaviseletében feltűnő szerénység ömlött el, Kossuth irányában a tisztelet, mondhatnám a hódolat vonásai jegyezték minden mo… nálá… mazo… tás u… jelleme… geyt Sc… lította" –

A tavaszi hadjárat alatt Görgey … suth végig a legnagyobb egyetértésben voltak, és Vukovics úgy látta, barátokká is váltak.

1849 júniusában viszont az intrikák, a kölcsönös vádaskodások jellemzik a magyar forradalom politikai és katonai vezérkarát. Elsősorban a tekintélyt és hatalmat önmaga fölött nem tűrő Perczel szítja a viszályt. Tragikus, hogy ennyire megbomlott az összhang a vezetők között. Vukovics érezhetően Kossuth mellett áll, de nem sodródik a vádaskodók, a viszályt szítók táborába. A szabadságharc utolsó két hónapjáról szólva az igazságügyminiszter úgy látja, hogy nagy hiba volt, hogy Görgey kettős pozíciót töltött be, hadvezér és fővezér is egyben. Mindkét funkcióját egyszerre ellátni nem tudta. Azt sem hallgatja el azonban, hogy Kossuth és környezete is kapkodott a vészterhes napokban, s ellentmondásos intézkedéseket hozott. Mint ismeretes, 1849-re a társadalmi mozgások lelassultak Magyarországon, és a figyelem az ország területének megvédésére és a forradalom vívmányainak biztosítására irányult, a fegyvereké volt a döntő szó. Vukovics emlékirataiból megtudjuk, milyen fontosnak tartotta a kormány az áprilisi törvények továbbfejlesztését, a hűbéri viszonyok teljes felszámolását.

Ha az 1848—49-es forradalom és szabadságharc vezető politikusainak az emlékiratait olvassuk, mindig érezzük a személyes elfogultságot, s azt, hogy ki kinek a pártjára állt a viszálykodások során. Vukovics feljegyzéseinek nagy értéke, hogy nem keres bűnbakot, nem varrja a bukást sem a katonák, sem a politikusok nyakába. Egyéni sorsa bizonytalan még, amikor emlékiratait írja, úgy érzi, a nemzetnek szüksége lehet arra, hogy megismerje az ő véleményét. A századforduló idején egyszer már kiadták Vukovics emlékiratait, a mostani azonban sokkal jelentősebb és fontosabb. A kötetet — mint az utóbbi időben az 1848—49-ről megjelent műveket (Az aradi vértanúk, A szabadságharc kilenc nagy csatája, 1848 júniusától novemberéig) — Katona Tamás szerkesztette, és írt utószót és kiegészítő jegyzeteket. A szerkesztő felvázolja Vukovics Sebő politikai pályáját, részletes és pontos jegyzetei pedig egyaránt hasznos információkat adnak a történészeknek és az olvasóknak egyaránt.

Filep Tibor

angszeres találkozó

k meg Debre-
szeres együtte-
ütőhangszeres

Siegfried Fink
ngszeres mű-
s. 24-én az ő
szerzőként és
ának első szá-
zeménye, bete-
sokszínű meg-
tőszóló — főssze-
melyen a pro-
önségnek, mi-
-egy hangszer
les körű alkal-
5r közepét, szé-
meg a művész
változatos han-
Az *Alternation*
zerző eredetileg
a. A második
rző, Patachich
e és hangsza-
egedűszólót a
ab érdekessége,
ezekkel egy
szólalt. Az így
zenei effektu-
tanak a hallga-
Rondel ismét
. A rondel kört
etben maga a
el a hangszer-
ülön szólalnak
solódnak egyes
náshoz.
Ütőhangszeres
fesszortól két

kamaraművet, a szerző vezényletével. A *Tangents-ben* a kenyai asszonyavatás közben játszott zenét hallhattuk, előtte az együttes egyik tagja elmesélte a szertartást. A hangszalagról adott eredeti hatását felfokozta az élő zene Végigkísérhettük az egész szertartást, a csoport monoton mozgását, a nő vízbe helyezését, az áldozati kakas vérének csepegtetését, a nő újraéledését, majd a távolodó menetet. A műsor zárószáma egy négytételes mű, a *Plaisanterie* volt.

A találkozó második napján a zeneiskolai ütőhangszeres csoportok adtak műsort. Az iskolások találkozója úttörő kezdeményezés, az előadott művek a zeneiskolai oktatásból adtak ízelítőt. Az ütőhangszerek mindig fontos szerepet játszottak a társas zenélésben — ez a találkozó azt is mutatta, hogy a gyerekek szeretik az ütőhangszereket, hogy kedvvel és lelkesedéssel zenélnek együtt. Öt zeneiskolai csoport vett részt a műsorban Nyíregyháza, Berettyóújfalu, Püspökladány, Nyírbátor és Debrecen. A duóktól a többtagú kamaracsoportokig a műveknek megfelelően változatos összetételű együttesek álltak színpadra. A találkozót Vrana József főiskolai tanár értékelte. Elmondta, hogy a jövőben fesztiválverseny jellegűvé szeretnék tenni az ilyen találkozókat. A második nap a Debreceni Ütőhangszeres Együttes műsorával zárult. Fink professzor *Dialog* és Chávez *Toccata* című művét adták elő nagy sikerrel.

Az ütőhangszerek kedvelői legközelebb júniusban, a pedagógusok modern zenei továbbképzésén hallhatnak egész estét betöltő hangversenyt a Debreceni Ütőhangszeres Együttestől.

Barna Ildikó

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

1982 MÁJ 8

1021

KAPCSA JÁNOS FESTMÉNYE

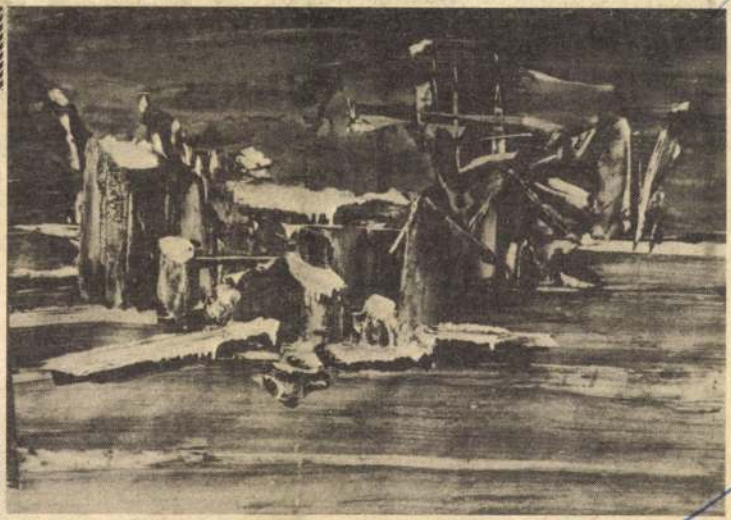

dani — nagy szám volt, mert amatőröktől ilyen szintű kiállításokra nem nagyon fogadtak el képet. Fel is akartak venni szövetségi tagnak, de kiderült, hogy még a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának sem vagyok a tagja, így rendkívüli úton alaptagnak nyilvánítottak, a formaságokat később intézték el.

— Kapcsa János indulása már-már szenzációnak számított! 1960-ban vett először ecsetet a kezébe, s 1963-ban önálló kiállítást rendeztek számára Debrecenben. 1970-ben Budapesten is bemutatkozott a Fényes Adolf Teremben. Mindezt főiskola nélkül ér-

rein

— Bíró
zi Lászlót.
tott. 1963-
lentkezten
ször nem
szor egy
lejárta ut
jelentkezé
sem hívt
hogy így
között rer
gyerek...

— Beszélne arról, hogyan alakította ki sajátos stílusát, formarendszerét, színvilágát?

— Erre nagyon nehéz válaszolni, és maradéktalanul nem is lehet. Először is: én magam nemigen szeretek falun élni, mégis nagyon ro-

„Dalaz
milyen
EGY FÜRDŐMESTER F

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

1982 MÁJ 8

1021

KAPCSA JÁNOS FESTMÉNYE

mert én c
ter vagyo
tam. Késő
tanársegéd
úrnak, sat
tottam ők
Másként
gok, mint
tem. A le
élményem
reztem. E
riát kellet
embereknek egy szamonra
újfajta minősítését: a *beteg*
szó jelentését. Durván és
csakis parancsoló hangnem-
ben beszéltek a betegekhez.
Rögtön egy kép: élemedett
korú, tisztes, ősz hajú férfi.
Marika nővér szembe jön ve-
le a folyosón és rárikácsol.
A beteg erre ijedten húzza
be a nyakát. Bekullog a kór-
terembe. Ezek a parancsolga-
tások néha nem indokoltak.
Sokszor úgy érzem, sértések.
Máshol, más kórházban talán

A nővér ekkor durva-turva,
gyűlölködve bevitte a tálat.
A kislány erre odanyomott
neki egy húszast, amire Ma-
rika nővér így felelt:

— A beteg nehogy azt higy-
gye, hogy *ezzel* ez el van in-
tézve!

Egy hónap elteltével úgy
éreztem, a kórházzal ötven
évet léptem vissza az idő-
ben. Érlelődni kezdett ben-
nem a tudat, hogy rettentően
sok hazugság van a földön.
Feletteseim parancsa itt

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kapcsa János

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
Debrecen

1970 MÁJ 9

7021

A TAVASZI TÁRLAT ANYAGÁBÓL

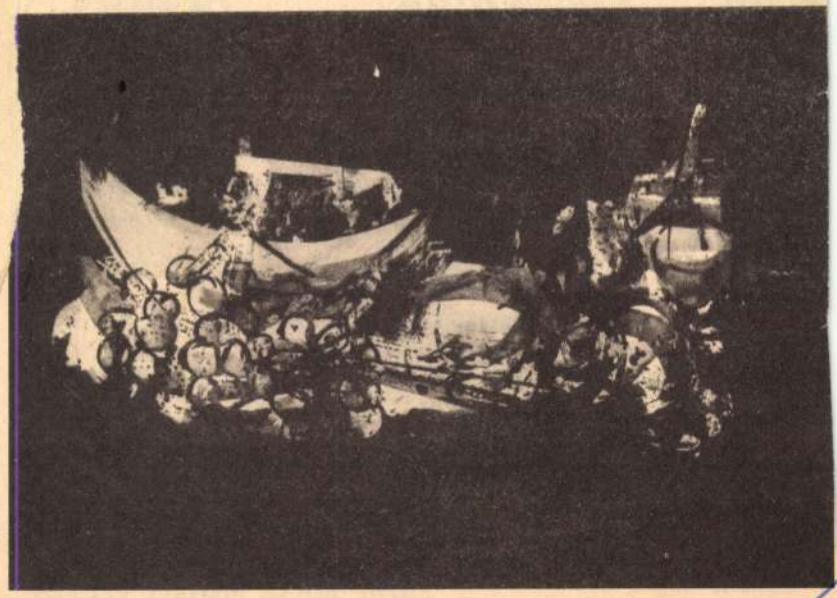

(KAPCSA JÁNOS: CSENDÉLET)

k
!

ösök
zás
zélyes
k
ÁFÉSZ

k

minisztrátort
ni Csipkés

ági Techni-
lői feladatok
szakmunkást
al, valamint
s kőműves
egédmunkást,
entkezés sze-
iskola gaz-

É

kedves vásárlóinkat!

SIPARCIKK KISKERESKEDELMI VÁL

a 14-es számú VAS-EDÉNY boltunk (Debrecen, Vörös Hadsereg útja 20.),

a 19-es számú PAPÍR-ÍRÓSZER boltunk (Debrecen, Vörös Hadsereg útja 7.),

a 21-es ILLATSZER boltunk (Debrecen, Vörös Hadsereg útja 20.),

a 41-es számú HÁZTARTÁSI boltunk (Debrecen, Hámán Kató u. 32.)

hétfőtől péntekig
19.00 óráig,

szombaton
17.00 óráig
tart nyitva állandóan

BŐ ÁRUVÁLASZTÉK, FIGYELMES KISZOLGÁLÁS

HAJDÚ-BIHAR MEGYEI VEGYES-IPARCIKK KISKERESKEDELMI VÁLLALAT

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 FEB 24

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

— **Kapcsa János** festőművész kiállítása nyílik február 26-án, vasárnap délelőtt 10 órakor a berettyóújfalui művelődési házban. A kiállításhoz kapcsolódóan február 27-én, hétfőn este 6 órakor ankétot rendeznek a mai magyar festészetről. Az ankét vitavezetője Félegyházi László Munkácsy-díjas festőművész.

KEPE

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
Kapcsa János
1975 DEC 21.
1021

Kapcsa János! Csendélet macskával (Ifj. Hapák József felv.)

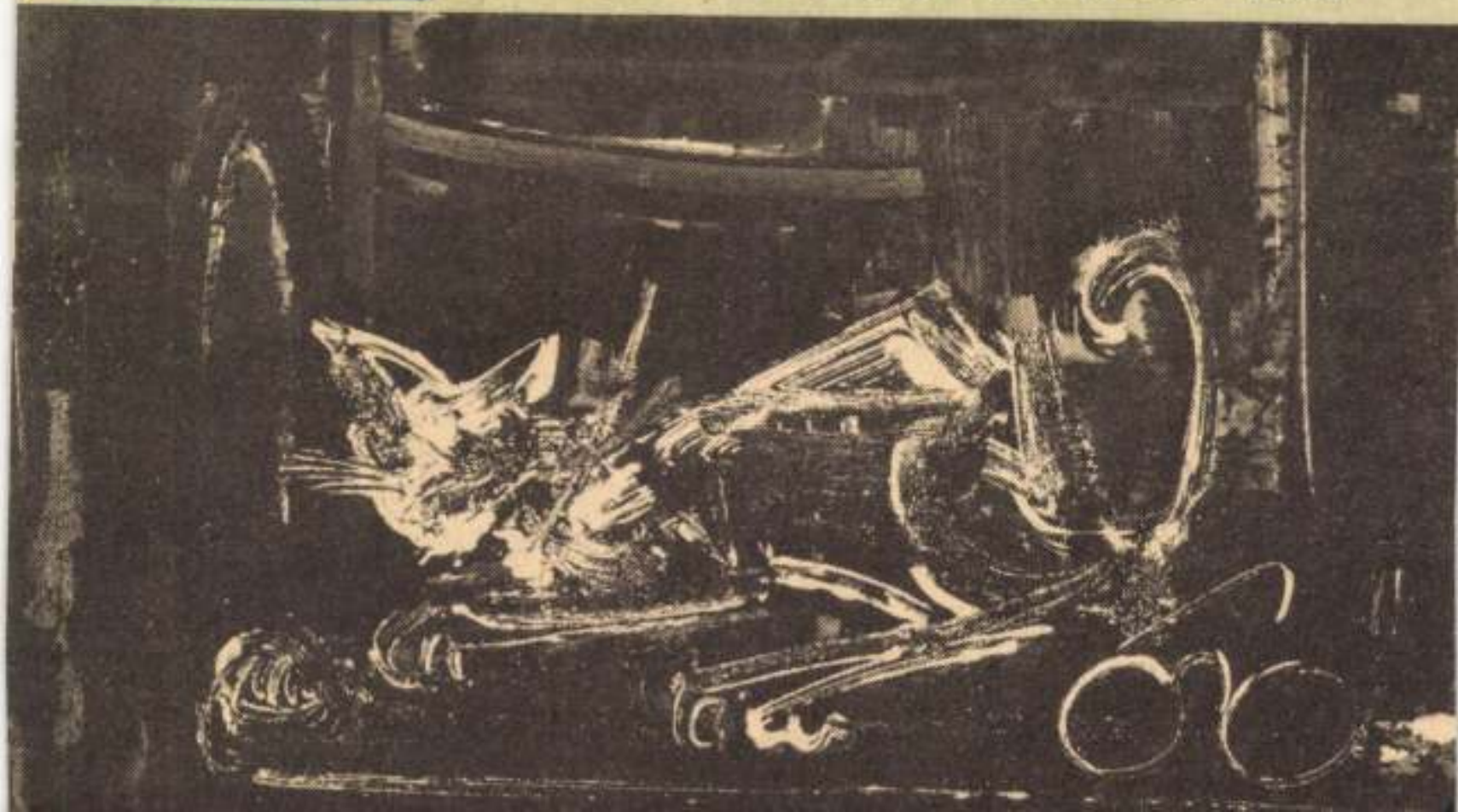

emlékezik a *Forradal*
röpiratában is. Kem
értékelte a város sze
sem a radikálisok ser
számára nem jelen
bázist, mert egyé
suthot, a nagy koss
lat, azaz a — szer
mentes — szabads
kát támogatta.

Kemény Zsigmond feltehetően június legelején hagyta el Debrecent. Későbbi látogatásairól nem tudunk. Arról viszont igen, hogy az 1861-es nagy nemzeti felbuzdulás idején, február 6-án a debreceni városi közgyűlés díszpolgárrá választotta, egy sor korabeli ellenzéki politikussal együtt.

Bényei Miklós

Csakhát ez
tént, amit én mondani akar
Olyan tizenhárom esztendős
ma fiú lehettem. Még akkor
tek-fontak az asszonyok. N
anyám is sok vásznat, zsákot
szőtt életében. A Rétoldalo
kott egy ócska kis zsellérhá
magányosan, mert nagy

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 APR 11

Hajdúbihari Napló

Kapcsa János festőművész

KAPCSA JÁNOS festőművész és Prim Zoltán ötvösművész kiállítását nyitják meg ma, csütörtökön délután 5 órakor a Képcsarnok Vállalat debreceni Medgyessy termében. A kiállításon festményeket, illetve dísztárgyakat mutat be a két fiatal képzőművész.

1021

A hollandok ellen jó
gyakorlati
vesznek ré

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kapcsa János festőművész

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1972 AUG 2-

1021

Kiállítások Biharnagybajomban

Új hagyomány honosodott meg a bajomi művelődési otthonban. A tavasz folyamán három képzőművészeti kiállítást rendeztek — egyre növekvő sikerrel.

Kapcsa János és Szilágyi Elek festőművészek kiállítása után rendhagyó esemény történt. A harmadik kiállítás — bár szorosan kapcsolódik az előzőekhez — mégis furcsa módon eltért tőlük. Szokatlanságának magyarázata, hogy a kiállítás alkotói bajomi emberek, akikről kevesen gondolták, még kevesebben tudták, hogy szabad idejükben a képzőművészet egy-egy ágában komoly erőfeszítéseket tesznek, hogy szívük és szellemük szerint, kezük munkája nyomán: a holt anyag megmunkálásából élő gondolatokat hordozó alkotások születhessenek.

A kiállított képek és faragások a teremtőkedvű népművészet közös gyökereiből sarjadtak, magukban foglalták a szűkebb haza — a Nagysárrét — gazdag mesevilágát, ősi ihletésű dalainak varázsosan egyszerű hangulatát.

Szűcs Sándorné — a neves néprajzkutató felesége — a szalma változatos, hol ezüstös, hol aranyos csillogásával farkassal viaskodó pásztort, pihenő kisbojtárt mutatott be egyszerű, a felhasznált anyag nyújtotta eszközzel. Képein a pásztorélet mellett a végtelen nádasok, pákászok, őrt álló éber vadak idézik a múltat.

Kovács Károly fafaragásaiban a népművészet legszebb díszítő elemei kelnek új életre. Munkáinak báját gazdagítja gazdag érzelmi tartalma. A díszítő virág- és levélfüzérek, az egyszerű falusi életképek tárgyakon való megjelenítése, nagyszerűen eltalált állatfiguráinak feszülő indulata: ügyes kezű, jó szemű alkotóról vallanak.

Ez a kiállítás bizonysága volt annak, hogy érdemes a falusi művelődési otthonoknak kiállítások szervezésével foglalkozni, van közönségigény.

Kovács László

MÜNCHEN '72

VIDEOTON

TELEVÍZIÓVAL

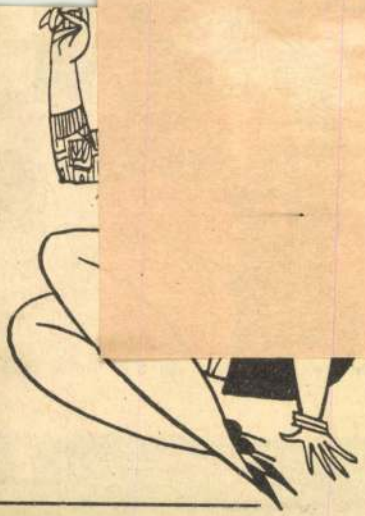

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy szeretett férjem, édesapánk, testvérünk, apósunk, nagyapánk, sógorunk, jó nászunk, nagybátyánk és rokonunk

ID. KISS DEZSŐ

a Mezőgazdasági Ktsz nyugdíjasa, volt kovácsmester

életének 67., boldog házassága 35. évében, hosszú, súlyos szenvedés után, július 29-én elhunyt. Felejthetetlen halottunkat f. hó 4-én, péntek délután 2 órakor fogjuk a Köztemető I. o. ravatalozójából, polgári szertartás után örök nyugalomra helyezni.

A gyászoló család

Lakás: Faiskola u. 21.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy felejthetetlen jó édesapánk, apósunk, nagyapánk, dédnagyapánk, testvérünk, sógorunk, nászunk és jó rokonunk

MÉSZÁROS ISTVÁN
nyugdíjas

85 éves korában, négyhónapi súlyos szenvedés után elhunyt. Szeretett halottunkat f. hó 3-án, csütörtök délután 1 órakor fogjuk a Köztemető I. o. ravatalozójából, a ref. egyház szertartása szerint örök nyugalomra helyezni.

A gyászoló család
Lakás: Ebes, Hunyadi u. 54.

alább 5 éve
járművezető
biztosítani n

A pályázato
munkásképz
u. 7. címre k

Mély fájdalo
hogy felejthetetle
édesanyánk, any
mánk, dédnagym
rünk, nászasszony
és jó rokonunk

RADNAI
Tóth
dohánygyári

75 éves korában,
házassága után,
ratlanul elhunyt.
tunkat f. hó 3-á
li 12 órakor fog
I. o. ravatalozój
ház szertartása s
galomra helyezni
A

Lakás: Olajütő

Kapcsa János
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-206, 188-307
1964 NOV 15
Hajdúbiharmegyei Népujság

1021

Kapcsa János: **TISZACSEGEI HÁZ**

semmi értelme
életét a ném
feláldozzam.
minden tiszte
a katonák az
berig mögém
voltak, hogy
vert."

Az egyik
másik oldal
békés alkotó

száma hírt ad arról, hogy az építőmunkások debreceni szakszervezete november 14-én délután 2 órakor tartotta alakuló gyűlését a Baltazár Dezső utca 9. szám alatti székházban. A gyűlésen százötven építőmunkás vett részt. A napirendi pontok a következők voltak: 1. A szakszervezetek kiépítésének szükségessége. 2. A Vörös Hadsereg támogatása. 3. A munka megindítása a szakszervezet által. 4. Anyag lefoglalása a házak kijavítására. 5. Munkásőrség felállítása. 6. Szervező bizottság választása.

Ennyi volt az első szám. Már jelezte azt a programot, amelyet később november 30-án tett köz é a Magyar Kommunista Párt az újság hatodik számában.

alapelveket

totta, hogy pontosan tisztázza a kialakult helyzetet és a feladatokat, amelyek a háború kábulatából éppenhogy magához térő nemzet előtt állottak.

Az első újságszámok között a legjelentősebb kétségkívül a november 30-i volt, amely kö-

— Ezt a Néplapot még én tö

Ma 20 éve történt.

Még távolról hallatszott az á reje, s a romokban heverő Deb az élet kezdett kibontakozni. ban új színfolt jelentkezett: az ság. A felszabadult országrész e lis kommunista lapja: a Né emberek érdeklődéssel olvastá tudósításokat, a felhívást, a idéző cikkeket.

Ki gondolt ekkor azokra az e re, nyomdászokra, akik hősi m állították elő a lapot? Pedig a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kapcsa János

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
Debrecen

1971 DEC 10

1021

Debreceni képzőművészek munkái pesti és miskolci tárlatokon

Debreceni és megyei képzőművészeink aktivitása az utóbbi időben örvendetesen fellendült. A Művésztelep kollektív tárlata után Derecskén megnyílt a város és a megye egész művészi életét dokumentáló őszi tárlat, melyet rövidesen Debrecenben is láthatunk. Legalább ilyen fontosak a különböző üzemekben bemutatott kisebb képzőművészeti kollekciók, ahol a művészek szinte helyükbe mennek az érdeklődő munkásoknak. Az Egyetemi Galéria modernebb felfogású kiállítássorozata, Hajdúszoboszló művelődési otthonának grafikai tárlatai (Raszler, Reich, Würtz), Balmazújváros rendezvényei (legutóbb Félegyházi Lászlóé), s a különféle egyéni tárlatok mind-mind a művészeti élet megélénkülését bizonyítják.

Az is fontos, hogy képzőművészeink a város és a megye határán túl is nevet és megbecsülést szerezzenek szerepléseikkel saját munkásságuknak, s ezen keresztül szűkebb pátriájuknak.

Legutóbb két országos jelentőségű kiállításon szerepelt szép sikerrel több művészünk. A *Fiatal Képzőművészek* ez évi kiállítása, melyet a KISZ-kongresszus tiszteletére rendeztek, december 4-én nyílt meg az Ernst Múzeumban. Az ifjú művészek rendkívül változatos és magas igényű seregszemléjén a debreceni festőművészek közül *Kapcsa János* a Faluvég kecskékkel c. temperájával, *Tenk László:* Önarckép c. olajképével, *Cs. Uhrin Tibor:* Holdmezők c. olajképével és *Bodó Károly:* Csendélet c. képével vett részt. *Józsa János* ez alkalommal a Bábel c. színes rézkarcával szerepelt, s ugyancsak a grafikusokat képviseli *Révész Napsugár*, aki a Kiválasztott c. linómetszetét s a Betlehemi királyok c. kőrajzát, míg *Szabó László* a Forradalom és a Küzdelem c. nagy méretű linómetszeteit állította ki. Utóbbi műve a tárlat katalógusában is szerepel.

A *Miskolcon*, immár hatodízben megrendezésre került *országos grafikai biennálén Józsa János* öt linómetszete, *Révész Napsugár* három kőrajza, egy linómetszete s egy színes rézkarca, *Szabó László* két linómetszete és *Tenk László* Akt c. linómetszete képviseli a debreceni művészetet. Józsa: Kopernikus I. c. metszetének reprodukcióját is közli a katalógus.

A debreceni művészek sikereire érdemes felfigyelnünk.

T. E.

...recen, | Iskola u. 3. alatt, délelőtt 8—12 ko-
zött.

...r
...ke
...lep
...US-
...ES,
...OS,
...PE-
...ON-
...y
...sz.

ELADÓ

1 db felújított, vizsgáztatott O km-es

IFA W—50-es

fix platós gépkocsi, 20 000 fm 14× 1,5-es hidegenvont acélcső.

Minőség: fény. kem.; kívül-belül olajozva; St 35 DIN 2391 gy. h. T. imp.

VAS- ÉS FÉMIPARI KTSZ TOKAJ.

Ügyintéző: Sipos.
Telefon: Tokaj: 71.

...dó
...rO
...a
...ja 27.

Ezúton mondunk hálás szívvel köszönetet minden kedves rokonnak, a Sütőipari Vállalat vezetőségének, dolgozóinak, a volt munkatársaknak, a Ruhagyár dolgozóinak, ismerősöknek, jó szomszédoknak, akik szeretett halottunk

VIRKER KÁROLY,
a Sütőipari Vállalat nyugdíjasa

temetésén megjelentek, sírjára virágot, koszorút helyeztek és mélységes fájdalmunkat együttérző szívvel enyhíteni igyekeztek.

Virker Károlyné és leánya.

Lakás: Mester u. 32.

...ívvel tudatjuk, hogy felejthetetlen drága jó fe-
...stvérünk, anyósunk, nagymamám, keresztanyám,

...AGY JÓZSEFNÉ

Kiss Katalin

...edés után december hó 2-án elhunyt. Drága ha-
...főn délelőtt 11 órakor helyezzük örök nyugalomra
...lozó terméből a ref. egyház szertartása szerint.

Bánatos férje és a gyászoló család

...yett.
...sét kérjük.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
Debrecen

1971 ÁPR 23

Kapcsa János

1971

Szerdán este nyílt meg a debreceni 109. Szakmunkásképző Diákotthonban Kapcsa János festőművész kiállítása, egy gazdag kulturális program egyik mozzanataként. A képen: Kapcsa János a szakmunkástanulókkal beszélget alkotásairól.

Területi tornás

A területi felnőtt II. osztályú tornász csapatbajnokságot a napokban bonyolították le. A férfiak Egerben, a nők Miskolcon versenyeztek. A bajnoki versenyeken a debreceni csapatok helyezéseket értek el.

Felnőtt női II. osztályú csapatban területi bajnok: Nyíregyházi Tanárképző 175,8 pont, 2. Miskolc 171,9 pont, 3. Debrece-

wein, Benkő, Gebei, Nagy, Hegedűs, P. Nagy) 169,75 pont.

Felnőtt férfi II. osztályú csapatban területi bajnok: Diósgyőri VTK 269,9 pont, 2. Debreceni TE (Tóth, Kónya, Oláh, Lipták, Sóvágó, Darnai) 262,3 pont, 3. Nyíregyházi Tanárképző 255,3 pont, 4. Egri Tanárképző 248,2 pont.

Az országzó egyéni den bonyol nyen 183 fi noki címek A vidékb receniek a seket érték

Kötöttfog

Büntetőpontot

Kapcsa János.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 NOV 26

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

1021

ÜZEMI TÁRLAT 1980

Kapcsa János: Tűzijáték

Kossuth utca

KÉZI

BO

A kéz

szép ajándék!

HAJDÚ-BIHAR MEGYEI RUHÁZATI KISKERESKEDELMI VÁLLALAT

RKV

ÉPÍTŐMUNKÁSOK, FIGYELEM!

A HAJDÚ MEGYEI

SIETŐ JÁNOS,

a postalgazgatóság dolgozója, életének 41. évében, rövid szenvedés után, 1980. november 21-én váratlanul elhunyt. Szeretett halottunktól 1980. november 27-én, csütörtökön délelőtt 11 órakor veszünk végső búcsút a Köztemető I. o. 2-es számú ravatalozó termében polgári szertartás szerint. A gyászoló család. Lakás: Debrecen, Hámán Kató út 71/A I. em. 5.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy felejthetetlen drága jó édesanyánk, nagymamánk, dédnagymamánk, anyósom és jó rokonunk,

ÖZV. BOROS FERENCNÉ

Debreceni Zsuzsanna, volt hajdúböszörményi lakos, 1980. november 22-én, rövid szenvedés után, 83 éves korában váratlanul elhunyt. Szeretett halottunktól 1980. november 28-án, pénteken délelőtt 11 órakor veszünk végső búcsút a debreceni Köztemető I. o. 2-es számú ravatalozó termében polgári szertartás szerint. A gyászoló család.

Szomorú szívvel tudatjuk, hogy felejthetetlen drága jó testvérünk, keresztanyánk, sógornőnk és jó rokonunk, [illegible] COMBOS JÓZSEF

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Hajdúbihari Napló

1974 NOV 17

Kapcsa János

KAPCSA JÁNOS: PARASZTHÁZ 1021

mások elhamarkodott, így még nem jelent írásaiban. Ilyen sorokat fedezhettünk fel bennük *Pósa Péter* jóvoltából: *„Már messziről látszik, hogy a városháza előtt ökölrázások keletkeznek"*. (Beadást nem teljesítő nagygazdák névsora volt ott kifüggesztve.) Aztán S. Erzsi loholása a nagyállomásra, amikor „megtudta", hogy két 424-es mozdonyt gyártmánypróbaként egymásnak eresztenek. Meg az egyik kolléga dilemmája, aki telefonhívásra üzemi kukóválogatásra indult.

Elfutott idő... Egyszer volt, már sosem lesz nemzedék. Akarások, dühök, tettvágy, hit és elkedvetlenedés. Jó volna mindezt egyszer teljes egészében összerakni, emlékbe gyűjteni, mielőtt az epizódok teljesen el nem vesznek.

Mit mondhatunk mi idősebbek a mai kollégáknak, akik néha-néha úgy érzik, vagy úgy hiszik, hogy már mindent tudnak? Csak annyit: nincs megtisztelőbb, felelősségteljesebb dolog, mint állást foglalni, véleményt mondani közösségi, egyéni dolgokban. Nincs szebb, mint szolgálni többször, jobban a tényleg előremutatót. Kívánom, hogy a Napló további cikkeit a még teljesebb elmélyülés, a sokrétű, sokszólamú élet alapos ismerete jellemezze.

Kovács Tibor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Hajdúbihari Napló
1974 ÁPR 10
Kapcsa János Sztőcs
1021

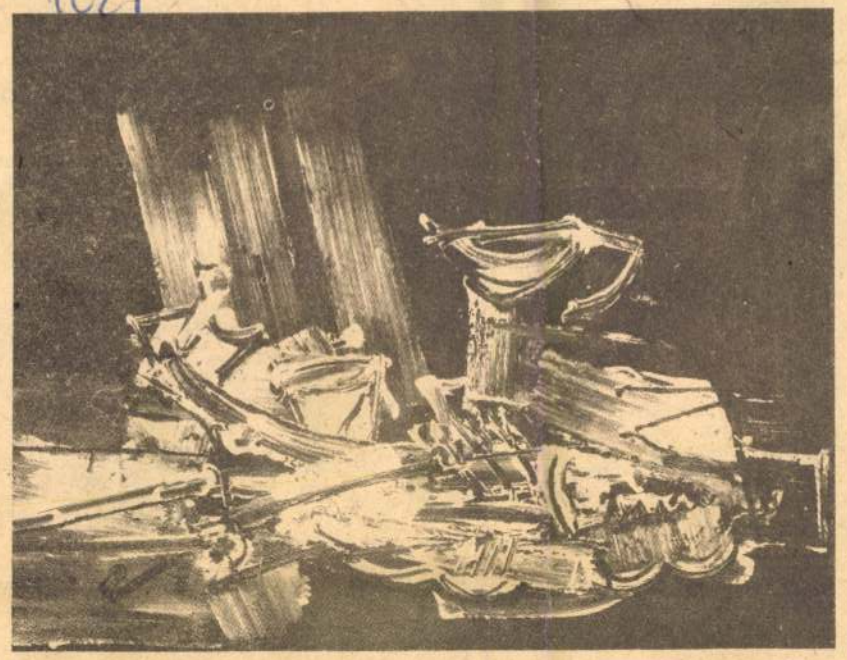

Kapcsa János és Prim Zoltán kiállítása a Medgyessy teremben

A Képcsarnok Vállalat debreceni Medgyessy termében két fiatal, Debrecenben élő képzőművész kiállítását rendezik meg. A kiállításon Kapcsa János festőművész és Prim Zoltán ötvösművész szerepel alkotásaival. A kiállítást április 11-én, csütörtökön délután 5 órakor nyitják meg a Medgyessy teremben.

Kapcsa János és Prim Zoltán alkotásai nem ismeretlenek a debreceni közönség előtt. Kapcsa János 1963, Prim Zoltán pedig 1965 óta rendszeres szereplője a debreceni képzőművészeti kiállításoknak, mindkettőjüknek volt már kiállítása a Medgyessy teremben is. Ezen kívül a megyében rendezett kiállításokon és több országos kiállításon is jelen voltak alkotásaikkal. Kapcsa János a debreceni Medgyessy Ferenc Képzőművészeti Körben művészeti oktatóként dolgozik, 1968 óta tagja a Művészeti Alapnak és a Fiatalok Stúdiójának. Prim Zoltán tagja és rendszeres résztvevője a hajdúböszörményi Hajdúsági Művésztelepnek.

A jelenlegi kiállításon mindkét képzőművész harminc-harminc alkotását állítja ki. Kapcsa János szintetikus temperával készített festményeket, Prim Zoltán pedig bronzlemezből készített, ötvösmunkával díszített fali tálakat, fali tányérokat és díszes használati eszközöket.

Balra: Kapcsa János: Csendélet hallal. Jobbra: Prim Zoltán: Portré

Beckenbauer, a karmester

— Bayern München: Maier Hansen, Schwarzenbeck, Beckenbauer, Breitner, Roth, Hoeness, Zobel, Kappelmann, Müller, Torstensson.

(f)

Felveszünk

GÉPÍRÓKAT, FÉRFI BETANÍTOTT MUNKÁSOKAT, VILLANYSZERELŐKET, GÉPLAKATOSOKAT.

Hungária Műanyagfeldolgozó Vállalat

2. SZ. GYÁREGYSÉGE

DEBRECEN, KISHEGYESI ÚT.

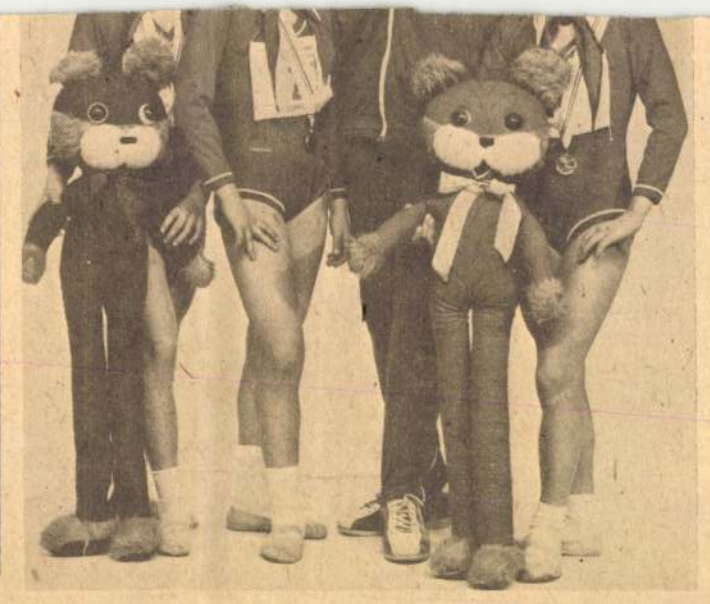

Jelentkezés személye
vagy írásban
a személyzeti vezető

Debrecen,
Wesselényi utca 6. s

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak a rokonoknak, jó barátoknak, munkatársaknak, jó szomszédoknak és ismerősöknek, akik szeretett feleségem, édesanyánk, nagymamám és testvérünk

MÉHÉSZ JÓZSEFNÉ
Weisz Magdolna

temetésén részt vettek, ravatalára a kegyelet virágait elhelyezték, vigasztaló soraikkal és őszinte részvétükkel nagy bánatunkat enyhíteni igyekeztek.

A gyászoló család

17.30 Muso...
— Lapszemle — Filmkritika. 17.4... Slágermúzeum. 18.00 Észak-tiszántúli krónika. 18.15 Házy Erzsébet énekel. 18.25 Nők műsora. 18.45 Az MRT esztrádzenekara játszik. 18.58 Hírösszefoglaló.

ÉRTESÍTÉS! A Hajdú-Bihar megyei Kereskedők Adóközössége közli, hogy a magánkereskedők jövedelem- és forgalmiadó-lajstromát április 10-től 25-ig bezárólag az adóközösség Bajcsy-Zs. u. 22. sz. alatti irodájában meg lehet tekinteni. A kereskedő úgy saját, mint más adójával kapcsolatban április 25-ig bezárólag észrevételt tehet írásban az adóközösség felszólamlási bizottságához címzett ajánlott küldeményben. (x)

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ — A Magyar Szocialista Munkáspárt Hajdú-Bihar megyei Bizottságának lapja — Főszerkesztő: Pallás Imre — Szerkesztőség: 4024 Debrecen, Tóthfalusi tér 10. — Telefon: 12-140, nyomdai ügyelet 14-193 — Kiadja a Hajdú megyei Lapkiadó Vállalat Debrecen, Tóthfalusi tér 10. Postacím: 4001 Debrecen, Postafiók 72. — Telefon: 13-925 — Felelős kiadó: Biri András — Terjeszti a Magyar Posta — Előfizetési díj egy hóra 20 forint — Előfizethető a helyi postahivatalokban és kézbesítőknél — Index: 25 027 — Alföldi Nyomda Debrecen, — Felelős vezető: Benkő István

Kapcsa János
festőművész

Szocialista Művelődés, 1974. június

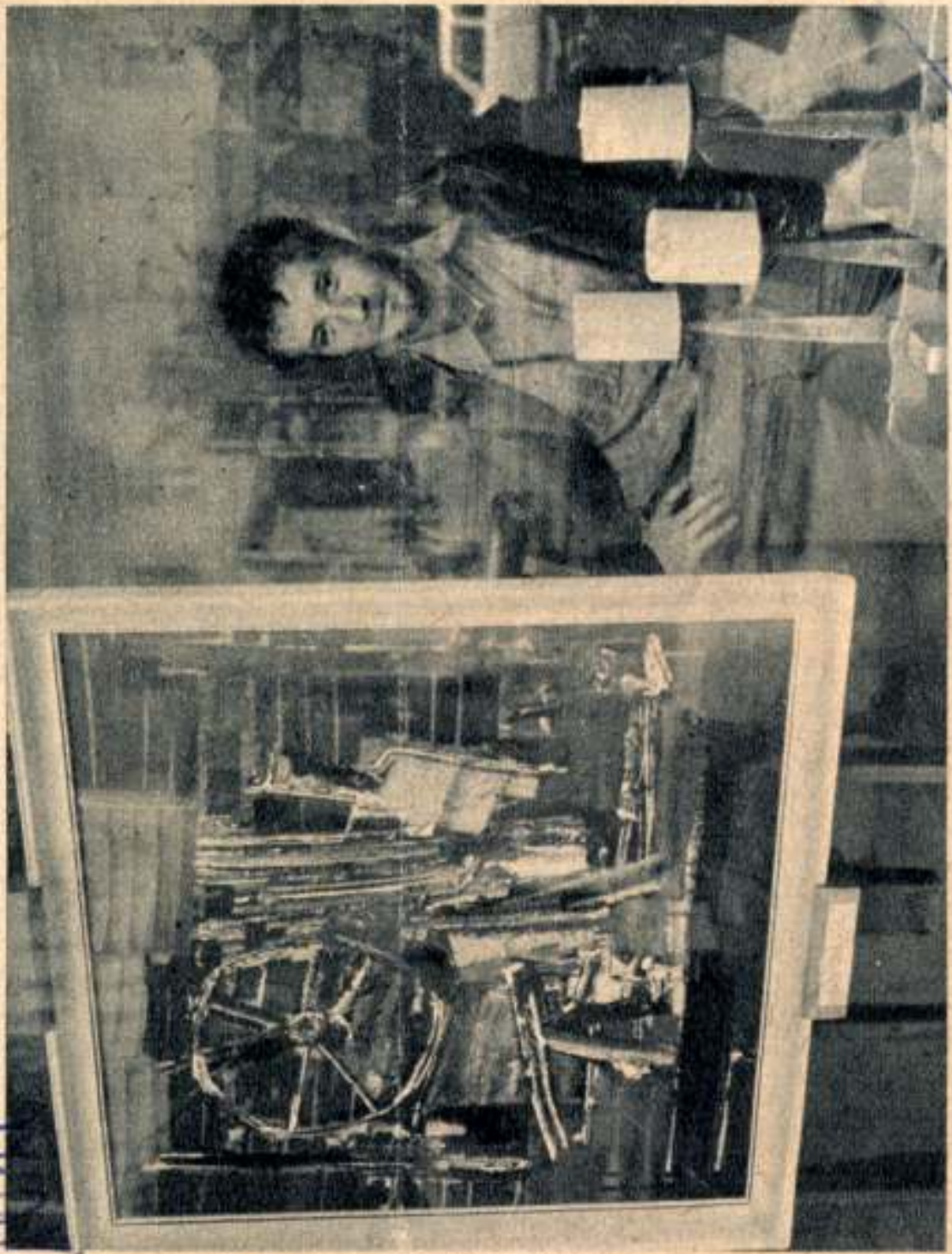

Kapcsa János festőművész ötödik kiállítását mutatta be Debrecenben a Medgyessy-teremben (MTI—Balogh László felv.)

lament céljáról. Vállalatunk párttitkára, *Rusznák Károly* elismerően nyilatkozott a KISZ eddigi munkájáról, és biztosította az ifjúság további segítését.

Sok mindent szóvá tettek a felszólaló fiatalok. Így foglalkoztak a *továbbtanulással*, a szakmai és politikai továbbképzéssel. Elismeréssel szóltak a vállalatnál jelenleg folyó hároméves *filmesztétikai* tanfolyamról, mert ezen nemcsak azok a fiatalok vehetnek részt, akiknek munkaköre ezt

tarthatnának. Felajánlották, hogy *társadalmi munkában* a kiszemelt helyiséget erre a célra rendbe is hozzák. Sürgették a 44 órás munkahét bevezetését, és felajánlották, hogy munkájukat túlóra és létszámemelés nélkül is elvégzik. Mivel lehetőség van *sportpálya* létesítésére is, a fiatalok elvállalták a szükséges munkálatok elvégzését. Javasolták a dolgozók és családtagjaik részére legalább havonként egy alkalommal juttassanak ingyenes mozijegyet.

Nem kisebb jelentőségűek az „apróbb" javaslatok sem. Kérték munkájuk *rendszeres értékelését*, ifjúsági pályázatok kiírását. Nagyobb segítséget kértek *lakásproblémák* megoldásához. Fokozottabban vegyen részt a KISZ a vállalat vezetésében. Hiányolták a munkájukhoz szükséges megfelelő *szakirodalmat*. Úgy vélték, ki kellene egészíteni, illetve *mó-*

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 MÁJ — 1

Nógrád

Kapcsa János festőművész

A Képcsarnok kiállításai

A Képcsarnok rendezésében számos képzőművészeti tárlat nyílt meg, illetve látható jelenleg is az ország számos városában. A debreceni Medgyessy Teremben sikert aratott Kapcsa János festőművész és Prim Zoltán ötvösművész közös kiállítása. Békéscsabán a Munkácsy Teremben Zirkelbach László festőművész tárlatában gyönyörködhettek a nézők, a művésznek eddig már számos gyűjteményes kiállítása volt. Veszprémben Élesdy István festőművész kiállítása keltette fel az érdeklődést, ő jelenleg Budapesten, a nyári hónapokban pedig főként Szigligeten dolgozik. Május 11-ig tart nyitva ugyancsak a Képcsarnok rendezésében Buzás Árpád textilművész kiállítása. A művész jelenleg a Magyar Iparművészeti Főiskola tanára.

tuno turkologus dolgozik, akik rendkívül érdekes kutatásokat végeznek. Annak idején szerencsém volt megismerkedni az egyik vezető turkológussal, Németh Gyulával. Eleinte csak publikációit olvastam, az általa szerkesztett rendkívül nagy, tudományos értéket képviselő Kőrösi Csoma-archívum című folyóiratban. Több, Türkméniában kiadott tudományos cikket küldtem el címére. 1964-ben Moszkvában, a Szovjet Tudományos Akadémia Nyelvi Intézetében személyesen is találkoztunk. Mivel ezt megelőzően élénk levelezést folytattunk, régi ismerősként üdvözöltük egymást.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 MÁR 3

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

Kapcsa János festőművész

KAPCSA JÁNOS festőművész alkotásaiból nyílt kiállítás a biharnagybajomi művelődési otthon klubtermében. A megnyitón Topor András festőművész tartott tárlatvezetést, ezután a kiállító művész válaszolt az érdeklődők kérdéseire. A megnyitó végén a művelődési otthon képzőművészeti szakköre és az ifjúsági klub rendezett vitát képzőművészeti témákból.

Kapcsa János

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 JUN 2 1

Hajdubihármegyei Népujság

1021

Kapcsa János: REGGELIZŐ (A ma megnyíló képzőművészeti kiállítás anyagából)

El t

ver

A májusi eseménynaptárban szerényen húzódott meg az évforduló: „Gulyás Pál költő, irodalomtörténész meghalt húsz éve."

Hogy szaporodnak a személyes kapcsolatú halottaim! Azok, akiknek az újságírás mesterségében valamiképp a közelébe kerültem...

Él bennem egy verstöredék, még a kamaszkori élményanyagból. Egy debreceni kalendárium lapjain olvastam, Juhász Géza írta:

„Förtelmes megalkuvás
Kavarint körül Gulyás Pál.
Igazad van, jó Gulyás:
Ránk itt biztos rothadás vár."

Költőként élni akkor az alföldi civisfőváros közönyében, csakugyan nem biztatott mással.

Versimádó, versfaragó diákként olvastam első kötetét, a Testvérgályákat. Pályakezdő újságíró — süvölvénynek. — kiváltképp, ha ő maga is múzsákkal társalkodó, — nagy tisztesség rangos irodalmárnál kopogtatni, olyannál, akinek Móricz Zsigmond, Németh László, Kodolányi a barátai.

Első feladataim egyike volt az a soha meg nem jelent riport. Az izgalom olyan mérhetetlen fokú váltólázában, hogy a beszélgetésnek szinte egy értelmes feljegyzése nem maradt meg füzetemben. Azóta sem éreztem olyan tanácstalanságot elvégzendő feladattal s azóta sem volt részem nagyobb megkönnyebbülésben, hogy megoldódott a Gulyás Pál-támasztotta gondom.

Tudni kell, hogy a lap, amelyet szolgáltam, Gulyásék irodalmi körét nem túlzottan dédelgette. Most is épp csak fanyalogva en-

interjú ürügy
lyák kinyomt
kedtem s újal

Második
nebbnek tűni
mint húszéve

— Tudja,
koránt sem é
nálam Németh
cen melletti
a verseit, hog
téhez. Nem h
ajánlót adok
bizonyos érte
úgy vélem, n
vastam a Fek
kötetemet, a
kembe. Tessé

Itt van el
avult versfüz
iratos darabj
lyás Pál tinta

„I

(Barna T
kötete alá.)

Te is gál
Hogy nin
A testvé
és ott ma
a víz óri
egyedül
a mélysé
Ki ment
Ki után
Kinek aj
összetört

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Kapcsa János

1975 DEC 17

eleven kereszt —

1021

Harmadszor is felállok.

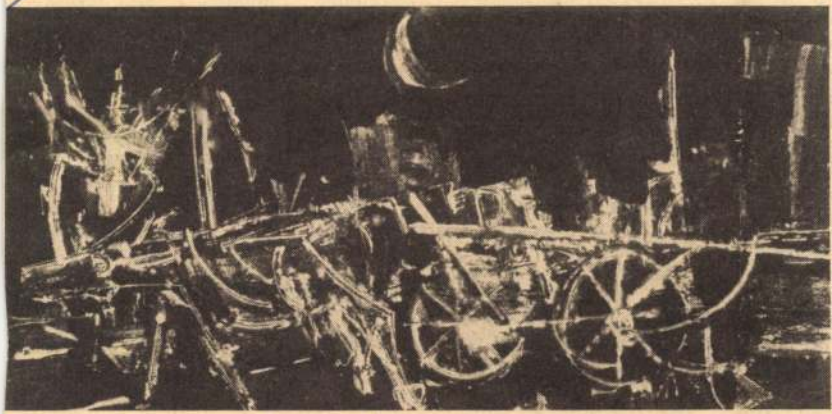

Kapcsa János: Ökrösszekér
(ifj. Hapák József felv.)

rült ideális tanár-diák
alakítanom, amit — azt h
ak fiatalon lehet. Ez a k
egkönnyíti az oktató-neve
t, érdemes tehát ápolni.
z is. Mert rosszak a gyere
z fegyelmezni őket. Le
ost még nehéz."

***

EGY FIÚ ÉS EGY LÁNY társa-
gában ülök az iskola tanári szo-
jában. Mindketten Debrecenből
ttek Nyírmártonfalvára: egyikük,
ppányi István idegenként, Sza-
Katalin viszont ismerősként, hi-
en gyermekkora környezetébe tért
ssza. Mosolygós leányarca és a
nári voltát jelképező fehér köpeny
lönös kettősséget ad külsejének.
sőéves hallgató a Tanítóképző
tézetben és első esztendejét tölti
katedrán is.

KÉT ÉV MÚLVA, 1975 októberében kívánciian vágtam neki ismét a nyírségi tájnak. Szembesíteni akartam az 1973-ban rögzített képet a maival; érdekelt, hogyan alakult a tervekkel és kételyekkel magára hagyott hat fiatal pályakezdő sorsa. Ismerősként fogadott a dombon húzódó iskola, az épületben hamar megtaláltam az igazgatói szobát. Szünet volt éppen, a gyerekeket az udvarra terelték a pedagógusok. Korábbi riportalanyaimat nem lát-

Kapcsa János

Részt vett Debrecenben az Ady pályázat kiállitá-

Kapcsa János Ady II. című temperája az 1918 októberében készült fényképet idézi: a padon ülő, halálosan beteg, lázak és látomások kínozta Adyt. A kép súlyosságát, drámaiságát fokozza a kontrasztok nélküli, egységesen sötét tónusban tartott színvilág.

Alföld 1978-1-91

Szabó Ernő: Mint Rembrandt nézte rajzát

Kapcsa János

Kapcsa János: Vadászcsendélet

Kapcsa János

A 31. Bajón Bihar megyei Ősvín Tárlaton szerepelt.

Előrelépést elsősorban *Kapcsa János* temperáival, főleg a Gyümölcscsendélettel kapcsolatban kell említenünk. Ezen a csendéleten a szigorú kompozíció, expresszív hatású vonalkultúra mellett megjelent – a művet gazdagítja – a szín. A kék árnyalatai, a fehér mellett a vörös szín is a kompozíció szerves elemeként szerepel. S

Alföld 1977-1- 92/93

Csabó Erzsébet Ősi terve .A 31. megyei Ősi tárlatról

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 1.
Alföld

Kapcsa János

1021

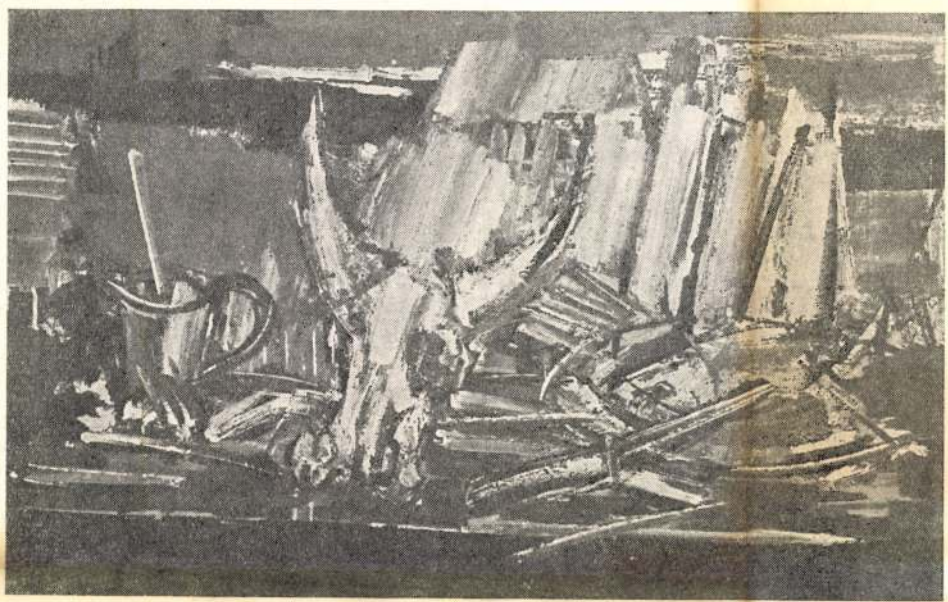

Kapcsa János: Vadászcsendélet

ólommá nehezül a fény
s bálvánnyá dermed arcukon
a kérődzés lomha alázata
Farkuk fülledt ritmusa mozdul
s a végtelenség emberi csöndjét
széttöri a pásztorimádság

4.

A Kadarcs utca konok és kemény
felfutnak a meztelen égre
az ősi áldozat füstjelei
Égett a tűzön már bivaly
bárány oktalan állat
égett gyerekünk anyánk lányunk
égett nagyapánk apánk is
érzed a füst csípős lobbanását
ott ég a te húsod a te véred
csak a csont megy a vasbegyeknek
csak a csont indul sokat győzni
csak a szív ritmusa keményít
csak az ész törvénye parancsol
egyebed már nincs elégett
s szétszórták vékony füstjelekként
a Kadarcs utcák tört kéményei
Ősök parazsán edzetted magad
csak áldozataid voltak
keserűek akár a pásztorimádság
de ahogy konok a sár a föld
a por az éhség a szomorúság
az vagy te is tőlük tanultad
s viszed a kételyeid kérdéseid
lépsz már a hegyek oldalán

KAPCSA JÁNOS festő
Álmosd, 1940

Festői müveltségét a Debreceni Képzőművészeti Körben szerezte, ahol Félegyházi László és Biró Lajos foglalkozott vele. 1963 óta állit ki a megyei és országos tárlatokon. Négy alkalommal Debrecenben, 1970-ben a budapesti Fényes Adolf Teremben mutatkozott be önálló anyaggal. Szerepelt a kelet-magyarországi művészek 1972-es bemutatóján a Nemzeti Galériában. - Szociális témakörü festészetében az ujrealizmus élességével vall szükebb világának népi hagyományairól és mai jelenéről.

Kapcsa János

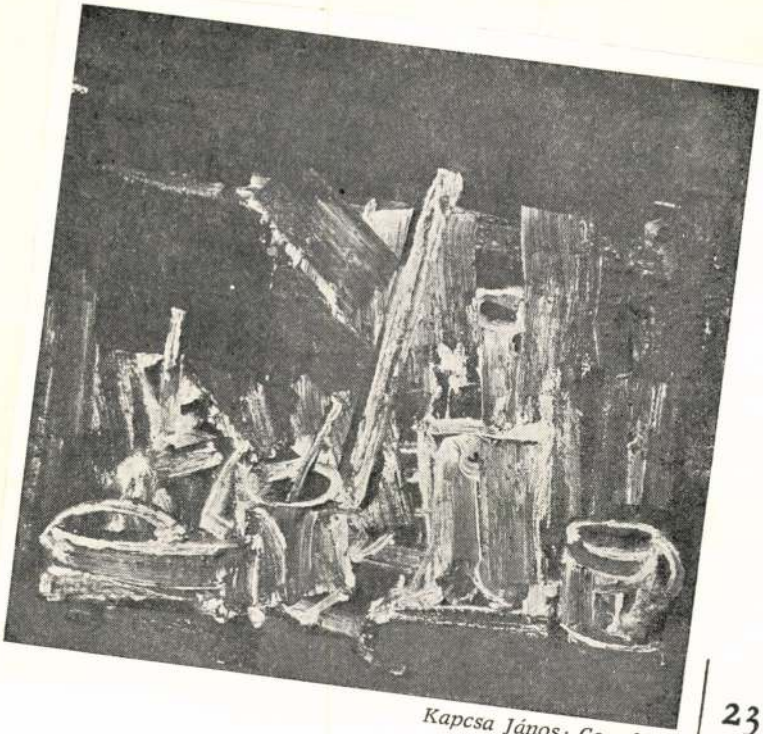

Kapcsa János: Csendélet

leegyszerűsödnek valamelyest a regényben sokoldalúan megrajzon

Kapcsa János

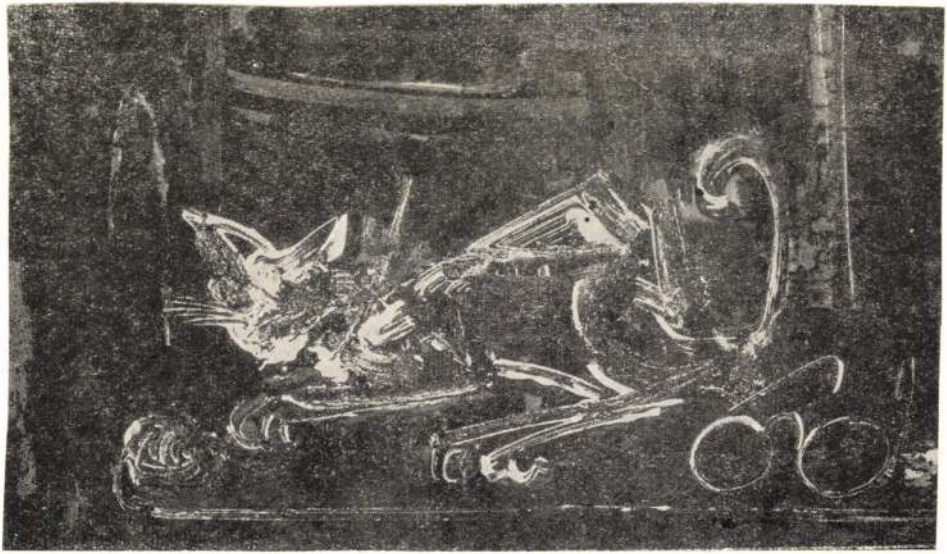

Kapcsa János: Macska

Kapcsa János

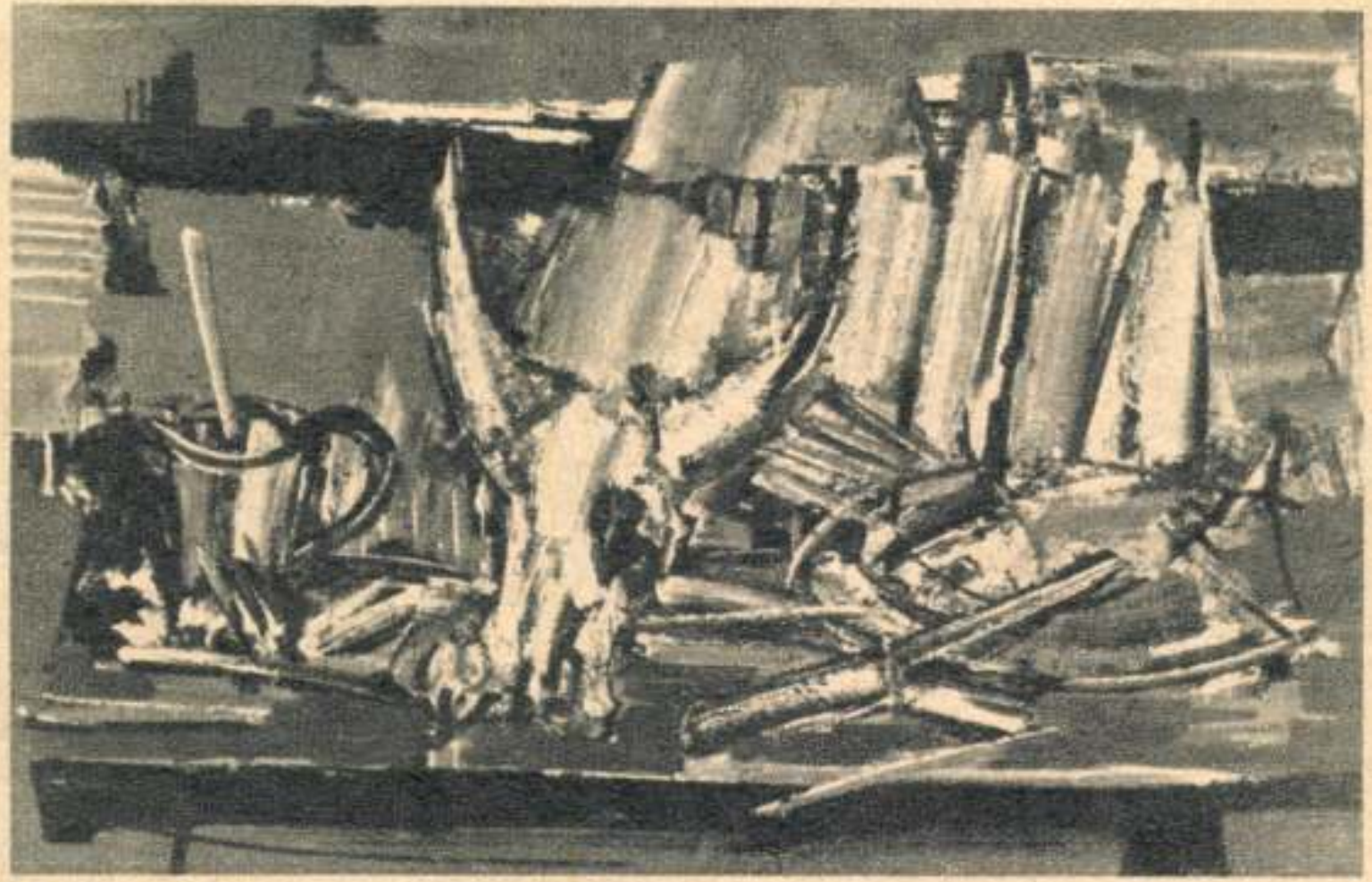

A Hajdú-Bihar megyei „Üzemi tárlat '77" egyik népszerű festménye volt Kapcsa János (Medgyessy-díjas) alkotása: Vadász csendélet (Venczellei István felv.)

6 Szocialista MŰVÉSZETÉRT, 1978. febr.

működő balettintézetekben nem tanítják a *táncírást*, s javasolták, hogy mint Magyarországon, náluk is tanítani kellene a Lábán-féle kinetográfiát.

Igen érdekes szociálpolitikai ismereteket is szerezhettünk. Jó eredményként említették a beszélgetések során azt a tényt, hogy a Német Demokratikus Köztársaságban ha valaki *mint táncművész színháznál eltöltött 15 évet, nyugdíjjogosult lesz*, és ha nem akarja folytatni a pályát, nyugdíjat kaphat. Elmondották, hogy ez esetben a nyugdíja az elért legmagasabb fizetés 50 százaléka lesz. Nyugdíjasként vállalhat munkát, de nem éves szerződést, tehát megszakításokkal állhat munkaviszonyban. Új állásában a munkájáért járó összeg felső határa nincs meghatározva. Ez a jogszabály vonatkozik mindenkire, aki 15 évet eltöltött színházi táncművészként a szakmában, akár rendelkezik diplomával, akár nem.

A fegyelmezett, de kimerítő eszmecserék után minden estére rangos előadások megtekintését tették lehetővé vendéglátóink.

Géczy Éva

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Kapcsa János
Debrecen
SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT
1979 NOV

1021

Emlék a görögországi képzőművész körútról: Kapcsa János (Debrecen) rajza

KÉT

A Kol Műhely Békéscsabán

Nemcsak *Békés* megyében, nemcsak a Tiszántúlon, de az ország más részeiben élő képzőművészek és művészetbarátok is sokat hallottak már a Békéscsabán alakult *Kohán Műhelyről*. Ez a „műhely" a szó igazi értelmében műhellyé kíván formálódni, összefogva a békési tájon alkotó, vagy ide kötődő képzőművészeket, szellemi alkotói keretet adni munkájuknak. Szeptember 2-án a *békéscsabai* Munkácsy Mihály Múzeumban *Pogány Ö. Gábor*, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója nyitotta meg első kiállításukat.

A kiállítás katalógusában, melyet a *Kner* Nyomda készített *Dévényi István* művé-

és szemléletmódot ... ge ellenére a kultúra iránt élő *felelősségérzet* közös fellépésre bátorította a Békés megyében élő, illetve a megyéből elszármazott, de ahhoz továbbra is kötődő képző- és iparművészeket. „Kohán Műhely" néven művészeti közösséget alkottak, amely név *„Kohán György szellemi és művészi hagyatékának vállalására, magas szintű egyéni alkotómunkára kötelezi a közösség minden tagját."*

Koszta Rozália festőművész és *Mladonyiczky Béla* szobrászművész Gyulán, illetve Békéscsabán él. Mindketten a Kohán Műhely vezetőségi tagjai. Koszta Rozália a célkitűzéseket összefoglalva a következőket mondja: „Alapvető célkitűzéseink a hagyományok vállalásával, ápolásával, folyamatos továbbképzéssel, egy-

KAPCSA JÁNOS

Képzőművészeti életünkben esemény volt Kapcsa János képeinek bemutatása, bármenynyire nem tükrözte ezt a TIT kiállítóhelyisége, amelyben mintha csak mellékes dekoráció lett volna Kapcsa huszonnégy képe. Az előadóteremnek berendezett helyiségben a néző székeket kerülgetett, és alig győzte türelemmel, hogy az alkalmatlan világítótestek keltette csillogást kikerülje.

ALFÖLD 1979/8/95.o.

Varga Pál:Kapcsa kiállitása

KAPCSA JÁNOS 2

Aki azonban megbirkózott az akadályokkal, a viszonylag kisszámú képanyagban is nagy igényű festői teljesítményt, többfelé ágazó pályát fedezhetett föl. Kapcsa műveinek hatása abban rejlik, hogy szinte a néző szeme láttára teremti meg az egyensúlyt a képalkotás mozzanatai között. Olyan festő, aki tiszteli anyagát. Egyetlen pillanatra sem rejti el szemünk elől a kép keletkezésének történetét, soha nem téveszthetjük el az ecsetvonást, festék és oldószer vegyülését, szemmel láthatóak a képet végletessé tevő, lezáró korrekciók is. A festő alkothat anyagszerűen, hiszen technikai tudása, magabiztossága megengedi. E törekvéséből nem lesz divatos „elidegenítő" hatás, mert az élmény átüt az anyagon. Az anyagtisztelet azonban meggyőz bennünket a művész őszinteségéről.

ALFÖLD 1979/5/99.o.

Varga Pál:Kapcsa kiállítása

KAPCSA JÁNOS

Kapcsa képein a kompozíció már-már mérnökien fegyelmezett, a színek és a formák pedig „szűkszavúak". Ezzel a visszafogottsággal magyarázható, hogy Kapcsa képeinek egyik csoportja a vonalas, grafikus jellegű ábrázoláshoz közelít. Szinte adódik a kérdés: nem idegen a festészettől a vonalszerűség, a grafika? Úgy látszik, Kapcsa művészetében nem. Szűkszavúságának legmegfelelőbbek a vonallá redukált felületek, a fekete-fehér ellentétezésűvé sarkított színek. Ennek következményeként expresszív erejű kompozíció

ALFÖLD 1979/8/95.o.

Varga Pál:Kapcsa kiállitása

KAPCSA JÁNOS 4

jön létre. A bemutatott képek közül ezek a legjobbak megoldottak: a *Lebenszekér*, a *Csendélet darálóval* és a *Csendélet pohárral és kannával*. A látvány látomásossá válik ezeken a képeken, minthogy reális és jelképes szerves egységben van rajtuk a tér egybeolvasztó ereje által. Ezt a karaktert fokozza az utóbbi két képen a sötét háttér és a tárgyak foszforeszkáló zöldessárgája közt húzódó feszültség. Ez a kettős törekvés megma-

ALFÖLD 1979/8/95.o.

Varga Pál:Kapcsa kiállitása

KAPCSA JÁNOS

rad azokon a képeken is, amelyeken a grafikus redukáltságot felületek bekapcsolásával oldja fel a művész. Az izgalmas, színjátszó felületek megjelenése azonban jelentősen megnehezíti Kapcsa feladatát, annál is inkább, mert a hidegebb és ellentétesebb színvilág mellé a meleg színek (főként a piros) és a valőrök is felsorakoznak. Ilyen teljesen zárt kompozíció a *Táj kecskével és figurával*, ahol elő-, közép- és háttér rendjébe szervesen illeszkedik a csupasz kövek hideg és a fa lombjának melegebb foltja, a kecske

94

ALFÖLD 1979/8/95.o.

Varga Pál: Kapcsa kiállítása

KAPOSA JÁNOS 6

és a figura motívuma. Ilyen rendet valósít meg a *Csendélet rákkal* is, amelyen valamivel jelentősebb szerepet játszik a vonalas stílus, ám egységesen a piros árnyalatai fogják össze a kompozíciót. (Hasonlóan sikerült alkotás a *Tájkép tehenekkel* és a *Parasztember tehénszekérrel*.) Az egyensúly megbillenésének esetei a *Vörös virágcsendélettel* és a *Csendélet tükörrel* című képpel jellemezhetők. *A Vörös virágcsendélet* kompozíciós

Varga Pál:Kaposa Kalitkája

bravúrt kíván megvalósítani: a virágcsokor változatos felületének a Kapcsa képein újabban gyakran megjelenő narancs árnyalatú piros adja a hátteret. A kép bal oldalán a piros csakugyan háttér; a vetett árnyékok áttűnő foltjai térbe helyezik. A másik oldalra azonban nem eshet vetett árnyék, így a piros folt önállósul, és markáns figurális kiképzésével külön útra ragadja a néző képzeletét, ezért a képen nem állnak egésszé Kapcsa kedvelt alkotóelemei: s konvencionális csendélet az eredmény.

ALFÖLD 1979/o 94.o.

VargaPál: Kapcsa kiállitása

KAPOSA JÁNOS

adik csoportját a felületekkel komponált alkotások adják. A vonalas ele-
ásznakon alig kapnak szerepet, sokszor csak hangsúlyozzák a foltokkal
, a foltok pedig nem színjátszó sokféleségükkel, hanem nyugalmas fe-
ak meg. Látszik, hogy itt is az anyag és az élmény teljes egységének
gvalósult ez az *Akt kék háttérrel* című képen, ahol a fehér finom

ALFÖLD 1979/8 94.o.

VargaPál: Kaposa kiállítása

árnyalataival figurális szempontból is érzékletesen megoldott nőalak megejtő személyességével hat, a kék háttér pedig (amelyről a festő egyértelműen tudtunkra adja, hogy a kompozíció kialakításának utolsó mozzanataként került a vászonra), látomásos környezetbe emeli a látványt. (Ehhez mérhetően zárt alkotás az *Özvegy* is.) A kevésbé megoldott felületkompozíciók között találjuk a *Fésülködő nő*t, a *Virágárus fiú*t, amelyeken a gyönyörűen kiképzett felületek mellett kifejezési alkalommá egyszerűsödik a figurális elem. A vonalas és felületszerű elemek egyensúlyát próbálja megteremteni a *Vetkőző nő* is, kompozíciója azonban kettétörik; egyik felét – a nőalakot – lazúros felületekből, a

ALFÖLD 1979/8 94.o.

VargaPál: Kaposa kiállitása

KAPCSA JÁNOS 10

szoba tárgyait vonalas elemekből építi fel a festő.
Kapcsa festészetében a különböző kifejezésmódok különböző élményekhez kapcsolódnak.
A vonalas képek a tárgyak világához (műhelyrészlet, szekér) vonzzák a festőt; a szín-
játszó, meleg alaptónusú felületekre és a hozzájuk illesztett önálló grafikus elemekre
komponált képek a tájélményt részesítik előnyben; az egységes, lazúros foltok pedig a
figurális ábrázolásnak kedveznek. Nyilvánvaló, hogy a látvány logikáját fegyelmezetten
követő alkotásmód jellemzőit olvashatjuk ki ebből.

ALFÖLD 1979/8 94.o.

Vargapál: Kapcsa kiállítása

MK SAJTOFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kapcsa János festőművész

PEST MEGYEI HÍRLAP
1982 FEB 20

Ballada 1021

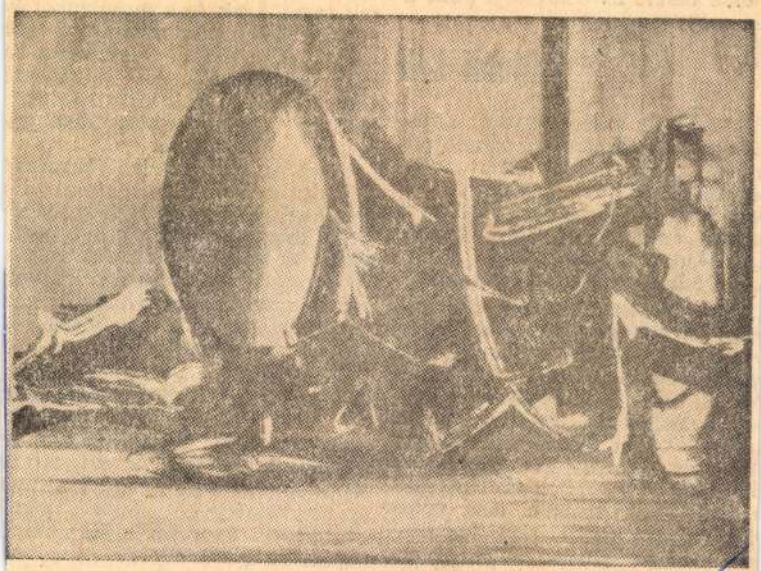

Kapcsa János festménye

ndja az ásó-kapa íg
vakönyvvezető terve
esi őket: nekik is
tás. Nem hivatalosk
több benne az eml
telesség.

Felsegítettük az érir
lődési ház színpadá
ndben, ahogy az an
lította őket: *Vízi I*
tör Károly és neje, végül a
nyzók névrokonai, *Nagy Sándor*
felesége, született *Dömény Teréz.*
nd a hatan tősgyökeres ócsaiak.

... megjelentek előttem, az anya-
nyvi kerület vezetője előtt, hogy
1931-ben kötött házasságukat
gerősítsék..." Sorban felálltak,
férfiak katonás vigyázban, az asz-
nyok testtartása, életük terhét
dázta. „*Vízi Ferenc földműves,*
elenti-e, hogy az itt megjelent
llai Margittal..." Hát persze!
ennel vagy nemmel kell vála-
lni..." Hát persze, hogy igen, s
g mintha mondani akart volna
amit, pajkosan felnézett a lányai-
l csaknem egy idős anyakönyvve-
ő nőre. Dömötör Károly, nyug-

ják, hogy felmenőik háromszáz é
élnek ezen a földön. És a folyam
tosság is erőt adott. A nagyközsé
ben vezetékes víz van, s természet
sen minden házban villany, korsz
rű orvosi rendelő, művelődési h
és a járdák többsége betonos.

A hétköznap

Ha násznagyi megbízatásom v
ratlansága miatt elmulasztotta
legalább egy szál virággal a men
asszonyköszöntést, akkor megk
sett tanúja akartam lenni hétkö
napjaiknak. *Dömötörék háza vá*
sias, szabályos kockaarányokk
Egyedül ülök a hallban, míg Dön
tör bácsi odakint elrakja a szab

Kapcsa János, festő

□ KAPCSA JÁNOS festőművész kiállítása szeptember 24-én, csütörtökön délután 5 órakor nyílik a nyíregyházi Benczúr Gyula Teremben (Dózsa György utca 3.).

2.

– □ Kapcsa János

Esti Hírlap Bp. 1981 szept. 22.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kapcsa János festő ur

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1984 JAN 4

1021

KAPCSA JÁNOS: BIKÁK

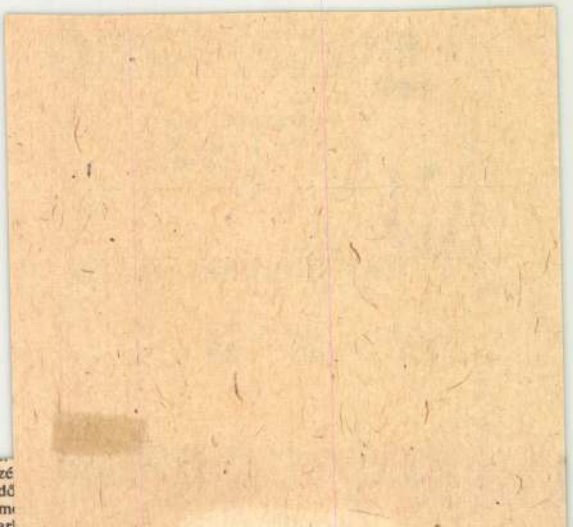

5-től. Jelentkezé
ban a szabad idő
őmunkahely m
ével. Épületkari
m. Görgey utca
ímre kérjük kül

BÚTOR

Mindenféle szép
vétele és eladása.
ános u. 13. Tele
19.

Arany János u. 13.

Dolgozókat alkalmaznak

Gépészeti üzemhez művezetőt, vízgé-
észeti diszpécsert, szakirányú (gépész)
chnikusi képesítés és ötéves szakmai
yakorlat szükséges. Építési felmérőt
pítőipari technikusi oklevéllel, bal-
azújvárosi munkahelyre a felszíni víz-
sztítóműhöz elektroműszerészt, komp-
x építőipari brigádot (személyszállí-
s biztosítva) azonnali belépéssel fel-
szünk. Jelentkezés: TRVV Debrecen,
ámad n K. u. 72—74.

Műanyag fröccsöntő üzemünkbe gé-
pésztechnikusi végzettséggel rendelkező
művezetőt keresünk felvételre, három
műszakra, azonnal. Műanyag Ipari
Szövetkezet, Debrecen, István út 89.

KÖPORC debreceni gyáregysége egy
fő energetikust keres felvételre. Jelent-
kezés: Debrecen, Vágóhíd u. 7.

Gépkocsirakodó segédmunkást felve-
szünk. Cím: Bútoripari Javító és Hasz-
nálteikk-forg. Kisszövetkezet, Debre-

Kapcsa János
festő

HOLLÓ-DÍJASOK. Hétfőn Debrecenben másodízben adták át az 1976-ban elhunyt Holló László Kossuth-díjas festőművész özvegye által alapított díjakat. Ezúttal Bíró Katalinnak, a debreceni Déri Múzeum művészettörténészének és Kapcsa János debreceni festőművésznek ítélték oda.

Népszabadság, 1988. márc. 8.

október 7 - én délig/ kérem nem kérem

A költségeket intézetem magam
téritem.

.....1988.....

.....
aláirás

Kopcsányi Ottó

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-?26

ÉSZAKMAGYARORSZÁG
Miskolc

1969 SEP 12

/1021

Új szobrok és műalkotások a megyében

Új szobrokat és képzőművészeti alkotásokat kapott Borsod megye, s előrelátthatólag még tovább gazdagodik művészeti alkotásokkal. Miskolcon,

a megyei tanács épületének előcsarnokában helyezték el Kopcsányi Ottó iparművész órakompozícióját,

a tanácsteremben pedig az elmúlt hónapban állították fel Szabó Iván szobrászművész Javorfából készült Felvonulók című szobrát. A sárospataki Kossuth Gimnázium kertjét néhány hónapja díszíti Kossuth Lajos életnagyságú bronzszobra.

Ez év júniusában készült el Csekovszky Árpád kerámikusművész 24 négyzetméter nagyságú kerámia faliképe a kazincbarcikai kórház számára.

Már csak felállításra vár Kiss István szobrászművész Család című kompozíciója az encsi járási párt- és tanácsház elé. Nemsokára befejezi mesefigurákból összeállított gobelinjét Polesznivy Károly iparművész, amely a sályi Mozgásjavító Intézetbe kerül. Szatmári Gyöngyi szobrászművész most formázza a szerencsi várkertbe Rákóczi Zsigmond bronzportré szobrát. Az alsózsolcai általános iskola parkjában állítják fel Varga Miklós szobrászművész Napozó lány című, modern formájú kőszobrát.

A. J.

Elma

Csak az enge érdekében

AZ ÚJ TANÉV a Miskolc Sportiskolában is megkezdő dött. Mit terveznek az 196 —70-es tanévre az iskola ve zetői? — Erre a kérdésre kaptunk választ Tálas Barna igazgatótól.

— Ebben az évben külön böző „tantárgyainkban", így atlétikában, kosárlabdában labdarúgásban, tornában és más sportágakban több fia tal végzett. Nagyon szeret nénk, ha ezek a sportolók a nagy egyesületekben is meg találnák a továbbfejlődésük höz nélkülözhetetlen feltéte leket, és új környezetükben is becsülettel dolgoznának A végzősökkel párhuzamo san előtérbe került az után pótlás felkutatása is. Korább ban igen jó szolgálatot tet tek a gyakran megrendezet kisdobos sportjátékok. De ma már ez sem elég. Ezért a Miskolci Sportiskola kidol gozta a testnevelés tagozatú általános iskola tervét.

— A sportiskoláról szól korábbi tudósításokban má beszélt az új iskolatípusról Akkor úgy nyilatkozott hogy e kérdés jó ütemben halad a megvalósulás felé. Mégsem tudunk arról, hogy megkezdődött volna az ilyen irányú oktatás.

— Sajnos, nem tartom va lószínűnek, hogy szeptember ben vagy akár az idén is megkezdődne a tanítás. Pe dig kész tantervek és szak

Kopcsányi Ottó

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 135-068, 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1021

1970. NOVEMBER 24., KEDD

TV-FIGYELŐ

Szélsőségek hete

Hálás téma, szürke köntösben — konokul folytatott sikerületlen szórakoztató kísérlet —, fénytelenné tévésített irodalmi gyöngyszemek: az egyik oldalon. És a másikon? Frissé és klasszikusan tévészerűvé varázsolt Shakespeare-játék, feszülten érdekes dokumentumfilm, elévülhetetlenül remek mulatság.

A hét kitűnően kezdődött. Annyi érdemtelen, indokolatlan Shakespeare-feldolgozás után végre egy üde, pompás játék, és végre valami más. A *Sok hűhó semmiért* — tehetséges, újszerű vállalkozás volt. *Franco Zefirelli* nemcsak a *darab* sajátos meglátású rendezőjeként érdemel elismerést, hanem mint speciálisan gazdag *tévé*-kifejezésmóddal dolgozó művész is. A pompás színészek, az ötletdús díszlettervező, a mozgékony operatőr: a rendező egyenrangú alkotótársaiként munkálkodtak.

Nem új, de nagy lehetőségeket kínáló elgondolás volt a *„Hogy érzi magát elvtárs?"* című sorozat, amelynek kedden láttuk utolsó fejezetét. Sajnos, a sorozat, *egésze* nem fejtette ki a benne rejlő kitűnő lehetőségeket.

A *„Mit tenne Ön az én helyemben?"* című sorozat ezúttal a bevált *Brachfeld Siegfridet* és a mindenre vállalkozó *Ungvári Tamást* hívta segítségül, ezzel is illusztrálva, hogy a vicces tanácsadószolgálat komoly tanácstalanságba torkollt. Máig megfejthetetlen, miféle réteghez vél szólni a szűnni-nem-akaró műsor, hangneme ugyanis többértelműen mutál: hol humoros szeretne lenni, hol komoly, de valahogy se ez, se az nem talál telibe. Mit tennék én *Kállai István* helyében? Kitalálnék valami jobbat, méghozzá sürgősen.

Kifürkészhetetlen műsorszerkesztési koncepció jóvoltából két posztalgyi novella került egymás mellé, *A novellairodalom gyöngyszemei* e heti csokrában. Aki ismeri a több évtized előtti francia és német feldolgozást, az üres szívvel nézte a Postamester. Híg atmoszférájú lengyel változatát. Külön kell szólni végre a napjában többször, *mindenféle* műfajban megszólaló, magyar szinkronhangokról. Mintha nem lenne színész, csak ez a néhány! Hitelét veszti a mű, ha a gyerekmese, a kommentár, a novella-feldolgozás azonos szinkronhangon szólal meg. (Nem ismervén *Heinrich Böll* novelláját, de ismervén a kitűnő, haladó író egyéniségét, tehetségét: valószínűnek ítélhetem, hogy a novella és a tévésítés között egy világ különbség tátong. A film: vérszegény, nyúlós, semmitmondó. Böll ennek a szöges ellenkezője.

A tévé-galéria e héten *Kopcsányi Ottó* ötvösművész munkáiból mutatott be néhányat — azt a néhányat ismételten, és ismételten hangsúlyozva, hogy alkotójuk talentumát a napilapok kritikái félreértették, lebecsülték, holott... Kár, hogy a műveket nem hagyták beszélni. Talán azok meggyőztek volna arról, amiről a riporter csak szeretett volna...

Pénteken, a Szovjet Kultúra Napjai alkalmából megrendezett Műcsarnokbeli kiállítás egy részét láthattuk. Az operatőr: *Török Vidor* — példaszerű tempóban, és követendő alapossággal pásztázott végig minden egyes bemutatott művön; abban a tempóban, ahogy a néző szemlélődik a kiállításon, és végül minden alkotást, mint kompozíciós egészet is bemutatva. Sajnos, rritkaság az ilyen maradéktalan képzőművészet-bemutatás.

Kiemelkedően jó volt *A Kántor* család című dokumentumfilm is. Ki tudja, hányadszor igazolódik be, hogy az élet, a valóságos ember olykor (ha megtaláljuk a szemszöget, amelyből láttatják) — érdekesebb, lenyűgözőbb minden írói kitalálásnál, minden színészi alakításnál.

Péreli Gabriella

Csonti

egy naptárt forgatott, hirtelen azt kérdezte:

— Te, Csonti, igaz, hogy börtönben voltál?

A többiek megrökönyödtek. Váratlan volt a kérdés, semmi nem indokolta, s ezért viszolygást keltett bennük. Csonti letörölte a hamut a koszos betonra, s azt mondta: — Igaz.

Nem volt a hangjában semmi méltatlankodás, sértődöttség. Úgy felelt, ahogy annak illik, akit kérdeztek. Bisics maga elvesztette az előbbi hetyke hangsúlyt, mert másféle választ várt. „Mi közöd hozzá", vagy hasonlót. Megcsendesedve folytatta: — Ne haragudj, nem akarunk bántani, de tudod, hogy' van...

Csonti csak most nézett föl. Nem őket, hanem a falat nézte, vagy azt sem, hanem azon túl valamit. Lassan, szinte szótagolva mondta:

— Mert meghalt egy ember.

Bisics kezében eltört a gyufa, amellyel az újabb cigarettát akarta meggyújtani. Másikat húzott elő, s annak a fejét nézegette, mintha most az lenne a legfontosabb. Csonti folytatta: — Üzemi baleset volt. Én voltam a művezetője. Agyonvágta az áram. Nem kapcsolta ki a gépet, úgy nyúlt a kapcsolószekrény zárlatos kábeléhez. Ha megrázta, ment tovább a gép. Megtette tízszer, százszor. Soha nem történt baja. Akkor agyonvágta.

Hallgattak. Valahol, valamikor meghalt egy ember. Fiatal volt, öreg? Ilyesmit is számot kell adnia. A lelkiismeretével már régen megejtette a számadást. Nem mentette föl magát, pedig lett volna ezernyi mentsége. Hiszen kérte, hányszor kérte, hogy cseréljék ki a zárlatos kábelt! Hol anyag nem volt, hol villanyszerelő, s ha mindkettő akadt, akkor meg a gép nem állhatott, mert éppen exportszállításra dolgoztak rajta... A börtönben volt ideje elmélkedni mindezen. Újra és újra sorra vette a napokat, a pillanatokat, amikor még megállítható lett volna az, ami bekövetkezett. Vagy valahol tényleg meg van írva az ember sorsa? El nem kerülheti? Butaság. S ha mégis? Nézte Almásit, a kerek képét, az orrán ülő szeplőket, a stuccolt bajuszt a száj fölött, a sima nyalt hajat. Valami nyers kíméletlenséget érzett ebben az emberben, már az első napokban azok közé sorolta, akikkel aligha melegedik össze. Most mégis éppen ő faggatja!...

— Másfél évet. Leültem egyet. Büntetésvégrehajtási munkahelyen.

Almási eltaposta a körmére égett csikket, s hirtelen nem tudott mit kérdezni. Leülte, leülte. Ha hibázott, megszenvedett érte. Mi a fenének kellett előhozni ezt az egészet? Bisics is erre gondolhatott, mert gyorsan hadarni kezdett:

— Gyerekek, voltam tegnap délelőtt, műszak után benn a szakszervezeti irodán, azt mondták a jövő évi béremeléskor most már ránk is sor kerül...

Nem értették a hirtelen témaváltást. Néhányan rábámultak Bisicsre, hogy' jut ez most eszébe, de ő rájuk hunyorított, s végre, leesett a tantusz. Csonti megérezte, hogy mi folyik a háta mögött. Nem szólt, szívta a második cigarettát, csak a hátát vetette neki a falnak, mint aki nagyon elfáradt. Bisics erősködött, hogyha mégsem lenne semmi a megígért emelésből, akkor ő úgy' itthagyja ezt a nyilvánosházat, mint a... Ezt te minden évben elmondod Bisics — jegyezte meg valaki, s ezen nevettek, mert tényleg, minden év vége így zajlik le. Bisics szaladgál a szakszervezethez, mert a bérfelelős a jó komája, valamikor együtt inaskodtak, s ezért hiszi, hogyha sokat jár a nyakára, csak tesz valamit. Mintha egyedül a bérfelelősön múlna!

Észre sem vették, hogy Csonti visszament a géphez. Már ismét a tőle megszokott ritmikus mozdulatokkal dolgozott a sivító masinán. Amikor meglátták, Bisics hirtelen azt mondta: — Nem rossz gyerek ez, ne tegyünk hát úgy vele, mintha nem is lenne...

Kopcsik Károly

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG
1970 AUG 20
1021

amikor egy kedd edzésen Szakács Jani — a segédedző — rossz hírrel fogadta őket.

— Magyar József bácsit leváltották!

szerinte hogyan a versenybizottság, amikor Szakács Jani, aki még mindig segédedző volt, ezt szóvá tette, Zsuppa úr azzal a furcsa ötlettel állt elő, hogy

— Ne tessék, úr, én nem akartam.

És mit tett az edző? Barátságosan

KOPCSIK KÁROLY: DOMBOK

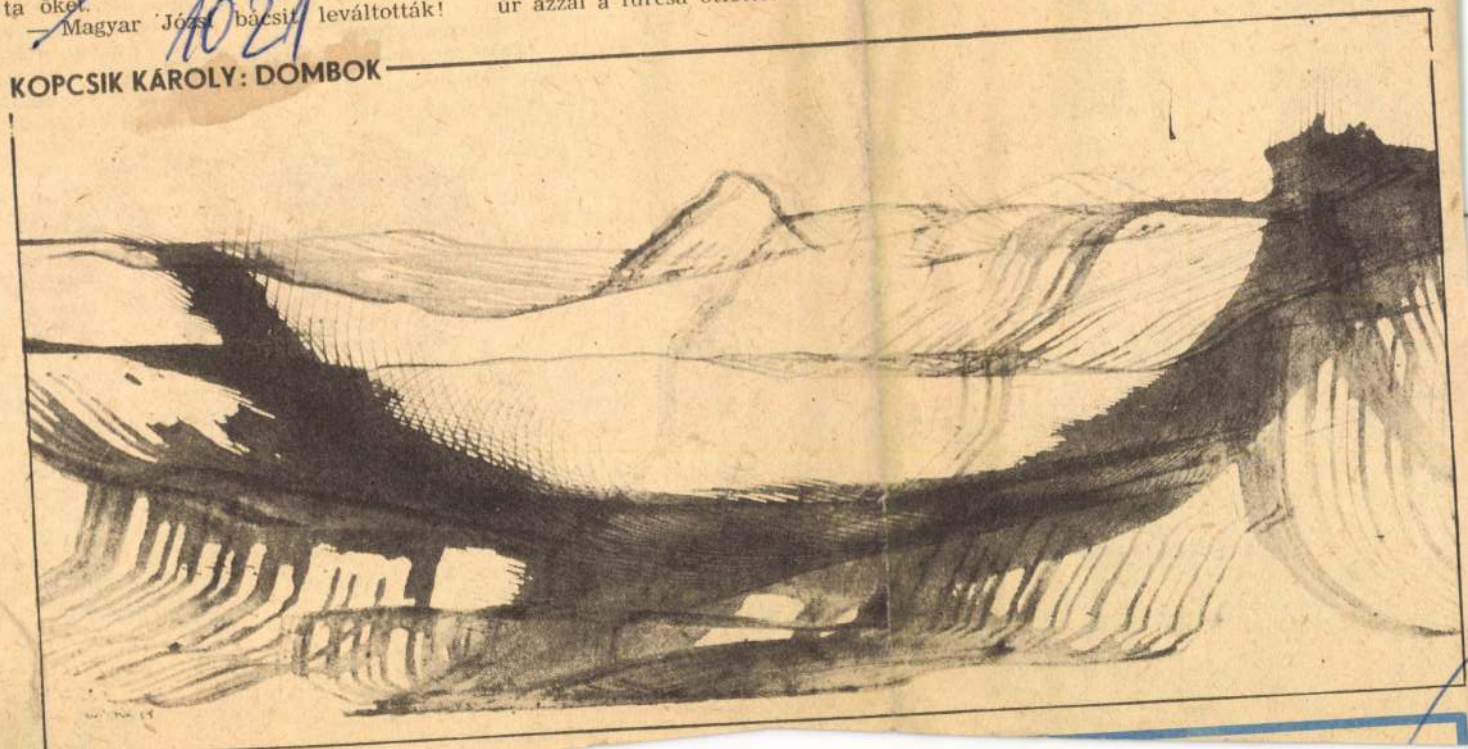

– Szatmári –
FOTO: KULCSÁR

arról, hogy
érdemes k
külföldi ú

A H
Zal

A cím j
alább nem
denképpen alkalmas, hogy már elöljáróban is jelezze a rádiósok tiszteletre méltó elszántságát: két és fél év múltán is változatlan alapossággal mutatják be a megyék fiatalságát. De zizeg a papír, gyanúsan gördülékeny a faggatósdi. Papírosízű sablonszó keveredik az akadozva elmondott — felolvasott? — kérdésbe, s betűt téveszt a rögtönzött választ imitáló illetékes. Nehéz szabadulni a gondolattól, hogy csak azt kérdezhetik a jobb sorsra és önállóságra érdemes zalai fiatalok, amit megengedtek nekik. Pedig az egész műsor cáfol, pedig a kérdezők egy csöppet sem szégyellősek.

Hát érdemes rosszul értelmezett könnyedséggel, a jellegzetes hallgatóréteg jellegzetes anyagi viszonyaira ügyet sem vető jó tanáccsal, a felsőségteljes őszinteséget ide-

aki kiváló táncosb
remek színésszé, és
lom Sammy Davis
mindent tud.

— Elvégzed az O
színházban a színé
zőt. Nem jutott es
hogy ezek után a Sz
vészetire kellene me

— *Gondoltam rá, a*
mos tanár úr lebeszé
hiszem, igaza volt.
már a gyakorlatban
megtanulni a többit.
sze, amikor csak tel
bejárok a főiskolai e
sokra, látogatóként.

— És a gyakorlatba
gyan haladsz a mes
elsajátításával?

SLÁ

KAPCSA JÁNOS

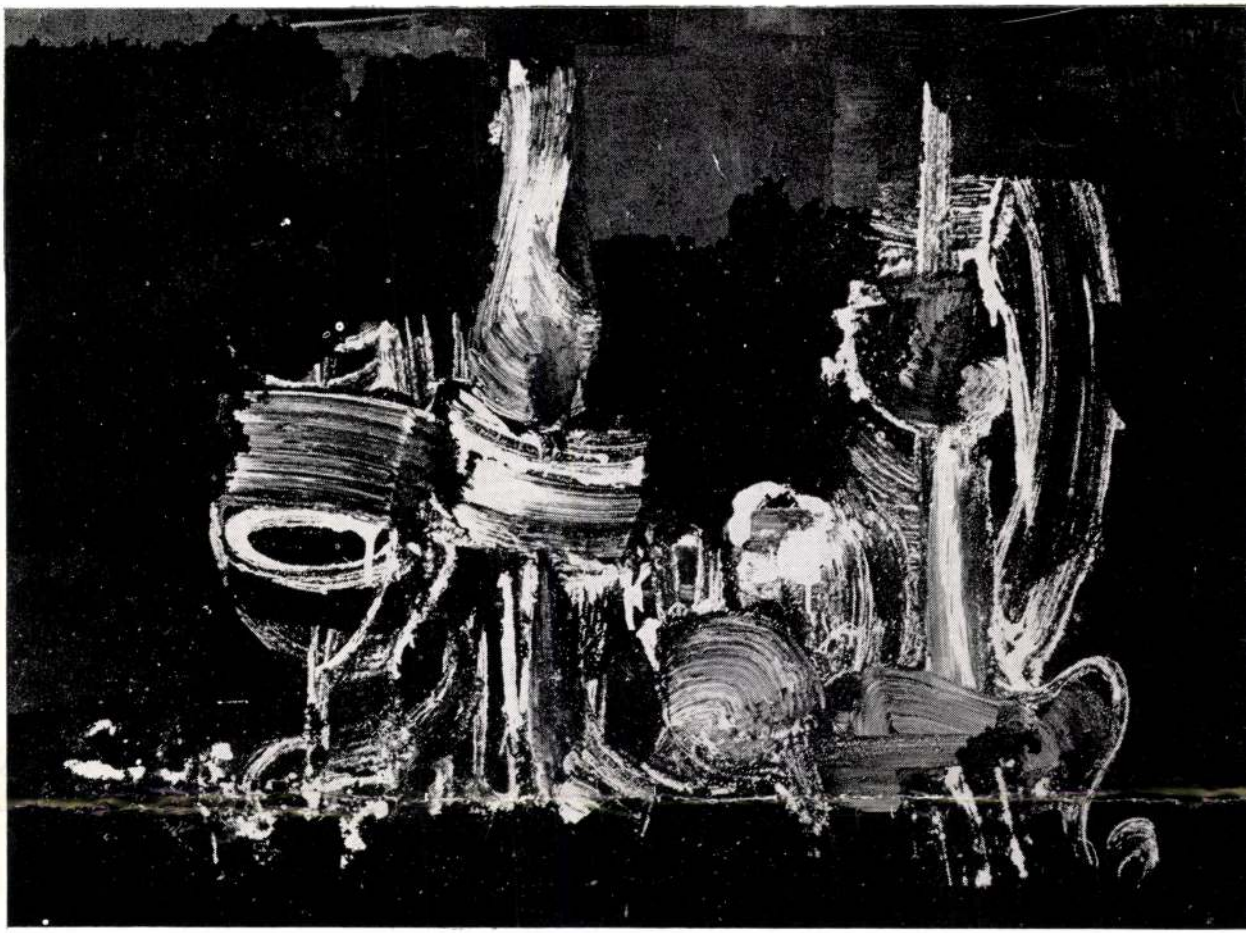

Kapcsa János • 1971.

Álmosdon született 1940-ben. Gyermekéveit és ifjúkorát is ebben a községben töltötte.

Apja kőműves volt, így ő is ezt a szakmát tanulta. Művészeti érdeklődése korán jelentkezett. Éveken át a kiváló debreceni Képzőművészeti Kör tagja volt. Itt tanulta meg a festészet alapvető szakmai ismereteit és innen hozta a következetes, őszinte festészet igényét.

1963-ban és 64-ben I. díjat nyert a megyei Tóthfalusi kulturális szemle képzőművészeti pályázatán.

Ettől az évtől rendszeresen részt vesz a megyei őszi és tavaszi tárlatokon, 1965 óta pedig a békéscsabai alföldi tárlatnak is állandó szereplője.

Első önálló kiállítása 1965-ben volt Debrecenben, az Ady Művelődési Házban. Ezt 1967-ben újabb kiállítás követte Debrecenben és Berettyóújfaluban.

1967-ben egyéni díjat kapott az országos amatőr képzőművészeti kiállításon, Szegeden.

1968-ban már szerepelt a XI. országos képzőművészeti kiállításon grafikájával.

1968-ban és 70-ben részt vett a debreceni országos nyári tárlaton.

1970-ben Budapesten, a Fényes Adolf teremben mutatták be kiállítását, mely nagy sikert aratott.

A Debreceni és Hajdú-Bihar megyei Művelődési Központ Képzőművészeti Körében dolgozik, mint korrepetitor.

A Képzőművészeti Alap tagja.

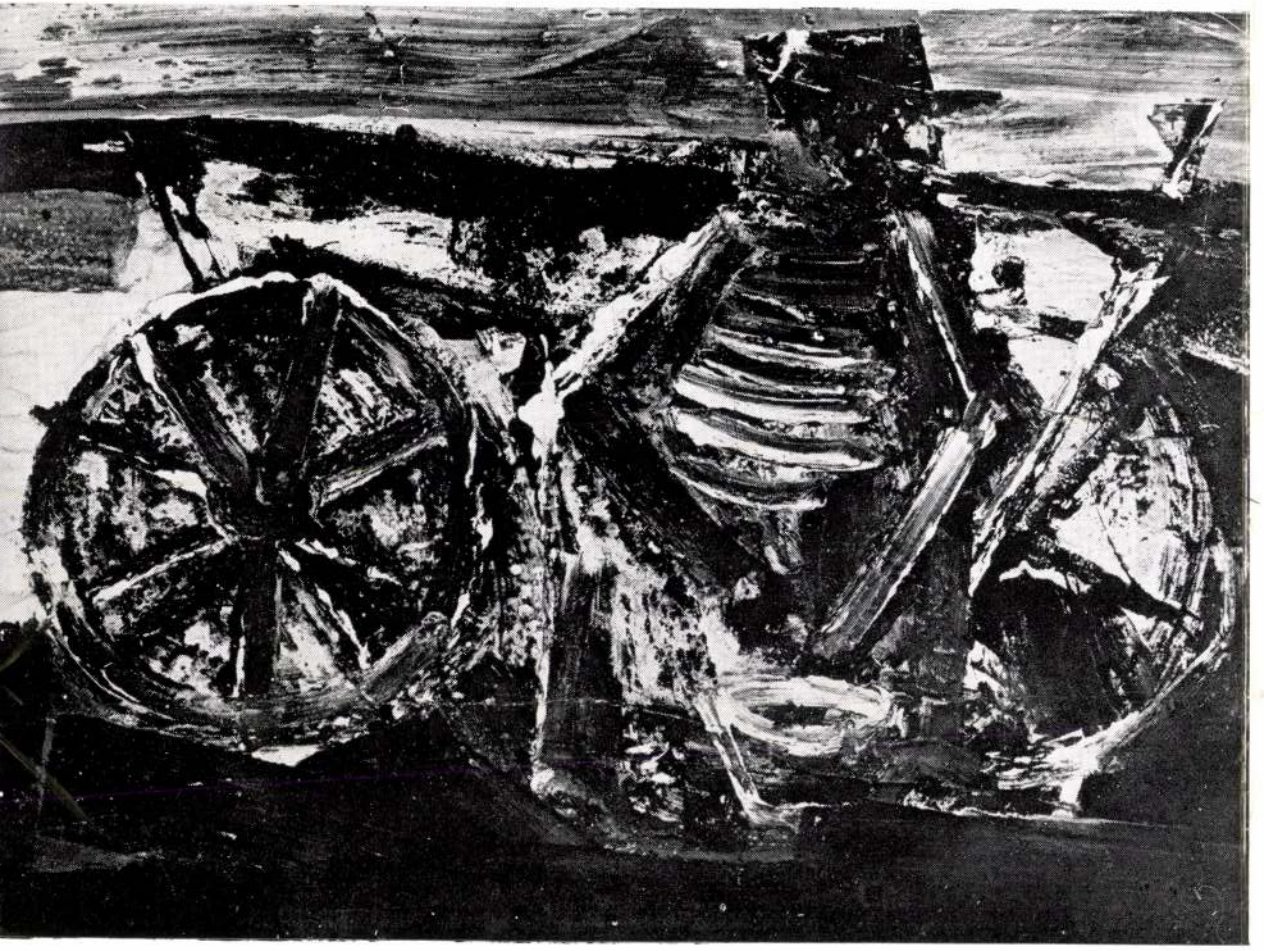

Kapcsa János művészetéről

„Kapcsa János személyében új, teljes jogú művészt avatott az idei tavaszi tárlat. Legújabb alkotásai méltán váltottak ki nagy érdeklődést, hiszen kivételes festői kulturáltságról, kompozíciós készségről, színérzékenységről tanúskodnak máris. Színkompozíciói külön figyelmet érdemelnek, és a legszebb festői reményekre jogosítanak."

(Magyari Vilmos, Napló, 1968. május 7.)

„Kapcsa János legfőbb érdeme, hogy fiatal kora ellenére képei sajátos önálló jelleget sugároznak. Lendületes, határozott, éles vonalaiból valami nyugtalan, kissé száraz, kemény arcélű, de mindig érdekes világ bontakozik ki. A fenti szavak azt is jelentik, hogy képein a grafikai elem dominál, ez lesz szinte még a festőiség hordozója is. A színeket, melyek közül legfeljebb egy-kettő található művein, inkább háttérnek, alapnak használja."

(Tóth Béla, Alföld, 1969/1.)

„Festményei a figuratív és nonfiguratív művészet határmezsgyéjén járnak. A művész felhasználja a klasszikus-avantgard, valamint a tasizmus tanulságait, ugyanakkor kötődik az alföldi hagyományokhoz, tágabban Közép-Európa valóságához. Ide kapcsolják a motívumok: a csegei emberek, házak, esték és színek. Színek, amelyek azúrosak, mint az e vidék falvaira oly jellemző rézgálicos festék."

(Bánszki Pál; az 1970. évi kiáll. katalógusából.)

„Kapcsa János, a Fényes Adolf teremben rendezett mostani kiállításának tanulsága szerint már túljutott az alapozás nehézségein. Utat talált, tudja mit akar festeni, s hogyan kell elmondania a festészet nyelvén közlendőit. Képeinek tartalmait és témáit a falu élete, a csegei emberek mindennapi környezete, munkája adja."

(Horváth Gyula, Magyar Nemzet, 1970. november 10.)

„Kapcsa Jánosnak ritka tehetsége van ahhoz, hogy egyetlen kézmozdulattal, egyetlen ecsetvonással elejét vegye a foltok anarchiájának, fegyelmet adjon a festői indulatnak, s szerkezetet, témát megőrizzen a képen. Korábban ezt a tehetségét láthatóan konstruktívabb, megszerkesztett műveken edzette . . . A gondolati fegyelem, a formákat megőrző gesztus most már a foltokban van, láthatatlanul, s olyan érzelmi-gondolati feszességet teremt, mint az Álmosdi temetés című kompozíció.

Felemelő és tragikus ez a festmény, örömtelen, szikkadt feketéin csak néhány lefelé csorgó fehér volt, néhány szélesen húzott, de fekete alapba ivódott fehér derengés látható; lényegében a fekete és fehér színek harca. E harcból azonban látványként a mélyen gyászoló, de szálfaegyenes paraszt-koporsóvivők ritmusos menete, érzelmi tartalomként pedig az a kemény tartással teli mélységes emberi gyász dereng ki, amit ma már csak népballadák olvasásakor érez ilyen megrendítően az ember.

Ezt a nagyon kevéssel nagyon sokat mondást bravúrosnak is mondhatnánk, de több bravúrosnál: mély és megrendítő művészet."

(Rózsa Gyula, Népszabadság, 1970. november 6.)

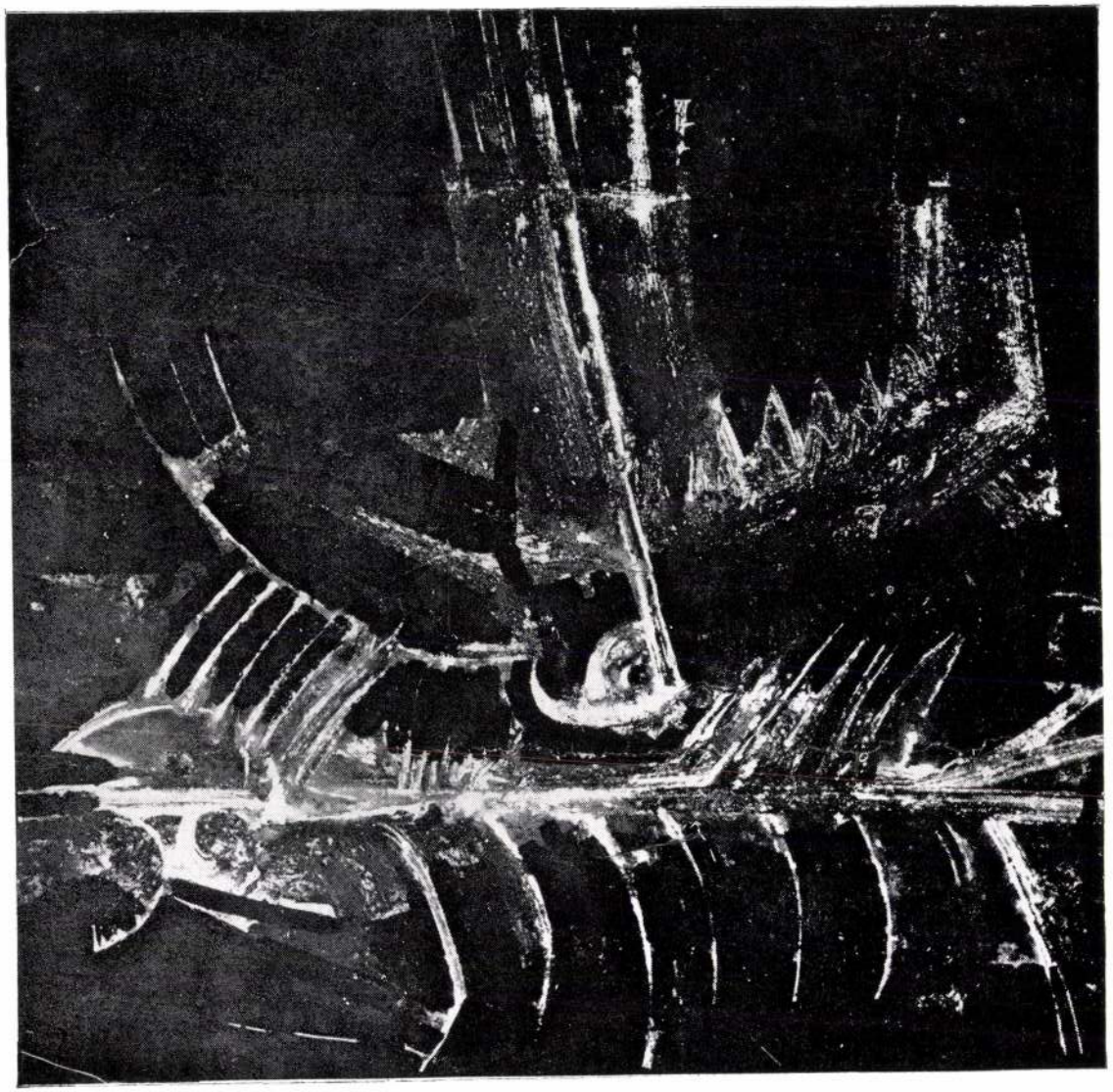

Képek jegyzéke

Vörös csendélet	tempera	50×70
Tiszacsegei kép	tempera	60×80
Keresztelés	tempera	60×47
Parasztember	tempera	48×64
Csegei ház	tempera	60×80
Ülő paraszt	tempera	60×80
Sárga ló	tempera	66×75
Csendélet petróleumlámpával	tempera	60×80
Álmosdi temetés	tempera	60×80
Csegiek	tempera	66×68
Madonna Csegén	tempera	80×60
Asszony tehénnel	tempera	60×70
Konflis	tempera	56×90
Palota	tempera	59×70
Faluvég kecskékkel	tempera	50×81
Szarvasfej	tempera	70×50
Csendélet gyümölcsökkel	tempera	45×70
Sárga konflis	tempera	50×70
Apokalipszis	tempera	75×75
Születés	tempera	70×85
Csendélet gipszfejjel	tempera	67×95
Csendélet fehér porcelánkészlettel	tempera	50×70
Csegei színek	tempera	67×90

71-2212 — Szabadság Lapnyomda, Debrecen

Pulóverpalota a Garay tér sarkán

Sikeres megoldás, silány kivitelezés

TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELE

Az már senkinek sem újság, hogy a főváros lendületes változás időszakában él. A sok unalmas, brezsnyevien pangó, szürke év után a reklámipar és az építészet változatos látványvilága korábban nem létező nagyvárosi atmoszférát teremtett. A megfoghatatlanul szétáradó hangulatok mellett azonban megjelentek a vizuális kapcsolatfelvétel kifinomult és bonyolult formái. Az eladni szándékozó cégek nappal virító, éjszaka fényárban fürdő gigantposzterei, a városi közterek mindegyikén felbukkanó kisebb-nagyobb reklámtáblái, amelyek a kommunikáció közvetlen, manipulatív és pontosan értelmezhető módjai. Az ezzel egy időben kialakuló új építészet, noha sok esetben hasonló céllal, ám a rekláménál jóval áttételesebb és a hagyományokra inkább támaszkodó módon talált rá kifejezésformáira. Ez esetben mindegy, hogy az új építészet átlaga szellemi értelemben milyen silány minőséget képvisel, bármilyen sajnálatos ugyanis, azt kell hinnem, hogy ez korunk érvényes építészete. A maga eszközeivel éppen ez a zagyva, rossz ízlést sugárzó és kulturálisan parttalan változatosság tükrözi azokat a gondolati és érzelmi bizonytalanságokat, amelyek a gyors lefolyású társadalmi változás velejárói. Nem nehéz fölfedezni, hogy milyen útkeresések, a látványosság és minőségi életkeretek nemzetköziségének miféle félreértései okozzák az amúgy is szegényes osztrák–német üzleti építészet mintává válását, s hogy az ezzel szemben a helyi sajátosságok, nemzeti jellemzők szembeállítása is gyakorta milyen felületes eredményekre vezet. Éppen ezen általánosságok ismeretében örvendetes, amikor egy-egy ritka esetben olyan építészeti példát látni, amely úgy viseli magán a jelenkoriság jegyeit, hogy sem a nemzetköznek vélt mintákkal szemben, sem a nagyvárosi építészet hagyományával szemben nem bátortalanodik el. Nem ígér mást, sem többet annál, amennyi a feladatából következik, magyarán olyan épület, amely látványi és eszmei értelemben is békés viszonyba tudott kerülni szűkebb környezetével. Mi több, valamiképp részévé válik azoknak a várost láthatatlanul is átszövő hálózatoknak, amelyek végpontjain egy-egy sikeresen megoldott épület foglal helyet.

Nem tartozik ugyan az elmúlt hat-hét esztendő leglátványosabb építkezései közé, a Garay Üzletház mégis ebbe a sorba tartozik. A Garay tér sarkára helyezett tömbje balról egy, a boldog békeidők vasúti téglaépítészetéhez tartozó háznak támaszkodik. Jobbról egy némileg magasabb, négyemeletes neoreneszánszoskodó gipszeklektikus pesti átlagbérház csatlakozik hozzá. Kapcsos Tibor, a tervező láthatólag nemcsak ezekre a körülményekre volt tekintettel, de az épület téglaburkolatának kiválasztásában alighanem tudatosan utalt a Garay piac téglából emelt kaputornyaira is. Szintén a környék bazárvilágához tartoznak a földszinti üzletek ponyvatetői és a diszkrét, fegyelmezett téglafelülettől elütő különféle harsány homlokzati elemek. A Murányi utcai oldal felső két emeletét üvegfal borítja, amely a sarki él üvegezett saroktornyában, majd a Garay utcai oldal üvegborításában folytatódik. A két utcai oldal eltérő szélességét és a szomszédos házak magasságai közötti eltérést béletes ablakok és hosszan lefutó kiugró diszelemek, lizénák rafinált és mértéktartó rendszere egyenlíti ki. A sarki zárterkélyt koronázó torony és a házszéleket optikailag erősítő párkánydíszek (timpanonszerű kiemelkedések) balról a szomszédos ház nyeregtetőinek formáit kisérik, a jobb oldalon pedig alkalmat teremtenek arra, hogy a homlokzati síkok eltérésének kiegyenlítése érdekében a tervező teret adjon a hideg és merev üvegsíkok, valamint a meleg, szerves benyomást keltő téglafelületek egymást átható játékának.

A sikerült külső kialakítást az üzletház belül is nyitott, átriumos és körfolyosós rendszerű megoldása kíséri. Barátságos érzéssel fogad az átrium négyzet alapú, magas terét két szinten is átszelő lépcső följárati szakasza és a lépcsősorok egyenesét meg-megtörő téglaerkélyes pihenők látványa. Az épületet sajnos meglehetősen silány kivitelezéssel húzták fel; a sütői mészkőlépcsők néhol billegnek, eltöredeznek, s más épületgépészeti tervezési hibák, ügyetlen megoldások jellemzik. A mindenhol fürtökben lógó pulóverek, talmi nagyvilágiasságú boltok áruinak kavalkádja otthonossá, belakottá teszik a házat, amihez hozzájárul az is, hogy néhol olyan rejtett és fénytelen járatokra is bukkanhat a bámészkodó, amelyek okát nem érteni igazán. Nem lehet ugyanis különösebb magyarázata annak, hogy a tervező miért ilyen elrendezésben alakította ki az üzletsorokat. Az építészeti célszerűségnek ugyan nem igazán felel meg ez a rejtőzködő megoldás, éppen ezért azonban – e fölösleges zugokkal – olyan esetlegességet adott az épületnek, amely a tervezett épületet a környék piacával, földszinti lakásokban, alagsori raktárakban és udvari bódékban burjánzó magyar–kínai–román–ukrán üzleti élet összevisszaságával avatja egyneművé.

Bojár Iván András

Százévnyi fertőzés

Fennállásának 100. évfordulóját ünnepli ezen a hétvégén a Szent László Kórház, méghozzá a Magyar Infektológiai Társaság soron következő vándorgyűlésének keretében. A kórház igazgatójától, dr. Mikola Istvántól kérdeztük: várható-e, hogy tudományosan is „ünnepi" lesz a külföldi előadókat is felvonultató kétnapos eseménysor.

– Mivel az infektológia nagy határterület az orvostudományon belül, sok szakma számára lehetnek érdekesek az érintendő kérdések. Fertőzéstörténeti előadások keretében végigvisszük, milyen fejlődésen ment át a kórház az elmúlt évszázadban, míg eljutottunk a mai, főleg az immunológiailag károsodott betegek infekcióinak témaköréig: az AIDS, a szervátültetés utáni fertőzések, kórházi fertőzések, a lyme betegség aktuális kérdéseihez. A múltidézés mellett a hangsúly persze a mai megoldandó feladatokon lesz.

Megszűnt a kórház ragályda jellege – mondja az igazgató –, minthogy nincsenek már nagy típusz-, diftériajárványok, a vérhas, a járványos gyermekbénulás is megszűnt gyakorlatilag. Át is alakították a struktúrát.

Tizennégy új profilt honosítottunk meg, ezek között a modern orvostudomány csúcstechnológiája is megtalálható: a csecsemő, gyermek, felnőtt csontvelő-átültetés egyik központja a László, vagy éppen a rosszindulatú vérképzőszervi betegségeké, a központi idegrendszeri fertőzéseké. Az elmúlt évek során 350 ágyat szüntettünk meg, ennek „réme" mindenki fölött ott lebeg az egészségügyben. Mi viszont állítjuk, ez szükségszerűség, kevesebb ágyon is lehet akár több beteget jó színvonalon ellátni. Ez a kórház olyan zászlóshajója az egészségügynek, amely a korábbi ragálystruktúrából kitörve korszerű szerkezet-átalakításon ment át.

– Zászlóshajónak mondja ezt a kórházat? Nem lehet megkerülni akkor a kérdést, ami az emlékülés apropójából fakad; mennyiben hordozzák magukon az elmúlt 100 év terheit?

– A múlt minden kínját, gondját érezzük, 100 év rekonstrukciós elmaradásait. Őrülünk a műemlék jellegű épületeknek, a fedett kerti fafolyosóknak, de nehéz örökséget jelentenek. Igyekszünk felújítani őket: az ország egyik legnagyobb műveseállomása működik itt egy sok évtizedes pavilonban, gyönyörűen modernizált környezetben. De hát az országban nincsen annyi pénz, mint amennyiből ezt a 37–38 épületből álló városnyi kórházat – az igényeknek megfelelően – fel lehetne újítani.

– Végül a vándorgyűlésre visszatérve, arról beszéltünk, lesz-e szenzációja a kétnapos tudományos ülésnek.

– Nem várható korszakalkotó új bejelentés, nincsenek olyan újdonságok ma, mint az elmúlt 100 év során többször is voltak. Fő témánk a különféle immunológiai problémák mellett az állati eredetű infekciók. Most az aprómunka, a részletek átgondolásának idejét éljük – az immunológia területén legalábbis.

Fazekas Erzsébet

Műkereskedelmi szalon a Nemzeti Galériában

MUNKATÁRSUNKTÓL

A Magyar Műkereskedők Egyesülete, immáron második „műkereskedelmi szalonját" nyitja meg ma délután négy órakor a Nemzeti Galériában *Baráth Etele*. A két világháború közötti Nemzeti Szalonokat idéző kiállítás – hétfő kivételével – október 30-ig tekinthető meg.

– A szervezetet 1991-ben tizenegy elszánt műkereskedő hozta létre. Nem lehetett tovább halasztani, hiszen a sokáig állami monopóliumként működő műkereskedelmi piac nagyon nehezen alakult ki. Közös akciókat kellett szerveznünk, meg kellett védenünk a hírnevünket. Nem véletlen, hogy az efféle egyesületeknek világszerte komoly felvételi követelményei vannak – mondja *Éri Gyöngyi*, az egyesület elnöke.

Igaz, az induló csapatból hárman már felhagytak az üzlettel, de újabb csatlakozók is akadtak: ma húszan vannak. Közös kiállításokat pedig nemcsak a kollektív szellem ébrentartása végett rendeznek, hanem azért is, hogy lassan rávegyék a műtárgyvásárlókat, a kereskedőktől vegyenek kortárs alkotásokat. Az efféle művek piaca egyelőre nem túl élénk, és sajnos bevett szokás, hogy a vásárláskor – a magas adók miatt – megkerülik a galériákat. Ez gazdaságos megoldás ugyan, ám kedvez a hamisítványok terjedésének, és megakadályozza a művek tudományos meghatározását, feldolgozását.

A tavalyi, első műkereskedelmi szalon alkalmával tizenhárom kereskedő állított ki a Kempinsky Hotelben. Most tizenhatan lesznek, és – véli Éri Gyöngyi – az is a szakmai elismerést mutatja, hogy a Nemzeti Galéria termeit ingyen bocsátották rendelkezésükre.

A városi régészek ugrásra készen várják az építkezéseket

Az Óbudai Társaskör épülete barátságos látvány a lakótelep nagyra nőtt házai között. Még jobb belülről: zöld bársonnyal, fényesre suvickolt fával, tükrökkel, rezekkel alapozódik a hangulat. Éppen alkalmas hely arra, hogy az Aquincumi Múzeum itt zárja le tudományos konferenciával a századik születésnapját ünneplő rendezvénysorozatot.

A múzeum helyzete korántsem egyedülálló: a városok terjeszkedése, az egyre sűrűbb beépítettség régen kikényszeritette a városi régészet megszületését. Egyre gyakoribb látvány a házak lapozógödrében, útépítések, csatornafektetések munkaárkában szorgoskodó régész, az építkezést ugrásra készen váró kutatók, aki tudja, csak akkor tárhatja fel a múlt egy újabb szeletét, ha a városi környezet azt végre lehetővé teszi. Különlegesen fontossá tizedekben csak módosítgatták, az elmúlt négy év gazdasági és tulajdoni változásait pedig egyetlen jogszabály sem rögzíti.

Nem véletlen tehát, hogy – bár a konferencia anyagát csak nemtől jelentetik meg – külön füzetben közreadják mindazokat a példákat és törvényi megoldásokat, amelyek külföldön segítik a múzeumi szakemberek és régészek munkáját.

A törvényhozó tevékenység ilyetén burkolt sürgetése talán nem is túl meglepő, az azonban – most még – szokatlannak tűnik, ha egy hírneves professzor maga szedi ki és tördeli 1900 oldalas munkáját. Márpedig a a mű megírásán 1969 óta dolgozó *Fitz Jenő* előtt nem állt más megoldás: a konferencián bemutatott, négy kötetre tervezett könyvét csak így tudta megjelentetni az Enciklopédia Kiadó. A monu-

Kaposos Tibor ejiten

Kapecz Károly
ojutéri
1881 Budapest

Cum a' lakyapjok Franklin

KAPELLER János

Kapeller János Ausztriában, Markt-Hauksdorfban született és mint lakatosmester jöhetett Pestre, mert mesterfelvételére adatokat nem találtunk. A Monarchia országaiból bevándorló többi kézműveshez hasonlóan a jó munkalehetőség reményében telepedtek le Pesten lakatosok is, és mesterünk feltehetően így került hozzánk. 1793. máj. 12-én kötött házasságot Pesten Neugebauzin Magdolnával,[107] és 1796. jan. 25-én mint házas lakatosmester kapta meg a pesti polgárjogot.[108] A 19. század elején a német lakatosmesterek között szerepel.[109]

Perehány 1985

163.p.

előtti Magyarországba. ("A magyar nemzet sem adta fel – s ne
zeti föltámadásnak"[15]), s kísérletet tett a magyar festészet n
"Nemzeti sajátosságaink: a szín mindenek felett való uralkodc
lágyan kendőző érzelmesség, a természethez való hűséges sir
logikája felett való uralma, a festői harmóniák lírája".[16] Gere
ra törekvő magatartását[17] ugyanúgy elutasította Oltványi, m
finom és burkolt célzást tesz a római iskoláról 1939 márciusá
lyos és hangos stíluskeresésének idejében".[18] *A francia művé*
a francia művészet dicséretét zengi, s ellenpontként említi: "H
dában".(...) A politikai propaganda tartalmatlan jelszavai úg
darazsak. Már azt sem hallod, ha a romboló zsivajban a szell
bűvölő dallamba kezd. Hiába szavának varázsa a "világnézeti
tudja fölvenni a versenyt". Alig leplezett, már szinte nyílt nén
mélyes motivációjához hozzá kell számítanunk a *Magyar Művé*
általi ellehetetlenítését, támadásaik végeredményét, a folyóir

Oltványi a *Magyar Művészet* szerkesztését Majovszky Páltó
tól vette át (amikor Majovszky betetgsége elhatalmasodott), s
nya, szerzői gárdája alapvetően nem változott. A szerzők köz
Ybl Ervin, Elek Artur, Herman Lipót, Farkas Zoltán, Hoffm
hogy sem az erősödő német művészeti befolyásnak, sem a ró
Kritikák is jobbról érték, ráadásul olyan elsöprően, hogy a lap s
li *Magyarság* című lap frontális, Oltványi s a *Magyar Művészet* é
sem kímélte. Legfőbb vád a felelős szerkesztő, Oltványi elle
szotta a szabadkőműves, zsidó, kommunista és a nemzetközi
keresztény művészek számára".[21]

A *Magyar Művészet* megszünte, pontosabban lapengedélyé
az alább tárgyalandó műgyűjtői-múzeumszervezői tevékenys
még kritikusi, művészetkritikusi munkával, tárlatismertetők é
vítette munkásságát. (Ezen cikkei a *Magyar Nemzet*ben jelen
között.)

Oltványi művészeti írói életművében külön, sajátos fejeze
tott, hároméves kritikusi tevékenysége. Azt lehet mondani, h
vek ismertetésével a művészeti élet sűrűjébe érkezett. Korábl
a művészetről vallott felfogása, értékítélete olvasmányos, na
nyeit persze nem adta föl, alapvonásaiban nem módosult a ho
Bizonyos pontokon azonban keményebb és harcosabb lett. I
megfogalmazott elvei mellett. Fogalmazása is árnyaltabb

Kapi vár

Sáros vm

l.

Hadtört. Kötl

1914. 628-l.

lett dolgozó munkások között, jól megfogódzkodva a karfában, nehogy lezuhanjon az ember. Az első emeleten volt a utlevélosztály, szuronyos vörös katona igazitott bennünket utba.

Benyitottunk az első szobába, ahol Horváth elvtárs iránt érdeklődtem. Itt már koncedálnom kellett a korhü megszólitást, hiszen nekem volt szükségem Horváthra, a sikkasztó ügyvéd-irnokra, aki fene nagy hivatalt töltött be Bolsiéknál. Horváth igen barátságosan fogadott, közöltem vele, hogy nem egy, de két utlevélre van szükség, amit látható megelégedéssel vett tudomásul és azonnal kiadta az utasitást, hogy ki kell állitani az utleveleket. Kellő okmányokat hoztunk magunkkal, nehogy fennakadás legyen és az iratokból a bolsi-rabszolga lemásolta a nacionálénkat. Néhány perc alatt kész volt az egész, behozta a két utlevelet és aláirás végett Horváth elé rakta.

Ebben a pillanatban nyilik az ajtó és kemény lépésekkel bejön egy jobbfajta munkásnak öltözött ember, aki harsányan elkiáltja magát:

— Varga vagyok, az uj politikai megbizott.

A Salamonkónél.

Írta: Tutsek Anna.

Az egész társaság fölérkezett már a Salamonkőhöz, csak a szép Dózsa Miklósné maradt még hátra.

— Hop-hop! — kiáltott a kis jegyzőné, aki a legélénkebb volt az egész társaságban, minden iránt nagyon érdeklődött és kiváncsi volt arra is, miért maradt el Dózsáné és főleg kivel!

A szép asszony rózsaszín ruhája megvillant lent az úton.

— Itt vagyok, itt vagyok! — kiáltott s zsebkendőjét lobogtatva, igyekezett fölfelé.

A férje is vele volt, derekát átölelve segítette a meredek úton.

Akinek éles szeme volt, láthatta a Polyánára vezető utat is kifehérleni a hegyek között, mint valami keskeny fehér szalagot.

Dózsa Miklósné leült egy kiálló kőre. Rosszkedvűnek látszott s fázódva húzta össze bolyhos fehér kendőjét a nyakán.

Az ura a lábához ült és szerelmesen nézte.

De ebben a nézésben nemcsak szerelem volt, hanem vad féltékenység is. Úgy ült ott a lába előtt, mint egy börtönőr, aki a foglyát őrzi.

Domoszlay olyan hangosan beszélt a jegyzőnével, hogy az egész társaság odafigyelt.

Valami fölött vitatkoztak s Domoszlay olyan tűzbe jött, hogy fölugrott s hangosan kiáltotta:

— És én azt mondom, asszonyom, hogy igaza

Szüret Jókaiéknál. **A présház előtt.** Az *Uj Idők* eredeti fölvétele.

A kis jegyzőné csalódva fordult el.

Fönt a hegy ormáról, összefont karokkal, komor arccal nézte Domoszlay János a lassan közeledő fiatal párt, akik olyan közel simultak egymáshoz, mint menyasszony és vőlegény.

— Infámia, — mormogott magában.

Aztán elfordult s a kis jegyzőnének mondott hallatlan ostobaságokat, melyeken az jókat nevetett.

Alkonyodni kezdett.

Lent a völgyben a cselédek meggyujtották már a tüzet, pirították a szalonnát és sütni kezdték a zsiványpecsenyét az urak számára, akik — úri bolondságból — itt akarták tölteni a fél éjszakát a Salamonkőnél.

Szemben a Holló-bérc sziklái sötéten emelkedtek ki a világos nyári ég hátteréből. Körül is hegyek, mindenütt csak hegyek, sötétlő erdőkkel, elvonult viharok emlékeivel.

van minden férfinak, mikor megöli a hűtelen asszonyt. Ha a nő megöli a férfi lelkét, joga van a férfinak is megölni a nő testét!

— Maga vadember! — nevetett a kis jegyzőné. — Milyen jó, hogy nincs felesége. Halálra rémítené ilyen kijelentésekkel.

Ez a megjegyzés kissé meggondolatlan volt a jegyzőnétől, mert mindenki tudta, hogy Domoszlay vőlegény volt s nem olyan rég — miért, miért nem — visszaküldte a jegygyürüt a mátkájának.

Egyik barátnője meg is húzta a jegyzőné ruháját figyelmeztetésül.

Domoszlay azonban nem jött zavarba.

— Ohó, asszonyom, nagy tévedésben van, ha azt hiszi, hogy csak a férjnek szabad a hűtelen feleséget megölni. Hitvány minden asszony, aki egy férfiből kilopja a lelket, előbb őrültté teszi, aztán csak úgy

Uj Idők 1898. 2 r.

könnyedén elakarja dobni, mint egy elviselt keztyüt! Mit érdemel az olyan asszony, mondja?

A kis jegyzőné nem felelt, mert kezdte magát már kényelmetlenül érezni. Ő nem szerette az ilyen komoly vitákat. De Domoszlay hevesen folytatta:

— Lássa, a józan falusi paraszt, akiben él még az őslény, s akinek a fejét nem csavarta még el a civilizáció, tetterejét nem verte békóba a konvencionális társadalmi élet, az nem tűri el, hogy a kedvese megcsalja, senkivel, — még az urával sem! Igen, — még az urával sem!

Dózsa Miklósné még jobban összehúzta a kendőjét. Úgy beleburkolózott, mint egy fehér felhőbe.

Az ura félkarjára könyökölve hallgatta Domoszlayt, néha egy-egy rövid, szúró pillantást vetve az asszonyra.

Domoszlay fölállott és még hangosabban folytatta. Úgy beszélt, mintha valami mesét mondott volna el. Ügyvéd volt s kitünő szónok hirében állott.

— Mikor ma délután a Bolgárszegen keresztül kocsiztunk, kiváncsi volt tudni: miért kérdezősködöm a kocsisomtól Ilesku Gyorgye felől, aki ezelőtt tíz esztendővel itt lakott a Bolgárszeg végében. Ha akarja, elmondom most a történetét.

— Mondja, mondja, — biztatta a jegyzőné; örvendett, mert gondolta, más fordulatot vesz most a társalgás.

— Ilesku Gyorgye derék, ügyes, jóravaló legény volt a Bolgárszegen. Volt szerető mátkája is, szép gyürüse, az esküvő is ki volt már tűzve. De egy szép menyecske, a tüzes szemü Szirb Adrinné, addig csalogatta, csábítgatta, amíg egészen megigézte és Ilesku Gyorgye elveszítette az eszét. Talán bűbájos italt is adott be neki, mert szegény Ilesku majdnem beleőrült lángoló szenvedélyébe. Mikor már aztán úgy meg volt bomolva, hogy nem ismert sem Istent, sem embert többet, akkor a szép Szirb Adrinné azt mondta neki, hogy: no, most már elég volt a tréfából, menjen Isten hírével. Elfordult tőle és hallani sem akart többet arról, amit azelőtt igérgetett, hogy elválik az urától és hozzá megy feleségül. Csakhogy Ilesku Gyorgyeval nem lehetett ám tréfálni.

Egy hideg, havas téli éjszakán felült kis szánkójára s odahajtott a Szirb Adrin háza elé. Odabent még égett a lámpa. Benézett az ablakon. Szirb Adrinné éppen az urával szerelmeskedett. Ilesku betörte az ajtót s egy baltacsapással leütötte Szirb Adrint.

Az asszonyt pedig odakötötte a szánhoz, úgy hurcolta végig az egész Bolgárszegen, föl ezen a meredek úton, itt, a Salamonkőhöz. Ahol már a ló nem bírt járni, vad kegyetlenséggel a hajánál fogva vonszolta föl az asszonyt s éppen arról a helyről taszította le a mélységbe a hűtelen kacér teremtést, ahol most Dózsa Miklósné áll! . . .

Dózsa Miklósné halk sikoltással lépett vissza a szikla széléről. Halálsápadtan kapott hátra a kezével, hogy megfogódzon valamibe, mert úgy érezte, mintha valaki meg akarta volna taszítani, hogy alázuhanjon a mélységbe, a szép Szirb Adrinné után.

Az ura a háta mögött állt; lángoló pillantást vetett reá, s úgy megszorította a karját, hogy felsziszszent s a köny a szemébe szökött.

Aztán oda lépett Dózsa Miklós Domoszlayhoz, s a vállára tette a kezét.

— Nem jól tudod ezt a történetet, barátom, — mondta, — vagy egy kissé meghamisítottad — a hatás kedvéért. Véletlenül éppen én magam voltam a közvádló ebben a dologban. Nagyon jól emlékszem tehát reá. Tíz évet kapott Ilesku. De nem a szeretőjét ölte meg, — hanem a feleségét. Azt az asszonyt, a ki két férfit is megcsalt, Ilesku Gyorgyenénak hívták, Szirb Adrin a kedvese volt, azt ütötte agyon egy téli éjszakán Ilesku Gyorgye. Akit pedig a szánhoz kötve hurcolt végig a sziklás utakon és lökött le innen a Salamonkőről, az a felesége volt! . . .

Egy pillanatig lángoló arccal nézett egymással farkasszemet a két férfi.

Dózsa Miklósné pedig lehunyt szemmel, összekulcsolt kézzel állt közöttük és lehajtotta fejét. mintha várná: a kettő közül melyik fogja letaszítani a mélységbe? . . .

— Az őslények meghaltak, éljenek a modern emberek! — kiáltott a kis jegyzőné vigan.

Az egész társaság nevetett s egyébről kezdtek beszélni.

Odalent a völgyben, valahol messze egy pásztor tülkölése hallatszott. Bealkonyodott egészen. Sötét árnyak emelkedtek ki a hegyek közül s lassan szálltak alá a völgybe.

Nevetve, beszélgetve és dalolva indult lefelé a vidám társaság . . .

Magyar főúri kastélyok.

Akik a felvidéken utaznak, szívesen keresik föl a bérces, fenyves Tátrát, Gömört és a Szepességet. Útközben, a vonat ablakaiból kitekintve, gyakran a szemünkbe tűnik egy-egy lovagvár, ősi kastély romja, amely mélán borongva sziklás ormokon, rég letűnt időkről beszél a modern kor gyermekének.

Ilyen ősi vár a Bártfa felé vezető vonalon a Kapyak századok viharát látott fészke: *Kapivár*.

A Kapyak tulajdonképen Tétényiek voltak, s már a XIII. században mint előkelő nemesek szerepelnek. 1380 táján Tétényi Imre budai alvárnagy volt, a kinek fia Péter, valamint Tétényi Miklós fia, András, 1403-ban Zsigmond királytól címert kapott. Tétényi András később pestmegyei, tétényi birtokát Zsigmond királylyal a sárosmegyei *Vaglóth* faluért cserélte el, amely Poháros Osvald kihalt nemzetsége után szállt a koronára. Vaglóth falut később *Kapinak* nevezték el, s ettől Tétényi András maga is fölvette a Kapy nevet.

Nevezett András, *Chapy de Kapivár*, egyszersmint engedélyt is nyert Zsigmond királytól, hogy egy régi, avarkori romból fényes várkastélyt épitessen. Ugyancsak Kapy András volt az, aki Zsigmond királynak egyik hadjáratában saját költségén ezer fegyverest állított és a királyt elkisérte Párisba. Az örökké pénzzavarban lévő király ekkor négyezer aranyat vett föl kölcsön Kapytól, aki ezt a tartozását, mint kezeim közt lévő hiteles okmányok bizonyítják, arra a tállyai korona urodalomra kebeleztette be, mely a kihalt Uros nemzetség után szállt a fiskusra. Sőt később, ujabb kölcsön fejében, Eperjes városát is Kapy Andrásnak adta zálogba a király és a család hosszu évtizedeken át birta ezt a kies fekvésü, szép felvidéki várost.

A mohácsi csata idején már hatalmas dinaszták voltak a Kapyak. Pallósjoguk volt, sőt tekintettel a háborús világra, a pápa külön, pergamenre irott brévét küldött a Kapyaknak, mely szerint halál esetén, gyónás nélkül is abszolueiót adott nekik, ami rendkivüli nagy dolog volt a középkorban.

A mohácsi ütközetben tizenegy Kapy vett részt s kettő: Kapy Sándor és Kapy László, ott hullott el a dicsőség mezején. 1665-ben Kapy Gábor *Comes limitis* (határgróf) volt s a végvidéken mint kormányzó teljhatalommal rendelkezett, unokája pedig, szintén Gábor, a mult század derekán hosszu ideig viselte az alnádori méltóságot. Dúsgazdag, hatalmas úr volt, aki nejével, Héderváry Klárával, Kont, a *kemény vitéz* egyenes leszármazójával, egy ízben II. Rákóczy Ferencet is látta vendégül.

Ezt az esetet Kapy Zsigmond *diák* (jobban mondva: litteratus) és később püspök következőleg írta föl a család krónikájában:

Rákóczy Ferenc, az osztrák hadak által szorítva már Lengyelország felé menekült, s a sárosi várból a Kapivárra vezető földalatti alagúton átjőve, késónek találva az időt, a vár fölvonó hídja előtt megfuvatta a bebocsáttatást kérő kürtjelet. A várnagy, tudva, hogy ura a *császár hívségén* állott, nem merte leereszteni a hidat. A kurucok egyre erősebben fujták a tárogatót, végre, a zajra figyelmessé lévén, maga Kapy Gábor jött ki és meglátva a bujdosó fejedelmet kiséretével, azonnal bebocsáttatta.

— Legyen üdvözölve fenség, váramat tekintse várának, mert itt nem vagyok politikai ellenfél, csak magyar háziúr, aki azt akarja, hogy vendége semmiben se szenvedjen hiányt.

A fejedelem meghatva nyujtott kezet és ott töltve az éjszakát, csak hajnalban búcsuzott Kapy Gábortól, aki egészen a határig kisérte magas vendégét.

A krónika még egy néphagyományt is említ, mely a Kapi falu végén lévő piramis alaku terméskőhöz füződik. Ezen a kövön mai napig egy éles patkónyom látható. A hagyomány szerint ez a patkónyom Rákóczy lovának egyik hátulsó lábától ered, amint innen ugratott át Lengyelországba.

A magyaros vendéglátás azért mégis sokba került Kapy Gábornak, mert Keezer, sárosmegyei császári biztos, megtudva, hogy egy éjszakára menhelyet adott Rákóczynak, lángba borította Kapivárat, ahol ez alkalommal temérdek műkincs és drágaság elpusztult, köztük a XIV. századbeli Kapy Andrásné, Nádasdy Orsolya grófnő kézirásai.

Nádasdy Orsolya egyike volt kora legműveltebb asszonyainak és *Emlékezetek* cimü memoirszerü följegyzéseiből alig maradt néhány összeégett, a szélein megpörkölődött és minden összefüggést nélkülöző lap. A vár azontúl nem épült föl, helyette a faluban épült két kastély, melyben rendesen a család két ága lakott.

A Kapyak lassu pusztulásának első sorban oka Kapy Gábor és Héderváry Klára leányának, Klárának a *quartalitiuma* volt. Régi nemesi intézmény szerint ugyanis minden száz évben a család egy-egy leánytagjának is ugyanannyit, fekvő birtokban kivált, kellett kapni, mint a fiúknak, Kapy Klára ilyen *quartalitium*-os leány volt, s mikor Klobusiczky gróf nőül vette, követelte a sok jószágot. Egyik másik zálogban, pör alatt is állt, de Kapy Gábornak gyorsan mindent rendezni kellett, hogy Klára leánya megkapja a fiú-részt illető hatvan falut.

A család krónikája szerint Kapy Klára után huszonnégy hatökrös szekér vitte a *parafernumot*, s annyi ezüstöt kapott, hogy unokáit, a híres Grassalkovich magyar kamarai előlülő öt leányát, csupa Kapy ékszerrel, ezüsttel staffirozták ki a szülők, úgy hogy alig volt a század derekán még magyar család, akinek a pohárszékében ne lett volna olyan bilikom, tányér vagy korsó, a melyiken a féllábon álló daru, a Kapyak címere ne lett volna.

A családi krónika szerint a sírbolt alatt még temérdek kincsnek kellett volna lenni, de ezt a *rabasszony* őrizte. Állitólag egy a török időkben Kapivárban meghalt s ott eltemettetett remek szép asszony.

A kincsekhez ennek a századnak a harmincas éveiig senki sem mert a családban nyulni, mert egyik Kapy Gábor, akinek neje, a kegyes Campioni Anastázia, Bártfán is építtetett egy templomot, megátkozta azt az utódot, aki *hiúságos földi vagyonért háborgatja a holtak nyugalmát.*

A harmincas évek végén azonban Kapy István sárosmegyei alispánt három víg patvaristája, *Vachot* Imre és Sándor, meg *Sárossy* Gyula rávették, hogy ásnák ki a kincset.

Ki is mentek a sírbolthoz és ahol a krónika a kincs helyét megjelölte, Figmik nevü szakácscsal és Barbulyák udvarossal ásatni kezdtek. Két órai munka után vasfedélhez ütődött az ásó. Csakhamar egy óriási *kondér*, afféle szilvalekvárfőző fazék került felszínre, amely azonban olyan üres volt, akár a patvaristák zsebe. A jó fiúk azonban nem igen búsultak a csalódáson. Kapy a három magyar poétát úgy tarotta, mint valóságos grófúrfiakat. Eperjesen, úgy Kassán mint a bártfai fürdőben is hitelt nyitott számukra. Aztán bevezette őket a legelőkelőbb társaságokba, ami által el is érte, hogy a nők megszeretvén a pompásan táncoló Vachot Imrét, a minden emlékkönyvbe gyönyörü, érzelmes verseket iró Vachot Sándort és az örökké jó kedvü Sárossy Gyulát, már csak ezeknek a kedvéért is olvastak magyarul s beszélni is kezdtek, habár törve, a hazai nyelven, ami akkor nem volt valami nagy divat.

A megyei életet is egészen megmagyarosította Kapy István és odáig vitte a dolgot, hogy bár a sedriákon a vita még mindig latinul folyt, ő, mint alispán a jegyzőkönyveket magyarul készittette. Üres óráiban nagy passzióval foglalkozott irodalommal, maga is munkatársa volt a *Honderü*-nek és egy kötet beszélyt is adott ki.

Jelentékeny szerepet játszottak még a közéletben István atyja és nagyatyja, mind a kettő József.

I. József Maria Terézia királynő alatt az eperjesi ítélőtáblának volt elnöke és a díszküldöttség vezetője, mikor a nagy királynő a Szepességet és a felső megyéket bejárta. II. József, konsziliárius, igazi multszázadvégi magyar nagyúr volt, aki két kézzel pazarolta a vagyont, neje Szentiványi Anna pedig tipusa a mult század végén és ennek az elején élő *filozóf asszonyoknak*. A kapivári kastélyban tizezer kötetből álló remek könyvtár volt, a tudomány minden ágával foglalkozott, közte a csillagászattal és az alkimiával is.

Egyizben Kapy József Pesten járt és valami zálogos jószágért temérdek pénzt kapott. Anna-nap körül járt az idő, gondolta, hogy valamivel meglepi feleségét. A *Hét Électeur Curfürst*-nél, a hová akkor az elegáns emberek szálltak, összejött valami külsőországi matematikussal, aki beszéd közben elmondta, hogy egy teljesen fölszerelt csillagvizsgálót szeretne eladni.

— Hm! gondolta Kapy József, ez éppen kapóra való prezent lenne az én tudós Nánimnak. — Aztán egy üveg szomorodni mellett csakhamar megkötötte az alkut a taliánnal. Az óriási tubusokat, kerékén álló csöveket és más egyéb rekvizitumot ökrös szekerekre pakolva, meg is indultak Kapivár felé, ahova József úr váltott lovakon persze jóval elébb érkezett, mint az ökör-dilizsáncon ballagó csillagda.

Időközben kérdi aztán Szentiványi Anna, hová lett a zálogos jószágból befolyt rengeteg pénz, mert csak nyolcvanezer forintot nem hagyott ott a »Hét Électeur Curfürst«-nél vagy a Tusli uram állathetzében, sem pedig a Rundella-Theatrumban.

Éppen érkeztek az ökör-equipageok és kanyarodtak be a kastély udvarára:

— Itt van lelkem a nyolcvanezer pengő, egy teljesen berendezett csillagdát vettem neked névnapi meglepetésül, Kepplernek se volt külömb!

A gavallér véna később is megmaradt még a Kapyakban, és még most is emlegetik a sárosiak, hogy Kapy Ferkó egyizben három falujáť (Venezia, Malzon és Gerlachon) adta oda a sógorának, Gyürky Pálnak egy fehér lóért. Nem csoda, hogy az ilyen úri passzió, hozzá még sok elemi csapás is, nyakára hágott a fejedelmi vagyonnak s ma a csodás szép vidéken fekvő Kapivár nem hirdet egyebet, mint elmult fényt, elmult dicsőségét. VAYK.

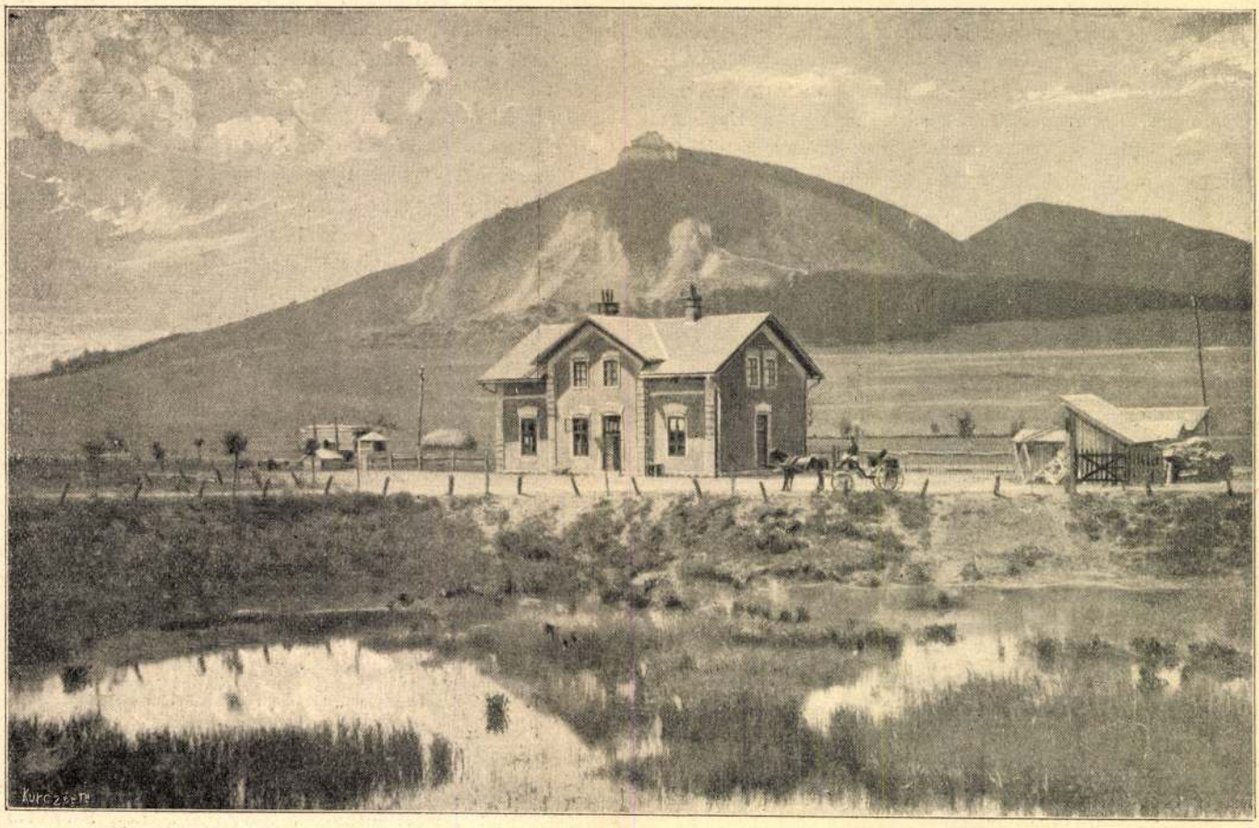

Kapivár.

SZINHÁZ.

Theszpisz bevonulása.

Kikefélték a páholyok bársonyát, letörölték a zsöllékről a nyári port. A színházak portásai fölvették régi hadvezérekre emlékeztető díszruháikat, a közönség pedig elönti a pénztárak fülkéit. Itt is, ott is újabb reformok édesgetik a habitüéket régi páholyukba. Egész sor változás esik több színháznál, Theszpisz asszony, a legkecsesebb és a legpajzánabb muzsa, amikor bevonult a magyar fővárosba, részben új embereket, új darabokat, új institucziókat talált itt. A személyváltozás legjobban meglátszik a két legnagyobb műintézeten, a Nemzeti Szinházon és az Operán. Az uj intendáns ugyan elhatározta, hogy újévig a passziv megfigyelő szerepére szoritkozik, de azért máris beszéltetett magáról néhány ujitásával. Ezek között van egy tisztán teknikai: a gróf nyugati mintára látcső-automatákat szerez be a két színházba. Ez kicsiségnek látszik, de mégis valamelyes új ábrázatot fog adni a nézőtérnek. Fontosabb az, hogy a Nemzeti Színházban *Ujházi-válság* tört ki. *Ujházi* a rendes fizetésén kivül többféle mellékes dijazást is húzott, ami azonban nincsen benne a szerződésében. Ezt még a Huszár-féle interregnum idején megvonták a művésztől. Igen ám, de *Ujházi* nem hagyja magát. Azt mondja, hogy akkor ő kezébe veszi a vándorbotot s ott hagyja a Nemzetit. Sem az egyik, sem a másik fél nem tágított. Azóta a Nemzeti Ujházi nélkül áll, Ujházi pedig nekivágott a vidéknek, hol Szegeden, hol Hódmezővásárhelyen, hol meg másutt bukkan föl, szerezvén temérdek tapsot és hihetőleg tallérokat is. A bolygó művészt aggódó tekintettel követi a Nemzeti Színház törzspublikuma: Mikor hagyja abba, mikor jön vissza? Mert bizonyos, hogy ez a huzavona nagy kárára van a színháznak, de végzetessé lehet magára a művészre nézve.

A szigoru intendáns váratlanul meglepte a művészeket egy másik reformmal is. Megtiltotta ugyanis, hogy a művész, ha előadás közben szerepe úgy hozza magával, hogy a színpadról ki kell mennie, külön visszamenjen a színpadra a tetszésnyilatkozatot megköszönni. Az ilyen visszajövés, úgymond, mindig zavarja az előadásnál nélkülözhetetlen illuziót. E tilalom áll mind az Operára, mind a Nemzeti Színházra. Kivételt e tilalom alól csakis a külföldi vendégszereplő művészeknél lehet megengedni. A tapsnak nyilt színen való megköszönését az intendáns nem tiltotta meg, hanem a művészek megítélésére bízza, hogy az illuzió megóvását szem előtt tartva egyáltalán ne, vagy csak oly módon köszönjék meg a tetszésnyilvánítást, hogy az az előadás hangulatát meg ne zavarja.

Tilalmak dolgában egyáltalán gazdag ez a szezón. Így a Népszínház e napokban komünikét küldött szét a hirlapoknak, amelyben jelenti, hogy *Rudnay* főkapitány tűzbiztossági és közrendészeti szempontból idegeneket ezentúl nem enged sem a szinpadra, sem a színfalak mögé. Ez a drákói rendelet elsősorban a színházi habitüéket és az ujságírókat sujtja. De kellemetlen a művészekre és a művésznőkre is.

— Hát még az édes anyám sem jöhet többé hozzám? — kiáltott föl *Küry* Klára indignálódva, amikor fekete pecséttel odaragasztották a rendeletet az öltözők elé.

A színházak személyi hírei nagyon megszaporodtak az idény kezdetén. Egész sor változás várható. Az Operában *Sz. Bárdossy* Ilona vendégszerepelt s valószínüleg visszaszerződtetik. A Népszínháztól elbúcsuzott *Hegyi* Aranka, hogy átmenjen a Magyar Színházhoz. Az Operához Keglevich szerződtetni akarta *Nikisch* Arturt, aki azonban nem ment bele az alkuba. Egész sereg vendég szerepel s fog szerepelni itt is, ott is. *Kopácsy* Juliska a Népszínházban aratott diadalokat, *Bellincioni* Gemma az Operában. Nem sokára itt lesz Ermete *Novelli*, a híres olasz művész a truppjával, később egy *spanyol szintársulat* keresi föl a magyar fővárost.

Új darabokban meglehetős jó szüret igérkezik. A Vígszínházban színre kerül *Thury* Zoltán *Katonák* című színműve és *Echegaray Szent vagy őrült* drámája, amelynek előadására a Nemzeti Színház is erősen készült. A Magyar Színház igazgatósága előadásra megszerezte *Rákosi* Jenő és *Szabados* Béla operettjét, a *Bolond*-ot, azután *Reiner* Ferenc és *Rosenzweig* operettjét, *Az asszonyregementet*, végre *Herczeg* Ferenc vigjátékát, a *Gyurkovics lányok*-at. Ugyanaz a színház javában készül most a *Korrignánék válópöre* című francia bohózatra, a *Garasos kisasszony* operettre (zenéjét Planquette irta), amelyben *Hegyi* Aranka is föllép.

Két érdekes színházi eseménynyel zárjuk le ezt a krónikát. Az egyik egy ingyenes előadás volt a Népszínházban, október negyedikén, a király nevenapján. A Falu rosszát adták, de maga az előadás másodrendü érdekü volt. Ezúttal a közönség, az ingyenes közönség kötötte le az érdeklődők figyelmét. Már reggel valóságos népáradat özönlötte körül a Népszínházat, úgy hogy

1963 MÁR 2
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Kapicz Margit képei a könyvklubban

Paraszti világból, a társadalom legaljáról jött, mezítláb lépett a Parnasszushoz vezető útra, s lárma nélkül. Mesterei, Berény Róbert és Szőnyi István már indulásakor felismerték benne a tehetséges művészt és segítették kibontakozását; a biztos képszerkesztést és formaegyszerűsítést is tőlük tanulta. Munkái közvetlenek és természetesek. Lelki finomsággal és ösztönös ízléssel érzi át, ragadja meg a tájat és az embert, midőn emlékeit, benyomását rögzíti. Őszinte emberi vallomás minden képe, csak azt mondja, amit érez az ihletettség percében. Erről vall a *Kendős lány*, a *Fiatal anya*, a *Favágók* s ezt jelzik a lírai erővel festett tájvázlatok is. Barna-szürke színeivel is a derű hangján szól. Még a szomorú hangulatú *Fekete víz* című képe se lehangoló. Mindig a valóságban él, hű marad önmagához s ezért tud társadalmi jellegűvé válni — az igaz művészet erejével agitál, s lehet-e nemesebb törekvése az alkotónak? A könyvklubban rendezett tárlat egy tehetséges, beérett művészre hívja fel a figyelmet.

M. F.

nemzeti irodalma
sorozat első darat
közre a Gondolat
kötetet, amely *K*
és *Sükösd Mihál*
sében huszonkét
letve a közelmúlt
amerikai íróról
mányt, színesen
életrajzi jegyze
szonylag bőséges
A gyűjteményben
írók, különösen a prózaírók és a drámaírók műveinek legjelentősebbjeit magyar fordításban is olvashattuk, láthattuk már a háború előtt és azóta is, de ismereteink szétesőek voltak, nem volt összképünk erről a hatalmas irodalomról. Ezt a hiányt pótolja a kötet. Feltérképezi az amerikai irodalom erővonalait, meghúzza

ke a
nek.

Nem vitathatjuk az esszé létjogosultságát; az irodalomtörténet igen sok részeredményt köszönhet neki. Az önként vállalt, céltudatosan megírt esszének meglehetnek az előnyei. Hanem ha a látszólag tudományos igénnyel fellépő tanulmány vagy annak egy rá-

Kapicz Margit

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

1963 FEB - 7.

☐ KAPICZ MARGIT festőművész kiállítása nyílik a Könyvklub helyiségében (Bp. VI., Liszt Ferenc tér 1.) február 8-án, pénteken délután fél 6 órakor.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kapicz Margit

MAGYAR NEMZET

1963 FEB 7

△

Kapicz Margit festőművésznő munkáiból kiállítás nyílik pénteken délután a Könyvklub Liszt Ferenc téri helyiségében.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kapicz Margit

NÉPSZAVA

1963 FEB [illegible].

— KAPICZ MARGIT festőművész kiállítása február 8-án, pénteken délután fél 6 órakor nyílik a Könyvklub helyiségében (VI., Liszt Ferenc tér 1).

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kapcsolat

PESTMEGYEI HIRLAP

1963 FEB 1

Pénteken délután fél hat órakor nyílik meg Kapicz Margit festőművész kiállítása Budapesten. A megnyitó beszédet Balogh András festőművész mondja.

1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kapicz Margit

NÉPSZABADSÁG

1963 FEB 7.

KAPICZ MARGIT FESTŐMŰVÉSZ kiállítása nyílik meg pénteken délután fél 6 órakor a Könyv Klub helyiségében. (VI., Liszt Ferenc tér 1.)

1024

PEST MEGYEI HÍRLAP 1990-07-28

Kapicz Margit Szobon

82 Táj és ember egység

Táj és ember egység. Megszelídül a Dunakanyar Szobnál, a Börzsöny sziklái, a Duna monumentális medre, mely fölé az Ipoly füzesei borulnak kedves ringással. Ez volt számára az ifjúság, ez maradt a forrás . . .

Így ír *Losonci Miklós Kapicz Margitról — Rudnay és Berény* tanítványáról —, akinek kiállítását *augusztus 3-án* 16 órakor nyitja meg a szobi *Börzsöny Múzeumban*. A megnyitón *Remitzky Zsuzsa* (gitáron) és *Remitzky Kata* (fuvolán) működik közre. A kiállítás szeptember 23-ig tekinthető meg hétfő kivételével, naponta 10—18 óra között.

Kapicz Margit

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 AUG 19.

PESTMEGYEI HÍRLAP
Budapest

SZOBTÓL SZOBIG

Kapicz Margit kiállítása

A szobi „Börzsöny" múzeum egy közelgő szülött kiállításával örvendezteti meg a helyieket. Kapicz Margit festőművésznő kiállításáról van szó, arról a 32 alkotásról, melyet önálló tárlatán bemutat.

Szobi táj, Márianosztra, Ipoly torkolata... Festmények címei, festményeké, melyek a tájhoz kötődnek ezernyi szállal, az otthoni tájhoz, a szülőföldhöz, azokhoz a kövekhez, melyekről Radnóti énekelt.

A festmények is Radnótit idézik. Az ő hangulatlíráját, leheletfinomságú poézisét plántálja át ecsetvonásaival vászonra Kapicz Margit. A tanítómester ~~Berény Róbert~~ így nyilatkozik róla: „Legtehetségesebb tanítványom".

És a tanítvány bizonyít. Gyűjteményes kiállítása 1963-ban volt Budapesten és azóta háromszor járt Olaszországban — tanulmányúton. Egy tízhónapos itáliai tartózkodás után San Giovanni Valdarnoban 40 képből álló kiállítása nyílt, röviddel ezután nemzetközi festőversenyre hívták meg Vallombrosába, ahol ezüstérmet nyert.

Alkotmányunk ünnepén nyílik tárlata szülőfalujában. A „Börzsöny" múzeumot bizonyára felkeresik majd mindazok, akik gyermekkorában ismerték, barátok, tanítók, osztálytársak a vásznakon felismerik környéküket, az apró parasztházat, a fahídat, a kévétől hajlott hátú asszony is talán magára ismer és mosolyognak a háztetők megcsillan a nap a falombokon és a szobiak büszkén érkeznek az utolsó képhez, büszkén, mert egy tehetséges festőművésznő élt ott, ahol ők, ott tanult és onnan indult, ahonnan most büszkék rá.

A tárlat szeptember 13-ig tart nyitva.

Északi csoport

1. BVSC	16	9	5	2	32:12	23
2. Nyíregyh.	16	9	3	4	24:15	21
3. V. Izzó	16	7	5	4	29:13	19
4. Volán	16	8	3	5	28:13	19
5. Kisterenye	16	8	3	5	23:19	19
6. Esztergom	16	6	6	4	31:21	18
7. K.-barcika	16	7	4	5	22:21	18
8. Kossuth KFSE	**16**	**7**	**3**	**6**	**21:19**	**17**
9. S.-újhely	16	5	6	5	15:14	16
10. BEAC	16	5	4	7	25:25	14
11. Borsodi B.	16	5	4	7	20:24	14
12. Papp J. SE	16	5	4	7	23:28	14
13. EVTK	16	4	6	6	20:26	14
14. Ikarus	16	6	2	8	17:26	14
15. S. Kohász	16	4	3	9	19:34	11
16. Ormosbánya	16	1	3	12	15:54	5

Cegléd—Mezőkovácsháza 1:1 (0:0)

Mezőkovácsháza, 800 néző. V: Alberti.

CVSE: Rétfalvi — Zátonyi, Tóth, Vágó, Kresják, Halmi, Csurgai, Kökény, Csontos, Kabak, Czopkó.

Az első félidőben a hazaiak játszottak fölényben, de csatáraik kihagyták a helyzeteket. Fordulás után kiegyenlítettebbé vált a játék. A ceglédiek megszerezték a vezetést, de csakhamar egyenlítettek a hazaiak. A 83. percben Kresjákot kiállították.

G: Csurgai. Jó: Rétfalvi, Tóth, Csontos, Kabak.

Keleti csoport

1. DVSC	16	10	4	2	28: 9	24
2. Szoln. MÁV	16	9	4	3	26:13	22
3. Jászberény	16	10	2	4	18:15	22

1.
(7)
21;
2.
Dur
Bef.
3.
Valc
Bef.:
4. I
Appe
292, 1
5. C
baba
37, 14,
6. I

(10) — **Quota** (1) — **Imperium** (8) — Tot.: 29, 14, 19 16; Bef.: 108, 88. Hármas befutó: 807.

7. **Rigó** (5) — **Dolmány** (3) — **Csúnya Fiú** (1), Tot.: 76, 32, 35, 19 Bef.: 302, 154.

8. **Aprópénz** (5) — **Nagyvilág** (2) — **Trója** (7). Tot.: 32, 17, 23, 20 Bef.: 204, 100.

9. **Anekdota** (3) — **Altvater** (4)

olygás
33, 48,
yek es
de (6)
Friderik
lankóli
z (5)

5. **Gyógyír** (6) — **Mokasin** (8) — **Majoranna** (3).

SZÍNPOMP

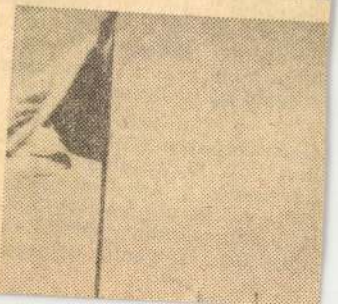

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1969 AUG 14

Kapicz Margit

PESTMEGYEI HÍRLAP
Budapest

1021

Kapicz Margit kiállítása

Kedden, augusztus 19-én délután négy órakor nyitják meg a szobi Börzsöny Múzeumban *Kapicz Margit* festőművész kiállítását. Megnyitót mond *Bánfalvi Jenőné*, a járási tanács vb elnökhelyettese. A művészt bemutatja: *Timár Máté* író.

KAPICZ MARGIT
Toscanai hegyek, 44x64 cm.
Magányos villa, 45x60 cm.

Szerepel a VI. Ker. művészek Tárlatán
a VI. Nepfront Klubban

Meghívó 1969. XI. 14

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kapicz Margit

1969 JUL 31

PESTMEGYEI HÍRLAP

Budapest

1021

SZOB. — Augusztus 19-én, kedden délután 16 órakor megnyílik Kapicz Margit festőművész kiállítása a szobi Börzsöny Múzeumban. A művész több alkotása Észak-Pestmegye tájait, a festői Dunakanyart mutatja be.

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 OKT 20.

PESTMEGYEI HÍRLAP

Kapicz Margit

SENKI SEM PRÓFÉTA...

Képei a szobi tájról beszélnek

1021

KAPICZ MARGIT KIÁLLÍTÁSA

Firenzei tájak, Taormina, olasz tengerpart. Budapesten, a Hazafias Népfront VI. kerületi bizottságának hivatali helyiségei adtak otthont egy időre *Kapicz Margit festőművész* olaszországi képeinek. Mesés tájak, bensőséges, melankólikus pasztellszínek, szomorkás bájjal teli hangulatok veszik körül a kiállítás látogatóit. Sokan — nem alaptalanul — Krúdyval érzik rokonnak ezt a festői világot.

Kapicz Margit 1965-ben járt Olaszországban. Rengeteg vázlatot készített, itthon dolgozta fel őket Budapesten. Ezeket a képeket láthatja most a közönség.

A mostani kiállítás megnyitása alkalmával feltettünk néhány kérdést Kapicz Margitnak:

— *Igaz, hogy Szobon született és nőtt fel? Beszélne életének erről a korszakáról?*

— Gyermekkorom ezernyi öröme fűződik Szobhoz. Ha csak tehettem, a Duna és az Ipoly partján bámultam a természetet, a fákat, csodáltam a hegyes szobi táj mély liláit. A képeimen is láthatja: a fák rendkívüli látomásokat ébresztenek bennem. Számomra az ágak minden mozdulata pantomimnak tűnik, emberi gesztusoknak.

— *Hogyan hatott Olaszország?*

— Az olasz tájat is magyar szemmel néztem, festői látomásaimat mindig szobi élményeim sugallják. Ha láttam odakinn egy érdekes formát a természetben, rögtön felötlött bennem, hogy ezt odahaza is megtalálnám. Igy hát a most kiállított képeim is tulajdonképpen Magyarországról beszélnek.

— *Milyen a kapcsolata Pest megyével, tartott-e már itt kiállítást, érdeklődnek-e ön iránt?*

— Semmiféle érdeklődést nem tapasztaltam. De hát — mint mondják — senki sem lehet próféta a saját hazájában. Az biztos, hogy én a legnagyobb örömmel mutatnám be képeimet a Pest megyei közönségnek.

D.

tiszteletére megtették
lásaikat, *az üzemrész*
zötti vetélkedés került
helyesen — *előtérbe.*
gondoltuk, hogy az
üzemrész jobb munk
másikat is többre és
sarkallja. Olyasféle
húzás" ez, melyben
vesztes; az egész gyár nagy
hasznot lát belőle — mondja
a pártszervezet titkára, *Fabók*
János. Való igaz: az üzem-
részek közötti munkameg-
osztás feltételezi, hogyha
egyik helyen jobb a munka,
a másik helyen is erősebb
legyen az igyekezet, mert
máskülönben könnyen kide-
rül, *kik az okai* a késleke-
désnek. Eddig a *fonóelőké-*
szítő érte el a legjobb ered-
ményeket, élén áll az üzem-
részek közötti versenynek. Ter-
melési tervüket három-négy
százalékkal túlteljesítik rend-
szeresen, s a *fésülőrészlegnél*
különösen jók az eredmények.

üzemrész állja a
minőség javítása valóban alap-
vető vonása a jubileumi ver-
senynek — hangsúlyozza
Werner Jánosné igazgató —, de
hozzá kell tenni: ha egyszer si-
került a minőségi mércét ma-
gasabbra állítani, akkor ne is
kerüljön lejjebb, ilyen érte-
lemben tehát nem korlátozódik
meghatározott időszakra a
verseny.

A gyár vállalása a minőség
tekintetében igen jelentős: *95*
százalékban első osztályú ter-
mék készítését igérték. Ugyan-
csak fontos az anyagkihozatali
normák javítására tett válla-
lásuk, a drága importanyag jó
felhasználása, a hulladék visz-

A viszontlátás utáni pillanat

Povarova asszony és

Magyar Hirdetö
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petöfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1967 OKT 13

Kapicz Margit

Kapicz Margit festőművész kiállítását a Hazafias Népfront VI., Népköztársaság útja 94. alatti helyiségében október 14-én, délben nyitja meg dr. Radnai Béla.

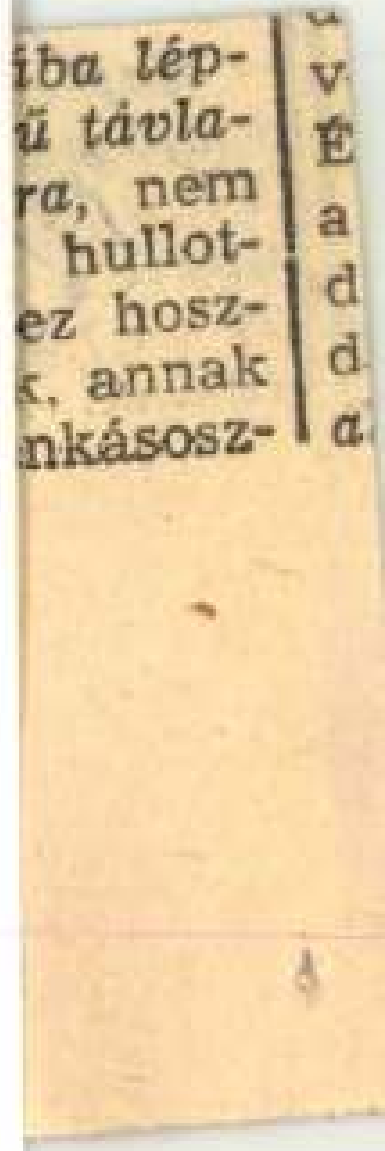

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kapitz Margit

MAGYAR NEMZET

1980 FEB 22

1021

Kapitz Margit kiállítása

Vonzó alkotásokkal jelentkezik *Kapitz* Margit festőművész a Liszt Ferenc téri »*Könyv-klub*« termeiben. Intim jellegű képein a hazai táj, a Duna-kanyar, az erdők világa elevenedik meg. A kiállított ötvenkét mű közül a figurális kompozíció és a portré sem hiányzik; vízfestékkel, temperával és olajtechnikával dolgozik.

Kapitz Margit műveinek igazi hangja derűs és harmonikus. Csend veszi körül a rétek, patakok, hegyek és völgyek tájait. Egyes motívumok szinte világítanak, a fények nem csillognak, hanem mintha belülről áradnának. Az évszakok teljes skálája vonul fel néhány munkáján, az első ébredéstől, a zsenge zöldek megjelenésétől — az elmúlásig. Együttérzését, azonosulását a természettel az igénytelen vadvirágok megfestésével is bizonyítja. Áhítatos természetszeretete megnyugtató. Költői tájait zavartalan békesség hatja át.

Az egyik állami erdőgazdaságunkban is festett Kapicz Margit. »*Favágók*« festménye, amelyet már az Ernst-múzeum »*Dolgozó emberek között*« kiállításáról ismerünk, a szocialista üzemmel való találkozásának és kapcsolatának eredménye. A mozgalmas témával nyugalomszeretete megfelelően ötvöződik. Ökonomikus szerkesztés, biztos komponálás jellemző a »*Hazafelé*« festményére, amely ugyancsak az erdőgazdaságban készült. Elmerülve dolgoznak, szinte eggyéolvadnak a tájjal a »*Vályogvetők*«.

Vajna Éva

ján megvitatták a mozgalomnak a választással kapcsolatos tennivalóit.

Szesztilalom február 23—25 között

Az országgyűlési képviselők és tanácstagok választásáról szóló kormányrendelet értelmében 1963. február 23-án 12 órától február 25-én 12 óráig szesztilalom lesz. Ebben az időben szeszesitalt árusítani, vagy bármely más módon forgalomba hozni szigorúan tilos.

A Belkereskedelmi Minisztérium felhívja az élelmiszerkereskedelmi és vendéglátóipari szervek figyelmét arra, hogy a rendelkezést pontosan tartsák meg, továbbá, hogy szeszesitalt a megjelölt időben még palackozott formában se árusítsanak.

A Belkereskedelmi Minisztérium egyidejűleg arra is felhívja a vendéglátóipari vállalatok figyelmét, hogy a lakosság zökkenőmentes ellátása érdekében a fenti időszakban a várható nagyobb vendéglátóipari ételforgalomra megfelelő módon készüljenek fel.

t Tudományos Akadémia
ıyos Akadémia között

Tudományos Akadémia küldöttsége, szakembercserét és a tudósok személyes érintkezésének további bővítését irányozza elő.

A tudományos együttműködés tervének aláírásánál jelen

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kapicz Margit

NÉPSZABADSÁG
1963 FEB 28

1021

Jegyzelek KIÁLLÍTÁSOK

Az örvendetesen szaporodó kiállítások új arcokkal: új művészi egyéniségekkel ismertetnek meg bennünket, vagy pedig felfrissítenek azzal az élménnyel, amelyet egy régebben ismert, esetleg elfeledett művész alkotásaival való találkozás eredményez.

Kapicz Margit

a ritkán jelentkező művészek közül való. Sajnos — mondhatjuk —, a *Könyvklub* termeiben rendezett kiállítása alapján, amely egy érzékeny, és főként a természet képeire igen bensőségesen rezonáló művészegyéniséggel ismertetett meg közelebbről.

Igaz, az Ernst Múzeumban *Dolgozó emberek között* címen rendezett gyűjteményes kiállításon már felfigyelhettünk volna tevékenységére *Favágók* című érdekes kompozíciója alapján, amely, ha nem is teljes sikerrel, de lendületes arabeszkekkel — régi hagyományokra alapozva — igyekezett megvalósítani a kollektív munka különleges ritmusának ábrázolását. *Hazafelé* című festménye hasonlóképpen erdőgazdaságban szerzett élményeken alapszik és *Vályogvetőkje* is a fizikai munka megbecsülését tükrözi.

Berény Róbertnek ez az egykori tanítványa nagy szeretettel ábrázolja a tájat, főként a szívéhez legközelebb állót, a Dunakanyarét. Mégis, nem egy konvencionálisan felfogott és megalkotott tájképe zavarja kiállításának összhangját és színvonalát. Lírája és művészetének mélysége azonban magával r kor a festő behatol a nak növényzete közé, kal takart sűrűbe, a virágok igen szelid é színezetű világába, ho se a mélyzöldek árn egy-egy színes virá harmóniájukat. Olyko nyeiről el is tűnik az sem zavar, mégis tel más. Máskor pedig a s kat vetíti elénk igen sen, vagy figyelemmel szettel telten közelítve folyam komor, fenség és sejtelmes fényeit.

RÓL

ágadó, ami-
z erdőaljá-
a bokrok-
vadon nőtt
s diszkrét
gy megfes-
nyalataival,
gszirommal
r festmé-
ég és még-
es a láto-
zéljárta fá-
érzéklete-
és költé-
meg az éji
s tömegét

ében már
kezelt, elő-
téssel ellá-
a gyárban.
gomi Szer-

és e
útjá
fejez
Káli

s és diabetikus

udapesti Konzervgyárban

ipar fontos
tette a vá-
hetekben.
után olyan
készételféle-
állított elő,
s magyaros
masak arra,
szorulók és
fogyaszthas-

ételt gyártottak eddig nagyobb mennyiségben. A diétás ételeket fogyasztóknak *borjúbecsinált-levest, vajas borjúrizottót és zöldséges sertésrizottót* készítettek, megfelelő, tudományosan kialakított receptúrával. A cukorbetegeknek kétféle diabetikus készételt gyártanak: *kapros káposztát és székelykáposztát* 15—25 dkg húsadaggal.

Az új diétás készételkonzerveket már forgalomba is hozta a kereskedelem Budapest 9 és a vidék 80 diétás szaküzletében.

A magyar konzervipar, amely most először vállalkozott ilyen különleges, a kímélő étrendhez tartozó készételek gyártására, *kísérletezik, diétás és diabetikus ivólevek, szörpök előállításával is.*

szeles idő kiszárítja,
zi a kezét
EN ÁPOLJA
GELEE-VEL!

Kapisz, festő

Vas. Ujs. 1875. 491. l

nincs id.

— **Művészeti hirek.** Lotz Károlynak „Zivatar a pusztában“ czimü festményét közelebb megvette a nemzeti muzeum. Vastagh György „Pipázó czigányleányát“ pedig Forgó István üvegkereskedő vette meg. Kapisz hazai festő „Majorsági udvara“ Eberlingné tulajdona lett. E két utóbbi hir örvendetes tanuságot tesz arról, hogy tehetősebb polgári családaink figyelme kihat már a hazai képzőmüvészet jelenségeire is. Markó Ferencztől, Markó Károly fiától — — ki mint elmebeteg a lipótmezei tébolydában halt meg — két kép van kiállitva Aigner Lajos könyvkereskedésének kirakatában. A kisebb kép ára 500, a nagyobbé 2000 forint. A két sikerült festmény előnyösen tanuskodik a szomoru sorsra jutott festész tehetségéről.

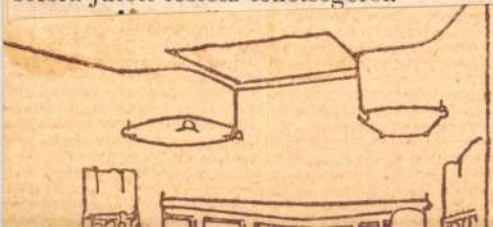

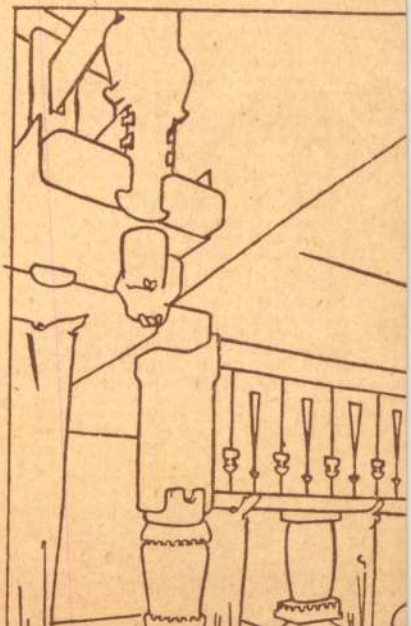

Total Recall Emlékmás

KAPITÁNY ANDRÁS

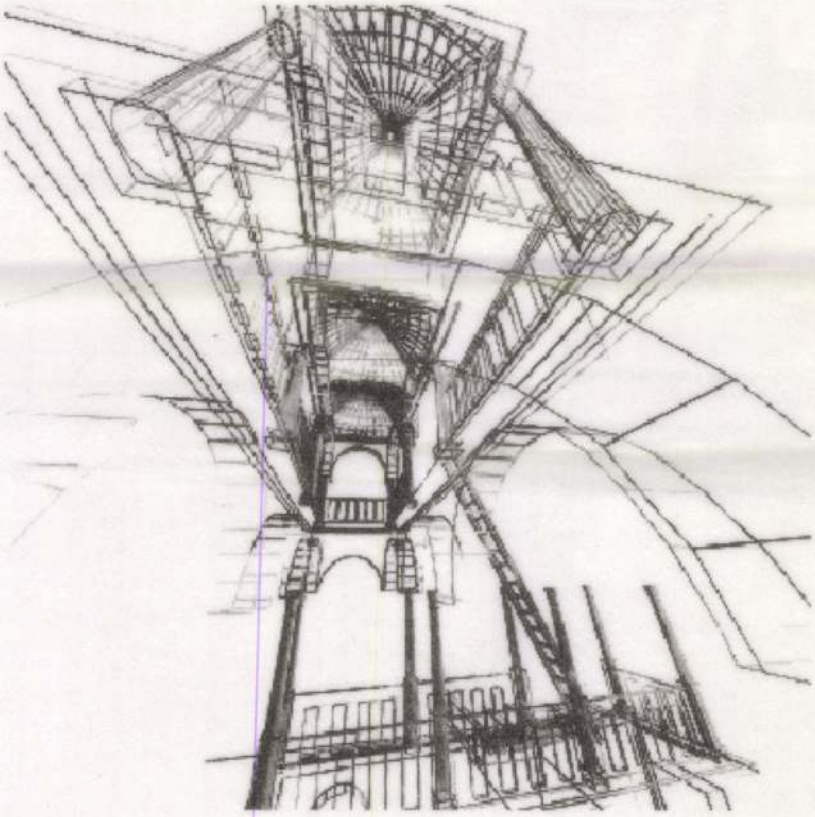

3D komputerkép, 3D Studio, 1993
3D computer image

Total Recall

Emlékmás

KAPITÁNY ANDRÁS

3D komputerkép, 3D Studio, 1993
3D computer image

3D komputerképek Kapitány András kiállítása

rendezte: Szoboszlai János

1998. április 21 - május 9.

3

3D computer images exhibition of András Kapitány

curated by János Szoboszlai

21 April - 9 May, 1998

Kapitány András kiállításának megnyitója:

Perspektívák

Megyik János képzőművész, **Pócs Dániel** és **Szoboszlai János** művészettörténészek pódiumbeszélgetése 1998. április 21., 18.30-tól

4

Opening of András Kapitány's exhibition:

Perspectives a discussion by

János Megyik visual artist, **Dániel Pócs** and **János Szoboszlai** art historians at 6,30pm, 21 April, 1998

helyszín:

Kortárs Művészeti Intézet
2400 Dunaújváros
Vasmű út 12.
T/F: ++36 25 412 220
e-mail: ica-d@dunanet.hu
http://www.ica-d.hu

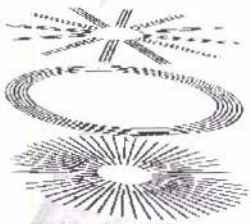

location:

Institute of Contemporary Art
Vasmű út 12.
2400 Dunaújváros, HUNGARY
T/F: ++36 25 412 220
e-mail: ica-d@dunanet.hu
http://www.ica-d.hu

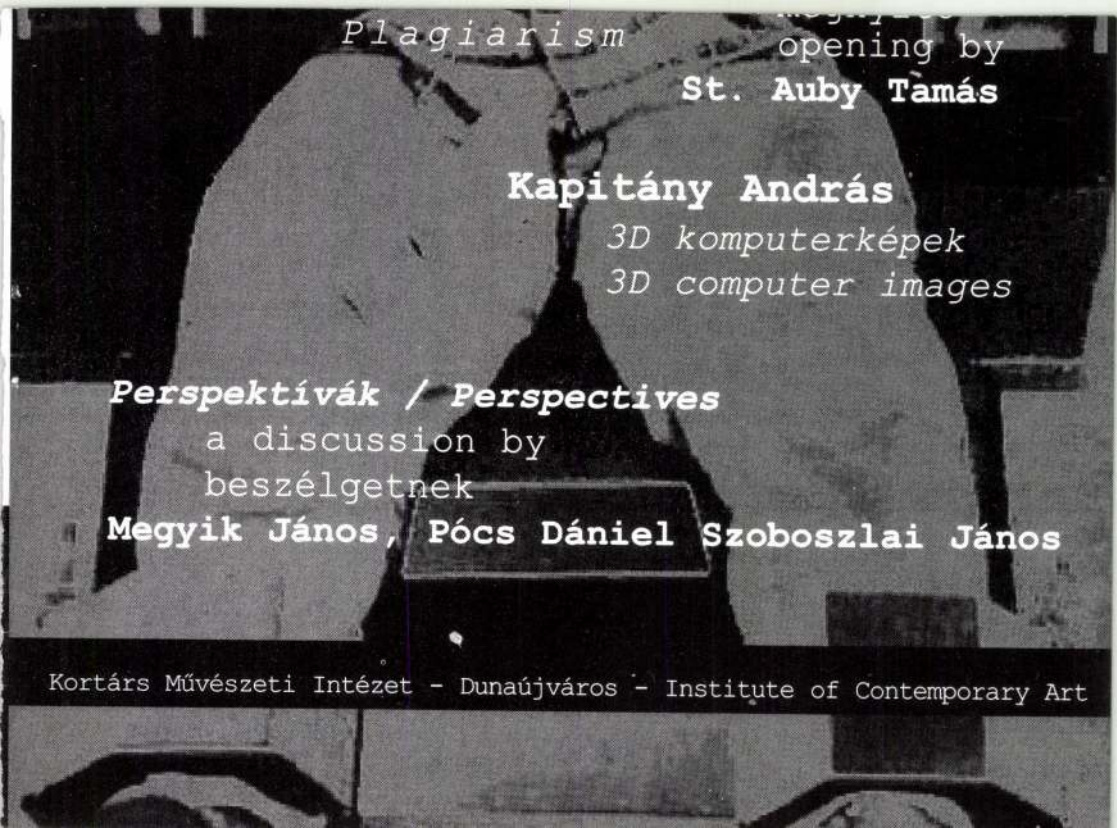
Plagiarism
opening by
St. Auby Tamás
Kapitány András
3D komputerképek
3D computer images
Perspektívák / Perspectives
a discussion by
beszélgetnek
Megyik János, Pócs Dániel Szoboszlai János
Kortárs Művészeti Intézet - Dunaújváros - Institute of Contemporary Art

Az *N&n* galéria tisztelettel meghívja
Önt és barátait

2004. szeptember 29-én, szerdán 18 órára

•Sütő András Balázs•

Budapest ébred

megnyitja: Fegyverneky Sándor épitész, Fabényi Júlia művészettörténész, Ikvai Szabó Imre szociálpolitikus

2004. október 27-én, szerdán 18 órára

•Sz. Szilágyi Gábor, Bulcsu Tamás, Cser Brigitta, Fábry Zoltán, Flanek Péter, Gyürki Kiss Pál, Kiss Dániel, Zombor Gábor•

physical sensation

megnyitja: Bán Ferenc épitész

2004. november 11-én, szerdán 18 órára

•Prosek Zoltán, Kapitány András /Mengyán András/, Ifj Kurtág György, Isabelle Cirla, Roland Ossart, Chris Martineau •

tér-pavilon

•Vargha Mihály•

négy pályázat / egy ház

megnyitja: Koltai tamás szinikritikus

támogatóink • c3 kulturális és kommunikációs központ alapítvány • digit számítástechnika • epiteszforum • hap • htsart nyomda és kiadó • mikropo rendszerház • nemzeti kulturális alap • nemzeti kulturális örökség minisztériuma • octogon architecture & design • országos lakás- és építésügyi hivatal • praesens central european contemporary art review • pro cultura urbis közalapítvány • terézváros önkormányzata •

N&n galéria

Tímár Árpád
MTA Művészettörténeti Ki.
Úri utca 49.
BUDAPEST
1014

KAPITÁNY ANDRA'S

KAPITÁNY ANDRÁS

menü pont

a Műcsarnok projektgalériája

Kapitány András

c:/kapi8/piero/szemtanúk

2005. március 3–27.

Megnyitó: 2005. március 3., csütörtök, 18 óra

Megnyitja: Bordács Andrea, esztéta

MŰCSARNOK Kunsthalle | Budapest

menü pont

Nyitva: hétfő kivételével naponta 10–18 óráig, csütörtökön 12–20 óráig.
Műcsarnok / Kunsthalle, Budapest, Hősök tere. www.mucsarnok.hu

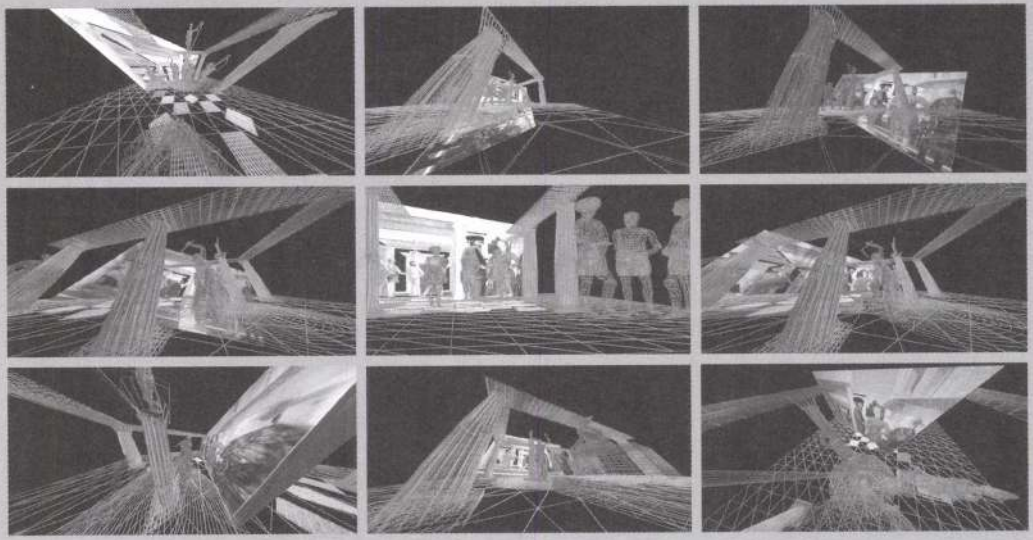

c:/kapi8/piero/szemtanúk

AZ ÉRI GALÉRIÁBAN

1053 BP. FERENCIEK TERE 5, TEL.:266-6096

1994 SZEPTEMBER 1-ÉN, 17 ÓRAKOR NYÍLIK

TÉRKÉPZETEK

KAPITÁNY ANDRÁS

KIÁLLÍTÁSA

MEGTEKINTHETÕ SZEPTEMBER 9-IG 11-18 ÓRÁIG

ÉRI GALLERY

1053 BP. FERENCIEK TERE 5, PHONE : 266 6096

OPENING ON 1 SEPTEMBER 1994 AT 5 PM.

SPACE IMAGES

VIDEO INSTALLATION BY

ANDRÁS KAPITÁNY

THROUGH 9 SEPTEMBER MONDAY-FRIDAY 11 TO 6 PM

Kapitány András

Magyar Hírlap 38. évf. 52 sz. (2005. márc. 3.)
15. l.

Kapitány András fotóművész Szemtanúk című kiállítása ma este nyílik és március 27-ig látogatható a Műcsarnokban (Bp. XIV., Hősök tere). *(mh)*

eredményeket?

program célkitűzéseinek megvalósítására fordítani?

C³ Soros Alapítvány Kulturális és Kommunikációs Központ
Soros Foundation Center for Culture and Communication
1537 Bp. Pf. 419 Országház utca 9. Budapest 1014
http://www.c3.hu/ e-mail: info@c3.hu
tel: 214-6856 fax: 214-6872

KAPITÁNY András

Szeretettel meghívjuk Kapitány András *.SR című kiállítására.
Megnyitja Szoboszlai János 1998 április 2-án, csütörtökön 17 órakor.
Megtekinthető április 17-ig, naponta 10-18 óráig.

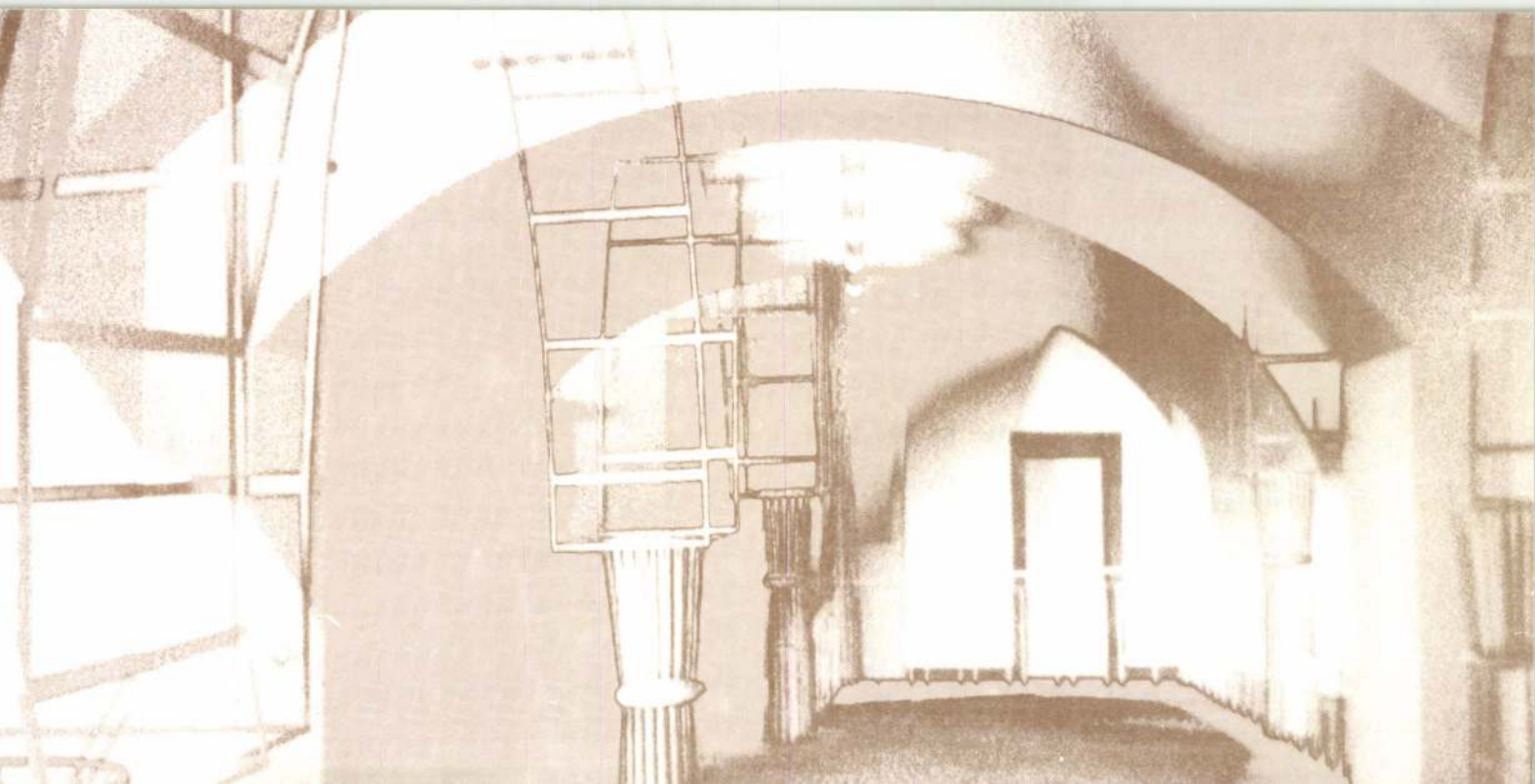

KAPITÁNY ANDRÁS

1999. ÁPRILIS/APRIL 16-MÁJUS/MAY 3.
1014 Budapest, Szentháromság u. 2.

COLLEGIUM
BUDAPEST

Institute
for Advanced
Study

Szentháromság utca 2
H-1014 Budapest
Tel:(36-1)4577 600
Fax:(36-1)4577 610

Tisztelettel meghivjuk Önt
We cordially invite you
to the exhibition of

KAPITÁNY ANDRÁS
kiállítására

A kiállítást megnyitja/Opening by
MANFRED WAGNER

1999 ÁPRILIS/APRIL 16
PÉNTEK / FRIDAY
délután 5 órakor / 5 PM

Megtekinthető/Open:
till 1999 MÁJUS/MAY 3.-ig
hétköznap/weekdays
8-12 és/and 14-18

mre Mariann
Bakos Gábor
Becsey Zsuzsa
Erdélyi Gábor
Nagy Imre
Nagy Gábor György
Linter Tamás
Schneemeier Andrea
Balázs Áron
Erdődy József A.
Kovács Lola
Kenedi Erzsébet
Nemes Nikolett
Chilf Mária
Herczeg Nándor

Szegedy-Maszák Zoltán
Györfi Gábor
Kapitány András
"C" csoport:
Bánföldi Zoltán
Deli Ágnes
Gulyás Ágnes
Illés Erika
Koroknay Zsolt
Nagy Csaba
Nagy Imre
Pál Dániel
Pápai Miklós

Felelős kiadó: Zsigmond Attila főigazgató

MEGHÍVÓ

A Magyar
Képzőművészeti
Főiskola hallgatóinak

TÉR-KÉPZETEK III.

című, két részes kiállítására
a
Budapest Galéria Kiállítóházába
Budapest, III. Lajos u. 158.

Két megnyitót tartunk:

1. 1993. január 21-én,
csütörtökön, 15-20óráig
2. 1993. február 12-én,
pénteken, 15-20 óráig

a kiállítás február 15-ig, hétfő
kivételével naponta 10-18 óráig
látogatható.

Kapitány András

Kapitány András

MEGHÍVÓ

képzőművészeti főiskolások

TÉR-KÉPZETEK II.

című kiállításának megnyitójára

a Budapest Galéria Kiállítóházába

Budapest III., Lajos u. 158.

1992. június 4-én 18 órára

Az második rész kiállítói:

Kapitány András	Szörényi Emese
Forrai Kornélia	Szabó Ágnes
Pál Csaba	Szegedy-Maszák Zoltán
Nick Clark	Szvoboda Viktória
Gyarmati Éva	Varga Zsófia
Glatz László	Rob Daru
Kocsis Edit	Bakos Gábor

a kiállításhoz SEBŐK ZOLTÁN mond bevezetőt

a kiállítás II. része június 15-ig tart nyitva

Fk.: Zsigmond Attila főigazgató

UIJELŐLÉGES

BUDAPEST maj. 23 Sa 3 Sa

ÚJ MŰVÉSZET

LÓSKA LAJOS

BUDAPEST
Bátori u. 10.
1054

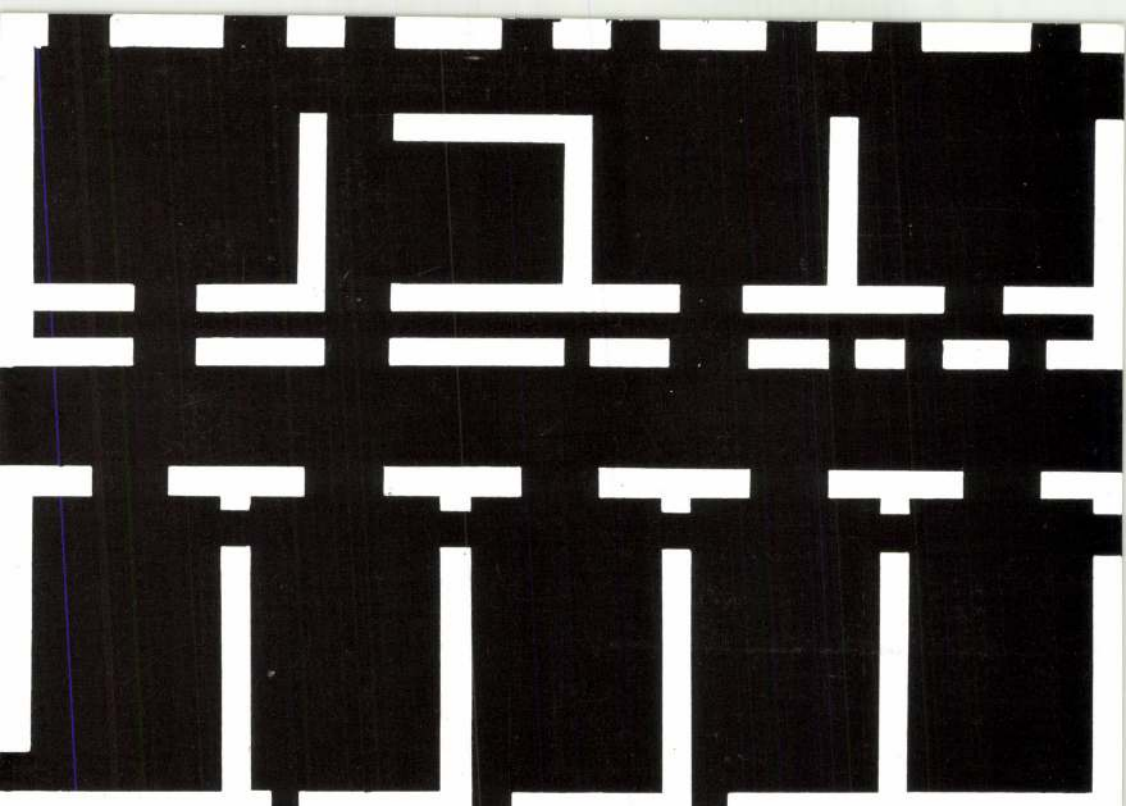

MDK

Kapári István,
ip.müv.növ.
Kaesz Gyula tanár szakosztályán.

Árumintavásár fülketerve dohányvállalat ré
Kép. 556.oldalon.
556.oldalon 17 összeépitheto butorforma alap-
elemeinek sorozata képben.

K.L.: Iparmüvészet.
Tér és Forma. 1930.III.évf. 12.sz. 550-556.l.
A fényképeket Kaesz Gyula ép.ip.müv.-tanár készi-
tette.

MDK

Kapári

dr.L.Ö: Magy. művészek a Commercial Art-ban.
Reklámélet, 1933. 12.sz. 12 l.

Kapás Ferenc

ács

Balhel 60. l

lásd

Malonyay

A magyar nép

művészete.

II. Bp. 1909

173, 175. l.

élyzet jóléti alapitványa hirdető irodájának

: Mátyás, Városi nagy-
lló, kávéház, étterem,
'age. Léva, Szent Ist-
i-út 2. Tel 63

füred

COTA SZÁLLÓ
Tel.: 7, 8, 9
CA SZÁLLÓ
el.: 2 M. kir.
ncsári szállók.
llafüred

nc

aria Szálloda és ét-
m, Losonc, tul. Anda-
/ Szilágyi Zsigmond,
ıti-u. 25. 1–43

NA SZÁLLODA és étte-
Makó, Széchenyi-tér 10.
85

svásárhely

ria szálloda és kávéház,
Szalkay Károly, Mvhely,
henyi tér 48. 3–72

nti szálloda és étte-
Marosvásárhely Szé-
nyi-tér 36. T. 5–36

ndid szálloda
svásárhely, Széche-
ér 35. Telefon: 2-51

ssylvania szálloda
osvásárhely, Széchenyi-
42 T. 13

Munkács

Grand Hotel „Csillag"
Nagyszálló, Munkács,
20-24, 23-24
Iroda: 22-24

Takáts Mihály szálloda és vendéglő, Munkács, Árpád vezér-u. 2. 22–60

Nagybánya

István király szálló. **Nagybánya. Rákóczi-tér 7. 21**

Nagykanizsa

Pannonia szálloda kávéház és étterem Tul Roth Ferenc Nagykanizsa Sugár út 4. 3–13

Nagyvárad

Emke Szálloda, Nagyvárad, Gróf Bethlen István u. 3. 12–79

EURÓPA SZÁLLODA, **Nagyvárad, Horthy Miklós-út 33. 13-41**

„HUNNIA" Nagyszálloda, **Nagyvárad, Kossuth Lajos-u. 1. 17-54**

Pannonia Szálloda.
Nagyvárad, Bémer-tér 6.
Telefon: 19-06

Rimanóczy Szálloda, Nagyvárad, Ezredévi emlék-tér 8. 26–28

Nyiregyháza

Szabolcs szálloda (Kovács Ödön) Nyiregyháza, Arany János-u. 24–54

Ábrahá

Kapás Ferenc

faragó

XX. n. eloje

Máréfalva.

Balhel 133-l

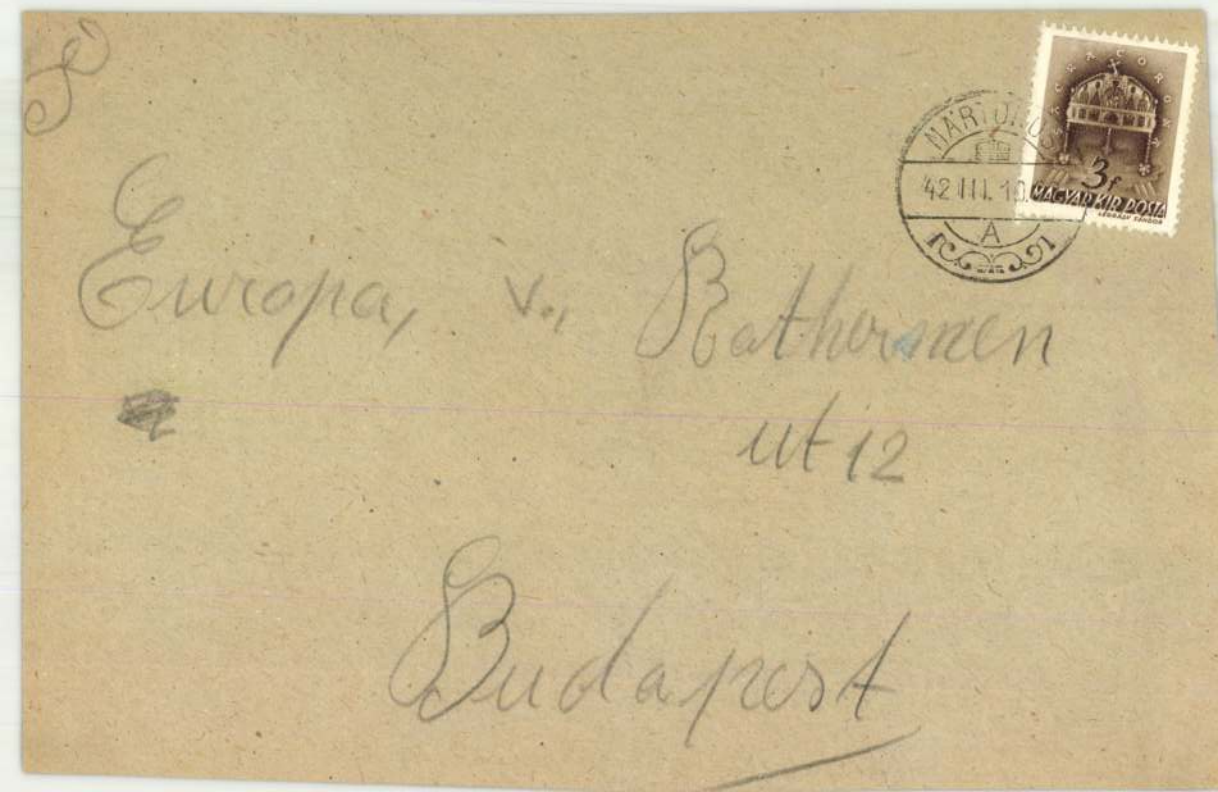
MARTONUS
42 III. 10
A
3f
MAGYAR KIR. POSTA
Europa, v. Rathermen
ut 12
Budapest

Kapás Ferenc

faragó molnár, kapuzmiató mester
máré falvi öreg molnár
faragja még ma is
a legszebb kapuzá-
mekat.

Malmagyarmatt. II.

173. l.

arcképe rép.

u. o. 175. l.

Epicampes macroura

texasi sikarfi

mdk.

Kapás Ferenc népművész
Mádéfalvi molnár

A székelykapuk mestere

Téglás Gábor: A magyar népművészet 2. kötet
Népművelés. 1909. 4. füz. 359. l.

Kapás György

farekas Kolozsvár

1748-ban a farekas
cih vénségéhez
tartozott

Jakab Kolozsvár

III. 271. l.

Kapás Sajós

mint váci művész

emlitve

Trag Érd

63. l.

RASSEGNA ITALO-UNGHERESE
Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono: 185-618

Kapás Nagy Mihály

a Zsolnay-gyár
szobrásza
szül. 1863. szept. 28.

Kereskedelem, Párisi
Nagy Áruház VI.
Andrássy út 39.

Somlói út 48, dombor-
mű, XI. Gellérthegy

Székesfőv. Állatkert.
főbejárata: Jeges-
medvék, Vastag-
bőrűek háza: Vizi-
ló és Rinocerusz fejek

Medvey 127. l.

Ötvös-munkák, régi VI. 13.

Kapás Nagy Mihály

szobrász

Müvei sokszorositásra készültek, rikán "prima vista" kivitelre.

1886-ban

//~~1886-ban~~ a Zsolnay gyárban felállitott iparostanonc szakiskolában a rajzot és elemi mintázást tanitotta.

Néhány esztendős megszakitással 54 évig dolgozott a gyárban. ~~meg.~~ 1943-ban 80 éves korában-Lett meg.

32.o.

NIKELSZKY ÖRZA : A Zsolnay-gyár művészete.

Pécs. 1959.

Kapás Sándor grafikus
Szlovákiában él.
A Csehszlovák Kultúrában
Számítása nyílt

Szocialista Kultúráért 1971 III.

Kapás Sándor

nobrány

és festő

l. életrajz

Tragor vácmüvenés

114, 115, 116 l.

Szénásy Gyula

Női és férfi divatkelme ujdonságok selymek, bársonyok, vászonáruk.

Telefon: 182-702, 182-274, 382-037.

Magyar kir. postatakp. sz. 10239.

Nagyságos

d

Van szerencsém nagybe
számlával szolgálni, melynek végö
Midőn szives megbizásc
kenységgel állok szolgálatára és v

SZÉNÁSY GYULA
Bpest, IV. Kistér 4.
2
FILLÉR
1934

M/

Számla

2.80 mtr kabát y
3.- " m. selyem
1.- " salon vászo

Ácon

Fizetéseket részemre sziveskedjék bármely postahivatalnál cheque számlára 10239 számu befizetési lappal teljesíteni, mert portélevonásokat nem engedélyezhetek

39933. vitéz Szénásy.

Visszárut csakis előzetes értesités és jóváha

Kapás Sándor

nebrán

l – Elektrapi

Váci Mur. lajstr

228, 229. l.

8ª Venta en pública subasta

del 27 de Febrero al 3 de Marzo de 1928

Sección: España, Colonias y Ex-colonias

Kapás Sándor

nobrain

Kassai Vidor

nobra

Tragor Ignác:

Váci bölcsök váci

koporsók. Vác

1938. 118. l-

„Kapás"

szobrász.

Petőfi állószobra. Egész alak. Bronzozott gipsz. A Honfidal alapján mintázva Tebrise fenti Magassága 38 cm.

Ernst Münzenberg.

Fer. Ernst 22 l.

Kapás

nebrán

l.

Ferenczi E M Petőfi-Szem

22. l.

M.D.K.

Kapás

"A Nemzeti Szalon tárlata" c. beszámolójában ir Déry Béla a müvész kisebb méretü szobrairól, melyeket a kiállitásra készitett.

Képes Családi Lapok, Bp. 1904. okt. 16.
26. évf. 42. sz. 762. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kapás Sándor szobrász

"Kukorica Jancsi" c. szobra, jól átgondolt mestermunka",-irja Csillag Máté: A Nemzeti Szalon téli tárlata" c. beszámolójában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1901. dec. 22.
XXIII. évf. 51. sz. 815. lap

Kapás Sándor nobrán M. D. K.

Mintvett a sümegi Ramasetter nobor-pályázaton. (1905)

Éles Károly: Ramasatter Vince emlékezete. Sümeg 1908, 24,

Kapás Sándor

váci nobrat

Boldog Vác remete

nobra vácon fentitől.

Tragor Ignác dr

Váci könyv, a

Váci Muzeum Egyesület

évkönyve.

Vác, 1907. 24. l.

Kapás Sándor

Thieme Becker

XIX. 540. l.

(Lyka)

u rendelete alapján
al bérmentesíthető!

ROPA

ıpterjesztő és könyv-
rt. raktára

BUDAPEST,
Eötvös-utca 43.

Elismervény

(megőrzendő)

Az EUROPA RT.
részére feladott makulatura
csomagról.

Tartalma:

194 ..... hóról.

Magy. Nemz. közn.		makulatura
„ „ vasárn.		
Függ. Magyarorsz.		
Film, Szinh., Irod.		
Képes Sport		
M. Rejtvény Ujság		
Sztár		

..... kgr.

Postai bélyegzővel ellátni.

Kapás Sándor

nobrász

1904-ben Carott: X. Jászberényi ut 3. (114.)

1904-tavaszi kiállításon:

Ave Mária. gipsz nobor (114 sz)

Cat. 28 l.

Kapás Sándor

Műcsarnok
1907. tav. kiáll. - 229, 241

2-án

est.

~~...~~ nyngodt vízén, a kiálló két czölöp
csónak van kifeszitett vitorlával. Ben-
e vetközoe és kissé elöréhajolva, mint-
naraszat nézegetné. Fején kalapot hord.
canak. Jelése alól jobbra: „Katona

27·7 : 39·8 cm.
. 26-án a 37857 sz. leirattal. (292/900)
Sz. n. 370/900. — Elszámoltatott 1900:
elszámolást elfogadta 1900: XII. 17 –
leirat (689/900)

Kapás Sándor

Műcsarnok

1908. egyházmüv. Erak.

65. l.

lra. Haja öszbevegyült, szemöldöke fekete,
leberetvált. Collatéjának kettős ligulája
t cingulus szorítja s felső kabátja bar-
onat 1815." olvasható.

retei 59:49 cm.

árából 1852. ápril 29.

deves kiállítás a engedrettett át (39/96)
rkeret visna (416/96)

gymnasium „Virág Benedek önképtő köre" engedélye

Kapás Sándor

Műcsarnok szobrász Vác

1901. tav. Kiáll.

1904. tav. Kiáll. - Bpest. 114.

Fibula, La Tène VI. 107

Kapás Sándor

1904. őszi szobrász

kiáll. Nemzeti Szalonban

Lacika, gipsz.

Utóbb is állandó kiállító sőt úgy emlékszem a Műcsarnokban is.

Oslay Márton, igazgató-tanító V.62.

Kapás Sándor

1902–3 téli kiáh. vobrász
Nemzeti Szalon

Féltékeny, vobornik –
egy kis lánynak az ablakán,
gipszvobor

1903. tavaszi kiáh. n. o.
Bennyujtottam a kalapom,
vobor

~~Avasi diluvium ásatása~~

~~VII. 147~~

Kapás Sándor

szobrász 1902. Vácon.

1902. őszi kiáll. Nemzeti Szalon

Féltérény, gipsz. 100 k.

Forgách László báró cicrk. III. 35.

Kapás Sándor

nobrán.

n. 1867

ind

Krück I. 597.

Római dell' Anima templom II. 233

Kapás Sándor

Műcsarnok
1915. tav. Kiáll. 343

Ariadne III. 201, 226.

Kapás Sándor

festő

l. Vác látképe

repr

Tragor Váci kalauz

15. l.

Budapesti Szociális missió-társulat

népkert. X. 172

Kapás Sándor
szobrász

l. Váci remete
szobra

Tragor Váci kalauz

49. l.

3041

36.

J. B. Reiter:

(Főtevékenységét Beisben 1834–1870 k

A kis ékszerárusn

Az asztal m
Balra fordul s fö
brillanst nézi. El
ékkövek sokasága
Rövid gondor hajá
látszanak, nagy f
rövid ujjú ingecske
leeresztett fehér kend
ladó sorban: „J.

Vászon, mé
Erny Mih.
M. Képt.
VII: 36.

VII: 310.

Kapás Sándor
nobrász

Boldog Vác
nobra fentitol

wod
2 1

Trag Érd
89. l.

Kat. Emánuel
Prot. Manó
Új-g. Gábor

CSÜTÖRTÖK

27

Kat. Dam. János
Prot. Hajnalka
Új-g. Matrona

PÉNTEK

28

Kat. Fájd. szűz
Prot. Gedeon
Új-g. István

SZOMBAT

29

Kat. Auguszta
Prot. Cirill
Új-g. Márk pk.

Izr. S. Zav.

Kapás Sándor

szobrász

bádog Vác remete szobra

Vacon fentitől

Bai Bpesthalp

83. l. 84. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

- 58 -

Kapás Sándor

Hobrán

Disztál gipszből

Csokonai képével

Pzsó Miklós hatása

alatt, a Déri Mú-

zeumban.

Sör Vezető 242. l.

Martin Schongauer, Israel van
Solis, Jost Amman und anderen
vorragenden Meistern. Facsimile-
in. Görlitz, 1876.4r.,fbórkts
15.--

im des christlichen Mittelal-
g, Weigel. 1880. N.folio,fbór-
36.--

ly WERBŐCZY ISTVÁN kir.személy-
DOBRONIVA/ várának /ZÓLYOMME-
ÉN, SZENTE, BÁNK, FELSŐSZÁDOK,
pusztát NÓGRÁDBAN, NYÁRSSAPÁT,
HÁZA pusztákkal és PÁLOSFÖLDE
ÜLSŐ SZOLNOK MEGYÉBEN, MENDE
EN, CSESZTVE, NÁNDOR és BECSKE
ÁM HONTBAN egészen PESTMEGYÉ-
és örökjogát a személynök le-
s ORSOLYA leányaira is kiter-
ártyán, függő titkos pecsét-
80.--

án nép és ügye. Védelmezve a
az országgyülési szószéken.
. RITKA! AMBRUS TERÉZIA Ő Mgá-
etpéldány 12.--

DES ALLERHÖCHSTEN HOFES ZU
STAATS-PERSONALS. Presburg,
8.--

legenheit der Emancipations-
ien Sprache und im Jahre des
isser des Bürger ABC. Pesth,
3.--

könyvnyomtatás koráig. 25 mel-
st, Akadémia. 1894. N.8r.,fvkts
10.--

Kapás Sándor

A szobrászok között kiemeli a művészt a lap "A Nemzeti Szalon őszi kiállitása" c. beszámolójában, melyben felsorolja a tárlaton szereplő művészek alkotásait.

Képes Családi Lapok, Bp. 1902. okt. 12.
XXIV. évf. 41. sz. 655. lap

Kapás Sándor MDK

Annuska, mellszobor

Mücsarnok 19o1. tavaszi nemzetközi kiáll.

Kapás Sándor MDK

Rózsika, mellszobor

Műcsarnok tavaszi nemzetközi kiáll.1901.

Kapás Sándor
Ifjuság, gipsz

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 19o4.
márc. 26 - l.

hetősen jól faragott
ábrázoló betéteket t
fogsoros. A hangvető
forma, tetején két kis
tizparancsolat táblái
zetének széle, fogsor
közepében Galamb ala
pével. A mellékoltár
ból való erősen gips
márványozásu igen jó
sonló kivitelezésü d

Szenteltviztartó.

Kőből való, ellipszis
ma, XVIII. sz. közepe.

Keresztelőkut.

Bordázott, kehelyforma
XVIII. század.

Padok.

A padok XVIII. század
sü jól faragott, kere

Kapás Sándor

"Banyujtottam a kalapom ..." gipsz

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállítása. 1964.
márc. 27 l.

polna kőraktárul sz
nyagból épült, a val
1800-ban kijavított
csak szilárd anyagb
marha befogadására
matetős istállók és
ben kezdték építeni
majorságbeli uraság
másikban a hajdú la

Jellege: Középkori
--------- pült 171

Külseje: Ma állami
szabadon álló barok
14 tengelyes, földsz
Ablakok egyeneszáró
vasráccsal. Oldalt
tő, fekvő ereszcsato

Belseje: Kétmenete
kal. Földszinti fol
csehsüvegboltozat.
visz. Az emelet fol
helységek. Egyikben

Kapás Sándor
Ágnes asszony, gipsz

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904.
márc. 27 l.

zik, hogy a per alatt
jobbágyok a per eldö
alapkőletétel azonba
vetekezik be, amikor
már. Ugylátszik azon
sem kezdték meg, mert
schik Jakab apátsági
a plébánia /t. i. a vo
sének szándéka ellen
látogatása alkalmáva
a pásztói közbirtoko
a lakosság ismét hor
a követ. 1769-ben ug
készen lehett, s ekko
a plébános ez évben t
apátság emberei buza
kadályozzák őt a kej
-ban a perről nem hal
vább folyik még 1779
vitának az apátság E
majd pedig feloszlás
tett. Az adatok össze
ható, - hogy a domus
bánia valószinüleg k
sz-ban épült, 1709-be
zepe után kibővitett
A XVIII. sz. végén má

Kapás Sándor MDK

Ave Maria, gipsz

Mücsarnok 1904. tavaszi kiáll.

MDK

Kapás Sándor

Ave Maria, gipsz-szobor
c.művét megvásárolta az Orsz.Magy.Képzőm.
Társ.1904.évi tav.kiállitásán özv.Ganz
Abrahamné, Bp., társulati nyerő tag.

Művészet, 1904. 279.l.

MDK

Kapás Sándor

Maria Immaculata, szobormü

KMT. 1907. tav. kiáll. kat. 34.l.

MDK

Kapás Sándor

Maria Immaculata

KMTárs. 1907. tav. kiáll. kat. 34.l.

MDK

Kapás Sándor

Férfi képmás, szobormü

KMT. 1907. tav. kiáll. kat. 35.l.

Kapás Sándor MDK

Maria Immaculata, szobormü

Mücsarnok 1907. tavaszi kiáll.

Kapás Sándor MDK

Férfiképmás, szobormü

Mücsarnok 1907. tavaszi kiáll.

Kapás Sándor NDK

Signum laudis, szobor

Műcsarnok 1915. tavaszi tárlat

MDK

Kapás Sándor

Férfi-képmás. Szobormű. Mgt.

KMTárs. 1937. tav. kiáll. 35.lap

MDK

Kapássy György

Dicséről elismerést kapott az alábbi pályázaton.

Benczur Társ. ösztöndij-pályázata. Magyarság, 1925. ápr. 1.

Kapássy György.

A Bencsúr Társaság öntöndéj pályázatán décséró elismerést nyert.

M. 1925. IV.1. (Magyarság)

Kapcza Ila

Illusztrációkkal szerepelt, Jaschik Álmos tanitványainak az Iparmüv.Társ. helyiségeiben rend.kiáll.-án.

N.U.930.V.15.

Kapcza Ilonka

Modern mézeskalácsai, a Jaschik-növendékek gyermekművészeti kiáll.-án.

P.H.930.V.16.

Kapcár Judit

Rövid méltatás

Leninvárosi festők Misholcon
Déli Hírlap Budapest 1970. jul. 16.

Kapcár Judit

A leninvárosi Halló László kép. műv. köstapja. Szerepel egy miskolci László-tanon

N. N.: Leninvárosiak Miskolcon

Észak magyarország 1970 VII. 7

Kapcsár Judit

Bemutatkozó kiállítása nyílt
Miskolcon

Cs. A. Három fiatal bemutatkozása
Északmagyarország Miskolc 1970. jul. 15.

Emlékbe.

Fiatal amatőr képzőművészek kiállítása
Déli Hírlap Bp. 1970. jul. 9.

Kapczár Judit festő

A Derkovits Gyula Művelődési Központ képzőművész Köre grouppe-kiállítása nov. második felében Leninvárosban megnyílt, melyen munkája szerepel.

Északmagyarország, 1973. dec. 4.

Kapczár Judit
egyeni szinvilágú munkájával vett
részt a Derkovits Gyula Művelődési
Központ képzőművész körének kiálli-
tásan.

A mester és tanítványai.

Észak-Magyarország 1973/283 4 old.

Kapcsa János

Ünnep. temp. 50x60

Műemlék) —"— 41 x 36

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat

Déri Múzeum, 1970. júl. 19-ag. 9.

Kapcsa János

festőművész kiállitása, Debrecen, TIT Csokonai Klub. - Ism: Tóth Ervin, Alföld, 1967. 18.évf. 2.sz. 80-82.l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970.1.sz. 60-107. l./

91. l.

KAPCSA JÁNOS

Művei szerepelnek a Hajdúszoboszló-i
Őszi Tárlaton.

Simon Zoltán: Szubjektív jegyzetek
az Őszi Tárlatról.

Alföld, 1971. január

KAPCSA JÁNOS

Festményeiből kiállítás Hajdúszoboszlón.

S. Kürti Katalin: Képzőművészeti kiállítások Hajdúszoboszlón.

Népművelés, 1971. január.

MDK

Kapcsa János, festő

Kiállít.

Bánszki János: Gondolatok a Debreceni II.
Orsz. Nyári Tárlatról 84-86.

ALFÖLD, Debrecen. 1970. aug. XXI/8.

Kapusa János

Szerepel a magyar Tárlatom
Hajdúböszörményben

N.N: Megvizsgálták az idei
Őszi Tárlatot

Hajdú Bihari Napló 1970 XII.1

Kapisa János

A Fényes Adolf Szemben

kiállítása nyílt

Magyar Nemzet 1970 XI. 7

Kapusa János

Szerepel a 24. megyei Ötti
táblatan Hajdunánáson

N.N: ha nyílik a megyei
Ötti táblat

Hajdu Bihari Napló 1969 XI. 30

Kapcsa János

A fiatal képzőművészeknek a debreceni Jósa András Múzeumban rendezett tárlatán szerepel.

Keletmagyarország 1966. ápr. 10.

Kapcsa János

Szerepelt a II. formalkid kiállításon.

Alföld 1966. jun.

A II. formalkid kiállítás képei. Kovács Gyula.

MDK

Kapcsa Jáno s

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 jan.p4o.

M.D.K

Kaposa János
festő

Harom munkája szerepel a
tárlaton.

Tóth Endre: Az I. Debreceni Országos Tárlat.
Művészet, 1968. január - 39 lap

M.D.K.

Kapcsa Fáros „festő"

„különös szimbolikája és technikája" három képével vett részt az I. Debreceni Ifj. Nyári Tárlaton.

ALFÖLD, Debrecen. 1967. XVII. évf. 10. sz. 81. old.

M.D.K.

Kapcsa János „festő"

Ez év áprilisában, a TIT Csokonai Klubjában rendezett kiállításával másodízben mutatkozott be Debrecenben. Eddigi az anyaggal viaskodó, „birkozó módszere" után mostani 34 képe megnemesített, kiérleltebb változata az előzőknek... „a látvány csak kiindulópont. Szerkezetilag erősen megfogott képei szinte kívülről építkernek befelé."

ALFÖLD, Debrecen, 1968.XIX.évf. 7. sz. 69-70.old.

Tóth Ervin: Kapcsa János tárlata

Kapcsa János festő

A debreceni 101-sz. szakmunkás-
képző kollégiumban kiállítása
nyílt

Kiállítási kalendárium

Szocialista művészetért 1971 VI.

Kapcsa János, festő

- amatőr, díjat kapott az Országos Amatőr Képzőművészeti Kiállításon Szegeden.

Országos Amatőr Képzőműv. kiáll. Szegeden
Magyar Ifjúság, 1967. X. 13. 9 l.

Kapcsa János, festő

Paraszttemplom

repr.

Magyar Hírlap, 1967. X. 13. 9. l.

Kapcsa János

Szerepel a megyei őszi táslatou

Magyari Ulmos Őszi Táslat 1970

Haydu Bihari Napló 1970 XII. 16

Kapusa János

Szerepel a tavaszi Táslatou
a debreceni Déri Múzeumban

N.N.: Holnap nyílik a
tavaszi Táslat

Hajdu Bihari Napló 1974 Tv. 28

Kapusa János

(Sandélet dropériával c. mûve/eml)

szerepel a debreceni Ön. tárlaton

Tóth Béla: A debreceni Ön. tárlatról

Alföld 1969 I. n. 75 old.

Kancsa János

festményei a Szegedi Kiállításon.

Perneczky Géza: Az amatőr művészet nem dilettáns. Képző művészeti körök kiállítása Szegeden.

Magyar Hírlap, 1967. X. 5. 4. o.

Kapusa János

28 éves. A debreceni kép. művész
Körben tanult. 4 ormágos tarlatok
vet részt.
Reprók: Dolgozó parant; Régi utca;
Interieur

Sz. Kurt Katalin: Képzőművészeti élet
Debreceniben és Hajdu Bihorban

Népművelés 1968 VI. n. 30 old.

Kapusa János.

Szerepel az ősi Tárlatom a Debreceni Déri Muzeumban

N. N.: Megnyílt az ősi Tárlat

Hajdu Bihar megyei Népnyság 1968 XI. 26

Kapusa János festő

szerepel az alábbi tárlaton

Magyari Vilmos: Tavaszi Tárlat
1969

Hajdú Bihar megyei Népujság 1969 V. 11

Kapcsa János

Kiállít

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat
Hajdú-Bihari Napló, Debrecen
1970. aug. 18.

Dél-dunántúli Képzőművészek Kiállításai

1968 1969

MDK

Kapcsa János, festő

Fiatal és nagyon tehetséges debreceni festő. (30 éves. Nem végzett főiskolát.)

Képeire fel kell figyelni: Csendélet petróleum-lámpával, Csendélet dinnyével, Parasztház, Álmosdi temetés, Sárga ló, Palota, Madonna Csegén, Sárga konflis, Csendélet gipszfejjel, Három arnom

R. Gy.: Kapcsa János képei a Fényes Adolf Teremben

7.

Népszabadság, Bp. 1970. nov. 6.

Kapcsa János festő

A Tényes Adolf terembe

Liábitása nyílt

Magyar Nemzet 1970 XI. 22 Gold.

Kapusa János

Szerepel az alábbi tárlatom

Bánszki Pál: Gondolatok a
Debreceni II. Orsz. Nyári Tárlatról

Alföld 1970 VIII. sz. 84 old.

Kapusa János festő

Kiámítása van a Fényes Adolf
kerében

Magyar Nemzet 1970 XI. 7. Gold.

Kapusa János festő
A Fényes Adolf teremben
kiállítása nyílt

Magyar Nemzet 1970 XI 1 Gold.

KAPCSA JÁNOS

FESTMÉNYEI KIÁLLÍTVA A FÉNYES ADOLF-TEREMBEN. FŐISKOLÁT NEM VÉGZETT, ÚN. "ÖSTEHETSÉG" (EREDETI SZAKMÁJA KŐMŰVES)

BOJÁR IVÁN: KIÁLLÍTÁSRÓL KIÁLLÍTÁSRA.

MAGYAR HÍRLAP, 1970. NOV. 3.

Kapusa-János festő

A Fényes Adolf Terembeu

Kiállítása nyílt

Magyar Nemzet 1970 VI. 15 6 old.

Kapcsa János

Kiállít a Fényes Adolf Terem

Kiállítások)
Magyar Nemzet, Bp. 1970. nov. 15.

Kapusi János festő

szerepel a tavaszi tárlaton a debreceni Déri Múzeumban

N.N.: megnyílt a tavaszi tárlat

Hajdú Bihari Napló, Nyíregyháza 1969. IV. 29.

Kapcsa János, festő

M.D.K.

„kiállított képei ... képes festői élményt jelentenek". Külön megemlíti „Tájkép hajóval", a „Csendélet teáskannával" c. műveit.

Kádár Zoltán - Thoma László: Jegyzetek a debreceni Területi Tavaszi Tárlatról,

ALFÖLD, Debrecen. 1968. XIX. évf. 7. sz. 66. old.

M.D.K.

Kapcsa János, festő

„Hal mőlővel" c. művét közli:

ALFÖLD, Debrecen, 1968.XIX.évf. 7. sz. 25. old.

MDK.

Kapcsa János

Kiállitási hir

Hajdubiharmegyei Népujság 1967 máj.11.

MDK

Kapcsa János

Kiállitási hir

Csongrádmegyei Hirlap 1968 ápr.13.

Kapitsa János

szerepelt az I. debreceni nyári tárlaton.

Hajdú-Bihar megyei Nn. 1967 aug. 12.

MDK.

Kapcsa János

Kiállitási kritika

Hajdubihermagyei Népujság 1967 aug.2o.

Kapcsa János
festő

M.D.K.

Az elmult év végén a debreceni
TIT Értelmiségi klub kiállítási
sorozatát a fiatal művész tárla-
ta zárta le.

Tóth Ervin: Debreceni krónika
Művészet, 1967 április - 41 kep

Hapcsa János
festő

M.D.Y

Képi újszerűséget és harmoniát
sugall. – „Kompozíció emberek-
kel és állatokkal" (repro)

Tóth Béla: A debreceni és Hajdú-Bihar megyei ...
Műnészet, 1967 ápriliis – 39 lap

Kopocsa János

Említve

Budapesti Diállítások az év második felében
Magyar Nemzet, Bp. 1970. jún. 26.

Kapros János

Kiállít Debrecenben

Képzőművészeti Kiállítások
Hajdú-Bihari Napló, Debrecen
1970. jún. 23.

H.D.K.

Kapcsa János, festő

is készített a formalkid nevű új festőanyaggal készült műveit II. debreceni kiállításán. [Lásd: Egyházi Imrével kapcsolatos megállapításokat.]

ALFÖLD, Debrecen, 1966. XVII.évf. 6. sz. 77. old.

M.D.K.

Kapcsa János, festő

„képein ... az elmulás pesszimisztikus élménye, riasztó víziója aligha igér ... járható művészi utat" – írja Szij Rezső a XXI. debreceni őszi tárlat kritikájában. Mindamellett a művészt az „igényes" fiatalok közé sorolja, akinél azonban Buffet, sőt Van Gogh hatás is érződik. („Kápolna", Csendélet hallal.")

ALFÖLD, Debrecen, 1966. XVII.évf. 1.sz.

70. old.

Kapcsa János

A „Virág a képzőművészetben" c. kiállításon résztvesz

Hajdu-Bihari Napló, Debrecen
1969. aug. 19.

Kapusa János

kiállitása. Debrecen, TIT Értelmiségi Klub. - Ism. M. V., Hajdú-Bihar Megyei Népújság, 1966. nov. 5.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. /Művtört. Ért. 1969. 3. sz. 243-284. l

267. l.

Kopcsa János

Szerepel a debreceni tavaszi
tárlaton

Megnyílt a tavaszi tárlat
Hajdú-Bihari Napló, Debrecen
1970. ápr. 30.

Kopcsa János

Résztvesz a debreceni virág – kamerákon

Hajdu-bihari Napló 1969. aug. 14.

Kapcsa János
festő

Régebben számtalan rajztanulmányt, várlatot és collage-szerű művet készített. Ezek mintegy lépcsőkké váltak a kiérleltebb várlatokhoz, jobb képekhez.

Tóth Ervin: Kapcsa János
Művészet, 1970. január - 19 lap

Kapcsa János
festő

Nemrégiben a TIT Csokonai
Értelmiségi Klubjában mutatta
be 34 képén kínyegére tömörített
elképzelését.

Tóth Ervin: Kapcsa János
Művészet, 1970. január - 29 lap.

Kopcsa János

Kiállítása nyílik

Érdekes kiállítást nyílnak ma
Hajdu-Bihari Napló, Debrecen
1969. aug. 17.

MDK.

Kapcsa János

Kiállitási kritika

Alföld 1967 2.p.8o.

Kapesa János

Szerepelt a Hajdú-Bihar megyei képző-
művészek őszi tárlatán.

Alföld 1967. jan.

Kapcsa János

szerepel a Hajdú-Bihar megyei képzőmű-
vészek őszi tárlatán.

H-B. megyei Népújság 1966. nov. 22.

Kapcia János

Debrecenben a Medgyessy Ferenc képzőművészeti köre és stúdiója ünnepli 25-ik évfordulóját. E körnek művésztanára.

Hajdu-Bihari Napló, Debrecen, 1942. máj. 23.

Kapros János

Álmosdi levelés

Alföld 1972/5 borító 1 old.

Kapcsa János

A képzőművészeti kör és studio kiállításain kimagasló eredményeket ért el.

Sz. Kürti Katalin: A Debreceni Képzőművészeti Kör huszonöt éve.

Alföld 1972/5 90 old.

Kapcsa János

A kétszeresen „kiváló képzőművészeti kör" és stúdióban Kapcsa János művésztanár is dolgozik jelenleg.

Sz. Kürti Katalin: A Debreceni Képzőművészeti Kör huszonöt éve

Alföld 1972/5 90 old.

Kapcsa János

festőművész kiállitása, Debrecen, Csokonai Klub, 1967. - Ism: Póth Ervin, Alföld, 1968.7.sz.69-7o.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l.

168. l.

KAPCSA JÁNOS

Művei kiállítva Hajdúszoboszlón, a műv. házban.

D. Tóth Ervin: Tellegi Vince magángyűjteményének bemutatója.

Hajdú-Bihari Napló, 1971. aug. 10

Kapcsa János

a fiatal köri mozgalomban nevelkedett tanár aki a tudást és hivatás-érzetet plántálta a tehetséges stúdiótagokba.

Szöllösi Gyula: A debreceni „Fiatalok Stúdiója" kiállítása

Alföld 1971/6 92 old.

Kapcsa János

Festőművész szereplésével a debreceni képzőművészeti kör egyeni I. díjat szerzett.

Szöllösi Gyula: A debreceni „Fiatalok Stúdiója" kiállítása.

Alföld 1971/6 90 old.

Kapcsa János

Dolgozó paraszt
Régi útca

Népmüvelés 1968/6 30 old.

Kapcsa János

Interieur

Népmüvelés 1968/6 33old.

Kapcsa János

A 28 éves művész a debreceni „Kiváló Képzőművészeti Kör" neveltje. Rendkívül tehetséges, 4 országos tárlaton vett részt, legutóbb a XI. Országos Képzőművészeti Kiállításon.

Sz. Kiszti Katalin: Képzőművészeti élet Debrecenben és Haydu-Biharban

Népművelés 1968/6 31 old

Kapcsa János

Leginkább ígéretes Az „Álmosdi templomkert" a valóság és vízió között vibrál a hangulati elemek feloldják, csak sejtetni engedik a formákat, s így a képen az érzelmeket kiváltó színek veszik át a vezérszólamot.

Simon Zoltán: Szubjektív jegyzetek az Őszi Tárlatról Alföld 1971/1 73 old.

Kapcsa János

A balladák szükszorvű, tömör, drámai nyelvén beszél. Intenzív színeit a szük skála, a szigorú szerkezet rendjébe szorítja (Álmosdi temetés)

Székelyhidi Ágoston: Teljesedő szinkép
Kelet-Magyarországi Tavaszi Tálat 1971

Alföld 1971/6 63 old

Kapcsa Jánosné

Ilö paraszt

Alföld 1971/6 61old.

KAPCSA JÁNOS

Művei szerepelnek az őszi tárlaton Debrecenben és Debrecenben.

Thorma László: Jegyzetek az őszi tárlatról.

Hajdú-Bihari Napló, 1971. dec. 14.

Kapcsa János

Szerepel a megyei tasslatoni

N. N.: Az őszi tasslat debreceni bemutatója

Hajdu Bihari Napló 1970 XII-19

Kapcsa János

A megnyílt 25. Debreceni Őszi Tárlaton konstruktív hatású vonalrendszerekből és különös, belső világítású színekből kialakított csendéletei szerepelnek.

Magyari Vilmos: Őszi tárlat, 1968.

Hajdu-Bihar megyei Népújság, 1968. dec. 14.

Kapcsa János

„Tehénszekér", 1974. olaj, 115×60 (repr.)

Művészet, Budapest, 1974. 10., 17. old.

Kapcsa János

A „Tokaji Nyár" rendezvénysorozat vetette vieg a kulturális élet alapjait Tokajban. A művésztelep tagjainak kiállításai 1967. tavaszától kezdődtek. A művész alkotásai szerepeltek a tárlatokon.

Bánszki Pál: Művészeti élet Tokajban.

Népművelés, 1969. febr. 32. old.

Kapcsa János
látszólag tárgynélküli festményén is felismerhetőek a felvillanó fehérekben kibontakozó régi házak. Részt vett a Képzőművészek Hajdú-Bihar-ban '72 budapesti kiállításán. A tárlatot a TIT Természettudományi Studiójának Bocskai úti kiállítótermében rendezték.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/25 6 old.

Kapcsa János
teljesen oldott lebegően látomásos, a vi-
lágból kapott képeket oldja fel a maga
érzelmeiben

Bojár Iván: Kelet-magyarországi képzőmüvé-
szek kiállítása

Magyar Hírlap 1972/356 6 old.

Kapasa János

az utóbbi években a Képzőművészeti Alap tagja lett a művész.

Bánszky Pál: Nemzetközi amatőr képző-
művészeti kiállítás az
Ernst Múzeumban.
Képzőművész, 1994. 1. 21. old.

Kapcsa János Acstőművész

a Képcsarnok Váll. Medgyessy Termében megnyílt „Debrecen, környéke és Hortobágy" c. tájképkiállítás, melyen szerepel műve.

Hajdúbihari Napló, 1974. jún. 19.

Kapcsa János

Megnyílt jún. 4-én a Debreceni Képzőművészeti Galéria, ahol a művész alkotása látható.

Hajdúbihari Napló, 1974. jún. 5.

Kapcsa Ádám

Művei szerepelnek a Kelet-magyarországi képzőművészek tárlatán a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1973 január 9
4.old.

Kapcsa János

A Magyar Nemzeti Galériában rendezett kelet-magyarországi képzőművészek kiállításán szereplő művei. A művésznek Budapesten egyéni kiállítása is volt.

M. V.: Országos reflektorfényben.
Hajdú-Bihari Napló, 1942. dec. 22.

Kapcsa János
munkái eredetiségről és lehetségről
tanúskodnak. Részt vett Debrecenben
a Magyar Képzőművészek Szövetsége
Kelet-magyarországi szervezete által
rendezett területi tavaszi tárlaton.

Bogár Iván: Két országos kiállítás

Magyar Hírlap 1971/128 10 old.

Kapcsa János
Az amatőrök táborából kiválnak azok, akik
művészeti vagy pedagogiai főiskolá
mennek és akik más utakon, de hivatásossá
válnak. Az utóbbi években a képzőművésze-
ti alap tagja lett Kapcsa János is.

Bánszky Pál: Nemzetközi amatőr képzőművészeti
kiállítás az Ernst múzeumban.

Népművelés 1974/1 21 old.

Kapcsa Jairos Debrecen
kapott díjat a szakkör vezetők
közül.

(lm) Képzőművészeti szakkörök regionális kiállítása

Észak-Magyarország 1972/245 4 old

Kapcsa János
A Nemzeti Galériában 1972 december 20
es jamiár 20 között került megrendezésre
a Képzőművészeti Szövetség kelet-magyar-
országi csoportjának kollektív kiállítása
Kapcsa János: Az „Álmosdi temetés"
cimű képe a kiállítás egyik kiemelke-
dő darabja volt.
Simon Zoltán: Egy kiállítás visszhangja

Alföld 1973/3 65 old

Kapcsa János

A Magyar Nemzeti Galéria termeiben nyílt meg a Kelet-magyarországi képzőművészek kiállítása, melyen képei szerepelnek.

Bajár Iván: Jelenségek és tanulságok. Magyar Hírlap, 1972. dec. 27.

Kapcsa János

A nyári hajdúnánási művésztelep egyik vezetője.

Oborzil Dezsőné: Látogatás a hajdúnánási művésztelepen
Hajdúsági Munkás, 1972. aug. 29.

Kapcsa János

1967 tavaszától a „Tokaji nyár" rendezvényszorozat keretében kamarakiállítását láthatták

Bánszki Pál: Művészeti élet Tokajban

Népművelés 1969/2 32 old.

Kapcsa János
festő

Kapcsa János mestrei Biró Lajos
és Fibegyháni László voltak.

Bánszky Pál: Kapcsa János kiállítása
Művészet, 1972. április - 42 oldal

Kapcsa János
festő.

Egy szinze – hékre – épül az Üllő
parasztember arnú festménye is.
Több szinből áll össze a „Csendélet
petroleumlámpával" és a „Csendélet
dinnyével".

Bánszky Pál: Kapcsa János kiállítása
Művészet, 1972. április – 42 oldal.

Kapcsa János
festő

Rétmikus kompozíciója az „Álmosdi temetés", sötét tónusú a „Harám asz-szony" ciriű kompozíciója. Ezekben a képekben érzelmi, gondolati feszültség tárnad.

Bánszky Pál: Kapcsa János kiállítása
Művészet, 1972. ápriles - 42 oldal.

Kapcsa János
festő.

A faluvég hecskékkel "cimű festménye
"anyaláti kiülőrebséget kordozó tornuok-
ból tevődik össze. A sárga ló "cimű ké-
pe dinamikus kompozíció.

Bánszky Pál: Kapcsa János kiállítása.
Művészet, 1972. április - 42 oldal.

Kapcsa János
festő

Kapcsa János festménye szürkék és
kékek, ebben a kövnyeretben szólal-
nak meg a többi színek. A kanrak
vörsaszinek, lilák.

Bánszky Pál: Kapcsa János kiállítása.
Művészet; 1972 április - 42 oldal.

Kapcsa János
festő

Az alföldi hagyomány ottaz kapcsolja a műbeszt festmény ennek szine és a motivumok is. Átszarolja képein a csegei embereket, az alföldi hanakat stb.

Bánszky Pál: Kapcsa János ki állítása.
Művészet, 1972. április – 42 oldal.

Kapcsa János
festő

Kapcsa a mai korszellemet követi, formanyelve elvont. Kiszíletének a kifejezési eszközökkel, de az alföldi hagyományokkor is kötődik.

Bánszky Pál: Kapcsa János kiállítása.
Művészet, 1972 április – 42 oldal.

Kapcsa János
festő

Festményei a figuratív és nonfigu-
ratív fogalmak határmezsgyéjén
járnak. Mindig eredeti élményeit in-
dul ki, de felhasználja az klasszikus
avantgarde tanulságait is.

Baruszky Pál: Kapcsa János kiállítása
Művészet, 1971. április – 42 oldal.

Kapcsa János
festő -

1965-ben és 1967-ben rendezett
Debrecenben önálló kiállítást.
Budapesten most első alkalom-
mal mutatkozott be a Ferenczy Adolf
Teremben

Bariszky Pál: Kapcsa János kiállítása.
Művészet, 1972. április - 42 oldal.

Kapcsa János
festő

1968-tól lett a Képzőművészeti
Alap tagja Kapcsa János. Már
előtte is szerepelt nagy és országos
tárlatokon is

Bauinky Pál: Kapcsa János kiállítása.
Művészet, 1972. április – 42 oldal.

Kapcsa János
festő.

Öröklött manuális erzékenységével
és a debreceni képzőművészeti kör-
ben kapott szakmai alapokkal indult
el Kapcsa János.

Baranyi Pál: Kapcsa János kiállítása.
Művészet, 1972. április – 42 oldal.

Kapcsa János
festő -

A Bihar megyei Álmos községből
indult el Kapcsa János. A most
30 éves művész nem végett fő-
iskolat, szülőktől, nagyszülőktől
örökölte manuális érzékenységet.

Bánszky Pál: Kapcsa János ki állítása
Művészet, 1972. április – 42 oldal.

Kapcsa János festőművész és Prim Zoltán Zoltán ötvösművész

A debreceni Medgyessy Teremben rendezett közös kiállitásukat április 11.-én nyitják meg, -közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. ápr. 6.
XVIII. évf. 14. sz. 2. lap.

Kapcsa János, festő

Debrecenben nyílik meg kiállítása.

— : A képeslapok ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. ápr. 10.

Kapcsa János

Szarvasfej

Tempera, 50 × 70 cm

Vadászati Világkiállítás 1971.

Budapest

Kapusa János

1. Csendélet temp. 50×70
2. Régi ház —"— 50×70

Őszi Tárlat 1971 Debrecen

Kapusa János

Álmosdi templomhert
tempera

Őrsi Tárlat 1970. Hajdúszoboszló
Műv. Kap.

Kapcsa János

A Debreceni Képzőművészeti Kör kiállításain művei szerepelnek a kétszeresen kiváló képzőművészeti kör és stúdió művésztanára

Sz. Kürti Katalin: A Debreceni Képzőművészeti Kör huszonöt éve.
Alföld Debrecen, 1972. máj

Kapcsa János

Falmég kiskékkel tempera
50x81 cm

Studio '71

Kapcsa János

Bemutatott műve:

„Álmosdi templomkert", tempera.

Tilless Béla: Őszi tárlat 1970.

Hajdúszoboszló, 1970.

Kapcsa János

répztvett művcivel a tárlaton.

Tilless Béla: Őszi tárlat 1970.

Hajdúszoboszló, 1970

Kapcsa János

Bemutatott művei:

„Csendélet fehér porcelánkészlettel"
tempera, 50 x 70 cm.

„Régi ház", tempera, 50 x 70 cm. /reprodukció/.

Szabó László: Őszi tárlat 1971.

Debrecen, 1971

Kopcsa János

Bemutatott műve:

„Faluvég kecskékkel", tempera, 50 x 81 cm.

Rozványi Mórta: Studió 71.

Budapest, 1971

Kapusa János

Kompozíció szekérrel temp.
70×70

Tavaszi Tárlat 1972
Nyíregyháza — Debrecen

Kapusa János

Kompozíció Arlékkal
rajz.

Tavaszi Tárlat 1972
Nyíregyháza — Debrecen

Kapusa János

1. Csendélet porcelánnal 50x70
2. Madonna csején 80x60

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Kapusa János

1. Kodály f.k. 43x37
2. Álmosdi temetés 60x80

Kelet-Magyarországi Képzőművészek Kiállítása M.N.G. 1972.

Kapsa János

Szerzői repr.

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M. N. G. 1972.

Kapcsa János

Álmos di temetés repr.

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Rajcsa János

1. Szarvasfej f.k. 70×80.
2. Régi ház. f.k. 60×70

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Kapcsa János

1. Falevégi ház tus 35x50
2. Vándor tus 50x35

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Kapcsa János
festő

A debreceni Táblakép '72 kiállitáson részt vett a művész.

Kovács Gyula: Nyári tárlatok.

MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 34.oldal

Kapcsa János

Ugrealizmusa – főleg az Álmosdi temetés című munkájára gondolva – távoli rokona a latin-amerikai expresszivek-nek, elsősorban az elhunyt brazil művész-nek, Candido Portinarinak.

Solymár István: Relet – magyarországi képzőművészek kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában.

Alföld 1973/2 84 old.

Kapcsa Ádám

Müve szerepelt a Debreceni
Üzemi Tárlaton - emlitve

Népszava 1972 november 11
8.old.

Kapcsa János
festő

Expressziós erejű, rúh sinusháláju
tájkép ei, portrét a hovnyent bemu-
tatásan túl saját e témához fü-
lődő érzeknet jelenti meg a művész.

Sz.Kürti Katalin: Képzőmüvészeti Galéria Debrecenben.
Müvészet, 1974.október - 20.oldal.

Kapcsa János
festő

„Tehénszekér" 1974.
(repro)

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974.október - 9.oldal.

Kapcsa János
festő

Kapcsa igen rövid színskalával
fest, jóformán fehéret és fehetet hasz-
nál csak. Képei mesélő jellegűek.

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974. október - 9. oldal.

Kapcsa János

festő

Kapcsa János szintetikus műanyag festékkel és temperával fest papírra és farostlemezre.

Kovács Gyula: Debrecen képzőmüvészei.

Müvészet, 1974.október - 9. oldal.

Kapcsa János
festő

A grafika és a festői elemek
ötvözetéből alakítja ki képeit Kap-
csa János. Képei néha tragikus-
nak tűnnek.

Kovács Gyula: Debrecen képzőmüvészei.
Müvészet, 1974.október - 9. oldal.

Kapcsa János
szobász-grafikus

Kapcsa János évszemlegkötődik
az alföldhöz, az itt élő emberekhez
és a motívumokhoz.

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974. október - 9.oldal.

Kapcsa János
szobász - grafikus

Kapcsa János apja ács volt és hőműves mester, ezt a szakmát tanulta ő is.

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974. október - 9.oldal.

Kapcsa János

szobrász-grafikus

1940-ben a Bihar megyei Ál-
moschon 1940-ben született
Kapcsa János.

Kovács Gyula: Debrecen képzőmüvészei.
Müvészet, 1974. október - 9.oldal.

Kapcsa János
szobász – grafikus

Kapcsa János 1963-tól állít
ki rendszeresen a megyei és
országos kiállításokon.

Kovács Gyula: Debrecen képzőmüvészei.
Müvészet, 1974. október - 9.oldal.

Kapcsa János
szobász

1961-ben iratkozott be a debreceni
Képző művészeti körbe Kapcsa János,
ahol Bíró Lajos és Felegyhán László
irányítottak tanulmányait.

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974.október - 9.oldal.

Kapcsa János
szobász-grafikus

Önálló kiállítása volt a művésznek harmonszor Debrecenben, egyszer 1970-ben Budapesten a Fenyes Adolf Sesemben.

Kovács Gyula: Debrecen képzőmüvészei.
Müvészet, 1974.október - 9.oldal.

Kaposa János
szobrász - grafikus

Kaposa János jelenleg a Medgyessy Ferenc Képzőművészeti Kör művészeti oktatója.

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974. október - 9. oldal.

Kapcsa János

a balmazújvárosi képzőművészeti alkotóház tevékenységét mutatja be első gyűjteményes kiállításán, melyen művészszerepelnek.

Losonci Miklós: Kiállítótermekben, Pestmegyei Hírlap, 1975. okt. 5.

KAPCSA János

Budapesten a Szövetség Keletmagyrországi

Terület szervezetének tárlatán részt vett

Kapcsa János lendületes és mégis finom *Tehénszekér* című képének feszültségét nem tudta megteremteni két legújabb alkotásán, mint ahogy *Józsa János* „évtizedből" való grafikái is – véleményem szerint – jóval erőteljesebbek olajfestményeinél.

Alföld 1975/7/86

Kapcsa János

A Magyar Gördülőcsapágy Művekben 1974. szept.-ben
reiállítása volt.

Népszava, 1974. szept. 20. 102 evf. 220 sz. 4n

Kapcsa János festőművész

A Képcsarnok Váll. Medgyessy Teremben rendezett kiállításon szerepelt alajképe.

Szabó Erő: Kiállítás a Medgyessy Teremben.

Hajdúbihari Napló, 1974. júl. 3.

Kapcsa János

a debreceni Medgyesy Ferenc Képző-
művészeti Kör művészeti irányító, ok-
tató munkába 1969-ben bekapcsolódott
be, és 1969-ben létrejött Képzőművészeti
Stúdió munkájában is hosszú ideig
részt vett.

Filep Tibor: Az amatőr képzőművészeti
mozgalomról.

Hajdúsági Napló, 1971. ápr. 25.

MDK.

Kapcsa János

Kiállitási hiradás

Szocialista Müvészetért 1966-ded.

Kapcsa János, festő M.D.K.

nevés a Biri Lajos köré-
hez tartozó fiatal művészek
közül említi Kóródi Zoltánt:

A Hajdú-Bihar megyei képző-
művészet XXII. őszi tárlata.

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVIII. évf. 1. sz. 85. old.

MDK.

Kapcsa János

Kiállitási kritika

Hajdubihermegyei Népujság 1966 máj.14.

Kapcsa János, festő (1940-) M.D.K.

Debrecenben, a TIT Csokonay Klubjában, 31 művével rendezett kiállításáról számol be Tóth Ervin. Kevés színre redukált, grafikai indítékú művein felfedezhetők különböző hatások, gyakran tulhajtott expressziv torzítások. „... képein egy sajátos alföldi jelleg bontakozik ki..." Szerző kicmeli formalkid technikával készült képei közül a „Léda", „Fáklyavivők", „Nemzedékek" és „Műcmlék" címűeket, valamint a „Dolgozó parasz"-t.

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVIII. évf. 2. sz. 80. old.

Kapcsa János festő

Szöveg említi: Halász,
Önarckép,
Serpenyő halhal

Lázár István
Murakózi Ágota
Két kritika a XX. őszi tárlatról

Hajdúbiharmegyei Népújság. 1964. dec. 13.

Kapcsa János M.D.K.

Művei a kiállításon

5 olajkép:Halász, Önarckép, Délibáb, Mandolin,és ernyő, Serpenyő hallal

Sz. Kürti Katalin: A debreceni XX. Őszi Tárlat
Alföld 1985/2.

Kapcsa János

Szerepelt a XXI. debreceni tárlaton.

Alföld 1966. jún.

A debreceni képzőművészet vázlatain. Új Rezső

Kapcsa László

5 olajképe a XX. debreceni Őszi Tárlaton. (Hala '57, Önarckép, Délibáb, Mandolin és esernyő, Serpenyő halkal).

emlékre.

Alföld, 1965 2. szám, 81. lap.

MDK

Kapcsa János
/debreceni/

Festményekkel szerepelt a képzőművészeti körök VI. országos kiállitásán./Bp. Rózsa Ferenc Művelődési Ház. 1963 nov.7-21./

Kürti Katalin: A képzőművészeti körök legfőbb feladata az izlásnevelés.

Hajdubiharmegyei Népujság. 1963. dec. 7.

Kapcsa János

MDK

Debreceni köri tag , szerepelt a képzőművészeti körök VI.országos kiállitásán /1963 nov. 7-21, Rózsa Ferenc kulturház Bp./ grafikai anyaggal.

Kürti Katalin: A képzőművészeti körök legfőbb feladata az izlésnevelés.

Hajdubiharmegyei Népujság. 1963. dec.7.

MDK

Kapcsa János

szerepelt a kiállitáson és

festményeiért Török Anikóval

együtt első dijat nyert.

--: A Tótfalusi kulturális szemle müvészeti kiállitása Debrecenben.
Hajdubiharmegyei Népujság 1964 jun. 14.

Kapcsa János

Az őszi tárlaton szerepeltek az expresszionizmushoz kapcsolódó művek így Bényi Árpád:Olvadás,Bihari:Ősz,Török Anikó,dr Varga Zsigmondné képei,Biró Lajos:Hófogó és Kapcsa János műve.

Alföld 1975/1 85.o.

Kapcsa János

A megjében élő képzőművészek állították ki műveiket az Őszi Tárlaton. Szerepel a művész súlyos, komor hangulatú műve.

Székelyfidi ágostoni: Őszi Tárlat, őszi árnyakkal,

Hajdúbihari Napló, 1974. dec. 3.

Kapcsa János

1971 óta több tucat bemutatón láthatták a debreceni nagyüzemnek dolgozói a megyei művészek munkáit. Ebben az évben a nézők a művész alkotásaival ismerkedhettek meg.

Sz. E.: Üzemi tárlatók '77.
Hajdusági Munkás, 1977. okt. 14.

Kapcsa János festőművész

1977 december 2o-án Medgyessy dijat kapott.

Alföld 1978-2-96

Kapcsa János 2

Szerepelt a Debreceni megyei őszi tárlaton.

Alföld 1978-1-89
Szabó Ernő: Mint Rembrendt nézte rajzát

Kapcsa János

Ahhoz a festőnemzedékhez tartozik,mely a hatvanas évek végén, hetvenes évek elején alakitotta ki lassan önálló stilusát.

Alföld 1978-1-91.o.
Szabó Ernő:Rembrandt nézte rajzát

Kapcsa János [1]

Szerepelt a Debreceni megyei őszi tárlaton, három temperával-Ünnep, Csendélet állalkoponyával, Csendelét köcsöggel.

Alföld 1978-1-89
Szabó Ernő: Mint Rembrendt nézte rajzát

Kapcsa János

Az Őszi Tárlaton szerepel műve, színeseďo, a kéket, fehéret vörössel élén kitő „Gyünölcs-csendélete". (említve)

Szabó Ernő: Őszi Tárlat 1976.
Hajdu-Bihari Napló, 1976. dec. 19.

Kapcsa János festőművész

Debreceyben a Medgyessy teremben a területi szervezethez tartozó festőművészek alkotásai ból kollektív festménybemutatót rendez, melyek a művész alkotása is szerepel.

Hajdu-Bihari Napló, 1977, szept. 17.

Kapcsa Gábor festő

a tavaszi tárlat jelentős művei közé tartozott a művész festménye. – Az őszi tárlaton három műve szerepelt a művésznek. – A területi tárlat-pályázaton részt vett a művész művével.

Szabó Ernő: Kiállításaink, 1944.
Hajdu-Bihari Napló, 1945. jan. 1.

Kapcsa János

festőművész

Kelet-Magyarországi képzőművészek kiállítása

a nyári egyetemen

Déli Krónika

1979 jún 30.

Kapcsa János festőművész

a Kölcsey Ferenc Műv. Közp.-ban megnyílt tárlaton 16 művében sokféle törekvését bizonyítja. – A művész művein a színek, mégpedig a fekete alapból kibontakozó kolorit sajátos felületi megmunkálásával találkozik. „Munkások" – „Hajnal" c. képei említésre.

Tóth Ervin: a Hajdú-Bihar megyei üzemi tárlatokról.

Hajdú-Bihari Napló, 1949. szept. 6.

Kapcsa János, festőművész

Szabó László a debreceni Fazekas Mihály Gimnázi-umba járt, szabad idejében a Medgyessy Ferenc Képzőművészeti Körbe járt, ahová abban az időben Kapcsa János, Bodó Károly is járt.

Bakó Endre: Szabó László grafikusművész.
Hajdu-Bihari Napló, 1982. nov. 27. 8. old.

KAPCSA JÁNOS
Pásztor (1982), vegyes techn., 50 × 70 cm, DM II. 84.6.1.

Délibábok hazája. IV. kiáll. Debrecen, 1992

MDK

Kapcsa József

Kiállitási hir

Északmagyarország 1968 szept.26.

SZETVÉDELMI HIVATAL
EGYETEM TÉR 5.
)N: 385-179

Tárgy: _____

Ügyintézőjük: _____

Hiv. sz.: _____

Mell.: _____

Kapcsa Lajos

festő

Festményeiben keresi és egyre inkább megtalálja önmagát, emben-művészi egyéniségét. Ugyanaktor kapcsolódik az előzményekhez és hortaisáihoz.

Bánszky Pál: Kapcsa János kiállítása.
Művészet, 1972. április - 42 oldal.

Kapcsán János
festő

A fiatal Kapcsán képein egy idenig jelentkezett a francia Bernard Buffet hatása, majd a francia mur-ler formarendszere fokozatosan hul-lott ki érdeklődési köréből.

Tóth Ervin: Kapcsa János
Művészet, 1970. január - 29 lap

Kapcsán János
festő –

Kiállításán bemutatta a „Kislány fehérnyel", a „Parasztasszony", a „Hal", a „Parasztudvar" c. képeit

Tóth Erwin: Kapcsa János
Művészet, 1970. január – 29 lap

Kapcsán János
festő

Szinciben a kék és barna különféle
változatai érdeklik. Különösen hed-
vett mára a lecgyszerűsített hal
motívum.

Tóth Ervin: Kapcsa János
Művészet, 1970. január - 29 lap.

Kapcsándi Lajos

Az egerszegi Ifjúsági Házban megnyílt a honvédségi szakkörök évi bemutatója, melyen plasztikái szerepelnek.

T.A.: Huszonévesek vallomása.

Kalai Hírlap, 1973. jún. 20.

Kapcsányi Ottó iparművész

Az Oroszlányban megnyílt iparművészeti tárlaton művei szerepeltek.

(j.): Az aktivizáló iparművészetről.
Dolgozók Lapja Komárom, 1973. ápr. 7.

Kapcsányi Ottó

Kiállít a Derkovits Terembe

Kiállításról
Magyar Nemzet, Tp. 1970. nov. 15.

Kapcsos János, [ ]

MDK

Hivatalosan „díszmű lakatos".
Rudi Károlyal együtt dolgozik,
jelenleg a budavári palota
rekonstrukcióján.

Kósa Csaba: Munkások vagy művének?

4.

ESTI HIRLAP 1967 ápr. 22

KAPCSOS TIBOR építész

Bojár Iván András: Pulóverpalota
a Garay tér sarkán. = Népszabadság
1994. okt. 21. VIII. ill

magam maradtam a kellemet-
ntés közepette. A Blaskovich-
kodása azonban megadta a lel-
k az udvarház mögött álló
szeti kiállítás nyílt a ven-

össze csak néhány napig tar-
mondhatni - a nagy korkülönb-
zálak szövődtek. Megragadott
ói szeretete. Ásatásom után
Blaskovichékat. A magyar
múltja, művészete iránti mély
igetésre adott nekünk alkal-

an igen sajátos, szokatlan

Pozsony. Kapel János, kőművesegéd,
+ 1777.

Pressburger Zeitung
1777, 2. sz.

Kapel János, Kőműveslegény,

† 1777. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1777, 2. Sz.

KAPEL, Johann, pozsonyi könművesmester

J. K., Maurermeister, † 42 éves korában, Pozsony, 1776 december 26. (1777, L. vám. 81)

Freiburger Leitung
(Genthon)

KAPELL, Andreas, pozsonyi avztalozsegéd

A. K., Tischlergesell, 2 hónapos lánya meghalt.
(1846, 660 e)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

KAPELLER, Ignaz, pozsonyi ausztalonegéd

I.K., Tischlergesell, 5 ½ éves fia meghalt. (1847, 5011)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Kapelo Károly, építész. l.

Capello K.

Kapelo Radoszlav, épitész.

l. Capello R.

M.D.K.

Kapeller Johann lakatosm.

Pesten dolgozott.Szül.Markt Hauksdorf in Österreich.
Ag.ev.házas.Pesten polgárjogot nyert,1796.I.25. 247.o.

Temesváry Ferenc: Lakatosipari érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyüjteményében.237.o.

Folia Archaeologica.XVII.1965.Bpest.Múzeumi Ismeretterjesztő Központ.Bp.

KAPELL, Andreas, pozsonyi asztalossegéd

A.K.,Tischlergesell,
2 hónapos lánya megh. [1846, 660 l.]

Pr.Z.

KAPELLER, Ignaz, pozsonyi asztalossegéd

I.K.,Tischlergesell,

5 és féléves fia megh. [1847, 501 l.]

Pr.Z.

MDK

Kapéter Béla, épitömestert

az Elnökség a szakosztályok névsorába beiktatta.

A mü- és középitési szakosztályok ülése. 1914 III.23.

MMÉE Közlönye. Bp.1914 III.29. 256.l.

KAPFELBERGER EGYED, textilfestőmester

1819.-Sok vidéki mestet,kik hosszabb ideje a pozsonyi céhben voltak,a budaiak maguknak igényeltek,mert a Helytartó Tanács 1813-ban nem határozta meg pontosan a budai céh területét.-E mesterek egyike volt:
Kapfelberger Egyed, Szegedről. 130.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Kapi Csiszér János

Kassa 1647
Schmeister

l.

Arch. Ert.

1900 172. l.

Térkép.

Az előtérben jobbra Bas
lélhető. Felirata fölül:

Carte der Vertheidigung der Cr
durch den Obristen Bajal
30 Dezember 1789 und 23 Jänner

a felső ✠ jobbsarkon: No. 58.
magyarázó szövegének kezdete:
hende Cordons linie és be
Basiara und Dmitar Szudar
te für das Jahr 1789 ges

Szines rm., mér. a rl. 1

Kapi Csiszár János

Kassa 1625, 1626.
1628 1632. 1633
1636, 1647.
ékmester

l. Arch. Ért.
1900. 172. l.

Esztergom.

A középtért a vár é
hegyek képezik az előtérben p
léljük, mig jobbra a vidéket
Felirata:

STRIGO

magyarázó szövegének kezdete:
zése: Q. Die insel Siget
a lap hátán franczia szöveg o
Rm., mér. a vk. 16.6:

140-

Kapi Csiszár János

1618. Kassa

l.

Arch. Ert.

1911. 383. l.

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

Kedves Barátom!

Többször és nyiltan szálltam s
mely a mai veszedelmes külpolitikai
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a
pártjából.

Az ország sorsáért való mélysé
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a

Én tehát felveszem a harcot,
ki az országot a mai szörnyű helyzeté

kibontom a legitimi

„Istenért,

Kapi Gábor

jezsuita

1705-ben Kolozsvárt allegoriákkal díszített diadalkaput állított II. Rakóczi Ferenc fejedelemnek.

Balogh Kolozsvár

34. l.

Művész ez?

Kapi István

fegyverkovács

l. Kassa 1643 céhmester

Arch. Ért

1900. 172. l

Térkép.

A Zetin környékét ábr
roma szemlélhető látképben. Fe

Carte der mit Sturm eroberten
Truppen unter Comdo des Her
de Vins am 20 Julius 1790.

a felső jobbsarkon: No.70.
magyarázó szövegének kezdete:
bezogene K. Lager és bei
zu Krigsgefangene gemach

Szines rm., mér. a rl.

126-94-

I. Tábla.

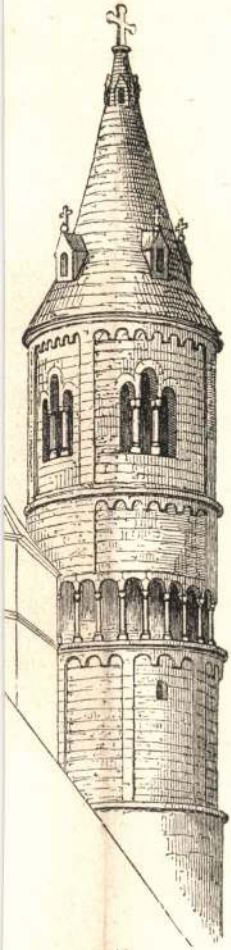

5.

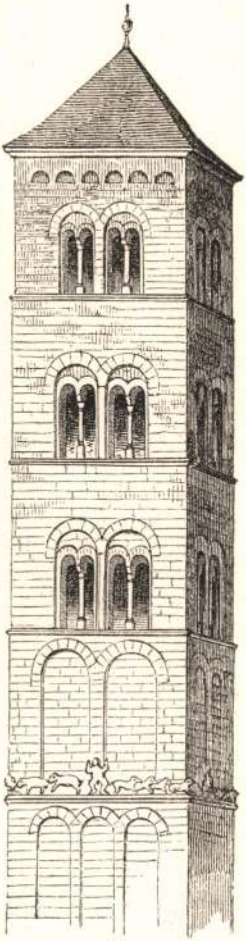

6.

Kapi
várrom

Sárás

Myskovszky 1878.
rajza

1) alapraje 1:200. $5\frac{1}{2}^{m} = 10^{m}$

2) Távlati kép, zajtó $7^{cm} = 1^{m}$
$7\frac{1}{2}^{cm} = 1{\cdot}20^{m}$

3. 1 távlati kép délkelet oldal. –

Kapi vára

Kapi vára II. 194.

Muz. és Kit. Ést

Kapi vár

(Sáros vm)

Potemkin, 39, 40
41. l.

A XV. században újra épült. 1 Kőnüves, 1 pallér 1 legény és 2 inas dolgozott rajta. E forrásban nevük nincs emlitve.

E vár elpusztult
1709-ben
1712-ben újra felépült.
1715-ben lerombolták
és felgyujtották

Kapi vára

Cserna Károly
rajza
repr.

Angyal Dávid
Késmárki Thököly
Imre 1657–1705.
I. rész Bp. 1888.
223. l.

ÉS FONTOSABB

TELEKKÖNYVI ADATOK

TULAJDONOS

Weisz Manfréd 312.

al, épült 1760-ban.

Kapivár

rovnyai

Eperjestől északkelt-
re menő országut mell-
lett a Moglód hegyen

1-

Emlkassaicegylm

I. 313-l.

Róbert Károly rombol-
tatta le a XIV. század-
ban.

Zsigmond korában ugyan
emlk. Végleg elnyomatt 1715-ben

BUDAPEST
42 III. -9-7.

BUDAPEST
42 III. -7.24

Kapi vára
(Kapušany)
Sáros vm
képerrel

Janota II
11 – 17. l.

HELYSÉG

VÁRMEGYE

ŐRZÉSI HELYISÉG

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT

KOR

MÉRET

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZ

EGYÉB ADAT

TÁRGY

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

Kapi vára

Sáros vm. megyéllt.

Dienes Adorján

Regélő romok

Rozsnyó 1940.

211. l.

városok, kastélyok és kolostorok.

Végvárak alatt értjük ezen kors
e mellett azonban bent az ország bel
vagy közelében vannak, tehát a magyar
Szolnok, Fülek, szintén végházak és v
Külső-Szolnok, Fülek pedig Nógrád vá

Felösmerve a végvárak rendsz
kodnak róluk már Ulászló alatt; II. La
legnevezetesebb várainknak különben
Az épitést és felszerelést illetőleg, ér
erősítette meg, még pedig Bécs mintájá
legalább egy központi várnak kell lenni
tartozik tartani.

I. Ferdinánd 1554-ben rendeli,
kocsit adni a várak építésén dolgozó k

A határőrvidéken 1579-ben júli
falait rakatván le, az alapzatba 900 törö
török ellen emeltetett.

1597-ben Tata ostrománál Pern
mint a magyar sereg előtt nagy feltüné

kaj, Sárospatak és Gyulafehérvár szolgál-
tettek szert, elég, ha csak a híres Orbán
Albertet, Rákóczy György magyar ágyú-
lítjük.

lkozik a fentebb elmondottakra.

yet I. Rákóczy György erdélyi fejedelem
átjuk kidomborodni azt a szokást, hogy
lat néven nevezik, sőt a mythologiából
elikán, sas, fülemile, ló, Marcus, Curtius,
ágyúk.

nely 1558-ban készült, Francz Olomuczer

y György nevével és czimerével vannak
ől, Bocskay Istvánéval, Miksa császáréval
Benedekével 1554-ből Báthory Istvánéval
l 1545-ből. Ez utóbbi ahhoz az üteghez
az Andrássyak ősfészkét, Krasznahorka

György fejedelemnek s ő volt az, a ki a
t legmagasabb fokra emelte. Munkácsot,

Kapi vára

Hary Gyula rajza

Repr.

Om VI. 333. l.

HONTSZENTANTAL

kastély

Kéne VV 1861, 520 l.

Kapivár

Tulajdonosa gyj-
botta fel, hogy
a magsemmi-tást
elrendelő 1715 ik
törvenynek eleget
tegyen.

MMEE Kozl

1913-429 l.

KAPICZ Margit

(-i.): Arcok és tájak. = Vasárnapi Hírek, VII.évf.26.sz.1991. június 30.15.p.

Kapicz Mihály

Szerepel a VI. kér. művészek
táblatán

Meghívó 1970 XI. 27

Kapicz Margit

MDK

Rubinovszky Márius: A Képzőművészeti Főisk. növendékeinek kiállítása. Szabad Művészet. 1948. 1.sz. 24

24 l.

Kapicz Margit
Erdőszéle, akvarell
Csobánka tavasszal, akvarell
Fiatal Képzőművészek és Iparművészek kiállitása
Ernst Muzeum, 1955, junius, 22 l.

MDK

Kapicz Margit

XIX. tavaszi szalon 1947. máj.

Kapicz Margit festőművész

Kiállítása nyílik

augusztus 19. én a szobi

Börzsöny Múzeumban

Pestmegyei Hírlap 1969 augusztus 14

4. old.

Kapicz Margit

festő

Szobon rendezte ki állítását, amelyen 42 kép szerepel. Leinyegében egy a téma: a Duna és Ipoly alatta hegy-völgyvidéj Szob és Vidike.

Remsey Iván: Kapicz Margit kiállítása Szobon.
Művészet, 1972. ápzilis – 40 oldal.

Kapicz Margit
festő.

Kiállításán az Ipolymenti kis falvak életéről mesélnek képei. Régi pincék, öreg présházak, falu végi ódon hidak jelennek meg képein.

Remsey Iván: Kapicz Margit kiállítása Szobon.
Művészet, 1972. április – 40 oldal

Kapics Margit
festő -

Kiállítását Szolon Barnikai Osztánné
a Pest megyei Párt bizottság titkára Rad-
nóti Miklós szavaival nyitotta meg.

Remsey Iván: Kapics Margit kiállítása Szolon -
Múzeum 1972 ápreles - 40 oldal

Kapicz Margit
festő.

Kapicz Margit számára Szob
szeretett szülőföld. Itt született a
művésznő, itt sendült festővé. Ez
a terület meg föl nem fedett terü
let, ennek a poétája a művésznő.

Remsey Iván: Kapicz Margit kiállítása Szobon.
Művészet, 1972. ápzilis - 40 oldal.

Kapicz Margit
festő

Kapicz Margit a Főiskolán Berény Róbert növendéke volt. A művésznő ének óta lyár Itáliába. Firenzébe és környékére Toscanában sölbszor volt mai kiállítása és ott.

Remsey Ivan: Kapicz Margit kiállítása a Szolon.
Művészet, 1972. Ápriles – 40 oldal.

Kapicz Margit Gestőművész

Viállítása szombaton nyílik

meg Szobon a művelődési házban

Magyar Nemzet 1971 december 10

k.old.

Kapicz Margit 1.

Firenzében, a Pansio Ungherese a Fiesole lankás lejtőjén állt, ahogy betoppantam Kapicz Margit nyújtotta felém a kezét mosolyogva. Vázlatok, kész és félig kész képek sorakoztak az ebédlő hosszú asztalán; olajban akvarelben Amalfi, a tenger, majd kopár sziklák, merédek hegyoldalak, csipkés tengerpartok.

Kopré József: A Hajós utcától Firenzeig

Ország Világ 1966/31 14 old.

Kapicz Margit 2

Pinea erdők és olajfák. Velence és Vallombrosa feledhetetlen tájai... Akkor mesélte el, hogy a vallombrosai festői versenyen, mintegy száz olasz és külföldi festő közül - mint egyetlen magyar - a kitüzött tíz díj egyikét nyerte el „Szélvihar" című festményével.

Kopré József: A Hajós utcától Firenzéig.

Ország Világ 1966/31 14 old.

A díj egy ezüstözött érem „Azienda di Soggiorno di Vallombrosa" felirattal – „kiváló helyi munkálkodás alkalmából" – nak fordítható, most itt áll a Hajós-utcai lakás vitrinjében. De itt van a festőállványon a régi Firenzei Medici-házról készült olajfestmény is készen.

Kapica József: A Hajós utcától Firenzéig.

Országos Világ 1966/31 14 old.

Kapicz Margit 4.

A lakás minden zugát olasz tájak népesítik be. Az egykori szobi paraszt-, iparos család négy gyermeke közül Kapicz Margit az ecset-varázsolta színek világába menekült. A szobi műértő patikus figyelt fel tehetségére, és felhívta rá a figyelmet Berény Robertnek, Vas Elemérnek, Szönyi Istvánnak.

Kopré József: A Hajós utcától Firenzeig.

Országs Világ 1966/31 14 old.

Kapicz Margit 5

Így került főiskolára Berény és Rudnay tanítványaként s a főiskola elvégzése után a jugoszláviai Lemica iparváros létesítményeinek ábrázolásaival kitünt társai közül. A felszabadulás után elnyerte a Kommunista Párt festői díját, kiállitották müveit Prágában, Budapesten az Ernst Muzeumban, a Nemzeti Szalonban, a Mücsarnokban, de szerepelt Pécs, Tata, Esztergom tárlatain is.

Kopré József: A Hajós utcától Firenzeig

Ország Világ 1966/31 14 old.

Kapicz Margit 6

Munkásságának jelentős állomása volt az 1963-ban rendezett mintegy ötven képből álló kiállítás a Jókai téri Könyvklubban, melynek megnyitóján Balogh András festőművész „a szelíd költői táj, a népmesék világa, a természet és ember szeretet, a valóságábrázolás kivételes tehetségű, a lírai realizmus stílusjegyeit magánviselő" művésznek mutatta be...

Kopré József: A Hajós utcától Pirenzeig.

Országs Világ 1966/31 14 old.

Kapicz Margit 7

1963-ban utazott először Olaszországba. Bejárta Rómát, Sziciliát, Siracusát, Taorminát, Palermót, Velencét és akkor került Firenzébe is. Egy évre rá ujból visszatért Firenzébe s ott-tartozkodása alatt mintegy 50 olaj és akvarell alkotásával a firenzei művészetkedvelő polgárok tetszését is elnyerte. Képei láttán rá beszélték, hogy vegyen részt a Vallombrosában rendezett háromnapos festői versenyen.

Kopré József: A Hajós utcától Firenzéig

Ország Világ 1966/31 14 old.

Kapicz Margit 8

Meghívót és plakátot nyomtattak részére. A Firenzétől mintegy 30 kilométerre levő hegyi üdülő hoteljének teraszáról, lepecsételt vásznon három nap alatt kellett megoldania a megadott téma lefestését, ezúttal az erdőt. A hatalmas szélviharban csak lekötözött állvánnyal tudott dolgozni a teraszon és a vad vihar szülte élményből született a díjnyertes mű a „Szélvihar".

Kopré József: A Hajós utcától Firenzéig

Ország Világ 1966/31 14 old.

Kapicz Margit. 9

Száz festő 119 festményéből a kitűzött tíz díj egyikét elnyerni – igaz művészi teljesítmény. Azóta is a hazahozott vázlatokból dolgozik és már készen áll egy kiállításra való anyag, amit barátai, a művészet barátai is várnak. Most az emlékezet szűrőjén elénk tárul az olasz tájaknak olyan csodálatosan szép keresztmetszete, amit csak az ecsetet művészien kezelő kéz tud elénk varázsolni

Kopré József: A Hajós utcától Firenzéig

Ország Vrlag 1966/31 14 old

Kapicz Margit

A művész egyik olaszországi alkotása

Ország Világ 1966/31 14 old.

Kapicz Margit

nove salitve

Művészettörténeti Értesítő 1972

305. old.

Kapicz Margit festő

A vasárnap megnyílt tárlat felvonultatja azon alkotókat, akik ezen a vidéken születtek, vagy véglegesen itt telepedtek le. A műrész szabi sorozatának egyik festménye szerepel. (említve)

Losonci Miklós: Képzőművészeti seregszemle Nagymaroson.
Pestmegyei Hírlap, 1975. jún. 3.

MDK

Kapicz Margit

Fiatal képző- és iparművészek kiáll. akv. és pasz. Ernst Mus. 1955. jun.

Kapicz Margit

MDK

Az alkoto otthon /Vaszary -villa/
jelenlegi lakója.

Kubik Emil: A Tatai Képzőművészeti Alkotó
Otthonban.
Komárommegyei Dolgozók Lapja. 1956. jul.11.

M.D.K.

Kapetz Károly, műszaki rajzoló

91.-1913.-Eger rendezett tanácsú város térképe. Nyomtatott. Tervezte: Bárány Géza, városi mérnök. Kapetz rajzolta.-Épületjegyzék és jelmagyarázat,-75+90.5 cm. Egri Áll. Levéltár. 151.o.

Sugár István: Eger város térképei / XVIII.sz.-1950 / 125.o.

Az Egri Múz. Évkönyve. Heves Megyei Múzeumok Közleményei. 1967. Eger, 1967

„Bosnyák leány": Kapsicz Margit.

Magyar Nemzet.
1942. III. 18., 3. old.
(:Ripnt.:)

MDK

Kapicz Margit

Ősszel, v.

Ipolyrészlet, v.

Öreg ház, v.

Képzőm. Főisk. Ifj.Körének karácsonyi kiáll.
1943.

Kapicz Margit

Budapesten, a Harafias Wejsfront VI. ker. helységben vendertek meg a olanomági kiszerzés tiállításot.
1965-ben járt Olanomágban.

Szabon született.

D.: Kapicz Margit kiállítása

Pestmegyei Hírlap 1967. okt. 20. 4. o.

Kapicz Margit

festőművész kiállítása a Harangos
Népfront VI. Kerületi helyiségében.

Horváth György: Három kis Társat.
Magyar Hírek, 1967, X. 28. 4. o.

M.D.K.

KAPICZ Károly

„Favápé"

Gábor István: Dolgozó emberek között
Kiállitás az Ernst Muzeumban

Magyar Nemzet 1961. december 19. 4.1.

Kapicz Margit
festő

M.D.K.

Pályázaton jutalmarták.

— ~~30 lap~~.
Művészet, 1960. december — 30 l.

M.D.K

Kapicz Margit
festő

A könyvklubban tartott tárlatot.
„Kendős lány", a „Fiatal anya",
a „Favágok", „Fehete víz" című
képeit is kiállította.

M.F.: Kapicz Margit képei a könyvklubban
Élet és Irodalom, 1963. március 2 – 8 lap

Kapicz Margit, festő

A Könyvklub termeiben nyílt meg kiállítása Berény Róbert egykori tanítványának. Az Ernst Múzeumban korábban kiállított Farágók c. festménye alapján már fel kellett volna figyelni a művésznőre. Hazafelé és Vályogvetők c. festménye és több, főként a Dunakanyart ábrázoló tájképe igazi művésznek mutatja Kapicz Margitot.

Murányi-Kovács Endre: Jegyzetek kiállításokról

8. l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1963. febr. 28.

Kapicz Margit, festő 17 Dk

Mintegy 50 tájképe, portréja látható a Lint Ferenc téri Könyvklubban megnyílt tárlatán.

– : Hír 10.l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. febr. 9.

MDK

Kapicz Margit

Favágók, of.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Muz.

1961.

KAPICZ MARGIT

Erdőszéle akvarell
Csobánka tavasszal 4

Fiatal képzőművészek ifjúsági versenye
kiáll. 1955

Kornis Dezső

Maszk és lampa	olaj
Szentendrei kapu	"
Szőlő	pasztell
Fürdőzők	"

A Szentendrei Művésztelep
jubileumi kiállítása
1926 - 1956
Katalógusa: Lyka Károly

MDK

Kapicz Margit

Kiállitási hir

Szocialista Müvészetért 1967 nov.

Kopicz Margit

Emlitve

R.E: Ösz a Rajcsarnokban

Kisalföld, sep. 17. 5. l.

Kapisz Margit festő

A szobi Börzsöny huzeumban

Kiállítása – nyílik

Magyar Nemzet 1969 aug. 14

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kapicz Margit

Kopré József: A Hajós utcától Firenzéig. - Kapicz Margit festőművésznő sikere Olaszországban. - Ország, Világ 1966 aug. 3.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

256.l.

Kapicz Margit

Szerepel a VI. ker. művészet

táslatán (1970 XI.)

Naphívó

Kapicz Margit festőművész

augusztus 19. én viállítása
nyílik a csobi Börzsöny Múzeumban

Magyar Nemzet
1969 augusztus 14. 4. old.

Kapicz Margit

festőművész kiállitása. Bp, Hazafias Népfront VI,ker. Klubja. - Ism: D. Pest Megyei Hirlap, 1967.okt.2o. - Horváth György, Magyar Nemzet, 1967.okt.28.

Az 1967.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 197o.1.sz. 68-1o7. l./

91. l.

mdk

Kapicz Margit festőművész

kiállítása a könyvklub helyi-
ségeiben febr 8 án nyílik.

Mozaik
Népszava 91 évf. 31. sz 1963 II 7.

MDK

Kapitz Margit

Tópart

O.M. Képzőműv. Főisk. Ifjusági Köre
Karácsonyi Kiáll. 1946.

MDK

Kapitz Margit

Szobi Duna-részlet, gouache

Duna táj, akv.

Dunakanyar a képzőművészetben. Szentendre-Esztergom-Tata. 1962.

M.D.K.

Kapicz Margit

Gál Zsuzsanna: "Fiatal képzőművészek" cimmel ir a Főiskola növendékeiről. Az ifju müvész három évet végzett a Főiskolán Rudnay mester tanitványaként. Fényképét valamint rövid leirást közöl a lap.

Szinház, Bp. 1946. juli.24-3o. II. évf.
28. sz. 2o. lap

Kapicz Margit festő M.D.K.

Kiállitás müveiből a Könyvklub Liszt Ferenc téri helyiségében.

Napló

Magyar Nemzet 1963. február 7.4.1.

M Dk

Kapica Margit festő

Febr. 8-án kiállítása nyílik a
Könyv Klub helyiségében.

—: Kulturális hírek 8. l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1963. febr. 7.

MDK

Kapicz Margit

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1967 okt.28.

Kapicz Margit festő M.D. .

Kiállitása nyilik meg Pesten febr. 8-án

Hirek

Pest megyei Hirlap 1963. febriár 7. 5.l.

MDK

Kapicz Margit, festöm.

Ősszel.	Vizf.
Ipolyrészlet.	"
Öreg ház.	"

Az OMK.Képzöm.Főisk.IfjóKörének karácsonyi kiáll. 1943. Kat.

Kapitz Margit festő M.K.

Kiállitása a " Könyv klub" termeiben.
Tájképek /Duna-kanyar/ figurális kompoziciók, portrék.
Favágók, H azafelé, Vályogvetők.
Az Ernst Muzeum-beli "Dolgozó emberek" c. kiállitáson
Favágók c. képe szerepelt.

Vajna Éva: Kapitz Margit kiállitása
Magyar Nemzet 1963. február 22. 4.l.

MEGHÍVÓ

KAPICZ MARGIT

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁRA

1963 FEBRUÁR 8-ÁN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN 1/2 6 ÓRAKOR

MEGNYITJA:

BALOGH ANDRÁS

FESTŐMŰVÉSZ

A KÖNYVKLUB HELYISÉGÉBEN · VI. LISZT FERENC TÉR 1

Fk. Kapicz Margit — 384 fnyv 1

Kapisz Margit MDK

Leányfej, gouache

Faluvége, gouache

Műcsarnok 1958 Magy. Képzőművésznők kiáll.

M.D.K.

Klapicz Margit
festő

"Fehér víz" "Favágók" c. képei
" is szerepelnek kiállításán

Balogh András: Klapicz Margit kiállítása a Könyvklubban
Művészet, 1963. augusztus – 37 lap.

Kapicz Margit, festő MDK

Tárlata nyílik febr. 8-án

a Könyvklub helyiségében.

—: Kis híradó 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1963. febr. 7

Kapicz Margit, [ ]

L. Ruzicskay

Polgár György: Misszió a lakótelepen 8.

Népszabadsag, Bp. 1980. jún. 26.

Kapicz Margit, [ ]

L: Mattioni Ester

– : Galéria az istalában 12.

Esti Hirlap, ap. 1980. ápr. 25.

Kapicz Margit

Szept. 21.-ig a Mezőgazdasági Múzeumban sokoldalu, színes tárlat látható.-

Kapicz Margit, Miró Esztes, Domankos Béla tünik ki gondosan kivitelezett és megfontolt alkotásokkal.

Losonci Miklós: Márványból faragva, bronzba öntve.
Pest Megyei Hírlap, 1980. szept. 7.

KAPIC2 Manyit

Sij 1990 78.

110.p.ill

felismerték ezt az ellentmondást és káros hatásait. Feloldására eleinte egy Székesfehérvár–Szolnok tengelyű, majd egy kelet–nyugati irányú transzverzális kapcsolat kiépítésére képzeltek el megfelelő projekteket.

– *Mi lett a sorsuk?*

– Kellő akarat és főként pénz hiányában nem követték gyakorlati tettek a tervezést.

– *Miként ítélik meg a déli autópálya megvalósításának esélyeit?*

– Biztosak vagyunk benne, ha *vállalkozásként* nem valósul meg, akkor térképünk egy újabb „álomvonallal" gazdagodhat. Nem túlzás, a sikeres megvalósítás Magyarország új-

dekeltek az együttmukodes nehéz, türelmet és szakértelmet igenylő munkája helyett „lövészárkokat" ásnak, s onnan bombázzák egymást. Tudtommal, ma még erről nincs szó.

– *Ha nincs is hadiállapot, vannak olyan környezetvédők, akik a sajtóban megjelenő valamennyi híradásra, amely az autópálya tervével foglalkozik, éles hangon reagálnak. Csak a környezeti károkat, hátrányokat hangsúlyozzák.*

– Csak magánvéleményként mondhatom: szélsőségesnek érzem azt a környezetvédő felfogást, amely minden emberi tevékenységet a természeti egyensúly megbontásának, katasztrófának minősít. Ez az érvelés tőlünk nyugatabbra már

---

Uj Magyarország
XI.26.

Kapillaris Antal

körülvesz.

l.

Capillaris A.

secale spontaneum

vadrozs

Kapilozzi Simon, építész.

l. Capilozzi S.

...képe maradt reánk a bécsi mutortelleti
tt kódexben.

...lföldön is előszeretettel szerepeltették a
...8-ban Móricz választófejedelem Torgau-
...huszárokat szerepeltetett. 1553-ban pedig
...dtek magyar huszárok.

...elése a könnyű tárcsapaizs, melynek a
...végződött. E fából készült paizsok bőrrel
...két oldaluk festve. Felső részökre, vagyis
...szlócskák tüzettek. Igen valószínű, hogy
...fél paizsának az ékességeitől való meg-
...égibb kardtornázásnál is a küzdő felek
... képezte. Egyébiránt, hogy a fent említett,
...iszített paizsok a magyar könnyű lovas-
...THI JÁNOS-nak II. Miksa koronáztatásáról

...an a czélversenyek és carrousel-ek
...kok Olaszországból származtak Francziа-
...ltak buzgó kedvelőkre. A carrouselnek
...örök- és szerecsenfejek képezték. E czél-
...ly főherczeg is nagy ügyességgel birt.

lép föl a XVI. század második felében
képét bírjuk Ábrahám a S. Clara metsz
lemezzel bíró sodronysapkát, sodrony-
jobbjában a hosszú, háromélű hegyes
hosszúszárú sarkantyús csizmát viselt. F
vértezetű ellenség páncéljának réseit ki

Mindeme specziális magyar fegy
a gráczi tartományi hadszertárban marad
darab fegyverrel még ma is 8000 embe
fegyverzetbe öltöztetni. Ez a Zeughaus
ségére, midőn az akkori felső-szlavon v
Ivanic, s az egész Dráva és Adria közti
alá került. Innen szervezték a török el
Hogy a gráczi fegyvertár magyar fegyv
kifejtett kölcsönös védelemben leli indo
magyar fegyvert s használták a XVI. és

A török fegyverzet befolyása
számban nyilvánul. A XVII. századba
mikhez legnagyobbrészt hadi zsákmány
dicsőség volt.

Szalay I.: Magyarország tört. emlékei.

Kapisztrán Szent János
ikonográf.
Döbrentei Gábor
képe

Szépmüvészet
1943. 93. l.
előtt.

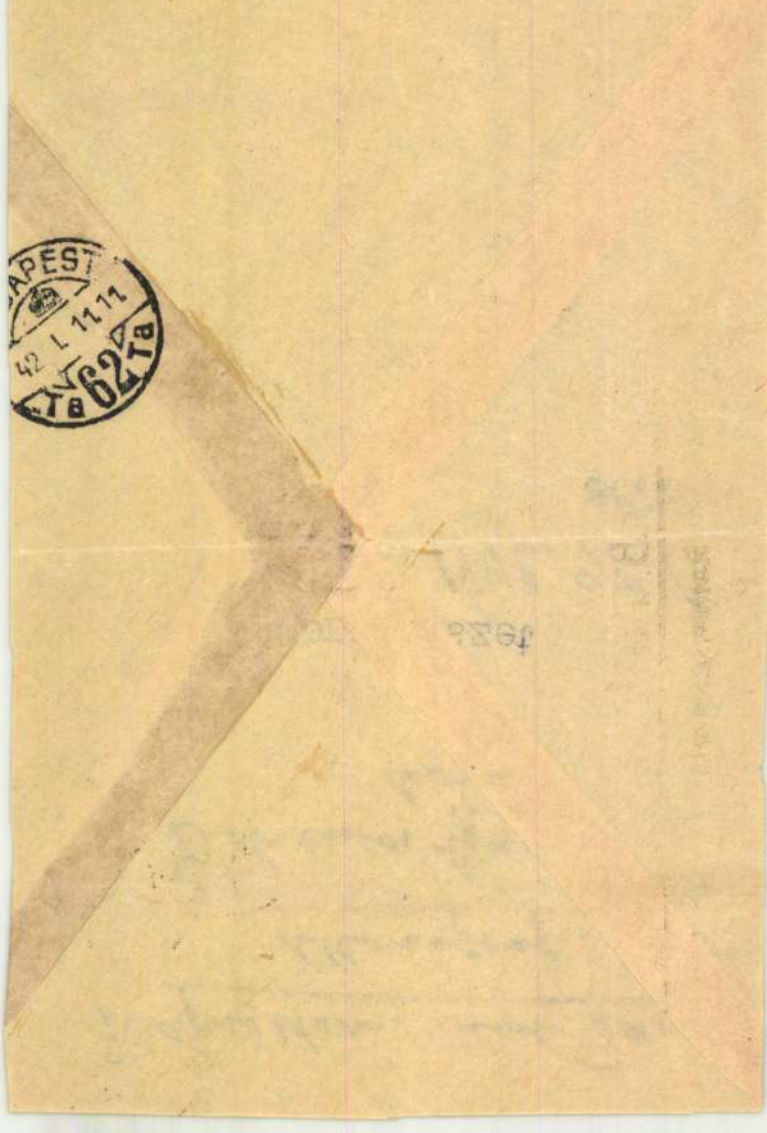

Kapisztrán János ikonografiája

Sidló Ferenc szobra a szegedi vesszeti emlékcsarnokban

Repr.

MAGYAR. EPITOMUVESZET

1930. 12. 4. 25. l.

P. A REGÉLŐ ASSZONY.

Kapitány András

Új Mív. 2001. 1. p. 8–11.

2002. 05. 14.	USA/Miami	J. Howes
2002. 05. 03.	USA/Miami	J. Howes
2002. 04. 16.	USA/Miami	J. Howes

Subject: **[N&n galeria] meghívó az N&n galéria kapitány andrás: alaprajz nélküli építészet címû kiállítására**
Date: Mon, 2 Oct 2006 13:35:44 +0200
From: N&n galéria <galeria@nagybalint.hu>
To: N&n levelezõlista <nnngaleria@lists.c3.hu>

az **N&n galéria** tisztelettel meghívja

önt és barátait

2006. október 4-én, szerdán 18 órára

alaprajz nélküli építészet

plan-less architecture

kapitány andrás

kiállításának megnyitójára

a kiállítást megnyitja: rajk lászló építész

az N&n galéria tisztelettel meghívja önt és barátait
N&n gallery cordially invite you and your friends
2006. október 4-én, szerdán 18 órára
on 4th october 2006., on wednesday at 6 pm
to the opening of the exhibition
alaprajz nélküli építészet
plan-less architecture
kapitány andrás
kiállításának megnyitójára
andrás kapitány
megnyitja: rajk lászló építész
opening by lászló rajk architect
a kiállítás megtekinthető: 2006. október 16-i g
the exhibition is open to the public until 16 october 2006
következő kiállítás • milenáris park • 2006.10.18
the next exhibition is milenáris park • 18.10.2006

támogatók • sponsors • budai építészműhely • c3 kulturális és kommunikációs központ alapítvány • dobai építésziroda • epiteszforum • hap • htsartnyomda és kiadó • mányi istván építész stúdió • m-teampannon • műhely rt • nemzeti kulturális alap • oktatási és kulturális minisztérium • puhl antal építész irodája • roth és társai építészműterem • studio metropolitana • vadász és társai építőművész kft
nka
N&n

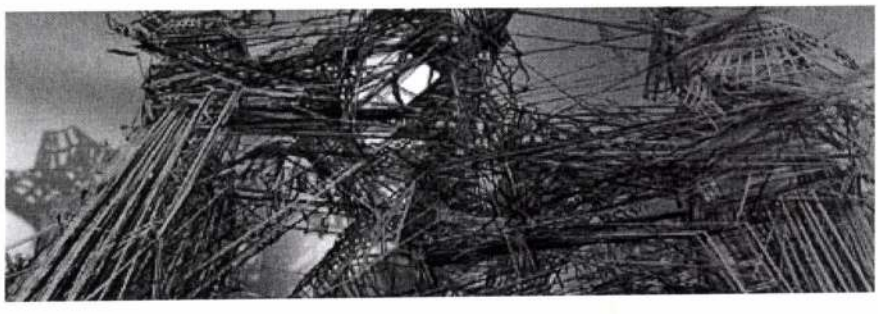

alaprajz nélküli építészet

épület, mint szobor-szobor, mint épület

„parazita *.sr" cimû munkámmal 1995-ben kezdtem el foglalkozni, a working space II nemzetközi projekt keretében, mely the genes of architecture alcímet kapta.

azokat a jelenségeket kutattuk a számítógép határain belül, melyek szimulálják, hogy miként válik egy építészeti konstrukció szoborrá a számítógép virtuális terében. ebben a projektben azokat a kifejezési erõket kutattam, amelyek az ilyen fajta konstrukciókat létrehozhatják.

a projekt szervezõi arra kérték a különbözõ országok résztvevõit, hogy használják fel bátran egymás munkáinak részleteit és figyeljék meg, milyen irányú változásokat okozhat az idegen testnek a jelenléte.

a saját munkámba egy idegen elem beemelése romboló hatást eredményezett, ami abban nyilvánult meg, hogy az általam elkészített épületet egy szétrobbantott törmelékhalmazzá változtatta. valójában az történt, hogy a számítógép és a 3D animációs program lehetõségeit maximálisan kihasználtam, és így újabb parancsot már képtelen volt végrehajtani. a program minden parancs nélkül vertices pontokat hozott létre /számszerint 9212 vertices-et és 19153 faces-t, ezáltal a gépnek sikerült „önállósítania" magát/ ebben a virtuális térben, és ezeket véletlenszerûen /általam ismeretlen rendszer szerint/ össze is kötötte, ily módon egy teljesen új konstrukció létrejöttének lehettem a szemtanúja.

a gépnek parancsokat aduk és a parancsok nyomán ítéljük meg, hogy a gépnek vajon sikerült-e végrehajtania az utasításainkat. mivel csak olyan parancsot képes végrehajtani, ami a programjában

szerepel, ezért a gép megpróbál egyértelmû visszajelzésekkel ellátni bennünket felhasználókat arról, hogy sikerült-e teljesítenie a parancsot. ha nem, akkor e sikertelenség rengeteg bosszúságot tud okozni azoknak a felhasználóknak, akiket nem tud elkápráztatni az a fajta kommunikáció amit ilyenkor egy megzavarodott mesterséges intelligencia képes produkálni. charles babbage /1792-1871/ így írta le a furcsa hurkot, amely szerinte csak akkor jöhet létre, ha a gép belenyúl a saját tárolt programjába és megváltoztatja azt. a furcsa hurkok fogalmában a végtelen fogalma rejtõzik, mivel mi más egy hurok, mint egy vég nélküli folyamat véges módon történõ ábrázolása.

sikerült tetten érnem m. c. escher szerkesztési trükkjeit, emellett tovább gondolnom a megmutatott teret. a táblaképeknél használt 75 fokos látómezõt kitágítottam és a végtelenségig fokoztam. az animáció segítségével láthatják, miként csomóztam tovább m. c. escher lehetetlen hurkait a belvedere épületének belsejében.

mivel az építészetet inkább képzõmûvészeti oldalról közelítem meg, így épületszobrot és nem lakóépületet tervezek ezért át kellett értelmeznem a régi definíciókat mert használhatatlanoknak bizonyultak az általam használt új környezetben.

épületeimnél szinte lehetetlen függõlegest vagy vízszintes falat találni és elõszeretettel használom a kristály szerkezetet /hegyesszöget/, az alapötletet csak egy bizonyos határig érvényesítem, aztán kiegészítem újabb ötletekkel pótlásokkal vagy éppen kihagyásokkal. soha nem kételkedem abban, hogy a szétesett részekbõl összerakható az egész. olyan építészeti elemek, mint a fal és a mennyezet nálam egybefolyik a padlóval és a padlók falak mennyezetek egy folyamatos felületet alkotnak, ami a legtöbb érdeklõdõben kétségeket ébreszt, hogy falat, padlót vagy mennyezetet lát éppen. a hangsúly a terek és a tömegek zárt és nyitott kölcsönhatásában rejlik, formai elképzeléseim között gyakran szerepelnek a felületek szilánkosan hasított feltárása, ami egyfajta expresszionisztikus világot jelenít meg. gyakoriak az íves

felületek éles vonalakkal szerkesztett felhasítása melyek a látványt finom eszközökkel koordinálják. az épület eljátszik a látogató érzékszerveivel mindenkinek saját magának kell kitalálnia hogy éppen mit is lát hiszen ez a szobor egy felfedezésre váró épület.

ennek a formavilágnak stiláris változásai minden esetben az építészet és a képzõmûvészet határterületére helyezett alkotásokat eredményez. a high-tech megoldások sosem látott megoldásokkal bûvölnek el. az új épületszobrok-szoborépületek feltûnõek, akár egy santiago de calatrava hídjai, épületei, mely a beton, és az acél mûvészi módon való alkalmazásának mintapéldányai.

a számítógép virtuális terében szakíthatunk az építészet eddig ismert hagyományaival. olyan építészetet mûvelek, amely figyelmen kívül hagyja a gravitációt, statikát, sõt az anyagok szilárdságával-teherbírásával sem törõdik. a virtuális térben készült épület képes alakját változtatni, lehet képlékeny, vagy lebegõ mely fittyet hány a gravitáció törvényeire. ezek a lehetõségek bûvölik el azokat a kísérletezõ kedvû mûvészeket akik számára másodlagos szempont a futurisztikus épületek megépíthetõsége, inkább egy új építészeti nyelv kialakításán, fáradoznak mellyel a jövõ kihívásainak, és követelményeinek lehet majd megfelelni.

folyamatos kíváncsisággal és érdeklõdéssel figyelem a körülöttünk végbemenõ változásokat melyekre képességemnek, megfelelõen próbálok reagálni. a számítógép virtuális tere lehetõséget nyújt, hogy az építészet ne csak kevesek kiváltsága legyen. az építészet segítségével visszatérhetünk a képzelõerõhöz, és újra teremthetjük a világot akár szilárd anyagok nélkül is, hiszen az igazi vágyak a lebegésrõl és a gravitáció leküzdésérõl szólnak. a létrejött fiktív környezet megteremtésével összekapcsolhatjuk a hétköznapi élet tényeit, és ennek nyomán lehetõségünk nyílik visszavetíteni a külsõ világra a valóság egy újszerû vízióját.

hasonlóan más mûvészeti ágakhoz az építészet is a levegõbe kényszerülhet és végre megszabadulhat kötelékeitõl és egy lüktetõ,

örvénylõ építészet kialakulásának lehetünk szemtanúi. ez az építészet az idõben való változásról és a változtathatóságról szól, majd és így együtt él a valóság változékony természetével. végre az építészet elsõsorban az idõrõl, a mozgásról szólhat és azután a térrõl, térbeli kiterjedéséről.

ezekbõl a kísérletekbõl szeretnék néhány nagyméretû printet bemutatni a kiállításon.

budapest, 2006 02 25

kapitány andrás

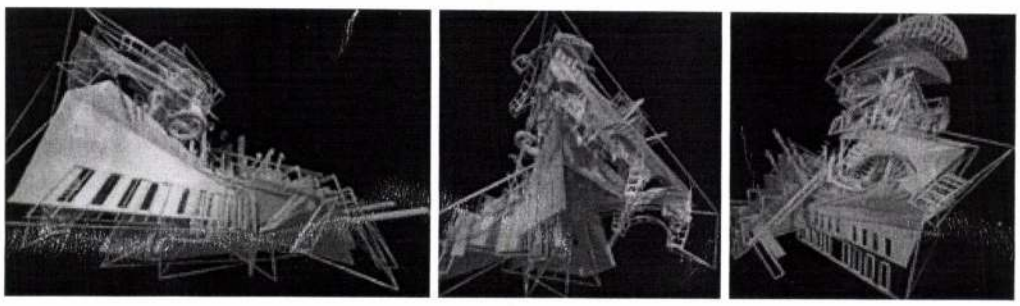

plan-less archtecture

the Building as sculpture- the sculpture as building

i started to deel with my work „parazita*.sr" in 1995 as part of an international project called working space II, which got the subtitle „the genes of architecture".

we investigated such phenomenons, within the boundaries of computers, that simulate how an architectural construction becomes a sculpture in the virtual space of a computer.

the organizers of the project asked the participants to use bravely details of the others´ works and observe what kind of changes can the co-existence of the foreign body result. In my own work, installing a stranger element to my work caused destruction which testified in such way, that it changed my building into a bombed pile of broken fragments. I used out facilities of the 3D animation program maximally in such way that in the end it could not execute a new command any more. the program, without any

command, created vertices points /9212 vertices and 19153 faces by number/, making itself independent in this virtual space such way, and it also connected them randomly/ at least in such system I could not figure out. I was witnessing a totally new construction.

behind the expression of strange hooks /charles babbage 1792-1871/ there stands the idea of the infinite, as the hook is nothing else but an endless process represented in a limited way. i suceeded to detect the construction methods of m. c. escher and think further the space showed. i expanded the 75degree-field of sight used at the panel pictures and increased it to the infinite. with the help of animation it can be observed how i knotted further the helpless hooks of m. c. escher in the interior of the building of the belvedere.

at my buildings it is almost impossible to find vertical or horizontal, i prefer the crystal structure /the acute angle/. i enforce the original idea only for certain limits, then i complete it with newer ideas, supplements or even with blanks. i never loose my faith in that, that from fragments fallen apart the whole can be constructed. the emphasis is on the interaction of closed and open masses. in my concepts opening up of a surface in a splintery way, which shows an expressionistic world, happens often. the building plays with the senses of the visitor, everybody has to find out alone what can be seen, since this sculpture is a building waiting for being explored.

the stylaric changes of this world of forms result in works standing on the borderline of architecture and visual arts in each case. a building made in the virtual space is able to change its form, it can be plastic or floating, showing ignorance for the laws of gravitation. these possibilities enchant those for whom it is secondary whether futuristic buildings can be realized and work for forming a new architectural language, which can be used to meet the needs of the challenges and demands of the future.

the virtual space of the computer offers a possibility that architecture can be not just a privilege of a few. with the help of architecture we can return to imagination and can remodel the world even without concrete elements, since real desires are about floating and being stronger than gravitation. the creation of the fictitious environment can be connected with the facts of real life. this way there is possibility to project back some kind of a new vision of reality back to the real world.

this architecture is about change and flexibility in time, this way it lives together with the changing nature of reality. finally architecture can be primarily about time and movement and then about space and extension in space.

budapest, 02 25 2006

andrás kapitány

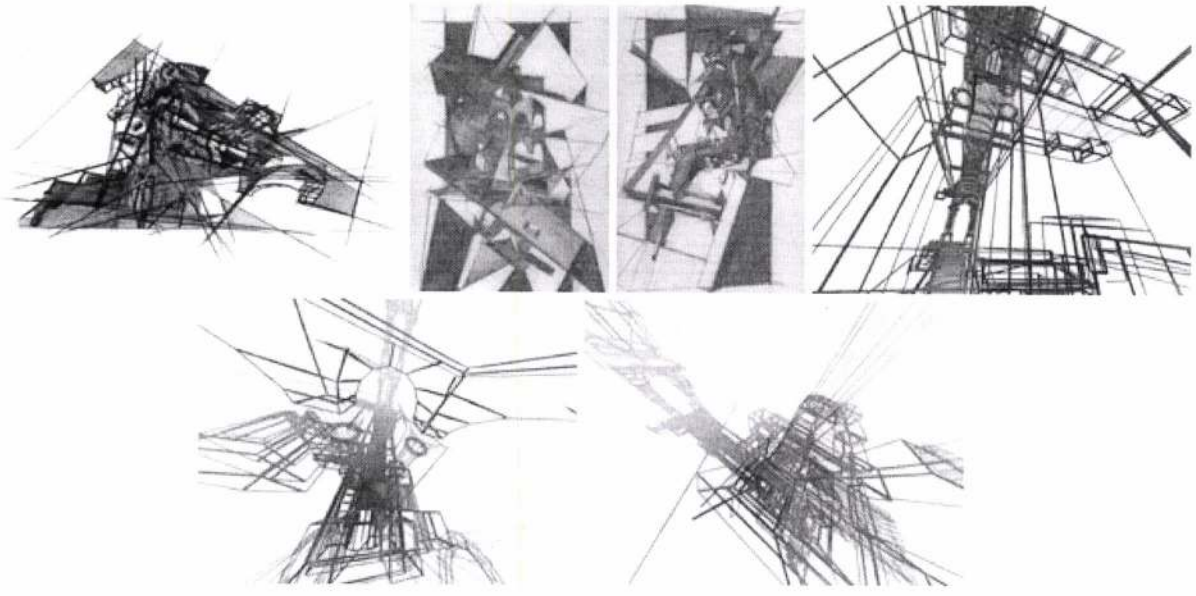

kapitány andrás

egyetemi tanulmányok:

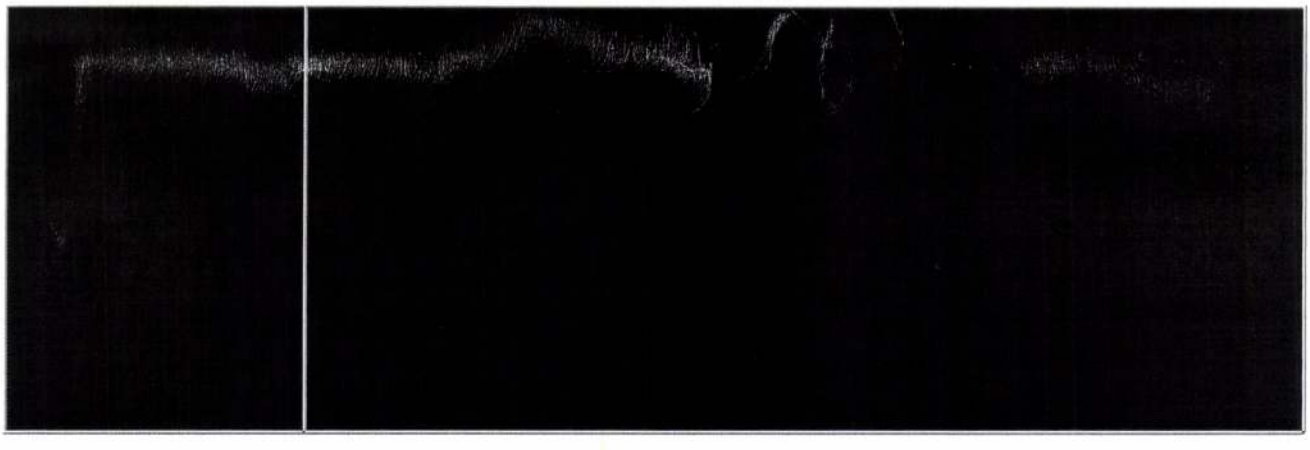

továbbképzés, díj, ösztöndíj:

egyetemi tanulmányok:

1990-1996
magyar képzőművészeti egyetem
1995-ben magyar képzőművészeti egyetem, diploma festő
1996-ban magyar képzőművészeti egyetem, diploma intermedia
1996-ban magyar képzőművészeti egyetem, diploma tanár
1994-1996 magyar képzőművészeti egyetem, posztgraduális képzés

továbbképzés, díj, ösztöndíj:

1991
képzőművészeti akadémia, rouen, ösztöndíj

1992
internationale sommerakademie, salzburg, ösztöndíj

1993
stipendium, karl-hofer gesellschaft, berlin, ösztöndíj

1998-2000
derkovits gyula ösztöndíj

2002
római magyar akadémia , róma, ösztöndíj

2004
strabag festészeti díj

2004
ateliers pro arts, holography, academy of media arts cologne
x, ösztöndíj

egyéni kiállítások:

1993
térképzetek, éri galéria, budapest

1998
*.sr, C3 kulturális és kommunikációs központ, budapest

1999
morf, collegium budapest, budapest

2003
c:/kapi8/.flc, gutmann galéria, budapest

csoportos kiállítások:
1991 áthatás/olaj, fészek klub, budapest

1992 studentenfotogramme, goethe-institut budapest

spectrum, tűzoltó galéria, budapest

tér-képzetek 2., budapest galéria kiállítóháza

1993 jövőgyűjtés, liget galéria, budapest

tondo, józsefvárosi galéria, budapest

berlin/budapest, künstlerwerkstatt bahnhof westend, berlin

tér-képzetek 4., budapest galéria kiállítóháza

1994 budapest / berlin, műcsarnok palme-ház, budapest

tér-képzetek 5., budapest galéria kiállítóháza

1995 art expo, műcsarnok, budapest

1996 gesztus és gesztus, pécsi galéria, pécs

hálózat mint a felfedezés eszköze, C3 kulturális és kommunikációs központ, budapest

1998 emlékmás, kortárs művészeti intézet, dunaujváros

szép idő, inter / media / művészet, ernst múzeum, budapest

sehen im gehen, treptowers, berlin /maurerrel közös mű/

1999 perspektíva, műcsarnok, budapest

szép idő, contemporanea, trieszt

derkovits díjasok, ernst múzeum, budapest

tudomány-művészet-technika „hódolat eschernek", magyar szabadalmi hivatal, budapest

intermadia induktív csomópont, artpool P60, budapest

beyond art, hedendaagse kunst, antwerpen /maurerrel közösen/

2000 intermadia induktív csomópont, galeria medium, bratislava

véletlen kiállítás, artpool P60, budapest

leopold bloom nr.17, rózsazaj, szombathely

derkovits díjasok, ernst múzeum, budapest

média modell, műcsarnok, budapest

időhíd2000, művészetmalom, szentendre

2001 anteprima bovisia-milano europa, palazzo della triennale, milano

rend és kaland, st.art galéria, budapest

leopold bloom nr.20, szuperinfó, szombathely

makog ix., evolúció és megismerés, visegrád

2002 könyv-művész 22., az ember olvas, libri könyvpalota, budapest

2004 strabag festészeti díj 2004, ludwig múzeum, budapest

második világ, a.p.a.! ateliers pro arts, budapest

médiagyár-nemzetközi kortárs művészeti szimpózium, interface, pécs

tér-képzetek, ludwig múzeum, budapest

XXII. miskolci grafikai biennálé, miskolci galéria, miskolc

2005 menü pont, műcsarnok projektgaléria, budapest

valós és virtuális terek, puskin múzeum, moszkva

egy:egy, dorottya galéria, budapest

2006 VIII. making new waves fesztivál-digitális hidak /laser/, trafo, budapest

10 éves a strabag festészeti díj, ludwig múzeum, budapest

valós és képzelt terek, victor vasarely múzeum, budapest

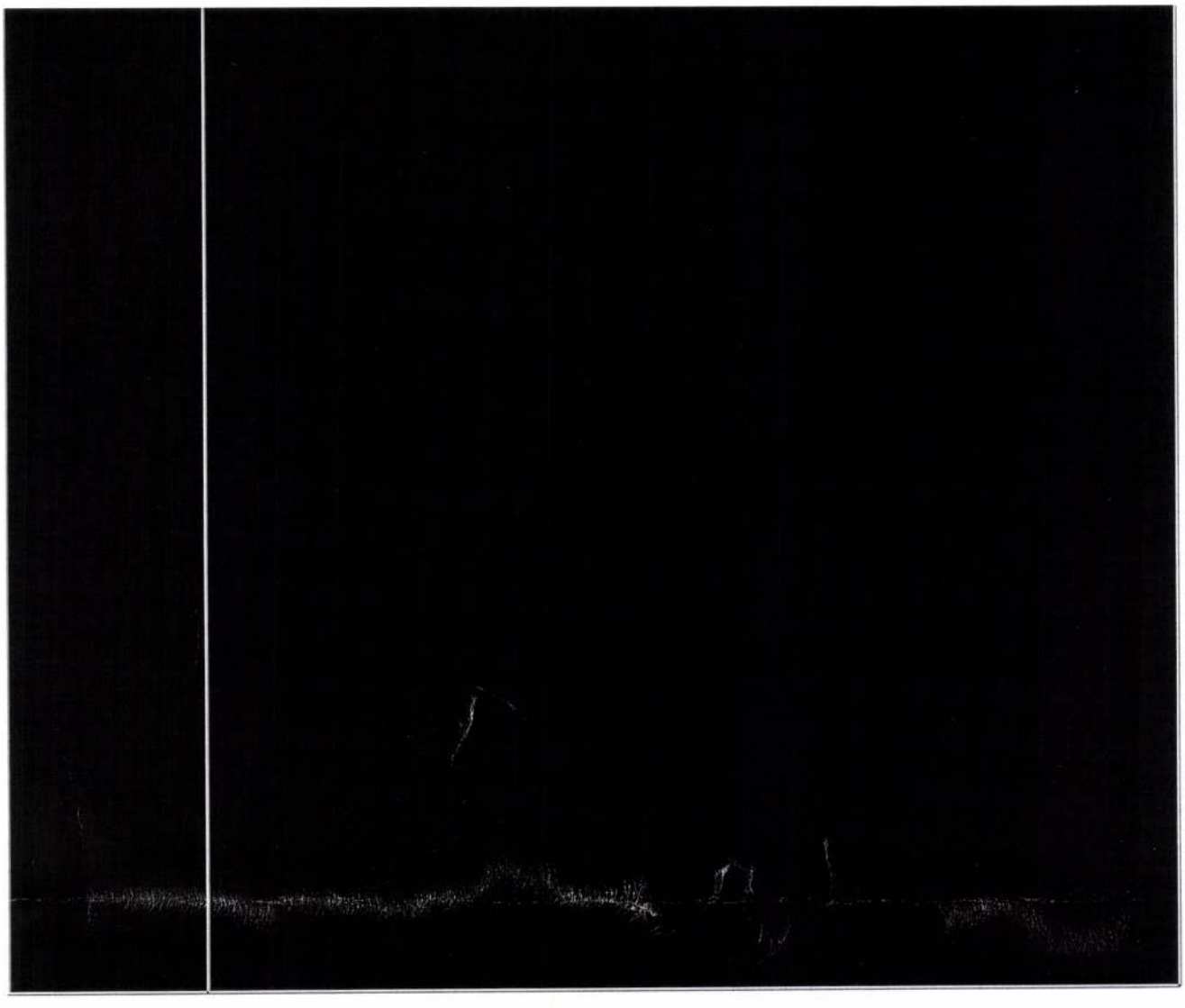

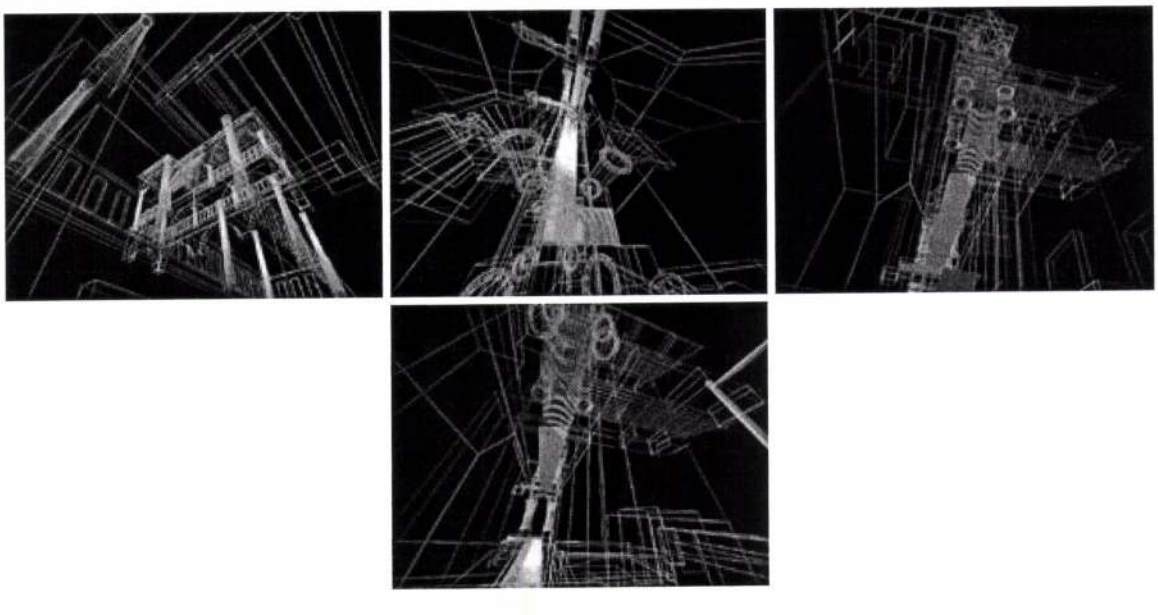

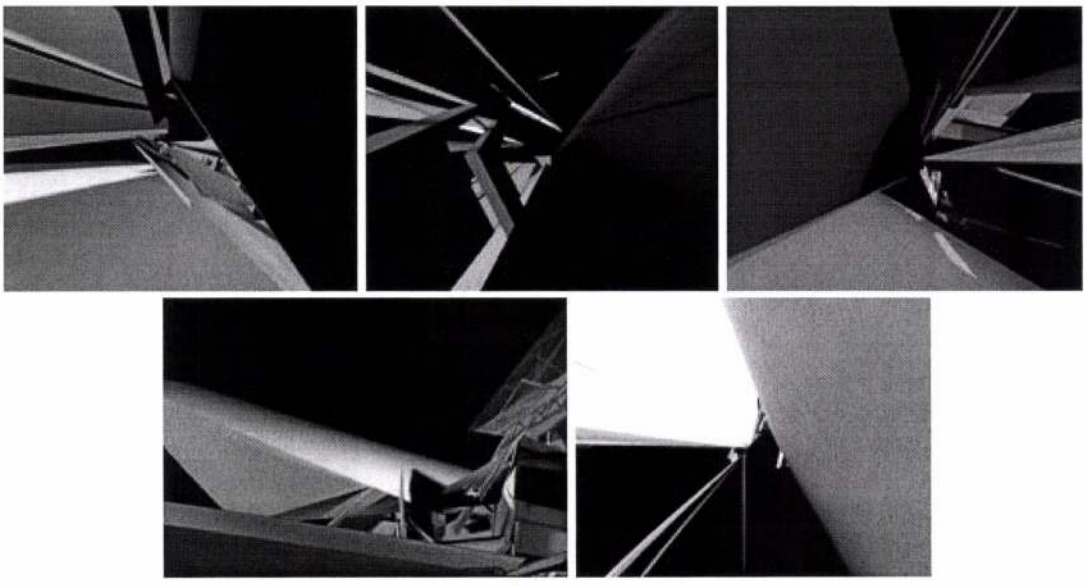

a kiállítás megtekinthetõ: 2006. október 16-ig

következõ kiállítás
millenáris park • 2006 10 18

N&n galéria

1065 budapest, hajós utca 39.

tel., fax.: 302-45-96, 301-04-50

mobil: 30-934-73-89

e-mail: galeria@nagybalint.hu

www.nagybalint.hu

leiratkozás az értesítésrõl

Óbudai Társaskör Galéria

Budapest, III. Kiskorona utca 7.

PARAZITA ÉPÍTÉSZET

Kapitány András kiállítása

Megnyitó:
2007. október 16-án 19 órakor

Megtekinthető:
november 11-ig,
hétfő kivételével 14-18 óra között.

Támogató:
Nemzeti Kulturális Alap

Óbudai Társaskör Galéria

Budapest, III. Kiskorona utca 7.

PARAZITA ÉPÍTÉSZET

Kapitány András kiállítása

Megnyitó:
2007. október 16-án 19 órakor

Megtekinthető:
november 11-ig,
hétfő kivételével 14-18 óra között.

Támogató:
Nemzeti Kulturális Alap

2006 10 04 / 2006 10 16

alaprajz nélküli építészet
plan-less architecture

andrás kapitány andrás

galéria N&n

1065 budapest, hajós utca 39. • 36 1 301 04 50 • 302 45 96 • galeria@nagybalint.hu • www.nagybalint.hu

az N&n galéria tisztelettel meghívja önt és barátait

N&n gallery cordially invite you and your friends

2006. október 4-én, szerdán 18 órára

on 4th october 2006, on wednesday at 6 pm

to the opening of the exhibition

alaprajz nélküli építészet

plan-less architecture

kapitány andrás

kiállításának megnyitójára

andrás kapitány

megnyitja: rajk lászló építész

opening by lászló rajk architect

a kiállítás megtekinthető: 2006. október 16-ig

the exhibition is open to the public until 16 october 2006

következő kiállítás • millenáris park • 2006 10 18

the next exhibition is millenaris park • 18 10 2006

támogatók • sponsors • budai építészműhely • c3 kulturális és kommunikációs központ alapítvány • dobai építésziroda • epiteszforum • hap • htsart nyomda és kiadó • mányi istván építész stúdió • m-teampannon • műhely rt • nemzeti kulturális alap • oktatási és kulturális minisztérium • puhl antal építész irodája • roth és társai építészműterem • studio metropolitana • vadász és társai építőművész kft

nka
Nemzeti Kulturális Alap

N&n kft
Nagy Balint & tsai

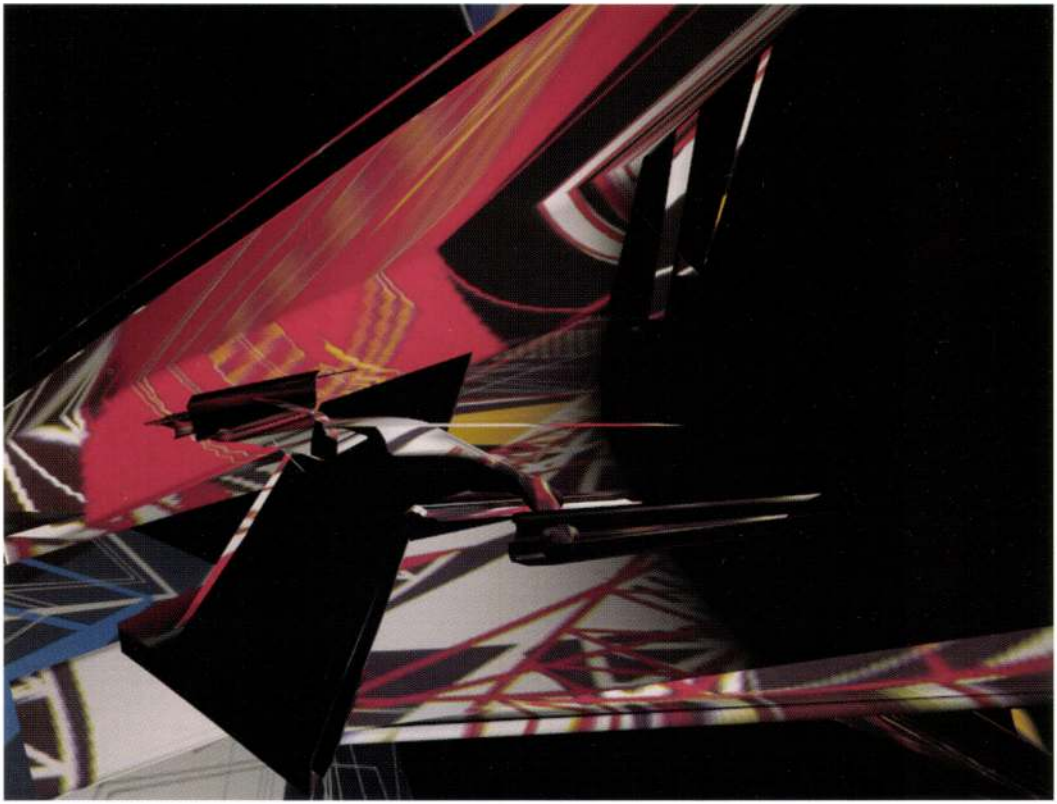

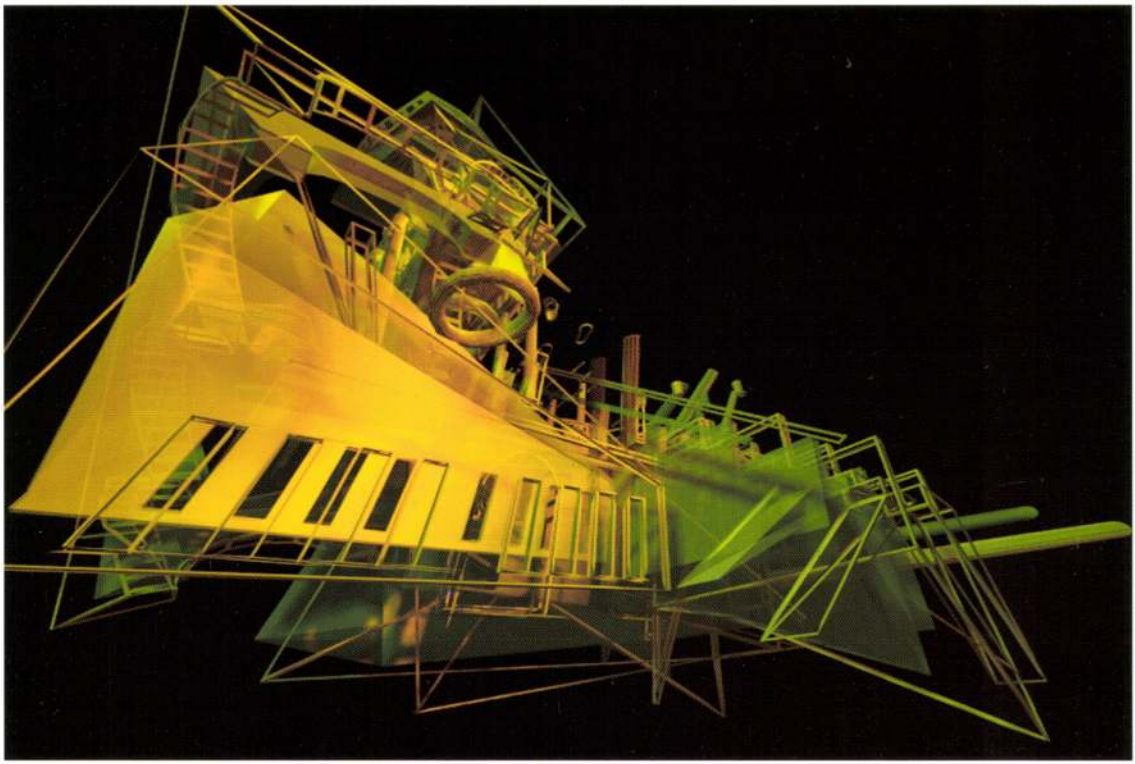

Kapitány András (1964–)
3BAC0034 2003
fázisképek a 3D animációból

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Kapitány András (1964–)
127HO108 2004
fázisképek a 3D animációból

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

SZOLGÁLTATÁS:

A Fővárosi Településtisztasági Szolgáltató Vállalat Kelet-pesti Üzemegysége rövid határidővel – a bejelentéstől számított 48 órán belül – vállalja lakossági és közületi emésztőgödrök, szennyvíztárolók szippantását és elszállítását a környezetvédelmi előírások betartásával.

Áraink: lakosság részére 97,- Ft/m^3
közületek, intézmények részére 140,- Ft/m^3

Megrendelés: 1587-311 telefonon, postai levelezőlapon, vagy személyesen a Bp. XVII. Tó malom u. 6. sz. alatt történik.

Várjuk szíves megrendelésüket!

PÁLYÁZAT
épületek hasznosítására

A Budapest XVII. ker. Önkormányzat Vállalkozási Csoportja nyílvános pályázatot hírdet a **Budapest XVII. ker. Liget sor (volt Kasztell A. u.) 43. szám alatti 130058 hrsz-ú Diákközpont hasznosítására.**

A fenti telken jelenleg három épület található: **főépület + kettő melléképület.** A főépület 180 négyzetméter alapterületű, részben földszintes, magastetős, részben földszint + 1 emeletes lapostetős kialakítású. A melléképületek 113 négyzetméter, illetve 42 négyzetméter méretű földszintes épületek.

A pályázatban ajánlatot kérünk **az épületek hasznosítására.** Nincs kizárva **közös vállalkozás,** az épületek **apportkénti** bevitele sem.

A pályázatokat **zárt borítékban** kérjük a Polgármesteri Hivatal Vállalkozási Csoportja, Budapest XVII. ker. Pesti út 165. címre beküldeni a hírdetés megjelenését követő **egy hónapon belül.** A pályázat értékelését követően a pályázat eredményéről az érdekeltek *értesítést* kapnak. Érdeklődni lehet a 1587–333/103 mell. telefonszámon **Klopkó Jánosnál, Pásti Bélánál.**

Havonta jön a díjbeszedő

Az alábbi levél érkezett a Polgámesteri Hivatalba a Fővárosi Gázművektől. Tekintettel arra, hogy tartalma a kerület majdnem minden lakosát érinti, a közleményt teljes terjedelmében közöljük.

A Fővárosi Gázművek az év elején tervbevett a lakossági gázdíj beszedési rendszer korszerűsítését. A több évtizede alkalmazott kéthavonkénti mérőleolvasási, majd az ezt követő két hónap utáni számlabenyújtási és díjbeszedési rendszer helyett *1991. szeptemberétől áttérünk a havonkénti mérőleolvasásra, illetve díjbeszedésre.*

A jelenlegi díjbeszedési rendszer a Fővárosi Gázművek számára jelentős pénzügyi nehézségeket okoz, mivel a fővárosba a földgázt szállító vállalatnak kéthavonként kell az átadott gázmennyiség után fizetni. Ugyanakkor a lakosság által felhasznált gázmennyiség ellenértékéhez vállalatunk négy hónap elteltével jut hozzá. Ennek következtében hitel felvételére kényszerülünk, melynek legnagyobb értéke 1990-ben 1,5 milliárd forint volt, több mint 100 millió forint kamat fizetése mellett.

A gázenergia árának emelése következtében a hitelfelvétel és a kamatteher az idén tovább növekedett, ezért a lakossági díjfizetés módosítása feltétlen szükségszerűvé vált.

A gázfogyasztók részére a havi díjbeszedés különösen a nagy gázfogyasztású téli hónapokban jelent *arányosabb* költségviselést, mivel a gázenergia költségek az eddigi kéthavonkénti nagyobb összegek helyett, havonta kisebb összegekben fizethetők.

A havi díjbeszedésre történő áttérés technikai és ügyviteli kérdéseiben a Díjbeszedő Vállalattal megállapodtunk. A lakosságot a díjbeszedési rendszer változásával kapcsolatos tudnivalókról az 1991. augusztusi és szeptemberi gázszámla hátoldalán részletesen informáljuk, valamint a napilapokban és tv reklám útján is, többször adunk tájékoztatást.

Zombor Gábor
vezérigazgató
Fővárosi Gázművek

Képzőművészeti kiállítások
Az Erdős Renée – Házban
(Báthori u. 31.)

Megtekinthető: hétfő kivételével – naponta 15–18 óra között. Csoportokat előzetes bejelentéssel nyitvatartási időn kívül is fogadnak.

Állandó kiállítások: Helytörténeti gyűjtemény, Epres gyűjtemény, Néprajzi szoba, Merzse-mocsár dioráma.

Időszaki kiállítás: Kapitány Éva fotóművész korszakzáró dokumentumfotó kiállítása. *Megnyitó:* 1991. szeptember 14-én 18 órakor. A kiállítást megnyitja *Radnóti Sándor.* Megtekinthető 1991. október 9-ig.

KAPITÁNY ÉVA

Rendeletmódosítás

Budapest Főváros XVII. ker. Önkormányzat Képviselő-testületének 9/1991.(IX.1.) számú rendelete az 1991. évi költségvetésről szóló 5/1991. és 7/1991. sz. rendeletekkel módosított 3/1991. (VI.15.) sz. rendeletének módosításáról.

1. § A rendelet 1. sz. mellékletének a **Működtetési Kiadások** 1. pontjában a **Felújításoknál** szereplő Általános Iskolák gáz- és csatornabekötésére előirányzott 10 mFt. felhasználása a következőképpen módosul: *Gyermekintézmények csatorna – és gázbevezetésére, fűtéskorszerűsítésére, iskolák bővítésének tervezésére, előkészítésére* 10 mFt.

2. § E rendelet kihírdetés napján lép hatályba.

Dr. Aldor Éva
jegyző

Dócl József
polgármester

Rendőrségi hírek

A nyári hónapokban nemcsak a gépkocsilopások, lakásbetörések szaporodtak meg, hanem nagyon sokan visszalátogattak régi iskolájukba, hogy megdézsmálják a szertárat, megrongálják a berendezési tárgyakat, ajtókat, ablakokat – hallottuk *Nán Jenő* rendőr századostól, a XVII. kerületi Rendőrkapitányság alosztályvezetőjétől. A hátrahagyott nyomok ugyanis arra engednek következtetni, hogy az óvodai, iskolai betörések elkövetői *többségükben fiatalkorúak.* Ahol például 100 ezer forintos kárt okoztak a magnók, tv-k, szertári eszközök elrablásával, legalább ekkora kárt jelentett az osztálytermek ajtajainak, ablakainak oktalan felfeszítése, betörése, a berendezések megrongálása.

De ez egyben arra is utal, hogy feltehetően nappal követték el ezeket a betöréseket, s elég sokáig tartózkodtak az épületben. E káresetek megelőzésére ajánlatos lenne *legalább a bejáratnál és az értékeket rejtő helyiségeknél biztonsági berendezések fölszerelése,* hiszen így 50–60 ezer forintos költséggel több száz ezer forintos kárt előzhetnének meg.

Több olvasónk kérte, hogy ne csak a bűncselekményekről számoljunk be, hanem a rendőri munka eredményességéről is. Az utóbbi hónapokban *tettenérés történt* a közérteknél elharapózott göngyöleglopásoknál két alkalommal, elfogták a *Szabad Május 1-téri* sorozatos üzletfeltörés feltételezett tetteseit, elfogtak több *gépkocsi fosztogatót és néhány lakásbetörőt* is. Nevüket azonban mindaddig nem közölhetjük, míg a bíróságon ítélet nem születik ügyükben, hiszen addig csak gyanúsítottak. A jelenlegi rendőri létszámhoz viszonyítva jónak mondható ez az eredmény, mely a fővárosi rangsor *közepén* foglal helyet. A kerület lakosságának száma 80 ezer körül van, hasonlóképpen mint Kispesté. Az utóbbi területe 9–10 négyzetkilométer, a mi kerületünké 58. Természetes, hogy a rendőrjárőr is később ér a helyszínre a szélső pontokon, mint ott. A hírközlés lehetőségeiről nem is beszélve...

A hátrányos helyzet megoldására több elképzelés született már. Legutóbb a *rádióamatőrök* ajánlották fel segítségüket, de az elképzelés megvalósításáról még nem született döntés.

Most röviden két bűncselekményről. Az első félévben mintegy 350 ezer forint kárt okoztak a Kőbányai Közért Vállalatnak – s nem kevesebbet a RÁFÉSZ-nak, – a *göngyöleglopások.* Ezek egyik feltételezett tettesét július 12-én tettenérték a rendőrök a *Cinkotai út 43.* szám alatti ABC-nél. A 20 éves fiatalember korábban a MIRELITE, madj a Tejipari Vállalat szállítómunkása volt, jól ismerte a főváros minden üzletét. Most nem oda, hanem elvitte a jó áron értékesíthető üvegeket. Élsportoló lévén nem okozott gondot neki, hogy egérutat nyerjen az őt üldöző rendőrök elől, de a kocsija, – melyről kiderült, hogy csak bérli –, a helyszínen maradt. E nyomon elindulva *24 órán belül* előállították a kapitányságon. Miközben a göngyöleglopást is tagadta, egyéb bűncselekményre is fény derült. Például a *közokirathamisításra.* Hamisított bejelentőlappal jelentkezett be a kerületbe egy olyan lakásba, ahol *nem is ismerték,* s a bejelentkezés birtokában 50 ezer forint *személyi kölcsönt* vett fel a kerületi OTP-től, mint személyszállító vállalkozó. Kezese a Garancia Biztosító volt. A részleteket természetesen nem fizette. S fény derült több, 1984-től elkövetett gépkocsi – és egyéb lopására is, melyekért már büntetve is volt. Az ügy vizsgálata folyamatban van.

Lapzártakor még nem került kézre a *rákoshegyi Videotéka kirablója.* Ezt az üzletet ugyanis mintegy fél éve *havonta* feltörik, vagy megpróbálják feltörni. Az ügy pikantériája, hogy minden alkalommal otthagynak egy *sínváltó pajszert.* A kapitányságon már annyi összegyűlt ezekből a bűnjelekből, hogy akár egy REMIZ-t is ki tudnának segíteni vele. Reméljük, hamarosan rács mögé kerül a szerszám tulajdonosa is.

Lapunk júliusi számában írtunk arról, hogy a Szív Tv kezdeményezésére riasztórendszert hoznának létre a lakásbetörések megakadályozására, illetve a rablók tettenérésére. Ezzel kapcsolatban a *„TELSTAR" Kft.* szervezésében egy *alapítványt* hoztak létre, melyhez több, mint tíz kerületi gazdálkodó szervezet csatlakozott eddig. Az alapítvány segítségével egy olyan figyelőrendszert lehetne kialakítani, mely lehetővé tenné a kerület minden lakóházának, gazdasági épületének, stb. 24 órás figyelését. A költségek az elképzelések szerint *alig haladnák meg a 10 ezer forintos nagyságrendet.* A végleges elképzeléseket tisztázó megbeszélést szeptemberre tervezik, de ezt követően is *bárki csatlakozhat* az alapítványhoz, illetve a figyelőlánchoz.

HÍRHOZÓ

A XVII. KERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT értesítője

FELELŐS KIADÓ
Dóci József polgármester

SZERKESZTI
a szerkesztőbizottság

FELELŐS SZERKESZTŐ
T. Ágoston László

A SZERKESZTŐSÉG CÍME
1173 Budapest, Pesti út 165.

TELEFON
158-7333/120 mellék

KOPINT-DATORG Rt. Nyomda Budapest

F.v.: Balázs Péter

Közmeghallgatás

Értesítjük a kerület lakosságát, hogy a Budapest Főváros XVII. kerületi Önkormányzat képviselő-testülete 1991. szeptember 27-én (pénteken) közmeghallgatást tart a Dózsa Művelődési Házban (Pesti út 113.) délután 16 órai kezdettel.

Minden érdeklődő állampolgárt szeretettel várunk.

Az Önkormányzat képviselő-testülete

Kertbarátok figyelem!

Az 1965. óta fennálló *rákoshegyi Kertbarát Klub szeptember 12-én, csütörtökön 17 órakor tartja éves program jóváhagyó megbeszélését,* Rákoshegyen a Szabadság út 24. szám alatt. Ez alkalommal kerül sor új tagok felvételére is. Számítunk mindazok jelentkezésére, akik kiskertjük termését növelni kívánják.

A Kertbarát Klub *szakmérnök segítségével tanácsadást* biztosít a *havonta* rendezendő foglalkozásain a növényvédelem, kerttevékenység és szaporítóanyag beszerzés elősegítésére.

Kedves rákoshegyi kerttulajdonos-társunk! – Akarja ön, hogy kertje rendezettebb legyen, több gyümölcsöt, szőlőt, zöldségfélét tudjon termelni? Ha igen, várjuk szeptember 12-én.

Rákoshegyi Kertbarát Klub vezetősége

„Mert az utolsó látásig
Álmunk: a másik, a másik."
(Ady Endre)

A kiállításokkal párhuzamosan a Szinbád Moziban (XIII., Szent István körút 16.) 1992. június 12-17. között filmvetítések:

AZ IDEGEN-SZÉP filmsorozat

június 12-én, 20.30-tól Fritz Lang: Téboly, német film (1936)

június 13-án, 20.30-tól Alain Resnais: Szerelmem, Hirosima, francia film (1959)

június 14-én 20.30-tól Charles Lane: Mesék a járdán, (1988)

június 15-én 20.30-tól Stephan Freaks: Az én szép kis mosodám, angol film (1988)

június 16-án 20.30-tól Erdély Miklós: Verzió, magyar film (1981), Jancsó Miklós: Jelenlét I–III. magyar film (1965-1985)

június 17-én 20.30-tól Schiffer Pál: Cséplő Gyuri, magyar film (1976/1977), előadó: Schiffer Pál

A vetítések előtt a filmekhez kapcsolódó előadások.

A sorozat támogatói: Budapestfilm, Magyar Filmintézet

Magyar Képzőművészeti Főiskola
VI., Andrássy út 69/71.

Liget Galéria
XIV., Ajtósi Dürer Fasor 5.

Stúdió Galéria
V., Bajcsy-Zsilinszky út 52.

Roczkov Galéria
VI., Andrássy út 1.

Szakszervezetek Művelődési Háza
XI., Fehérvári út 47.

Bartók 32 Geléria
XI., Bartók Béla út 32.

CP STUDIO

Meghívó

Az idegen szép

A kiállítás ideája egy, a Beszélőben február végén megjelent írás nyomán alakult ki. „Az idegen szép" című szöveg arról szólt, hogy az idegengyűlölettel szemben a történelmi, politikai és szociológiai elemzések mellett – vagy után, esetleg és pontosabban: helyett – a vizuális művészeteknek is lehetnek esélyei. A cikket követő felhívásra másfélszáz magyar képzőművész jelentkezett.

A kiállítás-sorozat 1992. június 3-tól 17-ig látható a Magyar Képzőművészeti Főiskola kiállítótermeiben, a Liget Galériában, a Stúdió Galériában, a Roczkov Galériában, a Bartók 32 Galériában, s a Szakszervezetek Fővárosi Művelődési Házában.

A kiállítást megnyitja Göncz Árpád,
a Magyar Köztársaság elnöke
Képzőművészeti Főiskola, június 3. 17 órakor
Minden himnusz időben! – Máté Gábor színművész és Kompolthy Zsigmond performance-sza.

Peternák Miklós művészettörténész
Liget Galéria, június 3. 19.30 órakor

Forgács Éva művészettörténész
Stúdió Galéria, június 4. 17 órakor

Szilágyi Ákos esztéta
Roczkov Galéria, június 4. 18.30 órakor

Tillmann J. A. esztéta
Szakszervezetek Fővárosi Művelődési Háza,
június 5. 16.30 órakor

Fodor Gábor országgyűlési képviselő
Bartók 32 Galéria, június 5. 19.45 órakor

KAPITÁNY ÉVA

Ács Irén
Ádám Zoltán
Bak Imre
Baksai József
Bálint István
Balás Eszter
Baranyay András
Beöthy Balázs
Bikácsi Daniela
Birkás István
Böröcz András
Csáky Marianne
Czeizel Balázs
Czétényi János
Deli Bálint
Donáth Péter
Egyesült Képek Egyesülete
Elekes Károly
Engel Tevan István
Eperjesi Ágnes
Erdély Dániel
Eszik Alajos
Faa Balázs
Fajó János
Fekete Tamás
Feledi Zsuzsa
feLugossy László
Ferkai Tibor
Gábor Áron
Gál András
Gáyor Tibor
Gelencsér János
Gellér B. István
Gémes Péter
Gerber Pál
Gergely Nóra
Gerhes Gábor
Gerlóczy Sári
Győrffy Sándor
Györgydeák György
Győri István
Halas István
Hegedűs 2. László
Hencze Tamás
Hervé Rodolphe
Horváth Ernő
Jakucs György
Jóláthy Attila
Jovánovics György
Juhász Pál
Julius Gyula
Kapitány Éva
Kapusi Gábor
Károlyi Zsigmond
Kemény György
Kicsiny Balázs
Kiss Dezső
Klimó Károly
Kocsis Imre
Komoróczky Tamás
Koncz András
Koronczi Endre
Kovács Dénes
Kovács István
Kováts Albert
Kováts Borbála
Kozma György
König Frigyes
Körösényi Tamás
Krizbai Sándor
Krstić Milorad
Laborcz Flóra
Lengyel András
Lévay Jenő
Lóránt Zsuzsa
Lovas Ilona
Mata Attila
Maurer Dóra
Mózes Katalin
Nádler István
Nagy Árpád
Nagy Bálint
Nyírfalvi Károly
Pácser Attila
Pacsika Rudolf
Paizs Péter
Pereszlényi Rolland
Pinczehelyi Sándor
Pinter József
Pohárnok Mihály
Rácmolnár Sándor
Rajk László
Redl Anna
Resánszky Mária
Ravasz András
Révész László László
Rónai Péter
Roskó Gábor
Rudas Klára
Schäffer Zsuzsa
Sebők Éva
Simon László
Simsay Ildikó
Sinkó István
Solti Gizella
Somogyi Tamás
Stark István
Sugár János
Swierkiewicz Róbert
Szegő György
Szekulesz Judit
Szenes Zsuzsa
Szíj Kamilla
Szili István
Szirtes János
Szkárosi Endre
Szőnyei György
Szőnyi Krisztina
Szörtsey Gábor
Szotyory László
Szurcsik József
Thury Levente
Tillmann J. A.
Tilless Béla
TNPU
Tolvaly Ernő
Tóth Gábor
Trombitás Tamás
Turcsányi Antal
Vaja László
Váli Dezső
Valkó László
Várnagy Tibor
Várnai Gyula
Veress Pál
Veszely Ferenc
Vincze Lajos
Zrínyifalvi Gábor

DIÁKSPORT

Az Újlak utcai Általános Iskola fiú kézilabda csapata július 3. és 13. között Teramóban (Olaszország) részt vett a hagyományos nemzetközi kézilabda-fesztiválon, amely egyben nem hivatalos korosztályos világbajnokság is. A serdülőknél 46 csapat indult, s az Újlak utcaiak olasz, osztrák, ciprusi és afrikai csapatokkal került egy csoportba. A fiúk 1. helyet szereztek a csoportban, s így bejutottak a legjobb 8 közé, a negyeddöntőben azonban 3 gólos vereséget szenvedtek egy olasz csapattól.

A jó szereplést követően a csapat együtt maradt és Újlak EME (Egészség Megőrző Egyesület) néven indul a Budapest bajnokságban. A csapat támogatói: Császár József vállalkozó, Alfa áruház, Pesti úti Papírbolt.

A csapat edzője, Wágner László kéri, hogy azok a fiúk, akik kedvet éreznek a kézilabda versenyszerű űzéséhez (1975. szeptember 1-je után születtek) jelentkezzenek az Újlak utcai iskolában. Edzési idők: hétfő, szerda, péntek 16,30-tól 18-ig.

Az atlétikai Budapest bajnokságon Anka Ildikó (14 éves) súlylökésben, Kovács Zsuzsa (14 éves) pedig diszkoszvetésben első helyen végzett. Mindketten az Újlak utcai iskola tanulói.

SAKKROVAT

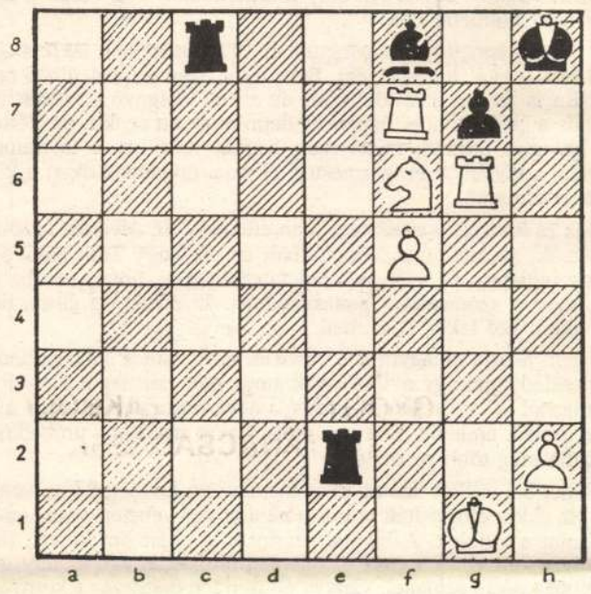

Az állás betűjelzéssel:

Világos: Kg1, Bf7, Bg6, Hf6, gyalogok f5, h2;
Sötét: Kh8, Bc8, Be2, Ff8, gyalog g7.
Világos indul és a második lépésben mattot ad.

A Rákosvidék e számában induló sakkrovat első, nem túl nehéz feladványát Jánvári András (8 éves) választotta ki és ő fogja elbírálni a beérkezett megfejtéseket.

A megfejtéseket kérjük a Dózsa Művelődési Házban működő „Első lépés" sakkiskola címére beküldeni: Bp. XVII. Pesti út 113. 1173. Beküldési határidő: október 10. A helyes megfejtők között könyvjutalmakat sorsolunk ki, egy felnőtt és egy általános iskolás megfejtő részére. A levélen kérjük feltüntetni az életkort is.

A Magyar Sakkszövetség által rendezett korcsoportos sakkbajnokság országos elődöntőin kerületi fiatalok is indultak a Törekvés SE színeiben. Jánvári András a 9 évesek korcsoportjában bejutott a decemberben rendezendő országos döntőbe. Közepesen szerepelt Jánvári Viktor, Illés Erzsébet és Illés Katalin a 11 évesek, Illés József pedig a 13 évesek korcsoportjában.

Szeptember 28-án, szombaton egyéni sakkversenyt rendeznek a Dózsa Művelődési Házban a XVII. kerületi általános iskolák tanulói részvételével. Az első helyezett a „Rákosvidék" kupát nyeri el. A verseny fővédnöke Tóth Sándor alpolgármester. Nevezni az „Első lépés" sakkiskola címén levélben, vagy a helyszínen a verseny napján 8,30-ig lehet. A verseny 9 órakor kezdődik, s az egyik induló, természetesen versenyen kívül, egy Kaszparov típusú sakk-komputer lesz.

Felvilágosítás a sakkiskoláról az esti órákban a 178-9593-as telefonon kapható Szemők Istvánnál.

NINCS HURRÁ, NEM STRANDOLUNK!

...No, nem azért, mert elromlott az idő. Varga László a Pelikán utcából a fenti címmel reagált a júliusi számunk 1. oldalán megjelent cikkre, amelyben „Hurrá, strandolunk!" címmel írtunk az Újlak utcai strand megnyitásáról.

Bánata, hogy a csabai strand nem nyitott ki az idén. Ezt mi is fájlaltuk, májusi számunkban erről is írtunk. De mivel Olvasónk levele megszívlelendő gondolatokat tartalmaz, úgy éreztük, érdemes közzétenni.

„...45 éve jártam rendszeresen oda. Az idei nyár az első, hogy nem látogathatom. Gazdaságtalan az üzemeltetése — mondták a Fürdőigazgatóság vezetői. Gondolom, most, hogy bezárták, nagyon gazdaságos lett! Talán, ha azon gondolkodtak volna, hogyan lehetne gazdaságosabbá tenni! Például néhány tipp: csökkenteni kellett volna az adminisztrációt, a létszámot, talán egy kis áremelés is belefért volna. Üzemeltetni a büfét, a kölcsönzőt. Stranddiszkót csinálni, lábteniszbajnokságot, s egyéb rendezvényekkel vonzóbbá tenni, felfrissíteni ezt az öreg létesítményt.

Javaslatom, hogy az önkormányzat vegye kézbe ezt a problémát és oldja meg a lakosság igénye szerint. El kell venni a Fürdőigazgatóság hatásköréből a strandot, és kiadni vállalkozóknak. Ólcsón, ha kell ingyen, a karbantartás fejében...

Nekünk, akiknek nagyon sokat jelentett ez a strand, fáj látni a pusztulást, tehetetlenül nézni, hogy megy tönkre. Új strandot építenek, sok millióért, miközben ott a kész csabai strand. Óriási fák árnyékában lehet hűsölni, népszerű és sportolási igényeket is kielégít. Kialakult törzsközönsége van. Nem kis közvélemény-kutatásom alapján mondtam el ezeket.

Ismételten kérem az Önkormányzat vezetőit, fordítsanak fokozott figyelmet erre a témára. Nagy rá az igény, a jövő évben újra ki kell nyitni! A Fürdőigazgatóság fantázia nélküli vezetői helyett ambíciózus vállalkozókra kell bízni az üzemeltetést. Menni fog!"

Bár a próféta beszélne kedves Olvasónkból! Ellenkező esetben a csabaiak immár második strandjuktól lennének kénytelenek búcsút venni, hisz a Lemberg utcai medencéket sem feledjük!

*

A mai nehéz időkben jó hírről akartunk tájékoztatni májusi számunkban, amikor beszámoltunk az Újlak utcai uszoda két szabadtéri gyermekmedencéjének megnyitásáról. De ezúttal melléfogtunk. Mint az augusztus 20-i nyílt napon olvasóink elpanaszolták, a kezdeti ígéretekből vajmi kevés maradt. Néhány hét elteltével a két medencéből már csak az egyik működött. Ráadásul bezárták az uszodaátjárót, s aki gyermeke elkísérése mellett netán úszni is óhajtott a zárt — és ma még egyetlen felnőtt — medencében, duplán kellett, hogy jegyet váltson. Nem ezt ígérték a megnyitás napján.

A KÖZTERÜLET MINDENKIÉ!

A júliusi számunkban B. F. aláírással „Lumpen — proletár —kultúra — nélküliség" címmel megjelent olvasói levélhez szól hozzá SJné, ligeti olvasónk. Többek között az alábbiakat írja:

Igen, a közterület mindenkié és ezért a miénk a felelősség a tisztán tartásáért. Sajnos vannak emberek, akik ezt a szót nem ismerik, hogy tisztaság. A saját portáján betartja, de a másét nem veszi figyelembe. Nap mint nap, a kutyát arra hozzák, és a ház előtt végeztetik el a dolgát. Amikor szólnak neki, azt mondják, ez közterület, ne gondozza. Hát így állunk a mai világban, mindenki „csinál a közterületre". Hogy lehet akkor tisztán tartani az utcát, ha ilyen emberek vannak. Jó lenne, ha az önkormányzat, vagy az arra illetékesek rendeletet hoznának a kutyák, illetve az utánuk való kötelező tisztán tartásra. A szép Budapestért és szűkebb otthonunkért írtam ezt a pár sort. Úgy érzem, hogy nagyon sokan vannak velem egy véleményen. SJné".

Az emberek reagálásából, véleménynyilvánításából ezt érezzük mi is. Csak a levél tartalmának alátámasztására: vannak olyan országok, városok, ahol a kutyatulajdonos kislapáttal és kisseprűvel indul kutyát sétáltatni, ugyanis, ha a kutya közben dolgát végezné, el kell azonnal takarítania. Ellenkező esetben megbírságolják.

A rákoskeresztúri római katolikus templom búcsúja szeptember 15-én vasárnap délelőtt 10 órakor lesz.

KAPITÁNY Éva
Rákosvidék 1991/9

HUZAVONA — MAGYAR MÓDRA

(folytatás 1. oldalról)

Hol a Lajos? — kérdezgeti mindenki, mire végre megérkezik a Tekintély, Magyar Lajos, Tóth néni, a tulajdonos veje. Ő már rutinos, hisz egy kilakoltatási procedúrát átélt már, nem is akárhogyan. Hóna alatt paksaméta, ő a szóvivő a továbbiakban. Merthogy a kilakoltatók nem jönnek, így van idő világgá kiáltani az igazságtalanságot. Megtudjuk: a 71 éves Tóth néni beteg, most is ágyban fekszik. Egy kis lakótelepi lakással akarják kifizetni a mamát, hát persze, hogy nem egyeznek bele, ők, a gyerekek azért jöttek fel vidékről, sőt külföldről is. Csak a testükön keresztül, mert ugye, a mama sem akar elmenni innen.

Az újságírók ritkán kérdeznek, csak a magnó jár egyfolytában, hisz a panaszosokból ömlik a szó. A városi újságírókat viszik be az erdőbe. Elmondják, itt majd mindenki belehalt a kényszerkilakoltatásba, az emberek csak egy kis lakótelepi lakást kaptak a há-

zukért, de hát abban az időben nemigen mertek szólni, de ők, a Tóth-család bizony nem hagyják annyiban. A „független" szakértő 7 millióra taksálta a 415 négyszögöles telket, valaki 10 millióért is meg akarta venni, hát legalább 7 millió lenne a jogos juss. S mivel semmiféle hivatal részéről senki nincs jelen, így azt mondanak, amit akarnak, s az újságírók szétviszik a hírt az „újfajta demokráciáról". Egy SZDSZ-ügyvivő van jelen, kinek szavait is elferdíti a Kuriros, hisz nem az alpolgármestertől, hanem éppen Magyar Lajostól határolta el magát, aki akkor még szintén SZDSZ-ügyvivő volt, s mindenképp bele akarta keverni saját pártját is.

Magam is csak addig vagyok „jó" újságíró, amíg meg nem szólalok. Mikor próbálok egy-két ellenérvet felhozni, a család rögtön kikiált tanácsi bérencnek, pedig hát Isten látja lelkemet, ez vagyok a legkevésbé.

Mert mi is az igazság? A mai színes házak helyén végig parasztházak voltak, vagy 30 darab, a patak felé hosszan lenyúló káposztaföldekkel. Az utolsó építési engedélyt 1959-ben adták ki, a 60-as évek óta tilalom volt rá, mindenki tudta, szanálási terület, előbb-utóbb el kell menni innen, pláne akkor, mikor a Pesti út túloldalán már elkészültek az új betonházak. A Főber volt a kisajátító, és a 80-as évek közepétől szép lassan költöztek is el az emberek. Természetesen nem voltak boldogok, de a kapott pénzből tudtak maguknak házat vásárolni, főleg Rákoshegyre mentek sokan. Ezt az ügyfélszolgálati iroda volt vezetőjétől tudtam meg, aki akkoriban sok ki- és bejelentkezést intézett. Kósa tiszteletes úrral is beszéltem. Ő is megerősített ebben. Nekik is itt volt a plébániájuk, s rendes kártérítést kaptak. Ha valaki, ő igazán ismerte az itt élőket, tudja, nem haltak bele a kilakoltatásba, öreg parasztházak helyett szép kertes ingatlanokat vettek. Egy, csak egy család nem tud megegyezésre jutni, és ez a Tóth-család.

A mostani buszmegállónál volt az a ház, melynek lebontására az utolsó pillanatig vártak a Főberesek, mögötte már álltak az újak, nem tudtak továbbhaladni. Az ütött-kopott viskóban tartotta magát Magyar Lajos, feleségével, két kisgyermekével, a kilakoltatás napján frászt hozva a tanács gyámügyi osztályára, mert fel akarta robbantani magát, s családját, ha hozzányúlnak.

Rebesgetik: Magyar Lajos még annak idején a Főbernél dolgozott, így pontosan tudta, értékén felül fizetik az öreg házakat. Így aztán megvásárolt egyet. Az tény mindenesetre, hogy csak a lebontás előtt költözött oda.

S a dolgok ismétlődnek. Megtudtam, Tóth néni sem lakik az ő telkén lévő egyik házban sem. Sem éjjel, sem nappal nincs ott senki. Én is jártam arra többször, de az ott dolgozó emberek is mondták, a „kilakoltatás" napja óta nem láttak ott senkit, de előtte sem. Így már érthető, miért nem kapták meg azt a táviratot, amelyben a kőbányai Polgármesteri Hivatal értesítette őket: a kilakoltatás elmarad.

A ház és környéke visszataszítóan elhanyagolt. Méteres gazok, ócskavasak, szemétkupac. Megtudtam azt is, hogy Tóth néninek van egy ingatlana Pécelen is, ahol felszólították, hozza rendbe a telket, mert a szomszédok panaszkodnak. Itt sincs, ott sincs, de vajon akkor hol lakik Tóth néni.

Ha nem akarja elhagyni ősi birtokát, miért nincs soha otthon, mikor családtagjai úgy nyilatkoztak, hogy még pár napot sem bírna ki máshol. Ki ragaszkodik igazán a telekhez: a néni-e, vagy inkább a család, amelyik még egy utolsót akar szakítani, próbálkozik, hátha még több pénzt lehetne kapni érte.

A Főber 3,5 milliót fizetne ki az ingatlanért. Ez még 83-as határozat. Ha akkor elfogadták volna, a néni bőven vehetett volna másikat, mint a többiek. A hivatal szerint több ajánlatot kapott, de neki egyik sem volt megfelelő. Jelenleg bíróságon van az ügy. A kilakoltatás addig szünetel, viszont áll minden építkezés a környéken. Az üzletsort nem tudják befejezni, a telekhatárnál megálltak. A bírósági tárgyalás most lett volna szeptember 5-én, de elmaradt, mivel Magyar Lajos a tárgyalás előtt öt perccel telefonált a bírónak, hogy a mama beteg.

Tehát megy az időhúzás, s ez ellen tehetetlen mindenféle hivatal.

TAMÁSSY

DOKUMENTUMFOTÓK A RENDSZERVÁLTÁSRÓL

Este fél tízkor szaladtam fel Kapitány Évához — mert telefonon nem tudtam elérni —, hogy néhány konkrétumot kérdezzek tőle, róla, például, hogyan lett fotós.

A rendszerváltást mindnyájan átéltük, akarva-akaratlanul, elhúzódni igyekezve, vagy — mint ő is — a fő sodrásban élve. Az események elfogulatlan láttatásának igénye és a fotózás mint művészeti át vonzása tette őt az ellenzék megnyilvánulásainak dokumentálójává, lakásokon és az utcán egyaránt. 1987-től közölte fotóit a szamizdat Beszélő, Hírmondó, Hiány, külföldön a Stern, a Die Presse és a Politie.

Beszélgetésünket, emlékezve ezekre az időkre egy belső függetlenségből fakadó irónizáló derű lengte át, mellyel a régi hatalomnak a „dolgok" menetén mit sem változtató ügybuzgalmára emlékeztünk. Börleszkszerűen elevenedtek meg a „kis házkutatások", náluk a szamizdat újságokat elkobzandó, amik miatt örökösen dugdosnia kellett a lakásban a negatívjait.

A rendszerváltás után az ő fotóiban egy belső folyamatosság érzékelhető, hiszen szubjektumától függ, mit tart érdemesnek megörökíteni és hogyan. Az 56-os forradalommal kapcsolatos ellenzéki tevékenységről „301" című eredeti dokumentumokat és politikai eseményekről készült fotókat tartalmazó könyve jelent meg 1989-ben. A Soros-Alapítványtól ösztöndíjat kapott politikai fotóarchivum létrehozására munkáiból. E korszak összegzését látjuk az Erdős Renée Házban a szeptember 14-én nyíló kiállításán, ahol a rendezés maga, mint műfaj is, része az élménynek.

Kapitány Éva a MUOSZ iskoláján sajtóinformatikus-újságíró képesítést szerzett, fotósa és képszerkesztője volt a Hiánynak — amíg ki tudták adni —, az idén még tart a Soros...

LABORCZ FLÓRA

HELYESBÍTÉS. A „...Bangladesben nagyobb esők vannak" című cikkben ((1991/8. szám) a Rákosvölgye Tsz volt elnöki titkárnőjére való hivatkozás téves információn alapult, s ezért nem helytálló.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1971 DEC 71

Kapitány János

1021

Intarziás képek kiállítása Csurgón

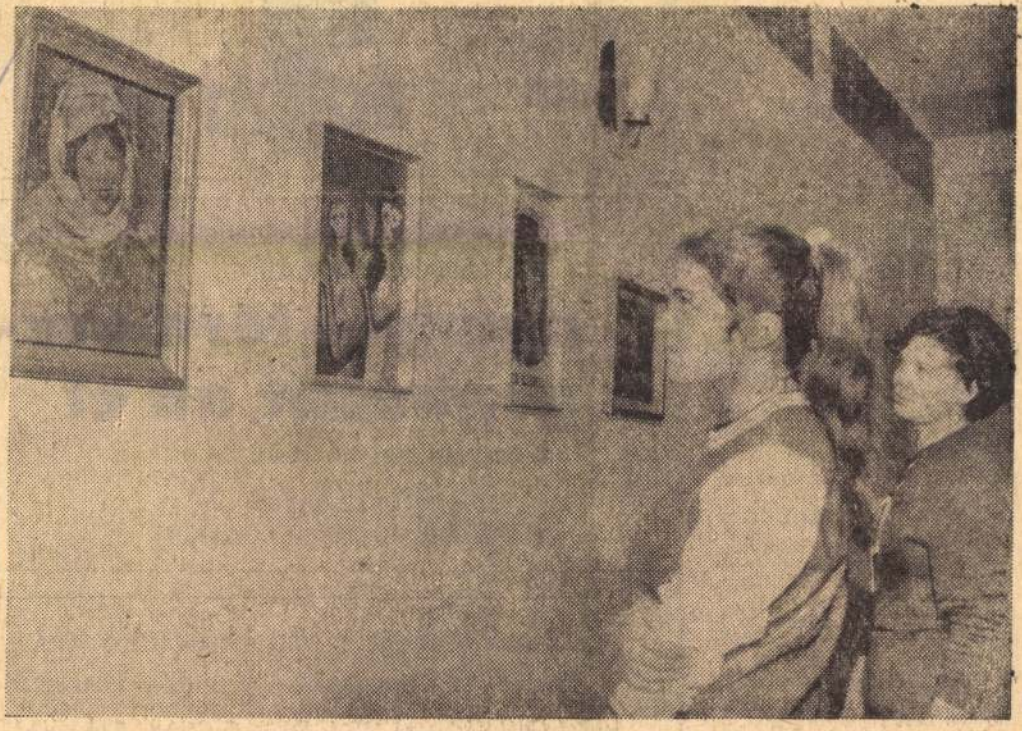

A Marcaliban élő tehetséges, fiatal amatőr, Kapitány János intarziás képeiből nyílt kiállítás a Csurgói Művelődési Házban.

ly fájdalommal tudatjuk, hogy

KISS LAJOSNÉ,

svár, Lenin u. 36. sz. alatti lakos, szenvedés után elhunyt. Temetése szerdán 13.30 órakor lesz a Nyugati tőben. A gyászoló család.

* * *

dalommal tudatjuk, hogy felejthe- férjem, édesapám

FRANCSICS IMRE

hó 3-án 69 éves korában meghalt. tése 7-én, ma fél 2 órakor lesz a temetőben. A gyászoló család. (359811)

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

zönetet mondunk mindazoknak,

SÁGI ANDRÁS

ésén részt vettek, fájdalmunkat tnyilvánításukkal enyhíteni igye- k, és a megboldogult sírjára a ke- koszorúit elhelyezték. Sági And- és fiai, András és József (So- árd). (359733)

* * *

s köszönetet mondunk mindazok- akik drága jó Annus nővérünk el- a alkalmával temetésén megjelen- s virággal is megemlékeztek ró- élységes fájdalmunkban osztoztak. testvérek. (5545)

* * *

önetet mondunk mindazoknak,

ÖZV. BARANYAI JÓZSEFNÉ

sén részt vettek és fájdalmunkat eni igyekeztek. A gyászoló csa- (359714)

* * *

önetet mondunk mindazoknak, szeretett férjemet, édesapánkat, pánkat,

ID. DARA JÓZSEFET

útjára elkísérték, fájdalmunkat ükkel enyhíteni igyekeztek. A ló család. (359770)

ara

MO

A Magyar Édesipar

ZAMAT

Ostyagyára

A KAPOSVÁRI HÚSKOMBINÁT

2 DB D 450/M TÍPUSÚ

nyerges termosz-gépkocsit ad el

ÜZEMKÉPES ÁLLAPOTBAN.

ÉRDEKLŐDNI LEHET:

Késmárki József osztályvezetőnél.

(359757)

A VBKM KAPOSVÁRI VILLAMOSSÁGI GYÁRA

ÖNTÖDÉJÉBE szakmunkásokat és segédmunkásokat

jó kereseti lehetőséggel fölvesz

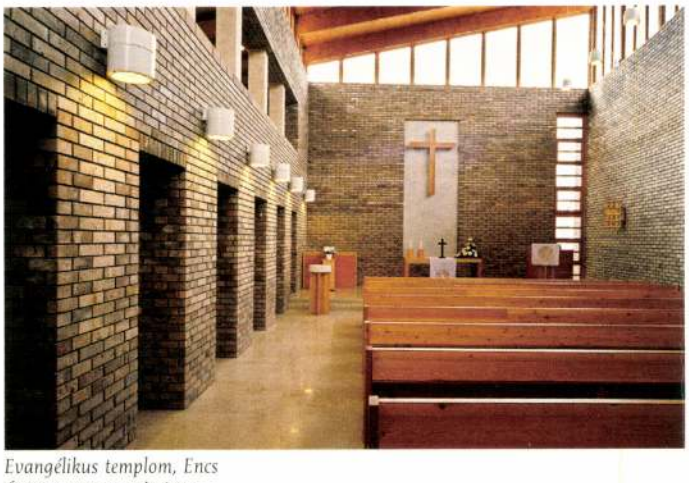

Evangélikus templom, Encs
Építész: Simon Viktória

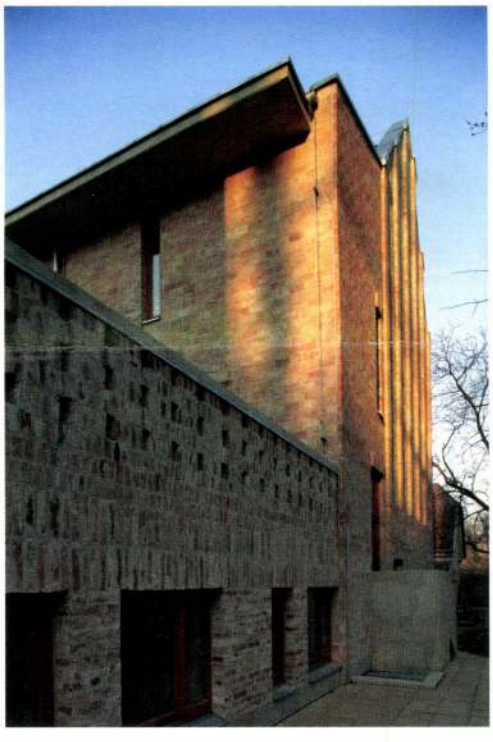

A II. Rákóczi Ferenc Gimnázium bővítése, Budapest
Építész: Keller Ferenc, Sólyom Benedek

Stata Center, Boston, USA
Építész: Frank Gehry

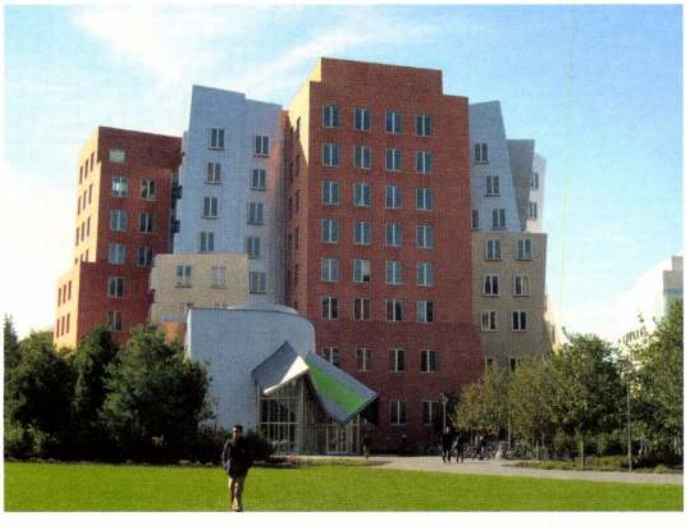

aktuális

4 A Budapest Szíve pályázat
10 „Sztárrá kövült, megkérgesedett középszer"
11 A www.archiweb.hu/alaprajz híreiből
14 Nyolcasok bővületében
A pekingi olimpia előkészületei

interjú

20 A klímaváltozásra az építészeknek is fel kell készülni!
Interjú dr. Jolánkai Mártonnal a Vahava projektről

példa

24 Az elsőbálos építészlány és a szakrális tengely
Építész: Simon Viktória
28 Taní-tani
Építész: Keller Ferenc, Sólyom Benedek

máshol

32 Kemény dió
Kantha Bopha alapítvány új épülete Kambodzsában
36 Sztárépítészek az MIT kampuszon
Építész: Steven Holl, Frank Gehry

téma: víz

40 Tyúkok, ikertornyok, kékcsempe
Építész: Dévényi Sándor, Pap László
42 Gondolatok a barlangban
Építész: Bodonyi Csaba
44 „Csak" egy téli öltöző
Építész: Rátkainé Kiss Róza, Rátkai Attila

felújítás

46 Hét doboz
Építész: Horváth, Vér, Peresztegi

termékek

50 Tartalomjegyzék a termékismertetőkhöz
60 Könyvek

szerzőink

architortúra

64 Tetőakadémi speciálkurzus

Címlapon: *Kantha Bopha, Kambodzsa* *Építész: ASMA Architects*

A Budapest Szíve pályázat

A zsűri a tágabb környezet szempontjából azokat a pályázatokat honorálta, melyek:
• az átmenő forgalomtól minél inkább tehermentesítik a Belvárost (a Kossuth Lajos utca forgalmát kéreg alatt vezetik);
• a belépő forgalomtól és parkolástól a lehető legjobban megkímélik a belvárost (a határvonalakon parkolóházakkal/mélygarázsokkal „megfogják" a forgalmat, és a villamosközlekedést a Bajcsy-Zsilinszky úton továbbvezetik a Nyugati térig);
• új tereket, összefüggő gyalogoshálózatot hoznak létre a Belváros határvonalain belül..
A tervezési terület, a Városháza tömbje valóban a „Város Szíve". A tervek összességükben két fő irányultságát emelik ki a térsornak: az Erzsébet tér – Károly körút északnyugat–délkeleti, és a Madách tér – Városháza tér – Párizsi utca északkelet–délnyugat irányú térsorát. E két térsor különböző, eltérő felfogású kezelése a tervek esszenciális lényege. A bírálóbizottság megítélése szerint a Károly körúti térsor erősítése tűnik indokoltabbnak. A Madách téren átvezetett irány erejét nem csupán a (korábban sugárútként elképzelt) Madách sétány jelentőségének csökkenése gyengíti, hanem az a tény is, hogy a térségben meglévő, jelentős (gyalogos) forgalmat generáló tömegközlekedési csomópontok, a bevezető utak – Andrássy út, Bajcsy-Zsilinszky út, Rákóczi út – „kapuzatai" is e tengely mentén helyezkednek el. Ezért előnyösebb megoldást hoznak azok a pályaművek, amelyek ezt a tengelyt erősítik és gazdagítják.
Az épületegyüttes programját illetően azok a javaslatok előnyösek, amelyek az épületek alsó (egy-két) szintjét, esetleg (legalább részben) az első pinceszintet közfunkciók számára, lehetőség szerint kulturált, minőségi program-kínálattal hasznosítanák, és a befektetési célú területeket ezek fölött alakítják ki. A javaslatok zöme e tekintetben mértéktartó – a riasztóan túlépített megaszerkezetek, vagy a mall-szerű bevásárló-szórakoztató központok ezen a helyen nemkívánatosak.
A bírálóbizottság: Dr. Schneller István (elnök), Schwarczuk Ágnes (társelnök), Eltér István (szakmai titkár), Puhl Antal, Reimholz Péter, Ghyczy Emil, D. Mezey Alice, Somlyódy Csaba, Zoboki Gábor, Günther Domenig (Ausztria)

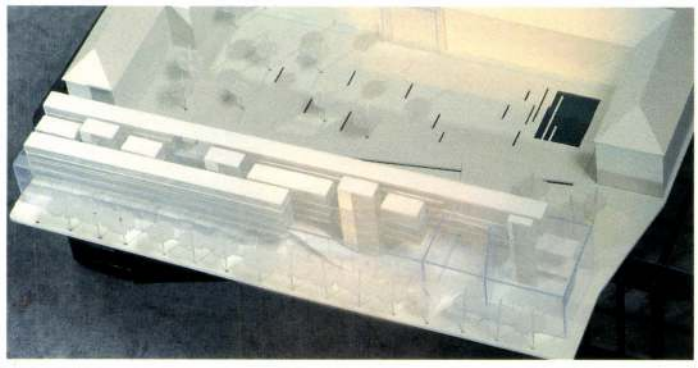

I. díjat nyert pályamű

Vezető tervezők: Koszorú Lajos, Golda János, Mohácsi Sándor, Madzin Attila

A rakpart gyalogosforgalomnak való visszaadása kiváló javaslat – ehhez azonban nem szükséges és nem javasolható a 2-es villamos részbeni felszín alatti vezetése. A Városház-tömb körút felőli építési vonalát úgy állapítja meg, hogy az a Madách tér felőli térfallal tölcsérszerű, kiszélesedő közterületet hoz létre, finoman nyitva az Erzsébet tér felé. Ez a szerkesztési elv a Városház-tömb előtti gyalogosfelület tudatos felbővítését, valamint a Deák téri templom térfalszervező jelentőségének hangsúlyozását eredményezi. A tömb beépítésénél alapelv a barokk szerkesztésű, hangsúlyú építészeti együttes (jelenlegi Városháza) „sugárzása" és egy „modern, értékálló térképzés" közötti egyensúlykeresés. A pályamű a térfalat alkotó épület alsó szintjeinek a közösség számára történő átadásával többszintes, tagolt, fedett fórum kialakítását javasolja, melyhez a nagyvonalú rendezvénytér nyitott városi térként kapcsolódik.

II. díjat nyert pályamű

Vezető tervezők: Kapitány József, Kerekes György

A Károly körút kialakítása során a villamos középen hagyásával és a széles, a két forgalmi irány között kialakított zöldsávval helytelenül lecsökkenti az igazán jól használható, a Városházához csatlakozó gyalogosfelület nagyságát, így a beszorított Károly körúti gyalogosforgalom nem kap kellő teret.

II. díjat nyert pályamű

Vezető tervezők: Sári István, Károlyi István

A terv elsősorban építészeti javaslatai és a városfal szerepének kiemelt kezelése révén emelkedik ki a tervpályázati tervek közül. A terv néhány, a nagy térségre adott közlekedési javaslatában futurisztikus, mint pl. a Kossuth Lajos utca teljes lesüllyesztése. A terv radikális, de színvonalas építészeti, szoborszerű épületformálással ad választ a Martinelli-féle tömb Károly körúti lezárására. Felvállaltan dekonstruktív üvegépítészet ez, amely minden erénye ellenére elvágja a körút tereit a Városháza városfal és keresztszárny közötti tér részétől.

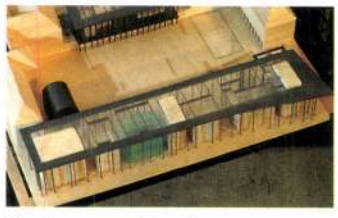

III. díjat nyert pályamű

Vezető tervező: Kovács Csaba

A pályamű a Károly körúti utcavonalon egy oszlopokkal alátámasztott lapostetővel összefogott, játékos épülettömegekből álló beépítést javasol. A beépítés városképi szempontból vitatható, de markánsan újszerű, könnyed tömegformákat eredményez. A Városháza udvarainak és földszinti tereinek közösségi funkcióra való igénybevétele jó gondolat. A keresztszárny előtt nagyvonalú belső teret alakít ki. A keresztszárny vegyes beépítésének helyére tervezett fogadóépület – az átellenes épülettömeggel összhangban álló építészeti hangvétele – kedvező.

Kiemelt megvételt nyert pályaművek:

Vezető tervezők: Gajdos István, G. Gács Mária; Vezető tervezők: (Erick van Egeraat), Z. Halmágyi Judit; Vezető tervezők: Terbe Rita, Tolnai Zsolt, Tóth Tamás; Vezető tervezők: Balázs Attila, Czeglédi Péter, Benkő Roland, Som Barna, Szabó Attila; Vezető tervezők: Kalmár László, Zsuffa Zsolt, Kovács Zoltán

Megvételt nyert pályaművek:

Kőmíves Szabolcs, Vadász Bence, Rumi Imre vezető tervező és munkatársaik; Anthony Gall, Alejandro Cohn vezető tervező és munkatársaik; Jean-Pierre Dürig vezető tervező és munkatársai

Kapitány József

született: 1948. Szombathely

1972. BME Építészmérnöki Kar –
ÉTE és Mész diplomadíj pályázat I. díj,
UIA diplomadíj
1976-78. MÉSZ Mesteriskola
1972. IPARTERV, külső konzulens a BME Ipari
és Mezőgazdasági Épülettervezési Tanszékén
1986. vezető építész a MÉSZ Mesteriskolában
1992. ARK Stúdió – saját tervezőiroda
1998- a BME Ipari és Mezőgazdasági Épülettervezési Tanszékén oktató,
a MÉSZ Mesteriskola Tanulmányi Bizottságának tagja

FOTÓ: SZATHMÁRY ZOLTÁN

MATÁV Információs Iroda, Budapest 1991. /
MATÁV Information Office, Budapest 1991.

Főbb tervezési munkák:

1974. Budapest, Szabadság-hegy, családi ház
1980. Kecskemét, 150 fős óvoda
1980-82. Budapest, MTA Izotóp Intézet XXI/B labor
1982. Bükkszék, faluház
1983. Budapest, Sashalom, OTP - ÁB fiók
1985. Budapest, MTA Pszichológiai Intézet, műemlék-felújítási terv
1987. Tepélypuszta, vendégház belső
1989-90. Budapest, FŐTÁV üzemviteli épület I - II.
1990. Pozsony, műemlék lakóház felújítási terv
1991. Budapest, MATÁV információs iroda
1992. Vác, belváros RRT.
Cegléd, szakközépiskola tornaterem
Badacsony, hajóállomás
Badacsony, vitorlásklub
1993. Budapest, AVIS autókölcsönző
1994. Vác, múzeum
1995. Vác, lelkipásztori központ
1996. Vác, Fehérek Temploma, altemplom felújítás
1997. Budapest, V. kerület közterület karakterterv
Vác, Irgalmasrend, templom belső
1998. Vác, Könyvesház
Budapest, Pesti Dunapart városképi vizsgálat
Berkenye, római katolikus templom felújítása

elmúltban tiszteletbeli tagjává fogadta Makovecz Imre Kossuth- és Ybl-dí-
ti Brit Nagykövetségen rendezett ünnepségen vehette át Makovecz Imre.
jz közreadásával tudósított az eseményről:
háború, később pedig az 1956-os felkelés által feldúlt Magyarországon töl-
sából dolgozzon, és a kommunista időszakban mind szakmailag, mind épí-
, majd Steiner által ihletett organikus épületei a hetvenes években váltak
getlen építészeti törekvések első bizonyítékai voltak ezek és mint ilyenek,
pítészetének, valamint a születőben lévő magyar identitás hangsúlyozásá-

templomok, művelődési házak, halotti kápolnák egész sora. Ezt hazájában
A nagyobb megbízások csak a vasfüggöny lehullása után jöttek. 1992-ben
unkáját gyakran ismertetik.

búcsúzunk, egy olyan ízig-vérig tanárembertől, akihez hasonlóknak köszön-
z itthon és külföldön is elismert diplomás mérnökeit, tudósait.
tt útjára az ábrázoló geometria, a mérnöki kommunikáció egyik alaptárgyának
39-től tanársegédként a Műegyetemen, majd tíz év múlva a miskolci Nehéz-
tanszékvezetőként ismét a Műegyetem Építészmérnöki Karán tanított. A hall-
nehézségi fokú feladatok végzésére ösztönözte: ennek eredményeként akko-
ákköri dolgozat született egy olyan tárgyból, amelyet a hallgatók többsége
ott. Fel tudta kelteni a mérnökhallgatók érdeklődését az elvont matematikai,
. Fontosnak tartotta, hogy azokat a hallgatókat is segítse felkészülésükben a
ehézségeket okozott a geometriai absztrakció, az axiómákba foglalt világ,
fegyelmezett rendje, a térlátás.
ó geometriát oktató magyar egyetemek, főiskolák szakmai összefogása. Több,
előtt ő kezdeményezte ezen szakmai összejövetelek rendszeressé tételét. So-
itthon, hanem a volt Monarchia országaiban is, ahol az ábrázoló geometriai
an, ezen belül a mérnökképzésben alapvetőbb szerepet tulajdonítanak, mint

szigorúbb volt, mint diákjaival. Akik pályájukra talál-
k csúcsán megköszönték neki ezt a szigorúságot.
épiskolai tankönyvet írt, ezek közül az építészhallga-
kapott. Utóbbit azóta is használja az egyetemi hall-
ett 15 egyetemi jegyzetet készített, számos cikket
olyóiratokban egyaránt.
része volt a sport. Hitte, hogy a fizikai és szellemi
nást erősíti. Tíz éven át volt a Magyar Egyetemi és
továbbá a Magyar Olimpiai Bizottság tagja, a Nem-
etség Végrehajtó Bizottságának, majd Ellenőrző

k kötelezte el leginkább magát: a munkájának, s ezen
óinak tartott utazási beszámolói, ezek során átadott
an majd' mindig az állt, hogy a mi magyar mérnöke-
kkel bátran felvehetik a versenyt a nálunknál kedve-
vő nemzetek szakembereivel. Lelkesedése akkor sem
utána jövő nemzedék a hagyományos geometriai szerkesztés helyett már egy-
épeket. Új megközelítésben, új problémafelvetéssel gyarapította a konstruk-
.
élt és dolgozott. Alig két hónapja, amikor a Konstruktív Geometria Konfe-
avakkal figyelmeztette a geometria lángjának őrzőit, a tárgy művelőit, nem
telmeit hallgatjuk. S azt sem sejthettük, hogy egy hónappal ezelőtti látoga-
leltár volt részéről. Talán szerette volna tudni, hogy a hagyaték, amit másfél
, s majd további másfél évtizeden át vigyázó szemét rajta tartotta, gondos
lhatja el az osztályzatot, s azt sem, hogy kiálltuk-e a próbát.

■ SZOBOSZLAI MIHÁLY

Támadásaik állandók és rendszertelenek, az Isonzo mellett, a Plöcken-szakaszon, a Dolomitokban és Dél-Tirolban folynak támadásaik, egyszer mind a négy helyen, másszor csak egykettőn, különböző erővel és különböző hevességgel. A háttere ennek a rendszertelen próbálgatásnak az orosz offenziva megkönnyitése; Cadorna fenyeget, hogy itt is és ott is támad, ne vonjunk el tehát onnan semmi erőt, mert arra az egész harczvonalon szükségünk lehet. Idővel meg fogjuk ismerni, mennyit köszönhet Bruszilov Cadornának és Cadorna Bruszilovnak.

*

A franciaországi harczvonalon a La Bassée csatorna és La Somme folyó között a harcz hasonlóan folyt, mint tegnap, de nagyobb hevességgel. A tüzérségi tüzelés élénksége fokozódott, sőt helyenként a legnagyobb hevességre emelkedett. Angol járőrök és erős gyalogsági osztagok előretörése, valamint a gáztámadások gyakoribbak lettek. A gáz- és füstfelhők minden hatás nélkül maradtak és a támadó osztagokat a németek mindenütt visszaverték.

A franczia k is fokozták a tüzérségi tüz élénkségét az Aisnetől északra és a Champagneban, valamint Auberive és az Argonneok között fekvő arczvonalon. Több helyen gyalogsági osztagok intéztek gyengébb előretöréseket, melyeket a németek könnyen visszautasitottak.

A franczia k és az angolok élénkebb tevékenysége »L« alakban az egész benyuló német ék ellen irányul, Lilletől kezdve délfelé az Oiseig, innen keletnek fordul Reimson át, csaknem egészen Verdunig. Az angol arczvonal iránya keletnek, a franczia pedig északnak néz; már egy izben volt egy ilyen offenziva, a mely azonban igen sok vérbe került, de semmit sem eredményezett. Most nem lehet tudni, mi rejlik az élénkség mögött, lehet hogy csak a németek lekötése, mert nehezen hihető, hogy Franciaország most, a verduni események közvetlen hatása alatt, nagyobb akczióra képes volna.

A Maastól jobbra a franczia k ujból kisérletet tettek, hogy állásaikat visszaszerezzék, de csupán kisebb gyalogsági harczok folytak.

A franczia k Verdun körül ujra várják a németek rohamait és attól tartanak, hogy azok nem lesznek kisebbek, mint az utolsó, a junius 23-iki volt. Minden reményük és bizalmuk az angolok készülődésében van, ha ott elég nagy nyomást képesek kifejteni az angolok, csupán abban az egy esetben könnyebbülhetnek a franczia k és szabadulnak meg a rémtől, hogy Verdun mégis el fog esni és ez a franczia k tehetetlenségét jelentené.

Az orosz offenziva.

Heves harczok Kolomeától keletre.

Sajtóhadiszállás, junius 29. *(Az Ujság haditudósitójának távirata. A hadseregfőparancsnokság engedélyével.)*

Miután a Kutytól északra lévő magaslatokat az oroszok több napon át eredménytelenül támadták, tegnap heves ágyuzást kezdtek széles fronton ottani és tőlük északra vonuló állásaink ellen, föl egészen a Dnyeszterig. Az orosz déli sereg, a mely sok nehéz üteggel és hajóágyuval erősödött meg, pusztitó tüzet zuditott árkainkra és akadályainkra. Órákig hullott a mindenféle kaliberü nehéz gránát, utána pedig az orosz parancsnokság nekünk hajttatta rohamoszlopait. Jórészt a tulajdon pergőtüzében rohant az orosz gyalogság sürü tömegekben állásainknak. Lesiczki orosz tábornok épp oly kevéssé kimélte csapatait itt, mint annak idején Oknán és sulyos véres veszteségének ellenére is ujabb, meg ujabb támadó tömegeket görgetett a mieinkre. A védők megállták helyüket és a gyalogság meg a gépfegyverek tüze rendeket vágott az ellenség soraiban. Több ponton ember-ember elleni küzdelemre került a sor, és csapataink a többszörösen erősebb ellenséget szuronynyal és puskatussal is visszaverték. Állásaink előtt hegyekké gyülnek a tetemek. Mindannyiszor visszavert támadásaik után az oroszok folytatták állásaink heves ágyuzását, majd friss csapatokkal ujabb támadásokra indultak. Estére szükségesnek mutatkozott, hogy arczvonalunknak ezt a részét, továbbá a hozzá csatlakozó darabokat a Kolomeától keletre és a felső Czeremosz völgyében vonuló állásaink irányában visszavonjuk.

Ezekkel az akeziókkal egyidejüleg a Dnyeszter könyökében, Niezviskánál levő állásainkat is nagy orosz erő támadta meg. Egy osztrák-magyar csoport, mely Bothmer báró seregéhez tartozik, az ellenség minden támadását visszaverte, és teljes egészében megtartotta hadállásait.

Bukovinában a harczi tevékenység, az ellenségre rendkivül veszteséges küzdelmek után, meglehetősen csekély volt. A felső Szucsava mellett, Izvor környékén csapataink szétugrasztottak egy orosz lovasezredet. Kelet-Galicziában, a Strypa frontján aránylag nyugalom volt. Volhyniában is csekély volt a harczi tevékenység. Csupán Novo-Poczajevnél vertünk vissza megint eredményesen orosz támadásokat. Itt megint kitünt hősies magatartásával a 67-es eperjesi közös gyalogezred. Északon a helyzet változatlan.

Az olasz harcztéren Cadorna támadást kezdett isonzói hadállásaink ellen. A doberdói fensik szélén és a görzi hidfő előtt heves küzdelmekre került a sor, melyek még nem mindenütt értek véget. A legtöbb támadást már véresen visszavertük, néhány ponton még folyik a harcz. Az Etsch és Brenta között is is meglehetősen élénk volt a harczi tevékenység. A Zugna környékén az olaszok támadtak, de ott is, csak ugy mint mindenütt, visszavertük őket.

A meghiusult orosz offenziva.

Stockholm, junius 29. *(Saját tudósitónk távirata.)* A *Rjecs* jelenti, hogy mértékadó orosz körök az orosz offenziva első felvonását balsikerünek minősitik, noha bizonyos külső eredmények nem hiányzanak. Az offenziva ugyszólván lélekzetét vesztette. Mindenekelőtt teljesen át kell szervezni a dezorganizálódott hadsereget. Pétervárott mindenki tudja, hogy Bruszilov legfelsőbb helyen kegyvesztett lett, de Bruszilov hivatalos lemondása elmarad, a külföldön és belföldön bekövetkezhető kinos feltünés elkerülése miatt. Ruszkij tábornok viszont uj méltóságot kap, a melynek hivatalos czimét még nem is állapitották meg.

Egy katonánk se lépett román területre.

A *cs. és kir. sajtóhadiszállásról* jelentik:

A *Nationalul* román lap e hó 25-én azt jelenti, hogy egy cs. és kir. huszárszázadot Ganiestinél román területre szoritottak és ott internálták. Ugyanez a lap továbbá azt állitja, hogy hozzáérkezett hirek szerint egy cs. és kir. gyalogezredünk is román területre lépett, de a fegyverek kiszolgáltatását megtagadta.

Mindkét lapjelentés tisztára kitalálás. *Egyetlen osztrák-magyar katona, nemhogy egy csapattest, sem jutott abba a helyzetbe, hogy román területre lépjen.* A bukovinai harczi helyzet hivatalos hadijelentésekből látható kifejlődésének még felületes ismerete is elegendő ahhoz, hogy megállapitható legyen, hogy a román határon álló cs. és kir. haderőket Bukovina belsejébe és nyugati irányba a csernoviczi hidfőnél és a Pruth más pontjain történt utóvédharczok fedezete alatt oly időpontban vonták vissza, a melyben még semmiféle orosz haderőcsoport nem volt abban a helyzetben, hogy osztrák-magyar csapatokat a román határ felé szorithasson.

Erzsébet királyné emléke.

— A negyedik szobrászati pályázatról. —

Irta **Elek Artúr.**

A városligeti Iparcsarnok középső traktusában állnak egymás mellett az Erzsébet-emlék negyedik épitészeti-szobrászati pályázatának munkái.

Hosszu ennek a pályázatnak a története, eredménytelenségben, tévedésekben, botlásokban, következetlenségekben ugyan gazdag. Az első pályázat föltételei a Szent György-térnek Sikló fölötti részét jelölték meg az emlék helyének. Akkoriban a miniszterelnöki palotát is készek voltak lehordatni az emlék kedvéért! Utóbb, konzervativabb államférfiak, elszörnyedtek ettől a vandál szándéktól, mely a Várat egyik legbecsesebb müemlékétől akarta megfosztani és odébb, majd még odébb tolták az emlékmü helyét. Az utolsóelőtti pályázat föltételei szerint az emléket a Vöröskereszt és a hadtestparancsnokság épülete közé kellett tervezni. Nevezetes, hogy mindaddig senki sem tett szót az ellen, hogy az emlék a Várba kerüljön. Azok is, a kik az első kiirás alkalmával még idegenkedtek a kijelölt helytől, utóbb mind megbarátkoztak a Várral. A mignem az utolsóelőtti pályázatkor két külföldi szakértő egyszerre csak ki nem jelentette, hogy a Vár nem alkalmas helye Erzsébet királyné emlékének. A szoborbizottság csodálatos tanulékonysággal belátta a külföldiek igazát, és félakkora határozottsággal, mint tanulékonysággal, a tervező müvészekre bizta ebben a legutóbbi pályázatban, hogy hova állitsák müveiket.

Az történt, a mi előre látható volt: ki az egyik helyre, ki a másikra pályázott, ki pedig mind a kettőre. Az erők megoszlottak, az erők szétforgácsolódtak, és a pályabirák számára elveszett az áttekintés lehetősége. A pályabiróság az első számu első dijjal olyan pályamunkát tüntetett ki, a mely a Városligetbe készült. A harmadik első dijat viszont olyan müvészeknek adta, kik müvöket a Vár fokára tervezték. Már most melyik a különb a kettő között? Erre a fogas kérdésre a jury nem válaszolt. Azt kellett volna felelnie, hogy a maga helyén mind a kettő a legkülönb. De akkor hogyan lehessen eldönteni a kivitel kérdését? Melyik kerüljön kettejük közül megvalósitásra? Erre a kérdésre sem felelt a jury.

Vagyis negyedszer gyüjtötték össze óriási erőfeszitésre az ország valamennyi épitő- és szobrászmüvészét, s végül nekivitték őket a falnak. Ha volt valaha pályázati föltételeket megfogalmazó bizottság, a mely nem értett dolgához, ez a mi bizottságunk az. Alig fogható meg, hogy külföldi müvészek olyan labilis és képtelen föltételek alapján hogyan vállalkozhattak az itélkezésre.

S az eset annál sajnálatosabb, mert még soha a mi müvészeink akkora erővel és olyan komolysággal müvészi feladatnak neki nem indultak. És nem emlékszünk magyar pályázatra, melynek szinvonala olyan magas lett volna, mint ezé. A szertelenkedés kora, ugy látszik, teljesen elmult. Legnyugtalanabb képzeletü épitőmüvészeink is meghiggadtak és nyugalomba foglalták erejüket. Bizonyára a kor irányának sodrába kerültek, mely a klasszicizmus törekvései felé igyekszik. Az egyensuly, a harmóniás arányok kora felé közeledünk, s java épitészeink megtanultak tömeget látni és tömegekkel gondolkozni. Még nemrég is ritka jelenség volt itthon az ilyen törekvés. Még nemrégen is csak felületet láttak épitészeink, és minden gondjuk a felületnek kicsinositása volt.

Nem véletlenség, hogy a pályázat épitészeti részével kezdjük ismertetésünket. A pályázaton az épitészet dominál, még pedig nemcsak a Várba szánt munkákon, — ott magától értetődnék — hanem a Városligetbe tervezetteken is. Ebben talán már tulzás is van. Mert ha a várbeli emlék feladata egyben városrendezési probléma is (a Várhegyet kell »megoldani«, azaz lépcsők, utak segitségével összeépiteni a várossal, a melyből félig megközelithetetlenül mered most föl, mint sziklasziget a tengerből), a Városliget virágágyas, pázsitos és facsoportos környezete nem okvetetlenül kivánja meg az épitészeti tömegeket: az oszlopokat, kupolákat és egyebeket. Viszont természetes, hogy a három milliós szoboralap tudata nagy ösztökélője volt az épitőmüvészek képzeletének.

A harminczöt pályamü közül első markolásra az első csoportba sorozott öt munkát ragadjuk ki. A többiről legközelebb mondjuk majd el véleményünket.

Első helyre a jury Telcs Ede, Györgyi Géza és Bánffy Miklós gróf közös tervét tette, még pedig a kettő közül azt, melyet a Városliget köröndjére szántak. A két pályamunka között szerintünk is az a különbik. A várbeli terv alaprajza téglaalaku négyszög, melyet egyik végén apsis-szerü kerek fülke zár le. A négyszöget oszlopsoros nyitott árkád járja körül, sőt a fülke falát is megkerüli. A fülkét középütt kettémetszett kupola — félkupola — tetőzi be, s alatta helyezte el a szobrász a királyné álló alakját. A tervnek, szerintünk, az a főhibája, hogy nincsen igazi tömeghatása, nem uralkodik a hegyen, hanem valósággal meglapul oldalán. Az épület főtengelye tudniillik párhuzamos a hegyével. Ennélfogva a tömegnek nincsen dominánó iránya, olyan, mely a nézö szemét megfogja. Az épület részleteiben vannak finomságok, de

A verduni csata.

A franczia vezérkar jelentése.

A *cs. kir. sajtóhadiszállásról* jelentik:

Junius 28., délután 3 óra. Lassignytől délre a németek az éj folyamán többször rajtaütést kiséreltek meg kisebb franczia őrségek ellen, de mindannyiszor kudarczot vallottak. A Champagneban egy erős felderitő osztag meg akarta közeliteni a franczia vonalakat a St. Hilaire le Grand és St. Souplet közötti országut irányában, de tüzeléssel szétjelszórtuk. A Maas balpartján tüzérségi harcz Avocourtnál és Chattancourtnál, csatározások kézigránátokkal a 304-es és a Mort Homme-magaslatnál. A jobbparton 3 órakor a 321-es magaslattól északkeletre kézigránáttal visszavertünk egy ellentámadást. Zárótüzeléssel feltartóztattuk Fleury, Vaux-erdő és Chapitre elleni ellentámadásokat. Thiaumont előtt éjjel élénk harcz volt. A helyzet változatlan.

Éjjel 11 óra. Élénk tüzérségi előkészités után a németeknek sikerült a tahurei kiugró szögletben lévő néhány kis őrállásunkba behatolni, de ellentámadással nyomban ismét elüztük őket. A Maas balpartján a németek nehéz ütegekkel egyre bombázzák az Avocourt—Chattancourt szakaszt. A 304-es magaslaton német támadási előkészületeket jeleztek; ezeket tüzérségi tüzeléssel meghiusitottuk. A jobbparton, a 321. magaslattól északra és a Thiaumont-erőd felé vezető uton kézigránátharczban némileg előbbre jutottunk.

A belga harczvonalon nyugalom volt.

Angol jelentés. Tegnap több helyütt rajtaütöttünk a német árkokon. Tüzeléssel veszteségeket okoztunk az ellenségnek, 46 foglyot ejtettünk, 2 gépfegyvert zsákmányoltunk, két ellenséges aknajáratot elpusztitottunk. A mi veszteségünk két sebesült.

Tizenhat éves franczia Verdun előtt.

Strassburg, junius 29. *(Saját tudósitónk távirata.)* Ingbertből a napokban egy külön vonat jött, a mely négyszázötven hadifoglyot hozott Verdun alól. A foglyok között egész fiatal tizenhat éves gyerekek tuczatszám vannak. Egyikük, a ki jól beszél németül, elmondotta, hogy 800 kortársával együtt nyolcz nap előtt került a verduni frontra. A nyolczszáz közül már csak hatvan él. E gyerekek, mikor az első gránát lecsapott közöttük, rémülten elhajigálták fegyvereiket. Nagyon boldogok, hogy a verduni pokolból megmenekültek.

A németek uralkodó állásai.

Basel, junius 29. *(Saját tudósitónk távirata.)* A *Gaulois* irja: A thiaumonti szakaszon és Fleurynél a németek vannak fölényben a douaumonti fensikon, a Louvemont-hegységben és a hardaumonti erdőségnél felállitott ütegeik révén. A birtokukban levő vauxi szakadék könnyü lehetőséget ad nekik arra, hogy ujabb és ujabb seregtömegeket ontsanak az állásaink ellen és e csapatokat nem érhetik az ütegeink lövedékei.

Verdun sorsa.

Lugano, junius 29. *(Saját tudósitónk távirata.)* A *Corriere della Sera* nagy feltünést keltett czikkben foglalkozik a verduni helyzettel. A lap beismeri, hogy a németeknek az utolsó napokban tett előrehaladása sokkal jelentősebb, semmint az eddigi lassu előnyomulás alapján gondolni lehetett volna. Nem lehet megmosolyogni azt a lehetőséget, hogy az erőd rövidesen elesik. A tényerés már azért is nagy sulylyal esik a mérlegbe, mert az ellenség nagyot közeledett a városhoz. A németek szinte egy ugrással jutottak Fleurybe, mert néhány nap alatt két kilométeres utat tettek meg. Nem kétséges többé, hogy a Souville-erőd és a Froid Terre közé akarják beékelni magukat. E két álláson azonban a franczia védősereg bizonyára a legelkeseredettebben védekezik majd. Annyi máris bizonyos, hogy az ellenség dühös támadásait nem tudja tovább fokozni, de a németek mégis meglepetést hoztak és hihetetlen erejü támadással vetették magukat előre. Mit remélhetünk szemben az ilyen titáni küzdelemmel? Meddig folytatható az ilyen erőfeszités? Semmi kétség benne, hogy a németek el akarják foglalni Verdunt. Szörnyü áldozatokat hoznak, noha tudják, hogy Verdun elveszitette egykori katonai értékét. A németek szemében azonban az erődnek nagy morális értéke van és a katonai kritikusok semmi szépitő kisérlete nem tudja meggyőzni a franczia népet arról, hogy a vár eleste nem kiheverhetetlen sulyos csapás. Az elmaradhatatlan végérvényes győzelemben még nincs okunk kételkedni, de bizonynyal jobb lett volna ilyen keserü pirulák nélkül eljutni oda.

Ugyancsak szkeptikus a *Secolo* párisi tudósitójának jelentése. A lap őrültségnek mondaná letagadni a helyzet komolyságát. Néhány nap óta a német offenziva oly hatalmas erővel tör előre, mint soha ebben a háboruban még. Rengeteg minden fajta kaliberü ágyu ontja tüzét a franczia állásokra. Minden emberi képzeletet felülmul az a pokol, a mely a harminczkilencz órás harcz alatt a 321-es magaslatra zudult. A németek előreugrását még nem lehet pontosan megállapitani, a harcz még dul, de az a terület már igen kicsi, a mely a németeket Verdun fő védelmi vonalától elválasztja. A francziák csodálatraméltó hősiességgel küzdenek, de sajna az állásaik gyengék és folyóval a hátában a védekezőnek mindig sulyos feladata van. Azonban ne kételkedjünk benne, hogy az angol offenziva, a melynek a napja egyszer mégis felvirrad, megmentheti a helyzetet.

A nyugati harcztér.

A lét vagy nemlét kérdése Britanniában.

Rotterdam, junius 29. *(Saját tudósitónk távirata.)* A »Manchester Guardian« irja: **Az entente-hatalmak állitólagos offenzivája küszöbön áll. Az eljövendő harczokban a brit világhatalom létéről vagy nemlétéről, vagyis a döntésről lesz szó.**

Az ir kérdés bonyodalmai.

Rotterdam, junius 28. A *Nieuve Courant* jelenti *Londonból:* A felsőházban *Selborne* gróf nyilatkozott visszalépésének okairól. Kifejtette, hogy Lloyd-Georgenak kénytelen-kelletlen nagy cselekvési szabadságot adtak, de mégsem tekintették őt a kormány meghatalmazottjának. Ő maga csak a pünkösdi szünet alatt tudta meg, hogy a homerule-törvény azzal a módositással, hogy a hat protestáns grófságot kizárják, már a háboru alatt volna megvalósitandó. Mihelyt erről a tervről értesült, azonnal közölte Asquith miniszterelnökkel, hogy ezért felelősséget nem vállal és beadja lemondását. A maga részéről hajlandó a háboru után mindjárt közremüködni az ir kérdés rendezésén, de nem tartja sem érthetőnek, sem tanácsosnak, hogy az irhoni kormányzást még a háboru alatt bevezessék. Irország a komoly izgalom állapotában van. A háboru folyamán való alkotmánymódositás azonban veszedelmesebb, mint bármely más lehetőség, a mely a kormány rendelkezésére állott.

Az ir unionisták tegnap tanácskoztak Asquithtal és Lloyd-George-zsal és kifejtették felfogásukat a helyzetről. Az unionista gyülést a jövő hét elejéig elhalasztották, a miben a *Times* a helyzet kétségtelen javulását látja.

---

a hiba is sok. Kevés az értelme például az apsist megkerülő áttört árkádrésznek és kellemetlen hatásu az erőszakosan elmetszett félkupola. Az épület főarányai sem kedvezők.

A Telcs—Györgyi—Bánffy-csoport városligeti terve egészen más elrendezésü: köralaku korinthoszi rendü oszlopsor, melyet a szokásos architrav, friz és párkány koronáz meg. A kör közepén ül alacsonyan a királyné alakja. Ez a terv artisztikus elgondolásu, részleteiben sok a finomság, de félő, hogy nagyban nem lesz monumentális hatásu. Ahhoz kissé testetlen, tulságosan finomak részeinek arányai. Félő továbbá, hogy a rengeteg köralaku oszlopsor, fárasztó hatásu lesz egyhanguságával. A logika is nehezen barátkozik meg azzal a gondolattal, hogy az oszlopok akkora tömegének mindössze az legyen a rendeltetése, hogy körülálljon egy kicsiny arányu szobrot. Nézetünk szerint ezen a terven a szobor és épitészeti környezete között nincsen meg a kellő összefüggés. Alighanem arányhibákon mulik a dolog. Annyi bizonyos, hogy a pályázat épitészeti megoldásai között nem ez a legkülönb.

Róna József tervét tették az itélőbirák második helyre. Róna szintén a Városligetbe pályázott. Munkája köralaprajzu, kettős oszlopos, kupolás, nyilt görög templom, mely körbefutó lépcsős terraszokon áll, s melyet a lépcsők alján vizesmedence, azontul rácsos és szobrokkal diszitett alacsony márványfal vesz körül. Oszlopos épitménye emlékeztet a tivolii Sybilla-templomra, csakhogy sokkal nagyobb méretü nála, azonfelül kettősek az oszlopai és czella sincsen mögöttük. A terv igen harmóniás, semmi zavaró sincsen benne. Arányai finomak. De hijjával van ez a munka az egyéni zamatnak, annak, a mi az utánaérzést az eredetiségtől megkülönbözteti. Gondos és egyensulyos munka, de nem megragadó.

Nincsen meg benne az, a mi megvan Hikisch Rezső és Zala György tervében (a mely viszont a Várhegyre készült): a tömeggel fölényesen bánni tudás, a formaerő, a részek elrendezésének félig önkénytelen, félig öntudatos biztossága. Hikisch architekturája nagyjából ugyanaz, mint az utolsóelőtti pályázaton volt. Hatalmas épitészeti tagokkal megtetézett félkörü, nyilt kettős oszlopsor, melynek sulyos oszlopai terhet, igaz, szintén nem hordanak, de azon a terepen mégis szükségesek, hogy mint domináns tömegek álljanak ki a hegyből és messziről is magukra vonják a nézők szemét. Ez az architektura igazán monumentális, kissé talán tulságosan is az, mert tömegeivel nagyon ránehezedik a félkör belsejébe rejtett ülő szoboralakra. Másrészt a hegyet, az adott tért senki oly szépen meg nem oldotta, mint Hikisch. A lépcsők irányitása, a terraszok kiképzése, mind teljesen megérett müvészegyéniségre vall.

A monumentalitás és a formaerő tulajdonsága Lajta Béla tervében is teljes mértékben megvan. Az ő pályamunkája szintén köralaku, áttört oszlopsoros, kupolás templom, csak ugy mint Rónáé és sok más pályázóé. Csakhogy dór oszlopainak magassági és vastagsági méretei, egymástól való távolságuknak, a kupolához való viszonyuknak arányai mindigen egyéni és eredeti képzeletről beszélnek. Lajta temploma szintén köralaku terraszokon nyugszik, s a terraszokat köralaku márványfal veszi körül; ám ez a fal szervesen összetartozik a főépülettel. Összetartozik hozzáalkalmazkodó arányainál, azonfelül belülső megoldásánál fogva. Lajta ugyanis temploma köré belső tért teremtett, márványfalakat, melyeket reliefek boritanak. Ezek a reliefek — Beck Ö. Fülöp munkái — allegoriásan mutatják be a királyné élete történetét s előkészitik azt a hangulatot, a mely tragikus sorsu királynénk alakját emlékünkben körülfogja. A gipszmintán ezek a dombormüvek, sajnos, nem látszanak eléggé. De érdemes megnézni a róluk készült fényképeket. Azok is fogalmat adnak Beck térmegoldó (komponáló) tehetségéről, mélységesen eredeti képzeletéről, a relief stilusában való otthonosságáról. Rendkivüli kvalitások ezek. Beck királynéjának is kiváló tulajdonságai vannak, s bizonyos nézetekből — profilból és hátulról — különösen kedvezően hat. A fődolog azonban nem ez, hanem felfogásának stilusossága és nagyszabásusága. Igen kevés olyan Erzsébetje van a pályázatnak, a mely annyira jövendő anyagába elgondolva készült volna, mint ez, s a mely ezért is, monumentális fölfogásánál fogva is, annyira alkalmas volna a nagyban való közvetetlen kivitelre.

És ezt a munkát, ezt a szobrászt egyszerüen semmibe se vették a pályabirák!

Az embernek föl kell vetnie a kérdést, hogy hát micsodák is azok a kritériumok, a melyek alapján monumentális szobrászi feladatok megoldási terveit megitélni szabad. Talán az, hogy a kisméretü gipszminta arcza mennyire emlékeztet arra, a kit majdan ábrázolnia kell? Vagyis a portraitbeli hasonlatosság? Avagy talán az, hogy a szobrász mennyire tudja tetszetősen »előadni« tárgyát, hogy mintázó ügyessége, »kezelésének« megvesztegető szépsége mennyire tudja a dolgok lényegét nem látó közönség figyelmét megragadni? Hiszen mindez csupa laikusi kritérium! Csak a laikus nem gondol arra, hogy a gipszminta az igazi nagy szoborhoz képest nem egyéb jelzésnél, és hogy a mi olyan hasonlatos most rajta, teljesen idegenszerüvé válhatik megnagyobbitott másán. Annak idején — de azóta is hányszor! — ugyanilyen laikusi észjárással bizták meg a kivitellel, szobrász-birák is, Szécsi Antalt,

Grey — Lloyd-George ellen.

Rotterdam, junius 29. *(Saját tudósitónk távirata.)* A *Daily News* jelentése szerint *a külügyminisztérium is kifogásolja Lloyd-Georgenak az ir kérdésben tett igéreteit.*

Az entente és az amerikai munició-tilalom.

Genf, junius 29. *(Saját tudósitónk távirata.)* Párisi jelentés szerint az entente haditanácsa a legközelebbi napokban ül össze, hogy állást foglaljon az amerikai válság következtében fenyegető munició-kiviteli tilalommal szemben. Az entente-államok municiós miniszterei a konferenczián részt vesznek.

Az ententenak nincs pénze.

Hága, junius 29. *(Saját tudósitónk távirata.)* A *Daily Telegraph* jelenti: *Paish*, a nemzetgazdasági kiállitás elnöke kijelentette, hogy megoldhatatlan az a feladat, a háboru költségeire naponként öt millió fontot felhajszolni. Az értékpapirok eladásával naponként egy milliót hoznak ugyan össze, de ennek rövidesen vége lesz, miután az értékpapirok kifogynak. Figyelembe kell még venni, hogy az uj adók és a belső hadikölcsönök naponként csak másfél milliót tesznek ki, igy a napi deficzit legalább egy millió font.

Offenziva mellett, offenziva ellen.

Genf, junius 29. *(Saját tudósitónk távirata.)* *Párisból* jelentik: *Hervé* a *Victoire*-ban azt mondja, hogy egész Franczia ország lázasan vár annak megerősitésére, hogy az angol offenziva csakugyan megkezdődött. Ezuttal a nép nem birna el ujabb csalódást. Először is Verdun a legnagyobb veszélyben forog, másodszor az oroszok is fáradtaknak látszanak. Ezért hallgatni kell az olyan teoretikusoknak, mint Humbert, a kik lehetetlennek tartják az offenzivát, mióta hiányzanak a szükséges nehéz ágyuk. Ezzel szemben az angol gyalogság bebizonyithatja, hogy a némettel egyenrangu.

A *Matin* viszont ellengőzt ad. Normand fizikus vezérczikkében bizonyitani igyekszik, hogy az áttörés sikere kétséges lenne, még ha a négyes-szövetség ugyanolyan tüzérséggel rendelkezne is, mint a németeké. Meg kell várni, mig az arány kettő az egyhez lesz.

Az entente „nagy" offenzivája.

Lugano, junius 29. *(Saját tudósitónk távirata.)* A *Secolo párisi* levelezője, *Campolonghi*, *Briand* miniszterelnöknek ismert szócsöve, felvilágositást ad a szövetségesek offenzivájának jelentőségéről és méreteiről.

Az oroszok és olaszok, szerinte, győzelmesen nyomulnak előre és az angol fronton is dörögnek az ágyuk. Az entente most áll a várt akczió kezdetén és természetesnek látszik az a kérdés, vajjon az a szövetségesek által megállapitott haditervnek kivitele-e. A valóságban azonban Párisban nem beszéltek meg meghatározott tervet meghatározott időponttal, hanem csak általánosságban terveztek egy az egész közös fronton inditandó offenzivát, melynek kivitelét a szükséges előkészületektől tették függővé.

Mielőtt ezeket az előkészületeket befejezték volna, az osztrák-magyarok támadtak a Trentinóban, a németek pedig Verdunnél. Ennek következtében a szövetségesek siettették a készülődést és felbátoritva az orosz sikerektől, elhatározták, hogy támadnak és pedig jelenlegi előkészületeik keretét nem tullépve.

Igy hát nem lehet azt mondani, hogy a küszöbön álló akczió a párisi konferenczia általános határozatának kivitele és nem is egy megállapitott terv az ellenség hatalmas ellentállásának letörésére. Ehhez csak akkor lehet fogni, ha már minden előkészület befejeződött.

A mostani akczió czélja tehát, hogy minden támadás ellenére lehetőséget nyujtson előkészülni arra a haditervre, mely a szövetségeseknek meghozza a győzelmet. Ez persze nem zárja ki, hogy az akczió esetleg nagyobb méreteket öltsön, mint várható volt.

Mindent összevéve tehát szükséges, hogy mindenki bizalommal tekintsen az események elé, anélkül hogy tulzott reményeket tápláljon. Ha az eredmények tulhaladnák a várakozást, annál jobb. Ha pedig másként lenne, akkor vértezve lennének a veszedelmes elcsüggedés ellen. Közben a biztosra vehető győzelmek a szövetségeseket abba a helyzetbe fogják hozni, hogy nyugodtan tehessék előkészületeiket a nagy és végleges győzelemre. Nagy vállalkozás előtt állunk, de még nem az utolsó előtt. Győzelem áll előttünk, de még nem a béke. Ezek a megállapitások tán egyeseknek nem fognak tetszeni, de szükségesek.

Bizottság a franczia hadsereg ellenőrzésére

Páris, junius 29. Az a 97 kamarai képviselőből álló csoport, a mely ellenezte a zárt ülések végén a kormánynak adott bizalmi napirendet, 26 tagu albizottságot küldött ki a végből, hogy az törvényjavaslatot készitsen, a mely megszervezi annak a parlamenti bizottságnak müködési körét, a mely a kamarában hozott határozat értelmében a hadsereg ügyeire nézve fog állandó ellenőrzést folytatni. Ez az albizottság tegnapi ülésén elhatározta, hogy 40 tagu kamarai bizottság kiküldését fogja javasolni, a melyet lajstromos választás alapján fognak 3—3 hónapra kiküldeni. Ez a bizottság köteles lesz a kamarának zárt ülésen jelentést tenni tapasztalatairól. A kormány tartozik e bizottsági tagoknak megadni mindazon kedvezményeket és könnyitéseket, a melyek feladatuk teljesitésére szükségesek, főleg a hadseregeknél tett utazások tekintetében.

A kamara hadügyi bizottsága is tárgyalta tegnapi ülésében ennek az ellenőrzésnek kérdését, melyre nézve különböző javaslatok merültek fel.

Franczia kölcsön Norvégiában.

Krisztiánia, junius 29. Norvég, franczia és angol bankok hosszabb idő óta tárgyaltak egy 40 millió koronányi franczia kölcsönüzlet megkötéséről. A tárgyalásokat most befejezték. A kölcsönt két évre kötötték. Remélik, hogy ezzel az angol és a franczia pénznek Norvégiában szilárdabb árfolyamot biztositanak.

A perfid Albion akarta a háborut.

Berlin, junius 29. A *Norddeutsche Allgemeine Zeitung* »Anglia háborus szándékai a háboru előtt« czimmel ezt irja: A *Norddeutsche Allgemeine Zeitung* május 20-án a johannesburgi volt császári konzul egy tudósitását közölte, a mely Anglia háborus szándékait ismertette. *Townshend* egy kijelentése szerint lord *Roberts* akkoriban kinyilatkoztatta, hogy Franczia ország és Németország között biztosan háborura kerül a dolog *és hogy Anglia Franczia ország mellé fog állani. Franczia ország és Anglia az egész háborus tervet a legkisebb részletig megállapitották* és a terv szerint Anglia 120.000 embert vetett volna Lille környékére. A *Hilal* török lap képviselője *Townshend* tábornoknak Kut el Amarából való megérkezése után beszélgetést folytatott a tábornokkal, a melyet a *Hilal* junius 17-én közölt. A lap levelezője felemlitette a tábornoknak a *Norddeutsche Allgemeine Zeitung* czikkét. Az interviu ezután szószerint igy szól:

A mikor a tábornokkal közöltem a dolgot és felvilágositást kértem, egy pillanatra azt hittem, hogy határozottan tagadni fogja régebbi kijelentését. Ezt azonban egyáltalában nem tette. Gondolkozott egy perczig, majd néhány erre vonatkozó kérdést intézett hozzám és ezt mondta:

— Ki tudja, *talán megtettem az emlitett kijelentést.*

Közlésünk oly biztos forrásból ered, hogy helyessége iránt minden kétség ki van zárva. Mindenesetre nincs érdekesség nélkül, hogy azt Townshend maga is közvetlen megerősiti.

A megzsarolt Hollandia.

Amsterdam, junius 28. *(Saját tudósitónk távirata.)* Miután az angol fondorkodás az angol pénz segitségével kivitte, hogy a hollandusok nem szállitanak több burgonyát Németországnak, a *Times* most időszerünek látja, hogy kijátszsza a legközelebbi kártyát is. A lapnak egy czikke az angliai burgonyahiányról panaszkodik és azt mondja, hogy az árak a kétszeresei, sőt háromszorosai a normálisnak. Az uj burgonya meg éppen ötször annyiba kerül. A bajon csak ugy lehetne segiteni, ha az uj hollandi burgonyatermésnek háromnegyedrészét megvásárolnák. A *Times* kifejti, hogy Hollandia kényelmesen elláthatná burgonyával Angliát. Hollandia egyébként is igen sokat szállitott az angoloknak, s a hollandus parasztok szivesebben látják az angol vevőt, mint a németet.

Négy, gabonával megrakott hollandi hajó, a melyeket Downsban feltartóztattak, megérkezett Hcek van Hollandba. Anglia nyilván azért tartotta vissza a hajókat, hogy Hollandiát ezzel is rákényszeritse élelmiszer-termelése tekintélyes részének Angliába való szállitására.

Svájcz védekezése a kiéheztetés ellen.

Zürich, junius 29. *(Saját tudósitónk távirata.)* A drágaság a legutóbbi napokban a svájczi sajtóban kisért. Rendkivüli rendszabályokat készitenek elő, hogy a fenyegető éhinséget elháritsák. A kiéheztetéstől való aggodalom, a melyet a gazdasági háboru kiélesedése és a harmadik téli hadjárat okozna, ugyanolyan rendszabályok tervezésére készteti a svájczíakat, a minőket Német-

---

mert Baross Gáborjának gipszmintája rendkivül hasonlatosnak sikerült. De mi lett belőle, mikor emberfölötti méretüvé nőtt meg!

A ki ilyen kritériumokkal közelit Telcs Ede két királyné-alakja felé, az érthető, ha minden kivánságának teljesedését megleli bennök. Telcs valóban kitünő mintázó szobrász, előadása megvesztegetően szép. Munkáit mai méretükben akár változtatás nélkül ki lehetne vinni, persze nem annyira márványban (pedig nyilván arra gondolt a müvész), inkább terracottában. De háromszorosukra nagyitani őket, még pedig kőben! Ahhoz tulságosan genreszerü a felfogásuk — kivált az álló alaké — és kevéssé anyagszerü a képzésük. Akkora márványtömböt például, mint a melyből Telcs álló királynéjának háromszorosan megnagyitott alakját egy darabban ki lehetne faragni, vagy egyáltalán nem is kapni, vagy ha igen, a nemes anyagnak lebecsülése lenne akkora fölös darabot lefaragni belőle, a mekkorát a királyné uszályának anyagszerütlen képzése áldozatul kiván. De nagy stilushibái is vannak Telcs figuráinak. Az álló alak naturalisztikus formaképzésével csak kevéssé illik klasszicziszikus épitészeti környezetébe. Az ülő alakon szemmelláthatóan stilusosabb előadásra törekedett Telcs. De annyira csak a »természetet« látja szeme és annyira csak ugy tudja visszaadni a természetet, a hogyan látja, hogy a mikor stilizálni igyekszik, olyankor is legfölebb a stilus látszatáig jut el. Ülő királynéjának stilizáló szándékkal elrendezett drapériái naturalisztikus formákat takarnak el.

Zala György Erzsébetje is szemet megvesztegető szobor. Szép, kifejező és a királynéhoz hasonlitó arcz meg alak; felfogása monumentálisabb, mint Telcs alakjáé. Mindez, továbbá az előadás nagy könnyedsége és lendületessége könnyen eltereli a figyelmet arról a körülményről, hogy a királyné ülő alakja tulajdonképp szobrászilag tisztázatlan és hogy mintázatából nem derül ki világosan, milyen lesz majd, ha végleges kivitelére kerül a sor.

Az első csoportba osztott pályamüvek Erzsébet-alakjai között Róna József é a leggyöngébb. Annyira gyönge, hogy az ember kénytelen megkérdezni: ezt a pályamunkát mért nem itélték meg kétféle szempontból, mint Hikisch másik munkáját (a melynek szobrászati része Szentgyörgyi István müve), vagy Lajta tervét, vagy a következő csoportok valamennyi munkáját? Azt csak nem hihették a pályabiró urak, hogy Róna tervében a szobrászati rész fölér az épitészetihez, sőt hogy a kettő azonos értékü egység? Ha meg nem hitték, akkor a föltételek módot adtak volna arra, hogy Róna pályamunkájában is csak az épitészeti részt jutalmazzák meg, és mellőzzék belőle a szobrászatit. Meggyőződésünk szerint képtelenség ugyan egységes hatásunak föltételezett emlékmü-tervben különbséget tenni az épitészeti, meg a szobrászi megoldás között, mert a terv jó csak ugy lehet, ha a kettő kiegészíti egymást, sőt ha egyik a másiktól el sem választható; másrészt pedig kalmári, nem müvészi észjárás gondolhatott csupán arra a talán alattomban értetődő lehetőségre, hogy szükség esetén a párjuktól megfosztott épitészeket össze lehet majd párositani a párjukvesztett szobrászokkal: — de ha a föltételek módot adtak reá, s ha a jury ezzel a jogával az esetek tulnyomó részében élt is, mért nem volt alkalmazásában következetes?

Szentgyörgyi István Erzsébet-királynéját is első dijra méltatta a jury. Szentgyörgyi igen jó szobrász, alakját szépen mintázta meg, de az ő felfogása sem elég monumentális.

országban léptettek életbe, még az élelmezési diktaturát is.

A többi harctérről.

Az olasz vezérkar jelentése.

A cs. és kir. sajtóhadiszállásról jelentik:

Junius 27. Az Etsch és Brenta között üldözés közben továbbra is előrenyomultunk; az ellenség előrenyomulásunkat nagy távolságból való koncentrikus tüzérségi tüzeléssel és az uttalan terep nehezen járható pontjain magukat befészkelt és számos géppuskával felszerelt utóvédek szivós ellenállásával késleltetni igyekszik.

A Vallarsában csapataink tegnap leküzdötték a mattassoni és anghebeni erős erődítéseket és befejezték a Monte Menerle elfoglalását.

A Posina-fronton elüztük az utolsó ellenséges csapatrészeket a déli lejtő magaslatairól és a Monte Araltáról. Csapataink ezután átkeltek a folyón, megszállták Posinát és Arsierót és a völgy északi lejtőjének magaslatain megkezdték az előrenyomulást.

A Sette Communi fensikján gyalogságunk, a mely előtt merész lovassági osztagok jártak, elérte a Punta Corbin—Tresche—Conca Fondi—Cesuna vonalat Asiagótól délnyugatra.

Északkeleten áthaladtunk a Nostalon és megszálltuk a Monte Piarát, Monte Taferlét, a Kegerle-csucsot és a Cima della Settét.

A jobbszárnyon a vitéz alpinók elkeseredett harcz után elfoglalták a Cima della Caldierát és a Cima della Campanellét, az előbbitől délre.

Az álltalunk megszállt egész fronton megállapitottuk az ellenség szokásos barbárságának számos esetét. Arsierót tüz pusztitotta el, Asiago és más virágzó községek füstölgő romhalmazok. A Magna Boschi közelében, Kotlaahenben mintegy száz katonánk csupasz hulláit találtuk.

A Sugana-völgyben a helyzet változatlan. A Vonoi-völgyben elfoglaltuk a Tognola hegytömeget. A többi fronton nincs jelentős esemény.

Egy 10 repülőgépből álló légiflottánk tegnap 50 nehéz bombát dobott Calliano vasuti állomásra a Lagarina-völgyben, láthatóan a leghatásosabb eredménynyel és sértetlenül tért vissza. A légi harczban ma reggel egy osztrák repülőgépet Verona fölött lezuhanásra kényszeritettünk.

A Boselli-kormány bemutatkozása.

Zürich, junius 28. Az olasz kamara tegnap ismét összeült. *Salandra* is résztvett az ülésen. *Boselli* miniszterelnök programmbeszédében kifejtette, hogy az uj kabinet czélja mindenekelőtt az a nagy vállalkozás, a melylyel diadalra fogják vinni a nemzet és a czivilizáczió jogait. A szövetségesek közös és kölcsönös garanciája ilyen értelemben fog fennállani egészen a végleges győzelem kivivásáig. Ugyanez áll a mostani külpolitika határozott folytatására, a mely külpolitikát a parlament és az ország a legteljesebb mértékben több izben helyeselt. Az összes frontokon erőteljesen azon dolgozunk, hogy a katonai operáczionok szoros kapcsolata minél hatásosabban jusson érvényre; hasonlóképpen teljes egyetértés uralkodik a szövetségesek közt a gazdasági védelmi háboru tekintetében.

A kormány nagy gonddal és határozottsággal vezeti az ország pénzügyeit és mindent megtesz, hogy az olasz háborut és a szövetségesek háboruját támogassa.

Boselli rámutatott arra, hogy a kormány több különböző politikai irányzatot egyesit magában. Ezzel kapcsolatban kéri, hogy a belpolitikai harczok szüneteljenek, *a mig Olaszország visszaszerzi azokat a határokat, a melyeket a nyelv közössége ir elő.* A nemzeti összhangot azonban a közhatalom minden ténykedése kell hogy megszilárditsa. Az uj kormány előtt valamennyi olasz egyenlő. Azok ellenében azonban, a kik megkisérlik, hogy megrenditsék az olasz nép bizalmát, a közhatalom éber és hajlithatatlan lesz. A két kamara lelkesedéssel határozta el a háborut, most az a feladatuk, hogy a megkezdett müvet jó befejezésre vigyék. Megemlitette a sulyos szenvedéseket és áldozatokat, a melyeket az olasz nép erős fegyelemmel visel el, kifejezte a haza köszönetét az ez idő szerint ellenséges megszállás alatt lévő olasz városoknak és területeknek és végül dicsőitette hőstetteit »a nemzeti megváltás katonáinak«, a kik rohamosan nyomulnak előre.

Boselli beszéde után lelkes tüntetés volt a király mellett. *Carcano* pénzügyminiszter benyujtotta az 1916. esztendő végéig szóló költségvetést, a mivel az ülés véget ért.

Botrány a bemutatkozáson.

Zürich, junius 29. Az olasz kamara ülése után az uj kormány a szenátusban mutatkozott be, a hol Boselli miniszterelnök megismételte a kormány nyilatkozatát.

A *kamara* ezután folytatta tanácskozásait. Az első szónok Giacomo *Ferri* autonóm szocziálista volt, a kinek beszédét *zajjal és tumultussal* sokszor megszakitották. Ferri azzal kezdte, hogy erős támadást intézett a *Salandra-kabinet ellen,* a melynek bukásával az olasz fegyverek szerencsés előmenetele összetalálkozott. Salandrának az olasz hadvezetőség müködéséről való itélete után az lett volna a kötelessége, hogy bizonyos tábornokokat agyonlövessen; *Salandra és parlamenti barátai azonban csak spekulácziót üztek a hazafisággal, mialatt saját fiaikat lőtávolban tudták tartani.*

A fülsiketitő lárma közepette, a melynek folyamán *Ferri képviselő és Danieli államtitkár, a kik poharakat és egyéb tárgyakat hajigáltak egymáshoz,* tettlegességre akartak vetemedni, az elnök erős csengetéssel végre pillanatnyi csendet tudott teremteni, hogy a háznak bejelenthesse Brandolini velenczei képviselő halálát, a ki mint alhadnagy a Posina-völgyben való harczokban gránáttól találva elesett. *Boselli* miniszterelnök és néhány képviselő csatlakoztak az elnök részvétnyilvánitásához. *Ferri* ezután folytatta beszédét és tagadja, hogy az uj minisztérium nemzeti kormánynak nevezheti magát, mert abban erős népáramlatok nincsenek képviselve. E minisztérium válsága, a melyet az maga persze nyomban nem hajlandó előidézni, ennélfogva egyáltalában nem érintené az egész nemzetet. Azonkivül *az uj kormány megalakulása semmiképpen sincs összhangzásban a kamarai szavazással,* mert *Sonnino és Carcano* miniszereket, mint a Salandra-kabinet bukásának főokozóit mellőzni kellett volna. Végül kijelenti, hogy az uj kabinet egyáltalában nem lelkesiti, de a háborus szükségességek miatt megelégszik ama reményének kijelentésével, hogy a kabinet mindent el fog követni, hogy a nép legfőbb érdekeit megvalósitsa.

Moronc hadügyminiszter személyes kérdésben Ferri beszédére azt jegyzi meg, hogy az olasz hivatalos hadijelentéseket gondosan fogalmazzák meg és azokban semmiféle oly hir nincs, a melyet az ellenség hasznosithatna.

Sonnino, a kihez többen odakiáltották, vajjon nincs-e neki is személyes megjegyzése, csak fejbólintással válaszolt, majd mosolyogva intett fejével, a mikor egy képviselő azt jegyezte meg, hogy Sonnino bizonyára oly szivesen távozott volna, mint Salandra.

Agneli (radikális) az egységesség szükségét hangsulyozza.

Molina (szabadelvü) kiemeli Olaszországnak a Görögországhoz intézett ultimátumban való részvételét és azt kivánja, *hogy Görögország üritse ki Epiruszt* és hogy Olaszország vegyen aktiv részt az ázsiai Törökország és a szomszédos országok sorsának eldöntésében, mert ott a Dodekanezos birtoka és a Dalaid-vasut koncessziója Olaszország igényeit nem elégiti ki. Ezután az ülést berekesztették.

Az olasz szocziálisták és a köztársaságiak a kormány ellen.

Lugano, junius 27. *(Saját tudósitónk távirata.)* *Rómából* jelentik: Mint az olasz kamara megnyitása előtt mindig szokás, a különböző parlamenti csoportok most is gyüléseztek a Monte Citorión. Tegnap a hivatalos szocziálisták gyültek össze és elhatározták, hogy az uj minisztérium ellen a legerősebb oppoziczióba mennek. *Turatin* kivül, a ki a napirendhez szól, még Treves, Modigliani, Morgari és Zibordi vesz részt a kamarai vitában.

Ma a köztársaságiak gyülése lesz, hogy megbeszéljék Commandininak a kormányba való belépéséről kiadott nyilatkozatát.

A várható vita.

Lugano, junius 29. *(Saját tudósitónk távirata.)* Az *Avanti* jelentése szerint eddig *öt uj interpellácziót* jegyeztek be a szocziálisták.

Zürich, junius 29. *(Saját tudósitónk távirata.)* A lapok jelentik Milanóból: A kamarában eddig 50 képviselő iratkozott fel a kormánynyilatkozat feletti vitához.

A bolgár vezérkar jelentése.

Szófia, junius 29. A bolgár vezérkar junius 27-én a következő hivatalos jelentést adta ki:

A maczedóniai harczvonalon a helyzet továbbra is változatlan maradt.

A Vardar völgyében és a Belasicza hegység lejtőin mindkét részen naponként folyik a különben gyenge mérvü ágyuzás. E hó 24-én ágyutüzünk arra kényszeritette a franczíákat, hogy *a Gorni Porojtól északra levő állásaikat feladják.*

Tegnap ütegeink tüzelése a Vardar jobbpartján két ellenséges ágyut elpusztitott és egyidejüleg egy lőszerraktárban robbanást idézett elő.

Az egész harczvonal hosszában szinte óráról-órára részünkre kedvező kimenetelü járőr- és előőrsi harczok folynak.

Ellenséges repülők szakadatlanul bombázzák Karagözlü, Kirköj, Orasli, Zinelli és Genazerli falvak környékét, melyek valamennyien a Nesta alsó folyása mentén, Xanthitól délnyugatra fekszenek. A Nesta alsó folyása vidékén e hó 25-én hat ellenséges repülőt figyeltek meg. Junius 26-án egy ellenséges repülőgép eredménytelenül bombákat vetett Merzencze falura.

A bolgár trónbeszéd.

Szófia, junius 29. A szobranje második rendkivüli ülésszakát tegnap délután Radoszlavov miniszterelnök megnyitotta a király nevében felolvasott trónbeszéddel, amelynek szövege a következő:

A háboru, a melyet Bulgária nemzeti egységének megvalósitásáért folytat, ugyszintén azok az események, a melyek a katonai hadmüveletekkel kapcsolatban alakultak, lehetetlenné tették, hogy a nemzeti gyülés legutóbbi rendes ülésszakában letárgyalja és megszavazza az 1916. évi költségvetést és az ugyanez időre kért hiteleket a fölszabaditott és *örök időkre meghóditott területek számára.* Annak szüksége, hogy a most következő hat hónapra megszavaztassanak a költségvetés és a hitelek, indit arra, hogy a nemzeti gyülést második rendkivüli ülésszakra hivjam össze.

Hogy vitéz hadseregünk nagy fölszabaditó munkáját befejezhesse és értékes hóditásait az ellenséggel szemben megvédhesse, már a szobranje rendkivüli ülésszakától is meg kell hogy kapja mindazokat az eszközöket, a melyek hatalmának és életerejének fentartásához feltétlenül szükségesek.

Abban a meggyőződésben, hogy önök a haza legfelsőbb érdekeinek tudatától áthatva, a legközelebbi hat hónapra megállapitott költségvetést és az erre az időre a felszabaditott területek igazgatásához szükséges hiteleket, valamint a hadsereg szükségleteit kielégitő hiteleket megszavazzák, kérem Isten áldását az önök munkájára és a 17-ik szobranje rendkivüli ülésszakát megnyitottnak jelentem ki. Éljen Bulgária!

Szombaton kezdődik a görög leszerelés.

Amsterdam, junius 29. A *Times* jelenti *Athénből:* A franczia és az angol követ azt a tanácsot adta kormányának, hogy *engedélyezze a kölcsönt a görög kormánynak.* Az általános leszerelésre vonatkozó rendelet szombaton lép életbe.

A görög választások.

Páris, junius 28. A *Temps* jelenti Athénből: A választási kortes-hadjárat, a sajtópolémiák alapján itélve, megindult. A lemondott kormány tagjai azzal a jelszóval igyekeznek hatni a választóközönségre, hogy Venizelosz uralomra jutása a háborut jelentené, mig ők a semlegesség és a béke áldásait biztositanák a népnek.

Zymbrakokis ezredest a rendőrhatóságok központi igazgatójává nevezték ki. Zymbrakokis

ték azt, franczia ellentámadás azonban, a mely nyomban azután megindult, a németeket teljesen visszaüzte és a védműveket egészen visszafoglalta.

Julius 3. Este 11 óra. A Sommetól északra, a hol a helyzet változatlan, nem jelentenek a nap folyamáról gyalogsági vállalkozást. A Sommetól délre csapataink a mercaucourti erdőtől keletre sikereiket folytatva, ma reggel hatalmukba keritették a Chapitre-erdőt és Feuilliers falut. Tovább délre Asservillerst, a német védelmi berendezés hatalmas középpontját, megtámadtuk és fényes roham után gyalogságunk elfoglalta. Asservillerstől délre elfoglaltuk a második német állást, egészen Estrée közeléig. A délután folyamán a német második vonalon tul nyomultunk előre. Elfoglaltuk Biscourst (Feuillierstől keletre) és Ficucourt-t. Ezen a helyen az általunk elfoglalt terep eléri az 5 kilométer mélységet. Ellenséges megerősitő osztagokat, a melyeket Belloy-en-Sauterne vidékéről jelentettek és másokat Floucourttól keletre tüzérségünk tüz alá vett és szétszórt. A kezünkbe jutott hadianyagból eddig hat üteget, köztük három nehéz kaliberüt, nagy tömeg gépfegyvert és lövészárokágyut számoltunk össze. Más ütegeket, a melyek kazamaták védelme alatt állottak — közülök több Herbecourtban — még nem állapithattunk meg. A franczia csapatok által sebesületlenül ejtett foglyok száma most meghaladja a 8000-et. A Maas egyik partján sem volt gyalogsági támadás. A balparton közepes tüzérségi tevékenység, a jobbparton heves ágyuzás a Poivre hegyhát vidékén, a Thiaumont-erőd szakaszán és a damloupi üteg vidékén, a melyet az ellenség a nap folyamán nem támadott többé.

Belga jelentés. Élénk tüzérségi tevékenység a belga harczvonalon. A német állásokra Drie-Grachtennél és Streenstraatenál sikeresen zuditottunk pusztitó tüzelést. Heves kézigránátharcz a belga harczvonal déli részén.

Az angol főhadiszállás jelentése.

London, julius 3. A *főhadiszállás jelenti:* A harcz majdnem az egész arczvonalon hevesen tovább folyik. Az Ancretől fölfelé nem volt változás. Hevesen lövöldöztük Thiepvalt. La Boisellenél heves harcz folyik. Fricourttól északra állásainkat magasabb terepre vittük előre. A helyzet ezen a vidéken kecsegtető. Montaubannál a sulyos ágyuzás a németek részéről tovább tart, de ezen a ponton, ugy látszik, jól berendezkedtünk. A délen kezünkre került német foglyok száma meghaladja a négyezret. Az időjárás továbbra is kedvez vállalkozásainknak.

Julius 3. Délután 3/4 5 óra. A heves harcz egyre tart és reánk nézve kielégitő módon halad előre, különösen La Boiselle szomszédságában, a hol a német megszálló legénység maradványai megadták magukat. A harcztér más helyein további előnyöket értünk el és ujabb ellenséges védelmi müveket foglaltunk el.

Este. La Boisellenél és Thiepvaltól délre a harcz délután váltakozó sikerrel folyt tovább, általában reánk nézve előnyösen. *Ellenséges ellentámadások folytán Thiepvaltól délre egyes csapatainkat a reggel elfoglalt állások egy részéből az ellenség clüzte.* A front többi részein számos ellenséges támadást visszavertünk és az ellenségnek sulyos veszteségeket okoztunk. Egyes helyeken ismét jó darab terepet nyertünk. Sok fegyvert és hadiszert zsákmányoltunk. A foglyok száma több mint 4300-ra emelkedett. A front többi részéről nincs fontosabb jelentenivaló, kivéve, hogy *egyes helyeken a tüzérség erősen bombázta állásainkat és a front déli szakaszán megjelent ellenséges repülőgépek száma emelkedett.* Repülőink minőzáltal a legkitünőbb módon oldották meg a rájuk bizott feladatokat. Elpusztitottunk egy lekötött léggömböt, a mely lángba borulva lezuhant. Az ütközet kezdete óta az egész brit fronton összesen 15 repülőgépet vesztettünk.

Haig tábornok jelentése.

London, julius 3. Haig tábornok jelenti délutáni 2 óra 30 perczkor: Az Ancretől délre hevesen folyik a harcz. A tegnap elhódított állásokat mind tartjuk. Különösen heves volt a küzdelem Avillers és La Boiselle között. Tegnap brit csapatok benyomultak La Boiselle községbe. A község belsejében még tart a küzdelem. Avillersnél váltakozó eredménynyel harczolnak. Kora reggeli támadásunkkal elfoglaltuk az ellenséges védelmi állások egy részét. Négyszáz fogoly vonult át gyüjtőállomásainkon.

Repülőink nagyon tevékenyek voltak. Ellenséges repülőgépeket, melyek hatalmas rajokban többször kisérlettek meg támadást, csakhamar visszakergettünk. Tizenegy ellenséges repülőgépet leszállásra kényszeritettünk.

Megkésett az angol offenziva.

Berlin, julius 4. *(Saját tudósitónk távirata.)* Queri György a *Berliner Tageblatt* tudósitója jelenti: Elfogott francziák beszélik, hogy az angolok franczia segitség nélkül nem kezdették volna meg támadásukat. Különben is elkésett az angol offenziva. Miután Vaux és Douaumont a németek kezén van, nem ér már semmit az sem, ha az angolok előbbre jutnak. A lapokban nem biznak már. Legtöbb hitele a *Temps*-nak van, mely óva int az eredmények tulbecsülésétől. *Az uj angol katona sem az már, a mi a régi volt.*

Az angol tüzérség elpusztitja Franczia-országot.

Rotterdam, julius 4. *(Saját tudósitónk távirata.)* Az *angol főhadiszállásról* jelenti a *Reuter-ügynökség* haditudósitója: Végigmentem a kereken nyolcz kilométer hosszu angol fronton és ámulva győződtem meg az angol tüzérség nyilvánvaló tulerejéről. Tanuja voltam, a mint a borzalmas tüzelés néhány óra alatt teljesen elpusztitott virágzó falvakat, nagy darab földeket és a gyönyörü tájból kiáltó vadon lett. Az ágyuink füstje fehér felhőkként állandóan a földek fölött lebegett. Az ágyuk szakadatlanul dörögnek.

Hogyan pusztitják a francziák és angolok a megszállt franczia-belga területek népét.

Berlin, julius 4. A *Wolff-ügynökség* jelenti: Ellenségeink tüzérségi tüzelése és bombavetései ismét sulyos áldozatokat okoztak az általunk megszállt franczia-belga területek békés lakossága körében. A *Gazette des Ardennes* pontos adatai szerint juniusban *az ellenséges repülők saját honfitársaik közül megöltek hat férfit, hat nőt, hat gyermeket, megsebesitettek 12 férfit, 27 nőt és 13 gyermeket.* A sebesültek közül a statisztika elkészitése után egy meghalt. Igy az 1915 szeptember óta angol, franczia és belga bombázás folytán meghalt és megsebesült angolok, francziák és belgák száma *1473.*

Az angolok borzalmas vesztesége.

Hága, julius 4. Az angol frontról érkező jelentések borzalmasaknak mondják az első összecsapásokat s hozzáteszik hogy *a rohamozó angol csapatok csak a legsulyosabb veszteségek árán közeledhettek a német arczvonalhoz.* A német védelem rendkivüli szivóssága és halálmegvetése következtében el kell készülni a támadó harczok hosszabb tartamára és a harczok eddigi lefolyásából kár volna az ententenak tulságosan bizó reménységet meritenie.

A Times sok csalódásra készíti elő az angolokat.

Amsterdam, julius 4. *(Saját tudósitónk távirata.)* A *Times* katonai tudósitója, a ki ez idő szerint Párisban tartózkodik, tegnap ezt táviratozta: *Meglehetősen sok csalódásra kell elkészülnünk, mielőtt a czélt elérnők.* Ki kell emelnünk, hogy a németek halálra szánt bátorsággal verekszenek.

Telcsével, akár Zaláéval, de felfogás dolgában amazokénál is genreszerübb egy fokkal.

Ügyesen megmintázott, hatásos, bár konvenczionális beállitásu Erzsébetje nem egy van a pályázatnak. Az esetek legtöbbjében megoldatlanul hagyták a szobrászok a fődolgot: az alak szerkezeti elrendezését, és beérték a fejnek, azon is kivált az arcznak, meg a kezeknek részletes és tetszetős kidolgozásával. Azok után, a miket erre nézve előző czikkünkben elmondottunk, nem szükséges ujra kifejteni, hogy pályázaton az ilyen szemfényvesztő játéknak semmi igaz értelme. A pályázaton nem annak kell kiderülnie, hogy mennyire tud valaki valami részletet szépen és ügyesen megcsinálni, hanem annak, hogy a szobrász menynyire képes feladatát majdani méreteiben és anyagában elképzelni és megoldani. Hogy például Radnai Béla kellemesen meg tud mintázni egy másfélméteres alakot, abban senkinek sincs oka kételkednie, ki ennek a szobrászunknak jóval nagyobb méretü munkáit is ösmeri. A kérdés csak az, hogy Radnai és minden pályázó szobrász is, mennyire képes a királyné alakját ugy felfogni és nagyjából meg is mintázni, hogy stilus, még pedig épitészeti környezetéhez illő stilus legyen benne. Radnainak erről olyan kevéssé sikerült meggyőznie bennünket, mint a tehetséges Kolozsvári Szeszák Ferencznek, kinek Erzsébetje pedig félig kész állapotában is a jobbak közé tartozik, vagy Maróti Gézának, ki inkább festői, mint szobrászi észjárással, lebegő alaknak ábrázolta a királynét.

Mindezek a kifogásaink a szép tehetségü Moiret Ödön pályamüvére is ráillenek. Ülő királynéjánál jóval szerencsésebb ihlet-alkotásai apró figurinói, melyeket épületének oszlopközeiben állitott föl épitészeti disznek. Az archaikus görög müvészet hasonló motivumait pompás stilusérzéssel ismétli és váltogatja bennük.

Rubleczky Géza és Horváth Béla ülő királynéján az egyszerüség, a hatásvadászattól tartózkodás a jóleső. Egészében jelentéktelen munka, megoldva is csak a háta van jól.

Tóth István, mint az utolsóelőtti pályázaton, ezuttal is lóra ültette egyik tervén a királynét. Szépen megmintázott, becsületes és komoly munka, kiváltképpen a ló.

A jutalmazottak névsorából teljesen kimaradt ezuttal Füredi Richárd, ki pedig az emléknek minden eddigi pályázatán érdemeset alkotott, s kinek ülő királynéja, ha nem is ér föl az utolsóelőtti pályázatbelihez, van olyan munka, mint a megjutalmazottak legtöbbje. És ugyanigy Damkó József királynéja is. Bassler Adolfé meg éppen a jobban elképzeltek közé tartozik, formában sok társáénál jóval összefoglaltabb.

*

A döntés órájában nem árt még egyszer a fenekére nézni egy agyonverhetetlen jelszónak, melyet ezzel a pályázattal összefüggően unos-untalan hangoztatnak. Az Erzsébet-emlékre összegyült összeg rengeteg volta: három millió. Hát igen, három millió tulontul sok pénz egy szoborra. De nem tulságos, sőt talán nem is elég pénz, ha az emlék megalkotását összekötik annak a városrendezési problémának megoldásával, mely a feladat természetéből következik akkor, ha az emléket a Várhegyre tervezzük. Hiába minden: a Várhegyet előbb vagy utóbb az épitészet eszközeivel ugyis meg kell oldani, akár olyanképpen, a hogy azt a hegynek egy részével Schulek Frigyes cselekedte meg, akár más módon. A hegyet szervesen belé kell illeszteni a városba. A feladatnak ez a kitágitása a megdicsőült királyasszony emlékét is fokozottan szolgálná, mert hiszen nemcsak szoborban és a hozzátartozó épületben örökitené meg azt, hanem az egész hegyrészletben. Ennek a feladatnak a megvalósitásához, mindenki beláthatja, három millió nem sok pénz. Inkább kevés pénz.

Más a kérdés akkor, ha a városligeti köröndre tervezzük az emléket. Azt a kis oázist vétek s azonfelül értelmetlen dolog lenne kővel, márványnyal teleépiteni. A leggazdagabb épitészeti és szobrászi megoldásnak is ki kell ott kerülnie egy millióból. Annyira ki kell, hogy a ki ennél több pénzt akarna oda beépiteni, az müvészi tekintetben is elvétené számadását: tulterhelné épülettel és szoborral a megadott helyet.

Sokan vannak olyanok, kik a Várhegyről már csak nehéz szivvel mondanának le. Mindenféle müvészeti tekintetért is, azonfelül a Várhegy jövője miatt. Müvészeinket meg különösen izgathatja a feladat nehézsége. A Várhegyre jól rátervezni az emléket, valóban nem könnyü dolog. De arra való tehetséggel bizonyosan meg lehet. És olyan tehetségünk — ez a pályázat is megmutatta — nem együnk van. Külföldi szakértők pedig, kivált olyan, ki mindössze néhány napra vetődött hozzánk és annak is kétharmadrészét társadalmi érintkezésre forditotta, nem illetékesek annak a sok részü kérdésnek eldöntésére, hogy az Erzsébet-emlék elhelyezésére alkalmas hely-e a Várhegy, vagy nem. Járt itt már olyan külföldi szakértő is, a ki szerint alkalmas volt. Ezt a kérdést külföldi szakértők nélkül minmagunknak kell eldöntenünk.

keleti harczvonalra már eltoltuk, akkor megindította a hetedik offenzivát, mely eddig semmi eredményt el nem ért, csak azt, a mit a többi elődje: vereséget és veszteséget. Az elmult négy nap nekünk dicsőséget és győzelmet hozott, a többi is, reméljük, azt fog hozni.

Déltirolban az olaszok hiábavaló előretörései ma is, ugy mint eddig, mind meghiusultak.

*

A nyugati arczvonal eseményeinek részletezését azzal kell kezdenünk, hogy a német nagyvezérkar egyszer megint szükségesnek tartotta a franczia hivatalos jelentés megczáfolását. Nem foglalkozik helyreigazitásokkal, — irta egyszer — de most, midőn a fran-

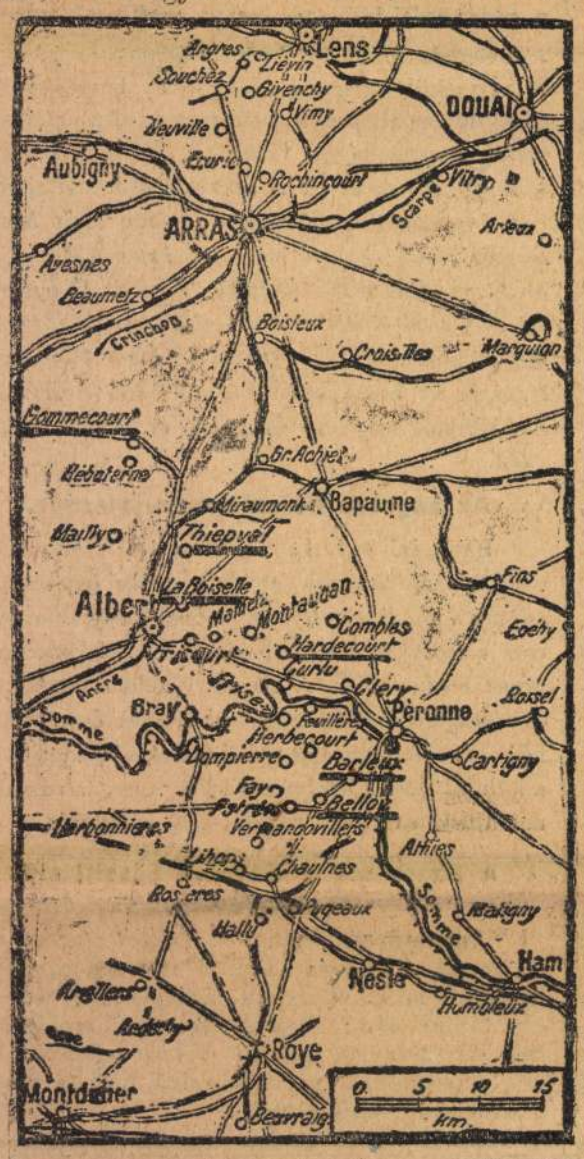

cziák támadásaik sikereit minden alap nélkül az égig emelik, érthető, hogy a németek ezt helyreigazitják. Szükségtelen ugyan a németeknek czáfolni, mert a német jelentések multja biztositékot nyujt a jelenre és a jövőre egyaránt.

Az angol-franczia támadás ma is teljes erejével tart. A harczok központja a Somme mindkét partja, a támadások megismétlődtek, a Thiepval—La Boiselle és a Barleux—Belloy vonal ellen. A támadásban rendkivül nagy tömegek vettek részt, de a németek tüzérségi és gyalogsági tüze igen nagy veszteséget idézett elő és az ellenséget mindenütt visszaverte. Hardecourt faluért, a Sommetól **északra**, a hová a francziák behatoltak, elkeseredetten folyt a harcz, mig végre a németeknek ott is sikerült a francziákat visszavetni.

A Maastól keletre a francziák megkisérelték a damloupi üteg visszaszerzését; a németek minden támadást simán visszavertek.

A francziák jelentették, hogy a Thiaumont erődöt és a damloupi üteget visszafoglalták, — mindkettő szilárdan a németek kezében van, tehát a franczia jelentés hamis, éppen ugy mint a Somme folyónál ejtett foglyoknak száma is koholt.

A nyugati arczvonal különböző pontjain helyi jelentőségü, kisebb előretörések voltak. A németek sikeres légi harczai ma ismét kilencz ellenséges gépet kényszeritettek leszállásra, a mivel a három nap óta harczképtelenné tett ellenséges gépek száma harminczkettőre emelkedett, a németek pedig egy gépet sem vesztettek.

Az egyesitett angol-franczia offenziva a nagy tömegekben megindított támadás harmadik napján rendkivül nagy emberáldozat mellett semmi eredményt nem tudott kicsikarni a vitézül védekező németektől. Lehetetlen valamely nagyobb akcziónál, mint ez is, minden pontot tartani, mert az ellenség, a támadó, ott veti be sokszoros tulerejét, a hol akarja, de nem eredmény az, a mit a támadó elért. A németek eddigi sikeres harczai feljogositanak arra a reményre, hogy tovább is fel fogják tartóztatni az entente minden erejét megfeszitő offenziváját.

Az angol-franczia offenziva.

A Sommenál megindult a németek ellentámadása.

Berlin, julius 4. *(Saját tudósitónk távirata.)* **A Berliner Tageblatt-nak jelentik a nyugati főhadiszállásról: Az ellenség már megérezhette a németek ellentámadását és a Sommetól északra vivott harczok a tervszerü gyors előretörés kilátásait lényegesen megzavarták.**

A franczia vezérkar jelentése.

Julius 3. Délután 3 óra. A Sommetól északra a németek éjszaka nem tettek kisérletet arra, hogy a francziák által elfoglalt és berendezett állások ellen menjenek. A Sommetől délre a harcz tovább folyt. Több mint öt kilométer széles arczvonalon elfoglalták Meraucourttól északra a német állás mindkét vonalát, majd magát a falut is és eljutottak Asservillers falu szegélyéig. A két állás között fényes harczokban elfoglalták a védelemre berendezett Herbecourt falut és tovább délre vonultak Asservillers ellen, a melynek északi és délkeleti szegélye kezükre jutott. Estrée falutól északra és Estrée és Asservillers között a francziák komoly előhaladást tettek. A harcz folyamán további foglyokat ejtettek és nehéz ágyukat zsákmányoltak, a melyeknek száma még nincs megállapitva. Julius 1-én a francziák a támadási fronton valamivel többet 39 német zászlóaljnál állapitottak meg. Foglyok vallomásai szerint ezekből 31 teljesen felbomlott, mert jelentékeny veszteségeket szenvedett. A francziák által ejtett foglyok többsége igen fiatal. Vallomásaikból kitünik, hogy a franczia tüzérség előkészitő tüzelése rendkivül hatásos volt. Nemcsak a védelmi berendezéseket semmisitette meg, hanem elpusztitotta az oldalsó és hátsó összeköttetéseket, akadályozta az élelmiszerpótlást és lehetetlenné tette a parancsok eljuttatását. A *julius elsejei támadás* folyamán a *franczia repülők* urai voltak az arczvonalnak. Csak kilencz német repülőgép mutatkozott, de egyik sem repülte át a franczia vonalakat. Az egyiket elpusztitottuk. Két német kötött léghajót felgyujtottunk. Az *Avretől délre* Bancourt és Bois des Loges vidékén franczia felderitő osztagok benyomultak német árkokba és kézigránátokkal megtisztitották azokat. Lassigny vidékén a Verlot-erdő közelében sikerült egy rajtaütés egy német árok ellen. Egy másik franczia őrjárat Prunaynál foglyokat ejtett és egy géppfegyvert zsákmányolt. A *Maas balpartján* az éjszaka aránylag nyugodtan telt el, eltekintve a 304-es magaslattól nyugatra ellenünk intézett tüzérségi tüzeléstől. *A Maas jobbpartján a németek reggel heves tüzérségi előkészités után támadást intéztek Damloup erőd ellen és katalmukba keritet-*

Erzsébet királyné emlékének pályázata.

(Befejező közlemény.)

Irta **Elek Artur.**

Az épitészek közül érdekes uj ötletet vetett föl Györgyi Dénes. Négyszögalaprajzu, egyik oldalán nyitott oszlopcsarnokát a Várba tervezte a pályázati föltételekben megjelölt helyre. Ugyanakkor azonban alternativ megoldást is készitett az emlék elhelyezésére. Ezen az utóbbi tervén az emléket a miniszterelnöki palota és a mainak helyére épitendő, de odább tolt hadtestparancsnoksági épület közé állitotta. A Várhegy kérdéses részének silhouettejét szépen megoldja ez a terv, a tömegek elrendezése is kedvező hatásu rajta, végre pedig a várhegyi lejtő utainak szimmetriásabb elrendezését is lehetővé teszi. A helyszinrajzi megoldás a tervnek legértékesebb része. Maga az épitmény, a hosszukás oszlopsoros négyszög, nem alkalmazkodik eléggé a hegy alakjához; tulságosan kiáll belőle, a mi megvalósitását csak feltöltéssel teszi lehetővé, az pedig erőszakosság lenne a hegy tömege ellen. Az oszlopsorok mértéktelen kiugrása különben is fölöslegesnek látszik, mert az udvar, mely belülről a királyné szobrának elhelyezésére képződik, igy tulságosan tágas lesz, a szobor elvész benne. Mindent összevéve, azért ez az épitészeti terv a jól megkonczipiáltak közé tartozik és azoknak az igen keveseknek egyike, melyek ujat tudtak mondani.

Nagyban való elrendezésével eredeti hatásu Málnai Béla terve. A városligeti köröndbe készült, de nem nagyon számolt a körönd köralakjával. Tervének alaprajza hosszu négyszög (tulontul hosszu!), a melyet utakkal, lépcsőkkel megszakitott árkádok járnak körül! A királyné alacsony kőbaldachin alatt ül, mögötte egy klasszikus emlékekből született épitmény, az athéni Lysikrates-emléknek arányban egyénien módositott, áttört oszlopos mása. Igen finom munka, kár hogy tömege mellett eltörpül a fődolog, az egész épitmény ürügye: a királyné és tabernaculuma. Sajnálni való, hogy ezen a szép terven, a melyet afféle szent bereknek képzelt el müvésze, majd minden, a mi épitészet, csak jelzés. Térdiszpoziczió dolgában igy is a pályázat legfinomabb munkái közé tartozik, noha a pályabiróság csak harmadik dijat juttatott neki.

Maróti Géza szokása szerint nagy apparátussal vonult föl. Két tervet készitett, melyek azonban főelveikre nézve megegyeznek és csak részleteik tekintetében különböznek egymástól. A kettő közül nekünk a dijas terv a szimpatiásabbik. Az az egyszerübbik, elliptikus oszlopokon álló lapos kupolás templom. Az épitmény kissé nyomott, oszlopai tulságosan zömökek (elliptikus alakjuk kedvezőtlen hatásu), egyébként azonban erő érzik benne.

Lechner Jenő rengeteg négyszögü oszlopsoros megoldásáról elmondható, hogy ok, czél, szükség nélkül állit lábra egész hegynyi kőtömeget, hogy elveszszen benne az ürügy: a királyné szobra.

Greff Lajos várhegyi tervét is teljesen elhibázott épitészeti gondolat sugallotta. Nem egyéb az, mint lépcsőkkel és falakkal megmegszakitott kőhegy beleépitése a tulajdonképpeni hegybe. A mi épitészet rajta, az mind tulzottan nehézkes és nyers.

Külön foglalkozunk az épitmények alá, vagy közé tervezett Erzsébet-szobrokkal. Van közöttük néhány figyelemreméltó, és nem egy olyan, melylyel a pályabiróság méltánytalanul bánt el. Ilyen Körmendi-Frim Jenő és Kapitány József közös munkája, a mely csak negyedik dijat kapott. Igazán monumentális felfogással elgondolt koncepczió pedig. Jövendő anyagából, a kőből fejlesztették ki kompoziczióját szobrászai: tagjainak elrendezését, mozdulatait. A következetesség, melylyel a kő stilusához ragaszkodtak, kissé megmerevitette az alakot, majdnem gótikus módon szögletessé tette formáit. Királynéjuk álló alak, féllába hátravetett mozdulatu, a karok elrendezése olyan, hogy a szobor sulypontját a megvetetten álló láb oldalára viszik. A fej mozdulata is kiválóan sikerült. A szobor megnyujtott arányai azonban — bármily érdekesek is — kissé tulzottak. A nagyban való kivitel esetén az egészében amugy is kissé testetlen szobor sokat veszitene monumentális hatásából. A formák plasztikai erő hiján való képzése elárulja a ki nem fejlett müvészeket, a kik időnek előtte kaptak erejükön felül való feladatba. Erzsébetjök azonban igy is egyik legartisztikusabb eredménye a pályázatnak.

Rosszul bántak el a pályabirák Margó Edével. Erzsébetje mégis csak azok közé a kisérletek közé tartozik, melyek valami nagyobb czél felé törekedtek: nagyobbszabásu felfogás felé. A sok pompázatos mintázat között jól esik a szemnek ezen a szobron az egyszerübb formaképzés.

Pongrácz Szigfrid Erzsébetjének a szobrászok között nagy a sikere. A minek e müvész igen fejlett és megvesztegető technikája a megmagyarázója. Ülő királynéja bizonyára vetekszik a megmintázás szépsége tekintetében akár

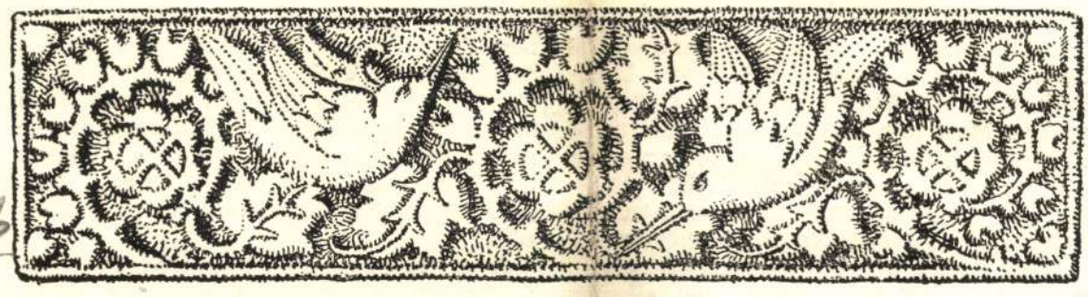

Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola Évkönyvéből. Fischer Margit rajza.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉK-SZOBRA

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉKSZOBRA

IRTA ÉBER LÁSZLÓ

Az Erzsébet királyné emlékének tervezésére immár hatodízben hirdetett pályázat egyik szellemes és tudós bírálója érdekesen fejtegette azokat az ellentéteket (antinomiákat), amelyek a pályázat körülményeiben rejlettek és a tervező művészeket, műveiket erősen befolyásolták. A világháború tragikus, a művészi tevékenységet bénító kora szerinte kétségessé teszi, vajon méltó módon ölthet-e testet a nemzet élő kegyeletéből és hálájából fakadó várakozás. A pályázati feltételek értelmében a művészek tetszésük szerint akár a budai várhegyen levő, már az utolsó pályázatok alkalmából a hadtestparancsnokság épülete és a Vörös kereszt palotája között kijelölt helyet, akár az azzal mindenféle szempontból ellentétes városligeti köröndöt választhatták az emlékmű elhelyezésére. Mily nehéz lehetett a művészeknek az elhatározás, mily nehéz a két különböző helyre tervezett pályaművek igazságos, méltányos elbírálása! Mily ellentét rejlik végül az emlékmű céljára rendelkezésre álló milliók tudatában, holott Erzsébet királyné egyénisége, történeti szerepe, egész lénye össze nem egyeztethető a nagy tömegek halmozásával, külső nagyszerűség, hivalkodó pompa kifejtésével.

Nemcsak az emlék ügyét intéző bizottságoknak, hanem a művészek nagy részének, a művészek érdekeit képviselő illetékes testületnek is óhaja volt, hogy a pályázat ne halasztassék el. Annak eredménye, mely napjaink izgalmainak közepette is oly élénken foglalkoztatja a közvéleményt, arról tesz tanuságot, hogy az emlék méltó megoldásának kísérletére művészeink legjobbjai erejük teljes megfeszítésével vállalkoztak. A kijelölt két hely jellege nagyon erősen eltér egymástól, egészen különböző művészeti megoldást követel. A várhegy maga történeti és reprezentatív jelentőségével, hangulatával, építészeti emlékeivel, az Erzsébet-emlék szűkebb helyéül kitűzött tér architektónikus környezetével, mintegy megkötöttségével egészen más művészeti követelményeket állít fel, mint a városligeti kerek tér. Itt a művészeknek nem kellett semmiféle épületre sem tekintettel lenniök, csak a térnek, illetőleg kertnek a városliget egészébe szervesen beilleszkedő szerepe, annak idoma, az itt igen élénk közlekedés igényei és főleg a növényi környezet azok a szempontok, amelyek a művészi megoldás módját befolyásolták. Az eddigi pályázatok, kísérletek alapján általános az a nézet, hogy fönn a várban, a szomszédos nagy épületek között csak az építészeti kiképzés minél erősebb eszközei révén érvényesülhet az egész emlék, ha a művész egyáltalán versenyre akar kelni a környezettel. Másrészt a királyné szobrának a közelről való nézésre számított, intim hatásúnak kell lennie. A városligetben az emléknek csak a kerti növényzet szolgál keretül és egyszersmind pompás alkalmul arra, hogy a művész alkotását mintegy korlátlan szabadsággal helyezhesse el, sőt maga teremthessen oly környezetet, amely műve hatásának a legjobban megfelel. Míg a várban az emlékmű tervezésével a fölvezető utak, lépcsők rendezésének feladata áll szerves kapcsolatban, a városligetben a kertművészet szegődik társul az építészethez és szobrászathoz. Más művészeti föltételek érvényesülnek itt és amott. Ideális szempontból mindkét helynek megvan a maga sajátos előnye a másik fölött: érett mű és igazságos megítélés csakis a királyné lényének s az erről való képzetünknek megfelelő alakításból és a genius loci helyes fölismeréséből fakadhat.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉK-SZOBRA

A pályázók túlnyomó része a városligeti körteret választotta és mellőzte azt a várbeli helyet, amely a korábbi pályázatok, kísérletek eredményeképpen pontosan meg volt szabva. Most már nem foglalkozhatunk azzal a kérdéssel, helyes volt-e a várhegyen, a sikló és a Vörös kereszt palotája közt kínálkozó és ajánlott helyek közül éppen a katonai építészeti igazgatóság és a hadtestparancsnoksági épület négyszögéből kiugró szárny, valamint a gróf Lónyay-villa által elfoglalt teret kiválasztani, holott az — nézetünk szerint — más helyeknél kevésbbé alkalmas és elhelyezésénél, a látási körülményeknél fogva a kielégítő megoldás éppen nem lehetetlen ugyan, de nehéz és — éppen a mostani pályázat tanusága szerint — az emlékmű egységességére káros befolyást gyakorol.

Tudomásunk szerint éppen a művészek köréből, egyesületéből hangoztatott óhajoknak engedett az emlékbizottság, midőn a több oldalról rossznak, sőt éppenséggel megoldhatatlannak mondott várbeli hely mellett a városligeti körteret is kijelölte. A pályázati hirdetmény azt is hangsúlyozta, hogy „a kitűzött feladat megoldásának nem feltétele, hogy a rendelkezésre álló egész összeg felhasználtassék". Ez főleg a városligeti hely megoldására vonatkozhatott, ahol a helyzet következtében sem oly jelentékeny tereprendezési munkák és alépítmények, sem oly nagyszabású architektónikus kiképzések nem szükségesek mint a várban.

Sok félreértésre adott és ad alkalmat a pályázati hirdetménynek az a természetes kikötése, hogy „a királyné szobra az időjárás viszontagságai ellen megóvandó", annak a lehetőségnek említésével, hogy a szobor csarnokba állítható. Tekintve azt az állapotot, amelyre az újabb időben felállított emlékszobraink némelyike jutott, ez az intés nem volt fölösleges, tényleg azonban az egymáshoz lényegileg hasonló pályaművek egész sorozatát idézte elő, ama tervekét, amelyek a királyné szobrát védő tető alá, illetőleg köröskörül nyílt, de fedett épületbe állítják.

Az ilyen szerkezetű pályaművek típusaképpen Róna Józsefét vizsgálhatjuk elsősorban, ami már azért is megokolt, mert az első díjak egyikében részesült. A művész a 200 méter átmérőjű körtér közepén korláttal 100 méter átmérőjű kerek területet rekeszt el. Ennek közepén 18 méter átmérőjű, oszlopos kerek csarnok emelkedik 28 méter átmérőjű lépcsőzetes alépítményen. A korlát és lépcsőzet között levő területet utak és vízmedencék szakítják meg. A kupolás csarnok oszlopainak magassága 11 méter. Az épület belsejében középen, dombormüves talapzaton emelkedik a királyné egyenesen álló, nyugodt alakja.

Róna tervében tehát a körtér mértani idomával összefüggő központi elrendezés teljes szigorúsággal, csak a szobor talapzatának ovális alaprajzával enyhítve, uralkodik. Rota in medio rotae. A köralak többszörös ismétlése mellett, annak betetőzéseképpen a nagy kiterjedésű kompozíció közepén a kupolás épület a központi függélyes tengely hangsúlyozása.

A terv keletkezését nyilván erősen befolyásolta a trianoni Temple de l'Amour. A nagyobb méreteken kívül Róna művének az a leglényegesebb, egyébiránt az épület és kivált a benne álló szobor hatására nem kedvező változtatása, hogy egyes oszlopok helyett párosakat tervezett.

Sajátságos, mennyire lenyügözte a körtér idoma, a középpont kiemelése, a szobor védelme a művészek fantáziáját. Róna pályaművén kívül még több, ugyancsak klasszicizáló, oszlopos kerek csarnokkal találkozunk. Az építészeti elrendezés többé-kevésbbé terjedelmes, az oszloprendek, részletek különbözők, a szobrászati dísz többé-kevésbbé gazdag, de a műveknek szelleme, célzata közös. Nem is egy, hanem két ilyen pályaműve van Maróti Gézának: egy téma finom változatai igen fejlett ízléssel fölépítve, dekorálva. Lajta Béla és Beck Ö. Fülöp pályaművének építészeti részében egyes túlzások, egyes építészeti tagok és díszítő motívumok arányainak szokatlan megállapítása mellett vonzó egyéni vonások csillannak föl: az ő oszlopos csarnokuk a legérdekesebb valamennyi között. Menyhért Miklós és Moiret Ödön is kupolás kerek csarnokot helyeznek a körtér közepére, illetőleg mintegy udvarba, amelyet három oldalról háromszoros oszlopcsarnok vesz körül. A legerősebben, legszigorúbban antikizálnak valamennyi közül, összhangban a szobrászati elemek archaizáló stílusával. Nem más e központi épületek jellege, szerepe akkor sem, ha a klasszikus építészet helyett középkori formákkal próbálkoznak meg a művészek, így Gerster Kálmán és Strobl Alajos, akiknek kerek csarnoka bölcs mérsékletről tanuskodik, Körmendi Frimm Jenő és Kapitány József, akik nagy tudással, sőt figyelemreméltó fantáziával fejlesztik ki gazdag, romanizáló kompozíciójukat, Vass Viktor és Wachtel Elemér, akik ugyan már túlságos sokat adnak a jóból.

Mielőtt reátérnénk a pályázó művészek és a bírálóbizottság által előnyben részesített ezen elrendezés értékének vizsgálatára, azt a pályaművet emeljük ki, amelyet a zsűri a legelső helyre tett: Telcs Ede, Györgyi Géza és gróf Bánffy Miklós városligeti tervét, amely egyébiránt ama kupolás körcsarnokokkal belső összefüggésben áll. Itt is a

kerek tér közepének kiemelése a főcél: a középpontban a királyné ülő alakja, amelyet óriási, 34 méter átmérőjű körben harminckét, igen karcsú, egyenes architrávval összekötött oszlop vesz körül. Tehát már nem a gyakorlati cél, a királyné szobrának az időjárás ellen való megvédése vezetett erre a kompozícióra, hanem a tér mértani idomával összefüggő optikai szándék. A nagy építészeti apparátus csak ennek szolgálatában áll.

A tervező művészek nyilván ki akarták küszöbölni azt a hátrányt, amely a pályázaton szereplő, szükségképpen kisebb átmérőjű körcsarnokoknál szembetűnő, hogy t. i. a szemlélő nem kap jó szempontot és túlságosan közelről kénytelen a szobrot nézni. Ezért állítják a szobrot tágas tér közepébe, úgy hogy a nagy oszlopok nem jutnak a szoborhoz oly közelségbe, mely annak hatását zavarná. Végül a világítási viszonyok is hasonlíthatatlanul kedvezőbbek itt, mint a fedett körcsarnokok esetében. Mihelyt az emlék felé közeledő átlépte az oszlopok bűvös körét, kétségkívül megkapó, sőt monumentális hatású kép tárulna eléje.

Attól félünk azonban, hogy ez a centrális elrendezés, amelynek annyi híve van és amely az alaprajzokban oly meggyőzőnek, a kis mintákban oly finomnak látszik, a valóságban elhibázott lenne. A rotunda a kerti építészetnek kedvelt formája és kivált a klasszicizmus bőven élt vele. A trianoni templomocskát már említettük. Magában Versaillesban Mansart szép, födetlen kolonnádja a leghíresebb példák egyike. De úgy ezeknek, mint általában az ily épületeknek nincsenek nagy méreteik, nincs centrális elhelyezésük, jelentőségük. Hatásuk a gazdag, sötét növényi környezet közelségén, a szigorú építészeti és változatos növényi formák egybeszövődésén alapul. A mi művészeink túlságos nagyra tervezik ezeket az építészeti műveket, monumentálissá akarják azokat fokozni, odaállítják a körtér közepére és ahelyett, hogy ennek kerti jellegét művészi eszközökkel fejlesztenék, kőtömegekkel, kövezetekkel, fölösleges és városligeti tapasztalataink szerint kellemetlen vízmedencékkel sivárrá teszik azt. Épületeiknek pedig még nagyobb méreteik ellenére sem lenne monumentális hatása: a nagy téren jelentéktelen, unalmas pavillonná törpülnének. Az intim hatás pedig, amely az emlékbizottság szeme előtt lebeghetett, midőn a városligetben keresett helyet Erzsébet királyné emléke számára, az a motívum, mely már a korábbi pályázatok alkalmából gyakran szóba került, teljesen veszendőbe megy. Arra utalunk végre, hogy — mint az említett két francia példa is mutatja — a régiek az ily kimért, szigorú szabályossággal szerkesztett rotundák közepébe mozgalmas körvonalú, minden oldalról érdekes szobrokat, csoportokat szoktak volt bölcs számítással állítani. Már a pályaművek elárulják, hogy Erzsébet királyné nyugodtan álló vagy ülő alakja e centrális elrendezés középpontján szinte tűrhetetlen hatású lenne.

Korántsem állítjuk azonban, hogy ily oszlopsorok, körcsarnokok alkalmazása a kitűzött helyen lehetetlen, de méreteiket erősen le kell szállítani és feltétlenül el kell őket mozdítani a középpontból, ahol a szökőkút magasba törő vízsugara továbbra is kellőképpen kifejezheti az egész elrendezés fő tengelyét.

Pszichológiai és optikai tényezőkön alapuló okokból az emlék — akár körcsarnok, akár más elrendezés keretében — nemcsak fokozott intimitást, hanem nagyobb jelentőséget is nyer, ha nem a tér közepén áll, hanem a kör periferiájára kerül. A Városligeti fasor és Stefánia-út közötti fő közlekedési vonal megtartásával, a körtérnek akár északi, akár déli felében, a kertművészet pompás eszközeinek kihasználásával, a szobrászat és építészet eszközeinek lehetőleg tartózkodó alkalmazásával intim bájú, amellett komoly, megkapó, a királyné emlékéhez méltó művet lehet létrehozni, valóságos Erzsébet-ligetet, ahol szerény méretek mellett is hasonlíthatatlanul jobban érvényesülne királynénk emlékszobra, mint ama kőtömegek közepette, ahova művészeink be akarnák börtönözni.

A pályázó művészek közül többen csakugyan eltértek a szigorúan központi elrendezéstől, de azért mégis inkább a körtér középső részéhez ragaszkodnak, ahelyett hogy az excentrikus elrendezés teljes előnyét kihasználnák. Többé-kevésbbé gazdag építészeti kiképzésben a félkörös kompozíció igen különféle fajtáival találkozunk, így igen finoman átgondolt építészeti formákkal Hikisch Rezső és Szentgyörgyi István tervében. Általában azonban az építészeti rész túlságosan, megokolatlanul nagyterjedelmű és a királyné szobra szinte elvész, jelentéktelenné válik, míg másrészt a kerti jelleg is többnyire elenyészik. Éppen e kerti jelleg figyelembevétele szempontjából érdemel méltánylást Foerk Ernő és Tóth István terve, ha az architektónikus formák és kivált a királyné szobrának elhelyezése nem is szerencsések.

Málnai Béla és Gárdos Aladár eredetiségre törekedve, de szinte erőszakosan hosszú négyszögű alaprajzban rendezik el a tulajdonképpeni emléket is magában rejtő nagy kompozíciót. Míg a körtér idomához való szolgai alkalmazkodás sem vezethet teljesen kielégítő eredményre, itt a helyzetnek, a közlekedés igényeinek, a környezet befolyásának elhanyagolása egyes érdekes, ízléses részletek ellenére is nagyon érezhető. Különös

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉK-SZOBRA

gondolat volt a királyné szobrát magában foglaló négyoszlopos házikót a Lysikratés-emlék nyomán szerkesztett, de közel 25 méter magas építmény elé állítani. A királyné szobrának intim hatása nem érhető el azáltal, hogy azt óriási méretű, de céltalan architektúrák árnyékába állítják, — nemcsak Málnaiék, hanem mások is. Csodálkozással, idegenkedéssel látjuk Lechner Jenő és Füredi Richárd több mint 12 méter magas oszlopsorait, amelyek mit sem hordanak, mit sem választanak el, mit sem jelentenek. Szamosi Soós Vilmos figyelemreméltó tudással és ötletességgel, sőt építészeti érzéssel igen nagy méretekben, nagy tömegekkel dolgozik. Érdekes műve más helyen tekintetbe is jöhetne, — itt a városligetben épp oly lehetetlenség, mint Kolozsvári Szeszák Ferenc nagy kompozíciója, mely mintegy az építészeti klasszicizmus és romantika egyesítését kísérti meg.

A városligeti körtérre tervezett pályaművek számával és aránylag változatos elrendezésével szemben a budai várhegyen megjelölt helyre készült tervek részben a korábbi pályázatokra nyúlnak vissza. Most is, mint már előzőleg, oly sajátosság tűnik fel, amely nagyrészt magának a hely megválasztásának tulajdonítható. A tervek többnyire két külön részre tagolódnak, a hely által megkívánt nagy architektónikus fölépítést tartalmazó külső részre és a belső, többnyire udvarszerű térre, melyen a királyné szobra van fölállítva. A két rész kapcsolata néhol nagyon is laza, úgy hogy a nézőt meglepetés fogja el, ha a följárat lépcsőin már fölhaladt és mintegy az emlék magvához jut el. Ez a meglepetés azonban bizonyos tekintetben csalódásnak is nevezhető, amennyiben a nagyszerű előkészítésnek nem felel meg a beteljesedés és utólag azt érezzük, hogy a legmonumentálisabb építészeti formák inkább csak külső okokból, a környezet hatásának leküzdése céljából választattak. Mintegy két cél követése domborodik ki: a várhegy oldalának architektónikus kiképzése és a királyné emlékének létesítése, amelyek közt nincs meg a szerves kapcsolat.

Különösen feltűnő ez az álláspont Greff Lajosnak egyébiránt érdekes művén, amely a pályázat figyelemreméltó jelenségei közé tartozik. A művész igazán nagy erővel, lendülettel, monumentális érzéssel oldotta meg az emlékmű külső felépítésének nehéz föladatát. A pályázati feltételek közül különösen a "várszerűség megtartása" kötötte le figyelmét. A följáratok bizony meredekek, kényelmetlenek, ahogy várhoz illik, amelynek ormain fenyegető lovasok vágtatnak ágaskodó paripákon. De végre fölérve a lépcsőkon, a néző egészen mást talál, mint amire előkészült, nem harcias fejedelem, hódító uralkodó, hanem Erzsébet királyné emlékével találja magát szemközt.

Györgyi Dénes és Pongrácz Siegfried érdeme, hogy noha ezt az ellentétet nem szüntették meg teljesen, tudatos művészi eszközökkel enyhítették azt, elfogadható pszichológiai átmenetet nyujtottak. Általában művüknek mind építészeti, mind szobrászati része igazi elmélyedés, finom ízlés eredménye. A hatalmas alépítményen emelkedő dór oszlopcsarnok, amelyhez aránylag igen kényelmes lépcsőkön lehet följutni, ügyesen megoldott, valóban intim hangulatú udvart rejt magában. Hikisch Rezső várbeli tervét lényegében már az utolsó Erzsébet-emlékpályázatokból ismerjük. Érett, komoly művészet terméke, ugyan kevésbbé célszerű lépcsőmegoldással, de igen hatásos, előkelő építészeti kiképzéssel. A királyné szobrát magában foglaló kompozíció azonban kissé nyugtalan, elszórt hatású és az építészet nagy formái szinte elnyomják a szobrászat tompított kifejezését. Még Györgyi Géza és gróf Bánffy Miklós építészeknek sem sikerült a föladatot minden tekintetben kielégítően megoldaniok. A királyné szobrát magában foglaló fülke voltaképpen kettészelt kupolás épület fele és sima ívezetével szinte csonka, befejezetlen hatású. Méltánylást érdemel Lechner Jenő terve. Ugyan itt sem mondott le a túlságos nagy, megokolatlan oszlopokról, de művének megvan az a tagadhatatlan előnye, hogy az építészet eszközeit takarékosan alkalmazza.

Az az érzésünk, hogy — a mostani pályázat főeredményeképpen — a helyzet teljesen kialakult, világosan előttünk áll az az út, amelyet a művészeknek az emlék megvalósításakor követniök kell. Akár a városligetbe kerül Erzsébet királyné emlékszobra, akár a várba, nem a nagy tömegek, a monumentális hatás erőszakolása útján lehet a célt elérni, hanem bölcs mérséklet, finoman megválogatott, szerény eszközök alkalmazásával. Nagyon helyes, hogy a pályázati hirdetmény „a várhegy oldala kerti jellegének" megtartására különös súlyt helyezett. Kérdés azonban, nem volna-e ez a kerti jelleg itt a várban magára a tulajdonképpeni emlékmű területére is kiterjeszthető? Az eddigi kísérletek után jogos a kérdés, sikerre vezetne-e az, ha a művész a közvetlen közelben és a háttérben emelkedő épületekkel akarna versenyezni? Különös figyelmet érdemel, hogy ebben az esetben nemcsak a legközelebbi környezetre, hanem az egész várhegy együttes képére is tekintettel kellene lennie. Tehát mintegy a várhegy architektónikus képének fejlesztéséről volna szó.

Tagadhatatlanul kiváló művészi föladat. Az eddigi tapasztalat szerint azonban ennek keretében maga a királynénak emléke csak alárendelt helyet foglalna el, szinte csak az ürügyet szolgáltatná ahhoz.

A várban kijelölt terület igen alkalmas arra, hogy ott is, kapcsolatban a hegy oldalával, kert létesüljön, amelyben ne az építészet, hanem a kertművészet elvei és eszközei jussanak szóhoz. Hagyjuk meg az építészeti környezetet olyannak, amilyen most. Igy — mutatis mutandis — helyreáll az egyensúly, az összehasonlíthatóság a két hely között. Természetes, hogy fönn a várban más elrendezésű, díszű, hangulatú kert szolgálna az emlékszobor elhelyezésére mint a városligeti körtéren. De semmi szükség sincs hivalkodó nagy épületekre, csarnokokra, oszlopsorokra. A lehető legszerényebb építészeti keretben ellenállhatatlan erővel fog érvényesülni az emlék leglényegesebb része: Erzsébet királyné szobra. Az építész munkája csak arra szorítkozzék, hogy a szobrot élvezhetővé tegye akkor is, mikor a természetes környezet, a kert díszei lehullottak.

A mostani pályázat egyik nagy eredménye az is, hogy a mellékalakok, domborművek nagy tömege, mely az előző Erzsébet-szoborpályázatokon oly nagy szerepet játszott, olykor éppenséggel bántó módon érvényesült, most — kevés kivétellel — elmaradt. A szobrászoknak fő, majdnem egyedüli gondja volt magának Erzsébet királyné alakjának plasztikai megalkotása. A hosszú sorozat igen figyelemreméltó, tanulságos változatokat, fokozatokat mutat. Vannak szobrok, amelyeken csak a külsőségek, a ruházat, a királynői dísz vallanak Erzsébetre. Olyanok is, amelyeknél a formák problemája kötötte le a művész egész figyelmét. A képmásszerűség megvetői azonban ne feledjék, hogy a nemzet az ő bájos és jóságos Erzsébet királynéjának emlékszobrát várja, nem valami elvont plasztikai ideált, ha még oly monumentális is az, ha még oly érdekesen old is meg különleges szobrászati feladatokat. Nemcsak a művészet dolgaiban járatlan nép vetné el például Beck Ö. Fülöp Erzsébetjét, amely a mi nézetünk szerint is a föladat teljes félreértését árulja el. A ruházat kérdése nem fontos, de például Moiret Ödön ülő szobra, mely különben érdekes munka, éppen a görögös ruha archaizáló képzésében merül ki. Nagy tudással, finom szobrászati érzéssel alkotta meg Telcs Ede a maga két szobrát. Erzsébet királyné álló szobra, melyet lényegében egy korábbi pályázatról már ismerünk és amely céltudatos fejlődésről tesz tanuságot, megkapó kedvességű mozdulatával, genreszerű bájával, megjelenésének gazdagságával a legjobbak közé tartozik, de a minta háromszoros nagyságában alighanem jelentéktelenné válnék. Az ülő szobor viszont motivumának kimértségével, plasztikájának gáncstalan szabatosságával, stílusának szigoruságával válik ki. Jeles szobor, de az ábrázolt nő inkább ridegen, mint uralkodói méltósággal ül trónján, inkább római császárnő, mint a mi Erzsébetünk. Mintegy Canova stílusának modern eszközökkel áthatott felélesztését látjuk benne. — Kallós Edének ülő szobra, mely a második díjak egyikében részesült, nem érdektelen ugyan, de sem plasztikai tartalma, sem egyéni kifejezése nem kielégítő. Tóth István lovon ülő Erzsébetje jól átgondolt, szépen mintázott, sőt költői hangulatú mű, mely megérdemelné, hogy ha nem is a királyné budapesti emlékének keretében, de másutt megfelelő környezetben, életnagyságban felállítsák. Körmendi Frimm Jenő leányos alakja kedves, vonzó, igénytelen tanulmány. Ugyanilyen beszámítás alá esik Rubleczky Géza és Horváth Béla ülő királynéja is. Maróti Géza érdekesen, sok festői finomsággal mintázta meg a talapzatáról leszállni készülő, lebegő királyné alakját, amely azonban a választott motívum miatt alig lehetne az emlék méltó főalakja. Kiemelendő Stróbl Alajos ülő királynéja is. A szobor, amely csak kis léptékben igen vázlatosan van mintázva, tartásának, kifejezésének méltóságával, elrendezésének gazdagságával a bírálóbizottság méltányosabb megítélését érdemelte volna meg. Szép és komoly, noha némileg színpadias megjelenésű Margó Ede szobra, mely azonban a Novák András által tervezett furcsa, egyiptomias építészet keretébe sehogysem illik bele.

Az egy vagy más szempontból figyelemreméltó művek sorozatának végére érve, azt a három Erzsébet-szobrot emeljük ki, amelyek mindegyike megérdemelné a megvalósítást. Mindhárom ülő helyzetben ábrázolja a királynét. Szentgyörgyi István rendkívüli, szinte áhítatos elmélyedéssel alkotta meg alakját, amelyet megnyerő fiatalos báj mellett a tisztaság megható kifejezése jellemez. Ilyennek szeretjük elképzelni a fiatal Erzsébetet. Plasztikai motívuma igen világos. A vázlat kellő fejlesztése, a lábszárak némileg kellemetlen elhelyezésének módosítása mellett kitünő szobor válnék belőle. Mély és maradandó benyomást kelt Pongrácz Siegfried szobra, mely jó példája annak, mint lehet a némileg antikizáló, de úgyszólván semleges ruházatot a plasztikai motívum érdekében értékesíteni. De nemcsak a szobrászi tudás, a mintázás céltudatossága, föltétlen biztonsága tünteti ki Pongrácz művét. Talán valamennyi között ez az egyedüli, mely enyhe, de mélyen gyö-

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉK-SZOBRA

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉK-SZOBRA

kerező melancholiájával megpendíti bennünk annak a tragikumnak érzését, amely Erzsébetet leginkább nemzetünkhöz fűzi. Zala György szobra méltón csatlakozik azokhoz a vázlatokhoz, amelyeket a művésztől az előző pályázatokon láttunk, sőt véleményünk szerint mostani alkotása haladást jelent a korábbiakhoz képest. Mindenesetre mélyebb, kifejezőbb amazoknál. Feje a legszerencsésebb inspiráció eredménye: ez Erzsébet a maga szépségében, szomorúságában. Jobb keze, melynek mozdulata némileg Michelangelo Pietájára emlékeztet, egyénivé, beszédessé teszi a királynői alakot. Bizton remélhetjük, hogy az a lendület, a formáknak az a dekoratív szélessége, mely kerti környezetben pompásan érvényesülne, nem veszne el akkor sem, ha a művész a kivitel esetén szigorúbban, szervesebben mintázná meg a vázlatban némileg fogyatékos formákat.

* * *

Az Erzsébet-emlék országos bizottságának döntése már nem várat sokáig magára. Nem valószínű, hogy újabb pályázatra fog kerülni a sor. Erre nincs is szükség. A szobrászat szempontjából az utolsó pályázat eredménye teljesen kielégítő, sikerrel biztató, az emlékszobor elhelyezése, környezetének kiképzése tekintetében is kimerítő, noha leginkább negatív felvilágosításokat nyertünk. Oszoljanak el a tornyosuló építészeti tömegek légvárai és Erzsébet királynénk felejthetetlen alakját állítsuk az őt megillető környezetbe. Akár a várra, akár a városligetre esik a választás, ne adjunk arra alkalmat, hogy a holt anyag mennyisége fejezze ki kegyeletünk mértékét.

Budapest, 1916 julius hó 13-án.

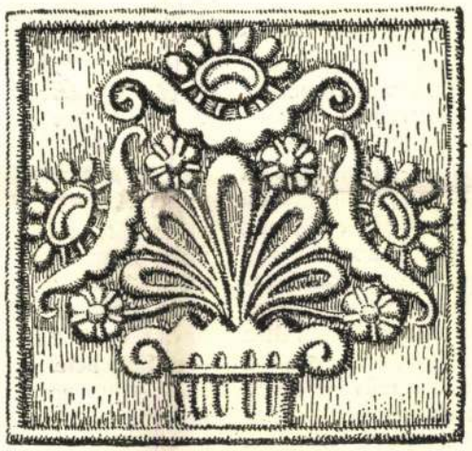

Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola Évkönyvéből. Sidwers Emma rajza.

Kapitány József, építész

6 Kapitány József: A jászberényi művelődési ház pályázati terve, 1978
6

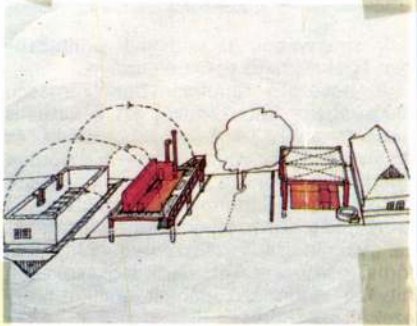

Művészet, 1982. febr. 11. old.

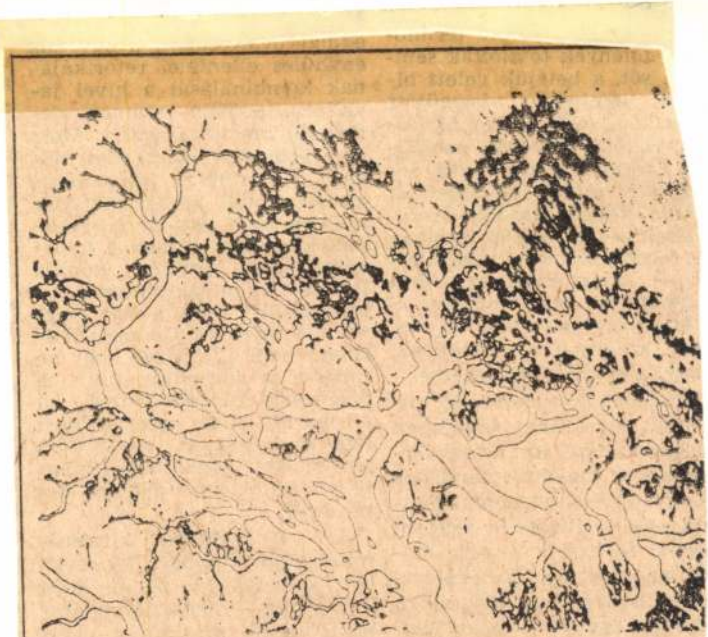

Kapitány László és Smit József fotografikája

Magyar Nemzet
1984. XII. 31.

KAPITZ MARGIT festő
Szob, 1921

Festészeti tanulmányait Berény Róbert zebegényi szabadiskolájában kezdte, majd a Főiskolán Rudnay Gyula és Elekfy Jenő növendéke volt. Több alkalommal járt olaszországi tanulmányuton. Csoportos bemutatók mellett 1963-ban és 67-ben Budapesten, 1969-ben és 71-ben Szobon jelentkezett önálló kiállitással. 1965-ben Olaszországban volt bemutatója, ugyanitt a vallonbrosai festőversenyen ezüstérmet nyert. - A nyugalmas-csendes börzsönyi falvak, s az itteni változatos természeti környezet lirai hangvételü ábrázolója.

Művészéletrajzok 1975

szítéssel, türkizekkel díszítve, agát nyelekkel. Reneszánsz stílus. Tokban. (6 kés, 6 villa és 4 kanál. 2 javított.) . . . . . 90.—

1154. ORSOS ZSEBÓRA. Ezüst tokban. Készítette: Ageron á Paris. A tokban KÁPLÁN PESTEN jelzés . . . . . 8.—

1155. VÁZA. Csiszolt ólomkristályüveg, nyílásán ezüst foglalattal . . . . . 40.—

1156. VÁZA. Csiszolt ólomkristályüveg, nyílásán ezüst foglalattal . . . . . 40.—

1157. CUKORTARTÓ TALPAS KOSÁRKA. Ezüst, áttört díszítéssel. 288 gr. Bécs, 1867 . . . . 48.—

1158. GYŰRŰ. Fehérarany, három brilliánssal. 4 gr. 90.—

1159. GYERTYATARTÓ. Ezüst. Egy pár. Bécs, 1852 40.—

1160. ÖNGYUJTÓ. Arany, 7 gr. . . . . 25.—

1161. GYERTYATARTÓ. Ezüst. Egy pár. Bécs. 1852 40.—

1162. SÓTARTÓ. Ezüst, sajtolt díszítéssel. Bécs 1856 9.—

1163. GYŰRŰ. Fehérarany, 3 brilliánssal . . . . 200.—

1164. GYERTYATARTÓ. Ezüst. Egy pár Bécs, 1852 40.—

1165. MELLKERESZT. Fehérarany, brilliánsokkal 220.—

1166. SÉTABOT. Nád, rokoko stílusú ezüst foganytyúval . . . . . 12.—

1167. FÜLBEVALÓ. Fehérarany, brilliánsokkal. Egy pár . . . . . 350.—

1174. SÓTARTÓ. Ezüst, 135 gramm. Bécs, 1858. . . 14.—
1175. GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Ezüst, csiszolt üvegtállal . . . . . 40.—
1176. SÓTARTÓ. Ezüst. Bécs, 1862. 2 darab . . . 12.—
1177. KARÓRA. Topáztokba foglalva ,arany lánccal. (Topáz része hibás.) . . . . . 150.—
1178. GYERTYATARTÓ. Ezüst. Egy pár. Bécs, 1852 40.—
1179. FÜLBEVALÓ. Fehérarany, brilliánsokkal. Egy pár . . . . . 450.—
1180. CÁPÁSPOHÁR. Ezüst. Bevésve PetrusWayda Anno 1679. Erdély. Utánzat . . . . . 120.—
1181. HOLLANDI KERESZTELŐ-KANÁL. Ezüst, domború, áttört és alakos díszítéssel. (Hibás.) 19. század . . . . . 20.—
1182. HOLLANDI KERESZTELŐ-KANÁL. Ezüst, domború, áttört és alakos díszítéssel, 19. sz. . 20.—
1183. TEAFŐZŐ. Ezüst, 2070 gr. Bécs, 1844 . . . 450.—
1184. GYERTYATARTÓ. Ezüst. Egy pár. Bécs, 1852 40.—
1185. LŐPORTARTÓ. Agyar, ezüst veretekkel . . 8.—
1186. EGYSZEMÉLYES EVŐKÉSZLET. Ezüst. Pesth, 1838. 3 darab. Tokban . . . . . 30.—
1187. GYERTYATARTÓ. Ezüst, öntött és vert díszítéssel. Szára hármas emberi alak, Szentpétervár, 1830 körül. Egy pár. 1330 gram . . . . 200.—

Kaplany Klára

textil

1924–26.

Ermisk 1930.84. l.

2699

33. Mayer J. G. (von Bremen.)

(Sz. Bremában 1813. október 28-án. † Berlinben 1886. deczember 3-án.)

A kis hamis.

A szines terítővel letakart asztalnál fürtös szőke hajú kis leány űl. Bal kezében kötést s jobbjában nyitott foliánst tart, a melyből olvasna, ha kék szemeivel a nézőre nem tekintene, ~~s~~ lábait ~~pedig~~ zsámolyra rakta. Ingvállának ujjai könyökig érnek, rövid szoknyája kék, czipője hegyes. Az asztalon pamutgombolyag fekszik. Mögötte az ablakban két virágcserép és két palaczk ~~köti le figyelmünket~~ a falon kaliczka lóg kanári madárral. Jelzése alól jobbra: »*Mayer, Bremen.*«

Vászon, méretei 44 : 34·5 cm.

1873: V. (II. 29.) — 1876: IV. 95. — 1878: V. 17. — 1880: V. 17. — 1881: V. 17. — 1891: Bej. 15. — 1892: Bej. 15. — 1893: Bej. 33. — 1894: Bej. 33. — 1895: Bej. 33. — 1896: Bej. 33. — 1897: Bej. 33. — 1898: Bej. 33.

~~Erny Mihály hagyománya 1871. — Magy. Képt. 248. — Ltsza 132.~~

179

KAPLÁR I

PINCETÁRLAT látható Kapásné Kaplár Éva, Kaplár Ferenc és Kaplár Balázs munkáiból ma délután öt órakor az Újlipótvárosi Klubgalériában (Budapest XIII., Tátra u. 20./b).

A MAIL ART – Kelet-Európa a nemzetközi hálózatban címmel kiállítás nyílik a Műcsarnokban (Budapest XIV., Hősök tere) ma este hat órakor.

AZ OROSZ KULTURÁLIS KÖZPONTBAN (Budapest VI., Andrássy út 120.) Egy nemzedék, két ország, három művész címmel Lavrant Bokotyev, Császár Lajos és Vjacseszlav Velizsanyin kiállítása nyílik meg ma este hat órakor.

Magyar Hírlap 1988. 02. 18.

hito császár lánya, *Norinomija* – előtt kaparintotta meg az aranyérmet, megelőzve a címvédő Németországot és a lillehammeri játékokon ugyancsak bronzérmet szerzett Ausztriát. Az első sorozat után még az osztrákok vezettek és Japán volt a negyedik, a folytatásban azonban Okabe és a korábban ron-

Éremtáblázat

	arany	ezüst	bronz
Oroszország	**8**	**4**	**1**
Németország	**7**	**8**	**7**
Norvégia	**5**	**7**	**4**
Kanada	**4**	**5**	**3**
Hollandia	**4**	**4**	**2**
Japán	**4**	**1**	**3**
Egyesült Áll.	**3**	**1**	**4**

láztak
korcs
tízeze
be az
nyerte
mint
meg a

AI
olimpi
met) 2
2:40.9
Schust
6. *Mas*
(magya

GY
10 000
Romme
csúcs,
3. *Rit*

KOTYOGÓ

Balhé a népért

Látod, Hütyükém, most milyen szomorúak a politikusok. Összerúgták a mosatlant és most szomorúak. Van, amelyik duzzog, van amelyik rikácsol, és van, amelyik azt mondja, hogy ő majd megmutatja! Láttad a múltkor azt a politikust, akinek reszketett a keze, a hangja, az ajka? Föl volt indulva cefetül, mert a szívén viseli a választóinak a sorsát. Mekkora vérnyomása lehetet annak a derék embernek, legalább kétszáznegyven százhússzal, képzelheted, hogy amikor hazament, hogy összeveszett a feleségével és miket vághatott a fejéhez. Mert az ilyen neurotikus ember bizony hazaviszi a munkahelyi konfliktusokat, hát még a politikaiakat!

Mert nem kisebb dolgokról van szó, Hütyükém, mint a pártügyekről! Vagy a haza ügyéről. Na, most mint tudod, a haza és a párt az tulajdonképpen egy dolog a politikában. Ugye ismerős ez neked, Hütyükém? A hazát csakis a párt mentheti meg, mert csakis a párt tudja, mit kell tenni, merre kell haladni. Láthatod, hogy e kicsiny hazának sok pártja mind egyet akar: hogy ő vezesse a hazát. Na már most, amikor egy párt már vezetgeti, akkor azon a párton belül is mindenki másként vezetné, mert mindenki jobban tudja vezetni, mint más, és ekkor elkezd a párt osztódással szaporodni. Így aztán a haza egyre hevesebben vezetődik, akár a hajó, amelyiknek összekülönböznek a kormányosai.

Az, hogy a haza gazdasága milyen helyzetben van, hogy sok a törvénytelenség, mert nincsenek meg az alapvető törvények, hogy privatizálás közben senki sem tudja mi kié, az mind mind mellékes, amikor arról van szó, hogy ki vezesse a hazát.

Nyilván, hogy a haza legjobbjai kell vezessék a hazát. És kik a haza legjobbjai, Hütyükém? A pártkorifeusok, az író-politikusok, az ügyvéd-politikusok, az orvos-politikusok, a történész-politikusok és persze a pénzügyminiszterek. Ezek bezzeg nem suszter-politikusok. Ezek fölkészült emberek. Vannak közöttük kiválóságok, akik amint tehetik, ki is válnak. Ha már nem váltak be, akkor kiválnak és újabb és újabb utakon haladnak.

Régebben ugye azt vallották, hogy egységben az erő–mára kiderült, hogy osztódásban van a nyugodt erő. Csak hát egy baj van, Hütyükém, hogy akik osztódnak, azok osztozkodnak is. S ezt a legnehezebb megtenni. Bölcs politikusaink ilyenkor elveszítik higgadtságukat és otthon is idegesen beszélnek az asszonnyal.

Míg csúnyán a fehérnéppel, addig szépen az istenadta néppel:

–Kedves nép, tisztelt nép –mondják neki –, mi türelmetlenek vagyunk, de te légy türelmes. Mi érted munkálkodunk, helyetted is türelmetlenkedünk. Küszködünk érted éjjel és nappal, nyári szünet idején a Balatonon, és bóbiskolás közepette is éretted szunyókálunk, míg a törvényeid megszületnek, éretted szunyókálunk. Fizesd szeretettel a te adódat, stoppold magad a szociális hálódat, ha lyukas, bízzál a jövőben és bízzál bennem. Mert csakis én, és csakis és csakis én tudom, hogy merre kell haladni a fényes úton, a jövő úton, az európai úton, a keresztény úton, a magyar úton. Érted, kis népem? Minden de minden érted van. Érted?

A nép pedig, Hütyükém, csak néz és azt mondja:

–Nem értem.

Pedig nem buta, csak érti a szavak kettős jelentését.

Kvári Sinkó Zoltán

Vissza! Vissza! Vissza!

Ruha István és a veszprémi vonósok

A szerdai fülledtség ellenére is megtelt az Aula. Veszprém közönsége már csak nem hagy ki egy olyan muzsikaestét, amelyen a kedvencek kedvencei közreműködnek! Jelesül a *Kováts Péter* vezette *Veszprémi Vonósegyüttes*, valamint az oly sokszor megcsodált kolozsvári hedegűművész, *Ruha István*.

Bár egy kicsit ijesztő volt, mindjárt az elején, hogy a *h-moll vonósszimfónia*, amit szerencsére már jó néhányszor hallhattunk a VV-től, ezúttal nem a zeneszerzőt, *Mendelssohnt* idézte, hanem az aula akusztikáját, de az összekeveredő hangokat a mű ismerői magukban szétválogatták.

Miért állítom ezt ennyire bizonyosan? Mert már az együttes pódium felé haladását nézőtéri vastaps kísérte, bizonyítandó, hogy a megyeszékhely publikuma szinte rajong Kovátsékért. Ugyanígy érez az öltözőből előbukkant *Ruha István* iránt: percekig nem kezdődhetett meg *Schubert* A-dúr rondójának, ennek az ugyancsak ritkán hallható műnek az előadása a köszöntő taps miatt. Amikor azután mégis megszólalt a zene, valami furcsa történt az előbb még nem éppen dicsért szocreál környezettel! Egy pillanat alatt eltűnt előlünk az üvegtető, a sarkos oszlopok meggömbölyödtek, felpuhultak és összehajoltak, hogy boltíveket formázzanak, méghozzá fából, azaz életből.

Nem azt állítom, hogy a Schubert-mű előadása abszolút tökéletes lett volna. Bizonyára akadtak benne technikai zűrök, de nem ez volt a lényeg, hanem a *varázslat*. Ahogy Ruha István immár ki tudja, hányadszor elárasztotta a teret hatalmas emberségével, szeretetével.

Bartók Béla Román népi táncok ciklusa képes volt tovább emelni a már amúgy is az elviselhetőség határát súroló hőfokot. Itt egyértelművé vált, hogy a vonósegyüttes rendkívül profi módon képes alkalmazkodni a legmostohább hangzási körülményekhez is.

A frissítő, de inkább az addigi élmények egymással történő megosztani-kibeszélni szünet után *Mozart* Esz-dúr sinfonia concertante-ját adták elő. Nem először láthattuk Ruha Istvánt brácsázni, Kovátscsal duózni, de itt most valami egészen fantasztikus jelenetek sora gazdagította az élményt. Kiderült, hogy az idősebb mester képes túlfiatalodni az ifjút. A szabadabb, a szertelenebb, a ritmusokat, a zenefeleleteket kedvesebben megadó muzsikus ezúttal a kolozsvári művész volt. Ráadásul szemmel és apró mozdulatokkal még a zenekar dirigálására is vállalkozott, ha éppen Péteren volt a szólistai szerep. Egyszerűen csüggtek egymás tekintetén a pódium művészei, rendkívül erős sugárzás rezgett fönn, de lenn, a nézőtéren is.

Ráadás nélkül természetesen nem lehet megúszni egy ilyen estét. Valószínűleg *Kreisler*-variációk bravúrszériáját adták elő nekünk az iménti Mozart-mű szólistái, hallatlan izgalommal telítve az amúgy is lelkesült, de általunk kupolásnak képzelt szépségeit továbbra is megőrző termet. A taps és a mindenkit megköszöntő virágcsokor ezúttal kevésbé tudta meghálálni a művészek nekünk szerzett élményhalmazát, mint ahogy ezt megszokhattuk.

A Kapocs Alapítvány javára rendezett hagverseny hazamenni nem akaró közönsége nevében, talán szemtelenül, talán követelőzően, de őszintén írhatjuk le: vissza!, vissza! Ha lehet, akkor már holnap!

(üs.)

Műsor férfiaknak

***Farkas Bertalan* átölelte a porszívót, rácsimpaszkodott, mintha azon lovagolna és elkezdett takarítani.**

El se hinnék, mennyi por, piszok, apró, nagyobb szennyeződés úszik a levegőben. Mármint az űrhajóban. Mert mindez még akkor történt, amikor a magyar űrhajós a gyakorlatban próbálta ki, amit hosszú hónapokig a földön, szimulált körülmények között tanult. Farkas Bertalan –aki boldog házasságban él – sokat volt család nélkül, magára hagyatva. Így került abba a rádióműsorba, amely május eleje óta minden második kedden este 10 óra után jelentkezik élő adásban.

Szigethy Emma szerkesztő és műsorvezető semmiképpen nem vádolható feminizmussal.

– Míg minden magazin, rádió- és tévéműsor csak a nőkkel foglalkozik, én a férfiaknak szeretnék segítséget nyújtani – nyilatkozta nemrég. –Tervemre az új műsorstruktúrában lehetőséget kaptam. Magam sem hittem, hogy ilyen sokan vevők lesznek rá. Telefonok, levelek reagálnak egy-egy időszerű felvetésre. Sokan jelentkeznek riportalanynak. (MTI-Press)

A kóborló művészlélek

Várpalotán született 1960-ban. Sokáig az inotai lakótelepen lakott a családjával, oda járt iskolába is. Kisvadtenyésztő szeretett volna lenni, de túljelentkezés miatt nem sikerült, más pedig nem érdekelte.

Építőipari vállalatnál dolgozik, mindig máshol az országban. Alacsony, világosbarna hajú, néhány ősz szállal. Manóval, azaz *Káplár Árpád Rudolffal* Péten otthonában találkoztam.

–A legtöbben Manónak hívják. Miért?

– Nevemet a munkatársaim ragasztották rám. A termetemmel függ össze, rám kell nézni...

–Fizikai munkát végez. Szereti csinálni?

–Tíz éve ezt csinálom: lapátolunk meg amit kell. Nincs jobb. Mindig úton vagyok, más és más városokban kell dolgozni. Vándoréletet élek. Vonz a másság, az idegen emberek, szokások megismerése. Máshol mindig szabadabban lehet élni. Jó visszajönni, de úgy vagyok, mint a tengerészek: egyik kikötőben sem szeretek időzni. Magamat sem tartom valami bizalomgerjesztőnek. Olyan tipikus eset vagyok, aki talán csak a sűrűséget és a létszámot növeli.

–Pesszimista alkat?

– Nem egészen. Inkább számítok a rosszra, így nem fogok csalódni. A felfogásom ilyen, de belül derűlátóbb vagyok.

– Jó tanuló volt?

– Közepes. Kisvadtenyésztő szerettem volna lenni. Sajnos nem sikerült. Szerettem a történelmet, irodalmat, földrajzot, testnevelést. Éneket nem.

–Mivel tölti a szabadidejét?

– Pszichológiát, történelmet olvasok. Nagyon érdekel. Legszívesebben countryfesztiválra járok. Azonkívül csavargok, az erdőt járom télen-nyáron, figyelem a természet változásait. Jó kikapcsolódni, a feszültséget levezetni, mindenkire ráférne. A természet előnye, hogy nem tud a rossz oldalára változni. Voltak kedvenc hangyabolyaim is.

–Túllépte a harmadik ikszet, de ez nem nagyon látszik.

– Ez is a termetemmel függ össze. Igaz, pár ősz szál van a hajamban, de ez örökség is. Sajnálom azokat, akik a koruk ellen harcolnak, de az sem jó, ha mindig gyereknek néznek.

–Hogyan került közel a rajzoláshoz?

–Ez egy átok rajtam. Összefirkáltam mindent, ami fehér volt, kivéve a falat. Nem voltam valami nagy tehetség. Pálcikaemberkét sem tudtam rajzolni sokáig. A bátyámtól kaptam kedvet a rajzoláshoz. Az iskolában rajz szakörre jártam, és a tanárom mindig elvitt kiállításokra. A kazincbarcikai nemzetközi gyermekrajzversenyen 1973-ban az egyik képem második helyezést ért el. Nem tudom, melyik rajz volt az, mert a tanárom küldte el.

–Mit fejeznek ki a képei?

– A hangulataimat, érzéseimet. A belső töltést vezetem le, szürrealista módon: értelmes dolgok összevisszasága vagy fordítva.

–Milyen hangulatban rajzol?

–Soha nem voltam kirobbanó formában, de a képeim mégsem letargikusak. Legtöbbször éjjel rajzolok, de amikor rágyújtok, akkor is kéznél van egy gyufásskatulya, mert a miniatűr kép is megadja a munkát.

–Milyen eszközt használ?

– Golyóstollat. Nem mindegy, hogy milyent. Egy tollat másfél hónapig próbálgatok, akkor sem biztos, hogy beválik.

–Hol vannak a képei?

–Ismerőseimnél és az őszinte kritikusomnál, a szemeteskukában. Nem tetszenek a rajzaim. Egyik sem nőtt a szívemhez. Nem vagyok megelégedve a munkámmal. Nem a nyilvános megmérettetéstől félek, mert az elismerést olyanok alkotják, akik nem tudnak rajzolni. És miért nem? Mert nem akarnak. Ez olyan, mint a bélyeggyűjtés, ezek az érzések, hangulatok az én magánügyeim.

–Sok ember keresi önmagát, hogy hogyan fejezhetné ki érzés- és gondolatvilágát. Ezt a tehetségükkel is szeretnék kamatoztatni. Hogy van ezzel? Egyáltalán: művészléleknek érzi magát?

–Annyira nem, hogy amikor egy ismerősöm lakásának ajtajára X. Y. festőművész volt kiírva, akkor két hétig tényleg mérges voltam. Ugyanúgy az én képességeimet is kétségbe lehet vonni. Egyébként a lapátolás és a rajz közül a lapát a biztosabb.

–A gyermekrajzverseny után volt kiállításon képe?

– Nem volt és nem is lesz. Egyébként sem akarok mindig az asztalnál görnyedni, a szememet rongálni.

–Családja mit szól a művészi hajlamához?

–Elnézik, úgyis tudják, hogy hiába. A véleményemet úgysem fogom megváltoztatni.

–Társ, saját család?

–Óh, korai még! Sok várost, embert meg kell még ismernem!

–Különcnek vallja magát?

–Belülről nem. Lehet, hogy kívülről úgy ítélnek meg. Néha én is úgy látom magam. Elmentem már szmokingban olyan helyre, ahová más munkásruhában ment volna.

–Házimunka, vásárlás?

–Nem nagy dolognak tartom de muszáj megcsinálni. Pénzt költeni, vásárolni nem szeretek.

–Jól érzi magát a bőrében?

–Igen. Már ki vagyok békülve magammal.

Horváth Zsoltné

Ne a bársonyszékből kukkoljunk!

Széles Gábor nyilatkozik

Míg nem voltam a Harwardon, addig hályogkovács módszerrel vezettük a céget. Ezt megtehettük, mert olyan mértékű volt a növekedés, hogy ez „belefért". Ám a bekövetkezett recesszió idején csak megfelelő, professzionális vezetéssel, pénzügyi kontrollal lehet védekezni. Sajnos a magyar vállalkozói szférára nem ez a jellemző – szögezte le munkatársunk kérdésére *Széles Gábor*, a Gyáriparosok Országos Szövetségének vezetője.

–Ha nem ez, akkor mi a jellemző a jelenlegi magyar gyárosokra, vállalkozókra?

– A tanulatlanság. Ez érthető is, hiszen hol tanulhattak volna az elmúlt évtizedekben? Be kell vallanom, nekem szerencsém volt, hogy kijutottam Amerikába és időben kellő ismeretek birtokába juthattam. S ez a Videoton talpra állításának is egyik fő titka.

–Ezek után megkerülhetetlen a kérdés: hogyan illeszkedik bele Széles Gábor a magyar vállalkozói szférába? Már csak azért is, mert kezdeti politikai ambícióit félretette.

– Úgy éreztem '92 őszén, hogy nem messziről, „bársonyszékből" kell kukkerolni a csatát, hanem oda kell menni és be kell állni az arcvonalba. Ettől nem féltem, és mint utólag kiderült, ez állt jól nekem.

–Mégis hogyan fogadták öntől a hazai gazdaságpolitika irányítói, hogy miközben szétverődtek a kelet-európai piacok, ön azon kevesek közé tartozott, akik elindultak Kelet felé?

–A politika bizonyosan egyfajta gyanakvással tekintett rám. Minden bizonnyal azt hiszik, ez egyfajta politikai ármánykodás. Ezt végül is meg kell értenem, hiszen egy politikus nyilván csak a saját szemléletével tud gondolkodni. Nem várható el tőle, hogy egy gazdasági szakember fejével gondolkodjék. Nem igazán érti, hogy a gazdasági kapcsolatokat nem azért hozzák létre, hogy politikai érdekeket szolgáljanak, hanem azért, hogy gazdasági érdekeket segítsenek.

–Egy állami vállalat vezetője is gyárosnak mondja magát, míg már léteznek valódi gyárosok is, például ön is az mint a Videoton tulajdonosa. Ezek után hadd kérdezzem meg a Gyáriparosok Országos Szövetségének elnökét, mit jelent ma Magyarországon gyárosnak lenni?

– Szerintem semmi különbség nincs egy gyáros gondolkodásmódja, napi munkája és egy menedzser gondolkodásmódja és napi munkája között. Én magam is napi tíz-tizenkét órát dolgozom. Ez az aranyásó életvitele, aki Texasba kiment és porban, koszban, sivatagban keresse az aranyat, és vagy lelőtték, vagy meggazdagodott, de biztos, hogy az élete ráment. És nem tudta élvezni az életet. A gyerekei persze lehet, hogy már tudták, de az első generáció ebbe belerokkant.

–Mondhatjuk tehát, hogy ön a modern kori Magyarország aranyásója?

–Nem igazán. Engem nem állítottak rá arra a szemléletre, hogy élvezzem az életet. Nem ilyen környezetben nőttem fel. Én nem tudom élvezni azt, hogy nekem vagyonom van. Nem a vagyonért hajtok. Ugyanakkor csodálom azokat, akik ezt élvezni is tudják.

–A Videoton tulajdonosaként egyik legnagyobb vállalatunk szekerét kell kihúzza a kátyúból. Úgy tűnik, ismét esélyt ad a kormányzat a hadiiparnak...

–Valóban, a Hadiipari Hivatal szerette volna az iparágat egy nagy holdingba szervezni. Ám én ezt nem tartom jó elképzelésnek. Egyszerűen azért, mert a hadiipari vállalatok nagy része csődben van. Ha létrehozunk egy olyan társaságot, amelyiknek nagy része padlón van, biztos, hogy a belőlük létrehozott társaság is csődbe jut. Arra számítani, hogy a magyar hadiipar megrendeléseket ad, nem lehet. A Videotonnak gyakorlatilag nincs a Magyar Honvédségtől megrendelése, viszont a harmadik világból több mint 20 millió dolláros megrendelésünk van. Ebből következik, hogy nem értem a hazai koncepciókat, amelyek változatlanul íróasztal mellett születnek, és még azoknak a véleményét sem veszik figyelembe, akik az ágazatban dolgoznak.

–Az ön tanácsát kérték már?

–Az én véleményemet a Hadiipari Hivatalból még soha senki nem kérdezte meg, vagy fogalmazzunk úgy, hogy nem tapasztaltam, hogy elképzeléseimet figyelembe vették volna, holott ha valaki ma illetékes lenne véleményt mondani, akkor azok mi lennénk.

– Ön az MDF elnökségi tagja volt. Mára visszavonult a politikától. Miért?

– Minden időmet, a nap huszonnégy óráját a Videotonnál töltöm.

–Ugyanakkor minden erővel egyfajta új, nem felülről irányított mini KGST visszaállításán fáradozik. Miért?

– Meggyőződésem, hogy e régió országai között – mint a századfordulón, s annak előtte is – csak a kölcsönös gazdasági kapcsolatok segíthetnek. Nehéz azonban ma az együttműködést megvalósítani. Először is fel kell mérni a meglévő technológiákat, majd meg kell vizsgálni, hogy ezekkel hogyan lehet közös terméket gyártani. Jelenleg még csak itt tartunk. A többi a jövő zenéje. Mi időben behúztuk a fékeket. A rendszerváltástól – 1990-től kezdve – személyes tapasztalataim alapján úgy ítéltem meg, hogy a számítástechnika adása-vétele leáldozóban van. 1990 januárjában voltam kint az amerikai Harward Egyetemen, s tulajdonképpen ott tanultam meg azt az új gazdasági szemléletet, amit a helyetteseimmel is ismertettem. Ha én ezt a tudást nem szerzem meg, akkor lehet, hogy egy év múlva falnak vezettem volna a Műszertechnikát.

Tóth János

Privatizáció

– Emberek, bemutatom az új tulajdonost, Mr. Billt. Az új munkavédelmi felszerelés a cég ajándéka...

Fejre állt a piramis

Kontra(x)szelekció

„Make money", azaz csinálj pénzt, kiáltotta Amerika a világba, hisz ebből (is) áll a kapitalizmus. A profit, a piaci részesedés a lényeg, a többi csak eszköz a cél elérése érdekében. Erről sokat hallottunk, csak hát... Nem mindenki olvasta figyelmesen A tőkét. A lónak négy lába van, mégsem Kontrax, azaz ő még feláll, de az utóbbinak vélhetően csak nyoma marad a gazdasági tankönyvekben, mint az egykori magyar csoda. Pedig tényleg csoda volt.

1987-ben Dicső Gábor *és felesége alapította a Kontrax kisszövetkezetet. Másológépeket, telefaxokat importáltak, s a kezdeti – akkor még hatalmas –150 milliós bevételből 15 alkalmazottra bővülő egységüket simán fenntartották, sőt bővítettek. A múlt évben már több mint ezer munkatársat alkalmaztak, 6,9 milliárdnyi árbevételükből pedig sok száz milliót investáltak új székházukba, a piac letámadására és reklámra. Ám az idő elhaladt felettük, s az egykor még a csapból is folyó menedzserek mára. hitelek után kilincselnek, s próbálják menteni a (ki)menthetőt.*

S mi volt a baj? Látnokok nem vagyunk, de ha a számítógépárak rohamos csökkenését, a sokszorosára nőtt értékesítő, szervizelő cégeket és a piacon megjelent gyártók, forgalmazók kínálatát nézzük, összeáll a kép. A '80-as évek végének sztárvállalatai, a Kontrax, a Controll utat törtek. Kitaposták a piacgazdaság ösvényét, amiért cserébe megkapták az első falatokat. Ennyi. Mára megjelentek a távolkeleti gyártók, a kelet-európai disztributorok, s elvették a piacot. Most már egyenesen a gyárból látják el a piacot saját érdekeltségű értékesítési láncukon keresztül, figyelik a vásárló minden rezdülését, a mór pedig megtette kötelességét... A mór (csődbe) mehet.

Kovácsi

Vállalkozások Chicagótól Szentpétervárig

Pekó és a bűvös hetes

Nagy az ív az amerikai Chicago és az oroszországi Szentpétervár között, és hosszú az idő, mire a kisvállalkozóból gyáros lett. Mert amikor 1971-ben ezer forintot befektetett, hogy téglát vegyen műhelyépítéshez, még csak *Petrenkó János* volt, a kisiparos, ma pedig Pekó, a gyáros. Aki büszke arra, hogy régi partnereivel köszönő viszonyban van, mert szerinte ez a vállalkozói tisztesség mércéje, és akinél a takarítónő az egyik legkomolyabban megbecsült ember, azért, mert tőle indul a rend.

Mennyit fektetett be a több mint két évtized alatt, tán maga sem tudja, vagy ha tudja is, nem mondja. Hogy honnan lett a pénz? Hát munkából, amihez nemcsak a kezét, az eszét is használta. Dolgozott, számolt, mérlegelt és elgondolkodott.

Hogyan is volt az amerikás magyarokkal? Tíz közül kilenc hazatért. Ott nem lett sikeres, itthon megbecsülték, iparossá, kereskedővé vált, mert magával hozta, amit ott tapasztalt, amitől Amerika naggyá lett – a vállalkozó szellemet. Ám Petrenkó János példaképe az a bizonyos egy lett, akinek Amerikában is sikerült. Akiben megvolt az a plusz, ami társaiból hiányzott. Mert a vállalkozó másfajta ember, mint a többi: előre lát, távlatokban gondolkodik. Tud jó beosztott lenni, kitartóan dolgozni és szemfülesen ellesni a főnöktől a tudását.Nem az ötleteit, hanem a módszereit.

– A magyar emberben megvan a találékonyság, de ezt felhasználni, az a tudomány. A vállalkozók országa lehetnénk, de nem vagyunk, mert munkanélküliből nem lehet vállalkozót csinálni. Hiába adunk tőkét, ha a szükséges gondolkodásmód hiányzik. Megbukik, mert gyors pénzt akar, hamar gazdagságot. A pénz, a vagyon nagyon jó dolog, de a nagy szerencse ritka. Kisvállalkozótól a gyárosig hosszú szamárlétrán vezet az út. Én végigjártam ezt a szamárlétrát, és a stabil lépcsőfok mindig egy-egy találmányom volt – mondja.

És itt következik az a bizonyos bűvös hetes: a többszörös BNV-nagydíjas termékcsalád, amelynek első tagja 1984-ben született a nagy kopásállóságú acélok meleghengerlésére.

– Akkor volt Miskolcon a jubileumi kiállítás, bejutottam, nagydíjat kaptam. Aztán 1987-ben én voltam a BNV-n a fehér holló, az első magánvállalkozó a kiállítók között. Nyertem akkor és azután is többször, legutóbb 1991-ben. Kezdetben hittem, ma már tudom, hogy a sikeres vállalkozás egyik pillére a jó termék. És itt van a másik baj a kezdő vállalkozókkal, legalább is egy részükkel. Nem úgy kezdi, hogy van egy-két jó terméke, amit ajánl, és ha talál vevőt, beruház. Fordítva működik náluk. Először invesztál és azt mondja, majd csak csinál valamit és szállít valahová. Így nem lehet. Azaz lehet, csak éppen megbukni. De mondok mást! Itt a legújabb találmányom, ami ránézésre csak vasdarab. Építészek segítségét kértem, hogy bemutathassam, hogyan lehet alkalmazni úgy, hogy ne csak nagy szilárdságú tartószerkezet legyen, hanem díszítőelem is. Ami szebbé teszi az épületet, és amikor a leendő vevő látja, azt mondja: ez kell nekem! Szóval azt mondom, mindig tanulni kell, mert a vállalkozás szakma, és ennek mesterèiből lesz lassan a sikeres vállalkozó.

Mesterfokra eljutni Petrenkó János szerint csak úgy lehet, ha valaki tanfolyamokra jár, nem átall tanácsokat kérni, tapasztalatokat gyűjteni azoktól, akiknek megy az üzlet. Persze kérdés, hajlandók-e segíteni, hisz gondokodhatnak úgy is a befutottak, hogy maguknak teremtik a versenytársat.

– Rossz felfogás. Nem konkurenciát, partnert teremtek! Mert a jó termék több részből áll össze. S az ember nem csinálhat mindent. Szállítónak lenni nem rang? Dehogyisnem! Hány vállalkozás él meg Nyugaton ragyogóan abból, hogy rangos cégek szállítója. Így kellene nálunk is. Persze az üzleti tisztesség úgy kívánja, hogy aki részt vett a termék létrehozásában, az részesüljön a nyereségből is. Így tud fejlődni.

Nagy csapda a pénz. A látszólag stabilan álló vállalkozások is borulnak, ha belefutnak abba a zsákutcába, hogy túlköltekeznek, erejükön felül vesznek fel hitelt. És különösen nagy a veszély, ha a bankok csak kívülálló pénzforrások és nem üzlettársak. Petrenkó úr szerint a miénknél jobb a szlovák módszer, ahol a banknak benne kell lenni a vállalkozásban 10 százalék erejéig. Ez alá nem mehet, de 15 százalék fölé sem. A lényeg, hogy részt vesz az üzletben, érdeke, hogy működjön a vállalkozás.

– Nálunk a bankok a kormány magánpénztárai. A kormány meg fél a vállalkozásoktól, mert nem ért hozzá. Nem ad lehetőséget a magyar nagyvállalkozóknak, hogy részt vegyenek a privatizációban. Ott van ugye az én példám, Ózd, a Peko acélipari művek, ahol 1800 ember dolgozik. Működtetném szinte az egész kohászati üzemet, ha megkapnám azt a támogatást, amit Magyarországon a külföldi vállalkozóknak adnak. És akkor nem sétálna Ózdon 18 ezer ember munka nélkül. Persze nem azt mondom, hogy mindet foglalkoztatnám, mert könyörtelenül elküldöm azt, aki rosszul teljesít. Aki jól, azt megbecsülöm. Mert ez is befektetés. A jó közérzetű munkásnak okos ötletei vannak, amiket meg kell hallgatni, felhasználni, mert előbbre viszi a céget, pénzt hoz.

Petrenkó Jánosnak Ózdon kilencféle vállalkozása van. Aztán két kft.-je Zaporozsjéban, Chicagóban egy kereskedelmi irodában 51 százalékban tulajdonos. Kijevben öntödei közös vállalat létrehozásán dolgozik, Szentpétervárott tárgyalásokba kezdett az acélipari gyártásba való beépülésről. Azután van egy újfajta próbálkozása, ami már nem kötődik – mint az eddigiek – a találmányaihoz s az acéliparhoz. Az újdonság a televíziógyártás Szlovákiában, ottani partnerrel. És mindez, mint mondja, családi összmunka. Most már. Vele dolgozik a felesége és a vállalkozásokkal együtt nőttek fel fiai; mindketten huszonévesek. A cégnek dolgoznak és megtanulták a szakmát. Azt is, ami apjuk alapelve: a takarítónő kell legyen az egyik legmegbecsültebb ember, mert tőle indul a rend. Enélkül pedig nem létezik jó vállalkozás.

Dénes Éva

Káplár Éva

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTÖ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
Szeged

1021 1969 SEP 2 8

Káplár Éva
1969. Március

KÁPLÁR ÉVA: GYEREK

Há

az újak közül

Nem lenne könnyű feladat arra vállalkozni, hogy a Szegedi Nemzeti Színház valamennyi új tagját bemutassuk, hiszen az igazgatótól a portásig számtalan személycsere történt az új évad kezdetére. Az első társulati ülésen mondta az új direktor: a színház legfontosabb embere nem az igazgató, vagy a főrendező, hanem a színész. A legfontosabbak közül választunk hát hármat, akiket ezúttal bemutatunk olvasóinknak. Az idősebb generáció tagja, számtalan rádiószerepből, tv-közvetítésből ismert Jászai-díjas művészünk: *Bicskei* Károly. S ketten a fiatalok közül: a *Végvári—Győri* házaspár.

Bicskei Károly két kedvencével: a kutyájával

● BICSKEI KÁROLY

játszott már Szegeden. Most Veszprémből tért vissza. Otthonosan mozog a városban...

— Ez nem egészen így van — szól közbe a művész. — Szeged ugyanis annyit változott az elmúlt tíz évben, hogy egyes részeire lehetetlen ráismerni.

A délutáni sétára elkísérte

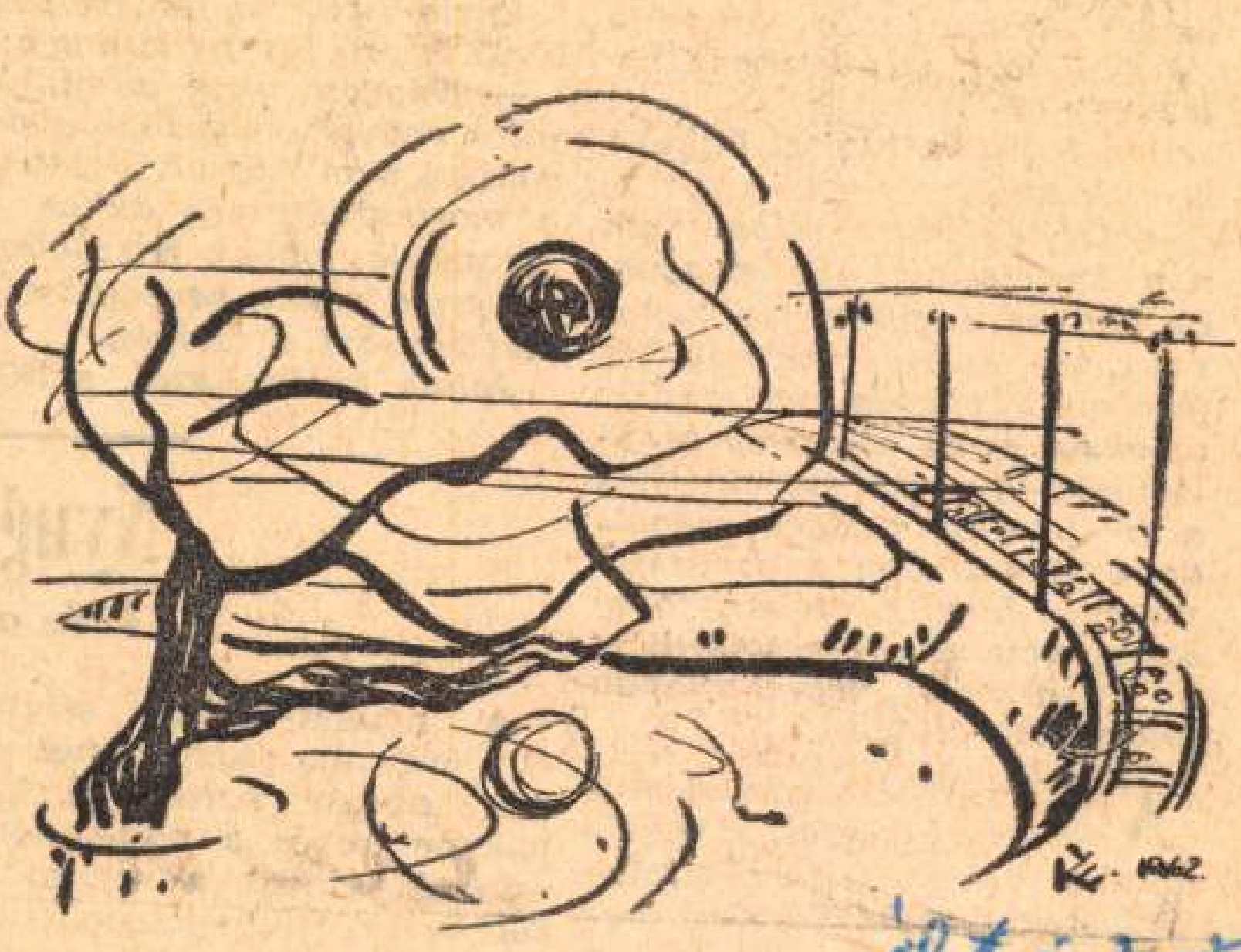

Káplár Éva: Táj

Élet és Irodalom
1962. jul 28.

költ fegyverkezésre. Ha valóra válnának vágyai az általános és teljes leszerelésről, ha önnek adnák ezt a 120 milliárd dollárt, mit kezdene vele?

Ben Szliman tuniszi küldött így válaszol:

— *Összehívnám valamennyi nép képviselőit egy nagyon, de nagyon nagyszabású kongresszusra, és az emberiség két fő kérdését tűzném napirendre: az éhség és az egészség problémáját. Az első megoldáshoz a földkérdést kellene megoldani. Javasolnám a kongresszusnak, hogy a szóban forgó összeg tetemes részét fordítsa a világszerte végrehajtandó földreformra.*

A hallban találkozom *Abdul Haffar Kakarral*, a matematikai tudományok afganisztáni doktorával. Törökül beszélgetek vele. Annak idején *az isztambuli egyetemen* végzett. Az afgán küldöttet külö-

gyobb biztosító társaságot, és 120 milliárd dollárra biztosítanám az egyetemes békét.

Carlo Levi, az ismert olasz festő és író így nyilatkozik:

— *Nagyon rossz adminisztrátor vagyok, és gazdasági dolgokban nem vagyok jártas. De a mostaninál még akkor is százszorta jobban használnám fel ezt a pénzt, ha egyszerűen szétszórnám a világon.*

Jakob Madzus-szal, a béke-

Nyuga

Vele ak

A nyugat-berlini színház élet évek óta pang. Ennek oka főleg abban keresendő, hogy nagyon kevés a nyugatnémet színházi szerző, a berlini közönség pedig meglehetősen magas igényű. Nyugodtabb időkben nagy népszerűségnek örvendtek például *Felsen*

Káplár Éva

Magyar Hirlap 1979/26

Káplár Éva rajza

KÖNNYES EMLÉKEZÉS SZÉNÁSI IMRÉRE

Kiadatlan kézirata a szuper-akaraterőről:

„Paralízissel körbeúsztam a Földet”

Gondosan megcímzett néhány soros levél, két fényképpel mellékelve érkezett a szerkesztőségbe, amelyben egy asszony emlékezett hét éve elvesztett társáról: *„Szénási Imre Budapesten született 1932. március 15-én és 1994. augusztus 20-án hunyt el hirtelen. Idén március 15-én lenne 69 éves.”*

Emberségből, akaraterőből, szorgalomból kitűnőre vizsgázott, nem mindennapi sporteredményeit könyvek, újságcikkek tucatjai és lexikonok őrzik. 45 év alatt 63 000 kilométert úszott, elért eredményeinek ismertetője több mint kétoldalas. Hatszoros hosszútávúszó világrekorder, akinek hazai színekben először sikerült átúszni a La Manche csatornát. A Magyar Köztársaság Kiváló és Érdemes sportolója, számos díj és érem tulajdonosa, tagja a halhatatlanok és a megszállottak klubjának. Egészségesek és hozzá hasonló mozgássérültek százait tanította az első karcsapásokra.

1959-től lakott a kerületben, pontosan 43 év 200 napot dolgozott a Medicor Művek Váci úti egységénél, meséli élettársa, *Koller Péterné,* amikor meglátogatom a Röntgen utcai otthonukban. Hirtelen távozásával, a könnyekkel küszködő asszony máig nem tud megbékélni. Másfél évtizedes együttlét után akkor igent mondott Imre kérlelésére, két hét múlva tartották volna az esküvőjüket. Mindez már a múlté. Maradtak az emlékek, az óriási „kincsesládában” fotók, levelek, kitüntetések, a vele készített interjúk sokasága. Egy féltve őrzött mappában pihen az a 160 oldalas lektorált könyvanyag, amelyet a szerző Szénási Imre készült kiadni.

A „Paralízissel körbeúsztam a Földet” című könyvben, amennyire csak lehetett, igyekeztem visszaadni egy beteg, vézna, fél oldalára béna, árva gyerek hányatott, de izgalmas élete feletti tűnődését. Büszke vagyok, és jó dolog arról írni, amiért az ember megküzdött – olvasom a szerző tollából született sorokat. Tudom, udvariatlanság beszélgetőpartnerem, Koller Péterné társaságában olvasni, mégis ezt teszem.

Szénási Imre saját maga alakította életét, amit sorsa csapásként mért rá, abból nagyon sok munka és kitartás révén győztesen került ki. Születésekor édesanyja gyermekágyi lázban meghalt, a kisfiú évekig gyermekmenhelyek és lelencházak lakója. Korán megtapasztalja, hogy az árvaház nem a mesék birodalma. 1935-ben megtámadja a retteget Heine Medin-kór, aminek következtében fél oldalát bénulás éri. Éveket tölt a mexikói úti kórházban, miközben számtalan műtét, csontátültetés, gipszcsizma, nyújtás és megannyi fájdalom elszenvedője. Nevelőszülőkre talál *Kaszó Mihály* és felesége újpesti bőrgyári munkások személyében, akik hallani sem akarnak arról, hogy a gyermek bal lábát amputálják. Nem szabad naphosszat feküdni, tolókocsiban üldögélni, hanem a lehetőségekhez mérten mozogni kell, fogalmazódnak meg a gondolatok a kisfiúban. Fél lábon ugrálva ajánlja fel segítségét a kórházi nővéreknek, hogy hasznossá tegye magát. Keserves évek következnek, ingázás a kórház, szanatórium és az újpesti otthon között, majd a háború szörnyű időszaka. Mindez semmi ahhoz képest, mint amikor a „sánta Lucifernek” csúfolt Szénási Imrét az egészséges gyerekek nem fogadják maguk közé sem játszótársnak, sem iskolatársnak.

„Számomra bizony nagy nehézséget okozott a járás. Dobáltam a bal lábamat, jobb lábbal pedig szinte ugrálva léptem. Ez a testi mozgás szánalmas látvány lehetett másoknak, nekem pedig belső borzongást okozott, szégyelltem. Napról napra szinte féllábbal ugrálva bicegtem a lakásunktól a mintegy kétszázötven méterre lévő Újpesti-öbölhöz” – olvasom a visszaemlékezésben. Még nem tudott úszni, de ekkor került kapcsolatba a vízzel, a drága gyógyítóval, ahogyan ő nevezi. A Dunán, az Újpesti-öbölben volt egy meredek, rámpaszerű lejáróval kiképzett lóúsztató, ahol akkoriban az igavonó, teherszállító, köztük a híres Dreher-lovakat fürdették. Az öböl egyik oldalán a lovak, a másik részén a 12 éves kisfiú vergődött a vízben. Rádöbben, hogy sokkal könnyebb a mozgása, és mennyi mindent tud a vízben végezni különösebb erőlködés nélkül. Fölbátorodik, és saját akaratából egyedül tanul meg úszni. A csapkodást, kapálódzást fölváltja a tempó, nap mint nap egyre beljebb merészkedik a Duna vizében. Kis idő múlva már képes pihenés nélkül tizenötször átúszni az öblöt. A parton ülők ujjal mutogatnak rá: *„Itt a Rozmár, a Delfin! Új nevem született. Tekintélyem lett!”*

Az élettapasztalatokkal teli Szénási Imre visszaemlékezésében belátja, hogy olykor őrültségekre is képes volt azért, hogy barátkozzanak vele. Két fagylaltért az újpesti vasúti hídról ugrott a Dunába, majd rendőr várta a parton, amikor szárazföldet ért.

1945. augusztus 20-án a Parlament elé érkezett a főváros felszabadításában részt vett *dr. Fajzulin Iszkander* őrnagy. Nem akárhogyan jött, Dunaalmástól Budapestig kerek 100 kilométert úszott 17 óra 59 perc alatt. A dunai sportdiadal erőt adott Szénási Imrének, elhatározását a következőképpen fogalmazza meg: *„1951-ben határoztam el, távúszó leszek, az bizony, mindenáron.”*

Próbálom lejegyzetelni legkiemelkedőbb távúszási eredményeit, de ezeknek se végük, se hosszuk. 1956-ban 30 kilométeres távot tesz meg a Balaton Siófok–Füred–Siófok szakaszán 10 óra 2 perc alatt, 1962-ben Tiszasüly–Szeged közt 220 kilométert 44 óra 50 perc alatt, számos állóvízi és folyamúszó világcsúcs születik ezekben az években. Öt alkalommal indul a Capri–Nápoly távúszóversenyen, egyszer a második helyen ér célba. Bejárja a világot, pályaudvarokon alszik, nehézkes a megélhetése, de ott van a földteke legjobb hosszútávúszói között. Úszott az Égei-, Márvány-, Földközi-, Fekete-, Északi- és Holt-tengerben, de ugyanígy sorolhatók a Duna, Tisza, Dráva, Rába, Maros, Vörös, Tiberis, Jordán, Volga, Don vagy Dnyepper folyók, a lengyel gleccsertavak, a Bajkál-tó, a hazai Balaton, a Velencei- és a Fertő tó.

Tizenhárom éves készülődés előzi meg a La Manche csatorna átúszását. Ennyi időnek kellett eltelni ahhoz, hogy az anyagi feltételek lehetővé tegyék a vállalkozást, és vállalatának támogatásával Szénási Imre az első magyar sportemberként elindulhasson a nagy megmérettetésre. A csatorna vizének „kóstolgatása” közben, mint írja, sok meglepetésben volt része. Az úszás napját a várható kedvezőtlen időjárási előrejelzés miatt néhány nappal elhalasztották. Irány London, a 160 kilométerre lévő világváros, határozott akkor a férfi. Rá két napra értesítést kap, hogy azonnal induljon Folkestonba, mert 1976. július 17-én 5 óra 10 perckor jelölték ki a start időpontját.

Kilométereket gyalogol a vasúti sínek között, hogy a szabályoknak megfelelően jelentkezzen az idegeneket ellenőrző hivatalban. Hatfős kísérőhajó várja a parton, majd a zsírozás pillanatai következnek, fagyás és kiázás ellen két kilogramm lanolint kennek a testére. Dover meredek szikláitól indul, ahol a part 70-80 méter magas.

„A táv 38 kilométer, de egy óriási S-kanyart kell úszni, ami csaknem 50 kilométerre növeli az akadályt. A víz hőfoka 14,2-15 °C, nagyritkán egy-egy ponton 16 °C. Kellemesnek a legjobb indulattal sem mondható.”

Az elhaladó hatalmas óceánjárók kürt- és hangjellel üdvözlik. A csatorna akár egy úszó város, később hatalmas köd ereszkedik a víz felszínére, de még jól látni a magyar zászlót a kísérőhajón. *Látványa mindig büszkeséggel tölt el* – emlékszik Szénási, majd így folytatja: *„Úsztam, úsztam, csak az ég és a víz. A távolság felét már ledaráltam, amikor erős, dohogásszerű dübörgést hallottam. Szinte elsötétült előttem a horizont. Csodálkozva láttam, hogy egy óriási angol repülőgép-anyahajó halad el. Az úszó város szirénái felbőgtek, és addig szóltak, amíg csak látható volt. A legénység sorban állva tisztelgett, üdvözölte a magyar csatornaúszót.”*

Az úszástávolság javán már túljut, 2 kilométerre van a francia partoktól, amikor a parti őrség rádión közli, hogy rossz pozícióba került, s az Atlanti-óceán felé sodródik. Partot ér, a 38 kilométeres távot 12 óra 12 perc alatt teszi meg, amelyet jómaga balszerencsének tud be.

Szénási Imre a La Manche csatorna átúszásáért kapott éremmel és az emblémával, amelyet számára készítettek

Két év múlva ismét kiutazik, hogy átússza a csatornát. A szállodában üzenet várja, miszerint a La Manche csatorna-átúszás szövetsége ünnepséget rendez a szálloda halljában. Két évvel előbbi csatornaátúszását a radartérképek alapján elismerték és ünnepélyes keretek közt átadták a hivatalos hitelesítéssel az aranyérmet.

Koller Péterné már jó ideje tenyerében tartja a színarany érmet, majd amikor befejezem az oldal olvasását, felém nyújtja. Az érem egyik oldala Matthew Webb kapitány arcképét ábrázolja, a másik oldalon a La Manche csatorna látható, közepén sellővel, kezében babérkoszorúval. Miközben nézem az érmet, azon gondolkozom, hogy a közelemben ülő asszony honnan tudja, mi áll azon a papíron, amit olvastam? A válasz egyszerű: kívülről ismeri az írás minden sorát.

Igazán csak most tudatosul bennem, hogy még annyi mindenről nem beszélgettünk, pedig néhány óra már eltelt az érkezésem óta. A férfi, aki csak a kezével úszott, hiszen lábtempója nem volt, a háború után részt vett a Nemzeti Sportuszoda romeltakarítási munkálataiban. Tizenéves szerszámkészítő tanoncként kezdte a Csavaráru Gyárban, majd a Medicor Művek létesítmény főmérnökeként vonult nyugdíjba. Évekig a XIII. Kerületi Budapesti Mozgássérültek Egyesületének gazdasági vezetője volt, haláláig a MEOSZ munkatársa. Testnevelési Főiskolát végzett, egészséges és mozgáskorlátozott gyermekeket és felnőtteket tanított úszni.

Nem engedte, hogy testi fogyatékossága uralja az életét, ő azon kevesek egyike, aki megtalálta a testi-lelki harmóniához vezető utat.

Milyen egyszerűen fogalmazta meg ezt a felemelkedést: *„.... én a víznek köszönhetem, hogy azóta nem érzem magam nyomoréknak, kevesebbnek, mint a többi ember, és hogy lelkileg is egyenesbe jöttem”.*

Jól ismerte a kudarcélményt is: *„Mindenért duplán kellett teljesítenem, dolgoznom, hogy észrevegyenek. Úgy érzem, sikerült.”*

Halála előtt könyvének kiadására készült. Talán most második nekifutásra ez is sikerülhet.

Gajdos Erzsébet

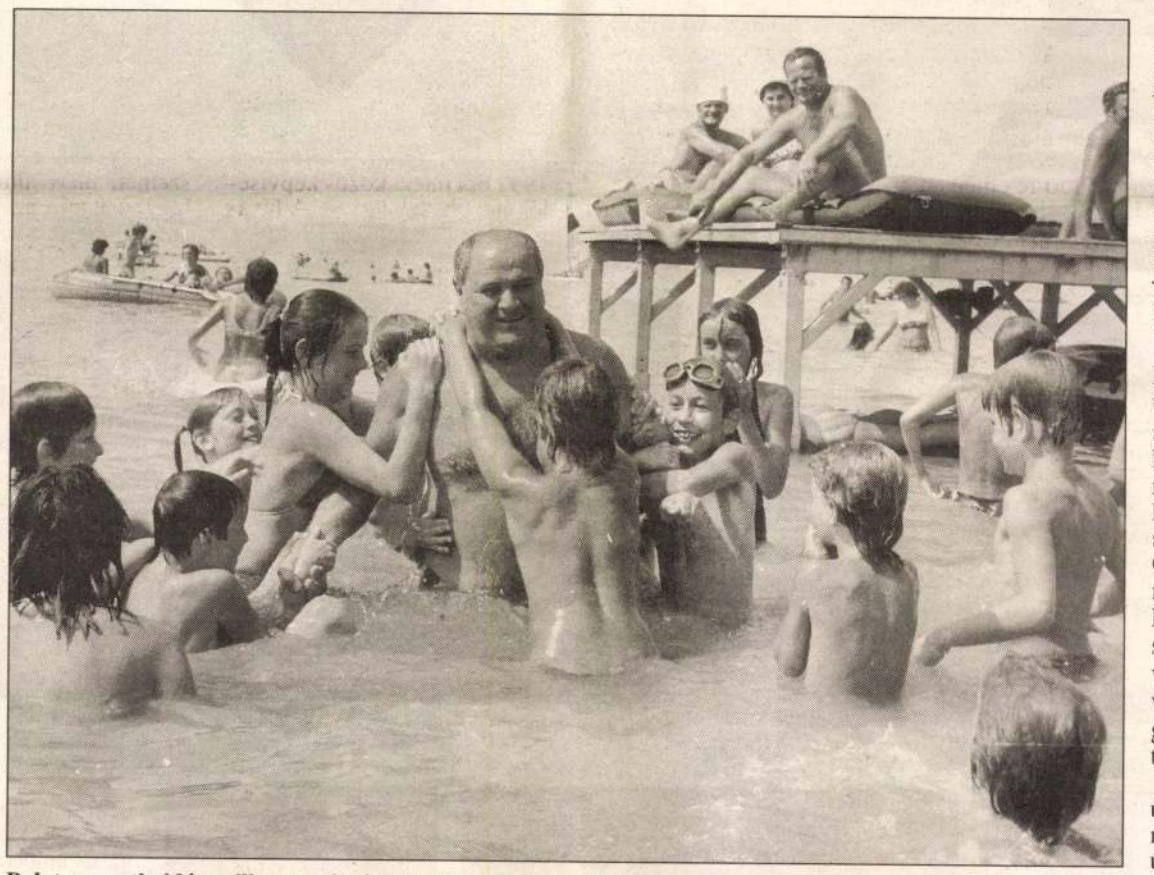

Balaton-parti vidám pillanat – úszásoktató gyermekgyűrűben

Segítő családokat keresünk

Mi legyen a gyerekkel, ha egy egyedülálló szülő kórházi kezelésre szorul? Ki fog vigyázni rá néhány hétig, ha a rokonok messze laknak, a barátok, ismerősök pedig maguk sincsenek abban a helyzetben, hogy segíteni tudjanak? Ha ezekre a kérdésekre nem tudunk megnyugtató választ találni, a gyerekek útja könnyen az intézetbe vezethet.

A Fehér Kereszt Gyermekvédő Alapítvány helyettes szülői munkacsoportja erre a problémára nyújt megoldást. Tagjai olyan családok, akik szívesen megnyitják otthonukat a bajba jutottak előtt: saját gyermekeik mellett, vagy éppen helyettük bármikor készek egy-két vendéggyerekről gondoskodni.

Éva és férje három gyermeket nevel: a legidősebb már húszéves, a legkisebb még általános iskolába jár. Egy barátságos hangulatú belvárosi lakásban laknak, ahol a szomszédok már megszokták, hogy saját gyermekeik mellett időnként fel-fel tűnik egy-egy idegen gyerek vagy testvérpár. Olyankor egy rövid időre ők is családtagként élnek Éváékkal: a kisebbeket reggelente óvodába, a nagyobbakat iskolába kísérik. A helyettes szülői feladat vállalása az egész család közös döntése volt: a gyerekek érkezése mindenki számára egy kis változást, új élményeket jelent. Jó érzés számukra, hogy enyhíthetik mások gondjait.

Nóra egyedül neveli kétéves kisfiát, Petit: eddig albérletben laktak, ahonnan azonban el kellett költözniük. Az édesanyát befogadta egyik barátnője, oda azonban a kisfiú nem mehetett vele. Nóra három hónapra kérte kisfia elhelyezését egy segítő családnál. Célja, hogy túlórák vállalásával gyűjtött pénz segítségével ismét kibérelhessen egy lakást, ahol ismét együtt lehetnek. A helyettes szülőket hamar megkedvelte, kisfia gondozásával is nagyon elégedett. Úgy érzi, nemcsak gyermeke fejlődését kísérik figyelemmel, hanem vele is törődnek.

A segítséget kérő családok gondjai, eddigi élettörténete különböző: van, aki betegsége, más viszont lakásproblémája vagy munkabeosztása miatt igényli a helyettes szülői szolgáltatást. A gyermekek átmeneti gondozását a XIII. kerületi önkormányzat támogatja. A kerületben az alapítvány helyettes szülői nyújtanak segítséget az átmenetileg nehéz helyzetbe került családoknak. A gyerekek elhelyezésekor fontos szempont, hogy a lehető legkevesebb változást szenvedjék el, mikor szüleiket egy időre nélkülözni kényszerülnek. Ha a közelben lakó segítő családok fogadják be őket, továbbra is járhatnak eredeti iskolájukba, óvodájukba.

Az alapítvány munkatársai az alábbi ingyenesen hívható telefonszámon várják a helyettes szülőség iránt érdeklődő családok jelentkezését: 06-(80)-505-006

A telefonügyelet hétfőtől csütörtökig 9–16, pénteken 14 óráig elérhető.

Cím: Fehér Kereszt Gyermekvédő Alapítvány,
1077 Budapest, Rottenbiller u. 26.
Tel.: 352-8885, 06-(20)-961-9359

Rabi Edina

Káplár Ferenc kiállításán

„Azért jöttünk a világra, hogy mementót állítsunk”

Káplár Ferenc kiállításán a látást fogva tartó, szín- és formagazdag látványvilág fogadta az Újlipótvárosi Klub-Galériában a látogatót. Talányos, az alkotói gondolat mögé is látni kívánó érzések kavarognak a szemlélőben. Ez szellemi részvétel is az elébünk tárt folyamatban, ami által ezek a festői művek megszülettek, de nem tartalmaznak lezárt válaszokat mély emberi kérdésekre. Káplár töprengő művész, inkább kereső, kutató, semmint vallomást tevő. A bibliai ősmúlt, a ma és a jövő egyaránt foglalkoztatja elválaszthatatlanul a művészeti létrehozás technikai dilemmáitól, amibe belejátszanak az anyagi szabadság korlátai is.

Néhány kiállított művének tükrében kérésünkre ezekről a vívódásairól beszélt.

– A galéria bejáratával szemközti falon az első emberpárral szembesít, középen a tiltott gyümölcsöt termő Tudás Fájával, de mintegy szőnyegül elébe terítve a padlóra egy izgalmas kompozíciót fektetett. Mi ezeknek a két síkban egybe játszó képeknek a sugallata az ön elgondolása szerint?

– Ez a nagy falikép valójában vázlat, más néven karton. Ez arra szolgál, hogy rendezzem valahogy a sorokat, amikorra a végleges kép majd kialakul. Szokták az ilyen nagyméretű festményre azt mondani, hogy fresco vagy secco, de ez nem az, mert lehetne szőnyegkárpit-terv is, lehetne mozaikterv is, lehetne tűzzománc-terv is. A műfaját én most nem akarnám meghatározni, de ha kell, panno jellegűnek mondanám, ami annyit tesz, hogy felrakható a falra és levehető. Én ezt a módot szeretem a legjobban – volt már rá példa az én gyakorlatomban is fresco vagy secco estében, amely a vakolattal oldhatatlan egységet alkot –, hogy amikor lebontják az épületet, akkor megsemmisül a mű. Olyan technikával készült ez a képem, mint a középkori táblaképek az olajfesték feltalálása előtt, de meggyőződésem szerint a mához szólóan.

– Érdekes, hogy magyaros motívumokat is fel lehet fedezni ezen a bibliai tárgyú képen. Mi is a címe?

– Éden. Megpróbáltam valóban népi motívumokat alkalmazni a képen lévő természeti elemek megfogalmazására. Én a műveimet sohasem tartom mindaddig véglegesnek, amíg valaki meg nem veszi, illetve el nem viszi a műteremből, akár az életem végéig is folytatom, s meglehet, hogy akkora egészen más lesz belőle. Ezek a kis állatok, mint a fecske, a pillangó, a nyúl, a mókus, a hal, vagy a virág, mint itt a napraforgó, itthoni lények. De az Élet Fájára, vagy nevezhetjük a Tudás Fájának is, tekeredik egy kígyó, amelyik szintén a hazánkban honos és nem Ázsiában vagy Afrikában. Minden, amit ezen a képen keresgélek, felismerhetően a Kárpát-medencének az eszköztárából való flórában és faunában egyaránt.

– Ráfut az Édenre a padlóra kiterített kép. Ennek mi a címe?

– Igazából óvakodnék a címektől, de ha már Feledy Balázs művészetkritikus a kiállítás megnyitóján úgy nevezte: Genezis, jól érzett rá és megmaradnék ennél, mert jónak tartom. Tekintsük ezt a világmindenség szőnyegének, jelképéül annak, hogy az univerzumban más bolygón is élhetnek gondolkodó lények, tehát ott is lehetnek édenek. A galéria falára nem lehetett kirakni, mivel ekkora falfelület nincs itt. Tulajdonképp triptichonnak, tehát összecsukhatóak indult, mint a középkori táblaképek, de ennek a technikai megvalósítása rengeteg pénzbe kerülne, megmarad tehát síkban.

– Itt nagyon jól mutat, s megtelítődik gondolattal, amint az imént elemezte. S mit mond erről a csúcsára állított négyszögű alkotásról?

– Ez egy 40x40-es szokatlanul nagyméretű tűzzománc. A kecskeméti nemzetközi zománcműhelyben készítettem, 1300-1400 fokos hőmérsékletű kemencében égettem ki. Azt a címet adtam neki: Makrokozmosz.

– Itt egy Krisztusábrázolás...

– Nevezhetjük Corpus-nak, de 1999. december 31-nek vagy 2000. január 1-jének is, mert akkor festettem – magamnak. Én régebben a születésnapomon minden alkalommal megfestettem egy képet, ezzel adtam ajándékot magamnak. Most az ezredváltáskor is ezt tettem, s a festményt elhoztam ide.

– Szerepel itt egymás mellett három kép, mintha egybetartoznának.

– Így is van. A Dagály utcai Szabó Ervin Könyvtár újjáépítésekor kértek fel az egyik terem képzőművészeti díszítésére, hozzátehetem, igen rövid határidőre. Nekifogtam. Éppen akkor az járt a fejemben, ami a hírekben aktuális téma volt: a gén és a klónozás. No, gondoltam, én a készülő műnek azt a címet adom, hogy Gén-peace, a környezetvédő Greenpeace mozgalom mintájára, azzal a benső hanggal, hogy hagyják békén a génjeinket, mivel őszintén szólva nem szeretném, ha engem lemásolnának. Éppen elég elviselnem magamat. Ha tehát van egy olyan tudásanyaga az emberiségnek, amivel önmagának felelősséggel tartozik, akkor nem elég a technika tudása és öröme és a vele való játszadozás, hanem mielőtt még lenyomnánk azt a gombot, akkor nekünk már tudnunk kéne, mire használjuk a felhalmozott tudásunkat. Elég sokat játszadoztak a háborúk az emberekkel. Szándékom az volt, hogy ha valaki ezt a három képet az említett összefoglaló címmel meglátja, keresse meg magában azokat a gondolatokat, amelyek engem is e három kép festésére indítottak.

– Ön nem csak a festészetben kedveli a sokoldalúságot, hanem az életében is, lévén, hogy többféle művészeti végzettségre tett szert, s ennek alapján a vizuális téren pályát tudott váltani.

– Így van. A Képzőművészeti Főiskolán Barcsay Jenő, Bernáth Aurél, Szőnyi István, Domanovszky Endre voltak a mestereim, ott tanultam az első számú mesterségemet, és szereztem meg a diplomámat, de a tanulási vágy tovább vonzott a Színház- és Filmművészeti Főiskolára, ahol Illés György és Herskó János tanított az operatőri szakon, s ott a második diplomámat is megkaptam. Örülök, hogy sokan ezt már nem tudják, mert sok nehézségem adódott belőle. Firtatták, ha képzőművész vagyok, akkor miért vagyok operatőr, ha meg operatőr, akkor miért képzőművész. Ilyen merev és félreértelmezett struktúra uralkodott egy időben. Én úgy gondolkodtam, hogy az egyiket is, a másikat is végigcsinálom és majd eldöntöm, mi lesz belőlem. Máig is ezt döntögetem. De arra is rájöttem, hogy nem elég, ha mindent tudok, a tudás érvényesítéséhez anyagiak is kellenek, s én nem tudok szponzorok után futkosni.

– Én úgy tudom, hogy ön operatőrként is az elsők között volt, s képzőművészként is a legjobbak között tartják számon. Beletartozik a mi kerületünk népes képzőművész családjába, a KIPE 13-ba, ahol eredeti stílusával és gondolkodásával a közös szellemi kincset gazdagítja. Erről a kiállítása is tanúskodott. Örülnék, ha monumentális és emberséget sugárzó művei itt a kerületben, de természetesen bárhol megfelelő építészeti környezetben a megfelelő pályázatok, megrendelések és támogatók révén láthatók lennének. Köszönjük, hogy megosztotta velünk műhelytitkait és a gondjait.

– Hadd mondjak annyit búcsúzóul, hogy hitem szerint azért jöttem, művésztársaimmal együtt a világra, hogy mementókat állítsunk egy közös cél érdekében: ne csak tülekedjünk, hanem akarjunk néha beszélgetni is, most a XXI. században.

S. Gy.

Éden I.

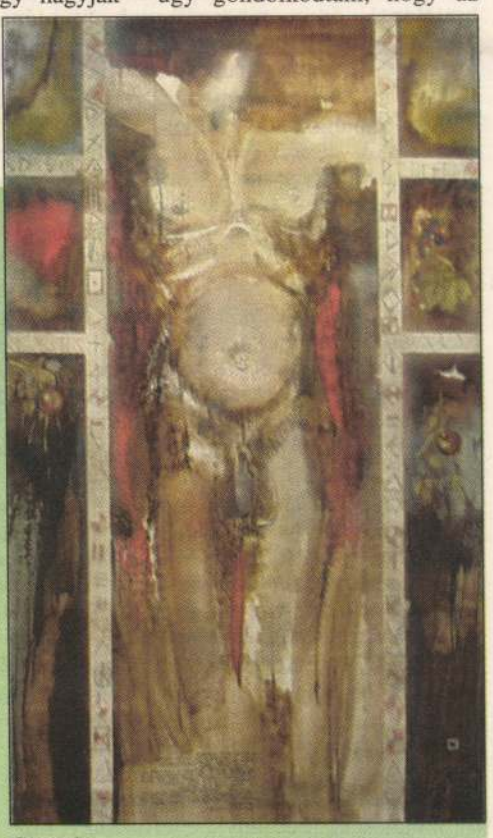

Corpus

Genezis

Éden II.

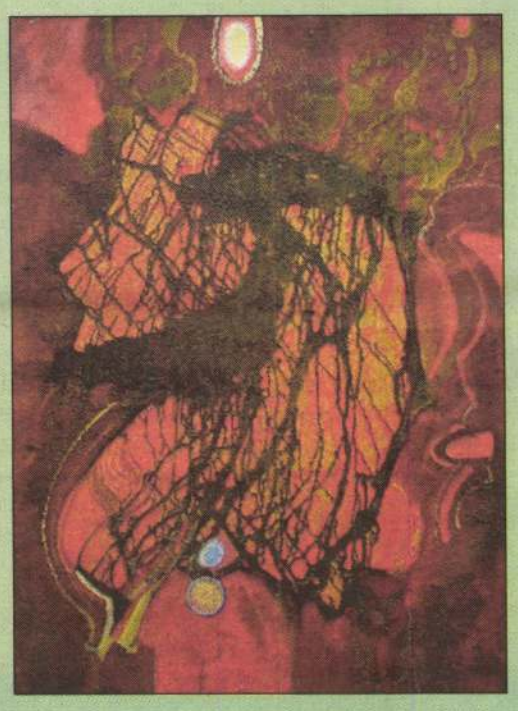

Gén-peace

Káplár Ferenc, festő

□ KÁPLÁR FERENC festőművész kiállítása holnap nyílik Székesfehérváron, a József Attila Művelődési Házban; szeptember 29-ig tekinthető meg.

2.

□ Káplár Ferenc

Esti Hírlap Bp. 1979. aug. 15

Káplár Ferenc

KEPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS nyílt a Hotel Olimpia halljában. Az érdeklődők egy hónapig tekinthetik meg Káplár Ferenc képeit és faszobrait a szabadság-hegyi szállodában .

Magyar Hirlap 1980/9/4/8

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Káplár Ferenc
ÉLET ÉS IRODALOM
1966 ÁPR. 9.

1021

Káplár Ferenc: Gitáros

„EURÓPA, VÉDEKEZZ!"

Európa veszélyben van. Nemrégiben *Ilja Ehrenburg*, a szovjet *Novoje Vremja* hasábjain szólította fel Európa értelmiségét: találkozzanak, s tegyenek meg mindent, amj erejükből telik — a békéért, a fasizmus, az *újjászületett* német militarizmus ellen, az ember és a gondolat szabadságáért. És most emlékeztessünk! Harmincegy esztendeje éppen Ehrenburg volt az, akinek javaslatára összeültek az európai világ antifasiszta írói, és akkor is tiltakozni, felvenni a harcot a végzetként rohamozó háború ellen. „A tettek korszakába léptünk — írta akkortájt Ehrenburg. — Hosszú évekre, vagy talán évtizedekre hadi jelleget kap a kultúra. Ez a kultúra óvóhelyekre bújhat, ahol előbb-utóbb utoléri a halál. De ez a kultúra támadásra is indulhat." Ehrenburg újra sorompóba áll. A támadó kultúrát, a harcos európai humanizmust idézi, Európa antifasisztáinak, okos emberelnek lelkiismeretére apellál az új fasizmus őrülete ellenében.

Európa veszélyben van. „Milliók vannak pusztulásra ítélve, és e milliók — az életről, önmagukról, az emberiségről van szó — elháríthatják, kivédhetik, megfellebbezhetik, megváltoztathatják és hatálytalaníhatják az apokalipszis sorsát, menetét." Ehrenburg mellett sorompóba állt az antifasizmus magyar s kelet-európai tudósahőse, *Fábry Zoltán* is. Nem tehet mást. Nem lehet más a sorsa annak, aki „az antifasizmus szenvedését és szenvedélyét, hevületét és józanságát, szorongását és ébersé-

*pern*ek előszavában, a szerző, *E vös Károly* azt írta: „Művem ja kettős. Földeríteni az igazság ez az egyik. Elismerésre is juttat ez a másik." Ezeket a szavakat b vást odaírhatnók Fábry új köny fölé mottóként.

Fábry objektív igazságokat de fel a fasizmus tegnapi és jelenb természetéről. És mozgósít ezzel tehát érvényre juttatja igazát. Fá ry teljesítménye — ezt ismerjük végre! — világirodalmi teljes mény. Az *Európa elrablásán* párja a horvát *Miroslav Krle* zseniális pamfletje, a *Banke Blitvában*, az olasz *Curzio Mal parte* nagyszerű *Kaputtja*, *Fuc* riportja az akasztófa tövéből, *L dislav Mnacko* szenvedélyesen gyelmeztető nyugatnémet útirajz *A hosszú, fehér, szaggatott von* (magyarul a pozsonyi Irodaln Szemle közölte, *Bábi Tibor* fordítá sában), és természetesen *Ilj Ehrenburg* publicisztikája, vag *Viktor Nyekraszov*nak szinte egés írói ouevre-je. Ime, ebben a vo nultban kell számontartanunk é számontartatnunk Fábry Zoltá *magyar antifasizmusát*. Mindany nyian Európáért kiáltanak, a világ jövendőjéért aggódnak. Fábry Zol tán, a csehszlovákiai magyar ír igazolja a magyarság helyét az an tifasizmusok világszövetségében Az *Európa elrablása* előlegezett ér ama konferencia mellett, melye Ehrenburg s minden békeszeret ember oly szívesen látna már tá gyalni.

De meddig hallatszik Fábry fe szólítása: Európa, [illegible]

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Káplár Ferenc

1963 JUL 6

1021

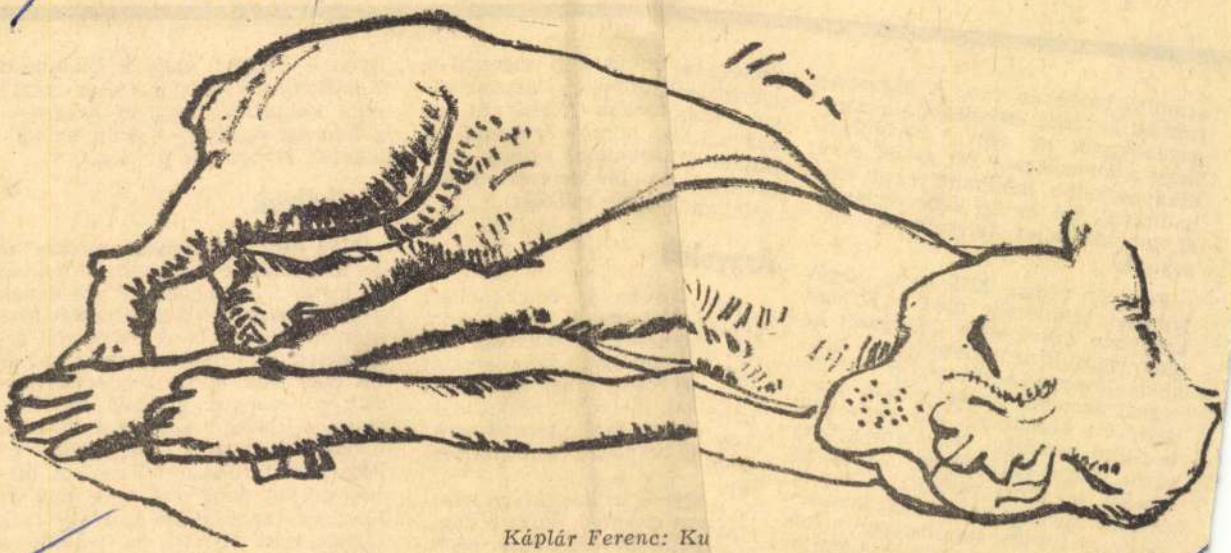

Káplár Ferenc: Ku

számító házaspár van. A házaspároknak kevésbé érdekes, de a népgazdaságnak az sem közömbös, hogy a termelésből két és fél évre kikapcsolódók munkahelyeket szabadítanak fel és így elhelyezkedési lehetőségeket teremtenek másoknak.

Február végéig 2279 anya segélyezését szüntették meg. Kisebb arányban azért, mert hiányzott az igényjogosultság valamilyen jogi követelménye. A túlnyomó többségnél azonban anyagi okból, a segélyezett kérelmére, aki vagy túlbecsülte pénzügyi teherbíró képességét, vagy valamilyen változás történt körülményeiben. A segély összege ugyanis nem nagy, nem lévén sem fizetés, sem ösztöndíj, hanem az, aminek a neve is mondja: *segítség*, a népgazdaság anyagi lehetőségeihez mért támogatás.

végezhető munkát kell szerezni a gyermekeiket gondozó asszonyoknak. Ebből adódóan feltétlenül, de kár sehogy nem származna. A puszta ötlet azonban, sajnos, még senkinek sem jövedelmez. Talán jogalkotásra lenne szükség.

Árnyolda

Két és fél év egy gyermek mellett gyorsan eltelik, mégis elég hosszú idő. Egy nem csak gonoszkodó, hanem ostoba férfivélemény szerint a gondozási segély az első lépés azon az út, amelyen a nőket visszaszorítani „természetes" rendeltetésük helyükre, a háztartásba.

A munkaerőpiac szűkagyúsága kommentálást érdemel, de az otthonlétnek ehhez kapcsolódó tényleges problémája sem. Két és fél év alatt valóban nem szakmát változtat senki, de ilyen a söripar, vagy a Budapesti Közlekedési Vállalat, ahol négyszáz kalauznő élvezi a gyermekgondozási segélyt — gond az időlegesen távozottak pótlása.

Férőhelyek

Már nincs túlságosan messze az az idő, amikor a harminc hónap elmúlván, tömegesen kezdenek majd visszatérni a segélyezett asszonyok. Azzal, hogy az óvodai férőhelyek alsó határa immár két és fél éves kor, okszerűen együttjárnak a férőhelyi gondok. Egy közelmúlt újsághír szerint a fővárosi óvodák befogadó képessége az idén 2850 férőhellyel bővül. A hírből persze nem derül ki, hgy ez tényleges gyarapodás-e, avagy csak látszólagos? Hiszen ha például a XXII. kerületi tanács úgy dönt, [illegible] Vállalat

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 MÁR 28

ESTI HÍRLAP

Káplár Ferenc festő, művész

□ KÁPLÁR FERENC festőművész, film- és tévéoperatőr, képzőművészeti munkáit mutatja be holnap a Hotel Olimpiában (XII., Eötvös u. 40.). A kiállítás április 26-ig tekinthető meg.

Káplár Ferenc

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

festőművész

NÉPSZAVA

1981 MÁJ 7

/ 1021

Ma nyílik Szekszárdon a Szinyei Merse Teremben Káplár Ferenc festőművész kiállítása, amely 21-ig tekinthető meg

ovák

atásáról

újabb, nagy horderejű szovjet javaslatok reális lehetőséget kínálnak a hidegháborús erők megfékezésére, kedvező hatást gyakorolnak a nemzetközi légkörre, javítják a béke és a nemzetközi biztonság megóvásának kilátásait. Szükségesnek tartják, hogy az érdekelt felek haladéktalanul kezdjék meg a megbeszéléseket e javaslatok érdemi megvizsgálása és gyakorlati megvalósítása céljából.

A felek kifejezték meggyőződésüket, hogy a most folyó madridi találkozón megállapodás jön létre az európai

Feladatuk az

Beszélgetés J. A.

A Vöröskereszt és Vörös Félhold társaságok III. európai regionális konferenciájának alkalmából hazánkban tartózkodó *J. A. Adefarasin*, a Vöröskereszt Társaságok Ligájának elnöke nyilatkozott a Népszavának.

Mióta vesz részt a liga munkájában?

— Mint nigériai vöröskeresztes aktivista több mint 20 éve. A Nigériai Vöröskereszt Társaság ugyanis 22 éve tagja a ligának. Elnökké négy éve, a *Bukarestben* megtartott kongresszuson választottak meg. Nemzetközi tanácskozásokon — Hollandiában, Isztambulban, Iránban — azonban már korábban is többször

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

KÁPLÁR FERENC

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1984. MÁRCIUS 1-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:
KONCZ GÁBOR
SZÍNMŰVÉSZ

MEGTEKINTHETŐ:
1984. MÁRCIUS 1–10.

BEMUTATÓTEREM
SALGÓTARJÁN, RÁKÓCZI ÚT 13.

ÉLETRAJZI ADATOK:

1937. szeptember 29.	Káplár Ferenc
1952–1957	Képző- és Iparművészeti Gimnázium
1957–1963	Képzőművészeti Főiskola
1963	Festőművész diploma
1963	Irodalmi Színpad – díszlettervek
1964–1968	Színház- és Filmművészeti Főiskola
1965	Veszprém – díszlettervek
1968	Film- és televízió-operatőri diploma
1968–1972	MTV külső munkatársa (operatőri és rendezői filmek)
1972–	Vezető operatőr
1980	Radnóti Színpad – díszlettervek

KIÁLLÍTÁSAI:

1965	Club '65
1972	Kazincbarcika
1975	Hotel Olimpia (Budapest)
1975	Lummezane (Itália)
1976	Nagykálló
1976	Nyíregyháza
1976	Nyírbátor (és környező tanyavilága)
1977	Bede Gallery (Anglia)
1978	Dorman Museum (Anglia)
1978	London, New Gallery
1979	Székesfehérvár, VIDEOTON
1980	Székesfehérvár, VIDEOTON
1980	Hotel Olimpia
1981	Szekszárd, Szinyei Merse Terem
1982	Hotel Olimpia (Budapest)
1983	Celldömölk

F. k. Köteles István – 84-235 GENERALART Dorogi Nyomda

KÁPLÁR FERENC
SALGÓTARJÁN
1984

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Káplár Ferenc

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 JUL 29.

1021

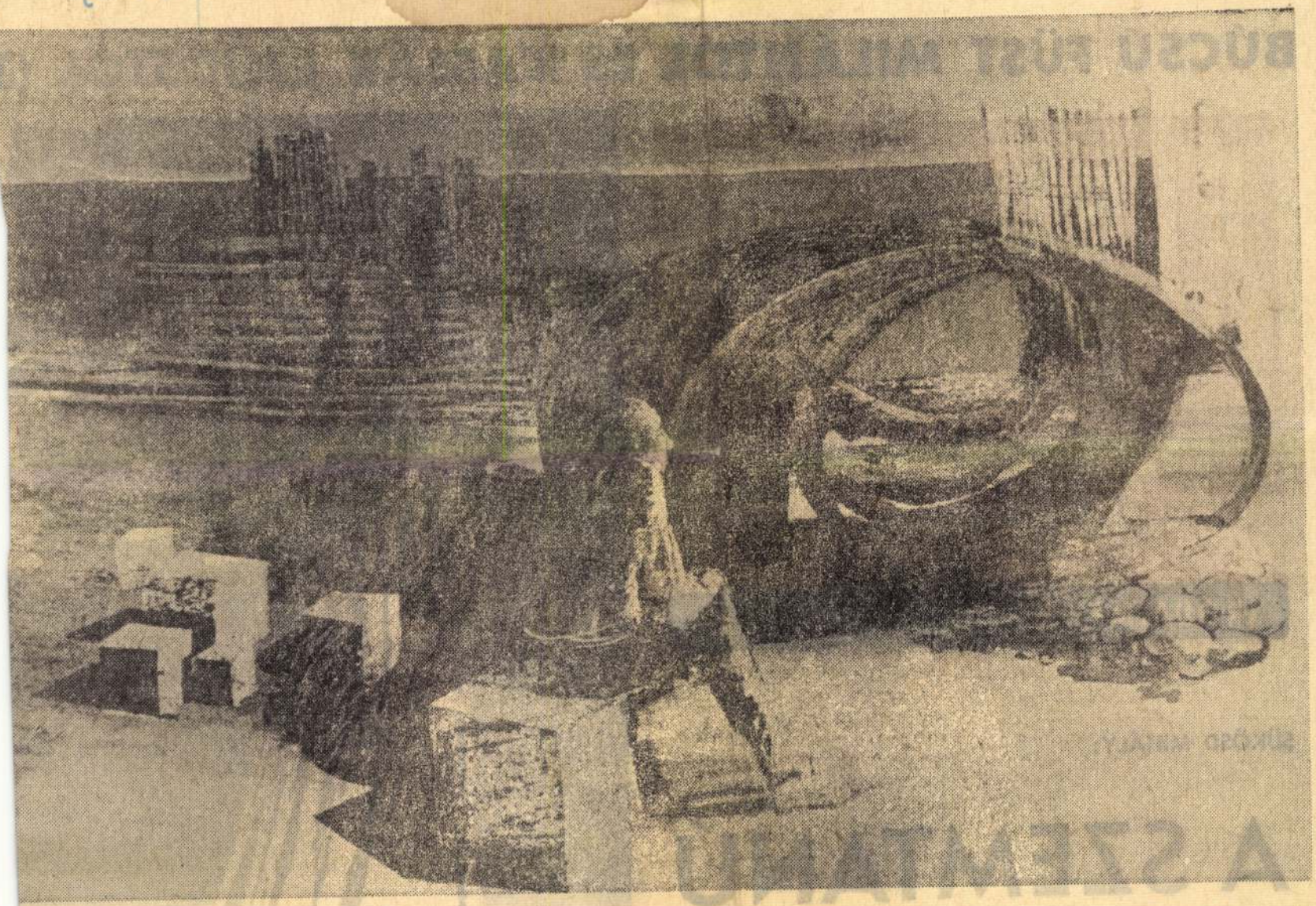

Káplár Ferenc: Vízpart

BÚCSÚ FÜST MILÁNTÓL ÉS KASSÁK LAJOSTÓL (3

ÉLET ÉS IRODALOM
30
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

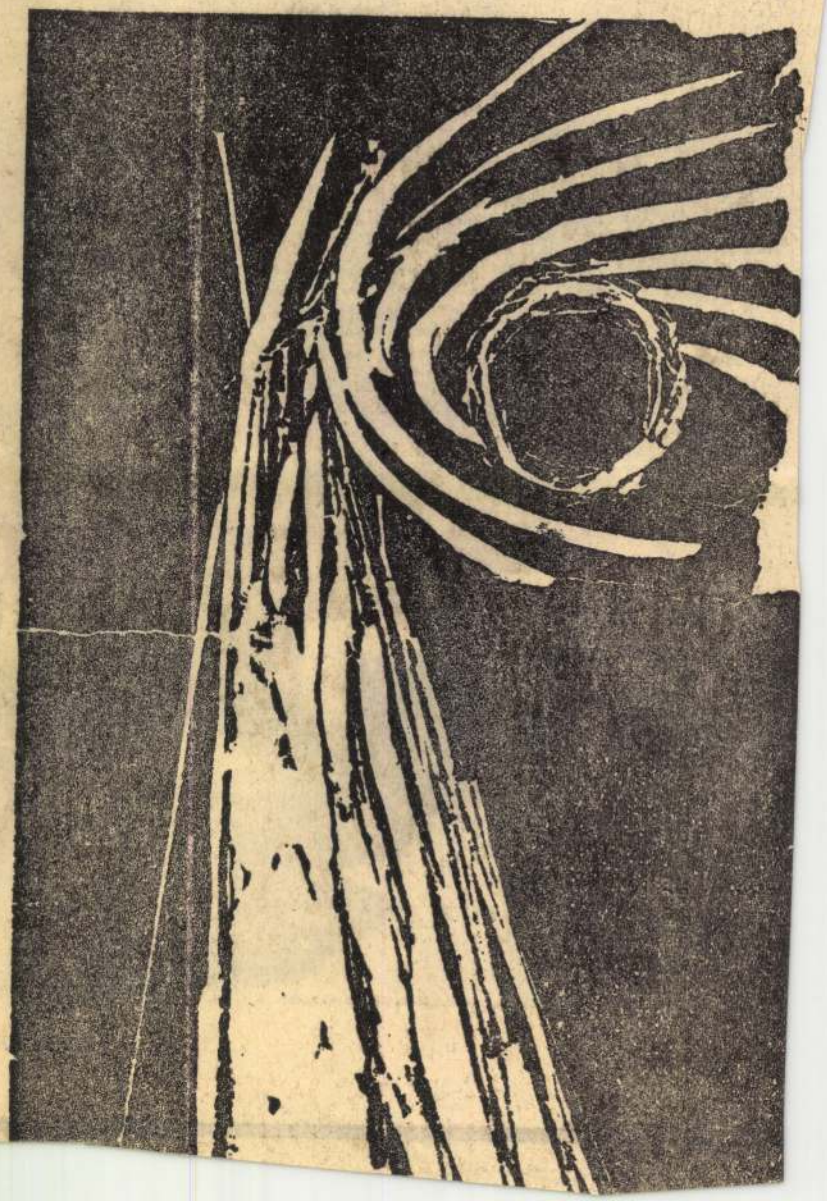

SÜKÖSD MIHÁLY:

A SZEMTANÚ

„Minden ember egyenlőnek szü-
letett. A teremtő minden embert
elidegeníthetetlen jogokkal, mubá-

mai világ lüktető ütőerén ő ne
tartsa rajta a kezét. De a szakmai

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

RTV ÚJSÁG

1973 APR 29

Káplár Ferenc

1021

Káplár Ferenc: Parasztfej

MK SAJTOFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Káplár Ferenc

RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ ÚJSÁG

MAI MAI 24

1021

Televíziós képzőművész kiállítása: Káplár Ferenc operatőr festményei Szekszárdon tekinthetők meg május 21-ig a Színyei Merse teremben. Ízelítőnek Anya gyermekkel című (35 × 25 cm-es) olajképét közöljük.

22.30: A Capricorn együttes hangversenye a Zeneakadémia kistermében
(Az együttes tagjai: Philippa Davies — fuvola, Anthony Lamb — klarinét, Elisabeth Perry — hegedű, Jan Schlapp — mélyhegedű, Timothy Mason — gordonka, Julian Dawson-Lyell — zongora)
1. Láng István: Rhymes (Rímek) (Davies, Lamb, Schlapp, Mason, Dawson-Lyell), 2. Schönberg: Trió Op. 46. (Perry, Schlapp, Mason), 3. Watkins: Kvintett (Lamb, Perry, Schlapp, Mason, Dawson-Lyell), 4. Bennett: Komédia II. (Davies, Mason, Dawson-Lyell), 5. Bartók: Kontrasztok (Lamb, Perry, Dawson-Lyell) (Hangfelv.)

24.00: HÍREK. Időjárás

0.10: A Bécsi Hofburgkapelle kórusa gregorián dallamokat énekel
Vezényel Josef Schabasser

0.25: Himnusz

0.30: Vízjelzőszolgálat

MK SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kaplár Ferenc festőművész

PEST MEGYEI HÍRLAP

1982 NOV. 2. 71

1021

Őszi dűlőút

Kaplár Ferenc festménye

A kulturális-műv

Lehető[illegible]g és vilá[illegible]aj

A jövő évi népgazdasági terv összeállítása befejező fázisánál tart, elkészültek a tervjavaslatok, irányelvek. Ehhez a munkához támpontot nyújt az idei terv teljesítésének előzetes értékelése, amely szerint gazdaságunk alapvetően sikeres évet zár, s annak ellenére, hogy gondjaink szaporodtak, a legfontosabb gazdaságpolitikai célok teljesülnek. Ezt állapította meg *Hoós János* országos tervhivatali államtitkár a fővárosi, a megyei és a megyei-városi tanácselnökök tanácskozásán.

A legfontosabb eredményeket abban jelölte meg, hogy *fenntartottuk az ország fizetőképességét*, javult a külgazdasági egyensúly, társadalmi szinten sikerült megőrizni az életszínvonalat, A lakossági áruellátás — főként az alapvető cikkekből — kiegyensúlyozott volt. A külkereskedelem aktívumát azonban nem elsősorban az export bővülése, illetve kedvezőbb árak elérése eredményezi, hanem inkább az import erőteljes mérséklése.

A változó feltételekhez a gazdaságirányítás igyekezett alkalmazkodni, a legfontosabb célok megvalósítása érdekében gyakran kellett változtatni, módosítani az eredeti elképzeléseken. Idén a termelési szerkezetváltásban is születtek eredmények, de termékeink nemzetközi versenyképessége még nem kielégítő. A vállalatok nem tettek meg mindent tartalékaik hasznosítására. Az előzetes számítások szerint az ipari termelés nem nőtt a várt ütemben, az építőipar és a közlekedés teljesítménye a tervnek megfelelően csökkent, a mezőgazdaság viszont igen eredményes évet zárhat.

A jövő évi tervezésnél is abból indultak ki a szakemberek, hogy *az alapvető feladat a fizetőképesség megőrzése és a külkereskedelmi aktívum további növelése.* Jövőre sem tudjuk felgyorsítani a gazdasági növekedést, mert gyártmányaink egy részének korlátozott a belföldi piaca, és az importot tovább mérsékeljük.

Ilyen nehéz körülmények között is folytatódik a távlati tervezés. A mostani, rövid távú döntéseket összhangba kívánják hozni a távlati elképzelésekkel.

Káplár Ferenc

— **A Képcsarnok** salgótarjáni bemutatótermében csütörtökön megnyílt Káplár Ferenc festőművész kiállítása.

Magyar Nemzet 1984. III. 2.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

1982 FEB 22

PEST MEGYEI HÍRLAP

Kápolát Ferenc, festőművész

Térben és időben

1021

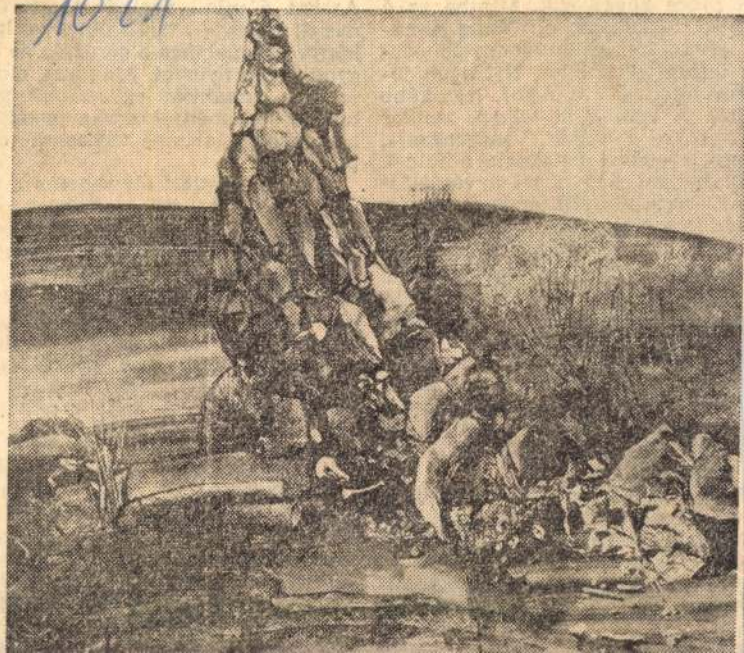

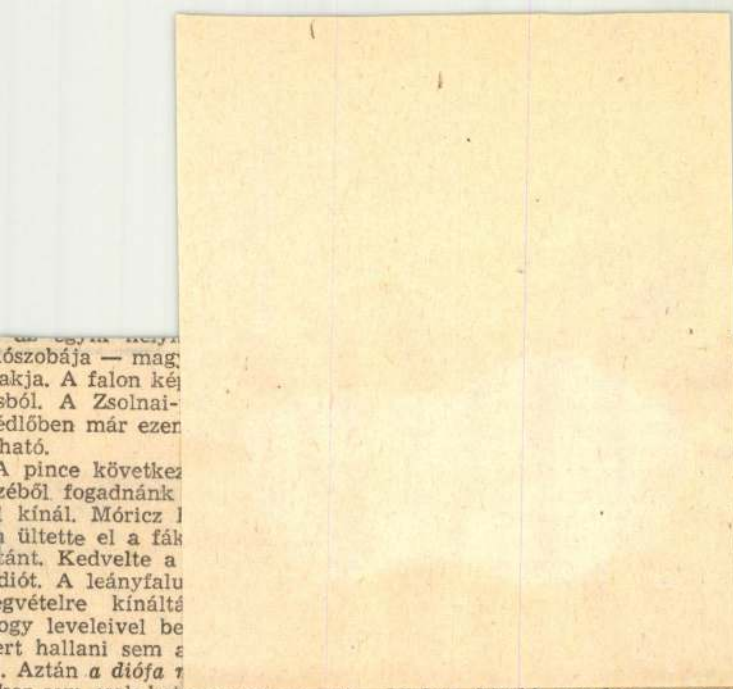

ószobája — mag
akja. A falon ké
sból. A Zsolnai-
édlőben már ezen
ható.
A pince következ
zéből fogadnánk
kínál. Móricz
ültette el a fák
tánt. Kedvelte a
diót. A leányfalu
egvételre kínáltá
ogy leveleivel be
ert hallani sem a
. Aztán *a diófa*
kor sem csak betakarítani — tele-
eni is akart. Ültetni. Van benne
lami *jelkép*. S most Virág almával
nál. Leanderek, vízes tömlők, kak-
zok mellől emeli fel a piros, sár-
zöld gyümölcsöket.
A nagy diófa, amibe beleszerel-
sedett, villámtól kettétörve hever
avas földön. A törzsén borostyán.
emlékmű. A házat vadszőlővel
tatták be, feketerigók szemezge-
termését.
Sétálunk Móricz Zsigmond most
vas kertjében. A föld piszkos folt-
k tűnik, a fák csontváznak

közben kisebb gondom is nagyob annál, hogy a valóságos falut megi jam. Én sohasem tudtam egy lov befogni, vagy egy ásót rendesen ké be venni... Én nem vindikálom m gamnak, hogy felfedeztem és me örökítettem a magyar falut... cs azt, hogy azt az emberi lelket és l bogást írtam meg, amit a falu t mött levegője izzóbbá tesz.

Szép szavak, őszinték. Hián zik belőle m a nyűg, nincs benne még az a te

Káplár Ferenc festménye

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 NOV 4

MAGYAR HÍREK

Káplár József festőművész

1021

Emlékkiállítás nyílt Káplár József festőművész egykori, hajdúböszörményi lakóházában. Képünkön Bojtár című festménye

Hapák József felv.

akarják elsajátítani a nyelvet, az egyre bővülő magyar—osztkapcsolatok mind több helyen ylik a magyar nyelv tudását. A Berggasse 11-ben, az osztrák állam támogatásával létrehozott intézetben finnugrisztikát, nyelvtant és irodalmat tanítanak. Ám a burgenlandi Attila, a bécsi Andrea, a chicagói Tim, a kongói Matyi, a finn Titi és a többiek nemcsak a nyelv struktúrájával ismerkednek: aki nyelvünket megismeri — bennünket ismer meg jobban.

Návai Anikó

rák. Az osztrák—
kölcsönhatásairól
nkámat — mondja

t-órák vezetőjére,
torra, s a régi ma-
esszorára, *dr. Tar-*
feladat hárul: min-
k. A régi magyar
Moldova Györgyig.

Kaplár Ferenc

KAPLÁR FERENC festőművész kiállítása augusztus 28-tól szeptember 11-ig látható Tapolcán a Batsányi János Művelődési Központ Tóparti Kiállítótermében.

Népszabadság, 1987. VIII. 25

Kiállító művészek

KAPÁSNÉ KÁPLÁR ÉVA
festőművész

KÁPLÁR FERENC
festőművész, film és TV operatőr

KÁPLÁR BALÁZS
fotós

Tisztelettel meghívjuk
kiállításainkra

1998. február 18-án
/szerda/ 17 óra

A kiállítás megtekinthető:
február 18 - március 6-ig
hétfőtől - péntekig
14 -20 óráig.

Közreműködnek barátaink:

KÁDÁR JÁNOS MIKLÓS
festőművész

GÁLFFI LÁSZLÓ
színművész
Kapás Dezső: Anyám halálai című kötetéből részlet: NEM

KONCZ GÁBOR
színművész
Illyés Gyula: Haza a magasban

MOLDOVÁN STEFÁNIA
az Operaház magánénekese
népdalok

A megnyitó időpontja:
1998. február 18 /szerda/ 17 óra

Cím:
Újlipótvárosi Klub-Galéria
1136 Bp., Tátra u. 20/b.
/bejárat a Radnóti M. u. felől/
tel/fax: 320-53-80

e-mail: ARTBOX 13@C3.HU
http://www.c3.hu/artbox13

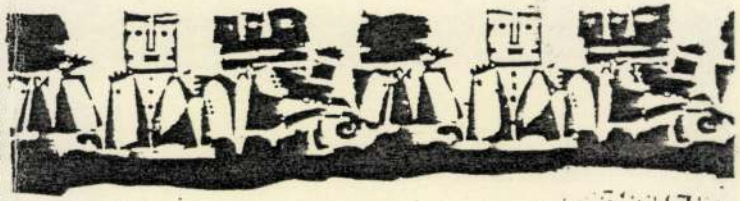

ÚJLIPÓTVÁROSI
KLUB-GALÉRIA
+
PINCETÁRLAT

1136 Budapest, Tátra utca 20/b.

KAPITÁNY ANDRÁS

Új művészet
2004. Márc.
XV. évf. 3.

2. old.

blk= kue
3000= 40183137
3100= Fekete, György (193
3140= m
3162= Innenarchitekt
3170= Fachschriftsteller
2194= Ungarn
3200= Ungarn
3270= 1932.09.28
3290= Zalaegerszeg
3360= 1999
309a= KMML I, 1999
9995= 0022
kenn= hg
redk= Nováky, A^B0gnes
9906= un
9908= H
katg= 4
9900= 20020918
9990= plus
revi= created 9 Nov 2000/Bi

KÁPITÁNY GYÖRGY
ÉPÍTÉSZ

N. H. E.: Szabadidőközpont a Belvárosban

Népszabadság 2000 II. 7.

Kapitány Jakab

kengyel kőművesmester

1745. febr. 4. nyert

polgárjogot Kassán.

l.

Arch. Ért. 1916

214. l.

INDICE ALFABETICO
DEGLI ARTISTI ESPOSITORI

MDK.

Kapitány

Művei kiállítva az 1930.febr.-ban Békéscsabán rend.városközi tárlaton.

Cikk: Városközi kiáll.Békéscsabán.

Képzőművészet, 1930.IV.évf. 29.sz. 103.l.

MDK

Kapitány György, ép.

Terv.:I.Major.u. 3132/19 hrsz.a. fdsz. ház. /Vitéz János/

Magánépitési engedélyek.-Ep.Ip.-Ép.Müv. 1928. V.15. 77.-78.l.

Badál

Kapitány Jánosné kalocsai teritőket himez

Müvelt Nép
1954.szept.19./V.évf.28.sz./8.l.

/Séta a Mezőgazdasági Kiállitáson/

Kapitány József, Békéscsaba

Dantet felkeresik a magyarok Ravenában 1321, bronz

Studium a csabai fürdő egy alakjához, fény.miikő

Képzőművészek Vidéki Szöv. I. Kiáll. H. Szal.
1928. jan. 6 1.

Kapitány József
Tanulmány, patinált gipsz

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Mics. 17 l.

MDK

Kapitány József szobrász, Békéscsaba

Gál E: Képzőművészek Vidéki Szöv. I. kiáll.
Képzőművészet, 1928, 6.sz. 23 l.

Kapitány József

szobrász Békésszabán.

Dantet felkeresik a magyarok Ravennában 1321.

bronz

Studium a csabai fürdő egy alakjához, fényezett mükő.

E művekkel szerepelt a képzőművészek Vidéki Szövetsége 1928. évi tárlatán.

DKE X. 174, 176.

Kapitány József

Műcsarnok szobrász Bpest

1916-17. tél. kiáll. 410

1917. tav. kiáll. 453

1918-19. tél. kiáll.

1919. hadviselt univ. kiáll.

456, nem volt

harcteren

Szilágyi Sándor III. 74, 75.

KÁPITÁNY *József*, szobrász. Budapesten végezte tanulmányait s ugyanitt 1916-tól állította ki munkáit a Műcsarnokban. Utóbb Békéscsabán telepedett le. Művei: Dantet felkeresik a magyarok Ravennában 1321-ben (bronz), Studium a csabai fürdő egy alakiához (fényezett mükő). stb.

Lo. F. I. 5251

Karika, aranyozott czüstből VII. 246.

— Ilonka nem hazudik, — felelt Pál.

Az öreg hölgy nevetett párnáin.

— Gyere ide, hadd simogassam meg azt a buksi fejed, kedves fiam. Ilonka majd szeretni fog téged, holnap beszélek a fejével.

— Igazán? — kérdezte felvillanva az ábrándos ifjú.

— Feküdj le és aludj.

Másnap midőn egyedül maradtak ismét, Ilonka lesütött szemmel és szótlanul ült sokáig. Végre felsóhajtott:

— Miért is kellett nekünk idejönni!

— Megbánta? — rebbent fel szorongó szívvel Helmeci.

— Félek, hogy meg fogom bánni. Maguk ugyis elutaznak nemsokára.

— Esküszöm. Tavaszig itt maradunk.

— Elmennek, — folytatta a leány, csendesen integetve a fejével, — s én itt maradok a bánatommal. Nagyon megszoktam már magát, Helmeci.

— Szólítson a keresztnevemen.

— Örültem, hogy reggel lesz s újra beszélgetünk. Délután lesz s egypár percre egyedül maradunk.

— Éppen így vagyok vele én is. És ha soha többé nem válnánk el? Merne velem maradni? Ilonka?

A leány elszomorodott:

— Az édesanyja?...

— Esküszöm... őt majd bizza rám, drága.

Ilonka és Pál ezután igen boldog perceket töltöttek együtt. Megölelgették egymást jobbról és balról. Csókokat tettek az arcokra és a szájakra. S ekkor igen jól érezték magukat. Rózsavirág-illata volt Ilonka hajának, Pál bajuszának tél-szaga volt, mint a farkasbundának. Ezenkívül falusi csűrök szalmája, szénája, puhasága volt az Ilonka hajában. Pálnak olyan kemény volt az orra, mintha még sohasem hazudott volna életében.

Ilonka egy hajfürtöt vágott le s emlékbe adta az ábrándosnak. Pál egy fehér rózsafüzért kotorászott elő zsebéből.

Még egy hosszú csók. S az öreg hölgyek megérkeztek. Özvegy Helmeciné boldog gyanakvással nézett fiára, míg Misleiné lesütötte a szemét.

— Jó volt? — kérdezte dudorászó, bogarászó hangon Helmeciné ábrándos fiát, midőn az a lámpafényben lehajtotta a fejét és Ilonkáról gondolkodott. — Atyád is szerette ezeket a szőkésbarna lányokat és „őszikék"-nek nevezte őket. Majd egyszer elmesélem neked boldogult atyád kalandjait.

— Szerelmes vagyok, anyám, — rebegte Pál.

Az öregasszony megveregette a fia vállát.

— Jól van. Szegény atyád is mindig ezt hitte. Hányszor gyógyítottam, mikor csaknem falba verte a fejét. De aztán mindig meggyógyult. Holnap elutazunk.

Helmeci Pál sóhajtott és könnyezett álmában ezen az éjszakán.

A margitszigeti hadikiállításból. Az első honvédgyalogezred elesett tisztjeinek emlékműve. Kapitány szobrász műve

Ha tudnám...

Ha tudnám, hogy most rejtik valahol,
Megindulnék és mennék
Jaj mennék, mennék, mennék,
Míg végre rája lelnék.

Ha tudnám, hogy most rejtik valahol,
Vastag páncélszobába.
Tíz körmöm addig vájna,
Jaj vájna, vájna, vájna,
Míg végre rátalálna.

Ha tudnám, hogy most rejtik valahol,
S csak sírni kéne érte
Jaj térdre hullnék, térdre
És sírnék, sírnék érte,
Hogy lássam, lássam élve.

Ha tudnám, hogy most rejtik valahol,
S nem kapnám meg, ha kérném,
A szemem, arcom, gégém,
Véresre, csúffá tépném
És meghalnék a végén.

De jaj a föld, a föld takarja őt
S alatta koporsó fedél. —
Kiásnám, de nem él! —
Jaj nem lát, nem beszél!

Oh, jaj a föld, a föld akarja őt.

Peterdi Andor

Uj Idők 1917. XXIII
402.

Kapitány József

nobrán

Műcs. kiáll, 1916 tól

Pipics 115. l.

Pilisszentheresst

25

ábban rajzolódott ki a
láthatatlan karral vonta

útlevél- és vámvizsgálat-
itt már honfitársai közé

mintha meg is változott
engett, amikor a hajó-
sztviselőkkel tárgyalt. A
nűen a svéd nyelv volt
nyelv a svéd, amely nem
ges emberek nevetésére

tt a Thorsten határozott
he és *ho, pass pa* és *se*
kis helyiérdekű vonatban,
póba vitte őket.
ett ki állhatatosan az ab-
ént a svéd táj különössé-
vetett az alkonyi nap.
réssel fogadott és amint
, de az utazás láza múló-
tt tekintettel nézett körül
áradt.

Dantét felkeresik a magyarok Ravennában 1321-ben
Kapitány József dombormüve a Nemzeti Szalonban

Nem volt ott egyéb sárga homoknál, kócos fáknál, falusi kunyhóknál s a nagy szállónál.

A szálló bejárata előtt egy fiatal leány állt, hófehérben s figyelő arckifejezéssel nézett feléjük.

Helén szeme a leány láttára tágranyílt.

Elképpedve kérdezte:

— Nem... nem... Lundbye kisasszony az ott?

— De ő az.

S Thorsten már intett is neki s vidáman köszöntötte:

— Jó estét, Lundbye kisasszony!

Melegen megrázta a kezét, mint jó pajtásnak szokás.

Helén is barátságosan köszöntötte a leányt.

Semminémű féltékenységet nem érzett iránta.

— Ön is itt üdül, Lundbye kisasszony?

— Én nem azért vagyok itt, nagyságos asszonyom, hogy üdüljek. Nyáron itt keresem meg a kenyeremet. A szálló titkára vagyok.

A szegénységével parádézik — gondolta Helén bosszankodva s meg sem kisérelte többé, hogy megnyerje Lundbye kisasszony jóakaratát.

— Egy szép szobára volna szükségünk, a nagyságos asszony számára — mondta Thorsten. — A szálló legszebb szobájára. Erkéllyel a tengerre.

— Sajnálom Gleerup úr — felelte szolgálati

— Ha azt hiszi, ho
ben intézhet ellenem ro

— De hogyan is t
felelte a festő a szégyen

Helén csakhamar be
hozzá.

— Ha kívánja, nagy
vagy Skanörben is b
számára.

— Felesleges. Nem

Ezt meg kellett mo
ges félreértésnek elejét v

De mi ez a hang? N

Megállt s a selymesf
elragadtatva kiáltott fel:

— Gyönyörű!

Thorsten büszkén m
nát: a tengert, imádottja

Folytatták útjokat s
Gleerup házáig. A barna
gatóan tárult fel előttük

Először nagy teremb
szolgált s amelyben tüst
ember. Aki a szobában
sem látott, csak a tenger
volna törni az ablakon.

Kapitány József építész
(a MESZ Mesteriskolája VIII. évfolyamának hallgatói).

Demonstráltatok: Kapitány József
Noll Tamás
Tomay Tamás (és többen).

Magyar Építőművészet, 1991., 1-2. szám, 2. old.

Kapitány József, iparművész

Áttérlekel Elemekből létrehozott tárgyak.

a Lámpa elemei: kínai kottaállvány, amerikai fotóalkatrész és francia lámpa. (repr.)

a Szék elemei: az 1930-as évekből származó laboratóriumi szék lábszerkezete, az 1950-es évekből származó traktorülés (repr.)

a Rajztartó: ekletikus lépcsőház megfordított díszítőeleme. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 21-old.

K a p i t á n y

Pesti Napló. 1916.jun.18. (Az Erzsébet emlékmü-pályázat.)

MDK

Kapitány József, szobrász.

Áhitat. Kerámia.

Műcsarnok. IV. Képzőmüv. kiáll. "A Magyar Művészetért".
1943 máj. 16-30. Kat.
19.1.

Kapitány József MDK

Elek Artur: Erzsébet királyné emlékének pályázata. Az Ujság 1916. jul. 5.

Kapitány József
ozobrász
76 éves
(tüdőgümőkór)
† 1957. XII. 17.
Rákospalotai Temető

Halotti főkönyv
944

Kapitány József, iparművész

Belsőépítészet a kaposvári Csiky Gergely Színházban, Belsőépítész-
Tervező: Szitts Zsuzsa.

Iparművészeti munkák:
sárgaréz lámpatestek és nézőtéri csillár: Kapitány József
és Rex-Kiss Béla.

Magyar Építőművészet, 1988., 4-5., 40-old.

MDK

Kapitány József

Éber L.: Erzsébet királyné emlékszobra. MI 1916.
218.1.

MD K

Kapitány József, szobrász
Békéscsaba.

Dantet felkeresik a magyarok Ravennában. 1321.
Bronz.
Studium a csabai fürdő egy alakjához.
Fényzett mükö.

Nemz. Szalon. 388.kiáll.
Képzömüvészek vidéki szövetségének I.kiáll. Kat.
1928.jan.

MDK

Kapitány József szobrászművész /Békéscsaba/

Dombormüve és parasztfigurái a Képzőm.Vidéki Szövetsége I.kiállitásán.

Gál Endre dr.: A Képzőm.Vidéki Szövet.I.kiáll.a

Képzőművészet, 1927. 6.sz. 23.l.

MDK

Kapitány József

A Képzőm.Vidéki Szövetségének a Nemzeti Szalonban rend.tárlatán a bizottság Elismerő oklevéllel tüntette ki Kapitány Józsefet /Békéscsaba/.

Cikk: A Képzőm.Vidéki Szövetsége I.kiáll.-nak dijazottjai.

Képzőművészet, 1928. 6.sz.

Kapitány József MDK

Tanulmány, patinált gipsz

Mücsarnok 1918-19.
Téli kiállitás

MDK

Kapitány József, ép.

37.sz. Müvésztárs:Körmendi Frimm Jenö.

Az architektura nyomott, Nem megoldás a feladatra.

Hermann-Ohmann: A pályázat eldöntése.-Erzsébet emlékmü.-Magyar Iparmüvészet. 1916. 258-262. l.

MDK

Kapitány József /Békéscsaba/

elismerő oklevelet kapott

A Képzőművészek Vidéki Szöv. I. kiáll. díjazottjai. Képzőművészet 1928. 6. sz. 32.l.

M.D.K.

Kapitány József.

Szobrászmüvész Békéscsaba városának
Munkácsy szobrot mintázott.

Városok Lapja XXIX. évf. 1934. 22.szám. 609. o.
Hirek.

M.D.K.

Kapitány József

Szobrászmüvész elkészitette Bertothy István volt békéscsabai polgármester siremlékét.

Bertóthy István siremléke.

Városok Lapja 1930. szept.1. 312.old.

MDK

Kapitány József

Bibliás ember. Gipsz.

Tavaszi Tárlat. 1940. ápr.-máj. 19.1.
Műcs.

MDK

Kapitány József

Békéscsabai művészek közös kiáll. képzőművészet 1928. 10. sz. 138.l.

MDK

Kapitany József

Arcmas.Gipsz.mgt.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.Kat.
Műcsarnok.1944.Jun.1-18-ig. 11.l.

Kapitány József MDK

Fiam, gipsz

Mücsarnok 1917 tavaszi tárlat

KAPITÁNY József asztalos. Egerben a Fazola Henrik u.4.sz. házban /Hrsz.489/, mint tulajdonos lakik 1845-51 között. Utána --+ Polereczky János alapitványi számvevő birja a házat 1887-1903 között.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Kapitány József, asztalos

Egerben a Farola Henrik u. 4. sz. házban lakik 1845-51 körül, mint tulajdonos.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1959. Akadémiai Kiadó, 347. old.

Kapitány József MDK

Fiam, gipsz

Műcsarnok 1916-17 téli tárlat

MDK

Kapitány József

A szolnoki fürdő figurája. Repr.

Képzőművészet, 1928. 8-9.sz. 91.l.

KAPITÁNY József egri asztalos. Nevével csak egy izben találkozunk Egerben az 1845. évi adóösszeírás alkalmával.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

MDK

Kapitány József

Körmendi Frimm Jenő és Kapitány József
műve. IV.dij 1500 K (a szobrászati részért
Repr.

Magyar Iparművészet, 1916. 251.lap

MDK

Kapitány József

a N.Szal.Mentionját kapta

Aktuális képzőművészeti események. Pesti Hirlap
1928 évi Kincsesháza. 65.l.

MDK

Kapitány József

Szoborsíve a Műcsarnok kiáll.-ról.

Művészet, 1918. 53-54.l.

Kapitány József, építész M.D.K.

sulyos romanstilü hörtemplomot terveztett Körmendi Frimmi Jenő finom hirályné alakja höre, (a hetedik Erzsébet-emlékmű pályázaton)... „Nem tudom megérteni mit héres a román stilus a köröndön és miért forszírozzák azt ötén is a pályázók körül mikor annyira eltávolodtunk a román kor felfogásától — sőt ismeretétől is.".

Vállalkozók Lapja, Bp. 1916. XXXVII. évf.

jul. 26. sz. 3. old.

Kapitány József MDK

Fiam, gipsz

Mücsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Kapitány József MDK

Tanulmány, gipsz

Műcsarnok 1918-19 téli kiállitás

Kapitány József

Áhitat, kerámia

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

Kapitány József MDK

Bibliás ember, gipsz

Mücsarnok 194o Tavaszi tárlat

MDK

MDK

Kapitány József

Arcmás, gipsz

7.nemzeti képzőm.kiáll. 1944.jun. Műcs.

Kapitány József. (Békéscsaba.)

Elismerő oklevelet (Mention honorable) ítélt meg számára a Képzőművészek Vidéki Szövetségének a Nemzeti Szalonban rendezett kiállítás zsűrije.

Magyarság, 1927. jan. 12.

Kapitány József.

(Békéscsaba)

Elismerő oklevelet (Mention Honorable) ítélt meg számára a Képzőművészek Vidéki Szövetségének a Nemzeti Szalonban rendezett tárlatának zsűrije.

Nemzeti Ujság, 1928. jan. 12.

Kapitány József.
(Békéscsaba), szobrászművész.

Bronz reliefjeivel szerepelt a Képzőművészek Vidéki Szövetségének kiállításán, a Nemzeti szalonban.
(emlékbe.)

Nemzeti Ujság, 1928. jan. 6.

Kapitány József

MDK

Férfiarcmás, gipsz

Műcsarnok 1943 tavaszi kiállitás

Kapitány József MDK

Arcmás, gipsz

Műcsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

MDK

Kapitány József

Az Erzsébet királyné emlékszobor pályázaton a 3000 koronával jutalmazott negyedik csoportban 1500 K-t nyert Körmendi Frim Jenővel készitett pályamüvével.

Müvészet 1916, 81 l.

MDK

Kapitány József

Művével résztvett a kiállitáson.

KmTárs. 1943. márc. - ápr. tav. kiáll.
Kiállitó művészek névsora. 26.lap

Kapitány József

Békéscsaba, 99-n-III

kobrán

Bibliás paraszt

stukkó

Dr Banner Benedek arc-
képe, stukkó.

Szeged 1938/6.

EGYETEMI NYOMDA

30 nap **NOVEMBER** 49. hét

27 Vasárnap		Adv. I. vas. *Virgil*
28 Hétfő		Pignatel *Stefánia*
29 Kedd		Szaturnin *Noé*
30 Szerda		András *András*
1 Csütörtök	**DECEMBER**	Elegy *Elza*
2 Péntek		Bibiana *Aurélia*
3 Szombat		X. Ferenc *Olivia*

Kapitány József

nobrán

l.

Józsefer dělyi kiáll

50 h

et azon állami alkalmazottakra
i illetőleg fuvarpénzei az idézett
erint, a hivatalos kiküldetések al-
szóló szabályzattal állapittatott

az emlitett kormányrendelet 2-ik
nt 4 K.napidij pótlékra a tisztvi-
pedig 3 K.napidijpótlékra az al-
ak igényt.

Kapitány József
nobrán

l.
Józseferdělý kiáll

52.l

1903 évi . .

A Műemlékek tekinte

A visegrádi várromok
átalány felhasználásáról szó
számlát láttamozás és felülvi

Kapitány József

az 1972. évi ÉMG-MÉSZ Diplomadíj-pályázaton I. díjat nyert.

Magy.Ép.ip. 1972. 11-12.sz. 683-687.l.

Kapitčiny Jiref. Szobrát

8 órai Ujscy.
1928. IV. 12. 18.
(:Hir.:)

Kapitány József
sobrán
8 órai ligyág
1916 ml. 3. 3 l.

Kapitány József: [ ]

k.: Jankay Tibor

123-126

V. Kiss M.: Békéscsaba képző művészete a két világháború között

Új Auróra, Békéscsaba, 1980. 9/11. 1.

Kapi-tóny József építű

L: Német András

~: Mesterés Lolák

Magyar 23

Építőművészet Bp. 1983 83/5

Kapitány József, építész

L: Ungár Péter

L: Követségi kirch

Magyar Borító 3

Építőművészet, Bp. 1983 83/1

Kapitány Lajos Tibor MDK

dr. Gyöngyösi Jánosné, gipsz

Mücsarnok 1941 Arcképkiállitás

Kapitány Lajos Tibor MDK

Bánky Róbert, gipsz

Műcsarnok 1941 Arcképkiállítás

Kapitány Lajos Tibor MDK

Öreg spanyol, gipsz

Mücsarnok 1941 Téli kiállitás

MDK

Kapitány Lajos Tibor

Öreg spanyol, gipsz

KMTárs kiáll. Mücs. 1941. dec.

15. l.

Kapitány László

Említve

Szabó Endre: A zentai művésztelep újabb bemutatkozása Vásárhelyen
Csongrád megyei Hírlap 1970. sep. 29.

Kapitány László
Rajz

Magyar Honvéd 1985. I. 11.

Kapits János

"A kaposvári Kossuth szobor" cimmel hozza a lap a müvész alkotását.
Repr.

ÉLET, Bp. 1911. szept. 17. III. évf. 38. sz. 1143. lap.

Kapivágási templom
(Sárosom)
harangja –

l.

Arch. Ért.
1917.
206.1.

Hongrois» egyik részét Esterházy Sánc
a mikor Esterházy annyira kitünt, hogy
kötése után a király az ezredet teljesen
melyet Miksa Emánuel választófejedelem
ennek az ezrednek új parancsnoka, a mely
és Berzeviczy is magasabb rangot nyert
országba menekülvén, 1719-ben kezdetté
seregben létesített három huszárezredet,

A XVII. század végén a könnyű
és tollforgós kucsma, párduczkaczagány

A ruházat azonban még mindig
hetedik században igen gyakran fizetés g
is 1663-ban tizenötezernyi hadának a po

A tüzérség fejlődésével nagy sz
bontó» kis taraczkok. Gärtner András s
alatt huszat lő, ugyanő a kézi granát dol
ezeket a mi török harczainkban próbálju

A tizenhetedik század végén ha
nek fölemlítésével tartozunk végül. 1692 ja
Magyarország primása, a rokkant harczo
tesz, melylyel alapját vetette meg a mai

Ha most visszatekintünk az e

zászlóknak rendkívül való megbecsülése.
révél és Magyarország védasszonyának
yányak egyik őse. Hogy mily fölfogással
Tábori kis traktájá»-ban a zászlótartónak
hordozod a zászlót, tehát az másikba
teljességesen látod az ellenséget, hogy
talmazhatod, akkor magadat belé takarod

ogy csata előtt a zászlótartók sarkantyúit

égén jelenik meg harcztereinken az újabb
ostrománál használják először magyar

rohamgát». A rohamgát egyenes, hosszú
ges lovasság támadta meg a csapatot, a
közt állították fel, úgy hogy a lovasság

súlymoknak, melyeket szintén a lovasság

sem s gyakoriak voltak a huszártornák
ét kép maradt fenn, mely a németeket
égzik a magyar lovagjátékokat. E mellett

Kapjoni volt Haller-
kastély
mai képe -

Biró Erdkast
XIII. +.

igen érdekes.

KAPL MÁTSÁS, órásmester

Skrabak Károly szombathelyi órásmesternek a céhbe való felvételét irta alá Körmenden.-Almer József fő Czéhmester Kapl Mátyás al Czéhmester, Körmend, ho 23dik Januarius 859.. 67.old

SMIDT LAJOS: Egy régi szombathelyi órásmester és órái 66.old

VASI SZEMLE, Ikm Helyismereti Évkönyv, 1963. I.köt. Szombathely, 1963

Káplán ferenc, díszlettervező MDh

Az Irodalmi Szinpad műsorához a díszleteket tervezte.

Varga A. Mária: A pénz komédiája 7

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. jan. 24.

Káplány Margit

1913/14 - 1916/17.

Ferkèpzomfoiskèvk

98.1

Ujabbkeletu Hatsepsut [illegible]
raszos nagy sírtemploma Der-el-Bahriban s III. Ramesses temploma Medine Habuban. E hatalmas arányú templomok komor interiőrjeibe festett reliefek visznek színt és változatosságot. — Az oszlopformák e korszakban nagyrészt megmaradnak s egyre gazdagodnak. A lotosz- és pálma-oszlop ritkább, a papirosz dominál; a Hathor-fej gyakoribb, s megjelenik a különböző elemekből összetett kompozit-oszlop, sőt Osiris álló alakja is szolgál támasztó tagul (karnaki Ramesseum).

A *későbbi korok* építészetileg nem jelentékenyek, bár az architektonikus formanyelv még egy új elemmel, a korinthusi fejezet hatását mutató gazdag kompozit-oszlopfővel, a Ptolemaios-fejezettel bővült. Egyébként a birodalom ez időben már hanyatlóban volt, s ez természetszerűleg a művészetek fejlődési lehetőségeit is károsan befolyásolta. Az utolsó századokban még egyszer fellángol az építési kedv, a régi architektúra formáiban épülnek meg Philae, Dendera, Edfu, Kom-Ombo templomai, de a művészet már enged eredetiségéből és jóformán minden megnyilvánulásában hellén hatások észlelhetők.

II. *Szobrászat*. Az egyiptomi szobrászat nem egy önmagáért való művészi akarás eredménye, hanem a vallás és az architektúra feltételeitől függött. Egyfelől, mintegy a halhatatlanság zálogául, a halott múmiája mellé adták szobrát s ezáltal a portré-szobrászat előtt a fejlődés nagy lehetőségeit nyitották meg, másfelől a plasztika része volt az architektonikus kompozíciónak s abba vagy mint relief, vagy mint más organikus elem illeszkedett bele.

Az egyiptomi szobrászat anyaga elsősorban a mészkő volt, ritkábban a fa; használtak emellett egészen kemény köveket, bazaltot, dioritot és [illegible] feltétlenül be-

Kampler Kálmán
festő
Kajdúböszörményben vasútja Kajdúr
Miklósnak.

Dr Balogh István: A Kostolányi festője, Kajdúr Miklós
Élet és Tudomány, 1967. 10. 465-68.

Káplár

a kortobági pikkúra képviselője

Van-e ugyjainkban balatoni-festésnek?
Kerekantal-benélgetés
Somogy, 1987. 4. sz. 77. l.

MDK

Káplár Éva

Éva, kréta

VIII. Vásárhelyi Őszi Tárlat. Tornyai J. Muzeum Hódmezővásárhely, 1961. okt.

MDK

Káplár Éva

Öregember /tanulmány/, of.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. Mücs. 1962. 14.l.

Kráplár Éva, jelmeztervező

MDK

A miskolci Nemzeti Színházban bemutatott darabhoz a jelmezeket tervezte.

Molnár G. Péter: Lunacsarovskij Don Quijote-drámája 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. aug. 14.

Káplár Éva MDK

Öregember, tanulmány, olf.

Mücsarnok 1962.IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

AIK

Káplár Éva

Hortobágyi táj kisfiuval, o.

12. Vásárnolyi őszi tárlat Tornyai J.Mus.
1969.okt.

Káplár Éva M .D.K.

Az előadás jelmezei

Gábor István: Don Quijote Lunacsarszkij drám ja Miskolcon

Magyar Nemzet 1964. február 7. 4.l.

Kárpát Éva.

Farkas Endre portréja.

Rajz, reprodukció.

Napjainuk, 1963, 7. szám, 4. kép.

Kaplár Éva

Táj.

Rajz, reprodukció.

Napjainkért, 1963 4. szám, 12. lap

Káplár Éva

Alvó nő olaj 90×55

Tizenkatodik Vásárhelyi Őszi Tárlat
Tornyai János Múzeumban

Kaplár Éva
Grafikus

M.D.K.

Táj

Élet és Irodalom, 1962. július 7.

MDK

Káplár Éva

Résztvett a kiállitáson.

"Öregember "

I. I. : A IX. magyar képzőművészeti kiállitás.

KISALFÖLD 1962. máj. 6.

M.D.K.

Kiplár Éva
grafikus

"Táj"

Élet és Irodalom, 1962. április 28. — 11 lap

M.D.K.

Kaplár Éva
Grafikus

Illusztráció

Antalffy Gyula: Agarak és emberek
Élet és Irodalom, 1962. május 12 – 4 lap

Káplár Éva, festő MDh

Az Iparművészeti főiskola hatodéves növendéke 1949-ben gyermekrajzpályázaton nyert díjat. Tanárainak: Hincz Egulának s' Bernáth Aurélnak sokat köszönhet. A Tanácsköztársaság 40. évfordulójára rendezett főiskolai kiállításon „Egy vöröskatona halála" c. képével III. díjat nyert. „Műterem" című festményét a képzőművészeti Alap megvásárolta.

Várai Emil: Az első interjú 3. l

Esti Hírlap, Bp. 1960. szept. 24.

M.D.K.

Káplár Éva

Lunacsarszkij: Don Quijote c. darabjához készitett jelmezeket.
Miskolci Nemzeti Szinház bemutató előadása.

Geszti Pál: Don Quijot c.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1964. febr. 7. VIII évf. 6. sz.19. lap

KÁPLÁR Éva

Wagner István

Festői vallomás

Káplár Éva tárlata a KPVDSz
Művelődési Központban

Magyar Hírlap, 1986. dec. 11. 4.

M.D.K.

Káplár Ferenc
szobrász

Bánátom mulékeinek Síremlék
(repro)

Tek tárlat.

Magyar Ifjúság, 1960 jan 14.

Káplár ferenc, diszlettervező

Az Izodalmi Szinpad új műsorához a díszleteket tervezte.

Fenesik Flóra: Fekete rapszódia 2

EST/ HIRLAP Gy. 1963. okt. 30.

M.D.Y

Kápláz Ferenc
grafikus

Gitáros

Élet és Irodalom, 1966. ápr. 9 - 4 lap

Kárpáti Ferenc

3 emberalak.

Rajz, reprodukció.

Valóság, 1962 2. 77. 77. l.

Kaplár Ferenc
grafikus

M.D.K.

"Kutya"

Élet és Irodalom, 1968. július 6-5 lap.

MDK

Káplár Ferenc

, Szabadtéri mozi, temp.

12.Vásárhelyi őszi tárlat, Tornyai J.Muz.

1965. okt.

Kapbár Ferenc
grafikus

M.D.

„Vízpart"

Élet és Irodalom, 1967. júl. 29 - 2 kép

Káplár Ferenc, dinletterverő

A dinleteket terveste az Irod. Szinpad előadásához.

Bányai Gábor: Teljes ének 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. a 2.9.

Kaplan Ferenc, festő

az Olimpia Szálló halljában

nyílik meg tárlata. (Márc. 29.

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. márc. 29.

Káplár Ferenc, Gestő

A Hotel Olimpiában mutatja be műveit.

– ☐ Káplár Ferenc 2,

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. márc. 28.

Káplár Jerenc, festő

Kiállít az Olimpia Szálló előcsarnokában.

(Bekés): fest, forgat, farag — 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. máj. 3.

Káplár Ferenc, dinlettervező

Az előadáshoz a dinleteket tervezte

Morvay J.: Nagykánló est az Irodalmi Szimpadon 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. jan. 31.

Káplár Ferenc M.D.K.

Dizslet az előadáshoz

/flórián/ Párizs fia dalol Az irodalmi Szinpad uj műsora

Magyar Nemzet 1964. október 31. 4.l.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 NOV 11

Káplár Éva,

MAGYAR HÍRLAP

grafikusművész

1021

Káplár Éva rajza

Uganda
kubai gazdasági segítséget kér

Uganda kubai gazdasági segítsége kíván igénybe venni mezőgazdasága nagyszabású fejlesztéséhez — közölte *Godfrey Binaisa* köztársasági elnök az ugandai rádió Kenya fővárosában lehallgatott adása szerint. Uganda Kubának főként a cukoripar területén szerzett tapasztalatait szeretné igénybe venni a saját — Idi Amin

Kóplár Ferenc, testő

L: Bálint Endre

–: Kiállítások

8.

Esti Hirlap Sp. 1979 aug. 15.

Káplár Ferenc grafikus

L: Könyi István

Bereczky L: Az elődök vonzásában

11

Népszabadság Bp. 1978. szept. 10.

Káplár Ferenc

és Káplár Miklós képeit a szinbeli vagy formai szépség jellemzi,

Forrás 1975/11/ 71

Moldován: Beészlgetések Weöressel

Káplár János,festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekű gyűjteményét.A 19.-20.sz. magy.képzőművészetének keresztmetszete.388 mű,180 művés Káplár egy művel szerepel. 227.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,1967.Pécs,1968

Káplár János MDK

Szerepelt a kiállitáson.

—: Megnyilt a hajdúböszörményi képzőművészek slagótarjáni kiállitása.
Nógrádi Népujság 1963. szept. 4.

Káplár János

magát festővé képezte

Forrás 1971.3.52

Káplár János

naiv müvész

Forrás 1971/3/52

— **A tragikus sorsú Káplár Miklós hagyatéki kiállítása.** A Magyar Ösztehetségek erzsébettéri helyiségében most nyílik meg a tragikus körülmények között elhúnyt *Káplár* Miklós hortobágyi csikós képeinek kiállítása. Káplár gyomorvérzésben halt meg hirtelenül, de azt mesélik róla, hogy — »agyonette« magát. A nyomorgó művész néhány festményének eladása révén váratlanul nagyobb összeghez jutott, kifizette adósságait és a megmaradt pénzen nagymennyiségű szalonnát, sonkát, kolbászt és egyéb csemegét vásárolt. Ott találták őt holtan a szobájában, mellette sonkacsülök hevert, felette szalámirudak, oldalasok lógtak. Először akart életében rendesen megvacsorázni és ez okozta halálát. Az Alföldet, a Hortobágyot, a pusztát festegette, csupa nagy ég minden képe. Valami végtelen, monoton szépségű imádat, természetcirogatás, két-három húron zengő pusztai zene zengett Káplár Miklós palettáján. Káplár halálának tragikomikus hátterétől függetlenül is egyik legnagyobb értéke *az őstehetség-csoportnak.* A kiállításon feltünést kelt *Csülök:* »Guzsbakötött Őstehetség« című szobra, *Benedek* Péter kis olajfestménye, *Süli* András és *Miklós* István néhány újabb képe, valamint *Horváth* Lénárd aratójelenetet ábrázoló érdekes kisplasztikája is. A kiállítás megrendezéséért *Bálint* Jenőt illeti dícséret. *(P—i.)*

Egy hét Budapest életéből

az október 6-tól október 12-ig terjedő héten

1.	Születések száma	270 (295)
2.	Halálozások száma	304 (305)
3.	Öngyilkos lett	13 (16)
4.	Házasságkötések száma .	193 (245)

(Zárójelben a multheti adatok)

— **A maglaviti csodalátó babonája.** *Bukarestből* jelenti *Az Est* különtudósítója: Az ortodox egyház zsinatján *Jorga* tanár, az ismert politikus szóvátette *a babona elfajulását,* amely új tápot kapott, mióta országszerte híre kelt, hogy *Maglavit* faluban *Lupu* Péter juhásznak megjelent az Isten. Tízezrével zarándokolnak a babonás emberek a kis faluba, mert *csodás gyógyitóerőt várnak a jámbor juhásztól.* Az ortodox egyház patriárkája válaszolt Jorga tanár felszólalására. Azt fejtegette, hogy a zsinatnak olyan határozatokat kell hoznia, amelyek alkalmasak arra, hogy a maglaviti esemény következtében támadt *babonát átvezessék a vallásosság útjára. (T)*

— **Országos Népegészségügyi Kiállításra** jegyek 1 pengő helyett 60 fillérért kaphatók *Az Est*-lapok jegypénztáránál. VII., Erzsébet körút 18—20.

UNITED STATES LINES

ÜGYELJEN ERRE A JELRE

NEW YORK-ba

Hamburgból:

Az United States Lines legújabb és a világ leggyorsabb kajütgőzöseivel:

Manhattan	**1935. okt. 23***
President Harding	**1935. okt. 30***
Washington	**1935. nov. 6***
President Roosevelt	**1935. nov. 13***

*Behajózás előző este

Olcsó körutazási jegyek
Hamburg—Havre—New York

UNITED STATES LINES
a Baltimore Mail Line vezérképviselője
Budapest, VIII., Fiumei út 3. Telefon: 36-6-95

Egyperces detektívregény

ÉKSZERRABLÁS

— Pufi! — kiáltotta a detektivfelügyelő és a kövér csavargó vállára tette a kezét, amikor az éppen kilépett az uccai telefonfülkéből. — Ma reggel betörtek és raboltak egy ékszerüzletben, te vagy a tettes!

— Nem én vagyok a tettes, felügyelő úr, — tiltakozott rémülten a csavargó. — Percre meg tudom mondani, hol voltam mostanáig. A »Vörös oroszlán«-ban voltam. Megittam egy félliter bort, három spriccert és négy korsó sört, aztán valaki adott egy tippet a versenyre. Átszaladtam a közelben lévő telefonfülkébe és innen hivtam fel a bukmékert. Fogadni akartam a lóra.

— Hogy hívják a bukmékert? És mit mondtál neki?

— Nem tudtam vele beszélni, foglalt volt a száma.

A detektív megmotozta a csavargót. Talált nála egy dugóhúzót, egy versenylapot, néhány kulcsot, három darab kétfillérest, egy idegen pénzt és egy tizpengőst. Bünjel nem volt nála.

— No lássa, felügyelő úr, ártatlan vagyok! Mindenki láthatott a »Vörös oroszlán«-ban. Hogyan lophattam volna el a gyürűt.

— Pufi! Lebuktál! Gyerünk a kapitányságra!

*

Miből tudta meg a detektív, hogy Pufi a tettes?
Megoldás AZ EST hétfői számában.

? ? ? ?

A legjobb agitáció

Eckhardt Tibor Debrecenben előadást tartott a nemzetközi helyzetről és a diktatúrákról. Mondani sem kell, hogy a diktatúrák ellen. Előadását azzal fejezte be, hogy Kossuth Lajos nem halt meg, itt élköztünk. Nem volt politikai előadás. De minden szava érdekesebb volt bármilyen kortesszólamnál. Politikai agitáció nélkül, politikai hatás. Hatás, amelyben az agitációt a magyar élet örök igazságai pótolják. Ez az előadás nem arról szólt, hogy ki legyen Debrecenben képviselő; de épp azért nagymértékben hozzájárul annak eldöntéséhez, hogy ki legyen Debrecenben képviselő.

— **Mi lett velük, hová lettek?** *Keller* Sándor kereskedő bejelentette a főkapitányságon, hogy 43 éves felesége *Ráth György* ucca 56. számú házban lévő lakásáról azzal távozott el, hogy *öngyilkos lesz.* Eltávozása óta nem adott magáról életjelt.

A *Nagydiófa* ucca 11. számú házból *két kisfiú tűnt el.* Vezetéknevük azonos ugyan, de nem rokonok. Ifjabb *Szabó* Sándor 12 éves és *Szabó* Oszkár 13 éves diákok szöktek el hazulról azzal, hogy *gyalog bejárják a világot.*

Kaliczki Dezső 26 éves technikus a csepeli *Állomás* ucca 6. szám alatti lakásáról még augusztus 14-én tűnt el. Utóljára azt mondotta hozzátartozóinak, hogy *dolgait intézi Budapesten.* Eltünését most jelentették be a főkapitányságon.

Nagy István 16 éves tanuló *Ballagi Mór* ucca 8. szám alatti lakásáról október 15-én eltünt. Barátainak azt mondotta, hogy *az idegenlégióba megy.*

Demeter József 54 éves építési munkavezető október 15-én *Bicskei* ucca 4. számú házban lévő lakásáról eltűnt. *Revolvert vitt magával.* Hozzátartozóinak gyanuja szerint *Pestkörnyékén öngyilkosságot követett el.*

A rendőrség keresi az eltűnteket.

Ha az arcszine fakó, szürkéssárga és tekintete bágyadt, ha szomorú, hangulata nyomott és nehéz álmok gyötrik, ha a bél túlságos rothadási folyamatai, gyomorfájás és epepangás kinozzák, olyankor tanácsos néhány napon át reggel éhgyomorra egy-egy pohár természetes Ferenc József keserűvizet innia. Az orvosok ajánlják.

— **Hurcolkodik az angol hadimúzeum.** *Londonból* jelentik: Költözködik a londoni hadimúzeum. Ez nem könnyű feladat, mert *10.000 kiállított* tárgyat kell elszállítani a múzeum új székhelyére. Az anyag súlya meghaladja a 800 tonnát. A költözködés *négy hónapig* fog tartani.

„Az eltünt bankjegy" megfejtése

A 100 fontos bankjegyet Miss Watson titkárnő lopta el. Azt állitotta, hogy a 299. és a 300. oldal közé tette a pénzt. Ez lehetetlen, mert a 299. és a 300. oldal egy lapon van és nem egymással szemben.

— **Imával gyógyító szanatórium.** Körülbelül egy év óta kelt általános feltünést Angliában J. *Maillard* lelkész, aki templomában ima útján »gyógyít«. Betegek tömege tölti meg napról-napra a templomot, a lelkész imádkoztatja őket és sokan azt mondják, hogy *az ima után megszünnek fájdalmaik.* A felsőbb anglikán egyházi körök eddig is jóindulattal nézték Maillard tiszteletes különös működését, most már azonban határozottan *támogatják.* A salisburyi püspök tegnap az egyházkerületi konferencián bejelentette, hogy egy régi apátság épületét *átadta Maillard tiszteletesnek, hogy ott idegbetegek számára gyógyintézetet rendezzenek be.*

— Lehetséges, mondta a püspök — hogy ez a gyógyintézet *a világ egyik legnagyobbszabásu kisérletének* színhelye lesz.

A lelkibetegeket nem bízták teljesen Maillard tiszteletesre, hanem *egy orvost is kirendelnek,* hogy felügyeletet gyakoroljon és ellenőrizze a tiszteletes imádkozó gyógymódjának eredményeit. Az orvost a közegészségügyi minisztérium fogja kirendelni, úgyhogy az imádkozó gyógyintézet tulajdonképpen *a hatóság égisze alatt kezdi meg működését.*

Mielőtt **SZŐRMESZÜKSÉGLETÉT** beszerezné, nézze meg
ELKÁN SZŰCS legújabb **modelljeit,** elsőrangú **minőségét** és **előnyös árait.**
Váci ucca 22, félemelet. Tel.: 874-56, 872-16

— **Hat skót polgármester kerestetik.** *Londonból* jelentik: Váratlan nehézségek merültek fel a gloucesteri herceg esküvőjével kapcsolatban. Mint ismeretes, *november 6-ikára tűzték ki a királyi esküvőt.* Miután a menyasszony skót, a régi skót törvények értelmében *hat skót város polgármesterének* kell hivatalból jelen lennie az esküvőn. Ezek a városok: *Edinburgh, Glasgow, Perth, Dundee, Aberdeen* és *Elgin.* Ennek rendes körülmények között semmi akadálya nem volna, november 6-án azonban ezeknek a skót városoknak *nem lesz polgármesterük.* November 5-én jár le ugyanis polgármesteri megbízatásuk és utódaikat csak 8-án fogják kinevezni. 5—8-ig tehát nincs polgármester. Ki jelenik meg tehát a gloucesteri herceg esküvőjén? A nehéz kérdésben a lord kancellárnak kell dönteni. A menyasszony családi gyásza miatt egyébként a Buckingham-palotában, zárt családi körben tartják meg az esküvőt.

— **Roboz Imre gyásza.** *Roboz* Imrét, a *Vígszínház* igazgatóját súlyos gyász érte: édesanyja, özv. *Róth* Dánielné, szül. *Ungerleider* Johanna, a széles körben ismert úriasszony, ma éjjel 65 éves korában hirtelen *meghalt. Roboz* Imrén kívül többi gyermeke: *Roboz* Aladár, a Terézkörúti Színpad igazgatója, dr. *Roboz* Mátyás, *Harsányi* Sándorné és *Földes* Lajosné gyászolja. Temetéséről még nem történt intézkedés.

— **Öt évre ítélték a halasi szatirt.** *Kalocsáról* jelentik: Két hónappal ezelőtt megdöbbentő merényletet lepleztek le Kiskunhalason, amelyet *Szabó* Sándor rovottmultú kőművessegéd követett el egy 12 éves halasi leányka ellen. A bestiális ember a leánykát egész éjszakán át hurcolta magával, majd a durva támadás után kirabolta. Elvette a leányka aranyfülbevalóját és nyakláncát. A kalocsai törvényszék *Oláh*-büntetőtanácsa Szabó Sándort *ötévi dologházra ítélte.*

— **Molnár és Moser cég** IV. Petőfi Sándor ucca 11. saját gyártmányú modern kozmetikai, valamint száj és fog ápolási és egyéb egészségápolási készítményeivel mutatta be az egészségvédelem terén való vezető szerepét.

Ugyanitt sorakoztatta fel a közismert és már nemzetközi hírnévre is szert tett különleges kölnivízgyártmányait.

— **Nem kell az örökség.** *Londonból* jelentik: Egy gazdag angol hölgy, Miss Agnes *Symington,* aki után 150.000 fontnyi vagyon maradt, házvezetőnőjére és szakácsnőjére hagyta házának használati jogát. Ugy intézkedett, hogy életük végéig a házban lakhatnak. Az örökség váratlanul érte és nagyon meglepte a házvezetőnőt és a szakácsnőt. Kijelentették, hogy nem tudják igénybevenni, mert ingyen lakhatnak ugyan a házban, *de miből élnek közben?* Visszautasitják tehát az örökséget és *elmennek új szolgálati helyet keresni.*

A
ROYAL SZÁLLODA
éttermeiben
megindult a téli szezón
Az átalakitott zene nélküli
ZÖLDTEREM
a legkellemesebb ebéd- és vacsorázóhely
A TÉLIKERTBEN
minden délután és este **tánc**
Alex Heinemann
Európa legjobb jazz
zenekara játszik
POLGÁRI ÁRAK
Zenetányér nincs.
Százalékos borravalórendszer

SZÍNHÁZ

Sárga lett a Pesti Színház

—

Csak egy premier lesz a jövő héten, de ez a bemutató egyszersmind *egy megujhodott színház megnyitását* is hozza: *Fodor* László új darabjának, az »Érettségi«-nek első előadásával *pénteken* bemutatkozik a közönségnek az új *Pesti Színház.*

Két nap óta már a körülbelül *teljesen átalakított* színházban próbál a vígszínházi együttes, amelynek új hajlékát most már — színes világítás alatt és négy falikar lámpái fölött — az uccai fronton is hirdeti a felírás: »*A Vígszínház Kamaraszínháza*«. A színház e megjelölésének szelleméhez, mint nekünk elmondotta, ragaszkodni kíván a Vígszínház igazgatósága: *függetleníteni akarja a Pesti Színház műsorát a Vígszínházétól és kizáróan intim hatásokra számító darabokat* készül bemutatni a testvérszínpadon, amelynek darabjait *nem viszi át a Vígszínház színpadára.*

A Pesti Színház nézőterének *Vörös* Pál, az átalakítás tervezője, *új színnel új hangulatot kölcsönzött: sárga lett a nézőtér* és a falak, a drapériák és a függöny sárga tónusát kellemesen egészíti ki az új széksorok enyhe *barna színe.* A nézőtérre, amelyet a sárga szín csalókán *tágasabbnak és magasabbnak* mutat, *öt velencei csillár* szórja fényét.

A külső előcsarnok, a földszint, a ruhatárak és a páholyok folyosói ugyancsak sárgás színbe öltözve várják a közönséget.

„Hollywood" az Andrássy-uti Színházban

—

Hans *Adler* vígjátéka elsősorban férjpárti, — ha nagyon akarjuk, akkor esetleg házasság-párti is, de semmiesetre sem udvarló-párti. Sőt, még csak nem is közönség-párti. *Titkos* Ilona ezúttal szőke és nemzetközi. Elsőfelvonásbeli kínai pagodapongyolája igéző. A közönség érdekeit *Gombaszögi* Ella képviseli: aranyvörös humora fűti darabbá Adler három felvonását. Anyósban ennyi kisfiús bájt és szívderítő néni-huncutságot senki sem tud produkálni. Arca csupa harmónia még a leganyósabb jelenetekben is. *Kertész* Dezső a harmadik főszereplő. Nem él vissza azzal, hogy a szerző az ő pártján van. A díszletek jók.

(P—i)

MEGNYÍLIK A PESTI SZÍNHÁZ

a Vígszínház kamaraszínháza

(VI., Révay ucca 18)

Pénteken, október 25-én először

FODOR LÁSZLÓ új színjátéka

ÉRETTSÉGI

Főszereplők:

Muráti Lili, Makay Margit, Vaszary Piroska, Somló, Góth, Kabos Ladomerszky Margit, Tolnay Klári, Pártos Erzsi, Szombathelyi Blanka, Váry Gyöngyi, Vértes Lajos, Perényi, Peti, Bárdi, Vértes Tibor

Jegyrendelés: 154-38

Zilahy Lajos az „Urilány" győri próbabemutatójáról

—

A *Pesti Napló* jelentette ma reggel, hogy *Zilahy* Lajos »Urilány« című vígjátékát a *Belvárosi Színház* együttese először a *győri színházban* fogja bemutatni. Megkerdeztük az írótól, miért határozta el a darab vidéki »kipróbálását«.

— Évek óta szeretném megvalósítani az ilyenféle próbabemutatót, — mondotta nekünk *Zilahy* Lajos — de a nagy színházakkal eddig nem tudtam megvalósítani, mert azoknak bérletrendszerük van és nem tudják a színházat egyket napra bezárni. Az »Urilány« budapesti együttese mindenestől Győrbe utazik és *teherautókon viszik majd a díszleteket is.* Miért éppen Győrbe? Mert ott van olyan színház, amely a Belvárosi Színház méretének megfelel és közel is van. A kislélekzetű, intimhatású vígjáték előadására a győri *a legalkalmasabb vidéki színház.*

A színházi törvényszék ma délben ítélt Lehotay ügyében

—

A *Nemzeti Színház* társalgójában ma délben ült össze a színházi törvényszék, hogy ítéletet mondjon *Lehotay* Árpád fölött, aki elfelejtett megjelenni a »Stuart Mária« szerdai előadásán.

A színházi törvényszék elnöke *Nagy* Adorján, tagjai *Abonyi* Géza és *Kürti* József. Ez az elsőfokú úgynevezett *hármas bíróság.* Ha az ítélet súlyosabb lesz, akkor átteszik az *ötös bizottsághoz.*

A hármas bíróság Lehotay ügyén kívül más kisebb ügyeket is tárgyal.

* **Cigna elutazott, Capsir érkezik.** Gina *Cigna,* a milánói Scala művésznője *elutazott Budapestről.* Egyenesen Marseillebe utazott, ahol hangversenye lesz; onnan Bordeauxba megy, majd Párizsba. — Az Operaház másik világhírű olasz vendégművésznője, Mercedes *Capsir vasárnap érkezik* Budapestre. Hétfőn próbája lesz az Operaházban, ahol kedden lép fel először a »Lakmé« címszerepében.

* **Dr. Ernst Lothar a »Nagy szerelem« mai előadásán.** Dr. Ernst *Lothar,* a becsi *Josefstädter Theater* igazgatója értesitette a Vígszínházat, hogy *ma délután Budapestre érkezik* és este végignézi a »Nagy szerelem« előadását. Lothar, aki — mint ismeretes — karácsony táján mutatja be színházában *Darvas* Lilivel a főszerepben *Molnár* Ferenc új művét, az előadás után az íróval meg fogja beszélni *a bécsi premier előkészítésének részleteit.*

„Két szív, egy dobbanás"

—

Svéd Sándor első filmje

A bécsi operaház kiváló magyar baritonistája, *Svéd* Sándor nagy sikert arat első rövid filmszereplésével a »Halló Budapest«-ben, amelyben egy áriát énekel.

Egy budapsti filmvállalat *tegnap Bécsben szerződtette Svéd Sándort egy új magyar film-vigjáték főszerepére.* A film szerzői *K. Halász* Gyula és *Kristóf* Károly. Címe: »Két szív, egy dobbanás«. Svéd Sándor mellett *Agay* Irén, *Gombaszögi* Ella, *Perczel* Zita, *Kabos* Gyula, *Gózon* Gyula, *Berky* Lili játssza a többi főszerepet. A filmet *Székely* István rendezi. A felvételek *december 15-én* kezdődnek Budapesten.

MŰSOROK

Szombat—vasárnap, október 19—20

SZÍNHÁZ

OPERA: Ma: *Farsangi lakodalom* (D. bérlet: 8). V.: *Szent fáklya; Elssler Fanny* (N. B. bérlet 1. szám; ½8). — **NEMZETI:** Ma és V. este: *Krisztin* (½8). V. d. u.: *Missa Sollemnis* (3). — **VIG:** Ma, V. d. u. és este: *Nagy szerelem* (½4, 8). — **MAGYAR:** Ma, V. d. u. és este: (VII.) *Mindenki lépik egyet* (½4, 8). — **BELVÁROSI:** Ma, V. d. u. és este: *Az esernyős király* (4, 8). **VÁROSI:** Ma, V. d. u. és este: *Én és a kisöcsém* (4, 8). — **KIRÁLY:** Ma és V.: *Marica grófnő* (½5, 8). — **KAMARA:** Ma és V. este: *Monpti* (8). V. d. u.: *Százhuszas tempó* (½4). — **ANDRÁSSY UTI:** Ma, V. d. u. és este: *Hollywood* (4, 9). — **ROYAL:** Ma, V. d. u. és este: *Három ember a hóban* (4, 8). — **BETHLEN TÉRI:** Ma és V.: *Csodarabbi* (½6, ½9). — **FŐV. ORF.:** Ma és V.: *Broadway Follies* (4, ½9). — **TERÉZKÖRUTI:** Ma, V. d. u. és este: *Barátságos arcot kérek* (4, 9). — **KOMÉDIA:** Ma, V. d. u. és este: *Mindenki félre lépik egyet* (½5, 9). — **ERZSÉBETVÁROSI:** Ma (¾6, ¾9). V.: (½4, 6, ¾9): *Százhuszas tempó.* — **JÓZSEFVÁROSI:** Ma (¾6, ¾9). V.: (½4, 6, ¾9): *Eltörött a hegedűm.* — **KISFALUDY:** Ma (¾6, ¾9). V.: (½4, 6, ¾9): *Sulamith.*

MOZI

ADMIRÁL (Margit körút 5. 537 07): Pajkos hercegnő (Jeanette MacDonald). Nagytakarítás (Anny Ondra). Híradó (½4, ¼7, ½10).

ALKOTÁS (Alkotás u. 11. 553—74): Pajkos hercegnő (Jeanette MacDonald). Stradivári (Gustav Fröhlich) (½4, ½7, ½10).

BUDAI APOLLÓ (Csalogány u. 46. 51—5—00): Két király (Emil Jannings). Nagytakarítás (Anny Ondra). Híradó (½4, ½7, ½10).

CAPITOL (Baross tér 32. 343—37): Vörös Pimpernel (Merle Oberon). Híradók (½4, ½6, ½8, ½10).

CASINÓ (Eskü út 1. 831—02): Fiatal sasok (Tom Brown). Híradók (½4, ½6, ½8, ½10).

CITY (Vilmos császár út 36. 111—40): Prolongálva! Nocturno (Egy elsodort asszony élete). Híradók (4, 6, 8, 10).

CORSÓ (Váci u. 9. 874—02): Szerelmes éjszaka (Lilian Harvey). Ünnepély a maharadsánál (kultúrfilm). Nem mind arany (trükkfilm). Híradó (d. e. 11, d. u. ½4, ½6, ½8, ½10).

CORVIN (József körút és Üllői út sarok. 395—84): Vörös Pimpernel (Merle Oberon). Híradó ½4, ½6, ½8, ½10).

DAMJANICH (Damjanich u. 1.): Stradivári (Gustav Fröhlich). Kínai papagáj (Warner Oland) (4, ¾4, ½10).

DÉCSI (Teréz körút 28. 259—52, 213—43): Szerelmes éjszaka (Lilian Harvey). Híradók (4, 6, 8, 10).

ELIT (Lipót körút 16. 161—51): A pajkos hercegnő (Jeanette MacDonald). Tánc a boldogságba (Bársony Rózsi, Halmay) (4, 7, 10).

FÓRUM (Kossuth Lajos u. 18. 897—07, 895—43): Halló Budapest! (Németh Mária, Bársony Rózsi, Kabos stb.). Híradók (½4, ½6, ½8, ½10).

JÓZSEFVÁROSI (Kálvária tér 7. 346—44): A pajkos hercegnő (Jeanette MacDonald). Nagytakarítás (Anny Ondra) (4, ¾7, ¾10).

KAMARA (Dohány u. és Nyár u. sarok. 440—27): Hetedik hétre prolongálva! Epizód (Paula Wessely). Híradó (4, 6, 8, 10).

METRO (Teréz körút 60. 26—0—00): Egy izgalmas éjszaka (Duna Stefi). A szevillai fodrász (vidám kisopera). Legújabb abesszíniai filmriport). Híradó (2, 4, 6, 8, 10).

NYUGAT (Teréz körút 41. 271—62): Két király (Emil Jannings). Nincs semmi baj (Albert Prejean) (4, ¾7, ¾10).

OLYMPIA (Erzsébet körút 26. 429—47): Nagytakarítás (Anny Ondra) Üldöz a világ (E. G. Robinson). Híradó (4, 7, 10).

OMNIA (József körút és Kölcsey ucca sarok. 301—25): Vampírasszony (Lionel Barrymore). Örökzöld szigetek (útifilm). Kínai mandarin (színes trükkfilm). Híradók. Az abesszín front legfrissebb eseményei (4, 6, 8, 10).

OTTHON (Beniczky u. és Baross u. sarok. 367—96): Az ördög cimborái (Nagy Kató). Üldöz a világ (E. G. Robinson) (4, ¾7, ½10-től folyt.).

PALACE (Erzsébet körút 8. 365—23): A csúnya lány (Muráti Lili, Kabos, Gombaszögi Ella). Híradók (4, 6, 8, 10).

PÁTRIA (Népszínház u. 13. 456—73): A pajkos hercegnő (Jeanette MacDonald). Nagytakarítás (Anny Ondra) (4, ¾7, ¾10).

PHÖNIX (Rákóczi út 68. 379—10): Üldöz a világ (E. G. Robinson). Doktor Mefisztó (Claude Rains). Zenélő dámák (a legjobb női jazz). Híradó. Abesszíniai front (4, ¾7, ½10).

RÁDIUS (Nagymező u. 22—24. 220—98): Harmadik hétre prolongálva! La Cucaracha (Duna Stefi). Continental (zenés vígjáték; Fred Astaire). Híradó (4, 6, 8, 10).

REX (István út 39. 32—1—75): Két király (Emil Jannings). Stradivári (Gustav Fröhlich) (3, ¼7, ½10).

ROYAL APOLLÓ (Erzsébet körút 45. 419—02, 429—46): Minden nőt szeretek (Jan Kiepura). Híradók (4, 6, 8, 10).

SIMPLON (Horthy Miklós út 74. 69—1—89): A pajkos hercegnő (Jeanette MacDonald). A makrancos dáma (Clark Gable) (½4, ½7, ½10).

STUDIÓ (Akácfa u. 4. 40—8—40): Prolongálva! Repülőgéppel Abesszíniában. Világsorsának intézői (riportfilm). Híradók (4, 6, 8, 10).

TIVOLI (Nagymező u. 8. 230—49): Az ördög cimborái (Nagy Kató). Nagytakarítás (Anny Ondra). Az abesszíniai front eseményei. Híradó (½4, ½7, ½10).

TURÁN (Nagymező u. és Mozsár u. sarok. 264—20): Pajkos hercegnő (Jeanette MacDonald). Üldöz a világ (E. G. Robinson). Híradó (4, 7, 10).

URÁNIA (Rákóczi út 21. 460—46): Hattyúdal (Evelyn Laye). Dalcsokor világfilmekből. Híradó (½4, ½6, ¾8, ¾10).

VESTA (Erzsébet körút 39. 32—6—39): A pajkos hercegnő (Jeanette MacDonald). Az ördög cimborái (Nagy Kató) (½4, ½7, ¾10).

Minden este és vasárnap délután is

(mérsékelt helyárakkal)

Molnár Ferenc:

Nagy szerelem

Darvas Lili

felléptével

VÍGSZÍNHÁZ

VÁROSI SZÍNHÁZ

Ma, szombaton, minden este és vasárnap délután

BÁRSONY RÓZSI

ÉN ÉS A KISÖCSÉM

Jegyek 50 fillértől 4 P-ig

A színházak jövő heti műsora

OPERAHÁZ. Hétfő: Ünnepi előadás a Liszt Ferenc-emlékév megnyitása alkalmából (Bérletszünet). Kedd: Lakmé (Mercedes Capsir vendégfelléptével. A. bérlet). Szerda: Hunyadi László (Bérletszünet). Csütörtök: Traviata (Mercedes Capsir vendégfelléptével. B. bérlet). Péntek: Gianni Scicchi; Coppélia (L. bérlet). Szombat: A szevillai borbély (Mercedes Capsir vendégfelléptével). Vasárnap: Don Carlos (Bérletszünet). Hétfő: I. filharmóniai hangverseny. Kedd: Lohengrin (B. bérlet). Szerda: Tosca (Bérletszünet).

NEMZETI SZINHÁZ. Hétfő: Hamlet (Új betanulással. Klasszikus bérlet, I.). Kedd (B. bérlet), szerda (C. bérlet), csütörtök, péntek, szombat: Krisztin. Vasárnap d. u.: A Bolyaiak; este: Krisztin.

VIGSZINHÁZ. Hétfő (F. bérlet), kedd (B. bérlet), szerda, csütörtök (M. bérlet), péntek (E. bérlet), szombat, vasárnap d. u. és este: Nagy szerelem.

PESTI SZINHÁZ. (A Vígszínház Kamaraszínháza). Péntek: Érettségi (Először. Megnyitóelőadás). Szombat, vasárnap, hétfő, kedd: Érettségi.

MAGYAR SZINHÁZ. Egész héten minden este (csütörtökön huszonötödször) és vasárnap d. u.: Mindenki lépik egyet.

BELVÁROSI SZINHÁZ. Egész héten minden este (pénteken ötvenedszer) és vasárnap d. u.: Az esernyős király.

KAMARASZINHÁZ. Egész héten minden este: Monpti. Vasárnap d. u.: Százhuszas tempó.

ANDRÁSSY-UTI SZINHÁZ. Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Hollywood.

VÁROSI SZINHÁZ. Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Én és a kisöcsém.

KIRÁLY-SZINHÁZ. Egész héten minden délután és este: Marica grófnő.

ROYAL SZINHÁZ. Egész héten minden este, csütörtök, szombat és vasárnap d. u.: Három ember a hóban.

BETHLEN-TÉRI SZINHÁZ. Egész héten minden d. u. és este: Csodarabbi.

TERÉZKÖRUTI SZINPAD. Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Barátságos arcot kérek!

Gyászruhák
teljes gyászfelszerelések speciális üzlete
HORVÁTH és HALÁSZ
IV., Váci-utca 22. Telefon: 87-1-09.

— **Az angol királyi család gyásza.** Londonból jelentik, hogy az angol királyi családot gyász érte. Szombaton reggel 71 éves korában meghalt Buccleuch herceg, Lady Alice Scott, a gloucesteri herceg menyasszonyának édesapja. Az angol királyi pár negyedik fiának esküvője november 6-ra van kitüzve Lady Alice Scott-tal. Az esküvőt a gyászeset ellenére megtartják, azonban nem a Westminster-apátságban, mint eredetileg tervezték, hanem a Buckingham-palota kápolnájában. Az udvari gyász miatt minden nyilvános ünnepséget lemondtak. Az elhunyt angol herceg egyike volt Anglia leggazdagabb földesurainak. Nem kevesebb, mint tiz angol és skót nemesi címet viselt.

A porusokat nem tömi el a Yes Porcellán Pouder, az arcbőrét lélegzik transpirál és szépül.

— **A házgondnok csak ügyvéd lehet.** Az Ügyvédek Reformszövetsége elnöki tanácsülésében Varannay István dr. elnöklete alatt foglalkozott a napokban a székesfővárosi közgyülésen napirendre kerülő lakbérleti szabályrendelettel. A szövetség egyhangulag elhatározta, hogy beadványt intéz a közgyüléshez a rendelet oly irányban való kiépitésére, hogy a házgondnok bíróságok és hatóságok előtt csak akkor járhasson el személyesen, ha gyakorló ügyvéd. Ugy, amint más foglalkozási ágaktagjai is csak ügyvéd által képviseltethetik magukat a különböző fórumoknál.

Őszi angolruhát 8 pengőért, kosztüm vagy **télikabátot 10 P-ért,**
estélyi ruhát 9 pengőért, sportruhát nadrággal stb. készit
Torkos Nővérek divatszalonja,
Rakoczi-ut 71. I. 7. Modellek láthatók.

— **A trópusi betegségek.** Olpp Gottlieb dr., a németországi thübingeni trópusi kórház igazgató-főorvosa, érdekes vetitettképes előadást tartott Szegeden a trópusi betegségekről. Bemutatta a pestis elleni küzdelmet Jávában, az álomkór kórokozóját, tizenkét különböző mikroorganizmust szintenyészetben, továbbá a mérges kigyók gyüjtését és tenyésztését. Beszélt továbbá az orvosi misszió kérdéseiről is. A németnyelvü előadást, amelyet Mészáros Gábor dr, egyetemi magántanár tolmácsolt, nagy tetszéssel fogadta a közönség.

A vér felfrissitése céljából — kiváltkép középkoru férfiaknak és nőknek — ajánlatos néhány napon át korán reggel egy pohár természetes „Ferenc József“ keserüvizet inni. Világszerte rendelik az orvosok a valódi **Ferenc József** viz használatát, mert ez szabályozza a bélmüködést, előmozditja a gyomoremésztést, fokozza az anyageserét, javitja a vérkeringést, megnyugtatja az idegeket és ezáltal uj életerőt teremt.

— **Hedzsasz uralkodója vőlegény.** Damaszkuszból jelentik, hogy Ibn Szaud, Hedzsasz uralkodója eljegyezte Navaf el Salaam damaszkuszi sejk leányát. Az uralkodó személyesen nem jelent meg az eljegyzésen, hanem negyven hedzsaszi sejk kérte meg az uralkodó nevében a damaszkuszi sejk leányát. Az eljegyzésnek politikai jellege van, mert a damaszkuszi sejk egyike a legbefolyásosabb sejkeknek s igy a hedzsaszi uralkodó befolyása alá kerül Damaszkusz északi része. Ibn Szaud hedzsaszi uralkodónak hatodik felesége lesz a damaszkuszi sejk leánya.

Mig a készlet tart
2000 méter **butorszövet**
130 cm szél., alkalmi áron P **4.-**-tól
VÁGÓ Arnold és Társa, Kamermayer Károly-u. 10 (Evang. Egyház-épület)
Epinglék, velurok, kárpitoskellékek

Aljechin három egység előnnyel vezet

A hetedik játszmát a világbajnok nyerte

Utrecht, október 19. (Az Ujság tudósitójától.) A drámai izgalmakban bővelkedő hatodik játszma után, amely kilencórai harcban eldöntetlenül végződött, nyugodtabb játszmára készültek a nézők Utrechtben, ahol a szépmüvészetek és tudományok palotájának disztermében ülték le egymással szemben az ellenfelek. Az érdeklődők sorában megjelent *Lasker* Emanuel, a sakk volt világbajnoka, aki Moszkvából repülőgépen érkezet.

Aljechin nyitott a királygyaloggal, mire *Euwe* a francia védelem Maróczy-változatát választotta, mint a 3. és 5. játékban. A 7. lépésben *a világbajnok meglepő ujitást hozott*, amit mindenki blöffnek gondolt. Euwe-t ez a lépés annyira meglepte, hogy félórát gondolkodott, de csak sablonos folytatást talált. Aljechin heves királyszárnyi támadáshoz jutott, két gyalogost nyert s a függőben maradt állás könnyen nyerhető volt a számára. Euwe másnap nem is folytatta a küzdelmet.

Aljechin tehát 3 egységnyi vezetésre tett szert. *A mérkőzés állása 5:2 a világbajnok javára.*

1 óra 1 pengő **BOY** Központi Messenger 32-2-20 40-8-72

A bölcsesség hét pillére
Lawrence ezredes könyve

Ha ezt mondjuk: ez a szerző a világ egyik legérdekesebb életét élte meg, hogy megirhassa a világ egyik legérdekesebb könyvét, — ez a fölállitás bizonyára nemcsak groteszk hangzásu, hanem hamis is. Amit ez a rejtelmes életü angol ember müvelt, hogy egy idegen fajtának nemcsak nemzeti, hanem valósággal nemzetalkotó hősévé emelkedjék, ez a gigantikus produkciója egy gigantikus energiának, ez a kész éposz — semmiesetre se egy irodalmi alkotás studiumának szülemlett. És ha az olvasó mégse tud szabadulni ettől a benyomástól, ennek az az elemi magyarázata, hogy a titokzatos ezredes T. E. *Lawrence* nemcsak embernek, katonának, hősnek volt rendkivüli, hanem irónak is a legnagyobbak első vonalában van a helye. Elmondani, megvilágositani, közölni, beszámolni is azzal az elementáris erővel tud, amivel ki tudta érezni a maga kivételes elhivatottságának feladatát és törvényeit milliók sorsának kialakitásában. Nem kevesebb, mint egy próféta kereste és találta meg Lawrence ezredes életmunkájában a feladatot, amely méltó a benne élő idealizmus és hősiség anyagához és méreteihez. Nincs az akadálynak és a veszedelemnek az a tömege, amely megakadályozhatná abban, hogy ezt a feladatot vállalja és nem szereli le az a tragikus tudat sem, hogy a küzdelmek végső diadalának utjában olyan gát áll, amely előtt majd összetört lélekkel kell megrokkannia. Mert ő mégis csak angol ember és nem annak a fajtának gyermeke, amelynek nemcsak hőse, hanem mártirja is lehetne. Különös és a maga nemében egyedülálló élet ez, amilyen különös és a maga nemében egyedülálló a könyv is, amely róla beszámol. Nemcsak minden müfajon áll kivül, de még a lehetőségen is, hogy valami más irással egybehasonlitani vagy összemérni lehessen. Amit mint irásról róla megállapitani lehet, csak az, hogy a legnagyobbak szavával szól, olyan nyelven, amelynek összefogó, kifejező, megvilágositó ereje, drámaisága és egyszerüsége egészen sajátos és fölülmulhatatlan. Olvassuk, hogy a szerzője, akinek halála éppen olyan titokzatos, mint volt az élete, először csak nyolc példányban nyomatta ki azok számára, akik legközelebb állottak hozzá. Most, hogy halála szabaddá tette a könyv utját, Angliában úgyszólván percek alatt százezrek kivánták a magukénak és bizonyos, hogy a világ minden nyelvén még százezrek lelkéhez hozza közel T. E. Lawrence mithikus alakját a gazdag és mély élmény, amit az elolvasást jelent.

sz. zs.

— **Villamos főzés és háztartási készülékek bemutatása.** Az Elektromos Müvek állandó kiállitásán, V., Honvéd-utca 22. sz. alatt *szerdán d. u. ½6 órai kezdettel* villamos főző- és háztartási készülék-bemutató előadást, *hétfőn, csütörtökön és pénteken d. e. ½10 órai kezdettel* a bemutató villamos konyhában főzési gyakorlatot tartanak.

— **Elitélt ujságiró.** *Bécsből* jelentik: *Benes* László ujságirót a sajtóbiróság — részben zárt tárgyalás után —, *nyugtalanitó hireszlelések terjesztéséért* ötnapi elzárásra itélte. A törvényszék egyben kimondta, hogy a büntetés kitöltése után Benest a rendőrségre kell előállitani. *Benes* László fellebbezett. Továbbra is letartóztatásban marad.

— **Röck István meghalt.** Kelenföldi *Röck* István, a KMAC vezértitkára, a Magyar Automobil Kereskedők Országos Egyesületének diszelnöke, szolgálaton kivüli huszárszázados szombaton délután három órakor hosszabb betegeskedés után elhunyt. A boldogult egyike volt Magyarország legrégibb automobilistáinak és megalapitása óta tagja a *KMAC*-nak. Az igazgatóságba való beválasztásától 1914-től kezdve hervadhatatlan érdemeket szerzett az automobilsport fejlesztése és a KMAC felvirágoztatása körül. 1934 elején a KMAC vezetőségének bizalmából átvette a klub ügyeinek *vezértitkári* minőségben való vezetését. Az a rövid 1½ év, amelyet ebben az állásban töltött, máris fordulópontot jelentett a KMAC működésében, amennyiben ő kezdeményezte a KMAC-nak az idegenforgalomba való intenzivebb bekapcsolódását. Halála nemcsak klubjának, hanem az egyetemes automobilista társadalomnak is pótolhatatlan veszteséget jelent. A holttest megáldása hétfőn délután ¼4 órakor lesz a Kerepesi temetőben. A boldogultat kedden helyezik örök nyugalomra a szadai családi sirboltban.

— **Kéthónapi fogházra itélték Bethlen István rágalmazóját.** *Dajka* András dr. nyugalmazott rendőrkapitány az utóbbi esztendőben röpiratokat irt és hozott forgalomba. Egyik röpiratában goromba támadást intézett *Bethlen* István gróf volt miniszterelnök ellen. Különösen élesen támadta Bethlent az optánsügyek kérdésében. A törvényszéki tárgyaláson Bethlen István gróf is megjelent, kérte a törvényszéket, hogy rendelje el a bizonyitást. Bethlen a törvényszék előtt hosszabb beszédben ismertette az optánsügyet és a leghatározottabban visszautasitotta Dajka vádjait. A törvényszék feleslegesnek tartotta a bizonyitási eljárást és *Dajka Andrást négyhónapi fogházra itélte.* Fellebbezés folytán került az ügy szombaton a tábla *Harmath*-tanácsa elé. A perbeszédek után a tábla Dajka András büntetését *kéthónapi fogházra mérsékelte,* mert enyhitő körülménynek vette, hogy a vádlott politikai indulattól tulfütött egyéniség és hogy négygyermekes családapa. A nyugalmazott rendőrkapitány semmiségi panaszt jelentett be az itélet ellen.

14 kar. **ARANYJEGYGYŰRŰK**
Szigeti Nándor és Fia **ékszerész** IV. Kecskeméti u. 9 Alapitva 1867.

— **HÁZASSÁG.** *Zakál* Dénes dr. zeneszerzőkarmester és Nana *Schneelend* (Reykjavik, Izland) szombaton délben a II. kerületi anyakönyvvezető előtt házasságot kötöttek. Tanuk voltak: Hegedüs József dr. törvényszéki titkár és Szász Menyhért hirlapiró.

Goldberger Bessy és *Faludi* Sándor Milanóban házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Andor Éva és *Singer* Károly, Andor Jenő és neje és Singer Ignác és neje gyermekei október 20-án házasságot kötnek. (Minden külön értesités helyett.)

Mindszent Sámuel budapesti cipőgyáros leányát, *Rózsikát*, eljegyezte *Schwarz* Áron a Fried Bernát Fiai bőrgyár rt. főtisztviselőjének fia, *Pál.*

Özv. *Szegő* Lajosné leányát, Magdát eljegyezte *Rácz* Ferenc, (Bauer és Rácz beltagja). (Minden külön értesités helyett.)

Acrél Magda és *Koch* Aurél házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Sommer Sárika (Kölesd) és *Pichler* László (Vizvár) jegyesek.

Páni *Mihók* Babykát nagy és előkelő közönség jelenlétében vezette oltár elé szombaton, 19-én, a városligeti jáki kápolnában gönyői *Virányi* István dr. orvos. Tanuk voltak: Virányi Ferenc ny. altábornagy és Mihók Ernő dr. miniszteri tanácsos.

Fleischmann Miksa és neje *Krausz* Berta Ravazd (Győr megye) október 16-án ünnepelték 50 éves aranylakodalmukat.

Jung Juci és *Palesch* János október 26-án, szombaton házasságot kötnek Bodajkon.

Nemes Juci és *Lukács* László, a Rosenzweig villamossági vállalat beltagjai, jegyesek.

Kardos Magda (Tapolca) és *Goldiger* László (Budapest) október 12-én tartották eljegyzésüket. (Minden külön értesités helyett).

Kundler Ilonkát (Hobol) eljegyezte *Schön* Jenő (Kaposvár). (Minden külön értesités helyett.)

KOVÁCS BUTORCSARNOK
Üllői-út 30. Saját üzem. Részletosztálya megnyilt
Modern és styl mübutorok.

Müipari lakásberendező
KENDI A. IV., Semmelweis-utca 7

KÜRTHY ANTAL ARANYÉRMES müasztalosnál
MŰBUTOROK jótállással készen is kaphatók. Ferenc-tér 1. Telefon: 402—82

— **Tanügyi állásokat töltenek be a fővárosnál.** Szendy Károly polgármester intézkedett a fővárosnál levő különböző megüresedett igazgatói, tanári és tanitói állások kiirásáról. A pályázat november 2-án, déli tizenkét órakor jár le. Megjegyzi a polgármester, hogy az állások betöltése nem jelent uj alkalmazásokat, mert valamennyi most kiirt állás már be van helyettesitve, tehát csupán arról van szó, hogy az ideiglenes minőségü tanerők a betöltésre kerülő állások révén végleges állásba jussanak.

— **Szakértőket hallgattak ki az Imperial-ügyben.** Az Imperial olajpanama ügyben szombaton a törvényszéki szakértőket és ellenőrző szakértőket hallgatták ki. Hankis Szilárd főmérnök, Friedl Rezső, Györki József dr. és Kárpáti Jenő dr. vegyészszakértők nyilatkoztak az Imperial által szállitott olajról. A szakértők vitája után Bary Zoltán dr. királyi ügyész bizonyitáskiegészitési inditványt tett. A tárgyalást hétfőn folytatják.

Ma d. e. az Ujság gyermek-matinéja a Vigszinházban
ICI-PICI KÉKMADÁR
Az előadás külön eseménye hogy ekkor bucsuzik a gyermekszinpad legkitünőbb kis művésznője: **VÁRADY KATÓ**
Az **Ici-pici Kékmadár** felöleli a **Petőfi Sándor verselkust,** szinre kerül a mulatságos **Spenótvadász,** a pompás **Nürnberg-utcai mesterdalnokok, A 3 kismalac, Genfi gyermekkonferencia** és rengeteg más látni- és tapsolnivaló

Napról napra hűvösebb lesz,
gondoljon idejekorán télikabátjára!

Télikabát
posztószerü anyagból, szép rókabárány sálgallérral, az ujjak is szőrmével diszitve, müselyembéléssel, fekete és sötétkék szinben P **29.50**

Télikabát
puha, kellemes, jóminőségü szövetből, szép alaskabárány sálgallérral, melegen vattelinozva, müselyem Crêpe de chine-béléssel, fekete, sötétkék és barna szinben P **49.-**

Télikabát
diagonalszövésü, puha, könnyü kelméből, szép chiras-perzsagallérral és kihajtóval, a legujabb raglánszabásban, müselyem Crêpe de chine-béléssel, melegen vattelinozva P **79.-**

CORVIN

— **Budapest Székesfőváros Elektromos Müvei** figyelmezteti a novemberi negyedben lakásváltoztató fogyasztóit, hogy a költözések nagy tömegére való tekintettel, a folytatólagos áramszolgáltatást csak az esetben tudja biztositani, ha a fogyasztók a költözködést legalább két héttel előbb személyesen jelentik be az Elektromos Müvek Bejelentési Osztályánál: *V., Honvéd-utca 22. szám alatt.* A helyes adatok könnyebb megszerzése végett célszerü, ha a fogyasztó az utolsó havi áramszámlái egyikét magával hozza. Ha a fogyasztó a bejelentések elvégzésére megbizottját küldi el, a megbizottnak irásbeli felhatalmazást kell felmutatnia.

WE ISZ MA Függöny gilkerHáll **RISKA** LIPÓT KRT 22

— **Nem vertek meg énekesnőt a Tabáu-bárban.** Legutóbb megirtuk, hogy egy táncosnő jelentkezett a rendőrségen, ahol panaszt tett, hogy a Tabán-bár tulajdonosa megverte. Ezzel az állitással szemben azt állitja a bár vezetősége, hogy Sallak Margit énekesnő annyira illuminált állapotban volt, hogy a bárban levő vendégek ezért elhagyták a helyiséget. Kényteleneknek voltak nevezttet a helyiségből eltávolitani és szerződését azonnali hatállyal felbontani.

— **Anglia—Irország.** Belfastból jelentik: Az Anglia—Irország között lejátszott válogatott labdarugómérkőzé eredménye 3:1 Anglia javára.

Vennék zongorát sürgősen
Tel.: 42-0-54 magánféltől

Kétszer annyi ajánlás a debreceni választáson, mint amennyi a választó

Debrecenben tudvalevően október 27-én és 28-án lesz a képpviselőválasztás és a törvény értelmében október 19-én déli tizenkét óráig kellett benyujtani az ajánlásokat. Hivatalos közlés szerint hat párt jelentkezett ajánlási iveivel a választási bizottságnál. A NEP (listavezető *Lázár* Andor igazságügyminiszter), 15.500, a Kossuth-párt (*Nagy* Vince dr.) 9573, a szociáldemokrata párt (*Györki* Imre dr.) 7176, a független kisgazdapárt (*Eckhardt* Tibor, *Hegymegi-Kiss* Pál) 7795, a kaszáskeresztesek (*Böszörményi* Zoltán) 10.000, a nyilaskeresztesek (*Festetics* Sándor gróf) 9803 ajánlást nyujtottak be.

Az összes benyujtott ajánlások száma tehát 59.847. Ezzel szemben a választói névjegyzékben mindössze 40.650 választó szerepel. S miután mindegyik párt legalább 15—20 százalékban tartalékol aláirásokat, végeredményben mintegy 70.000 ajánlással kell számolni. Azt is figyelembe kell venni, hogy a névjegyzék összeállitása óta a választópolgároknak legalább tiz százaléka vagy más vidékre, vagy a tulvilágra költözött s igy a választók száma alig éri el a 35.500-at. *Debrecenben tehát kétszer annyi az ajánlások száma, mint a választópolgároké.* A választási bizottság egyébként szombaton délután már meg is kezdte az ajánlások felülbirálását és vasárnap este hét órakor hirdeti ki az eredményt.

Leány és fiu **télikabátok**
16 éves korig, dus választékban
Székely Jenő cégnél
Pelöfi Sándor-u. 9. és Váci-utca 7

— Mondja Madár bácsi, maga nem tartaná igazságosnak, ha nemcsak a gazdákat, de magát is megvédenék a hitelezők ellen?

— Nem én, kérem. De sőtt inkább azt kell mondani, hogy ellenkezőleg.

— Azt kivánná, hogy rászabaditsák a hitelezőket?

— Azt én, nagyságos uram.

— Hogy értsem ezt öreg?

— Ugy, a hogy mondom kérem. Mer a gazdáknak lehet az a bajok, hogy a hitelezők remenni rólok, ellembe azomba nékem az a bajom, hogy nem akarnak odaereszteni magokho. Ha teszem csak öt pengőt kirnék is tülök, akkor se állnak szóba velem. azt kiáttyák ki, hogy nincsenek otthon. Oszt ez ellen még csak nem is igir törvinyt a kórmány.

— De hát nem parancsolhat rá a bankokra, hogy olyanoknak adjanak kölcsönt, akiknek nincsen miből megfizetniük!

— Én meg azt tartom, kérem, hogy a banknak kisebb bosszuság vóna az, ha ojantul nem tudgya megkapni a pizit, a kinek magának sincsen, mint a mikor azon ne mlehet néki behajtania, a kinél vóna mibül.

— Nem aggódik öreg, hogy az afrikai háboru át talál csapni Európára is?

— Nem vagyok benne érvényes, kérem, de azt tartom, szüksigtelen lenne egy azir, mer itt már vót oszt bár akkor se lett vóna, más meg azir, mer neki is komótabb, ha ott marad, a hun van.

— Komótabb?

— Igen, kérem. Mer olvasom, hogy ott tizedrisz annyi ember se lakik akkora darab földön, min minállunk. Igy hát ott jobban mozoghat, ha kar, meg jobban terpeszkedhetik.

— Hát ahhoz meg mit szól, Madár bácsi, hogy a nyilaskeresztes Festetics gróf lemondott a megpeticionált mandátumáról?

— Azt tartom, kérem, ugy vót ü evvel, mint az öreg Ficzere a szip, fajin subával.

— Hát az meg hogy volt?

— Ugy, kérem, hogy ü a maga rongyos öreg szüre hejett eccer fájin, uj subával gyütt haza a kocsmábul. — E nem a kendé, mongya neki az asszony. — No lám, hát eszre sem vettem, feleli, hogy elcserélődött. — Két nap mulva azomba mán nem vót rajta a szép suba, mikor meggyött. — No hát most mán eszrevette kend, hogy a másét hozta el? kérdi az asszony. A mire Ficzere először egy busat káromkodott, azután Lusan monta: — A még nem lett vóna baj, hogy én eszrevettem. Az a hiba, hogy a csendér is eszrevette.

MEGNYILT Teréz-körut 19. Aradi-utcai oldalon
KÉZI TALPALÓÜZEM
Női talpalás ..... P 1.16 | Női sarok ..... P —.32
Férfi talpalás..... P 1.96 | Férfi sarok ..... P —.86
LUKÁCS (Globus-nyomda mellett)

— **ORVOSI HIR.** *B. Kálmán* Irén dr. bőrgyógyász, kozmetikus, szabadságáról hazaérkezett, rendelését megkezdte, V., Arany János-utca 27. Tel. 210—38.

— **Magyar kiállitási vendéglő sikere Münchenben.** Magyarország nagy sikerrel szerepelt a müncheni Nemzetközi Élelmiszerkiállitáson. A Külkereskedelmi Hivatal támogatásával *Korányi* Zoltán, a Royal Étterem tulajdonosa „Magyar Csárda" néven vendéglőt állitott fel. A vendéglőben speciális magyar ételek és borok kerültek felszolgálásra és a zenét Pertis Jenő, a „Kis Royal" primása és zenekara szolgáltatta. Ugy a magyar konyha, mint a zene teljes mértékben megnyerte a müncheni közönség érdeklődését, olyannyira, hogy a tiz napig tartó kiállitás minden napján a délelőtti, valamint a déli és délutáni órákban, de különösen este állandóan zsufolt volt a „Magyar Csárda".

Gyengélkedés idején, különösen ha a rosszullét szorulás vagy keresztfájás fokozza, az enyhe és igen kellemes természetes **„Ferenc József"** keserüviz mindig puha, könnyü székürülést és kielégitő emésztést szerez. Az orvosok ajánlják.

— **Ötszörös ünnepség.** *Erdős* József ismert fővárosi hirdetőirodatulajdonos a napokban — születésnapján — ünnepelte házasságának huszonötéves évfordulóját. Ez az ezüstlakodalom és születésnap összeesett Erdős Józsefnek a reklám terén eltöltött negyvenéves jubileumával és hirdetési irodája tizéves fennállásával. Együtt ünnepelte ugyanekkor veje: Dévai Károly dr. fővárosi ügyvéd is házassági évfordulóját. A ritka jubileum alkalmából sokszázan keresték fel az ünneplőket jókivánságaikkal.

SZINKRON a mindig pontos villamos óra! Óragyár Tömő utca

A HÉT

Irja Aranyi Lipót

Nyelvbotlásból kialakulhat egy jó eszme. Hóman Bálint és *Winchkler* István miniszter urak mindketten olyan államférfiak, akik a „letünt, kárhozatos korszak"-nak *is nagy értékei lehettek volna.* De most nem erről, hanem arról van szó, hogy az *ujra összeült képviselőház első ülésén Sztranyavszky* elnök ur *Winchkler* miniszter kinevezését igy jelentette be: *kereskedelmi és közoktatási* (közlekedési helyett) miniszterré kinevezték stb. Persze, „élénk derültség".

Álljunk meg egy szóra. Nem is volna olyan rossz gondolat a kereskedelmi és a közoktatásügyi tárcáknak *egy kézben való egyesitése.* Sőt nagyon is stilszerü lenne. Hiszen az egyetemről *főleg a kereskedők fiait zárják ki.*

Huzódoznak Budapesttől. Csodálatos metamorfózis. Eddig az volt a panasz, hogy a *vidék valósággal tódul Budapestre* és a nagyváros fényének lángjainál pörkölteti meg a *szabadabb levegő és élet* szárnyait. Most pedig *ellenkező az áramlat.* A *gödöllői járásban* dul a viszály. Mert arról van szó, hogy *Cinkolát és még három, Budapesthez közel eső községet* Budapesthez akarják csatolni. A legujabb defenziva pedig az, hogy *Szentlőrinc* kézzel-lábbal *tiltakozik a várositás ellen.*

A *rébusz megfejtése:* Nem jó mostanában városi embernek lenni. Mert a városi ember *saját zsebéből fizeti* meg a tartozását. A szereposztás pedig ez: *A város fizet, a falu pedig inkasszál.*

Mindenre van paragrafus. A birói és ügyészi fegyelmi felelősségről szóló javaslat képviselőházi tárgyalásából az tünik ki, hogy a „birói állással *össze nem férő"* viselkedés egyik alkateleme többek között az is, ha az illető biró *egy-két pohár borral többet iszik meg,* mint amennyit a természete megbir. Ezen az alapon a biró a *„Bánk bán"* operát nem látogathatja, mert ott azt a *rossz tanácsot* kapja: Gondold meg *és igyál,* a világ örökké nem áll . . .

Zokon ne essék, de a *nagyon előnyös összeköttetésekkel* rendelkező biró részére egy *szállóige védő paragrafussá* alakulhat át. A szállige igy hangzik: *Borban az igazság.*

Vallomás az erkélyről. Rómeó tudvalevően a kertből pengette szerelmét az erkélyen álló Julia felé. *Gömbös* Gyula pedig Debrecenben a „Béka" erkélyéről tett vallomást, mondván: *„Szeretlek, Debrecen".*

Ha rendes és *bíróilag megtámadhatatlan* lesz az uj képviselőválasztás Debrecenben, akkor ez a *vallomás helytálló.* De ha ismét *terror és választási trükk* lesz, akkor ez a vallomás átalakul olyan vallomássá, aminő a *Derblay* Fülöp uré Ohnet *„Vasgyáros"*-ában, aki az első felvonás végén e szavakat dörgi felesége, *Claire,* felé: *Imádlak, de megtörlek!*

Jó tippet adott a „Ferkó koma". Szivből üdvözöljük *Bessenyey* Zénó képviselő urat, mint a *Közmunkatanács elnökét* és figyelmébe ajánljuk: *ne hagyja magát szekálni* a rosszmáju irigyek ama „froclizálás"-ával, hogy *Rakovszky* Iván, az elődje, igy meg ugy, *ingyen látta el* ezt az állást.

Ellenben cselekedjék ugy, amint egykoron népszerü rokona (lehet, hogy csak névrokona), *Bessenyey* Ferenc cselekedett, ki szintén kormánypárti képviselő volt és az egész ország *„Ferkó komá"*-nak becézte őt. Akkoriban dühöngött a harc a *törvényhozók inkompatibilitása* ellen. És bizony, — mi türés-tagadás — a *„Ferkó komá"*-nak is kijutott egy-két, kilenc a *helyiérdekü vasuti koncesszióból.* De *„Ferkó koma"* nem hagyta magát ugrasztani. Hanem odavágott a vesézők felé egy pompás rögtönzést, és pedig félig latin versben:

Non sunt turpia vicinália,
Csak az kérdés, ki csinália?

Erre aztán az ugrató üresfejüek és *üreszsebüek* elhallgattak.

— **Zsidóság és a föld.** A Magyar Cionista Szövetség disztermét megtöltő nagy és lelkes közönség előtt tartott előadást Ligeti Pál müépitész. Mindenekelőtt rámutatott a cionizmus nagy jelentőségére és a palesztinai zsidó mezőgazdasági kolonizáció eredményeire. A palesztinai zsidó telepitést azonban kiegészíti és kell, hogy azzal párhuzamosan haladjon a belső zsidó agrárizálódás, amely egyuttal a zsidóság fizikai és szellemi reorganizálódását is eredményezi. Vissza kell térni a zidóságnak a földhöz abban az országban is, ahol él. Példát kell adni arra, hogy a vér és a föld misztikus kettőssége hogyan nyilvánul meg akkor, ha a Blut máshoz és az Erde is máshoz köti az embert. A világkrizis megoldását az igényesebb parasztosztály megteremtése segiti elő, amit vagy a mai parasztosztály nivójának emelésével, vagy egy magasabb szellemi emberrétegnek a földhöz való viszavezetésével lehet elérni és ezt az utóbbi útat van hivatva biztositani a belső zsidó mezőgazdasági telepités.

— **Könnyü mint a toll** a „Corso" védjegyü cipő. A közönség ezt a márkát különösképpen szereti és ez a közkedveltség annál is inkább indokolt, mert a „Corso" cipők a mai éles árverseny mellett is megtartották kifogástalan minőségüket, meghizható kivitelüket és tökéletes kidolgozásukat . . .

— **Káplár Miklós hátrahagyott festményei.** Káplár Miklós különös és érdekes jelenség volt a magyar festők világában. Csikósorból fejlődött művésszé igen nehéz életkörülmények között. Nem volt vadtehetség, mert iskolában tanulta a festés mesterségét és bizonyos mértékig jól meg is tanulta. Ami különös és különösségénél fogva érdekes benne, az müvészetének az elfinomodottsága. A Hortobágynak kérgesmarku fia ugy festette a Hortobágyot, olyannak, mintha tündérországnak volna része. Halkan muzsikálnak Káplár Miklós tájképén a szinek, halk és enyhe rajtuk a rétek zöldje, a viznek és az égnek kéke, a ritmikusan csoportosuló, vagy oszladozó felhők fehére. Ő maga robusztus jelenség volt, testes, elnehezedett ember. Hortobágyi tájai könnyedek és illatosak. A Hortobágy volt az igazi hazája, ott élt és ott figyelte a természetet, annak minden nyilvánulását. Olyan szépségeit látta és festette meg, amelyeket más festő még soha; valószinüleg azért soha, mert a nem odavalósiak legszivesebben nyár idején ránduInak ki a Hortobágyra, holott Káplár telét-nyarát rajta töltötte és minden életnyilvánulásának szemtanuja lehetett. Néhány hortobágyi táján az ábrázolásnak közlői magasságáig jutott el. Azok a legszebb képei, amelyeknek közvetlen sugallója volt a természet. Vannak más képei is: azokat emlékezetből festette és stilizálta. Ilyenek újjeli tájai. Kevésbé szerencsés alkotásai. Müvészi hagyatéka az Ősztehetségek Erzsébettéri kiállító helyiségében láthatók *(e. a.).*

— **Ismét müködik a hullám a Hullámfürdőben** cimen megjelent hirünkre vonatkozólag a budapesti Elektromos Müvek vezetősége annak megállapitását kéri, hogy az Elektromos Müveknek a Hullámürdővel, mint sok más idényfogyasztóval is, olyan megállapodása van, amely szerint a nyári félévben amikor az üzem áramunkat nagyobb mértékben veszi igénybe, alacsonyabb egységáron szolgáltatja az áramot. E megállapodásban benfoglaltatik ugyan az, hogy a nyári félévet április 1-től szeptember 30-ig számitják, azonban éppen bürokráciamentes felfogását igazolja az a körülmény, hogy mindazon időszaki fogyasztóknak, akik ilyen irányu kérelemmel fordulnak a müvekhez, egyszerü telefoni bejelentésre is készséggel adja meg a lehetőséget a megállapodásban előirt határnapok ellolására. Az idei őszi rendkivüli jó időjárásra való tekintettel számos időszaki fogyasztó fordult hozzájuk ilyen kérelemmel és egészen természetes, hogy amit magánfogyasztóknak méltányosságból megad, azt nem fogja megtagadni egy rokonüzemtől sem. Amikor tehát a Hullámfürdő oly kivánsággal fordult a müvekhez, hogy a jó időjárásra való tekintettel tekintsen el a megállapodásban előirt határnapok betartásától, e kivánságnak készséggel tett eleget.

— **November 5-én tárgyalja a törvényszék a Pyramis-bünügyet.** A Pyramis részvénytársaság összeomlásával kapcsolatosan bünvádi eljárás indult Szász Ernő vezérigazgató és nyolc társa ellen. Az ügyészség nemrégiben adta ki a vádiratot. Kovács Miklós dr. törvényszéki elnök november 5-ére tüzte ki a főtárgyalást. A bünper fővádlottja, Szász Ernő időközben meghalt és igy a vádlottak padján Schrecker János, Schwab Gyula, Forrai József, Rosenberg Mátyás, Okányi Schwartz Andor, Deutsch Albert és Szücs Zsigmond lesznek. A tárgyalás előreláthatólag négy-öt hétig tart.

— **HALÁLOZÁS.** Sulyos gyász érte *Roboz* Imrét, a Vigszinház és *Roboz* Aladárt, a Terézkörüti Szinpad igazgatóját. Édesanyjuk, *Roth* Dánielné, született *Ungerleider* Johanna szombaton éjjel elhunyt. Nagy részvét kiséri sirjába az ismert, általános tiszteletben állott uriasszonyt.

Deutsch Samu, tekintélyes szombathelyi nagykereskedő október 17-én elhunyt. Másnap helyezték örök nyugalomra, óriási részvét mellett.

Özv. *Rinn* Lajosné, szül. *Schwejer* Terézia életének 62-ik évében Budapesten elhunyt.

— **Gerenday** A. és Fia, Fiumei-ut 7. Sirkövek.

— **Világhirü szakemberek,** kiknek az izzólámpa fejlesztése terén elért eredményei közismertek, munkásságuk legértékesebb részét fordítják a Tungsram-Müvek kutató intézetében az izzólámpa minőségének szakadatlan tökéletesitésére. Évek tudományos munkájának eredménye az olyan kiváló uj lámpafajta, mint a Tungsram-Müvek által forgalomba hozott Duplaspirállámpa. Tökéletességére jellemző, hogy ezt a lámpát 44 különböző leggondosabb ellenőrzésnek vetik alá a gyártás folyamán.

— **Aranyérnél** és az ezzel járó béldugulás, szivdobogás és szédülési rohamok esetén a természetes **„Ferenc József"** keserüviz használata csakhamar kellemes megkönnyebbülést eredményez.

— **Az őszi és téli divat** legujabb csodái láthatók Magyari és Társa selyem-, szövet- és bársonyáru-üzletében, Bécsi-utca 5. sz. alatt.

— **Diósy cég,** Rákóczi-ut 24, az egészségügyi kiállitáson fürdőszobacikkeket állit ki. Uj saját modelleket hoz törülköző-, pohár- és szappantartókban, üvegpolcokban. Mindezeket finom izlés és a legjobb kivitel jellemzi.

— **Ruha teszi a nőt,** ezt a tételt bebizonyitva látják azok, akik ruháikat a belvárosi „Jardin" angol-francia nőidivatszalonban (Semmelweis-utca 1.) csináltatják.

20 évi müködésem után
Katz—Pfeiffer és Társa cégtől kiléptem és
Magyari és Társa cég alatt
selyem-, szövet- és bársonyáru
üzletet nyitottam. Ugymint eddig, a jövőben is törekedni fogok hölgyközönségem igényeit teljes megelégedésükre kielégiteni.
Magyari Dezső, IV., Bécsi-utca 5.

— **Az ugynevezett Hexenschuss, azaz derékfájdalmak összefüggése az anyagcsere zavaraival.** Az emberi test minden szervéhez a véráram szállitja a müködéshez szükséges anyagokat és gondoskodik a képződött anyagcseretermékek eltakarításáról és kiürüléséről. A káros anyagok felhalmozódása gyulladással járó fájdalmakat idéz elő, melyeket a derék táján a köznyelv Hexenschussnak nevez. Aspirintabletták szabályozzák a vérkeringést, helyreállitják az anyagcsere egyensulyát és elősegitik a káros anyagok kiürülését. A valódi Aspirintabletták ismertető jele a Bayer-kereszt, mely minden tablettán és csomagon látható.

— **Az igazi hajszakértő a fodrász.** A fodrászok is rájöttek, hogy a legtöbb haj fátyolosan szürke a sok mészlerakódástól, amit különböző vizek a szappannal egyesülve fejlesztenek. Ha lug- és szappanmentes *Neo-Shampon*-nal fejet mos, a szürke mosólé igazolja ennek távoztát. Mire vár tehát?

— **Könnyü mint a toll s tartós mint az acél** a „Corso"-védjegyü cipő. A közönség ezt a márkát különösképpen szereti, mert a „Corso"-cipők a mai éles árverseny mellett is megtartották kifogástalan minőségüket és tökéletes kidolgozásukat.

— **15 pengő 80 filér egy elegáns, tiszta gyapju kötött ruha Fenyvesnél.** Tényleg, meggyőződtünk róla, hogy finom *tiszta gyapju* kötött női ruhákat 15 pengő 80 fillérért árusit most a Calvin-téri Fenyves-áruház. Bájos fazonok közt válogathat a vásárlóközönség, amelyek a legujabb őszi szinekben, nagy választékban kaphatók. Válasszon Ön is egyet, mielőtt a legszebb darabok elfogynának.

— **Négy évszázad divatja** tükröződik vissza abban a régiszáz könyvben, amely a Lantos-cég aukciós termében zsufolt könyvespolcokon állandó érdeklődés mellett most kiállitásra, 21-én és 22-én, hétfőn és kedden este 6 órakor pedig árverésre kerül. Soha nem látott páratlan szépségü könyvkötések, pazar müvészeti és iparmüvészeti munkák, rendkivül érdekes kuriozitások, szenzációsan érdekes memoárok gyönyörködtetik az aukció közönségét. Az aukciókról pompás kiállitásu, remekül feldolgozott katalógus ingyen szolgál részletes felvilágositással.

— **Boldogság-pályázatát** részletesen ismerteti a *Dolgozó Asszonyok Lapja* legujabb száma, melyben megszólal Apponyi Julia grófnő mint dolgozó nő. Érdekes cikkeket irtak: *Dénes* Erzsébet, *Kertész* Erzsébet, dr. *Kovácsné Tüdős* Ilona, *Forró* Marianne.

— **A rádiókészülék** nem luxuscikk többé, hanem közhasználati tárgy. Minél szélesebb rétegeket kell a rádiónak kielégitenie, annál nehezebbé válik a feladat és hiánytalan megoldása csak a legnagyobb felkészültséggel rendelkező gyáraktól várható el. A budapesti *Philips* által piacra hozott *Matador*-készülék a közönség várakozását teljesen igazolta, mert rövid idő alatt bebizonyosodott, hogy a legjobb forgalomban lévő kiskészülék.

Áldott állapotban levő nők, ifju anyák és többgyermekes asszonyok az envhe természetes **„Ferenc József"** keserüviz használata által könnyü és hig ürülést, ugyszintén rendes gyomor- és bélmüködést érnek el. Az orvosok ajánlják.

Beküldött hirek

= **Mit kell tudnia a jó ipari szakembernek a racionalizálásról?** cimen tartja Kelemen Móric okleveles mérnök, a Racionalizálási Bizottság ügyvezető igazgatója érdekes előadását hétfőn este ½9 órakor a Mesteriparosok Országos Egyesületében (Erzsébet-körut 43).

= **A Wizo** október 23-án, szerdán délután 5 órai kezdettel tartja a Herzl-teremben, Andrássy-ut 67. sz. alatt évadnyitó tagösszejövetelét, s ennek keretében rendezi teadélutánját is, melyen vendégeket szivesen lát.

= **A Filharmoniai Társaság Barátai Egyesülete** október 24-én félhét órakor a Zeneművészeti Főiskola első-emeleti tanácstermében választmányi ülést tart.

= **A Kisfaludy Társaság** október 22-én este félkilenc órakor a Hungária-szálló márványtermében rendezi meg Arany János emlékvacsoráját, amelyen Szász Károly mondja a serlegbeszédet.

= **Bajtársi találkozó.** A volt cs. és kir. vártüzérek országos bajtársi tábora összejövetelét október 21-én, hétfőn este 8 órakor tartja a Démusz-étteremben (nyugati pályaudvar). Fontos közlendők végett kérem a bajtársakat, hogy minél nagyobb számban jelenjenek meg. Lenkei Géza ny. áll. ezredes.

= **A Vármegyék és Városok Országos Mentőegyesülete** október 28-án, hétfőn délelőtt ½12 órakor az egyetem II. számu sebészeti klinikáján (Baross-utca 23—25) rendkivüli közgyülést tart.

= **A Magyar Gyorsirók Országos Szövetsége** október 26-án, szombaton délután ½6 órakor a református gimnázium (Lónyay-utca 4/c) disztermében tartja évi rendes közgyülését.

= **A Magyar Gyorsirónők Országos Egyesülete** október 27-én, vasárnap délelőtt 11 órakor a Dobó Katalin női felsőkereskedelmi iskolában (Wesselényi-utca 32) tartja közgyülését.

= **Iskolatársak találkozója.** A Baross-utcai állami főgimnázium 1910-ben érettségizett növendékei október 26-án, szombaton este nyolc órakor a Royal-szálló fehérteremben 25 éves találkozót tartanak. Szives jelentkezési Kérünk Boros László dr. (Esti Kurir), vagy Havas István dr. (Hitelbank) cimére.

= **A Népegészségügyi Muzeum** a Magyar Egészség Hete tartama alatt (október 20—27) naponta 10—17 óra közt van nyitva. A látogatás dijtalan.

= **Szegények felruházása.** A Pesti Izr. Nőegylet ez évben is meleg ruhanemüt szándékszik juttatni a legjobban rászorult szegényeknek és ezért ezuton kéri a jószivü közönséget, hogy mindennemü ruha-, fehérnemü- és cipőfeleslegét bocsássa a nemes cél érdekében az egyesület rendelkezésére (Dessewffy-utca 41; telefon: 131—66).

= **A Fővárosi Népmüvelési Bizottság a norvég kormánnyal együttesen november 7-én reprezentativ norvég-estet rendez a pesti Vigadóban.**

Káplár Miklós festményei

Alig pár hónappal ezelőtt halt meg Káplár Miklós, a Hortobágyon élő, magábazárkózott, kevesektől méltányolt kitűnő festő. Most az *őstehetségek kiállításának* helyiségében mutatnak be hagyatékából több képet, mintegy igazolva a főváros közönsége előtt a szegény, álmodozó, naiv reményeknek élő, tragikusan elhúnyt festő tudását és kvalitását. *Káplár* Miklós Boromisza Tibor tanítványa volt, elsajátította mesterének akkori felfogását: a nagy távlatok hangulatát s lenyügöző hatalmát, a hortobágyi róna megvesztegető, lélekreható erejét és a konturozottan kihangsúlyozott pásztorportrék érdekes, eredeti beállítását. *Káplár* Miklós azután továbbment, igyekezett önmaga felfogását érvényrejuttatni és most mindenki csak azt sajnálhatja, hogy ez a gyermeklelkű, poétikus hitben élő, igazi művészi elhivatottsággal rendelkező férfi már nem él. Hogy tragédiájának, rettenetes nyomorának kik voltak az okai, azt kár lenne most kutatni. Mindenesetre megérdemelte volna már akkor sok műbarát támogatását, amikor első alkalommal, pár esztendővel ezelőtt, bemutatta a Nemzeti Szalonban gyüjteményét. Már ott lehetett látni sajátos, tipikusan magyar szemlélelét és piktúrájának meleg, olykor meseszerűen elszórt színeit. *(d. a.)*

Két érdekes filmhir

A tíz legnagyobb hollywoodi gentleman. *Katherine De Mille,* aki *Loretta Joung* mellett a „Keresztes hadjárat" női főszereplője, érdekes ranglistát közölt Hollywood legnagyobb gentlemanjeiről: Listavezető természetesen a művésznő édesapja, a világhírű rendező, *Cecil B. De Mille,* a „Cleopatra", Keresztes hadjárat és egyéb monumentális filmek rendezője. Őt követik: James Cogney, Ronald Colmen, Frank Lloyd, a rendező, Walt Disney, a Miki-filmek feltalálója, Boris Karloff, Charlie Chaplin, Sir Guy Stending, Lewis Stone és George Arliss.

*

A mozicár érdekes felszólalása. William Hais, a legfelsőbb amerikai filmorganizáció elnöke érdekes beszédben tört lándzsát az úgynevezett intelligens filmek mellett és példaképp állította a filmgyárosok elé Walter Wanger-t, az ismert amerikai producert. Wanger-nek legutóbbi úgynevezett intelligens filmjének címe, amely nagyszerű üzletnek is bizonyult: „Akinek nem szabad szeretni." Igaz, hogy a film főszereplői: *Charles Boyer* és *Claudette Colbert.*

*** Megnyitó művészestély a Fészekben.** A Fészek Művészek Klubja október 24-én, csütörtökön este fél 11 órakor tartja az idei szezón első művészestélyét, amelyen a legismertebb művészek és művésznők működnek közre. Vendégek részére meghívót *csakis a tagok előzetes bejelentésére* szolgáltat ki a Fészek igazgatósága. Megjelenés estélyi ruhában.

I. Filharmoniai hangverseny 28.

Vezényelnek: **Dohnányi és Fleischer.**

Beethoven Esz-dur-zongoraversenyt **játssza Dohnányi Ernő.** Müsoron még **Berlioz:** Fantasztikus szimfónia, **Kodály:** Sárkánytánc, **Saint-Saens:** Omphale rokkája. Bérletek 8 nagy estre **(Mengelberg, Cortot, Thibaud, Busch** stb.) még válthatók az Operánál. Egyes jegyek **Koncertnél** is.

Bachtól-Prokofieffig

A zongoraverseny fejlődése c. ciklusban 5 hangverseny keretében 18 zongoraverseny, a **Bp. Szimfónikus Zenekarral, Sámy** vez. I. est nov. 6. Bach, Mozart, Beethoven versenyt játssza

Ungár, Arányi, Juliette Schwalb. Jegyek 1—6 P, bérletek 3—18 P. Felvilágosítás Koncertnél.

*

Rózsavölgyi hangversenyei:

Toscanini dec. 3-án (nov. 5. helyett)

Müsoron: Beethoven V, Haydn: „Az óra", Sibelius: Saga, Honegger: Deux Pieces.

Molinári vezényletével Kodály: Psalmus, Honegger: Dávid király, Bodó, Basilides, Rösler, Palló. Székesfővárosi Énekkar, Hangverseny Zenekar okt. 25. Z. 8.

De Sabata okt. 29-én

A Hangverseny Zenekar élén C. Franck Szimfónia, Respighi, Bartók, Wagner. I. Rózsavölgyi Zenekari Bérlet. (Városi Sz. 8.)

*** A primadonna palatáblája.** A filmvilág szenzációja, a magyar *Sherly Temple,* az öklömnyi *Pécsi Gizi.* Az *„Édes mostohának"* a főszereplője ő. Drámai készség és szubretti sikk párosult ebben az ici-pici primadonnában. A szakmai bemutató nagy sikere után minden kívánsága egy palatábla volt, és primadonnai sikereinél nagyobb boldogsággal beszél arról, hogy már *egyedül le tudja írni az „i" betűt* . . .

*** Jön a Mikulás!** De mikor?! . . . Addig még bőséges ideje van önnek megrendelni és betanítani *Vladárné Geszner* Ilona dr.: „Jön a Mikulás" c. vidám, énekes, táncos gyermek-színdarabját. Ára: kottamelléklettel, táncleírással 1 P. Kapható a szerzőnél is, Nagykőrösön.

Egy izgalmas éjszaka

(Metro-Scala)

Igazi amerikai detektívdráma, de ez kivételesen nagyon jó. A cím után sejthető izgalom vajmi kevés ahhoz képest, amit a film nyujt az izgulni vágyóknak. Van itt minden: milliomos és grófnő, gyilkosság, merénylet, őrült hajsza a gyilkos és a holttest után, alapos és mégis alaptalan gyanusítások egész sorozata s a végén mégis a megszokott happy and: *házasság.* Tehát a nők is nyugodtan megnézhetik. Azt azonban nehéz lenne eldönteni, hogy izgalom, vagy kacagás uralta-e inkább a nézőteret. Mert humoros jelenetekben sem szegény ez a furcsa éjszaka. A szereplők közül Franchot *Tone,* Una *Merkel,* Conrad *Nagel* és a magyar származású, kedves, új csillag, *Duna* Stefi tetszett legjobban. Az ügyes rendező, Jack *Conway,* nagy rátermettséggel oldotta meg könnyünek éppen nem mondható feladatát. A „Sevillai borbély" című szellemes kíséröszám külön dicséretet érdemel; igazán bájos és nagyon mulatságos.

(V. M.)

*** Mindenki félrelépik egyet** címmel mutatta be a Komédia új revüjét. Tizenkét bluettet, vígjátékot láttunk sok ötlettel, viccel és mókával fűszerezve és a szokottnál talán egy árnyalattal kevesebb kétértelműséggel körítve. Kár, hogy kicsit készületlen az előadás: a súgót kelleténél többször hallottuk. *Latabár, Rott, Radó, Sziklay, Békeffy* és *Sárossy* álltak a nevettető gárda élén, de *Solti, Misoga, Ditrói* és *Szilágyi* is részt kér a sikerből. A közönség hálásan fogadta az új műsort, melyre jótékonyan hatna egy kis megrövidítés, mert közel négy órán keresztül tart, zsúfolódik a szóáradat.

*** Színpadi siker filmen és filmsiker színpadon.** „Az eszményi asszony" című színművet egy amerikai iró irta és a nyugati vidékeken került bemutatásra igen nagy sikerrel. A sikerben nagy része volt Katherine Hepburnnek is, aki akkor még színpadi színésznő volt és mint ilyen, játszotta ennek a színdarabnak a főszerepét. Természetes, hogy „Az eszményi asszony"-t Katherine Hepburnnel egyidőben felfedezték a filmvállalkozók is és most sorrakerült a megfilmesítése is. „Az eszményi asszony" a filmen még nagyobb sikert aratott, mint színpadon, sőt elkerült Newyorkba is, ahol magát a darabot még nem játszották. Egy newyorki színházvállalkozó most ajánlatot tett Katherine Hepburnnek, hogy vele játszatná el újra a színdarab főszerepét és így a színdarab a filmen keresztül újra visszatérhetne a színpadra.

*** Norvég-est.** *Szendy* Károly polgármester felkérésére a norvég kormány november 7-én este nyolc órakor a Fővárosi Népmüvelési Bizottsággal karöltve, reprezentatív norvég-estet rendez a Pesti Vigadóban. A norvég kormányt ebből az alkalomból *Odd Grüner Heggé*-t, az oslói filharmóniai társaság karnagyát és *Robert Riefling* zongoraművészt küldi ki.

*** Én és a kisöcsém a Városi Színházban.** *Szilágyi* és *Eisemann* nagy sikert aratott vidám operettje *Bársony* Rózsival a főszerepben szombattól kezdve a *Városi Színházban* folytatja hódítását. A közönség sok tapssal fogadta *Bársony* Rózsit, aki kedvességével, elevenségével és könnyedségével lelke a darabnak. *Gál* Sándor, *Takács* Rózsi, *Békássi* István, *Fodor* Artur, *Latabár* Árpád, *Feleki* Kamill, *Radó* Sándor és a kisebb szereplők egészítik ki jól az együttest.

*** Ifjúsági színielőadásokról tárgyalt a minisztérium és a főváros.** A kultuszminisztériumban *Wlassics* Gyula báró államtitkárnál megbeszélés volt az iskolai ifjúság részére rendezendő színházi előadásokkal kapcsolatban. A megbeszélésen a székesfővárost *Felkay* Ferenc dr. tanácsnok képviselte, ott volt ezenkívül *Németh* Antal dr., a Nemzeti Színház, *Radnay* Miklós, az Operaház igazgatója, vitéz *Haász* Aladár dr. miniszteri tanácsos. A megbeszélés során az a felfogás alakult ki, hogy az elmult évek szokásához híven, a folyó tanévben is megrendezik a középiskolai tanulók részére ezeket az előadásokat, amelyek során a Nemzeti Színházban és az Operaházban olyan darabokat mutatnak be, amelyek az oktatást egészítik ki, a Városi Színházban pedig szórakoztató jellegü előadásokat tartanak.

Az osztálysorsjáték szombati huzása

15.000 pengőt nyert: 83475.
10.000 pengőt nyert: 83179.
3.000 pengőt nyert: 46729.
2.000 pengőt nyert: 59343.
1.000 pengőt nyertek: 6693 24477 32458 58723 81509.
500 pengőt nyertek: 8032 17468 30355 39625 45468 48607 59799 61089 63022 66243.
300 pengőt nyertek: 1273 8029 13719 14451 32248 44394 52248 53520 68553 76560 78699 81714 82044 83658.
150 pengőt nyertek: 1882 3741 4212 9976 10237 10388 11154 13089 20562 20572 23440 25147 28387 28733 32728 33799 35618 37009 39715 40461 40464 42406 43348 43767 43972 47945 52779 53054 53559 54421 55530 57858 58215 62833 63557 72430 75390 76775 78801 82610.
60 pengőt nyertek:
023 79 87 88 136 187 204 244 277 311 317 363 404 435 534 545 738 804 890 988 998 *1039* 177 298 404 426 452 459 460 504 516 563 579 612 640 741 759 810 813 993 *2032* 037 076 079 134 147 154 168 208 254 291 301 420 457 467 621 638 646 651 702 817 861 874 933 941 981 *3019* 052 059 086 119 134 195 274 350 405 426 533 543 572 595 662 677 790 793 803 817 896 *4034* 093 172 173 180 238 329 350 398 444 502 508 527 530 611 629 681 844 852 854 929 962 978 *5012* 028 041 063 078 157 241 288 308 318 391 446 459 494 518 553 660 694 877 888 892 915 924 *6000* 028 031 061 188 294 322 331 437 565 614 669 695 729 770 772 777 809 859 931 959 965 986 *7025* 051 054 077 102 161 204 267 437 447 458 479 521 609 725 726 727 760 885 921 932 955 975 991 *8013* 021 063 078 106 132 171 269 285 300 345 358 368 398 408 477 523 528 591 658 686 729 775 786 818 828 860 898 951 970 997 *9025* 043 189 238 281 301 326 375 419 553 593 618 631 744 765 766 834 854 959 976.
10172 188 235 301 339 349 376 403 414 421 435 522 575 603 610 642 674 681 714 726 747 773 786 817 928 949 *11126* 148 234 255 367 390 445 483 489 509 529 631 838 877 931 984 *12013* 026 034 043 062 070 080 132 304 335 336 348 416 424 493 600 617 710 731 741 794 950 972 996 *13015* 081 154 190 228 327 396 483 536 583 596 616 675 715 750 810 869 901 945 984 *14070* 086 107 200 209 212 247 259 291 333 369 404 481 497 499 503 511 571 575 596 754 762 797 863 898 964 994 *15069* 115 164 174 197 369 383 493 515 567 626 638 662 679 694 699 754 756 797 813 815 842 870 905 924 942 951 993 *16059* 077 102 110 148 293 401 431 437 444 483 516 577 606 653 684 703 709 711 785 812 867 871 887 895 935 972 999 *17010* 026 037 059 086 170 254 264 269 379 411 437 450 478 522 626 648 649 659 713 851 857 872 874 930 931 939 978 *18005* 037 049 151 164 225 261 281 421 443 604 617 630 683 726 765 781 790 950 970 979 *19204* 218 238 361 364 381 448 499 501 660 709 731 808 850 871.
20002 098 114 162 241 283 288 312 321 506 593 740 779 876 899 903 *21013* 023 037 153 187 224 245 252 254 268 281 324 359 394 430 450 473 483 536 655 672 707 750 783 827 877 896 966 985 *22035* 037 098 130 239 242 278 333 356 388 393 467 471 483 491 494 654 673 674 711 847 866 879 909 941 *23169* 289 364 393 308 278 525 603 612 779 848 870 966 972 *24001* 044 045 100 132 148 151 170 212 263 371 449 469 508 543 572 580 603 655 748 863 907 *25008* 026 050 072 143 207 224 304 325 364 463 555 586 667 822 823 904 937 946 956 *26003* 006 079 091 107 296 301 326 395 521 601 783 790 843 912 *27018* 059 073 087 107 203 272 296 401 479 506 646 697 706 715 796 808 811 815 834 842 845 861 882 *28054* 254 265 368 394 438 533 583 605 626 646 698 711 749 759 770 800 829 875 957 958 *29061* 079 081 098 105 123 135 153 169 199 281 354 380 431 473 477 481 589 590 601 722 726 761 938 948 968.
30045 064 091 093 168 192 208 232 319 368 440 444 478 527 528 661 709 727 733 910 *31035* 047 079 095 137 185 217 248 287 307 316 409 419 464 475 512 550 557 582 607 673 707 734 736 902 915 917 992 *32093* 110 126 387 477 629 631 645 658 710 720 790 848 879 891 898 936 968 969 *33016* 025 034 057 089 168 298 384 392 444 454 557 586 668 760 816 818 838 897 993 *34003* 228 276 351 395 509 548 559 579 726 938 958 *35068* 252 292 381 393 397 398 438 438 451 471 503 527 538 557 577 632 75 7840 893 931 973 *36000* 002 006 059 145 155 177 193 232 246 337 346 353 438 461 482 554 627 677 733 734 758 766 774 808 812 876 893 988 996 *37016* 088 193 215 270 285 290 295 415 470 499 517 577 579 664 676 681 687 858 922 933 944 *38102* 113 133 256 322 327 447 454 490 588 605 608 684 687 709 764 829 879 901 920 941 971 *39002* 023 069 128 176 272 344 346 408 441 474 503 523 554 570 578 628 644 689 718 864.
40004 089 113 120 136 137 164 233 310 381 408 420 421 542 602 627 723 803 885 892 905 938 945 946 *41145* 164 187 193 229 278 294 297 383 398 473 488 516 614 845 899 910 914 922 971 *42066* 102 128 251 339 415 563 573 580 583 638 686 729 748 811 822 988 *43044* 049 067 074 109 160 309 354 384 504 509 520 537 586 606 671 703 724 780 886 996 *44057* 233 250 261 292 306 480 582 616 654 671 686 705 771 792 848 874 889 904 920 942 *45024* 058 078 105 118 122 205 223 259 317 397 420 473 575 716 813 847 977 995 *46014* 032 043 067 151 203 239 273 276 433 485 506 542 551 585 605 631 714 735 773 792 825 836 847 855 857 859 870 886 899 905 954 966 *47002* 124 140 163 193 315 349 373 460 514 676 682 709 721 799 800 822 896 901 978 *48016* 091 149 168 217 232 240 298 301 344 386 389 493 443 478 592 636 658 705 815 892 897 987 *49004* 092 138 166 208 247 254 370 462 516 536 546 595 626 630 666 724 758 781 795 796 810 860.
50034 035 046 068 080 142 541 544 556 565 587 624 718 726 731 753 760 769 882 885 912 959 *51050* 084 085 155 201 204 225 327 355 422 427 500 508 527 634 668 270 739 754 770 863 894 920 958 990 *52272* 433 450 478 525 572 599 711 810 824 858 895 925 937 987 *53088* 098 196 340 363 369 370 406 426 473 486 539 553 556 568 618 723 759 779 795 824 874 949 *54029* 111 123 179 199 259 269 281 422 434 493 505 549 632 649 652 657 700 729 751 778 810 827 942 *55028* 203 220 252 325 439 531 560 572 605 666 796 841 879 976 986 *56055* 081 108 122 253 425 460 544 611 672 675 687 770 787 883 936 *57017* 038 045 128 138 144 191 194 234 264 319 357 361 363 364 426 452 457 568 671 713 723 805 833 837 897 905 928 943 991 997 *58082* 108 135 159 162 222 243 266 298 342 372 417 459 513 537 547 567 599 632 658 731 737 760 789 853 888 907 934 *59029* 042 047 064 103 299 312 380 383 387 459 521 530 538 593 857 902 978.
60009 020 030 064 076 088 189 234 322 349 416 418 524 544 583 592 657 662 674 731 758 864 974 976 *61045* 059 071 100 108 160 186 243 248 264 293 332 412 423 476 490 516 523 567 657 672 704 741 746 760 774 832 892 894 911 912 937 *62003* 004 008 012 019 036 046 049 192 284 294 307 359 401 405 425 481 491 522 564 634 637 643 648 678 741 787 827 891 981 998 *63017* 023 070 083 090 106 187 201 203 250 253 283 306 385 386 395 414 474 498 591 609 681 769 892 900 992 *64045* 160 166 205 244 312 318 337 393 413 448 464 529 545 576 585 631 672 693 720 772 781 888 953 *65025* 045 061 075 130 141 177 219 315 355 443 457 589 673 709 750 782 807 848 873 879 889 913 916 933 *66025* 043 092 128 222 258 302 375 480 496 589 681 700 805 809 921 975 *67030* 044 148 172 178 221 241 335 366 391 451 483 588 640 644 745 811 849 953 991 *68009* 033 041 050 129 219 284 303 305 307 334 335 370 376 526 558 580 621 671 702 763 780 789 831 864 888 894 950 968 995 *69044* 085 128 174 269 372 390 419 434 510 594 622 665 782 819 886 908 921 967 974 975 *70020* 094 133 135 153 242 297 432 440 450 454 500 537 540 561 618 661 684 705 736 885 946 951 *71001* 031 083 114 264 327 400 401 481 482 573 692 695 714 738 768 793 796 807 858 962 966 *72038* 042 054 186 203 274 316 381 400 505 560 583 690 724 757 763 801 827 846 862 991 *73036* 129 222 228 236 260 306 332 426 429 464 519 522 586 642 705 709 734 749 797 831 854 855 915 918 945 979 *74071* 097 099 184 208 209 259 286 374 439 455 472 474 514 553 563 617 699 918 930 969 *75011* 115 130 148 165 243 273 335 361 372 385 388 506 513 557 603 641 675 761 774 794 836 837 849 857 858 948 951 *76042* 060 080 081 126 212 304 346 348 474 58 560 595 633 659 692 709 748 763 796 800 801 831 852 881 924 939 980 *77045* 063 064 080 145 155 169 205 214 353 374 375 377 399 400 405 430 447 523 529 626 644 772 779 798 825 840 842 890 957 969 *78004* 023 030 033 109 129 166 197 223 283 290 344 370 418 441 503 553 674 682 712 763 786 824 915 921 955 *79100* 114 148 192 338 352 504 576 595 638 780 826 858 881 973 981.
80002 102 168 174 216 270 297 315 376 424 464 467 480 486 498 573 608 644 645 779 782 791 827 873 881 884 919 *81047* 064 090 096 152 182 235 290 306 321 340 421 442 526 563 564 696 753 766 802 867 991 *82023* 019 038 070 073 281 375 538 604 629 633 730 800 818 879 917 918 936 955 977 *83012* 083 093 126 181 242 380 503 513 533 590 599 616 778 837 846 890 902 924 930 962 967.

*

Esetleg előforduló sajtóhibákért felelősséget nem vállalunk.

*

A húzást kedden, 22-én folytatják. Sorsjegyek kaphatók, levelezőlapon és 28-6-47 telefonon is megrendelhetők a Benkő Bank Rt.-nál Budapest, Andrássy-út 56.

*

Legközelebbi húzás október 22-én.

Gyógyulás minden tüdőbetegnek

UJBÓL KAPHATÓ!

A tuberkulózis megelőzése és gyógyitása diétás kezeléssel

Irta: **Dr. Müller Vilmos**

A gyakorlatban elért örvendetes eredmények bizonyítják, hogy a legsúlyosabb tuberkulózis megbetegedések bármely formája — még azok az esetek is, hol már minden kezelés csődöt mondott — diétás kezelésre hirtelen és tartós javulás, sőt teljes gyógyulással reagáltak. Ez a kis munka értékes orvosi tanácsok és útbaigazítások formájában biztos segitség minden tuberkulózisban szenvedőnek.

A 120 oldalas könyv ára 3.— pengő

Kapható az **UJ MAGYARSÁG** könyvosztályánál Rákóczi-út 30. szám.

Sportversenyek

Csak a Hungária várja kedvező körülmények között a vasárnapi fordulót

A Ferencváros és az Ujpest tele van sérültekkel

Keserü gondok elé állította a vasárnapi forduló a nemzeti bajnokság két vezető csapatát, a *Ferencváros*-t és az *Ujpest*-et. A zöldfehéreket a mérkőzések kényszerü halmozása, a lilafehéreket pedig a Törekvés durva harcmodora egész sor élvonalbeli játékostól megfosztotta. Egyedül a *Hungária* tudja legjobb csapatát kiállítani a *Bocskai* ellen s nézhet aggodalom nélkül a küszöbönálló küzdelem elé.

Hamarjában nehéz volna eldönteni, hogy a *Ferencváros* vagy az *Ujpest* helyzete nehezebb-e. Mindakét nagyegyesület vidékre utazik és a Ferencváros *Sárosi, Lázár, Laky* után most a *Toldi—Kemény* balszárny helyén is tartalékokat kénytelen felvonultatni, mialatt az *Ujpest*-ben *Futó* mellett *Kállai* dölt ki csupán a csatasorból, ellenfele azonban a vidék legveszélyesebb együttese, a *Szeged* lesz, tehát a zöldfehérek akadályainál a miskolci *Attiláné* jóval fogasabb föladat áll előttük. A *Ferencváros* összeállítása: *Kutasi—Bán, Korányi—Mikes, Móré, Hoffmann—Táncos, Kiss, Polgár, György, Vermes,* ha pedig *Toldi* mégis vállalkoznék a játékra, *György* marad eredeti helyén, a jobbhátvédben. Kétségtelen, hogy *a mai Attiláival szemben még ennek a Ferencvárosnak is kitünő győzelmi esélyei vannak,* a győzelemért azonban nagyon meg kell dolgozniok ezúttal a zöldfehéreknek. Sőt *meglepetés se lehetetlen* döntetlen vagy csekélyarányú Attila-győzelem erejéig, hiszen a mérkőzés Miskolcon kerül eldöntésre s otthonában a legjobbakat is próbára szokta tenni az Attila. Az *Ujpest* a következő csapatot küldi a tiszaparti oroszlánbarlangba: *Hóri—Sternberg, Joós—Seres, Szücs, Szalay—Tamássy, Vince, Balogh, Kocsis, Jonda.* Nagyon is kérdés, hogy ez az együttes haza tudja-e hozni mindakét pontot. Mi azt hisszük, hogy *csak az egyiket!* ... A *Szeged* jó s van szíve harcolni. Ámbátor ezen a téren az Ujpestet sem érheti szemrehányás. S a papirforma mégiscsak a bajnok mellett szól.

A *Bocskai* reménységei lényegesen romlottak szombatra. Kiderült, hogy *Janzsó* nem játszhat és a fedezet *Gyulai*-nak kell beugrani a balhátvéd helyére, míg őt a mindenes *Dócsé* helyettesíti majd a fedezetsor jobbszárnyán. Igy a *Hungária,* mely saját pályáján látja vendégül a debreceni csapatot, *biztos győztesnek tekinthető,* nem hisszük azonban, hogy győzelme meghaladja a legszerényebb gólkülönbséget.

A *Kispest* a III. ker. *FC*-vel játszik előmérkőzést a Hungária-úton. Küzdelem után alkalmasint győz is egy-két góllal. Hacsak a kerület részéről ki nem szalad a már mindinkább esedékes jó forma. Heves és teljesen nyilt küzdelmet ígér a Berlini-útra kitüzött *Phöbus—Budai 11* találkozó. *A szívós és föl-felé haladó budai gárdában sejtjük a győztest,* noha talán döntetlen jellemezré leghívebben a két csapat jóközepes tudásának viszonyát. Soroksáron csap össze a *Soroksár* a *Budafok*-kal. A honi pálya eldöntheti a mérkőzést a vendéglátók javára. A *Törekvés,* mely szintén otthonában, a Határ-uton játszik, már kevésbé favorit a hétről-hétre jobb *SBTC*-vel szemben. Döntetlent vagy salgótarjáni győzelmet tartunk valószínünek.

A mérkőzések 3 órakor kezdődnek, kivéve a *Kispest—III. ker. FC-t,* amelynek délután 1 órakor van a kezdete.

ATLÉTIKA

Magyarország 1935. évi főiskolai csapat- és stafétabajnoksága. (BEAC-pálya, délelőtt 9 és délután 2 órakor.) Az *MTK* versenye. (Hungária-út, délelőtt 10 óra.) — Toborzó mezei verseny. (Vasas-pálya, délelőtt 10 óra.) — Mezei toborzóverseny. (UTE-stadion, délelőtt 10 óra.) — *A MAC őszi versenye.* (Margitsziget, 2 óra.)

ÚSZÁS

Bankközi verseny. (Rudasfürdő, 6 óra.)

KÉZILABDA

Elektromos—UTE, Latorca-utca, fél 11. — MTE—VAC, Wolfner-pálya, fél 1. — MAFC—SzTE, Bertalan-u. — Hölgybajnokság: MPSC—Váci FSK,. Ujpest, fél 2. — GSE—MTE, Budafoki-út, fél 10.

GYEPKORONG

MHC-pálya: 8: Vacuum Oil SC—Feketefehér, 9.20: AHC—MHC, 10.40: MHC II.—AHC II., 12: Sárga-vörös—LASE II., 2.40: SzC—Kőbányai HC. — MAC-pálya: 8: MAC II.—FTC II., 9.20: MAC—FTC, 10.40: Kék-sárga—BBTE, 12: Kék-sárga II.—BBTE II. — LASE-pálya: LASE I.—Zöld-fehér II.

Európa vivósportja

Irta: Rajczy-Rasztovich Imre dr.

3. A női törvivástól már csak egy ugrás a férfitőrhöz, amiben mi nem játszunk vezető szerepet. Mindenesetre *sokat fog használni az új találatjelző-készülék,* mert reménhetőleg a tekintélytisztelő bíróság előtt ott lesz a kérlelhetetlenül pontos gép. Ebben a fegyvernemben az olaszok dominálnak a franciák előtt. *Az olasz törkultúra a maga csiszolt mesterségbeli tudásával, gyorsaságával és küzdenitudásával bámulatraméltó.* Az olasz vivótermekben a fiatalok kilencven százaléka csak törrel vív. Kiváló mestereik vannak, rengeteg versenyt rendeznek ebben a fegyvernemben és egész sereg nagyszerübbnél-nagyszerübb fiataljuk van. A franciák döngetik legjobban az olasz uralom kapuit, de egyelőre reménytelenül. Náluk is van egynéhány kiemelkedő nagyság, de az átlaguk kétségtelenül alatta van az olaszokénak. Érdekes összehasonlításra ad alkalmat az olasz törözök és a francia fiatalok megfigyelése: élesen tünik szembe vívásmódjuk különbözősége. Az olaszok lábmunkája, távolságtartása, pengevezetése, gyorsasága magasan felette áll a franciákénak, ezeknek viszont a kezük villámgyors és a közelharcban tudnak szédületesen. A francia és olasz törvivás után sok nemzet magának követeli a harmadik helyet. Rajtunk kívül az osztrákok, németek és belgák tarthatnak erre számot. Az angoloknak is van egy-egy kiváló törvivójuk, így nemzetközi viszonylatban is elsőrangú Lloyd, átlaguk azonban jóval alatta marad a többieknek. Más nemzet csak sereghajtóként jön számításba. A párbajtört egyre nagyobb népszerüségével bizony egyre fogy a törözők száma.

A párbajtőrben fordított a helyzet! *Két* év óta a franciák vezetnek az olaszok előtt, sőt a legutóbbi Európabajnokságon az olasz csapatot nagy kudarc érte. *A francia fiatalok remekül rákészültek e fegyverágra és egyre jobban állandósítják fölényüket.* A találatjelzőkészülék itt már majdnem tökéletes s talán ez az oka annak, hogy a mai valóságszerető világban egyre többen vetik magukat a párbajtörre. Itt már nem a versenybirák benyomása, egyéni rokonérzése dönt, hanem a gép. A francia párbajtörözők nem úgynevezett „száraz" epével, hanem géppel dolgoznak, ami meg is látszik munkájukon. Az olaszok átmeneti letörésének az volt az oka, hogy három legkiválóbbjukat nélkülözniük kellett. *Nem szabad őket eltemetni,* mert könnyen lehetséges, hogy a legközelebbi összecsapáson ismét ők kerekednek felül. E fegyvernemben a svédek tartják biztosan a harmadik helyet. Öttusázóik foglalkoznak ezzel a fegyvernemmel és sikereik révén nagy divatot csináltak ennek a sportágnak. A tisztikarban egész serege van a jobbnál-jobb párbajtörözőknek s egye-egy versenyző visszavonulásakor könnyen tudnak pótlásról gondoskodni. Az alsóbb régiókban nincs egészen tisztázva a helyzet, mégis a németek és mi mutatunk nagy előretörést. Rajtunk kívül az angolok, belgák, csehek, románok, svájciak, hollandok, sőt a spanyolok és portugálok is egyre jobban és jobban megbarátkoznak ezzel a fegyvernemmel. A lényege százszázalékosan a küzdelem, ami a ma emberéhez közel áll.

E cikk szükreszabott keretei között csak nagy vonásokban, nevek és egyéni teljesítmények említése nélkül, foglalkozhattunk Európa mai vívósportjával, amelyet sokan azért temetnek, mert *minden sportnak csak akkor van létjogosultsága, ha nagy tömegek állnak mögötte. A vívósportnak a labdarúgáshoz képest nincsenek tömegei,* mégis úgy véljük, hogy hosszú ideig nem tünik el a nemzetek sportvetélkedéseinek színpadáról, mert *jellemnevelő hatása, lovagiassága, eseménygazdagsága* vágyat és rokonszenvet gerjeszt minden sportember szívének legmélyén.

(Vége)

A legjobb reklám:
hirdetni az
ÚJ MAGYARSÁG-ban

TERMÉSZETJÁRÁS

VÉGRE RENDEZIK A TURISTA-IRODALMI ÁLLAMSEGÉLYEK ÜGYÉT

A turistaközvélemény több rétegét ismételten, immár évek óta izgalomba hozza *az irodalmi államsegélyek ügye.* A turistaalkotásokra kapott évi *államsegélyből ugyanis a Turista Szövetség régebben rendszeresen kihasított több ezer pengőt* a gyakorlati turistáskodást oly nagy mértékben elősegitő és amellett kétségtelen tudományos értéket is képviselő *turistakalauzok kiadásának segélyezésére.* E kalauzokat kiadó vállalat, a *Turistaság és Alpinizmus Rt. és a Szövetség* között a kalauzok megjelenésének és a támogatás módja körül bizonyos differenciák támadtak s ezért a szövetség a legutóbbi években az irodalmi segélyeket beszüntette. A nyár folyamán híre terjedt annak, hogy a régebbi, megszavazott, de még nem folyósitott államsegélyek *elszámolása körüli zavarok miatt a Turista Szövetség további államsegélyt nem kap.* Ez különösen nagy izgalmat keltett az épitkezési segélyekre váró egyesületek körében s ennek az izgalomnak főképpen a liberális napisajtó többé-kevésbbé éleshangú támadó cikkekben, amelyek — burkoltan — részint a Turistaság és Alpinizmus vezetője, részint a szövetség vezetősége ellen irányultak, hangot is adott. A Turista Szövetség e heti tanácsülését ezért nagy érdeklődés előzte meg, miután híre terjedt, hogy a vezetőség tájékoztatja a közvéleményt az ügy állásáról.

A tanácsülésen *Sebestyén* István, a TTE főtitkára vetette föl a kérdést, *igaz-e az, hogy az államsegély további folyósitását a szövetségnél heverő régebbi államsegélyek elszámolásától tette függővé a fölöttes hatóság.*

Böhm Andor szövetségi pénztáros a felszólalásra s a támadó hirlapi közleményekre válaszolva részletesen ismertette az államsegélyek folyósításának ügyét. A szövetség az évi államsegélyeket 1926 óta az előzetes határozatok alapján megállapitott célokra meghatározott különálló összegek folyósitására kapja kézhez.

Az államsegély-nyugták kötelezik az átvevőt arra, hogy a felhasznált államsegélyekről három hónapon belül hiteles okmányokkal elszámoljon. Az erre vonatkozó ellenőrzést a szövetség szervei mind a mai napig a leghatékonyabban gyakorolták és az elszámolás a fölöttes hatósággal szemben mindenkor meg is történt. *1931. év óta bizonyos összegek nem kerültek folyósításra* és igy részleteikben elszámolhatók nem voltak. Ennek oka az, hogy az irodalmi célokat szolgáló segélyezés tárgyát képező *egyes kalauzok mindmáig a kiadók egyéb fedezetei hijján nem jelenhettek meg. A szövetség az ezekre szánt segélyeket visszatartotta* és évről-évre halasztást kért a minisztériumtól ezek elszámolásaira, hogy ezek az összegek a turistaság javára megmaradjanak. 1931 és 1933 között *a felhasználatlanul maradt turista-irodalmi államsegélyek összege összesen 11.892 pengő 98 fillérre emelkedett, amelyből a Turistaság és Alpinizmus kiadótársaság* Vértes-Gerecse-, Mecsek-, Cserhát kalauzának és sziklamászó és alpin kézikönyvének *segélyezésére szántak 8346 pengőt,* a hátralévő összeget pedig egy erdélyi kalauz illetőleg a Kárpát Egyesület jubiláris évkönyve megjelenésének segélyezésére. A visszatartott államsegélyek terhére a szövetség az illetékes fórumok határozatával *akkor megfelelőknek látszott biztositékok ellenében 6980.60 pengőt a T. és A. Rt. rendelkezésére bocsájtott kölcsönképpen,* abból a célból, hogy kalauzainak gyors megjelenését lehetővé tegye. Ebből az összegből a társaság 2279.31 pengőt fizetett vissza s mind a mai napig késik a mult év márciusában esedékes 4701 pengő kiegyenlitése, annak ellenére, hogy a szövetségnek jogában áll a biztositékként letett több ezer példány kalauzt értékesiteni. Jelentette végül a pénztáros, hogy Zsitvay Tibor elnök személyesen tart értekezletet az elszámolás és a kölcsön visszafizetésének rendezésére.

Gerlóczy Endre dr. kormányfőtanácsos, a szövetség ügyésze kiemelte, hogy a szövetség elszámolása vagy pénzkezelése tekintetében a legcsekélyebb szabálytalanság sem történt s a kérdéses kölcsönt is az OTT jóváhagyásával folyósitották. *Közölte, hogy a kölcsön ügyének rendezése a legrövidebb időn belül lehetséges. Minden valószinüség szerint a legközelebbi tanácsülésig* már módjában lesz a függőben lévő ügyek rendezéséről beszámolni.

A szövetség tanácsa az egymást kiegészitő tájékoztatásokat tudomásul véve *felkérte Zsitvay Tibor védnök-elnököt, hogy a függőben tartott segélykiutalások ügyében járjon el* a közoktatásügyi minisztériumnál és a következő ülésen ismertesse eljárásának eredményét a tanáccsal.

Az izgalmas tanácsülésről kiadott hivatalos tájékoztatáshoz annyi hozzátenni valónk van, hogy *ezt az ügyet legalább már egy éve illett volna idáig érlelni.* Senki sem gyanusithatta komolyan a szövetséget szabálytalan pénzkezeléssel, de a hiba nem is itt volt, hanem abban, hogy a szövetség, amely nem pénzintézet, egyáltalában kölcsönt nyujtott és ezzel a T. és A. *főszerkesztője, aki a szövetségnek társelnöke, összeférhetetlen helyzetbe jutott.* Egyre többen kifogásolták főként azt is, hogy tagja maradt a szövetség irodalmi bizottságának is. Ami végül az ügy anyagi likvidálását jelenti, ez véglegesen csak akkor történhetik meg, ha a segélyről szóló elszámoláshoz és nyugtához a segélyezett nyomdatermék egy eredeti példányát csatolják. Annak csak örülni lehet, ha az ügyész a megoldásnak ezt a módját helyezte rövid időn belül kilátásba, mert elvégre a turistaközönségnek a kalauzok megjelenése is sürgős, s amellett joggal megkivánhatja, hogy ennek késése ne akadályozza az épitkezési segélyek sürgös kiutalását.

NEGYVEN HALÓHELY VAN AZ ÚJ SALGÓVÁRI MENEDÉKHÁZBAN

A turistaközönséget méltán érdekelheti, hogy *a Magyarországi Kárpát Egyesület salgótarjáni osztályának* a Turista Szövetség vasárnapi vándorgyülésével kapcsolatosan *felavatandó menedékháza hol fekszik* és milyen jelentőségü a vándorforgalom számára. Örömmel lehet megállapitani, hogy az új menedékház valóban értékes alkotás. Az emeletes épület a Petőfi költeményében is szereplő *Nagysalgó várromjától északra,* a trianoni határ felé elterülő nagy tisztáson *emelkedik a nemrégiben köbefoglalt Bodzfás forrás közelében.* A város közepén lévő vasúti megállóhelytől mintegy hét kilométernyire van az új menedékház, amely Somosköujfalu állomásról — (az emelkedést nem számitva *(480 méter magasságban van)* — könnyü három kilométeres sétával közelithető meg. *Az épületben 40 ágy számára van férőhely, a házat folyóvizzel és villanyvilágitással is ellátták,* a faburkolatos étkezőhelyiséget otthonos sarkok és egy búbos kemence teszik hangulatossá. Magától értetődően sikamráról is gondoskodtak. Ha csak a közlekedési viszonyok lehetővé teszik, minden előfeltételt megteremtett a Magyarországi Kárpát Egyesület salgótarjáni osztálya arra, hogy új menedékháza az egész ország turistáinak és sielőinek kedves hajléka legyen.

LÓSPORT

Ügetőversenyek

A *BÜE* szombati versenyeit ismét nagy látogatottság előtt rendezte s a mozgalmas versenyeket élénk érdeklődés kisérte. A nap főszámát *Lord Ida* nyerte meg 28.3-es rekordidő alatt. *Ráma,* a bécsi Irsiegler hajtóval, helyezetlen maradt. Részletes eredmény a következő:

I. futam: 1. *Elmés* (Kovács II.), 2. Katinka (Zwillinger). 10:15, 12, 16. Olasz: 35. Három sikertelen startkisérlet után a legrosszabb érvényes. *Elmés* már a startnál megnyerte a versenyt.

II. futam: 1. *Dáridó* (Jónás), 2. Salto (Irsiegler), 3. Nelli. 10:60, 17, 25, 17. Olasz: 80. Az első kettő sokat nyer a startnál s végig megtartják előnyüket.

III. futam: 1. *Ica* (Zwillinger), 2. Mai Flower, 3. Glória. 10:27, 12, 13, 16. Olasz: 44. Kettősf. (II—III. f.): 186. Első körben *Mai Flower,* majd a másodikban *Csákány* kerül az élre. A befutóban *Ica* előretör s éppen a célban fejhosszal előzi meg az újból vezetéshez jutó *Mai Flower*-t.

IV. futam: 1. *Vitézlő* (Vecseklői), 2. Első fia, 3. Alauda. 10:27, 16, 26. — 70. (Rendkivül rossz start. A közönség zajosan tüntet a starter ellen.) *Vitézlő* biztosan nyer a többször hibázó helyezettek ellen.

V. futam: 1. *Ond* (Baik), 2. Mogul, 3. Pillangó. 10:19, 12, 17, 15. — 41. *Mogul* szerzi a legjobb startot s vezet a cél előtt ötven méterig. *Ond* egyszer hibázik, de a végküzdelemben mégis biztosan nyer.

VI. futam: 1. *Lord Ida* (Jónás), 2. Delila, 3. Marokkó. 10:29, 14, 18, 14. — 58. Kettősf. (V—VI. f.): 46. *Lord Ida* elölről indul és húszméteres előnyét *Delila* csak csökkenteni tudja.

VII. futam: 1. *Upupa Epops* (Kovács F.), 2. Lord of Pamuk. 10:28, 16, 21. *Rákné,* majd *Tommy* vezet másfél körön át. A befutóban *U. Epops* felzárkózik s biztosan nyer az utolsó métereken előretörő *Lord of Pamuk* ellen.

VIII. futam: 1. *Lisbet* (Raymer), 2. Spilka, 3. Ágnes. 10:17, 14, 19, 20.

IX. futam: 1. *Marascino* (Kallinka), 2. Happy End, 3. Daisy. 10:71, 10, 10, 10.

X. futam: 1. *Ottó* (Kovács I.), 2. Bohém, 3. Pamuki Böske.

16.000 pengő dijazásu akadályverseny Megyeren

Az *USz* az ugrósport fellendítése érdekében már tavasszal több nagydijazású versenyt irt ki s ezek közül a legszámottevőbb: *a 16.000 pengő összdijazású tenyész-akadályverseny,* vasárnap kerül eldöntésre Megyeren. Sajnos, istállótulajdonosaink a nagy áldozat arányában, jobb lovaikat nem igen ugratták be s ennek tulajdonitható, hogya a *pazar dijazású* versenyre csak mérsékeltebb anyag nevezett. A verseny tulajdonképpen páros mérkőzés lesz *Runa* és *Csirkefogó* között, mert a még indulónak jelzett *Giralba* eddig még mitsem mutatott, míg *Napfény* tudása ismeretlen. A verseny valószínü győztese *Csirkefogó,* mely szerdán Hauser alatt óvatosan lovagolva is elismerésreméltóan futott. Az első verseny 1 óra 20 perckor kezdődik. Jelöltjeink:

I. Mulatság—Algir
II. Kiszombor—Dalesz—Bakter
III. Csirkefogó—Runa
IV. Legyes—Martinsberg—Kláris
V. Senora—Emese—Pénz
VI. Csók—Györffy-id.—Hálás
VII. Bubos—Legyes—Idler,

LISZT ÉS A MAGYARSÁG

Írta: Bajcsy-Zsilinszky Endre

Valami különös konjunktúrája van ma nálunk a közhelynek. Mindenféle közhelynek. Akár gazdasági, akár szociális, akár művelődéspolitikai, akár külpolitikai kérdés vetődik fel, a válasz rá nem gondolat, nem tény, legkevésbé pedig komoly vita, hanem csak közhely.

Milyen különös, különleges, egyedülálló és ragyogó egyéniség volt Liszt Ferenc. Kiről lehetne szépet és érdekeset, eredetit és színeset mondani, írni, ha még róla sem? Megkezdődött a Liszt-év, melyben minden érdekes adatot, emlékezést, jellemzést össze kellene hordania a magyar művelődésnek, hogy mi mutassuk be a nagy világnak, a magyar föld és e föld verhetetlen felsőbbséges szellemének, egyik legnagyobb fiát. Ehelyett megindult a közhelyek ömlése és omlása, szomorú árvíz és megsemmisítő hegyomlás készül e közhelyekből — jaj!

Pedig a magyarság egész problémája égig magasodik Liszt Ferenc személyében, sorsában és életművében. Olvassuk, hogy egy-két nagyobb formátumú német birodalmi zenei tekintély alibi-nyilatkozatának háta mögött milyen serényen dolgozik a nagynémet propaganda, hogy végképpen elvitassa és elorozza tőlünk Liszt Ferencet. Csakhogy nem lehet.

Nemcsak azért nem lehet, mert Liszt Ferenc magyarnak vallotta magát. Ez lehetett részéről szeszély vagy hazafias felbuzdulás, vagy a kötelességérzetnek és a földhöz való ragaszkodásnak egy elfojthatatlan romantikus megnyilatkozása a romantika akkori európai légkörében. Hanem főleg azért nem lehet elvitatni és elorozni tőlünk Liszt Ferencet, mert titokzatos és követhetetlen utakon a magyar föld, a magyar nemzeti egyéniség és a labanc hagyományai mögött is gyökeresen magyar Esterházyak magyar környezete s a magyar szellem távolból is sugárzó Szvengáli-szeme, a magyar nép zenéjének még elcigányosított formában is hódító ritmusa és dallama megfogta és nem eresztette Magyarország e csapongó, hűtlenkedésre hajlamos nagy fiát.

Haraszty Emil a Magyarság-ban megírja, hogy Liszt művészetében nagyobb része van a magyar nép zenéjének, ritmusának és a francia művelődés nevelő hatásának, mint annak a német világnak, melynek környezetében élete igen nagy részét leélte. De vajjon nem volt-e ennek a különös nagy embernek egyénisége kiformálásában a magyarságnak egyéb földéretlen része is, mikor látjuk, hogy Liszt Ferenc egész lényében, föllépésében, nagyúri hajlamaiban, könnyűvérűségében, nagylelkűségében, szenvedélyességében és önzetlenségében, egyénisége egész határtalan előkelőségében és nagyvonalúságában, egész életstílusában *egyedülállóan* rí ki a német környezetből. S ha igaz az, amit Haraszty Emil mond, hogy egyedül a magyarság népi zenéje hatott formálólag és befolyásolólag Liszt művészetére, míg a német zene és művelődés teljesen hatástalanok voltak e roppant egyéniség előre elrendeltnek látszó vonásaival és művészetének lényegével szemben, ehhez a megállapításhoz pedig hozzávesszük *Liszt Ferencet, az embert,* úgy, ahogy megjelent a nagyvilág előtt és úgy, ahogy leélte életét: lehetetlenség nem érezni, nem észrevenni, hogy a magyarság egészen csodálatramétó teljesítménye jelentkezik itt a nagyvilág színpadára vetítve.

Az újjáéledt nagynémet világagitáció Liszt Ferenc német vérségét emlegeti. De van-e a francia fajnak, a francia szellemnek, művelődésnek és történelmi gondolatnak világtörténelmileg páratlanabb teljesítménye, mint hogy a korzikai olasz Bounaparte Napoleon formálódott a világtörténelem legnagyobb franciájává? És van-e nagyobb diadala a világhódító angol nemzetnek, mint hogy a sötéten izzó, szociális és emberbaráti eszményekkel át meg átfűtött, büszke brit konzervatizmust senki sem tudta teljesebben átélni magában és ragyogó és hódító akciókba kivetíteni magából, mint a spanyol zsidó származású Disraeli, a brit világbirodalomnak egyik legnagyobb alkotója?

A Liszt magyarsága méltóan, diadalmasan és verhetetlenül sorakozik Napoleon franciasága és Disraeli angolsága mellé. Liszt magyarságát már semmiféle rohamszíj és semmiféle százezres díszmenet és semmiféle együgyűen és kultúraellenesen felfogott faji gondolat nem tudja megváltoztatni. Liszt Ferencet mi magyarok meghódítottuk magunknak s hogy ezt megtehettük, ahhoz kellett a faj, kellett a nép, a nemzet és a szellem, amely Attilától, Árpádtól és Szent Istvántól származtatja magát s amelynek első nagy történelmi őse, a hún király, egykor két császárnak küldötte ugyanazt az üzenetet: »Uram és urad Attila parancsolja, készíts számára palotát, mert érkezik.«

Akik rajtunk, szegény megtiport magyarokon, ütni akarnának azzal, hogy Liszt Ferenc német származását emlegetik, azok elfelejtik, hogy *minél teljesebben volt német származású Liszt Ferenc, annál óriásibb, annál világraszólóbb a magyarság diadala benne,* hogy egy ilyen világfit, világpolgárt, körülrajongott csodálatos lángészt, aki 16 éves korától fogva távol élt a szegény szomorú elmaradott, elhanyagolt, kifosztott, minden egykori díszéből, ragyogásából, nagyhatalmi állásából kiforgatott Magyarországtól, francia környezetben és német környezetben és bármilyen környezetben mégis magyarnak vallotta, magyarnak tudta magát és a magyar szellem színeit, hngjait, ragyogását és ritmusát muzsikálta a nagy világ lelkébe a maga gyönyörű magyar úriságában éppúgy, mint csodálatraméltó művészetében.

Trotz alledem und trotz alledem!

A Magyar Párt rohama 10.000 pengőért

Éleshangú kereset Verebélyék ellen
Az áprilisi választás utójátéka a mai választási napon

(A Magyarország tudósítójától.) Ugyanakkor, amikor Budapest *déli* kerületében ma reggel megkezdődött az új választás, a budapesti törvényszék is foglalkozott ezzel a déli kerületi választással. Az áprilisban megtartott *első választáson* ugyanis, mint ismeretes, *a Magyar Párt is indulni akart* a déli választókerületben, de ajánlásait nem fogadták el. A párt nevében *Szabó* Gyula dr. ügyvéd, pártelnök, *polgári pert indított Verebély* Jenő *választási elnök, Zsellér* Imre üveges, *Jeszenszky* Jenő vaskereskedő és vitéz *Ivántsó* Ferenc tisztviselő, a *választási bizottság tagjai* ellen. Keresetében *tizezer pengő kártérítés* megítélését kérte a bíróságtól azzal, hogy *a bepereltek ennyi kárt okoztak* a pártnak azzal, hogy őket jogtalanul nem engedték résztvenni a választásban.

Horváth Andor törvényszéki bíró ma tartott tárgyalást ebben az ügyben. A mai tárgyaláson *Szabó* Gyula szóval is előterjesztette *terjedelmes perbeli előkészítő iratát.*

„Az alperesek lábbal tiporták a törvényt"

— Keresetünkben előadtuk — mondotta, — hogy az *alperesek esküjüket megszegték, a törvényt lábbal tiporták,* **botrányos eljárásuk közönséges komédia volt.** *Az alperesek e hang ellen tiltakoztak s a bíróság tekintélyét féltik. Elismerjük,* hogy ezek a kifogásolt kifejezések *súlyos szavak, azonban tényállítások* s ezeket *az alperesek követték el.* Ezeket *finomabb szavakkal helyettesíteni nem lehet. Az esküszegés esküszegés, a csalás csalás marad,* ha szép szavakkal igyekszünk is azokat *körülírni.* Tehát a bíróság iránt való *legnagyobb tiszteletünket újból hangoztatva, mi tiltakozunk* az ellen, hogy azok, *akiket a bíróság éppen a tekintély és a törvény sárbatiprása miatt megbélyegzett* azáltal, hogy *politikai joguktól megfosztotta* őket, *most felcsapjanak tekintélyvédőknek.* Ez a szerep most már nem illik nekik.

A továbbiakban is *rendkívül éles szavakkal* ismertette előkészítő iratát *Szabó* Gyula, aki előadta azt is, hogy köztudomás szerint a *közigazgatási bíróság az egész budapesti déli kerületi választást megsemmisítette,* hiszen éppen ezért kezdődött ma új választás ebben a kerületben s köztudomású az is, hogy az *alpereseket* a közigazgatási bíróság a megállapított szabálytalanságok miatt *politikai joguktól is megfosztotta.*

Az előkészítő irat ezután *részletesen felsorolta,* hogy *milyen kiadásai voltak a pártnak az áprilisi választások alkalmával* plakátokra, nyomtatványokra, gyűlések tartására, autók bérlésére s más különböző dolgokra, amelyek mintegy tízezer pengőt tesznek ki.

Ezeknek az összegeknek *megtérítését követeli a Magyar Párt az alperesektől,* akiknek nevében *Szakál* Antal dr. szólalt fel ezután. Kérte a *kereset elutasítását* azon a címen, hogy annak semmi alapja nincs.

A *Magyar Párt elnöke kérte* a közigazgatási bíróság ítéletének és egyéb *választási iratoknak beszerzését,* továbbá *tanukat is jelentett be* keresetének igazolására.

Horváth Andor törvényszéki bíró a tárgyalást *december 11-ére napolta el, kötelezte felperest,* hogy *szerezze be a közigazgatási bíróság ítéletét,* az áprilisi választás jegyzőkönyveit s egyéb iratokat. Ezenkívül a bíró *elrendelte a kért tanuk kihallgatását.*

Az Est—IBUSz luxusautocar kirándulása Lillafüredre

1935 november 1-én reggel 8 órai indulással, visszatérés pedig november 3-án este van. Utasainkat a gyönyörű Palotaszállóban helyezzük el. Társas utazásunk részvételi díja Budapesttől Budapestig teljes ellátással 44 pengő. Tekintettel arra, hogy csak meghatározott számú résztvevőt helyezhetünk el, kérjük kedves olvasóinkat, hogy utazási irodánkban (VII., Erzsébet körút 18—20.) minél előbb jelentkezzenek.

A rádiókészüléket
készségesen bemutatja:
Sternberg
Magy. kir. udv. hangszergyár
VII., Rákóczi út 60

Szakszerűen bemutatja a most megnyílt
Hoffmann Rádió
V., Lipót körút 19. Telefon: 20-5-31

A fenti
RÁDIÓKÉSZÜLÉKET
BEMUTATJA A
Rádiócentru
Részlet Csere
Budapest, Erzsébe
TELEFON: 4

Káplár Miklós emlékkiállítása az Östehetségeknél

Az erzsébettéri nádfödeles kiállító helységben az östehetségek sok szép holmija között kiállítás-emléket állítanak *Káplár* Miklósnak, aki mint hortobágyi csikós festegetett, bár előbb Rippl-Rónai József műtermében inaskodott. Innen van, hogy a Hortobágyon inkább festő volt, mint csikós. Valami különös érzés képei előtt: mintha nem egy ember beszélne, aki látta a Hortobágyot, hanem maga a puszta mutogatná: ilyen vagyok. S ez az érzés sok minden hiányt feledtet. *(m.)*

A nemzet jóléte az egyesek jólététől függ. A nagy gazdasági válságot a magunk erejéből nem tudjuk megoldani. De hogy egyenként helyt tudjunk állni, hogy a megpróbáltatás idején önmagunkat el ne veszítsük, az főképpen idegeink ellentállóképességén, önuralmunkon múlik.

Erősítse idegrendszerét, fokozza ellentállóképességét mindenki, hogy e súlyos viszonyok között el ne csüggedjen! A mindennapi reggeli- és uzsonnatejhez 2—3 kávéskanál Ovomaltine fokozza idegeinek ellentállóképességét, agysejtjeit erősíti, növeli kitartását.

Az egészség fenntartására fordított költség a legjobb befektetés. Napi 8 fillér kiadással az Ovomaltine regeneráló erőforrásából nagyértékű tápláló erőt és vitamintöbbletet meríthet!

Ovomaltine maga az erő és egészség!

A serdülő ifjúságnak adjunk hetenként legalább egyszer reggel felkeléskor egy-egy kis pohárnyi természetes Ferenc József keserűvizet, mert gyomor-, bél- és vértisztító hatásának, fiúknál és leányoknál egyaránt, igen fontos eredményeket köszönhetünk. Az orvosok ajánlják.

HIREK

Szeles, hidegebb idő

A Meteorológiai Intézet jelenti október 26-án délben 12 órakor:

Európa nyugati felében egyre erősebbé válik a hűvös északnyugati áramlás, sokfelé esik és havazik. Különösen bőséges csapadék jut ezúttal az Alpok nyugati részeinek, Németországnak és a Keleti-tenger vidékének.

Hazánkban tegnap átmeneti derülés lépett fel, de este délnyugat felől ...abb borulás érkezett s éjjel az or... ig legnagyobb részében megint volt ... Öt milliméternél meghaladó csapa... ot jelentettek a Dunántúl délnyu... részeiből (Nagykanizsa 9, Szent... hárd, Kaposvár 8, Barcs 6 milli... rt) és a Tiszántúl csaknem egész ...etéről. Az északkeleti határszélen ... 10 milliméter körüli eső volt ...er 12, Tiszaujlak 11, Mátészalka ...sárosnaményi 9 milliméter). A ...ctőn kevés havaseső is hullott. ...pesten október 26-án

...ben a hőmérséklet 8 Celsius fok,

...erszintre átszámított légnyomás ... 762 milliméter, gyengén emelke...ányzatú.

...árható időjárás a következő hu...nnégy órára:

Élénkebb nyugati, északnyugati szél. Több helyen eső, a magasabb fekvésű helyeken részben havazás. A hőmérséklet kissé csökken.

Távolabbi kilátások:

Egy-két nap mulva szárazabb és csendesebb idő valószínű.

Október 31-én és november 1-én a napilapok nem jelennek meg. Értesítjük tehát t. heti előfizetőinket és heti vásárlóinkat, hogy a 44. sz. expressz hetijegyek 40 filléres árban kerülnek kibocsátásra.

— **(A gyanú megölt egy úriasszonyt.)** *Fehér* Rózsi 45 éves asszony a Tisza Kálmán tér 13. számú ház harmadik emeletéről tegnap este levetette magát és *meghalt.* Az utóbbi időben búskomor volt, mert fivére belekeveredett a kecskeméti zálogházi rablás ügyébe. A napokban detektívek voltak a magánosan élő úriasszonynál, mert gyanú merült fel arra, hogy *neki is szerepe volt a rablásban,* illetőleg az értékesítésben. Szégyenében ugrott le az emeletről.

— **(A Szabadság)** most megjelent száma *Bajcsy-Zsilinszky* Endrének a lengyel-magyar barátság kulisszatitkairól irott cikkét közli vezetőhelyen. Mindenkit érdekel *Mátrai* Sándor ankétja arról, hogy sikkaszt-e a munkaadó, ha alkalmazottai fizetéséből levont OTI és MABI-járulékokat nem fizeti be. *Bálint* Jenő beszámol a magyar népművészet pusztuló kincseiről. *Antalffy* Gyula a magyar nép szociális elhagyatottságáról, *Kertész* Dániel egy érdekes magyar művész életéről.

Az asztali tenisz világverseny jegyeit vasárnap déli 12 óráig árusítja AZ EST erzsébetkörúti jegypénztára

— **(Az áramvonalas autó árokba zuhant, senki sem sebesült meg.)** *Klagenfurtból* jelentik: Egy milánói gyáros családja tagjaival új áramvonalas gépkocsiján utazott *Grác* felé. A kocsi megcsúszott, felborult és egy tizenkét méter mély árokba zuhant. Az utasoknak semmi bajuk sem történt, ami csupán azzal magyarázható, hogy az áramvonalas kocsi, amelynek nincsenek élei, sokkal kevesebb erővel ütődik a földhöz felboruláskor, mint a régitípusú kocsi. A mélységbe csúszásnál is mérsékelték az ütődések és rázkódtatások erejét a kocsi síma vonalai s így a baleset aránylag szerencsés kimenetelű volt.

— **(Bajtársi találkozó.)** A volt cs. és kir. *4-es és 18-as hegyitüzér-ezred,* valamint a *31—32 és 72-es hegyitüzér-osztály* kötelékében szolgált bajtársak rangra való tekintet nélkül jelenjenek meg az október 29-én este 8 órakor *Akácfa utca 12. szám* alatt tartandó alakuló *nagy bajtársi találkozón.*

— **(Magyar reformátusok Szlovenszkóban.)** A szlovenszkói tiszáninneni református egyházkerület *Kassán* tartotta ezévi rendes közgyűlésén felszólalt *Magda* Sándor püspök is, aki elmondotta, hogy az egyházkerület, mint a multban, a jelenben is, készséggel kielégíti a tót reformátusok lelki szükségletét. Egyúttal a leghatározottabban visszautasította a csehszlovák sajtóban illetéktelenek részéről ismételten felmerült azt a vádat mintha a magyar reformátusok tótnyelvű református testvéreiket elnyomnák. Ennek a vádnak még a puszta gondolatát is idétlennek és lehetetlennek bélyegezte *Magda* püspök. Örömmel üdvözölte a Komáromban megnyilt magyar tanítóképzőintézetet és azt a körülményt, hogy az intézet minden állami támogatás nélkül megnyílhatott, az egyház élet- és akcióképessége jelének tartja. Szomorúan állapította meg, hogy *a református felekezeti elemi iskolák száma egyre csökken,* mert a gyülekezeteket az iskolaügyi hatóságok részéről az iskolák felszerelése tekintetében támasztott magasabb követelmények igen nehéz helyzet elé állítják.

— **(Gyászrovat.)** Özvegy dr. viski *Lator* Sándorné, született linthvai *Soós* Irma, alispán özvegye, október 25-én 72. életévében hosszas szenvedés után Budapesten meghalt. Temetése az elhúnyt kívánsága szerint Máramarosszigeten lesz október 28-án.

Átfestik a Lánchidat

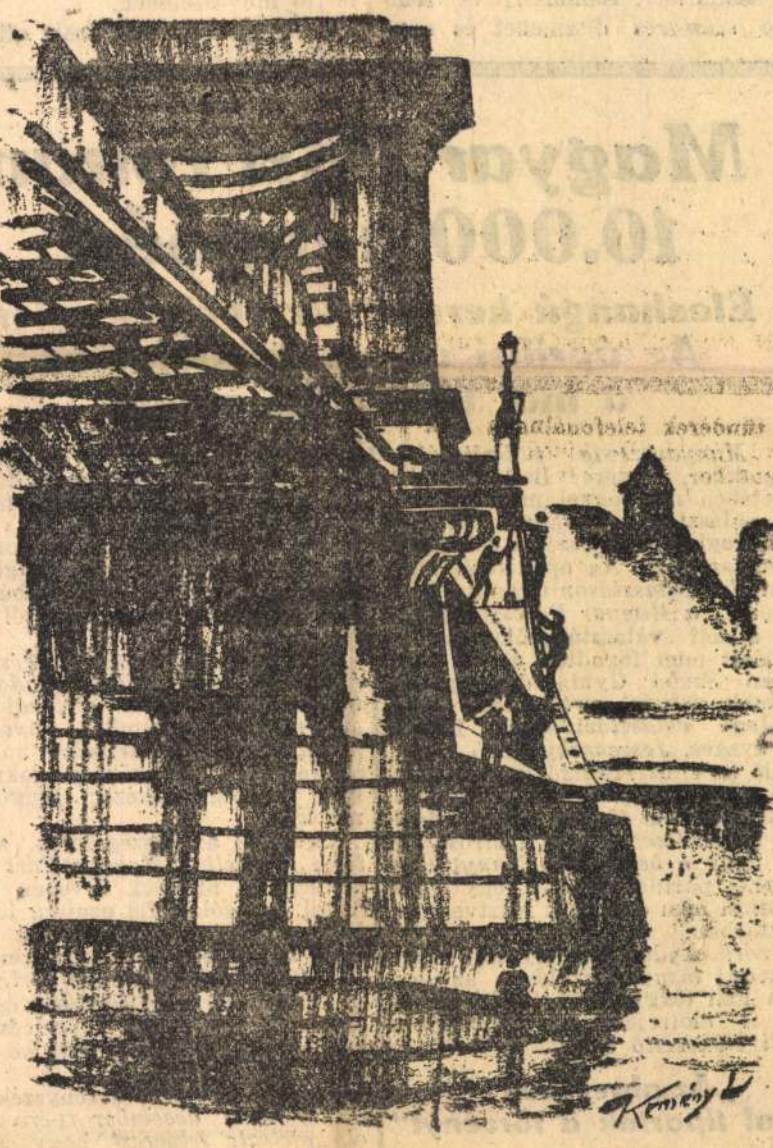

(Kemény László rajza)

— **(Kozmetikai tanács lányoknak):** zsíros mitesszeres arcot naponta háromszor le kell mosni. Dr. med. László V.-féle Rázókeverékkel. Kapható kizárólag a főlerakatban: Múzeum-patika, IV., Kossuth Lajos ucca 22. (Astoriával szemben.)

— **(Papen Bécsben.)** *Bécsi* távirat szerint *Papen* bécsi német követ ma reggel Németországból visszaérkezett és átvette hivatala vezetését. Illetékes német helyen alaptalannak minősítik a prágai sajtónak azt a hírét, hogy Papent visszahívják.

A városligeti Sportarénában (Angol Park)
ma szombaton, október 26-án este 8 órakor, vasárnap, október 27-én d. u. ½6 órakor
Magyarország–Világválogatott
válogatott **asztali teniszmérkőzés.**
Ugyanakkor a **Duna SC. meghívásos nemzetközi férfi egyes és páros, női egyes asztali teniszversenyei.**
Olcsó ülőhelyek 4.—, 2.50 és 2.— (elővételben 3.—, 2.—, 1.50) pengő, állóhely 1.20 (1.—) pengő árban Az Est erzsébetkörúti jegypénztáránál és a helyszínen

Áldott csend, jövel!

Megjelent a főkapitány úr rendelete a csend védelméről. Mondhatom, a legnagyobb írók legszebb remekeit nem olvastam olyan izgalommal, mint ezt a legfrissebb plakátot. És mint a nagy írók remekei, ez a plakát is felidézte előttem életem szép, meg keserű pillanatait, — kevés szépet és sok keserűt. Azokat a pillanatokat például, amelyeket a motorkerékpárok bömbölő kipuffogói keseritettek meg.

És lelki szemeim előtt feltűnt a csillagfényes, illatos, nyári délutánok és esték képe, amikor dolgozni szerettem volna, de egy Beszkár-alkalmazott ott járatta gépét, pokoli mennydörgéssel és bőgéssel verve fel a Hidegkúti út békés gesztenyesorának és a kertek mögött szendergő villáknak a csendjét. A Beszkár-alkalmazott hivatali sapkájában és kollégáját maga mögé ültetve, szédítő iramban száguldott fel egy zöldvendéglő kapujáig, ott megfordult és visszarobogott gépfegyverzajgás közepette. Hogy azután elölről kezdje az egészet, órákon át, Isten tudja, mily szadista indulatoktól vagy hivatali kötelességtől üzve... És felbukkan lelkiszemeim előtt az elegáns, fehér köpenybe burkolt úriember is, aki hölgyével vágtatott a zöldbe, legalább nyolcvan kilométeres sebességgel és egy hajóágyú bömbölésével, a nyitott kipuffogó zengésében. És a harmadik úr, aki élete legfontosabb feladatának tekintette, hogy a kiskocsmába olyan gyorsan és olyan zajjal jusson, mintha emberéletek százainak megmentéséről lenne szó. Míg végül már a Budagyöngyénél közeledő motorhang rémülettel töltött el és velem együtt a környék minden lakóját.

Hányszor hagytam abba a munkát, hányszor estem kétségbe! És mennyit törtem a fejemet a gépek gazdáinak lelki viszonyairól. Míg egy autókereskedő el nem árulta, hogy vevői között akadnak, akik olyan motorkerékpárt keresnek, amelynek a kipuffogása kilométerre elhangzik. Ez is egy neme hát a hatalom élvezésének?

Most ősz van, az utak sikosak, az ilyesmiben furcsa kedvüket lelő motorozó urak kályha mellett udvarolnak a nyári »benzintyúkoknak«. De mi lesz megint nyáron? Ez az, amire az új plakát nem felel, de amit mégis mindenki nagyon jól tud... (—i —s.)

— **(Hock János: Börtönvirágok.)** *»Hock János, 383. sz. rab«* — így írta nevét az előszó alá — meghatóan szép, őszinte hittel és szeretettel átitatott könyvbe foglalta összes börtönbeli élményeit és a gondolatokat, amelyeket ezek az élmények felkeltettek benne. Az ősz pap »nemzeti ajándéknak« tekintette a börtönt, az Istenhez vezető útnak a szenvedéseken át s rabruháját magával fogja temettetni a sírba, mert »ebben találta meg a legnagyobb kincset, amit gyarló halandónak az Isten földi életében csak adhat«. A jóság nagy, tiszta himnusza ez a könyv, szerzőjének szívéből minden fájdalom, minden megpróbáltatás csak a szeretet sugarait tudta előhívni.

— **(Orvosi hír.)** *Földi* Elek dr. fogorvos külföldi útjáról hazaérkezett. Podmaniczky ucca 17. Telefon: 294—99.

— **(Villamos főzés és háztartási készülékek bemutatása.)** Az állandó elektromos kiállításon, V., Honvéd ucca 22. sz. alatt *szerdán délután ½6 órai kezdettel* villamos főző és háztartási készülékbemutató előadást tartanak. Ugyanott minden *hétfőn, csütörtökön és pénteken délelőtt ½10 órai kezdettel* a bemutató villamos konyhában díjtalan főzési gyakorlat van (különböző ételek elkészítése).

---

x Arányé-nál a természetes »Ferenc... keserűvíz használata csakhamar ... és tökéletes ülést eredményez.

Káplár Miklós.

Néhány hónappal ezelőtt, hirtelen gyomorvérzés támadta meg, melynek hatalmas szervezete ugyszolván órák hatása alatt áldozatul esett. Ötven évet élt.

A magyar őstehetségek tavalyi kiállitása meghozta első nagy sikerét ennek a művészi pályafutásnak, amely Nagyhortobágy lankáiról indult el - Káplár Miklós élete derekáig csikós volt s mikor elfogta a festési vágy, az első művész akivel sorsa összehozta : Rippl-Rónai további munkára buzditotta.

Még jól emlékszem Rippl-Rónai szavaira, aki előttem Káplár Miklós művészetét a legelismerőbb jelzők kiséretében jellemezte, mint amely a legnagyobb figyelemre érdemes.

Emlékkiállitásának 31 kiállitott műve már életének legutolsó és igy legnyugalmasabb napjaiban fogant.

Álma volt Nagyhortobágynak egy oly kompozicióját megfesteni, amely az , állatvilágának teljességével kapjon lelket ecsetje alatt. Azok a kis kerek állatkompoziciók, amelyek ezen a kiállitásán láthatók részletelgondolásai voltak a nagynak, amely tragikus halálával abbamaradt.

Szivvel-lélekkel csüngött a délibábos rónák hazáján, amelyben élt s amelyből művészete felharsant. Ez a világ volt művészetének erőforrása, festői fantáziája élete utolsó percéig ebből a világból táplálkozott. Derüs derengésében éppugy szerette, mint éjszakai drámaiságában, igyis, ugy is, poétikus megmutatkozásában. Égy kékjei sütkörézve olvadnak fel vászonnak friss, világitó fehér foltjaiban, semmi nyoma az anyag nehézkességének rajtok. Könnyedek, illanók ezek a hortobágyi szimfóniák, ugy hatnak, mint a lágy pasztellek. Éjszakai képei mint a gordonka bugása. Csupa lélek volt minden huzása, csupa szintiszta, festői poézis.

Ő maga mint valami Herkules , merő ellentéte ennek a feminin festői előadásnak. Ezzel a hatalmas termetével, borzalmas elgondolni, mennyit nélkülözött, mennyit koplalt. Most, életének legutolsó szakaszán már rendesen táplálkozhatott volna, már pikturájának élhetet volna. Zavartalanul.

Akkor kellett meghalnia, mikor élnie adatott, mikor már élhetett volna.

Bálint Jenő

Őszehetség
1935 évi Kiáll-

Előtér

Káplár Miklós képei

1.	Bogáncs terep forró nyáron	P 200.-
2.	Hortobágy folyó	" 120.-
3.	Hortobágyi halastó Lilt Kákacsomák.	" 200.-
4.	Csutka kupok fagyos télen	" 120.-
5.	Nyári napsütés a Hortobágyon	" 200.-
6.	Gólyacsorda a Hortobágyon	" 80.-
7.	Juhászszámadó pipával	" 80.-
8.	Kihajtás a Hortobágyra	" 100.-
9.	Felkelő nap a Hortobágyon	" 200.-
10.	Csutka kupok hideg télen	" 50.-
11.	Gémeskut a Hortobágyon	" 200.-
12.	Számadó	" 120.-
13.	Alkonyat	" 40.-
14.	Juhászbojtár	" 100.-
15.	Naplemente a Hortobágyon	" 40.-
16.	Faluvégi házak tél közepén	" 120.-
17.	Hajnalodik a Hortobágyon	" 200.-
18.	Hortobágyi hidi vásár	" 150.-
19.	Önarckép	" 120.-
20.	Jzhászkunyhó esthajnalon	" 150.-
21.	Lacikonyha éjjel a Hortobágyon	" 150.-

Mogyoróssy György szobrai

Berecki András szobrai

Csülök szobrai

Kóró (Hudák) István napraforgóbél figurái.

Előtér

Káplár Miklós képei

1.	Bogáncs terep forró nyáron	P 200.-
2.	Hortobágy folyó	" 120.-
3.	Hortobágyi halastó	" 200.-
4.	Csutka kupok fagyos télen	" 120.-
5.	Nyári napsütés a Hortobágyon	" 200.-
6.	Gólyacsorda a Hortobágyon	" 80.-
7.	Juhászszámadó pipával	" 80.-
8.	Kihajtás a Hortobágyra	" 100.-
9.	Felkelő nap a Hortobágyon	" 200.-
10.	Csutka kupok hideg télen	" 50.-
11.	Gémeskut a Hortobágyon	" 200.-
12.	Számadó	" 120.-
13.	Alkonyat	" 40.-
14.	Juhászbojtár	" 100.-
15.	Naplemente a Hortobágyon	" 40.-
16.	Faluvégi házak tél közepén	" 120.-
17.	Hajnalodik a Hortobágyon	" 200.-
18.	Hortobágyi hidi vásár	" 150.-
19.	Önarckép	" 120.-
20.	Jzhászkunyhó esthajnalon	" 150.-
21.	Lacikonyha éjjel a Hortobágyon	" 150.-

Mogyorossy György szobrai

Berecki András szobrai

Csülök szobrai

Kóró (Huddk) István napraforgóbél figurái.

I. fülke

Káplár Miklós képei

51.	Kistanya	P 80.-
52.	Csárajelenet	" 70.-
53.	Juhhodály	" 150.-
54.	Elhagyott karám	" 100.-
55.	Négyágu karám	" 200.-
56.	Hortobágy partja májusban Zöld rét.	" 150.-
57.	Juhászkunyhó	" 150.-
58.	Kora tavasz	" 200.-
59.	Kis tanya	" 80.-
60.	Bikagulyás	" 120.-
61.	csárda környéke	" 200.-
62.	Hortobágyi folyó	" 100.-

Kóró (Hudák) István szobrai

Csülök szobrai

Futó Ferenc szobrai

II. fülke

Káplár Miklós képei

66.	Ködös idő	P 70.-
67.	Bojtár darutollas kalappal	" 80.-
68.	Szárazság	" 60.-
69.	Juhászkunyhó	" 160.-
70.	Hajduböszörményi ucca	" 100.-
71.	Hortobágyi halastó	" 140.-
72.	Tócsák a Hortobágyon	" 60.-
73.	Délibáb	" 150.-
74.	Derült idő	" 50.-
75.	Elhagyott kut télen	" 60.-

Csülök szobrai

Hudák szobrai

Futó Ferenc szobrai

I. fülke

Káplár Miklós képei

51.	Kistanya	P 80.-
52.	Csárajelenet	" 70.-
53.	Juhhoddly	" 150.-
54.	Elhagyott karám	" 100.-
55.	Négyágu karám	" 200.-
56.	Hortobágy partja májusban	" 150.-
57.	Juhászkunyhó	" 150.-
58.	Kora tavasz	" 200.-
59.	Kis tanya	" 80.-
60.	Bikagulyás	" 120.-
61.	csárda környéke	" 200.-
62.	Hortobágyi folyó	" 100.-

Kóró (Huddk) István szobrai

Csülök szobrai

Futó Ferenc szobrai

II. fülke

Káplár Miklós képei

66.	Ködös idő	P 70.-
67.	Bojtár darutollas kalappal	" 80.-
68.	Szárazság	" 60.-
69.	Juhászkunyhó	" 160.-
70.	Hajduböszörményi ucca	" 100.-
71.	Hortobágyi halastó	" 140.-
72.	Tócsák a Hortobágyon	" 60.-
73.	Délibáb	" 150.-
74.	Derült idő	" 50.-
75.	Elhagyott kut télen	" 60.-

Csülök szobrai

Huddk szobrai

Futó Ferenc szobrai

Rablógyilkosság a Nagyfuvaros-utcában

Egy vékonyhangu fiatalembert gyanusitanak a büntény elkövetésével

Rejtélyes rablógyilkosságot fedeztek fel kedden este a Nagyfuvaros-utca 2-b. sz. házban, egy vegytisztitóintézet fiókjának helyiségében. *Ferenczy Erzsébet* egyedül vezette ezt az üzletet és esztendők óta lakott az üzletnek deszkafallal elválasztott hátsó részében. *Itt történt a rablógyilkosság*, valószinüleg már egy nappal előbb és azóta feküdt holtan Ferenczy Erzsébet a vegytisztitóüzlethez tartozó kis lakásában.

Halott az ágy alatt

Hétfőn az üzletek zárva vannak, de délben félegy óra tájban *Szalay József* műszerész felesége bekopogtatott nővéréhez, Ferenczy Erzsébethez. Akkor még élt, sőt tele volt életkedvvel és éppen az ebédjét készitette. Rántott csirkét sütött és elmondotta, hogy *látogatót vár*. Közben meg is érkezett a látogató, *egy vékonyhangu fiatalember*, akit azonban Szalayné nem ismert és igy hamarosan el is távozott a lakásból.

Kedden este nyolc óra tájban sógora, *Szalay József* műszerész kereste Ferenczy Erzsébetet, de *hiába dörömbölt a lehúzott redőnyön*, sógornője nem jelentkezett. Feltolta tehát a redőnyt és zörgetni kezdett az ajtón, azonban ekkor sem tudott bejutni a lakásba. Erre a házfelügyelőnél érdeklődött, mire kiderült, hogy *nővére látta utoljára Ferenczy Erzsébetet. Kedden ugyanis ketten is keresték tisztitott ruhákért, azonban az üzlet akkor is zárva volt.* Sógora gyanusnak találta a helyzetet és kinyittatta az ajtót.

Az üzlethelyiségben minden a legnagyobb rendben volt. A polcokon és a szekrényekben rendben sorakoztak a tisztitott ruhák, fehérnemüek, becsomagolt gallérok. Erre bementek a deszkafallal elrekesztett lakásba, de *itt sem találták a fiókuzlet vezetőjét.* A szinhely azonban a villanylámpa világa mellett kisértetiesen hatott a belépőkre, mert a sarokban, a kis kályha mellett kissé megbillenve, a falnak dőlve állott a szék, a padlón pedig egy rántott csirkecomb hevert. Közelében, amikor jobban oda világitottak, *vértócsára bukkantak.* A kályha alatt megtalálták a másik csirkecombot is. *Ebből valaki leharapott egy darabot...*

A műszerész ekkor szinte önkénytelenül felemelte az ágyteritőt, amely egészen a padlóig takarta az ágyat. *Egy lakkcipős, selyemharisnyás női láb nyult ki az ágy alól...* Megdermedve állitak meg egy pillanatra a szokatlan látvány hatására, majd a műszerész rendőrért sietett. A rendőr zseblámpájával bevilágitott az ágy alá és *ott találta holtan, utcai ruhában, fején borzalmas sebbel, véresen a 35 éves Ferenczy Erzsébetet.*

Az ékszerek miatt...

A rendőr jelentésére rendőri bizottság ment a főkapitányság központi ügyeletéről a Nagyfuvaros-utcai lakásba. A rendőrorvos megvizsgálta a halottat és megállapitotta, hogy gyilkosság történt. Véleménye szerint *a gyilkos szemben állva, egyetlen ütéssel sujtotta fejbe áldozatát. A koponya felső részén hat centiméteres mély seb van az orr irányában.*

A helyszini szemlén megállapitották még, hogy a gyilkos tettének elkövetése után az ágyhoz vonszolta áldozatát és *begyömöszölte az ágy alá*, majd pedig nagyjából igyekezett rendet teremteni a szobában.. Nyilvánvaló, hogy amikor a gyilkos és áldozata leültek ebédelni, Ferenczy Erzsébet gyanutlanul beleharapott az egyik csirkecombba és ekkor sujtolt fejére hirtelen a gyilkos, *nyilván egy vasdoronggal. Az asszony, a jelek szerint azonnal meghalt.*

Csakhamar kiderült, hogy *a meggyilkolt asszony ékszerei eltüntek.* A kis asztalkán ott hevert ugyanis üresen egy rózsaszinü cukorkásdoboz, amelyben a ruhái között őrizte ékszereit. *Egy vastag fonatu arany nyaklánc, egy értékesebb fonott arany karkötő, brilliánsokkal ékesitett aranygyürü és két sima aranygyürü hiányzik a dobozból.*

Hozzátartozói úgy tudják, hogy *Ferenczy Erzsébet az ágya mellett álló kis lőszertalmi böröndben tartotta összegyüjtögetett pénzét.* Ennek az összegét azonban nem ismerték. Mivel a helyszini szemlén pénzt nem találtak a böröndben, *feltételezik, hogy a rablógyilkos azt is elvitte az ékszerekkel együtt.*

A rendőrség véleménye szerint a *rablógyilkosság minden valószinüség szerint hétfőn délután 1 és 4 óra között történt. Nővére hétfőn déli félegy óra tájban látta utoljára a meggyilkolt nőt és azóta senki sem látta.* Az egyik lakó családtagjai most visszaemlékeznek arra, hogy hétfőn délután 4 óra tájban *zuhanás zaját hallották* a rablógyilkosság áldozatának lakásából.

Rádiókörözés a vékonyhangu fiatalember ellen

A főkapitányság bűnügyi osztálya széleskörü nyomozást inditott a helyszini szemle és a kihallgatások adatai alapján. Kiderült, hogy — a szemtanuk szerint — *az a „Lajoska" néven szólitott 19 éves budapesti születésü kereskedősegéd látogatta meg utoljára Ferenczy Erzsébetet*, aki hétfőn délben a rántottcsirke sütésekor érkezett meg a tisztitóvállalat f[illegible]-tébe. Az ismerősök szerint a fiatalember, aki a Mária Valéria-telepen lakott, *az utóbbi időben gyakran meglátogatta Ferenczy Erzsébetet.* A szomszédok látásból jól ismerték, mert *jogosulatlanul egy Beszkárt-köpenyt viselt* és ebben szokott bekopogtatni a Nagyfuvaros-utcai üzletbe.

A detektivek kinyomozták a fiatalember kilétét, megállapitották nevét és a lakását. Röglön a lakótelepre siettek, azonban nem találták a lakásán, *sőt az is kiderült, hogy hétfőn dél óta ott nem mutatkozott. Ezek a körülmények gyanussá teszik a személyét.*

Olyan adat is akadt, amely szerint a fiatalember meglátogatta Ferenczy Erzsébetet és akkor egy *sinigazitó váltóvas is volt nála.* Feltételezik tehát, hogy — *ha máshollétének tisztázására önként nem jelentkezik — ő követte el a nagyfuvarosutcai rablógyilkosságot.*

A rendőrség szerdán *rádiókörözést adott ki ellene.* E szerint a gyanuba fogott kereskedősegéd *160 cm. magas, sovány, lányosarcu, beesett szemü, barna haju fiatalember, akinek feltünően vékony a hangja.* A rádiókörözés alapján az egész ország területén kutatják hollétét.

Hajsza a rablógyilkosság gyanusitottja után

A bűnügyi osztály detektivjei a nyomozás során a gyanuba fogott kereskedősegéd egyik hozzátartozójának lakásán egy Beszkárt gumiköpenyt találtak, amelyen vérnyomok voltak.

A detektivek átrazziázták a Teleki-teret és ekkor kideritették, hogy ott kedden délután két óra tájban egy fiatalember eladott egy arany nyakláncot. A rendőrség megállapitotta, hogy az arany nyaklánc a meggyilkolt Ferenczy Erzsébet tulajdona volt. Röglön kihallgatták az ékszerészt, aki a Teleki-téren a nyakláncot megvásárolta. Ez az eladóról személyleirást adott, amely ráillett a gyanuba fogott fiatalemberre. A nyakláncot mint bünjelet lefoglalták és a detektivek most mindenfelé keresik a gyilkosság áldozatának utolsó látogatóját, mert a rendőrség most már bizonyosra veszi, hogy ő végzett Ferenczy Erzsébettel. Megszerezték a fényképét is és remélik, hogy rövidesen kézrekerül.

Vakmerő rablótámadási kisérlet egy ékszerész lakásában

Izgalmas jelenetek játszódtak le kedden este *Székely Béla* órás és ékszerésznek az Eszterházy-utca 17. sz. alatti házban lévő lakásán. Két fiatalember csöngetett be a lakásba és maga az idős órás nyitott ajtót nekik. A két fiatalember körülményesen előadta, hogy korábban egy órát vásároltak tőle, az óra nem jó, javitsa meg. Székely Béla átvette az órát és elővette a levéltárcáját, hogy elismervényt adjon a javitásra elvállalt óráról. Ebben a pillanatban a két siheder egyike ki akarta tépni kezéből a levéltárcát, mert abban nagyobbszámu bankjegyet sejtett. Az órás azonban ellenállt, mire a siheder rátámadt és fojtogatni kezdte. Székely azonban nem vesztette el lélekjelenetét, erélyesen védekezett és közben segitségért kiáltott.

A dulakodás és a segélykiáltások zajára kirohant a lakásból az előszobába a felesége. A másik suhanc azonban eléje toppant és ökölcsapással fejbesujtotta Székelynét. Székelyné az ütéstől megszédült és összeesett. Az órás ekkor még hangosabban kezdett kiáltozni, de a kezében szorongatott tárcát nem tudták elvenni tőle. A két siheder a szüntelen hangos kiáltozástól megrémült, feltépte az ajtót és lerohant a lépcsőn. Az órás kiszaladt a folyosóra, fellármázta a házat és csakhamar rendőr sietett oda. A rendőr a személyleirás alapján nyomban kutatni kezdett a szomszédos házakban és az Esterházy-utca 26. számu ház óvóhelyén rá is akadt két sihederre.

A rendőr előállitotta őket a főkapitányságra. Itt kiderült, hogy valóban Székely Béla támadóit fogta el, *Sipos Sándor* 20 éves asztalossegéd és *Német Pál* 19 éves szerelő személyében. Beismerték, hogy ruhát akartak csináltatni és elhatározták, hogy Székely Bélát kirabolják. Az órást zárás után magyarutcai üzletétől a lakásáig kisérték és alvig ért haza, felmentek hozzá és becsengettek, hogy kirabolják. A rendőrség szerdán letartóztatta őket.

Politikai élet

Miniszertanács. A MTI jelenti: A kormány tagjai *Kállay Miklós* miniszterelnök elnöklésével kedden délután öt órakor minisztertanácsot tartottak. A miniszertanács időszerü kormányzati kérdésekkel foglalkozott és késő esti órákban ért véget.

A 42-es bizottság több rendeletet fogadott el. A 42-es országos bizottság szerdán vitéz *Purgly Emil*, majd *Schandl Károly* elnöklésével ülést tartott. A kormány részéről *Reményi-Schneller Lajos* pénzügyminiszter, *Bornemisza Géza* iparügyi miniszter és vitéz *Thuránszky László* miniszterelnökségi államtitkár vett részt. Gróf *Somssich László* napirend előtti felszólalása után a bizottság tudomásul vette a hősi halottak örököseinek illetékkedvezményéről, a részvénytársasági szövetkezetek üzletévi eredményének felhasználásáról, a számolólapok illetékéről, a cukorteremmel és cukorgyártással kapcsolatos kérdések szabályozásáról, az iparfejlesztési törvény egyes rendelkezései hatályának meghosszabbitásáról, végül a visszacsatolt felvidéki és kárpátaljai területeken működő ipari és kereskedőtársulatokról szóló rendeleteket. Az egyes rendeletekhez többen szólaltak fel, többek között gróf *Esterházy Móric, Rassay Károly, Rakovszky Iván, Laky Dezső, Fabinyi Tihamér*, vitéz gróf *Teleki Mihály, Kunder Antal* és mások és a pénzügyminiszter és az iparügyi miniszter válaszoltak a felszólalásokra.

Apponyi emléke. A Budai Katolikus Körben most tartották a hagyományos Apponyi-emlékünnepet, *Krüger Aladár* felsőházi tag mondta a serlegbeszédet. Többek között hangsulyozta, hogy a magyar nép egységét ideig-óráig meg lehetett bontani, de csak akkor, amikor pártoskodás gyengitette a magyar fajtát. Bismarck is — mondta — a monarchia alapjának hatalmául Magyarországot ajánlotta, de az akkori osztrák politikusok ellentétben álltak ezzel a világos gondolattal. Európa egyensulyának és békéjének egyik legfőbb biztositéka a keresztény magyar birodalom.

Imrédy Béla beszéde Marosvásárhelyen. Vitéz Imrédy Béla Marosvásárhelyen pártja értekezletén beszédet mondott. A nemzeti egységre hivta fel a figyelmet azért is, hogy a **nyugat felé előretörő szovjet erő kisérletei ellen erőnket megmutassuk.** Kijelentette, hogy az országot a marxisták tanai jegyében nem szabad engedni elveszteni. Beszélt a cimkórság káros szenvedélyéről, majd kijelentette, hogy sem ő, sem pártja nem kivánja az országot német mintára fölépiteni. A Kárpát-medencében csak a magyar akarat lehet irányadó.

Ujra szabályozták a vendéglői számolólap illetékét

A 42-es bizottság által szerdán elfogadott egyik rendelet ujra szabályozta a vendéglátóüzemekben használt számolólapok illetékét. Számolólapokat szállodában, vendéglőben, penziókban, büffében, kifőzésben, fizetővendégátó házban, kávéházban, kávémérésben, espressóban, cukrászdában, cukorkaüzletben, mulatóban, kozmetikai iparüzemben kell kiállitani. A számolólap illetéke, amennyiben a számla 5 pengőnél nem nagyobb 10 fillér, 5—10 pengőig 20 fillér, 10—20 pengőig 50 fillér, 20—50 pengőig 2 pengő, 50—100 pengőig 5 pengő, 100 pengőn felül minden teljes vagy megkezdett 50 pengő után 5 pengő.

Nem állitandó ki számolólap: a viszonteladó részére nagyban szállitott áruért, kávémérésben, kifőzésben otthoni fogyasztásra kiszolgáltatott kenyérért, tejért, zöldségért, gyümölcsért, a vendéglőben, a kávéházban, kávémérésben, külön alkalmazott által kiszolgáltatott kenyérért, vagy dohányáruért, a községekben, füszerkereskedők által kiszolgáltatott cukorkáért fizetett összegről. stb.

Kimondja a rendelet, nogy attól, akit a bíróság sulyos jövendéki kihágás miatt jogerősen elitélt, a kincstári jogositványt a hatóság megkérdezese nélkül vissza kell vonni. Annak az alkalmazottnak a szolgálati viszonyát, akit a bíróság jogerősen elitélt, azonnali hatállyal megszüntetik.

Vizállás

A Duna Paksig apad, — A Tisza Tokajig lejebb árad. Pozsonyig alacsony, Oroszvártól lefelé közepes vizállású. Bécs 332 cm. 33%, Budapest 443 cm. 53%, Baja 312 cm. 30%; Mohácsnál 420 cm. 64%. — A Velencei-tó apad, lejebb árad. Vácsarosnaményig alacsony, Záhonytól lefelé közep. vizállású. A Balaton Siófoknál 77 cm. 49%. **Agárdnál 148 cm. 67%.**

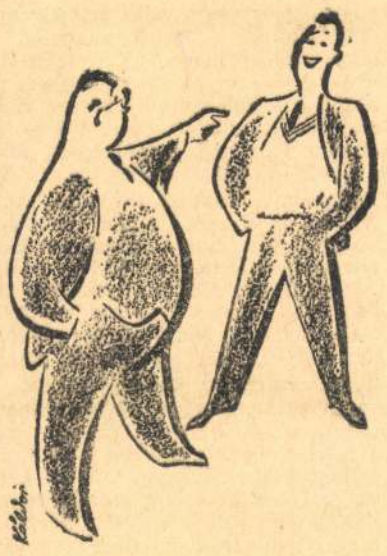

Látod, ez okos!

Egy csapással két legyet ütöttél ezzel a balatonaligai öröklakással, mert ezen a Budapesthez legközelebb eső, hatalmas fejlődésben lévő igazán csodás fekvésü modern balatoni téli-nyári üdülőhelyen családod is a legjobb helyen van.

Felvilágositás, eladási iroda kizárólag:
Budapest, IV., Váci-utca 36.
Klotild palota
Telefon: 183-256, 186-505.

Napi hirek

— **Naprend.** Február 10. Csütörtök Róm. kat.: Skolasztika. — Protestáns: Elvira. Budapesten a Nap kel 7 órakor, nyugszik 16 ó. 58-kor, a Hold kel 18 ó. 13, nyugszik 7 ó. 42-kor.

Elsötétités este 8 órától 4 óráig

Ködben

Kilépek az utcára, a járda fénylik; ködös, téli az idő. Miatt a sarkon villamosra várok, két emberre figyelek fel önkéntelenül. Az egyik beleszagol a levegőbe és gyanakvó, bizalmatlan arccal kérdi: — Ez valódi köd vagy csak mesterséges?

Persze, ezeknek rá, a köd sem mindig valódi már manapság. Mint ahogy annyi minden nem az. S ez a bizalmatlan, gyanakvó kifejezés, ami annak az embernek az arcán tükröződik, naponta ezer arcon, ezer formában ismétlődik előttem. Látom a vendéglőben, a vendég szemében, mikor hozzák az ételt, látom a papirüzletben, amikor valaki elé levélpapirt tesznek, látom a cipőüzlet műtalpakat kináló kirakata előtt, látom a tojásárusnál, aki tojáspótlót is árul és a patikában, ahol kiderül, hogy az a készitmény, amire épp szükség volna, nincsen, de van helyette egy másik, mely ugyanazt a célt szolgálja. Sehol semmi sem biztos, mindenütt ott bujkál a gyanakvás és a bizalmatlanság, gyanusak a tárgyak s a dolgok, gyanus a rádió, mely váratlanul elhallgat, a fizetés, melyet váratlanul emelnek s az ártatlan ujságcikk, mely a paprikatermelésről szól. Mérgesgáz ez, mely benne van a háborutól áthatott levegőben, beszivódott a tárgyakba, sőt a lelkekbe is.

A villamos még mindig nem jön, én állok s tünődve nézelődöm. Közben két kis fiut pillantok meg, ugy hat-hétévesek lehetnek. Parányi, hidegtől piros orrukat a játéküzlet kirakatüvegéhez nyomják. A szemük csillogó ámulattal tapad a sok, elbüvölő, tarka-barka holmira. Összemosolyognak, valamit sugdosnak és egyszerre csak eltünnek a játéküzlet ajtaja mögött. Pár perc s már jönnek is vissza. Közelebb megyek, hogy lássam én is a titkot; mi az, amit diadalmas, ragyogó arccal a kezükben szorongatnak. Kicsi karkötő óra, fénylő rézből, papir számlappal, amit az egyik a másik csuklójára, nagy üggyel-bajjal felcsatol. Az meg, mialatt odatartja kesztyütlen, maszatos kis kezét, áhitattal, teljes meggyőződéssel megszólal:

— Ez ám valódi...

S ettől az üde, hivő gyermekhangtól a szivemben bizó derü támad s hirtelen ugy érzem — mialatt a villamosra szállok —, hogy a bizonytalan, leverő köd oszladozni kezd körülöttem.

Molnár Mihály.

— **A Kormányzó Ur arcképének leleplezése.** Jászapáti község képviselőtestülete ünnepi diszközgyülésen leplezte le a Kormányzó Ur arcképét. Fáy István államtitkár ünnepi beszédében méltatta Kormányzónk 25 éves országlásának gazdag eredményeit.

— **Daniel Áront választotta meg ujra elnöknek a Nemzetpolitikai Társaság.** A Magyar Nemzetpolitikai Társaság tisztujitó közgyülésén dr. *Daniel Áron* elnöki megnyitójában hangsulyozta, hogy a Társaság mindenkori programmja a nemzeti öncéluság és a magyar helytállás volt. Vitéz *Nagy Iván* miniszteri tanácsos napirend előtti felszólalásában a mai időket a tatár veszedelem korához hasonlitotta. Hangsulyozta, hogy most is saját erőnkkel kell megvédeni határainkat. A mai társadalom jórésze — mondotta — a nyárspolgár közönyével nézi az eseményeket. Minden öntudatos magyarnak a defetizmus és a bolsevizmus ellen kell harcba szállnia. A társaság ujabb két esztendőre egyhanguan dr. Daniel Áron MABI aligazgatót, a Sajtókamara ügyészét választotta meg elnöknek.

— **Közel négyezer a török földrengés halottainak és sebesültjeinek száma.** Az ankarai rádió jelenti, hogy az északnyugatanatóliai földrengés áldozatainak száma az Ankarába érkezett legujabb hirek szerint 2381-re emelkedett. A sebesültek száma eddig 1583.

— **Pados Pál sikere a Sajtókamara Horthy István-pályázatán.** A mult évben az Országos Sajtókamara nagybányai vitéz Horthy István kormányzóhelyettes emlékezetére haditudósitói pályázatot irt ki. Olyan kamarai tagok vehettek részt, akik a haditudósitói osztálynál, vagy a csapatnál teljesitettek szolgálatot. A pályázat most dőlt el. Az 1500 pengős első dijat a birálóbizottság egyenlő helyezéssel *Ferencz Gyárfás* erdélyi ujságiró és dr. *Pados Pál*, a *Pesti Hirlap* belső munkatársa közt osztotta meg. Pados Pál kollégánk rendkivül érdekes harctéri tudósitásai a donmenti arcvonalon résztvett magyar honvédség harcairól a *Pesti Hirlapban* láttak napvilágot, utóbb kötetbe gyüjtve is megjelentek. Ennek a kiváló teljesitménynek méltó elismerése a szép pályázati siker. A második dijat *Saád Béla* és vitéz *Szabó István* közt osztották meg, a harmadikat *Kuntár Lajos* kapta, *Hónos Ferenc* dicséretben részesült.

— **Gróf Bánffy László előadása.** A Parthenon Egyesület csütörtökön Baranyay Lipót elnöklésével az Ujvárosháza dísztermében felolvasó ülést rendez, amelyen gróf Bánffy Miklós „Homeros és a modern olvasó" cimmel előadást tart.

— **Zavarok az erdélyi autobuszközlekedésben.** A nagy havazás következében Kolozsvár és környéke között zavarok álltak be az autobuszforgalomban. A Mávauttól nyert értesülés szerint az autobuszközlekedés átmenetileg a következő vonalakon szünetel: Kolozsvár—Apahida—Vajdakamarás, Kolozsvár—Hidalmás, Kolozsvár—Zilah—Szilágysomlyó és a Kolozsvár—Bánffihunyad közötti vonalakon. Az autobuszforgalom csak a Kolozsvár—Magyarkapus és a Kolozsvár—Szászfenes—Magyarlóna közötti utvonalon tartható fenn. Az eltorlaszolt utszakaszokra hóekéket rendeltek ki, azonban egyelőre nincs kilátás arra, hogy a közlekedés az összes vonalakon megindul, mert a hó még kedden délelőtt is esett és a havazás a délutáni órákban is tartott kisebb-nagyobb megszakitásokkal.

Előkelő konzervgyár keres
őskeresztény, gyakorlott
könyvelési tisztviselőt
Ajánlatokat 35 éves életkorig eddigi gyakorlat és fizetési igény megjelölésével „Jövő 1692" jelig. **Blockner J.** hirdetőjébe, Városház-utca 10.

Előkelő belvárosi nagy textilüzlet keres gyakorlott
pénztárkezelőnőket
Csak őskeresztények nyujtsák be ajánlatukat kor, fizetési igény és eddigi gyakorlat feltüntetésével „Gyakorlat 755" jelig. a főkiadóba.

Könyvkötő tanuló fiut és leányt
fizetéssel felvesz a Kir. M. Egyetemi Nyomda (Uzemiroda), VIII., Muzeum-körut 6—8. sz. 749

Keresünk mielőbbi belépésre őskeresztény
magyar-német gyors- és gépirónőt
ki forditásokban és adminisztrációs munkákban is jártas. Magyar és német nyelvü ajánlatokat a fizetési igény megjelölésével mindkét nyelvet jól biró hölgyektől kérünk „Lelkiismeretes 757" jeligére a főkiadóba.

Kelemen-u. 1/c. sz. Épitő Szövetkezet Budapest, V., Kálmán-u. 15. Mérlegszámla 1943 december 31. Vagyon: Épületszámla (Szabóky-u.) P 293.064.17. Pénztárszámla P 7455.06. Veszteség P 1437.02. Összesen P 301.957.05. Teher: Üzletrésztőkeszámla P 6780.—. Kölcsönszámla P 280 000.—. Folyószámlahitelezők P 15.177.05. Összesen: P 301.957.05. Igazgató. Megvizsgálta és rendbenlévőnek találta a felügyelőbizottság.

Eredményszámla 1943 december hó 31. Veszteség: Költségszámla P 10.120.64. Kamat P 10.348.10. Illetékszámla P 1500.—. Házadószámla P 306.—. 1942. évi veszteségáth. 2969.94. Összesen: P 25.184.68. Nyereség. Épületszámlán (Kelemen-u.) P 23.157.05. Házbérszámlán (Szabóky-utca) P 590.61. Veszteség P 1437.02. Összesen P 25.184.68. Igazgató. Megvizsgálta és rendbenlévőnek találta a felügyelőbizottság.

1943 december 31-én a tagok száma: 7. Kilépett tagok száma: 1. Belépett tagok száma: 1. 1943. év folyamán üzletrész nem mondatott fel és vissza nem fizettetett.
Igazgató 756

Villamoson

— Bocsánat, uram, de egy kitünő háborus étlap volt itt a lapban, csak azt vágtam ki. Woche

Estélyen

— Mit gondolsz, fog a háziasszony ma este énekelni?

— Attól tartok, igen... Vacsora alatt feldőlt a sótartó és az házi kellemetlenséget jelent...

Állatkerti orvos

— Erdekes, alig léptem be ide a kigyók közé, olyan az érzésem, mintha a hideg szaladna végig a hátamon... Journal

Vendéglőben

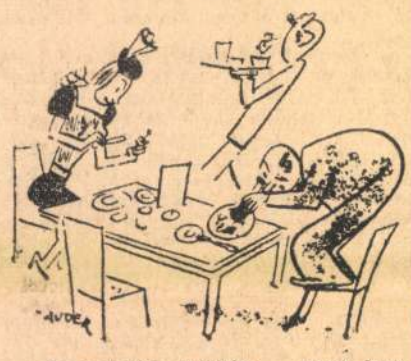

— Igazad volt, Iluskám... Most, hogy alaposan megnéztem, az a barna folt a tányér szélén valóban a husadag. Fliegende

A legrövidebb ut

— Kérem, hogyan lehet legrövidebb uton eljutni a Grand Hotelbe?

— Csak tessék mindig az én nyomomban jönni... Schweizer

Komoly gondok

— Rettenetes, milyen gondjaim vannak, a napi tejadagunk már olyan kevés, hogy alig elég a három kis kutyus számára. Szegény édesanyámnak is már teát kell innia reggelenkint... Schweizer

— A juhász meg a szobra... Debrecenből jelenti tudósitónk: A Hortobágy ismét szegényebb lett egy ereceti alakjával: Hajduszoboszlón 82 éves korában meghalt *Farkas András* nyájjuhász, az egész hortobágyi juhászság leghiresebb juhásza. Sokat emlegették a miatt, amire ő is igen büszke volt, hogy *neki szobra van a debreceni Déri Muzeumban!* Még 1930-ban, a muzeum néprajzi osztályában a juhásznépviselet szemléltetésére a hortobágyi szobában külön vitrinbe állitották be Farkas András *életnagyságu alakját*, amelyet egy *debreceni szobrászművész mintázott meg.* A juhász *ködmönt* és *„rajthuzlit"* visel. Utóbbi az osztrák katonaságtól származó oldaltgombolós lovaglónadrág, amelyet ma már nem is viselnek. *Egy kitömött szamár* lépdel a juhász mellett, nyereg rajta, tömlőkben meg az eleség, azonfelül ponyva, bográcsok, szolgafa, csobán ivóvizzel, szalonnasütőnyárs és tüzrevaló. A juhász szamarán mindenét magával viszi, hiszen nyájával együtt sokszor napokig távol van kunyhójától. A teremben látható Farkas András még egy kiadásban, *Káplár Miklós*, a hires, őstehetségü hortobágyi festő festette meg az öreg juhász arcképét, a valósággnak megfelelően *olyan hegyesre fent bajusszal, mint a vasvilla ága.* Minderre Farkas András felette büszke volt. *Minden évben meg is látogatta muzeumi képmását.* Felkisértette magát a muzeum igazgatójával, megszemlélte magát közelről is, távolról is, a csacsihoz is intézett néhány barátságos szót. Kifogásolta ugyan mindig, hogy *a pipát nem adták a szájába.* de később már csak az volt a kifogás, hogy *ő egyre csak öregszik, de mind a képmása, mind a fakó szamár egy állapotban vannak...* Mig most aztán az égi pusztákra került az öreg nyájjuhász és legfeljebb onnan tekint le a szobrára a debreceni Déri Muzeumban.

— Felfüggesztették a hivott által fizetendő beszélgetések forgalmát. A kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter a hivott által fizetendő beszélgetések forgalmát február 15-étől további intézkedésig felfüggesztette.

— Lelepleztek egy négytagu betörőbandát. Az utóbbi időben a Józsefkörutón és a Baross-utcában egymást követték a kirakatfosztogatások. A betörők uridivatüzletek kirakatait fosztogatták és a Nyirbátori-detektivcsoport tagjai hetek óta nyomoztak a rejtélyes és egymáshoz hasonló betörések ügyében. Most leleplezték a négytagu rablóbandát, amelynek tagjai *Gellért István* 23 éves színész, akit egyszer már nyolc hónapra lopásért megbüntettek, *Cigány János* 21 éves ápoló, *Horvát Gyula* 22 éves magánhivatalnok és *Sarkó Gyula* 19 éves csapos voltak. Horváth Cséri Gyula néven egy nemlétező vidéki polgármester fiának adta ki magát és három társával együtt a hajnali órákban követte el a kirakatfosztogatásokat. Este összegyültek egyikük Gyulay Pál-utcai lakásán és ott reggel 4 óráig kártyáztak. Ezután elindultak a betörések elkövetésére. Vallomásuk szerint reggel egyideig lesben álltak és amikor az elsötétités ideje lejárt, felfeszitették a kirakatokat és azokból szöveteket és uridivatcikkeket loptak. Tiz kirakatfosztogatást ismertek be. A rendőrség letartóztatta őket.

— Felállitják Benczur Gyula szobrát. Szinyei Merse Jenő kultuszminiszter felhivására az Országos Magyar Képzőművészeti Főiskola is megünnepli Benczur Gyula születésének századik évfordulóját. A főiskola Epreskerti telepén állitják fel Benczur Gyula mellszobrát és helyreállitják Benczurnak az Epreskertben álló márványpadját.

— Elfogták az agyonlőtt máramarosi haramia társát. A csendőrség folytatta a nyomozást a Mencsulon tűzharcban agyonlőtt *Riskó György* társai után. Egy pásztorfiu közölte a csendőrséggel, hogy *Mádli Pál* napszámos segédkezett Riskó több bűncselekményében. Eddig azért nem nem mert szólni, mert félt a két haramiától. Ezek ugyanis egyszer már bosszut általk Holupka Jánoson, aki nyomot szolgáltatott a csendőrségnek. Holupkára lesből rálőttek, de a golyók célt tévesztettek. Rosszabbul járt Ágoston János, aki szintén csendőrkézre akarta juttatni Riskóékat. A haramiák Ágostonra is rálőttek és életveszélyes sérülésekkel került a nagyszőlősi kórházba. Most derült ki, hogy a két haramia régebben a csendőrökre is rálőtt. A csendőrség Mádlit a kapott nyom alapján Ökörmező határában fogta el.

— Házasság. Markus- és batizfalvi *Máriássy Mihály* vegyészmérnök, *Máriássy Mihály* országgyülési képviselő és néhai felesége, gróf *Hübner Melanie* fia, február 8-án vezette oltárhoz a Manréza házikápolnájában pusztaszentgyörgyi és tetétleni *Darányi Mártát*, néhai *Darányi Kálmán* miniszterelnök és felesége, *Szemere Márta* leányát. A násznagyi tisztet a menyasszony részéről nagybátyja, dr. *Hóman Bálint* titkos tanácsos, ny. vallás- és közoktatásügyi miniszter, a vőlegény részéről *Almásy Pál* honvédalezredes töltötték be.

— A „Magyar Nő", a vitéz Bodorné Czeke Vilma szerkesztésében megjelenő hetilap legujabb, február 5-i számában „A nő hivatása a háboru után" cimmel dr. József Ferenc királyi herceg nyilatkozatát közli. Takaróné, dr. Gaál Beatrix a nők gazdasági munkájáról értékes tanulmányt ir. Zágoniné, Pajor Anna, Izsáky Margit, Udvary Gyöngyvér, Kenese Erzsébet, Marton Lili, Csengeri Ilona irásai számolnak be a dolgozó magyar nő életéről és munkájáról.

— Az Ereklyés Országzászló Nagybizottság huszonötéves munkássága. A Magyar Szövetség Ereklyés Országzászló Nagybizottsága, amelynek lelke haláláig *Urmánczy Nándor* volt, ebben az évben tölti be munkásságának 25-ik évét. Ebből az alkalomból az elnökség által dr. Battlay Ákos orsz. elnök és dr. Grill Lóránt ü. v. igazgató aláirásával kiadott levél ismerteti a szövetség küzdelmét, főként a nemzetellenes irányzattal szemben. Hangsulyozza, hogy munkássága mindig csak magyar volt, idegen érdekekért soha nem engedett célkitüzéseiből. Az idegen törekvések különböző megnyilatkozásaival szemben — mondja az elnökség — állandó éberséget jelent az Országzászló szolgálat, ami nemcsak ezeréves területünkhöz való jogunkat tartja ébren, hanem magyarságunk belső integritásához való törhetetlen ragaszkodásunkat is hirdeti.

— Móra Ferenc emlékezete. Megemlékeztünk arról, hogy most tiz esztendeje halt meg *Móra Ferenc*, a kiváló iró és költő. Amint most Szegedről jelentik, az évforduló alkalmából a kitünő iró sirjánál megjelent a Dugonics-Társaság, a Városi Mozeum, valamint az egyetemi ifjuság népes küldöttsége és elhelyezték a siron a kegyelet koszoruit.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

A Krisztina- és a Vörösmarty-tér között közlekedő 3 V-jelzésü autobuszjárat menetideje az utóbbi három héten háromszor változott meg. A Krisztinaváros lakóinak a Belvárossal való egyetlen közlekedési eszközét a reggeli órákban nem tartják üzemben. Sokezer krisztinavárosi lakos nevében a *Pesti Hirlap* nyilvánosságán keresztül kérjük a Beszkárt igazgatóságát, hogy az üzem járati idejét reggel ½8-tól ½10-ig, délben 12-től 3-ig és a délután 5 és 7 óra közti időpontban állapitsa meg. Ezzel az időbeosztással nemcsak a hivatalába siető, vagy onnan hazatérő közönség jut közvetlen közlekedési eszközhöz, hanem ez a Beszkárt számára is gazdaságosabb, mert a délelőtti órákban üzemben tartott autobuszok ugyszólván üresen közlekednek a két végállomás között. Ha már napi hétórai üzemet engedélyeztek, használják azt ugy ki, hogy egyrészt a közönség igényeit kielégitse, másrészt jövedelmező is legyen. Tisztelettel: *Aláirások.*

*

Az idei enyhe tél sokezer métermázsa tüzelőanyag megtakaritását tette lehetővé. A csekélyebb mennyiségben igénybe vett tüzifa- és szénkészlet megengedhetővé teszi, hogy azokban a házakban, ahol központi fütés és melegvizszolgáltatás van, a melegvizet ne csak hetenkint egyszer, hanem legalább a hétnek egy másik napján is engedélyezzék. Arra kérjük az arra illetékes hatóságokat, hogy vasárnapon kivül a csütörtöki napokon is rendeljék el reggel hattól legalább délelőtt 11 óráig a melegvizszolgáltatást, mert azokban a lakásokban, ahol nincs más vizmelegitési mód, a heti egyszeri fürdés és alapos tisztálkodás egészségügyi okoknál fogva is kevésnek bizonyul. Tisztelettel: *Aláirások.*

Háborus konyha

Péntek. Ebéd: Almaleves, rakott metélt. — **Vacsora:** Kelkáposztapudding, alma.

Almaleves. Az almát nem hámozzuk meg, hanem csak felapritjuk és magházát vágjuk ki. Cukrosvizben feltesszük főni és amikor már egészen puha, akkor tejfeles liszttel behabarjuk. Citrompótlóval és ha van, porrátört, szárított citrom- vagy narancshéjjal izesitjük.

Rakott metélt. Rendes metélttésztát készitünk és azt egy jól kikent, tűzálló tálba soronként lerakjuk, ugyhogy a tésztasorok közé lekvárt, vagy gyümölcsizt, mazsolát és törött diót hintünk. Olvasztott vajjal szokás a sorok között és a tetején meglocsolni, de ez el is maradhat.

Kelkáposztapudding. 1 kg kelkáposztát leforrázunk, majd puhára megfőzve husdarálón átdaráljuk. Rántást készitünk, ezt annyi tejjel eresztjük fel, hogy olyan sürü legyen, mint a burgonyapüré. Alaposan kikeverjük, hogy ne legyen csomós. Két tojás sárgáját és egy késhegynyi sütőport keverünk bele és a főzeléket belevegyitjük. A két tojás keményre vert habját utoljára keverjük hozzá és jól kiszirozott és kilisztezett formában 1 óra hosszat vizgőzben főzzük. Telföllel leöntve tálaljuk.

Tanács. Ha azt akarjuk, hogy a pudding szépen kiboruljon, akkor tegyünk a puddingformára kivülről egy vizes ruhát, ha kissé lehült, szépen kijön a formájából.

Lóverseny

Ügetőeredmények

Fogadott lovak nyerték tulnyomórészt a szerdai versenyeket. A nap két jelentősebb futamában Ivadék és Urfi győztek. Eredmények:

I. 1. András ist.: Betyár (1½) Dobos, 2. Cimbora (5) Burunyi, 3. Cécó (3) Marschall. Fm.: Lelkes B., Berlin, Csángó, Igric, Kriszta, Kyra, Pepecz. 10:36, 17, 32, 18, bef.: 175, 70. — II. 1. Zuglói ist.: Pozsony (3) Konta, 2. Kenta (5:10) Marschall 3. Adám (4) Hévizi. Fm.: Éles, Bogáncs, Ljuba, Siker, Rába. 10:47, 15, 12, 13, bef.: 108, 156. — III. 1. Nagykátai ist.: Felvidék (2) Hévizi, 2. Dáridó (3) Szemerédi, 3. Dom. Bajnok (3) Marschall. Fm.: Pam. Kadett, Hü, Ali Baba, Drága II., Pacific, Urhölgy, Jáspis,. 10:28, 12, 18, 12, bef.: 95, 46. — IV. 1. Fácánkerti m.: Arad (6:10) Marschall, 2. Pozsony II. (2½) Nagy, 3. Grizelda (8) Raymer Sz. Fm.: Görgény, Bázis, Gergely, Radvány, Dinom-dánom. 10:16, 10, 13, bef.: 26, 87. — V. 1. Windspiel ist.: Ivadék (2) Raymer, 2. Ciano (6) Maszár I. Fm.: Torpedó, Dancai, Ébredő, Apropénz. 10: 25' 23, 34, bef.: 261. — VI. 1. Justus ist.: Urfi (8:10) Zwillinger, 2. Fürge (3) Hauser, 3. Rozmarin (2½) Wiltshire. Fm.: Babona, Ekrazit, Hamis Cs., Tamara II., Gyöngyös, Dárda. 10:17, 11, 14, 12, bef.: 75, 31. — VII. 1. Kék Duna ist.: Zepperl (1) gróf Festetich, 2. Balga (2½) Raymer, 3. Váratlan (16) Galambos. Fm.: H. Palo, Billy, Dolfy, Jutka, Ferike W., Elimár D., Farsang, Robaj. 10:24, 15, 14, 120, bef.: 45 és 1388.

— Az égési sérülések modern kezelése. Dr. Orsós Ferenc törvényszéki orvosszakértő érdekes szakvéleményt terjesztett elő az égési sérülések modern kezeléséről egy bünügyben. A büntetőtörvényszék Pártényi-tanácsa vonta felelősségre *Halmi Balázsné Haunolt Ilonát*, akit gondatlanságból okozott emberöléssel vádolt meg az ügyészség. A fiatalasszony a vád szerint egy forróvizzel telt fazekat helyezett a földre, amibe három és féléves kistestvére, Haunolt István beleesett. A szerencsétlenül járt gyermeket nyomban bevitték a közeli kórházba, ahol az égési sebeket vazelinos vattával kötözték be. A gyermeket azonban nem hagyták a kórházban, hanem hazavitték. Másnap szivizomelfajulás lépett fel és a kisgyermek meghalt. Dr. Orsós Ferenc szakvéleményében rámutatott arra, hogy alig mulik el hét, hogy két-három hasonló körülmények közt szerencsétlenül járt gyermek holtteste ne kerülne boncolásra a törvényszéki orvostani intézetben.

— A földön elhelyezett forróvizes fazék — mondotta — szinte biztos halált jelent az ilyen koru eleven kis gyermek számára. A jelen esetben azonban a kis gyermek halálát az a mulasztás okozta, hogy nem részesült megfelelő orvosi kezelésben. Az orvostudomány mai állása szerint a szerencsétlenül járt gyermekek megmenthetők az életnek, sőt sérüléseik hegmentesen gyógyulnak. A legmodernebb kezelési eljárás szerint az első napon nem törődnek az égési sebekkel, legfeljebb enyhitik a tüneteket, hanem csakis a szív működését ellenőrzik és az orvosok minden igyekezete arra irányul, hogy megakadályozzák a szív működésének megszünését. A következő napokban a szervezet méregtelenitése a cél s csak az ötödik napon kezdődik meg az égési sérülések gyógyitása az ugynevezett tanninos eljárással, aminek következtében vastag fakéregszerü réteg képződik a megtámadott bőrfelület fölött. E réteg alatt aztán uj, hegmentes bőr keletkezik. A kis Haunolt István esetében a puszta tüneti kezelés nem vezethetett célra, mert a vazelinos pólya alatt a fertőző baktériumok szabadon tenyésztek. Föl kell hivnom az anyák és hozzátartozók figyelmét, hogy ha hasonló esetben a gyermek a pillanatnyilag alkalmazott kötés enyhitő hatása folytán jól érzi magát és nem panaszkodik, ez a közelgő halál biztos jele. Ilyenkor ugyanis a szervezet nem reagál a fájdalomra.

A törvényszék Halmi Balázsnét feltételesen három hónapi fogházra itélte.

— A legjobb magyar leánycserkészcsapat. Az idei vándordijat a két méter hosszu nemzetiszinü selyemszalagot „A legjobb leánycserkészcsapatnak" felirással a Lórántffy Zsuzsanna debreceni Lóczi-intézeti leánygimnázium cserkészcsapata nyerte, amely a legjobb munkát végezte a magyar leánycserkészcsapatok között.

— A Cégliga sakkcsapatbajnoksági mérkőzésének hetedik fordulóján, a MÁV—Ganz döntő mérkőzésre mindkét csapat teljes létszámmal vorult fel. A MÁV csapata csakis győzelem esetén érhette utól vezető ellenfelét. Elkeseredett és változó küzdelem után kilenc játszma fejeződött be, az eredmény 4½ : 4½. Egy játszma kétes állásban függőben maradt. A versenyszabályok rendelkezése szerint a félbenmaradt játszmák sorsát a szövetségi kapitány véleménye dönti el. A döntés ez esetben rendkivül fontos, mert döntetlen birálat esetén a Ganz csapata biztos első. A döntés a MÁV csapatának juttatta a győzelmet és igy a MÁV csapata 5½ : 4½ arányban győzött. Ezzel a verseny teljesen nyilttá lett és három csapatnak van esélye a győzelemre. Mind a három sakkör csak egy-egy mérkőzést vesztett, egymást verték. A Gamma sakkcsapatának ugyanis elmaradt egy mérkőzése és ha azt 8:4 arányban megnyeri, már megelőzi ugy a MÁV, mint a Ganz csapatát is. Igaz, hogy az előny csak fél egység és igy a végeredmény — mind a három körnél — a hátralévő két mérkőzés után alakul ki. A további eredmények: Hangya—Standard 9 : 1, Közművek—Kistex 8½—1½, Gamma—Felten 8½ : 1½, Danuvia—Emergé 6 : 4, Dreher—Láng 6 : 4. A II. csoportban a Főv. Tisztviselők—Hangya II. 8½ : 1½, Tudor acc. gy.—Közművek II. 5½ : 4½, Polg. serfőző — Hálókocsi 6½ : 3½, Rep. szer. gy.—Emergé II 6 : 4, Hutter—Mabi 5 : 3 (2). A Futura mérkőzést elhalasztották. Az élen a Fővárosi tisztviselők csapata áll. A következő fordulót február 19-én játsszák.

— A világ leggazdagabb embere. Az emberek általában azt hiszik, hogy a világ leggazdagabb emberei az Egyesült Államokban élnek. Csak kevesen tudják, hogy a leggazdagabb amerikai ipármágnások vagyona is eltörpül báró Mitsui japán nagyiparos mesebeli vagyona mögött. Ezt a fantasztikus családi vagyont a Mitsui-család egyik őse, aki bankár volt, a XVIII. században alapitotta. A vagyon, amely azóta ivadékról-ivadékra szállt, időközben szinte mérhetetlenné növekedett. Báró Mitsui nem kevesebb, mint 1250 különböző nagyvállalat főnöke és tulajdonosa. A vállalatok között a nehézipar, a vegyiipar, a hajógyártás, a fémgyártás, a teaszállitás, a kereskedelmi hajózás is képviselve van, hozzájuk tartozik 12 biztositó társaság, a legkülönbözőbb trópikus termékek és nyersanyagok kitermelése és behozatala stb. Ez a mérhetetlen vagyon természetesen nem egy emberé, hanem a Mitsui bárói családé, mint részvénytársaságé. Az 1250 vállalkozás élén azonban maga báró Mitsui áll, akinek örökébe egyetlen fia lép. Mielőtt azonban a fiu, atyja halála után átvenné a hatalmas vagyont és a vállalatok vezetését, a családi részvénytársaság tagjainak beleegyezését kell kérnie.

Funk miniszter: „Aki Németországgal szemben fennálló követeléseinek biztosságában kételkedik, az saját sorsában kételkedik"

Berlin, febr. 9. (Német TI) A német gazdaságpolitika a háboruban **csak** egy célt ismer: a haditermelés fokozása a legvégső lehetőségig, és egész pénz- és valutapolitikáját is ennek a célnak érdekében épitette fel, mondotta Funk német gazdasági miniszter a Német Bank közgyülésén.

A német gazdasági rend elve tekintetbe veszi a természetes termelési feltételeket, és az egyes országok gazdasági életének nemzeti jellegzetességeit és lehetőséget nyujt a közös termelés fokozására. A német elszámolási rendszer nem kivánja, hogy bármelyik állam lemondjon saját független pénzügyi és gazdasági életéről. Célunk Európa gazdasági életének szabadsága és az európai népek felfokozott magasabb életszinvonala — mondotta Funk miniszter. — Aki ma Németországgal szemben támasztott követeléseinek biztosságában kételkedik, az a saját sorsában kételkedik.

Japán nem szándékozik átengedni Spanyolországnak a Fülöp-szigeteket

Tokió, febr. 9. (NST) A japán tájékoztatásügyi hivatal hirmagyarázója, Iguchi, állástfoglalt az „United Press" kairói jelentésével kapcsolatban, amely szerint a tengelyhatalmak nagy erőfeszitéseket tesznek, hogy Spanyolország továbbra is semleges maradjon és ennek érdekében Japán megigérte, hogy a háboru után átengedi Spanyolországnak a Fülöp-szigeteket, kivéve a szigetcsoport egyik részét, amely védelmi övezet céljából kell Japánnak.

Nincsenek zavargások a francia Jura-vidéken

Vichy, febr. 9. (NST) A Jura-vidék illetékes megyefőnöksége cáfolja azokat a külföldi rádiójelentéseket, hogy St. Clou de Jura városkában a német megszálló hatóságok letartóztattak 180 francia fiatalembert, mire a városkában zavargások törtek ki, ugyhogy meg kellett erősiteni a karhatalmat. A hir — mint a megyefőnökség közli — elejétől végig valótlan.

Angol-orosz-lengyel-cseh négyhatalmi szövetség terve

Stockholm, febr. 9. (MTI) Mint a Dagens Nyheter tudósitója jelenti, meg nem erősitett hirek szerint azok között a tervek között, amelyeket az utóbbi időben Londonban a lengyel kérdéssel kapcsolatban megbeszéltek, fölmerült az Anglia, Oroszország, Lengyelország és Csehszlovákia között létesitendő nagyhatalmi szövetség terve is.

— Püspökkari értekezlet. Serédi Jusztinián hercegprimás március hó 15-re püspökkari értekezletet hivott egybe.

— Felhivás a MABI fiatalkorú biztositottjaihoz. A Magánalkalmazottak Biztositó Intézete felhivja a Budapest, Budafok, Csepel, Kispest, Pestszenterzsébet, Rákospalota, Ujpest, Pestszentlőrinc, Albertfalva, Mátyásföld, Pestujhely, Rákosszentmihály, Sashalom, Soroksár és Szigetszentmiklós területén munkaviszonyban álló öregség, rokkantság, stb. esetére kötelezett fiatal biztositottjait (14—20 éves korig), hogy a nyári üdültetés miatt szükséges orvosi vizsgálatra behivásuk végett február 16-tól február 29-ig délelőtt 9-től délután 6-ig (szombaton csak 4-ig) jelentkezzenek az intézet egészségvédő és gyógyitó eljárásügyi osztályán (Péterfy Sándor-utca 12., B-épület, I. em. 1.). A vénykönyvet fel kell mutatni. Üdültetésre csak az számithat, aki a felhivásnak eleget tesz, az orvosi vizsgálaton a később megjelölt időpontban megjelenik és a vizsgálat alapján nála az üdültetés szükségesnek látszik.

— Halálozás. Szerdán délután temették el nagy részvéttel tarcsai *Tartsay János* nyug. huszárkapitányt, számos hadikitüntetés tulajdonosát, a ref. egyház szertartása szerint az I. sz. honvéd helyőrségi kórház gyászházából. A temetésen nagy számban jelentek meg az elhunyt hozzátartozói rokonai és barátai. Gyászolják a Tartsay, Filotás és Mattyók családok.

Székely Béla nyug. m. kir. vámszaki főtanácsos, szkv. százados, febr. 8-án elhunyt. Temetése 11-én d. u. 3 órakor lesz a Kerepesi-temetőben a róm. kat. egyház szertartása szerint.

Varsáqh János iró felesége, *Harsányi Irén*, Budapesten meghalt. Csütörtökön d. u. fél 4 órakor temetik a Kerepesi-temetőben.

Özv. dr. *Kovald Emilné* szül. *Leder Janka* 75 éves korában Budapesten elhunyt. Temetése febr. 10-én d. u. fél 4 órakor lesz a Kerepesi-temetőben.

Angyal Károly lakatosmester életének 54-ik évében váratlanul elhunyt. Temetése csütörtökön d. u. 4 órakor lesz a pestszentlőrinci temetőben.

Özv. *Bretträger Péterné* sz. *Fill Irma Mária*, előbb férjezett özv. *Tamásy Gézáné*, febr. 6-án Budapesten elhunyt. Temetése 10-én délután 4 órakor lesz a farkasréti-temető halottasházából a róm. kat. anyaszentegyház szertartása szerint. Gyászolják dr. *Tamásy Béla*, fia és leánya *Ilona*, valamint a kiterjedt rokonság.

Nemes *Albert Ferenc* bányamernök, ny. bányahatósági főtanácsos, 72 éves korában Budapesten meghalt. Csütörtökön 3 órakor temetik a Kerepesi-temetőben.

Jakab Rezsőné 36 éves korában Ipolyságon meghalt.

Herendi László hősi halálának egyéves évfordulója alkalmából február 11-én, reggel 9 órakor engesztelő szentmiseáldozatot mutatnak be a városmajori templomban.

KÁPLÁR MIKLÓS.

Született Hajdúböszörményben. Művészi tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán végezte Budapesten. Zemplényi Tivadar és Réti István voltak tanárai. Később Rippl-Rónai tanitványa lett. 1916-ban állitott először ki mint akadémiai növendék. 1928-ban a Nemzeti Szalonban állitott ki. Képei vannak gróf Andrássy Gyula gyüjteményében és Debrecenben a Déri Muzeumban. 1828 óta a Hortobágyot tanulmányozza. Nagyon szépnek, festőinek, szinesnek és változatosnak tartja a Hortobágyot.

93	Vásárra a hajnalon	1500.—
94	Ut a pusztán	1000.—
95	Holdvilágos éjszaka	1000.—
96	Megy a juhász	950.—
97	Poros ház	950.—
98	Nyár utolja	900.—
99	Kora tavasz	1000.—
100	Juhászlegény szomorkodik	300.—
101	Bárányfelhők	500.—
102	Zsombékos föld	500.—
103	Hortobágyi csárda	300.—
104	Nyári délután	300.—
105	Buzavetés	150.—
106	Korám és kunyhó	200.—
107	Fejik a tehenet	160.—
108	Karám	240.—
109	Csárda gazdasága	100.—
110	Csárda környéke télen	450.—
111	Juhászkunyhó télen	400.—
112	Hóolvadás	220.—
113	Karám szárnya télen	220.—
114	Felszállt a köd	250.—
115	Juhföld	200.—
116	Juhász pulival	200.—
117	Napsütés szeles időben	250.—

112—150. v. lásd a Complett példányban

Nemzeti Szalon 1931. dec.

74 coop. kiáll.

57	Nyugvó akt	olajf.	1500.—
58	Önarckép félaktban	olajf.	1500.—
59	Hegyek között	olajf.	1500.—
60	Kirándulás	olajf.	1200.—
61	Leányarckép	olajf.	Mgtul.
62	Őszi táj	olajf.	400.—
63	Tátralomnici részlet	olajf.	500.—
64	Slavkovi csúcs a Tátrában	olajf.	500.—
65	Interieur	olajf.	500.—
66	Udvar	olajf.	500.—
67	Ablakos csendélet	olajf.	300.—
68	Önarcképtanulmány	olajf.	500.—
69	Nyár	olajf.	600.—
70	Hegyoldalon	olajf.	500.—
71	Pozsonyi Dunarészlet	olajf.	600.—
72	Ádám és Éva	olajf.	700.—
73	Fürdés után	olajf.	700.—
74	Kompozició	olajf.	500.—
75	Festő	olajf.	500.—
76	Pozsonyi régi zsidótemető	olajf.	600.—
77	Virágcsendélet	olajf.	400.—
78	Parasztttanulmány	olajf.	600.—
79	Folyó partján	olajf.	500.—
80	Fürdőző nők	olajf.	600.—
81	Pipás csendélet	olajf.	200.—
82	Almás csendélet borosüveggel	olf.	200.—
83	Női tanulmányfej	olajf.	250.—
84	Gyümölcscsendélet	olajf.	250.—
85	Pasztellkompozició	pasztell	300.—
86	Akt kompozició	olajf.	700.—
87	Hajnal	fekete kréta	250.—
88	Akvarelltájkép	akvarell	200.—
89	Önarckép akttal	fekete kréta	200.—
90	Falurészlet	olajf.	250.—
91	Pataknál	olajf.	250.—
92	Tájképfestő	olajf.	250.—

Kaplár Miklós festő

É l e t r a j z o m.

Születtem Hajduböszörményben, hol szüleim földmivesek voltak. Én is mint parasztgyerek nevelkedtem fel. 13 éves lehettem, mikor a legidősebb bátyám, aki a Nagyhortobágyon gulyásbojtár volt, hazajött cifra szürben. Nekem ez annyira megtetszett, hogy attól a perctől kezdve minden vágyam az volt, hogy én is gulyásbojtár leszek a Nagyhortobágyon, aztán nekem is olyan szép cifra szüröm lesz, mint a bátyámnak. 1902-ben mentem ki a Hortobágyra tanyásnak. Aki a Hortobágyon akár csikós, akár gulyás akart lenni, annak előbb inasesztendőt kellett tölteni: tanyásnak lenni, aki a háztartást vezeti és az egy év alatt elsajátitja azt, amit tudni kell egy bojtárnak. 4 évet töltöttem a Hortobágyon, 1 évet tanyás, 2 évig gulyásbojtár és 1 évig pedig csikósbojtár. 1907-ben megbetegedtem, megfájdult a lábam, nem tudtam járni. Az orvos azt mondta reumásak a lábaim, fürdőre kell menni. Nagyváradra mentem a Félix-fürdőbe és ott gyógyultam fel, hogy tudtam járni. Nagyon el voltam keseredve, hogy nem lehettem tovább pásztor. Egyebet nem tehettem, mint hogy ujra paraszt lettem. Egy évig voltam paraszt, de láttam azt, hogy a lábam miatt más foglalkozást kell keresni. Kitanultam a mészáros-mesterséget. Mészáros lettem. Aztán felkerültem Pestre, mint mészáros-segéd. Egyszer munka nélkül járkáltam az utcán és összetalálkoztam egy mészáros barátommal, aki szintén munka nélkül volt és ő mondta, hogy menjünk el a Szépmüvészeti Muzeumba, ott fütenek és nagyon jól el lehet tölteni az időt, aztán meg szép képeket is lehet látni. Nagyon tetszett nekem ez az ajánlat, hogy még képeket is lehet látni. Mikor beléptünk a Muzeumba és megpillantottam a Piambó-féle férfi-arcképet, mindjárt azt gondoltam, hogy most már tudom, mi leszek. A mészárosság nem elégitett ki és most egy olyan foglalkozás tárult elém, amit még ezideig nem ismertem. Nagy öröm fogott el és a Muzeumban-levés nem időtöltés lett, hanem egy nagyon kellemes élmény. Másnap festéket vásároltam és hozzáfogtam festeni, de sehogysem ment. Még csak meg se közelitette a tárgyat, amit festettem. Nagyon el lettem keseredve, hogy olyan nagyon nehéz a festészet. Kétségbe voltam esve, hogy talán soha sem tudok festeni. Láttam kiirva a Margithidnál "Festő-iskola". Talán oda kellene

./.

járni, de ahhoz nincs időm, mert csak vasárnap délután van időm, az pedig kevés ahhoz, hogy festeni tanuljak. Talán más foglalkozást kellene keresni. Éjjel dolgozni, nappal pedig festeni tanulni. Arra jöttem rá, hogy a pincérfoglalkozás a legjobb. Ha pincér lennék, lenne időm festeni tanulni. Elmentem egy pincérügynökhöz, hogy pincér vagyok és adjon nekem valami munkát. A pincérügynök kiküldött Ujpestre a hajóállomásra kisegiteni,de a főpincér,ahogy meglátta,hogy még a tányért sem tudom a kezembe fogni, elküldött. Többfelé megpróbáltam,de sehol sem alkalmaztak. A pénzem is elfogyott. A lakást sem tudtam fizetni és igy felmondták. Lakás nélkül voltam. A Városligetbe jártam hálni. Nagyon rossz helyzetbe kerültem. Már 3 napja nem ettem. Már nem is voltam éhes, csak kimerült, még a beszéd is terhemre esett. Jártam sorba a pincérügynököket és kértem őket, hogy adjanak bármilyen munkát. Azt is megmondtam,hogy mészáros vagyok. Kaptam is egy konyhamészárosi állást. Elküldött az ügynök Zsolnára. Ott aztán jó dolgom is volt. Ami pedig a legfontosabb, az volt, hogy a III.osztályu váró- és étteremben kiszolgáltam mint pincér. Azért aztán boldog is voltam,hogy a pincérséget, amire annyira vágytam, megtanulhattam. Később megismerkedtem egy rajztanárral, kitől órákat vettem. Megtanultam tőle az elemeit a festésnek. Másfél évig voltam Zsolnán és mikor Pestre mentem, már a festésről is volt fogalmam és aztán képzett pincér is voltam. Már fel is vettek egy Terézköruti vendéglőbe,de ott nem voltam sokáig,mert nagyobb étterembe vágytam. A Bristolba mentem, onnan a Pilseni söresarnokba. Ott ismerkedtem meg Rippl-Rónaival. Egyszer az asztalomhoz leült egy nagykalapos,fekete angolbajuszos ur. Nagyon érdekesnek látszott. Ebédet kért. - Kért, hogy ajánljak neki valami jót. Ajánlottam neki és nagyon meg volt elégedve. Azt mondta, hogy máskor is eljön, csak mindig olyan jot hozzak neki. Kérdezem a főpincért, hogy ki ez az ur? Hát nem ismeri, hisz ez az a hires Rippl-Rónai festőmüvész. Nagy lett az örömöm,hogy szemtől-szembe láthatom Rippl-Rónait. Odamentem hozzá és mondom neki, hogy én is szeretnék tanulni festeni. Kérdi, hogy nem tudnék-e mutatni valamit? Nálam voltak rajzok, melyeket a vendégekről rajzoltam,mikor ráértem. Tetszettek neki. Azt mondta, jól látok. Van bennük karakter,ami nagyon fontos. Aztán nem kémények,ami rendesen kezdőknél szokott lenni. Mondom neki,hogy szeretnék bejutni az Akadémiára, de ő ellenezte. Azért később mégis beirat-

koztam az Akadémiára Zemplényi mesterhez,de ő meghalt és szerencsére Réthy István lett a mesterünk. A Pilseni Sörcsarnokból átmentem a Drexler-féle étterembe. Oda jártak a müvészek. Ott volt gyakran Szinyei Merse Pál is. Arra vágytam nagyon,hogy én szolgálhassam ki a müvészeket. Pár hónap mulva meg is kaptam a "Muskátli-"asztalt és én szolgám ki a müvészeket. Roppant nagy volt az örömöm. Az Akadémián Ernszt Lajos tanácsára Zemplényit választottam tanáromnak, fel is vett. Este pincér voltam,nappal festőnövendék. Szinyei is többször benézett a rajzterembe. Nekem is korrigált és munkámmal meg volt elégedve. Ugyanaz nap este örömmel szolgáltam ki őt a Drexler-ben,ahova lányával együtt jött vacsorázni. A legjobb falatokat szállitottam Szinyeiéknek,a Mester hálás tekintettel nézett rám, egyszerre elgondolkozik,közelebb huz magához és kérdi: "Hát maga az,akinek délelőtt korrigáltam." "Én vagyok" feleltem. Délben,ebédkor sietni kellett az üzletbe kiszolgálni 12-től 3-ig, Este pedig 7 órától éjjel 1 v.2 óráig. Az üzletben 10 órát dolgoztam,az Akadémián pedig 8 órát tanultam, tehát 18 órát dolgoztam naponta. Alvásra és szórakozásra naponta 6 óra jutott. Ez négy évig tartott. Gyakran feljártam Rippl-Rónaihoz,aki meghivott Kaposvárra. Nagyon jól teltek a napok,sokat dolgoztam, a Mester nem tanitott, hanem beszélgetés közben mondott egy-egy szót,ami nagyon sokat jelentett a fejlődésemre. Általa ismertem meg magam és kezdtem magam valamire becsülni. Már beteg volt a Mester,mikor nagyon sokat dolgoztam és képeim közt néhány nagyon tetszett neki. Mondta,hogy ezeket már ki is állithaja, szeretném,ha bejönne abba a társaságba,amelyben én vagyok. Azokat a képeket mindenkinek megmutatta,aki látógatóba jött hozzá. Azokból a képekből állitottam ki. 1928 nyarán mentem ki a Hortobágyra,ahova mindig nagyon vágytam. Mindig jó érzés fogott el,ha visszagondoltam a pusztára, ahol gyermekkoromat töltöttem, mint pásztor. Nagyon nehezen ment a munka eleinte. Az első év csak kisérletezés volt. Nagy gondot okozott a puszta megfestése. Megoldani azt a nagy perspektivát, ami ott van.- Amit kiállitásomon ezuttal bemutatok, az három évi munka eredménye. - -

Kajtár Miklós

festő

önéletrajza

IV.

Ha tudnád, mily mélyre süllyedtem!
Rosszabb a megsemmisülésnél!
A Semmiben a csend is megsemmisül
s nem hallani a percek léptét.

V.

Mégis egy utolsót kiáltok,
bár hangom néma mint a fény.
Kiáltom az egész világnak:
itt születtem s Dante enyém!

Ő fogta meg a két kezem,
léptemet ő rántotta hátra...
Mi csak ágakat látunk itt fent.
De a gyökereket ki látja?

Debrecenben, 1936 Nagypéntekén. Gulyás Pál

Találkozás

(Néhai Káplár Miklós két képe alá)

Olyan volt mint egy őrtorony,
messze távolt keresett,
volt pásztor, pincér, hordár és
végre lelt egy ecsetet,
azzal festegetni kezdett
embert, kunyhót, tájakat,
mindig ott állt egymagában
s bámulta, hogy száll a Nap...
Hajnalban is a felhőket
bámulta és délben is,
mindig állt és mindig bámult,
aludt nyitott szemmel is
és hogyha szemét behúnyta,
csak bámult az álmon át,
akkor is egy tájra bámult,
hogy jött érte a halál.

Olyan volt mint egy őrtorony,
vitte lassan nagy testét,
már egy éve fekszik földben,
itt hagyott rám két festményt:

Válasz. 1936. 7-8. sz.

egy bámuló arc s alatta
egy naplementi vidék,
lángoló Nap, lángoló arc,
csupa piros, csupa kék.

Már egy éve fekszik földben,
mégis itt van, ő ez itt!
Nézem szemben: szinte mozdul!
Nézem oldalt: puszta sík!
Végre megtalálta egymást
messze arc és messze táj:
a táj fölött lebeg az arc
s ő is mint a Nap leszáll.

Gulyás Pál

Egy névtelen katonához

(Néhai Bálint Gábor fejfájára)

I.

Hol vagy, Bálint Gábor? Nyisd fel zárát,
mozditsd el a halál vasgúláját!
Vagy még mindig nő feletted
csúcsa, terhe, dombora,
porrá zúzza csontod is, hogy
emlék se lehess soha?
Te is mindent elfeledtél,
az enyészet malmai
koponyádban megőrölték
a szerelem halmait!
Életed szét van dobálva
összevissza: kémia,
induló tehervonatok,
kisfiad, Szibéria,
megfagyott fogoly halottak
tonnái, forradalmár
zászlók, tűz, vér, hétesztendő,
nirvánai csavargás,
Kolozsvár, Debrecen, könyörgés,
kérvények, embervadak
röheje, mély, gyászszakállas
taplószívű honfiak ...

Káplai Miklós

— **Káplár Miklós hátrahagyott festményei.** Káplár Miklós különös és érdekes jelenség volt a magyar festők világában. Csikóssorból fejlődött művésszé igen nehéz életkörülmények között. Nem volt vadtehetség, mert iskolában tanulta a festés mesterségét és bizonyos mértékig jól meg is tanulta. Ami különös és különösségénél fogva érdekes benne, az művészetének az elfinomodottsága. A Hortobágynak kérgesmarku fia ugy festette a Hortobágyot, olyannak, mintha tündérországnak volna része. Halkan muzsikálnak Káplár Miklós tájképén a szinek, halk és enyhe rajtuk a rétek zöldje, a viznek és az égnek kéke, a ritmikusan csoportosuló, vagy oszladozó felhők fehére. Ő maga robusztus jelenség volt, testes, elnehezedett ember. Hortobágyi tájai könnyedek és illatosak. A Hortobágy volt az igazi hazája, ott élt és ott figyelte a természetet, annak minden nyilvánulását. Olyan szépségeit látta és festette meg, amelyeket más festő még soha; valószinüleg azért soha, mert a nem odavalósiak legszivesebben nyár idején rándulnak ki a Hortobágyra, holott Káplár telét-nyarát rajta töltötte és minden életnyilvánulásának szemtanuja lehetett. Néhány hortobágyi táján az ábrázolásnak költői magasságáig jutott el. Azok a legszebb képei, amelyeknek közvetlen sugallója volt a természet. Vannak más képei is: azokat emlékezetből festette és stilizálta. Ilyenek éjjeli tájai. Kevésbé szerencsés alkotásai. Művészi hagyatéka az Ősztehetségek Erzsébettéri kiállító helyiségében láthatók (*c. a.*). 1935. okt. 20.

Ujság

Borostyán-Kő:

A háttérben emelkedő hegy
madár röpköd. A hegyoldalon
rül el, melynek alacsony épí
Templom dominál. Az előtér
ölül van fogva, élénkíti meg. Elő
jömet. Az égbolt felhős. Felír
sorban:

„Borostyán-Kő"
A vár"
„Bernstein
Das Schloss"

s alól kiépült: „Druck v. Rei
Könyomat szürke alányomás
Lapa: 4021.

Híradó

Herceg Eszterházy Antal és Apponyi Gabriella esküvője. Apponyi György gróf, mint pálcás vőfély

Esküvő után. Herceg Eszterházy Antalné Apponyi Gabriella a hercegi és grófi koszorusleányok között

Sárosi, a Ferencváros centere bombázza a Phöbus-kaput (FTC—Phöbus 3:1)

— Óriási freskókat akart festeni. Körképeket a Hortobágyról, „amiben minden benne van", ez lett az álmokból, ez s még néhány hasonló kis kép. Egyik reggel ugy érezte, hogy a gyengesége már a szivére száll. Nehezen, de mégis felült a lovára, hogy megy ki a pusztára festeni. De nem sikerült. Még üldögélt szótlan a cserény előtt néhány napig, „a felhőket nézte mindig" — mondták barátai. Aztán egyik hajnalra virradóra lehunyta szemét. Régi gyomorvérzése vitte el.

*

Megfejthetetlen örök titok, hogy Káplár Miklós tehetségének mik voltak inditó okai. Nála valóban az *őstehetség* ereje robbant művészetté. Nem volt más tanitómestere, mint a szeme, amivel ott kutatott a Hortobágy messzibevesző kékségében — és meglátta a vászonra vetithető szépet — nem volt más tanitómestere, csak a saját keze, — amiben karikásostora mellett a palettát és ecsetet forgatta — és mégis tudott alkotni. Mi ez, ha nem őstehetség?

Ecsetvonásai kemények, határozottak, mint az élet, amiben élt, de témái kifogyhatatlanok és szépek. Tájkép, portré, vagy vázlat egyforma biztonságban kerekedik egésszé keze alatt.

Itt van önarcképe is. Okos, szép magyar arca egyenesen szemünkbe világit.

— A Hortobágy poétája volt — mondja Bálint Jenő. — Amióta csak ésszel élt, arról álmodozott, hogy egyszer csak „föstő" lesz. De ehhez pénz, pénz, pénz kellett volna. Most aztán volt pénze. Minden pénzén élelmet vásárolt és berakta kamrájába, mert tudta, hogy mit jelent éhesnek lenni. Amikor meghalt, tele volt kamrája, de a koporsót hitelbe csinálta az asztalos. Minden fillér arra kellett, hogy az éhség ne verje ki művészetének várából.

Gy. L.

Hortobágyi juhász

Téli falu — Káplár Miklós utolsó képei közül

a legerősebb fertőzésnek is ellentáll. Huszonnégy juhot és egy kecskét oltott be előzően, a nagyközönség ellenőrzésével, majd negyvennyolc juhot és két kecskét fertőzött meg legerősebb lépfenebacillustenyészettel s a nem védett állatok szörnyüségesen kimultak, mig a beoltottak vigan legelésztek. A hitetlen kisgazdák leborultak előtte, a tömeg csodatévőt látott benne, a riporterek harsonája világgá kürtölte a pouilly-le-forti nagyarányu meccset... A próbatételnek ilyesformán kissé vásári ize volt, de Pasteur forró latin természete nem idegenkedett ettől. Annak ellenére, hogy a „cirkuszi mutatványt" a hivatalos franciaság sem helyeselte, a találmány olyan nagyjelentőségü volt, hogy Pasteur menten megkapta a becsületrendet. A német tudósvilág részéről pedig gunyos támadás érte. Koch röppentett fel ellene lekicsinylő hangu birálatot, amelyben a német fölény ugyancsak leválveregette. De erre már a francia akadémia válaszolt. A negyven halhathatatlan tagjai közé választotta a vegyészt, aki a világ egyik legnagyobb feltalálója volt. A lángész, aki nem könyvekből, de a gyakorlati életben bukkant arra, hogy gyönge bacillustenyészettel meg lehet védeni a szervezetet erős csirák ellen. Az immunizálás utja megnyilt! Megvolt a biztos fegyver ezernyi egyenlőtlen küzdelemben. Az elvet játszotta Pasteur az emberiség kezére, a korlátlan lehetőségeket jelentő elvet — ha a gyakorlatban még soká és sok minden irányban fogunk még ezentul is tapogatódzni.

Renan, az örök szkeptikus fogadta üdvözlő beszéddel az örök hivőt beiktatása napján. Az igazság, kedves kollégám, kacér dáma, aki elsiklik, ha tulságos szenvedéllyel hajszolod — mosolygott az ősz Renan az ősz Pasteur felé — várj türelmesen és az öledbe hull...

De geniének nevezte Pasteurt s az emberiség legkülönbjeihez hasonlitotta.

★

Ezután — Pasteur immár hatvanesztendős volt — következett a hajsza a veszettség elleni oltás feltalálására. A veszettség bacillusát nem tudta kitenyészteni, de nagyszerü asszisztenseivel és rabszolgáival: Roux és Chamberland orvosokkal együtt állati agyvelőben ki tudta preparálni azt a gyengitve fertőzött oltóanyagot, amely a legszörnyüségesebb megbetegedéssel és halállal szemben szinte biztoshatásu ellenszernek bizonyult.

Négy évig dolgozott a három tudós éjjel-nappal a párisi Pasteur-laboratóriumban — negyedik munkatársuk, Thuillier doktor, kolerabacillusok tanulmányozása közben akkortájt halt meg Egyiptomban — amig állatokat biztosra vehető eredménnyel már gyógyitottak s emberen Pasteur még mindig nem merte kipróbálni veszettség elleni oltórendszerét. Azt szokta mondani, ő maga lesz az első, akin kipróbálja, amikor a véletlen valósággal kényszerhelyzetbe sodorta.

Beállitott laboratóriumába egy elzászi falusi asszony, Meisterné, aki kilencéves fiát szörnyü állapotban hozta. Tizennégy csontig hatoló sebet mart rajta veszett kutya, a gyermeknek jártányi ereje nem volt és Pasteur konzultációra hivott professzor barátai feladták a kis Józsefet.

— Meg kell kisérelned oltásaidat — fordultak Pasteurhöz — mert a gyermek különben biztosan elpusztul.

Felejthetetlen emlék a nagy emberről, hogy viselkedett akkor a rábizott emberélettel szemben. A veszettség elleni oltások tudvalevően tizennégy napig tartanak, mindennap egy fokkal erősebb oltóanyagot fecskendeznek a páciensbe. Az első nap olyan gyengitett veszettség-kórokozó készitményt, amelytől egy egér még megveszne, de egy tengerinyul már nem... És igy tovább. A tizennegyedik napon bizony, már olyan erős preparátumot, hogy az az ember, aki előző oltások nélkül kapná, ettől egymagától megveszne... Pasteurnek mindezekért, a *felelősségért,* se éjjele, se nappala nem volt. Ki nem mozdult a laboratóriumból, folyton a gyermeket őrizte, alig csuszott le egy falat vagy egy korty a torkán — a gyermek életét virrasztotta és őrizte. Egy kis gyermek életét, aki rábizta magát, akit a sors rábizott. S akit most talán megment a tudománya. Ó, mert itt nem hitt százszázalékig! Félelme, rettegése, izgalma bizonyitotta, hogy nem. Csak remélt.

És amikor letelt az a tizennégy nehéz nap és a kis Meister József mindjobban összeszedte magát és virgonc lett, amikor behegedtek szörnyü sebei és csak a fecskendő tüszurásai látszottak rózsás gyermekbőrén, ő maga pedig kacagott, ivott és evett — akkor az égigérő hegyet levették Pasteur szivéről s ő bement hálószobájába és elaludt. Aludt, aludt a hatvanhároméves ember, az elfáradt test, mivelhogy lánglelke bizton megmentette a haláltól az első, rábizott emberéletet.

Pasteur szülőháza a franciaországi Dole-ban

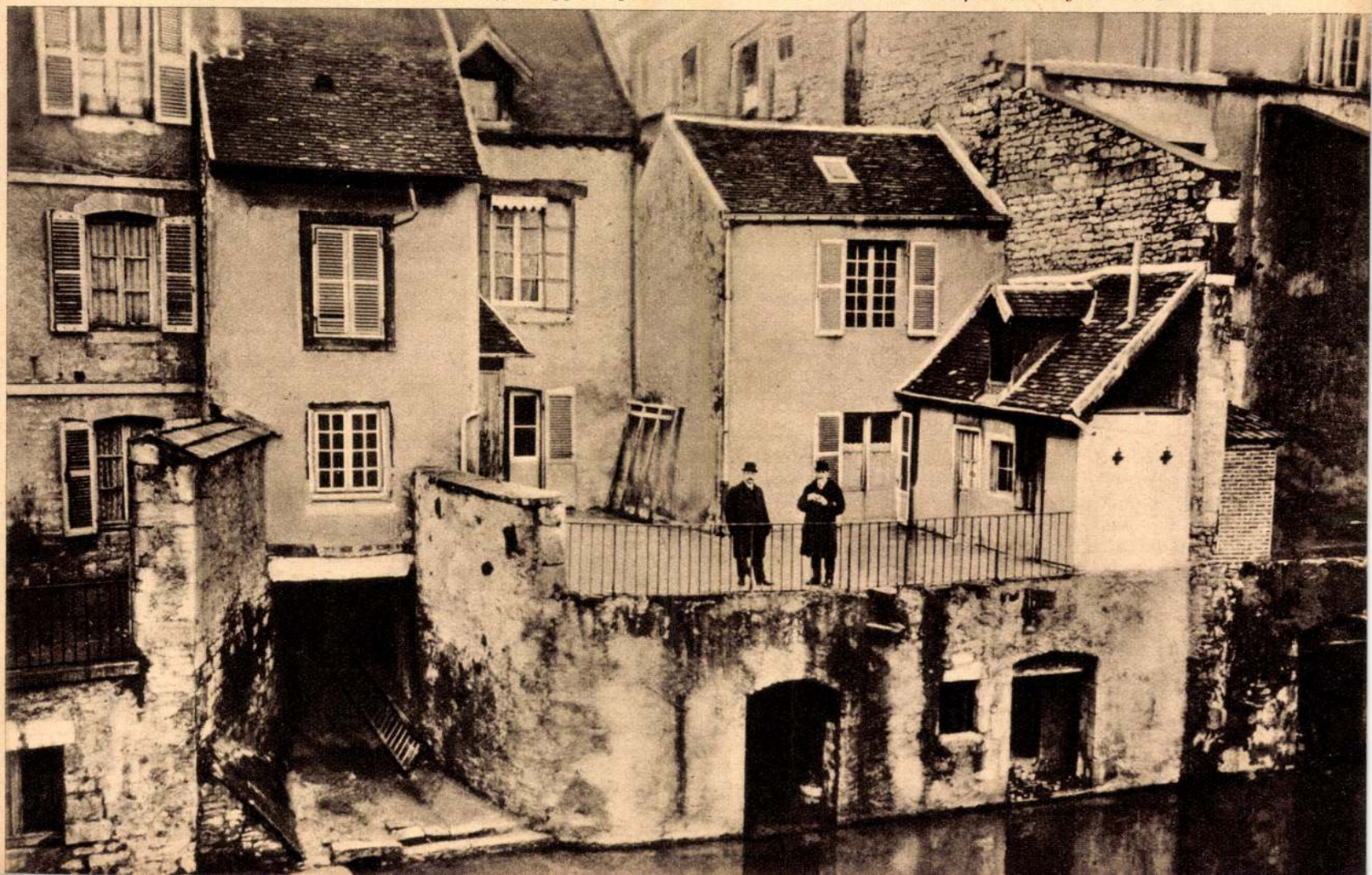

Káplár Miklós önarcképe

A hortobágy poétája

Néhány esztendővel ezelőtt Bálint Jenő, a magyar őstehetségek fáradhatatlan felfedezője, Debrecen mellett járta a nagy Alföld falvait. Napokon keresztül nem találkozott városi polgárral, a végtelen pusztaság: Hortobágy keréknyomnyi utjain szaladt, poroszkált vele a parasztszekér. Csaknem minden tanyára befordultak vendégnek, mit lehet tudni, micsoda kincseket rejt az alföldi homok. Régi, százesztendős cseréptálak, fafaragások, szőttesek kerültek elő a napvilágra, tündéri, elrejtőzött nefelejtsei a népi művészetnek. Hogy ki szőtte, ki faragta, óh, azt már nem lehet tudni. — Manapság — mondogatták a pusztán, amikor két-három tanyáról összegyültek a pesti vendég tiszteletére — manapság ritka ember foglalkozik közülünk a művészettel.

— Ha meg igen, akkor nem mutogatja, — vetette közbe az egyik kúnbajuszu magyar. — Itt van ez a Káplár Miklós gyerök. Kinn él a pusztán, csikósbojtár, aki csak aludni száll le a lóról. Ez mindig pingálgat, festeget, hol a hajnalhasadást, hol meg az alkonyatot. De a képeit nem nagyon bámulhatni.

Nem volt valami könnyü ráakadni Káplár Miklósra. A gulya nem állt egyhelyütt, ment uj legelők felé, le a Tisza irányába s a gulya mögött ment az ismeretlen lovaspiktor is. Egy hét mulva tudtak csak találkozni. A Káplár Miklós „gyerök" már elmult jóval negyven esztendős, kicsit zavartan, félszegen hallgatta, hogy ime, egy pesti ur jött utána, aki egy hétig hajszolta lovának nyomát, hogy megnézhesse a képeit.

— Leginkább az eget festem, — mondotta, hogy megmagyarázza művészetét, — meg a pusztát. Itt kinn az ég összehajol a pusztával s néha véres, piros lesz a fű, néha arany, néha meg ragyog a föld is, mint a szivárvány.

Ez magyarázat volt. Ugy érezte, hogy az ő képeit magyarázni kell, mert ezek csak egy szegény hortobágyi csikósbojtár keze alól kerültek ki. Nincsenek ezeken nagy csaták vagy ünnepségek. Az ég van, a puszta, este a vásár, a napkelte, szóval az élete, ahogy napjai mulnak csendes ballagással egymásután.

— Azt mondja, hogy ez tiszta művészet? — kérdezte gyanakodva, amikor Bálint meghatottan próbálta megmagyarázni neki, hogy mi az, amit csinált. Elgondolkozott és még egyet kérdezett:

— Megvennék az emberek Pesten?

Évi fizetése a két pár csizmán, némi liszten, tarhonyán, szalonnán kivül száz pengő volt.

— Ne gondolja, hogy szivesen adnék el ezekből. De ha lenne kis pénzem belőle, hát megraknám kamrámat oldal szalonnákkal, füzéres kolbász lógna a kéményben. Lenne lisztem, lencsém, babom és borom. Csak egy esztendőre, ha lenne . . .

Halkan, szinte restelkedve mondta ki:

— Nem élnék én másnak, csak a művészetnek. Hajnaltól napestig festenék. Kimennék lovammal a pusztaságba, nem kéne se barát, se asszony. Csak festegethetnék kedvem szerint.

*

Most itt állunk Bálint Jenővel az őstehetségek Erzsébet-téri kiállitó otthonának főtermében. A falakon Káplár Miklós képei. A hortobágyi ég vadpiros, szelidkék, zöld, harmatos ezüst csillogásban, a puszta, a csorda, ugy, ahogy ő látta, tanitómester szeme nélkül.

A képek itt vannak. De ő a kiállitás megnyitása előtt két héttel levelet irt, amelyben alázatos szivvel bocsánatot kér, de nem jöhet fel Pestre, mert gyenge. — Hagyma és kenyér volt sokáig az eledelem — irja. — Most már nem ver az éhség, ami pénzt a képek hoztak, eleségbe fektettem, hogy nyugodtan tudjak munkálkodni.

— Ezt a levelét, mint minden levelét — mondja Bálint — már uj, boldog rangjának tudatában irta alá: Káplár Miklós, őstehetség.

— Első kiállitásán csaknem könnyes szemekkel betüzgette, amit az ujságok irtak róla. És nem akarta elhinni, hogy többszáz pengőt fizettek egy-egy képéért. Szédülten járkált kopogó csizmájában, cifra csikósszürében a tárlaton tolongó előkelő közönség között. Aztán egyszer csak kijelentette, hogy most már elég, most már van annyi pénze, hogy néhány esztendeig nem lesz szalonnára, kenyérre gondja. Most már több kép itt nem eladó — jelentette ki izgatottan. És állta a szavát. Aztán csomagolt és ment vissza a Hortobágyra dolgozni.

A teremben csend van. Bálint Jenő egy kis falusi tájképre mutat.

Ünnep 1935, 45, 7.

Karácsonyi elszédült. A gyomra nyilalt, a konyha forgott vele, azt hitte, hogy lebillen a földre. Az asszony szemét érezte magán, a homloka kiugró két csontjára ráütközött a veríték. Az asszony szeme meg nőtt, már egészen nagy volt, már utólérte az ő szemét, égette, tüzelte, úgyhogy írtózattal kapott a torkához és valamit bődülhetett is, mert az asszony gyengéden, de kicsit türelmetlenül megfogta a karját.

— Na mi az, rosszul van?

— Nnn... ne-e-em — válaszolta tétován, de azért leült a felkínált székre. A lábát kifeszítette és igen mélyről, hörögve lélegzett. A szomszédszobából a zajra benézett a vastag bajszú, szúrós szemű fekete ember, de a másik ajtó is kinyílt. Nyurga, kicsit görbe siheder jött ki, derékig meztelenül, lógó nadrágtartóval, mezitláb. A kezében szíj volt és félignyitott borotva. Egyideig nézte Karácsonyit, aztán a kilincsre akasztva a szíjat hosszú, egyenletes mozdulatokkal fenni kezdte a borotvát. Szűk, vörösen pattanásos vállai süllyedtek és emelkedtek. Az asszony egy kicsit matatott Karácsonyi körül, de már ingerültebben, a szívesség elszállt róla. Oda-oda ugrott a tűzhelyhöz és a sivalkodó, bugyborékoló fazekakat tologatta. Aztán törölközőt akasztott le a fogasról.

— Nesze Gézuka.

A fiú elvette, valamit morogható is és a törölközőt a nyakába kerítette. Újra a szíj fölé hajolt. Csak az arcával vágott még kamaszos fintorokat, mintha azt kérdezte volna, hogy kicsoda ez az ember és mi a fenét akar vasárnap délben az ő konyhájukban. A sötét, ünnepies rokonok is figyelmeztetőleg köhécseltek, a vastag bajszú, szúrós szemű kete férfi meg, mint egy felkiáltó jel csapódott az ajtó mellé. Lassú mozdulattal kerek, lapos óráját is kivonta a zsebéből és mutogatta az asszony felé.

Erre Karácsonyi felállt.

— Köszönöm, már jobban vagyok.

De a lába nehéz volt még, a feje izzott. Lassan, mintha a végzet indult volna el feléje, melyet nem kerülhet ki többé, ment berogyott vállakkal az udvaron, ahová kerek, vídám foltokat hányt a nap, ahová az emeletekről beszéd, zene szürődött le. De az utcán megint visszafordult. Bekopogott mégegyszer a szolgáékhoz. Az ajtón, amíg várt, kicsit nézte reszkető, bogos ujjait, a fehérfüggönyös ablaküvegen meg elmosódott arcát, hosszúkás, meghegyesedett vonásait, elborult szemét, és nem nagyon ismert magára.

Az asszony, amikor újra megjelent, azt kérdezte tőle:

— Valamit teccik még? — Mögötte már ebéd mellett ültek a gyászoló rokonok, csörrentek a kések, a tányérok, csak Gézuka állt még az ablakra lógatott tükör előtt. Két ujjával épp az orrát igazította fölfelé, hogy alatta sercegve kapargassa le a kamaszos sörtéket.

— Mondja meg kérem a férjének, hogy ma este, amikor hazajön, rögtön hozza el a lakásomra azt a gépelt és írott levelet, amit tegnap délelőtt a papirkosárba dobtam. Ott van még, biztosan. Címem írja föl kérem, mert elfelejti: Karácsonyi Béla, kilencedik kerület, Gát-utca harminchat, első emelet kettő... igen kettő...

Kicsit habozva, már az udvarról, tette hozzá:

— Ha... ha nem találja meg, akkor hívjon föl telefonon. Automata három, három, ötös, tizenhét.

De világosan tudta már, hogy nem találja meg sohasem a levelet. Nyugodt is volt: visszaesett a régi egyensúlyába. Az utcát látta csak sötétnek, fáradt volt, fásult. Tompán fájt a feje, a halántékán különösen. Minden hajszálat érzett, akár a feléjeviharzó vonat elé feküdt volna, a két sín közé a füstös kavicsokra. Zihált, súlyosodott fölötte a levegő, vészes volt, fájó, s tudta, hogy már késő. Már nem is kell féltenie sem önmagát, sem senki mást. Nyugodtan át kell csak zuhogtatni magán a pusztulást, a végzetet, minden megfejthetetlen hatalmat, mely kívül van rajta, s talán épp azért olyan kegyetlen, olyan könyörtelen. Az ebédnél arra gondolt, hogy mit tud elindítani egy levél, mit tud fölforgatni, szétzilálni, elsöpörni. Milyen ismeretlen örvények vannak az ember alatt, milyen hamar tud elpusztulni. A levesből azért kétszer vett, gondosan kiszívta a velős-csontot, a tésztából azonban már nem kért, mert kicsit összefacsarta a torkát valami. Margit is valami ösztönös felhővel az arcán ült mellette, néha végigsímított a homlokán, sóhajtott, a kenyérmorzsákat gyúrta. Evés után tovább fogták egymás kezét, mint szokták. Ujjaik átforrósodtak, szorosan egybekulcsolódtak, mintha az asszony vékony, nyugtalan ujjai is érezték volna, hogy életük kisiklott, mintha egymáshoz menekültek volna ebben a kézszorításban. Amikor Margit kissé szipogva sírni kezdett, megkérdezte:

— Mi bajod, fiam?

De az csak a vállát vonogatta és mosolyogni próbált:

— Semmi, semmi, Karácsonyi...

Igy jött el aztán a délután. Lassan sötétedett a szoba, de kint még mély kék színekben szikrázott az ég. Karácsonyi úgy fél öt körül lefküdt a díványra, az ágy elé. Előbb nedves kendőt kért a homlokára, mert amint mondta, fáj a feje, valószínűleg a szokatlan, éles tavaszi levegőtől. A kendő azonban hamar átmelegedett rajta, s ő olyan volt alatta, mint a tégla a kemencében. Lassan apadt el körülötte a külvilág, lassan száradt el minden ereje, s csak a teste tüzelt, úgy hogy a két szemhéja is forró volt, ahogy összeért. Teljesen megadta magát, s amikor az estébevesző lakásban követelve, nagy hűhóval megszólalt a telefon, csak a karját ejtette le. Kezén kövéren, torz, csúfolodó rajzokban kidagadtak az erek és a végzet elé induló fejjel már nem gondolt semmire. Semmire, semmire.

AZ ÓRA.

Hajnalkor, hogy az első napsugára
Az ablakon át beoson,
Ott alszik már a nagybeteg kihülve
A puha vánkoson.

Még most is egyre görcsösen szorítja
Az órát, melyen nézte még,
Mikor vet véget már a szenvedésnek
Örökre majd az ég.

És így temették el. Fonnyadt kezében
A kedves óra ott marad.
Hull a göröngy s az óra tovább perceg
A sötét hant alatt.

S mintha szemöldökfában a szú rágna,
Az óra csöndesen ketyeg.
Úgy húzta még fel reszkető kezével
A vergődő beteg.

És az időt a sírban is csak méri,
A mutató buzgón forog —
Holott már ott az Örökkévalóság
És egy marék siket homok.

FELEKI SANDOR.

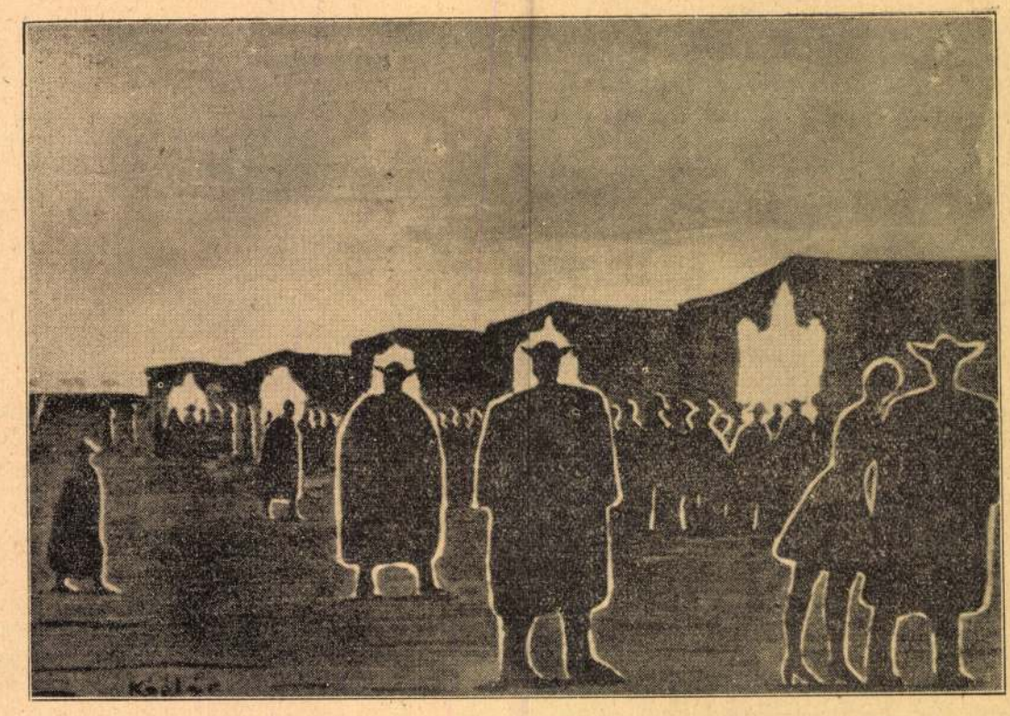

Káplár Miklós: Lacikonyhák a Hortobágyon.

is utána lépett. Görbén, berogyott vállakkal töprengett így az ágy szélén. Néha elkapott valami gondolatot, majdnem hangosan motyogott valamit a levélről, s a homlokát nyomkodta ökölbemeredt kézzel. S ahogy ott állt a puha szőnyegen, kissé elmosolyodott. Fölvillant benne, hogy holnap reggel még megtalálhatja a papirkosárban az imádságot. Hamar le is másolhatja, el is küldheti. Hangosan, kicsit zötyögve fölnevetett és amikor újra a takaró alá furta magát, már azt számolgatta, hogy ki lehet az a kilenc ember, akinek az imádságot elküldi. Most már könnyen elaludt. De nem lehetett nyugodt álma, mert sokszor fölriadt még. Egyszer a párnáját is fölemelte a földről. A lélekzése szaggatott volt és kihagyott néha, mintha mellére nehezedett volna valami, s nyomta volna lejjebb, lejjebb...

Még délelőtt is nyomta valami. Elfakultak körülötte a színek, szűrkének, nyomasztónak látott mindent, a szemét is gyakran összeszorította, hogy tisztábban lásson. De a vasárnapias városra mérhetetlen sívárság zuhant, fojtogatta a házakat, a kopottas, görbe utcai fákat. Mindig lejjebb fészkelte magát, már nehéz volt a levegő és zúgott Karácsonyi fülébe egyhanguan. Lábait is nehezen tudta emelgetni és voltak pillanatai, amikor úgy érezte, hogy nem tud továbbmenni a járdán, mert beleragad. Az agya kiapadt, forró volt, s azon vette egyszerre észre magát, hogy áll az utcasarkon, háttal egy oszlopot támogat és nem tud semmiről. Csak a szűrkeség zúg benne. A házak összeszaladtak felpúposodtak előtte, majd gyorsan széttágultak. Az utcákat látta egybetorkolni, térré ritkulni. A gyöngezöld fákat, a parkok guggoló bokrait, a kopott eget. Hallotta a torlódó autók mély és ugató tülkölését, a villamos csöngőinek cserregését, a fákon ricsajozó verebeket, az emberek tavaszias suhanását, s friss illatok vették körül: a most öntözött pázsit finom lehellete, autóbuszok fanyar olajfelhője. Ostobaságnak érezte egész hajszolódását, egész félelmét, ami megnyergelte éjfél óta és szinte vitatkozott önmagával. Suta köröket nyesegetett maga körül. Néha megállt, meredezett a fénylő, zsíros sávra, amit az autók hagynak maguk után.

Még hivatala előtt is sokáig ácsorgott. Nem mert bemenni. A küszöbről kétszer is visszalépett, mintha ki akarná rántani magát a babonás, ostoba félelem hurkából. De vonta befelé a lépcsőház nedves hidegsége, a széles fehér lépcsők, a sudár rácsos liftakna. Az iroda természetesen zárva volt, s amikor már lefelé botorkált a lépcsőkön, jutott eszébe, hogy vasárnap van, és ilyenkor a kulcsok a szolgánál vannak.

Így hát átment az udvaron, a szűk koszlott átjárón a cselédlépcső mellett a másik udvarba. A lakások ajtaja nyitva volt, csak úgy találomra koccantotta meg az egyik ajtó üvegtábláját.

Az ajtó konyhába nyílott, ahonnan lármásan süstörgött, szűkölt kifelé a zsír, és nehéz szagok szálldostak a félhomályba, kicsit belülről pedig, a szobából, beszélgetést lehetett hallani, meg erőtlen sírást.

Karácsonyi a szobaajtón is kopogott.

— Rögtön, rögtön — mondta egy kissé érdes, de magas női hang.

Aztán, hogy az ajtó megnyilt, kilépett. Kövér dagadó asszony volt, fekete ruhában, kissé piros kezekkel.

— Tessék...

Az ajtórésen át idősebb nők tüntek föl egy kerek körül ülve, gondosan, kínosan megfésülve, valami merevséggel beleszorulva a szoba nagy elmosódott díszes keretébe, az egyszerű családi képek közé, föl már nyárra betakart lámpával. Kissé szögletesen nyugatták kezüket egy tálba, ahonnan süteményt majszolgatak. Az ablak mellett merev, nagy fekete bajszu férfi állt komoly, feszes arccal. Csak az ujját koppantgatta ütemesen az ablaküvegre.

— Kit teccik keresni...? — kérdezte az asszony.

Karácsonyinak először nem jutott eszébe a szolga megint érezte a fején a nyomást, de aztán akadozva, ideges mozdulatokkal magyarázkodott.

Köztük szállt, szállt az égett zsír szaga.

— Szóval az uramat keresi az úr?

— Fontos dolgom lenne vele.

— Igen. De nincs itthon. Szentmihályon van. Már gel ment el a temetésre, és csak este gyön megint haza

Molnár külföldi bolyongásait, de Szepsi Csombor Márton útleírása már kevésbbé ismeretes.

[illegible]ne gondoljuk, hogy a külföld útazói egykori hazánk[illegible]agyobb megértést tanusítottak akár a természet [illegible] akár a mult emlékei iránt. Még a nagy írók egy [illegible]anyol és olasz útjairól beszámolva, nem tartja [illegible] a műemlékek kiemelését. Sőt van olyan is kö[illegible] egyenesen leszólja a középkori városok archi[illegible]ja és főként a gótikát.

[illegible] okozta az egykori útazók nagyrészének érzéketlen[illegible]a természet és a művészek nagy alkotásaival szem[illegible]Bizonyára sok minden, de nem utolsó sorban élet- és [illegible]látásuk. A természetet ép úgy fel kellett fedezni, mint [illegible]kát, vagy barokk stílust. Minden század önmagát [illegible]és próbálta igazolni a természetben és művészetben [illegible]t.

[illegible].tazó mindenkor nemcsak újat látni indult el messzi [illegible]re, hanem érveket is ment keresni hitéhez, életfel[illegible]hoz. Kapott és adott egyúttal.

[illegible] nagyon fontos kérdés volt az utazásoknál a közbiz[illegible]Macaulay szerint a XVIII. századbeli Anglia [illegible]ebb grófságaiban is 50 mérföldes utat megtenni [illegible]m annyi veszedelemmel járt, mint egy zarándoklat [illegible]rábia sivatagjain keresztül. Csoda-e, ha ezekben az idők[illegible]en csak az edzett és mindenre elszánt lelkek mertek otthonukból kimozdulni?

És az utazási eszközök lassú volta, a közlekedés ezernyi akadálya, a rossz utak mind olyan tényezők voltak, amelyek csikázást igényelt. A francia főváros nyaralóinak pedig, akik a „cote d'azur" enyhe klimáját akarták élvezni, legalább 14—15 napot kellett csak az odautazásra áldozniok. Ugyanannyit vissza. Alig kétszáz év mulva a London—Melbourne közti 18.000 kilométeres útat két és fél nap alatt tették meg a diadalmas repülők. És a mai ember ezen sokkal kevésbbé csodálkozik, mint a XVIII. század békés angol polgára, aki hihetetlenül gyorsnak tekintette a repülőnek keresztelt gyorskocsit.

Stael, Gautier, Stendhal, Steine és a többiek a mi Kazinczynkkal együtt mind áldoztak a század nagy szenvedélyének oltárán. A romantika hullámai már tömegeket indítottak útra, de az igazi utazási kedv a század második felére esik. Eltekintve a gazdasági okoktól, amelyek az emberek millióit kényszerítették évről évre idegen földrészekbe s országokba vándorolni, a túristaság is fellendül és az idegenforgalom nem egy ország számára kezd jelentős gazdasági tényező lenni. 1930-ban pl. az Unió minden tizedik lakosa külföldi utat tett meg. Ugyanakkor Angliából a kontinensre egymilliószázezer túrista rándult át.

Nem érdektelenek a magyarok mai utazási adatai sem. Amíg Ausztriában 1911-ben 183.000 ember fordult meg Nagymagyarországból, addig 1930-ban a megkisebbedett ország 206.000 utassal szerepel az ugyancsak szűk határok közé szorult szomszéd állam idegenforgalmában. 1930-ban közel félmillió magyar kelt hosszabb-rövidebb útra külföldre. Angliába 206 ezer, Csehországba 53, Olaszországba 50, Jugoszláviába 26, Németországba 22, Svájcba 12, Angliába 3, Lengyelországba 2, Spanyolországba, Svédországba,

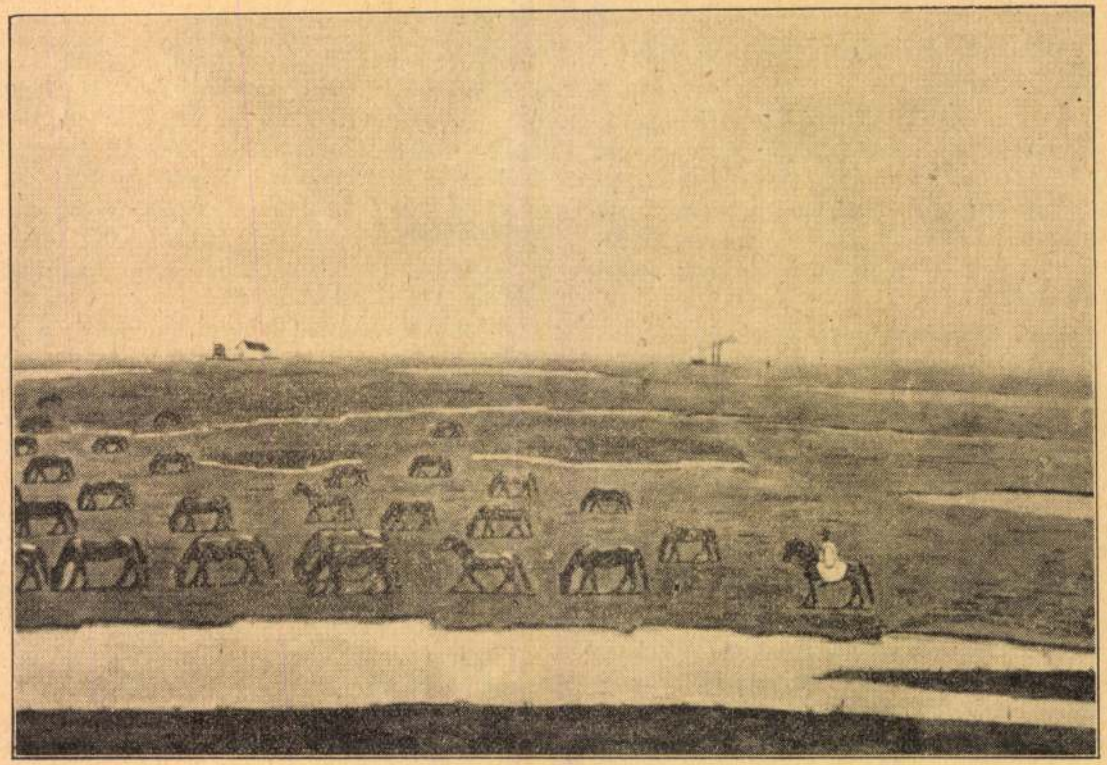

Káplár Miklós

Mének a hortobágyi mezőkön.

NAPI HÍREK

JÓ REGGELT!

— Kedden hol ebédelsz? — kérdezi egyik munkanélküli a másiktól.

— Különleges ételeket mutatnak be a gázművek konyháján és vendégeket szívesen látnak.

A villamos perrónján:

— Tudod, mikor hazudnak a legtöbbet? Esküvő előtt, képviselőválasztás alatt és vadászat után.

A székesfőváros pénzügyi ügyosztálya megcáfolja a hírt, hogy több adó folyt be ezidén, mint a mult évben. Hallatlan! Még ezt a kis örömünket is elrontják.

Egy vice sóhaja választási plakát vakarás közben: Nekik viszketett és mi vakarhatunk!

Husvétra valamennyi budapesti színház nyitva lesz. Némelyik kapuja fölé ezt írhatná: Feltámadunk?

Eden angol főpecsétőr beteg lett. Európaiszonyban szenved.

Saly Árpád, a budai választókerület elnöke, ki akarja bérelni a gellérthegyi barlangokat. Talán ott akarja megtartani a legközelebbi választásokat?

Mindenben első a Pesti Napló

— **Meghalt Adolph F. Ochs, a New York Times alapító-főszerkesztője.** *Newyorkból* jelentik: Nagy gyász érte az amerikai ujságírótársadalmat, *Adolph F. Ochs*, a *New York Times* alapítója, főszerkesztője és főrészvényese 77 éves korában, hosszas betegség után elhúnyt. Ochs a modern Amerika kulturális életének egyik legjelentősebb tényezője volt. Ő indított harcot a komolytalan szenzációhajhászó amerikai zsurnalizmus ellen s az általa alapított New York Times csakhamar a világ egyik legtekintélyesebb és legbefolyásosabb lapja lett a világnak. *Ochs az amerikai »New Deal« egyik fő támogatója volt, legjobb barátjának, Franklin D. Rooseveltnek elnökké választásában nagy része volt.* A gyászhír egész Amerikában nagy részvétet keltett.

— **Ludendorff hetvenéves.** *Münchenből* jelentik: *Ludendorff* tábornok, aki holnap lesz 70 éves, hétfőn este a starnbergi tó melletti *Tutzingban* fogadta a *Kyffhäuser*-szövetség, továbbá a helyi lövész- és dalosegyletek küldöttségeit. Az üdvözlésekre mondott válaszában *Ludendorff* hangoztatta, hogy ma mindenekelőtt a *nép szoros összefogására van szükség* s arra, hogy a nép zárt egységben álljon a véderő mögött.

— **Eltemették Rómában Vecsey Ferenc hegedűművészt.** *Rómából* jelentik: Hétfőn temették el Rómában nagy részvét mellett *Vecsey* Ferenc hegedűművészt. A temetési szertartás előtt a *San Lorenzo* bazilikában ünnepélyes gyászistentisztelet volt, amelyet a templomhoz tartozó ferencrendi kolostor főnöke celebrált. A temetésen résztvettek a többi között báró *Villani* Frigyes kvirináli magyar követ a követség tagjaival, *Barcza* György szentszéki magyar követ, *Luttor* Ferenc kánonjogi tanácsos és báró *Thierry* Heribert, a szentszéki követség tagjai, az olasz operaház, a zeneakadémiák, a művészegyesületek és a filharmonikusok vezetői, az olasz arisztokrácia sok tagja, valamint az *Amici dell'Ungheria* vezetősége.

— **Bajtársi összejövetel.** A volt szappőr és pionir bajtársak e hónap 10-én (minden hónap második szerdáján) este 8 órakor az »Arany Kacsa« vendéglőben, Budapest, II., Kacsa ucca 18. alatt összejövetelt tartanak. Felkéretnek a volt bajtársak, tisztek, altisztek és legénység, hogy minél számosabban jelenjenek meg.

— **Címadományozás.** A kormányzó a belügyminiszter előterjesztésére *Kamarás* Gusztáv minisztériumi számvevőségi tanácsosnak nyugalombahelyezése alkalmából *a számvevőségi II. osztályú főtanácsosi címet* adományozta.

— **A volt cs. és kir. 83. és 106-os gyalogezred** altiszti és legénységi karának bajtársi szövetsége folyó hó 10-én, szerdán este 9 órakor a Dominek-féle vendéglőben (Esterházy u. 6.) bajtársi összejövetelt tart.

Valóban megbízható RÓKÁK KEPPEK: Dán Testvérek szűcsöknél, IV., Váci u. 6

— **Vélics László genfi magyar követ átadta megbízólevelét a Népszövetségen.** *Genfből* jelentik: *Vélics* László rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, Magyarország képviselője a Népszövetség mellett, Genfbe érkezett. Vélics követ hétfőn átadta bemutatólevelét *Ascaratenak*, a népszövetségi főtitkár helyettesének és megkezdte bemutatkozó látogatásait a népszövetségi főtisztviselőknél.

— **Gróf Teleki Pál a szociográfiáról és a kisebbségi intézetről.** A Magyar Nemzeti Diákszövetség gazdasági és nemzetpolitikai állásfoglalásának megismertetése céljából előadássorozatot rendez, amely hétfő este *gróf Teleki* Pál volt miniszterelnök, egyetemi tanár előadásával kezdődött. Teleki *az időszerű nemzeti problémákról* beszélt s hangoztatta, hogy a ma oly divatos *társadalom- és falukutatás, szociográfia* munkáját céltudatosan és önzetlenül az ifjúságnak kell magához ragadnia. »Nem szabad minden iniciatívát az államtól várnunk, — mondotta — a társadalom maga legyen az egészséges kezdeményező erő; az állam csak keret, melyet mozgékony, rugalmas és iniciatívákkal folytonosan előálló társadalomnak kell betöltenie.« Aggodalommal beszélt Teleki arról, hogy a határokon túl élő magyarokról s általában a szomszédországokról nagyon keveset tudunk; éppen ezért helyes az ifjúság mozgalma *egy kisebbségi intézet felállítása érdekében.* »A különféle külföldi hatásokkal, fasizmussal és hitlerizmussal szemben — mondotta még gróf Teleki Pál — főfeladatunk *a magyar néplélek örök értékeinek, saját egyéniségünknek s az ennek megfelelő formáknak keresése a magyar történelemben. Nyelveket kell tanulnia az ifjúságnak s minél többet külföldet járnia*«, — mondotta Teleki, majd előadását *Kossuthnak* az emigrációból *Teleki* Lászlóhoz intézett levelével fejezte be: »*Nekünk magyaroknak mindig nagy hibánk volt az, hogy ha valaminek okát nem tudtuk, mingyárt kárhoztatánk, bizodalom soha nem volt senki iránt, mindent kitálalhatni kívántunk és ezzel minden tervet lehetetlenné tettünk.*« Az előadás után dr. *Jencs* Árpád, a Katolikus Diákszövetség elnöke ismertette a jogászok felfogását s bemutatott egy Németországból származó térképet, melyen szinte *egész Közép-Európa — Magyarországgal együtt — német kultúr- vagy nyelvhűbérként szerepel, fantasztikus határjelzésekkel.* Dr. *Nyul* Gyula, a Hungária Bajtársi Egyesület primusza beszélt, majd dr. *Somos* Elemér, a Protestáns Diákszövetség elnöke mondott néhány érdekes szempontból eredő szót, kivált a magyar problémák *orvosi vonatkozásairól*. *Kósa* István köszönőszavaival ért véget a több mint háromórás vitacst.

— **Pénztári orvosok rendkívüli közgyűlése.** A Magyar Országos Orvosszövetség pénztárorvosi szakosztálya folyó hó 9-én, kedden 7 órakor az Orvos Egyesület Semmelweis-termében, VIII., Szentkirályi ucca 21. sz. alatt rendkívüli közgyűlést tart. E gyűlés tárgya *a körzeti orvosok súlyos helyzete*, a pénztári orvosok állásfoglalása a MOOSz, BOSz választásában, valamint a nyugdíjintézet megoldatlan nagy problémája.

— **Meghalt Káplár Miklós, a bojtárból lett festőművész.** *Debrecenből* jelentik: *Káplár* Miklós, az országoshírű festőművész Hajdúböszörményben 49 éves korában, hashártyagyulladás következtében váratlanul elhúnyt. Káplár egyike volt a modern magyar festészet legkiválóbb alakjainak. *Pályafutását mint egyszerű bojtárgyerek kezdte a Hortobágyon, később mészárosmesterséget tanult, majd rendkívüli kitartással és szorgalommal gyarapította ismereteit.* A budapesti vágóhídon vágólegény volt, majd az újpesti hajóállomáson zsákokat hordott, később pedig mint kisegítő pincér dolgozott. Közben megismerkedett *Rippl-Rónai* József mesterrel, aki felismerte benne az értékes magyar tehetséget és foglalkozni kezdett vele. Káplár rövid idő alatt csakugyan jelentős sikereket ért el. *1933-ban Budapesten rendezett kiállítása országos feltűnést keltett, képeiről a legnagyobb elismeréssel írt a fővárosi sajtó.* A Szépművészeti Múzeum megvásárolta több képét. 1934 nyarán az őstehetségek kiállításán aratott döntő sikert. Azóta Hajdúböszörményben dolgozott és nagyszabású festményt készített a hortobágyi hídi vásárról. Temetése kedden délután félkettőkor lesz Hajdúböszörményben.

— **A Magyar Goethe Társaság ünnepi ülése.** A Magyar Goethe Társaság vasárnap tartotta ünnepi ülését a Magyar Tudományos Akadémián. Az elnöklő *Lukács* György üdvözölte a társaság bécsi vendégeit, majd rámutatott arra, hogy a kultúraellenes békék ellenére *élénkíteni kell Ausztria és Magyarország szellemi kapcsolatait.* Az elnöki megnyitó után *Hamvas* József székfoglaló előadást tartott a Faust és Az ember tragédiája viszonyáról, utána *Klenka* János Raoul von Auernheimerről beszélt, majd *Medveczky* Mária német költők verseit, *Monostory* Margit pedig magyar költőktől szavalt. Az ülés legérdekesebb programpontja a bécsi báró *Becheniené Lind* Mary előadása volt, aki Vasváry Edit verseit adta elő.

— **A Magyar Ujságírók Egyesülete** április 11-én, csütörtökön délután félnégy órakor elnöki tanácsülést, négy órakor pedig választmányi ülést tart.

— **Szerdán iktatják be Medgyaszay Vincét, az új dunántúli református püspököt.** Szerdán, április 10-én nagy ünnepséggel iktatják be *Antal* Géza örökébe *Medgyaszay* Vincét, a dunántúli református egyház új püspökét. Az ünnepségen a kormányt *Lázár* Andor igazságügyminiszter és *Darányi* Kálmán földmüvelési miniszter fogja képviselni.

— **Hunyady Ferenc és gróf Hunyady Ferenc nyilatkozata.** Miután személyünk többízben a nyilvánosság előtt és a lapokban összetévesztetett, szükségesnek tartjuk — különböző politikai álláspontunkra való tekintettel — kijelenteni, hogy *mi alulirottak nem vagyunk azonosak.* Egyikünk *Hunyady* Ferenc, a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetének vezérigazgatója, ki a család idősebb ágából származik, ennél a képviselőválasztásnál lépett fel először és a nemzeti egység pártjának programjával szerezte meg a szalárdi (Bihar megye) mandátumot. Másikunk *gróf Hunyady Ferenc*, ki a család fiatalabbik ágából származik, két ízben volt már a móri kerület országgyülési képviselője, ennél a választásnál azonban nem vállalt jelöltséget. *Hunyady* Ferenc, a szalárdi kerület országgyülési képviselője és *gróf Hunyady Ferenc.*

— **Kitüntetett tűzoltók.** A belügyminiszter a tűzoltás és mentés terén negyedszázadon át kifejtett érdemes tevékenység jutalmazására alapított díszérmet *Elefánty* Kálmán aszódi járási tűzrendészeti felügyelőnek, *Bogisich* Gyulának, a peremartoni önkéntes tűzoltóság elnökének, *Laczkovits* Jánosnak, a répcevisi tűzoltóság parancsnokának és a budapesti hivatásos tűzoltóság kötelékébe tartozó *Gyalog* János csővezetőnek adományozta.

— **Kádár Lehel meghalt.** Hétfőn hajnalban, hosszú betegeskedés után, 51 éves korában meghalt *Kádár* Lehel, az ismert jobboldali ujságíró. Kádár Lehel Temesváron született, 1909-ben került Budapestre, ahol a *Pesti Hirlap*-nak, majd a *Budapesti Hirlap*-nak lett a munkatársa. A háború utolsó éveiben *Az Est* szerkesztőségébe került, ahol 1919 őszéig dolgozott. Ekkor a jobboldali sajtóhoz ment át és haláláig annak volt egyik harcos munkása. Novelláin, cikkein kívül három regényt is írt. »A három galamb« 1917-ben, a »Bagdadi vasút« 1918-ban és a »Máriás tallér« 1920-ban jelent meg. Az utóbbi években betegeskedése már megakadályozta a munkában. Kezelőorvosa dr. *Kövesi* Géza volt. Kádár a Pesti Izraelita Szentegylet amerikaiúti Szeretetkórházába vétette fel magát. Ott kezelték két esztendőn át. *Halálát felesége, két leánya és fia gyászolja.* Szerdán délután félöt órakor temetik a farkasréti temetőben a főváros által adományozott díszsírhelyen. A temetési szertartást *Czapik* Gyula apátkanonok végzi. Az ujságíróintézmények nevében *Kun* Andor, a »Magyarság« képviseletében pedig *Pethő* Sándor mond búcsúztatót.

— **Elkoboztak Pozsonyban egy budapesti folyóiratot.** A pozsonyi rendőri cenzúra elkobozta a *Gondolat* című budapesti társadalombölcseleti folyóirat áprilisi számát. Az elkobzásra *Jócsik* Lajos »*A cseh imperializmus és Szlovenszkó*« című tanulmánya adott indokot, mely a Felvidék gazdasági helyzetével foglalkozik.

— **Kétszáznegyvenéves a Debreceni Kereskedő Társulat.** Az ország legrégibb kereskedőtársulata most ünnepli kettőszáznegyvenéves fennállásának jubileumát. Az ünnepi előadássorozat április 8-án kezdődött meg, melynek keretében dr. *Nemes* László budapesti ügyvéd, az Iparjogvédelmi Egyesület titkára *A kereskedelem fokozottabb védelme* címmel tartott előadást. Foglalkozott *a tisztességtelen verseny újabb problémáival*, így a tisztességtelen verseny törvénnyel történő visszaélésekkel, a kúriának a márkacikkek ügyében hozott legújabb döntésével és az üzleti vesztegetéssel. Dr. *Diczig* Alajos kereskedelmi és iparkamarai titkár szólalt fel. *Kardos* Gyula elnök zárszavaival ért véget az előadás.

— **Öngyilkosság.** A *Wesselényi* ucca 54. számú ház II. emeletén, a félreeső helyen felakasztotta magát *Steiner* Izidor szobafestő 65 éves özvegye. *Mire rátaláltak, halott volt.* Öngyilkosságának oka ismeretlen.

— **Halálozás.** *Sándor* Ernő, Nagykomárom, később Komarno város főszámvevője, akinek a város fejlesztése körül nagy érdemei voltak, 53 éves korában tragikus hirtelenséggel meghalt. Vasárnap délután temették el az egész város osztatlan és mély részvéte mellett.

Özv. *Singer* Sándorné ma reggel 75 éves korában meghalt. Az elhúnytban, aki Singer Sándornak, a Singer és Wolfner könyvkiadó cég alapítójának özvegye volt, *Szabolcs* Ernő, a Fővárosi Operettszínház főrendezője, édesanyját gyászolja. Temetése kedden délután 4 órakor lesz a rákoskeresztúri temetőben.

= **Gazdag akar lenni?** Akkor vegyen vagy rendeljen egy 1/8 sorsjegyet 3 pengőért a szerencsés Schwalm és Társa bankházban, VI., Teréz körút 8. Telefon: 10—4—85.

Modern függöny és anyagok
Rajzolt kerti miliő..... P —.90 | 150 cm sz. svájci grenadin... P 1.46
180 cm. sz. csipkeszövet ... P 2.70 | Hímzett grenadinsztór ..... P 6.85
Egyes függönyök csekély hibával! Csipkeszövet és gittertüll maradékok
Lipótvárosi Fonal Rt. Lipót körút 25.

— **Miklas elnök és Schuschnigg kancellár beszéltek a bécsi katonai díszszemlén.** *Bécsből* jelentik: Húsz évi megszakítás után vasárnap tartották meg Bécsben a hagyományos *katonai díszszemlét* a Városháza mögött a Hősök terén, ahol tábori oltárt állítottak fel. A szemlére kivonult az új gárda-zászlóalj s a tér felett repülőgépek keringtek. Az istentisztelet után *Schuschnigg* kancellár beszédet intézett a díszszemle közönségéhez és hangsúlyozta, hogy *a hadsereg egységes*, mint régen és felhívta a katonákat a szoros bajtársi közösségre, miután a katonaság az állam erejének és tekintélyének letéteményese és a *béke őrzője*. Ezután *Miklas* szövetségi elnök koszorút helyezett el a hősök síremlékén, majd a díszmenet elvonulása után beszédet tartott *Haselmayer* vezérőrnagy városparancsnokhoz, amelyben kijelentette, bízik benne, hogy az osztrák hadsereg *továbbra is büszke multjának értelmében megoltalmazza az osztrák függetlenséget.* A díszszemlén megjelent előkelőségek között *Jenő* és *Ferenc Szalvátor* főhercegek is helyet foglaltak.

— **Fejér megye és Székesfehérvár Prohászka-gyászközgyülést tartott.** *Székesfehérvárról* jelentik: Székesfehérvár város és Fejér megye törvényhatósági bizottságai *Prohászka* Ottokár halálának évfordulóján hétfőn gyászközgyülést tartottak. A Szent István-teremben tartott közgyülésen gróf Széchenyi Viktor főispán elnökölt. A gyászközgyülésen megjelent a papság *Shvoy* Lajos megyéspüspök vezetésével. Dr. *Dormuth* Árpád főreáliskolai tanár mondotta az emlékbeszédet. A modern Magyarország beteg társadalmának gyógyító apostolaként emlékezett meg a főpapról, az emberről, a költőről. Vadász József, a Prohászka-emléktemplom építőbizottságának elnöke bemutatta az 1934. évről szóló jelentését. *A templom építése eddig 573.000 pengőbe került, de befejezve még nincs, bár rendeltetésének már átadták és felszentelték.* A gyászközgyülés dr. *Shvoy* Lajos zárószavaival ért véget.

— **A főváros 2,800.000 pengős iskolaépítési programja.** A főváros közoktatásügyi bizottsága hétfőn délután tárgyalta a 2,800.000 pengős iskolaépítési programot. *A 20 milliós beruházási kölcsönből hasítják ki ezt a 2,800.000 pengőt.* A Sopron és Bánát ucca sarkán lévő elemi és óvoda építkezését 330.000 pengő költséggel befejezik, 630.000 pengőből *megépítik a Szilágyi Erzsébet leánygimnáziumot*, 140.000 pengő költséggel kibővítik a mesteruccai polgári iskolát. 100.000 pengőt szánnak a népligeti iskolai sporttelep építésének folytatására és 100.000 pengőből máshová szállítják és újból felépítik azokat a baraképületeket, amelyek a kelenföldiúti és hengermalomúti iskolák megépülésével feleslegessé válnak. Ezenkívül 450.000 pengő költséggel a századosúti polgári leányiskolát építik fel, ugyancsak 450.000 pengő költséggel a templomtéri fiú- és leányiskolát és 490.000 pengő költséggel a harmatuccai elemi iskolát. További 110.000 pengőt szánnak a népligeti iskolai sportstadion építkezésének befejezésére. Az előterjesztést elfogadta a bizottság. *Pollákné Stern* Szerén azt kívánta, hogy a Ceglédi úton is építsenek óvodát. *Felkay* Ferenc tanácsnok megígérte, hogy az egyik felszabaduló baraképületet a Ceglédi úton fogják felállítani. *Liber* alpolgármester pedig közölte, hogy az Angyalföldön is akartak most iskolákat építeni, de nincs elegendő pénz és az egész iskolaépítési program megvalósítására 5 millió pengőre volna szükség. Napirend után *Bánóczi* László kifogásolta, hogy a képviselőválasztási kampány alatt több tanerő a tanulás rovására politizált, illetve korteskedett. *Liber* alpolgármester kijelentette, hogyha konkrét panasz fordul elő, megvizsgálják és gondoskodnak arról, hogy a jövőben ilyen esetek ne forduljanak elő.

— **Bérbe ad egy gellérthegyi barlangot a főváros.** A városgazdasági bizottság ülésén *Lamotte* Károly elnöklésével érdekes kérdéseket tárgyaltak. *Az Állatkertet 150.000 pengő költséggel kibővítik*, a majomházat üvegtetővel látják el és belsejét gazdag növényzettel élénkítik, a kis ragadozók házát is kibővítik, levegőt és napfényt visznek az épületbe. Valamennyi utat rendbehoznak. *Bánó* Dezső felszólalásában hangoztatta, hogy idegenforgalmi szempontból nagyjelentőségű az Állatkert fejlesztése. Egy jelentéktelen ügyet érdekessé tett a pályázó személye. *Saly* Árpád nyugalmazott miniszteri osztálytanácsos, aki most a budai választókerület elnöke, *bérbe akarja venni a Gellérthegy egyik barlangját, melyben 50.000 pengő kölcsönnel vendéglőt létesítene.* A bizottsági tagok aggodalmaskodtak, hogy az újjáépülő Rudasfürdő vendéglőse így versenytársat kap. Azt is kifogásolták, hogy a megkötendő szerződés szerint bizonyos esetekben a főváros köteles lenne visszafizetni a bérlőnek a beruházott tőke 60 százalékát. Végül is a bizottság *hozzájárult* ahhoz, hogy a barlangot Saly Árpádnak bérbeadják. — A Rudasfürdő átépítésének kérdésével foglalkoztak ezután. *Szinthe* László műszaki főtanácsos ismertette a Hültl Dezső-féle átépítési terveket, amelyeket *a bizottság egyhangúlag elfogadott azzal, hogy az építkezés legsürgősebb megindítását tartják szükségesnek.*

= **Csőbútor** legolcsóbb Stadlergyár Teréz krt 43.

= **Felhivás.** A *Török A. és Társa Bankház Rt.* (Budapest, IV., Szervita tér 3.) a közelmultban lapunkhoz felhívást mellékelt, valamint érdekes körleveleket juttatott t. olvasóink címére, amelyhez megrendelőlapot mellékelt. Ajánlatos a megrendelést (esetleg levélben, levelezőlapon, postautalványon vagy telefónon 82—0—66) sürgősen eszközölni, mert az I. osztályú nyereményhúzások már e héten április 13-án megkezdődnek. Hivatalos sorsjegyárak: Egész 24.—, fél 12.—, negyed 6.— pengő. Minden második sorsjegy nyer.

LAKBERENDEZŐ
ÁRUHÁZ, NAGY ZSIGMOND
LÁZÁR UCCA 3.
EGÉSZ HÁZ

— **Díszvacsora a török követségen a kormányzó tiszteletére.** *Behidj* Erkin budapesti török követ szombaton estebédet adott nagybányai *Horthy* Miklós kormányzó és neje tiszteletére, melyen a főméltóságú vendégeken kívül részt vettek: *Kánya* Kálmán külügyminiszter, *Vértesy* Sándor, a kabinetiroda főnöke és neje, *Fabinyi* Tihamér pénzügyminiszter, *Darányi* Kálmán földmüvelésügyi miniszter és neje, *Walko* Lajos és neje, *Tahy* László államtitkár és neje, *Lepkowski* Stanislas lengyel követ, *Don Ascanio dei principi Colonna* olasz követ és neje, Sir Patrick William M. *Ramsay* angol követ, *Scholtz* András szárnysegéd és a török követség tagjai.

— **Az új budapesti református gyülekezeti ház ünnepélyes megnyitása.** A belső lipót—terézvárosi református egyházközség vasárnap adta át rendeltetésének az *Akadémia ucca* 3. szám alatti új gyülekezeti házát. Az ünnepélyes istentiszteleten dr. *Victor* János teológiai tanár mondott imát, majd *Szabó* Imre esperes prédikált. Ezután dr. *Csilléry* Béla pénzügyigazgató köszönte meg a székesfőváros vezetőségének az egyház támogatását.

— **Blatniczky Pál evangélikus főesperes temetése.** Vasárnap délután temették a cinkotai templomból *Blatniczky* Pál evangélikus főesperest, a cinkotai lelkészt. *Pröhle* Sándor rákospalotai lelkész imája után dr. *Raffay* Sándor püspök mondott búcsúbeszédet. Utána *Bakay* Péter és *Chugyik* Pál esperesek, dr. *Szabó* Aladár gödöllői református lelkész, báró *Prónay* György ny. államtitkár, *Szonntagh* Antal miniszteri tanácsos, *Friedrich* Ágoston főjegyző, *Farkas* Sándor szerkesztő és *Szigeti* Béla, a mátyásföldi kaszinó elnöke mondott gyászbeszédet.

— **A Hindenburg-bakák vasárnapi matinéja.** A volt 69. *Hindenburg* gyalogezred tisztjei és katonái az ezred emlékműve javára vasárnap délelőtt a *Zeneakadémián* az ezred volt parancsnokai és tisztjei jelenlétében nagysikerű hangversenyt rendeztek. A jólsikerült ünnepségen nagy számban képviseltette magát a német követség is.

— **Merényletet terveztek a mandzsú császár ellen.** *Tokióból* jelentik: A rendőrség letartóztatott három koreai forradalmárt, akik merényletet akartak elkövetni a Japánban tartózkodó *Kangteh* mandzsú császár ellen.

— **Különleges ételbemutatók a Gázműveknél, VI., Vilmos császár út 3. I.** *Kedden, április 9-én délután 5 órakor:* Gyorsan és olcsón készíthető tavaszi friss zöldségfélék és böjti különlegességek bemutatása. Anyagérték- és kalóriaszámítás. Azonkívül egy négyszemélyes étrend gyakorlati elkészítése. Beléptidij nincs, vendégeket szívesen látnak, ruhatár díjtalan. Budapest Székesfőváros Gázművei.

— **Leesett a kocsiról — saját lovai agyontaposták.** A *Budakeszi* út 89. számú ház előtt *Czeiler* Mihály 33 éves fuvaros olyan szerencsétlenül esett le a kocsi bakjáról, hogy a lovak alá került, amelyek *agyontaposták*. Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállították.

— **A tegnapi és mai Budapest.** A Vajda János Társaság április 11-én, csütörtökön este háromnegyedkilenc órakor a Fészekben (Kertész ucca 36.) előadóülést tart, amelyen *Bárczy* István volt főpolgármester »A tegnapi és mai Budapest« címmel tart előadást. Az előadást hangverseny követi, amelyen a régi és a mai Budapest legjellegzetesebb zenéjét interpretálják *Keleti* Lili, *Magyar* Tamás és *Závodszky* Zoltán operaénekes.

— **Angol orvosok budapesti tanulmányútja.** *Londonból* jelentik: Az északangliai orvosszövetség 32 tagja családtagjaival együtt május 21-én többnapi tartózkodásra Budapestre érkezik, hogy a magyar főváros gyógyforrásait, fürdőberendezéseit és egyéb nevezetességeit tanulmányozza.

— **Nyilatkozat.** *Forbáth* Sándor főorvost feljelentették címmel az egyik hétfő reggeli lap cikket közölt. Dr. *Forbáth* Sándor főorvos e cikkel kapcsolatban a következő nyilatkozat közlésére kérte meg a *Pesti Naplót:* »A hétfői lap szóbanforgó cikke azt állítja, hogy ellenem vasárnap Geiger festőművész csalás és sikkasztás miatt feljelentést adott be, mert lapom, a Magyar Orvos, mint a tátraszéplaki Guhr-féle szanatórium egyik itteni megbízottja 500 pengőt vett fel tőle és azt nem szolgáltatta be a szanatóriumnak. Ez az állítás téves. A szónbanforgó ügy mindenekelőtt nem most, hanem három évvel ezelőtt történt! Három éve, hogy Geiger festő bizonyos összeget lefizetett a *Magyar Orvosnak*. Ennek az összegnek azt a részét, mely a Guhr-szanatóriummal való megállapodásunk szerint a szanatóriumot megillette, nyomban, mihelyt a Nemzeti Bank valutáris rendelkezései lehetővé tették, de mindenesetre legalább két és fél évvel ezelőtt hiánytalanul befizettem a tátrai szanatóriumnak. A szanatórium valóban perelte Geiger festőt, mégpedig azért, mert a Magyar Orvosnál lefizetett összeg csak a lakásra és ellátásra vonatkozott, míg Geigerék azt mindenféle mellékszolgáltatásokra és orvosi kezelésre is érvényesíteni akarták. Természetes, hogy ezt a polgári pert Geigerék elvesztették, miért is most ellenem fordultak és mivel jogtalan követelésüket nem akartam teljesíteni, bűnvádi feljelentést tettek ellenem. Ez a bűnvádi feljelentés sem tegnap történt, hanem már egy fél éve, de természetesen az ügyészség az alaptalan vádat *ad acta* tette. A tényállás tehát pontosan az ellenkezője annak, amit a reggeli lap informátora állít. Mikor megtudtam, hogy Geigerék veje és ügyvédje, dr. Richter Béla, ellenem bűnvádi feljelentést tett három év multán ez ügyben, felháborodásomban éles levelet írtam neki, amiért ő becsületsértésért beperelt. Ebben az apró ügyben engem 40 pengőre ítéltek, mert a bíróság méltányolta felháborodásomat. *Dr. Forbáth Sándor.*«

Mi a KOBONA?

Természetes eredetű erősitőszer, mely az afrikai kóladióból készül. Jóizű, mint a csokoládé. A **KOBONA** tokozza az idegerőt és teljesitőképességet. Gyógyszertárban kapható.

HUSVÉT ABBÁZIABAN ⟹ A kitűnő Luxor penzióban már napi (25 lira) P 7.50-től. Jelentkezéseket elfogad **„Universal" Utazási Vállalat,** dr. Fóris bankházban, Budapest, VI., Teréz körút 62. T.: 20-6-09

— **Angol szakfolyóirat érdi Krausz György navigációs találmányáról.** Az angol *Nautical Magazine* egyik legutóbbi száma érdekes magyar találmányról számol be. A feltaláló érdi *Krausz* György mérnök. A helymeghatározásra és egyéb navigációs problémákra új grafikus megoldási módszert talált fel. Módszere a feladatok megoldásának egyszerűségében és gyorsaságában — a tekintélyes angol szakfolyóirat szerint — *egyenesen csodálatraméltó. Krausz* György találmányát »*Navicard*«-nak nevezte. *A találmánynak nagy jövője lehet a tengerhajózásban, de legfőképpen a légi hajózásban.* Gyakori eset mostanában, hogy külföldi lapokból kell értesülni, miként szereznek becsületet a magyar névnek a magyar feltalálók. Ez történt a *Navicard* esetében is, amely bizonyára hozzájárul ahhoz, hogy a magyar feltalálók külföldi presztizsét növelje.

— **Milyen virág való ablakba, erkélyre, kis kertbe?** A *Virágkedvelők Egyesülete* értesíti a közönséget, hogy az egyesületnél megtanulhatja, milyen növény való ablakba, kertbe s akkor résztvehet *az ablak-, erkély- és kiskertversenyben.* Április 11-én Eszterházy ucca 4. sz. alatt az egyesület ülést tart, amelyen *Földi* Ferenc a *kaktuszokról* ad elő.

— **Emlékistentisztelet és szabadegyetemi előadás Maimuni emlékezetére.** A pesti izr. hitközség elöljársága április 11-én este 6 órakor emlékistentiszteletet rendez Maimuni emlékezetére a dohányuccai templomban. A hitszónoklatot dr. *Hevesi* Sándor vezető-főrabbi tartja. Ugyancsak április 11-én este 7 órakor lesz a pesti izr. hitközség szabadegyetemi előadássorozata mostani hatodik szemeszterének befejező előadása, amelyet Maimuni emlékezetének szentelnek. Dr. *Barna* Károly, dr. *Hevesi* Ferenc és dr. *Temesváry* Rezső fogják Maimunit, a jogtudóst, a vallásbölcsészt és hittudóst, valamint a híres orvost méltatni. Az előadás a pesti izr. hitközség Goldmark-termében lesz (VII. Wesselényi ucca 7.).

— **Jugoszláviában 218 pénzintézet küzd fizetési nehézséggel.** A jugoszláv pénzintézetek védelméről szóló rendelet alapján *a védelmet igénybevevő bankoknak* a következő három megoldás egyikét kell választaniok: *szanálás, fizetési halasztás, vagy csődönkívüli felszámolás.* Belgrádi híradás szerint eddig 196 intézet kért fizetési halasztást, 13 felszámolást, 9 pedig szanálást.

— **Iskolai találkozók.** Felkérem azokat, akik a pécsi állami főreálban 1910. évben érettségiztek, hogy a 25 éves találkozó előkészítése céljából velem úgy saját, valamint esetleg mások címét mielőbb közölni szíveskedjenek. *Varga* Gyula főmérnök, Budapest, X. ker., Simor ucca 43/a, IV. 44.

Felkérem az 1925. évben a Deák téri polgári iskolában velem együtt végzett osztálytársnőimet, hogy tízéves találkozónk megrendezése céljából címüket velem sürgősen közölni szíveskedjenek. — *Walko* Kató Bp., VII., Nefelejts u. 41. Telefón 925—59.

Az idő *(Változékony, de igen enyhe.)* Az Atlanti óceán felől a szárazföldre beáramló aránylag meleg légtömegek véget vetettek a kontinensnek tőlünk északnyugatra fekvő és bennünket állandóan fenyegetett hideg időjárásnak. Ennek az enyhe légtömegnek a beözönlése két nap óta Európa nyugati részein igen csapadékos és zivataros időjárást idézett elő és szombatról vasárnapra forduló időben hazánknak egyes részein szintén okoztak zivatarokat. Nálunk az országnak sok helyén volt az elmúlt két nap alatt eső, mennyiségük azonban sehol sem volt nagy. A felhősebb időjárás következtében az éjjeli lehűlés csökkent, a nappali felmelegedés viszont a hétfői nap folyamán már megint az 50 éves átlagot felülmúlta s a hőmérséklet 16—18 fok között váltakozott. Még az esti órákban is 12—14 fokot mértek, sőt az ország délkeleti részein 15—16 fok. Már ebből is látható, hogy az éjjeli fagyveszély még a talaj mentén is megszünt és így mezőgazdasági növényeink a langyos időjárás folytán gyors fejlődésnek indulhatnak. Általában egynéhány napon át úgylátszik az enyhe idő zavartalanul megmarad annál is inkább, mert az óceán felől egy újabb erőteljes örvénylés közeledik a brit szigetek felől, ez az örvénylés újabb, ugyancsak az óceán déli meleg tájairól eredő légtömegeket hajt majd felénk. *Dr. Massány Ernő* m. kir. főmeteorológus.

A Meteorológiai Intézet jelenti: Budapesten este kilenc órakor a hőmérséklet 16—18 Celsius-fok. Várható időjárás a következő huszonnégy órára: Élénkebb délnyugati-nyugati légáramlás. Helyenként, főleg nyugaton és északon eső. A hőmérséklet kissé emelkedik.

— **Vízállás.** A Duna Hofkirchenig és Linz—Dunapentele között apad, máshol árad. Budapestig alacsony, lejjebb közepes vízállású. Dunai vízállások: Passau 229, Struden 193, Stein —28, Bécs —48, Pozsony 142, Komárom 305, Budapest 276, Paks 191, Baja 282, Mohács 304, Gombos 335, Újvidék 308, Zimony 348, Orsova 348, Turn-Szeverin 409, Gyurgyu 422, Brailа 414. A Dráva Barcsnál —23. A Tisza Záhonynál apad, máshol árad. Tokajig alacsony, lejjebb közepes vízállású. Tiszai vízállások: Tiszabecs 86, Vásárosnamény 138, Tokaj 319, Tiszafüred 310, Szolnok 310, Csongrád 240, Szeged 253. A Szamos Csengernél 96. A Körös Békésnél 176, Gyománál 186. A Balaton Siófoknál 90. A Velencei tó Agárdnál 81.

A valódi **WALDHEIM** -féle hashajtó TEA és TABLETTA enyhe-gyors-biztos

IN MEM

KÁPLÁR MIKLÓS. Az utóbbi években sokat emlegették *Káplár* Miklós nevét, mint „őstehetséget", pedig hát éppen olyan akadémiai tanulmányokat végzett, mint minden más festő. Az igaz, hogy nehezen küzdötte föl magát, míg a csikósbojtár sorból eljutott a kiállító művészek sorába. *Káplár* Miklós Hajdúböszörményben született, 1886 június 1-én, egy ideig pásztorkodott a Hortobágyon, majd kitanulta a mészáros-mesterséget, közben folyton festegetve. Pesten pincér lett s amint önéletrajzában elmondja, véletlenül megismerkedett *Rippl-Rónai* Józseffel, akinek biztató szavára komoly tanuláshoz fogott. 1906—10 növendéke volt a Képzőművészeti Főiskolának, de élete fönntartására még sokáig éjjeli pincéri munkát is folytatott. Előbb *Zemplényi* Tivadarnak, majd *Réti* Istvánnak volt tanítványa. Négy évi tanulás után a Hortobágyra telepedett, annak tájrészeit, csikósait, lovait festette s ezekből egész sorozatokat állított ki a Nemzeti Szalónban 1928 és 1931-ben, közben Miskolcon és szülővárosában is. Legutóbb Hajdúböszörményben tartózkodott, ott halt meg, április 8-án. Koratavasz, Holdvilágos éjszaka a pusztán, Hajnali út a hidi vásárra c. képei legjobb művei közé tartoznak.

Magyar Művészet
1935. 160. l.

CONTENTS :

Stephen Réti : Stephen Csók .....
Stephen Genthon : The collection of modern pictures of Baron Francis Hatvany ....
Arthur Elek : Daumier's »Washerwoman« in the Museum of Fine Arts in Budapest

ILLUSTRATIONS :

Stephen Csók : Lake Balaton .....
Stephen Csók : Lake Balaton .....
Stephen Csók : Young girl in an armchair. In the possession of Mr. Stephen Révész
Stephen Csók : Godfather takes his breakfast. Museum of Fine Arts. Budapest ..

FROM THE COLLECTION OF BARON FRANCIS HATVANY :

Ingres : Bathing woman .....
Chassériau : The women of Troy .....
Chassériau : Ariadne .....
Chassériau : An Arab at rest .....
Géricault : Portrait of the painter Jamar ..

A fényképeket az Athenaeum irodalmi és

Káplár Miklós

Káplár Miklós: Hortobágyi csikós

Vasárnapi Ujság
A Pesti Hirlap
Képes mell.
1934. aug
12

Káplár Miklós

e. a.

— **Falusi tehetségek az Erzsébet-téren.** Bálint Jenő fáradhatatlanul folytatja a falun maguktól nevelkedett művésztehetségek felfedezését és bemutatását. Szent Istvánra uj anyaggal egészitette ki erzsébettéri népmüvészeti boltját. Győry Elek ötletes és invenciózus képei függnek benne. Ennek a vadtehetségnek a humor iránt is érzéke van; sátoraljaujhelyi öreg lengyel zsidókat ábrázoló képe a bizonyság reá. Benedek Péter külön klasszis a kiállitáson. Vadság és ősiség nélkül való finom festőtehetség! Süli András azonban igazi népi ábrázoló. Ugy látja a világot, olyan könnyen elrendezhetőnek és megábrázolhatónak, olyan primitivnek és játszinak, mint a tehetségesen rajzolni tudó gyermekek. Miklós István szobafestőt viszont alaposan megsmogatta a kultura. Neki már stilusa van, sőt modora a tehetsége mögött. Nyergesi Jánosnak és az immár halott Káplár Miklósnak vannak még érdekes képei a kiállitáson. A festőknél is tehetségesebbek a szobrászok: Futó Ferenc és Csillók Lajos, mellettük pedig az állatokat mintázó Bereczky András és a napraforgó belét farigcsáló Mogyoróssy György és Horváth Lénárd. Mindennél őseredetibb zamatu azonban a kiállitás iparművészeti anyaga: a régi falusi asztalok, a tarkára festett régi kelengyeládák és az apró keramikai tárgyak. *(e. a.)*

1935. aug. 15.

viselt s a kormánypálcza,
korból az újabb időkig fenmaradt.
ól (295. ábra), finom aczélpenge,
szent György lovagnak remekül
szú tőr három éllel; Brassó város
1861-ig használták hatalmuk jel-
együtt be vannak vésve a kereszt-
aiba. A birói pálczának ere-
, minőt minden város őriz régi
sőbb vette fel a királyi pálczához
legjellemzőbb tipusát a soproni
stből készült, aranyozással díszes
bra) tünteti fel.
közé tartozik a kettős bányász-
melylyel a bányavárosok polgár-
rályi városok polgáraival szemközt
át. Az ősrégi bányászjelvényt, a
kalapácsot, mely majdnem mind-
rében szerepel, aranyból vagy ara-
ílva ott találjuk e városok bánya-
liumai között; a város és a bányák
díszmenetben viszik a templomba.

Káplár Miklós

† 1935-ben

az alábbi ~~egyesül~~ tár-
saság képzőművészeti
osztályának évekig
elnöke volt – Egyszerű
hortobágyi pásztorból
lett festővé.

Kardos Pál. A debre-
cem Ady-társaság
húszéves története
(1927 – 1947). Vándor-
tűz. (Debrecen) 1947.
nov. – 6. n. 94. l.

99. l.

280

265

268

266

Schuschnigg:
Ausztria követeli az általános védkötelezettség bevezetését

„A horogkereszt nem jelent egyet a németséggel“

Az osztrák kancellár válasza Hitlernek

Bécs, május 29.

(A Pesti Napló tudósítójától.)

Schuschnigg kancellár szerda délelőtt nagy beszédet mondott az osztrák parlament felsőházában a szövetségi gyűlésen, és részletesen ismertette Ausztria politikai és gazdasági helyzetét. Beszéde során a kancellár *válaszolt Hitler beszédére.* Az osztrák közvélemény és a külföld egyaránt nagy érdeklődéssel várta Schuschnigg beszédét, amelyet az *osztrák rádió is közvetített* és átvették az *amerikai* rádióállomások is. A parlament üléstermében felállították a mikrofónt, amely közvetítette a kancellár beszédét az *olasz és a francia* rádióállomásoknak is.

Zsúfolt ülésteremben, telt karzatok előtt mondotta el nagy beszédét Schuschnigg és mindenekelőtt visszapillantást vetett arra a félévre, amely az *új rendi parlament* megalakulása óta telt el. Hangoztatta, hogy ez a félév úgy a belpolitikában, mint a külpolitikában, továbbá gazdasági és szoliális téren *nagy haladást* jelent.

— Erre az időre esik — mondotta Schuschnigg — a *Magyarországgal és Olaszországgal kötött kultúregyezmények és kereskedelmi szerződések* megalkotása is. A gazdasági fejlődést bizonyítja *a pénzpiac helyzetének állandó javulása* és a takarékbetétek emelkedése. Ezek a tünetek *optimizmust keltenek.* A kormány folytatja az *újjáépítés munkáját.*

„Katonai egyenjogúságot követelünk“

Schuschnigg kancellár a *nemzetvédelem szellemi és anyagi erőforrásainak fokozásáról* beszélt ezután és bejelentette, hogy szellemi téren a legközelebbi lépés *az osztrák főiskolák nemzeti szellemének biztosítása* lesz. A nemzetvédelem anyagi erőforrásainak fokozása *csak az általános véderőkötelezettség* visszaállításával érhető el.

— *Meg kell szüntetni minden korlátozást,* — hangoztatta a kancellár — amely útjában áll a véderőkötelezettség visszaállításának. *Ausztria csak önmaga döntheti el, hogy mikor és hogyan él a katonai egyenrangúság jogával.* Egyenjogúságunknak *gyorsan, minél hamarább és minél teljesebben be kell következnie.* Mi nem hagyjuk el a korrekt utat, de *nem mondhatunk le védekezésünkről. Katonai egyenjogúsítást követelünk, az általános védkötelezettség bevezetését.* Az új Ausztriának messzeláthatóan reprezentálnia kell a Waffenrock makulátlan tisztaságát. Haderőnk erejét meg fogjuk őrizni, hogy az utód olyan legyen, mint amilyen az elől volt. *A külföldnek egyáltalán nem kell tartania attól, hogy Ausztria ezzel a joggal esetleg visszaél.* Ausztria nemzetvédelmi ereje egyébként már ma is elegendő ahhoz, hogy *csírájában elfojtson minden esetleg jelentkező kalandkísérletet.* Az ország belső rendjének megzavarásától nem kell tartani és *remélem, hogy Ausztriának az idén nyugodt nyara lesz.*

Az osztrák álláspont — Berlin felé

Viharos helyesléssel fogadták a szövetségi gyűlés tagjai Schuschnigg kancellár kijelentéseit. Ezután a kancellár bejelentette, hogy *teljes nyíltsággal akarja felfedni Ausztria vonatkozásait a szomszédos államokhoz.* Meg kell ezt tennie annál inkább, mert a német nép kormányának feje május 21-én *Ausztriáról beszélt, anélkül, hogy Ausztriát megnevezte volna* és ezzel az állásfoglalással szemben az osztrák álláspontot határozottan körül kell írni.

— A németországi nemzeti szocializmussal az osztrák kormánynak *nincs semmi dolga,* — mondotta Schuschnigg — mert ez tisztára *német belügy,* amely nem érdekelheti Ausztriát, legalább is addig, amíg szigorúan a német állampolgárokra korlátozódik. *Az osztrák nemzeti szocializmus viszont tisztára osztrák belügy és elintézése az osztrák állam szuverén hatáskörébe tartozik.* Kijelentem, hogy a nemzeti szocializmusnak Ausztriában *nem lehet helye.* A nemzeti szocializmus ugyanis *nem jelent egyet a németséggel.* Ausztria nem fogja feladni soha a harcot, amelyet szabadságáért és önállóságáért vív, mert ez a harc *sohasem a németség ellen, hanem mindig magáért Ausztriáért folyik.* És felszólalok a németországi nemzeti szocializmus ellen abban a pillanatban, amikor el akarja ismertetni azt a követelését, amely *a nép és az állam határait azonosnak nyilvánítja.* Ha bizonyos német körök most azzal kísérleteznek, hogy minél nagyobb propagandát fejtsenek ki az ausztriai népszavazás érdekében és ezt a kísérletüket a nyugati államok demokratikus és parlamentáris közvéleményének rokonszenvére akarják felépíteni, akkor az osztrák kormány csak azt kiálthatja oda nekik: »*Már késő!*« Mi már megtartottuk a népszavazást, amely 1934 július 25-én ment végbe. Akik résztvettek a népszavazáson, azok *nem cédulával, hanem saját vérükkel szavaztak.* Drága és felejthetetlen osztrák vér pecsételte meg ennek a népszavazásnak a sorsát. Amit ez a népszavazás hozott, az számunkra most már *végleges eredmény marad.* Ez az eredmény a minden tekintetben *független Ausztria.* A mi alkotmányunkban, igenis, benne van a népszavazás lehetősége, *a népszavazás időpontját és módját azonban azok fogják megállapítani, akik Ausztria alkotmányos és hivatott képviselői.*

Válasz Hitlernek

Hitler kancellár múltheti beszédére válaszolt ezután Schuschnigg kancellár.

— Mindazt, amit Hitler német birodalmi kancellár a béke fenntartásáról mondott, *Ausztria a legteljesebb mértékben helyesli.* Ausztria megelégedéssel veszi tudomásul Hitler kancellárnak azt a kijelentését, hogy *Németország nem akarja Ausztriát sem bekebelezni, sem a csatlakozást megvalósítani.* Ami a megkötendő szerződések kérdését illeti, errevonatkozóan azt válaszolom, hogy a szerződések számunkra *kizárólag a béke fenntartásának eszközei.* Hitler kancellárnak azt a követelését, hogy pontosan határozzák meg a be nem avatkozás elvét, annál jogosultabbnak tartjuk, mert *senki sem kívánhatja erősebben e megállapítás körülhatárolását, mint éppen Ausztria.* A halottakról azonban nem lehet megfeledkezni. A német kancellár azt mondotta, hogy a felkelést nem lehet azonosítani a beavatkozással. Ha ez a megállapítás az 1933. és 1934. évre vonatkozik, akkor itt nincs semmiféle magyarázkodásnak helye. Hitler kancellárnak az a felfogása, hogy a mai osztrák kormányzati rendszer nem a népben gyökerezik, egyáltalán *nem helytálló.* Meg kell állapítanom, hogy itt *tisztára osztrák belső ügyről van szó.* Nem vagyunk hajlandók az erőszak fogalmáról mindaddig vitatkozni, amíg megkülönböztetést tesznek erőszak és erőszak között. Ez a kérdés egyébként igazán *Ausztria belügye, amelybe harmadik tényezők sem hivatalosan, sem kívánság formájában nyilvánított véleményükkel nem avatkozhatnak bele.* (Helyeslés a Ház minden oldalán.)

Schuschnigg kancellár ezután Hitlernek Svájcról szóló megállapításaival szemben az *egyenlő bánásmód* elvét követelte, majd a következőkben foglalta össze az osztrák kormány követeléseit:

— *1. Az egyenlő elbánás elve. 2. Az egyenlő jogok elvi elismerése. 3. Az egyenlő megbecsülés elismerése.* Minden más kérdésről — mondotta a kancellár — hajlandók vagyunk tárgyalni, *erről a háromról soha.* 1918-ban egyszer már elvesztettük hazánkat. El kell kerülni ennek az összeomlásnak megismétlődését.

A magyar-osztrák viszony

Schuschnigg kancellár ezután rátért *Ausztriának más államokhoz való viszonyára is.*

— Ami *Magyarországot* illeti, — mondotta — viszonyunkat a *hagyományos barátság és sorsközösség kölcsönös érzése jellemzi.* Ez megfelel annak a mindkét oldalról átérzett ténynek, hogy a két állam *gazdasági tekintetben egymást kiegészíti* és nagy mértékben egymásra van utalva.

Az olasz kapcsolatok

Az *Olaszországhoz* való viszonyról Schuschnigg a következőket mondotta:

— Kísérletet tettek arra, hogy történelmi emlékek felújításával *megmérgezzék Olaszországhoz való viszonyunkat.* Nem volnánk hazafiak, ha nem éreznénk mélységes fájdalmat a háborús veszteségek és az összeomlást követő súlyos következmények miatt, Ausztria azonban egyben igényt tart arra, hogy *reális politikát folytasson.*

Schuschnigg kancellár beszédét sűrűn szakította meg a viharos tetszés.

A családi nevelés útjain

A középiskolai tanuló és a szülői ház

Mikor egy könyvről ír valaki, rendszerint azzal kezdi, hogy meghatározza az írásmű műfaját. Mi a műfaja ennek a kékfedelű, *A családi nevelés útjain* címmel, *A középiskolai tanuló és a szülői ház* alcímmel, dr. *Kisparti* János kegyestanítórendi igazgató szerkesztésében kiadott könyvnek. Talán a »tankönyv« megjelöléssel jutunk legközelebb ahhoz az ideához, amelyet az a különös könyv képvisel és amelyet el akar érni. Tankönyv, amelyet nem diákok, nem is még mindig tanulni vágyó tudósok, hanem — a *szülők részére* állítottak össze.

Mi a regény? Ha nem is áll kimondásra készen mindenki fejében a regény meghatározása, azért nagyjából tudják, hogy olyan valami, ami szórakoztat, sőt jó regény esetében még tanít is. Mi a novella, tanulmány, esszé? Valamennyi köztudatba átment fogalom és hiába válogatjuk őket, egyiket sem sikerül rásimítani erre a könyvre. Új fogalmat kell tehát alkotnunk: *családi-tankönyv.*

Kicsit furcsa és szokatlan ez a megjelölés, de próbáljunk mögéje nézni, szétboncolni, megvilágítani és így az újszülött fogalomból elindulva, megmagyarázni a fogalmat szülő könyv lényegét.

»*Családi-Tankönyv*«. Két külön fogalom, amely az életben is külön szokott jelentkezni. A tankönyvet az iskola hozza létre, az iskolában használják, otthon csak a lecketanulás rövid ideje alatt kerül előtérbe, aztán fiókba dobják. A család tudomásul veszi a tankönyv létezését, hiszen a családfenntartónak kell év elején beszereznie, de különben nem törődik vele, hiszen általánosan elterjedt felfogás szerint a tankönyv használata, a tanítás és a nevelés az iskola dolga. És tényleg a valóságban a nevelés és így az iskola is elég messze van a családtól, amely a tanulás éveit csupán átmeneti időszaknak tartja és a gimnázium, polgári, vagy egyetem elvégzése után végkép kilép életükből még nevelés gondolata is.

Ezt a két fogalmat, az iskolát és a családot akarja közelebb hozni egymáshoz dr. *Kisparti* János könyve. Meg akarja tanítani a szülőket, hogyan neveljék fiaikat. A különböző nevelési problémákat tárgyaló fejezeteket a piarista gimnázium tanárain kívül dr. *Sebes* Ferenc rendfőnök és dr. *Perémy* Gábor belklinikai tanársegéd írta. Dr. *Kisparti* János igazgató, a könyv szerkesztője, előszavában XI. *Pius* pápa szózatát idézve mondja: »hogy emlékeztessék a keresztény szülőket súlyos kötelességeikre... gyermekeik vallásos, erkölcsi és polgári nevelésére vonatkozólag«. A többi fejezetben aztán a piarista tanárok a pápai felhívásnak engedelmeskedve, sorban fejtegetik a *katolikus család és a katolikus nevelés, a katolikus nevelés a családban, a nemzeti közéletre való nevelés, a gyermek esztétikai nevelése, a serdülő gyermek, tekintélytisztelet, a barátság, az olvasmányok, a pályaválasztás és a testi nevelés* problémáit. Az utolsó fejezet részletesen tájékoztat a középiskolai tanuló helyes *napibeosztásáról. »Ha valaki nem tud 1—1½ óra alatt másnapra minden tárgyból kellőképpen elkészülni, akkor sem szabad neki megengedni, hogy késő estig egyfolytában tanuljon. A délután közepe táján szakítsa félbe a szellemi munkát, egy kis séta a szabad levegőn, a pihenten végzett szellemi munka rövidebb idő alatt is eredményesebb szokott lenni, mint az órákig tartó könyv mellett ülés«.* — Aztán — *»Nem tanácsos egyszerre két idegen nyelv tanulásába belefogni«,* és — *»Nem szabad hajszolni az idegen nyelvek tanulását«.*

Szóval, tankönyv szülők részére, *»családi-tankönyv.* Hasznos, jó, kitűnő, hiánytpótló könyv.

Az Est Utazási és Menetjegyirodájának pünkösdi programja:

Az Est-lapok, mint minden évben, úgy most is a legváltozatosabb pünkösdi utazási lehetőségekkel szolgálnak olvasótáborunknak. Lássunk néhány útitervet a sok közül: *Cserevonat a Tátrába, Kassára, Eperjesre.* 1935 június 8—16. Részvételi díj már 22 pengőtől. Utasainknak az ótátrafüredi Grand Hotelben és a Hoepfner-házban biztosítottunk kitűnő elhelyezést. Jelentkezni már csak június 1-ig lehet. *Lillafüredi luxusautobuszkirándulásunk.* Június 7-én indul és 10-én tér vissza. Remek ellátás a gyönyörű Palota-szállóban. Részvételi díj 65 pengő. *Hévízre* pihenni vágyók és nyárilakáskeresők részére június 8—10-ig vasúton lebonyolított társasutazást rendezünk. Elhelyezés a Royal szállóban. Részvételi díj 22.50 pengő. 10 napos pünkösdi nyaralás *Balatonalmádin* június 7—16-ig. Vasúti III. oszt. menettérti jeggyel és 10 napi lakás (folyóvizes szobákban), teljes ellátás, kiszolgálás az összes adókkal 60 pengő. *Wienbe* filléres hajóutazás június 6—10-ig. Kívánatra a hajó wieni tartózkodása alatt is nyujtunk teljes ellátást. Jegyek 12.80 pengő. Úgy fenti, mint bármilyen egyéb utazásról, tengeri kirándulásról felvilágosítás és ismertető Az Est Utazási és Menetjegyirodájában, VII., Erzsébet körút 18—20. Tel.: 455—50.

Elhizott egyéneknél a már régóta szívesen alkalmazott természetes »Ferenc József« keserűvízkúra a bélműködést erőteljesen előmozdítja, az anyagcserét tetemesen élénkíti, a zsírmennyiséget megfelelően lecsökkenti és a testet könnyeddé teszi.

Ecset vagy karikásostor?

Juhász-zseni, 80 éves ács-szobrász, Kantot olvasó parasztművész művei a Magyar Őstehetségek kiállításán — Őstehetség vagy elitművészet?

(Saját tudósítónktól.) Még ácsolják a *Magyar Őstehetségek* új kiállítási helyiségének portálját az Erzsébet téren, de belül már együtt, rendben várja az anyag a szombati megnyitót.

A létrák és állványok között átbotorkálva az ember némi indokolt kellemetlenséggel lép be az őstehetségek kiállítására. Egy idő óta bizonyos oldalon makacsul követelik, hogy az arisztokratikus esztétika, az elitművészetet hitelesítő fórumok hajoljanak meg az »őstehetségek« előtt. Ugyanakkor bizonyos ellenzékibb művészi körök makacsul vonakodnak az elitművészetek hűvös és előkelő, többnyire keserves és sokéves munkával hűvössé és előkelővé nevelt légkörébe bocsátani az »őstehetséget«. *Őstehetség?* Valami hiba van a *terminus technicus* körül is, Az elitművészetek művelői bizonyos jogosultsággal hökkennek meg azon az árnyalatnyi *lebecsülésen*, amely a — nevezzük így — *tanulatlan művészeket* őstehetségnek nevezvén, úgy látszik, őket kizárja az őstehetségek sorából. Az a kifogás sem egészen jogosulatlan, hogy mikor világviszonylatban versenyképes *»elitművészeink«* nagy része tengődik, a művészetüket többnyire mellékfoglalkozásként üző »őstehetségek« felé fordítják a figyelmet. Az elitművészetek elitközönsége is kicsit fanyarul örült az őstehetségek felvonulásának: sokkal bonyolultabb ez a közönség, semhogy kuriózumnál egyebet lásson, egyebet hajlandó legyen látni ezekben a furcsa művekben...

Bizonyos azonban az, hogy a leggyanakvóbb és fanyarabb látogatót is meghökkenti az a látvány, amely itt szeme elé tárul, — feltéve, hogy jóhiszemű. Akinek szeme és kedve van látni, *meghököl: a falakról semilyen iskolához nem tartozó sajátos egyéniségek, a fantasztikum határán önfeledten mozgó szellemek soha nem látott stílusú képei, exotikus, gyermetegen egyszerű, de elképesztően szokatlan és bátor víziói sugárzanak.*

Berecki András 63 éves vésztői juhász például festett agyagból készít kis állatokat, figurákat és az ember tehetetlen csodálkozással áll meg előttük. A szobrocskák szépek, furcsák, kezdetlegesek és valamilyen rejtett módon ellenállhatatlanok. A falakon köröskörül *Süli* András képei függnek. *Van Gogh, Utrillo* vagy *Douanier Rousseau* hatása-e? Hisz még a nevüket se hallotta soha ezeknek az »elitművészeknek«, akik a maguk körében is megborzongattak mindenkit különösségükkel. (Van Gogh és Utrillo megőrültek, Douanier Rousseau állítólag mindig is őrült volt.) Süli András gyermeteg tájképei fascinálóan érdekesek. Önkéntelenül arra gondol az ember, hogyha ezeket a képeket a párizsi *Salon des Independents*-ben állítanák ki, az emberek összecsapnák a kezüket: *»micsoda perverz foka a raffinériának!«* De egy bizonyos: *összecsapnák a kezüket.* Egyik tájképe különös anyaggal van festve.

— *Szereti, ha fényes a kép, belakkozta.* Akvarellel festette, — mondja *Bálint* Jenő, a kiállítás rendezője.

Más. *Mogyorássy* György *68 (!) éves juhász* faragványai. (Egyik kis szobrát még a vernissage előtt *megvette Móricz* Zsigmond.)

— Ez furcsa ember, — mondja Bálint Jenő — *folyékonyan beszél és ír latinul.* Megtanult *eszperantóul.* Meg van győződve róla, hogy naturalizmus, amit csinál. *Meg van róla győződve, hogy ő szolgaian ábrázolja a valóságot.*

VIII—IX. századbeli primitív, dadogó emberábrázoló kísérletekre emlékeztetnek ezek a különös szobrok és árad belőlük az üde közvetlenség, nyilt és bátor élmény. Mi lehet az, ami ezeken a csodabogár-műalkotásokon megragad és ami művészi szenzációként hat ránk? Mindnyájunkban meglévő, többé-kevésbé lappangó infantilizmusunkra apellál? Azzal az elfogulatlansággal, amellyel hozzáfog szenzációinak kifejezéséhez, nézőjét is elfogulatlanná teszi és becsalja abba a gyermeteg, érdekes, színes világba, amelyet teljességgel zabolátlan fantáziája tölt meg mindennel, amit lát és látni vél.

Futó Ferenc falusi postás *»középlény«.* Postás, személyesen érintkezik a technika vívmányaival. Bálint Jenő elmondja, hogy eredetileg festegetett, de egy napon rájött, hogy fából szobrot lehet faragni és azóta szobrász. A holland *Ostade* figuráihoz hasonló, már tudatosan stilizált figurái elképesztően nyugodtak és kifejezőek. *Kóró Hudák* István. Napraforgóbélből farag kis *époszokat.* Karám, állatokkal. Házatája. Öregapja a kútnál. Egy sarokban kis gyerek napraforgóbélből állatokat farag. Két tyúk létrán mászik fel. Kockásruhás, kalapos úr áll az udvar közepén, kezében kis napraforgóállatka, jobbkezével kérdő mozdulatot tesz. Szemben vele áll Kóró Hudák István anyja és a kisfiú felé mutat: *ő csinálta.* Ez Kóró Hudák István *rövid élettörténete napraforgóbél-nyelven elbeszélve.* A kockásruhás úr Bálint Jenő, aki kérdi, ki csinálta az érdekes kis szobrokat?

Azután itt vannak *Nyergesi* János nyergesújfalusi palagyári munkás színes kerámiái. Azután a ma már híres *Benedek Péter remek* önarcképe (ez már »elit«-be játszó kép). *Győri* Elek tiszaladányi kovácslegény képe a Gyöngyösbokrétáról és mulatságos, furcsa kis képe a sátoraljaújhelyi zsidónegyedről.

Megdöbbentően érdekesek egy *80 éves hódmezővásárhelyi ács faszobrai.* Tanácstalanul állunk vele szemben. A szobrocskák artisztikus fali fülkékbe helyezve kuporognak: *Az öreg művész ablaktalan fészerben lakott, ott dolgozott, oda komponálta ezeket a középkori, komor és fanatikus szellemet lehelő tömör csoportozatokat.* Azután *Káplár* Miklós hortobágyi csikós utolsó három képe (mult évben meghalt): egy friss, száraz és szuggesztív önarckép, havas tájkép és még egy tájkép. *Nyergesi* János pasztelljei. Nyergesi János *»tud«* rajzolni: *ecsetmosó volt valamikor Kernstock Károlynál* és nem felejtette el, amit ott látott. És *Oravecz* Imre kassai földműves. Aki üres óráiban *Kantot olvas.* Furcsa kék, hideg képeket fest.

Áldozó József soproni paraszt impresszionista.

— Maga impresszionista? — meséli Bálint Jenő — ezt kérdeztem tőle. Azt felelte: *Mi az?* Elmondta: nincs ideje modellt festeni, megpénzе, hogy megfizesse, amit pedig lát, *az mind mozog, hát sietnie kell; ami rákerül a papírra, az rajta van.*

Békési címfestő, neve: *Miklós* István. Lóvásári képe kitűnő. És hímzések, kerámiák, képek, edények, szobrok.

Igy vonulnak fel az »őstehetségek«. Zavarbaejtő, gyönyörködtető látvány. Állást foglalni velük szemben nagyon nehéz. A csinkvecsento nagy olasz mesterei kisgyerekkorukban kezdték tanulni a mesterséget, hacsak egyébként való műveltségük talán nem is ütötte meg Oravecz Imréét, aki Kantot olvas. A nagy japán iparművészek, miniatűrfestők éveken keresztül egyetlen emberi testrészt rajzoltak s egy japán festő elbeszélése szerint még ma is vannak konzervatív iskolák Japánban, ahol évszámra fület, hajat, kezet rajzolnak a növendékek. *Leonardo* apó gyerek korában kezdte tanulni a festékkeverést... Mondhatjuk-e magunkat az »elit«-tel azonosító gőggel: *a juhász őrizze juhait, vagy fessen?* Bizonyos, hogy a művészetet elit készíti elitnek és kívánjuk: minél nagyobb elitnek készíthesse. De annak a közönségnek, amely olvasni akar, meg kell tanulnia az ábc-t. Keressünk tehát egyelőre valami kompromisszumos megoldást *faute de mieux: a művészi munka elittevékenység.* De az »őstehetségek« művei megkapóak, meghökkentőek, mindenekfelett érdekesek, s gyakran — *szépek.*

J. A.

Házat, telket

venni vagy eladni

csak a PESTI NAPLÓ vasárnapi APRÓJA

Nem fizet rá, ha a Pesti Napló szokatlanul gazdag vasárnapi apróhirdetéseit elolvassa

INGATLAN

rovata útján lehet

A magyar őstehetségek
szentistvánheti kiállitása. 1938.

A magyar őstehetségek ezidei munkásságuknak második felével egyrészt, másrészt egészen uj bemutatkozásukkal lépnek nyilvánosság elé, amelyhez néhány megjegyzést kiván fűzni a kiállitás megrendezője.

Uj jelentkező ezen a kiállitáson : Miklós István szobafestő /jelenleg urasági cseléd/ ; Cifra Lajos cimfestő, Csülök /aki ugyan már szerepelt a tavalyi őstehetségek kiállitásán/ és Hovesi Mari, aki Kassáról küldte be egyetlen elbüvölő kompozicióját. Ezek az ujak.

A régiek közül teljes vértezetben vonul fel Győri Ilok, aki jobb, erőteljesebb, vidámabb, szinesebb és ötletesebb, mint valaha, akinek tavalyi nagy sikere csak fokozta kedvét a müvészet, a piktura iránt. Szivderitőnél szivderitőbb képei valósággal látványosságszámba mennek, az ember szinte látni véli, amint ujjong közében az ecset.

Süli András hatalmas képe egyesiti magában annak az angyali léleknek összes festői kvalitásait. A falunak a várossal való valóságos összeölelkezése ez a mesebeli kompozició, ahogyan az megjelenik egy felnőtt gyermek álmaiban. Kisebb képei ujabb bizonyitékai azoknak a megállapitásoknak, amelyeket már előbbi kiállitásunk alkalmával tettünk a müvészettel szemben, amely egészen különleges helyet biztositt számára a magyar müvészetben.

Futó Ferenc v. falusi postás ujabb szobrai meglepő fejlődés dokumentumai s ámulatunk csak fokozódik, ha meggondoljuk, hogy az a nagyszerű szobrásztalentum mindössze esztendeje forgatja a faragó szerszámot, azelőtt azt sem tudta, hogy fába egyáltalában faragni lehet. Mint ismeretes, szabad idejében azelőtt csak festegetett, soha nem gondolt rá, hogy valaha szobrászx legyen. Ma már kész müvész.

Csülök - naturalista. Közvetlen közelből figyeli az állatokat, a helyszinén mintázza őket. De képzeletből faragott szobrain is ott a naturalizmus félreismerhetetlen bélyege, párosulva elmélyedéssel és a jellegzetes iránti nagyszerű megfigyeléssel.

Miklós István uj ember. Békéscsabán áll, szobafestéssel keresi kenyerét. Falkképeiben oly tónusfinomságok viszik a vezérszólamot, amelyek már szinte éthériek. Bámulatos, milyen egyszerű eszközökkel hoz ki oly finom festőiségeket, melyek már szinte fokozhatatlanok. Hárfán lejátszott melódiái ezek a képek egy magába mélyült, rendkivüli lélleknek, kinek kezében valósággal gyön és áldoz az ecset.

Oravecz Imre mind sejtelmesebb lesz, mind poétikusabb. Kék derengésben tartott képei a földjét két kezével munkáló paraszt égreesdekelő ódái, elégiái. Megható a lágyságnak, a könnyedségnek, a monumentalitásnak az a szélessége, amellyel képtárgyait felfogja s a fantázia legmélyére vetiti.

Nyergesi János fürge pasztelljei, akvarelljei pillanatra sem juttatják azx ember eszébe, hogy egy robotoló palagyári napszámossal van még mindig dolgunk, aki, bár régi-régi kiállitó müvész már, soha nem gondolhat arra, hogy egyedül szive vágyának, müvészetének éljen. Fivére, Nyergesi István, ugyancsak nyergesujfalusi palagyári napszámos, ujabb s szebbnél szebb korámiáival jelentkezik. A szint néhol mellőzi s akkor látszik szobrainak, minden hozzáadás nélküli valódi szépsége, szobrászi szépsége.

Boroczki András és Mogyoróssy György vésztői juhászok apró sz
raikban folytatják azt, amit ősidők óta elkezdtek. Nem zavarta meg ők
az első siker, tovább dolgoznak, szórakoznak a maguk gyönyörére.
Boroczki most volt először Pesten /64 éves/ s első utja az állatkertbe
vezetett. Most nézte meg először életében azokat a vadállatokat, amelyek
ből egész kollekciót állitott ki az Őstehetségek most lezárult kiállitá
sán s kiábrándulva állapitotta meg, hogy a valódiak - rosszak. Az ő szó
rai sokkal kifejezőbbek, mint azok, akik élnek.

Mári festőibb, mint valaha. Nem tesz koncessziót, nem csinosit
nem giccsel, Csak ugy ömlik ecsetjéből a kép, mint bánatos szemekből a
könny. S még mindig cseléd ...

Cifra Lajos mesterségére cimfestő. A szenvedés egész óceánját
járta meg 35 esztendejével, de soha nem muló vágyakozással a festészet
iránt. Lágy és halk, mint Miklós István, de szinei ő mellett melegebbek,
életesebbek. Nagyszerü a komponáló készsége, képeinek korok zártsága.

Horváth Lénárd ujabb szobrai a négerplasztikára emlékeztetnek.
Tiszta formaérzés hatja át szobrait s valami ősi nyugalom. Nincsenek
problémái, viaskodásai, kézbekapja a fát és beléfarag. Egy embert. Még
egy embert. Azt n két embert egyszerre, egymás mellett. Eszre sem veszi,
hogy egész világ az, amikot ezek a problémátlanságok igy szinte önma-
guktól kifejeznek.

Káplár Miklós néhány kiállitott képe hódolat a halott iránt,
akinek néhány hónap előtt oly tragikus hirtelenséggel hullott ki kezé-
ből az ecset. Ő már nem fest többé. De szellemo itt él sorstársai kö-
zött, az élő és mind káprázatosabbakat alkotó őstehetségek lelkes csa-
pata között.

Az őstehetség örökké él.

Kormányzói kézirat

II. Rákóczi Ferenc lovasszobrának felállításáról

„Szívbéli óhajtásom, hogy II. Rákóczi Ferenc fejedelem halálának kétszázadik évfordulója alkalmából dicső emlékét érczszoborral örökítsük meg" — írta a kormányzó Gömbös miniszterelnöknek — A miniszterelnök Pásztor Jánost bízta meg a parlament előtt a jövő évben felállítandó szobor elkészítésével

A miniszterelnök felhívása a magyar társadalomhoz

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti: A Budapesti Közlöny legközelebbi számában Magyarország kormányzójának a következő Szent István-napi legfelsőbb kézirata fog megjelenni:

»Kedves vitéz Gömbös!

A jövő évben lesz kétszáz éve annak, hogy távol hazájától, idegen földön örökre behúnyta szemét II. Rákóczi Ferenc fejedelem.

Szívbéli óhajtásom, hogy *dicső emléke a parlament előtti térség déli oldalán lovas érczszoborral örökíttessék meg.* Hirdesse ott a szobor örök időkre a magyar nemzet soha el nem múló háláját és tiszteletét II. Rákóczi Ferenc nagy történelmi alakja iránt, aki Magyarország függetlensége és ősi alkotmányának szabadsága érdekében vívott harcaiban s küzdelmeiben az önzetlen hazaszeretetnek és páratlan áldozatkészségnek oly nemes példáját adta.

Megbízom tehát, hogy a *szobor létesítésére az összes intézkedéseket megtegye.*«

A miniszterelnök felhívása a társadalomhoz

Gömbös Gyula miniszterelnök a következő felhívást intézte a magyar társadalomhoz:

»Felhívás a magyar társadalomhoz!

Magyarország Főméltóságú kormányzója a magyar királyi kormány nevében tett felterjesztésemre az alábbi Szent István-napi legfelsőbb kéziratot méltóztatik hozzám intézni:

»Kedves vitéz Gömbös!

A jövő évben lesz kétszáz éve annak, hogy távol hazájától, idegen földön örökre behúnyta szemét II. Rákóczi Ferenc fejedelem.

Szívbéli óhajtásom, hogy dicső emléke a parlament előtti térség déli oldalán lovas érczszoborral örökíttessék meg. Hirdesse ott a szobor örök időkre a magyar nemzet soha el nem múló háláját és tiszteletét II. Rákóczi Ferenc nagy történelmi alakja iránt, aki Magyarország függetlensége és ősi alkotmányának szabadsága érdekében vívott harcaiban s küzdelmeiben az önzetlen hazaszeretetnek és páratlan áldozatkészségnek oly nemes példáját adta.

Megbízom tehát, hogy a szobor létesítésére az összes intézkedéseket megtegye.«

A nemzet áldozatkészségéhez fordulok, hogy megvalósíthassuk ezt az elhatározást. Az emlékművet az ország társadalmának közadakozásából tudjuk csak felállítani.

Bizton hiszem és remélem, hogy a nemzet hálás kegyeletét és a mai késő nemzedék tartozását a magyar mult halhatatlan hősével, nemzeti függetlenségünk és állami önállóságunk lelkes harcosával, az önfeláldozó hazafiság legnemesebb eszményével szemben: a magyar nemzet mai megcsonkítottságában és szegénységében is méltóképp fogja leróni.

Magyar Testvéreim! Adakozzék ki-ki tehetsége szerint a dicső emlékezetű vezérlő fejedelem szobrára, akinek Isten nevében a hazáért és szabadságért kibontott ősi zászlaja alatt ott volt minden felekezet, minden nemzetiség, minden rend és osztály. Áldozzunk ma ugyanazzal a testvéri közösséggel a mult hagyományainak és a jövő ideáljainak oltárán, híven a fejedelem jelmondatához: »Nihil privatum!« félre minden önös érdekkel, amikor a nemzet ügyéről van szó!

Budapest, 1934 augusztus hó 19. napján.

vitéz jákfai Gömbös Gyula
m. kir. miniszterelnök.«

Pásztor János kapott megbízást a szobor elkészítésére

A kormányzó ezen elhatározása folytán a miniszterelnök II. Rákóczi Ferenc fejedelem lovas bronzszobrának elkészítésére *közvetlen megbízást adott Pásztor Jánosnak*, a kiváló szobrászművésznek, a Képzőművészeti Tanács alelnökének, akit már a kormányzó a Corvin-koszorúval is kitüntetett és aki a Greguss-díj mellett annak idején a nagy állami aranyérmet is elnyerte. A kormányzó a miniszterelnök ezen előterjesztését jóváhagyólag tudomásul vette.

Az emlékművet gróf Andrássy Gyula lovasszobrának méreteiben, az Országház előtt, a Kossuth Lajos tér déli oldalán, szemben Kossuth Lajos szobrával állítják fel, mellékalakok és reliefek nélkül. A bronz lovasszobor talapzata ruskicai márványból készül az 1700-as évek korabeli barokk stílusában.

Miért nem írtak ki pályázatot?

A kormány ez alkalommal azért tért el pályázat kiírásától, mivel a hely és a szobor formája adva van, relief és mellékalakok pedig az emlékművön nem lesznek, ami a megoldás tekintetében, művészi szempontból pályázatot igénylő feladatot jelentene. A pályázatok különben is rendszerint hosszabb időt vesznek igénybe és sokszor meddőek maradnak, mert gyakran előfordult, mint az Erzsébet-, Kossuth- és legutóbb a Tisza-szobor megalkotásánál is, hogy a döntés nem találkozott a művészkörök és a laikus közönség egyértelmű tetszésével. Különben is a mai súlyos gazdasági viszonyok számításbavétele mellett, — miután a közelmultban felállított szobrok igen nagy összegekbe kerültek — így a Kossuth-szobor 550.000 pengőbe, az Erzsébet-szobor sokáig meddő pályázatai több mint 500.000 aranykoronába, maga az Erzsébet-szobor pedig 320.000 pengőbe, a Tisza-szobor szintén 500.000 pengőbe, — úgy kellett dönteni, hogy a sok költséget jelentő mellékalakoktól — amelyek egyébként is a szobor főalakja kiemelkedésének hátrányára szolgálnának — eltekintsenek, ezzel is könnyítvén a szobormű kivitelét.

A költségek fedezése

A felállítandó Rákóczi-szobor költségei *150.000 pengőt tesznek ki.* Ennek az összegnek előteremtése céljából a kormány azzal a javaslattal járul az országgyűlés két háza elé, hogy a képviselőház és a felsőház 25—25 ezer pengőt szavazzon meg, másrészt a fennmaradó 100.000 pengő erejéig *országos gyűjtés keretében fordul a nemzet áldozatkészségéhez.* A II. Rákóczi Ferenc fejedelem emlékét megörökítő szobormű felállítására indítandó nemzeti közadakozás fővédnökségét a kormány felkérésére Horthy Miklós kormányzó elfogadta.

*

Az adományok a »Rákóczi-szoboralapra« a m. kir. miniszterelnökség házipénztárába vagy a m. kir. postatakarékpénztárnál ugyancsak »Rákóczi-szoboralap« címén nyitott 5730. számú csekkszámla javára postatakarékpénztári befizetési lappal fizetendők be.

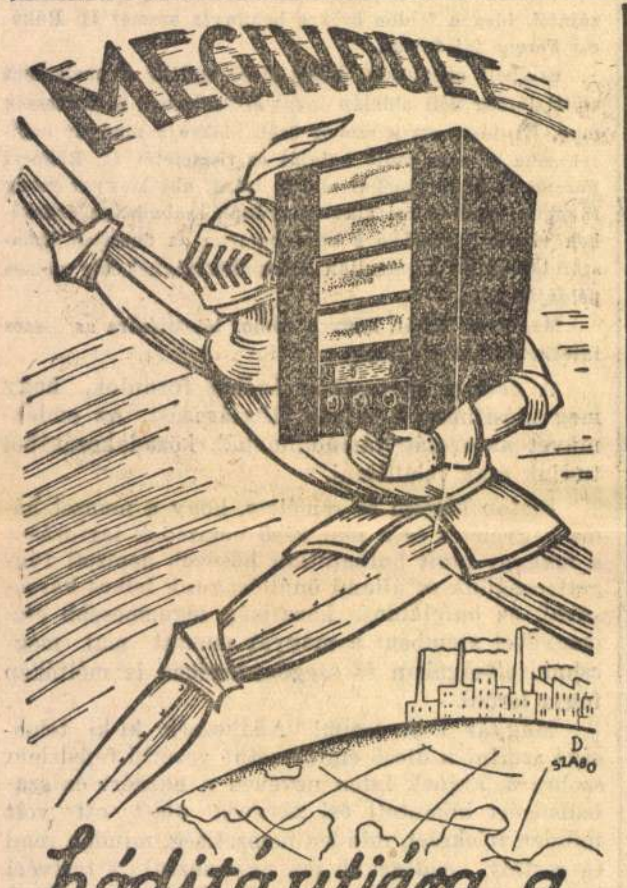

hódító útjára a
Standard 2x
a tökéletes, olcsó, nagyteljesítményű rádió állomásskálával

Valószínűleg megmentik Winternitz műlovar sérült szemét, aki pénteken a „Cirkusz" előadásán összeverekedett Jávor Pál színésszel

(Saját tudósitónktól.) Szombaton este volt a Beketov-cirkuszban a Cirkusz csillaga 75-ik előadása. Ezt a színházi jubileumot *a péntek esti kinos incidens tette érdekesebbé.* Ismeretes, hogy a pénteki előadás közben *Jávor Pál színész összeverekedett Winternitz Károly műlovarral, akit szemenvágott s gyűrűjével megsértette a műlovar szemét.* Winternitzet *igen súlyos állapotban* szállították a Grosz-klinikára.

Az incidens történetét *Jávor* Pál a következőkben mondja el:

— Winternitz egész nap próbál a lovával. Új számot tanul be. Reggel kilenctől egyig és délután háromtól ötig próbál, a ló kimerül, este már teljesen fáradt és amikor a színházi előadásban kell szerepelnie, nem akar menni. Ilyenkor rá szoktam ütni. Tegnap Winternitz az istállóban elémugrott és azt mondotta, hogyha mégegyszer megütöm a lovát, ő üt meg engem. Nagyon izgatott voltam. Nem tudom pontosan, hogy mi történt. És annyit hallottam: »idiot« és azt láttam, hogy felém akar ütni. Erre elkaptam a kezét. Hogy ütöttem-e vagy sem, azt már nem tudom. *Borzasztóan sajnálom a történteket és még jobban fájna, ha ebből a színházi incidensből kifolyólag bármiféle komolyabb baja is származnék Winternitznek.*

Winternitz Károly sérüléséről Grosz professzor a következőket mondotta:

— Winternitz a jobbszemén *súlyosan megsérült.* A másik szemének nincs baja. Hogy mennyi ideig tart a kezelése, azt nem tudom, valamint azt sem tudom, hogy mi lesz a kezelés vége.

Winternitz egyébként arra kérte a professzort, hogy a kórházból rövid időre kimehessen, mert feleségétől táviratot kapott, hogy délben Budapestre érkezik. A professzor nem akarta elengedni, azonban Winternitz addig kérlelte, hogy végre is engedélyt adott neki és Winternitz kiment a pályaudvarra a felesége elé. Az asszony igen megijedt, amikor a bekötött szemű férjét meglátta, majd férjével együtt ment be a klinikára.

Winternitz közben a következőket mondotta:

— *Tisztelem Jávor Pál színészi tehetségét, de a lóhoz mégiscsak én értek.* Jávor túltemperamentumosan fogta fel szerepét és én már a multban is felkértem, hogy mérsékelje magát a lovammal szemben. A ló elsőrendű cirkuszi attrakció, kileucéves csődör, a legkomolyabb artistaszámokban szokott szerepelni. Úgynevezett belovagolt, idomított ló, megélhetésem egyik alapja. Éppen azért szerződtettek engem ide erre a nagyszerű szerepre lovammal együtt, mert a ló elsőrendű cirkuszi attrakció! Amikor a lovamat kivezették a porondra és Jávor lovasjátéka megkezdődött, én a függöny mögül figyeltem. Már többizben kértem és előadás közben is odasúgtam neki, hogy *ne üsse a lovat.* Ilyen előzmények után történt *a pénteki incidens,* amelyről ezidőszerint nem kívánok többet mondani, annak eldöntése a hivatott fórumok kezében van.

Szombaton este nyolc órakor körülbelül félház gyűlt egybe a cirkuszba. A porondot különböző színű homokkal hintették fel, a homokban kiöntötték Rökk Marika és a Cirkusz csillaga neveket és középen csillagok körében a 75-ös számot. *Az előadás előtt mindenütt Jávor neve hallatszott.* Úgy a páholyokban, mint az olcsóbb helyeken is Jávorról suttogtak. Az előadás eleje szinte nem is érdekelte a közönséget, mindenki azt várta, hogy *mikor lovagol be Rökk Marika és Jávor Pál.* Amikor ez megtörtént, mindenki a kissé indiszponált és ideges Jávort figyelte. *A suttogásokon kívül semmi sem történt.* Rökk Marika és Jávor Pál többször körüllovagolta a porondot és az eset megindítója, a Hans nevű ló a 75-ik előadáson igen jól viselkedett, nagyon szépen tartotta a tempót Rökk Marika lovával...

A cirkusz előadása után többen újból felhívták a Grosz-klinikát, hogy érdeklődjenek Winternitz állapota iránt. Grosz professzor nem volt a klinikán és a klinika egyik orvosa adta a következő felvilágosítást:

— Szombaton a késő esti órákban még nem lehet megállapítani, hogy milyen lefolyása lesz az esetnek, hogy nem jön-e közbe valami komplikáció. A legsimább lefolyás esetén *Winternitz esetleg már két hét mulva elhagyhatja a klinikát. Hogy látási foka milyen lesz, arra nézve jelenleg jóslásokba bocsátkozni nem lehet.* Mindenesetre reméljük és valószínűnek tartjuk, hogy meg tudjuk menteni a szemevilágát.

Az Est-lapok 11-ik angol-francia különvonata Budapestre érkezett

A csoporttal jött Segrera olasz énekművésznő és Confallioneri zeneszerző

(Saját tudósitónktól.) Pénteken este érkezett meg Budapestre a *Globe-Trotter, Az Est-lapok* és az *IBUSz* 11-ik különvonata. A vonattal *francia* és *angol* vendégek érgeztek. A nagykanizsai állomás fel volt díszítve. A polgármester francia és angol nyelven üdvözölte az utasokat, akiknek nevében dr. *Delmac,* a mont-pellieri orvosi fakultás professzora és a becsületrend lovagja mondott meleg szavakkal köszönetet. A vendégek szombaton délelőtt Budapestet tekintették meg, este pedig »Budapest éjjel« túrán vettek részt. A csoporttal érkezett Carolina *Segrera* olasz énekesnő, a milánói *Scala* színház tagja és Giulio *Confllcioneri* zeneszerző. A művésznő, aki gyönyörűszép fiatal nő, elragadtatással beszél magyarországi impresszióiról.

— Annyira megtetszett nekem Budapest és olyan kedvesen fogadtak engem, — mondta a *Pesti Napló* munkatársának — hogy szeretném valamivel viszonozni ezt a meleg fogadtatást. *Nagyon szívesen adnék Confallionierivel együtt egy hangversenyt Budapesten.*

A művésznő kérését teljesítettük. Hétfőn délután öt órakor a Bristol-szálló nagytermében az angol és francia vendégek tiszteletére *a művésznő hangversenyt fog adni. Az Est*-lapok olvasói számára, akik meg akarják hallgatni az élvezetes hangversenyt, korlátolt számban jegyek állnak rendelkezésre *Az Est*-lapok és *Ibusz* megbízottánál a Bristolban.

Carolina Segrera Kubában született, olasz szülőktől és Olaszországban végezte tanulmányait. Bár még nagyon fiatal, már két esztendő óta tagja a milánói Scalanak. Legutóbb a montecarlooi operában lépett fel és Wolff *Ferrari* a *Madonna* ékszerei című operájának főszerepét kreálta. A művésznő egyébként az Egyesült Államokban, Hollandiában, Svájcban, Olaszországban és Angliában lépett fel, nagy sikerrel.

Babe Ruth 1,000.000 dollárral visszavonul

Newyork, augusztus 18.

Babe *Ruth,* a baseball játék koronázatlan királya bejelentette, hogy versenykarrierjét félbeszakította, *visszavonul a magánéletbe.* Babe Ruth már negyvenéves mult, nem akarja megvárni, míg a fiatalok a fejére nőnek. Visszavonultságában nem igen lesznek gondjai: *egymillió dollár megtakarított pénze van.* Ez még Roosevelt-dollárban is nagy pénz.

Aranyérték, jövedelmező
jól megépített szép kis bérház
30 évig adómentes
eladó, Erzsébet királyné és Haltsár út keresztezésétől pár lépésnyire. Kaphatók kisebb és nagyobb családiházak is. Békesi Részvénytársaság. Almássy tér 8. Telefon: 424—08.

Magyar Őstehetségek Kiállítása

A Szent István-napi *Gyöngyösbokréta* méltó párja az az érdekes kiállítás, amelyet *Lázár* Miklós lelkes nép- és művészetszeretete hozott most össze a *Nemzeti Szalón* termeiben. Csakhogy, míg Paulini Gyöngyösbokrétája a *kollektiv népművészet,* az apáról-fiúra szálló tradiciók virágos kertjéből való, addig az, amit látunk: a föld egyszerű, népi gyermekeinek *egyéni* művészösztönéből virágzott ki. Ezeket a képeket és szobrokat olyan falusi, tanyai magyarok festették és formálták, akik semmiféle képzőművészeti iskolába nem jártak, mesterük — néhány kedvesináló, itt-ott látott műalkotáson túl — az istenáldotta természet és saját istenadta tehetségük volt. Autodidakták? Igen, ahogy autodidakta volt *Rousseau,* a finánc-ból lett festő, vagy *Derkovits* Gyula, akinek képei tulajdonképpen idetartoznának — a Millet formanyelvétől megittasodott *Nagy Balogh* János pompás kollekciója mellé. S valamennyien ott legérdekesebbek, legjobbak és legmegkapóbbak ezek az őstehetségek, ahol szűzen megőrizték magukat minden külső művészeti befolyástól, ahol a maguk naiv művésznyelvén szólalnak meg és saját képzeletvilágukat fejezik ki.

Mint például a jólismert és már rég elismert ~~*Bencdek Péter*~~, az uszodi földész-festő, aki (némi kilengés után) meginf szerencsésen hazatalált a maga portájára és csodálatosan finom színérzékenységgel írja képekbe lelke álmait, a körülötte élő emberi életet és nagytermészetet. Vagy az a tavaly elhúnyt, nyolcvanegyesztendős hódmezővásárhelyi barkácsoló paraszt, *Markovics* Antal, akinek két vitrint megtöltő faszobrai a középkori kismesterek naiv ábitatát és életábrázoló plasztikáját idézik emlékezetünkbe. Igazi szenzációja ez a gyüjtemény a kiállításnak, olyan váratlan meglepetés, amelyre a legkényesebb mértékhez szokott műértőknek is fel kell figyelnie. *(Wiener* Tibor vásárhelyi görögkeleti lelkész érdeme, hogy most Budapest is gyönyörködhetik benne, a szenvedélyes gyüjtő népi kerámiagyüjteményével egyetemben.) S ugyanígy kelt érdeklődést *Mári,* a festő paraszteseléd csendélet- és enteriőr-kollekciója, sötét alaptónusból kiragyogó színeivel, — bár ő egy ismert festő műtermében takarítva, lopta be magát a művészet titkaiba, ami érezhetően nyomot is hagyott képein.

Rendkívül artisztikusak *Oravecz* Imre lefokozott színskálájú figurális képei, szinte brueghelien mozgalmasak *Győry* Elek falusi csoportjelenetei s teljesen kiegyensúlyozottak *Áldozó József* tiszta impresszionista pasztelljei, de ezeken is észrevehető már az »igazi művészet« hatása. *Káplár* Miklós hortobágyi sorozata szintén azokkal a darabjaival fogja meg a nézőt, amelyek már levetkezték az idegen hatást. Roppant erőteljes *Nagy* Istvánn komor színekbe nehezedő kollekciója s szinte brutális erejűek *Nyergesi* János színes rajzai. Sok humor- és karakterérzék nyilatkozik meg *Csülök* népi szobrász fafaragásaiban és *Hudák* Mihály bodzabél állatfiguráiban. *Nagy Balogh* képei külön művészi klasszist képviselnek az egész kiállításon, amelyet ízlésesen kereteznek a népi szőttesek, hímzések és parasztcserepek.

A rendezés és gyüjtés munkájáért *Bálint* Jenőt illeti elismerés. Mindenesetre okos, hasznos és szép gondolatot valósított meg *Lázár* Miklóssal együtt, amikor így — egy alkalmi kiállítás seregszemléjén — a magyar nép ösztönös művészetének java egyéni megnyilatkozásait felmutatta.

K. A.

A kiállítás ünnepélyes megnyitása, Lázár Miklós és József főherceg beszédei

A *Magyar Őstehetségek Kiállítása* szombaton délután a Nemzeti Szalónban ünnepélyes külsőségek között nyílott meg. A kiállításon megjelent díszes és nagyszámú közönség soraiban voltak *Petri* Pál államtitkár, *Tihamér* Lajos és vitéz *Hadász* Aladár miniszteri tanácsosok, a kultuszminisztérium képviseletében, *Almásy* László, a képviselőház elnöke, dr. *Antal* István, a miniszterelnökségi sajtóosztály vezetője, báró *Szalay* Gábor, a posta vezérigazgatója, *Van Hoorn* holland követ, *Mayer* János ny. földmüvelésügyi miniszter stb.

Pontban 6 órakor érkezett meg a kiállításra *József* főherceg, szárnysegéde kíséretében. Elsőnek *Lázár* Miklós országgyülési képviselő üdvözölte a főherceget és a megjelent díszes közönséget, s többek között így szólt:

— Világraszóló esemény és megrendítő tanuság ez a kiállítás. Esemény azért, mert a parasztművészek híre, neve, dicsősége, amely az érből indult, befut ma az óceánba, tanuság pedig azért, mert parancsoló kötelességévé teszi ez a kiállítás a kormánynak, a közérdekü sajtónak és a társadalomnak, hogy mind a két karját kitárja az igazi magyar népművészet felé, amely Magyarország számára felbecsülhetetlen értéket, a nemzeti vagyon jelentős részét érinti. A magyar őstehetségek kiállítása világító fáklya, amely megmutatja a müvelt Nyugatnak, hogy él ebben a viharvert Európában egy kis országban egy nagy nemzet, amelyet élve eltemethettek, de ősereje kiveri a koporsója fedelét.

József főherceg a következő szavakkal nyitotta meg a kiállítást:

— A magyar föld gyermekeit láttam a háborúban és látom őket itt: művészetükben; láttam őket a halállal szemben és látom őket most csodálatos tehetségük kinyilatkoztatásában. Üdvözlöm a falu népét ezen a kiállításon és bízom abban, hogy a falu népe a magyar feltámadás felé halad és ehez az Isten áldását kívánom.

Hosszasan éljenezték a főherceget, akit *Lázár* Miklós kalauzolt végig a kiállítás termein.

HA ITÁLIÁBA UTAZIK
rezerválja szobáját, az olasz szállodák budapesti irodájában „VIA" fürdőiroda, IV., Váci u. 36. Tel.: 832-56

25. Vasuti munkások . . . . . P. 80.--

26. Forró nyár . . . . . " 120.--

27. Kertország . . . . . " 100.--

Miklós István.

28. Naplemente . . . . . " 80.--

29. Lányok a kutnál . . . . . " 70.--

30. Falusi cirkusz . . . . . " 80.--

31. Varrónők . . . . . mgt.

32. Fiatal anya . . . . . " 70.--

Szobrok.

Markovits H. Antal szobrai.

33. A szent család . . . . . " 350.--

34. Jézus . . . . . " 250.--

35. Magvető . . . . . " 150.--

36. Tehén . . . . . " 180.--

37. Szent család . . . . . mgt.

38. Nyergesy István kerámiái.

39. Nyergesi István kerámiái.

40. Futó Ferenc szobrai.

41. Csülök szobrai.

Népmüvészeti butorok virágos ládák, kerámiák, ármegjelölés szerint.

I. Fülke.

Miklós István képei.

42.	Békéscsabai hentesek	P.	80.--
43.	Nagymosás	"	120.--
44.	Kilakoltatottak	"	80.--
45.	Szekeresek	"	100.--
46.	Hurkatöltés	"	150.--
47.	Lóvásár	"	100.--
48.	Bibliát olvasó nő	"	120.--
49.	Kordélyos	"	80.--
50.	Ketten beszélnek	"	50.--
51.	Csirkék	"	65,--

Szobrok.

Csillók szobrai.

II.Fülke.

Oravecz Imre festményei.

52.	Szekér ködben	"	120.--
53.	Szénás szekér	"	80.--
54.	Szénás szekér	"	80.--
55.	Őszi szántás	"	120.--
56.	Karácsony		mgt.
57.	Vásár	"	120.--
58.	Ki a legelőre	"	140.--
59.	Zsákolók	"	150.--

III. Fülke.

Nyergesi István képei.

60. Szántás . . . . . P. 60.--
61. Önarckép . . . . . " 70.--
62. Mezőn . . . . . " 50.--
63. Fürdés a Dunán . . . . . " 60.--
64. Nyergesujfalusi munkák . . . . . " 60.--
65. Önarckép . . . . . " 70.--
66. Szekér . . . . . " 50.--

A vitrinben.

67. Bereczky András szobrai
68. Futó Ferenc szobrai
69. Csülök szobrai

IV. Fülke.

Mári festményei

70. Télitáj . . . . . " 60.--
71. Kutágas . . . . . " 60.--
72. Alkony . . . . . " 70.--
73. Vörös hold . . . . . " 50.--
74. Vihar . . . . . " 50.--

Áldozó József képei:

75. Szüleim . . . . . " 60.--
76. Fonóasszony . . . . . " 70.--
77. Munka . . . . . " 70.--

Vitrinben.

78. Mogyoróssy György szobrai
79. Kóró Hudák István kóróbél szobrai

Horváth Lénárt
Hudák, István
Káplár Miklós

György Elek

M. Ostrekt sigek kiáll
1938 aug

G y ő r y E l e k .

1.	Leánykérés	P. 80.--
2.	Sorozás	" 120.--
3.	Vasárnap délután Tiszaladányon	" 160.--
4.	Lakodalmas menet	" 200.--
5.	Bíróválasztás	" 150.--
6.	Kaszálók	" 120.--
7.	Sátoraljaujhelyi zsidónegyed	" 100.--
8.	Tánc	" 50.--
9.	Tavaszi muri	" 150.--
10.	Tiltott csók	" 60.--

Benedek Péter.

11.	István gazda	" 200.--
12.	Lakodalom	" 350.--
13.	Részegek	" 200.--
14.	Fürdik a holdvilág	" 350.--

Süli András képei.

15.	Én magam	" 100.--
16.	Vadász	" 80.--
17.	Saját családi köröm	" 180.--
18.	Csodaszarvas	" 80.--
19.	Algyői élet	" 120.--
20.	Kis kacsa fürdik	" 100.--
21.	Megjött a vonat	" 350.--
22.	Barátnők	" 100.--
23.	Ijedtség	" 100.--
24.	Festek a gyönyörü tájban	" 200.--

1935 JÚNIUS 1 ÁRA 10 FILLÉR

MAGYAR ŐSTEHETSÉG

A MAGYAR ŐSTEHETSÉGEK KIÁLLÍTÁSI KATALÓGUSA

RENDEZŐ: BÁLINT JENŐ

Mogyorássy István 68 éves juhász faragásai Magyar dada

A saját portánkon

Írta: Bálint Jenő

A magyar őstehetségek — *főbérlők lettek.*

Egy kapavágásnyi kisdarab telken cölöpöket vertek művészetüknek — *Budapest szívében.* Egy kisdarab telken egy kisdarab szintiszta magyar birodalmat alapítottak, úri kőpaloták között, a nyárba szökkent Erzsébet-téren.

A magyar őstehetségek állandó otthona lesz ez a kis hajlék, alig százegynéhány négyzetméter az egész, de minden négyzetmétere drágakőnél szikrázóbban verdesi vissza a népi teremtőerő gigászi lelkét.

Falusi földészek, robotba járó földműves-napszámosok, naptűztől feketére pörkölt alföldi juhászok: ezek ennek az Erzsébet-téri falusi világnak a kiállító művészei, a nevezetes reprezentánsai. *Nem tanulták a művészetet,* van köztük nem egy, aki közeljár a nyolcvanhoz, de — *még nem látta Budapestet.* Nem is nagyon kíváncsi rá. Élete vándorútján legfeljebb, ha Szegedig jutott el, ám ami művészet ásótól-kapától elnehezült két erős keze közül kikerül, azt méltán megirigyelheti tőle a nagyhírű Louvre . . .

A legfiatalabb köztük egy szeghalmi 17 éves legényke, a csontfaragás máris tökéletes művésze, ha rajta múlik, ugyanúgy mint öreg sorstársaiét, agg fejét egykor lágyan behavazza az idő s nem fogja tudni róla itt senki, hogy valaha élt . . .

Most itt vannak.

Egy darab magyar vadon; egy karéj napfényre mentett, izzó talentum, a csend vastag patinájával s a roskadó tehetség halk méltóságával homlokukon. Paraszti gúnyájukban is úgy fénylenek, mint a mesebeli királyok. *A legpusztítóbb nyomor fekete öbléből jöttek*, panasztalanul, szótlanul — s a művészet királyi trónjára ültek, ugyanoly egyszerűséggel, ugyanoly szótlanul...

Mindegyik egy-egy magyar káprázat.

Műtermük: *a Mátra bércei, a Bakony rengetege, a Nagyalföld lankái.* Itt festegettek, faragtak, álmodoztak Saját passziójukra. De soha azzal a gondolattal, hogy művészetet,úri népnek való kunsztot szállítsanak...

*

Mindegyikről külön könyvet kellene írni.

Valamennyi művészetét világkörüli útra kellene vinni, mindenek ámulatára. Az a talpalatnyi föld, amelyen most lábaikat megvetik s amely állandó kapcsolatot fog teremteni eldugaszolt művészetük és a nagyvilág érdeklődése között, talán megnyitja az utat egyszer a civilizált világ szívéhez s feléje nyujtja megmentő, elismerő kezét... Talán.

Az elmúlt esztendő Szent Istvánján már egyszer érezte ennek a kéznek a testvéri melegségét... *Azóta is hogy megdagadt, hogy meggazdagodott új, föltáratlan parasztitünemények kel ez a gyönyörű gárda! Menynyi mélytüzű, megdöbbentő erejü művészetet vetett fel azóta is ez a tragikus magyar föld* — s hova lettek volna s hova lenne még mindaz, amely még mindig mélyen a föld alatt búvik meg, *ha nem nyúlnánk fanatikus hittel, tántoríthatatlan meggyőződéssel, fáradhatatlan lelkesedéssel, szivrepesve utána!*

Kellett egy biztos szigel, ahova a művészet e paraszti hajótöröttjei végrevalahára kikötheinek!

Kellett egy mentőcsónak, mely utánuk evez s ide hozza a művészet kallódó héroszait nagyvárosi magyar testvéreinek megértő körébe!

Kellett egy kapunyitásnyi fedezék, melynek fehér falai között meghúzódhatik egy már-már összeroskadó magyar ősvilág, amely még mindig épségben őrzi gyönyörű népművészetünk utolsó, hamisitatlan romjait! Amely még ma is teremne multjához méltó, világraszóló népi szépségeket, ha nem fojtaná belé a szót a modernség cégére alatt kalókodó ízléstelenség, a mindent árvizként elöntő »művészi« ipar.

Népművészetünk tetszhalálát éli, de még nem halt meg. Még ne utalja azt senki a múzeumok bágyadt falai közé, mert az még az életé. Ipart se akarjanak belőle csinálni, ne akarják a népi kéz munkáját városi ízléssel, ipari ízléssel megmodernizálni! Ne akarják meghamisítani a nép lelkét, ne csináljanak bárgyúságot abból, ami makulátlanul tiszta hit az ő kezén! Maradjon meg az csak abban az egyszerű szépségében, ahogyan azt remeklő kezei évszázadokon át megtervezte. Igy jó az. Csak igy jó. Igy igazi tükrözése valódi lelkének, nagyszerű művészi ösztönének. Engedjék, hogy ez az istenáldotta nép azt művészelje, amit érez, amit a szíve diktál, amit ősapáitól örökölt...

Engedjék, segítsék.

S fel fog támadni ez a művészet tetszhalottaiból. Csak engedjék.

Egy vésztői öreg juhász a primitív faszobrászat ősi nagymestere

Irta: Bálint Jenő

Békés megye lankáin akadtam rá Láng Ida ottani írónő jóvoltából. Ő figyelmeztetett rá, ő küldte fel hozzám egyetlen, tíz évvel ezelőtt készített faszobrocskáját, amely pásztorembert ábrázolt; a kis faember melle elé kanyarodó egyik kezében állig érő sudár juhászbotot tartott, mint valami féltett, ősi, szent zászlót; másikában apró bárányka libegett, mintha primitív szentképek rozsdás bádoglemezéről menekült volna oda, csak úgy felkapva s a faparaszt széles gatyájának aláömlő redőzetéhez faragva. Kerek, finoman modellált, módos pásztorkalap a sziklanézésű ember fején, lábainál csendben kuporgó csatakos puli kutya. *Az egészen meg a primitív szentek mosolyos áhitata.*

Ez a kis szobrocska azonnal meghódított. Le nem vehettem róla a szemem, étkezés alatt is magam elé állítottam, két kanál forró leves közt is kéjjel gusztálgatva a paraszti műremeket.

*

Nyomban hozzá utaztam.

Pirosra pörkölt, okos arcú magyar *Mogyoróssy György* uram, érett, tömör fehérselyem bajusza olyan, mint a friss zuzmara, fölötte higgadtan-komolyan figyelnek az öblös, nyilt szemek.

—*Autodidakta vagyok*...

Igy kezdi. Oly természetesen buggyan ez a világvárosias ízű szó a száján, mintha ezt mondaná: *budlibicska.*

Vigyázok, észre ne vegye meglepődésem.

— *Szüleim analfabéták voltak*...

Künn: decemberi szürke ég s a fekete tanyák végtelensége. Benn: odu. Ez a háttér. Ebben a háttérben egy öreg pásztorember beszél.

— *Én nem akartam ostobább lenni, mint a többi ember*...

— S mint cselekedett?

— *Egyszerűen. Volt elég időm a birka mellett. Megtanultam irni, olvasni. Aztán latinul. Latinul is megtanultam... a tudásvágyam ösztökélt*...

Apró, gyöngybetűs írást mutat, oly vakító kaligrafiával, hogy a legkitűnőbb szépirástanár megirigyelhetné.

—*Eszperantó*... *ezt is úgy tanultam meg, privátból*...

Igy beszél.

Titzenöéves korában juhász lett, nyári időben most is juhászként tevékenykedik.

— *Faragni gyerkőckoromban kezdtem. De nem olyan eredeti módon, mint most. Mindig szobrász szerettem volna lenni. De az apám azt mondta: én sem tanultam irni-olvasni, mégis ember lett belőlem.*

Kis mosoly szalad el bajuszának fehér nyugalma alatt.

— *Nekem meg az irás-olvasás volt mindig legjobb barátom*...

Figyeli, ahogy szavait jegyezgetem.

— *Feleségem már a negyedik. Öt családom van. Legfiatalabb fiam már kezd utánozni. A szobrászatban. Szóval, a többiben nem ébred föl az ösztön. Szóval az, ami hajtaná őket a szobrászatra, ami engem hajtott.*

Nyel egyet.

— *Gazdatisztek mondták, miért nem küldöm Pestre, kiállitásokra szobraimat. Eh, mondtam, nem olyan*

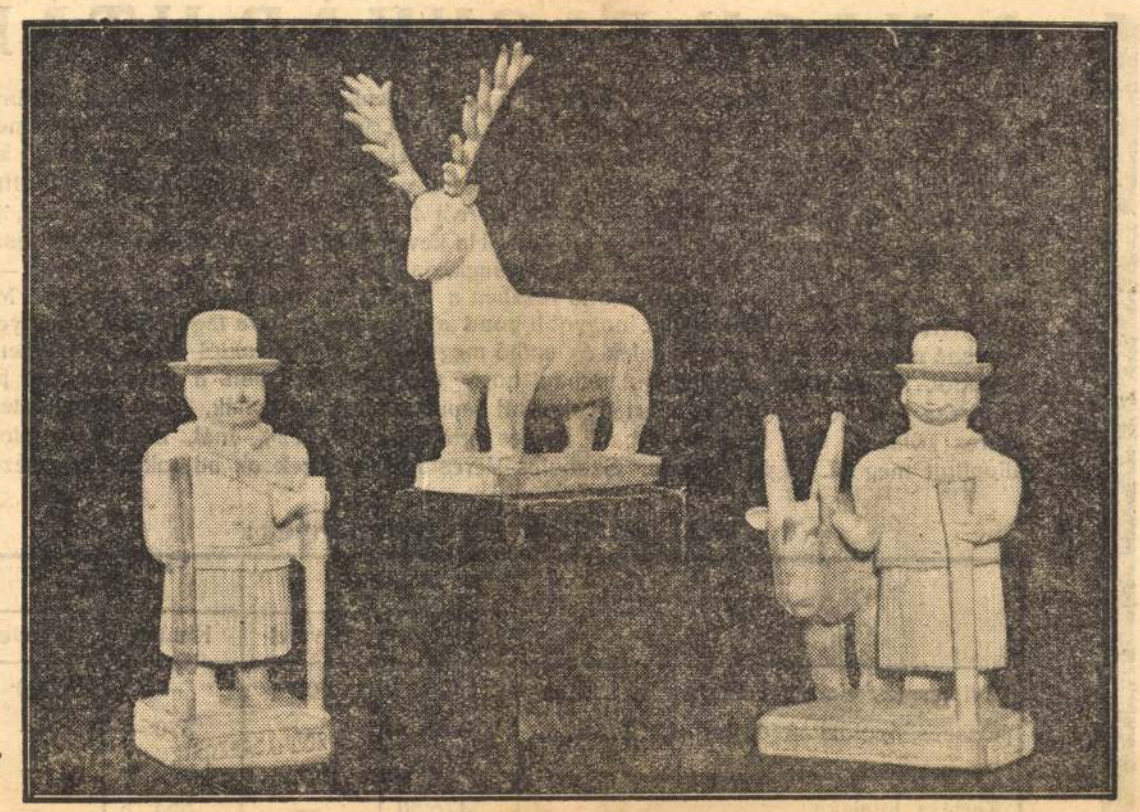

Magyar Őstehetségek Kiállítása: Mogyoróssy György vésztői pásztor faragásai.

művésziek ezek. Maradjanak csak itthon.

Néz.

Aztán ezt mondja:

— *A magyar nemzet kivetkezett ősi mivoltából. Eldobja művészetét. Eldobja viseletét. Nem tudok egy mulatságba elmenni, annyira gyűlölöm a mai fiatalság mulatságát. Hát igaz, én nagyon konzervativ vagyok..*

Elgondolkodik.

— *Három lányomat adtam férjhez, egyiknek sem élveztem a mulatságát. Valcer!...*

Mintha valami undorító siklott volna a nyelvére, úgy fintorodik el kiszitt tajtékszínű ábrázata.

— *...attól én már szökök!*

Elméláz.

— *Mondják, hogy ez szép. Hát a lehet. Szép lehet más nemzetnek, de nekem nem...*

Mogyoróssy bá' ujságokat olvas, szokott, mondja. »*Mikor hogy van pénzem.*« Aztán ezt mondja valamire: *pozició.* A szobrászatról szólván, egyszerre energikus lesz:

— *Ha dolgozok, csak azt kivánom, hogy ne zavarjanak...*

*

...E látogatásom óta *Mogyoróssy György* fokozott buzgalommal látott munkához s korát meghazudtoló frisseséggel »elevenítette« fába fantáziáit. *A történelem népszerű és közszájon forgó alakjait mintázta nagy előszeretettel szobrászatba, honalapitó Árpádot, Hunyady Jánost, Kossuth Lajost, a vértanu Damjanichot, Bem apót* — azokat a történelmi noagyságokat, akiket örökszínes legenda övez. De *Kossuth* figurája mellett *Rózsa Sándor* alakja is életet kap mintázó keze alatt ugyanazzal az áhítatos elgondolással; látszik, éppúgy fölnéz ennek megdicsőült alakjára, mint ama hasonlóan dicső másikra... *A legenda nagynevű hősei után a pásztorélet társadalmi élete izgatja,* melynek maga is kiérdemesült tagja. Egy juhász. Még egy juhász. Egyforma arccal, egyforma kiállással. Mégis valahogy a léleknek valami más relytekéből kerekedik elő az egyik s másunnan a másik... A történelem alakjai is így lépnek elő lelkének rejtelmeiből s egymással mégis össze nem téveszthetőn...

Minden szobra konstruktiv szobrászi épitmény, jól összefogott egész. Bár tömérdek rajtok a részletszépség, mégis egészükben hatnak és monumentálisan hatnak. *A bálványok mozdulatlansága pihen ezeken az alakzatokon, mintha évezredekből lépnének elő s belemerednének az eljövendő évezredekbe...*

Primitiv báj aranyozza be filigrán fatestüket s — a hit. Úgy hat mindegyik, mint valami lelki sugárzás, egy minden civilizációtól elzárt lélek vaksötét börtönéből...

Ebben a börtönben hozta létre *Mogyoróssy György* 68 éves juhász ezeket a primitív isteneket. Ábrándos lelkének ezeket a csodálatos héroszait, akiknek oldalain a kard akkora hangsúllyal jut szóhoz, hogy letörpül mellette maga a szobor. Maga Kossuth Lajos. A Bakony vadóc királyának kezében akkora az öldöklő balta, hogy felemeléséhez kevés lenne tíz Rózsa Sándor... Itt jut kifejezésre ennek az ősprimitívnek remek szimbólum-érzéke, melyet hiánytalan építészi statikával von faragásain szobrászi egységbe. Ettől nőnek meg ezek a parányi faszobrok s harangoznak ránk, mint templomi tornyok...

Ebből a toronyból őskelet harangja bong.

Csodáljuk hangjait, de szavát még nem értjük. Elfordított arcunkkal nyugat felé tekintünk...

A NAGY FAGYKÁR UTÁN

Országszerte igen súlyosak a fagykárok és ilyenkor sok gazda elveszti reményét, pedig ha a kár nem 100%-os, mindig van segítség. A gyümölcsösben, szőlőben a menthetőt menteni kell; még gondosabban szükséges védekezni a gyümölcsfák és a szőlő kártevői ellen. Ami termés lesz, az feltétlenül értékesebb, drágábban lesz eladható. Hallottunk eseteket pl. Kecskeméten a fagy után 1—2 fillérről 4—5 fillérre ment fel a saláta ára, jóllehet a salátában nem is volt nagy a fagykár. Ha kevés lesz a gyümölcs, kevesebb lesz a bór, kétségtelen, hogy a megmaradt gyümölcsnek, szőlőnek, bornak igen jó ára lesz — a magasabb ár pótolni fogja legalább jó részben a fagykárok miatt elmaradó termést. Mindenesetre fokozott munkát kíván, nagyobb gond a megmaradt, de a fagy után érzékenyebb, kevésbé ellenállóképes gyümölcsfák és szőlő megvédése a rovaroktól és a gombabetegségektől. Könnyen kiszámítható azonban, hogy úgy a szőlő, mint a gyümölcsfák permetezése igen jó befektetés, mert gyakorlati tapasztalatok igazolják, hogy a permetezőszerek költsége nem több a várható termés értékének 10—12%-ánál. Érdekes adatokat állapított meg pl. Vigh Bertalan Szabolcs-Veresmarton. Ezek az adatok a következők:

1933. és 1934. évi eredmények:

	1933.		1934.	
	Kiadás	Bevétel	Kiadás	Bevétel
Évi termés eladva júliusban	—	11.000·—	—	13.000·—
Összes ápolási napszám	350·—	—	370·—	—
Permetezőszerekért	970·—	—	1.605·—	—
Kertész jutaléka	476·50	—	554·75	—
Összesen ...	1.796·50	1.796·50	2.529·75	2.529·75
Tiszta jövedelem		9.203·50		10.470·25

A permetezést ebben a gyümölcsösben sziromhullás után bordói-lébe kevert Arzolával és Darsinnal végezték, almamoly ellen, amely permetléhez lisztharmat és gyümölcspenész elleni védekezésre Amonilt és Sulfarolt kevertek. A gyümölcsös egyrészében Nosprasent használt a gazdaság.

A fenti adatok figyelembevétele után az a kérdés, szabad-e, **érdemes-e nem védekezni?**

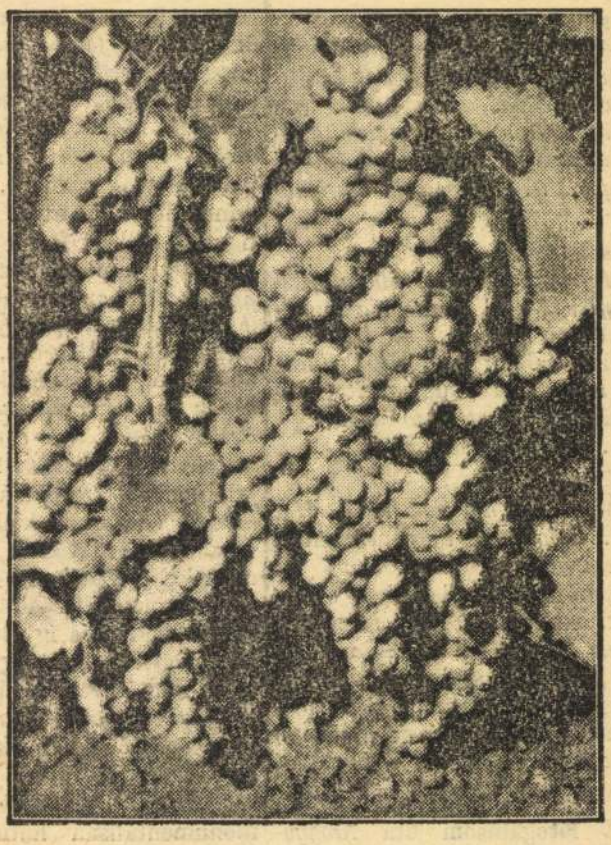

A szőlőpermetezésre ugyanezeket a biztos hatású, több mint 10 év óta kipróbált készítményeket alkalmazza a legtöbb rendszeresen és alaposan védekező gazda.

„Káplár Miklós, őstehetség"

Minden levelét így írta alá: *Káplár Miklós, őstehetség.* Úgy viselte ezt a címet, mint valami tábornoki rangot. Mint amelyhez egy nagyon küzdelmes élet árán jutott el; mint amelyet sikerült kiküzdenie művészetével; mint amelyért érdemes volt közel 50 éven át a legmostohább sorsban tengődnie. Nem hiába. *Őstehetség* — ez kiderült róla, alig esztendővel tragikusan váratlan halála előtt. Ha lehet vigaszt találni döbbenetesen hirtelen lezuhanásában, ez az egyetlen, ami abban egyedül vigasz. Legalább ezt még megadta a sors számára, ezt a festői rangot, ami ma már a művészetben különállást, különmegítélést jelent. Ennek tudatában élt, sokkal inkább, mint a vele egy gárdához tartozó, ugyancsak alulról jött és bejött társai. Talán azért, mert egy hosszú élet állt már mögötte, egy festő küzdelmes élete, telve csalódásokkal, méltánytalanságokkal, koplalásokkal. Itt, az őstehetségek között, megtalálta igazi művészi keretét, itt — *észrevették.* Itt volt első, igazi sikere, itt lett — *név.*

*

Szerelmese volt szűkebb hazájának, a Hortobágynak, amelynek mint csikósbojtár, hosszú éveken át ette barna, jóízű kenyerét. *Hortobágy ege tanította meg festeni.* Ehhez a tanítómesteréhez utolsó szívdobbanásáig ragaszkodott. *Utolsó, befejezetlen nagy vásznán is Nagyhortobágy egének ez a minden egeknél végtelenebb kéksége dereng...*

A nagyhortobágyi ég volt örökös modellje; ezt a modellt ezerszer és ezerszer megfestette, hogy újra fesse. Nincs képe, amelyen ez a modell dominálóan szóhoz ne jutna.

A hortobágyi ég volt az ő *Saskiája*, annál szebbet, megfestenivalóbbat el nem tudott képzelni soha. Amikor nem festette, beszélt róla. Egészen bizonyos, hogy az utolsó éjszaka, mely szívét az öröklét országába szenderítette, erről a horizontalan égi nagy fényről álmodott...

A nagy hortobágyi egeknél csak a beláthatatlan debreceni rónákat szerette még jobban. A hortobágyi egekkel egybefolyó végtelen rónákat, amelyeket civil szeme nem kalandozhat be, megsejteni is csak egy csikósbojtár szeme sejthet meg, egy csikósbojtáré, aki — *őstehetség.* Aki ecsettel a sötétlő szemében egy életen át él velök testvéri közösségben, ismeri nyelvüket, érti legbensőbb természetüket. Aki előtt zárkózottságuk felolvadt, akinek ecsetje alatt feltárták titkukat...

*

Ő maga is úgy hatott, mint egy darab kihasított Hortobágy. Herkulesi termet, dagadó idomok, — egy dragonyosezred élén képzelted volna inkább, mint festékesállvány előtt, elgondolkozó ecsettel. Ám a szeme s a hangja, maga a halkság s a mértéktartás. Ha valamit szóltál hozzá, szolgálatkészen ugrott fel helyéről, lesve óhajodat. Az ember azt hitte, tréfál, el nem képzelte, lehetséges legyen emberben ilyen hamisítatlan alázat. Ez az álazatos ember pedig lelke fenekéig úr volt, egy művész és egy csikósbotjár önérzetével beoltott alföldi magyar volt. Tavalyi kiállításán a kormányzóval és feleségével éppúgy elbeszélgetett, mint bármely más polgártársával Debrecenben, vagy Budapesten. Mikor arról volt szó, hogy a főméltóságú asszony egyik délibábos képét esetleg megvásárolja, általános megdöbbenésre azt felete, hogy köszöni, neki már elég. Neki már elég a bevételből, amit a kiállítás hozott számára. Legalább egy esztendőre. S nézett csendesen, komolyan a főméltóságú asszony mosolyos szemébe...

*

De a temetése, mint írják, már hitelbe történt. Minden pénzét húsneműbe, veteményekbe fektette, hogy zavartalanul élhessen művészetének, hogy akadálytalanul lehessen dolgoznia. Tele volt tervekkel, ittmaradt szegény szobája tele volt napfényes alföldi egekkel. Mind maga keretezte őket, beszínesítve őket lágy pasztellszínekkel. Céltudatosan dolgozott, most még inkább, mint valaha. Most szeretett volna művészetének élni igazán. Most, amikor már volt mit ennie. Szomorú iróniaként méteres kolbászok és megfüstölt oldalasok figyelték halálvívódását, az őstehetség haláltusáját az ébredező böszörményi tavaszon...

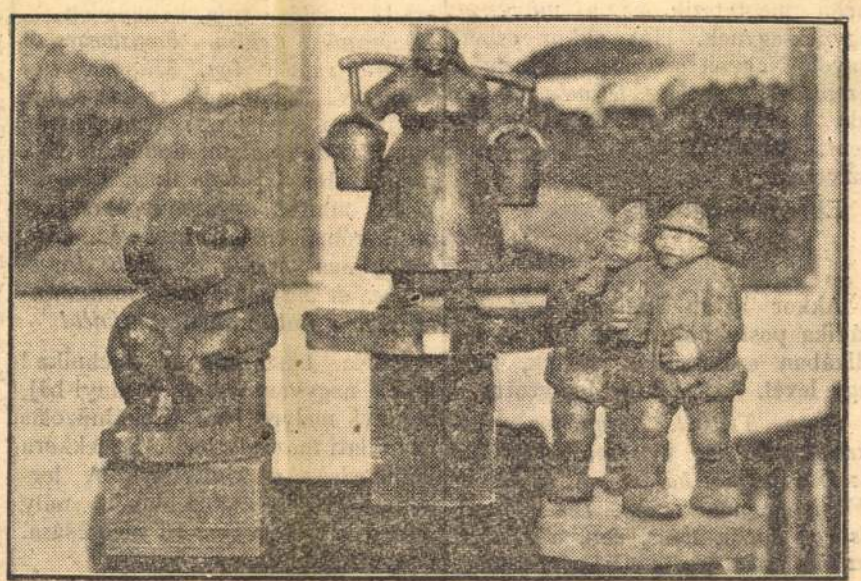

Magyar Őstehetségek Kiállítása: Futó Ferenc falusi póstás faszobrai

A Magyar Őstehetségek kiállítása
(V., Erzsébet-tér 2. Tel.: 80-5-27)
Nyitva délelőtt 9-től délután 5-ig Belépődíj 30 fillér

Agyagbálványok zarándoklása Békés tanyáiról — a Magyar Ösztehetségek pesti kiállítására...

Egy 63 éves juhász csodálatos agyagszobrai, a kisplasztika valóságos remekei

Először csak egyetlen agyagszobrocskája került hozzám. Tehenet ábrázolt, de olyan volt, mint valami ókori bálvány. Valami gigászi tenyésztehén volt ez, bár fejétől a farkáig arasznyinál nem volt nagyobb. Állt, füstös szemekkel, bámészan és szédülten, mint valami kihült mozdony. Mint valami őskori isten...

Aztán összetalálkoztam vele, hogy megbeszéljem vele a művészetet. Csak hallgatott némán. Csak nézett a nagy, kéklő szemeivel s szép fehér fejével csendesen bólogatott. Egy-két szót, ha beszélt. Csak következtetnem lehetett, hogy megértett. Hogy dolgozni fog, hogy fokozottabb buzgalommal csinálja majd ezentúl szobrait. Nem mint eddig, minden szökőévben egyet. Ha meg akar ajándékozni vele valakit. Vagy megkéri rá valamelyik uraság. Mert néha megtetszik ez a művészet egynek-egynek. Hát akkor csinál egyet. Nagyon szívesen. Hát majd ezentúl... ha lesz, akinek kell... aki átveszi... aki kiállítja ott fent, Pesten... szívesen. Nagyon szívesen.

Ebben maradtunk.

*

Akkor aztán kaptam egy kis ládika postaküldeményt tőle. A ládikában szobrocskák voltak, meg egy levél. A levél így hangzott:

»*Igen. Tisztelt. Nagyságos. szerkesztő. úr. az mostani. elkészitet. szobrok száma. három. nő. és három Férfi. az nönek. egy. Bubos. tyuk és egy kaska. tojás. van. a kezében az másiknak. pedig egy. pójás. baba. az kezében, és egy disznó sonka. van az kezében. az harmadiknak. egy. lidikör. és. egy. kaska. tojás. van az. kezében. és az három. ember mulat. nert. egy cigány van. köztük. az hegedül. és egy. gujás számadónak. ez kezében van egy üveg. és egy bot. az. juhászszámadónak. pedig. van. egy. kis bárány az kezében. és egy. juhász. kampo. és van. egy, fő erdész egy, szép, lovon. és van egy vemhe. egy. nagy. birkát visz. az hátán és egy. birka. megy. utána. és van. egy. szép. nagy szelindek. kutya. és. egy. puli. kutya. és. továbá. Maradok. alázatos. Tisztelője az Nagyságos szerkesztő. urnak. én. Bereczki. András.*«

A szobrocskák is így hangzottak.

Ilyen fogalmazásban — kristálytisztán megvilágítva egy hauklandi világot! *Ebben az északi csöndben lélegzenek Bereczki András tétova állatai, kéllábra merevített, bábszerű emberei,* akiket lóra is ültet s akiket kétszer akkora fejjel mintáz meg, mint a lovacskák fejét. Egy emberformájú lovas akad kezembe a ládikából, azaz valahonnan a kőkorszakból, amint itt üget egy roppant tagozatú kanca nagyhúsú csipőjén! A hatalmas állat teste szinte táncolva ring, könnyedén... *Benvenuto Cellini bronzlovacskái ügettek valaha így.* Micsoda egy fejtartás! Mintha itt feslett volna bokrétába a ragyogó törzs. Vastag nyaka, mint valami dombhát. S a pompázatos fej úgy illeg, kényeskedik, mintha agyagnyergében egy antik római császárt cipelne... *Úgy, ahogy van, belefér az egyik tenyerembe, de nagyobb, több, monumentálisabb a millenniumi emléknél!*

Miféle boszorkányos technika! Miféle nagyvonalúság! Mennyi báj, mennyi mélyre fúró lélekábrázolás egy állati mozdulatban! S mekkora könnyedség a kivitelben. A legkomplikáltabb skurcoknak mily semmivel való egyszerű megoldása. Csupa rejtély.

*

Nevezetes keramikusok, akiknek Bereczki dolgait barátilag megmutattam, fejcsóválva *bámulták ezt a technikát.* Ez utólérhetetlen. Valahogy mégis úgy kell legyen, ahogy egyszer Benedek Péterrel kapcsolatban már megkockáztattam a megállapítást, hogy a technikai tudás valahogy kísérője, együttjárója a művészetnek. A kifejezési eszközöket az, akinek művészi mondanivalója van, együtt örökli művészetével, máskép ezt elgondolni sem lehet. Sohasem lesz művészet abból, ahol hozzá külön kell beszerezni a technikát!

Bereczki játszva dolgozik tanyai magányában, eszébe sem jut, hogy egy mozdulatnak, egy formának utána nézzen; hogy ellenőrizze modelljeinek a felületeken jelentkező külső geometriáját. *Nem készít vázlatokat, hirét sem hallotta annak, miféle fán terem az anatómia.* Aki ilyesmiket keres ebben a szobrászatban, attól ez a művészet olyan messze esik, mint az északi sark, azaz, hogy még annál is messzibb. Emellett ez az öreg juhász meg van győződve róla, hogy alakzatai a természet mutatványainak pontosan megfelelnek, hogy az a tehén, az a csikós, az a főerdész, valóban olyan az életben is, amilyennek ő ábrázolja. Ami a modern művészetben absztrakció címén történik, az nála oly természetesen, oly magától értetődően jelentkezik, mint az, hogy nyáron süt a nap, érik a búza s ha nagy a hideg, a folyóvíz befagy. A primitív művészet nagymesterei sem »absztraháltak«. Ebben a művészi öntudatlanságban rejlik az a bámulatos stíluserő, mely úgy, olyan biztosan telepszik meg ezeken az alkotásokon, mint az anya emlőjén a ma született gyermek szájmozdulata...

Bereczki szobrászata, éppúgy, mint Mogyoróssyé, végig egyetlen, zökkenőmentes, kerek, színtiszta stílus. Még véletlenségből sem léphetnek ki annak bűvköréből, olyan az szobrászoló ujjaik hegyén, mint beszédjük artikulációja, mint hangjuk színe...

Így lélegzenek.

*

Haukland izgalmas állatábrázolását említettem e cikk során s valóban, az egyetlen tehénfigura után, mely hosszú évek pihenő napjaiból maradt meg e művészetből, az állati psziche drámai sokfélesége kapott egymásután életet látogatásom után a szűkszavú pásztorember kezén. *Nincs két egyenlő formájú, azonos nézésű, mozgású, vagy kiállású állat ebben az állatrengetegben,* amelynek rejtelmes tár-

sadalmi életét mintha éles magnéziumfény lobbantaná meg szemeink előtt... Mindegyikben más és más állatpszichózis jut szóhoz, mindegyiknek más a »modora«, ahogyan azt Bereczki nevezi — *nem ismerek szobrászt, aki ehhez a »modorhoz« nálánál valaha jobban közelférkőzött!* Ezt csak az leshette így meg, aki egy emberöltőt töltött el, csendes domboldalak alatt, elmélyedő szemekkel közöttük... A megriadó, a fölfigyelő, a szemlélődő, a jóllakottan felböfögő, a mélázva rágcsáló, a komoly tekintettel, jobb ügyhöz méltón órákig elkérődző, a farkcsóválóan gondtalan, a gyermeke fölött aggodalmasan elbőgő állatpszichének döbbenetes plasztikába rögzítései ezek a mesteri alkotások — széles örömökkel, patakzó bánatokkal teli, fülledt és fulladt világ. Lenyűgöző. Mint valami lappangó életöből, külön törvényekkel; nehéz zsírtömlők, karvastagságú bélhuzalok tömkelege, harsogó gyomorkorgásokkal, harsanó följajdulásokkal... S mindez oly szobrászi nyelven elbeszélve, ami valahogy úgy visszhangzik, mint valami ősi legenda... *Régi kínaiak alkották ilymódon antik istenszobraikat, ezzel a naiv hittel.* Ezzel a plasztikai erővel, melyben szinte megmerevedik az ábrázolt testi-lelki alakja a pillanatnyi élet tükrében... Ebben a tükörben a mozgás épp, hogy még csak elindult... vagy még csak most fog elindulni s a szobor épp ott tart ennek az elindulásnak kezdeti határán... A lovacska a következő pillanatban egészen biztosan ágaskodni fog, a kis gida most fogja szájba kapni anyja emlőjét... most, most s épp ez a most van itt megrögzítve s szoborba rögtönözve örök időkre!

*

Kényeskedő paripái mint a velencei szt. Márk-templom homlokzatának bronzszobrai... *mintha onnan nyargalásztak volna Vésztőre s Vésztőről lóhalálában az Erzsébet-térre, ide...*

Mindegyik szobrocskájáról külön kellene írni.

Nem lehet győzni ezt a szobrászatot szavakkal.

Hagyom is már, írjanak róla többet, szebbet mások. Olyanok, akiknek az írás éppoly szentség, mint amilyen szentség a szobrászat ennek az öreg pásztornak kezében és szívében. (*b. j.*)

Mangalicamalacok
expresszhízlalásánál egyedül

PEKK

D-vitaminos takarmány-kiegészítő

adagolásával érhet el nagyszerű eredményt

Felbecsülhetetlen
károkat okoz a malacok bélférgessége!

KEBAL I.

a bélférgesség biztos gyógyszere

CHINOIN

GYÓGYSZER-
ÉS VEGYÉSZETI TERMÉKEK
GYÁRA RT. ÚJPEST

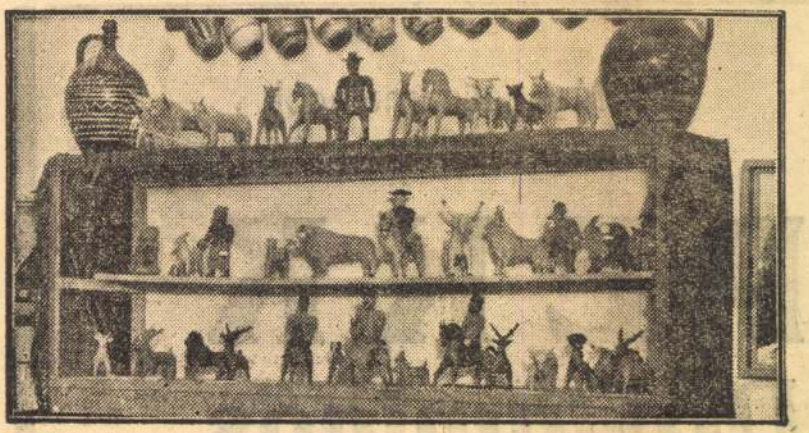

Mvgyar Őstehetségek Kiállítása: Bereczki György pásztor fafaragásai

Az őstehetségek kiállításán jöttem rá, hogy szobrász vagyok...

— mondja Futó Ferenc, aki márciusholnapra a fafaragás mestere lett.

Még állt a Magyar Őstehetségek tavalyi Szent István-heti kiállítása, amikor elém bukkant, halottsápadtan, csontsoványan, pápaszemesen, mosolyogva.

— *Néhány képet hoztam* — mondta.

És már emelgette is mappájából az akvarelles tabáni részleteket.

— Érdektelenek — mondtam. Kezdetlegesek. Úgy fest, ahogy ma már magánszorgalomból úgyszólván mindenki fest.

Szinte sajnáltam is már, hogy ilyen keményen mondottam ezeket. Ilyen kíméletlenül. Ő azonban mosolyogva, mondhatnám derűsen fogadta szavaimat.

— *Ha így van, akkor nem festek többé. A mai nappal megszűntem festő lenni...*

Megijedtem. Megfosztottam egy embert valamitől, ami élettartalom volt számára. Ünnepnap. Narkotikum. Amiben örömét találta, amiben vágyait kiélte. Ami egészen mostanig szent volt előtte.

— Azt nem mondtam — hebegtem felindultan, látva ezt a szilárdságot. Abbahagyni azért nem kell. Sohasem kell abbahagyni azt, amiben az ember örömet lel.

Egészen eltorzult arca az erőltetett mosolytól.

— *Nem kérem, én ezt abbahagyom. A kiállításon láttam szobrokat. Fából... Hát azt nem tudtam, hogy abból is lehet... Meg fogom próbálni. Mától kezdve szobrász leszek...*

*

Már rég leszereltük a kiállítást, amikor egy nap beállít lakásomba, mint régi ismerőséhez. Nem ismertem meg.

— *Szobrokat hoztam* — mondta s bontogatni kezdte a magával hozott kis csomagot. Most talán még soványabb volt s még sápadtabb, mint valaha. S állhatatosan mosolygott.

Kirakta az ötcentiméteres szobrocskákat és várt.

Valahogy biztosabban, mint egykor, amikor még festő volt. Valahogy úgy, mint aki egy nehéz, hosszú álomból hirtelen fölébredt... S ráébredt önmagára.

Apró, élettől friss, az alkotás gyönyörűségétől lázas faalakzatok domborodtak elém, a faragó véső tökéletesre érett életképei. Egy harmonikázó koldus, égfelé nyujtogató nyakkal, éneklő ádámcsutkával... *Biztos modellálás, hiánytalan arányéreztetés végig a kis modellen. S az egészen valami lefojtott, férfias poézis.* Egy másik kis szobrocskája két guggoló kofaasszonyt állított szembe egymással perlekedve. *A kisplasztika valóságos bravúrja fénylett életteli figurájuk fölött.* A harmadik egy önmagába roskadt, öreg koldust ábrázolt, összecsuklott két térde fölött amint valami öreg, kurblizható zeneszerszámot szorongatott. *Csupa zártság, csupa tömör szobrászat végig. Csupa egyéni látás, csupa leszűrt, vakító szobrászi fogalmazás.* Ahogy elnéztem és elgyönyörködtem bennök, egészen megfeledkeztem róla, hogy ő is jelen van...

*

Ettől kezdve *Futó Ferenc* éjt nappallá téve szinte állandó önkívületben munkálkodott. Lassanként abbahagyta apró alakzatait s áttért a nagyobb formátumú szobrászatra. A falusi népi élet ifjúkori élményeiből vette motívumait, majd lassanként áttért a városi proletár-élet napi robotosainak mintázására, mindinkább *fölszabadulva az irodalmi elemtől, amely korábbi szobrászatát némi lírai ízzel fűszerezte.* A napi munkáját végző proletárasszony mozdulatai izgatták szobrászi képzeletét, egy teknője fölé púposodó mosóasszony tömzsi alakja, vaskos tömegével, a pillanat mozdulatában. Egy mosódézsa fölé roskadó női figura, vaskos lábakkal, vaskos karokkal. Robosztus szobrászi erő kapott életre ebből a dús realizmusból, amely súlyos formáknak monumentális egyszerűsítésére törekedett. S fölcsapott szinte belőlük az erotikának valami nehéz, füstölgő gőze... Ez az erotika *Lábát mosó asszony* c. szobrában megáradtan hömpölyög, mint valami partjait ostromló folyó...

Ettől az erotikától tömény életszagot nyernek ezek a szobrászi temperamentumtól átfűtött alkotások, valami bőségét a duzzadó termékenységnek, valami áradó örömét a munka hétköznapjainak. Holott témájukban a szegénység, a robot mindenütt a vezérmotívum. A munka himnusza csendül fel belőlük, a faragó kés öröme...

S rokonszellemben valakivel, akinek soha egyetlen szobrát nem látta még — *Medgyessy*-vel...

*

Arcát, külső habitusát a fiatalon elhalt kiváló költőtől, Tóth Árpádtól örökölte. Szinte eleven mása annak. Negyvenkét éves. Diósdon született, 15 éves korában lakatosinasnak adták. Törékeny teste ezt a munkát nem bírta sokáig. Valahogy bekerült a posta szolgálatába s itt — *távirász lett belőle.* De bárhová vetette sorsa, örökös álma a festés maradt, egyetlen passziója: *a rajzoló ceruza.* Negyvenkétéves lett, mire felcserélődött régi művészkedő szerszáma kezében a faragó zsebkéssel... egy véletlen következtében.

— *Azóta másképp látok, másképp érzek* — mondja. — *Megtaláltam önmagamat. Most csak akkor élek, ha faraghatok...*

(b. j.)

A magyar Henry Rousseau

Egy algyői földműves primitív piktúrája a Magyar Őstehetségek kiállításának festői szenzációja

Algyőről jött, hóna alatt barna csomagolópapirosba pólyált rajzkötteggel. Nem szólt egy szót sem, csak letette a csomagot íróasztalomra. Aztán haptákba vágta magát szép illedelmesen. Azt hittem küldönc.

— Mik ezek?

— *Képek. Festmények.*

— Honnan hozta őket?

— *Algyőről. Az én festményeim, kérem.*

Kibontom a csomagot s elém tárulnak *Süli András algyői földműves kartónokra vízfestékkel pingált tiszamenti álmai.* Csupa vastagon belakkozott »olajfestmény«. *Csupa színábránd. Egytől-egyig csupa krajcáros festékkel leírt Andersen-mese. A festői kifejezés oly egyszerűsége és közvetlensége, a teremtő derű, a gyermeki lélek és elképzelés oly pazar tömkelege valamennyin, hogy attól egyszerűen föl kell nevetni. Egy újkori festőprimitív, amilyenek csak a Krisztust megelőző századokban éltek.*

Katonaviselt, Oroszországot megjárt, kisnövésű, 38 éves ember Süli András, bajuszkájának két kis ága szagos zsírba megfürösztve és megpödörve, apró kacskaringókban tapad orra két oldalához. Valósággal arcához van ragasztva ez a pindurka bajusz, mint valami fekete szénnel odarajzolt paragrafus-ábra. Nagyon komolyan néz ezzel a bajuszkával.

— Mióta fest?

— *Két év óta.*

És csak néz csendesen, de még mindig fórsriftos haptákban.

— Ez a foglalkozása?

— *Nem,* — mondja — *földműveléssel foglalkozom. Ezenkívül tanultam pékséget és fehérkosárfonást is. De ezt a jelenlegi foglalkozásomat szeretem legjobban. A festést.*

*

Vár.

— Nős?

— *Nőtlen vagyok.*

— Szülei?

— *Azok élnek. Édesapám 69, kedvesanyám 63 éves.*

— Dolgoznak?

— *Azok már nem dolgoznak. Csak a házkörül tevékenykednek.*

Hogy látott-e valahol képet? Ilyen festményt? Szegeden. A Tisza Lajos-körúton. Egy kirakatban.

— *Többfajta kép volt ott. Rózsák vázában. Aztán meg ilyenfajta, mint az enyém, csak azok díszesebbek voltak.*

— Mikor lett festő? Mikor kezdett rajzolgatni?

Ezt mondja:

— *Nagyságos úr szépen kérem, gyerekkorom óta rajzoltam. Már 6 éves korom óta. Mindig szerettem rajzolni, de igazában két évvel ezelőtt kaptam rá a festésre.*

Áll egyenesen, a két sarka összeér, így folytatja:

— *Elhatároztam, hogy nagyobb befektetést eszközlök. Vettem három ecsetet. A legkisebbeket. A három alighanem 32 fillérbe került. Tíz kis gombfestéket is vettem.*

Nagy gondba merül.

— *Annak 24 fillér volt összesen az ára...*

Belesápad a gondolatra.

— Mit ábrázolt az első képe?

— *Az első képem libákat ábrázolt. Előbb erdőt festettem, hozzá megfelelő vizet és úgy aztán a libákat. Elméletből.*

Mintha leckét mondana föl évzáró vizsgán. Üljön le, mondom, de nem ül le.

— *Mindent inkább csak elméletből festek* — folytatja. — *A saját elgondolásomból. Hát gondolhatok azt, amit akarok. Elgondolok egy őzet, vagy szarvast, vagy lovat, vagy tehenet, vagy akármit... amint mögy, vagy legel... körülötte meg ott az erdő és a mező is... meg víz, folyó, vagy tó...*

*

Olyan Süli András, mint amilyenek a képei. Tőmondatokban beszél, tőmondatokban fest. *Tündérképnek látja a világot, amely számára a lehető legtökéletesebben van berendezve.* Van benne folyó, a folyón vannak hajók, a hajón vannak emberek. A hajón nagy kémény füstöl és nemzeti színű zászló leng. A víz egyenletes kék, a hajó szép fehér fölül, alul meg szurkos fekete. A kémény is fekete. A kis fehér libák, amelyek elhúznak a nagy hajó oldalán, mint fehér pihék ringanak a vizen... Mindegyik egy-egy fénylő-fehér relief. A parton mezők húzódnak, amelyek telve fűszálakkal, pipacsokkal, legelésző állatokkal. Van itt hegy, a hegy alatt van falu, a hegy mögött vannak gyárak, amelyek füstölögnek. Az égben madarak úszkálnak, amelyek hatalmasabbak, mint az ugyancsak az égben lebegő *Zeppelin*... Mert az is hozzátartozik az élethez. Azaz a tájképhez.

Képeit ábráknak lehetne felhasználni elemista ábécés könyvekben. Minden világos azokon, minden kézzelfogható. És mindannak dacára, hogy például a rétnek csaknem minden kis fűszála ki van festve azokon, *képszemlélete nagy síkokban összefogott, monumentális hatású. A neue Sachlichkeit művészi elveit frappáns szemléletességgel demonstrálja ez a tiszamenti művészet.*

Vonatos képei valóságos szerelvények, befűtött mozdonyokkal, szét-

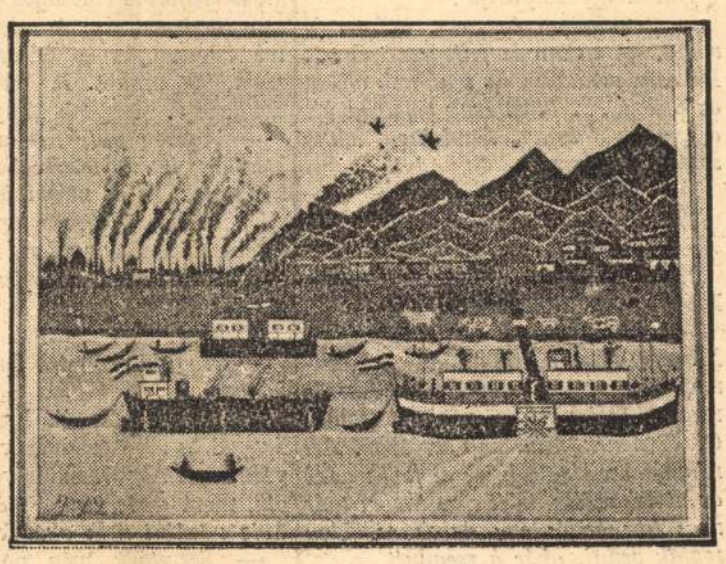

Magyar Őstehetségek Kiállítása: Süli András földműves festőművész Megy a hajó Pest felé... (Olajfestm.)

kapcsolható vagónokkal, ütközőkkel, vascsavarokkal, rézsípokkal. Minden a maga rászerelt helyén, a lehető legpontosabban. A vagónok két oldalán hiánytalanul a sok minden felírás: *raksúly 100. 1000. 46 ember. Man. 6 ló. Ferde. Igy : nagy effel. A Man egy ennel.*

Csupa lényegábrázolás, szigorúan tárgyhoz kötött festői beszéd. S emellett minden húzása stilizált.

Benedek Péter mellette öreg naturalista.

*

— Hát könyveket szokott-e olvasni?

— *Borult időben* — mondja. — *Történelmet.*

Szemei elrévedeznek.

— *Mátyás királyról...*

Elhallgat.

— Cigarettázik?

— *Cigarettázom. Dohányszenvedélyem van. Egy nap elszívok tizenötöt is.*

Egész szomorú lesz.

— *Algyőn vannak trafikok* — mondja.

*

— Hol szerzi be a festékeit?

— *Festékszereimet Szegeden szerzem be. Egy festékesboltban. Ott van a Valéria-téren. Festéket veszek ott és lakkot. Szeretem, ha a kép szép fenyes. Ezért belakkozom. A papirt Traub és társánál szoktam beszerezni, kérem.*

— Érdekes, mondom, hogy nem felejtette el a címet. Meglepetten néz föl.

— *Ferfi vagyok én kérem az életében!*

Az arca szigorú lesz. Igazi férfi lesz.

Aztán így folytatja:

— *Gondoltam én arra, milyen jó volna, ha engem is felfedeznének... De nem mondtam én senkinek abban az időben... Most csak bejöttem ide a szerkesztő úrhoz. Gondoltam, hátha szerencsém lesz...*

*

Elmélyed.

— *Van egy rokonom Újpesten. Pék.*

Elcsöndesedik. Nézek rá várakozón. Erre folytatja:

— *Annak adtam oda a képeimet. Mondta, hogy csinál belőle egy kiállítást. Már meg is csinálta. Köröskörül rakta képeimmel a péküzlet falait. Ott díszlenek mind szép sorjában. Azt mondja ez a pék, hogy el fogja adni az utolsó szálig. Két nap mulva már nem lesz belőle egy darab se. Úgy fogják venni, akár a zsemlyét...*

Néz.

— *Hát nagyforgalmú üzlet az kérem. Az üzlettel szemben ott van a Tuksram. Onnan jönnek a gyári lányok vásárolni könyeret, miegymást. Majd csak észreveszik a képet is.*

— Iskolákat végzett?

— *Hat elemit és három gazdasági ismétlőt jártam. Ezeket szabályszerűen elvégeztem.*

— Most mik a tervei?

— *Hát most hazamegyek, kérem. Aztán újra nekifekszök. Amikor csak szabad időm lesz, festeni fogok. Tessék elhinni, nagy öröm ez.*

*

Hogy mennyi idő alatt készítette ezeket a képeket? Ezt mondja:

— Amelyiken a tutaj van, azon dolgoztam *nyolc napot*. A személyvonatos képen *10 és félnapot*. Amelyen az a nagy virágos rét van, azon *12 és félnapot*. Amelyen a nagy gőzhajó van, azon dolgoztam *13 és félnapot*. Az egyszemélyes önarcképeken egyenként *két és egynegyed napot*. S azon a legkisebben, amelyen azok a csónakok vannak, azon *egy és háromnegyed napot*...

Keresem a három önarcképet, de csak egyet találok. Ezen nagyon úriasan hat Süli András, kobaldkék bundájában, zöld kesztyűkbe bujtatott s bébisen előretartott liliputi kezeivel. Dermedt szemekkel néz, dermedt bajuszkája fölött. Akár itt előttem. *Finom szürke háttere van a képnek, amelyből arisztokratikus ízléssel s angyali közvetlenséggel alakulnak elő a lágy, karakteres formák, a szűkszavú, de mindent makulátlanul kifejező jellegzetességek. A belső és külső életforma valóságos önleleplezése ez a mestermunka.* A másik két portré édesanyját és édesapját ábrázolja, ő ezeket is *önarcképeknek* deklarálja. Hagyom annyiban.

— *Amikor festek,* — szól — *nem szeretem, ha zavarnak. Sokszor gyüttek népek, de az utóbbi időben elutasítottam őket. Ne zavarjanak az elhatározásomban. Olyankor, ha festek és gyönnek a népek, elfelejtem, hogy mit gondoltam el képnek.*

És csak néz.

— *Egyedül szeretek lenni a munkámmal.*

Szóval, Algyőn él. Igen, mondja. Szeged és Hódmezővásárhely között van ez az Algyő. Szüleivel együtt él ott, mert »*még csak 38 éves vagyok. Még nősülni nem akarok*«.

— *Szeretnék még nagyságos úr szépen kérem, fejlődni a munkámban. Aztán majd megnősülök. Majd ha már egész kifejlődtem.*

Megkínálom cigarettával.

— *A képeimet nagyon szeretem,* — mondja rágyujtás közben. — *Ezek az én igazi szórakozásaim.*

Hátradugja a füstölgő cigarettát.

— *Ha kész van egy-egy képem, heteken át elnézem. Találok-e benne hibát. De nem találok.*

Szájához viszi a cigarettát.

Rövidet, jóízűt szippant.

*

Hogy volt-e valami érdekes esemény az életében? Nem volt. Egyáltalában nem volt.

— *Háborúban voltam. Szerbiában. Oroszországban. Mint fogoly. Alighanem egy évig. Mint közkatona küzdöttem a hazáért.*

— Ki volt a katonaságnál a legnagyobb úr?

— *Boros főhadnagy úr.*

Megint szippant egyet, jó mélyet.

— *Szerelmes volt?*

Néz rám szomorúan. Aztán egyszerre földerül az arca.

— *Az voltam kérem... de ezt ne tessék kiirni kérem...*

— Aztán mi lett belőle?

— *Kiábrándultam kérem.*

*

— *Nagyságos úr szépen kérem, ugyanaz a sorsom Algyőn, ami volt a Benedek sorstárssal,* — mondja Süli András, bevádolva a sorsot előttem. — *Engem is elmondtak részegnek, szamárnak, egyszóval mindenfélének, csak jónak nem, pedig életemben még a légynek sem vétettem semmit sem. Nagyságos úr szépen kérem, ezideig úgy dolgoztam kint a mezőn kora tavasztól késő őszig, mint akármelyik másik ember és ugyanúgy jártam napszámos munkára is. Egyszóval olyan sok szenvedésen és meghányattatáson jutottam el idáig, hogy ezt kiszámitani nem tudom. S mégis elmondanak részegesnek. Bolondnak, mert festek. Pedig férfibecsületemre hivatkozva, mint ember a kocsmákban tartózkodásom tiz percig nagyon elég, mert akkorra megúntam a kocsmat bentlétet...*

Még megjegyzi mindezekhez méltatlankodva:

— *Hogy milyen szokás ez az emberiségnél, hogyha valaki jó, akkor rossznak mondják. Viszont az eredett rosszakat jóknak tüntetik fel!...*

Utolsót szippant cigarettájából.

— *Ezt igazán nem tudom megérteni!*

(*b. j.*)

A Magyar Őstehetségek híres előőrsei és parádés ujoncai...

Mindenki itt van az Őstehetségek ezidei kiállításán azok közül, akik ezt a szót: »*Őstehetség*« művészi fogalommá emelték. Itt van *Benedek Péter, az első parasztművész*, aki e nemzedék szemében már klasszikusnak számít. Itt van *Győri Elek* tiszaladányi egykori kovácslegény, akinek tavalyi sikere megszélesítette művészetében a humort s akinek minden ecsethúzásán a fölszabadulás örömkönnye patakzik.

Itt van *Nyergesi János* nyergesújfalusi palagyári napszámos, aki mint ismeretes, Kernstok Károly keze alatt nevelkedett, mint — *ecsetmosó*. Olyan az élete, mint valami legenda — telve festői sikerekkel, már indulásakor a Ferenc József-díj kitüntetésével, hogy negyven éves fejjel ismét visszatérjen — *a napszámossághoz*. Fivére, *Nyergesi István* ugyancsak palagyári napszámos, a népi figurák egész hadoszlopával jelentkezik színes kerámiáiban, kiforrott technikával, mely kezében mármár virtuózitás.

És itt van a nagyidai földész *Oravecz Imre* is, alkonyati hangulataival, megnemesedett festői palettájával; oly festői poézissel, melyet eddig a magyar festészetben egyedül *Mednyánszky*ban értékeltünk, ámultunk, szerettünk. Széles látás, halk vonalritmika remeg méla pasztelljei fölött s valami áhítatteljes csönd.

Káplár Miklós utolsó három képe szivszaggató bizonyitéka annak, hogy tragikus halálával mennyit vesztettünk. *Nagy Márton* Komáromban élő kőműves brilliáns zsánerképe originális, szellemes, lebilincselő.

Elküldte képeit e kiállításra *Mári* is, a hódmezővásárhelyi tanyai cseléd, akinek művészetét már harminc esztendővel ezelőtt megcsodálta *Mednyánszky, Szinyei-Merse, Lyka Károly, Rippl-Rónai* ... Márinak kezében még ma is fiatalos hévvel száguld az ecset.

Jelentős gyarapodása a *Magyar Őstehetségek gárdájának Miklós István békésmegyei uradalmi cseléd* művészete, akinek *Lóvásár* című kompoziciója nem kis tehetséget sejttet. Egyik képe öregasszonyt ábrázol, ennek tónusszépségei *Rippl-Rónai* legszebb képeivel vetekednek.

Mindjárt e cikk elején kellett volna említenem *Kóró (Hudák) István* nevét, aki napraforgó kórójának belőle egész falusi tanyákat, valóságos udvarházakat varázsol boszorkányos ügyességgel a *Magyar Őstehetségek* kiállítására. Az, amit e nemben szemünk elé tár, utólérhetetlen és páratlan a maga nemében. Fantasztikus az a több mint boszorkányosság, amellyel állatalakzatait elénk kerekíti oly plasztikai erővel, hogy a valóság — elpirul mellette. A japánokat túllicitáló hajlékonysággal, graciozitással teliti hajszálfinom figuráit, mindegyik külön s összekomponálva valamennyi, csupa életet sugárzó, páratelt mozgalom. Csupa játsziság, mint ahogy abból is lett: *játékból*. Szegény debreceni kovács gyermeke Kóró (Hudák) István, aki játszani szeretett volna kisgyerek korában, de — nem juthatott játékhoz. Csinált magának. Kóróbélből. *Már akkor megcsodálta látványos művészetét egész Debrecen* ...

A kóróbéltől újabban áttért *Kóró (Hudák) István* a fafaragásra. Van egy szobra, mely szopós borjút ábrázol anyjával. Ragyogó mű. Élénk bizonyitéka annak, hogy az, amit a kóró anyagából elővarázsolt ez az ősi talentum, nem csupán faragcsáló ügyesség. Kóró (Hudák) István kész szobrász. S ha azzal az áhítattal folytatja, mint gyermekkora angyali elkalandozásain, még csak most lesz szobrász igazán.

*

Áldozó József, a *Magyar Őstehetségek* ismert és elismert impresszionistája. Hamvas színei mintha egymást simogatnák s mintha bujócskát játszanának a könnyű pasztellpapíron. Egyetlen olajképének technikai hangszerelése merőben különbözik pasztelljeitől. Itt kevésbbé vibrálnak színei, de képfogalmazásában itt is ugyanaz a belső tűz hevíti. *Mári* férje-ura is kedvet kapott a festéshez. Neve *Kovács Pál* és kenyérkereső foglalkozására nézve, hódmezővásárhelyi kőműves. Ellentétben *Mári* erőteljes ecsetkezelésével, előadása halk, mondhatnám feminin. Rajongója a festésnek, a művészetnek. *Mári*, az ősi festő, gyanakodó szemmel figyeli ... *Büszkén.*

*

Szobrászatban hatalmas a Magyar Őstehetségeknek ez a bemutatkozása. Azokon a szereplőkön kívül, akik ez oldalakon külön cikkben szerepelnek, résztvesz munkáival e kiállításon *Markovics Horváth Antal* egykori hódmezővásárhelyi barkácsoló is, a középkor áhítatát sugalló vallásos kompozicióival. Műveit tavalyi kiállításunkon mutattuk be szélesebb keretben s ismertettük életét kimerítőbben. Két esztendeje, hogy meghalt, 83 éves korában.

Varga János boltiszolga tüzelőfából alakítja ki szobrászi elgondolásait. Faragóbicskájával valósággal felépíti figuráit, tömbökben és széles síkokban, mintha nem is vésné, de kőbe kalapálná azokat. Erő és monumentalitás párosul munkáiban.

Veres Gy. Zoltán fafigurái könnyedék, humorral telítettek. Csak mellékesen űzi a faragást, szabad idejében inkább fest. Minden jel arra vall, hogy művészetének igazi útja a szobrászat felé visz.

Horváth Lénárd faszobrai síma kidolgozásukkal első látásra éreztetik, hogy készítőjük kezében régi, jólismert valami a fa anyaga. *Bútoraszlalos.* Tűkörsimaságú szobrai kifejezőek és jól összefogottak.

Musti Viktor 17 éves szeghalmi gyerek, de máris kész művésze a csontfaragásnak. Reliefjei, melyeken az állatok mozgalmasságát komponálja finom csontötvözetbe, honfoglaló őseink legendáit örökítik. Nagy várakozásokat fűzünk további fejlődéséhez.

Aztán itt van *Marietta.* Színes plasztelinből egy áhítatos körmenet festői mozgalmasságát hozta el a *Magyar Őstehetségek kiállítására*, üvegfalak között, mint valami üvegbe kötött zsoltáros éneket. Bámulatos megfigyelő. Most mult tiz éves. Ha friss látását megőrzi s mai zavartalan hitével fog elmerülni művészetében, *még nagy, igen nagy valaki válik belőle!*

A Magyar Őstehetségek Kiállításának katalógusa

ELŐTÉR:

Süli András képei,
Futó Ferenc szobrai,
Mogyoróssy György szobrai,
Bereczki András szobrai.
Régi magyar tálasok, tányérok, korsók, kendők, szőttesek, régi magyar ládák, kézimunkák ármegjelelölés szerint.
Kóró (Hudák) István kóróbélből készített állatkompoziciói.

I. FÜLKE:

Benedek Péter képei,
Futó Ferenc szobrai,
Nyergesi István kerámiái,
Kóró (Hudák) István faszobrai.
Régi magyar butellák, kézimunkák, botok ármegjelölés szerint.

II. FÜLKE:

Győri Elek képei,
Kóró (Hudák) István kompoziciói.
Palóc bútorok, régi tálasok, régi erdélyi korsók, régi pálinkás butellák, csanakok, kulacsok, stb. ármegjelölés szerint.

A FÜLKÉK KÖZÖTTI I. TÉKÁBAN:

Markovics Horváth Antal szobrai,
Futó Ferenc szobrai.

A FÜLKÉK KÖZÖTTI II. TÉKÁBAN:

Markovics Horváth Antal szobrai.

III. FÜLKE:

Oravecz Imre képei,
Marietta plasztelin-kompoziciója.
Régi magyar butellák, tányérok, bokályok, csanakok, tükrök, népi hímzések.

IV. FÜLKE:

Nyergesi János képei,
néhai Káplár Miklós képei,
Futó Ferenc szobrai,
Nagy Márton képe.
Régi magyar butellák, csanakok, kancsók, korsók, kulacsok, tányérok.

V. FÜLKE:

Áldozó József képei,
Veres Gy. Zoltán szobrai,
Horváth Lénárd szobrai,
Musti Viktor csontfaragásai,
Régi szövöttesek, régi butellák, régi magyar tálasok, régi szuszékok, tékák, tükrösök.

VI. FÜLKE:

Márí képei,
Miklós István képei,
Kocsis Pál képei,
Kóró (Hudák) István faszobrai,
Nyergesi István színes kerámiái,
Varga János faszobrai.
Tálasok, szövöttesek, régi kulacsok, korsók, tálak, csanakok.
A háttérben Győri Elek Gyöngyösbokréta című kompoziciója.

A Magyar Őstehetségek barátaihoz!

A magyar őstehetségek külön művészi kasztot képviselnek a magyar művészetben. Művészetük nem illeszthető polgári művészi keretekbe — más világból jöttek s abban a világban akarnak maradni, amelyből elindultak. Ennek a világnak külön művészi törvényei vannak, merőben más törvényei, mint a civilizált művészi világnak, épp ezért közös művészi terepen nem élhetnek, nem boldogulhatnak.

Ez a meggondolás vezette a magyar őstehetségeket arra az elhatározásra, hogy önálló művészeti egyesületbe tömörüljenek s kialakítsák a magyar őstehetségek barátainak körét, amelynek védelmi övezetében az eljövendőkben fokozottabban s zavartalanabb módon munkálkodhatnak.

Az a lelkesedés, mely művészi megnyilvánulásaikat eddig is kísérte s amely művészetük istápolására eddig is megszerezte a magyar műbarátok színe-javát, bizvást fokozottabban fog megnyilvánulni mostani bemutatkozásuk alkalmából, amelyen az új paraszti értékek egész kis hadoszlopa jelentkezik pazarnál pazarabb alkotásokkal. Erre a baráti körre fokozott szüksége van a magyar őstehetségek gárdájának ezekben a pillanatokban, mikor *új helyiségében megalapítja a Magyar Őstehetségek Otthonát, melyben állandóan kiállításon tartja az őstehetségek legkülömb alkotásait s módját ejti, hogy újabb paraszti tehetségeinek feltárásáról időről-időre számot adjon a magyar nyilvánosságnak.*

Már a magyar őstehetségek e kis művészi beszámoló-lapja, a *Magyar Őstehetség* is e baráti lelkesedésnek köszönheti létét s ezek között is elsősorban *Keresztby György* igazgató úr felbecsülhetetlen támogatásának, aki nélkül nem lenne módunkban ezeket itt megírni. Meg vagyunk győződve, hogy a magyar társadalom még sok-sok önzetlen rajongót fog megszerezni a magyar őstehetségek tiszta művészi szándékainak és törekvéseinek.

A magyar őstehetségek *művészetüket ajánlják fel* a baráti támogatásért cserébe.

Minden új tagja a Magyar Őstehetségek Egyesületének havi 10 pengőt fizet tagsági díj gyanánt, *az így évente összegyült összeget azonban a Magyar Őstehetségek Otthonában* akár a magyar őstehetségek *soron lévő kiállításain, akár azon kívül is, bármikor levásárolhatja.*

Alapító-tag egyszer s mindenkorra 500 pengőt fizet, ugyanesak ezen az alapon s magától értetődik, hogy úgy rendes tagjai, mint alapító-tagjai a *Magyar Őstehetségek Művészeti Egyesületének,* kiállításait díjmentesen látogathatják s lapunkat ingyen kapják.

A magyar őstehetségek barátainak ezeket akartuk itt bejelenteni.

Belépési nyilatkozat

Belépek a Magyar Őstehetségek Művészeti Egyesületébe $\frac{\text{rendes}}{\text{alapító}}$ *tagnak.*

Havi rendes tagdíj P 10.—
Alapító tagdíj.... P 500.—

cím _____ *aláírás* _____

Magyar Őstehetségek Otthona:
Budapest. V., Erzsébet-tér 2.
Telefon: 80-5-27

Felelős kiadó:
a Magyar Őstehetségek Kiállításának rendezője
BÁLINT JENŐ

Az Athenaeum r. t. nyomása — Nyomdaigazgató: Wózner I.

— **Magyar őstehetségek kiállítása.** Az „őstehetség" szó helyességéről ellentétes lehet a felfogás, sőt vitatható az is, hogy olyan nagy jelentőségü-e a művészet egyetemes érdekéből, hogy valakiből tanulás utján, vagy tanulatlanul buggyan-e ki a tehetség. Ezekre a kérdésekre máskorra háritva a választ, szivbeli örömmel jártuk végig azt a kiállitást, amelyre *Bálint* Jenő hordta össze az ország minden sarkából az anyagot. Igazi népmüvészet az, ami rajta látható. Igazi, ami belőle régi keletü és igazi a frissiben készült is. Akkora gazdagság, a festett, faragott, vésett holminak, a mázas cserépnek, a himzésnek és bőrvarrottasnak akkora bősége, hogy belekábulva ér végébe az ember. Ismét egy csomó uj tehetséget bukkantott fel az ismeretlenségből Bálint. *Futó* Ferenc olyan fafaragó szobrász, aki bármelyik kiállitásunkon megállaná a helyét. Pompás szobrásztehetség *Kiró-Hudák* István is, aki a napraforgó szárának belőle plasztikus alakokat farag és aprólékos realizmusu jeleneteket szerkeszt össze belőlük. *Mogyoróssy* György, *Bereczki* András, *Markovics-Horvát* Antal, *Varga* János is tehetségesebbnél tehetségesebb szobrászok. Mind fafaragó (az egy Bereczki agyagból mintázza és égeti emberi és állati alakzatait), nem egyikük a kenyere javát rég megette, a müvészetük játék is, érzés is, mindenkép azonban izes tehetség. Festője is van uj a kiállitásnak: *Süli* András. A játékos gyermekére emlékeztető képzeletjárással ábrázolja a valóságot, a maga körül lejátszódó életet ugy, hogy az valóság is, mese is, de mindenképpen kedves látvány a szemnek. *Benedek* Péter ebben a társaságban már a magas müvészutón van, tónusfestő, aki azt is

látja, amit csak a művészeti szem és érzékenység: a levegőt s ábrázolni is ugy tudja ezt a láthatatlan lágyitót, mint a legfinomabb tónusfestők. Közel jár hozzá ebben *Miklós* István, volt urasági cseléd. A kiállitás többi festője is — köztük a nemrég elhunyt szépkehetségü *Káplár* Miklós — jobbára hasonló sorból cseperedett fel. Tehetség mind, ha talán nem is östehetség. Ahhoz hiányzik belőlük a nagy és sulyos egyéniség. Az ősiség ott kezdődik. *(e. a.)*

eges szőrtelenítés villannyal. Szépségápolás. Szemölcsirtás.
távolitószer szétküldése utasitással * (Kérjen prospektust).

1935. jún. 2.
Ujság.

— Ötvösség Remekei, I. köt. 90. l.

KÁPLÁR MIKLÓS: Tanulmány egy szép özvegy asszonyról.

Kánlár Miklós

[illegible]

Káplár Miklós

Budapesti Hirlap

1935. Dátum levágva

H.

• **(Káplár Miklós képei.)** A nem régen elhunyt ***Káplár*** **Miklós egyike volt a legismertebb magyar őstehetségeknek. Sokáig csikósbojtár volt, festői tehetségét azonban későbbi Rippl-Rónai mester is elismerte. Halála művészetének kialakulása szempontjából a legkedvezőtlenebb pillanatban következett be, akkor, midőn előadása részben már elveszítette a naiv felfogás eredeti himporát, ellenben készültsége még nem volt elég ahhoz, hogy tanult művész alkotásai gyanánt értékeljük festményeit. A Hortobágy volt piktorájának legfőbb motívuma, de a távolbavesző horizontot, a hatalmas égboltot, a puszta érdekességeit nem annyira mint színjelenségeket fogta fel, inkább rajzzal akarta kifejezni az előtte feltáruló benyomásokat. Még az égen úszó, szétfoszló felhőket is legtöbbször dekoratív foltokban komponálta meg a végtelen kékségen. Egyes figurális képein, így az önarcképen is a formák, a rajz iránti vonzalom jut kifejezésre; ezek a festmények biztató jelenségek voltak készültségének fejlődésére nézve. Színei világosak, mondhatni szikesek, az előadás festői feloldását, sajnos, már nem érhette meg. Kiállítása az őstehetségek helyiségeiben, az Erzsébet-téren, a Nemzeti Szalonnal szemben látható.** *(Y. E.)*

Pálffy Herceg
Uradalmainak Kormányzósága
Malaczka.

881. sz.
1916.

A Müemlé

Országos Sz

5. évi szeptembe

Káplár Miklós

e. a.

** A Nemzeti Szalon csoportkiállítása. A Nemzeti Szalon csoportkiállításai hirhedtek arról, hogy milyen összevisszaságban szoktak rajta egymáshoz nem illő, sőt egymástól kvalitásra is nagyon különböző művészek szerepelni. Most sincs különben, nem éppen előnyére a kiállításnak. Ha Báttai Rezsőt említjük első helyen, azért tesszük, mert régi művész, aki pályájának egy bizonyos szakaszán reményeket keltett. Nem méltatlan ehhez a korszakához néhány pasztellképe, különösen többi, tónusban igen finom szobainterieurjei. Néhány jó arcképe is van. *Boromissza* Tibor is régi kiállító művész. Csupa ötlet, csupa invenció a művészete, de bizonyos fontos festői tulajdonságai mintha visszafejlődtek volna: szinei rikitanak és nincsenek egymással eléggé meghitt viszonyban. Expresszionista furcsálkodásait abbahagyta már Boromissza, de valahogy ahhoz a magához kellene visszatalálnia, aki az 1914-iki kiállításán volt. A természet közelsége, ugy látszik, mégis a legjobb inspirálója lenne. *Bolmányi* Ferenc olyanképpen egyenetlen festő, ahogyan a dilettánsok szoktak azok lenni. Technikai furcsaságai (vastag rétegben felrakott festékei, szineinek tulzott galéria-tónusa) nem kárpótolnak azért, aminek hiányát nagyon érezzük művészetében: az őszinteségért. Ifj. *Gaár* Vilmos korrektül ábrázolja a valóságot. Szinte routinier ebben. De meg kell még tanulnia a szinek tónusban való összefoglalását. *Káplár* Miklós egyenetlen terméséből szépen megrajzolt tanulmányfejei válnak ki. Vitéz *Leidenfrost* Lászlónak karaktertelen tájképeinél lényegesen jobb müve viritó piros paradicsomos csendélete. *Pogány* Ferenc finom tájképfestő, akin egy kissé Fényes Adolfnak, egy kissé Rudnay Gyulának a hatása érzik, de nem olyan mértékben, hogy a maga rokonszenves egyéniségét eltakarná. *(e. a.)* 1928. VIII 15

№ 7.

4243. Giovanni ~~Gentile~~ Bellini ~~modorában~~ Kovetője:

Sz. I ~~Padua~~ Venedig ban (?) ~~1428-ban~~ II Vene

1430 körül

I Paduaban V.

Szent Társaság

~~Madonna a gyermek Jézussal~~

Közülök

a derékig ~~ábrázolt~~ és szemb
telen gyermek Jézust, ki bal lábá
lógatja, fogja mindkét kezével. J
pallóssal s balján ~~pedig~~ szent Kat
Öltözete a Madonnának: fehér fejk
ruha és kék palást; a szöke szaká
kopaszodik, szent Katalin pedig k
gyes vidék tornyos bástyákkal meg

66:97.3

Fa, méretei ~~66:97.6~~ cm. —

~~Gróf Pálffy János hagyomán~~

Jegyzet. Szama a Fo
vonatában V:1.

~~Jegyzet. A leltár szerint:~~
Gentile Bellini Venedig,
lon No.1)

7(3)

1965 JUL 21

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Káplár Miklós

MAGYAR NEMZET

— **A hortobágyi múzeum épülete elkészült** a híres csárdaépülettel szemközt az úgynevezett szikkerállásban, amelynek épületét eredeti formájában állították helyre. A pusztai múzeum avatására augusztus 20-án kerül sor. Káplár Miklós, a hortobágyi tájak mesteri megörökítőjének kiállításával nyitják meg a múzeumot.

szokatlan erejű és hevessé-
gű vihar tombolt szombaton
Hajdú-Bihar megye középső
részén. A heves vihar Deb-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1983 JUL 21

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

Káplár Miklós

A Hortobágyon

1021

a híres csárdaépülettel szemközt, több mint kétszázéves épület áll, az úgynevezett szekérállás. Most ebben az épületben tekinthető be a puszta múzeumát. A Hajdú-Bihar megyei múzeumok igazgatóságának átadták az épületet. Augusztus 20-án kerül sor a nusztai múzeum avatására. Káplár Miklós a hortobágyi ...ájak mesteri megörökítőjének kiállításával nyitják meg a múzeumot.

—o-O-o—

avatása vasárnap délelőtt fél 10-kor lesz, az avasi temetőben. (x)

— *A HELYREÁLLITOTT gyulai várban állandó jellegű kiállítást rendeznek. Három termet bocsátottak a múzeológusok rendelkezésére, hogy a 650 éves vár történelmét be-*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Hajdú-Bihar megyei Napló

1965 APR 17

1021

Káplár Miklós emlékezete (1886–1935)

Egyéni hitelességgel, a táj lelkiségét a lényegre egyszerűsítve, szilárd és tiszta szerkesztéssel alakított Káplár Miklós. Az egykori pásztorélet, a puszta hajdani képe Káplár Miklós műveiben él ma is az utókor emlékezetében. A Hortobágy változó arculatát vetíti elénk minden évszakban, fényben és homályban, viharban, a hajnal nyílásakor. Óriási égboltokat, stilizált felhőket festett. A messzeségben összefutó vonalak széles tagoltságú alappal ölelkeznek.

Bojtárgyerekből lett festővé ez a robosztus testű, acélizmú, sokat szenvedett parasztművész. Nyitott szívvel járt az életben, s könnyen túltette magát a sorstól rászabott nehézségeken. Páratlan akaratereje győzte nemcsak a nélkülözést, hanem az emberek rosszindulatát is.

Öt testvére között ő volt a legkisebb. Nyaranta gyakran megfordult a Hortobágyon, meglátogatta Péter bátyját, aki akkor bojtár volt az ökörcsordánál. A nyáj őrzésére Miklóst is felhasználták, sőt egy esztendőre Kiss András-hoz el is szegődött bojtárnak. Majd Böszörményben hentesinas lett. Budapestre már „segéd"-ként utazik, hogy vágóhídi munkás lehessen. Erejének mint alkalmi napszámos is jó hasznát veszi. Zsákot hord a Dunaparton, tavasszal és nyáron a Liget padjain alszik.

Ekkor egy barátjának biztatására betéved a Szépművészeti Múzeumba, s ez adja a végleg elhatározó indítékot. Ezután minden szabad idejét a múzeumokban tölti. Teljesen önerejéből kezd rajzolni majd festeni. Vasárnap — mellékkeresetként — kisegítő pincér különböző mulatókban. A pincérkedés véletlenjéből szövődik sorsának további alakulása is. Mint a Pilseni Sörcsarnok alkalmazottja egy este — 1915-ben — ő szolgálja ki Rippl-Rónai Józsefet, későbbi nagy pártfogóját, majd barátját. Szóba kerülnek próbálkozásai, s a következő napokban néhány művét is bemutatja. Rippl-Rónai éles szeme pillanatok alatt felméri Káplár fejlődésének távlatait, s tekintélyével egyszerre megnöveli a festegető pincér pártfogóinak számát. Így kerül be az akadémiára, ahol Zemplényi Tivadar, majd Réthy István tanítja. De éjszakai mesterségével még jó ideig nem szakíthat.

A szülőföld vonzását azonban a főváros sem tudja tovább altatni. Hazatér Hajdúböszörménybe. A Kálvineum internátusában kap egy üres tanulószobát — műteremnek. Rendszeresen tanul tovább, s 1921-ben kiállítást rendez a debreceni városházán. Öt év múlva újra Budapesten találjuk. Rippl-Rónai most már erősebben egyengeti útját, barátságuk is egyre jobban mélyül. Az akkor kibontakozó őstehetség-kultusz, Káplár eredeti neoprimitivizmusát félreismerve, a Nemzeti Szalonban megnyílt kiállítását (1928) hozsánnával fogadta. Szokatlan témakörében „őserejű, érintetlen primitívséget" ünnepelnek, s a tematikától megtévesztve nem ismerték fel, hogy Káplár Miklós már messze túljár azon a határmezsgyén, ameddig a hivatalos Magyarország a paraszti ősitehetségeknek a kibontakozást „engedélyezte".

A Hortobágy szépségeinek bűvöletéből nem tud elszakadni. Ecsedy István múzeumigazgató kijárta a városnál, hogy a hortobágyi csárdában műteremszobát rendezhessen be magának. Valójában itt lombosodott ki teljességében Káplár Miklós tehetsége. Kint alszik a csikósok, gulyások és kondások között, s a tartózkodó pusztai emberek testvérükké fogadják.

Káplár Miklós mesterien tudta fokozni a lírai nyugalmat, de ugyanakkor tájaiba, alakjaiba feszültséget is vitt. A táj ősi nyugalma, embert gyötrő, mindennap elölről kezdődő robotja a kizsákmányolóktól előírt kegyetlen munkarendet is bizonyította. Figyelme ösztönösen fordult oly megnyilatkozások felé, amelyek szegényparaszti származásának, lobogó elégedetlenségének természetes folyományai voltak.

Káplár Miklós három évtizede távozott körünkből: 1935 áprilisában. Nádfedeles szülőházát emléktábla jelöli Hajdúböszörményben. Sírkövének domborművét barátja: Medgyesy Ferenc faragta kőbe.

Dr. Tóth Ervin

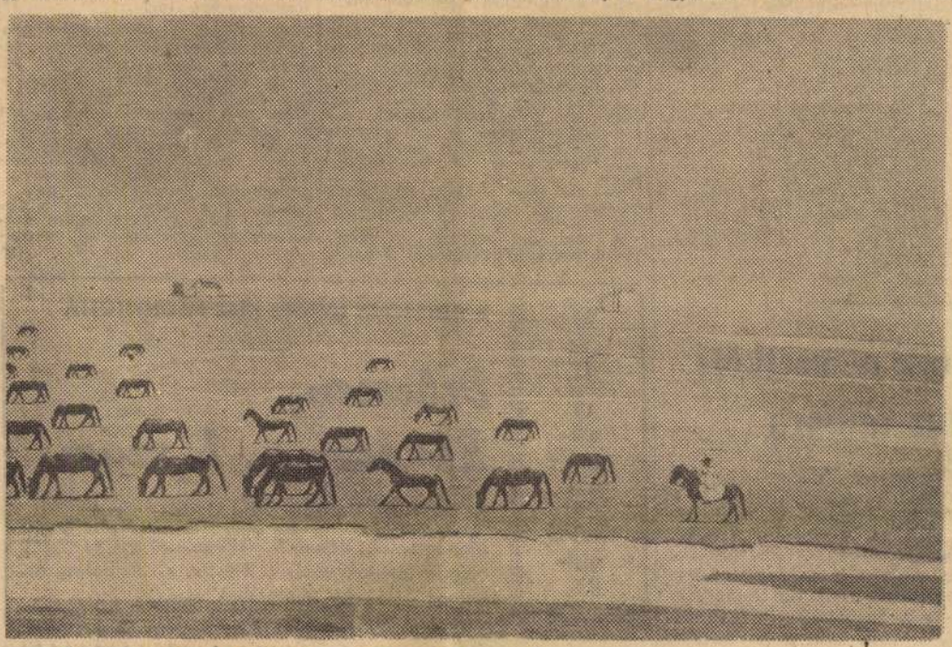

Káplár Miklós: **MÉNES A HORTOBÁGYON**

(Dr. T. E. felvétele)

. Dózsa

yházi Spartacus

Az NB I/B-ben ma Szállítók—Jászberény és BVSC—Diósgyőri VTK, vasárnap Oroszlány—Egyetértés, Miskolci VSC—Győri MÁV DAC, Dunaújváros—Székesfehérvár, Ganz-MÁVAG—Budafoki ÉMTE Kinizsi és III. ker. TTVE—Szombathely mérkőzések lesznek.

* * *

A D. Honvéd NB II-es labdarúgó-csapata a következő, vasárnapi fordulóban idegenben mérkőzik. A debreceniek ezúttal Szolnokon az MTE csapatával játszanak, Czirják bíráskodása mellett.

eni és miskolci zők versenye

osztálya rendez vasárnap reggel 8 órától a Széchenyi utca 33. szám alatti kultúrteremben. Miskolci és debreceni serdülő és ifjúsági versenyzők mérik össze tudásukat. Debrecenből a D. Postás, D. Vörös Meteor és a DMTE három csapata, a Miskolci Építők és a Miskolci Előre két-két csapata méri majd össze tudását. Külön versenyt vívnak a fiúk, külön a lányok.

A debreceni szakszervezeti asztalitenisz-bajnokság legutóbbi eredményei: Vendéglátó—Tanácsi Építőipari 5:4, Mezőgépgyár—Tisza Cipőgyár 5:0, Textiles—MGM Vasas 5:0.

A bajnokság állása

1. Postaig.	3	3	—	15: 4	6
2. Textiles	3	3	—	15: 5	6
3. Mezőgépgyár	3	2	1	10: 5	4
4. Megyei t.	3	2	1	12: 9	4
5. Vendéglátó	3	2	1	10: 9	4
6. T. Építőipari	3	1	2	12:10	2
7. Vízügy	2	—	2	4:10	—
8. T. Cipőgyár	2	—	2	3:10	—
9. Téglagyár	3	—	3	1:15	—
0. MGM Vasas	1	—	1	0:5	—

svéti nemzetközi rna műsora

orna kettős mérkőzése iránt. Az osztrák fővárosban tartózkodó Bp. Honvéd és U. Dózsa vezetői és játékosai nem kis meglepetéssel vették tudomásul, hogy a tervezett műsor megváltozott és így természetesen a budapesti találkozóknak is más lesz a párosítása.

Szombaton 15 órai kezdettel kerül sor — az eddigiektől eltérően — Austria—Bp. Honvéd, majd 16.45 órakor a Rapid—U. Dózsa összecsapásra, míg hétfőn Budapesten, a Népstadionban a lila-fehérek az Austriával, piros-fehérek pedig a Rapiddal mérkőznek.

Megtörtént a hétfői budapesti mérkőzések osztrák játékvezetőinek a kijelölése is. Az U. Dózsa—Austria mérkőzést Tittl, a Bp. Honvéd—Rapid találkozót pedig Kesler vezeti. (MTI)

Dolgozók

Villamos állomás kezelői, vagy elektrikusi bizonyítvánnyal rendelkező villanyszerelő szakmunkásokat keres a Nagyalföldi Kőolajtermelő Vállalat hajdúszoboszlói üzeme. Jelentkezés személyesen a hajdúszoboszlói telepen. Megközelíthető naponta 9 és 11 órakor a hajdúszoboszlói vasútállomásról induló autóbusszal. Munkásszállást biztosítunk.

Azonnali belépéssel alkalmazunk stabilkazánfűtői képesítéssel kazánfűtőt debreceni munkahellyel, továbbá ugyanilyen képesítéssel kazánfűtőt hortobágyi munkahellyel. Jelentkezni lehet Debrecen Tejüzem. Postakert utca 2. sz.

A Hajdúszoboszlói Gépjavító Állomás villanyszerelő szakmunkásokat keres felvételre, külszolgálatos munkák végzésére. Jelentkezés a gépjavító állomáson.

A Medicor Művek Debreceni Orvosiműszer-gyára esztergályos szakmunkásokat felvesz. Jelentkezés Hámán Kató u. 98.

Húsz éven felüli férfiakat lehetőleg érettségivel azonnali belépéssel alkalmazunk. BIOGAL Gyógyszergyár Pallagi út 3—5.

Gyakorlattal rendelkező gyors és gépírót azonnal felvesz a BMG Debreceni Gyáregysége Híd u. 4—6.

Képesített könyvelőt számlaellenőri munkakörbe felveszünk. Keletrövidköt. Vágóhíd u. 7.

Szuper kontra normál

Nagy érdeklődés előzte meg a 92 oktánszámú szuperbenzin megjelenését és amikor három hónappal ezelőtt az AFOR töltőállomásaira megérkezett az új szuperbenzin, elsősorban az foglalkoztatta a gépjárművezetőket, hogy érdemes-e használni a 92 oktános szuperbenzin, amikor olcsóbb a 72 oktános üzemanyag? Igy tehát az új szuperbenzin megjelenése egy egész sor műszaki és főként anyagi kérdést vetett fel.

Az eltelt 3 hónap alatt szerzett műszaki tapasztalatok választ adnak ezekre a vitás kérdésekre. Bevált az új szuperbenzin! Olyan érdeklődés nyilvánult meg iránta, amit a szakemberek vártak tőle és ez nemcsak a klutalásos rendszer megszüntetésével magyarázható, hanem azzal is, hogy most már minden gépjárműtulajdonos igyekszik autóját a gyári előírásoknak megfelelő oktánszámú üzemanyaggal működtetni. Azok, akik úgy gondolják, hogy a motor teljesítménye és az üzemanyag oktánja között nincs összefüggés, azok bizony tévednek.

Nézzük meg, hogy az egyes kocsifajták milyen üzemanyagot igényelnek:

A Wartburg 1000-sek például 78 oktánszámú benzinből készült keveréket _ igényelnek. Ez azt jelenti, hogy a keverék benzinrésze 30 százalék szuperből és 70 százalék normálból áll. A Moszkvics 403-as és 407-es gépkocsik csak 10 százalék szupert és 90 százalék normálbenzint kívánnak, a Fiat 1500-asok motorját viszont úgy konstruálták, hogy kizárólag 92 oktánszámú benzinnel üzemeltethető. Az Opel típusú gépkocsik általában 20 százalék szuper és 80 százalék normálbenzin keverékkel üzemeltethetők a legjobban.

Ajánlatos minden autósnak az előírás alapján összeállítani autójához a megfelelő üzemanyagot. A gyárilag meghatározott oktánszám igény minden gépkocsi motorját maximális üzemeltetésre bírja.

A műszaki emberek és a gépjárművezetők egybehangzó véleménye végeredményben az, hogy érdemes az új üzemanyagot használni. Érdemes s azért, mert a szuperbenzin használata a gépjárművek nagy részénél műszaki követelmény, teljesítményének maximális kihasználásával — viszonylag alacsony üzemanyag fogyasztás mellett.

Nem vitás, hogy ezek a tulajdonságai a 92 oktánszámú szuperbenzint előnyössé és gazdaságossá teszik. (x)

VÉSNÖK RÉSZLEGÉT

A DEBRECENI UVEGES KTSZ MEGNYITOTTA

Debrecen, Rákóczi u. 1. szám

HOZOTT ANYAGBÓL VÁLLALJUK:

Monogramok, dátumok, serlegek, érmek és egyéb ajándéktárgyak vésését. Névtábla, fémbélyegzők, beütők és egyéb fémtárgyak vésését.

Vegye igénybe a tavaszi
SZOBAFESTÉSI ÉS MÁZOLÁSI,
valamint
NAGYTAKARÍTÁSI
munkák végzésére szolgálatunkat.
Általános Szolgáltató Szövetkezet Debrecen,
Rákóczi u. 37. Telefon: 22-22.

A Debreceni
Ruhagyár

Hálás szívvel mondunk köszönetet mindenkinek, akik drága jó feleségem, édesanyánk, anyósunk, nagymamánk, testvérünk,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Káplár Miklós

Hajdubiharmegyei Népujság

1965 JUL 27

1021

Bessenyei-múzeum létesül Bakonszegen

A debreceni Déri Múzeum múzeológusai és kutatói helyszíni szemlét tartottak Bakonszegen. Megvizsgálták, milyen lehetőségek vannak ott egy Bessenyei múzeum megnyitására. Hajdú-Biharban mindig becsülték a hajdani testőríró emlékeit. Az új terv megvalósítása ősszel újabb tanújele ennek.

Pontosan a tervek szerint épül és készül a Hortobágyon a tájmúzeum. Augusztus 20-án nyitják meg ünnepélyesen. Ekkor Káplár Miklós festményeiből nyílik tárlat.

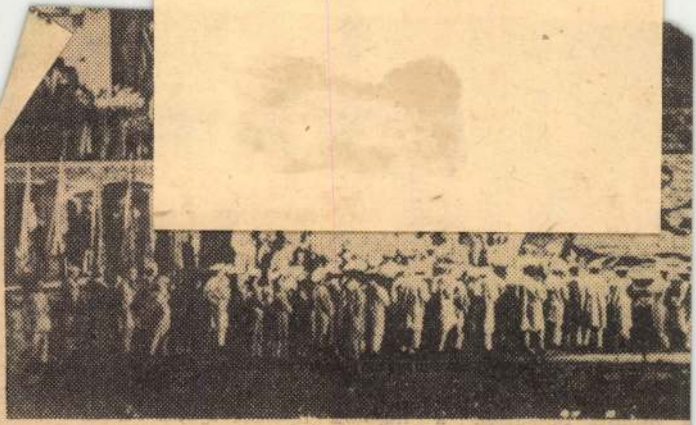

Monstre jelenet a Turandotban

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Káplár emlék

Hajdúbihar megyei Népujság
1965 OKT 5.

1021

Megkezdődött a megyében a múzeumi hónap

Vasárnap megyeszerte megnyitották a múzeumi hónap eseménysorozatát.

A debreceni Déri Múzeumban a legújabb kincsek gyűjteményét mutatták be a kupolacsarnokban megrendezett ünnepélyes megnyitó alkalmából. A megjelent közönség előtt *dr. Vígh József*, a Hajdú-Bihar megyei Tanács vb-elnökhelyettese mondott beszédet, amelyben méltatta a múzeumi hónap jelentőségét, s a gazdag leletekből megrendezett kiállítást.

— Az idén negyedízben megrendezett múzeumi hónap — mondotta — a kiállításokkal, előadásokkal, tárlatvezetésekkel jelentős mértékben segíti a népművelést.

Ezek a rendezvények ma már vidéken is társadalmi eseménynek számítanak. Tavaly a hajdúvárosokban és a falvakban már több mint 40 múzeumi előadás hangzott el, amelyeken átlagosan 80—100 főnyi hallgatóság jelent meg. Az érdeklődés fokozódását jelzi, hogy ma már a munkások, szövetkezeti parasztok, hortobágyi pásztorok értesítik a múzeumot, ha valamilyen értékesnek tartott régiségre bukkannak. Így történhetett, hogy

az 1965-ös év a Déri Múzeum „kincses esztendeje" lett.

A továbbiakban beszélt a kiállított új leletekről, nagy tudományos értékükről. Majd a múzeumi hónap társadalmi, népművelési eredményeiről szólva a következőket mondotta:

— Az eredmény lemérhető a honismereti mozgalom fejlődésében, amely már az új generációt neveli a jövő kutatómunkája számára. A megyében 35 ilyen szakkör működik, amelyeknek a tevékenységét fémjelzi többek között a bakonszegi Bessenyei irodalmi kiállítás is, a „bihari remete" egykori lakóházában.

Gazdag leletek 1965-ben

A Déri Múzeum kitűnően rendezett kiállítás keretében mutatja be az eszténdő kivételesen gazdag leleteit. A közönség láthatja többek között a kb. négyezer éves — tehát a rézkorszakból származó — aranyleletet, amely az idén májusban került elő Hencida községben. A 12 darabból álló lelet ritka régészeti kincs, ugyanis az egyes darabok teljes sorozattá állíthatók össze, s így tisztázódott, hogy valójában egy törzsfői melldíszre találtak Hencidán. Ilyen teljes sorozat még eddig sohasem került elő.

Érdekes a Körösszakálon talált római köztársaságkori pénzlelet is. Az időszámításunkat megelőző századból fennmaradt 273 ezüst pénzt a rómaiak verték, de a kelták tulajdonában lehetett. A kiállítás közönsége láthatja a biharkeresztesi ásatások eredményeit is, amelyek a különböző sírfeltárások során nyolc korszakról adnak számot. A kiállított leletekről rövid ismertetést olvashat a közönség, s a tájékozódást szemléletes fotók, rajzok segítik.

A megnyitó után délután *Mesterházi Károly* muzeológus mutatta be a kiállítást.

Káplár emlékkiállítás Hajdúböszörményben

Hajdú-Biharban vasárnap még négy múzeumi eseményt rendeztek a múzeumi hónap megnyitója alkalmából.

Hajdúböszörményben — a Hajdúsági Múzeumban — a város nagy képzőművészének, Káplár Miklósnak a műveiből rendeztek kiállítást. A Káplár-emlékkiállításon *Maghy Zoltán* festőművész mondott beszédet az egykori művésztárs életéről s munkásságáról. A közönség mintegy 40 Káplár-képet láthat a kiállításon, köztük a művész legszebb hortobágyi alkotásait.

Hajdúszoboszlón, a történelmi emlékekben gazdag Bocskai Múzeumban színháztörténeti kiállítást nyitottak meg. A megnyitón *Gaál Géza* gimnáziumi igazgató tartott előadást *Kelemen László és az első magyar színjátszó társulat* címmel.

Püspökladányban a község múzeumában a Sárrét néprajzi anyagából rendeztek kiállítást. Itt *Benedek László* gimnáziumi igazgató ismertette a táj történeti és néprajzi hagyományait, a fennmaradt emlékek, leletek tanúságait.

Tiszacsegén, a község egykori zsellérházában berendezett múzeumban ugyancsak előadásra, s tárlatvezetésre került sor.

Fazekasmúzeum Nádudvaron

Tegnap, hétfőn folytatódott Hajdú-Biharban a múzeumi hónap eseménysorozata. Nádudvaron fazekas népművészeti múzeumot nyitottak meg. A község népművésze,

ifj. Fazekas István nemrég 1000 fekete cserépedényt, fazekas remeket ajánlott fel a község számára, s ezzel megteremtette az új múzeum alapját.

A népművész újra elkészítette a múzeum számára valamennyi eddigi korsó-, tál-, vázaformáinak egy-egy darabját.

A hagyományos népművészet darabjaiból létesült új múzeumot egyelőre Fazekas István lakásán rendezték be. A megnyitón *Szőllősi Gyula*, a Hajdú-Bihar megyei Tanács V. B. művelődésügyi osztályának helyettes vezetője köszöntötte a munkásságának 25. évfordulóját ünneplő népművészt, s nyitotta meg az új múzeumot.

Új diplomásokat avattak

a Zrinyi Miklós Katonai Akadémián

A Zrínyi Miklós Katonai Akadémián ez évben végzett hallgatóknak hétfőn adták át ünnepélyesen a diplomájukat. Az ünnepségen megjelent *Kállai Gyula*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a forradalmi munkás-paraszt kormány elnöke, *dr. Korom Mihály*, a Központi Bizottság titkára, *Benkei András* belügyminiszter, *Rácz Sándor*, a Központi Bizottság osztályvezetője, *Köteles Jenő* altábornagy, a honvédelmi miniszter első helyettese és a tábornoki kar több más tagja. Részt vettek a társ fegyveres testületek képviselői, valamint az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet csapatok parancsnokságának magasrangú képviselői, élükön *G. V. Szregyin* vezérőrnaggyal.

A Himnusz hangjai után felolvasták a honvédelmi miniszter parancsát, majd *Borbás Máté* vezérőrnagy, az akadémia parancsnoka átadta az idén végzetteknek a diplo-

ság hadserege — a nép szabadságáért folytatott harcban született meg, újtípusú fegyveres erő, a dolgozó nép serege, amely a nép hazáját, szocialista társadalmi rendjét, békés alkotó munkáját védi. Ennél megtisztelőbb, nagyobb feladatot hadsereg még soha nem teljesített. E feladatnak csak az a hadsereg tehet eleget, amelyet a szocialista hazafiság és a proletár nemzetköziség eszméi hatnak át, amely korszerű haditechnikával, magasfokú harckészültséggel rendelkezik.

— Legyenek annak tudatában, hogy a mi szocialista hadseregünk békés alkotómunkánk és nemzeti függetlenségünk legfőbb őre, egyben a szocialista hazafiasság és a kommunista erkölcsiség iskolája is.

A továbbiakban vázolta feladataikat táborban, laktanyában és a „hátországban" egyránt, majd időszerű belés külpolitikai kérdésekről beszélt.

Kállai Gyula beszéde végén sok sikert kívánt az akadémia új diplomásainak felelősségteljes hivatásuk betöltéséhez.

A nagy tapssal fogadott beszéd után az ünnepség az Internacionálé hangjaival ért véget. Az ünnepség után Köteles Jenő altábornagy, a honvédelmi miniszter első helyettese fogadást adott a végzett hallgatók, hozzátartozóik és a megjelentek tiszteletére. (MTI)

many vezetői.

BERLIN. Az NDK nagykövetségén Wilhelm Meissner nagykövet hétfőn sajtótájékoztatót tartott a Német Demokratikus Köztársaság megalakulásának 16. évfordulója alkalmából. A nagykövet többek között a baráti állam fejlődéséről, a nyugatnémet agresszív törekvésekről, valamint a Német Demokratikus Köztársaság és hazánk kapcsolatainak fejlődéséről tájékoztatta az újságírókat.

GENF. Hacsaturján szovjet zeneszerzőt Genfben szívroham következtében kórházba szállították. Az orvosi jelentés szerint állapota megnyugtató. A világhírű 62 éves szovjet művész az idei nemzetközi zenei verseny zsüritagjaként utazott Genfbe.

BERLIN. Mivel a nyugatberlini szenátus megbízottja a szombaton tartott legutóbbi tárgyalás alkalmával sem volt hajlandó aláírni az NDK kormányával a berlini karácsonyi látogatásról kötendő megállapodást, vasárnap kénytelen volt megszüntetni tevékenységét a Német Demokratikus Köztársaság Nyugat-Berlinben felállított Passierschein-irodája.

ÚJ-DELHI. A pakisztáni és az indiai fél egyaránt harcokat jelent a két ország között vita tárgyát alkotó Kasmír térségéből.

Súlyos zavargások Adenben

760 letartóztatott

Aden (MTI) A forrongó Adenből a hírügynökségek jelentéseket közölnek a vasárnapi rendőrsortűzről, gránátrobbanásokról és heves tüntetésekről.

A hatóságok rövid időre felfüggesztették a kijárási tilalmat, hogy a lakosság elvégezhesse a legszükségesebb bevásárlásokat. Az utcákra ekkor nagy tömeg özönlött, és ismét tiltakozott amiatt, hogy az angol hatóságok érvénytelenítették az alkotmányt, és teljhatalommal ruházták fel *Richard Turnbull* angol főbiztost. A szenvedélyek egyre jobban elszabadultak, a tömeg autókat rombolt, katolikus templomokat és zsinagógákat gyújtott fel. Egyes hírek szerint néhány tüntetőnél fegyver volt, és a felvonulók soraiból lövéseket adtak le a közelben tartózkodó járőrökre. Hamarosan megerősített rendőrségi és katonai alakulatok érkeztek a helyszínre — és mint az AP hírügynökség jelenti — tüzet nyitottak a tömegre. Egy 16 éves arab fiú életét vesztette.

Más tudósítások arról számolnak be, hogy a megmozdulás során gránátot dobtak angol katonák közé. Egyikük közülük megsebesült.

A helyzet mind feszültebbé válik, eddig 760 személyt tartóztattak le.

1021

A HORTOBÁGY FESTŐJE, KÁPLÁR MIKLÓS 1886–1935

Akik ismerték öles, robusztus alakját, azt hihették, hogy a szikes pusztai mocsárban növő görcsös tölgyhöz hasonlóan nagyon sokáig élni fog. Mégis már több mint három évtizede nyugszik a komor hajdúböszörményi Nyugati-temetőben, amely fátlan sivárságával is a pusztát idézi. Az is sorsához tartozik, hogy ez a temető a város nyugati felén, a Hortobágy felé vezető balmazújvárosi út mellett fekszik. *Káplár Miklós* a pusztáról indult el, élete is ott teljesedett ki. Végső nyugvóhelyén végtelen változatban lehet látni a délibáb játékát, a sejtelmes, felleges őszi éjszakák bújkáló holdfényét, a nyári hajnalok és alkonyatok színváltozásait, a téli hófúvások fagyos csillogását. Mindazt, amit képein is sikerült megörökítenie . . .

Élete is pusztai élet volt, keserves és ínséges, rideg és kegyetlen. Volt gulyásbojtár, vágóhídi és vendéglői mészáros, zsákhordó, pincér, akadémiai festőnövendék és részes arató. Élete utolsó hét évében megtalálta önmagát és kifejezésformáját, a harmincas évek legjobb műbírálói már elismerték tehetségét, már vásárlói is voltak, amikor késve felismert vakbélgyulladása a mentőautóban véget vetett az életének.

A kor sem kedvezett néki. Az első világháború előtt a faluszéli parasztszegénységből vagy a városperemi proletársorból a tudatos lét és az elismertetés szintjére jutni egyetlen ember energiájával csak akkor lehetett, ha a testi kitartással a megszállottak makacssága párosult. A húszas években ugyan a parasztmentés politikai jelszó lett, de ezen kívül a paraszt tehetségek felkarolására semmi sem történt, a harmincas években pedig a Káplárhoz hasonló „őstehetségek" a nagy dobveréssel kísért üzleti élelmesség áldozatai lettek Változván a jelszó és a divat, mind akkor, mind később, a pillanatnyi sikert a közöny és felejtés váltotta fel.

Káplár Miklós Hajdúböszörményben született. Ebben a nagy mezővárosban a paraszti művelődés hagyományos rendje az első világháborúig még töretlenül élt. Szüleinek a város szélén háza és néhány hold földje volt. A nagy család eltartására azonban ez már nem volt elegendő, ezért testvérei napszámosok és pásztorok lettek. Előtte sem igen lebeghetett más cél. Egyik bátyja már iskolahagyott korában bojtár volt a Hortobágyon. Cifra szűre, túzoktollas kalapja Miklóst is pásztornak csábította. *„Számítottam magamban, én is pásztor leszek, számadó; tartok bojtárokat, megházasodom, és a fiamat is pásztornak nevelem."* Pedig ekkorra már a pásztorsors is megnehezedett.

„Olcsó mán a pásztor, nincsen becsülete,
A nagygazdák előtt csak semmi a neve.
Ha van valamije, azt mondják, hogy lopta,
Ha nincs semmije sem, hogy elkorhelykodta . . ."

Bátyjából sem lett számadó, de ő sem bírta a pásztorságot. Már bojtárkorában rajzolgatott, a gulyára kivert jószágot a számadókönyvbe rajzolta, hogy könnyebben megjegyezhesse; a bojtárnak az előtte járó 600—700 darab marhát egyenként úgy kellett ismernie, hogy bármely pillanatban megmutathassa a gazdájának. Négyévi bojtárkodás után a lába reumás lett. A váradi Félix-fürdő forró vize ugyan kigyógyította, de utána nem tudott rendesen járni, a megszűkült legelőkön a gulya forgatásához ekkor már fürge lábú ember kellett. Kitanulta a mészárosságot, az önállóságba is belebukott, Pesten a vágóhídon kapott állást, cipelte a 120—130 kilós ökörtagokat. Sokszor volt állás nélkül: 1910 telén, egy ilyen állástalan korszakában egy mészáros cimborája becsábította a Szépművészeti Múzeumba. Ott meleg is van — úgymond —, képeket is lehet látni, le is lehet ülni . . .

Az ördög sarkantyúja ekkor vágott az oldalába. *„Bementünk a múzeumba* — írja élete végén —, *és megpillantottam Piombo: Férfi arcképét. Boldog érzés fogott el. Mindjárt azt gondoltam magam-*

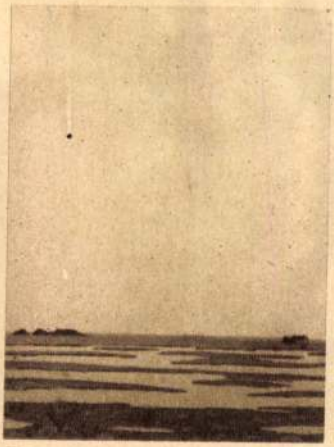

Kora tavasz (1934)

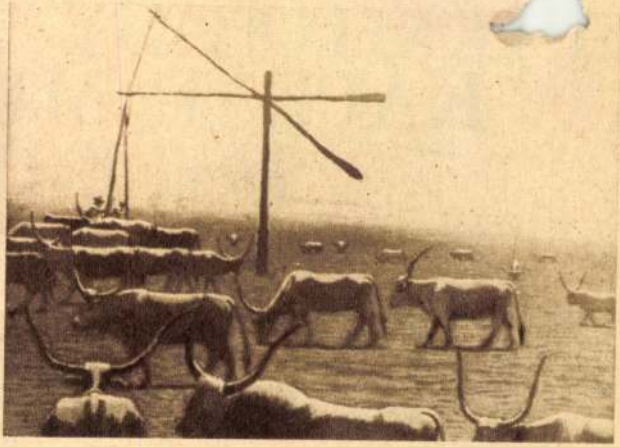

Délibáb (1933)

KÁPLÁR MIKLÓS

Gulyásbojtár (1935)

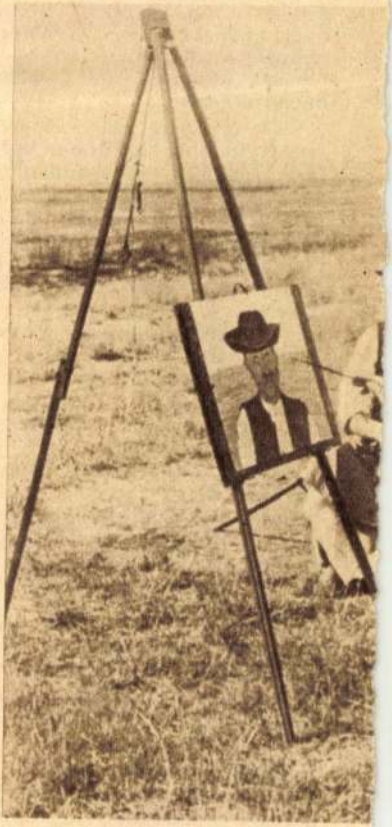

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS TUDOMÁNY
Káplár miklós
MÁR 11

ba, most már tudom mi leszek: festő leszek, az ki fog elégíteni."

Ettől kezdve nincs nyugvása, minden tette arra irányul, hogy festő lehessen. Festéket vásárol, festeni kezd, azt sem tudja, hogyan fogjon hozzá, éveken át próbálkozik néhány témával, de egyikkel sincs megelégedve. Végre ráeszmél, hogy ezt is tanulni kell. Olyan foglalkozást keres hát, ahol éjjel kell dolgozni, hogy nappal tanulhasson. A pincérséget véli ilyennek. 1915-ig vidéki vendéglőkben konyhamészáros, mellékesen megtanulja a pincérkedést, és ez évben a Pilseni Sörcsarnokban megismerkedik *Rippl-Rónai* Józseffel, és ő rajzait figyelemre méltónak tartja. Később átment a Drexler-féle étterembe. Ott a művészasztalt kapta: *Ernszt* Lajost, *Fényes* Adolfot, *Pólya* Tibort, *Szinyei Mersét* és *Csók* Istvánt szolgálta ki.

Zsolnán már tanult valamit egy Obendorf nevű rajztanártól, most a művészasztal biztatására beiratkozik a Képzőművészeti Főiskolára. Rudnay és Zemplényi vezetésével tanul. Négy év alatt naponta tíz órát dolgozott mint pincér, de közben délelőtt és délután az Akadémián tanult. 1922-ben és 1923-ban két nyáron át részes arató volt otthon, néhány képet festett is a Hortobágyon gulyásbojtár bátyjánál, aztán Rippl-Rónai fogadta maga mellé Kaposvárra szállásra. Rendben tartotta a kertet, másoknak is dolgozott, és a mester mellett festegetett, Rippl-Rónai nem tanította, csak el-elbeszélgetett vele a festésről és a művészetről. Az ő biztatására készített 1928-ra néhány képet, és ezeket a Nemzeti Szalonban ki is állította.

A festő és modellje, 1929
(Dr. Ecsedi István felvétele)

A kiállításon megismerkedett *Boromissza* Tiborral, aki akkortájt hagyta ott Szentendrét. Ő rábeszélte Káplárt, hogy menjen le vele a Hortobágyra. Az első időben még Boromissza hatása alatt állott. Ekkoriban festett pásztorfejei — bármennyire erőteljesek és életteliek is — alig különböztethetők meg példaképeitől. Portréi nem naturalista ábrázolások; az arc és a tekintet egyéni jellegzetességei a lényegig leegyszerűsítve, a keveretlen színek, az úgynevezett tubusszínek kontrasztos — ellentétes — hatásaiként elevenednek meg. A széltől és a naptól cserzett arc téglavörösségét, az eső áztatta pásztorkalap és a naptól fakult szűr anyagszerűségét a széles ecsetvonásokkal odavetett foltok költői érzékletességgel szemléltetik.

A következő években azonban fokozatosan magára talál. Négy évig lakott kint megszakítás nélkül, kimondhatatlan nélkülözések közepette. Festette a pusztát télen, nyáron, hajnalban és alkonyatban. Debrecen városa adott neki egy szobát és tűzifát, élelme kenyér, tojás, szalonna, lebbencsleves volt, havonta élelemre hat-nyolc pengőnél nem költött többet. *„Hogy kosztom nincs, vagy ruha nincs, az mind semmi, hanem ha festékem és vásznam nincs, akkor aztán nagy baj van!"* Barátja, *Ecsedi* István, a debreceni Déri Múzeum egykori igazgatója segítette soha vissza nem fizetendő baráti kölcsönökkel, ő állott jót érte, hogy festéket és vásznat vásárolhasson.

Festett tűző kánikulában, dermesztő hidegben — egyetlen célja volt, hogy megörökítse a *nagy semmit*, a puszta egének, aszott szárazságának színváltozásait, az elhagyott karám reménytelen magányát, a délibáb hullámzását, a felvonuló vihar sötétségét, a holdfény álomszerű derengését májusban a zöld gyepen, az ég kékjének tükrözését a szikfoltok szélborzolta vizében.

Írásban nagyon nehéz elképzeltetni Káplár festészetének színbeli mozgalmasságát, és az írásunkat szemléltető képek fekete-fehér foltjai is csupán megközelítőleg érzékeltetik piktúráját. Az éles, száraz, pusztai levegőben a tárgyak körvonalai határozottak, a színek a legvalószínűtlenebb összeállításban jelentkeznek. Saját vallomása szerint Breughelnek (ejtsd: bröhel) a Szépművészeti Múzeumban látható képei élete végéig maradandó élménnyel hatottak színeire. Kemény ecsettel, kontúrok nélkül, sokszor keveretlen színekkel felrakott nagy felhőfoltjai valószínűtlen könnyedséggel lebegnek a végtelen égen vagy a távoli horizonton. A hajnali pirkadáskor kibomló pásztorkunyhó kékesfehér falán az eresztől a csepegőig a percről percre világosodó fények átmenet nélkül mennek egymásba. A hófúvásban eltemetett bogáncsbokor élesen megrajzolt barna körvonala a pusztai tél halott mozdulatlanságának jelképe.

A kétség élete végéig gyötörte, vajon sikerül-e a valóságot híven és mégis művészileg ábrázolnia. A közölt *Délibáb* című képét élete végéig legalább húsz változatban festette meg. Így — színek nélkül — is érzékelteti a mesék hangulatát és a legjobb mesterek erejét próbára tevő bravúros festői megoldást. Mégsem volt vele megelégedve. *„Festettem én már vagy húsz tanulmányt, de csak most sikerült megértenem, hogy miképpen lehet a délibábot festői eszközökkel kifejezni. Éjjel-nappal töröm a fejemet, mert nem lehet úgy megcsinálni, hogy kimegyek és lefestem, ahogy látom, mert ha lefestem úgy nem hat képen délibábnak." ...„Én nem csupán gulyát, ménest és pásztorokat akarok festeni, hanem a Hortobágy lelkét."*

Írói és szóbeli kifejezőkészsége, bár sokat próbálkozott azzal is, hogy szóban és írásban megmagyarázza festői mondanivalóját, csak döcögve tudta követni ecsetjét. Valójában — noha elég sok pásztorarcot festett később is — az ember kevésbé érdekelte. A puszta monumentalitásában, az ég és a föld határtalanságában, az arányokhoz viszonyítva a pusztán mozgó élőlények parányivá törpültek. Látásmódjában mindig maradt valami az első gyermeki ámulatból, amely mindenkit hatalmába kerített a pusztán, aki szűkebb horizontú tájakhoz szokott. Az ő idejében a Hortobágynak még voltak olyan részei, ahonnan csak akkor lehetett látni a láthatár alján az emberi kéz nyomait, ha azokat a délibáb „fölemelte". Akkor is csak elmosódott körvonalakban. *„Itt van egy*

A Hortobágy[illegible] ben a Nemzeti Szalonban rendezett kiállítást. Eredményeit legjobb kritikusaink elismerően méltatták, de ez csak erkölcsi siker volt. Ha *Móricz* Zsigmond nem vesz tőle két képet száz pengőért, haza sem tudott volna menni a Hortobágyra. Az 1935-ben nagy-nagy reklámmal és nem minden üzleti számítás nélkül megrendezett „Őstehetségek kiállításán" több más festő (*Nagy-Balogh* János, *Nagy* István, *Benedek* Péter, *Oravecz* Imre, *Győry* Elek stb.) közt ő kapta a legnagyobb elismerést. A következő években debreceni és miskolci tárlatain már nemcsak a barátai vásároltak tőle, mégis csupán annyit javult a sorsa, hogy megvehette a szülői házat, és ott műtermet rendezhetett be magának. Böszörményi barátai (*Molnár* István tanár és két festőtársa: *Maghy* Zoltán és — a később deportálásban elpusztult — *Kampler* Kálmán), továbbá a debreceni Ady Társaság* művészeti szakosztálya — ennek néhány évig (Medgyessy Ferenc elődeként) elnöke is volt — festői körében hangulata is oldódni kezdett. Idillt ugyan ezután sem festett, de színei derűsebbek lettek, előadásmódja oldottabbá vált. A valóság és a vízió, vagyis a látomás azonban meghökkentő módon keveredik még ekkor is művein. Csontváry képeinek láttán érezhet ilyet a néző.

A halál nem adott időt életművének kiteljesedéséhez: 1935. április 7-én hirtelen meghalt. Síremlékét barátja, *Medgyessy* Ferenc szobrászművész tervezte, és másik barátja, *Ecsedi* István állíttatta fel.

Nyolcszáznál több képe és vázlata maradt, de a sors ezekhez a művekhez sem volt kegyesebb, mint alkotójukhoz, mert nagy részük a háború áldozata lett. Szerencsére legjobb alkotásai a debreceni Déri Múzeum, a hajdúböszörményi Hajdúsági Múzeum és korai vásárlói tulajdonában többé-kevésbé megmaradtak. Életútját egyéni erőfeszítéssel törte, mégis jelzi már a hagyományos parasztélet és kultúra bomlását. A parasztságból kiválni szándékozók az egyetemes nemzeti művelődés részesei akartak lenni, mint ahogyan a parasztság sem akart többé a nemzet félreszorított része maradni. Káplár Miklós azonban előbb halt meg, mintsem ennek alkalma bekövetkezett volna.

Dr. Balogh István
kandidátus,
a nyíregyházi áll. levéltár igazgatója

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Káplár Miklós

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1963 AUG 31
1021

1963. augusztus 31.

Vendégeink: a hajdúböszörményi képzőművészek

A salgótarjáni képzőművészek hajdúböszörményi tárlatának viszonzásaként a bányásznap alkalmával hajdúböszörményi képzőművészek kiállítása nyílik Salgótarjánban.

A József Attila Művelődési Otthonban vasárnaptól olyan művészek, mint az alföldi, nagy, paraszt őstehetség. Káplár Miklós, a fiatal, izmos tehetségű Maghy Zoltán és Bíró Ferenc alkotásaiban gyönyörködhetünk.

Káplár Miklós:

ÖREG PÁSZTORFEJ

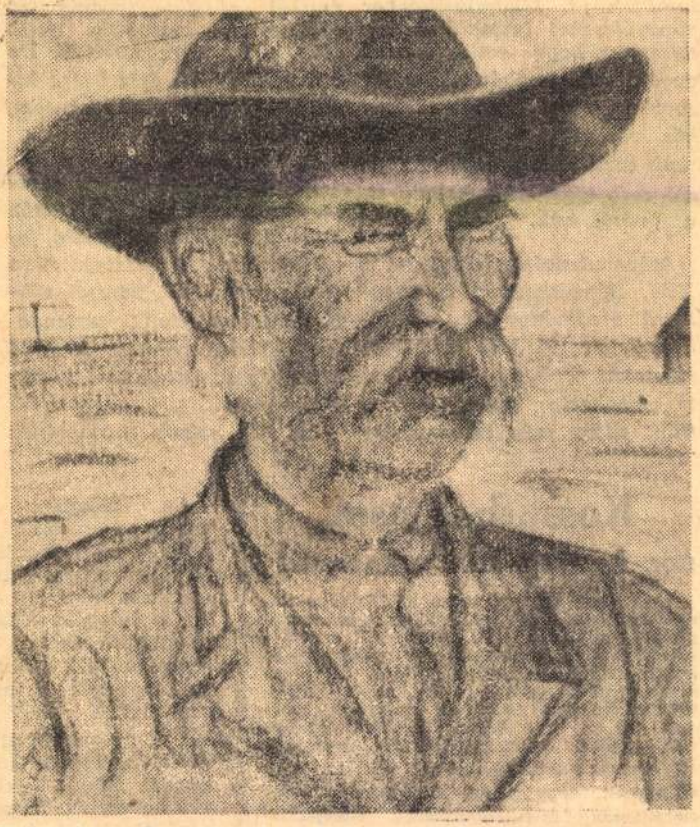

A XIII. Bányás

Ma még dübörögnek az óriási gépek, zörögnek a szénnel teli csillék, de már ünnepi a hangulat. Új köntöst öltöttek a versenytáblák is: a XIII. bányásznapi munkaversenyben legjobb eredményt elért bányászok nevei, fényképei kerültek rá. Műszakváltáskor röpgyűléseket tartanak a bányászok, hogy emlékezzenek az 1919-es tatabányai véres sortűzre, hogy adózzanak a hős vértanúk emlékének. A múlt mellett azonban a jelenről, még több szó a holnapról, a jövőről esik.

Szénmedencénk bányászai a XIII. Bányásznapon is nagyszerű eredményekről számolhatnak be. A föld méhében folytatott kemény harc most is meghozta gyümölcsét. S mint eddig még minden évben, ezen az ünnepen is arról adhatnak számot, hogy leküzdve a természeti akadályokat, dacolva a zord téllel megtették a magukét. A párt hívó szavára az ország egy millió tonnás többletéből 121 ezer tonnát vállaltak magukra, amiből a bányásznapig 88 ezer tonnát tervükön felül már a felszínre küldték. De azt igérik: nem lesz baj a hiányzó 33 ezer tonnával sem, azt is megadják.

És népi államunk nem feledkezett meg a bányászokról. Ezen a napon 44.3 millió forintot fizet ki hűségjutalom címén 4 millió forinttal többet, mint az elmúlt esztendőben. Számos bányász részesül kormány és miniszteri kitüntetésben is.

Ma és holnap ünnepelnek

Kossuth-díjasok

HOL VANNAK, MIT CSINÁLNAK?

A sok sok ezer bányász között is akadnak legjobbak. Olyanok, akik rátermettségükkel, adottságukkal, termelési eredményeikkel kiemelkednek a sok győztes széncsatát megvívott harcosok közül. Ők szénmedencénk büszkeségei, ők azok, akikre méltán vagyunk büszkék megyénk határain túl is. A Kossuth díj birtokosai lettek, népünk legmagasabb kitüntetésének tulajdonosai. Valamennyien vallják: úgy dolgoznak, hogy példát mutassanak a ma fiataljainak, munkamódszerük elterjeszté-

Az előszoba f
vastag szürke p
négy kislány üli
Papás-mamásat játsz
alszik a baba. Az öt
ka, a bányász alszik
nyugalmát éberen vi
leség. A konyhában
Erika szendereg, az
seli mert ő „csak" h

Hogy miből áll
dos feleségként, any
igazán. Most, mikor
vel kevesebb. Végzi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kajlaj Aladár

HÉTFŐI HIREK

1963 SZEP 30.

gyártását.

A KANÁSZFESTŐ KÉPEI A PALÓCMÚZEUMBAN.

Hajdúböszörményi képzőművészek kiállítása nyílt meg vasárnap a Múzeumi Hónap keretében a balassagyarmati Palócmúzeumban. A kiállításon tíz művész alkotásai szerepeltek, többek között az egykori kanásztestő, Káplár Miklós képei.

Az első találkozót követően
az ENSZ folyosóin sokan ta-

Káplár uncle

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 AUG . 3.

MAGYAR NEMZET

— **A hortobágyi tájmúzeumot** augusztus 20-án nyitják meg. A puszta emlékeit, hagyományait és megváltozott életének dokumentumait mutatják be. Ugyancsak az Alkotmány ünnepétől, Káplár Miklós, a pusztán dolgozó festőművész tárlatát is megtekintheti a közönség.

én. Odament a benzinkút ke-

Káplár Miklós.

— **Káplár Miklós képkiállítása Kaposvárott.** *Káplár* Miklós Kaposvárott rendezett igen nivós kiállitást, amely ugy a városi hatóságok, mint a közönség részéről a legmelegebb fogadtatásra talált. A kiállitást állandóan nagy közönség látogatja, a képek nagy része már az első napokban elkelt.

Nemzeti Ujság. 1928. máj. 27.

Káplár Miklós

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1966 ÁPR 15.

SKANZEN A HORTOBÁGYON

A hortobágyi csárdával szemközti épületben, a műemlékké nyilvánított szekérállásban augusztus óta működik a pásztormúzeum. A kiállítást Káplár Miklósnak, a Hortobágy életét és tájait bemutató képzőművészeti alkotásokból rendezett tárlatot most átrendezik és bővítik.

A pusztai múzeum tovább mutatják be. Ugyancsak a műzeumba kerül a Hortobágy madárvilágát bemutató anyag. építése. Ezt a szabadtéri múzeumot a Hortobágy folyó partján kívánják létesíteni, különböző pásztorépítményekkel: vasalókkal, szárnyékokkal, pásztorkunyhókkal és gémeskutakkal.

Az ország
diákotthonai
mint 90 száz
szakmunkástanuló-ott-
honból 13 jogosult a szer-
vezettebb tanuló-közössé-
get jelző »kollégium« cím
sorban arra, hogy a kor-
légiumban eltöltött évek
után egyenlő eséllyel in-
dulhassanak bármely
egyetem vagy főisko

Káplár Miklós
ISTŐ

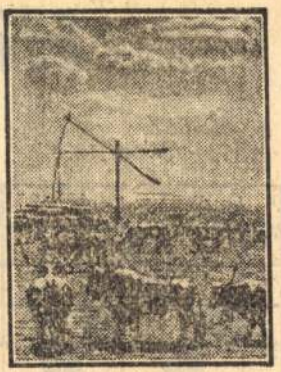

Káplár Miklós:
Hortobágyi kondás **Hortobágyi gulya**

A Reggel
1934. VIII. 18

Kalat Magyarország

Káplár Miklós

1965 AUG 20

A Hortobágyi Múzeum avatási ünnepségét augusztus 20-án tartják a hortobágyi csárda mellett. Ebből az alkalomból kerül sor Káplár Miklós festőművész emlékkiállítására.

1021

A király nem hitte a vá-

Káplár Miklós
festő

A »*Magyar Őstehetségek*« kiállításán a Szalonban *ezrek* fordultak meg. Ha fel tudt jegyezni azok nevét, akik a »Magyar Őstel kiállításán e héten megfordultak, kevés *Notesz*, tele kellene írni vele az egész lapot. *sebtiben* feljegyzett név: *Herczeg* Ferenc, Ferenc, *Marschall* Ferenc földmívelésügyi kár, *Tasnádi Nagy* András igazságügyi áll *Conti di Baileu* spanyol követ, *Petri* Pál *Bánffy* Miklós, *Barcza* György vatikáni k *Madarassy* László, a Népművészeti Múzeu gatója, *Lady Langford* (London), *Miss Byrd* *Mrs. Eleanor Merclin Kelly* (Louisville), *Ra* roly, gróf *Hunyady* Ferenc, *Lakatos* Gyul *Bajcsy-Zsilinszky* Endre, gróf *Keglevich* Gy *dely* Ferenc, *Bródy* Ernő, *Györki* Imre országgyűlési képviselők, *Lucich* ellentengernagy, gróf *Bethlen* András, *Dános* Géza, *Fruchter* Lajos, dr. *Antalfia* Antal, *Herkély* Tibor, *Báji Patay* György, *Serly* Tibor (Filadelfia), *Kodolányi* János, *Reményi* József egyetemi tanár (Cleveland), *Hervay* István, dr. *Rajniss* Ferenc, *Szentiványi* Gyula, *Nagy* Ferenc, dr. *Basch* Loránt, dr. *Lázár* Béla, báró *Hatvany* Lajos, *Ráskay* László, dr. *Vogl* Béla, *Bálint* Zoltán építőművész, *Németh* László, *Miklós* Tibor, *Radnóti* József, dr. *Földes* István, Prof. *Philip Bartos* (Cleveland), Mr. *Ponson* (Newyork). *Kálóczy* Lajosné, *Kárpáti* Ede, *Doblhoff*. Lilly bárónő, *Pejachevich* Gabi grófnő, *Kohanovszky* József, *Felvinczi-Takách* Zoltán múzeumigazgató, *Ruppert* Rezső, *Rubinek* Mózes, *Gárdos* Aladár, *Háry* Gyula, gróf *Batthyány* Gyula, *Liechtenstein* herceg és neje, báró *Hatvany* Erzsébet. Végül mégegyszer megismételjük *Herczeg* Ferencet, aki vasárnap másodszor látogatta meg a kiállítást és elsőízben *Káplár* Miklósnak »Hortobágy« című képét, ezúttal pedig *Győri* Elek »Vasárnap Kis-Tokajban« című életképét vásárolta meg.

(e.z.)

Kossel
1934 VII. 27

Káplár Miklós
festő

— **Fabinyi Tihamér megtekintette az őstehetségek kiállitását.** Dr. *Fabinyi* Tihamér kereskedelemügyi miniszter, titkára dr. *Dorner* Aurél miniszteri tanácsos kiséretében pénteken délelőtt megtekintette a *Nemzeti Szalonban a Magyar Őstehetségek Kiállitását*. *Fabinyi* miniszter a legnagyobb elragadtatással nyilatkozott a kiállitásról és melegen gratulált a jelenlevő *Káplár* Miklósnak, *Oravecz* Imrének és *Nyergesi* Jánosnak, akikte bemutattak neki. A rendkivüli érdeklődésre való tekintettel a kiállitás időtartamát december 20-ig meghosszabbitották.

2

Nemzeti Ujság
1934 IX. 1

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Káplár Miklós

DÉLMAGYARORSZÁG

1965 JUL 20.

— A puszta múzeumát a Hortobágyon, a híres csárdaépülettel szemközti több mint kétszázéves, úgynevezett szekérállásban rendezik be. Augusztus 20-án kerül sor a pusztai múzeum avatására. Káplár Miklós, a hortobágyi tájak mesteri megörökítőjének kiállításával nyitják meg a múzeumot.

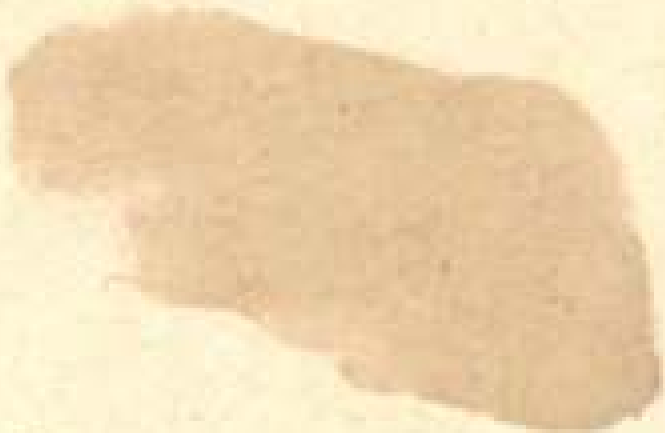

latni napjaink

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Hajdubiharmegyei Népujság

1965 OKT 21

Káplár Miklós

1021

Vasárnap kezdődik a múzeumi hónap

Az 1965. évi országos múzeumi hónap Hajdú-Bihar megyei rendezvényeinek ünnepélyes megnyitójára vasárnap, október 3-én délelőtt 11 órakor kerül sor a debreceni Déri Múzeumban. Ekkor nyitják meg az *Új kincsek a Déri Múzeumban* című régészeti kiállítást is. Ezen a megyében az utóbbi hónapokban felszínre került rendkívül gazdag régészeti anyagot állították ki. Délután 5 órakor, majd október 8-án, pénteken, a múzeum tudományos munkatársai tárlatvezetést tartanak.

Hajdúböszörményben az ünnepélyes megnyitót október 3-án este 6 órakor tartják a Hajdúsági Múzeumban. Itt a múzeumi hónap első eseménye a *Káplár Miklós emlékkiállítás*, amely a nagy alföldi festő munkásságának egyik legteljesebb gyűjteménye.

Közp
előny
nácsk
házfe

Ró
szállí
meg.
kor-,
csodá
újdor
talan
kal
szabóc

Értelmiségi házaspár november 1-től albérleti szobát keres lehetőleg a belvárosban. Címet munkaidőben 41-27-es telefonszámon kérek. Borbély.

Barna csinos nővel megismerkednék házasság céljából 33-ig. Gyermek nem akadály. Boldog élet jeligén, nyíregyházi hirdetőbe.

Menyasszonyi ruha új, nyloncsipkéből, kölcsönadó igényesnek is. Kétma-

Tanácsköztársaság útja 34., II em. 27.

Budapesti belvárosi első emeleti utcai egy szoba, hallos, villanyfűtéses, gázbojleres főbérleti lakásom elcserélem debreceni hasonló belvárosi központifűtésecre. Érdeklődni este 18-69 telefonon.

Központifűtéses vagy gázfűtéses egy szoba összkomfortért nagyméretű kettőszobás, cserépkályhás lakást adok. Bi-

b hízónakvaló
taikert IV. dű-

vadászfegyver
(korongozó)
ugyanott ko-
trofor, vala-
doroson 400
szőlős eladó.
Nagyerdő.

kereszthúros,
bécsi gyártmányú eladó. Érdeklődni Varga u. 11. Hegedüs.

Keresztezett ártány hízónakvalók és 3 hónapos süldők eladók. Dévai u. 19.

Samottos Neoperpetuum kétaknás öntöttvas- és fehér, zománcos kályha eladó. Komlóssy u. 22.

Szép, nagy levelű filodendron eladó. Debrecen, Izsó u. 3.

Használt 12 voltos akkumulátor és 15x590-es autó-

Magya...
SAJTÓFIÓ...
Budapest, V., Petőfi S...
Telefon: 188-296, 188-...
Kaplár Miklós
Szövetkezet
1966 MÁR 21

Pásztoremlék — pásztorművész

Kontyos gulyáskunyhó. Ritkaság. Fedél alatt őrzik, rásütnek az ablakok. Féltett múzeumi tárgy

R. Tóth István fejszenyelet és botot farag, ostort fon. Egy ostor ára 700 forint. Díszítőnek nem csontot, hanem műanyagot használ már. 64 esztendős. A népművészet mestere. A modern kor őt is utólérte

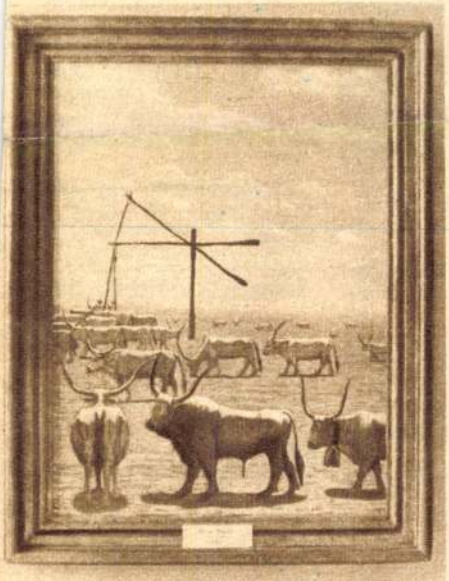

Káplár Miklós pásztorból nőtt neves pusztai festővé. — Egyik ragyogó képe

Küldöttgyűlés Siófokon

Ragyogó tavaszi időben gyülekeztek a Siófok és vidéke körzeti fmsz küldöttei nemrégiben a községi tanács nagytermében. A küldöttközgyűlés kellemes hangulatban kezdődött. A földművesszövetkezet országoshírű tánccsoportja — kedves, színes műsorral emelte az amúgy is jó hangulatot. *Haragh János* az igazgatóság elnöke tartalmas beszámolóban adott képet a szövetkezet küldötteinek az 1965 év tömegpolitikai és gazdasági eredményéről, a szövetkezet működéséről. Említésre méltó eredményeket sorolt fel a második ötéves terv teljesítéséről is.

Az adatok önmaguk helyett is beszélnek és a hallgatóság meggyőződött arról, hogy a siófoki körzeti fmsz, választott vezetői, alkalmazottai komoly munkát végeztek.

Haragh János, az igazgatóság elnöke

Néhány figyelemreméltó eredmény

A kiskereskedelmi üzemágnál a 3 év alatt 14 millió forint volt a forgalomemelkedés. *Az emelkedés 31 százalékos.* Különösen értékes ez az eredmény, ha egyidőben azt is figyelembe vesszük, hogy *a* bolthálózat ebben az *időszakban nem bővült* és csak a a meglevő egységek korszerűsítésére, az új kereskedelmi formák alkalmazására volt le-

kiszolgálás udvariassága tekintetében még sok tennivaló van.

A Balaton mellett a felvásárlási munka mindig komoly nehézségekbe ütközött. A nagy idegenforgalom miatt nem gond a zöldség-, gyülmölcs értékesítése.

Ennek ellenére az fmsz a felvásárlásait is mintegy 3 millió forinttal növelte az elmúlt 2—3 év alatt. Ez az eredmény nem született önmagától, mert megelőzte a szövetkezet helyes irányú szervező tevékenysége. Nagy gondot fordítottak a baromfi állomány felfrissítésére, a gyümölcsfa-csemeték, a különböző

ked
hel
szervek igen aktívan tevől
gesen részt vettek a szövetk
zet ügyeinek intézésében.

A küldöttgyűlésen a küldö
tek hozzászólásaiban a szöve
kezet ügyeiért való felelőssé
érzet, sokrétű segítőkészség é
ződött.

Az 1965. évi eredmény
részletes ismertetésénél el
sorban a múlt évben megny
bútorbolt jó teljesítményei
kiemelkedőek. 4 millió fori
tal több értékű bútor ker
forgalomba, mint 1964 évb

Hasonlóan kiemelkedő v
az üvegbolt és vasbolt forg
ma is. A jó kereskedelmi ere
mények mellett ismételt
gondot okozó probléma v
a körzetben levő községek n
hány élelmiszercikkel való e
látása.

Elsősorban a vaj ellátáss
kapcsolatban hangzott el töb
panasz.

Gondok és tennivalók

A vendéglátóipari forgalo
a múlt évi mostoha időjárá
viszonyok miatt a várakozá
tól eltérően alakult. Elsőso
ban a Siófokon levő Balato
presszó és a zamárdi kisver
déglő eredményei voltak em
lítésre mélóak. Komoly javu
lás várható az elmúlt évbe
üzembehelyezett cukrász ter
melőüzem működésétől. A vi
déki és helyi egységek rend
szeres friss cukrász és hideg
konyhai készítményekkel val
ellátása régi gondját oldott
meg a szövetkezet vezetőinek

A felvásárlási munkát ko

Káplár Miklós

P. H. 931. XII. 6.

Festők és iparművészek.

A *Nemzeti Szalon* legujabb csoportkiállitásán nagyobb szerepet juttatott az iparművészetnek is, bizonyitva ezzel azt, hogy ez a kétféle kiállitási anyag épenséggel nincs ártalmára egymásnak.

A festők között teljesen uj neveket ismerünk meg, a Magyar Iparművészek Országos Egyesülete pedig ujszerü műtárgyakkal próbál a karácsonyi művásárlók izléséhez hozzáférkőzni.

A festő-szereplők közül kiválik zamatos magyarságával *Káplár Miklós*, aki megérti azt, hogy a művészi termelés özönében épen ez a nemzeti sajátosság számithat érdeklődésre. Káplár a Hortobágy egyik lelkes tolmácsa. Nagy tájképeiben hiven visszaadja annak hangulatait, inkább hideg szinakkordokban, de mindig naiv tisztaságu stafázsokkal benépesitve. Kitünőek a karakter fejei, pompás magyar tipusok az ott szereplő pásztoremberekről, a bikagulyás, az ökörgulyás, a juhászlegény, a számadójuhász, a bojtárok, csikósok, a Végh Mihály és fia, — nagyszerü fejek. — Erős magyarság van *Gidófalvy Istvánné* szül. Pataky Etelka művészetében is. De ő a székelység festője, aki ma is ott él a kolozsmegyei Dobokán. Szép, napsugaras falusi tornácos házai és ragyogóan szines tájrészletei, mind kiforrott művészi izlésének bizonyságai, melyek igazolják az erdélyi városokban Kolozsvárott, Brassóban, Sepsiszentgyörgyön és Marosvásárhelyen, valamint Bukarestben elért művészi sikereit. — Értékes pikturát mutat be *W. László Pál*, aki épitész és festő, művészetében pedig főleg impresszionista és dekorativ hatásokat keres. Kitünően rajzolt falusi és városrészleteit meleg, néha izzó szinekben tolmácsolja. — *Hacki Zoltán* Pozsonyból hozta el művészi termékeit, melyek a modernebb izlésnek hódolnak. Szereti a családi életet, a polgári kör jeleneteit, ahol gramofon mellett, vagy hegedüszóval szórakoznak. Nehány jó karakterfeje mellett tájstudiumai tünnek föl, köztük az „Orgonavirágzás", a „Dévényi vár" a „Pozsonyi táj". — Egy igen tehetséges szobrásznő *Forgách-Hann Erzsébet*, főleg francia hatás alatt készült szép szoborműveivel kelt feltünést. A Rodin szellemében készült „Ima", a „Csodavárás", egy pompás torzó s nehány igen finom kisplasztikai műve a legjobb.

Az iparművészek nagy csoportjában feltünést kelt két keramikus: *Gorka Géza* és *Kovács Margit* válogatottan szép gyüjteménye. Érdekesek *Rahmer Mária* groteszk majolikái is; finomak *Simkó András* kisplasztikái (főleg állatszobrok), melyek a biscuit-porcellánokra emlékeztetnek. Gazdag és előkelő kollekcióban mutatja be *Richter Aladár* könyvkötő művészetét, feltünnek még *Kiss Erzsi*, *Engel Piroska* iparművészeti textiljei, *Horváth Endre* mesteri grafikái. Ennek a csoportnak különben 28 szereplője van, akikről *Kratochwil Károly* tábornok és elnök azt irja, hogy ők „büszkén vallják magukat az életerős és „jövőt biró" uj nemzedék alakulatának".

(Kézdi.)

A béke érdekében módot kell tehát adni arra, hogy békés uton módosithatók legyenek. Erre elvi alapot nyujt a Népszövetség 19. paragrafusa. Sajnos, a paragrafus alkalmazása elé eddig nehézségeket gördítettek. Igy például 1928-ban, mint Franciaország delegátusa a Népszövetségnél, személyesen tapasztalta, miként háritották el Kina kezdeményezését, mellyel a 19. paragrafusra hivatkozva, kérte a háboruelőtti egyenlőtlen szerződéseknek megváltoztatását. Vajjon, hogyha kérését figyelembe vették volna, bekövetkezett volna-e a jelenlegi kinai-japán konfliktus?

Ezután vitába szállt *Tardieuvel*, aki a tavaszszal a kamarában kijelentette, hogy a 19. paragrafust csak egyhangu határozattal lehet alkalmazni, tehát *gyakorlatilag ugysem teszi a reviziót lehetővé.* Ezzel a felfogással szembeállitotta *Poincaré* véleményét, aki, midőn erre nézve jogi szakvéleményt kértek tőle, megállapitotta, hogy az érdembeli döntéshez ugyan egyhangu határozat kell, a *Népszövetség közgyülésének azonban módja van arra, hogy többségi határozattal vizsgálóbizottságot küldjön ki az eléje terjesztett reviziós kérelem helyszini tanulmányozása végett.* Ez pedig *Pierre Cot* szerint elegendő arra, hogy a 19. paragrafus alapján a revizió keresztülvihető legyen, mert a többségi határozattal *kiküldött bizottság reviziós állásfoglalása olyan erkölcsi kényszert fog az érdekelt államra gyakorolni*

Festők és iparművészek.

A *Nemzeti Szalon* legujabb csoportkiállitásán nagyobb szerepet juttatott az iparművészetnek is, bizonyitva ezzel azt, hogy ez a kétféle kiállitási anyag épenséggel nincs ártalmára egymásnak.

A festők között teljesen uj neveket ismerünk meg, a Magyar Iparművészek Országos Egyesülete pedig ujszerü műtárgyakkal próbál a karácsonyi művásárlók izléséhez hozzáférközni.

A festő-szereplők közül kiválik zamatos magyarságával *Káplár Miklós*, aki megérti azt, hogy a művészi termelés özönében épen ez a nemzeti sajátosság számithat érdeklődésre. Káplár a Hortobágy egyik lelkes tolmácsa. Nagy tájképeiben hiven visszaadja annak hangulatait, inkább hideg szinakkordokban, de mindig naiv tisztaságu stafázsokkal benépesitve. Kitünőek a karakter fejei, pompás magyar tipusok az ott szereplő pásztoremberekről, a bikagulyás, az ökörgulyás, a juhászlegény, a számadójuhász, a bojtárok, csikósok, a Végh Mihály és fia. — nagyszerü fejek. — Erős magyarság van *Gidófalvy Istvánné* szül. Pataky Etelka művészetében is. De ő a székelység festője, aki ma is ott él a kolozsmegyei Dobokán. Szép, napsugaras falusi tornácos házai és ragyogóan szines tájrészletei, mind kiforrott művészi izlésének bizonyságai, melyek igazolják az erdélyi városokban Kolozsvárott, Brassóban, Sepsiszentgyörgyön és Marosvásárhelyen, valamint Bukarestben elért művészi sikereit. — Értékes pikturát mutat be *W. László Pál*, aki épitész és festő, művészetében pedig főleg impresszionista és dekorativ hatásokat keres. Kitünően rajzolt falusi és városrészleteit meleg, néha izzó szinekben tolmácsolja. — *Hacki Zoltán* Pozsonyból hozta el művészi termékeit, melyek a modernebb izlésnek hódolnak. Szereti a családi életet, a polgári kör jeleneteit, ahol gramofon mellett, vagy hegedüszóval szórakoznak. Néhány jó karakterfeje mellett tájstudiumai tünnek föl, köztük az „Orgonavirágzás", a „Dévényi vár" a „Pozsonyi táj". — Egy igen tehetséges szobrásznő *Forgách-Hann Erzsébet*, főleg francia hatás alatt készült szép szoborműveivel kelt feltünést. A Rodin szellemében készült „Ima", a „Csodavárás", egy pompás torzó s nehány igen finom kisplasztikai müve a legjobb.

Az iparművészek nagy csoportjában feltünést kelt két keramikus: *Gorka Géza* és *Kovács Margit* válogatottan szép gyüjteménye. Érdekesek *Rahmer Mária* groteszk majolikái is; finomak *Simkó András* kisplasztikái (főleg állatszobrok), melyek a biscuit-porcellánokra emlékeztetnek. Gazdag és előkelő kollekcióban mutatja be *Richter Aladár* könyvkötő művészetét, feltünnek még *Kiss Erzsi*, *Engel Piroska* iparművészeti textiljei, *Horváth Endre* mesteri grafikái. Ennek a csoportnak különben 28 szereplője van, akikről *Kratochwil Károly* tábornok és elnök azt irja, hogy ők „büszkén vallják magukat az életerős és „jövőt biró" uj nemzedék alakulatának".

(Kézdi.)

g és a revizió.

a *Weiss Lujza*, az „Europe Nouvelle“ c. folyóirat főszerkesztőnője tartja fenn, ki a konferenciát rendezte, ugy hogy az előadótermet a rendes párizsi közönségen kivül az értekezlet résztvevői is elözönlötték, olyannyira, hogy a jelenlévők egymás hegyin-hátán szorongtak. Éppen a konferenciára való tekintettel kérte fel *Weiss Lujza Pierre Cot*-ot, mint a kérdést behatóan ismerő, kitünő szónokot, hogy a lefegyverzés problémájáról adjon elő. *Pierre Cot* ezt készségesen el is vállalta, azzal a kikötéssel, hogy *„lefegyverzés, nemzetközi döntőbiráskodás és békerevizió“* cimmel fog beszélni. *Weiss Lujza* azonban, akinek karrierjét egyesek kétségtelen tehetségén és élelmességén kivül *Benes* pártfogásával hozzák összefüggésbe, a meghivót ugy nyomatta ki, hogy *azon a békerevizió szó nem szerepelt.* Minket magyarokat ez a mulasztás nem lepett meg, hiszen az „Europe Nouvelle“ részéről hozzá vagyunk szokva ahhoz, hogy ebben a dokumentációs szempontból egyébként értékes folyóiratból rendesen kimaradnak az olyan nemzetközi okmányok, melyek a kisantantra kellemetlenek, *Pierre Cot*-ot ellenben meglepte a dolog s erről előadása elején említést is tett. Mint kifejtette, felfogása szerint ez a kérdés éppoly fontos a béke szempontjából, mint a lefegyverzés. *Az 1919—20-as békemüvek tökéletlenek;* tulajdonképpen nem is békeszerződések, hanem *„győzelmi szerződések.“* Versaillesban, Trianonban a győztesek diktáltak a legyőzötteknek s rendelkezéseik között sok olyan van, mely nem tartható fenn veszély nélkül. *A béke érdekében módot kell tehát adni arra, hogy békés uton módosithatók legyenek.* Erre elvi alapot nyujt a Népszövetség 19. paragrafusa. Sajnos, a paragrafus alkalmazása elé eddig nehézségeket gördítettek. Igy például 1928-ban, mint Franciaország delegátusa a Népszövetségnél, személyesen tapasztalta, miként háritották el Kina kezdeményezését, mellyel a 19. paragrafusra hivatkozva, kérte a háboruelőtti egyenlőtlen szerződéseknek megváltoztatását. Vajjon, hogyha kérését figyelembe vették volna, bekövetkezett volna-e a jelenlegi kinai-japán konfliktus?

Ezután vitába szállt *Tardieuvel*, aki a tavaszszal a kamarában kijelentette, hogy a 19. paragrafust csak egyhangu határozattal lehet alkalmazni, tehát *gyakorlatilag ugysem teszi a reviziót lehetővé.* Ezzel a felfogással szembeállitotta *Poincaré* véleményét, aki, midőn erre nézve jogi szakvéleményt kértek tőle, megállapitotta, hogy az érdembeli döntéshez ugyan egyhangu határozat kell, a *Népszövetség közgyülésének azonban módja van arra, hogy többségi határozattal vizsgálóbizottságot küldjön ki az eléje terjesztett revíziós kérelem helyszini tanulmányozása végett.* Ez pedig *Pierre Cot* szerint elegendő arra, hogy a 19. paragrafus alapján a revizió keresztülvihető legyen, mert a többségi határozattal *kiküldött bizottság revíziós állásfoglalása olyan erkölcsi kényszert fog az érdekelt államra gyakorolni, hogy az elől saját érdekében nem térhet ki.* Aki a

Káplár Miklós, festőm

Magyarság, 931. XII. 2.

ÁRSÁG 931. XII. 2

* **Káplár Miklós, a Hortobágyon élő festőművész kiállítását vasárnap nyitják meg a Nemzeti Szalonban.** Akik az utóbbi években lent jártak a Hortobágyon és betévedtek a *Nagy-hid* melletti vendégfogadóba, azok mindnyájan megismerkedtek *Káplár* Miklóssal, a Hortobágyon élő festővel. Ő is, mint *Boromissza* Tibor, a végtelen magyar róna szerelmese. Állandóan a pusztát járja és dolgozza fel azokat a témákat, melyek a palettáján keresztül, a holt vászonra oly elementáris erővel vetitődnek. *Káplár* Miklós élete nagyon érdekes. Mint parasztgyerek nevelkedett fel, gulyásbojtár volt a Nagyhortobágyon; majd később felkerült Pestre és itt ismerkedett meg *Rippl-Rónaival*, aki azonnal felismerte Káplárban a tehetséget. A pusztáról jött fiatal festő beiratkozott a főiskolára, ahol *Réthy* Iván mellett dolgozott. Este pincér volt, nappal festő, mert a kenyerét is meg kellett keresni. Később *Rippl-Rónai meghivta magához Kaposvárra*, ahol nagyon sokat foglalkozott a fiatal festővel .. Azóta pedig *Káplár* Miklós, a valamikori bojtár, ujból a Hortobágyon él és csak a legritkább esetben jön el onnan. A *Nemzeti Szalonban* vasárnap megnyiló kiállitása elé

Káplár Miklós

M. 931. XII. 8.

* **Csoportkiállitás a Nemzeti Szalonban.** Egy kimondottan őstehetségü művész mutatkozik most be a főváros közönségének. Azok, akik jártak a debreceni *Déry*-muzeumban, jól ismerik a nevét, akik pedig a Hortobágyra is elvetődtek, megismerhették magát a festőt is, *Káplár* Miklóst, aki már esztendők óta ott él az ugynevezett „hidi-kocsmában". Ezt az egyszerü, jóformán szavannaszerü világot csakis olyan ember értheti meg, aki valahogyan hozzánőtt és valamikor benne élt ebben a világban. *Káplár* Miklós fiatalkorában pedig bojtár volt a Hortobágyon, hosszu ideig a pusztán maradt... majd esztendőkkel ezelőtt ujból visszatért, hogy mindazt, ami ott megfogta, azokat a csodákat: megörökitse festővásznán. Kiválasztott témái sohasem egyszerüek, szinte azt lehet mondani, hogy gigantikusak, nagyok és valóban méltóak a pusztai távlatokhoz. Ötvennél több festmény vetiti elénk a Hortobágyot, tájképek és a pusztai emberekről festett portrék. Káplár Miklós Gauguini-lélek, egyszerü és álmodozó, nem zavarják a formák és éppen ezért, nagy egyszerüségében, olyan témákat lát meg, melyekre mások nem is gondolnak. Főleg a perspektiva érdekli, a mélység, a távlat. És hogy mennyire erős ebben, kitünően bizonyitja két nagy munkája *(Vásárra a hajnalon, Holdvilágos éjszaka)*, ahol az ég nem egyszerü sikság, hanem valóságos égboltozat, hatalmas menny, ahol néha fatamorgánában vetitődik fel a földi világ. Káplár Miklós kitünő festő, s ami a legfontosabb: magyar festő. Munkáit érdemes analizálni, érdemes elmélyedni bennük. Uj utakon jár... — Mellette még három festő állitotta ki munkáit, de egyedül *Pataky* Etelka érdemel közülök figyelmet. Nem egyéniség, de komolyan veszi a festészetet. Torockói képei hangulatosak és finomak... Végre egy ügyes szobrász is került a *Nemzeti Szalonba: Hann* Erzsébet. Erős, markáns vonalakkal dolgozik, — témabelileg gazdag és változatos. (D. A.)

REX és Társai, **üzletük**

Csillárok, állólámpák, falikarok, nem
cellánok, bronzok, japán é
☞ **Rendkivül mérsékelt á**

Elhatározta, hogy elmegy hazulról. Benézett a betegszobába, de atyja aludt. Gyorsan öltözött fel és friss léptekkel

Káplár Miklós, a Hajdúság festője

(1886–1935)

A múlt év tavaszán volt három évtizede, hogy 49 éves korában, néhány napos betegeskedés után, alkotó ereje teljességében meghalt *Káplár Miklós*, a Hortobágy festőpoétája.
Munkásságának értékelése még ma is vitatott, festészeti oeuvreja sem teljesen felkutatott, sőt a háború viharai is megtizedelték alkotásait. De ahhoz nem fér kétség, hogy egyéni hitelességgel, a táj lelkiségét a lényegre egyszerűsítve, szilárd és tiszta szerkesztéssel alkotott. Az egyre jobban eltűnő egykori pásztorélet, a puszta hajdani képe Káplár Miklós műveiben él tovább az utókor emlékezetében. A Hortobágy örökké változó arculatát vetítette elénk: évszakonként, fényben és homályban, viharban, a hajnal nyílásakor. Óriási égboltokat, stilizált felhőket festett. A messzeségben összefutó vonalak széles tagoltságú alappal ölelkeznek képein. A pusztai emberekről festett portréi nem választhatók el ettől a tájtól.
A hajdúsági vidék megörökítője, a Hortobágy festőkrónikása Hajdúböszörményben, 1886. június 1-én született, nádfedeles parasztházban szegénysorsú, zsellér szülőktől. A kis Miklósból, mint festőtársa és sírig hű barátja, Maghy Zoltán mondotta egy tárlati megnyitó beszéde alkalmával – hamar „kipattant a szikra". Mint elemi iskolás lerajzolja társait, s „egy-két pitykéért mutogatja kincseit". A szülői házat korán el kell hagynia a megélhetésért. Alig 15 éves korában már kikerül az ökörgulyához bojtárnak, Péter bátyja mellé, Kiss András urasághoz. Embertelen sorsáról ő maga ír az 1934. évi Debreceni Képes Kalendáriumban *Mikor én még pásztor voltam* címmel. Elmondja: milyen nehéz volt a sok száz szarvasmarhát megjegyezni, ezért úgy segített magán, hogy lerajzolta az állatokat. Vonzalma egyre nőtt a végtelen puszta szépsége iránt, ami később festményeiben teljesedett ki. De lába nehezen bírta a „pásztoriskolát". Ez mentette meg attól is, hogy végleg gulyás maradjon. Hazajött Böszörménybe, mészáros tanuló lett s egy év múlva fel is szabadult. Majd a magas termetű, sötét szemű barna legény Pesten próbál szerencsét. Állás híján élte az „erős emberek" akkori sorsát, főleg zsákhordó a Duna-parton. Végre a központi vágóhídon kapott állást. „Bírtam cipelni a félökröt, de naponta sok korsó sört is ittam" – vallja magáról életrajzában, feltárva benső vívódásait is. Beszámol írásában arról a véletlen óráról, amikor egy barátjával a Szépművészeti Múzeumba sodródik s legemlékezetesebben egy Murillo-kép igézete végleg a művészet útjára irányítja. „Valami megnevezhetetlen belső vágy hajszolt, tovább, előre... Egymás után rajzoltam le éjszakánként emlékezetből a kollégáimat, a tagbaszakadt, nyakig véres mészároslegényeket, de a rajzokat nem mertem nekik megmutatni, mert féltem, hogy kinevetnek."
Minden szabadidejét a múzeumokban tölti. Teljesen önerejéből kezd rajzolni, majd festeni. Eleinte színnyomatokat másol, majd egy rajztanár figyelmeztetésére érdeklődése a szabad természet rajzolása és festése felé fordul. Első olajképe „egy dermedten fekvő ökör a halálos taglócsapás után a vágóhíd véres kövén" – s mint írta: „groteszk kép volt ez, de mégis kép és megtaláltam magam".
Vasárnaponként kisegítő pincér különböző mulatókban. A véletlen itt hozza össze Komáromi Katz Endrével. Az ő ajánlatára merészkedik el néhány képével Iványi Grünwald Bélához, aki megértően biztatja, lelkesíti. A pincérkedés véletlenjéből szövődik sorsának további alakulása is. Mint a Pilseni Sörcsarnok alkalmazottja, egy este, 1915-ben ő szolgálja ki Rippl-Rónai Józsefet, későbbi nagy pártfogóját, majd jóbarátját. Szóba kerülnek próbálkozásai, s a következő napokban néhány művét be is mutatja. Rippl-Rónai éles szeme pillanatok alatt felméri Káplár fejlődésének távlatait. A festegető pincér így kerül be az Akadémiára, ahol Zempléni Tivadar, majd Réti István tanítja. De éjszakai mesterségével még jó ideig nem szakíthat. Ez időkből valók kisméretű, ún. „pincérkori" ceruzarajzai. *Maghy Zoltán* festőművész találta meg

Káplár Miklós hagyatékában ezeket az összegyűjtött, gondosan megőrzött vázlatokat. Hű, pontos, valóságot ábrázoló szénrajz valamennyi, akárcsak akkori olajfestményei. Nemcsak erő, mélység és lelkiismeretesség árad ezekről a művekről, de finomság és érzékenység is" (Maghy Zoltán).

A szülőföld iránti nosztalgiáját azonban a főváros nem tudja tovább altatni. Hazatér Hajdúböszörménybe s már van annyi képe, hogy kiállítással is bemutatkozhat a görögkatolikus elemi iskola tantermében. Majd az igazgató nagylelkűsége folytán a Kálvineum internátusában kap egy üres tanulószobát műteremnek. A nagy műveltségű Molnár István körül kialakult társaság légkörében kezdi magát otthonosabban, felszabadultabban érezni. Rendszeresen tanul, sőt 1921-ben újabb kiállítást rendez, ezúttal a debreceni városházán. Közben kijárogat a Hortobágyra festeni. 1926-tól újra Budapesten találjuk. Rippl-Rónai is egyengeti útját, barátságuk egyre jobban elmélyül. Nagynevű barátja Kaposvárra is elhívja Róma Villájába.

Az akkor kibontakozó *őstehetség-kultusz* – amely valójában az iskolázatlanságot tekintette erénynek – Káplár eredeti neoprimitivizmusát félreismerve, hozsannával fogadta 1928-ban a Nemzeti Szalonban megnyílt kiállítását. Szokatlan témakörében „őserejű, érintetlen primitívséget" ünnepelt s a tematikától megtévesztve, nem ismerte fel, hogy Káplár Miklós már messze túl jár azon a határmezsgyén, amennyit a hivatalos Magyarország paraszti őstehetségnek „engedélyezett".

Most már legtöbb idejét a Hortobágyon tölti. Ecsedi István – akire külsőleg is nagyon hasonlított –, kijárta neki a városnál, hogy a csárdában egy szobát műteremnek rendezzen be magának. Mind a múzeum, mind magángyűjteménye részére sok Káplár képet vásárolt. (Könyvet is akart írni róla, amelyben korai halála akadályozta meg.) A hagyaték összeírásával és beszállításával Ecsedy – Maghy Zoltánt bízta meg. Egy stráfszekérnyi anyagot, összesen 847 db tárgyat szállítanak Debrecenbe. A hagyatékban, az akkori feljegyzések szerint: 153 db festmény, 132 tusrajz, 309 ceruzarajz, 192 szénrajz, 25 akvarell, 7 vázlatkönyv volt található, egyéb értékes grafikák és szobrok mellett.

Káplár Miklós tehetsége a Hortobágyon lombosodott ki. Járta a nagy füves pusztát, áhítattal mélyedt csendjébe. Figyelte a felhők fényjátékát, a levegő izzását, a téli behavazott végtelenséget, a pásztorélet kaleidoszkopikus változatait. Kint alszik a pásztorok között, s a tartózkodó természetű pusztai emberek testvérükké fogadják. Az önmagukra találtak áhítatával, s valami lázas sietségű megszállottsággal mélyed el a Hortobágy világába. „A technikai haladás egynéhány éven belül talán egészen felzabálja Európa legnagyobb pusztáját, és én azt akarom, hogy az utókornak megőrizzem képeimen a pusztulásra ítélt síkságot..." – írja egyik levelében. Három év alatt több mint száz képet fest s amikor 1932-ben a Déri Múzeumban, majd 1934-ben a magyar őstehetségek kiállításán bemutatja hortobágyi képeit, már nem lehetett elhallgatni gazdag élményű művészetét, kialakult egyéniségét. A tudása körül viharzó harcok közepette, néhány napos betegeskedés után tragikus hirtelenséggel dőlt ki az élők sorából" – írja visszaemlékezéseiben Maghy Zoltán. – „Makkegészséges, erős embernek láttam legutolsó találkozásunkkor is mázsás termetű barátomat... Házának pitvarába menve, amelynek küszöbét oly sokszor léptem át, a műteremben, a nyitott ajtón át, földre helyezett koporsóban halott barátunk arcát pillantottuk meg... Néztük a mozdulatlan testet... Mint egy csatát nyert hős, méltóságteljesen, férfias, markáns arccal feküdt a koporsóban."

Bár korai halála pontot tett életművére, mégis úgy érezzük, ennyi idő alatt is mindent lejegyzett és elmondott a pusztáról. Mesterien tudta fokozni a lírai nyugalmat, de alakjaiba feszültséget is vitt. A kiégett mezőn nyáj pihen, emésztő napsütésben. A táj ősi nyugalma, embert gyötrő, mindennap elölről kezdődő, a kizsákmányolóktól előírt szigorú munkarendet is takart. Így vált öntudatlanul is politikus művésszé. Figyelme eleve oly megnyilatkozások felé fordult, amely szegényparaszt származásának, elégedetlenségének természetes folyamánya volt. Egyszerűen, őszintén és becsületesen adta vissza érzéseit, gondolatait, látomásait. Művészete is, mint a hortobágyi pásztorok észjárása és viselkedése, szűkszavú, nyílt és egyszerű, áttekinthetően világos megfogalmazású. Rövid tömondatokban beszél, kevéssel is sokat fejez ki. A lényeget, a valóság

szépségeit költői megérzéssel ábrázolja. A Hortobágyon együtt élt a tájjal, az emberekkel, s mindez – a kép alkotásakor – ihletét *belülről* inditotta el. Pásztorai sohasem kirakattípusok, hanem a pusztán élő, hidegtől, hőségtől sokat szenvedő emberek. Nádfedeles szülőházát emléktábla jelöli Hajdúböszörményben, s sírkövének domborművét barátja: Medgyessy Ferenc faragta kőbe.

TÓTH ERVIN

A IX. Alföldi Tárlatról

Tiszántúlon, a Hódmezővásárhelyi Művésztelep mellett nehéz és merész feladat új képzőművészeti centrum létrehozására törekedni. A Békés megyeiek azonban – a nemes Munkácsy-hagyománynak hódolva – már kilencedik éve rendezik meg az Alföldi Tárlatot Gyulán. (Az idén a Vármúzeumban ápr. 2-től május 15-ig.) Igaz, egyelőre csak kiállító alkalmakat teremtenek a megyei és megyén kívüli művészek számára (s nem a letelepítésre és művésztelep kialakítására törekszenek), törekvésük mégis tisztelendő.

A tárlat címében azzal az igénnyel lép fel, hogy az alföldi művészetről adjon évente számot. A résztvevők valóban jórészt alföldiek: Békés, Szolnok, Csongrád, Szabolcs, Hajdú megyeiek, vagy innen más vidékre szakadtak, vagy Vásárhelyre évenként, nyaranként „lejárók". A törzsgárdát mégiscsak egy szűk réteg alkotja: a megyeiek és egy-két „hűséges" más megyei, pl. Józsa János. Így egy-egy művész-csoportosulást, tájegységet csak egy-két művész képvisel. A többiek részvétele még mindig esetleges – elmaradt pl. az első Munkácsy-emlékérmes Holló László (és vele együtt a debreceniek jó része) –, s ugyanakkor nem állandó pl. a most jelentkezett vásárhelyiek többsége sem.

Ha az alföldi művészet fogalmi, tartalmi jegyeit keressük, több biztató jelenséget látunk. Ha tágabban is értve, de kezd megvalósulni az alföldi tájjellegre, karakterre törekvés – témában: a falu élete, az életmód átalakulása, a mezőgazdasági munka ábrázolása stb. Ez az élményanyag különösen nyomon követhető a *festészetben.*

A Vásárhelyi Művésztelep tehetséges fiatal tagjai új életre keltették Koszta, Tornyai, Endre Béla nemes hagyományait. *Hézső Ferenc* – az idei Munkácsy-emlékérmes – erőteljes, dekorativitásra törekvő művész, s az alföldi ember és táj szerelmese. Konstruktív szerkesztőmódja, erőteljes színhasználata szerencsésen egyesiti a népi ornamentikát és a nagy modernektől tanult dekorativitást. *Szalay Ferenc* eredeti tehetség. Legkisebb művén is monumentalitás érződik. Látszik, hogy freskófestő szakon végzett, s a murális feladat erősen izgatja. Alakjai erőteljesek, naptól cserzettek, életteliek („Víz mellett"). A vásárhelyiek közül még *Fekete János* (aki jelentős plasztikai anyaggal vett részt a kiállításon) mutatta be ízes, karakteres – érett zöldre, narancsra, lilára hangolt kerámia képét. („Parasztfej").

A fentiek konstruktív-dekoratív vonalát a vendéglátók közül leginkább *Koszta Rozália* és *Ezüst György* tartja. Koszta Rozália férfiasan karakteres egyéniség, méltó kiállító partnere a vásárhelyieknek. Kitűnő kolorista és karakterizáló művész. Portréi lényeglátók, színben dekoratívak: valőr nélküli, keveretlen rózsaszín és enciánkék alapúak, kék-zöld alakosak. Ezüst György itt szereplő két műve közül a „Zöld korsós lány" a szerkesztés konkrétságával, egyszínben tartásával, az „Udvaron" parasztti témaválasztásával tűntek ki. *Lipták Pál* tempera képei a városiasodó falu életével foglalkoznak. Formai megoldásuk impresszionisztikus, minden kontúrozásra törekvés mellett. A sok szín használata tarkaságot, dekomponáltságot eredményez „Vasárnap" és „Falusi vasárnap" c. képein.

Szabolcs megyét *Soltész Albert* grafikáján kívül *Berecz András* és *Pál Gyula* képviseli. Az előbbi lendületes, széles ecsetvonású „Böszörményi házak" c. képét állította ki. Pál líraibb egyéniség, mély élményből fakadó táj- és emberábrázolásai („Utca", „Töltés") kevés színre épített, szűkszavúan szép alkotások. Mindkettőjükre az alföldi ember és táj szeretete, s ennek sommás kifejezése jellemző.

Az üllési *Fontos Sándor* friss színekkel, határozott grafikus erővonalakkal a természet szeretetét fejezi ki („Üllési fák", „Gyümölcsfák"). Konstruktivitása nem mond ellent képei lírai, panteisztikus hangulatának.

A festészeti anyag között Hajdú-Bihar megyét egyetlen alkotó egyetlen festménye képviseli. *Móré Mihály* „Baromvásár" c. olajképe ezt a már sokszor megfestett témát variálja. A kép hangulata meghitt, falusias: békésen pihenő, eladásra váró állatok, nyugodtan beszélgető, alkudozó, piacozó parasztemberek ábrázolása. A finom pasztellszínekre hangolás még inkább aláhúzza a hangulatot.

A kiállításon 20 festő mutatta be alkotásait. Az előbb említettek képezték az „élgárdát".

Mint minden kiállításon, itt is kiállítottak kevésbé jelentős festők. Egyben azonban megegyeztek a „nagyobbakkal": törekedtek képet adni környezetükről, a tevékenykedő emberről.

Míg pár éve még arról lehetett panaszkodni, hogy a szobrászati anyagot csak egy-két művész képviseli az Alföldi Tárlaton, most a *kisplasztika a kiállítás erőssége.* Az országos élvonalbeli „középgeneráció": a nyarakat Vásárhelyen töltő *Szabó Iván* és a Sarkadról elszármazott *Buza Barna,* s a már fiatalon országosan elismert *Kiss Nagy András* mellett tehetséges fiatalok: *Rácz Edit, Tóth Sándor, Mihály Árpád, Fekete János* stb. biztosítják a színvonalat.

Szabó Iván bronzérmei és plakettjei hónap- és évszakábrázolások: a halak, madarak kecses, nemesen egyszerű rajzai („Március", „Június"), míg az Alföldet szimbolizáló bikája teret szétfeszítő, súlyosan domborított alkotás. *Buza Barna* egyetlen művel, a 74 cm-es „Esőben" c. faszobrával jelentkezett. Az alkotást érdekes kompozíciója teszi rusztikus hangulatúvá: az esőtől védekező parasztasszony felhajtott szoknyája oválisan fogja át a testet. *Kiss Nagy András* expresszív művészalkat. Kicsiny ólomszobrai már kész műalkotások, kiérleltek, kis méretben is monumentálisak. („Eszti néni"). 1890. című műve a munkásság növekvő erejét, szétterpesztett térdén kalapácsot tartó izmos, arc- és jellegnélküli munkásalakkal fejezi ki. Hat bronzéremből álló Dózsa sorozata zsúfolt, nyugtalan súlyos térkitöltésű, szigorú tömegrendű alkotás. A Beck Ö. Fülöp, Medgyessy, Ferenczy éremhagyományt ő viszi legkövetkezetesebben tovább a modern szobrászati nyelv kialakítása felé.

A fiatal, tehetséges szegedi *Tóth Sándort* általában a család („Feleségem", „Anyám", „Öcsi" stb.), az intimitás, az emberi viszonyok kifejezése („Anya játszó gyermekkel") izgatja. Kitűnik az „Anya gyermekkel" című vörösréz domborítása. *Rácz Edit* díjazott művei hasonló témakörűek („Testvérek", „Várandós nő"). „Fiú csikóval" című bronz szobrocskája a két fiatal lény összetartozását, gyermeki gondtalanságát, játékosságát hangsúlyozza érdekes kompozíciójával. *Mihály Árpád* bronz lószobra a görög művészet archaikus korának szépségeszményét juttatja eszünkbe geometrikus, szkematikus jellegével. Az elsősorban kerámiával foglalkozó hódmezővásárhelyi *Fekete János* zománcképe mellett kisplasztikával jelentkezett. „Pákász fiú" szobra és „Bivalyok" domborítása mellett igen érdekes a „Karikázó fiúk" ritmikusan változó, nagyvonalúan jelzett frize.

A fiatal békéscsabai *Mladonyiczky Béla* emlékplakettjei a nagy „régiek" tiszteletére készültek („Breughel", „Szegedi Kiss István"). A szolnoki *Simon Ferenc* bájos gyermekportréjával mutatkozott be ezen a tárlaton.

A *grafikai anyagot Józsa János* és *Kerti Károly* neve fémjelzi. Rajtuk kívül *Móré Mihály* mutatta be remekül sikerült karakteres „Kofa" linóját, *Alexin Andor* egy pár érdektelen, hagyományosabb monotípiáját, *Soltész Albert* finomvonalú, leheletszerű „Lovak" című krétarajzát, s *Lóránt János* megdöbbentő hangulatú Faulkner illusztrációját.

Kerti Károly Munkácsy díjas grafikus biztos, bravúros készségű művész. Vonalai kiadják a felület szépségét, zeneiségét. *Józsa János* munkái nemcsak mennyiségben, hanem minőségben is a grafika erősségei a kiállításon. (Az Alföldi Tárlathoz való hűsége példamutató: eddig mindegyiken részt vett, 1964-ben megkapta a Munkácsy-emlékérmet is.) „Nyár I–IV." fametszetei az évszak minden örömét, derűjét s néha humorát is kifejezésre juttatják. Ugyanezen témájú színes rézkarca cizelláltabban, líraibban fejezi ki a nyár, a fiatalság és a szerelem gondolatát. József Attila, Illyés, Garai, Benjámin vers-illusztrációi tökéletes képzőművészeti nyelven kifejezett ihletett tolmácsolások. Meghatóan szép, kisméretben monumentális és ugyanakkor lírai is, édesanyját ábrázoló portréja, gyermekeinek bájos ábrázolása.

A kiállítás egésze az alkotók és a rendezők: a Békés Megyei Tanács, a Gyulai Erkel Ferenc Múzeum és a Képzőművészek Szövetsége Délmagyarországi Területi Szervezete igényességét, a képzőművészeti fórum tágítására való törekvését, s a környezet alkotó megismertetése, megváltoztatása célkitűzését tükrözik. A közönség megérti a művészek szándékát, igen látogatott és jól véleményezett a kiállítás, mert jó dolog azt látni, amit mindenki érez és lát, de csak az igazi művészek tudják kifejezni.

SZ. KÜRTI KATALIN

Józsa János kiállítása

A festő válaszolt. Nem szavakkal, hanem a számára adott eszközökkel, festékkel és ecsettel. A kérdést talán akaratlanul ő maga a tavaszi tárlaton kiállított *Élet* című nagyméretű képével tette fel. (E kép kisebb változata a Medgyessy-teremben is látható.) A sűrítésnek, szimbólumnak, képi áttételnek milyen foka mond többet az önmagát folytonosan újjászülő valóságról és az emberi életről?

A tavaszi tárlat *Élete* nem elégítette ki a szemlélőt. A nagyszabású gondolat nem talált adekvát képi formát, a szélesen ömlő epikus elő-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Káplár Miklós
ALFÖLD
1966 7.

adás, a mozaikokra tördelt kompozíció akadályozta az igazi festői hatás kibontakozását. A súlyos mondanivaló függetlenedett a hordozó anyagtól. A megoldás tudomásulvételre, de nem gondolkodásra késztette a nézőt. Az újabb változat, a kisebb méretű, kissé átkomponált *Élet* sem igazi megoldás, bár itt már az elbeszélő jelleg eléggé háttérbe szorul.

A Medgyessy-szalon kiállításán látszólag több a pusztán festői probléma. A művész nem vonultat fel „nagy" témákat. Nem törekszik többre, mint amit a festőiség eszközeivel el lehet érni. Mégis így nyújt többet, igazabbat. Az életről nem tablókban vall, hanem a hétköznapi tárgyak egyszerű rendjével, a mozdulatok ritmusával. Az *Anya* a nő és gyermek természetes, meghitt kapcsolatát színben és formában egyaránt zárt kompozícióba fogja. A kezek világos foltjáról a gyermek vállára siklik tekintetünk, a hullámvonalat a két fej mozdulata zárja. Az együvétartozás a tompa, kissé a kiegészítőkre (lila, okker) játszott színekben is kifejezést talál. A különlegesen szép háttérből megkapóan lépnek ki az enyhe konstruktivitással hangsúlyozott formák (fekete kontúrok).

Másfajta összetartozást ragad meg a művész a *Kislány babával* című képén. Játék és védtelenség, csodálkozás és komolykodás kap formát a nyugtalanabb kéz-fej vonalban, az izgató zöld-kékbe fogott színekben.

Az érzelmi telítettség hasonlóan magas fokán született a *Tanya II.* Festőileg a főtéma a melegen megragyogtatott fehér házfal. Minden más szín és formai elem ennek van alárendelve. Az ég szürkéje, a föld nehéz színei szinte óvják a lankák közt megbúvó apró házakat. Érdekes Józsa falusi és városi képeit egymás mellé állítani *(Házak II.* és *Házak IV.)*. Kontúrosság, a geometriai formák azonossága mellett is más levegőt árasztanak ezek a képek. A *Házak IV.* vörösbe hajló okkerje felfelétörést, dinamikus pezsgést áraszt.

Különleges hely illeti meg a *Tetők* című képet. A látvány tömörségét nem a térbeliség érzékeltetésével fejezi ki Józsa. A teljes elölnézet, az egymás fölé emelt tetők a kis képen is monumentális hatásúak.

A színekben rejlő expresszív lehetőségek keresője áll a *Csendélet almákkal* című kép mögött. A kompozíció egyszerű – a megemelt síkra helyezett tárgyak nem takarják egymást. A konstrukciót aláhúzó kontúrok, az asztal mélyvöröse biztos alapot nyújtanak a téma kibontakoztatásához. Az átgondoltan elhelyezett komoly, nehéz kiegészítő színek (lila – narancs, zöld – piros) zenei kontrapunktikus szerkesztésre emlékeztetnek. Az együttesben a kancsó fehérje viszi a szóló szerepét.

A *Virágok* gyönyörű színkultúrája mellett érdekes formai problémát is felvet: a foltokban megfestett virágok és a kubisztikusan lapokra tördelt csészék könnyedség és zártság játékos ellentétét adják.

A játékos könnyedség nem idegen Józsa más képein sem. A villogó felületek, az apró tárgyak világa a *Kávédaráló* csendélet. A dolgok laza rendje, a megcsillanó fény keresése közvetlenség, elemi vidámság érzését keltik. Hasonló élményből származhatott a *Havas tetők* is.

Kompozíciós erejét mutatja meg Józsa az *Ülő akt* megalkotásával. A nagyjából egy gúla vonalát követő női test és a háttér geometrikus formái képileg, természetesen kapcsolódnak. Festőileg kevésbé jól megoldottnak érezzük a tükör előtt álló *Akt*ot. Az alak és tükörképe, a csendéletszerűen odaállított tárgyak nem kapcsolódnak magától értetődően. Talán apróbb rajzbeli hibát is számonkérhetünk (az ülő aktnál is!). Itt ugyanis nem vehető észre a természeti tárgyak *tudatos* átértelmezésére irányuló szándék.

A *Zenélők I. és II.* és a *Kőfaragók* a ritmus, a mozdulatok, lendület képi megfogalmazásai. Ezek az alkotások főleg murális és dekoratív lehetőségeket mutatnak.

A *Tanyák* ég-föld kontrasztjában a messzeség és magasság művészi megragadására irányuló kísérletet érzünk. A szándék azonban nem valósult meg tökéletesen. A *Nő virágokkal* többet árul el technikai felkészültségből, mint bensőséges tartalomból. A szerkesztés hibátlansága mellett is inkább plakát, mint emberi mélységet feltáró portré.

Az *Akrobaták*-kal kapcsolatban is feltehetjük a kérdést: vajon a dekorativitáson túl mit akarhatott a festő a témával; ugyanis erről a képen semmi sem árulkodik.

Milyen emlékkel távozunk Józsa János kiállításáról? Miben foglalhatók össze az élmények és tanulságok? A kitűnő grafikus képein igazi festői problémákat vet fel. A kompozíció, melyet a kontúrok sötétje hangsúlyoz, minden művének erős oldala. Sokféle vonás és irány keveredik művészetében (kubizmus, konstruktivizmus, expresszionizmus) anélkül, hogy az epigonság veszélye felmerülne. Józsa képei dekoratívak, – néhány kivételtől eltekintve – nem csúsznak sem a felszínesség, sem a túlzott tetszetősség felé. A forma és szín mérlegelése, a belső szükségletből való alkotás őszinte és kulturált piktúrát eredményez.

NÉMEDI ESZTER

KÖNYVEK KÖZT

Mozaik kritikák

Ernst Fischer: Korszellem és irodalom

Szenvedélyes vitairat a nálunk is jól ismert kitűnő osztrák marxista esztéta új könyve. Igazi esszé. Felvonultatja e vonzó műforma megannyi értékét, vonzó tulajdonságát, megcsillantja nagy lehetőségeit. S a műfajkeret nyilván nem külsőség itt, egyenes következménye – és tökéletes kifejezési alkalma – Fischer irodalomszemléletének, gondolkodásmódjának. Századunk művészetének hatalmas területeit pásztázza végig elemző figyelemmel, de még itt sem állapodik meg, szívesen nyúl példákért a romantikához, s magától értetődő merészséggel indítja gondolatmenetét rövid Platon-elemzéssel. Ez a gondolatmenet aztán nem ismer lefektetett vágányokat, friss ötletei újabb és újabb ösvényekre ragadják, s az olvasó ajzottan szegődik nyomába, pillanatra sem érezvén fáradtságot a sebes iramú szellemi expedíció alatt. Ötletek sziporkáznak, találó megfigyelések követik egymást, az úgynevezett rendszeralkotás igénye nélkül. Fischer nem a szisztéma híve, hanem a sémáktól és értelmetlen nehezékektől megszabadított felfedező gondolkodásé. Kis könyvének egyik vezérfonala épp a leegyszerűsítő formulák s a doktrinér merevség elleni indulatos támadás. A dogmáktól mentes művészetszemléletért hadakozik, remek pengeforgatással. Úgy véli, hogy monolit marxista esztétika jelenleg aligha lehetséges, s ennél fontosabb és eredményesebb is a lényeges kérdésekről való párbeszéd, s a szellem valódi tornája: a vita. Ő vitatkozik, minden állásfoglalása polémikus szándékú. Az éles fogalmazás gyakorta késztetne továbbgondolásra, ellenérvek felsorakoztatásra vagy kiegészítésre. S ez bizonyára a szerzőnek sem lenne ellenére, hiszen nem kinyilatkoztatni akar, hanem önálló elmélkedésre serkenteni. Méghozzá igen nehéz problémákról. Voltaképp a modern művészet lényegéről: művészet és korvalóság kapcsolatáról, az új líra nehézségeiről és lehetőségeiről, az elidegenedés művészi legyőzésének feltételeiről, a dekadencia és és a realizmus fogalmáról, a szocialista realizmus mibenlétéről. Tudományos érvényű meghatározásnak nem kielégítőek Fischer ítéletei; példákkal, műelemzésekkel gazdag vitaalapnak, gondolatserkentő „kihívásnak" viszont kiválóak. A *Korszellem és irodalom* ezért remek szellemi frissítő. *(Gondolat, 1966)*

Miért szép?

Verselemzés, azaz végeredményben barbárság – így indította évekkel ezelőtt egyik jeles irodalomtörténészünk verselemző tanulmányát, s valószínű, hogy akik valaha megpróbálkoztak már ezzel a bonyolult és mégis oly izgalmas feladattal – egy-egy költemény részletes analízisével –, szembetalálták magukat munka közben hasonló gondolattal és félelemmel. Nehézkes fegyverzettel szétdarabolni valami bonthatatlan egészet, szerves egységet, ízekre szedni egy struktúrát – vajon nem illetéktelen és ártalmas művelet? Ismeretes, hogy a polgári irodalomtudomány művelői körében valóságos divatja támadt a műelemzésnek, némelyek egyenesen valami interpretációs bacilus elterjedéséről beszélnek. Találkozhatunk nálunk – ahol egyébként ez a műfaj meglehetősen elhanyagolt – olyan véleményekkel is, hogy a költemények interpretációs magyarázata nem komoly dolog, nem tudományos természetű munka. Magyarul:

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Káplár Miklós
ALFÖLD
1900 — 4

1021

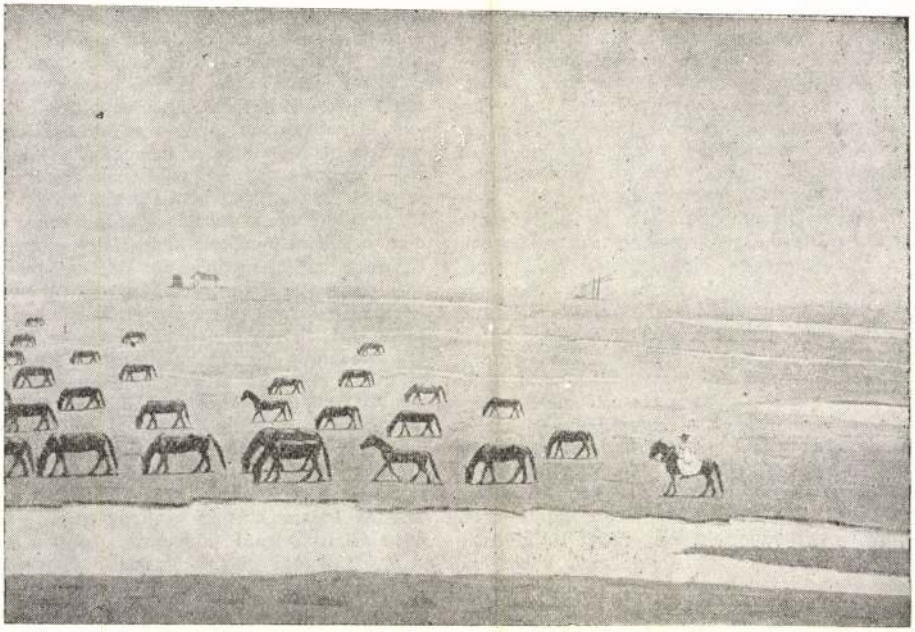

Káplár Miklós: A Hortobágyon

színpadon. Nem a legjobb lehetőségei szintjén. A darabnak és a bemutatónak lényegében ilyen minősítése alakult ki azon a hosszú és szenvedélyes hangú vitán, amely Debrecenben, a Magyar Írók Szövetsége drámai szakosztálya kezdeményezésére, írók, kritikusok, színészek, színházi szakemberek részvételével a bemutatót követte. Ezen végletes nézetek is összecsaptak. Voltak, akik szigorú kritikájukat csak a darabbal szemben érvényesítették, mások viszont a színházat okolták a félsiker miatt, mondván: az előadás nem korrigálta eléggé a darab dramaturgiai hibáit, szerkezeti egyenetlenségeit. Utóbbi, az előadást egyoldalúan, aránytalan mértékben elmarasztaló nézetek a sajtóvisszhangban is megszólaltak. *Zsugán István* pl. „hevenyészett" előadásról beszél, amely méltatlan volt a műhöz. (Esti Hírlap, máj. 24.) Ez nyilvánvaló túlzás. A színháznak valóban sok nehézsége támadt a színrevitel előkészületei során, amelyek közrejátszottak abban, hogy végül is nem nyújtotta a lehetőségei szerinti maximális értékű produkciót. A darabnak azonban olyan szervi hibái vannak, amelyeket csak az író korrigálhat. A darab kamarajellegű, de technikai kiállítása nagyszínpadot követelne. Túlságosan közel maradt a hangjáték-változathoz, képi áttétele nem teljes. Vannak szereplői és cselekményelemei hiteles motiváció, valódi dramaturgiai funkció nélkül. Több jelenete, különösen a darab első felében, szinte csak önmaga vázlatának tűnik, ezért túlfeszített, hajszolt tempóban peregnek a vékonyszálú történések, színváltások. Node, nem feladatom itt a darab tüzetes elemzése, amely kitűnő lehetőségeket tartalmaz, számos részlete máris telitalálatszerű, de egészében tökéletesítést kíván. A színháziak viszont meggondol-

denekel
válságél
ban els
hogy a
kat fesz
tartalmá
dennapi
zenés k
annyi kényszerhelyzetet teremtő lakásproblémát, az albérleti nyomorúság következményeit: a fiatalok már ateisták, de a szülők, az idősebb hozzátartozók kedvéért bizonyos helyzetekben mindenféle komédiákat végig kell csinálniuk. A létfeltételek bonyolultságai között ki vannak szolgáltatva az idősebbek álságos követeléseinek is. A rendező *(Fényes Márta)* a *megalkuvás* komédiájának fogta fel a darabot, de volt, aki arra figyelmeztette, hogy itt pontosabban a szükséges *alkalmazkodás* és a már jellemet, emberi kapcsolatokat megrontó, gerinchajlító megalkuvás kettősségének határproblémájáról van szó. Maga az író, nyilatkozata szerint, tragikomikusra hangolt darabjában azt akarta elmondani, hogy a fiatalok egzisztenciális kiszolgáltatottsága milyen megalkuvásokat, azaz milyen fájdalmas értékvesztést eredményezhet. Az idősebb nemzedékek és a társadalom felelősségére utal; azon szeretné elgondolkodtatni a nézőket, hogy meddig kell még a fiataloknak a morális kényszerek buktatóival küszködniük?

Többen fogalmazták meg, hogy az írói állásfoglalás föltétlenül életigenlő, kritikai mondanivalóját egy pozitív, tisztább életeszmény és etika sugallja. Hangsúlyozták azonban, hogy ez az írói szándék nem valósult meg hiánytalanul a műben, tisztázatlanságok és művi hibák zavarják az eszmei koncepció tiszta érvényesülését.

196* JUN 25

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1021

KÁPLÁR MIKLÓS — festőművész. Született 1886-ban elhunyt 1935-ben. Parasztgyerekből lett naiv szemléletű realista festő, főiskolát végzett művész. Elsősorban a Hortobágyon alkotta eredeti hangvételű, népi szemléletű, külföldön is egyre nagyobb érdek-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI NÉPÚJSÁG

1968 AUG 18

Káplár Miklós

van tudósítónk.

A HORTOBÁGYI HÍDI VÁSÁR alkalmából bemutatják az „Alföld a képzőművészetben" című kiállítást. Bemutatásra kerülnek többek között Káplár Miklós, Benyovszky László, Maghy Zoltán hortobágyi képei, valamint a Déri Múzeum képzőművészeti gyűjteményeinek értékes darabjai.

sben jártas

ÍVEZETŐT

yy. szám.

Elcserélem
kertes házamat

Káplár Miklós

* **Káplár Miklós kiállitása.** *Debrecenből* jelentik: *Káplár* Miklós, a hortobágyi élet és a Hortobágy-puszta kiváló festője, aki legutóbb Budapesten a *Nemzeti Szalonban* állitott ki nagy sikerrel, most Debrecenben rendezett kollektiv kiállitást. Ez a kiállitás a *Déry-muzeumban* nyilt meg, a város vezetőinek jelenlétében.

M.932.II.11.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 VIII 3
Kisalföld

Kaplár Miklós

TÁJMÚZEUM

Épül a hortobágyi tájmúzeum, amelyet augusztus 20-án nyitnak meg a puszta emlékeit, hagyományait, szokásait és megváltozott életének dokumentumait mutatják be. Ugyancsak az alkotmány ünnepétől *Kaplár Miklós*, a pusztán dolgozó festőművész tárlatát is megtekintheti a közönség. (MTI.)

1021

a bajnoki mérkőzések sportszerű légkörben folynak majd le, és értékes, eredményekkel zárhatjuk az 1965-ös labdarúgó-bajnoki idényt.

KÉZILABDA

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Káplár Miklós

NAPLÓ

1965 JUL 31

Tájmúzeum a Hortobágyon

Épül a hortobágyi tájmúzeum, amelyet augusztus 20-án nyitnak meg. A puszta emlékeit, hagyományait, szokásait és megváltozott életének dokumentumait mutatják be.

Ugyancsak az alkotmány ünnepétől Káplár Miklós, a pusztán dolgozó festőművész tárlatát is megtekintheti a közönség.

Patr

Az egyik amerikai ve-

Káplár Miklós
csikós-festő

Ujság
1935 x. 20

— Káplár Miklós hátrahagyott festményei.

Káplár Miklós különös és érdekes jelenség volt a magyar festők világában. Csikós-sorból fejlődött müvésszé igen nehéz élet-körülmények között. Nem volt vadtehetség, mert iskolában tanulta a festés mesterségét és bizonyos mértékig jól meg is tanulta. Ami különös és különösségénél fogva érdekes benne, az müvészetének az elfinomodottsága. A Hortobágynak kérgesmarku fia ugy festette a Hortobágyot, olyannak, mintha tündérországnak volna része. Halkan muzsikálnak Káplár Miklós tájképén a szinek, halk és enyhe rajtuk a rétek zöldje, a viznek és az égnek kéke, a ritmikusan csoportosuló, vagy oszladozó felhők fehére. Ő maga robusztus jelenség volt, testes, elnehezedett ember. Hortobágyi tájai könnyedek és illatosak. A Hortobágy volt az igazi hazája, ott élt és ott figyelte a természetet, annak minden nyilvánulását. Olyan szépségeit látta és festette meg, amelyeket más festő még soha; valószinüleg azért soha, mert a nem odavalósiak legszivesebben nyár idején rándulnak ki a Hortobágyra, holott Káplár telét-nyarát rajta töltötte és minden életnyilvánulásának szemtanuja lehetett. Néhány hortobágyi táján az ábrázolásnak költői magasságáig jutott el. Azok a legszebb képei, amelyeknek közvetlen sugallója volt a természet. Vannak más képei is: azokat emlékezetből festette és stilizálta. Ilyenek éjjeli tájai. Kevésbé szerencsés alkotásai. Müvészi hagyatéka az Ösztehetségek Erzsébettéri kiállitó helyiségében láthatók *(e. a.)*.

csak angol ember és nem annak a fajtának
gyermeke, amelynek nemcsak hőse, hanem
mártirja is lehetne. Különös és a maga ne-
mében egyedülálló élet ez, amilyen különös
nemében egyedülálló a könyv is.

Káplár Miklós

Festőművész

— **Káplár Miklós, a bojtárból lett festőművész hirtelen meghalt.** Káplár Miklós tehetséges festőművész váratlanul meghalt Hajdúböszörményben, ahol a Hortobágyi hires hidi vásárról készülő nagyszabásu festményén dolgozott. Káplár Miklós mint egyszerü bojtárfiu kezdte pályafutását és sok vergődés után tudott csak érvényesülni a festészetben, amelyre makacs kitartással készült. Volt vágóhidi munkás, zsákhordó, kisegitő pincér, mig végre megismerkedett Rippl Rónai Józseffel, aki azután támogatni és irányitani kezdte az igéretes magyar tehetséget. Káplár ezután rohamos fejlődésnek indult s legutóbb az Őstehetségek kiállitásán szép sikert is ért el. Halálát, amely 49 éves korában ragadta el, hirtelen fellépő hashártyagyulladás okozta. Temetése kedden délután lesz Hajdúböszörményben.

Keleti Ujság

1935 IV. 9

Káplár Miklós

Magyarország

1935 IV. 9.

Meghalt Káplár Miklós, aki csikósbojtárból lett festő

(A Magyarország tudósítójától.) Medgyessy Ferenc szobrászművész szomorú hírt kapott ma Hajdúböszörményből: szűkszavú sürgöny tudatta vele, hogy *Káplár Miklós*, a csikósbojtárból lett festő, aki az *Őstehetségek* kiállításán nagy sikert aratott képeivel, ma reggel meghalt. Káplás Miklós mindössze ötvenéves volt s halálának körülményeiről e pillanatig semmi közelebbit nem tudunk. Két évtizeddel ezelőtt, mint hortobágyi csikósbojtár, kezdett rajzolgatni és festegetni. Csakhamar ráterelődött *Rippl-Rónai József* figyelme s a nagy művész egy időre maga mellé vette műtermébe a fiatal őstehetséget. Káplár később *Boromissza* Tibor hűséges tanítványául szegődött, mikor Boromissza pár évet töltött a Hortobágyon, ahol főképp a népéletet tanulmányozta festői szempontból. Az ő piktúrájának hatása alatt fejlődött tovább Káplár Miklós érdekes tehetsége, amelynek legszebb megnyilatkozása egy világos, friss színekkel megfestett pusztai képsorozat volt. Korai halálának híre váratlan megdöbbenést keltett a főváros művészköreiben, ahol a rokonszenves népi festőt őszintén szerették és megbecsülték.

nők, majd *Weser* Richard dr. védő intézett néhány kérdést a fiatal grófhoz, aki elmondotta, hogy *Grünwald készpénzben váltóbiztosítékkal folyósította a kölesönt.* A bankházban két számlát vezettek, egyik az ő, másik

Káplár Miklós
csikós-festő

Budapest, Miklós
1935. X. 20.

* **(Káplár Miklós képei.)** A nem régen elhunyt *Káplár* Miklós egyike volt a legismertebb magyar östehetségeknek. Sokáig csikósbojtár volt, festői tehetségét azonban később Rippl-Rónai mester is elismerte. Halála művészetének kialakulása szempontjából a legkedvezőtlenebb pillanatban következett be, akkor, midőn előadása részben már elveszítette a naiv felfogás eredeti himporát, ellenben készültsége még nem volt elég ahhoz, hogy tanult művész alkotásai gyanánt értékeljük festményeit. A Hortobágy volt piktúrájának legfőbb motívuma, de a távolbaveszö horizontot, a hatalmas égboltot, a puszta érdekességeit nem annyira mint színjelenségeket fogta fel, inkább rajzzal akarta kifejezni az előtte feltáruló benyomásokat. Még az égen úszó, szétfoszló felhőket is legtöbbször dekoratív foltokban komponálta meg a végtelen kékségen. Egyes figurális képein, így az önarcképen is a formák, a rajz iránti vonzalom jut kifejezésre; ezek a festmények biztató jelenségek voltak készültségének fejlödésére nézve. Színei világosak, mondhatni szikesek, az előadás festői feloldását, sajnos, már nem érhette meg. Kiállítása az östehetségek helyiségeiben, az Erzsébet-téren, a Nemzeti Szalonnal szemben látható. *(Y. E.)*

Káplár Miklós

festőművész

— **Meghalt Káplár Miklós festőművész.** Néhány évvel ezelőtt tünt föl a Nemzeti Szalonban Káplár Miklós festőművész. Egy teremnyi képén a Hortobágy tájai szépségeit érzékitette meg finom megfigyelőképességgel és teljes technikai készültséggel. Annyival meglepőbb volt fejlett művészete, mert Káplár — maga gondoskodott róla, hogy ez a körülmény ismeretes legyen — csikósbojtárból lett festő, miután előbb kitanulta a mészárosmesterséget. Mint mészároslegény a budapesti vágóhidon dolgozott és ezenközben megismerkedett Rippl-Rónai Józseffel. A nagy művész fölismerte a mészároslegényben a tehetséget, foglalkozni kezdett vele. Az ő biztatására Káplár a Képzőművészeti Főiskolára iratkozott be és ott Réti István volt a tanára. Minthogy azonban szegény volt és senki sem támogatta, éjjel pincérmunkával kereste meg a nappali tanuláshoz szükségest. Első gyüjteményes kiállitása 1933-ban ismertté tette Káplár nevét, de anyagi tekintetben nem nagyot lenditett rajta. Szerencsére Káplár életrevaló ember volt, aki meg tudta találni a módját, hogy itt is, ott is értékesitse képeit. Most halála hire érkezik Hajduböszörményből: Hashártyagyulladás ölte meg váratlanul. Mindössze negyvenkilencéves volt.

Ujság

1935 IV. 9.

Káplár Miklós
csikós-festő

Magyarország
1935 X. 27

Káplár Miklós emlékkiállítása az Őstehetségeknél

Az erzsébettéri nádfödeles kiállító helyiségben az őstehetségek sok szép holmija között kiállítás-emléket állítanak *Káplár* Miklósnak, aki mint hortobágyi csikós festegetett, bár előbb Rippl-Rónai József műtermében inaskodott. Innen van, hogy a Hortobágyon inkább festő volt, mint csikós. Valami különös érzés képei előtt: mintha nem egy ember beszélne, aki látta a Hortobágyot, hanem maga a puszta mutogatná: ilyen vagyok. S ez az érzés sok minden hiányt feledtet. *(m.)*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ESTI HÍRLAP
Budapest

1969 AUG 11

1021 Kaplár Miklós

AUGUSZTUS 19—20:

Hortobágyi vásár

PÁSZTORTALÁLKOZÓ, MÉNESHAJTÁS
NÉPMŰVÉSZEK BEMUTATÓJA

Élénkül a debreceni puszta: a kilenclyukú hídnál már készülnek az augusztus 19—20-i hídi vásárra.

A kétnapos, országra szóló kirakodó vásár valóban érdekes lesz: megrendezik az országos *pásztortalálkozót*, láthat majd a vendég *méneshajtást*, lovasműsort a mátai lovaspályán, csikósbemutatót, szürkegulyás és rackanyáj-felhajtást, vásárolhat tájjellegű ajándékokat, például gémes kenyeret, nánási szalmakalapot. Ez alkalomra felújítják a puszta állat- és növényvilágát, a századfordulói népéletet bemutató pásztormúzeum anyagát, s a falakra kerül a Hajdúság nagy festőjének, *Káplár Miklósnak* néhány alkotása is. De talán még ebből a gazdag programból is kiemelkedik *az élő népművészek kiállítása*, amelyet a Körszínben rendeznek meg. Ott lesznek a nánási *Fazekas család* fekete edényei, a balmazújvárosi *R. Tóth István* faberakásai, a derecskei *Erdős Lajos* szűrszabó, *Mihalkó Zoltán* pásztorkalap-készítő és *Varga Dezső* kalácskészítő népi iparművészeti munkái. A kiállítás érdekessége, hogy a művészek munka közben láthatók, s termékeik megvásárolhatók.

foghíjas mezőnyök áll
génves mezőny részt
versenyt, éppen döntő

BUDAPEST TENISZ
lyás és Varga nélkül.
ni, ez igaz. Az is igaz
versenyek időpontja a
Gulyás részt vesz. Ez u
múlt év decemberében,
baj, láthatjuk a fiatalokat" — gondolták a naiv né-
zők. Láthatták is — de csak egy darabig.

A BAJNOKSÁG ugyanis „kifutott az időből." Az Alföldi Kupa miatt késve indult, s a vegyespárost hétfőn ugyan lejátszották, de a férfi és női páros döntőjét elhalasztották. Szőke, illetve Szél külföldre utazott. A hopponmaradt döntő részvevői várják az ellenfelek hazatérését, hogy néhány nézö jelenlétében majd megmérkőzzenek. Hacsak... hacsak emezeket nem szólítja külföldre valamilyen kötelezettség. Mindehhez hozzávesszük azt is, ha a Galea Kupában részt vevő magyar teniszezők döntőbe jutottak volna, akkor aztán főhetett volna a rendezők feje, kikkel indították volna el egyáltalán a Budapest-bajnokságot...

Az első „motorosfecske" megérkezett

SILVIO GRASETTI IS RAJTHOZ ÁLL

Káplár Miklós

hortobágyi csikós festő"

Est

1935 X. 20.

— A tragikus sorsú Káplár Miklós hagyatéki kiállítása. A Magyar Ösztehetségek erzsébettéri helyiségében most nyílik meg a tragikus körülmények között elhúnyt *Káplár* Miklós hortobágyi csikós képeinek kiállítása. Káplár gyomorvérzésben halt meg hirtelenül, de azt mesélik róla, hogy — »agyonette« magát. A nyomorgó művész néhány festményének eladása révén váratlanul nagyobb összeghez jutott, kifizette adósságait és a megmaradt pénzen nagymennyiségű szalonnát, sonkát, kolbászt és egyéb csemegét vásárolt. Ott találták őt holtan a szobájában, mellette sonkacsülök hevert, felette szalámirudak, oldalasok lógtak. Először akart életében rendesen megvacsorázni és ez okozta halálát. Az Alföldet, a Hortobágyot, a pusztát festegette, csupa nagy ég minden képe. Valami végtelen, monoton szépségű imádat, természetcirogatás, két-három húron zengő pusztai zene zengett Káplár Miklós palettáján. Káplár halálának tragikomikus hátterétől függetlenül is egyik legnagyobb értéke *az őstehetség-csoportnak.* A kiállításon feltünést kelt *Csülök:* »Guzsbakötött Östehetség« című szobra, *Benedek* Péter kis olajfestménye, *Süli* András és *Miklós* István néhány újabb képe, valamint *Horváth* Lénárd aratójelenetet ábrázoló érdekes kisplasztikája is. A kiállítás megrendezéséért *Bálint* Jenőt illeti dícséret.

PHÖNIX (Rákóczi út 68. 379—10): Üldöz a világ (E. G. Robinson). Doktor Mefisztó (Claude Rains). Zenélő dámák (a legjobb női jazz)

1021 Káplár Miklós

MŰVÉSZET

Motívumok a Hajdúsági Művésztelepről

HAJDÚBÖSZÖRMÉNY, 1969. JÚLIUS–AUGUSZTUS

1

Hogy jön létre manapság egy művésztelep? Kizárólag hivatalos úton. Vagy az állam szervezi s tartja fent, vagy egy megye, egy város, egy község, egy intézmény.
Senki sem csodálkozik, ha a gazda szerepét az állam, a képzőművészeti intézmények valamelyike, egy megye vagy egy nagyváros vállalja. Futja a költségvetésből. És ami nem kevésbé fontos, már-már szokásnak számít, hogy a művészi, a szellemi munka teljesebb elismerése és támogatása a magasabb fórumok előjogai és kötelességei közé tartozik. Még a feudalizmusban, a királyi, főúri, főpapi udvartartás idején csontosodott ez szokássá. Részben a kései fentmaradását is így magyarázhatjuk. Nálunk a feudalizmussal véglegesen nem a félbemaradt polgári forradalmak számoltak le, hanem a szocialista forradalom; a városok, elsősorban a kisvárosok önállósága pedig a szocialista forradalomnak is csupán a második szakaszában kezdett kibontakozni, a demokratizmus teljesedésével, vagyis napjainkban.

Ritka az a kisváros, amely úgyszólván a lehetőség első pillanatában kezdeményezett és cselekedett ezen a téren, magának kérve azt a jogot, hogy tetszése szerint értékeljen és válasszon, s magára vállalva azt a kötelességet, hogy amit kiválasztott, sajátjának tekinti, gondoskodik róla. Egyszóval, hogy meggyőződésből és önzetlenül lesz mecénása a művészetnek. Kevés ilyen kisvárost tudok az országban.
Hajdúböszörmény közéjük tartozik. Sőt, az elsők egyike. Már 1962-ben megszületett a terv, hogy a város művésztelepet alapít. A következő év nyarán pedig megnyitotta kapuit a Hajdúsági Művésztelep.

Ilyen elhatározások persze nem közóhajból fakadnak. De nem is egyetlen ember szeszélyes ötletéből, sznob rajongásából, avagy önös érdekéből. Az előbbi *még* elképzelhetetlen. Az utóbbi *már* megvalósíthatatlan, mivel az önkényesség lehetőségei visszaszorultak s napról napra tovább csappannak. Ilyen elhatározáshoz, kezdeményezéshez és vállaláshoz közösség kell. Közösség, mely egyrészt képes az értékelésre, a kiválasztásra, a szellemi együttműködésre, az őszinte érdeklődéstől és igénytől a kölcsönösen gazdagító, ha kell, vitatkozó egyenrangúságig, másrészt rendelkezik azzal a lehetőséggel és tekintéllyel, hogy meggyőzze, mozgassa, irányítsa az illetékes hivatali, szervezeti, társadalmi köröket. Hajdúböszörményben adva volt, illetve gyorsan összetalálkozott s megszilárdult ez a közösség. Nem egyszerre, korántsem fenntartások, viták, félreértések, ellentétek nélkül, ez igaz. De tevékenységének iránya, jellege, hatása kezdettől összetartozott s mihamar tudatosan összhangba állt.
Segített ebben a hagyomány is. A városban a század eleje óta éltek tehetséges festők. *Káplár Miklós, Király Jenő, Pálnagy Zsigmond* életművét számontartja az egyetemes magyar művészettörténet. Káplár néhány műve egy világkiállításon is szerepelt nemrég. A szellemi hagyomány másik ágát a gimnázium képezi. Mint a debreceni híres Nagykollégium particulája kezdte meg működését 350 évvel ezelőtt. Falai közt, tanáraiban s tanítványaiban egyre erősebb a nem méltatlan helyről örökölt szellemi igényesség és alkotói becsvágy.
Ezek a hagyományok megfelelő folytatásra találtak. Ma négy festőművész és egy keramikus él és dolgozik a városban. *Maghy Zoltán* és *Kövérné Lukács Ilona* az idősebb nemzedéket képviseli; *Biró Ferenc, Biró László, Szilágyi Elek* pedig a fiatalabbat. Többen folytatnak irodalmi, kritikai, néprajzi, történelemkutatói munkásságot. *Dr. Bencsik János, Görömbei András, Kertész*

László, dr. Poór János, Székelyhidi Ágoston írásai különböző folyóiratokban, lapokban, önálló és gyűjteményes kötetekben jelennek meg, immár több, mint tíz éve. *Oláh Imre* kisfilmjei országos fesztiválok első díjait nyerték el.

Belőlük és körülöttük alakult ki az a kör, mely minden érdemes kezdeményezésnek és tevékenységnek melegágya és értő, készséges megvalósítója. Ez a névsor azonban nem pusztán a kultúrával hivatásosan foglalkozó értelmiségieket jelöli. A város állami és társadalmi vezető testületeinek néhány tagja is szerepel benne. Vagyis személyekben is összefonódik itt a kultúra alkotó szintű gyakorlása és politikai, hivatali szintű irányítása. Ez az összefonódás tény is, jelkép is. Mert a város politikai és állami vezetői a kultúra igényének, támogatásának, terjesztésének és művelésének hirdetői és pártfogói egyúttal. Lévai Sándor, a városi pártbizottság titkára, országgyűlési képviselő, Szombati András, a városi tanács elnöke, a Népművelési Tanács tagja, dr. Bencsik János, a művelődésügyi osztály vezetője, neves néprajzkutató hivatali tevékenységében és személyes meggyőződésében természetesen találkozik a kultúra értése és értékelése. Ebből a közösségből érthetően fakadtak és fakadnak olyan tervek, mint a Hajdúsági Művésztelepé, ebből az együttműködésből érthetően következik a tervek olyan gyors és életképes megvalósítása, mint a Hajdúsági Művésztelep.

De ami itt történik, mit szolgál, mit eredményez végül? Mit akar ez a kisváros, tetszelegni, szerephez jutni csupán? Vagy használni és teremteni, avégett, hogy a nemzeti művelődés egészéhez hozzátegye a maga építőköveit s közben az átlagosnál nagyobb igénnyel és sebességgel gyarapítsa, emelje saját műveltségét? Ebben a tudatos és törekvő önállóságban nem az ezerszer elátkozott magyar provincializmus nyilatkozik-é? Vagy ellenkezőleg, a kultúra új tartalmi és formái jelentkeznek sajátos módon?

Jogos kérdések. Komolyabbak is, hogysem szándékok megfogalmazásával, látványos eredmények fölsorolásával helyettesíthetnénk a választ rájuk. Történelmi, elvi, művészeti kérdések ezek. Ezekről a tájakról várják a válaszokat is.

Ami a történelmi vonatkozásokat illeti: a mai magyar kisvárosok történelmi helyzetével azonosak végül. Miben áll ez a történelmi helyzet? A kisvárosok és tágabb környezetük viszonyában. Századokon át a kisvárosok úgy maradhattak önállóak, erősek, fejlődőképesek, ha a lehető legteljesebb mértékben berendezkedtek az önellátásra, az önvédelemre, ha megszerezték az önrendelkezés jogát. A feudális és a nemzeti függőség kettős szorításában a befelé fordulás, a befelé élés a megmaradás módja és záloga volt. A mai magyar kisváros számára ugyanez a pusztulást jelentheti. Kisvárosaink erősödése, fejlődése attól függ, mennyire képesek kitárulni, nyitottan élni, kölcsönös kapcsolatba kerülni a lehető legszélesebb környezettel. Önállóságuknak az a föltétele, hogy gyorsan és egészen igazodjanak az általános mércékhez. Hogy tudjanak szakítani azzal, amiben a kellő mértéket nem ütik meg, és tudjanak összpontosítani arra, amiben megüthetik. Úszhatnak szembe az árral ideig-óráig – dacból vagy vakságból –, de így csupán a helyzetüket nehezítik. Erőt, időt, értéket pazarolnak; megkésve és megfogyatkozva léphetnek majd az elkerülhetetlen útra.

Az idő a tetszelgés, a pazarlás, a provinciális méricskélés és önkényesség ellen dolgozik. Minden területen. Hajdúböszörmény, az ország huszonhatodik városa és ötödik mezővárosa együtt lép az idővel. Kultúrára fordítható szellemi, erkölcsi és anyagi tőkéit például úgy fekteti be, hogy az iskolázás és a népművelés mellett a Hajdúsági Múzeum és a készülő szabadtéri múzeum történelmi, néprajzi, képzőművészeti anyagát fejleszti tudományos rangra, a művészetben pedig a Hajdúsági Művésztelep fenntartását tekinti első föladatának.

Íme az indokolásból és az összefüggésekből az, ami egyaránt tartozik ama közösségre, a városra, a történelemre.

2

Működésének hat éve során a Hajdúsági Művésztelep jelentős változásokon ment át. Fokozatosan tisztult, komolyodott, tudatosodott, érlelődött. Ez a folyamat ma is tart. De már a befejező szakaszhoz közeledve.

Utólag szerencsésnek látszik az a mulasztás, hogy két-három évig a telep munkáját s életét semmilyen művészi eszmény sem szabályozta. Jött, aki jött, dolgozott, amit dolgozott; a mesterségbeli tudás számított egyetlen mércének. Ez a kötetlenség jó kötőanyagnak bizonyult.

Utat engedett a természetes értékeknek és tekintélyeknek: a művészi tehetségnek és meggyőződésnek. Azok váltak a telep hangadóivá, akikben legtöbb volt a tehetség és legerősebb a meggyőződés. Bíró Lajos, Józsa János, Nagy Ernő, Papi Lajos, Pál Gyula, Zilahy György művészetéről vitatkozni nem lehetett; ezzel a művészettel vagy egyet értettek a többiek, vagy nem. Így a művészi gyakorlatban magában kristályosodott ki a választóvonal, melyen ki-ki vagy belül maradt, vagy kívül került. Az akkor harminc-negyven év közötti nemzedékből ide gyökeresedett aztán Bényi Árpád, Bíró Ferenc, Égerházi Imre, Madarász Gyula, Soltész Albert, Szilágyi Elek. Időnként mások is megfordultak a telepen. A fiataloknak ez a csoportja jól megfért – többek közt – azzal a Maghy Zoltánnal, aki nem csupán a hajdani nagy nemzedéket képviselte és képviseli, hanem mást, többet is jelent. Eleven kapocs a klasszikus alföldi festészet meg a Hajdúsági Művésztelep közt.

Épp ez a megértés és ez a találkozás segít fölfejteni a lényeget. A ma már klasszikussá nemesedett alföldi festészetnek s a Hajdúsági Művésztelep vezető művészeinek belső rokonsága nem személyi, nem véletlen, nem külsőleges kapcsolatokon nyugszik ugyanis. Hanem elvi, művészi tartalmakon. Természetesen nem valamiféle iskolás kritériumok fölállításáról és buzgó, bár önállótlan követéséről van szó. A legkevésbé sem!

Talán elegendő mű áll rendelkezésünkre ahhoz, hogy levonjunk néhány következtetést erről. Mind az alföldi festészet, mind azok, akik folytatóinak tartják magukat, végül egy sajátos környezeti és emberi világ élménykörével határolhatók. A fölületes szemlélők s a még fölületesebb magyarázók pusztán azt vették észre ebből, hogy a magyar alföldi világ embereit és tájait, környezeti elemeit festették s faragták műbe ezek a művészek, s hogy ily módon megkötötték, leszűkítették, egy múló, pusztuló, régi módon érdekes egységhez láncolták magukat. A rokonszenvezők közül is sokan valójában ugyanezt állították, a másik oldaláról. Hogy az alföldi festészet és folytatása elkötelezte magát, áldozatos és megváltó, megmentő nagy indulattal a magyarság ősi és sokat szenvedett osztályához, etnikumához, jellegzetes tájához. Ezzel vállalt sorsközösséget, ezt szolgálja művészetével.

Az alapul vett tényekben sok az igazság. De a következtetések nagyrészt hamisak, önkényesek. Nem veszik figyelembe a művészet komplex voltát, a művészet értelmezésének legfőbb követelményét, az egzaktságot, az esztétikai és a történelmi igazság elválaszthatatlanságát. A szélsőségeket idéztem eddig. A hamis, ám annál elterjedtebb szélsőségeket. Magam azoknak a véleményét osztom, akik egyrészt nem mélyenckedő, nem misztikus kategóriákban gondolkoznak, hanem esztétikai és történelmi hitelességre törekednek, másrészt, akik tartózkodnak a kizárólagosságtól, az értékek és a mértékek egyoldalú azonosításától. Így teszem mérlegre az alföldi festészetet és mai folytatását is. Nem tagadom azonban, hogy hozzám közelebb áll ez a világ, mint a Kassáké, a Barcsayé többek közt. Tehát: ez a művészet nem bezárkózott ebbe a kisvilágba, gőggel, daccal, szűk szemhatárral kirekesztvén magát a nagyvilágból, hanem ebben a kisvilágban élte át, figyelte, értelmezte a nagyvilágot. Nyilván a tehetségtől s a tudástól függött és függ, hogy a motívumok adott és választott körét a művész mennyire képes elmélyíteni, jelentésekben gazdaggá tenni, hatásában teljessé és egyértelművé alakítani. De a mégoly páratlan tehetség sem lehet meg a motívumoknak egy adott köre nélkül. Meghökkentő talán, hogy Picasso sem alkalmaz egy-két tucatnyi motívumnál többet a képein. Csodálatos gazdagsága, a változatosságra való már-már emberfölötti képessége a szemlélet, a stilizálás, a hangnem, a technika új és új ötleteiben, módozataiban nyilatkozik. Ahány féle látással, stilizálással, technikával, hangnemben tud megfesteni, megrajzolni egy női testet például... De nem kalandozom el. A szóban forgó művészek az alföld tájelemeit, jellegzetes népi világát, építményeit ismerték s ismerik az anyanyelv szintjén, általuk beszéltek s beszélnek tehát. Mi sem természetesebb ennél. Hogy mit mondtak s hogyan mondták, más kérdés. Az emberi szomorúságot, derűt, nyugalmat, elborult indulatot, tragédiát, idillt az alföldi parasztember arcával, testtartásával, az alföldi környezet elemeivel fejezték ki. Ugyanezt Millet köre a francia parasztemberrel, Gauguin a tahiti benszülöttekkel. Lehet, szabad a motívumok alapján rangsort fölállítani? Rájuk hivatkozva elzárkózásról, provincializmusról beszélni? Rosszul alkalmazott közhely volna. A minősítés alapja a művészi színvonal, illetve a kifejezett emberi vonatkozások lélektani, gondolati, történelmi igazsága és eredetisége.

Tornyai, Rudnay, az alföldi festészet klasszikus mesterei mind a saját koruk és környezetük külsőleg hiteles motívumaival fejezték ki a belső igazságokat. Ez az egybevágás emelte őket

klasszikussá, ismételhetetlenné. Mai folytatóiknak ugyanerre kell törekedniük, ha ugyanezt a mélységet és igazságot akarják megragadni s kifejezni. Csakhogy az emberi, a történelmi igazság éppúgy megváltozott, mint az alföldi világ motívumkészlete.

Meg kell keresni hát az egybevágás új, mai módon hiteles lehetőségeit. A történelmi változás lényege, hogy a paraszti világ zártsága, hierarchikusan megszabott társadalmi helyzete megszűnt. A paraszti világ elkülönülésének, sajátosságainak határai összeszűkültek, az élet kisebb fölületén maradtak meg. A társadalmi, a környezeti, az etnikumbeli zártságból kilépve a paraszti, az alföldi világ mindinkább összemosódik az egyetemes társadalommal, nemzettel, modernizálódó emberi környezettel. Rendkívül gyorsan és hevesen tükrözve az általános változásokat; hiszen nincs még egy osztály, réteg, etnikum, mely ennyire őrizte volna ősi állapotát, majd ennyire hirtelen, átmenet nélkül cserélte volna föl.

Réginek s újnak, pusztulónak s születőnek ez a kavargása és együttélése, az egyedi motívumok és az általános tartalmak összefüggésének ez az ellentéteket magában foglaló kibővülése új, más föltételeket teremtett a művészi igazság dolgában is. Minthogy egy-két részlet, azaz egy-egy ábrázoló motívum mögött a jelentéseknek számtalan új rétege húzódik s valamennyi közvetlenül ízül a nemzeti, társadalmi, történelmi általánosság – a jelen – megannyi körével, a művészetnek meg kell találnia azt a módot és eszközt, mellyel a részletet, az egyes motívumot a hozzá tartozó jelentésekkel, általánosságokkal egyetemben képes ábrázolni. Nem mást jelent ez, mint az egyedi tulajdonságok redukálását a külső hitelesség végső határáig, illetve a tartalmi jelentések, az általánosítások kibontakoztatását az emberi, a lélektani, a gondolati, a történelmi hitelesség lehető teljességéig. A motívumok bizonyos mérvű külső hitelességének megtartása révén, ez a művészet folytatja a klasszikus alföldi hagyományt, míg azáltal, hogy a motívumokban elsősorban az általánosítás lehetőségeit aknázza ki, megújítja ezt a hagyományt. A színezésben, a formálásban, a térbeli elrendezésben, a tömegek viszonyításában a külső hitelességet többé nem tekinti meghatározó alapelvnek. Mindezt a tartalmi jelentések, az általánosítások minél egyértelműbb és gazdagabb kifejezésének rendeli alá. Egyértelműségének, kifejezésbeli teljességének azonban döntő föltétele, hogy biztosítja a motívumok egyediségének, külső hitelességének jegyeit addig a határig, ameddig az azonosítás megköveteli. Új arányt, új egyensúlyt teremt tehát a külső és a belső hitelesség közt. De mindkettőt megőrzi.

Ebben az értelemben folytatja s újítja meg a klasszikus alföldi festészetet a Hajdúsági Művésztelep alkotói gárdája. Tudatosan és programszerűen. Anélkül azonban, hogy túlzásokba esne. A telep vezető művészei saját útjukat keresik és építik, ugyanakkor tisztában vannak vele, hogy nem az ő útjuk az egyetlen, mely ama hagyományokból ered és a jövő felé indul. Az alföldi világ mai élményköre sok más művészt foglal még együvé, a közös motívumkészletből sokan teremtenek hasonló alapelvek jegyében képet, szobrot, kerámiát. Úgy lehet jobbat, szebbet, maradandóbbat, mint ők. Abban azonban meggyőződéssel hisznek, ahogy az új és jó utak egyikét járják. Meggyőződésük indokoltságát nem a szó, nem a gondolat érvei bizonyítják csupán, hanem a művek érvei is. Hovatovább már markánsan kirajzolódó pályák is.

Elsősorban ezek bizonyíthatnak. Annál magasabb szinten persze, minél több lehetőséget adnak az összegezésre, az általánosításra, az elvi, esztétikai, történelmi mérlegelésre és minősítésre. Eddig főleg Bényi Árpád, Bíró Ferenc, Bíró Lajos, Égerházi Imre, Józsa János, Madarász Gyula, Móré Mihály, Nagy Ernő, Papi Lajos, Pál Gyula, Soltész Albert, Szilágyi Elek, Szilágyi Imre, bizonyos fokig Zilahy György műveire támaszkodtam. Külön-külön mindegyik saját úttal, arculattal, színtlel rendelkezik. Együtt azonban még határozottabban eredeti és értékes teljesítménnyel gazdagítják a mai magyar képzőművészetet. Legjobb és legeredetibb műveik elsősorban az alföldi festészet modern folytatói és megújítói közé sorolják őket, tágabb körben pedig a mai realizmus – a változatok végtelen sorában élő realizmus – képviselői közé.

Most még hadd utaljak arra, hogy mindez nemcsak művészettörténeti és esztétikai eszmefuttatás és jellemzés, kissé egy művészcsoport eszményeinek és magatartásának körvonalazása volt, hanem válasz is. Válasz arra a kérdésre, hogy vajon a Hajdúsági Művésztelep képes-e művészileg indokolni létrehozását, működését és jövőjét, illetve mint képzőművészeti műhely vajon fölülemelkedik-e az ötletszerűen dolgozgató műkedvelők szintjén s a provincializmus szellemi szegényességén. Kimerítőnek, teljesnek magam sem tartom a választ. Megnyugtatónak azonban igen.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

ALFÖLD
Debrecen
1969 10

Bármennyire hagyományokon nyugszik s hagyományokat folytat a Hajdúsági Művésztelep, a mában s a holnapban kell meggyökeresednie. Biztosítania kell, hogy mint képzőművészeti műhely egységesen magas színvonalú teljesítményt nyújtson, mint alkotói, emberi közösség pedig állandóan jobbítsa belső állapotát, szilárdítsa külső helyzetét.
Mindazt, amiről eddig szóltam, kezességnek is fölfoghatjuk erre.
Többre is van szükség azonban. Miért? Elsősorban azért, mert a mai képzőművészeti életben sok ellenállással találkoznak az ilyen törekvések és csoportok. Nem a rosszindulat, még kevésbé valamiféle hivatásos vétó nehezíti útjukat. Elsőként a beérkezés megnövekedett akadályait említem. Ma már a beérkezés alsó határa a harmincadik s negyvenedik életév közé esik; a művészet minden ágában ez az átlagos helyzet. Tetézi ezt a sokszoros konkurrencia. Úgy értem, a jó és a rossz konkurrencia együtt. Rossz, méltatlan konkurrenciát képez például az üzlettel összefonódott divat. A jelenség nem új. Elterjedése, özönvízszerű szétáradása azonban szemünk láttára érte, éri el csúcspontját. Csupán harmadik mozzanatként sorolható ide a képzőművészeti kritika és belső mechanizmus ellentmondásossága, bizonytalansága, határozatlansága. Mértékvesztése – jelentette ki nemrég baráti beszélgetés közben valaki, akinél jogosabban kevesen nyilatkozhatnak erről. Mértékvesztés valóban? Nehéz eldönteni. Kétségtelen, hogy a kritikai értékelések és a kiállításszervezések – ahogy mondani szokásos, a pillanatnyi protokoll – nem állnak teljes összhangban sem a valóságos értékekkel, sem az elfogadott esztétikai s művelődéspolitikai alapelvekkel.

Ebben a helyzetben fokozott erőfeszítésekre kényszerül a Hajdúsági Művésztelep; természetesen más művészekkel s csoportokkal együtt. Hiszen itt jórészt harminc-negyven év közötti művészek dolgoznak, vagy még fiatalabbak. Fölvetődik a kérdés: miért nem hívtak hát ide csupa beérkezett, idősebb mestert. Nos, azért, mert ez a telep azzal a szándékkal indult, hogy lehetőséget adjon, a maga módján segítséget nyújtson a mai alkotó képzőművészetnek; nem akart másutt szerzett hírnév fényeiben sütkérezni, gyorsan babérokat aratni. Vagy ha igen, akkor megérdemelt babérokat. Legfontosabb céljának s föladatának tartja, hogy a jövőt készítse elő. Lerakja a jövő szilárd alapjait. Ezt szolgálta az a türelmes várakozás is, mely érlelődni engedte és segítette a közös eszményeket, az alkotói közösséget magát. Most már mégis eljött az ideje az elvek maradéktalan megvalósításának, a törzsgárda kiegészítésének.

Részben a hagyományok folytatásaként, a Hajdúsági Művésztelep fölvette a kapcsolatot a marosvásárhelyi iskolával. Az alföldi festészet klasszikus korszakában ez a kapcsolat állandó és eleven volt. Közös elvekből, szemléletből fakadt. Nem meglepő tehát, hogy az alföldi, illetve az erdélyi hagyományok mai folytatóit is összefűzik bizonyos közös eszmei és művészi meggyőződések, törekvések, a művészi gyakorlat valahány meghatározó eleme; s nyilván a magyar és a román társadalom szerkezeti, ideológiai azonossága. Mint látható, ezt a lépést is történelmi, elvi, esztétikai indokok magyarázzák. Olyan kapcsolat jött létre így, mely megalapozottnak és maradandónak ígérkezik. Ebben az évben Nagy Pál és Pop Joan dolgozott a telepen a fiatal marosvásárhelyiek közül; jövőre talán sikerül egy végleges kis csoportot összekovácsolni és fogadni.

Egyébként a következő évtől kezdve mintegy harminc művészt lát majd vendégül a Hajdúsági Művésztelep. Nyolc-tíz új tagra számít a fiatal magyar festők és szobrászok közül.
De néhány szót még a fejlődés lehetőségeiről, biztosítékairól. A művésztelepek élete a műtermeken kívül is folytatódik. Céljai közé, hivatásához tartozik, hogy szellemi értékeket teremtsen és adjon a társadalomnak. Ebből a föladatból Hajdúböszörményben részt vállalt a városi tanács és a Hajdúsági Múzeum is. A múzeum programszerűen, rendszeresen gyarapítja gyűjteményének azt a részét, mely a Hajdúsági Művésztelep alkotóinak műveit foglalja magában. Ezt a gyűjteményt tudományos igénnyel, történelmi teljességre törekedve rendszerezi a Hajdúsági Múzeum. Külön állandó kiállítást, kisgalériát képez ebből az anyagból. A városi tanács pedig – a művészek jutalmazására és a múzeumi gyűjtemény állandó gyarapítására – megalapította a Káplár Miklós Emlékérmet és Képzőművészeti Díjat, évről évre meghatározandó vásárlási kerettel egyetemben. Az érmeket s a díjakat minden évben a telep zárókiállításán adják ki, a hivatalos zsűri javaslata alapján. A jutalmazott és megvásárolt mű-

vek a Hajdúsági Múzeum tulajdonába kerül
az idén 12 500 forint értékű díjakat osztottak k
Sok oldalról lehet mérlegelni ezeket a tényez
is; maguk is polemizálnak olykor. Ahhoz az
művészeti kultúra már részét képezi Hajdúbö
a magyar képzőművészet jelenének s jövőjének

SZÉKELYHIDI ÁGOSTON

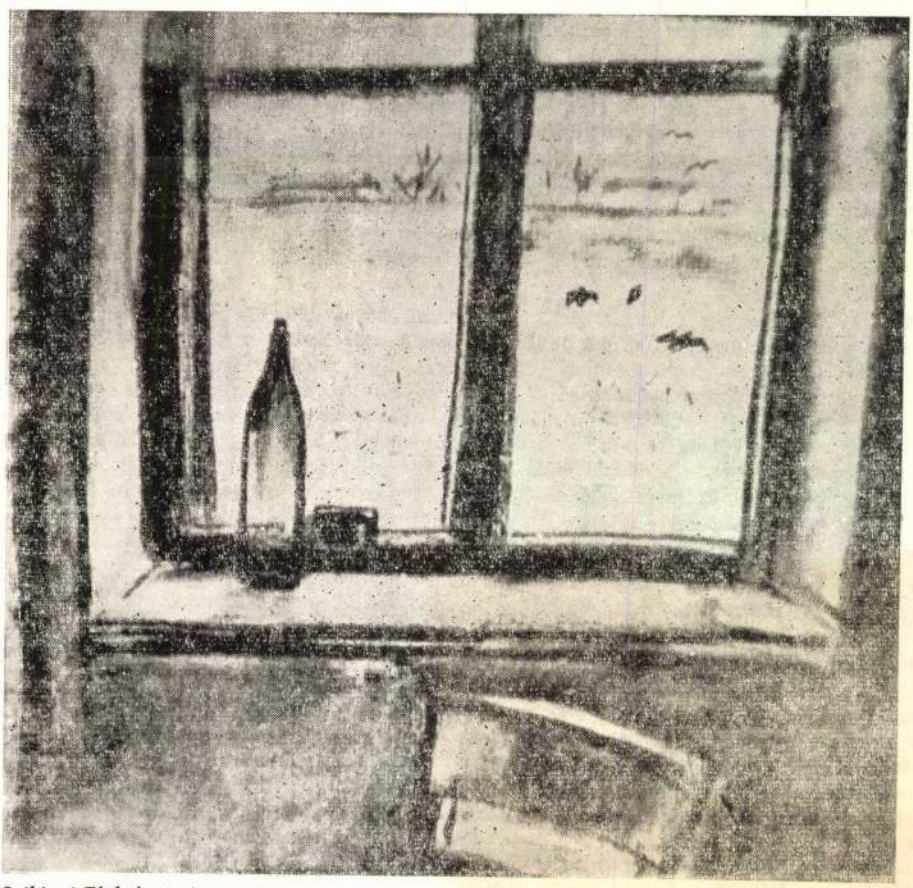

Szilágyi Elek festménye

1021 Képző-, grafikus

A NAPLÓ vasárnapja

„KÁPLÁR MIKLÓS A HORTOBÁGY VALÓSÁGOS FELFEDEZŐJE”

Halála 40. évfordulóján

Káplár Miklós: Önarckép. 1925. Grafika. 19,2×13,5 cm. (Molnár René, Hajdúböszörmény)

A hajdúböszörményi Káplár Miklós (1886—1935) azzá az alkotóművésszé lett, aki eredménnyel követte irodalmunk, szobrászatunk és festészetünk európai szintű három nagy alakjának útmutatását. Okkal állíthatjuk: felfedezője Rippl-Rónai József, mestere Medgyessy Ferenc, méltatója Móricz Zsigmond volt. A képzőművészetek és az irodalom világában új utakon járó, szellemileg sok tekintetben rokon három géniuszunkat követte anélkül, hogy utánzójukká vált volna. Ettől megóvták őt mesterei is, akik a tanítvány nemesen egyszerű, őszinte hangjára vigyáztak.

A Káplárt emberré érlelő tájék Ady tudatában: „...Magyarország dagasztó teknője...” A Hortobágyot koszorúzó, egykor nemesített települések határa sem mindennapi. Azonban a két világháború közötti időben a rendszer gazdasági, politikai, kulturális ellentmondásai a művész életében fokozottan jelentkeztek. Életének roppant nehézségeit legfeljebb csökkentette a szülővárosában és Debrecenben élő baráti köre.

Hajdúböszörménynek viszonylagos közigazgatási vezetőszerepét a Hajdúkerület megszűnésével épp a művész születését megelőző évtizedben az a város vette át, melynek XIX. századát kiváló művészeti írónk Lyka Károly így jellemezte: „A művészet iránt való fogékonyság nem tartozott Debrecen erényei közé. Ez a város egészen más téren vagta ki a hatvagast, a művészetet messze elkerülte.”

Több küzdőtársa az elavult társadalmi rend megújításáért küzdött. Az azonos célú küzdelem kohójában ő művészeti síkon vált megbízható szövetségessé. Korának előítéletekkel terhes társadalmában a Káplár támogatására képes rétegeknél szegényparaszti származása és baráti köre egyaránt választóvonalat jelentett. Ennek élességét a művész megnyerő egyénisége enyhítette. A haladó erők nagyjaihoz ösztönös vonzódása, társulása a látszólagos előnyök helyett mindinkább hátránnyal járt. Nemcsak barátaik közösek, méltatlan ellenfeleik is azonosak. A triász tagjai őt bizalmukkal tüntették ki, barátjukká fogadták, művészetét befogadták. Szűkös anyagi viszonyaik között támogatták, vele hajlékukat, műtermüket is megosztották. A pályakezdő művész kiállítását neves mesterei műveik bemutatására érdemesítették. Otthonaikat küzdőtársaik és az ő alkotásaival díszítették.

Eszményeihez hű maradt. A „Somogyország” közepébe, Kaposvárra varázsolt Róma-villából Rippl-Rónai elhunyta után — akinek emlékét Káplár művészetében kitörülhetetlenül őrizte — hazatért szülőföldjére. A nagy mezőváros peremére, ahol a napraforgóból, csutkaizikből korcolt kerítést minden télen feltüzelő családok gyerekei lábbeli hiányában még iskolába sem járhattak. Ez a fénysugár nélküli közeg, a művész vajúdásából legfeljebb annyit észlelt: „festi a nagy semmit”. Káplár biztos ítélőképessége erkölcsi tartásával párosult. Ezért követte tanítóját, Rippl-Rónait. Majd Móricz Zsigmondhoz szegődött, aki Medgyessynek a négy remekművű szobrával fémjelzett debreceni múzeumi épületben a harmincas években kezd törődni „... azzal a vadkelettel, amit úgy hívnak, hogy Magyarország”.

A századforduló idején a világ minden művészi mozgalmának Párizs volt a „legmagasabb fórum”-a. „...Európát lélegezni ment ki Ady Párizsba...” — állapította meg Illyés Gyula. Ady előtt oda igyekezett Rippl-Rónai, Adyval csaknem egy időben Medgyessy is. Káplár a növényhez hasonlóan minden éltető hatást magába szívott, azt sajátjává alakította. Az Alföld humuszából táplálkozó művészetét — mesterei révén — Párizs levegője éltette. Az Alföld nagy mestereinek felfogásával rokon Káplár vallomása: „Én nem csupán... pásztorokat... vagy ménest akarok festeni, hanem... a Hortobágynak a lelkét.”

Egyéni művészete a legnagyobbjaink elismerését biztosította számára. Így választották őt a haladó szellemű képzőművészeket is támogató Ady Társaság egyik irányítójává. Barátságuk nemcsak a triász és körük emberségére jellemző. Káplár tehetségének vitathatatlan mércéje is. Az első világháborúból az újabb világégés felé menetelő ország társadalmi és anyagi ínségének másokat összeroppantó szorítása ellenére ő alig két évtized alatt bontakozott ki. „Ennek nagy ára lesz...” — írta 1931-ben egyik barátjának. Valóban: alkotni tudása teljében ragadta el a halál.

Érett alkotásai, sőt Lyka Károly, állásfoglalása, vagy a művészeti lexikonok helytálló adatai ellenére Káplár a félreismert alkotók sorát növelte. Egyesek még ma is naivnak, azaz a művészet terén képzetlennek minősítik. Mint Lyka szerint: „A művészet Kolumbusai”, akik 1934-ben a Magyar Őstehetségek Kiállítására többnyire számításból csődülőknek „minden áron zseniket akartak felfedezni”.

Nem szándékunk, hogy egy szintre helyezzük őt a három magyar géniusszal, akikhez csak kevesek mérhetők, még határainkon túl is. Ő inkább érzékeny, méltó rezonátora a három óriás művészi alaphangjának, emberi magatartásának. Tőlük elválaszthatatlan. Segítségükkel ösztönösségét levetve vált tudatos művésszé.

Élete gazdag emlékeket ébreszt. Szellemi hagyatéka — küzdőtársainak fényét is sokszorozva — messzire világít. Felejthetetlen tanítóját Rippl-Rónai Józsefet idézi, aki nem szorult arra, hogy tanítványát a maga mását jelentő tükörnek tekintse. Magához emelte, hogy önértékelésre bátorítsa és szabadon szárnyalhasson.

Medgyessy Ferencnek a barátságából is életismeret áradt. Úgy tapasztalta, hogy kora még járatlan a jelképek világában. Barátjáról nem is szobrot mintázott, hanem kőből, könnyen felismerhető felkiáltójelet faragott. Egyik küzdőtársának emlékező szavaival: „... a jövendő jobb magyarságnak a számára jelül: hogy a sötét években is voltak itt fényes, és egész emberek,...”

A művészt ébresztő írásunk címe: *Káplár Miklós a Hortobágy valóságos felfedezője.* Ezt a kitüntetést Móricz Zsigmond adományozta. Móricz Zsigmond a túloldalon idézett egyik remekművében nemcsak azt írta, hogy Káplár Miklós jóbarátja volt. Barátságának alapja nem az „őstehetségek” egyike iránti részvét.

Ars poeticájában a képíróról vall.

Masits László

Bényei József:

Káplár Miklós

Üreg gulyások kövesedve
őrzik a kő-gulyákat
Gémeskút felhőket pipáz
beletörődve teng az állat

A Hortobágyon fű se leng
tövis nőtt földön állon
csorog a süppedő közöny
kő-gulyán kő-gulyáson

Ez itt a híres hajdú-csönd
a Délibáb várost mutat
s paraszturak döngve becsapják
a szél elől a kapukat

Káplár Miklós: Bikagulyás. Olajfestmény

Kortársak Káplár Miklósról

„...dolgozzon tovább kedvvel, szívvel és észszel. A maguk tájéka oly szép, egyszerű és magyar, hogy meg kell — pláne Magának! — festeni...”

(Rippl-Rónai József levelezőlapja Káplár Miklóshoz. 1922.)

„...a küldött fényképek igen érdekeltek, s azt hiszem, hogy fejlődést mutatnak. Különösen a behavazott házak tetszettek, az előtérben egy sepregető alakkal. Aztán az a gulyáslegény, melynek fejétől balra egy bika látható. Azt hiszem, mondom, hogy ezekben a képekben haladást lehet megállapítani, s azt is hiszem, hogy ezek önállóbbak, eredetibbek, mint legtöbb régibb képe...”

(Petrovics Elek levele Káplár Miklóshoz. 1929.)

„...Az utóbbi években divatja lett festészetünkben a Hortobágynak, de Káplár Miklós többet megmutat belőle, mint bármelyik előd-je. A költő, aki ebben a festőben lakik, az álmodozó és boldogan elcsodálkozó, valósággal meg tudta újítani művészetét, motívumait, technikai hatásait is. Az igazi tehetségek keze alatt mindig meg szokott újhodni a régi.”

(Elek Artúr, Újság, 1931.)

„...Hortobágyi tájai — különösen dekoratív hajlandóságra való bárányfelhős egükkel — a naturális ábrázoláson túlmenő, tiszta festői szándékot dokumentálnak.”

(Kárpáti Aurél, Pesti Napló, 1931.)

„Ahogyan a nagy tájképek motívumait átkomponálja, színeit lehalkítja, a figurális vásznakon pedig az alakok körvonalait, rajzát hangsúlyozza, abban a magyarnál hűvösebb, didaktikusabb lélek nyilatkozik meg.”

(Ybl Ervin, Budapesti Hírlap. 1931.)

„Ötvennyolc képből álló gyűjteménye teljesen kialakult és különálló egyéniségre hívja fel figyelmünket. Képeit a Hortobágy természeti világáról festi, leginkább égboltjáért rajong. De ez nem az a Hortobágy, amelyre kényelemből alkalmasint legtöbben gondolunk. Óriási égbolt ez, mely alatt csak keskeny földsáv húzódik, ahol nagy távolból nézett és parányinak látott emberi élet — hangyák élete — sürög-forog, kis semmiség az égbolt és felhőinek végtelensége alatt.”

(Farkas Zoltán, Nyugat. 1932.)

„Káplár Miklós, aki Rippl-Rónainál tanult, ma külön utakon jár: hortobágyi tájai, tiszta, magas égboltukkal, éles, híg levegőjükkel, minden romantikától mentesen szuggerálják a pusztai hangulatot.”

(Rabinovszky Máriusz, Nyugat. 1933.)

„Káplár Miklós nem ezek közül a naiv és primitív őstehetségek közül való. Ő már csaknem a legmagasabb és legegyénibb festői látással látta meg, amit meg akart mutatni. Csak a tömörségben, a jellemek és tárgyak komor egybefoglalásában maradt meg azon a határon, ahol ő egyéniség lett és a legnagyobb festők értékével emelte fel az őstehetséget, mely lelkében élt,...”

(Móricz Zsigmond — Káplár Miklós-emlékkiállítás, 1935.)

„Káplár Miklós kétszeresen arva volt. Összehunyorítottak a háta mögött az urak: A paraszt! S összekacsintottak a háta mögött a parasztok: kasza-kapakerülő!”

(Juhász Géza emlékbeszédéből. 1936.)

„...mindig akart valamit, ami alkotásszámba megy... valamit ami túl van a mestereségek fogalmán... Ami súrolja a teremtés határait. Annyit és amennyit lehetett. Ami kitelt képességeiből. Ezt szinte maradék nélkül el is érte. És ez a legnagyobb erénye. Mint embernek, mint művésznek egyéni eredménye.”

(Boromisza Tibor levele Masits Lászlóhoz. 1944.)

„Örültem, hogy készséggel igyekezett a tanultaknak hasznát venni. Adtam is neki egy életre szóló programmot. Szerettem benne, hogy olyan egyszerű, józan ember, talán a legegyszerűbb, akikkel találkoztam. Ez az egyszerűsége vetítődött ki a képeire, ami az irányát jellemezte.”

(Medgyessy Ferenc levele Masits Lászlóhoz. 1953.)

„Amikor ő a Hortobágyon járt..., én ugyanott pályamunkás voltam. Én ismertem őt, ő nem ismert engem.”

(Veres Péter levelezőlapja Masits Lászlóhoz. 1956.)

„...becsületes törekvésű tehetség. Annyi bizonyos, hogy feltétlenül helyet kíván szülővárosának múzeumában.”

(Lyka Károly levele Masits Lászlóhoz 1961.)

„...Bizonyos, Káplár az „alföldi festészetünknek” egyik legeredetibb alkotója; kivételes, összefogó érzésvilága tiszta forrás, olyan tartalom és festői megfogalmazás, mely változatlanul példa: ma és holnap útmutató.”

(Martyn Ferenc levele Masits Lászlóhoz. 1974.),

„....művészek a legkiáltóbb nyomorba züllöttek...”

(LEVÉLRÉSZLET)

„Ha tudnád, micsoda állapotok vannak a fővárosi művészek körében, hát visszaborzadnál. Igen nagy művészek a legkiáltóbb nyomorba züllöttek le...

Mert állítom, hogy boldog és irigylésreméltó ember, akinek filozofálgatáshoz van kedve és ideje. Téged pedig ilyen embernek ismerlek, hála Istennek! Ismét csak megismételhetem, amit a nyáron is mondtam neked: a mai világban amíg van heverő vacka az embernek, amíg nem kell éheznie s van egy rend foltozott ruhája, érezze magát irigylésreméltó emberfiának!”

(Komáromi János levele Káplár Miklóshoz. 1933.)

Káplár Miklós: Holdas éjszaka. 1930. Olajfestmény. (Dr. Kovách Márton, Budapest)

„...teljesen egyek voltak.”

„Nemcsak külsőleg lehetett őket összetéveszteni, de lélekben is teljesen egyek voltak. Ecsedi írótolla és Káplár Miklós mesteri ecsetje között jóformán nem volt semmi különbség. Emennek pusztai tájképei, Ecsedinek néprajzi írásai kiskertbe átültetett, ugyanazon mezei virágnak voltak a szirmai.

(Sőregi János: „Ecsedi István 1885-1936.” 1937. Részlet.)

A művésznövendékhez

(LEVELEZŐLAP-RÉSZLET)

„Ne csüggedjen és ne sokat tanakodjon, dolgozzon tovább kedvvel, szívvel és ésszel. Küzdeni Mindenkinek kell, hogy eredménnyel járjon fáradsága, ami be is fog következni, ha türelme nem fogy ki. A festői pálya a legtehetségesebbnek is nehéz. Feküdjön le minden este azzal az érzéssel, hogy valamivel tovább jutott a tökéletesedés felé. Szeptemberben fenn leszek valószínűleg, akkor mutassa meg újból dolgait — szeretném látni. Igyekezzék lassan, jól befejezni képeit!"

(Rippl-Rónai József levelezőlapja Káplár Miklóshoz. Kaposvár, 1922. augusztus 18.)

ÉLETRAJZOM

(Részletek)

„Születtem 1886-ban, Hajdúböszörményben. Szüleim földmívesek voltak. Én is mint parasztgyerek nevelkedtem fel. 13 éves lehettem, mikor a legidősebb bátyám, aki a Nagyhortobágyon gulyásbojtár volt, hazajött cifra szűrben. Nekem ez annyira megtetszett, hogy attól a perctől kezdve minden vágyam az volt, hogy én is gulyásbojtár leszek a Nagyhortobágyon, aztán nekem is olyan szép cifra szűröm lesz, mint a bátyámnak. 1902-ben mentem ki a Hortobágyra tanyásnak. Aki a Hortobágyon akár csikós, akár gulyás akart lenni, annak előbb inaseskendőt kellett tölteni: tanyásnak lenni, aki a háztartást vezeti és az egy év alatt elsajátítja azt, amit tudni kell egy bojtárnak. 4 évet töltöttem a Hortobágyon, 1 évig tanyás, 2 évig gulyásbojtár és 1 évig pedig csikósbojtár. 1907-ben megbetegedtem, megfájdult a lábam, nem tudtam járni. Az orvos azt mondta, reumásak a lábaim, fürdőre kell menni. Nagyváradra mentem, a Félix-fürdőbe és ott gyógyultam fel, ... Aztán felkerültem Pestre, mint mészárossegéd. Egyszer munka nélkül járkáltam az utcán és összetalálkoztam egy mészáros barátommal, aki szintén munka nélkül volt és ő mondta, hogy menjünk el a Szépművészeti Múzeumba, ott fűtenek és nagyon jól el lehet tölteni az időt, aztán meg szép képeket is lehet látni. Nagyon tetszett nekem ez az ajánlat, hogy még képeket is lehet látni. (1909.) Mikor beléptünk a múzeumba és megpillantottam a Piombo-féle férfiarcképet, mindjárt azt gondoltam, hogy most már tudom, mi leszek. A mészárosság nem elégített ki és most egy olyan foglalkozás tárult elém, amit még ezideig nem ismertem. Nagy öröm fogott el és a múzeumban-levés nem időtöltés lett, hanem egy nagyon kellemes élmény. Másnap festéket vásároltam és hozzáfogtam festeni, de sehogysem ment.

A lakást sem tudtam fizetni és így felmondták. Lakás nélkül voltam. A Városligetbe jártam hálni. Nagyon rossz helyzetbe kerültem. Már három napja nem ettem. Már nem is voltam éhes, csak kimerült, még a beszéd is terhemre esett. Jártam sorba a pincérügynököket és kértem őket, hogy adjanak bármilyen munkát. Azt is megmondtam, hogy mészáros vagyok. Kaptam is egy konyhamészárosi állást. Elküldött az ügynök Zsolnára. Ott aztán jó dolgom is volt. Ami pedig a legfontosabb, az volt, hogy a III. osztályú váró- és étteremben kiszolgáltam mint pincér. Azért aztán boldog is voltam, hogy a pincérséget, amire annyira vágytam, megtanulhattam. Később megismerkedtem egy rajztanárral, kitől órákat vettem. Megtanultam tőle a festés elemeit. Másfél évig voltam Zsolnán és mikor Pestre mentem, már a festésről is volt fogalmam és aztán képzett pincér is voltam. Már fel is vettek egy Teréz-Körúti vendéglőbe, de ott nem voltam sokáig, mert nagyobb étterembe vágytam. A Bristolba mentem, onnan a Pilseni sörcsarnokba. Ott ismerkedtem meg Rippl-Rónaival. Egyszer az asztalomhoz ült egy nagykalapos, fekete angolbajuszos úr. Nagyon érdekesnek látszott. Ebédet kért. Kért, hogy ajánljak neki valami jót. Ajánlottam neki és nagyon meg volt elégedve. Azt mondta, hogy máskor is eljön, csak mindig olyan jót hozzak neki. Kérdezem a főpincért, hogy ki ez az úr? Hát nem ismeri, hisz ez az a híres Rippl-Rónai festőművész! Nagy lett az örömöm, hogy szemtől-szembe láthatom Rippl-Rónait. Odamentem hozzá és mondom neki, hogy én is szeretnék tanulni festeni. Kérdi, hogy nem tudnék-e mutatni valamit? Náam voltak rajzok, melyeket a vendégekről rajzoltam, mikor ráértem. Tetszettek neki. Azt mondta, jól látok. Van bennük karakter, ami nagyon fontos. Aztán nem kemények, ami rendesen kezdőknél szokott lenni. Mondom neki, hogy szeretnék bejutni az akadémiára, de ő ellenezte

Délben, ebédkor sietni kellett az üzletbe kiszolgálni, 12-től 3-ig. Este pedig 7 órától éjjel 1 vagy 2 óráig. Az üzletben 10 órát dolgoztam, az akadémián pedig 8 órát tanultam, tehát 18 órát dolgoztam naponta

(Meller Simon: „Milyen árat kell fizetni a művészetért!" c. bevezető utáni életrajzból. NYUGAT, (1931.)

Káplár Miklós: Vásárra a hajnalon. 1931. Olajfestmény. 161×200 cm. (Déri Múzeum, Debrecen)

Ecsedi István

A hortobágyi hídi vásár 1933 tavaszán

(RÉSZLET)

„Este lett, mire a nedves fűvön, sáron a csárdáig vergődök. Egy csepp száraz sincs bennem.

— Na Miklós, van-e valami harapnivalód! — köszöntök be festő barátomhoz.

— Egy kis zsendice tegnapról, más nem igen!

— Az nem kell! — Add ide a pokrócot ha nem eszem, alszom.

Gyorsan lehányom nedves ruhámat, bebúvok a pokrócba és lehevederedek egy öreg vaságyra.

— Keress valami száraz ruhát! a kocsmában meleg vacsorát. Nyolc órakor vacsorázunk.

Rövidet, de jót aludtam. Korom sötét mindenütt.

— Van itt valaki! — ébredek fel.

— Én itt vagyok! — feleli Miklós. Villanylámpámat rávicsorítom: Ott ül a karszéken, szemét dörzsöli. Ő is szunyókált.

— Gyújts lámpát, ha van petróleumod!

— Még tán van, én nem sokat égetem.

Meggyújtja a halvány világot. Kint dúl a vihar, apró esőcseppek verődnek az ablakhoz. Apró testük szétmállik az üvegfalon és lefolyik a rámán. A lámpa fénye halvány, lángja meg-meg reszket a rosszul záró ablakszárnyon benyomuló levegőtől.

— No együnk valamit, azután nézzük azt, amiből élünk!

Gyorsan virrad. A Nap áttöri az alant úszó szálas felleget. Megragyogyan. Távolban a szélrózsa minden irányából hosszú barna sávok nyúlnak középre az országút felé. Közben egy-egy fehér csík ékelődik a barna sávba. A vásárba igyekvő szekerek raja ez.

Elérik a hidat. Hosszú sorban egymás után vonul vagy száz ekhós szekér.

A szekérsor megszakad. Egy csapat marha jön. Elől egy jó szál ember vezeti. Ázott kalapja szegletes szélű és csúcsos; bajusza hosszú és lelóg, úgy néz ki, mint egy kínai gazda, vagy egy mongol törzsfőnök. Botját keresztbe fogja úgy, hogy az alsó vége kinyitott szűre alján kiér s ő fékezi az előretörő jószágot.

Maga méltóságteljesen lépked. Utána gyűrődik a marha, de megtorpan, mikor szűre szagát megérzi. Pompás daruszőrű marha tolong utána. Bojtárok biztatják a félénkeket.

Nye daru, nyeee! Hóha téé́é!... Ne tala te, tala te!... hangzik hátulról. Néha ostor cserdül, a bot koppan az engedetlen hátán. Halad a jószág. Keresztül érnek a hídon. A jószág megindul, szalad a vásár felé. Jaj, aki eléje áll. A pásztorok szaladnak utána. Káromkodnak.

Újra szekér szekér után jön. Megint marha.

— A magyarok bejövetele!..."

Káplár Miklós: Téli Hortobágy. 1933. Olajfestmény. 49,5×68,3 cm. (Hajdúsági Múzeum, Hajdúböszörmény)

Káplár Miklós

Gondolatok a művészetről, a Hortobágyról

„Hogy az igazi művész nyomorog annak nem csupán a rossz gazdasági viszony az oka, hanem a tehetségtelenek, akik tolakodnak és lármáznak ... a képüzérkedők. Azok fogják kiirtani a képzőművészetet gyökerestől ha az állam és a társadalom azt összetett kézzel nézi. Azért a komoly művész előtt három út áll: megalkuvás, öngyilkosság és éhen halás, ebből választhatnak."

(1934.)

„... ott a baj, hogy nem tudja a közönség, ki a művész. Sokszor jót akar, mikor megvesz egy rossz vásári képet, azt hiszi, hogy pártolta vele a művészetet. Nem tudja azt, hogy ... arany helyett rezet vett. Több esetben a rossz kép tetszik, mert a kép belső értékét nagyon kevés ember látja meg. A képüzérkedők pedig kilesik, hogy mi kell a közönségnek és olyat adnak a közönségnek, amilyet parancsol. Modernet, régifajtát, világos vagy sötét színekkel festve. A művészet nem üzlet. A művésznek olyannak kell lenni, mint a pacsirta; a pacsirta énekel, nem törődik azzal, hogy hallgatják-e, tetszik-e valakinek vagy nem. Magyarországon 6500 ember fest, de művész nincs több 100-nál az egész országban."

(1934.)

„Nagyon érdekes az, amit egy francia politikus mondott: Ne diplomatákat küldjenek a magyarok hozzánk, hanem egy szép verset, vagy regényt, azzal mi többet érünk. Sajnos ez nálunk nem így van, különösen Debrecen és környékén. Itt az író, festő, szobrász, muzsikus — zeneművész — fölösleges személy, akire egyáltalán semmi szükség nincs."

„Az a sok nyomorúság, amibe éltem két év óta, még nagyon csuda, hogy ennyit is dolgozhattam. Aki nem ismeri a nyomorúságot, az azt el sem tudja képzelni. Sőt, még azt hiszi, hogy a művész csak úgy tud dolgozni, ha nyomorog és éhezik, ... Egy krajcár nélkül élni hetekig és semmi kilátás, hogy majd lesz. Napokon, sőt hónapokon keresztül csak járkál az ember, hogy eladjon egy képet, és nem sikerül. Június óta nem dolgoztam, mert nem volt se vásznam, se festékem."

(1934.)

„Már alig várom, hogy mehessek az alföldre szülőföldemre, mert én csak ott érzem igazán jól magamat és most meg még az is hozzájárul, hogy te is ott vagy és veled is ott beszélgethetek a magunkfajta emberek közt..."

(1928.)

„Dr. Ugron Gábor és a modern művészek egy része azon erősködtek, hogy menjek le Szentendrére és ott műtermet és ellátást kieszközölnek. De én csak a Hortobágyra megyek vissza. És ezt helyeslik: Vaszary János, Fényes Adolf, Iványi Grünvald Béla, Dr. Rózsaffy Dezső és Dr. Petrovics Elek.

... megmutatjuk azt, hogy az igazi magyar művészet mégis a legmagyarabb városból Debrecenből a Hortobágyról indult ki. Ennek nagy ára lesz mindenesetre, ..."

(1931.)

Boromisza Tibor levele Káplár Miklóshoz

(RÉSZLETEK)

„Magam részéről a következőket jelentem ki. Miután ez lesz az első eset, hogy magamhoz hívok kollégákat*, arra kérlek Benneteket, hogy a már megírott elveim és törekvéseim irányával legyetek teljesen tisztában.

Mielőtt tehát elindultok ide — ahol szeretettel foglak várni Benneteket, revideáljátok fölfogástok, életcélotokat s megismerve erőtöket, a feladatokat, csak az esetben vállalkozzatok erre az útra, ha nem szalmaláng fűt s érzitek mindennel szemben az **erőt és kitartást.**

Ezt joggal mondom: huszonöt éve gondolkozásban, cselekedetben s munkáim eredményében hirdetem ezt. S életem sok poklon át vittem, sok magyar ugart szántottam, dacára minden akadálynak."

* **Nagybánya óta.**

(Nagyhortobágy, 1928.)

A Képzőművészeti Főiskola Igazgatóságának igazolványa növendéke: Káplár Miklós részére. (Budapest, 1919. okt. 4.)

Igazolvány.

A Hortobágyon (balról jobbra): Maghy Zoltán festőművész, Káplár Miklós festőművész, Halász László karmester (New York). Boromisza Tibor festőművész, Molnár István tanár. (Fénykép, 1928.)

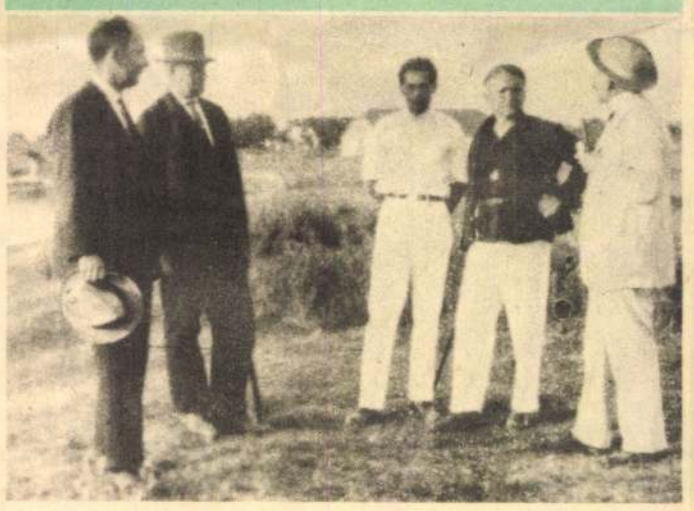

A „kis magyar szoba" 1934—1935 közt a művész hajdúböszörményi (Polgár út 59. sz.) házában. Maghy Zoltán színes vázlatrajza, 1972.

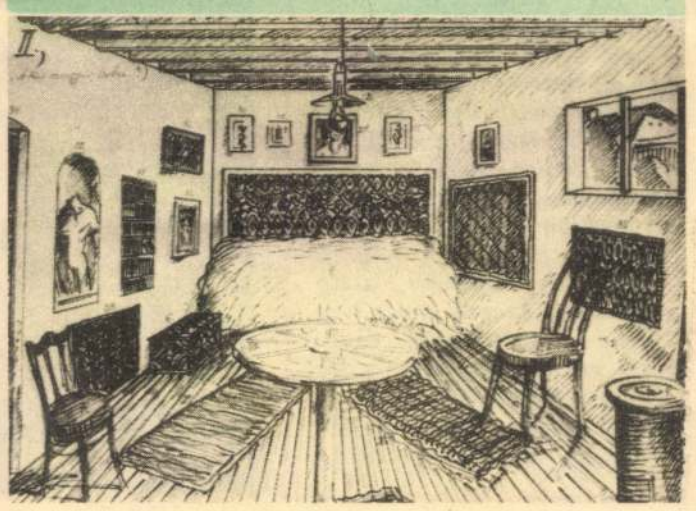

Móricz Zsigmond:

KÁPLÁR MIKLÓS EMLÉKKIÁLLÍTÁS

(Részlet)

„Káplár Miklós jó barátom volt. Művészbarátság, mikor két ember, idegenül egymás mesterségével szemben, az emberi értékeken át igyekszik megkeresni a másiknak művészi lelkét.

Az író és a festő, első pillantásra azt lehetne hinni, oly távol vannak egymástól, hogy talán meg sem érthetik egymást. Az író eszköze a nyelv, s a nyelv alig alig tudja érinteni is azt, ami a festő eszközével érhető el, a színt. Az író a gondolatok és érzelmek s a tettek fejlődését keresi: a festő a pillanat felvillanását. Az írónak hosszú idő és sok beszéd áll rendelkezésére, hogy mindent elmondjon, ami csak előadni való az emberi életről, a festő a szem egy rezdülésébe kénytelen sűríteni az egész létezést. És mégis, a festő ugyanolyan szuggesztív lehet, mint az író, s azonfelül aránytalanul könnyebb a sikert elérnie, mint az írónak. Az író csak azokhoz szólhat, akik megértik a nyelvet, amelyen beszél: a festő az egész emberiséghez fordul, mindenkihez, aki azon a kultúrfokon van, hogy egy festményt egyáltalán megérthet.

Mikor e sorokat írom, előttem van Káplár Miklósnak két festménye. Egyik egy pásztort ábrázol, egy hortobágyi juhászt, a másik egy havas tájkép, a vihar által félrenyomott cserény a végtelen hófuvatban. Ez a két kép már sok év óta áll a dolgozószobámban és mennyit beszélt nekem. Az a pásztor, ahogy összehunyorított szemmel, a maga ódon bundájában belenéz a világba, egy egész ezeréves nemzet életét reprezentálja. Arca komor s mégis derült. Természetes viszonyban van az élettel és a halállal. Sziklakeményen áll meg a pusztai életben, ahova beleszülte őt az ismeretlen Erő. Érezni, hogy nem fél. Hős. Hős a maga módján, ravaszsággal kerülve meg a bajt. Abban a világban, amelyet a másik kép mutat: a hóförgetegekkel beszántott sivatagban.

Ezen a két képen a festő mindent elmond a világról, mely szeme előtt megnyílt. Minden pillanat magában foglalja az egész múltat. Azért beszédes egy ilyen kép, mert többet mond el, mint amit a művész szerszáma képes elmondani: megörökíti a lélek előtt felvillant létezést. Megmozdítja a fantáziát, felébreszti a történelmi tudást, megborzolja a szociális emberszeretetet, valósággal minden érzést szabaddá tesz, amivel az ember belenéz a nagy kísértésbe, az emberi életbe.

S mikor így elgondolkodom a festő művészetének titkain, rájövök, hogy a festő ugyanúgy a legmélyebb gyökereit érinti az életérzésnek, ahogy az író is azt akarja a könyvek száz oldalain elérni."

(Móricz Zsigmond hagyatékából.)

„...nagy erő sugárzott belőle."

(LEVÉLRÉSZLET)

„Jól emlékszem rá, bár csak egyszer találkoztam vele, de aki egyszer is látta, nem felejtheti. — Feszesen, fényesen kerek arcából alig látszott ki keskeny vágású szeme. Mindig azt hittem, hogy ez a kép önarckép — bajusszal, mert bajusza nem volt. Elég kislány voltam és úgy emlékszem, hogy jó nagy darab ember volt. Kicsit sután mosolygott, kicsit esetlennek látszott, de nagy erő sugárzott belőle.

Ez a bizonyos kép nálam van, még apám életében az enyém lett, aminek nagyon örülök, nagyon szeretem."

(Móricz Lili levele Masits Lászlóhoz. Budapest, 1974. szeptember 26.)

Káplár Miklós: Szarvas Ernő. Olajfestmény. 40×50 cm. (Móricz Lili, Leányfalu)

JELENTŐSEBB KIÁLLÍTÁSAI

Hajdúböszörmény. Csoportkiállítás (Káplár M., Maghy Z., Martyn F.)	**1925**
Hajdúnánás. Csoportkiállítás	**1925**
Nemzeti Szalon, Budapest. Csoportkiállítás	**1928**
Déri Múzeum, Debrecen.	**1930**
Ady-társaság (Debrecen) csoportkiállításai	**1931., 1932., 1933**
Nemzeti Szalon, Budapest. Magyar Őstehetségek Kiállítása	**1934**
Déri Múzeum, Debrecen. Emlékkiállítás	**1936**
Hajdúböszörmény, Hajdúhét. Csoportkiállítás	**1937**
Amszterdam (Hollandia). Csoportkiállítás	**1938**
Déri Múzeum, Debrecen. Csoportkiállítás	**1958**
Hajdúsági Múzeum, Hajdúböszörmény. Emlékkiállítás	**1960**
Hortobágyi Pásztormúzeum, Hortobágy. Emlékkiállítás	**1965**
Kultúra Háza, Pozsony, 1. Triennale	**1966**
István király Múzeum, Székesfehérvár	**1967**
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest. Csoportkiállítás	**1972**
Regensburg (NSZK). Csoportkiállítás	**1973**

„...egy csodaszép Káplár-kép..."

(LEVÉLRÉSZLET)

„...utazgattam az országban. Így jutottam el Sárbogárdra, ahol bekerültem a ref. paphoz, aki Tompa egykori parókiáján lakik. Ahogy bemegyek, a nagyszobában egy csodaszép Káplár-kép ugrik a szemembe. Egyik legszebb sárkányfelleges hortobágyi tája. Valami apró sérülés miatt ugyan restaurálásra szorul, egyébként kitűnő állapotban. Ha kiállításra készültök, vagy ha reprodukcióban össze akarjátok a Káplár-hagyatékot gyűjteni, el ne feledkezz erről a képről."

(Békés István levele Balogh Istvánhoz. 1957.)

Medgyessy Ferenc: Káplár Miklós síremlék relief. 1936. Haraszti kő. 40×31,8 cm (Hajdúböszörmény, Nyugati-temető)

Gulyás Pál

Egy festő sírjánál

Káplár Miklós emlékének

Itt állunk mind a sír előtt, a földnek vagyunk egy darabja,
mi is egy mozgó föld vagyunk, ráépítve a pillanatra,
a pillanatnak vagyunk bábjai, a pillanat rejtett testünk belámpát,
itt állunk mind a sír előtt, bámuljuk a pillanat változását.

A pillanat folyton tűnő scénáját festette itt fenn a földön kezed
s pocsolyává tett egy új pillanat, mégis üvegtengert lát szellemed.
Te, akit altatott a Hortobágy, ittad a Délibáb telt fényeit,
az Apokalipszis új Hortobágyán láthatod János Jelenéseit!

Ó bárcsak volna bennünk annyi hit, amennyi a bélpoklos hite volt,
aki átallépte Jézus határát és a föld poráig meghajolt!
Azt mondják, Krisztus meghalt. Nem igaz! Ő most is él, most is hallik jaja,
csak süketek vagytok, holtsüketek! Minden darab föld új Galilea!

Te, akit altatott a Hortobágy s ittad gyermekszemmel a felleget,
tested puha felhője eloszolt s most csupa fény vagy már, csupa gyerek!
Úgy járkáltál köztünk, mint egy torony, melynek lámpása játék-lámpa volt,
úgy járkáltál köztünk, mint egy oroszlán, melynek nyakán bárány-csengetyü volt.

Halott festő, képeid elperegnek, lágy színeit kiszívja majd a Nap,
tájaidat újabb táj váltja fel, nevedre a felejtés bárdja csap,
közelgnek a Csend óriásai s közelg a Történelem: vérözön,
dühöngeni fog a moloch-idő, tiporni fog ezen a kis kövön...

Színeid lámpáját viszed magaddal! Ó könyörögj érettünk, nagy gyerek!
Szólj a föld négy sarkán a négy angyalnak, tartsák erős kezekkel a szelet!
S szólj a hetedik angyalnak: pecsétjét ne törje még fel, a föld még puha,
nincs annyi bűn még... S ne födje a Napnak fényét még szőrből készült gyászruha!

1936. április 9.

Műterme és a „kis magyar szoba"

„A ház tornácáról a mázas tányérokkal díszített, szabadkéményes pitarba vezető ajtónyíláson keret zöld hálóval, hogy légy se repüljön a szobába, vagy a műterembe a képekre. A jobbra nyíló műteremben búbos kemence, egy asztal székekkel és Miklós szobrászállványa. A földes szobában lécekre helyezve, szorosan egymás mellett több csoportban igen sok kép egyszerű keretben. Valamennyi befelé fordítva. Az egyik sarokban a **Jószágkiverés** (kihajtás) című olajfestménye (150 × 250 cm). A nagy méretű vászon félig, a horizontig megfestve az ég, világos rózsaszínű felhőkkel. A kép alsó felén a puszta — szénnel előrajzolva — a pásztorélet sok jelenetével. A műteremből nyíló — a volt kamarából lett — szobácskába új, nagy ablakon áradt be a napfény. Ott voltam, mikor egy asztalos újjáalakította a kis szobát. A földes szoba padlózva lett, az egyik végén a fal mellett is deszkával burkolva, hogy az egér ne bántsa, hogy erősebb legyen, mert az ágy helye lesz ott. Mikor az ágy is ott volt már, akkor vártak meglepetések rám. Az ágyon vastag, selyemfényű fehér bárányszőrterítő, mely majd a földig ért. Az ágy felett piros debreceni szűrornamentikával díszített fehér szűrposztós faliterítő, mely olyan széppé, színessé és elevenné tette a kis szoba végét. A falvédőt híres debreceni szűrszabó, Harsányi Gábor készítette. A másik falon kalotaszegi, palóc, és sárközi varrottasok függtek. Feljebb Rippl-Rónai három tusrajza. Maillol, Aristide francia szobrászművész eredeti tusrajzai, Káplár Miklós festményei: **A szalmaboglyás udvar, a Hortobágyi csárda, Münich Cicus** debreceni leányismerőse, **Leány arcképe** és egy üvegre festett szentkép. A keskeny szobácska meszelt falában három mélyedéses fülke volt. Az egyikben Medgyessy: **Férfi torzója** gipszből, a másikban kevés könyve. A harmadikban mázas hamutartója a **Béka.** Ajándék- vagy cserébe kapott tárgyak. Csülök: **Megy a juhász...** kis faszobra, Hudáknak napraforgóbélből készült állatszobrocskái. Továbbá virágos tányérok, régi kis korsók. Középen a 'kerék-asztal' állott, melyet ő csinálttatott egy kerékgyártóval, aki a küllők közeit deszkával töltötte ki. Az egészet Miklós tervezte és festette ki olajfestékkel (hortobágyi táj világoskék színben, úszó világos-rózsaszín felhőkkel). Talapzata három vaslemez volt, hogy meg tudjon állni. Az ágy mellett régi, kopottas tulipános láda. Az ágy felett egyszerű, új bádogfedeles petróleumlámpa függött, fedelére rózsaszínű felhős ég festve. A gyalult padlózat fekete-fehér, itt-ott színes csíkú rongyszőnyeggel volt terítve Az egyik sarokban kis karikás vaskályha is feketéllett. Csöve felfelé, majd a gerendás mennyezet alatt a falat áttörve a műterembe s onnan a kéménybe vezetve. A kis vaskonyha kályhául is szolgált, hogy melegítse télen a két helyiséget. Ottlétemkor sokszor volt hűvös és hideg a szobában, mert télen ő is többnyire a pitvarból nyíló nagyszobában tartózkodott, hol öreg édesanyja nyomta az ágyat többet, mint nem."

(Maghy Zoltán: Emlékeim Káplár Miklósról c. 1964-i kézirata és 1972-ben rajzolt vázlatai alapján összeállítva.)

Kultusza szülővárosában

Káplár Miklós sírját Hajdúböszörmény Nyugati-temetőjében baráti köre által négy évtizede állíttatott művészi síremlék jelöli. Nevét utca hirdeti. Képei emlékkiállításokon, továbbá a város tekintélyes multú, ötvenéves Hajdúsági Múzeumában és az új képtárban gyönyörködtetik az érdeklődőket. Örvendetes, hogy a családi otthonokban őrzött festményei az emberek hétköznapjait is gazdagítják. 1968 óta a nyári hónapokban nyújtják át, ez évben a XII. Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep kitüntetettjeinek a művészeti díjnak tekintett Káplár Miklós-emlékérem fokozatait.

A megyei műemléki albizottság a művész barátainak és művészete értőinek régi óhaját tolmácsolta javaslatával: a megyei és a városi tanács illetékes szakosztályai, múzeumai állíttassák helyre egykori lakóházát s abban műtermét. Az említett testületek, intézmények irányítói által helyeselt elképzelés: a közeljövőben állandó emlékkiállítás megvalósításával Káplár Miklós életműve az utókornak — azaz szocialista rendszerünknek — olyan megbecsülésében részesül, melyre tehetsége és emberi példája alapján érdemes.

m. l.

A melléklet anyagát összeállította, az illusztrációt válogatta: Masits László.

Képek: Fekete Gáborné.

Káplár Miklós ex librise Ecsedi István részére. Sokszorosított grafika. 126×96 mm

A hangszeres kamarazene kifejlődésének áttekintése Debrecenben

Egy város zenekultúrájának színvonalát jól megismerhetjük kamaramuzsikájából. Sajnos az összjátéknak ez az intim formája az utóbbi időben vesztett népszerűségéből Debrecenben, alig működik állandó kamaraegyüttes városunkban. Nem kétséges, a nagylétszámú, mammut zene- és énekkari megmozdulások elvonják sokak figyelmét a mindössze néhány muzsikust foglalkoztató együttesek hallgatása elől. Valamikor, a feudalizmus idején főurak szerződtettek néhány hangszerjátszót, hogy társasági összejöveteleiken szórakoztassák vendégeiket. A hangszeres kamarazene azóta kikerült a mágnások szalonjából, s bevonult a hangversenyterembe, hogy a dolgozók széles tömegei élvezhessék a remekműveket művészi előadásban.

Debrecen kamarazene egyesülései általában hangszeres jellegűek, vokális (énekes) megnyilvánulásai szórványosak. Általában vonósnégyest, vagy zongorával kombinált hegedű és cselló együttesét alakították meg a zenebarátok és szakmabeliek. Talán az első vonósnégyes (két hegedű, mélyhegedű és gordonka) társaságnak tekinthetjük Debrecenben *Hitesi (Glauber) Lajos, Windprechtiger Károly, Znojemszky Nándor* és *Bartl Jakab* egyesülését, mely előadta 1867. április 14-én Beethoven D-dúr vonósnégyes művét. A hangverseny tiszta jövedelme az 1862-ben létesített Zenede alaptőkéjének gyarapítását szolgálta.

A későbbi évtizedekben a Zenekedvelők Köre karolta fel a kamarazenét. *Újfalussy József*, a hírneves zenebarát magaköré gyűjtötte az ügyes vonóshangszert játszó műkedvelőket, s gyakori egymásutánban mutatta be velük a klasszikus mesterműveket a Zenekedvelők Körének rendezvényein. A vonósnégyes tagjai voltak: *Marton Imre, Friedmann József, dr. Újfalussy József*, és *Kövy Lajos*. Szorgalmas összedolgozásuk eredménye nem késett, sikerült nyilvánosan bemutatniuk Mozart C-dúr vonósnégyesét, s előadásukról sok elismeréssel szólt a Debreceni Ellenőr 1896. január 18-i száma. Érdeklődésük csakhamar kiterjedt vonóstrióra és kvintettre is, és Haydn kvartettjein kívül sorra került Beethoven hármasa és Mozart ötöse is *dr. Forrai András* és *Hitesi Lajos* közreműködésével.

Néhány év múlva új vonósnégyes társaság is alakult, a *Füredi (Friedmann)* testvérek *Szilágyi Imré*vel és *Spitz Lipót*tal szövetkezve játszották el Haydn művét 1900. január 14-én. Ebben az időben már annyi kamarazenét kedvelő akadt Debrecenben, hogy még Mendelssohn oktettjének elmuzsikálására is vállalkozhattak 1901. február 24-én. Résztvettek ebben a kvartett három tagján kívül az előbb említett vonósnégyes társaságban résztvett dr. Újfalussy József, Marton Imre, Kövy Lajos és felesége, továbbá *Schwarz József*. Mindezeket az előadásokat a Zenekedvelők Köre rendezte a Zenede nagytermében.

A századforduló elősegítette az összjáték kifejlődését. A vonós kamarazene kezdeti szép eredményei serkentően hatottak a zongoristákra is. Zongorával kombinált trió megalakítása vállalkozott *dr. Láng Sándor Martonnal* és Kövyvel. 1900. január 14-én ugyancsak a Zenekedvelők rendezésében a hírneves francia szerző, Saint-Saëns hármasát adták ők elő sikerrel. A zongorás kamarazenét egyébként már a XIX. század végén is kultiválták a Zenedében. Bár csupán 1902-ben kezdődött meg ott a rendszeres kamarazene oktatás, de addig is időnként ápolták ennek hagyományát. Volkmann, ki abban az időben az Országos Zeneakadémia zeneszerzés szakos tanára volt. Nagy tiszteletnek örvendett Debrecenben is. A b-moll trióját — melyet nagyrabecsült Liszt Ferenc is — már 1880-ban előadták a Zenedében, s Beethoven hármasát is játszották 1886-ban. Később sorra került ugyanott Mozart zongorásnégyese, Csajkovszkij, Schubert vonósnégyes művének egy-egy tétele is.

A rendszeres kamarazene oktatás negyedik esztendejében, 1906. május 6-án önálló hangversenyben számoltak be a zenedei tanulók összjátékbeli jártasságukról. Ezúttal Haydn, Grieg, Beethoven, Csajkovszkij, Goldmark műveit tolmácsolták ereményesen.

Ezután a zenebarátok sem maradtak tétlenül, új kvartett társaságok alakultak. Megemlíthetjük *Csíky dr.—Elischer* együttesét, továbbá *Pécsváradi (Piribauer) Ferenc* kvartettjét, melyben működött *Jakuts István, dr. Sebestyén Lipót, dr. Szenes Zsigmond* is. Az említett lelkes műkedvelők búzgó tagjai lettek az 1923-ban megalakult MÁV Filharmonikus Zenekarnak is, mely tudvalevően öntevékeny volt 1952-ig. Résztvett egyébként az együttes Sebestyén kivételével Kodálynak *A régi magyar táncok*ról tartott 1925. április 26-i előadásán, mely az Eötvös kollégium volt növendékeiből alakult szövetség felolvasó ülésén hangzott el. Ezen ők Bihari és mások táncdarabjaiból mutattak be részleteket Kodály zongorakíséretével.

A kamarazene kultusza új fordulathoz érkezett, mikor *Búza Gábor*, és *Erdész Mihály* 1928-ban triót alakított *dr. Darkó Jenőné* közreműködésével. Ez nem volt műkedvelő együttes, mindhárman tanítottak a zeneiskolában, s hangszerük jeles művelői voltak. Egyébként Erdész Mihály a cselló mellett kamarazenét is oktatott a Zeneiskolában 1927-től kezdve egészen nyugalomba vonulásáig, 1960-ig. (1952-től kezdve a Zeneművészeti Szakiskolában működött.) Schubert zongorástrióját az 1928-as centenárium alkalmával adták elő komoly figyelmet keltve. De az együttes csak 1931-ben állandósult, amikor *Galánffy Lajos* vette át a zongoraszólam játszását. Tizenegy éven át dolgoztak együtt, s megalapozták a debreceni kamarazene műveltséget. Sok sikert értek el nemcsak városunkban, hanem a budapesti és külföldi hangversenyeken is. Az első debreceni koncertjükön 1931 május 16-án Beethoven c-moll, és Brahms H-dúr trióján kívül előadták Radnai Miklósnak, a budapesti Operaház igazgatójának művét is. Radnai darabja feltűnést keltett, „modern harmóniája, érdekes vonalvezetése jó érvényesült a trió előadásában" a Debreceni Újság szerint. További működésük keretében Volkmann, D'Indy, Respighi, Bossi trióit, s külső tagok bevonásával Dohnányi Zsolt kvintettjét is játszották. Az 1931. október 18-i milánói szereplésükön Pizetti, Beethoven, Schubert, alkotásait mutatták be és az 1935. május 15-i várnai koncertjükön pedig Galánffy átiratában Kodály Marosszéki táncok kompozíciójával ismertették meg a bolgár hallgatóságot. Kamaraegyüttesükben időnként részt vállalt *Csanak Mária* és *E. Csapó Margit* is.

Javarészt jól képzett muzsikusokból alakult meg 1935-ben *Szendy Tihamér* vonósnégyes társasága. Szendy, a tehetséges hegedűs önálló koncerteket is adott, melyeken szólódarabokon kívül szonátákat is megszólaltatott. Kamara társaságának tagjai voltak rajta kívül *Szondi László* (ki később 1954—65 között igazgatta a zeneiskolát is), továbbá *Téglási Imre* és *Magyari Kálmán*. Mozart „Jagd" kvartettjét 1937. február 15-én, továbbá az 1946. november 26-i önálló estjükön Haydn, Mozart, Beethoven remekeit tolmácsolták.

Az együttes tagjai változtak idővel, a második hegedű- és mélyhegedű szólam játszását *Butz Béla*, majd *Balázs Lajos* is vállalta, s még *dr. Zsadon Béla* is gordonkázott, azonban Szendy és Szondi, mint törzstagok továbbra is kitartóan működtek. Számos közreműködésük közül kiemeljük az 1936 június 14-i önálló estjüket, melyen Dvořak- és Haydn-műveket, továbbá az 1948. május 8-i orosz estet, melyen Borogyin híres kvartettjét játszották.

Közben — változatosság kedvéért — Szendy-triót is alakított, melyen előadta a nagy szovjet zeneszerző, Sosztakovics trióját is 1947. augusztus 10-én. *Galánffy Lajos* és *Hahn György* közreműködésével. (Ugyanezt a művet később *P. Nagy Ilonka* is interpretálta *dr. Szabó Ernővel* és partnerével.)

Szendy vonósnégyese időközben tovább variálódott, csatlakozott az első hegedűsökhöz *Nádasdy József, Jakuts István*, a Református Gimnázium helyettes igazgatója és *Zsadon Béla orvos*, s az újjászervezett együttes szívesen és gyakran működött közre a Pedagógus Szakszervezet rendezvényein, sikerrel. Egy-egy alkalommal *dr. Kriesch Gábor* közreműködésével zongorás kvintetté is átalakult a lelkes társaság.

A vonósnégyes társulások sorából kitűnt csiszolt előadásmódjával, ízléses felfogásával *Szatmári Endre, Szendy Tihamér, Fülep Sándor, Molnár Sándor* „debreceni" nevet viselő együttese. Gyakran muzsikáltak együtt, önálló hangversenyt is tartottak 1958. november 26-án és 1959. május 20-án, melyeken a klasszikus mesterműveken keresztül megszólaltatták Szabó Ferenc I. és Weiner Leó III. kvartettjét is.

Ha a Zeneművészeti Szakiskola volt igazgatójának, *Mikulai Gusztáv*nak Szatmári, Csanak, Erdész közreműködésével szervezett rövid életű társaságát megemlítjük, kimerítettük a vonósnégyesek többségét.

Teljesen érthetetlen, de a Zeneművészeti Szakközépiskola és Zeneművészeti Főiskola hallgatóiból alakított együtteseken kívül nem működik mostanában sem zongorával kombinált, sem kizárólag vonós kamaraegyüttes. Mintha sorvadna az intim, bensőséges kamarazene iránti érdeklődés, helyt adva a szólóhangversenyeknek, s az ének-zenekari kultusznak. Hegedű-zongora, cselló-zongora szonátát gyakran hallunk, főleg a Zeneművészeti főiskolai tagozat, a Zeneművészeti Szakközépiskola és Zeneiskola tanári hangversenyein, mely ugyan szintén kamarazenének tekinthető, de ez gyakori társulás, és mindössze két művész-tanár egyesülése. Ezért sorainkban ezt figyelmen kívül hagytuk, s csupán a legalább három szereplő társulása révén létrejött együttesek tevékenységének summázását adtuk sorainkban.

A zongorával kombinált vonós együttesek, s a pusztán vonós hangszerek társulása mintha kihaltak volna városunkban, hiányoztak ezek az utolsó évek hangversenyéletéből. A lázas sietséggel rohanó élet úgy látszik nem kedvez a nyugodt szemlélődést, a lélek mélységeiben való behatolást kívánó kamarazenének. Zene- és énekkarok keltik fel a legnagyobb érdeklődést, a karmester lett a zenei élet motorja. A zeneművészeti szakközépiskola tanári hangversenyein ugyan gyakran felcsendülnek kamaraegyüttesek kortárs művek bemutatása alkalmával. De ezek a társulatok nem állandó jellegűek, csupán egy-egy új zenemű debreceni bemutatását segítik elő, s így nem tekinthetők a régi elmúlt évtizedekben működött vonós és zongorával kombinált egyesülések jogutódjának.

A nem létező vonosnégyes hiányát kissé pótolja a jelentős fajsúlyú fúvóskvintett megalakulása, mely a budapesti Magyar és az újabb Filharmónia fúvósötös példáját követi. 1970 óta renszeresen együtt dolgozik a debreceni kvintett és gyakran szerepelnek hangversenyen, így jól kialakult már játékmódjuk. (Tagjai: *Tuza József, Gellén László, Gömöry Attila, Koós Gábor* és *Maruzsa József.*) Gellént három évi perui tartózkodása idején *Kányási Józsèf* helyettesítette. A kvintett Haydn, Mozart alkotásain kívül számos XX. századbeli külföldi és magyar művet, így Ibert, Maros, Farkas, Láng kompozícióit adta elő.

A fúvósötös több ízben társult zongorával, s *Straky Tibor* közreműködésével sorra kerülhetett Beethoven kvintettje, továbbá Sugár Rezső Frammenti Musicali című szextettje is. Az utóbbi darab zongoraszólamát *Halász Ildikó* is játszotta. A fúvóskultúra megizmosodása is ugyan hozzátatozik a város zenekulturális profiljához, de reméljük nem halt ki a vonósnégyes alakítás lehetősége sem. Ennek pótlása nem várat sokáig.

Dr. Sonkoly István

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
1975 AUG 3
BUDAPEST, IX., DLLOI ÚT 81
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
SZABADSÁG HÍRLAP

Tóth Endre ver

Táltos

Menyhá

Kire
Lakat

Bizon
de a

Vár a csikó a ház előtt,
mind a négy lába földbe nőtt.

Milyen furcsa ló ez, nézzétek: szárnya van!
Repülne, ha hagynák, suhanna súlytalan.

S oda van kötözve a kötőfékszára
— nehogy felrepüljön — a kapufélfára.

Áll a verő napon, várja étlen-szomjan
a szabadítóját, jön-e valahonnan.

Pegázusom, táltos lovam,
ugye, rám vársz, boldogtalan?

Ne várj engem, arra kérlek.
Szakítsd el a kötőféket.

Repülj sasként, részegülten,
föl, magasra, föl — nélkülem.

Új miniatürök

Nem lettem nagy felfedező,
se botrányhős, haszonleső,
se népvezér, tudós, tanár,
csak egy furcsa csodabogár.

Semmihez sem értek egészen,
de mindenhez van némi részem.
Szívem másokkal együtt dobban,
s a magányt szeretem legjobban.

Akikkel folyton viaskodtam,
elmaradnak mellőlem lassan,
de álmaimba visszajárnak,
mint elpusztíthatatlan árnyak,

Mikor álltam az élet delén,
senki, egy lélek nem nyúlt felém.
S mikor már tört vagyok, erőtlen:
most tűnt fel a csillag előttem.

Már régóta így élek hitetlen,
Nézem a világot rezdületlen,
ahogy dübörgőn hömpölyög tova.
Új Éden felé? Vesztébe? Hova?

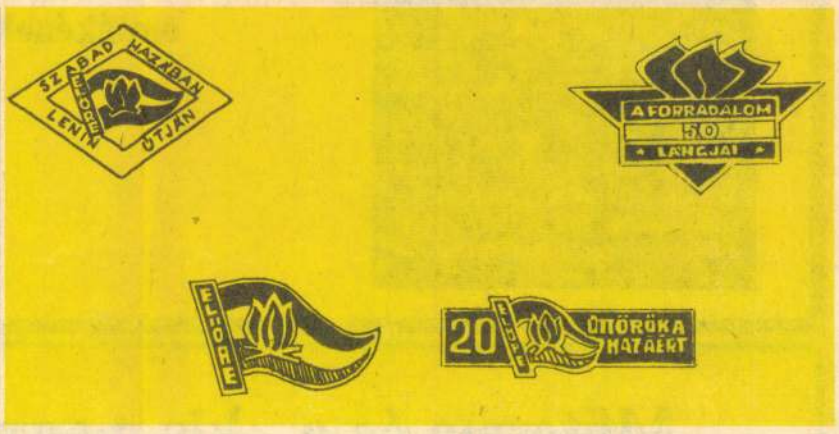

„Őrizzük a lángot!"

A debreceni Lőwy Sándor Úttörőház nyári rejtvénye

Pajtások! A háromfordulós rejtvény utolsó feladatát közöljük. A mostanit a július 20-i és a július 27-i Naplóban közölt retvények helyes megfejtésével együtt kell bevinni vagy beküldeni az úttörőház címére: — 4024 Debrecen, Vörös Hadsereg útja 54. II. emelet — augusztus 10-ig. A három fordulóban közölt 12 jelvényt párosítsátok azzal a szöveggel, amelyik hozzá illik, rakjátok időrendi sorrendbe, és írjátok alá a megfelelő évszámot vagy évszámokat.

A helyes megfejtők között az úttörőház nyári programjának ünnepélyes zárásán, augusztus 22-én értékes jutalmakat sorsolnak ki.

3. forduló

— A KMP, a KIMSZ és a Magyar Tanácsköztársaság 50. évfordulójára kiadott emblémából jelvény nem készült, csak emléklapon és nyomtatott anyagokon található meg.

— Hazánk felszabadulásának 25. és Lenin születésének 100. évfordulóját ünnepeltük. Az emblémából jelvény nem készült.

— Célja tettekkel köszönteni az úttörőszövetség évfordulóját.

— Piros-fehér- zöld ívelt zászlóban a nemzetközi úttörőbarátságot kifejező lobogó tábortűz van. A zászló rúdján ELŐRE köszöntésünk.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Káplár Miklós
Hajdúbiharmegyei Népujság
1964 NOV 22

1021

KÁPLÁR MIKLÓS ÉBRESZTÉSE

Tiszteletreméltó szokássá alakult, hogy a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Hajdú-Bihar megyei szervezetének művészeti szakosztálya rendszeresen kiállításokat rendez a Csokonai értelmiségi klubban. Ha már szokásról szóltam, az is idetartozik, hogy a tárlatokat általában a Hajdúság mai festőinek, szobrászainak műveiből rendezik meg, ez a mostani kiállítás tehát, amely úgy is mondhatom: Káplár Miklós ébresztése — eltér a szokástól. A szükségszerűségét persze nem lehet vitatni.

Idestova harminc esztendeje, hogy Káplár Miklós meghalt, s úgy érzem, itt az ideje annak, hogy egy kis Káplár-kultuszt teremtsünk. A legjobb ideje, mert még élnek kortársai, akiknek emlékezetében elevenen megmaradt ez a nagy művész, s akik ápolják a tiszteletét, velük azonban elfogy lassan Káplár emléke is. A fiatalabb korosztály ugyanis kevéssé, vagy egyáltalán nem ismeri Káplárt. A mostani kiállítás megnyitójára többnyire azok jöttek el, akik már a huszas és harmincas évek Káplár-tárlatain is ott voltak. Ünnepelték a művészt rangjához illően, s felidézték alakját, egyéniségét. Valaki azt mondta róla, hogy maga volt az élő Toldi Miklós: „Mint komor bikáé olyan a járása, mint a barna éjfél szeme pillantása". Arany János szavaival beszéltek Káplárról, a nagy művészt ünnepelték... Később pedig olyan emberekkel találkoztam, akik az átlagnál jóval többet tudnak a magyar képzőművészetről, mégis amikor azt mondtam, hogy most jövök Káplár Miklós tárlatáról — megkérdezték: Ki az a Káplár?

Ezzel a kérdéssel számolnom kellett akkor is, amikor azon gondolkoztam, hogyan tudnék Káplár Miklós mostani kiállításának eseményéből országos hírt faragni. Ha csak annyit írok, hogy Káplár Miklós emlékkiállítás nyílt Debrecenben, állítom, nincs ma az a fővárosi szerkesztő, aki ezt a hírt közölje. Azt kérdezik: ki volt az a Káplár? Hozzá kell mondani bizony, hogy hortobágyi pásztorként kezdte valamikor, Szinnyei Merse, Rippl Rónai tanítvány volt később... Így már érdekes lehet a hír.

Káplárban pedig valóban nagy mestert tisztelhetünk. Maghy Zoltán festőművész — az egykori barát és művésztárs mondta róla: a Hortobágy legnagyobb festője volt. Talán ez így kevés. Megtoldanám azzal; Káplár úgy

Portré a Hortobágyról

nevezhető a Hortobágy legnagyobb festőjének, mint Petőfi Sándor a puszta legkülönb megéneklőjének, költőjének. Talán senki sem tudta sem azelőtt, sem azóta olyan őszinte ihletettséggel csodálni a Hortobágyot, mint Káplár. És senki nem tudott annyit elmondani a pusztáról, annyit kifejezni belőle mint ő, aki valóban innen indult el, hogy festő legyen és ide tért vissza, mint festő. Őstehetség volt, egy pásztor, akivel talentum született és úgy érzem ezt még életében is — noha volt idő amikor ünnepelték — bélyegként hordozta. Tanult mester lett pedig, bármilyen hatalmas emberi önfeláldozás árán is. Nem hogy a maga korában, de ma is modern művészet a Káplár.

Nagyméretű képe a *Hidi vásár*, amely ott látható most a kiállítás főfalán. Beszélhetnék a színek pompájáról, arról a színvilágról, amely az ébredő, de már mozgalmas pusztát jeleníti meg. Aki járt már a Hortobágyon napfeljötte után, az tudja, hogy mennyi szín éled ott a vizek, a fűvek, az ég hátán, amelyekből varázsos hangulat támad. Ezt festette meg Káplár a Hidi vásár című vásznán, helyesebben ezt is. A kép azonban nemcsak egy részlet a pusztából, hanem a mester felfestette a vászonra az egész Hortobágyot, mind a 80 ezer holdat. A „puszták végtelenjét" látta. A képen a földfelszín kissé domborul, hatalmas ég borul fölé. Valaki azt mondja a kép előtt, hogy íme Káplárral lehetne bizonyítani, hogy a föld gömbölyű... Így is van.

A mester olyan hatalmasnak látta a pusztát, amelynek felülete már a glóbus hajlatát is szemmel láthatóan érzékelteti. A horizont, mint a tengerek fölött, a végtelenben van.

Káplár megteremti a dél hangulatát, a kép címe: Delelés. Van egy vászna: Juhász karám télen... Ki találna jobb illusztrációt *A puszta télen* című Petőfi vershez? Nem másolta a természetet, hanem megfogalmazta a lényegét. Tudatos művész volt. Maghy Zoltán elmondta most a megnyitón, hogy Káplár küzdött azok ellen, akik az ő szavaival: „arany helyett rezet árultak". A Káplár aranya különös ötvözet. A *Legelő cifragulya* című képe páratlan festői kompozíció. Az alakok, állatok, mint a pásztorbotok faragott figurái, a népi egyszerűség érzik rajtuk. A horizont itt is távoli, és mintha két háromszög csúcsai találkoznának ott a végtelenben — innen, egy pontról teljesedik ki felfelé a felhők világa, a földön pedig a cifra gulya. A mester a népi képzőművészet elemeiből komponált, akár Bartók és Kodály tette, amikor a gyűjtött dallamokból új zenét teremtett.

Káplár Miklós sokat megmentett a Hortobágy népi művészetéből és a puszta egykori világából. A pusztai művészet elemeivel dolgozott és amit megörökített; a Hortobágy egykori valósága. Tőle lehet számon kérni, idestova egyetlen, aki megmondhatója, hogy ki volt, s milyen ember Perge József csikós, Kovács Imre számadó csikós, avagy Rimóci, a Hortobágy híres hegedűse. A Káplár-portrék szebben szólnak róluk, mint akármilyen írás.

Visszatérve oda, hogy Káplár Miklóst ma kevesen ismerik, és hogy ébreszteni kell — hozzátartozik az igazsághoz; immár alig-alig akad néhány alkotása. Nem mintha keveset dolgozott volna. Az életművéhez képest kevés a ma fellelhető műveinek száma. A II. világháborúban több mint 800 alkotása pusztult el. Nagyobb megbecsülést érdemelne azonban a megmaradt Káplár hagyaték — vagy jobb kifejezéssel — nagyobb nyilvánosságot. Amszterdam egyik képtárában ma is látható a hortobágyi mester egy képe. A budapesti múzeumok esztendők óta nem állították ki a tulajdonukban levő Káplár-műveket. Az ismeretterjesztő előadások sorában is ritkán szerepel Káplár Miklós neve, még itt a Hajdúságban sem igen szólnak róla az előadók. Az igaz, gyerekcipőben jár ma általában a képzőművészeti ismeretterjesztés, jelzi, hogy ha könyvet már vesznek is az emberek, képet még alig. Nincs hát mit csodálkozni, ha Káplárt is kevesebbet emlegetik, amint megérdemelné. Kivételesen szép ismeretterjesztő feladat lenne Káplár művészetét és élete példáját feleleveníteni.

A kiállításon most nem írták oda a képek alá a címet, amit a művész adott az alkotásának. Nézegetjük a képek hátlapját, hátha ott megvan az eredeti cím is. És az egyik vásznon hátul — milyen érdekes! — egy másik Káplár kép. Egy magányos pusztai kutya.

— Ilyen sorsa volt Káplárnak is — mondja Maghy Zoltán. — Megfestette a sorsát, de még most sem látják.

Önként, a művészetért vállalta ezt a sorsot...

Kiss János

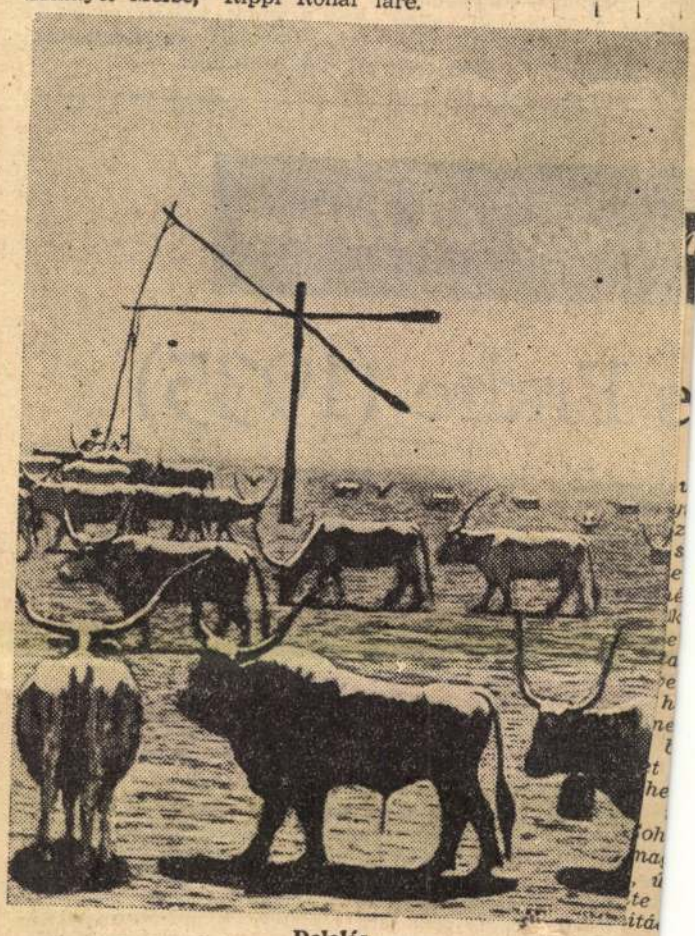

Delelés

elbeszélése

A tövisre BOGÁR ért

za vissza a géppisztolyt. Ezt jelölje y-nal, maga szerencsétlen flótás!

Csak késő délután ébredt, akkor már szomjas volt, talán egytizednyire, mint most, de már elhatározta, hogy lemegy a vízhez, nem bánja a mániákus makacsságú sorozatokat. A sisakját ledobta, parányi meghökkenéssel, hogy megszegte a rendelkezéseket, hiszen harchelyzetben van, de nagyon ráfülledt a fejére.

Jobb kezével gödröt kapart a földben, belétámasztotta forró homlokát, és várta az éjjelt. Amint besötétedett — lassan jött el ez a pillanat, mert ekkorra már nagyon szomjazott, és zsibbadt sebei is feléledtek —, az ismert és rettegett apró pöccenésekkel elindult a víz felé. Várta a sorozatot is, amelyet ezekben a percekben éppen a háta közepébe kaphatott. Amikor megszólalt a géppuska, összerándult, nem mert moccanni sem. A golyók azonban elkerülték, a süvítéseiket sem hallotta, máshová, más szakaszra fordult a cső. A domb mögül azonban három orosz jött, hangtalanul lépegettek, az egyik körbemutatott, és eltűntek a kanyarulat mögött. Megértette, miért nem lőtték ezt a szakaszt, de nem mert lemenni a vízhez. A sövény felé indult, gondosan kikerülve a buckákat és apró bokrokat. Graberre gondolt, igazodott az elmélete: a gyáva ember gazember is. Ez a disznó, ez valamennyi frissen rukkolt újoncnak elmeséli az oreli esetet, ahol százötven rebesült németet lőttek agyon, holttestüket véletlen folytán találták meg. Elmondja továbbá azt is — és von Berger őhadnagy helyeslően ereszti le vöröses szemhéját —, hogy éppen az ilyenféle cselekmények igazolják a keleti harcterületek speciális voltát. A humanitás — ordítja, mert ott nem fél a sorozatoktól —, ezen az istenverte síkságon hazaárulás. (Ezután az egyikre utaltak bajtársiasságából, körletrend jön, és matematikus lenni, éretlen fiatal barátom? — ordította Bollmann, és fekete ruhájában, hadonászó karjával szakasztott olyan volt, mint a bogár.

Megmozdult a levegő, felfelé áramlott a dombokon, és elhozta a vízpára illatát. Ekkor, ezt a fogadalmát is megszegve, oldalt fordította a fejét, s lenézett a folyóra. A szomjúság nem tompította el, bár a második napon már ebben reménykedett. Ellenkezőleg, mindig új tüneteket produkált. Ezen a napon nyelve megdagadt, s visszacsúszott, le egészen a torkába. Ajkai megrepedtek, s ezek a véres hasadékok behatoltak arcbőrébe is. Nagy láza volt, ha szomjúsága nem gyötörné, élvezni is tudná a részegséghez hasonló állapotot. Alkonyatkor nagy vízeséseket és fürdő embereket látott. Söröspoharak oldalán csurgott a fehér hab, de Graber eltiltotta a sörözéstől, erre elszökött, talált egy parasztházat, mohos faedényből döntötte magába a vizet, de szomjúsága nem csillapult. Odajött Graber, ott is ordított, kiverte a kezéből a vizet, azt kiáltozta, hogy fel kell akasztani valamennyit, úgy is történt, ráaggatták őket a kútra, ott lógtak, a házat felgyújtották. S a láng perzselte a torkát. Ekkor felriadt, kétségbeejtő volt, hogy álmában akasztott is, holott valójában csak végignézte azt a dolgot. Később felemelte a fejét és fülelt. Az árokban csobogott a víz, tehát valahol esett, majd ide is elérkezik. Ó, zuhogott is a zápor, ingét széthúzogatta a mellén, merev, gyenge ujjai karmolászták a vásznat, de nem engedett, hadd paskolja csak az eső minél alaposabban! Nagyra tátotta száját, és boldogan feküdt a felhőtlen ég alatt.

Ismét magához tért, s amikor megértette, hogy új, világos pillanatokon vagy órákon át érzi majd a kínokat, átkozta szervezetét. Páncélosok zúgtak mellette, felemelte a fejét és lenézett az útra. Végtelennek látszó sorban mentek, lejjebb átgázoltak a fehérfodrossá szaggatott vizen és nekivágtak a fenyővel és bükkel benőtt gerincnek. Közöttük, kibukkanva és ismét elmerülve a felvert porban, barnaruhás katonák haladtak.

A támadás tehát, hasonlóan a két év gyakorlatához, most is elmarad. A futkosás, a tisztek titokzatos arca, az éjszakai felderítés, mind az ellenkezőjét ígérte, de íme, elmarad. Mert az a hadsereg, amelyből kiszakadt, amely miatt izmai között ott ül a rézzel futtatott ólomdarab, az a hadsereg nem fog támadni többé. Ez volt az egyetlen roham, amit szívesen látott volna, és keserű dühvel gondolt eltöltött éveire, amelyek mindig arra sodorták, amerre lépni sem akart. Ezek a barnaruhások, ezek támadnak. Kiállták az ő első rohamukat, eltördelték az előrenyúló kéz páncélos ujjait, visszaűzték őket, és most itt mennek a gerinc felé. De az a hadsereg, amely eddig a sövényig űzte, amely véres testét tartotta a csüggedő katonái elé, az már csak ölni tud vagy izzó szomjúságot okozni és befogni az emberek száját. Ó, akkor, a kút után, ordítani kezdett. Azt mondta, ír a Vöröskeresztnek. Berger magához hívatta, roszszallóan felhúzta a szemhéját, és azt mondta:

— Eggerth, eltekintek rossz idegállapotától, ami ugyan már — különösen ezekben a történelmi napokban — önmagában is árulás a Vaterland ellen, de igyekezzék bebizonyítani, hogy pillanatnyi gyöngeség

Két nap múlva jelentkezett egy golyószórós rohamcsapatba, akciók egész sorában vett részt, mert félt, hogy Berger értesíti a Gestapót. Pedig az a pár szó a cselekvés lett volna, a bogár kapálózása a csőrben. Most kiáltson már, elbújva, mint egy lótetű, erőtlenül, félig megdögölve a szomjúságtól?

De egyet így, mozdulásra is gyengén megtehet. Nem fut tovább a patak agyagos partján, mint egy rémült állat, nem rejtőzik, fején a forró sisakkal, az előírásnak megfelelően, és nem fél többé! Éjszaka kibújik innen, lemegy a patakhoz, s mielőtt felfordult, teleissza magát vízzel. Lehet, hogy már útközben lelövik, lehet, hogy leengedik a vízig, s ott durrantják le, ahogy Brunner is megtette egyszer, de ez is jogos, jogos, mert akkor sem csinált egyebet, csak félrefordult és hányt. De itt már nem is az ivás ténye a fontos, itt a megtagadás, a szembefordulás ténye a lényeges. Ő kimászik ebből a bokorból, ahová a rémület és a beidegzettség gyömöszölte, és leereszkedik a vízhez! Az ember mindenhonnan nem hullhat ki. Az a fontos, fiam, hogy a saját szénánk rendben legyen, ez a legfontosabb!

Oldalára fordult, és nekivágott a végtelen másfél méternek. Este volt, amikor indult, és valamikor éjfél után ért ki. Amint fordulni próbált, megbillent, belegördült, jóformán belezuhant az árokba. Halkan jajgatott, és a folyóra gondolt, amelyhez nem fog eljutni többé.

*

Elcsöndesedve feküdt a magas, hűvös fűben, s a közeledő motorzúgásra fülelt. Ha egy tank jön erre, talán előhúzzák és aláteszik. Teherautó volt, s amint a benne ülők megpillantották a hajnal szürkeségében, megállították a terepszínű kocsit, kiszálltak, odajöttek fölé, s nézegették. Egyikük oldalán nyitott pisztolytáska függött, ez az ember felemelte a kezét, s odatette a szíjára egyenesen a fegyver fölé. Elérkezett a perc. Felkönyökölt tehát, rátámaszkodott a bal kezére is, és remélte, észreveszik, hogy mosolyogni akar.

— Also, los — gondolta és nem tudta levenni szemét a pisztoly kéklő, markolatáról — vorwärts, kleine Russen!

Kulacsot tartottak a szájához, s amint végzett az ivással, felemelték, és elindultak vele az autó felé.

---

magyar irodalom

s Endre (1935)

után jelent-
ik legtehet-
ek a fiata-
zereztek: a
remtésének
z feladatá-
ra. Köztük
illeti meg
tó szenve-
l jelentke-
angot pró-
sterségbeli
emutatko-
legjellem-
vület, s a
termékeny
olov írás-
ja számá-
gy tanult
az után-
ció veszé-

sítését" tűzi ars poetikája élére, s ennek jegyében veszi szemügyre a világot, választja ki témáját, alkotja meg a történetet, s összegzi a mondanivalót. Következetesen rímel ez a magatartás nála közösségi érvényű etikai, életformabeli tudati tartalmakra. Így pedig magtágul a kérdésfeltevés, s a szubjektivitásból egyedül a szenvedélyességet, a keresés lázát, izgalmas elevenségét tartja meg, minden privát szükségét leveti. Különösen második novellaskötetének legjobb darabjaiban (Charon, Kegyetlen történet, Kések között, Békesség, békesség, Töprengés az éjszakáról, Így írni) található meg szépen-szemléletesen ez a hitelesítő személyes érdek.

Ez a kötet egyébként Gerelyes kísérletező kedvének termékeny fokozódását is jelezte. Szembetűnő például könyvének „kevertsége", műfaji változatossága: „szabályos" novellák mellett kitűnő irodalmi riportot, publicisztikus színezetű elmélkedést, műelemzéssel párosított esztétikai vázlatot is együvé rendezett.

Káplár Miklós
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

10
Hajdúbihar megyei Népujság
1963 OKT. 3

HAJDÚBÖSZÖRMÉNYI KÉPZŐMŰVÉSZEK SIKERE NÓGRÁDBAN

1021

A kiállítást állandóan látogatják

Az idei bányásznapon nyílt meg Salgótarjánban a két város baráti kapcsolatainak kulturális bizonyságaként a hajdúböszörményi képzőművészek kiállítása.

Az észak-magyarországi város festői, mint ismeretes, augusztus 20-tól Hajdúböszörményben mutatkoztak be alkotásaikkal, ennek viszonzásaként került sor Salgótarjánban a hajdúböszörményiek tárlatának megrendezésére.

A központi művelődési otthonban tíz hajdúböszörményi képzőművész: *Káplár Miklós, Kampler Kálmán, Király Jenő, Pálnagy Zsigmond, Bíró Ferenc, Maghy Zoltán, Oláh Imre, Pálnagy Balázs, Szegedi Imre* és *Szolnoki Győző* művei több héten át keltettek élénk érdeklődést. Különösen sokan időztek Káplár Miklós, Maghy Zoltán s a fiatal Bíró Ferenc képei előtt. A sikert mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a tárlat anyagát általános kívánságra Nógrád másik városában, Balassagyarmaton is be kell mutatni.

A balassagyarmati kiállítást a múzeumi hónap keretében a Palóc Múzeumban rendezik meg szeptember 29-től október 18-ig.

B. T.

szegeknek megfelelő
utalványokkal jutalm
utalványokon tetszé
tárgyak vásárolható
Két 500 Ft-os első
Három 300 Ft-os
díj.
Három 200 Ft-os
díj.
A pályázat ered
lap 1964. januári
közöljük.
Jelenkor szerkesztősége
KISZ Baranya m. Bizottsága

...sok Debrecen intézeteiben

szólnak.

A harmadik sorozat a Kossuth Lajos Tudományegyetem kémiai intézeteiben indul október 10-én. Hogyan segíti a kémia az élelmiszer-hamisítók leleplezését (lisztte sűrített tejfel, vizezett alkohol, gyenge fekete stb.), milyen, korábban gyógyíthatatlannak hitt betegségeket lehet gyógyítani az antibiotikumokkal, hogyan hódítja meg a kémia az élet minden területét — ezekre a kérdésekre adnak választ a kémiai kísérleti délutánok.

A hallgatóság érdeklődési körének megfelelően bővítheti ezeken az előadásokon természettudományos ismereteit, megismerkedhet a debreceni tudományos intézetek munkájával. Az előadásokon bárki részt vehet, a látogatás díjtalan.

adjunktusa egyiptomi tanulmányútja közben került szembe a problémával, s egy új, az eddigi javaslatok egyes elemeit is felhasználó, de mégis eredeti megoldás gondolata született meg benne. A részletes terveket *dr. Pelikán József* statika-professzorral dolgozta ki.

Eszerint a két templomot a sziklafalból eredeti, megbontatlan egységükben kivágva a hegyoldalnak egy 60 méterrel magasabban és 300—400 méterrel hátrább fekvő, de teljesen azonos irányba néző és szerencsére ugyanolyan tagoltságú pontjára kell felszállítani. A hatalmas — a fáraó temploma esetében mintegy negyedmillió tonnás — sziklatömböket azonban a helyi adottságok miatt egyszerűen felvontatni nem lehet. Ezért a szó szoros értelmében lépcsőzetes megoldást javasolnak.

Az egy-egy templomot magába záró sziklatömböket először hidraulikus emelőkkel — a nagyobbik templomnál például 440, darabonként 600 tonnát bíró „préssel" — függőlegesen emelnék 15 má-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Káplár Miklós

Hajdubiharmegyei Népujság

1964 NOV 15

Káplár Miklós emlékkiállítása a Csokonai klubban

A Hortobágy nagy festőművészének, *Káplár Miklós*nak a műveiből tegnap szombaton délután emlékkiállítást nyitottak meg Debrecenben a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Hajdú-Bihar megyei szervezetének Csokonai értelmiségi klubjában.

Az 1935-ben elhunyt hajdúböszörményi művész valamikor pásztor volt. Tíz-tizenöt éves korában készítette első rajzait a Hortobágyon, ahol mint gulyásgyerek, valamennyi gondjára bízott szarvasmarhát lerajzolta egyenként — így tanulta meg, hogy melyik kinek a tulajdona. Káplár Miklós tehetségét a századforduló nagy művészei ismerték fel, többek között *Komáromi-Katz Endre, Iványi Grünwald Béla* és *Ripp-Rónai*. A támogatásukkal végezte el a képzőművészeti főiskolát.

Káplár Miklós később visszatért szűkebb hazájába, s Hajdúböszörményben élt. Itt alkotta híres képeit, amelyek közül a tegnap megnyitott kiállításon 17-et mutatnak be. A művészre kortársa és barátja, *Maghy Zoltán* hajdúböszörményi festőművész emlékezett a megnyitón.

[illegible] parton belüli torzsalkodások most a nyugatnémet—francia viszony körül alakultak ki, Gerstenmaier is erről nyilatkozott. Tette ezt annál is inkább, mert nemrég ömaga Párizsban járt, eszmetársa — Adenauer — pedig a minap érkezett haza a francia fővárosból.

Ámde mit is nyilatkozik Gerstenmaier a bicikliről? Nyugat-Európát, pontosabban az Európai Közös Piacot kerékpárhoz hasonlította, mely csak akkor gördül, ha nyomják a pedált, ellenkező esetben nemcsak megáll, hanem (a bicikli közismert tulajdonságának megfelelően) el is dől. Márpedig a Közös Piac pedálját — éppen a nyugatnémet—francia ellentétek miatt — pillanatnyilag nem hajtják, s az a veszély fenyeget, hogy a közösség eldől vagy éppenséggel megdől.

Kétségtelenül találó a hasonlat. De ha Gerstenmaier elkezdte, folytatható a hasonlat. A Közös Piac esetében olyan különös kerék-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 1

ALFÖLD

Káplár Miklós

1021

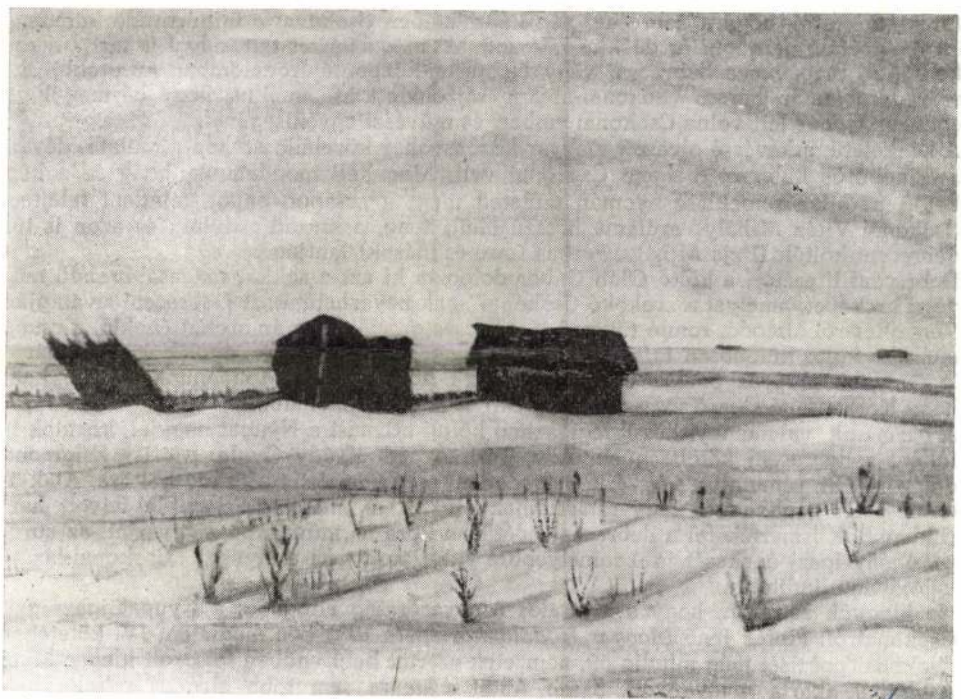

Káplár Miklós: A Hortobágy télen

nem állt arányban a város és a Kollégium [illegible]
mind radikális eszméivel, mind a nyárspolgárit megvető
maival, szatirikus szellemével állandó kihívást jelentett
Azt a függetlenné válni akaró, de sajnos nem tudó köl
a nagy gondolat, a magas esztétikai mérce és az akkor
kező nemzeti olvasóközönség iránt érzett felelősséget. A
előbeszédében finom iróniával maga fejezte ki, mit tar
értve saját, olykor igen bravúros műveit is: a mecénásol
rűség nem felelt meg saját költő-ideáljának sem. Most
szólni!
Eltekintve attól, hogy a debreceni nép képzeletében Cso[illegible]
kit megtréfáló garabonciás deákká változott, aki még a Sárrét táltosaival is tartja a rokonságot, magában a debreceni vagy Debrecen-központú irodalomban az utóbbi évszázad folyamán három Csokonai-arckép rajzolódott ki, anélkül, hogy bármelyik is egészen azonos lett volna Csokonai emberi és művészi egyéniségével.
A közkeletű, a kevéssé olvasott magyar közönséghez közelálló arckép a mulató, dévaj, a csikóbőrös kulacsot ölelgető Csokonai volt. Meg kell mondanunk, hogy ez a kép Petőfi páratlan remeklése nyomán született meg; a „csapot, papot, mindent felejtett Csokonai Vitéz Mihály" szólama hosszú ideig zeng, a századfordulóig és azon is túl debreceni költők (Baja Mihály, Farkas Imre és mások) lantján.
Debreceni literátor, a költő Oláh Gábor dolgozta ki azt a sokkal magasabbrendű művészi arcképet, amelyet a „rokokó Csokonai"-nak nevezhetünk. A Debreceni sivatagján Versailles-ról álmodó, romló tüdővel is a kecses gráciákat és ámorokat éneklő, a csupa muzsika költő különösen *Lillájának* és az *Anakreoni versek*nek jóvolából ezzel már a legnagyobb magyar poéták és versművészek közé került. Mondanunk is alig kell, hogy Kosztolányi Dezső jószerént csak ennyit látott Csokonaiból.
A harmadik, valamennyi közül legigazabb költői arcmást a Nyugat nagyjai, közülök is főként a debreceni kötöttségűek, Ady, Tóth Árpád, Krúdy Gyula, Móricz Zsigmond dolgozták ki, rámutatva a keserű, elégedetlen, meg nem értett, lázadó költőre. Alakját természetes ősüknek és fegyvertársuknak érezték a „magyar Pokol"-lal vívott harcukban. Ők ismerték fel a debreceni poétában kora legműveltebb magyarját, az európai igény igazi énekesét is. Legmélyebbre Ady látott, aki a Nyugat „Csokonai-lázát" valójában elindította.
Ne higgyük azonban, hogy a hivatalos Magyarország elfogadta a Nyugat igazságait Csokonairól. Pintér Jenő *Magyar Irodalomtörténet*e 1931-ben megjelent IV. kötetében Csokonai poézisét még mindig 59, nemzetek szerint betűrendben felsorolt idegen költő *hatásával* akarta magyarázni. Szerb Antal számára sem több elegáns rokokó költőnél. A nemzetünk életében bekövetkezett nagy demokratikus és szociális átalakulás

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1974 1
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ALFÖLD

Káplár Miklós

1021

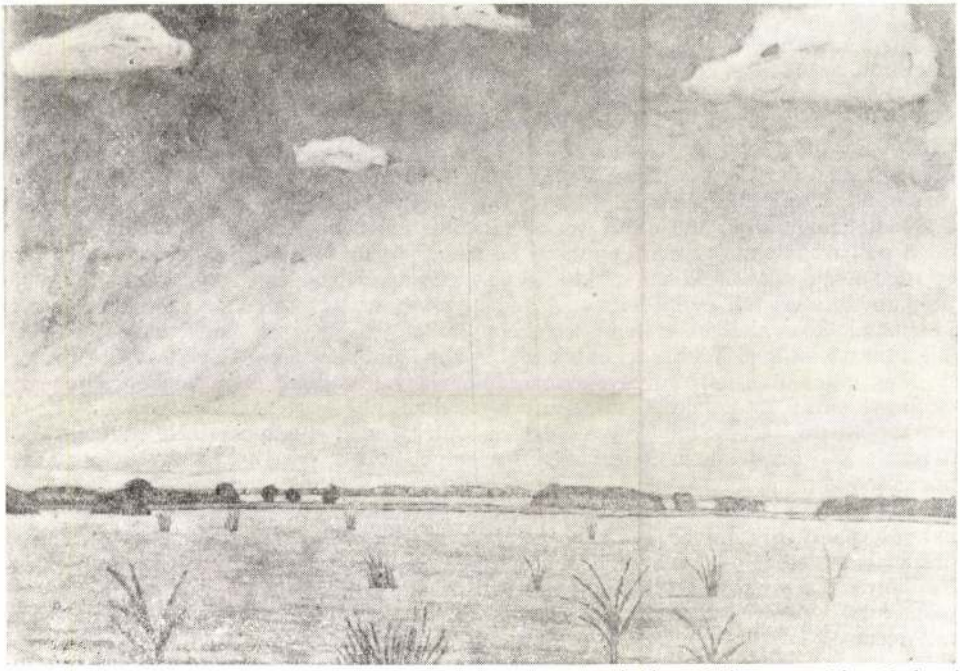

Káplár Miklós: Hortobágyi halastó

jövő felé egyaránt nyitottak. A megváltozás, a
megnyitó, befejező és újat kezdő idők. Az ilyen
zetüknek tudatára ébrednek, összegezik is a ré
radalmian meg is változtatják.
A megváltozás, az átalakulás, a születő új világ
fordulója, amikor a magyar és a világköltésze
Vitéz Mihály élt. A francia forradalom kora v
a feudalizmus utolsó nagy válságáé, mely változ
torkollott az 1848-as forradalmak zárószakaszát
ba, s abba az új, minden korábbinál gyökereset
fellépésével és a Kommunista Kiáltvánnyal kezdődik.
Csokonai legnagyobb kortársai ugyanolyan összefoglaló és újat kezdő alkotók voltak, mint ő maga. Goethe a költészetben, Mozart és Beethoven a zenében, lezárták, s egyszersmind felújították mindazt, ami a rájuk szállt örökségben maradandó volt – és eltávolodtak mindattól, ami az új kor új művészetének kibontakozását akadályozta. Az új, a polgári társadalommal együtt új költészet, új művészet is születik – mégpedig épp most születik, Csokonai rövid életének zsúfolt és tragikus, reményekkel és megpróbáltatásokkal teli évtizedeiben. A remények és a vágyak, a tervezések és az előkészületek korszakában a költészet többnyire előtte jár a történelemnek, messzebb lát, mint a kortársak többsége, náluk többet áhít, többre is tör. Mihelyt azonban a történelem munkához fog, mihelyt a forradalom a valóságban megy végbe, nem pedig az álmokban, s az átalakulás minden bonyodalma, nehézsége és nagyszerűsége konkrét, tapintható, történelmi ténnyé válik: a költészetnek, a művészetnek egyideig még keresnie kell önmagát, és keresnie kell a helyét abban az új világban, melyet létrehozni segített.
Ez volt a sorsa Csokonai költő és művész kortársainak, s ez volt az ő sorsa is – annál súlyosabb sors, mivel Csokonai hazája nem volt még érett a forradalomra, ez az ország csak lassan és kelletlenül ébredt tudatára mindannak, ami körülötte, a világban történt, s azok az osztályok, melyekre az átalakítás feladata várt volna, bizonytalanoknak, elmaradottaknak, eltespedteknek bizonyultak. Csokonai még nem vehetett részt egy új ország, egy új társadalom megteremtésében, de világosan és végső

* A debreceni Csokonai-ünnepségek előadásaiból.

1021

Káplár Miklós festő

1975.IX.8. 12.oo /8/Z.

Déli krónika

- Ma délben képzőművész tábor nyitja meg kapuit a Hortobágyi pusztán.

Pallai Jánost hallják.

- Sokan és sokszor megfestették már a Hortöbágyot. A sort Káplár Miklós nyitja, akit még ma is a puszta valóságos felfedezőjének tartanak. Később Bornemissza Tibor, Istvánfi Gyula, Csontvári Kosztka Tivadar és Holló László folytatta a sort. Arról tehát, hogy milyen volt a puszta régen, hogyan éltek ott az emberek, számos képzőművészeti alkotás tanuskodik. A mai Hortobágyot, a puszta megváltozott világát azonban, manapság csak kevesen festik és vannak e tájnak olyan rejtett szépségei is, amelyeket csak hosszabb idő után lehet felfedezni, megérteni. Ezért fogott össze a Magyar Képzőművészek Keletmagyarországi Szervezete és a Hajdu-Bihar Megyei Vendéglátó Vállalat. A vendégfogadó tiz szobáját ezentul minden évben egy hónapos időtartamra, a művészek rendelkezésére bocsátják. A A hortobágyi művésztelep lekőit a csárda látja vendégül, programjukról az Állami Gazdasággal közösen gondoskodnak, hogy az egy hónap alatt megismerjék a pusztát, annak mai életét. Mind ezért a művészek egy zsürizett hortobágyi témáju képpel fizetnek. Alkotásaikból minden héten Debrecenben tárlatot rendeznek és mert a sokarcu puszta évszakonként ujabb és ujabb élménnyel szolgál, igy a jövőben a tavaszi hónapok egyikében rendezik meg a művészek összejövetelét.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1971 AUG 27

Veres Péter-emlékmúzeum Balmazújvároson

1021

A Hajdú-Bihar megyei Tanács végrehajtó bizottsága keddi ülésén megtárgyalta és jóváhagyta a megye múzeumhálózatának negyedik ötéves tervét. A program a megyei múzeumok korszerűsítését, bővítését foglalja magában. A legnagyobb feladat a Déri Múzeum épületének teljes felújítása. Az ötven éves épület közműve teljesen leromlott, s az átépítésre elkészült a tanulmányterve. Két esztendőre bezárják a múzeumot 1973-ban.

Hajdúböszörményben a jövő esztendő tavaszán állandó képzőművészeti kiállítást rendeznek be a Hajdúsági Múzeumban a Magyar Nemzeti Galéria segítségével.

Hajdúszoboszlón a városi tanács házat vásárol a múzeum számára, amelyben XIX. századvégi parasztlakás enteriőr kiállítást rendeznek be.

Berettyóújfaluban szervezés alatt áll a Bihari Múzeum, mivel a bihari tájegység történelmi, gazdasági, néprajzi vonatkozású tárgyi dokumentumainak az összegyűjtése, s feltárása sürgető társadalmi igény.

A tervidőszakban Hajdú-Bihar megyében két emlékkiállítás létesítését vették tervbe. Balmazújvároson Veres Péter szülőházában, amelyet a Déri Múzeumra hagyott, Veres Péter-emlékmúzeumot létesítenek 1972-ben. Hajdúböszörményben Káplár Miklós festőművész szülőházában 1973-ban Káplár Miklós-emlékkiállítást rendeznek be.

Vasas 20 : 10
k—Balmazújvá-
6).

ENY

a dán Larsen, a
rt, a jugoszláv
nán Georghiu,
hlmann, a ma-
a bolgár Bobo-
Olafsson, a ha-
ek közül pedig
snoj, az ifjúsá-
Karpov, Tuk-

ben

Sporthi

A megyei labdarúg
vetség játékvezetői
augusztus 30-án, hé
után 5 órától továbbképző ösz-
szejövetelt tart a Dózsa Kos-
suth utcai klubtermében.

***

Az augusztus 28-án és 29-én a moszkvai Lenin stadionban sorra kerülő Szovjetunió—Lengyelország—NDK atlétikai viadalra megérkezett a lengyelek és az NDK-beliek nevezése. Az NDK igen erős gárdát küld a szovjet fővárosba, a csapatban helyet kapott valamennyi idei Európa-bajnok.

***

Kispályás labdarúgótornát rendeztek Hajdúszoboszlón, melyet a Bútoripari csapata nyert meg, megelőzve a TIGÁZ, a Köztársaság Tsz és az ÉPGÉP együttesét.

Nagy jelentőségű megállapodásra került sor nemrégen a Szakszervezetek Országos Tanácsa és a Magyar Országos Horgászszövetség vezetősége között. Megállapodtak abban, hogy a SZOT mozgalmi, szervezeti támogatást ad a horgászat lehetőségeinek kiszélesítésére, ezzel elősegíti a szabad idő tartalmasabb, jobb kihasználását, a kulturált pihenést.

Ez a támogatás megnyilvánul az üzemi, vállalati, hivatali szakszervezeti bizottságoknak politikai, anyagi segítségében. Nagy jelentőségű, hogy a szakszervezeti létesítményeknek, kluboknak, üdülőknek a horgászegyesületek rendelkezésére bocsátásában és a speciálisan

1904 AS ...

1021

Káplár Miklós

Alföld 1964 aug.

MŰVÉSZET

Káplár Miklós indulása

(Részlet az Emlékezéseim Káplár Miklósról c. írásból)

Bizony, nehéz volt a pásztoriskola! Miklós tizennégy–tizenöt éves lehetett, amikor már komoly munkát bíztak rá a hortobágyi gulyánál. Mesélte nekem: néha többszáz, volt úgy, ezernél is több szarvasmarhát kellett vigyáznia. S a gulyás megkövetelte tőle, hogy mihamar tanulja meg, melyik állat kié. Miklós úgy segített magán, hogy egyenként lerajzolta a teheneket, ökröket, a bikákat. Majd a tenyérnyi rajzok alá odakanyarította a gazda nevét is. Így azután hamar és pontosan eleget tett a számadó követelésének. Ettől kezdve már maga a számadó is tőle kérdezte meg, melyik állat kinek a tulajdona.

Napközben, igaz, akadt munkája bőven, mégis sokat nézegette a mezőt, az eget, a furcsa, kékes távolságot. Siheder volt – érzékenysége ekkor kezdett kifejlődni, nyilván erre az időre tehető erős, élete végéig tartó vonzódásának születése a puszta iránt. Ugyancsak ezekben az években történt, hogy megismerkedett dr. Molnár Istvánnal, a hajdúböszörményi gimnázium tudós tanárával, aki művészettörténeti és néprajzi tanulmányokat is írt. Molnár István, minden tehetség őszinte és buzgó pártfogója, bizalmat ébresztett maga iránt a kékinges, rojtos-gatyás bojtárban. Miklós megmutatta neki néhány rajzát. Molnár talán felismerte bennük a tehetség kézjegyét, talán inkább nem akarta, hogy egy törekvő emberrel több vesszen el, akárhogy volt, határozottan arra biztatta Miklóst, menjen valahová, tanuljon rajzolni. Miklós elgondolkozott a biztatáson és ajánlaton: a maga vágyaival, terveivel is találkozott ez. Nemsokára azután valóban elindult.

Egy levelében így írja le indulását.

„... 1902. év szeptember hónapjában indultam el a nagy világba. Télen megfájdult a lábam, úgy, hogy haza kellett mennem Böszörménybe. Három hétig feküdtem, aztán újra beteg lettem, körülbelül egy évig. Aztán gondoltam, hogy most már nem bírok szolgálni, kitanultam hát a mészáros mesterséget... Végeszakadt a gulyás-karrieremnek. Tehát, hogy festő lettem, a betegségemnek köszönhetem; ha beteg nem leszek, még ma is gulyáskodnék valamelyik gulyánál." Fehér János mészáros üzletében helyezkedett el mint inas. Egy év múlva felszabadult, és Budapestre utazott. Itt a vágóhídon kapott munkát. 1909-et írtak akkor. Dicsekedve emlékezett vissza az első hónapokra: valamennyi társa közül ő volt a legerősebb, s „bírtam cipelni a félökröt is, és bizony jólesett meginni a sok-sok korsó sört." Másik levelében, ugyanezekről a hónapról, számunkra érdekesebb adatokat is közöl.

Tulajdonképpeni belső elhatározása ekkor érlelődött meg. „Egymásután rajzoltam le éjszakánként emlékezetből a kollégáimat, a tagbaszakadt, nyakig véres mészáros legényeket, de a rajzokat nem mertem nekik megmutatni, féltem, hogy kinevetnek..." Egyszer aztán megtörtént a döntő esemény. 1910 őszén zsákot hordott a Duna-parton, s kurta szabad idejében a Városliget környékén sétált. Egy sorstársa biztatására bement a Szépművészeti Múzeumba; szokás volt ez az afféle szegénylegényeknél, hiszen itt ingyen melegedhettek, s ha érdekelte őket, szétnézhettek a képek között is." Az első teremben megtorpantam. Lábam földbe gyökerezett. Úgy éreztem, hogy eddig sűrű ködben éltem, de ezek a ködök most felszakadtak a szívemből, a szememből és az agyamról... Egy Murilló-kép előtt álltam és hirtelen világosság gyúlt ki bennem. Ezt kutattam, ezt hajszoltam! Festő akarok lenni, vászonra fogom vetni azt, ami a lelkemben kavarog, ami összeköt a világgal, az emberekkel és a ter-

deizmus léte is bizonyság, és a statisztika elkészítésének feltételezett nehézsége is. Miért húzódoznak a választástól, vagy egyszerűen a válaszadástól, a megkérdezett deisták? Ha két csoportra osztjuk őket, a spontán és a tudatos deistákra, és eltekintünk a gyanakvástól, mely az istenkérdést kényesnek és veszélyesnek tartja, politikai és egzisztenciális vetületeket tulajdonít neki, akkor a két alapcsoportnak tekintett tábor inditóokai között közös jellemzőket találunk, melyek a bizonytalanságban és a félelemben nyilvánulnak meg leginkább. Bizonytalanság a kialakított (vagy kialakult) álláspontot illetően, melyről a kérdező esetleg bebizonyíthatja, hogy hamis, félelem a változástól, ami konkrétan az ateizmust jelentené, az irracionálisba való menekülés s igy mindenfajta menekülés megszűntét, a végtelen feltárulását. Nincs megállás, nincs befejezés többé. A világ megismerhető? Igen. Végtelen? Igen. Az istenben hívő mondhatta még: megállok, nem gondolkodom tovább, hanem azt mondom: Isten; és Isten létén sem gondolkodom, mert ha feltételezem, hogy nincs, ha elismerem elvileg ezt a lehetőséget, akkor kétkedésemmel már megtettem az első lépést a kényelmetlen, folytonos tevékenységre szorító materialista filozófia felé. De a riadalom nemcsak az ateizmus menekülést elvágó jellegéből fakad, hanem a küzdelemből való viszolygásból is, amelybe a változás kerül. A folyamat nem vihető végbe egyik napról a másikra, az *átmenet kinjai* alaposan igénybe veszik, esetleg föl is emésztik az embert. *Az istenhit elvesztése ugyan automatikusan együttjár az ateizmussal, de nem jár együtt az ateista–materialista filozófiában vetett olyan mértékű meggyőződéssel, amely megnyugtatóan pótolná az előbbit, különösen akkor nem, ha az ezt a filozófiát magáénak valló, de a dogmatizmusra és személyi kultuszra épülő párt és állami vezetés gyakorlata – bármilyen rövid távon és időszakosan is – eltorzul.*

*

A deizmus koncepciója nem valami újkeletű, sajátosan XX. századi találmány, a filozófiatörténet folyamán lépten-nyomon fölbukkan, és megfogalmazza valamilyen formában a maga egyensúlyozó rendszerét. Szerepe, érvényesülésének intenzitása akkor emelkedhet magasabb fokra, mikor a felhalmozott ismeretanyag már triviális ellentmondásban van a vallásos filozófiával. A deizmus megkönnyíti a válságba került ember helyzetét, tanainak sikere annál nagyobb, minél meggyőzőbben, minél maradéktalanabbul tudja beépíteni világképébe a korabeli tudományos és társadalmi fejlődés eredményeit – ezért korlátozódik jelentősége elsősorban a gondolkodó emberek rétegére – minél függetlenebb viszonyba helyezi hívőit Istennel szemben, anélkül, hogy végleg eloldaná őket. Talán ez magyarázza a „Teilhard-jelenség", Pierre Teilhard de Chardin francia jezsuita pap–tudós–filozófus tanainak sikerét is. (Tájékoztató tanulmány: Világosság, 1963/V., Vigilia, 1963 III.) A chardini kísérlet rokonszenves próbálkozás és az egyház dogmatikája mellé állítva kétségtelenül haladó filozófiai rendszer, amellyel szívesen ismerkedne meg a szükszavu tanulmányokon túl is a gondolkodó ember, azaz csak úgy ismerkedne meg szívesen. Számunkra a részletek hozhatnának újdonságot, amelyek a rendszer alapelvéből sejthetően sok részigazságot hordozhatnak. A chardini fejlődéselmélet hajtóereje az emberi aktivitást magábafoglaló *szeretet*, amely eleve fölkelti az érdeklődést, még akkor is, ha a marxista fejlődéselmélet egészen más alapokra épül, ha a szocialista humanizmus szeretetétől (melyet *Adam Schaff* lengyel szociológus egy genfi konferencián úgy fogalmazott meg, hogy a „mások szeretete") indítékában különbözik is.

A chardini felfogást részleteiben nem ismerem, a szocialista humanizmus itt alakul körülöttem. Az ember szeretné hinni: tevékenysége révén hozzájárul teljesedéséhez. Hogy miért s hogyan – az már egy másik gondolatkörbe tartozik.

HORGAS BÉLA

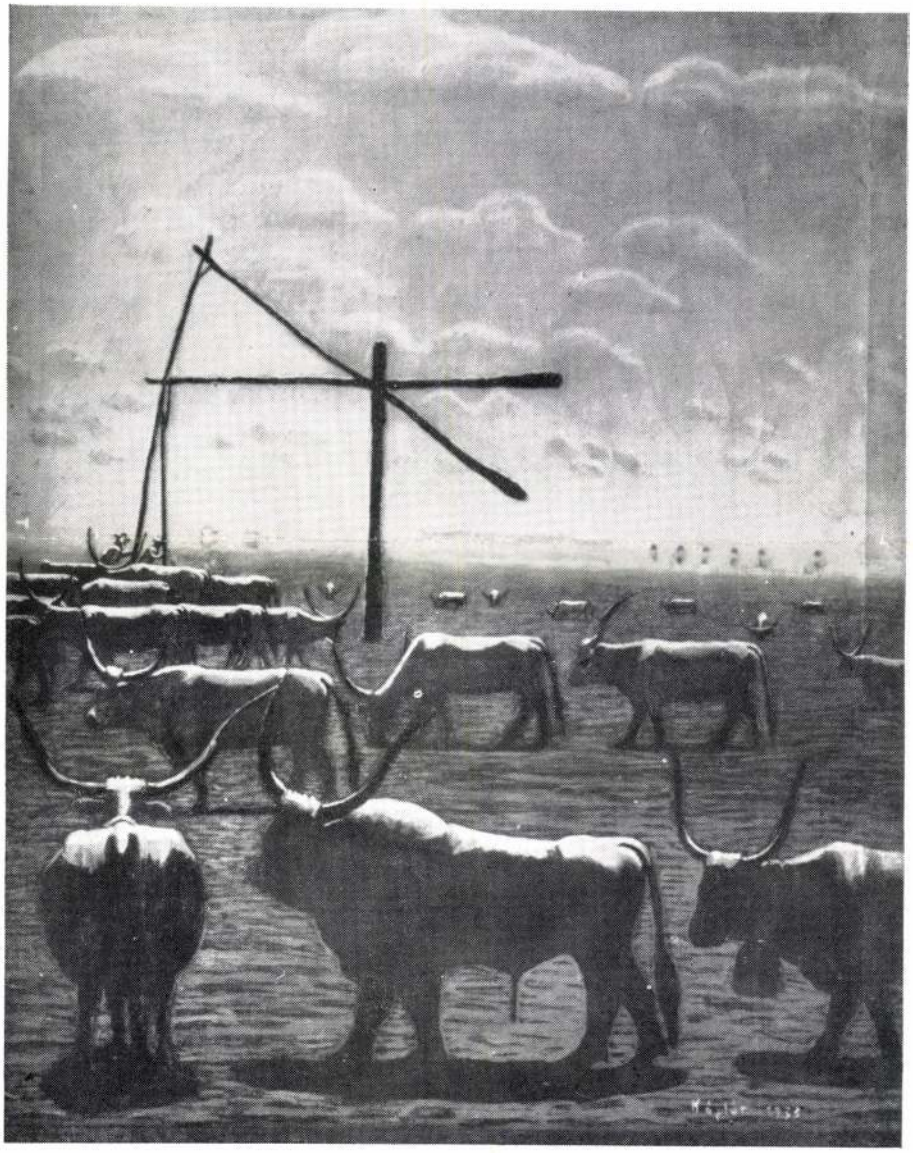

Káplár Miklós: Gulya

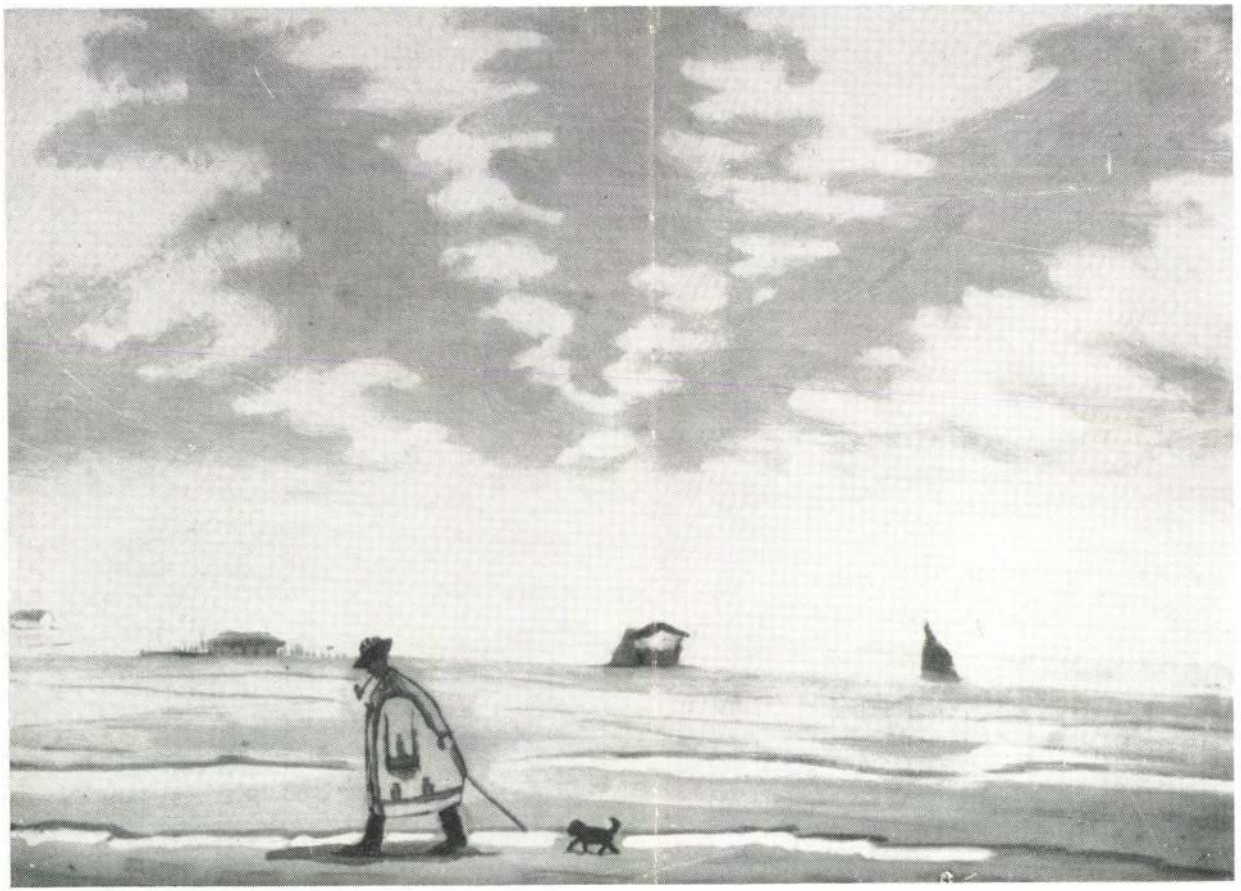

Káplár Miklós: Téli Hortobágy

mészettel. Úgy támolyogtam a termeken keresztül, mint a részeg ember. Minden kép új és újabb csoda volt számomra, isteni reveláció, mérhetetlen kútforrása a gyönyörnek és az életteremtő szépségeknek. Ettől kezdve minden szabad percemben a képtárakat bújtam, nem tudtam betelni a képekkel, mániákusan fürkésztem a titkot, mely a holt anyagokból az örökkévaló művészet kincseit formálja. Egész héten a vérgőzös vágóhídon dolgoztam, másfélmázsás húsdarabokat cipeltem a vállamon, a halálra ítélt barmok hörgése közben, félvad, durva emberek között. De a vasárnap az enyém volt. Rohantam a vérből, a szennyből a szépségek birodalmába. Egy napon ecsetet, festéket és vásznat vásároltam és kültelki padlásszobámban festeni kezdtem az első olajképet. Mi volt a témája? Egy dermedten fekvő ökör, halálos taglócsapás után, a vágóhíd vériszapos kövén... Groteszk kép volt ez, de mégis kép volt! Megtaláltam magamat, és... végtelen vágy uralkodott el bennem: tanulni, tanulni és tanulni. Hogy egyszer majd az én képeim is múzeumokban függjenek. Emberfelettien nehéz volt az indulás! Ma már semmiért sem tudnám végigkínlódni mégegyszer."

Az életet jelentette neki a Szépművészeti Múzeumban megpillantott világ. Elsősorban a Murilló-képek bilincselték le. Ezek közül is az a szinte beteges hatású, sápadt *Férfi képmás*, amely csakúgy sugározza a megtörtséget és a fájdalmat.

Pestről Zsolnára ment Miklós. 1911-ben már itt dolgozik, vendéglős rokonánál. Természetesen, a rajzról, a festésről többé nem mond le. Rajzol, olajnyomatokat másol, mindenféle szakszerű irányítás híján. De itt, Zsolnán, véletlenül megismerkedik egy rajztanárral is, aki figyelmezteti, hogy festeni csak a természetben lehet. Miklós ezután sokat festett a szabadban. Minden idejét erre szentelte. Talán könnyebben élt itt, mint Pesten, mégis egy idő után úgy határozott, hogy visszaköltözik a régi padlásszobába. Hiányzott neki a Szépművészeti Múzeum, hiányoztak neki a képek. Pesten azután Wirth Nándor mészáros üzletében segédkezett. A jóindulatú mester nem akadályozta meg Miklóst abban, hogy szenvedélyének is élhessen. Sőt, maga is biztatta a tanulásra. Miklós egy szép napon elindult hát a Képzőművészeti Főiskola epreskerti mesteriskolája felé. Megtudakolni, miképpen juthatna be, hogyan s mikor kezdhetné meg a rendszeres tanulást. Szerencsétlenségére, egy olyan emberrel találkozott, aki hosszú ideig elvette a kedvét mindentől. Ez az ember – az iskola egyik növendéke – olyanokat mondott, amitől Miklós elijedt, elvesztette bizalmát. Elkeseredetten hazautazott Hajdúböszörménybe.

Ebben az évben – 1913-ban – itthon éldegélt. Dolgozott az apja kis gazdaságában, de igazában a festésnek és a rajzolásnak áldozta az időt. Sok képe maradt meg ezekből a hónapokból: kisméretű vázlatok, eléggé nyersen festett vásznak. Az év végén megint felutazott Pestre. Nem tett le arról, hogy valahol, valakinél végre megkezdje rendszeres tanulmányait. Előző munkahelyén nem fogadták be; sokáig futkosott állás után. Alkalmi munkákat végzett, ott, ahol éppen szükség volt rá. Vasárnaponként pedig mint kisegítő pincér dolgozott, hol egyik, hol másik mulatóban, vendéglőben. Ez biztos keresetnek számított, talán az egyetlen biztos keresetnek. Filléreiből fizette a lakást, élelmet vásárolt, s úgy forgatta, hogy festékre és vászonra is jusson belőle.

Egy Nagymező-utcai mulatóban megismerkedett Komáromi-Katz Endrével. Komáromi nem vállalt tanítványt, Miklóst Iványi Grünwald Bélához utasította, Iványi biztatta, lelkesítette s támogatta is. Ebből az időből egy önarcképe maradt fenn. A Nagymező-utcáról a Pilseni Sörcsarnokhoz került. Most már rendes, fizetett alkalmazottként. Itt is sokat festett, és – Iványi útmutatása alapján – főleg csendéletekkel próbálkozott. A Csarnok konyhájáról gyümölcsöket kért kölcsön. Ezeket festette meg. Egy alkalommal ő szolgálta ki Rippl-Rónait. Elmondta, hogy festeget, s hogy tanulni akar. Megmutatta a képeit is. Rippl-Rónai érdekesnek találta a nemrég készült önarcképet s megígérte Miklósnak, hogy támogatni fogja. Ígéretét be is váltotta. Összeismertette a Főiskola tanár-festőivel. Ennek révén Miklós 1915 őszén bekerült a Képzőművészeti Főiskolára. Zempléni Tivadar, majd Réti István tanítványa lett. Éjjel továbbra is a Pilseni Sörcsarnokban dolgozott, hogy megéljen; hajnal felé aludt, napközben pedig tanult a Főiskolán. Ezen az életmódon keveset változtatott az, hogy átkerült az Operaházi Drexlerbe, később pedig a Hungáriába. Furcsa módon azonban,

megint egy éttermi ismeretség segitett valamit rajta. A Hungáriában egy festő bemutatta Heinrich Ferencnek, a volt kereskedelmi miniszternek, Pest egyik legnagyobb kereskedőjének. Heinrich pártját fogta Miklósnak, segítette, érdeklődött munkája és helyzete iránt. Végre aztán 1917-ben felvették a Főiskola menzájára is. Nem kellett többé éjszaka keresnie a filléreket; abba is hagyta a pincéreskedést.

Hagyatékában találtam egy összekötött csomagot, rajta ez a felírás állt: pincérkori rajzok. Több lapon finom, érzékeny vonalú arcképek, karikatúrák, vázlatok sorjáznak. Rendszerint a lerajzolt vendég nevével ellátva.

Mikor utánanéztem a Képzőművészeti Főiskola évkönyveiben, hogy Miklós mikor is volt az intézet növendéke, a következő adatokat találtam. 1906–7-ben, 1909–10-ben, rövid időt töltött itt; rendszeresen 1916-tól 1920-ig tanult.

Teljesült hát a vágya, megismerkedhetett a festés és rajzolás mesterségével. Hazajött Böszörménybe. Otthon lakott a szüleinél, de ez a pici ház nem volt alkalmas arra, hogy itt rendezze be műtermét. A város egyik legszebb épülete volt akkor a Kálvineum, a Református Egyházkerület bentlakásos diákotthona. Az igazgató Miklós rendelkezésére bocsátott egy kis napfényes termet. Miklós be is rendezte azonnal műteremnek. Itt találkoztunk azután. Reggeltől estig itt tartózkodott s ez a kis terem volt baráti körének gyülekező helye is. Szorgalmasan, komolyan, aprólékosan dolgozott. Nem egyszer hajnalban kezdte a munkát. Ebből az időből maradtak meg első igazán jó képei: *az Akácos udvar boglyával*, a *Déli harangszó*, az *Öregek vagyunk*, a *Hajdúgazda és a kéregetők*, az *Ablakban*, a *Kertrészlet*, a *Könyöklő nő*, a *Kálvineum kertjében*, a *Templomkertben;* és számos zöldség- és gyümölcs csendélete. Néhány nagyobb szabású kompozíciót is alkotott. Ezek: *Kőszeghy Frigyes és felesége*, *Kampler Kálmán és Maghy Zoltán a műteremben*. Ki-kijárogatott a Hortobágyra is. Még nem találta meg a puszta ábrázolásának azt a pompás, eredeti hangját, amely később híressé tette, de ekkor keletkezett hortobágyi képei közt már akad egy-két felejthetetlen. Elsősorban a *Hortobágyi híd*, a *Gulyáskunyhó*, a *Gólya a Hortobágyon*.

MAGHY ZOLTÁN

Maghy Zoltán: Káplár Miklós arcképe

SZALAY FERENC

1931-ben született Mosonmagyaróvárott. A Képzőművészeti Főiskolán Pap Gyulánál, Pór Bertalannál és Szőnyi Istvánnál tanult s a freskótanszakon diplomázott 1956-ban. Utána Hódmezővásárhelyen telepedett le s ma az ottani művésztelep egyik országosan is elismert tagja. 1958-ban Derkovits díjat, 1962-ben pedig Tornyai plakettet kapott. 1963-ban Hódmezővásárhelyen önálló kiállítást rendezett, amikor képeinek zömét gyűjtők vásárolták meg. Így lett igazán vásárhelyi, s nem alap nélkül idézi önmagáról a nemes patriotizmus egyik legszebb hitvallását Radnóti Miklóstól:

„Itthon vagyok. S ha néha lábamhoz térdepel
egy-egy bokor, nevét is, virágát is tudom, tudom,
hogy merre mennek, kik mennek az úton, s tudom,
hogy mit jelenthet egy nyári alkonyon a háztalakról
csorgó, vöröslő fájdalom".

Mint festő és grafikus, állandó kiállító az országos és a vásárhelyi tárlatokon. A ma munkába induló dolgozó, törődő vagy éppen pihenő és töprengő embere izgatja, ahogy az élet változó helyzeteiben megjelenik. Úgy emlegetik, mint aki az életkép megunt formájába új lelket lehel, aki valósággal ujjáteremti a magyar zsánerképet. Alakjai: vonaton utazó emberek, akik órákkal előbb útrakelnek, hogy eljussanak munkahelyükre; viharban, vagy napon edzett arcú parasztasszonyok, akik a rizsföldekre indulnak, a közös munkába; a tsz-vezetőség tagjai ünnepi gondban, asztalra ejtett kezekkel.

A pár színre egyszerűsödött foltok színezte, acélos keménysége, alakjainak erőteljes vonalai, a felületek határozott kontúrjai arról beszélnek, hogy a munkának nemcsak szépsége van, hanem testet őrző nehézsége is.

Képein valami újfajta, barbár egyszerűség jelentkezik, ezért nem fulladhat nála idillbe az élet, amely súlyos problémáktól terhes. Még enteriörjein is az élet súlya érződik. Sőt, még egyik legszebb képén, az *Éneklő lányok* késő gótikus szépségű kompozícióján is.

Szalay embereit, asszonyait kemény fából faragta a történelem, erőt, elszántságot sugároznak az izmokat takaró vonalak s a mögöttük feszülő indulatok. Mindebből az is következik, hogy Szalay nemcsak rögzíti a valóságos helyzetet, hanem állást is foglal. Ezzel belőlünk is indulatot vált ki, ezért nem állhatunk képei elé puszta esztétizáló várakozással. Ábrázolása hiteles tudósítás arról a változásról, ami ma történik az életben, magában az emberben. A művész őszintesége bizalmat vált ki belőlünk a további fejlődése iránt.

Nemrégen rendezték kiállítását a budapesti Fényes Adolf teremben. A megnyitón tolongó tömeget látva, úgy éreztük, hogy egy nagy jövő előtt álló művészünk realista alkotásai találtak utat az új színekre vágyó közönség lelkéhez. Igazat kell adnunk a művész vallomásának, amit katalógusa előszavában olvashatunk: „Nekünk is van magyar anyanyelvünk a képzőművészetben. Nem kell ezért a szomszédba szaladnunk, ha valamit közölni akarunk."

SZÍJ REZSŐ

Két kritika Déry Tibor: G. A. úr X.-ben című regényéről

I.

Néhány megjegyzést szeretnék fűzni Déry Tibor új regényéhez, nem a teljes értékelés és elemzés, csak a hozzászólás igényével, melynél többre a terjedelem korlátozottsága miatt nem vállalkozhatom.

•

Tóth Dezsőnek igaza van abban (Kritika, 1964/4), hogy az absztrakció, akár a hatalom, akár az erkölcs általánosítását tűzi ki célul, „csak akkor lehet reális", ha „összefoglal és kifejez", és az összefoglalást minden részletre kiterjeszti, de nem hiszem, hogy Déry Tibor vétett volna e követelmény ellen *regényében*. Azért hangsúlyozom, hogy *regényében*, mert *előszavában* átlépi az említett követelményt: olyan alternatívát állít föl, aminek a regényhez tartalmilag elég kevés köze van, különösen amikor „tőkés" rendről és szocializmusról beszél. Bevezetője kétszeresen is félresikerült magyarázat (mentegetődzés): kétharmad részében nem kapcsolódik szervesen a regényhez, egészében pedig, a regénytől elválasztva, valóban vét az absztrakció törvénye ellen a kihagyás jogosságát hangoztatva. Dehát ez csak előszó, amit a mű nem követ következetesen. Déry Tibor nem hagyta ki a szocializmust, azért nem lehet elmarasztalni; a probléma sokkal inkább ott jelentkezik: hogyan, milyen úton-módon közelítette meg, s ez az út nem vált-e gátjává munkájának? Úgy gondolom: igen.

Mielőtt még bárki is megvádolna, út alatt nem a valóságfeltárás egyik jellemző módszerét, jelen esetben kafkai módszerét értem, hanem ezen belül a sajátos, Déry Tibor által bejárt utat, mely a társadalmak feletti szférákban kanyarog, és semmivel sem kapcsolódik több szállal a tőkés rendhez, mint a szocializmushoz. A pokolnak az a bugyra, melyet X. város jelent, nem egy konkrét társadalmi rendből, hanem az *ember* egyéniségének mélyéről tört ki, mint arról az író is beszél annyit emlegetett előszavában; azok a momentumok, amelyek „tőkés" eredetre vallanak, elenyészőek és lényegtelenek az általános eredetre vallók mellett. A *szabadság* és a *rend* olyan absztrakciójával van dolgunk, amelyben a társadalmi eredet fölismerhetetlen, szétválaszthatatlan. X. város állapotának rögzítéséből nem a kialakulásra, csak a folytatásra lehet következtetni: az utalások, filozófiai problémák felvetésének módja, megoldása vagy megoldatlansága csak a kikerülhetetlen végre céloz. Az az emberi lélek, mely X. várost kivetítette magából, társadalmilag meghatározatlan: ez szerintem a regény egyik, de nem alapvető negatívuma. Ellenkezésem nem ebből táplálkozik.

Ha elfogadjuk Déry absztrakcióját, azaz felosztását, akkor két „táborral" találjuk szembe magunkat: az egyik *X. város*, a másik a *külföld*. Hogy milyen a külföld, arról G. A. úr erőfeszítéseiből, főképpen előadásaiból értesülünk, melyek az ismertetés égisze alatt kritikával is szolgálnak: formálisan a tőkés társadalom, lényegében a *társadalom* felé. Elemzésük külön fejezetet érdemelne; hely hiányában csak annyiban foglalkozhatunk vele, amennyiben G. A. eleve vereségre ítélt szabadulási kísérletei közé tartoznak, amelyekkel ki akarja vágni magát X. városból, a másik táborból.

Káplár Miklós, Jerő

A Hajdúsági Közlemények visszhangjáról

A Hajdúsági Múzeum nemcsak kiállításaival hívja fel magára a figyelmet, hanem az itt folyó publikációs tevékenység révén is. Kiadványainak két típusát különböztethetjük meg! A tudományos jellegű évkönyvek segítségével a múzeum jól bevált cserekapcsolatot épített ki nemcsak a hazai intézményekkel, hanem külföldiekkel is. E kiadványtípus tehát kimondottan szakembereknek készül.

Tekintettel a közművelődés növekvő fontosságára, a múzeum elhatározta egy olyan füzetsorozat megteremtését, amely a tudományosság igényével az érdeklődő nagyközönségnek szól, s amely szervesen illeszkedik be a napjainkban virágkorát élő honismereti mozgalomba. E kiadványunknak a *Hajdúsági Közlemények* nevet adtuk, s eddig már hat kötete látott napvilágot. A sorozat 6. füzetét *Káplár Miklós* festőművész emlékének szenteltük *(Honismereti Írások a Hajdúságból II.)*, amelynek jelentős hányadát a Káplárral foglalkozó írások alkotják, s amelyet Hajdúböszörménnyel foglalkozó két néprajzi tanulmány egészít ki.

A jövőben is az a szándékunk, hogy füzetsorozatunkat folytatva – a kellő szakmai hitelt is figyelembe véve – annak ismeretterjesztő, honismereti jellegét domborítsuk ki.

Vállalkozásunk eddig nem kapott kellő kritikai méltatást, ezért is volt örvendetes, hogy legutóbbi füzetünket két bíráló is érdemesnek ítélte arra, hogy elemzés alá vegye. Az első *Szabó Ernő* tollából jelent meg a Hajdú-bihari Napló 1977. július 10-i számában. A meleg hangú méltatás – miután sorra vette az egyes írásokat – a következő gondolattal zárul: „a Hajdúsági Közlemények 6. száma a szülőváros méltó tiszteletadása a művész születése 90. évfordulóján". A második kritika *Szabó Sándor Géza* írása az *Alföld* 1978. márciusi számában jelent meg, s véleménye homlokegyenest ellenkező: szerinte a kötet Káplárral kapcsolatban „félreinformál, hamis értékrendet alakít ki". Kiadni is felesleges volt! Az ellentétes vélemény oka alighanem a kritikusi alapállásban keresendő. Amíg *Szabó Ernő* pontosan érzékelte a sorozat jellegét, ismeretterjesztő és egyben a tudományosság igényeit is kielégítő voltát, addig *Szabó Sándor Géza* olyan követelményeket támasztott a kötettel szemben, amelyre az nem vállalkozott és nem is vállalkozhatott. Füzetünk ugyanis nem Káplár-monográfia, mégcsak nem is Káplár-emlékkötet, hanem Káplár emlékének szentelt honismereti írásgyűjtemény. Hozzá kell tennem azt is, hogy bírálónk figyelembe sem vette – akár így, akár úgy, az előtte elhangzott véleményt. Ebből eredően következtetéseiben félrecsúszik, hangvétele ingerült lesz. A sorozat jellegének a meg nem értése, sajnos, komoly tárgyi tévedéssel is párosult (*Makoldy* cikke nem néprajzi írás!), s ezért a kötet szerkezetéről alkotott véleményét egyértelműen vissza kell utasítanunk! Még kevésbé menthető néhány íráshoz fűzött megjegyzése. Így például megkérdőjelezte *Maghy Zoltán* festőművész visszaemlékezésének létjogosultságát (nyomtatásban most jelent meg először!), mert az lényegesen újat (?) nem ad s hiányzik benne a pontos hivatkozás. Mintha az emlékiratoknál kötelező lenne! E cikk írójának a következő gondolatokat tulajdonítja: „Káplár önállóan gondolkodó, nagy művészettörténeti tájékozottságú művész volt". Holott én Káplár addig ismeretlen írásáról a következőket jegyeztem meg: „mai értékítéletünk szerint sem esztétikailag, sem filozófiailag nem állja meg a helyét, és a maga korában sem sorolható az elméletileg rangosabb írások közé".

Az eddigiekből is világos, hogy a kritikus végkövetkeztetése, amelyben az egész kötet létét megkérdőjelezte, enyhén szólva elhamarkodott, át nem gondolt kijelentés volt. Már csak azért is, mert azt nagyon helyesen fejtette ki, mi szükséges ahhoz, hogy a Káplár-monográfia megszülessen. Ezt az általa is igényelt apró munkát, a tények gyűjtését – a kötet minden körülmények között segítette. Ténykérdés ugyanis, hogy a kötetben két forrásértékű publikáció (Maghy, Káplár–Nyakas) is napvilágot látott. Utalhatunk csak rá, hogy a kötetnek e vitathatatlan erényeit egy objektív és jószándékú kritikusnak legalábbis jeleznie kellett volna. Mint azt *Szabó Ernő* meg is tette!

Főszerkesztő: JUHÁSZ BÉLA · Helyettes főszerkesztő: MÁRKUS BÉLA

Kiadja a Hajdú megyei Lapkiadó Vállalat – Felelős kiadó: Dr. Szabó Imréné – A Hajdú-Bihar megyei Tanács lapja – Megjelenik havonként – Szerkesztőség: Debrecen, Vörös Hadsereg útja 26/A I. em. Telefon: 14-377 – Postafiók száma: 4001 Debrecen 144. – Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza – Kiadóhivatal: Hajdú megyei Lapkiadó Vállalat, Debrecen, Tóthfalusi tér 10. – Terjeszti a Magyar Posta – Előfizethető a Posta Központi Hírlapirodánál (1900 Budapest V., József nádor tér 1.) és bármely kézbesítő postahivatalnál – Évi előfizetés 72,– Ft, félévi 36,– Ft, negyedévi 18,– Ft – Átutalás a 215–96 162 sz. MNB-egyszámlára – Befizetéskor minden esetben kérjük feltüntetni az Alföld irodalmi és művelődési folyóirat nevét

Index 25.901
ISSN 0401-3174
78.6187.66-21 Alföldi Nyomda, Debrecen

Káplár Miklós, festő · 1

Tizenöt éves a Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep

Egy szellemi műhely, egy alkotóközösség létrejöttének számos objektív és szubjektív feltétele, történelmi, művészetpolitikai oka van. A hely kiválasztásában pedig jelentős szerepe lehet a festészeti hagyománynak, az arra épülő új törekvések személyi képviseletének, egy természetes kötődési igénynek, belső indíttatásnak. Talán nem véletlen, hogy egy alkotótelep, mely a hatvanas években országosan, a hetvenes években pedig a szocialista országokban is ismertté vált, éppen egy hajdúsági kisvárosban, Hajdúböszörményben szerveződött. Az eltelt másfél évtized során lassan körvonalazódó keret és program – úgy tűnik – elevenen ható társadalmi törekvés, szükséglet, művészeti, művészetpolitikai, esztétikai, etikai igények, elvek, elgondolások eredménye, szülötte.

Nyilvánvalónak, természetesnek látszik, hogy a hatvanas évek legelején meginduló – a mélyreható gazdasági-társadalmi változásokat követő – szellemi mozgás, megújuló alkotókedv, az értékmegőrző és értékteremtő munka megbecsülése újabb lendületet adott egy olyan kisvárosnak is, mint Hajdúböszörmény. A nagy hagyományú termelési kultúra megújhodásával egyidőben, egy kicsit önmagát, helyét, szerepét keresve a humán kultúra is új lendületet vett, talajt, hagyományt, kötődést kutatva. Ebben a legnagyobb esélye a képzőművészetnek, a festészetnek volt, hiszen az 1920-as évek végén és az 1930-as évek elején Hajdúböszörményt, mint a „festők városát" tartották nyilván. Hat, országos fórumokon is ismert nevű festő dolgozott a városban: Király Jenő, Káplár Miklós, Pálnagy Zsigmond, Kampler Kálmán, Maghy Zoltán és Veres Géza, s olyanokkal tartottak kapcsolatot, mint Boromisza Tibor, Martyn Ferenc, Medgyessy Ferenc, Rippl-Rónai József. A város így tulajdonképpen festői központ volt, anélkül, hogy egyben alkotóközösség, telep, iskola lett volna. A miliő azonban mégis valami műhelyjelleget kölcsönzött, keretet adott. Szinte mindnyájan azonos szellemi közegben, kulturális körben mozogtak. Bár festői karakterük, indíttatásuk, társadalmi kötődésük jelentős eltérést mutat, munkásságukban számos közös vonás utal az alföldi festészettel, a népi realizmussal való kapcsolatukra.

Nos, erre a közel fél évszázados hagyományra is épült a hatvanas évek közepén szellemiekben is megújuló kisváros vezetőinek az a szándéka, hogy folytatást biztosítson, keretet és formát adjon az alkotó képzőművészeti munka számára. Törekvésük találkozott a hajdúsági és nyírségi festők, szobrászok, grafikusok, iparművészek igényével. Az alapítótagok túlnyomó többsége innen került ki, s közülük nem egy ma is, minden év nyarán itt dolgozik.

Az 1966-ban már nevében is Hajdúsági Művésztelep – elsősorban olyan tagokat fogad, akik rendszeresen szerepelnek a területi szervezet kiállításain. Ezzel egy időben a telep fenntartását a város tanácsa vállalta magára, míg a szervező munkában és kapcsolatok kialakításában közreműködést ajánlott fel a megyei tanács és a Magyar Képzőművészek Szövetsége. A következő években okmányba rögzítetten is tisztázni kívánták a telep jellegét, szerepét, szervezési és működési rendjét, egyben azt az igényt is, hogy most már a magyar képzőművészeti életben szerepet játszó alkotók számára is alkotási és ta-

a döntés: Hajdúböszörmény csak festőket és grafikusokat fogad. A meghívások rendszerének tökéletesítésével a külföldi, a pályázati rendszerrel pedig a belföldi alkotógárda vált egységesebbé, állandóbbá, s ennek megfelelően a művészi színvonal is jelentősen emelkedett, amint azt az évenként megrendezett hagyományos telepzáró kiállítások anyaga is mutatta s mutatja. 1975-ben, az Állami Lektorátus zsűrije mintegy 300 alkotásból válogathatott. Ez időtől vált rendszeressé, hogy a zárókiállítás anyagát Debrecenben és Nyíregyházán is bemutatják.

Az elmúlt öt évben tovább épültek a város és a telep kapcsolatai. Rendszeressé váltak az üzemlátogatások, nyílt napokon szocialista brigádok keresik fel a művészeket. Az utóbbi években egyre több kiállítást és művészeti rendezvényt kapcsol a városi művelődési központ a telep nyári időszakához. A művésztelep tagjainak bemutatása rendre szerepel a művelődési központ és a Hajdúsági Múzeum éves kiállítási programjában.

Az 1976-os esztendőtől kezdődően megerősödött az a törekvés, hogy határozottabbá, markánsabbá kell tenni a telep arculatát: így az ide érkező külföldi művészek is egy valóban karakteres magyar műhelyt ismerhetnének meg. Mint ahogy Vásárhely vagy Miskolc külön színfoltja a magyar piktúrának, úgy szükség van arra, hogy a Hajdúság sajátos világát, jellegzetességét megfogalmazó böszörményi teleppel is gazdagodjon a magyar festészet palettája. A telep helyének és művészi súlyának megítélésében ez fontos tényezőnek bizonyulhat. Erősíteni kell tehát azt az ízesülést, kötődést, amely éppen a hely, a hagyomány adottságánál fogva kézenfekvőnek látszik. Mint ahogy az is, hogy akik itt dolgoznak, mennyire érzékenyek erre a levegőre, erre a világra, mennyire egyértelmű bennük az elkötelezettség – a stílusbeli eltérések ellenére, illetve azzal együtt – a társadalmi kapcsolatrendszer bővítésére, kiszélesítésére, a kölcsönösségen alapuló felelősségvállalásra.

A telepen folyó művészetpolitikai, esztétikai, etikai viták, alkotó emberek vitái, akik számára nem elvont, hanem nagyon is létkérdés a valóság és az ember közötti viszony tisztázása, vagy az, hogy a megközelíthetőség szempontjából egy műnek van-e a tapasztalati valósággal kapcsolható, azonosítható eleme, hogy a társadalmi megítélésben menynyire mosódik el az érték és a módszer, a művészi igazság és a realizmus fogalma, tartalma.

A hajdúböszörményi művésztelep egyre magasabb színvonalú értékteremtő közösség.

Káplár Miklós, festő

A böszörményi hajdúmúzeum

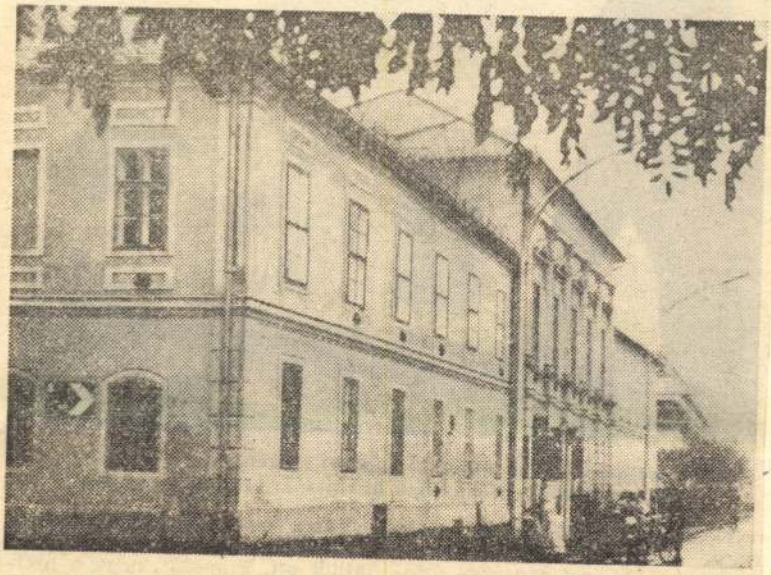

(Kőszeghy György felvétele.)

Akik Debrecenben, Hajdúszoboszlón vagy a Hortobágyon járnak — márpedig egyre többen járnak —, 20—40 perces autó- vagy buszutazással elérhetik Hajdúböszörményt, ezt az eredeti hangulatú kisvárost. Történelmet idéző főtere a városi tanács, a Bocskai István gimnázium és a két régi általános iskola épületével, illetve a középkori erődtemplomra épült református templommal harmonikus látvány.

E főtér — a Bocskai tér — meghatározó épülete az egykori Hajdúkerület székháza, amely 1924 óta a Hajdúsági Múzeumnak ad helyet. Kossuth utcai — főútvonali — szárnya a korábbi: a XVIII. század második felében épült, barokk stílusban. A főtérre tekintő, klasszicizáló homlokzatra 1870-ben került rá az utolsó vakolatsimítás.

A Hajdúkerület a Bocskai által kiváltságolt szabad hajdúvárosok közigazgatási központja volt, és valójában vármegyei funkciót látott el. A kerület egészen az 1876-os közigazgatási rendezésig létezett, ekkor alakult meg Hajdú megye, immár Debrecen székhellyel.

Eredeti funkciójának megszűntével maga a Hajdúkerület hajdan büszke „vára" is romlásnak indult. Még az a gondolat is felvetődött, hogy lebontják, és mindegyik hajdúváros hazaviheti belőle a maga téglarészét. Az évtizedek során siralmas állapotra jutott, ám értékes épület helyreállítását az Országos Műemléki Felügyelőség kezdeményezte az ötvenes évek végén. A felújítás 1972-re fejeződött be, ekkor került oda a rácsos kapu mellé a műemléktábla is.

Az épületben berendezett, eredetileg csak egytermes Hajdúsági Múzeum az idők során — és a lelkes gyűjtő-, illetve felújító munka hasznaként — egyre bővült. Maga a fő kiállítás, a Hajdúság története is máig gyarapszik az ásatások nyomán. A természettudományi, a néprajzi és az érmtani gyűjtemény ugyancsak nevezetes. A város XX. századi történetét bemutató újabb kiállítás egyszersmind Böszörmény munkás- és agrármozgalmi múzeuma is.

Gazdagodik a múzeumépületben néhány esztendeje megnyitott Hajdúböszörményi Galéria. Gyűjteményének a két világháború között készült képei sorában Káplár Miklós, Kempler Kálmán, Király Jenő és Pálnagy Zsigmond festményei is láthatók. A máig alkotó Maghy Zoltánnak, a böszörményi utcák és díszesre faragott kapuk szerelmesének is sok képét őrzik itt.

A képtárat a Magyar Nemzeti Galériától, illetve a debreceni Déri Múzeumtól kölcsönkapott alkotások gazdagítják. A hajdúváros képzőművészeti gyűjteményét a Börszörményben minden nyáron megrendezett Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep vendégeitől kapott modern művek teszik teljessé.

Rác T. János

ez fogalmazható úgy is, hogy ez idő szerint hazánk egyik legkorszerűbb nyelvi laboratóriuma a rendőrtiszti főiskolán működik.

Lépjünk be, csak csöndesen, mert *Szabó Mária* tanárnő éppen az egyik hallgatóval társalog angolul. A többiek nem hallják, hiszen a tanárnő a pultnál állítja be, kivel kíván beszélgetni. Azt pedig már *Rácz Lajos* technikustól tudom meg, hogy a BEAG berendezése egyszerre négyféle programra alkalmas.

Szacski Jánosné éppen most fejezte be az orosz nyelvi foglalkozást, az üres laboratóriumban tüzetesebben szemügyre tudjuk venni a nyelvtanulást segítő kellékeket. A huszonnégy boksz mindegyikében magnó, hozzá fejhallgató; e kellékek birtokában — ha éppen így programozzák a berendezést — ki-ki társaloghat a magnóval a szalagon rögzített témakörben megszerzik a laboratóriumban a szükséges alapfokú ismereteket. A folyosó vitrinjeiben látható megannyi felvétel meggyőz bennünket róla, hogy az alapismeretek megszerzése is elmélyült tanulást követel.

Az egyik tanteremben most kezdődik a foglalkozás. *Nagy Lászlót* csak rendfokozata alapján lehet megkülönböztetni a hallgatóktól; fiatal ember, két éve maga is a főiskola diákja volt, most pedig a közbiztonsági tanszék közlekedési szakcsoportjának egyik tanára. Mai témájuk a forgalomszervezés; valóságos kis vita kerekedik fölötte, amikor szóba kerül legutóbbi gyakorlati színhelyük, az M 3-as autópálya budapesti csatlakozása, ahol hat órán át tanulmányozták a lámpák beállítását.

— Végleges megoldást csak a bevezető szakasz átadása hozhat — így az egyik vélemény. Abban azonban valamennyien egyetértettek, hogy az autópályára vivő utak lámparendszerét a jelenleginél jobban nem lehet összehangolni.

A cselgáncs is tantárgy

A főiskolán élénk sportélet zajlik, a 28-szor 18 méteres tornacsarnok soha nem üres: röplabdáznak, kézilabdáznak, kosaraznak, teniszeznek a fiatalok. Most éppen cselgáncsversenyre készülődnek. *Nagy István* és *Benkő János* testnevelő tanárok irányításával rakják le a tatamit, e keleti sportág küzdőterét. Nagy az izgalom, hiszen nem afféle házi bajnokság a mostani: a belügyi tanintézetek csapatai mérik össze tudásukat. *Bulyáki János* és *Borsányi Dezső* magára kapja a csel-

Káplár Miklós

Magyar Hirlap 1978/2

Püspökladányban új múzeur avatásával kezdődött a múzeum hónap. A gimnázium országo hírű helytörténeti gyűjtemény új épületben, *Karacs Ferenc Mú zeum* néven működik ezután Hajdúböszörmény is új kiállító hellyel gyarapodott, mert *Káplá Miklós* festő egykori lakóházában állandó emlékkiállítást nyitottak Nagy sikere volt a megyei nép művészek balmazújvárosi vásárának, a kékfestők, fazekasok, népi szövők és hímzők termékeit, valamint a híres Mihalkó-féle kalapokat órák alatt elkapkodták.

Káplár Miklós, festő

A hajdúböszörményi Káplár-ház

Szarvas Ernő számadó.

Egy sor pásztorkép láttán, Móricz Zsigmond még a harmincas években írta: *„Megállott a szemem a bajszos, kemény fejek galériáján, s egész megilletődve kerdeztem, ki csinálta ezeket."* E kérdésre a mai érdeklődő — fél évszázad múltán — *Káplár Miklós* (1886—1935), a népi élet festőművészének Hajdúböszörmény, Polgári út 59. sz. alatti lakóházában kaphat megnyugtató feleletet. Az 1853-ban épített, hajlott mestergerendájú épület 1978-ban megnyitott emlékkiállításának képei, a művész palettája, festőállványa, könyvek, meghívók világítják meg a táj lelkét kereső alkotó életművét.

Pályája a népből óriási áldozatok árán feltörő tehetség példája. Árva gyermek, csikósbojtár a Hortobágyon, bérmunkás Budapesten.

Móricz Zsigmond hortobágyi riportjai és Ecsedi István, a néprajz ismert tudósa munkásságának nyomán tudatosult benne a pusztát ábrázoló művészi tevékenység országos jelentősége. Móricz Zsigmond dolgozószobáját díszítette Káplár *Szarvas Ernő számadót* ábrázoló, itt közölt képmása. Épp e festmény hatására, nagy írónk saját ars poeticájában méltatta barátja alkotásainak eszmeiségét és kifejezési módjának értékeit. A festő 1929-től a pásztorokat, a szegény embereket ábrázolta. A szellemileg mindig nagy igényű művész útlevelet is váltott, de a világ egyik központjába, a mesterei által sokat emlegetett Párizsba sohasem indulhatott el. Csupán másfél évtizedig alkothatott. A nélkülözés felőrölte egészségét. Alkotóereje teljében, alig ötvenéves korában halt meg.

Műveit nemcsak barátai, tisztelői őrzik. A hajdúböszörményi városi tanács áldozatvállalásával, a megyei műemléki albizottság közreműködésével megvalósult emlékkiállításon kívül ma már Debrecen és Kaposvár múzeumában is úgy szerepel, mint tudatosan alkotó művész. Az utókor az ő életművét is megmérte. Tolmácsolja az eredményt az elismert festőművész, *Martyn Ferenc*: *„... Káplár az »alföldi festészetünknek« egyik legeredetibb alkotója; kivételes, összefogó érzésvilága tiszta forrás, olyan tartalom és festői megfogalmazás, mely változatlanul példa: ma és holnap útmutató."* Erről győződhet meg a hajdúböszörményi Káplár-ház minden látogatója.

Masits László
a debreceni Déri Múzeum főmunkatársa

gyárához tartozó két régi salétromsavüzem szakaszos rekonstrukciója.

A szovjet technológiával és berendezésekkel működő új üzem nemcsak biztonsági szempontból korszerűbb társainál, hanem energiahasznosítása is takarékosabb. Érdekességei: 100 tonna súlyú, 47 méter magas, krómnikkelacélból készült a már felállított abszorpciós torony, valamint a katalizátor, amely az aranynál jóval drá-

Rövidesen megkezdik a BVK új foszgénüzemének alapozását, amelyet ugyancsak a Szovjetunióból vásárolt gépekkel és berendezésekkel szerelnek fel. Ez az üzem a számítások szerint 200 millió forintért készül, és évente 15 ezer tonnát gyárthatnak a gyógyszer- és növényvédőszeriparban nélkülözhetetlen vegyianyagból. A tervek készen állnak, a hitelszerződést megkötötték, a szovjet gépgyárakban már készülnek a berendezések is.

A Hortobágytól a Sas-hegyig

150 ezer hektárral gyarapodnak a védett területek

Már ma is tekintélyes a védett területek nagysága hazánkban, napjainkban mintegy 400 ezer hektár érintetlenségét szavatolja a törvény, öt esztendőn belül azonban további 150 ezer hektárral bővül a kör, s így az ország

a tájvédelmi körzetté nyilvánított Tihany egész évben vonzza a látogatókat. A nyugati országrészen azonban korántsem a Balaton kínálja egyedül a látnivalókat. Győr-Sopron, Vas és Zala megyében öt összesen 60 ezer

Káplár Miklós, [Kaiv] festő

MÚZEUM

SZERKESZTI: ÉRI ISTVÁN

Vendégségben Káplár Miklósnál

Megnézvén néhány pásztorképét, ezt írta *Móricz* Zsigmond: *„Megállott a szemem a bajszos, kemény fejek galériáján, s egész megilletődve kérdeztem, ki csinálta ezeket."* Mintha erre a majdnem fél évszázaddal ezelőtti kérdésre válaszolna *Hajdúböszörményben* a Polgári út 59. számú ház tornácának emléktáblája: *Káplár Miklós (1886—1935) a népi élet festőművészének 1853-ban épített lakóháza.* A gondosan helyreállított régi épület hajlott mestergerendájú szobáiban 1978-ban *emlékkiállítás* nyílt.

Több mint száz *műalkotás* és dokumentum — *kézirat*, a művész *palettája* és *festőállványa*, sok-sok *könyv, fénykép, meghívó* és korabeli *újság* — idézi föl és világítja meg a táj lelkét kereső alkotó életművét. Azét az alkotóét, akinek pályája a népből óriási áldozatok árán feltörő tehetség példája.

Káplár Miklós árva gyermek volt, csikósbojtárkodott a Hortobágyon, majd bérmunkát végzett Budapesten. Négy évig éjszaka dolgozott, nappal pedig a *nagybányai* művészeti mozgalom és iskola egyik alapítójának, *Réti* Istvánnak az irányításával képezte magát. És mestere volt *Rippl-Rónai* József — aki tehetséges tanítványát befogadta kaposvári otthonába — s *Medgyessy* Ferenc.

A művészetében beérett művész élete utolsó szakaszára *visszatért Hajdúböszörménybe*, majd a *Hortobágyra.* Megválasztották a debreceni *Ady Társaság* képzőművészeti osztályának elnökéül. Részt vett jó néhány *egyéni* és *csoportkiállításon.*

Móricz Zsigmond hortobágyi riportjainak és *Ecsedi* István néprajztudósnak a hatására tudatosult benne, mennyire fontos *a pusztát ábrázoló* művészi tevékenység. 1929-től különösen szívesen festett *pásztorokat, szegény embereket.* Bekapcsolódott a haladó szellemű *plebejus politikai mozgalmakba.* Eközben sokat kellett nélkülöznie. Ez felőrölte az egészségét. Csupán másfél évtizedig alkothatott.

Masits László

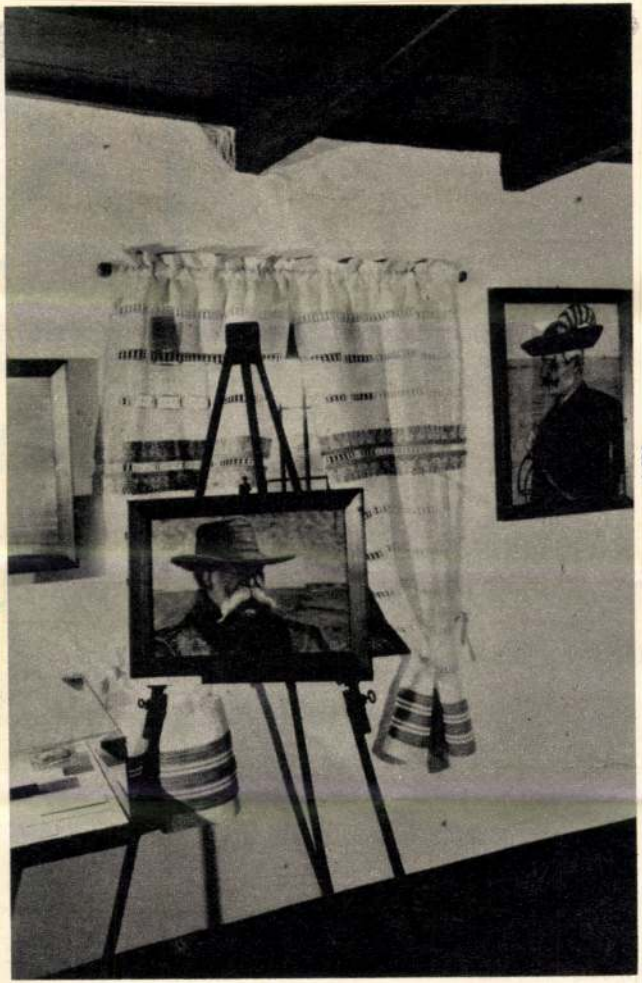

(Hapák József felvétele)

BOLT

ALKÁN!

..... 50,— Ft

.... pld. Balázs Dénes:
A ZAMBEZITŐL DÉLRE
Világjárók sorozat ..... 61,— Ft

.... pld. Boglár Lajos: **WAHARI**
Az őserdei kultúra ..... 41,— Ft

.... pld. C. W. Ceram: **AZ ELSŐ AMERIKAI.** Az észak-amerikai régészet regénye ..... 64,— Ft

.... pld. Sediánszky János:
JÓ REGGELT, EURÓPA! ..... 21,— Ft

.... pld. Széchenyi Zsigmond:
SZARVASOK NYOMÁBAN ... 44,—Ft

.... pld. **SZOVJETUNIÓ** 1 kötet.
Természetföldrajz.
Szerk.: Székely András ..... 90,— Ft

Káplár Miklós, festő

ról. Itt elsősorban a szoboszlói eklézsia tulajdonában levőkről ír, amelyeket a nagy hírű *Büttösi István* újított fel, egészített ki. Az ismeretlen mesterektől származó edények közül a legszebbek fotóit közli: így az 1684-es szabócéh serlegét, az 1687-es váncsodi, az 1664-es nádudvari pohárét. A jellegzetes, finom művű tollforgók, karperecek, az ötvöscéh 1685-ben készült doboza mind-mind helyet kapott a szép könyvben (e tárgyak a Déri Múzeum tulajdonában vannak).

A debreceni ötvösremekek után áttekinti az erdélyi és külföldi ötvösök Debrecenben és környékén fellelhető legfontosabb emlékeit (augsburgi serleg 1691-ből, brünni fedeles kupa 1666-ból stb.). Hogy teljesebb képet adjon a XVII. századi iparművészetről, megemlíti és reprodukálja a textilművészet legszebb alkotásait (rece- és hímzésmunkák), a bútorművesség remekeit (a Déri Múzeumban levő 1633-as ládát és az 1694-es bírói széket).

Összefoglalásként az ötvösség formai és stiláris elemzését adja Bobrovszky, kiemelve a reprezentatív darabok esztétikai tanulságait. A három mezőváros ötvöskincsei közül a debreceniek forma- és motívumkincsének gazdagságát hangsúlyozza, amelyet „a művészi fantázia gazdagabb szárnyalása, a dúsabb reneszánsz formákhoz való vonzódás" jellemez. A XVII. sz.-ban az ötvösség terén a késő reneszánsz stílus uralmával kell számolnunk. *(Akadémiai)*

SZ. KÜRTI KATALIN

(a cikk eleje: l. Szegedi Múrton

Kathy Imre–Sz. Kürti Katalin: Hajdúböszörmény építészete, képzőművészete

Régi hiányt pótol az a két tanulmány, melyet most egy kötetbe fűzve kezükbe vehetnek az olvasók. A Hajdúság egyik jelentős történelmi múltú és figyelemre méltó hagyományokat őrző városa építészetéről és képzőművészeti múltjáról ez eddig semmiféle monografikus igényű munka nem jelent meg.

Kathy Imre tanulmányának bevezető soraiban joggal utal arra, hogy hiányzik az Alföld történeti építészetének átfogó értékelése is. A feltárómunkát kétségtelenül megnehezítette, olykor meg is akasztotta, hogy az Alföldről a Mohács utáni időben eltűnt a középkori településhálózat. A maiak a török idők alatt és után keletkeztek, tájilag és építészetileg jól elkülöníthető jellegzetességeket hordozva magukon.

A dolgozat írója – akár a település történeti szerkezetéről, az építményekről, akár a központi tér alakulásáról ír – mindig a már biztos ismeretekből indul ki, még akkor is, ha ezek a jelen esetben csaknem mindig viszonylag késői adatok. Ezeket azonban mindig nagyobb összefüggésekbe ágyazza, érzékeltetve azokat a történelmi változásokat, eseményeket, szituációkat, amelyek városalakító tényezők lehettek. A hajdúk katonai jelentősége a végvárrendszer kialakulásával nőtt meg. A hajdútelepülések védték az erdélyi fejedelemséget, miközben egy békésebb korszak beköszönte „. . . lehetővé tette egy sajátos településforma, a hajdúváros kialakulását, amely egyedülálló példa arra, hogy katonáskodó-pásztorkodó, illetve mezőgazdasággal foglalkozó népesség ilyen arányú tömörülésben, földesúri hatalomtól mentesen, városi szintű életet élhessen, egy sajátos városszellemet hozzon létre. Ez a városszellem a hajdúvárosokban a hajdúság eszméjéből, az ebből következő és hosszú időn keresztül ható viszonylagos demokráciából táplálkozott, majd a békésebb idők beálltával a gazdasági, de különösen a kulturális szerepkör növekedésével vált egyre inkább egy sajátos műveltségű társadalom összetartó erejévé." Éppen ez a sajátosság teszi a tudományos kutatás számára is fontossá, hogy

– „a Pekár-féle lisztpróba" – nemzetközileg elismert és alkalmazott módszerré vált. Ugyanakkor a malom éppen Pekár tiltakozása miatt megkésve vezette be a rovátkált hengerszéket, amelyet a magyar malomipar az 1870-es évek közepétől kezdett széleskörűen használni.

A szerző tudatosan kiemeli az üzem történetéből azokat a folyamatokat és jellemzőket, amelyek túlmutatnak a helyi sajátosságokon. Szemléletesen bemutatja a malom hatását a város környéki mezőgazdaságra, valamint a városfejlődésre. A malomban az 1840-es évek végén létrehoztak egy gépjavító részleget, amely a munkások mintegy 1/6-át foglalkoztatta. Mivel a javítási munkák nem kötötték le állandóan a műhely kapacitást, így mezőgazdasági gépeket is készített. A malom fontos szerepet játszott a jobb minőségű vetőmagvak elterjesztésében, és a századfordulóig jelentős összegekkel járult hozzá a városfejlesztéshez is.

A szerző hangsúlyozza, hogy a malomipar Debrecenben a tőkeképződés egyik bázisa volt: 1857–1897 között mintegy hárommillió-háromszázezer forint nyereséget ért el a vállalat. A századfordulót megelőző években a hazai banktőke igyekezett behatolni a malomiparba, így a debreceni István gőzmalom is – sok más hazai üzemhez hasonlóan – a banktőke kezébe került. A malom működésének feltételei alapvetően megváltoztak az első világháború után. A magyar mezőgazdaság a monarchia megszűnésével a védett piacról egyszerre világpiaci versenykörülmények közé került. Földreformra, intenzívebb gazdálkodásra és világos gazdaságpolitikai koncepcióra lett volna szükség. Mindezek a változások azonban elmaradtak, ezért a malomipar szerepe lényegesen csökkent a két világháború között.

... is látható – a Hunyadiak ko-

Egész fejezetet szentel – saját kutatásai alapján – a református templom történetének és leírásának. A stílustiszta megjelenésű monumentális épület korábbi templomok alapjaira és azok elemeinek felhasználásával épült. (Az 1410-ben már biztosan mezővárosi rangú településnek jelentős temploma lehetett.) Tény viszont, hogy ásatás és újabb dokumentumok előkerülése fontos kérdéseket tisztázhatna.

A továbbiakban Kathy leírja a város nevezetes épületeit: kerületház, gimnázium, templomok stb., s utal a város népi építészetének néhány sajátosságára. Ez utóbbi fejezet rövidre fogott volta némi aránytalanságot teremt a dolgozatban, de egyben azt is mutatja, hogy itt további részkutatások után lehet majd monografikus igényű munkát létrehozni.

Csak kiegészítésképpen jegyzem meg: a volt kertségben, a Polgári utca egyik zugában már körvonalazódik egy skanzen. Az eredeti környezetben álló épületegyüttes restaurálásával itt megteremthető egy sajátos stílusú, hiteles népi építészeti világ.

Sz. Kürti Katalin tanulmánya: *A képzőművészet Hajdúböszörményben* – az iparművészet, a festészet, szobrászat, a grafika múltja és jelene – átfogó igényű vállalkozás, saját szavai szerint „kísérlet az áttekintésre", mely jelentős részben saját kutatásra épül, igen gazdag levéltári anyagra támaszkodva. Kétségtelen, Hajdúböszörmény képzőművészeti múltjában nincsenek olyan egyedülálló jelenségek, mint a városszerkezet, a főtér, de jelentős értékek vannak, különösen a XX. században.

A szerző jól érzékeli, hogy a korábban erősen gyakorlati célú díszítés a múlt század második felében minőségileg megváltozik. A századforduló körül már létrejön a főtér, centrumában a Bocskai-szoborral. Jogos az a megállapítás, hogy köztéri szobrokban szegény a város. A felszabadulási és az első világháborús emlékművek mellett egy Lenin-szobor, néhány síremlék (pl. Medgyessy Ferenc: Káplár Miklós) – valóban kevés.

Jelentős murális munkák nincsenek a városban. E jellegzetesen református vidék katolikus templomai a múlt század második felében épültek, s falképeik kismesterek munkáit őrzik.

A város valóban figyelemre méltó, jelentékeny képzőművészeti emlékanyaga a XX. századi festészet. A Király Jenő, Pálnagy Zsigmond, Maghy Zoltán és mások által teremtett hagyomány: érték. Szervesen épül az alföldi festészetbe. A felszabadulás után erre a hagyományra támaszkodhatott az immár országosan és nemzetközileg is ismert és elismert művésztelep. A Hajdúsági Múzeum és a művésztelep galériája, a Káplár-emlékmúzeum, a Veress Géza-hagyaték jelentős értékei Böszörménynek, s egyben jelzik a mai várospolitika alakítóinak nemes és szép gesztusát.

Az átfogó elemzést követően Sz. Kürti Katalin sorra veszi Böszörmény festőit, grafikusait, elszármazott művészeit. Ítéleteiben tárgyilagos, mértéktartó. Adatai hitelesek, megbízhatóak, támaszkodnak a korábban megjelent kisebb tanulmányokra, értékelésekre. A sok vonatkozásban még feltáratlan Király- és Káplár-életmű ebben a tanulmányban és ebben az összefüggésben kap árnyaltabb, olykor új megvilágítást, természetesen nem monografikus igénnyel. Talán részletesebben szólhatott volna Káplár és Boromisza kapcsolatáról, a hortobágyi festőkolóniáról, mely – elsősorban Káplár révén – a Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep előzményének is tekinthető. Külön érdeme viszont a dolgozatnak, hogy Káplárt s életművét az alföldi festészet klasszikusai – Tornyai, Koszta és mások – között helyezi el, értékelve egyéni karakterét, sajátosságát, dekorativitásra és expresszivitásra való törekvését, festészetének egyéni ízét.

Sz. Kürti Katalin bemutatja és értékeli Maghy Zoltán, Pálnagy Zsigmond munkásságát, felsorolja a jelenleg is a városban dolgozó, sőt az innen elszármazott művészeket is.

A város képzőművészeti kiállításai című fejezetben az 1972-ben nyitott böszörményi galéria reprezentatív anyagát mutatja be, szépen végigvezetve, megrajzolva azt a gondolati ívet, amely Munkácsy kritikai szellemi örökségétől a vásárhelyieken keresztül Holló Lászlóig, Nagy Istvánig, Aba Novák Vilmosig, Boromisza Tiborig, Kohán Györgyig, az Ady Társaság festő tagjaiig vezet.

Egy korábbi fejezetben tesz említést a dolgozatíró arról az igen jelentékeny anyagról, amelyet a Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep tagjai adományoznak a városnak, s amelyből mostanra már egy közel 300 darabból álló önálló galériára való alkotás gyűlt össze.

A hézagpótló munkát angol és orosz nyelvű összefoglaló és képmellékletek egészítik ki. A városi tanács kiadásában megjelenő könyvhöz Patakvölgyi Rudolf tanácselnök írt bevezető gondolatokat.

89.0. LÁZÁR IMRE

KÁPLÁR MIKLÓS
1886 – 1935
Önarckép. 1925

„Az író csak azokhoz szólhat, akik megértik a nyelvet, amelyen beszél: a festő az egész emberiséghez fordul, mindenkihez, aki azon a kultúrfokon van, hogy egy festményt egyáltalán megérthet.
Azért beszédes egy ilyen kép, mert többet mond el, mint amit a művész szerszáma képes elmondani: megörökíti a lélek előtt felvillant létezést. Megmozdítja a fantáziát, felébreszti a történelmi tudást, megborzolja a szociális emberszeretetet, valósággal minden érzést szabaddá tesz, amivel az ember belenéz a nagy kísértésbe, az emberi életbe.
Káplár Miklós nem ezek közül a naiv és primitív őstehetségek közül való. Ő már csaknem a legmagasabb és legegyénibb festői látással látta meg, amit meg akart mutatni. Csak a tömörségben, a jellemek és tárgyak komor egybefoglalásában maradt meg azon a határon, ahol ő egyéniség lett és a legnagyobb festők értékével emelte fel az őstehetséget, mely lelkében élt . . .”

MÓRICZ ZSIGMOND (1935)

Alföldi Nyomda, Debrecen

„. . . Káplár az »alföldi festészetünknek« egyik legeredetibb alkotója; kivételes, összefogó érzésvilága tiszta forrás, olyan tartalom és festői megfogalmazás, mely változatlanul példa: ma és holnap útmutató.”

MARTYN FERENC (1974)

MEGHÍVÓ

KÁPLÁR MIKLÓS

A HAJDÚBÖSZÖRMÉNYI VÁROSI TANÁCS V. B.,
A MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA,
A MEGYEI MŰEMLÉKI ALBIZOTTSÁG,
A TUDOMÁNYOS ISMERETTERJESZTŐ
TÁRSULAT MEGYEI SZERVEZETE,
A HAJDÚSÁGI MÚZEUM,
A VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
MEGHÍVJA ÖNT

KÁPLÁR MIKLÓS festőművész

EGYKORI LAKÓHÁZÁBAN RENDEZETT

EMLÉKKIÁLLÍTÁS AVATÁSÁRA

HAJDÚBÖSZÖRMÉNYBEN,
1978. OKTÓBER 22-ÉN,
VASÁRNAP DÉLELŐTT 11 ÓRAKOR

MŰSOR

Délelőtt 10 órakor, Köztemető

Káplár Miklós síremlékét megkoszorúzza
a Rendező Bizottság

Délelőtt fél 11 órakor

Emléktábla leleplezése:
Hajdúböszörmény, Káplár u. 1. sz.,
Hortobágy községben a művész első szállásán

Délelőtt 11 órakor, Polgári út 59. sz.

Gulyás Pál: TALÁLKOZÁS
(Néhai Káplár Miklós két képe alá)
Elmondja: SÁRKÖZY ZOLTÁN, Jászai-díjas,
a Debreceni Csokonai Színház tagja

Az 1853-ban épített emlékházat
a társadalmi testületek gondozásába adják:
DR. ANGYAL LÁSZLÓ osztályvezető,
a megyei műemléki albizottság elnöke,

PATAKVÖLGYI RUDOLF,
a városi tanács v. b. elnöke,

DR. DANKÓ IMRE,
megyei múzeumigazgató

KÁPLÁR MIKLÓS FESTŐMŰVÉSZ
EMLÉKKIÁLLÍTÁSA
Megnyitó beszédet mond
DR. POGÁNY Ö. GÁBOR,
a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója

Az emlékkiállítás festményeit
Ecsedi István és Sőregi János,
a művész barátai,
a Déri Múzeum egykori igazgatói
gyűjtötték

A rendezőkönyvet
és az emlékkiállítás alkalmával megjelent
Káplár Miklós művészi indulása
című tanulmányt írta
MASITS LÁSZLÓ művészettörténész

Az emlékkiállítás művészeti tervezője
BORECZKY LÁSZLÓ.
Kivitelezte a Központi Múzeumi Igazgatóság
Kiállításrendező Osztálya
BÁNKUTI ALBIN irányításával

Az épületet DR. LETÉNYI ÁRPÁD
megyei főépítész terve alapján
helyreállította a Hajdúböszörményi
Városgazdálkodási Vállalat

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG (HEVES)

1978 OKT 22

Káplár Miklós
festő- és szobrászművész
(1886–1935)

1021

Káplár Miklós-emlékkiállítás Hajdúböszörményben

Káplár Miklós: Bojtár

A XX. század fordulójára Debrecen példája nyomán Hajdúböszörményben a jómódú családok tagjai nemcsak megszerezték, rendeltek is műalkotásokat. A tehetséges művészek egész köre alakult ki. A műpártolás jóval szerényebb, mint amit a művészek megérdemeltek. Egy letűnt korszak távlatából: a festőművészek alkotásai irodalmi, művelődési életünk nagyjaival együtt művészi erővel és hitelességgel ábrázolták a társadalom sok szociális és kulturális kérdését.

Közülük kiemelkedett *Káplár Miklós* (1886—1935), akinek sorsa és életpályája a *népből óriási áldozatok árán feltörő tehetség példája.* Árva gyermek, csikósbojtár a Hortobágyon, mészárossegéd, bérmunkás Budapesten. Négy éven át éjszaka dolgozott, hogy nappal főiskolán képezhesse magát. A Képzőművészeti Főiskolán tanultaknál is többet jelentett számára példaképeinek útmutatása.

Első mestere, modern művészetünk egyik vezéralakja: *Rippl-Rónai József.* Kevés számú tanítványának egyike Káplár, akihez 1920-ban írt egyik levelében többek között ez olvasható: *„Szeretném, ha természetes egyszerűségét, szerény magaviseletét sohasem vetkőzné le. Ne iparkodjon olyan lenni, mint más..."*

Mestere modern szobrászatunk antik ihletésű nagy művésze, *Medgyessy Ferenc* is. Műveiben nemcsak a tárgyválasztás, hanem a motívum azonossága is szembetűnő. A kiállításon mindezt beszédesen bizonyítja Medgyessy: A hortobágyi bika (1934.) című szobra, s Káplár: Itatás a kettős kútnál (1933.) című festménye, amely egyik főműve.

Káplár művészi látásmódja *nem az iskolázatlan tehetség naiv stílusa.* Ezt a művész barátai kultúránk, szellemi életünk legkiválóbbjai évtizedekkel előbb meglátták. A XX. századi magyar próza vezető egyénisége, *Móricz Zsigmond* már 1935-ben úgy is értékelte: *„Káplár Miklós nem ezek közül a naiv és primitív őstehetségek közül való. Ő már csaknem a legmagasabb és legegyénibb festői látással látta meg, amit meg akart mutatni. Csak a tömörségben, a jellemek és tárgyak komor egybefoglalásában maradt meg azon a határon, ahol ő egyéniség lett és a legnagyobb festők értékével emelte fel az őstehetséget, mely lelkében élt..."*

Káplár nemcsak megjelenítette az ábrázolt tájat, a Hortobágyot, hanem Móricz Zsigmond riportjai (Hortobágyi típusok, Kiégett a Hortobágy stb.) hatására tudatosult benne a művészi tevékenység országos jelentősége. Tevékenyen bekapcsolódott a radikális-plebejus politikai mozgalomba. A *Bajcsy-Zsilinszky Endre* politikai programja körül szervezkedők 1934-ben maguk közé hívják. Ugyancsak ez évben keltezett, eddig ismeretlen szavazócédulán: a művész Bajcsy-Zsilinszky Nemzeti Radikális Pártja városi képviselőtestületi jelöltjeinek egyike. Mint agrár-ipari proletár származású, osztályhelyzetét is tudatosan kifejezte az által, hogy *festményein a pásztorokat, a szegény embereket ábrázolta.*

Káplárnak az a bírálója, vagy jó szándékú méltatója, aki a művész életművét — Lyka Károly négy évtizeddel előbbi cáfolata után — ma naivnak, őt a művészet terén képzetlennek minősíti, nemcsak kisebbíti, hanem bizonyos fokig mondanivalójának hitelességét is igyekszik tagadni.

Nagy István, Nagy Balogh János, Derkovits Gyula kortársa Káplár Miklós is. Többek között tisztázásra vár: Káplár életműve mennyiben sorolható nagy kortársai eszmekörébe. Az vitathatatlan, hogy Káplár művészete és élete is a forradalom lényegét jelenti: a népi tehetség feltörését.

Ezt ismerték fel benne a Nyugat művészeti írói és kritikusai. Így választották őt a debreceni Ady Társaság egyik irányítójává.

Káplár életműve feltárása során több jelentős eredmény született. Többek között: megjelent a művészi indulását ismertető tanulmány. A művészettörténészek ez évi országos fórumán érzékelhető visszhangot keltett az az előadás, mely századunk egyik legnagyobb hazai művészetfilozófusa, *Fülep Lajos* és Káplár Miklós kapcsolatát világította meg eddig ismeretlen leveleik tükrében. Szülővárosa nemcsak művészi sírkő emelésével, utca elnevezésével, emlékérem alapításával gondol nagy fiára. *Megőrizte a művész egykori, 1853-ban épült lakóházát* és azt — példamutató áldozattal — a megyei műemléki albizottság értékes közreműködésével a felnövekvő nemzedékek egyik kulturális nevelőhelyévé kívánja tenni. Az emlékházat ma avatják. A több mint száz műalkotásból és eredeti dokumentumból álló kiállítás megtekintésével — remélhető — közelebb kerül az érdeklődő az eddig kevéssé ismert alkotó életművéhez.

Masits László

nér folt helyén
kajak-kenu
a gyöngyösiek, majd az egriek?

járók egyike az előtérben evező
(Fotó: Szántó György)

ssá se számára. Aki ezt sugallja, egyáltalán nem idegen.
ién Nyolc éve él családjával
rra Egerben, gépészmérnök, s
ó- ha a sportágához évek óta
ez nem is köti semmi, azért az
ott, életben nem került messze
oz- ifjúságának hétköznapi szín-
fo- terétől, a víztől, ugyanis a
lé- vízügyi tárca szakembere.
ik,
a *És világ- és Európa-bajnok!*
ra,
— 1963-ban a jugoszláviai
ső- Jajcében a kajak négyesek 10 000 méteres számában győztes magyar hajónak egyik embere volt. A *Timár István, Fábián László, Koltai Ottó, Ürögi László* összeállítású K—4-esünk 37:22,23-as idővel biztosan nyert a második helyen befutó NDK egység előtt. A Bp. Építők válogatottja, Koltai akkor 19 esztendős volt. Az egyetemi évek után munkahelyet választva Miskolcra került, s még 1970-ben indult a válogatott keret jelenlegi tagjával, Svidróval egy csapathajóban a magyar bajnokságon. Az aktív évek lezárását jelentette számára 1970. Versenyzőként csupán egyetlen vágya maradt beteljesületlen: *bár volt VB- és EB-aranyérmes, a magyar bajnokságról „csak" 12 (!) ezüstérme van.*

Szóval a 7 kilométer kerületű markazi tavon lehetne vízisportélet. Nem másért kerestük meg lakásán Koltai Ottót, mint hogy erről tőle halljunk szakvéleményt. Mielőtt azonban a kérdést neki szegeztük — hogy tényleg lehetne-e? — friss hírrel leptük meg. A visontai Gagarin Hőerőmű Vállalat KISZ-bizottsága a lelkes fiataljaiból egy 25—30 fős vízisport-csoportot alapított.

— *Mit szól hozzá?*

— Örülök neki. Ha abból a 25—30 főből összeáll egy olyan mag, akikért szívesen lejárnak a többiek, s jönnek hozzá újak is, lehet belőle pezsgés. Amennyiben a versenysport felé kacsingatnának idővel, úgy portyahajók vásárlását tartanám részükre szerencsésnek. Aki ugyanis nem unja meg hamar a Kiliánt, abból nem lesz igazi kajakos, a vízbiztonságot ezzel a hajótípussal célszerű megszerezni. Egyébként a keskenyebb törzsű műanyag kajak megülése nagyban adottság kérdése, a merev derék szinte kizárja az összetett mozgás tökéletes technikai beidegződését, kivitelezését.

— *Ön kajakozott, de a kenuhoz mit szól?*

— Őszintén, kenuval nem lenne érdemes próbálkozni. Hogy miért utasítom el, noha annak idején ha tehettem, betérdeltem nagy-nagy örömmel egy-egy kenuba? Amint említettem, a kajakozás összetett mozgás, ehhez viszonyítva a kenuzást még sokkal bonyolultabb mozgásformák jellemzik. A kenuzáshoz már alapok kellenek, szakemberrel együtt.

— *Visszatérve, úgy gondolja, hogy a markazi tóra települhetne szakosztály?*

— Igen. Ami mellette szól: a gáttal szemben a falu felől kialakítható az a 9 pálya, ami kitűnő feltétele lenne az itt rendezendő versenyeknek. A tó 2,5 km hossza, kielégítő szélessége és megfelelő vízmélysége erre biztosíték. A jelenlegi csónakház helyébe új és nagyobb kellene, s legfontosabbként valamelyik gyöngyösi sportkör felkarolő szándéka. A távolság a várositól 17 km, ez jól szervezett közlekedéssel nem kelthetné a messziség érzetét, s így a gyöngyösi gyerekek egyik sportág választása esne a kajakozásra. Ha komolyan szeretne Heves megye vízisportéletet, akkor én tudnék Markaznál is jobb helyet.

— *Espedig?*

— Két év múlva Egertől 8 kilométerre, a markazi vízfelületnél nagyobbat adó víztározó létesül. A Laskó-patakot felduzzasztó gát az egerszóláti úttól északra lesz, a tó pedig Egerbakta felé terül el, szép vidéken, jellegzetes völgyben, lankás partokkal. Itt lehetne erős bázist kialakítani.

Mindehhez komoly vállalkozókedvre lenne szükség. A Magyar Kajak-Kenu Szövetség biztosan örömmel venné, ha számára e fehér foltú vidéken vízi bázis keletkezne. A kajak-kenu olimpiai szám. Magyarországon sikersportág, ez biztosítaná a vonzerőt, s van hozzáértő szakemberserege. Koltai Ottó szóhasználatával élve: szűkebb körünkben sem kellene tehát feltalálni a spanyolviaszt.

Ami már most biztos: a sportág Egerben letelepedett világ- és Európa-bajnoka segítene a bölcsőnél bábáskodni!

Budavári Sándor

A HEVES MEGYEI ÁLLATFORGALMI ÉS HÚSIPARI V.

pályázatot hirdet

a Gyöngyös városban épülő

falatozó
és húsmintabolt

vezetői — vezetőhelyettesi és eladói munkaköreinek betöltésére.

A vállalat azonnali belépéssel felvételre keres húsipari szakismerettel rendelkező RAKTÁRGAZDÁLKODÁSI OSZTÁLYVEZETŐT.

Jelentkezés: írásban, vagy személyesen a vállalat személyzeti osztályán.

3200 Gyöngyös, Szurdokpart 1.

Káplár Miklós, festő-művész

1021

EGY FELFEDEZŐ ARCKÉPE

Bojtár

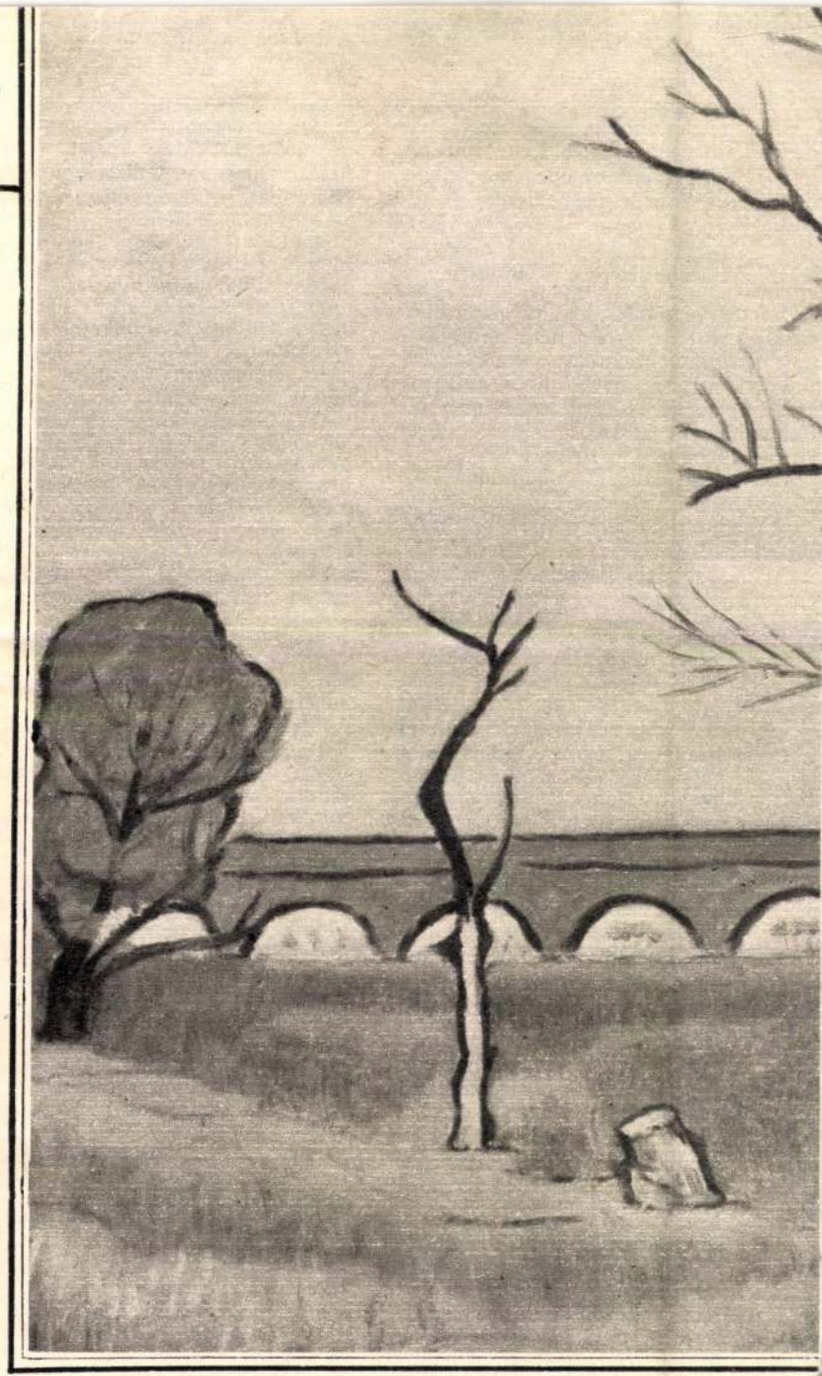

Kiszáradt fák a Hortobágy folyó mentén

Káplár Miklós talán a legnehezebben induló festőművészek közül való volt. A föld, a hortobágyi puszta, amely egy életre magához bilincselte, már tizenöt éves korában kegyetlen leckét adott fel neki. Gulyásbojtárként dolgozott, sokat szenvedett, s érzékszerveibe szinte beleégett a rideg életforma tempója, fáradalmai, de sajátos szépsége is. Áttanult és -vergődött évek után tért ide vissza ismét, nem kisebb célkitűzéssel, mint hogy *a Hortobágy lelkét megfesse*. Egyéni szellemű alkotásait nézve — aki a hajdúböszörményi múzeumban egyszer is látta, nem felejtheti őket —, arra kell gondolnunk: íme a magya. Henri Rousseau, aki elég mágikus erővel bír, hogy friss harmóniát áramoltasson képein egy *lelketlennek, laposnak, unalmasnak* tartott, csodálatos tájról, s annak embertípusairól.

Vásznain lélegzik a puszta. Kristályosan tiszta kontúrjait meleg színekkel töltötte ki. Ott homályik a szikről visszavert forró levegő. Ott vaskosodik a gulya, iramodik a ménes az égbolt kék burája alatt. Életműve mintegy nyolcszáz vásznat tesz ki . . .

Felfedezőként kell tisztelnünk őt, akinek arca eltűnik a pusztáról festett képek mögött.

Boromisza Tibor volt az első művész, aki nyugati tanulmányútja után a magyar festői nyelv megteremtésének szándékával évekig alkotott Káplár későbbi munkásságának fő színterén. Az ő biztatására tért vissza Káplár már érett, tanult művészként a Hortobágyra.

Látásmódja nem az iskolázatlan tehetség naiv stílusa volt. Ezt barátai, szellemi életünk legkiválóbbjai már korán meglátták. Móricz Zsigmond 1935-ben már így értékelte: „. . . . Káplár Miklós nem a naiv

előszedni a férje ruháit. Én is készülődni akartam, de észrevettem, hogy a beteg integet, hajoljak közelebb. Csodálkozva engedelmeskedtem.

— Doktor úr — suttogta forrón s esdeklőn a beteg —, ne menjen el! Szükségem van magára! — Megérezve benső vonakodásomat, gyorsan hozzátette: — Én nem butaságból nem mentem szanatóriumba! Én nem tudom, mit csináljak... Csak maga tud nekem segíteni... Piroska majd telefonál a mentőknek.

Szabad egy haldoklónak nemet mondani? Bizonyára valami nagy tehertől akar megszabadulni.

A fiatalasszonyt elláttam utasításokkal a mentőkre vonatkozólag, s amikor egyedül maradtunk, odahúztam az egyik merev támlájú széket az ágyhoz.

— Doktor úr — a beteg nem nézett rám, láztól csillogó szeme a fekete mennyezeten kalandozott —, nem is tudom, hol kezdjem... Nem tudom, mennyire ismeri ezt a pusztát. Kevés a fiatal és kevés a gyerek. Egy évvel ezelőtt még hatan voltunk itt legények... most már csak öten vannak, mert én megnősültem. Siheder korunktól kezdve egy bandában jártunk, és már akkor sem tudtuk mivel agyonütni az időt. Itt nincs mozi, nincs tánc, nincs televízió, még kugli sincs — kártyázni szoktunk, s mindenféle ostoba csínyt követtünk el, például szétszedtük egy-egy parasztnak a szekerét, darabonként felvittük a háza tetejére, s ott óriási munkával összeraktuk, hogy reggel, amikor felkel, mérgelődjön és csodálkozzék, hogyan került az a több mázsás szekér a háztetőre. Vagy sorban minden házról leemeltük az utcaajtókat, s eltorlaszoltuk vele a központba vezető egyetlen utat, a csordajárást... Most visszagondolva, ezek csakugyan ártatlan csínyek voltak, legalábbis a későbbiekhez képest... Két évvel ezelőtt Pajáék pincéjében iszogattunk, s nőkről beszélgettünk, mert miről lehet pia mellett beszélgetni? Egyikünknek sem volt semmi számottevő kapcsolata. Volt ugyan néhány lány a pusztán, de azok eljártak dolgozni, s ha itthon voltak, sem álltak velünk szóba, mert eszük ágában sem volt helybeli legényhez férjhez menni —, ki bolond itt leélni az életét, ha módjában áll elkerülni innen? A lányok pedig valamennyien el akartak innen kerülni, ha sánta is a férj, ha részeges, ha veri is, nem számít, csak a központban vagy a faluban legyen a háza... Azt mondja a... mindegy, hogy melyikünk, hogy a... szóval, egy embernek a felesége az éjjel egyedül van itthon, mert az urát elküldték egy vagon borjúval az osztrák határra, legfeljebb egy hét múlva ér vissza — meg kellene próbálni. Még többet ittunk, alaposan belehecceltük magunkat, s bezörgettünk az asszonynak. Nem gyújtott lámpát, kiszólt, hogy ki az. Mondtuk, hogy mi. Megkérdezte, mit akarunk. Megmondtuk jó magyarul, hogy mit. Elküldött bennünket az..., gondolhatja, doktor úr, hogy hova. De velünk már nem lehetett bírni — rátörtük az ajtót... — A beteg kínlódva harapdálta vértelen szája szélét. Látszott, hogy viaskodik benne a szégyen és a vágy a megkönnyebbülésre. Nem szóltam, nem akartam, hogy észrevegye viszolygásomat. — Másnap, amikor némileg kijózanódva felébredtem, legszívesebben leköptem volna magamat. Ilonka né... ez az asszony, aki tíz évvel volt idősebb nálam, soha nem vétett nekem, sőt, egyszer gyerekkoromban kaptam tőle egy almát. És mi úgy bántunk vele, mint a vandálok... Attól is féltem, hogy följelentett bennünket, s egész nap vártam a rendőröket. Nem, mintha úgy éreztem volna, hogy nem érdemlem meg, mégis féltem, rettegtem a büntetéstől, a börtöntől és a szégyentől, hogy ezt mindenki tudni fogja... De nem történt semmi. Este korán lefeküdtem, azonban a barátaim felzörgettek, el kellett mennem a pincébe. Elhatároztam, hogy megmondom nekik, ocsmány dolog volt, amit csináltunk, és ilyesmiben többé nem veszek részt. De ők kezdték: mi az, betojtál? Gúnyolódtak rajtam, elmondtak mindenféle anyámasszony katonájának, konfirmációs kislánynak, mit tudom én, s amikor mégis eldadogtam valamit abból, amit gondoltam, olyan fenyegető csönd támadt, hogy tudtam: nemcsak iszonyúan összevernek, de ki is közösítenek maguk közül — s akkor velem mi lesz? Mit fogok a végtelen hosszú őszi meg téli estéken csinálni? Ha egyetlen ember sincs, akihez néha szólni lehet, akkor itt meg kell bolondulni. Lehet, hogy gyávának tart, doktor úr, bizonyára gyáva is vagyok, de visszakoztam... S ettől kezdve az lett a legfőbb „szórakozásunk", hogy ha egy asszony egyedül maradt éjszakára, rátörtük az ajtót... Igaz, akadt olyan is, akire rá sem kellett törni...

— És nem jelentette fel magukat senki? — kérdeztem elképedve.

— Nem. Ezen én is sokat gondolkodtam... Azt hiszem, szégyellték. Hisz akkor nemcsak a rendőrség meg a bíróság tudja meg, hanem az egész puszta..., meg a férj is... Meg valószínűleg féltek is tőlünk. Tegyük fel, lecsuknak bennünket — de egyszer minden büntetés letelik, hazajövünk, és bosszút állunk. Még mindig a kisebbik rossz, ha titokban tartják... Ne gondolja doktor úr, hogy visszamenőleg mentegetni akarom magamat, de én olyan rossz lelkiismerettel, olyan állandó szégyenben sodródtam a bandával, hogy egyfolytában abban reménykedtem: egyszer csak kitudódik, s mindannyian megkapjuk a jól megérdemelt büntetésünket.

— Nem gondolom — mondtam, mert éreztem, hogy várja.

— Tavaly a katalini bálra bementünk a faluba, s ott megismerkedtem Piroskával. Doktor úr... — elcsuklott a hangja, behunyta a szemét. Sokáig hallgatott, csak sorvadt tüdeje zihált, ahogy felindultan kapkodta a levegőt.

— Hiába — suttogta —, úgysem tudom elmondani, mit éreztem. Mintha kicseréltek volna... vagy inkább, mintha addig egy idegen élt volna a bőrömben: szelíd lettem, józan, szorgalmas, s már attól is boldog, ha a tejcsarnokot láthattam, ahol dolgozott. Nem is reméltem, hogy viszontszeret — s máig úgy érzem, nem érdemlem meg, s talán egyszer majd ő is rájön erre. Az apja hatgyerekes juhász, nemrég költöztek ide az Alföldről, és még kelengyét sem tudtak adni Piroskával, de mit törődtünk ezzel? Elhatároztuk, hogy mindketten rengeteget dolgozunk, élére rakjuk a pénzt, s egy-két év múlva építünk bent a faluban házat. Mert itt maradni nem akart egyikünk sem. Gondoltuk, először csak egy szobát építünk, egy kuckót, csak hogy éppen fedél legyen a fejünk fölött, aztán apránként majd ragasztunk hozzá konyhát, kamrát, egy másik szobát — fiatalok vagyunk, erősek, egészségesek. És akkor azt mondják nekem az orvosok, hogy menjek el fél évre szanatóriumba! Hát hogy mehettem volna? — Láztól égő szemét számonkérően függesztette rám. — Akkor mi lesz a házzal? — Elbizonytalankodott, a mennyezetre kalandozott a tekintete. — Sokat töprengtem én ezen: annyit gondoltam, néha azt hittem, megbolondulok. Ha elmegyek, ha egyedül hagyom Piroskát, akkor az öt legény, a volt barátaim... — Kínlódva harapdálta a szája szélét. — Hányszor megjelent előttem az a rettenetes kép, ha akartam, ha nem! Itt van egy fiatalasszony egyedül, ők öten, részegen..., s ha azt mondja a feleségem: feljelentem magukat, mert ő nem gyáva, ő megtenné, a szemébe röhögnének: Tessék, aranyom, de tudjad, hogy akkor a kedves férjedet is lecsukják, mert csak azóta ilyen szelíd bárány, amióta te megszelídítetted. Addig... ajaj!

Megállítottam.

— Az imént azt állította: abban reménykedett, hogy egyszer majd csak kitudódik, s akkor mindannyian, maga is megkapja a jól megérdemelt büntetését... Úgy látszik, mégsem gondolta ezt őszintén.

— De most más a helyzet, doktor úr! — kiáltott a beteg; s izgalmában felült. — Én már nem a börtöntől félek — számomra az már olyan jelentéktelen büntetés! Én attól félek: ha ezt megtudja rólam, Piroskát elveszítem!

Szánalom és harag szorongatta a szívemet. Huszonkét éves! Egy éve úgy takargatja a múltját, mint egy vérző sebet. Mint a vérző tüdejét. A vérző tüdejével takargatta a múltját.

— Mit csináljak, doktor úr? — kérdezte kétségbeesetten.

Mintha még lett volna választása!... Vagy választás mindig van?

Mielőtt felelhettem volna, váratlanul kinyílt az ajtó, s besietett a kivörösödött szemű, átázott fiatalasszony. A sárban hangtalanul veszett el a kocsizörgés a ház előtt, s a gumicsizma sem vert zajt a tornácon.

— A mentő az országúton vár bennünket, az elágazásnál — mondta könnyektől fátyolos hangon, a férje ruháit felnyalábolta, s odarakta az ágyra. Végtelen gyöngédséggel unszolta a beteget: — Sietnünk kell, Janó!

Felvettem a bundámat, kimentem a sötét tornácra, s cigarettára gyújtottam. Az átnyirkosodott dohány keserű volt, mint a kozma. A láthatatlan eső surrogásában névtelen fenyegetés ólálkodott. Körülöttem az éjszakába süppedve, fények nélkül lapult a puszta, akár a leszakadt láncú vödör, amelyet a kút mélyén felejtettek.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Lobogó

1979 FEB 1

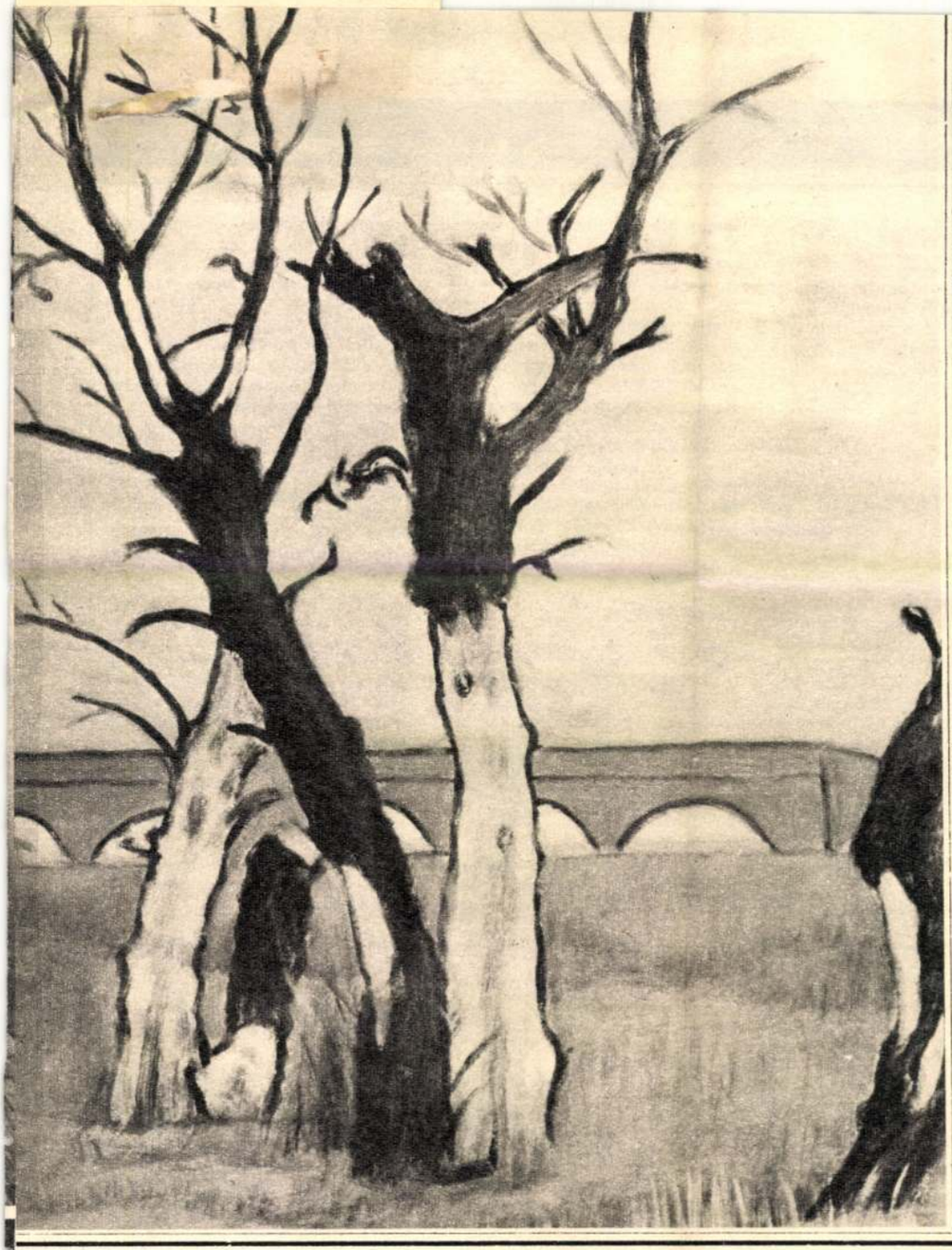

és primitív őstehetségek közül való. Ő már csaknem a legmagasabb és legegyénibb festői látással látta meg, amit meg akart mutatni. Csak a tömörségben, a jelemek és tárgyak komor egybefoglalásában maradt meg azon a határon, ahol ő egyéniség lett és a legnagyobb festők értékével emelte fel az őstehetséget, mely lelkében élt..."

Móricz Zsigmond — akinek nézetei sok tekintetben irányt adókká váltak Káplár festészetében — ars poeticájában is méltatta barátja alkotásainak eszmeiségét: „...a festő ugyanolyan szuggesztív lehet, mint az író, s azonfelül aránytalanul könnyebb a sikert elérnie, mint az írónak. Az író csak azokhoz szólhat, akik megértik a nyelvet, amelyen beszél: a festő az egész emberiséghez fordul, mindenkihez, aki azon a kultúrfokon van, hogy egy festményt egyáltalán megérthet."

Káplár nemcsak megjelenítette az ábrázolt tájat, a Hortobágyot, hanem — főként Móricz Zsimond riportjainak hatására — tudatosult benne a művészi tevékenység országos jelentősége. Tevékenyen kapcsolódott be a radikális—plebejus politikai mozgalomba. A Bajcsy-Zsilinszky Endre programja körül szervezkedők *1934-ben maguk közé hívták.* Egy sorba került — többek között — Féja Gézával, Illyés Gyulával, Hont Ferenccel, József Attilával, Nagy Lajossal, Németh Lászlóval, Szabó Lőrinccel, Szabó Pállal. Felismerték eredetiségét a Nyugat írói és kritikusai is. Így választották a debreceni Ady-társaság egyik irányítójává...

Szülővárosa most nemcsak sírkő emelésével, utca elnevezésével, emlékérem alapításával gondolt nagy fiára. Megőrizte a művész egykori, 1953-ban épült lakóházát és azt a felnövekvő nemzedék egyik kulturális nevelőhelyévé kívánja tenni. Ez év október 22-én avatják fel az emlékházat Hajdúböszörményben. A több mint száz műalkotásból és eredeti dokumentumból álló kiállítás megtekintésével, remélhetőleg, minden érdeklődő közelebb kerül az eddig méltatlanul kevéssé ismert alkotó jelentős életművéhez.

– b –

em kerék

ak ez a módja igazolta mozgás előnyeit. Igaz, gó mozgás még nem volt tos, hanem kétirányúan os (2. ábra).

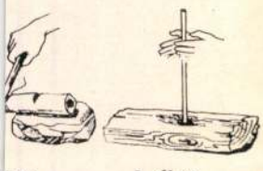

bra 2. ábra

üzgyújtásnál alkalmazott os forgó mozgás adhatta dolatot a csiszolt kőkor- nberének ahhoz, hogy fú- t tökéletesítse. A fúró szá- felső végére korongot erő- Ez a korong két, igen lé- funkciót töltött be. Az nyomatékként szolgált ar- gy pörgetés közben a fúró ne ugorjon ki a furatból. k (ami lényegesebb volt): rékként biztosította az yú folyamatos forgó moz- biztonsággal nem lehet megállapítani, hogy a korong alakú lendítőkerék miképpen született meg, vagyis hogyan jött rá a neolitikum (újkőkorszak) embere arra, hogy éppen korong alakú nehezéket rögzítsen a fúró szárának felső végére. Az azonban bizonyos, hogy a lendkerék jelentős találmány volt. Nemcsak azért, mert megkönnyítette a szerszámkészítő ember munkáját, hiszen a tehetetlenségi erőt az ember a maga javára tudta ezzel hasznosítani. Jelentős találmány volt azért is, mert egy újabb kézművességi ág, egy új mesterség megszületését is elősegítette (3. ábra).

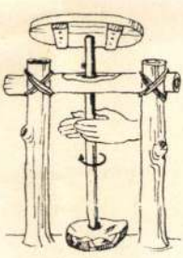

3. ábra

4. ábra

Lapunk 1978. szeptember 7-i számában már bemutattuk, hogy a korai – kapát és kezdetleges faekét alkalmazó – földművelő hogyan készített a megtermelt magvak tárolására alkalmas agyagedényeket. (Agyaghurkákból „építette" meg a különböző nagyságú tároló alkalmatosságokat.) A korong kőfúrásban való alkalmazása vezethette el az ősközösség emberét a fazekaskorong felfedezéséhez (4. ábra).

Mi az, ami figyelmet érdemlő a fazekaskorongon? Két korong ugyanazon a tengelyen! Az ősközösség fazekasa lábával forgatta az alsó korongot, s így a felső, a kisebb korong, a tárgy- vagy „munkaasztal" gyorsabban forgott.

Két korong ugyanazon a tengelyen. Lényegében ugyanaz az elv, amit a későbbiek során a kocsinál is konstatálhatunk. Igen ám, csakhogy a fazekaskorongok függőleges tengelyen helyezkednek el! Olyan minőségű termelési tapasztalatot a fazekaskorong nem szolgáltatott, hogy a kocsi megszületésében szerepet játszhatott volna. A kocsi megszületésének közvetlen előzményeit tehát nem itt, hanem másutt, a szállítóeszközök korai megjelenési formáiban kell keresnünk.

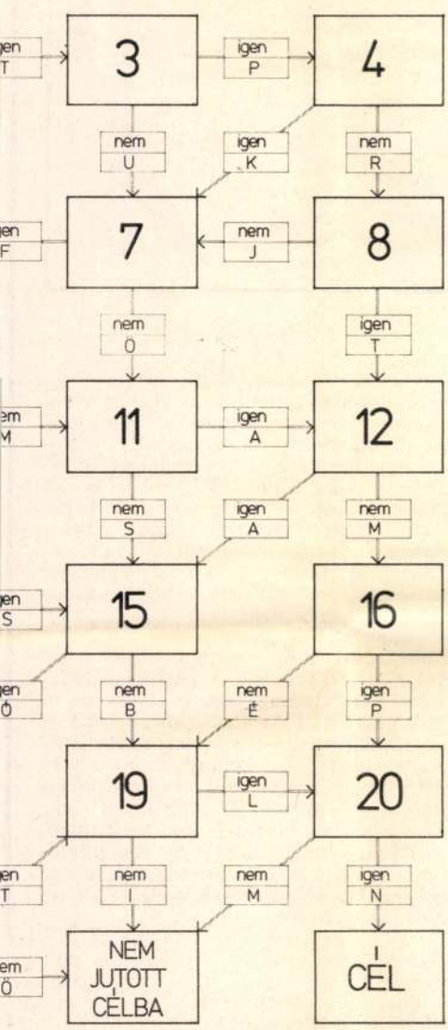

Keresztül-kasul

Feleljen a bal felső téglalaphoz tartozó kérdésre. A helyes válasz irányában induljon tovább azokon a téglalapokon keresztül, amerre a válaszok vezetik, amíg célhoz nem jut. Egy téglalapot csak egyszer lehet érinteni. Nem kell áthaladni valamennyi téglalapon! A helyes válaszok mellett álló betűkből állítson össze egy nevet. Ez küldendő be megfejtésül február 14-ig címünkre: 1349 Budapest, Postafiók 427. A helyes megfejtők között értékes tárgyjutalmat sorsolunk ki.

Az egyes téglalapokhoz tartozó kérdések:

1. Fennmaradt a pannonhalmi apátság altemploma?
2. Eötvös Loránd hallhatott hazai személyszállító repülőjáratról?
3. A Bús férfi panaszai Kosztolányi versciklusa?
4. A „hentes" a régi magyar nyelv szerint vágott szarvasmarhát jelentett?
5. Magyarország szerepelt minden olimpián?
6. Piszkéstetőn van csillagvizsgáló?
7. A kékszakállú herceg várát előbb mutatták be, mint A csodálatos mandarint?
8. A Vasút mentén c. kép Derkovits Gyula műve?
9. Kármán Tódor foglalkozott asztronautikával?
10. A Dunai Hőerőmű Dunaföldváron van?
11. A nagybányai iskolát Fényes Adolf alapította?
12. Hazánk első polietilénügyára a Borsodi Vegyi Kombináthoz tartozik?
13. Kölcsey Ferenc hallhatott a Pesti Magyar Színház megnyitásáról?
14. Babits Mihály értesülhetett az első tényleges országos öttusabajnokságról?
15. Az első, egész estét betöltő, színes, magyar játékfilm az 1950-es Lúdas Matyi volt?
16. A Lúdas Matyi c. filmet Keleti Márton rendezte?
17. A Lúdas Matyi c. szvitet és filmzenét Szabó Ferenc szerezte?
18. Munkácsy Mihály Békéscsabán született?
19. A „citadella" szót ismerhette II. Rákóczi Ferenc?
20. Lóczy Lajos sírja Balatonarácson van?
21. Móricz Zsigmond volt lapszerkesztő?
22. A „Vajh ki ő, és merre van hazája?" idézet Vörösmarty-műből való?

DR. HÁRSING LAJOS

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-746, 340-726

Káplár Miklós (1886-1935)

PETŐFI NÉPE

1978 OKT 2

1021

A Hortobágy felfedezője

● Fák a Hortobágy folyó mentén.

● Bojtár.

A XX. század fordulójára Debrecen példája nyomán Hajdúböszörményben a jómódú családok tagjai nemcsak megszereztek, rendeltek is műalkotásokat. A tehetséges művészek egész köre alakult itt. A műpártolás jóval szerényebb, mint amit a művészek megérdemeltek. Egy letűnt korszak távlatából: a festőművészek alkotásai irodalmi, művelődési életünk nagyjaival együtt művészi erővel és hitelességgel ábrázolták a társadalom sok szociális és kulturális kérdését.

Közülük kiemelkedett *Káplár Miklós* (1886—1935), akinek sorsa és életpályája a népből óriási áldozatok árán feltörő tehetség példája. Árva gyermek, csikósbojtár a Hortobágyon, mészárosségéd, bérmunkás Budapesten. Négy éven át éjszaka dolgozik, hogy nappal főiskolán képezhesse magát. A Képzőművészeti Főiskolán tanultaknál is többet jelentett számára példaképeinek útmutatása.

Első mestere modern művészetünk egyik vezéralakja Rippl-Rónai József. Kevés számú tanítványának egyike Káplár, akihez 1920-ban írt egyik levelében többek között ez olvasható: „Szeretném, ha természetes egyszerűségét, szerény magaviseletét sohasem vetkőzné le. Ne iparkodjon olyan lenni, mint más..." Dokumentumok világítják meg a művész példaképei, mesterei szoros kapcsolatát. Egy 1926-beli meghívó szerint Rippl-Rónai, Martyn Ferenc, Medgyessy Ferenc, Káplárral együtt szerepelt a művész szülővárosában, a Hajdúböszörményben rendezett kiállításon.

Mestere, modern szobrászatunk antik ihletésű nagy művésze, Medgyessy Ferenc is. Ő évtizedek múlva Káplárra így emlékezett: „Adtam is neki egy életre szóló programot. Szerettem benne, hogy olyan egyszerű, józan ember, talán a legegyszerűbb, akikkel találkoztam. Ez az egyszerűsége vetítődött ki a képeire..."

Az első művész Boromisza Tibor, aki nyugati tanulmányútja után „a magyar festői nyelv megteremtése" szándékával munkásságának legjellegzetesebb helyén (1927-től), évekig a Hortobágyon alkotott. Boromisza biztatására Káplár, mint érett művész, visszatért a Hortobágyra.

Káplár művészi látásmódja nem az iskolázatlan tehetség naiv stílusa. Ezt a művész barátai, kultúránk, szellemi életünk legkiválóbbjai évtizedekkel előbb meglátták. A XX. századi magyar próza vezető egyénisége, Móricz Zsigmond már 1935-ben úgy is értékelte: „Káplár Miklós nem ezek közül a naiv és primitív őstehetségek közül való. Ő már csaknem a légmagasabb és legegyénibb festői látással látta meg, amit meg akart mutatni. Csak a tömörségben, a jellemek és tárgyak komor egybefoglalásában maradt meg azon a határon, ahol ő egyéniség lett és a legnagyobb festők értékével emelte fel az őstehetséget, mely lelkében élt..."

Káplár nemcsak megjelenítette az ábrázolt tájat, a Hortobágyot, hanem Móricz Zsigmond riportjai (Hortobágyi típusok, Kiégett a Hortobágy, stb.) hatására tudatosult benne e művészi tevékenység országos jelentősége. Tevékenyen bekapcsolódott a radikális-plebejus politikai mozgalomba.

Mint agrár-ipari proletár származású, osztályhelyzetét is tudatosan kifejezte azáltal, hogy festményein a pásztorokat, a szegény embereket ábrázolta.

A népi tehetséget ismerték fel benne a Nyugat művészeti írói és kritikusai. Így választották őt a debreceni Ady-társaság egyik irányítójává. Ezért ír 1974-ben az elismert alkotó, Martyn Ferenc festőművész teljes joggal a tudatos művészről: ... Káplár az „alföldi festészetünknek" egyik legeredetibb alkotója, kivételes, összefogó érzésvilága tiszta forrás, olyan tartalom és festői megfogalmazás, mely változatlanul példa: ma és holnap útmutató.

Káplár életművének feltárása során több jelentős eredmény született. Többek között: megjelent a művészi indulását ismertető tanulmány. A művészettörténészek ez évi országos fórumán érzékelhető visszhangot keltett az előadás, mely századunk egyik legnagyobb hazai művészetfilozófusa, Fülep Lajos és Káplár Miklós kapcsolatát világította meg eddig ismeretlen leveleik tükrében. Szülővárosa nemcsak művészi sírkő emelésével, utca elnevezésével, emlékérem alapításával gondol nagy fiára. Megőrizte a művész egykori 1853-ban épült lakóházát és azt — példamutató áldozattal — a megyei műemléki albizottság értékes közreműködésével a felnövekvő nemzedék egyik kulturális nevelőhelyévé kívánja tenni.

A művész emlékházát ma avatják Hajdúböszörményben. A több mint száz műalkotásból és eredeti dokumentumból álló kiállítás megtekintésével — remélhető — közelebb kerül az érdeklődő az eddig kevéssé ismert alkotó életművéhez.

M. L.

APR

Ingatlan

370 NÉGYSZÖGÖL hobbikert (szőlő, föld) kúttal eladó. Villany megoldható. Érdeklődni: Kecskemét, Szilágyi Erzsébet u. 68. Sándor Józseféknál. 4475

ELADÓ hobbikert 200 négyszögöl városhoz közel bekerítve, pincével, faházzal, csőkúttal, engedéllyel betelepített termő sövény gyümölcsfákkal. Érdeklődni: délután 5-től. Kecskemét, Petőfi Sándor u. 2. II. 4. 4413

CSALÁDI ház eladó. Kecskemét, Kupa u. 26/a. 4492

ELADÓ Kalocsán, központban Rákóczi u. 3. számú, kétszobás családi ház. Érdeklődni: helyszínen, október 25-én délelőtt 10—12 óráig. 4553

TANYA, 800 négyszögöl területtel, sok melléképülettel, fúrott kúttal eladó. Állomáshoz közel. Villany bevezethető. Lajosmizse, Felsőméntelek 268. Dömötör. 6206

SZOBA, konyhás házrész, mellékhelyiségekkel eladó. Kecskemét, Horog utca 14. 4523

KECSKEMÉTTŐL négy és fél kilométerre a Kiskőrösi útban, kertes családi ház eladó. Érdeklődni a helyszínen. Kecskemét, Ballószög 83. Kovács. 6194

ÜDÜLŐ, Kunfehértó, Fő u. 6. szám alatt eladó. Kocsis Lajos, Kecskemét, Tinódi u. 12. 6198

KÉT szoba, összkomfortos ház, 237 négyszögöl telekkel áron alul eladó. Szabadszállás, Szántó B. út 8. 6264

KÉTSZOBÁS ház eladó, fizetési kedvezménnyel. Kecskemét, Szélmalom u. 37. Érdeklődni: délután 5 órától, Ádáméknál. 4526

KERTES, gázfűtéses családi ház eladó. Kecskemét, Irinyi u. 3/a. 6259

ELADÓ Kecskemét, Alsócsalánosi 1/b. szám alatt, berendezett női fodrászüzlet, 300 négyszögöl telekkel. 6254

KECSKEMÉT, Halasi úton, hobbikert eladó. Érdeklődni: Kecskemét, Halasi út 12. szám alatt a Vídia portáján, mindennap 7—16 óráig. 6208

Lakás

KÉT és fél szobás, OTP-s öröklakás azonnal beköltözhetően eladó. Érdeklődni 18 órától, Kiskunfélegyháza, Kossuth u. 20. II. em. 19. 2803

EGY szoba, komfortos, kecskeméti, szövetkezeti lakás eladó, 170 000 Ft készpénz plusz OTP-hitelátvállalással. „Sürgős 126 618" jeligére a Felszabadulás téri hirdetőbe. 1298

KÉT és fél szobás szövetkezeti lakás, beköltözhetően, sürgősen eladó. Újszeged, Vedres u. 8/B. III. 8. Veres György 6726. 1331

ELADÓ 2 szoba, összkomfortos lakás, garázzsal, OTP-hitelátvállalással. Kecskemét, Műkertváros, Borostyán u. 6/a. I. emelet 3. Érdeklődni: este 6 után. 4529

kás garázs... Kecskemét, Kertváros Nepfront u. 9. földszint 3. szám. Érdeklődni: szombat, vasárnap egész nap, hétköznap 17—19 óráig. 4524

KÉTSZOBÁS, budapesti öröklakásomat kecskeméti hasonló tanácsira cserélnénk értékkülönbözettel. Leveleket „Örs vezér tér 73 790" jeligére a kecskeméti Magyar Hirdetőbe kérek. 4522

ELADÓ Kecskemét, Kertváros, Borostyán utca 3. II. emeleti, kétszobás lakás garázzsal, beköltözhetően, OTP-hitelátvállalással. Érdeklődni: 11-225-ös telefonon 7—15 óráig. 6203

ELADNÁM vagy elcserélném Kecskemét, Széchenyivárosban levő, 3 szobás öröklakásomat. Minden megoldás érdekel. Érdeklődni mindennap 15 órától. Tompa Mihály, Kecskemét, Akadémia krt. 43. ép. V. em. 30-as ajtó. 6024

ELADÓ Kecskemét, Árpád krt. 17. IV. 52. szám alatti, szövetkezeti garzonlakás, 1979. évi beköltözéssel. Érdeklődni: hétköznap 17 óra után, Győriéknél. 6146

3 SZOBA, összkomfortos lakás, 15×4 méteres melléképülettel eladó. Érdeklődni: 17—20 óráig, Kecskemét, Néphadsereg u. 14. fsz. 15. Szabónénál. 6213

KECSKEMÉT, leninvárosi, II. emeleti, másfélszobás, tanácsi lakásomat elcserélem hasonló udvaros, kertes lakásra. Kecskemét, Halasi út 7. II. emelet, 24. Délután. 4542

KECSKEMÉT központjában levő, nagyméretű, 2 szoba, összkomfortos, gázfűtéses, garázsos, tanácsi lakásom elcserélem tanácsi 2 vagy háromszobásra. Kertes ház előnyben. Kecskemét, Széchenyi tér 5, I. em. 2. Virányi. Érdeklődni: délután 2 órától. 4544

Gépek és alkatrészek

LADA 1300-as, kétéves, eladó. Kiskunfélegyháza, Bercsényi u. 40. Czinege. 2772

PF-ES 1500-as Lada eladó. Kecskemét, Mártírok útja 62. Délutáni órákban. 4520

ZETOR K—25-ös utánfutóval, csörlővel, talajmaróval eladó. Szigethi Jenő, Badacsonytördemic. 1270

GARÁZS kiadó. Közületnek is. Villanyvilágítás van. Monostori u. (Parkettagyár mögött.) Érdeklődni: Kecskemét, Árpád krt. 17. IV/53. 16 óra után, vasárnap egész nap. 6207

POLSKI Fiat, jó állapotban eladó. Zsikla György, Soltvadkert, Május 1. u. 23. 6192

ZV-S rendszámú, 126/650-es Polski Fiat eladó. Kecskemét, Szélmalom u. 37/a. 6242

ZN-ES, egyéves, fehér Wartburg de Luxe, kevés kilométerrel eladó. Megtekinthető: Kecskemét, József A. u. 10. szám alatt, délután 5 óra után. Dr. Csatai. 6255

sürgősen eladó. K... Széchenyiváros, M... u. 32. V. 13. Virág

312-ES Wartburg... Irányár: 10 000 F... Kecskemét, Népha... 14. fsz. 15. Kato... óráig.

Egyéb adás...

ÉPÜLETBONTÁSB... tégla, ajtók, ablak... ka, léc és fűrész... dák. Kecskemét, ... u. 12. sz. (az ó... lett.)

BONTÁSBÓL faar... la és fűrészelt á... Kiskunhalas. Közt... 12.

60 DB üvegházi h... ret eladó. Lajosm... kóczi u. 24.

16 CSATORNÁS ... reó keverő, 2 ma... nett de Luxe or... der Jazz basszusg... mint mély és m... falak eladók. Pat... Kecskemét, Irin... II/20.

ELADÓ alig ha... nyisztó öntött-vas... köbméteres. Tas... Kecskemét, Hu... 5/d. (Ceglédi úton... után, második k...

ELADÓ szép rek... lon, fotelok. ... Vak Bottyán utca... czi út végénél.)

ELADÓ háromaj... rény, 2 karnis, ... csillár. Kecskem... herz Z. tér 4. V... 31. Érdeklődni: ... órákban.

ELADÓ könyvsze... rines ágynemütar... tal. Érdeklődni: ... 14 óra után. ... Nyíri út 17. IV... Gödlné.

TELJESEN új „... szekrénysor ela... lődni: este 6 óra... kemét, Küküllő ... em. 18.

KÉTAKNÁS kál... tennarúd, zongo... adó. Kecskemét, ...

16 DB juh eladó ... ban 23—24 km ... gac, Kisbugac 3... Imre.

ELADÓ lovas k... és 400 literes h... kemét, Hajma ...

ANTIK bútorol... nyek, könyvek, ... mann harmóni... Kecskemét, Les... fszt. 1. (Tanác... lett.)

CSÖVES kukoric... trágya eladó. ... 13-419-es kecsken... non.

BOROSHORDÓK ... és 25 hl-es. Érdek... Tekes Sándor, ... III. ker. 83. szán... rási iskolánál.

FÖURI ebédlő ga... 150 éves oszlopos... eladó. 7741 Bogác... L. u. 110.

MUNKAALKALOM

AZONNALI belépéssel felveszünk férfi dolgozót kazánfűtő munkakörbe Központi Gyógyszerraktárunkba. Jelentkezni lehet: Kecskemét, Izsáki út 8. sz. alatt a raktárvezetőnél. 4481

AZONNALI belépéssel felveszünk szállító és rakodó munkakörbe férfi dolgozókat Központi Gyógyszerraktárunkba. Jelentkezni lehet: Kecskemét, Izsáki út 8. sz. alatt, a raktárvezetőnél. 4480

PORTÁST, laboránst, lakatost és fóliaőrlőt keres felvételre a Kőbányai Könnyűfémmű Alumíniumpigment Gyáregysége, Kecskemét, Matkói út. Telefon: 11-742. 4528

AZ OTÁF Teljesítményvizsgáló Állomás Kecskemét-Miklóstelep (vasútállomással szemben) raktárost keres felvételre, lehetőleg érettségivel. Jelentkezés munkaidőben, az állomás igazgatójánál. 1328

Ingyenes

csőelőregyártó betanító tanfolyamot indítunk

férfi és női dolgozók részére.

Betanulási idő 3 hónap.

A tanfolyam helye: Kecskemét, Házgyár.

Kezdete: 1978. október 30.

A tanfolyam ideje alatt és után folyamatos munkát biztosítunk.

A tanfolyam elvégzéséről bizonyítványt adunk.

Napi személyszállítás a lakóhely és a munkahely között.

A jelentkezőkkel szerződést kötünk.
Szociális juttatások a kollektív szerződés szerint.

Jelentkezés: Bács megyei Állami Építőipari Vállalat Kecskemét, Klapka u. 34. sz. fszt. 10., vagy Házgyár munkaügyi csoportnál.

4292

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 MÁJ – 7
MAGYAR NEMZET
Kopócs Tibor
1021

Kopócs Tibor címképe Bereck József Öregem, az utolsó című — a pozsonyi Madách kiadó gondozásában megjelent — regényéhez

ség!

bet érde

asztalhoz j
kell a turis
éttermi besc
déglátóipar
nem akar
turistaház é
egység" között. Már pedig a turista nem I. vagy II. osztályú kiszolgálást kér, hanem *tiszta és meleg menedékházat*, ahol esetleg saját kosztját is el tudja fogyasztani. Ezt Bánkúton csak hosszú, szívós harc után sikerült elérni. Fokozza a nehézségeket, hogy nincs símegőrző, nincs ruhatár, mivel pedig a síléceket az étterembe nem szabad bevinni, aki félti drága felszerelését, az inkább lemond az étkezésről.

A fejlődés egyik fő akadálya, hogy még mindig nem készült el Bánkút *részletes rendezési terve*. A Miskolci Erdőrendezőségnek ezért nincs módjában a közjóléti alap terhére bármit is beruházni Bánkút térségében. A sípályák bővítését azonban már most el lehetne kezdeni. A *Bánkúti Sí Klub* el is készítette társadalmi munkában a pályák nagyobbításának a terveit, a Miskolci Erdőrendezőség és a Bükki Nemzeti Park azonban hallani sem akar a sípálya fejlesztéséről addig, amíg Bánkút rendezési terve nincs birtokukban.

Nehezíti Bánkút problémáinak megoldását, hogy *a siterületet közigazgatási határ vágja ketté*. Egyik része — a turista-

vel az ironak el kellett menekülnie hazájából?

a) 1920-ban; b) 1925-ben;
c) 1930-ban.

2. A sokszor megénekelt Öreg Péter-torony München egyik kedves-kedélyes jelképe. Mi a jellegzetessége a Péter-templom tornyának?

a) Az épület külső részén elhelyezett lépcsőn lehet feljutni a toronyba,
b) a torony minden oldalán két-két óra van egymás alatt,
c) órája a napok és a hónapok múlását is jelzi.

3. A Tudományos Akadémia régebbi épülete mellett áll a város szülöttének emlékére állított Richard Strauss-kút. Hol játszódik Richard Strauss A rózsalovag című zenés játéka?

a) Berlinben; b) Bécsben;
c) Weimarban

4. Igen sok magyar festőművész is megfordult a müncheni Művészeti Akadémián, amely a XIX. század második felében Európa egyik legtekintélyesebb művészeti tanműhelye volt. Néhány évig itt élt és alkotott a magyar történeti festészet kiemelkedő alakja, Székely Bertalan is. A Magyar Nemzeti Galériában megtekinthető alábbi három történelmi tárgyú festmény egyike Székely Bertalan műve. Melyik festményről van szó?

a) Hunyadi László siratása
b) II. Lajos holttestének megtalálása
c) Hunyadi László búcsúja

A helyes megfejtést beküldők között öt darab 300 forintos könyvutalványt sorsolunk ki.

PÁLYÁZATI SZELVÉNY

Alföld, 1986. 7. szám

XX. rapszódiát *nem a szerző akaratából tették közzé, úgyszintén a* Hungária-*kantátát sem.) A nyolcvanas évekbeli Liszt-művek nemcsak a modern nyugati muzsika egyik főforrása; a XX. század nagy magyar muzsikusai, elsősorban* Bartók, *szívesen zarándokoltak* A zarándoklás *évei 3. kötetéhez, valamint az alapító mester többi újító alkotásához (*Csárdás macabre, Csárdás obstiné *a konokul halálos magyar sorstudat eredője köztük).*

Milyen hivatás várt Liszt után az újabb magyar zenére? Elsősorban, hogy lényegesen kibővítse és elmélyítse a Liszt-féle nemzeti idiómát: hiszen végső soron ebben bízott, reménykedett maga Liszt is! Liszt ajándékozta nekünk az európai színvonalú, keveretlenül magyaros műzene első mestermintáit; az új magyar zene fölfedte a magyar muzsika ősi anyanyelvét. *Az új magyar zenének forrása már az a teljes körű népzene, amelynek egyes – véletlenül elhullatott – csöppjeiből a Liszt-korabeli cigányzene is szedett táplálékot. Ezzel valósult meg Liszt hazafiálma, törekvéseinek koronája: a magyar műzene az európai kultúra tetőfokán ragyog.*

Káplár Miklós emlékezete

Száz éve, 1886. június 1-én született Hajdúböszörményben Káplár Miklós, a Hortobágy igazi festője. Móricz Zsigmond tisztelte meg ezzel a címmel, Gulyás Pál pedig így foglalta össze tragikusan rövid életét: „volt pásztor, pincér, hordár, és végre lelt egy ecsetet". Ezzel az ecsettel festette, alakította művészi világát, amely saját korában, de ma is ellentétes megítélések alá esik. Művészetének jelentőségét, erényeit és hibáit korának, lehetőségeinek, a politikai-eszmei erők és helyzet ismeretében határozhatjuk csak meg.

A két világháború között „az általános gazdasági bizonytalanságban mindenkire nézve fontos volt valamihez tartozni, vállvetve védekezni, közös erővel utat törni az érvényesülés felé" – írta Lyka Károly. Sorra alakultak az egyesületek, körök, művészetmentő sorsjegyeket bocsátottak ki, s a művészek előtt a megalkuvás, a hivatalos és magánmegrendelők kiszolgálásának lehetősége vagy a mellőzöttség útja állt. Jelszó lett a decentralizáció, a helyi művészeti központok önállósága, ugyanakkor azonban központi akarat uralkodott, amelynek összetartó eszméje lett a nacionalizmus, az irredentizmus. Debrecen és csonka Bihar vármegye kiemelt szerepet kapott a húszas években: a klebelsbergi kulturális kormány Kelet-Magyarország kulturális központjává kívánta Debrecent tenni, irodalmi téren Nagyváradot, képzőművészeti téren Nagybányát kívánta vele helyettesíteni. Egy ideig úgy tűnt, hogy Debrecen tudja és akarja vállalni a kiszakadt kulturális központok helyettesítésének szerepét. Meg lettek volna a jó személyi feltételek (az új egyetem tanárai, Ady Társaság írói, művészei), a működési keretek (egyetem, Déri Múzeum), de szemléleti kérdések hátráltatták az ügyet. A város vezetői gyakran rendezvényekre, politikai manifesztációkra törekedtek, s nem oldották meg pl. a művésztelep ügyét, ami pedig a nagybányai telep helyettesítésének koncepciójába beillett volna. A megvalósítást – ha nem is hátráltatta – nem erősítette egy ugyanakkor, 1928-ban zajló telepalapítási kísérlet: a *hortobágyi kolónia* működése. Megosztotta az erőket, s úgy tűnt, hogy ideológiája révén előnyt szerzett a *Toroczkai Oszvald* és *Borsos József* által előterjesztett nagyerdei művésztelep ellenében. A telepalapító *Boromisza Tibor* szerint Keletről kell megújítani a magyar művészetet, s a Hortobágy a maga „romlatlanságával" alkalmas a kiindulópontnak. Káplár Miklós 1928-ban csatlakozott a hortobágyi kolóniához. Szándéka tiszta volt, nem tehetett arról, hogy félreértették: műveiben nem a tájhoz s az ott élő emberekhez fűződő őszinte viszonyát, szociális érzékenységét vették észre, hanem a fajiság túlzott hangsúlyozását.

Ebben az időben, 1928 körül, egyetlen igazi barátja volt: *dr. Ecsedi István*, az ismert

néprajzos, majd múzeumigazgató. Ő segítette hortobágyi műterem megszerzésével, pesti kiállításai előkészítésével, ő ismertette meg *Móricz Zsigmond*dal. Móricz így írta le találkozásukat 1936-ban: „A debreceni Déri Múzeumban voltam, s Ecsedi Pistával... az ősművészeti tárgyakban gyönyörködtem... a tárlók felett egy sor pásztorkép volt felakasztva. Megállott a szemem a bajszos, kemény fejek galériáján, s egészen megilletődve kérdeztem, ki csinálta ezeket... Itt az én komám, ez az a Káplár Miklós, aki a képeket pingálta. Rögtön összemarkoltuk egymást, és ettől kezdve állandóan barátságban maradtunk." 1930-ban Ecsedi javasolta *dr. Vásáry István* polgármesternek, hogy adja át a városháza nagytermét Káplár kiállítására, és nyissa is meg a kiállítást. Vásáry nemcsak baráti szívességet tett ezzel Ecsedinek, hanem támogatást nyújtott egy olyan festőnek, akit már a debreceni és pesti sajtó és a legjobb művészettörténészek köre (Ybl Ervin, Elek Artúr, Farkas Zoltán) is támogatott. Mindezzel együtt igaz *Juhász Géza* megállapítása, aki kívánatos, „egyetemes szabályt" üdvözölt Ecsedi és Káplár kivételes barátságában: „a tudóssá lett cívis és a festővé lett gulyás: milyen távlatok találkoztak ebben a barátságban".

Káplár az *Ady Társaság*ban találta meg azt a fórumot, azt a kört, amely művészetének, emberségének lényegét meglátta és tisztelte. Sikerei közepette, 1930-ban hívta meg tagul a képzőművészeti osztály, és *Holló László* távozásakor, 1932-ben választotta meg osztályelnöknek. A pásztorból lett egyszerű, de gyors észjárású festő jó kvalitásérzékkel s már ekkor országos kapcsolatokkal rendelkezett. 1931 őszén, a nemzeti szalonbeli tárlata idején ismerkedett meg *Fülep Lajos*sal, *Petrovics Elek*kel, *Réti István*nal, *Czigány Dezső*vel, *Kárpáti Aurél*lal. Ecsedinek ezt írta: „A modern művészek egy része azon erőlködik, hogy menjek le Szentendrére, és ott műtermet és ellátást kieszközöljek. De én csak a Hortobágyra megyek vissza. És ezt helyeslik: Vaszary János, Fényes Adolf... dr. Petrovics Elek... engem Debrecennek kellene pártfogolnia... a Hortobágy festője vagyok, mely Debrecen város tulajdona. A Hortobágyot úgy még nem értette meg senki... Debrecent és a Hortobágyot a képzőművészeti kultúra terén én képviselem. Én ismertettem meg a Hortobágyot. Móricz Zsigmond azt mondja, hogy én fedeztem fel." Hasonlóan vélekedtek Ady társaságbeli művészbarátai is, a Hortobágyi bikát, Komondort megjelenítő *Medgyessy Ferenc*, a pusztai lovak vágtatását megragadó *Gáborjáni Szabó Kálmán*, a végtelen alföldi tájakat átfogó *Vadász Endre*, aki 1930-ban már cikket írt Káplárról, a „magyar Gauguin"-ről. *Rabinovszky Máriusz* a Nyugat hasábjain üdvözölte 1933-ban Káplár hortobágyi képeit, amelyek „tiszta, magas égboltjukkal, éles, híg levegőjükkel, minden romantikától mentesen szuggerálják a pusztai hangulatot". Korai halála országos visszhangot keltett: *Lyka Károly, Móricz Zsigmond* emlékezett meg róla, *Gulyás Pál* két versben is siratta. *Juhász Géza* síremléke avatásakor (a művet Medgyessy készítette) és emlékkiállítása nyitásakor mondta a következőket: „Milyen rohamosan megtanulta – élete pokoli szenvedései között –, hogy a művészet nem röghöz tapadt utánzás, hanem szabad lebegés ég és föld között, a délibáb csodája: teremtés. Rettentő és mégis diadalmas sorsa: szabály. Nem csupán a szegény művész tragédiája."

Műveit, írásait az az Ecsedi István gyűjtötte össze halála után, aki már 1936-ban követte őt. A debreceni emlékkiállítást budapesti tárlat követte az őstehetségek Erzsébet téri boltjában. E tárlat kapcsán mondta, írta Móricz Zsigmond a következőket: „Őstehetség volt... Őstehetségnek szokták nevezni azokat az egyszerű, rendszerint szántóvető embereket, akik valamilyen belső ösztönzés folytán ecsethez vagy agyaghoz nyúlnak, és meglepő dolgokat teremtenek a maguk primitív technikájával. Ezek az őstehetségek voltaképpen az ősművészetek tanítványai... Káplár Miklós nem ezek közül a naiv és primitív őstehetségek közül való. Ő már csaknem a legmagasabb és legegyénibb festői látással látta meg, amit meg akart mutatni. Csak a tömörségben, a jellemek és tár-

gyak komor egybefoglalásában maradt meg azon a határon, ahol ő egyéniség lett, és a legnagyobb festők értékével emelte fel az őstehetséget, mely lelkében élt."

Móricz jól látta Káplár művészetének különvalóságát, még ha használta is az „őstehetség" jelzőt. Káplárnak szinte csak annyi köze volt az őstehetségekhez, mint Nagy Balogh Jánosnak vagy Nagy Istvánnak: *Bálint Jenő* fedezte fel műveiket az őstehetségek boltjában történő bemutatással. Mint ahogy Nagy Istvánt, úgy Káplárt is ez a bemutatás, az 1934-es tárlat juttatta egy kis, pillanatnyi nyugalomhoz, megélhetéshez. Ha ki akarjuk Káplár Miklós helyét jelölni a magyar képzőművészetben, az *alföldi festők*kel kell rokonítanunk. A képzőművészeti főiskolát végzett művészre atyai mestere, *Ripp-Rónai József* dekorativitása hatott formailag, stilárisan, de az őt ért élmények és a választott téma egyre realisztikusabb, néha expresszív irányba vitte. A pusztát festette éppúgy, mint *Tornyai János*, aki ezt írta 1912-ben: „Újabban inkább az eget szeretem festeni, vagy a pusztát. Ennek is lelkét inkább, mint a külsejét... Festem a nagy sömmit." Káplár 1930 körül írt sorai rímelnek erre: „Én a Hortobágynak a lelkét akarom festeni, a Hortobágyot magát. Itt nem a gulya és a ménes a fontos, hanem a puszta maga. Az ég a legszebb festői téma, és a legváltozatosabb." (Nem ismerhette Tornyai idézett levelét!) Nap- és fényimádata szinte *Egry József*fel azonosítja: úgy olvad fel a pusztai tájban, mint a Balaton festője: panteisztikus érzéssel, de nemcsak a pillanatnyi benyomást, hanem „imádságát" is rögzítve. 1929. III. 19-én ezt vetette papírra: „Végtelen pusztaság, mely tenger hatását kelti. Egy tavaszi kihajtás azt a benyomást váltja ki az emberből, mintha most volna a magyarok bejövetele... Télen olyan szépségei vannak a pusztának, amit el sem lehet képzelni. Az egész pusztát jégpáncél borítja, hasonlít egy befagyott tengerhez, és ha egy délutáni nap rásüt, a havon az összes szivárványszínek láthatók, ami tízpercenként változik." A puszta volt Káplár „Roueni katedrálisa"? Igen, de a fények mellett látta és láttatta az árnyékot is. Mint Németh Lajos írta: földhöz kötött, anteuszi művészet a magyar, amely nem merülhet el öncélú formajátékokban.

Káplár piktúrájának legmaradandóbb részét 1928–1935 között festett hortobágyi tájképei alkotják alacsony horizontjukkal, nagy távlataikkal, hatalmas égboltjukkal, apró ember- és állatalakjaikkal, meseszerű, lebegő atmoszférájukkal és ugyanakkor néprajzi hitelességükkel. Jól példázza ezt egyik főműve (a Déri Múzeum képtárának falán), az 1931-ben született Vásárra a hajnalon. A kép hétnyolcadát a hajnali ég foglalja el, foszforeszkáló türkisz-rózsaszín felhőivel, középen az Esthajnalcsillaggal. E mesebeli „sátor" alatt vonulnak a Hortobágy lakói, a hídi vásárra igyekvők, akiknek alakját, minden realitásuk mellett, a mese, a vízió ködébe vonta.

Legtöbb művén egy pásztoralak vagy csak a táj jelenik meg. Néha plakátszerűen kevés színt használ, a körvonal is csak arra való, hogy az összefüggéseket jelezze, monumentális hatást adjon. Olyan ősi pusztai művészet jellemzője ez, amelyről Medgyessy is megemlékezett 1943-ban: „A magyar szellem, ha egyszer megtalálta a lényeget, a részletekkel már nem sokat törődik. Ha igen, akkor is inkább beolvasztja az egészbe, azért, hogy valamiképp fel ne áldozza az összhang nyugalmát a darabolással."

Láttuk, hogy Káplár szépírói, szakírói képességgel, szilárd elvekkel rendelkező, képzett festőművész volt. Befejezésül álljon itt egy sora, amely összecseng a nagy magyar festők és ideológusok véleményével a magyarságot és európaiságot illetően, s amely megfelel a művészetét félreértőknek is. 1930. január 7-én ezt írta: *„A művészetben a nemzeti nem a témában van, hanem a tartalomban."*

SZ. KÜRTI KATALIN

Híreink

A Magyar Rádió és a TIT irodalmi szakosztálya február 3-án a Kossuth Klubban kerekasztal-beszélgetést rendezett a szociográfiáról az Alföld és a Forrás szerkesztőivel és íróival. A vitán – melyet *Szabó B. István* vezetett – folyóiratunkat *Juhász Béla* főszerkesztő képviselte.

*

Március 1-től szerkesztőségünk munkatársa lett *Keresztury Tibor* IV. éves egyetemi hallgató.

*

Ez év áprilisában Debrecenben zajlottak a Tóth Árpád centenárium központi ünnepségei. Április 13-án a Déri Múzeumban *Juhász Béla* nyitotta meg a költő emlékkiállítását, április 14-én a Kölcsey Művelődési Központban rendeztek szavalóversenyt. A különböző intézmények és szervezetek e napon koszorúzták meg Tóth Árpád nagyerdei szobrát és emlékművét. Április 18–20-ig a Magyar Irodalomtörténeti Társaság tartotta az eseményhez kapcsolódó vándorgyűlését a Déri Múzeumban. Április 19-én a Csokonai Színházban rendeztek Tóth Árpád-emlékestet a színház művészeinek, a debreceni Zeneművészeti Főiskola művésztanárainak és a Debreceni Kodály Kórusnak közreműködésével. Az esten bevezetőt *Görömbei András* mondott.

*

Jórészt az Alföld közleményeiből válogatva jelent meg a lublini *Akcent* folyóirat 1986. 1-es magyar száma. A lap tizennégy költőt és két prózaírót mutat be, esszéket közöl a magyar irodalomról, képzőművészetről és történelemről, valamint válogatást ad a debreceni irodalmi napoknak a kritika helyzetével foglalkozó anyagából.

*

Az idei könyvhét megyei rendezvényein két Alföld-találkozóra került sor. Június 2-án Nádudvaron *Juhász Béla, Imre László* és *Simon Zoltán*, június 5-én a Debreceni Városi Könyvtár hírlapolvasójában pedig *Márkus Béla, Aczél Géza* és *Bakó Endre* találkoztak az érdeklődőkkel.

*

A Debrecen és Jyväskylä közötti testvérvárosi kapcsolatok keretében április 23-án szerkesztőségünkbe látogatott *Toivo Laakso* finn költő és *Teppo Kulmala* kulturális újságíró. Az említett kapcsolatok alapján június 9–15-ig *Bényei József*, a Hajdú-Bihari Napló és *Juhász Béla*, az Alföld főszerkesztője tartózkodott a finn városban.

*

Az utóbbi hónapokban szerkesztőségünk vendégei voltak *Anton Gerascsenko* szovjet prózaíró, *Gömöri György* angliai magyar költő és *Dékány Károly* hollandiai magyar író.

1021

Káplár Miklós festőművész (1886-1955)

1984. I. 30. Kossuth 4.25

Jó reggelt!

- Pusztakedvelő piktorok a télen is sokaracu Hortobágyon. Pallai Jánost hallják.

- A hortobágyi táj szépségét csak századunk képzőművészete ismerte fel. Korábban élt festőink közül senkit sem ihletett ecsetforgatásra a környék. Az első alkotások egyike azonban mindjárt remekmű lett. Csontváry Koszka Tivadar egyszer járt ezen a vidéken, és akkor festette a máig is legjobbnak tartott Vihar a Hortobágyon című képét. A puszta igazi megörökitőjének mind a mai napig Káplár Miklóst tartják. Aki több mint nyolcszáz képet festett a pusztáról. A debreceni Ady Társaság virágzása idején Holló László, Berki Imre, Meggyesi Ferenc, Boromissza Tibor, Vadász Endre járták sürün a pásztorszállásokat, a hortobágyi csárdákat és készitettek szebbnél szebb képeket, szobrokat a hortobágyi emberekről. Közülük ma már csak egy festő látogatja rendszeresen a pusztát, a több mint nyolcvan éves mester, Magi Zoltán, aki hosszu évek óta Hajdúböszörményben él. Ő most is ittvan a festők téli táborában. A régi hagyományokat felújitva ugyanis az idén harmadik alkalommal jöttek el a Hajdu-Bihar megyei Vendéglátó Vállalat

meghivásra a pusztakedvelő piktorok. Szálláshelyük a Hortobágyi Vendégfogadóban van. Innen járnak gyalogszerrel, szekérrel, terepjáróval a puszta távolabbi pontjainak megismerésére. A művészek javarésze a környező megyékben vagy a Hajdúságban él. Hárman küzülük Szabadkáról érkeztek. Januárban sokféle arcát mutatta a Hortobágy. Voltak napsütötte délutánok, viharos estók, esett az eső, végül havas lett a puszta . Ez és az itteni emberek élete került a vásznakra, amelyekből márciusban nyilik kiállitás Debrecenben, a Ganbrinusz Galóriában.

Káplár Miklós

Káplár Miklós mostoha száz esztend

PARASZTI „LÁTÓEMBERNEK”, „tősgyökeres” tehetségnek dicsőítették és bélyegezték. Tanult és tudatos művész volt pedig. Szegény származásából, nehéz indulásából nem tetszelgő szerepet, hanem termékeny alkotói pályát épített.

Hajdúböszörményben nőtt fel. Kiterjedt családjában tanyás kisparaszt, napszámos, szegődményes pásztor, patkoló kovács, mészáros is akadt. Elvégezve az elemi iskolát, szülei gulyásnak szánták. Négy évig bojtárkodott a Hortobágyon. Fagyást szenvedett, beteg lába miatt aztán mesterséget váltott, mészárossegédnek állt. Sokat olvasott, állítólag rajzos naplófélét is vezetett. Hogy világot lásson, 1909-ben Budapestre költözött, vágóhidakon és vendéglőkben dolgozott. Még ezen a télen következett a nagy fordulat: melegedni a Szépművészeti Múzeumba járt, és itt, Sebastiano del Piombo egyik képét nézegetve elhatározta, hogy a festészetre teszi életét. Kísérleteivel és innenonnan szerzett tudásával azonban nem elégedett meg. Szilárd alapot, biztos mértéket óhajtott. Ebben a legjobb mesterek véleményét, segítségét kérte. Rajzait először Rippl-Rónai Józsefnek mutatta meg, később Csók Istvánnak, Fényes Adolfnak, Iványi Grünwald Bélának, Szinyei Merse Pálnak, Vaszary Jánosnak. Megfogadva tanácsukat, 1916-ban jelentkezett a Képzőművészeti Főiskolára. Réti Istvánhoz és Zemplényi Tivadarhoz került. Közben továbbra is vágóhidakon, vendéglőkben, pályaudvarokon, éjszakai munkával kereste kenyerét. Harmincöt éves volt, amikor, mikor először rendezhetett önálló kiállítást, és a negyvenhez közeledve mutatkozott be szülővárosában Martyn Ferenc, Medgyessy Ferenc, Rippl-Rónai József becsült társaként. Rippl-Rónai József különben megismerkedésüktől atyai barátságával tüntette ki. A hajdani gulyásbojtár és mészároslegény a kaposvári Róma villában családtagként vendégeskedhetett, 1121-től a festőfejedelem haláláig.

kozódjék” — írta korábban. Ezen munkálkodott most már végig. Hortobágyi képeinek egyéni, majd csoportos kiállítását a Nemzeti Szalonban, 1931-ben és 1934-ben, valódi siker kísérte. Tehetségét és hitelességét Elek Artúr, Farkas Zoltán, Fülep Lajos, Kárpáti Aurél, Petrovics Elek, Rabinovszky Máriusz szavatolta. Hajdúböszörményben lakott, mégis Kelet-Magyarország legtekintélyesebb szellemi műhelyének vezetői közé választották, a debreceni Ady Társaság képzőművészeti szakosztályelnökévé. Medgyessy Ferenc, Móricz Zsigmond meghitt barátja lett. Hívására Csók István, Iványi Grünwald Béla, Vaszary János vállalkozott kiállításra Debrecenben. Káplár Miklós irányításával az Ady Társaság művészei, köztük Gáborjáni Szabó Kálmán és Holló László, érdemi harcot folytattak a közízlés javításáért, a silányság és a kalmárkodás visszaszorításáért. Ő maga a hortobágyi és a hajdúsági népművészet, népi iparművészet föltámasztásán is buzgólkodott, szőnyegekhez, bútorokhoz készített terveket. Beszédes véletlen, hogy a halálos gyomorvérzés akkor érte, mikor Fülep Lajos könyvéért, a Magyar művészetért Debrecenbe utazott. Még nem volt ötvenéves.

Hagyatéki kiállítását Móricz Zsigmond nyitotta meg. „A legnagyobb festők értékével emelte fel az őstehetséget, mely lelkében élt” — hangzott a méltatás kulcsmondata. Pontosan értelmezendő ez. Káplár Miklós valóban magas művészi értékekhez igazodott. Levelei és cikkei például, a hazai mesterek mellett, éber figyelemmel emlegetik Cezanne-t és Maillolt, az évfolyamtárs Czóbel Ernőt és Szőnyi Istvánt. És az a bizonyos „őstehetség”? Akkor, 1936-ban, Móricz Zsigmond szóhasználatában ez igazán a népi származású tehetséget jelentette, aki pallérozatlan környezetből indult, de épp a tudás meghódítására. Más dolog, hogy „őstehetségnek” nevezték a hagyományos közösségi népművészet magányos utódait, a derék naivokat is, meg a paraszti külsőséget, tüntető nyerseséget, újmódi és sekélyes „fajmagyar” elménckedést elegyítő féltehetségeket is. A „Magyar Őstehetségek” kiállításán, 1934-ben, együtt szerepelt többek közt Nagy Balogh János, Nagy István és Káplár Miklós, Benedek Péter és Győri Elek, Csülök István és Hudák M
ám, de 1933-ban, az
ság jeleseinek köré
Miklós hortobágyi
Rabinovszky Márius
meg a Nyugat has
„Tiszta, magas égbo
híg levegőjükkel mi
tikától mentesen sz
pusztai hangulatot”.
lamennyire magyar
lár Miklós kétarcú
népi mozgalom és ál
veredésének árnyék
hogy hellyel-közzel
naivnak hirdessék,
misítással ér föl. Jo
sokoldalú tájékozat

ÉLETMŰVÉNEK zadunk magyar re
szetét gazdagítja.
szép darabok találk
a csoportban is, me
nai József, távolab
cia szecesszió hatás
dik. Főleg női arcmá
géd, bensőséges éle
dekoratívan egyszer
kony formákkal é
színekkel. Káplár
azonban a tárgyias,
rázolásban nyilatkoz
gyi és hajdúsági tá
háttérbe illeszkedő
jai a jellegzetes ré
egységes hangulat
gének szintjei szeri
Tárgyi hitelesség és
vényesség azonoss
maradandóvá elsősc
teres arcmásokat
kompozíciókat, tová
csony szemhatárú,
mas, lent alig rez
felületű tájképeket.
lós fölismerte művé
nak kockázatát. Úg
lóságot adni”, hogy
folklórszerű”. Nem
munkája állja ki
De itt a nem sok
Hisz a tiszta művés
ratlan eredetiség
Beszámítandó az is,
beri utat és a rövic
lyát irgalmatlan ké
rították.

Káplár Miklós ki
a festőállványnál
mintha utóéletében
nának. Sok műve
szétszóródott, talán
zonytalan minősítés
ig akadályozza, hog
sa végleges helyét
tészet történetében
toha esztendejét f
halál, és nem zárt
megnyugvás.

Székelyh

ly Rippl-Ró-
ról a fran-
ról tanúsko-
sok és gyön-
tképek ezek,
űsítő, hajlé-
olvadékony
Miklós ereje
epikus áb-
ik. Hortobá-
jai, jelenetei,
rcai és alak-
zletek és az
kölcsönössé-
nt válnak el.
művészi ér-
ága avatja
rban a hát-
és félalakos
bbá az ala-
fent mozgal-
zenő, világos
Káplár Mik-
szi szándéká-
y akart „va-
„ne legyen
sok ismert
ezt a próbát.
sem kevés.
zi értéket pá-
sokszorozza.
hogy az em-
l teremtő pá-
nyszerek szo-

izdelmei nem
kezdődtek. És
is folytatód-
nyomtalanul
örökre. Bi-
e pedig má-
y elfoglalhas-
a magyar fes-
. Száz mos-
élbe vágta a
a, nem zárja

idi Ágoston

dasági és kulturális életünk szá-
mos más vezető képviselője. Je-
len volt a budapesti diplomáciai
képviseletek több vezetője és tag-
ja.

A Lapkiadók Egyesülésének Igazgatótanácsa február 11-én tartott ülésén *Bocz* Józsefet választotta meg elnökévé. Az ülésen részt vett *Bereczky* Gyula, az MSZMP KB osztályvezető-helyettese és *Bercsényi* Botond, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának elnökhelyettese.

megbeszélése
ezetőkkel

Ipari Minisztériumban tartott tanácskozáson véleménycserét folytattak az MSZMP KB 1986. novemberi határozata, és ezzel összefüggésben az 1987. évi terv végrehajtásának feladatairól.

lgium kapcsolatai
kulnak

ai Gazdasági Közösség
is tárgyalt

ehetőségeiről és feltételeiről. A
egbeszéléseken foglalkoztak a
emzetközi pénzügyi szervek te-
... és a két

jelentős beruházás — a *József Attila Színház rekonstrukciója, és a békásmegyeri szakorvosi rendelőintézet* — végelszámolását tanulmányozta át. Az utóbbi munkálatai 1983 májusában kezdődtek, s akkor még úgy volt, hogy

Mérleg 1986-ról

Csökkenteni kel
vesz

(MTI) Az állami gazdaságok tavalyi munkáját értékelte szerdán az Állami Gazdaságok Országos Egyesülésének Igazgatótanácsa a KISZ KB székházában tartott ülésén. *Klenczner* András, az egyesülés vezérigazgatója beszámolójában elmondotta: az egyesülés 125 tagvállalata 1986-ban mintegy 86 milliárd forint termelési értéket állított elő, csaknem *hat százalékkal többet*, mint egy évvel korábban. Nyereségük 6,2 milliárd forint volt. A szektor egészének fejlődése azért is figyelemre méltó, mert az aszály 24 gazdaságot jelentős mértékben sújtott,

Nem kell a városba jár

Kedvezőek
jogsegélyszolg

(MTI) Ma már 32 baranyai közös gazdaságban működik a termelőszövetkezeti jogsegélyszolgálat. Ez azt jelenti, hogy a megye minden második szövetkezeti gazdaságában, illetve szövetkezeti

Káplár Miklós

Káplár Miklós mostoha száz esztendeje

PARASZTI „LÁTÓEMBERNEK”, „tősgyökeres” tehetségnek dicsőítették és bélyegezték. Tanult és tudatos művész volt pedig. Szegény származásából, nehéz indulásából nem tetszelgő szerepet, hanem termékeny alkotói pályát épített.

Hajdúböszörményben nőtt fel. Kiterjedt családjában tanyás kisparaszt, napszámos, szegődményes pásztor, patkoló kovács, mészáros is akadt. Elvégezve az elemi iskolát, szülei gulyásnak szánták. Négy évig bojtárkodott a Hortobágyon. Fagyást szenvedett, beteg lába miatt aztán mesterséget váltott, mészárossegédnek állt. Sokat olvasott, állítólag rajzos naplófélét is vezetett. Hogy világot lásson, 1909-ben Budapestre költözött, vágóhidakon és vendéglőkben dolgozott. Még ezen a télen következett a nagy fordulat: melegedni a Szépművészeti Múzeumba járt, és itt, Sebastiano del Piombo egyik képét nézegetve elhatározta, hogy a festészetre teszi életét. Kísérleteivel és innenonnan szerzett tudásával azonban nem elégedett meg. Szilárd alapot, biztos mértéket óhajtott. Ebben a legjobb mesterek véleményét, segítségét kérte. Rajzait először Rippl-Rónai Józsefnek mutatta meg, később Csók Istvánnak, Fényes Adolfnak, Iványi Grünwald Bélának, Szinyei Merse Pálnak, Vaszary Jánosnak. Megfogadva tanácsukat, 1916-ban jelentkezett a Képzőművészeti Főiskolára. Réti Istvánhoz és Zemplényi Tivadarhoz került. Közben továbbra is vágóhidakon, vendéglőkben, pályaudvarokon, éjszakai munkával kereste kenyerét. Harmincöt éves volt, amikor, mikor először rendezhetett önálló kiállítást, és a negyvenhez közeledve mutatkozott be szülővárosában Martyn Ferenc, Medgyessy Ferenc, Rippl-Rónai József becsült társaként. Rippl-Rónai József különben megismerkedésüktől atyai barátságával tüntette ki. A hajdani gulyásbojtár és mészároslegény a kaposvári Róma villában családtagként vendégeskedhetett, 1121-től a festőfejedelem haláláig.

koződjék” — írta korábban. Ezen munkálkodott most már végig. Hortobágyi képeinek egyéni, majd csoportos kiállítását a Nemzeti Szalonban, 1931-ben és 1934-ben, valódi siker kísérte. Tehetségét és hitelességét Elek Artúr, Farkas Zoltán, Fülep Lajos, Kárpáti Aurél, Petrovics Elek, Rabinovszky Máriusz szavatolta. Hajdúböszörményben lakott, mégis Kelet-Magyarország legtekintélyesebb szellemi műhelyének vezetői közé választották, a debreceni Ady Társaság képzőművészeti szakosztályelnökévé. Medgyessy Ferenc, Móricz Zsigmond meghitt barátja lett. Hívására Csók István, Iványi Grünwald Béla, Vaszary János vállalkozott kiállításra Debrecenben. Káplár Miklós irányításával az Ady Társaság művészei, köztük Gáborjáni Szabó Kálmán és Holló László, érdemi harcot folytattak a közízlés javításáért, a silányság és a kalmárkodás visszaszorításáért. Ő maga a hortobágyi és a hajdúsági népművészet, népi iparművészet föltámasztásán is buzgólkodott, szőnyegekhez, bútorokhoz készített terveket. Beszédes véletlen, hogy a halálos gyomorvérzés akkor érte, mikor Fülep Lajos könyvéért, a Magyar művészetért Debrecenbe utazott. Még nem volt ötvenéves.

Hagyatéki kiállítását Móricz Zsigmond nyitotta meg. „A legnagyobb festők értékével emelte fel az őstehetséget, mely lelkében élt” — hangzott a méltatás kulcsmondata. Pontosan értelmezendő ez. Káplár Miklós valóban magas művészi értékekhez igazodott. Levelei és cikkei például, a hazai mesterek mellett, éber figyelemmel emlegetik Cezanne-t és Maillolt, az évfolyamtárs Czóbel Ernőt és Szőnyi Istvánt. És az a bizonyos „őstehetség”? Akkor, 1936-ban, Móricz Zsigmond szóhasználatában ez igazán a népi származású tehetséget jelentette, aki pallérozatlan környezetből indult, de épp a tudás meghódítására. Más dolog, hogy „őstehetségnek” nevezték a hagyományos közösségi népművészet magányos utódait, a derék naivokat is, meg a paraszti külsőséget, tüntető nyerseséget, újmódi és sekélyes „fajmagyar” elménckedést elegyítő féltehetségeket is. A „Magyar Őstehetségek” kiállításán, 1934-ben, együtt szerepelt többek közt Nagy Balogh János, Nagy István és Káplár Miklós, Benedek Péter és Győri Elek, Csülök István és Hudák Mihály. Igen ám, de 1933-ban, az Ady Társaság jeleseinek körében, Káplár Miklós hortobágyi tájképeiről Rabinovszky Máriusz állapította meg a Nyugat hasábjain, hogy „Tiszta, magas égboltukkal, éles híg levegőjükkel minden romantikától mentesen szuggerálják a pusztai hangulatot”. Utólag valamennyire magyarázható Káplár Miklós kétarcú minősítése, népi mozgalom és álnépiesség keveredésének árnyékában. De hogy hellyel-közzel napjainkig naivnak hirdessék, az már hamisítással ér föl. Jobbik esetben sokoldalú tájékozatlansággal.

ÉLETMŰVÉNEK JAVA századunk magyar realista festészetét gazdagítja. Hibátlanul szép darabok találkoznak abban a csoportban is, mely Rippl-Rónai József, távolabbról a francia szecesszió hatásáról tanúskodik. Főleg női arcmások és gyöngéd, bensőséges életképek ezek, dekoratívan egyszerűsítő, hajlékony formákkal és olvadékony színekkel. Káplár Miklós ereje azonban a tárgyias, epikus ábrázolásban nyilatkozik. Hortobágyi és hajdúsági tájai, jelenetei, háttérbe illeszkedő arcai és alakjai a jellegzetes részletek és az egységes hangulat kölcsönösségének szintjei szerint válnak el. Tárgyi hitelesség és művészi érvényesség azonossága avatja maradandóvá elsősorban a hátteres arcmásokat és félalakos kompozíciókat, továbbá az alacsony szemhatárú, fent mozgalmas, lent alig rezzenő, világos felületű tájképeket. Káplár Miklós fölismerte művészi szándékának kockázatát. Úgy akart „valóságot adni”, hogy „ne legyen folklórszerű”. Nem sok ismert munkája állja ki ezt a próbát. De itt a nem sok sem kevés. Hisz a tiszta művészi értéket páratlan eredetiség sokszorozza. Beszámítandó az is, hogy az emberi utat és a rövid teremtő pályát irgalmatlan kényszerek szorították.

Káplár Miklós küzdelmei nem a festőállványnál kezdődtek. És mintha utóéletében is folytatódnának. Sok műve nyomtalanul szétszóródott, talán örökre. Bizonytalan minősítése pedig máig akadályozza, hogy elfoglalhassa végleges helyét a magyar festészet történetében. Száz mostoha esztendejét félbe vágta a halál, és nem zárta, nem zárja megnyugvás.

Székelyhidi Ágoston

A
az

Buc

Moham[illegible], az Iráni Iszlám Köztársaság budapesti nagykövetségének ideiglenes ügyvivője hazája nemzeti ünnepe alkalmából szerdán fogadást adott a Gundel étteremben. A fogadáson részt vett *Medgyessy* Péter pénzügyminiszter, *Medve* László egészségügyi miniszter, *Bányász* Rezső államtitkár, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának elnöke, *Nagy* Gábor külügyminiszter-helyettes, *Melega* Tibor külkereskedelmi miniszterhelyettes, valamint politikai, gazdasági és kulturális életünk számos más vezető képviselője. Jelen volt a budapesti diplomáciai képviseletek több vezetője és tagja.

A Lapkiadók Egyesülésének Igazgatótanácsa február 11-én tartott ülésén *Bocz* Józsefet választotta meg elnökévé. Az ülésen részt vett *Bereczky* Gyula, az MSZMP KB osztályvezető-helyettese és *Bercsényi* Botond, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának elnökhelyettese.

Iparpolitikai Tanács

Lázár György megbeszélése vállalatvezetőkkel

(MTI) Lázár György, a Minisztertanács elnöke, és *Berecz* Frigyes, a Minisztertanács elnökhelyettese szerdán részt vett az Iparpolitikai Tanács vállalatvezető-tagjainak megbeszélésén. Az Ipari Minisztériumban tartott tanácskozáson véleménycserét folytattak az MSZMP KB 1986. novemberi határozata, és ezzel összefüggésben az 1987. évi terv végrehajtásának feladatairól.

Magyarország és Belgium kapcsolatai jól alakulnak

Marjai József az Európai Gazdasági Közösség képviselőivel is tárgyalt

(MTI) Marjai József miniszterelnök-helyettes befejezte tárgyalásait a belga fővárosban. Megbeszélést folytatott Wilfried *Mar-*[illegible] lehetőségeiről és feltételeiről. A megbeszéléseken foglalkoztak a nemzetközi pénzügyi szervek te[illegible] és a két

jelentős beruházás — a *József Attila Színház rekonstrukciója, és a békásmegyeri szakorvosi rendelőintézet* — végelszámolását tanulmányozta át. Az utóbbi munkálatai 1983 májusában kezdődtek, s akkor még úgy volt, hogy

Mérleg 1986-ról

Csökkenteni ke[illegible] vesz

(MTI) Az állami gazdaságok tavalyi munkáját értékelte szerdán az Állami Gazdaságok Országos Egyesülésének Igazgatótanácsa a KISZ KB székházában tartott ülésén. *Klenczner* András, az egyesülés vezérigazgatója beszámolójában elmondotta: az egyesülés 125 tagvállalata 1986-ban mintegy 86 milliárd forint termelési értéket állított elő, csaknem *hat százalékkal többet*, mint egy évvel korábban. Nyereségük 6,2 milliárd forint volt. A szektor egészének fejlődése azért is figyelemre méltó, mert az aszály 24 gazdaságot jelentős mértékben sújtott.

Nem kell a városba jár[illegible]

Kedvezőek [illegible] jogsegélyszolg[illegible]

(MTI) Ma már 32 baranyai közös gazdaságban működik a termelőszövetkezeti jogsegélyszolgálat. Ez azt jelenti, hogy a megye minden második szövetkezeti gazdaságában, illetve szövetkezeti [illegible]

Káplai Miklós

KÁPLAR MIKLÓS festőművész születésének 100. évfordulója tiszteletére gyűjteményes kiállítást kíván rendezni a centenáriumi bizottság Hajdúböszörményben. Kérik azokat, akiknek Káplár-kép van a tulajdonában és hozzájárulnak annak bemutatásához, hogy 1986. február hó 28-ig jelezzék ezt a Hajdúsági Múzeumnak. (Cím: 4220 Hajdúböszörmény, Kossuth u. 1. Telefon: 55 11 038).

Magyar Hírlap 1986. II. 18.

Káplár Miklós

— **Káplár Miklós** festőművész születésének 100. évfordulója tiszteletére, gyűjteményes kiállítást szervez a Hajdúsági Múzeum. Kérik mindazokat, akiknek Káplár-kép van tulajdonukban, s hozzájárulnak annak bemutatásához, február végéig jelentkezzenek a múzeumnál (Hajdúböszörmény, Kossuth u. 1.).

Hajdúnánás 1986. II. 26.

Káplár Miklós

Móricz Zsigmond festőbarátja

Örültünk a szülővárosban a Magyar Nemzetben megjelent Káplár-cikknek. Engedjenek meg néhány további jellemzést. A festőművész messziről indult nagy kerülővel, nehéz úton járva, java férfikorában érkezett el a paraszti szegénységből a tudatos művészi lét magasságába. Tehetségének ős erejével, szívósságával, vágytól fűtött, töretlen akarattal, mély és eredendő élményeket hozva küzdötte fel magát a művészpályára.

Káplár Miklós 1886. június 1-jén született Hajdúböszörményben. A törpebirtokos paraszti sorban élő szülőknek öt gyermeke volt, egy leány és négy fiú. A szegénység robbantotta az árvaságra jutott családot, így került Miklós bátyja mellé gulyásbojtárnak a Hortobágyra. A világracsodálkozás éveiben megismeri egy mezőváros parasztársadalmát, szűkös- és zárt világát, s a hortobágyi pásztor évek alatt a nagy puszta embereinek kemény, nehéz életmódját. Sorsában megélve, tapasztalatának mélyén halmozódnak fel azok az élmények, amelyek látványosan, vagy finom, de férfias lírai áttevődésekkel íródnak bele képeibe.

Gyermekként is jól rajzol, de már huszonhárom éves — így vall erről az életrajzában —, amikor munkát keresve a Szépművészeti Múzeumba betérve éri a döbbenet és felismerés: más sors, más feladat vár rá, festeni kell. Festéket, eszközöket vásárol, irányítókat keres. Iványi Grünwald Béla, Fényes Adolf, de mindenek előtt Rippl-Rónai József felismerve tehetségét pártfogásukba veszik és biztatják. Tudást, ismereteket gyűjt, képezi magát. Beiratkozik a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Zemplényi Tivadar és Réti István tanítványa lesz. Négy éven keresztül tanul, nappal rajzol és fest a főiskolán, éjszaka pincér, konyhamészáros vagy rakodómunkás a dunai kikötőben.

Művészpályája alig másfél évtizedes. Ez idő alatt alakult, s formálódott látása, művészetének sajátos karaktere, témavilága. Rippl-Rónai nemcsak festészetével, kolorizmusával, formakultúrájával, hanem elsősorban szemléletet, művészi látást formáló beszélgetéseivel és az egyénisége kibontakoztatására — és megőrzésére — biztató gondolataival hatott. Festői programja is ennek szellemében formálódik. Lassan tudatosul benne, hogy az Alföldről, az alföldi tájról s emberről kell beszélnie. Arról az emberi, társadalmi, tárgyi, természeti világról és atmoszféráról, amelyből eredendő élményei vétettek, s amiről egyénit és érvényest tud majd mondani.

S Káplár dolgozik, barátokat, támogatókat szerez, miközben napi gondokkal küzd. Medgyessy Ferenc, Móricz Zsigmond, Fülep Lajos barátsága példa és az útmutatás erejével hat. Ifjúkori élményei és tudatos művészi elgondolásai, tervei most érnek majd olyan alkotásokká, amelyekben a magyar társadalom mélyéről érkező Káplár hűsége, értéket őrző magatartástisztelete kifejezésre juthat. Nem az idill, s nem is a nyomorúság, hanem az ember és világ egybetartozásának valósága, ami Káplár képeiben feltárul. Portréi és tájképei így, s ebben a gondolatkörben alkotnak egységet. Embertípusai: böszörményi, hajdúsági parasztok, hortobágyi pásztorok, kitűnő karakterérzékkel ábrázolt férfi fejei, érzékenységgel formált nőportréi beletartoznak abba a társadalmi körképbe, amely ecsetje nyomán kibontakozik. A természet, a tárgyak, építmények, az állat és az ember — az 1928-at követő évek hortobágyi képeiben — mintegy a maga ősi egységében őrzik ennek a miliőnek sajátosságát.

Konok, kemény, zárt, befelé élő férfiak vagy szelíden szemlélődő nők néznek ránk képeiről. A subában, szűrben, gubában megfestett figurák igazában nem néprajzi érdekességükben, hanem tipikusságukban értékhordozók, mint ahogy a látványelemekből építkező képeinek is a lokális motívumokhoz, az atmoszférához, a helyzethez való kötődés ad hitelt, fedezetet. Káplárt már Móricz a Hortobágy festői felfedezőjének tartja, aki nem kuriózumokat keres, hanem témái művészi megfogalmazásával, a magyar valóság egy darabjának a festészetbe emelésével nemzeti önismeretünkhöz kíván hozzájárulni.

Lázár Imre
Hajdúböszörmény

alapvető ellátásról gondoskodó vállalatok (tej-, hús- és sütőipar) a gazdasági önállóság ellenére többnyire *kényszerpályán* kénytelenek mozogni. Bár a szabályozórendszer és a piaci verseny éleződése növelte kezdeményezőkészségüket, képződő nyereségük még *az egyszeri újratermeléshez szükséges fedezethez sem elegendő*. Az érintett vállalatok gondjait fokozza, hogy a korszerű termékek gyártásához szükséges berendezéseknek a honi ipar csak töredékét képes előállítani. Ha ezeket a gépeket a vállalatok tőkés országokban meg tudják venni, akkor az külön gond, hogy a korszerű, esztétikus csomagolóanyagok többségét is csak külföldön vehetik meg.

Gondokkal küszködnek a szeszesitalt gyártó és forgalmazó vállalatok is, amelyeknek a feladatukat az egészséges életmódra nevelés és a szeszesitalok fogyasztásának korlátozására hozott intézkedések mellett kell megoldaniuk.

A Pápai Húskombinátnál megállapították a népi ellenőrök, hogy 1981 óta — bár a húsárak kétszer emelkedtek — a belföldi ellátást minimálisan sikerült csak javítaniuk. Ebben bizonyára az is közrejátszik, hogy míg a külföldi vevők a nemes húsrészeket igénylik, addig itthon az olcsóbb termékek a kelendőek.

A megyei tejipari vállalat dinamikus fejlődését az új termékek egyértelműen bizonyítják. Gondot

mék vásárolható meg. Az iskolák konyháiban és a munkahelyi büfékben viszont olykor gondot koz a *késedelmes szállítás* és az, hogy időnként hiányosan érkeznek meg a szállítmányok.

Figyelemre méltó a *sütőipar* árbevételének és nyereségének tetemes növekedése, ami jórészt a választék bővítéséből és a minőségi termékek arányának növekedéséből adódik. Gondot okoz viszont, hogy a sütőipar szállítási szerződésben kiköti: ha a megrendelt áru mennyisége nem haladja meg a 20 kiló fehérkenyér és az 50 darab zsemle fogyasztói áron számított értékét, *a termék elszállításáról a megrendelőnek kell gondoskodnia*. Ez viszont alighanem a falvak és a peremvidékek lakóit érinti hátrányosan. Igazolja ezt az is, hogy a boltok a vállalat 132 terméke közül általában 43-féle termék közül választhatnak, de akadt olyan üzlet is, ahol mindössze 18-féle terméket rendelhettek meg a boltosok.

Mindent egybevetve a népi ellenőrök úgy ítélik meg, hogy a szállítással is foglalkozó termelő vállalatok fontos szerepet töltenek be a megye ellátásában. Kapcsolatukat a kereskedelmi vállalatokkal egyre inkább felváltja a *kölcsönös előnyökön* alapuló szerződéses rendszer. Ez azonban ma gyakran még csupán formális. Jelzi ezt az is, hogy a szerződésszegés miatt általában egyik sem él a kötbérezés lehetőségével, ami sokkal inkább *megalkuvásra*.

Káplár Miklós

— **Káplár Miklós festőművész** születésének 100. évfordulója tiszteletére gyűjteményes kiállítást kíván rendezni a centenáriumi bizottság Hajdúböszörményben. Kérjük azokat, akiknek Káplár-kép van a tulajdonukban és hozzájárulnak kiállításához, hogy 1986. február hó 28-ig jelezzék ezt a Hajdúsági Múzeumnak. (4220 Hajdúböszörmény, Kossuth u. 1. — Telefon: 55 11 038).

Magyar Nemzet 1986. 11. 22.

Káplár Miklós festőművész

○ Káplár Miklós festőművész születése 100. évfordulójának tiszteletére emlékkiállítás nyílik meg vasárnap a hajdúböszörményi Hajdúsági Múzeum kiállítótermében.

Népszabadság, 1986. V. 30

KAINUUN SANOMAT
Kajaani
Kesk.
1021
28.703 LT
György Kapocsy
06.08.1984 d

SANOMALEHTIEN
ILMOITUSTOIMISTO OY

Unkarilainen luonto ja eläimet tulevat tutuiksi valokuvanäyttelyssä Kainuun Museossa.

Unkarin luonto esittäytyy Kainuun Museossa

Unkarilainen luonto villihanhineen, vanhoine lammaspaimenineen ja pustatulineen on esillä Kainuun Museossa elokuun loppuun saakka. Budapestiläisen György Kapocsyn valokuvanäyttely ilmentää rakkautta luontoon ja unkarilaiseen maisemaan. Näyttelyn järjestävät Suomen Kameraseurojen Liitto, Kajaanin Kamerakerho ja Kainuun Museo.

Eläinkuvaaja György Kapocsyltä on ilmestynyt 13 luonnosta kertovaa kuvateosta. Myös Kajaanissa olevan näyttelyn valokuvat on julkaistu kirjassa. Tätä kuvateosta Kapocsy pitää parhaana kirjanaan ja se sai vuonna 1982 ns. tasokkuuspalkinnon. Näyttely on ollut esillä ennen Kajaania Unkarissa ja Itävallassa.

Kajaanin näyttelyn valokuvat juontavat juurensa vuoteen 1975, jolloin Kapocsy alkoi kuvata Hortobagyn seutuja. Alue on lähinnä pustaa, jossa kasvaa paikoitellen ikivanhaa metsää.

Luonto ja eläimet ovat olleet läheisiä asioita György Kapocsylle jo lapsesta saakka. Eläinkuvaus alkoi haikaroista 60-luvun alussa. Haikaroita on mukana myös näyttelyn valokuvissa.

Eläinkuvaaja György Kapocsy on ollut luonnonystävä jo pienestä pitäen. Kuvateoksia häneltä on ilmestynyt 13 kappaletta.

Unkarin valtion luonnonsuojeluinstituutti myönsi tänä vuonna György Kapocsylle palkinnon 25 vuotta kestäneestä kansanomaistieteellisestä työstä luonnonsuojelun hyväksi. Tänä aikana Kapocsyltä on ilmestynyt yli 5 000 valokuvaa.

Ensi jouluksi häneltä ilmestyy uusi teos, jossa esitellään noin 20 eläintarhaa Euroopassa.

9.–
Peruna-rieska 4.85
SNAP maissi-hiutale 1 kg 15.–
WC-paperi Tupla Embo 10.90 6 rll
4.95 1 kg
YMÄLÄT
PKETIT

VARAOSAT — TARVIKKEET
KAJAANIN KESKUSTASTA

Kun kytkinlevy on kulunut, kuinka luulet painelaakerin ja asetelman käyneen?

taa vaihtaa myös painelaakeri ja asetelma — näin vältyt tuplatyöltä ja tuplatyökustannuksilta.

Juuri siksi
BORG & BECK
ja SACHS
KYTKINPAKETTI
sisältää nämä em. osat.

Kytkinosista hyviä tarjouksia
ajalla 6.—31. 8. 84.

Tee täydellinen kytkinremontti

KAJAANIN
VARAOSA Ky
POHJOLANK. 26, PUH. 26501

mureketta!
UHELIHA

Kuopion yliopisto katsoo Kainuuseen

Kuopion yliopisto on savolaisen sivistyksen ja itäsuomalaisen tieteen kehto. Sen syntysanat voitiin lukea jo 140 vuotta sitten J.V.Snellmanin toimittamasta Saima-lehdestä.

Satavuotisen hidastelun jälkeen Kuopion korkeakoulu runnottiin kokoon vuosina 1966-72. Yliopistoksi koulu muuttui tämän vuoden alusta.

Kuopiossa vannotaan suunnittelun, tieteen ja tehokkuuden nimeen. Tutkimusaiheita silmä haalii Itä-Suomesta, Kainuustakin.

Mitä Kuopioon kuuluu? Millainen on Kuopion henki? Miten vastataan tulevaisuuden haasteisiin? Näistä kerrotaan sivulla 6.

tärpit
Palvipoikien LUUTON SAUNA-PALVIKYLKI 25.– kg
Kotisaaren Ville Vallaton -PUIKOT 12 kpl 13.50 pkt
Kellogs Rice Krispies -RIISIMUROT 375 g 8.90 pkt
Serlan WC-PAPERI 6 rll 11.50 pss
Atria- HIILLOSMAKKARA 16.50 kg
0.98 prk
Valion Etelän HEDELMÄMEHU 1 l 4.80 prk
Atria- VENÄLÄINEN METWURSTI 48.00 kg
Fazerin PAAHTOLEIVÄT 3.95 pkt
Kotivaran JAHTIMAKKARA 21.90 kg
T-kaupan siniv. KAHVI 500 g 15.95 pkt
Hornimans- TEE 25 pss 5.90 pkt
EDULLISET
KAINUUN lähikauppiaat

Káplár Miklós

Emlékezés az Alföld festőjére

Száz évvel ezelőtt, 1886-ban született Hajdúböszörményben *Káplár Miklós*, az Alföld festészetének kimagasló tehetsége.

A centenárium alkalmából október 1-jén tudományos ülésszakot rendez Böszörményben a város vezetősége és a debreceni Déri Múzeum. Az érdeklődők két kiállításon — a helyi Hajdúsági Múzeumban és a róla elnevezett emlékházban — ismerkedhetnek a művész életével és pályájával.

Népszabadság, 1986. IX. 26

1021

Kápolnai Miklós, festőművész (1886-1935)

1934. VIII. 1. Kossuth 4.25

Jó reggelt!

- Pihenő pásztor portréja és városszéli ház. Hortobágyi tájkép és böszörményi városrészlet. Mindez a Hajdusági Művésztelep záró kiállitásán látható. Pallai János a tudósitó.

- A pusztát felfedező elődök Káplár Miklós, Boromissza Tibor és mások nyomdokain járva most is sok festő ismerkedik a sok arcu Hortobággyal a pásztor élettel, a környező falvakkal és hajdu városokkal. Az idén huszonketten, köztük hat külföldről érkezett művész fogadta el a böszörményiek meghivását és volt a Hajdusági Művésztelep lakója. Az itt készült képekből hetet mától kezdve a városi művelődési központban, a záró kiállitáson mutatnak be. A kiállitás nagyobbik része a Hortobágyot idézi. Csizmadia Zoltán, szatmári születésü, Pesten élő festőművész, a kajla szarvu, szürke magyar ökrök itatását vitte vászonra. És megörökitette a lassan eltünő öreg hortobágyi tanyák egyikét is. Kuruc D. István meleg szinei a dölibábos rétet, a magányosan bandukoló pásztorembert hozzák közelbe. A fáradság és a nyugalom ötvözödik Horvát János szombathelyi festő tanár Pihenő pásztor portréján. Azt mondják, a népi épitészek sok remeke található Böszörményben. Jellegzetes alföldi házak, faragott kapuk, szük utcák. A. Filoszcev jónéhányat vászonra vitt belőlük. Másokat, mint például Bod Lászlót, Ozsvát Miklóst, Egerházi Imrét a városi élet egy-egy mozzanata ihlette képalkotásra. Mondják is a böszörményiek, hogy az idegenek elég csak végig nézie a hajdusági galéria képeit és máris fogalmat alkothat magának a városról, az itteniek életéről. Mert az elmult években kedves hagyománnyá vált, hogy a művésztelep minden lakója a városnak ajándékoz egy-egy festményt, rajzot

ittoni munkáiból. A mostanival együtt már több mint háromszáz alkotást őriznek és mutatnak be az időszaki kiállitásokon Hajdúböszörményben.

KÁPLÁR Miklós

1995. sept. 22

KLTE-galéria: Magyar képrovók

A hortobágyi pásztorművészettől Káplár Miklósig

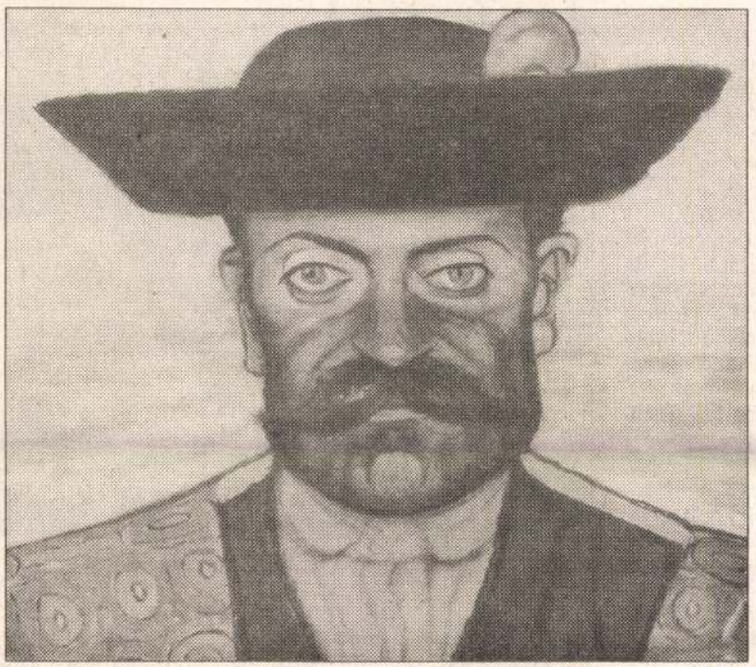

Káplár Miklós: Pásztorfej — Fotó: Napló-reprodukció

Debrecen (HBN) – **Magyar képrovók – A hortobágyi pásztorművészettől Káplár Miklósig – címmel nyílik kiállítás a Kossuth Lajos Tudományegyetem galériájában (Egyetem tér 1., díszudvar) szeptember 29-én – pénteken – 11 órától az egyetem művelődési irodája, a Déri Múzeum és a Hajdúsági Múzeum szervezésében.**

A tárlatot, amely október 20-ig (hétköznap 8–20, vasárnap 8–16 óráig) tekinthető meg, Makoldi Sándor rendezte, a kiállítást Pap Gábor művészettörténész köszönti. Az esemény kapcsán, az alábbiakban Makoldi Sándor A Hortobágy beüzent Debrecenbe című írásából idézünk (rövidítve):

„Vajon csak a Káplár-évforduló kapcsán van aktualitása itt egy kiállításnak, olyan művészek alkotásaiból válogatva, akik annak idején a magyar nyelvterület különböző tájain magyar rovásírással fémjelezték művészetüket? Ha van a mához és a jövőhöz szóló értékes üzenete annak a szellemiségnek, melyet itt, a Hortobágy világban teljesítettek ki Káplárék, akkor a tanulságot éppen itt levonva, az a KLTE-n, Debrecen szellemi központjában szólalhat meg igazán hatékonyan.

Tudjuk, Káplár születése révén közelről ismerte, élte is a Hortobágy életét, szellemiségét, ismerte kisugárzását. A népművészet korán megérintette: cifraszűrre vágyva, annak minden jelentéstartalmát megérezve ment el pásztornak, csikósbojtárnak. De aztán – népmesékbe illő fordulatokban gazdag életútja során – Pestre vetődött, az európai akadémizmust tanító Képzőművészeti Főiskolán kötött ki, azt elvégezte, oklevelet kapott. E rangos papírral beléphetett volna a megcsontosodott, importörökséget művelő festők sorába, de ő hazaindult, társakkal együtt, a Hortobágyra. Azokkal, akik célul tűzték ki, hogy megteremtsék itt végre az igazi festészetet.

A kiállítás egy részét azért alkotják a Déri Múzeum gyűjteményét képező pásztorművészeti tárgyegyüttesek, hogy összevetésükkel láttassuk, bizonyíthassuk, Káplárék éltek a népművészetünk által kínált eszmei és formai lehetőségekkel. Káplár remekműveiben megnyilvánul a mindenséggel együtt lélegzés, létezés kozmikus érzete, harmóniája. Mint a népművészet, térben és időben egyaránt kilép az akadémizmus időnullázásából, elfordul a részemberkék pillanatnyi részértékeitől. Művein eljut a több enyészpontú, össze- tett időbeliséget is sugalló perspektívához."

Funarnak Bartók is útjában áll

Kolozsvár (MTI) – **Gheorghe Funar kolozsvári polgármester megbízottai szerda este leszerelték az Állami Magyar Opera homlokzatáról a Bartók-emléknapokat hirdető magyar nyelvű transzparenst, miután a városháza erre vonatkozó utasításának teljesítését az intézmény vezetői elutasították. Csütörtök reggel az opera emberei ismét elhelyezték a vitatott feliratot az épület homlokzatán.**

Gheorghe Funar – mint az MTI jelentette – szerda délután szólította fel a román és a magyar kulturális tárca, valamint alapítványok támogatásával megrendezett emléknapok szervezőit, hogy délután négy óráig távolítsák el a homlokzatra helyezett, tájékoztató reklámfeliratot, amelynek a szövege a következő: „Bartók Béla Emléknapok, Kolozsvár, 1995. szeptember 19–29."

Simon Gábor, az opera igazgatója és Demény Attila főrendező, egyben a Bartók-emléknapok főbiztosa nyilatkozatban válaszoltak, leszögezve, hogy a polgármester felszólítása nélkülöz minden törvényes alapot, mivel hasonló ügyekben a román legfelsőbb bíróság már elmarasztalta a kolozsvári városházát. Kifejtették, hogy a polgármesteri átirat sérti a magyarság nemzeti érzéseit, és felhívták a figyelmet arra, hogy a román nemzeti kultúra érdekeivel is ellentétes, mivel a Bartók-koncertek műsorán számos olyan alkotás szerepel, amely a román népi kreativitás tiszteletét sugallja.

Mint arról az Állami Magyar Opera titkársága csütörtök reggel tájékoztatta az MTI tudósítóját, este háromnegyed tízkor két egyenruhás polgárőr és három civil jelent meg a villamos művek egy darus kocsijával az épület előtt, és a sötétség leple alatt egyszerűen leszerelték a transzparenst.

Az opera vezetősége, amely önkényesnek tekinti ezt a lépést, csütörtök reggel intézkedett, hogy a tájékoztató reklámfeliratot helyezzék vissza a homlokzatra: ez meg is történt.

Mint az opera titkárságán elmondták, az elmúlt két évben a műsort rendszeresen ilyen transzparensekkel hirdették a homlokzaton anélkül, hogy ez ellen bárki kifogást emelt volna.

Az RMDSZ ügyvezető elnöksége a kormány főtitkárához fordult az ügyben.

Természettudósok ki kicsodája

Budapest (HBN) – **Az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár gondozásában új könyv jelent meg a közelmúltban, melynek címe: Műszaki és természettudományi ki kicsoda „A–Z"-ig (1995).**

Az OMIKK elsőként dolgozta fel e kötetben a kortárs magyar és magyar származású műszaki és természettudományi szakemberek pályaképét. A közel négyszáz oldalas, műbőrkötésű gyűjteményben a legismertebb tudósok és a kevésbé közismert szakemberek között számos ismerőst is találhat a búvárkodó olvasó: hajdú-bihari illetőségűeket az orvostudomány, a biológia, az űrkutatás-csillagászat, a fizika, a kémia és más területek jeles képviselői közül, a példa kedvéért Bazsa Györgyöt, Beck Mihályt, Berényi Dénest, Szoboszlay Endrét vagy Zajácz Magdolnát. A személyes portrékon túl a legfontosabb tevékenységi területekről is rövid áttekintést ad a korlátozott példányszámban napvilágra került könyv.

A kiadó, igazodva a modern technika adta lehetőségekhez, az úgynevezett szakértői adatbázist magyar és angol nyelven hozzáférhetővé tette elektronikus úton is. Az adatbázis neve: EXPERT, mely Internet-hálózaton „telnet" paranccsal hívható.

Hét végi sportműsor

Péntek

Kézilabda
Vidéken. 17: Alma KC Derecske–Békéscsabai NKC NB I-es női mérkőzés. – 18.30: Nádudvar–Balmazújváros NB II-es női mérkőzés.

Sakk
MSZP-székház, 13: Kinizsi-kupa nemzetközi verseny, 1. nap.

Szombat

Labdarúgás
11: D. Kinizsi–Berettyóújfalu. – 15: DEAC–Nyíradony. Megyei bajnoki mérkőzések.
Oláh Gábor utca, 16: DVSC-Epona–Békéscsaba NB I-es tartalékbajnokság.

Kajakpóló
Hajdúszoboszlói nyitott strand, 10: közép-európai zónaverseny a Szilágyi Autókereskedés kupájáért.

Kézilabda
11: DSI–MVSC női NB II-es mérkőzés.
Vidéken. 11: Polgár–Balmazújváros. – 16: Hajdúböszörmény–Hajdúnánás. NB II-es férfi mérkőzések.

Kosárlabda
Tanítóképző általános iskolája, 11: Biogal-Polgári Casino–Miskolc NB II-es férfi mérkőzés.

Sakk
MSZP-székház, 8: Kinizsi-kupa nemzetközi verseny, 2. nap.

Tenisz
DEAC-pálya, 9: DEAC–Ziccer TC OB III-as csapatbajnoki mérkőzés.

Vasárnap

Asztalitenisz
Irinyi János Élelmiszer-ipari Szakközépiskola és Gimnázium, 8: megyei pontszerző II–III. osztályú férfi- és női verseny.

Atlétika
Oláh Gábor utca, 11.15: négy város ifjúsági válogatottjainak találkozója a Mediflóra-kupáért.

Hőlégballon
Hajdúszoboszló, 12: nemzeti bajnokság.

Labdarúgás
Oláh Gábor utca, 11: DVSC-Epona–Békéscsaba NB I-es mérkőzés.
Vidéken. 16: Hajdúnánás–Tiszakécske NB II-es mérkőzés.
Vidéken. 15.30: Balmazújváros–Vámospércs NB III-as mérkőzés.
Vidéken. 15: Hosszúpályi–Biharkeresztes,

A derecskeiek bemutatkoznak

BERECZKI ATTILA

Debrecen (HBN) – **Ma délután öt órakor a női kézilabda NB I. újonc gárdája, az Alma KC-Derecske, otthonában a Békéscsaba együttesét fogadja.**

Békési Károly elnök és Kesjár András edző, néhány derecskei játékos társaságában, odaadó figyelemmel tekintették meg szerdán a férfiak összecsapását a Hódosban, de több mint valószínű, hogy őket az azt követő női derbi érdekelte jobban. Nem csupán az esemény nagyobb rangja miatt, inkább az ellenfelek feltérképezése volt a cél. Mint ismeretes, a júniusi osztályozón mindhárom ellenfelüket legyőzve szereztek jogot az élvonalbeli szerepléshez a derecskei kézilabdás lányok. Így még egy hajdú-bihari csapatnak szurkolhatunk, amely nem mindennapi bravúrt hajtott végre ahhoz, hogy az NB I. rajtoló küzdelemsorozatában a Loki, a Ferencváros, a Dunaferr, vagy a szerdán Csapóékat megleckéztető Győr is tiszteletét tegye Derecskén. A biztos bentmaradást – mert mi más is lehetne egy újonc csapat célja – gond nélkül kellene teljesítenie a derecskei lányoknak. Ez csupán papírforma, ami könnyen „felborulha ságiak azonban rem nem következik be, r rültek az átigazláso

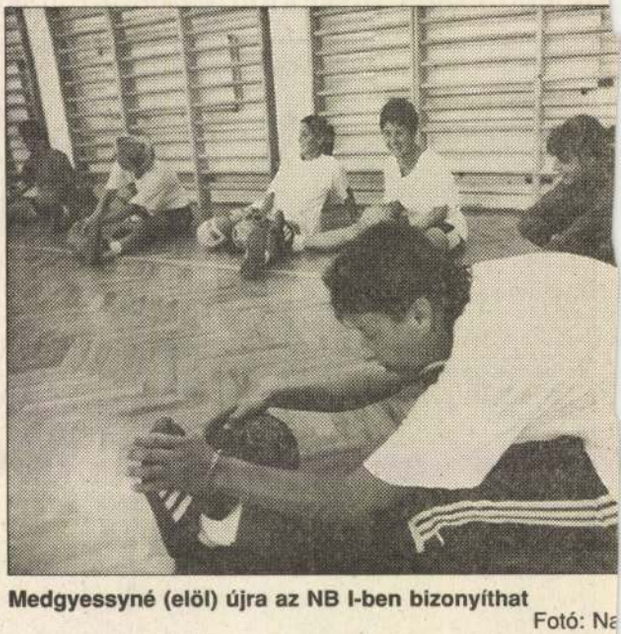

Medgyessyné (elöl) újra az NB I-ben bizonyíthat
Fotó: Na

RÁHANGOLÓ

Nem lesz békés a Csaba

Debrecen (HBN – T. Cs.) – A múlt heti, újpesti fiaskó után újabb nagy erőpróba elé néz a DVSC-Epona labdarúgócsapata. Vasárnap délelőtt tizenegykor kezdődik az Oláh Gábor utcai stadionban a Békéscsaba elleni derbi, ami igencsak nehéz mérkőzésnek ígérkezik. A békési gárda ugyanis kimondottan felszálló ágban van, amit az is bizonyít, hogy a rossz bajnoki rajt után négy napon belül kétszer is legyőzték (a pontvadászatban és a kupában egyaránt) a bajnokság egyik favoritjának tartott MTK-t. Mit vár a Loki elleni találkozótól? – kérdeztük Pásztor Józseftől, a Békéscsabai EFC vezetőedzőjétől.

– Mi minden mérkőzésen nyerni szeretnénk, így Debrecenben is. Persze gondolom, a hajdúságiak ugyanígy vannak ezzel. Tippelésre nem vállalkozom, de annyit mondhatok, hogy csak akkor van esélyünk, ha a csapat azzal a teljesítménnyel rukkol elő, amit a fővárosiak ellen nyújtott. Én bízom benne, hogy ez így is lesz. Gondot jelent, hogy a Pécsett kiállított, tehát eltiltását töltő Kovácson kívül a három sárga lapot begyűjtött Szenti sem játszhat a vasárnapi meccsen.

A Dinam

Porto (AP) – Vask botrány! A Labdarú Ligája A csoportjába rán Dinamo Kijev k szeptember 13-i, a g naikos elleni mérkő próbálta megveszteg spanyol játékvezet Lopez Nietót. Mind portugáliai rendez fény. Az Európai L vetség Portóban a nemzetközi megref javaslatok újabb tá vezte. Az UEFA fe sága felé Nieto an módja szerint időbe a kijevi összecsa Dinamo 1–0-ra nye két vezetője, Vaszil nök és az igazgató

EREDMÉNYEK

Atlétika
Egyéni ob. (13–14–15 évesek). **13 évesek.** *Fiúk.* 80 m: 1. Péter Szabolcs (edző: Kozma Mihály). – 300 m: 3. Péter Szabolcs. – 80 m gát: 3. Bandok Dániel, 4. Kádár István. … 6. Kapusi László, … 8. Semlyéni József. – Magas: 1. Bődi Balázs Zsolt, 2. Szabó Tamás, 3. Petrás Gergő (mindhárman Gyula). – **Felnőtt ifi nők:** 1. Bujdosó Eszter (Szolnok), 2. Molnár Éva (Gyula), 3. Orosz Enikő (DSI). – **Haladó fiúk:** 1. Szabó János (Gyula), 2. Ábrók Norbert (DSI), 3. Vígh László (DSI). – Férfi abszolút: 1.

Lovaglás
Nagycenk, **országo és díjlovagló-bajno** és középiskolák, v fokú tanintézetek Díjlovaglás. **Középis verseny:** 1. Szeicz E Ács Róbert Frappán

Káplár Miklós

festő

cvod

Erik ~~Debr~~ Déri. 1934. 24. R.

2.

Kâplár Miklós

A Hortobágy-puszta c-
képe (120 X 140 cm) mely a
Déri Múzeumban van,
repr.

Évk Déri 1934. 19. l.

2.

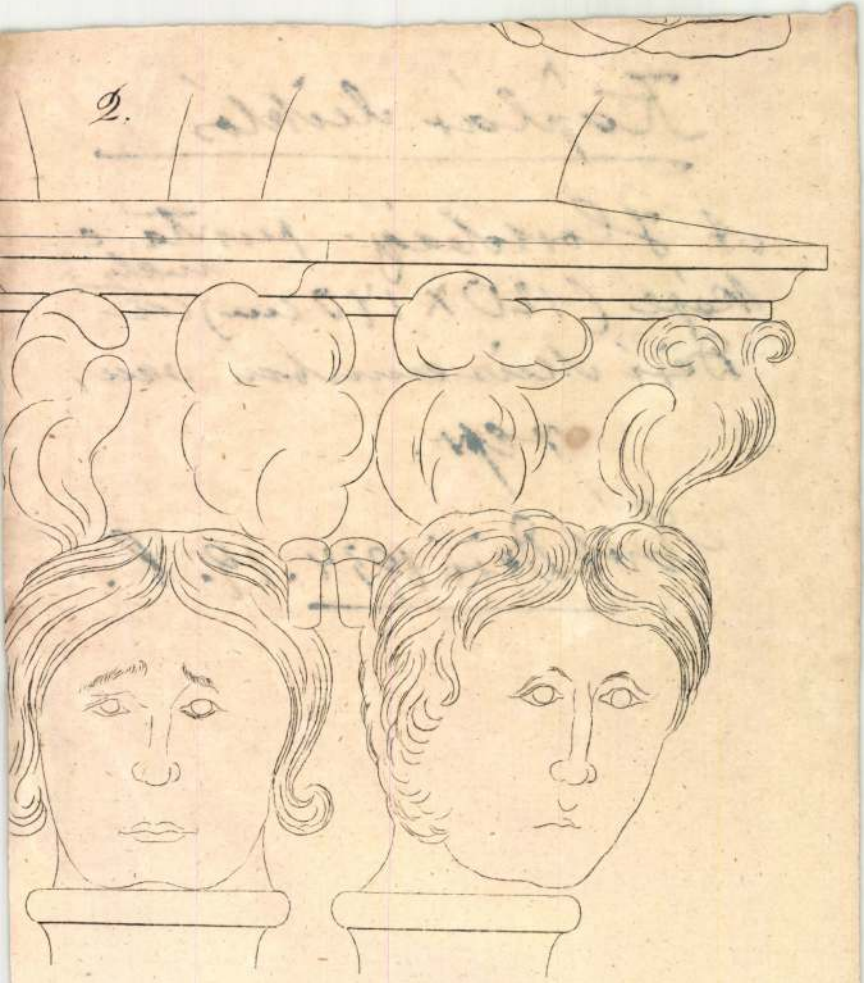

Káplár Miklós

Hortobagyi vásár c. nagy Egyét 500 P-ért a Déri Muzeum részére megvette a Debreceni Muzeumbarátok Köre.

Jel Déri 1932. 65. l.

Káplár Miklós

festő

Koll. kiállítása a debreceni Déri Múzeumban 1932. febr 7–14.

Jel Déri 1932. 62. l.

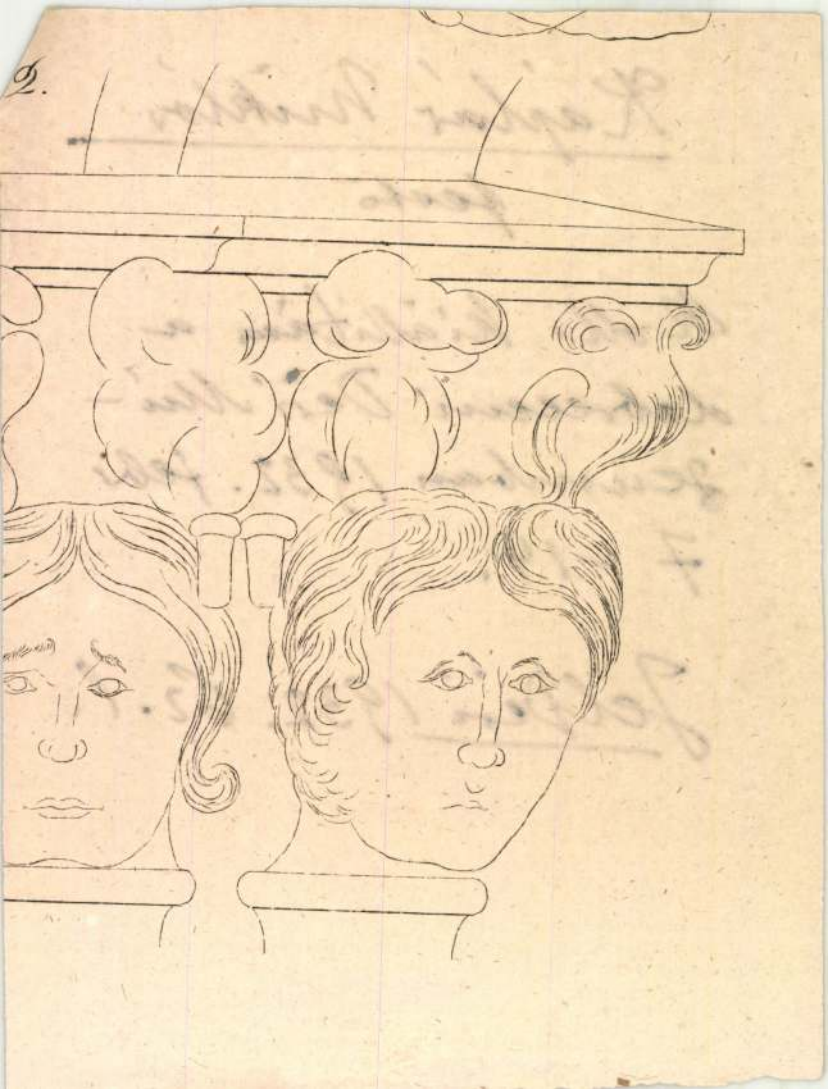

Káplár Miklós

hortobágyi tárgyu festmenyei az alábbi múzeumban.

Sőregi János:

Vezető a Hortobágyi Múzeumban. Debrecen 1940. 15. l.

Káplár Miklós

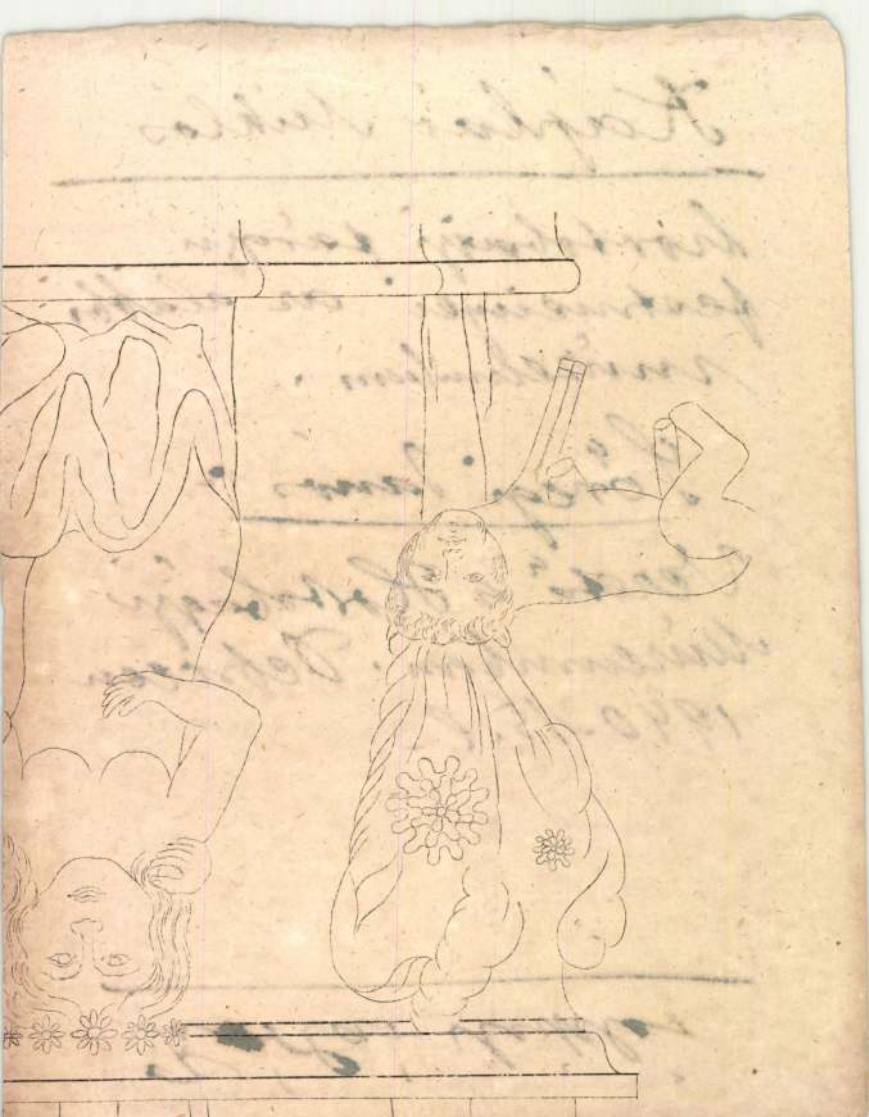

Káplár Miklós

1933. febr. részt vett a Debreceni Ady Társaság kiállításán.

Erkdéri. 1933. 46 l.

5.

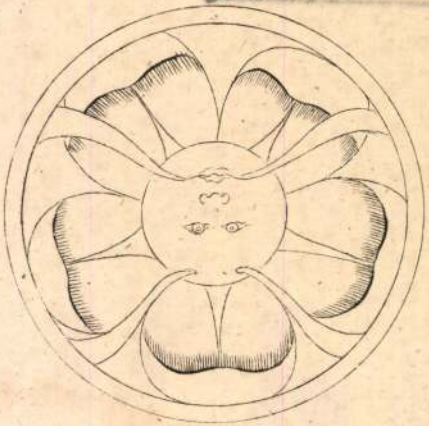

6.

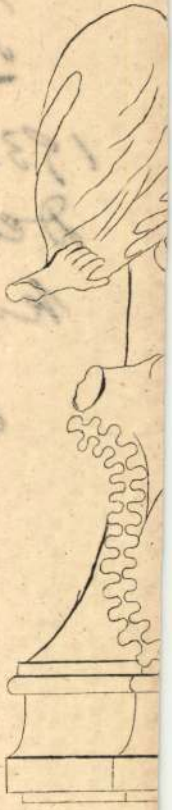

Kaplár Miklós

Tiszaroffon a Magyary Kossa-család kastélyának lépcsőházában van a jelenleg 83 éves Magyary Kossa István arcképe, melyet állítólag Kaplár Miklós még pincér korában festett.

Évkönyv 40. l.
1938

Káplár Miklós

MAGYAR MUVESZET

1928. 780
1932. 64

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Ráplár Miklós

Született Hajdúböszörményben. Művészi tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán végezte Budapesten. Templényi Tivadar és Réti István voltak tanárai. Később Rippl-Rónai tanítványa lett. 1916-ban állított elősször ki mint akadémiai növendék. 1928-ban a Nemzeti Szalonban állított ki. Képei vannak gróf Andrássy Gyula gyűjteményében és Debrecenben a Déri Múzeumban 1928 óta. A Hortobágyot tanulmányozza. Nagyon szépnek, festőinek, színesnek és változatosnak tartja a Hortobágyot. 1931 dec. koll. kiáll. a Nemzeti Szalonban. 57 db festmény. Táj és figurális képek

rgione. Sz. Castel Francoban 1477-ben
i-ben.

Pg. 20

ne.

ę dereky latható
mögött álló férfi kissé balra ~~van~~ fordult.
mellére teszi. Hosszú ~~fekete~~ haja vállaira
ldöke fekete, szeme barna, bajusza s sza-
ált. Bő újú fekete kabátja alól inge ~~kiss~~
háttér hegyes vidék s a párkányon ezek a
mak.

méretei 72.5 : 54.5 cm.
János László ajándéka.

Káplár Miklós

1928-ban tagja volt a Hortobagyi festő kolóniának.

vód

Zoltai Lajos: Jelentés Debrecen sz. k. város múzeumának ... 1928. évi működéséről (Debrecen 1929) 37. l.

A m. kir. vallás- és közo

11801 szám.

Emlékek Oroz. F

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Dij átalánvozva.

Kaplár Miklós

festő

lásd ökr.

Révai XXI. 666. l.

Káplár Miklós

Wód

D. Rózsaffy: Nouvelle Revue de Hongrie 1937. okt. 7.

M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG

Káplár dúklós

festő

meghalt ~~[illegible]~~ Hajdúböszörménybe-
1935 ápr. 7-én. A Déri
Muzeum néprajzi tára ré-
szére számos pásztor archépét
festette. Hagyatéki kiállítását,
1936. ápr. 5-13. a Déri Mu-
mely zeumban volt látható,
Ecsedi István dr rendezte. 1936.
ápr. 9-én a hajdúböszörménji
temetőben állítottak fel sírem-
lékét. Életrajzának megírását
Ecsedi vállalta, de ebben közbe-
jött halála akadályozta meg.

Évk Déri 1935. 43-l.

3.

4.

Káplár Miklós

Bagdi Mihály öreg ju-
hász (37 X 50 cm)
Hortobágyi karám hó-
fuvásban (68 X 48 cm)
Posta János pulász (50 X 70)
c. képeit megvette a Déri
Muzeum.
Hortobágyi csikósbojtár
c. képe repr.

Évk Déri 1934. 46. l.

Káplár Miklós

festőművész síremléke
a hajdúböszörményi teme-
tőben. Medgyessy Ferenc
(rendkívül gyatra) művel.
A művész Hagyatékából
állíttatta Eseli István
a Déri Múzeum ugazgatója

Repr.
1936.

Erik Déri (50 l.

F. t. i Káplár Miklós

PÁZMÁNY-EGYETEM BÖLCSÉSZETKARI DÉKÁN

Nagyságos

dr. Szentiványi Gyula urnak,
titkár

Budapest.

XI., Lágymányosi u. 16.

Kaplár Miklós

festő

Ecsedi István nak, a Déri

Múzeum igazgatójának

bizalmas barátja volt.

† 1935. ápr. 7.

Arcképe kötöbe

Evk. Déri 49. l.

1936.

Kaplan Miklós

1936. ápr. 5–13. Hagyaték kiállítás a Déri Múzeumban.

Evk Déri 1936. 83. l.

Káplár Miklós

festo

l.

Évkdeří 1939-40

98 l.

Káplár Miklós

festő

lásd

Forum

1934. 287. l

és

Nyugat

1934. szept. 1.

Kassák ákke

l. Forum

1934. 288. l.

Nemzeti Szalon 1934. szept

Magyar Ostehetségek kiállítása

...estő.

...

...rcza a Lapithákkal.

...szemléljük, a mely akkor fejlődött ki, mi-
...ithák királya ~~nek~~ menyegzőjét tartá Hippo-
...ntaurok egyike: az ittas Eurytion ~~[illegible]~~ meg-
...ben Theseus és Nestor karddal ~~[illegible]~~
...taurokkal, kik körül kettő kitépett fatörzs-
...y fején borral telt edényt visz. A hadako-
...lesettek tetemei fekszenek; balról két Ken-
...hog segítségül lehessenek; ~~[illegible]~~ jobbra ~~[illegible]~~ ~~Ken-~~
...nek szigete fele menekül. A háttérben fák diszlenek.

...23:40 cm.
...i Museumból.

Ar. Kép 30.

Käplär Miklós

l.

Nemzeti halon

60 ik csoportkiáll

kat. 1928. márc.

könystáramban

Kecskeméti ref. gimnázium VIII 139

Káplár Miklós
festő

l.

Évkönyvi 1939-40
48. l.

Káplár Miklós

festő

vród

Sőregi János

Dr Ecsedi István

(1885–1936)

Debrecen 1937

35. l. (archip-
pel)

36. l.

Káplár Miklós +

Jcsö

irod. (esetleg lásd)

Forum. 1935, 177. l.
(Káplár Miklós
halála.)

Pálffy János hagyom.
Pozsony 96

ban. † 1664 augusztus 27-én.

½ A mulatók : 3

an dőzsölnek és a kol

jobbról van a csapravert hordó, a
a mely körül papucs meg ülőke van
özül[illegible] egy, a ki a felforditott pa-
ulta~~n van ábrázolva~~ és fejét fehér
egy, a kinek inge szétall, jobb ke-
ipát tart; egy társa felé hajoltan
ek gallérja réteges, [illegible] szőke asz-
ttérben fejével a deszkának támaszkodik.
ő, ingváll bő ujjakkal, rózsaszinű
kötény. Az előtérben középütt kőlap
ig hátul ~~jobbra~~ az ajtó bontakozik

~~—~~ Becsértéke 10000 K.
~~907. november 14-én (1429-908).~~

97

he Kneipe in goldenen Rahmen, gekauft
Paris im Jahre 1868.-- 47 hoch 40 brt.

Nog 46

10.—

Kaplár Miklós

Cisd.

Forum

1935. 202. l

Európa

Film-, Könyv-, Lapterjesztő és Könyvkiadó R T.

Budapest V.

~~Rothschild u. 12. III. 2~~

V K. Rathermere

11.12

Káplár Miklós
festő
hagyatéki kiállítása

l.

Forum
1935. 338. l.

1072. *Phalitzein.*

Mellig, balrafordulta
oldalú érmen van ábrázo
zogányt tart. Haja rövid
beretvált. Öltözete : prén
bokkal és bő felsőruha.
mentén : »PHALITZEIN. DU

Rézszínű ólom, átmérőj
téke 20 K. — Havas (Hirsch
(787–907). — Átvétetett az
909), az 1910 február 25-iki 6
leiratok, illetőleg az 1910 ja
március 23-iki (519–910) sz
tett 1908 január 31-én (41–

Kápolnai Miklós

kiáll

Nemzeti Salon

1928. márc.

Főv. Képt.

Káplár Miklós

kiáll.

Nemzeti Szalon

1931. dec.

Föv. képt.

Káplár Miklós

koll. kiáll-

ród

z

Ujság. 1931. dec. 6.

(e. a.: A Nemzeti Szalon csoportki-állítása.)

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) díszermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) díszermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Káplár Miklós
festő
+ 1935. apr. 8.
Hajdúböszörmény
Elek A. hagyat.

1935. okt. fenti hagyatéki kiállítása.
Őstehetségek kiállítása.

Kaplár Miklós

festő

† Hajdúböszörményben

1935 ápr. 8-án 49-ik

évében.

× nem 7-én, mert

a gyászjelentésben a halálo-

zás napja nincs említve,

csak a temetés napja (9-ike)

1122

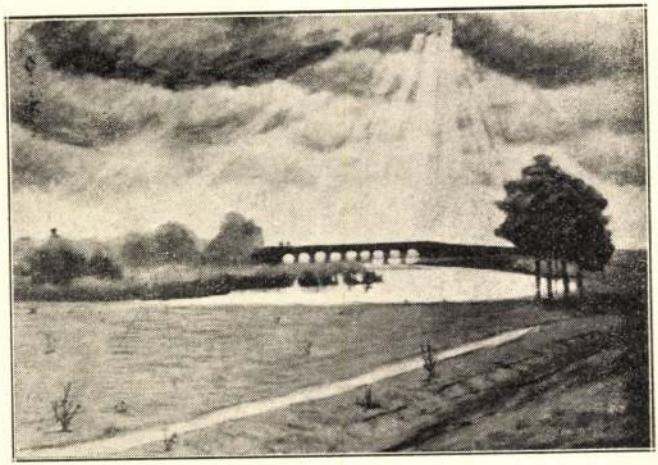

Káplár Miklós: A hortobágyi híd.

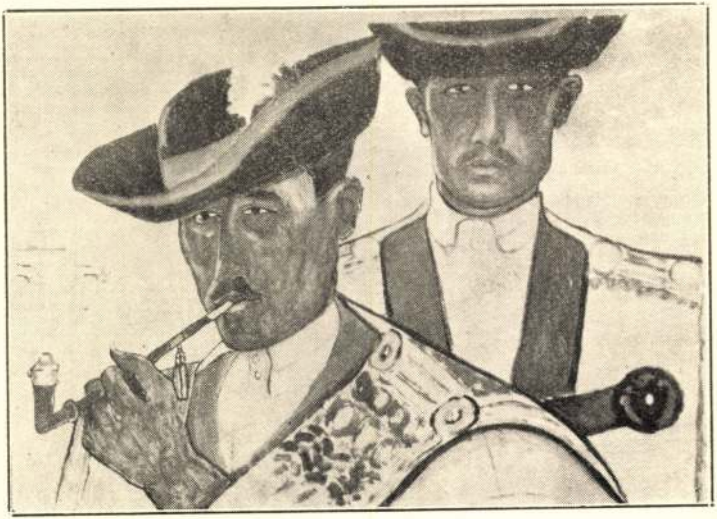

Káplár Miklós: Pásztorfejek.

Káplár Miklós

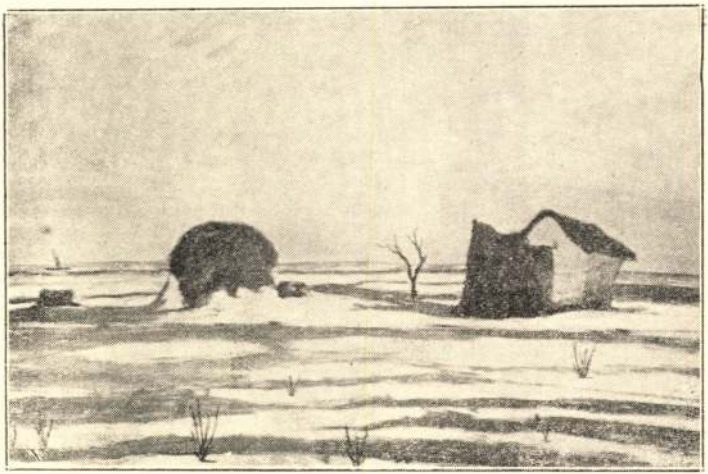

Káplár Miklós: Hó a Hortobágyon.

Rabinovszky Márius:
A Debreceni Ady-Társaság képzőművészei
Debrecen 1931.

Káplár Miklós

1886–1935

bő életrajz, okv. felh.

l. Sörvezető 302, 303. l.

Kráplár Miklós

1906/7 II. – 1909/10

Ferkèpzomfoiskèvk

98. l.

vályogtéglából épültek, nagyrészt elpusztultak, de megállapítható, hogy az oszlopot, az egyiptomi architektúrának ezt a legjellemzőbb motívumát, már a legrégibb templomépítészet is ismerte (eredetileg négyszögű pillér alakjában), sőt a főbb oszloptípusok is megkülönböztethetők. E típusok mind növényi eredetűek s a lotosz, papirosz és pálma elemei vannak rajtuk dekorativ szellemben felhasználva. A lotosz és papirosz fejezete és törzse egyszerű vagy összetett, nyalábszerű lehet.

A *középső birodalom kora* nem gazdag építészeti emlékekben. Menthuhotep der-el-bahri-i terraszos sírtemplomán kívül csak a vidéki helytartók sziklasírjai (Benihasan) említésreméltók. Úgy Der-el-Bahriban, mint Benihasanban feltűnik a poligonális *protodór oszlop*, tagozatlan négyzetes abacusával, de előfordul természetesen a régebbi korok három oszloptípusa is s ebből az időszakból származik a Hathor istennő két vagy négy maszkjából összeállított *hathorfejes* oszlop (Dendera). A királysírok formája változatlanul a piramis, de már kisebb méretű és többnyire téglából épült, amellett már nem privilégiuma a királynak.

Az *új birodalom kora* a százkapujú Théba fővárossal, Egyiptom fénykora. Politikai és kulturális szempontból egyaránt hatalmas a fellendülés. A művészet, amelyben ekkortájt már krétai s általában középtengeri hatások beszivárgása konstatálható, virágkorát éli, s megjelenik az új templomtípus, amelyet nagyszerű emlékek őriztek meg a késői századok számára. A templom homlokzatán a kapuépítmény *(pylon)* dominál, két toronyszerű, felfelé keskenyedő kapupillér, amelyek a bejáratot fogják közre; falaikat hieroglifák és festett reliefek borítják. Az alaprajzhoz minden jel szerint a lakóház általános elrendezése szolgáltatta a mintát. A lakóház nagyjában háromosztású volt: előcsarnokból, keresztirá-

Káplár Miklós

Szül. 1886. Hajdu böszörmény-
ben. 1914. a Képzőmű fő székla
templejinél majd Rétinél
tanult, azután Kaposvárott
Rippl Rónai mellett dolgozott.
1928. márc. a Nemzeti
Szalonban Koll. Erzsébetben
mutatkozott be.

a Kat. életrajz és
nemzi sorozata

Dékan Samu, fógimn. tanár

X. 147

Káplár Miklós

f. 875

Hul Hajdúböszörmény
1886.

art hiszen életrajza már
meg van. Archépeket
és tűzképeket fest.

1928. Eöll. Kiáll a Nem-
zeti Szalonban

148.

Baillie, William

Mocsaras táj. ~~vadkacsa vadászal.~~

Ruisdale rajza után. Kvítamodor.

~~Tussmodor.~~

180 x 286 mm.

K. 12. —

Káplár Miklós

szül. Hajdu böszörményen
1886 jun. 1. gör. katt.
6 elemi, 3 iparrajziskola
1916/17. II. elsőéves művész
nőv. Zempleiyi T. és Pilch D.
1917/18 I. másodéves Réti Istv.
1917/18 II. " " "
1918/19 I. harmadéves u.o
1918/19 II. " " "
1919/20 I-II. negyedéves u.o

XIV. w.

Harczi-kasza (VIII. 186

Konstantinápolyi Magyar Egyesület

VI. 223

Káplár Miklós

Magyar Művészet
1928. 280

Káplár Miklós

268 – 272. sz. a. a képrö-
művészeti szabadiskola
1918. kiállításán

Kép szab. 14. l.

Umbriai festő (mester): Fesül
539(657), 1275(73). — Jézus feltám
dása 78(82i), 1297(675). — Madonna
gyermek Jézussal 78(82i), 1294(674), ~~1296~~
~~Madonna a gyermekkel 539(657), 1442(~~
— Madonna a gyermek Jézussal és ör
fraterrel 78(82i), 1302(677). — Madon
a gyermek Jézussal és szentekkel 78(82
~~1296(676)~~ — Madonna a gyermekkel
(657), 1442(107). — Mária a gyerme
zussal 539(657), 1099(34). — Szent Jer
(82i), 1303(677). — Szent Miklós 539(
1277(74).

KAPLÁR *Miklós*, festő, * Hajdúböszörmény 1886 jún. 1. A bpesti képzőm. főiskolán Zemplényi Tivadarnál és Réti Istvánnál tanult, majd Kaposvárott Rippl-Rónai József mellett dolgozott. Impresszionista arc- és tájképeket fest. 1928. és 1931. kollektív kiállítása volt a Nemzeti Szalónban.

E. G. I. 5261

Karperecz, aranyozott ezüstből

VII. 246.

Kaplan Lukács

festő

Lásd

a róla szóló cikket

a Budapesti Hírlap-

ból 1934. okt. 28.

Dezső csomag-

jában

Rv. felh.

Kájlás Miklós

nekr.

Magyar Művészet

1935. 160. l.

ányegyetem Rektori Hivatala, Budapest

ottsága tekintetes

Káplár Miklós

hortobágyi csikós,

festő † 1934.

cód

Pesti Napló

1935 máj. 30.

Káplár Miklós

Moll: Kiáll. a Nemzeti
Kaszinóban. 1928. márc.

2982

C. Kubinszky.

(Sz. Prágában 1837. augusztus 3-án. † Münchenben 1889. október 11-én.)

Tájkép.

A sik terület előterében pocsolyát, középtérben kocsikat és munkálkodó földmiveseket és háttérben tanyai épületeket látunk. Középütt, a jobbra fordított kétfogatos szekér közelében, a kenderkötegnél, földmives áll és kissé odább leguggolt asszony kötögeti a kendercsomót. A hátrafordított kocsin, a férfi mellett, két asszony végzi munkáját, a kissé odább a két tehenet őrző pásztor előtt, ki botjára támaszkodva néz, még egy asszony bontogatja batyuját. A derült égbolt felhőzött. Jelzése alól balra: »*C. Kubinszky 1871.*«

Vászon, méretei 35 : 64 cm.

1873: III. 57. — 1876: IV. 51. — 1878: V. 81. — 1880: V. 81. — 1881: V. 81. — 1883: V. 226. — 1884: VII. 263. — 1885: VII. 263. — 1886: VII. 263. — 1887: VII. 263. —

Káplás Miklós

Tóth Ervin: Káplás Miklós, a Hajdúság festője (1886-1935.) - Alföld, 1966. 17. évf. 7. sz., 75-77. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

257.l.

Káplár Miklós

festő

a Hortobágy festője

1947-ben. már

nem élt. Tagja

volt az alábbi

irod. társaságnak

és másodszor elnöke.

Kónya József =

Az Ady-társaság

képzőművészei.

Vándortűz (Debrecen)

1947. nov. 6. szám

89. l.

Pálffy János hagyom.
Pozsony 71.

. ugyanott 1747 január 26-án. π: 77.

jával fenyegető

hol

leveles galylyal

~~jobbról~~ földön fekve látjuk a
lenlétében két térdelő Nymphá fe-
ki a balról ülő szőke ifjút hall-
jjat vette el, mig ~~annak~~ a vesszők-
kutya közelében hever. Középütt
hallgatja Bacchust. ~~Az~~ Körülök az előbbi
bi, a ki párduczbőrt visel, jobb-

a hozzásimuló

~~A Nymphák egyike leveles galylyal~~
~~a földre terített sárga lepelt fog-~~
~~és baljával a mellette térdelőnek~~
~~élt háttér hegyes vidék felhőzött~~ A tájék égboltja
n félmagasságban ~~W. v. Mieris Fecit~~

csértéke 15000 K.
~~1907. november 14-én (1429-908).~~

ban 89 és annak kivonatában IX:3.

70

~~Nymphen, welche den Liebesgott züch-~~
~~oldrahmen; gekauft von einem holländi-~~
~~ein Arzt gewesen, zu Paris 1868; 57~~

nag 37

15

tovább

K

Káplár Miklós

~~Berecski András~~

~~Erdei Bence~~

~~Fekete Péter~~

~~Futó Ferenc~~

~~Gajdos János~~

~~Gedra András~~

~~Győri Elek~~

~~Horváth Sénárd~~

Káplár Miklós

Kóró-Hudák István

Markovits Horváth Antal

Miklós István

Mogyoróssy György

Nyergesi István

Nyergesi János

Oravecz Imre

Süli András

P

Östehetségek, akik részt vettek a hágai magy. Östehetség kiállítás 1938-ban. Lásd a katalogus

Debrszói ref. templom

43

ágos Bizottsága

ny	száma:	39.682/1943.II.	194
	kelte:	XII. 1.	1943
	beérkezése:	XII. 30.	1943

ek száma:

elintézett szám:

áma:

záma:

Káplár Miklós

K

A DEBRECENI

ADY-TÁRSASÁG

KÉPZŐMŰVÉSZEI

BERKI IRMA, HOLLÓ LÁSZLÓ,
KÁPLÁR MIKLÓS, MEDGYESSY FERENC,
SENYEI OLÁH ISTVÁN, VADÁSZ ENDRE

RABINOVSZKY MÁRIUS
BEVEZETÉSÉVEL.

A DEBRECENI ADY-TÁRSASÁG KIADÁSA
1931.

továbbtással!

Dr Lázár Bélának
a
Debreceni Ady-Társaság.
D. 1931. IV. hó.

A debreceni Ady-társaság kiadásában megjelent: Rimbaud: Versek. Forditotta Kardos László.

ELŐSZÓ.

Hat képzőmüvész tagja van a debreceni Ady-társaságnak. Hat külön egyéniség. Egyik sem igen hasonlit a másikra. Ez a különvalóság éppenséggel nem lehet programm. Ugyanoly kevéssé lehet programm a különvalóság megszüntetése. Helyi stilust nem lehet elhatározni, helyi stilus *lesz*. Mennél hatékonyabbá alakul Debrecenben a szellemi élet, annál élénkebben cserélődnek ki a szellemi javak és láthatatlanul szineződik a helyi jelleg.

Az Ady-társaság hat müvésztagja közül egy a szobrász: *Medgyessy* Ferenc, akiben megtestesül fajának és szülővárosának minden törzsökös valóságérzéke és robusztus keménysége. Medgyessy egyben a szó nemzetközi értelmében is müvész: mert tisztult tudását a legjobb antik hagyományon nevelte, mert megalkuvásmentesen alkot formát, zárt, szilárd, monumentális — mégis részletről részletre átélt, gazda-

gon tagolt formát. Munkáit áthatja az a magasabb feszültség, mely csak a nagy alkotók sajátja. Medgyessy természetétől a szervezés, a mozgalomvezetés idegen. Minden elképzelése és minden ereje a müvészi cselekedeté. Azon tul másoknak kell jönniök, akik Medgyessyben meglátják, amit ő önmagáról szóban sohasem fog hirdetni: hogy ő a legnagyobb magyar szobrászegyéniség, még pedig nem csak az élők között.

Hogy Medgyessy tagságát a debreceni Ady-társaságban vállalta és tartja, ezzel fémjelzést ad a társaság minden egyes müvésztagjának. Ugy látom, hogy a müvészi célok megbecsülésében, e legtisztább müvészi idealizmusban, az Ady-társaság kis müvészcsoportja egy uton jár Medgyessyvel; bár ahány egyéniség közöttük, annyiféle temperamentum és kifejezési módszer.

Holló László Medgyessy emberi tipusának ellentéte: csupa lángoló szenvedély, lázas látomás, mámoros kitörés. Lelki ősei Greco és Delacroix. Sötéten ragyogó szineit, mozgalmasan szétvetett formáit a feszültség lendülete hatja át. Minden ecsetvonása nyugtalan, fájdalmas pátoszu, héroszi panasz.

Hollóhoz lelkileg közel aránylag még *Senyei Oláh* István áll. Őt is a nyugtalanság démona füti, ő is a formák, szinek, fények mozgalmasságában hisz. Ám

Oláh művészete földönjáróbb, belső tendenciája szerint kiegyenlitettebb, elérzékenyülőbb, liraibb.

Ismét más eredetü *Káplár* Miklós művészete. Kiindulópontja: Rippl-Rónai József volt, annak lágy, lehellethatásokra törő pikáns technikája. Amióta a Hortobágyon él, keményebb, szilárdabb, egyszerübb lett.

A budapesti főiskola fiatal nemzedékét képviseli a társaság két müvésze: Berki Irma és Vadász Endre. *Berki* Irma világos, folyékony, derüs tarkaságu szineit nyugodt fény itatja át; az ecset bontó munkáját összefogó vonalakkal ellensulyozza. A „Jézus és a bünös asszony" c. képén egyebet is látunk: a gótikus élmény finom érzékü modern értelmezését.

Vadász Endre a Vaszary-iskola egyik egyéni kitünősége. Szinei finoman árnyaltak és mégis erősek, formái szögletes groteszkségük mellett kecsesek, kifejezése lágy és torz egyben. Szeszélyes, de lelkiismeretes müvész.

Az Ady-társaság müvész tagjai — Medgyessyn kivül is — többé kevésbé jól ismertek a főváros közönsége előtt. Majdnem mind résztvett számos társulati kiállitáson, kollektiv kiállitást rendezett és reprodukált vagy eredeti munkákkal szerepelt fővárosi lapokban. Holló képeit a Szépmüvészeti Muzeum, a Déri-muzeum, a Fővárosi Muzeum és a szolnoki mu-

zeum őrzik. Vadász munkáiból a Szépmüvészeti, a mohácsi és a szegedi muzeum vásárolt: számos dijat nyert és Barcelonában bronzérmet. Káplár és Senyei Oláh müvei a Déri-muzeumban függnek. Tehát elismerésben sincs hiány.

*

Ady utján nincs megállás. Ady asztalán csak az ihat, aki szellemi célkitüzését feszitő erővel hatja át és kész az önmagával szemben felállitott követelményeket fokról-fokra emelni. Az Ady-társaság tagjai érzik és tudják, hogy Ady neve kötelez.

Rabinovszky Márius.

Ráplár Miklós festő

Szabad Művészet. 1951 V. 1. 31

(szegi) Miskolci és debrecen művészek
szerkiállítása

Káplár Miklós iparmüvész.

Katol.Szemle.1932.I.132-36.l.

Káplár Miklós gestőrnűvész

8 Orai Ujság 1931. XII. 5. 5.

Hír a Nemzeti Szalon kiállításáról

Táblakép. „Téli délután", Káplár

Szabad Művészet. 1951 V. 1. 31

(szegi) Miskolci és debreceni
művészek eserkiállítása

Kaplár Miklós, festő XX.a.

Nouvelle Revue de Hongrie

1937. XXX. année, LVII. Tome,
321-322. l.

...ffy Dezső: Kaplár Miklós.

Káplár Miklós

festő

† 1935. ápr. 7.

Debrecenben (?)

lásd

Szőregi János:

Ecsedi István. Debrecen, 1937. 35. l.

(arcképpel)

Káplár Miklós
festő
Koratavasz és
Megy a juhász
c. Képes repr.

Magyarság Képes
mell. 1933.
okt. 22.

kozott eljárási szabályok /38/ bek
alapján elrendeltem, hogy az emlit
mélyek részére folyó évi március h

Miután a honvédelmi mi
1943. sz'mu rendeletében a honvéd
tájékoztatásul közölte, hogy a megl
továbbra is az érdekelt személyekne
a meghagyási és mentesitési igazol
szabályok /38/ bekezdésében foglal
kell visszavonni.

Amennyiben a folyó Om.
vagy mentesitett személy katonai s
behivójeggyel a hivatkozott eljár
lalt rendelkezések szerint kell el
tálya tehát behivás esetén sem jár
Om. előkészületi év végéig érvényes

Az ügy sürgősségére va
a királyi ta felügyelőknek közvetl
Budapest, 1943. évi ju

Valamennyi Om. Sz

Káplár Miklós

irod.

Rózsaffy D.:

Trois "peintres du dimanche."
Nouvelle Revue de Hongrie. 1937
okt. 7.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
286/1924.

javítasi

lületeinek
gerincek
kva, és minden
l való nögelése

ej és 60 deb
es habares.
nkával együtt
erve.
ltalajban 5600000 –

Kiváló tintelettel

Winkler Antal

MDK

Káplár Miklós (festő)

(Futólag említve.)

Tóth Ervin: Pálnagy Zsigmond emlékezete.
Alföld, Debrecen, 1960. 1. sz. 104. l.

Káplár Miklós

l.

Szabad Művészet

1957. 32. p.

Káplai Miklós

festő

l.

Sőregi János dr

A Debreceni Déri

Múzeum Évkönyve.

1943-1947. Debrecen

1948. 56. l. u. képpel

60. l.

Tekintetes
ottságának

Budapest.

al 1909 szeptember 21én kelt
é kelt 12 számu felterjentésemre
szíveskedjék az adóhivatali
ülendő javitási munkálatok tár-
legesen dönteni esetleg felha-
hogy a költségvetésben fel-

Kaplár Miklós

koll. kiáll –

Nemzeti Salon

1928 marc

60 ik csoport kiáll

könyvtáramban

ALTI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA
ÖNYVESBOLTJA
DAPEST IV, KOSSUTH LAJOS-UTCA 18
TAFIÓK: 242 ~ TELEFONSZÁM: AUTOMATA 895-40
TATAKARÉKP. CSEKK: 37.473. ~ ALAPÍTÁSI ÉV 1577

G29/ 40744 SZÁM

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

dr. Szentiványi Gyula urnak

H

SZÁMLA

AZ ESETLEGES FELSZÓLALÁSOK 14 NAPON BELÜL ÉS CSAK JELEN SZÁMLA BEKÜLDÉSE MELLETT VÉTETNEK FIGYELEMBE	EGYSÉGÁR		ÖSSZES ÁR		ÖSSZES ÁR	
	P	f	P	f	P	f

Káplár Miklós

festő

l.

Mitrovics Gyula

A műalkolás szemlélete. Bp. 1940.

166. l.

43. t.

Orsz.Bizottsága elnöki

adónak hivatalos nyugta

Négyszázhetven/470/ ko

összeget tárcám fent m

molja el.

A hivata

i

Látta:

Bi

Sihajdy

IV/3

Kaplár Miklós

Kiállít

MO. 1931. XII. 6.

MDK.

Káplár Miklós

Kiállitásának hiradása

Hajdubiharmegyei Népujság 1965 szept.23.lap

MDK

Káplár Miklós festő

Elsinte szinnyomatokat másol.
Egy rajztanár figyelmeztetésére kezd
a természetben rajzolni és festeni.
Ismét zsákot hord, vasárnap mu-
latókban kisegítő pincér. Itt is-
merkedik meg Komáromi-Katz
Endrével.
Tóth Ervin: Hajdúvörzörmény képző-
művészeti múltja és jelene
Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 108. l.

MDK

Káplár Miklós festő

Komáromi-Katz Endre ajánlására néhány képpel felkeresi Iványi Grünwald Bélát. 1915-ben a Pilseni Sörcsarnok alkalmazottja. Egy este ő izolgálja ki Ripplkónai József-et, aki felismeri tehetségét.

Tóth Ervin: Hajdúböjzörmény képzőművészeti múltja és jelene. Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 108. l.

MDK

Káplár Miklós festő

Az akadémián Zemplényi Tivadar majd Réti István tanítványa. Éjjel továbbra is pincérkedik. Ez időből valók kisméretű „pincérkori" ceruzarajzai.

Tóth Ervin: Hajdúböszörmény képzőművészeti múltja és jelene.
Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 108. l.

MDK

Káplár Miklós festő

1918-ban hazatér Hajdúböszörmény-be, megrendezi első kiállítását a görög katolikus elemi iskolában. Majd a Kálvineum internátusában kap egy üres szobát műteremnek.

Tóth Ervin: Hajdúböszörmény képzőművészeti múltja és jelene.

Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 108. l.

MDK

Káplár Miklós festő

1921-ben a debreceni városházán rendez kiállítást. Ez időből való képei: Akácos út boglyával, Déli harangszó, Öregek vagyunk, Ablakban, Kertrészlet. Továbbra is kijár festeni a Hortobágyra. Itt készül a Hortobágyi híd, Gulyáskunyhó, Gólya a Hortobágyon.

Tóth Ervin: Hajdúböszörmény képzőművészeti múltja és jelene.
Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 108. l.

MDK

Kaplár Miklós festő

1926-tól Budapesten lakik; Ripp-Rónai segíti. Barátok lesznek. Kaposváron már Ripp-nél lakik. Több képet fest Andrássy Gyula tiszadobi kastélyában. 1928-ban csoportkiállítást rendez a Nemzeti Szalonban.

Tóth Ervin: Hajdúböszörmény képzőművészeti múltja és jelene. Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 108. l.

MDK

Káplár Miklós festő

Szinte állandóan a Hortobágyon tartózkodik. Debrecen város vezetősége, de főleg barátja, Ecsedi István múzeumigazgató támogatja. (A cikk idéz Káplár egyik leveléből a Hortobágy megörökítésével kapcsolatban.)

Tóth Ervin: Hajdúbözörmény képzőművészeti múltja és jelene.

Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 108–109. l.

MDK

Káplár Miklós festő

1932-ben a Déri Múzeumban, 1934-ben a Magyar Őstehetségek kiállításán mutatja be hortobágyi tájképeit és a pusztai emberek portréit. 1935-ben hal meg néhány napos betegség után. Síremlékét jóbarátja, Medgyessy Ferenc készítette.

Tóth Ervin: Hajdúböszörmény képzőművészeti multja és jelene. 109.

Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. [illegible]. l.

MDG

Káplár Miklós festő

1928 nyarán a Hortobágyon dolgozott Magi Zoltán és Boromisza Tibor társaságában.

Tóth Ervin: Hajdúböszörmény képzőművészeti múltja és jelene
Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 110. l.

Káplár Miklós MDK

a Hortobágy országos hirü festője.

--: Vasárnap Nyilik a Böszörményi képzőművészek kiállitása. /dec 14-én a Déri Muzeumban/

HAJDU-BIHARMEGYEI NAPLO, 1958 dec . 12.
/Hirangyg/

Káplár Miklós

MEGHIVÓ

A

BÁLINT REZSŐ, BOLMÁNYI FERENC, BOROMISZA TIBOR, IFJ. GAÁR VILMOS, KÁPLÁR MIKLÓS, LEIDENFROST PÁL, POGÁNY FERENC

FESTŐMŰVÉSZEK MŰVEIBŐL ÁLLÓ

LX. CSOPORTKIÁLLITÁSNAK

1928. ÉVI MÁRCIUS HÓ 18-ÁN, VASÁRNAP DÉLELŐTT A NEMZETI SZALON ERZSÉBETTÉRI KIÁLLITÁSI PALOTÁJÁBAN TARTANDÓ

VERNISSAGEÁRA

DÉRY BÉLA
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

GRÓF ANDRÁSSY GYULA
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

NEMZETI SZALON
V. Erzsébet-tér

Két személyre szóló belépőjegy a vernissage alkalmával.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságu
Méltóságos
Nagyságos

..... úrnak
úrnőnek

BUDAPEST

..... ker., ... ut / utca / tér ..... sz.

MDK

Káplár Miklós festő

(A cikk rövid elemzést ad festészetéről.)

Tóth Ervin: Hajdúböszörmény képzőművészeti múltja és jelene.

Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 109. l.

MDK

Káplár Miklós festő

1933-ban Hajdúböszörményben közös kiállítása volt Kampler Kálmánnal és Nagi Zoltánnal.

Tóth Ervin: Hajdúböszörmény képzőművészeti múltja és jelene.

Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 109. l.

MDK

Káplár Miklós festő

Munkássága szerepelt a hajdúböszörménymegyei művészek a múlt év decemberében megnyílt tárlatán. Bojtárgyerekből lett festővé. Hajdúböszörményben született 1886 június 1-én. Öt testvére közt ő volt a legkisebb.

Tóth Ervin: Hajdúböszörmény képzőművészeti múltja és jelene.
Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 106., 108. l.

MDK

Káplár Miklós festő

Már elemista korában sokat rajzolgatott. Nyaranta gyakran meglátogatta Péter bátyját, aki gulyásbojtár volt a Hortobágyon. Maga is őrizte a nyájat, sőt egy esztendőre beállott bojtárnak Kiss Andráshoz. Böizörményben henterinas volt; Budapestre már mint segéd utazik, hogy vágóhídi munkás lehessen.

Tóth Ervin: Hajdúböizörmény képzőművészeti múltja és jelene.
Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 108. l.

MDK

Káplár Miklós festő

(A cikk idéz Káplár naplójából).
Zsákot hord a Dunaparton, tavasszal és nyáron a liget padjain alszik. Egy sorstársa biztatására betéved a Szépművészeti Múzeumba. Ezután minden idejét a múzeumban tölti. Rajzolni, festeni kezd.

Tóth Irvin: Hajdúböszörmény képzőművészeti múltja és jelene.

Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 108. l.

MDK

Káplár Miklós festő

Mély barátság fűzte Magi Zoltánhoz. Magi írt róla a Hajdúböszörményi lapokban.

Tóth Ervin: Hajdúböszörmény képzőművészeti múltja és jelene. Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 111. l.

MDK

Káplár Miklós

Őstehetségek, akik résztvettek a hágai magyar őstehetség kiállításán 1938-ban. Lásd a katalógust.

MDK

Kaplár Miklós festő

(Anekdótikus jellegű említés.)

Szabó Pál: Debrecen.

Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 83. l.

MDK

Káplár Miklós festő

o.a: M.őstehetségek kiáll. Ujság. 1955. jun.2.

MDK

Káplár Miklós festő

e.a: Falusi tehetségek az Erzsébet téren. Ujság, 1935. aug. 15.

MDK

Káplár Miklós

A debreceni Ady-Társ. képzőművészei kiáll. 1931.

mak

Káplár Miklós
1868 – 1935

a hortobágyi pusztaság és a hortobágy-környéki parasztság festője volt.
Művészetet halála után husz-harmin év-vel értették meg.
Székelyhidi Agoston: Öt kiállítás
Alföld, 1962. 2. sz. 71. l

MDK

Káplár Miklós,

a N.Sz. által rend. 63 csop.kiáll. egyik-másikán szerepelt müveivel. 1928.

A Nemz. Szal. 400-ik jub.és a KEVE XX-ik kiáll.-a. 1929.febr.

Káplár Miklós festő

Naplemente

Furulyaszó

Kunyhó

Hortobágyi táj délibábbal

Magyar őstehetségek szentistvánnapi kiáll. 1930.

MDK

Káplár Miklós festő

Délibáb

Számadó

Csárda

Magyar őstehetségek szentistvánheti kiáll. 1938.

MDK

Káplár Miklós festő

Magyar Őstehetség kiáll. katalógusa, 1935. jun.1.
képekkel. 5.1.

MDK

Káplár Miklós festő

Magyar Őstehetség kiáll. katalógusa, 1935. jun. 1.

11. l.

MDK

Káplár Miklós festő

K. A: Magyar Ősztehetségek Kiáll. Pesti Napló 1934. aug. 19. 4.1.

MDK

Káplár Miklós hortobágyi csikós, festő

J.A: Eset vagy karikásostor? Pesti Napló 1935. máj. 30. 12.l.

Káplár Miklós (1886-1935) festő

A debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának (1927) tagja. Ifjusága küzdelmes volt. Rippl Rónai biztatására Zemplényi Tivadarnál és Réti Istvánnál, majd Kaposvárott Rippl-nél tanult (6 évig) Alföldi tájakat fest

A Képzőművészetek Debrecenben 1961
56 oldal
57 "

Káplár Miklós

Néhány exlibrist készítet

A képzőművészetek Debrecenben, 1961

66 oldal

Káplár Miklós

Hajdubönökmény. festő, a Hortobágyot nivesen festette. A 1930-as években akvarelekkel nekapott debreceni kiállításokon

A képzőművészetek Debrecenben, 1961

70 oldal

MDK

Káplár Miklós

Rónay K.: A "Magyar Képirók" a N.Szalonban. Képes Krónika 1939. máj. - 18. sz.

Káplár Miklós festő

Szöveg a debreceni távlaton való részvételét említi

N Napló (Veszprémi) 1966. aug. 9.

M.D.K.

Káplár Miklós, festő

a harmincas éverben Maghy Zoltánnal és Boromisza Tiborral együtt járja, és festi a Hortobágyot és a Hajdusagot.

Székely Lidi Ágoston: Három kiállítás

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVIII. évf. 5. sz. 82. old.

Káplár Miklós

Magyar Építőművészek kiállítása - Nemzeti Szalonban - képeivel szerepel.

Az Est
1934.VIII.19.

Káplán Miklós

Magyar Őstehetségek Kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. A Hortobágy világát varázsolják vászonra a természet egészséges öléről szakadt képei

Nemzeti Ujság
1934.VIII.19.

Káplár Miklós

Magyar Ösztehetségek Kiállítása - Nemzeti Szalontan - képeivel szerepel.

Magyarság
1934.VIII.19.

Káplár Miklós

Magyar Ostehetségek kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. A Hortobágyon volt juhász s a Hortobágyról beszélnek a képei.

8 órai Ujság
1934.VIII.15.

MDK

Káplár Miklós, festő

Szerepel a nair művének székesfehérvári táplatán.

T. Á.: Gegyzetek kiállításokról 7

NÉPSZABADSÁG b.p. 1967 m.á.i. 19

Káplár Miklós

festő

Őstehetségek kiállitása - Erzsébet téri kiállitó helyiségben - képeivel szerepel.

A Reggel
1934.VIII.27

Kápkár Miklós

festőművész

Debreceni Ady-tárlaton kiállítása - Déry Múzeumban - képével szerepel.

Magyarság

1933. III. 2.

Káplár Miklós

parasztfestő

Magyar Őstehetségek Kiállítása - Nemzeti Szalonban - munkával szerepel.

Nemzeti Ujság
1934.VIII.23.

Káplár Miklós

paraszt festő

Magyar Ostehetségek kiállítása - Nemzeti Szalonban - munkáival szerepel. Polgári foglalkozására nézve a Hortobágyon volt juhász, mig Rippl-Rónai József fel nem fedezte. Talán a hála szava csendül meg az ecset alatt, mikor arcképeiben mintha Rippl-Rónai emlékének halk muzsikáját érzi meg az ember. De igazán a nagy plein-airekben talál magára. Hatalmas egei alatt lilán ég a viz. rózsaszinben usznak a fák s a délibáb

Ujság
1934. VIII. 22.

csodáltaosan mutogatja a vizbe épült városokat.Mesevi-
ság döbben életre képeiből s ez a mesevilág mindig a
valóságra támaszkodik,csakx hangulatában mesés éjsza-
kai tájképei a meleg kékben cinóberrel és karminnal ég
lángok minden reális kompoziciójuk mellett is a János
vitéz világát elevenitik fel.

Káplár Miklós

paraszt-festő

Magyar Őstehetségek Kiállítása - Nemzeti Szalonban - munkával szerepel. Igen szép pásztortipusokat küldött be a hortobágyi pásztor-festő, aki Boromissza festőművésztől leste el, amit tud. A Ferge József csikósszámadó, Szarvas Péter juhászszámadó, a gulyásbojtár - nagyszerü fejek. A hortobágyi puszta nappali és éjjeli tájrészletei egytől-egyik remekbe készültek.

Pesti Hirlap
1934. VIII. 18.

Káplár Miklós

számadójuhász festő

Magyar Őstehetségek Kiállítása – Jegyzési Szalonban – munkával szerepel.

U i s á g
1934.VIII.19.

Káplár Miklós

a pésztvező 4 festőművész egyike

A Nemz. Szal. új kiállítása.

Hétfői Napló, 931. XII. 7.

Káplár Miklós
festő

M.D.K.

Kurucz D. István Yukász c. képe emlékezet Káplár Miklós Yukászára.

Tóth Endre: Az I. Debreceni Országos Tárlat
Művészet, 1968. január - 39 lap.

Káplár Miklós

katalógus

St (o St)

Bpesten vágóhidi munkás nemekte volna lenni. Zsákot hord a dunapeston, tavasnal, járom, ligeti pecolon alszik. Eh sorstársának biztatása a elmegy a képművészetire, a kol rádiobban, h. nem mérésosszegédnek hiletete. Minden idejét festéssel és rajzolásnal tölti. (Foft.)

Hajdúböszörményi képzőművének Járlata. Debrecen, 1958. Kat. Marjai Márton és Jóth Ervin.

11 l.

Káplár Miklós

katalógus.

Szül 1886-ban. Bojlásgyesek volt. 5 testvére lőrt ő volt az legfiatalabb. Mai elemi ísk. Zorán be sokat rajzolt. Nyaranta gyakran megfordult a Hortobágyon. Péles bályjánál, ahi bojlás volt az ökörcsordánál. 1 évig ő is volt bojlás Kiss András uramnál. Böszörményben henter-inas volt – Bpestre más mint segéd utazott.

jogt.

Hajdúböszörményi képzőművének Jáslata. Debrecen, 1958. Kat. Marjai Mártonné Jóth Ervin.

11.

Káplár Miklós

kat.

6 Önarcrep, visf. és tolrajz, 1925, öcv. de Molnár Istvánné t.

7. Bojtás, olf. a Déri Mus. t.

8 Pánlsfej, olf. a Déri M. t.

9 Kampler és Magi. olf. 1925, Magi Tollán t.

10 Kovács Lőrinc Sirósbojtás, olf., a Déri Mus. t.

Hajdúböszörményi képzőművének Tárlatai. Debrecen, 1958. kat. Magyar Mártonh Jóth Ervin.

17

Kampler Kálmán Kat.

6.

Kaip lás. [illegible] 1. lás

(3 [illegible]t.)

kabli jas

A pilseni sörcsárnokban egy este ő nolgálja ki Rippl R-t. Szeparod-at a pártfogói. Éjjel tovább is pincér tedik. Ez időből valót ismeretü „pincérkori" cenzurarajzai. 1918-ban harantás Hajdu-böszörmény be, megrendeni 1-sö riall. át a sörag ~~teleti~~ kat. elemi isk-ben

[illegible]

Hajdúböszörményi képzőművének Járlata. Debrecen, 1958. kat. Marjai Mártonk

Jóth Ervin.

11. l.

Kaplár Miklós katalógus

(4. fogt)

1-ső műtermes egy üves tanulónoba a Kalvineum gimnázisában.
1921-ben önálló kiáll. a debreceni vásárházán. ~~képei: Ará ki~~ Arr. kiállított képei: „Arácos út boglyával", „Déli harangnó", „öregek vagyunk", „Ablakba", Hortobágyi hid", Gulyáshunyhó, Jóga a Hortobágyon, 1926-tól Bp-en.

fogt.

Hajdúböszörményi képzőművének Jáslata. Debrecen, 1958. kat. Marjai Mártonk Jóth Ervin.

11 l

Káplár Miklós

(2 fogt)

Kalalópus

Mielott a Szemérmet ukán festett volna, hiszonyomatokat másolt. Vasárnap kisegítő pincérszerepeit mint kulalóban. Ig ismerkedés egy komárom-kata Éndrével. Mő apárlásával felkeresi Iványi a.B.-t, aki biztatja, lelkesíti. 1915-ben a pilseni Sörcsarnok alkalmazottja.

Hajdúböszörményi. Képzőművének Járlata. Debrecen, 1958. Kat. Marjai Mártonné Jóth Ervin.

11 l

Kaplán Miklós katalógus

(5 jaft)

kelep vasálság növödik köste és Rippl R. zörött. Korpsvérzon más nélkelezik. Több lépet jest Andrássy Gyula tinadobi hosté) jáke és 1928 gyűjt. Ziall. Nemz. Szelmbe. Kedvező sajló. Jématöse miatt az öspri östekélségetben sorolják. Álladása a Hortobágyon hagt iskodik ezeben

jaft.

Hajdúböszörményi képzőművének Tárlata. Debrecen, 1958

Kat. Marjai Mártou és Jóth Ervin.

11.

Káplár Miklós kat.

11. Farkas András Juhász számadó, olf., a Déri Mur. t.
12. Horlobágy Lélen, olf, a Déri M. t.
13. Bundás – Pipával, olf. a Déri " "
14. A Hidivásár hajnala, olf. 1931, a Déri M. t.
15. Itatás, olf. 1933, a Déri M. t.
16. Szeptember végén, olf. örv. Szabó Zigmondné t.
17. Alkonyat, olf. 1931. Éles Pétert.

Hajdúböszörménye Képzőművészet Járlata. Debrecen 1958. Kat. Marjai Mártonn, Tóth Ervin. 17 l.

Káplár Miklós

Katalógus

(6 fogt)

Kolmár István, Ripp Rózsi és Ecsedi István voltak legjobb barátai.
Ő mega pártvéletet élt, kiat alnik a csikósok, gulyások, kondások körött.
A pusztai élet megőrzése volt művé-
kirelőben levő ni programja.
3 év alatt tőbb mint 100 képet festett
1932 kiall. a Réz Mur.-ban,
1934 " a Monar Ösztetségekkel.
— Meghal 1935-ben. —

Hajdúböszörmény
Képzőművészet
Tárlata. Debrecen, 1958

Kat. Marjai Mártor
és Tóth Ervin.

12 l

Káplár Miklós Kat.

Címlapon: A Hidivásár hajnala c. festmény repr.

Hajdúböszörményi képzőművének Jártata, Debrecen, 1958. Kat. Marjai Márton & Dr. Tóth Ervin.

1 l.

Szegedi Ymre

Ősz, virf. 1954

kart.

18. l.

Káplár Miklós

A 30-as években, mint ösztehetséget fedezték fel.

Mezei Ottó: két naiv mester: Gajdos Tolnos és Györi Elek
Valóság IX. (1966). 9. n. 85. l.

Kóplár Miklós

1932. Debreceni művészekkel együtt állított ki.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961.Debrecen 70.l.

Kóplár Miklós
1886-1935.

1927. jun. 19.-én alakult Debreceni Ady Társaság alapitója, progressziv irányzatot kivá ntak képviselni.

A képzőművészetek Debrecenben szerk. Bőgel József
1961.Debrecen. 56.l

Káplár Miklós

Ex libris-ei ismeretes Debrecenben.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bőgel József/

1961. Debrecen 66. l.

Káplár Miklós

2.

1920-as években Bornemisszá Géza társaságában a Hortobágyon egy új „magyar" piktúra stílusát kutatja. Művei: pásztortéjek, hortobágyi tájképek.

/szerk.Bőgel József/

A képzőművészetek Debrecenben 1961. Debrecen 67.l.

Káplár Miklós

kiválik pamatos magyarságával a festők közül
Nagy tájképeiben hiven visszaadja a Hortobágy
hangulatát. Kitünőek karakterfejei:
„Vegh Mihály és fia" s az ott szereplő pásztor-
emberekről, ökörgulyás, bikagulyás, juhász legány
számadójuhász, bojtárok, csikósok.

(Kézdi): Festők és iparmüvészek. – N. Sz.
P. H. 931. XII. 6.

Kaplár Miklós
festő

Méltatás. — Bika gulyás (repro)
Legelésző ökörcsorda (repro)
Menés (repro)

Tóth Ervin: Kaplár Miklós
Művészet, 1961. május. — 26 l.

HDK

Kaplár Miklós festő

A Hortobágy festője. (A harmincas években) mind gyakrabban szerepel együtt a debreceni képzőművészekkel.

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéből.
Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 200. l

MDK

Káplár Miklós (képzőművész)

tagja volt a debreceni Ady-társaság képzőművészeti osztályának.

Juhász Géza: Megjegyzés emlékek.

Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 181. l.

MDK

KÁPLÁR MIKLÓS

Alapitó tagja a Debreceni Képzőművészeti Osztálynak

Menyhárt József: Emlékezés Thoroczkai Oszvaldra.
A Debreceni Déri Muzeum Évk. 1958-59. p. 169.
Debrecen 1960.

Káplár Miklós

ő is kiválik a többi kiállító közül;
hortobágyi tanulmányai egyéniek
A végtelenbe vesző semmit, a nehezen
megfogható magyar puszta levegősen,
nagy perspektivával festi.

(Nemz. Szalon)

Két karácsonyi kiállítás.

Est, 931. XII. 6.

Káplár Miklós
/1886 - 1935./

1.

Hajdúböszörményi. Nehéz ifjúsága volt. pásztor, zsákhordó, pincér.
Rippl-Rónai fedezte fel, az ő biztatására ment Pestre, Réti nél és Zemplényinél tanult. 6 évig dolgozott Rippl mellett.

/szerk. Bőgel József/

A képzőművészetek Debrecenben 1961. Debrecen 57.l

Káplár Miklós 2)

Beiratkozott a főiskolára, ahol Réthy Iván mellett dolgozott - Este pincér volt. —
Később Kaposvárra meghívte magához Rippl-Rónai, sokat foglalkozott vele.
Azóta újból a Hortobágyon él.
Nagy érdeklődés előzi meg kiállitását.

Káplár Miklós, a Hortobágyon élő festőművész kiállitását vasárnap nyitják meg a N. Szal. ban.

Magyarság, 931. XII. 2.

Káplár Miklós 1.)

ő is mint Boromissza Tibor a hortobágyi végtelen róna szerelmese.
Az egykori gulyásbojtár felkerült Pestre és itt ismerkedett meg Rippl-Rónaival, ki felismerte tehetségét.

Káplár Miklós, a Hortobágyon élő festőművész kiállitását vásárnap nyitják meg a V. Sz. ban.
Magyarság, 931. XII. 2.

-1-

Káplár Miklós, festő M.D.K.

(1886-1935)

„Önarckép"-ét körli a lap az elül-
ső borító lap egyik belső oldalán. A szöveg
részben Tóth Ervin hosszan méltatja ezt
a különös, munkásságát illetőleg még ma
is vitatott festőt, a „Hortobág festő-poetáját".
Festőtársa és sírig hű barátja, Maghy Zoltán
közölt néhány részletet hányatott életéből,
melyről egyébként maga is írt az 1934. évi
Debreceni Képes Kalendáriumban „Mirol
én még pásztor voltan" cimmel. Hajdu böször-
ményben született és már mint elemi iskolás
lerajzolja társait. 15 éves korában kirerül -/.

ALFÖLD, Debrecen, 1966, XVII. évf. 7. sz. 75-77. old.

M.D.K.

Káplár Miklós, festő

... az ökörgulyához bojtárnak. Hogy a sok szár markát könnyebben megjegyezze, ugy segitett magán, hogy lerajzolta az állatokat. Visszatér Böszörménybe és mészárostanuló lesz - egy év mulva fel is szabadul. Pesten próbál szerencsét, mint dunaparti zsákhordó, végül mint a Vágóhid alkalmazottja. Egy véletlen a Szépmüvészeti Muzeumba sodorja - ettől kezdve állandóan rajzol, emlékezetből, de munkáit senkinek sem meri megmutatni. Minden szabad idejét muzeumokban tölti. Eleinte szin nyomatokat másol, egy rajztanár figyelmeztetésére fordul érdeklődése a szabad természet rajzolása és festése felé. Vasárnaponként kisegitő ./.

ALFÖLD, Debrecen, 1966. XVII. évf. 7. sz. 75. old.

M.D.K.

Káplár Miklós, festő

... pincér különböző mulatókban. Itt a véletlen hozza össze Komáromi Katz Endrével, ez ő ajánlatára merészkedik el nékány képével Iványi Grünwaldhoz, aki megértően birtatja. Egy estén valahol ő szolgálja ki Rippl-Rónait, későbbi nagy pártfogóját és jó barátját. Jegy kerül be az Akadémiára, azol Zemplényi és Réti István tanítja. De éjszakai mesterségét még sokáig nem adhatja fel. Ebből az időből való rajzait Maghy Zoltán őrzi. – Visszatér Böszörmény-be, ahol a gös. kat. elemi iskola tantermében egy kiállítással is bemutatkozik. A Kálvineum

ALFÖLD, Debrecen, 1966, XVII. évf. 7. sz. 76. old.

-4.

M.D.K.

Káplár Miklós, festő

... internátusában műtermet kap. Rendszeresen tanul. 1921-ben ujabb kiállitást rendez a debreceni városházán. Sokat fest a Hortobágyon. 1926-ban ismét Pesten van. Rippl-Rónai segíti, Kaposvári Róma Villájába is meghívja. 1928-ban a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitását az akkori „őstehetség-kultusz" nagy hozzaunával fogadja, holott ő már messze túl jár az iskolázatlansaggal azonositott „őstehetség"-nivón. Legtöbb idejét a Hortobágyon tölti, azok a csárdában, egy szobát műteremül megkapott. 1932-ben a Déri Muzeumban, majd 1934-ben Pesten mutatja be hortobágyi képeis. 1935-ben három napi betegség után hirtelen meghalt. Hagyatékában 847 db. tárgyat szállitottak Debrecenbe.

ALFÖLD, Debrecen, 1966. XVII. évf. 7. sz. 76. old.

„Hortobágyon" c. képe : : „ 91. „

KÁPLÁR Miklós festő

PIRIGYI István: A magyar görögkatolikusok története. 2. köt. Nyiregyháza, 1990. 171. p.

1	878,00	878,00
1	160,00	160,00
1	318,00	318,00
1	300,00	300,00
1	348,00	348,00
1	240,00	240,00
1	164,00	164,00
1	108,00	108,00
1	456,00	456,00
1	480,00	480,00
1	112,00	112,00
1	960,00	960,00
1	1008,00	1008,00
1	360,00	360,00

ÖSSZESEN: 22154,00

DO NELKÜL : 22154,00 FT

: 0,00 FT

Káplár Miklós

a Hortobágy poétája. Meleg optimizmusát fökéletesen menti át a vinek és vonalak világába.

Márffy: Négy kiállítás. — Nemz. Sz. 74. cs. kiáll

Káplár Miklós

festő művész pénztoett a kiállitáson.

Vernissage a N. Kál.-Cau. 74. es. kiáll.

N. U. 931. XII. 6.

Káplár Miklós 1.)

Szimondottan őstehetségű művész bemutatkozása a tőv. koronséguez. A debreceni Déry-muzeum látogatói fél ismerik. Bojtár volt a Hortobágyon. Kiválasztott témái valóban méltóak a pusztai tárlatokhoz.

(D. A.): Csoportkiáll. a N. Szal.-ban.

M. 931. XII. 8

Kaplár Miklós 2.)
főleg a perspektiva érdekli.
Ezt bizonyítja két nagy munkája:
"Vásárra a hajnalon"
„Holdvilágos éjszaka" ahol az ég nem
egyszerű sikság, hanem valóságos égboltozat.
Kitűnő festő sami a legfontosabb
magyar festő.

(D. A.): Csoportkiáll a N. Szal-ban.
M. 931. XII. 8.

Káplár Miklós 3.)

Otvennél több festmény vetíti elénk a Hortobágyot, tájképek és a pusztai emberekről festett portrék. – Olyan témákat lát, melyekre mások nem is gondolnak. Gauguini-lélek, álmodozó.

(D. A.): Csoportkiáll a N. Sz.-ban

M. 931. XII. 8.

· Káplár Miklós

érdekes anyagot hoz. Visszatudja adni a Hortobágy csodáinak ősi, szűzi érintetlenségét. Naiv, primitív technikával éri el ezt.

(sly): Csoportkiáll. a N. Szal.-ban.
E. K. 931 XII. 2

Kapcsár Miklós.

Rippl-Rónai József tanítványa.

Az Est, 1924. júl. 13.

Kaplan Miklós.

a Nemzeti Szalon csoportkiállítására pasztelljei szerepelnek.

Esti Kurir, 1928. márc. 18.

Képek az életből.

A Nemzeti Szalon csoport-kiállításán több munkája, tanulmányfejek szerepelnek. (emlitve.)

Ujság, 1928. Márc. 18.

Káplár Miklós.
festőművész

A Nemzeti Szalon új kiállításán alkotásai szerepelni fognak.

Esti Kurír, 1928. márc. 18.

MDK

Káplár Miklós

Önarckép

Alföld 1966 7.

Kæjser Nikl6s

Ønsrckèp

Alfbld 1966 7.

Káplár Miklós.

A Nemzeti Szalon csoportki-állításon képei szerepelnek, pár kaposvári táját és portréját is látjuk. (említve.)
A művész Rippl-tanítvány volt.

Pesti Napló, 1928. márc. 18.

Káplár Miklós.

A Nemzeti Szalon képkiállítá-
sán műrei szerepelnek.

Magyarság, 1928. márc. 18.

Kápolár Miklós.

a Nemzeti Szalon csoportkiállításán pasztelljei szerepelnek.
a müvész Rippl-Rónai tanítványa.

Nemzeti Ujság, 1928. márc. 20.

Kaplár Miklós.

A Nemzeti Szalonban vasárnap megnyíló kiállításon művei szerepelni fognak.

Nemzeti Ujság, 1924. márc. 14.

Kóplár Miklós.

a Nemzeti Szalonban rendezett csoportkiállításon művei szerepelnek.

Az Est, 1928. márc. 18.

Káplár Miklós

Bálint Jenő Erzsébet téri népmüvészeti boltjában, a falusi tehetségektől összegyüjtött uj kollekciájában szerepelnek képei.

Ujság 1935.VIII.15.

Káplár Miklós

ról emlékszik meg a két alanticikk:

1) „Május 20-án, ünnepélyes keretek között nyílik meg a Káplár-Medgyessy kiállítás. Ilj-Somogy. 1928. V. 16"

2) „Megnyílt a Káplár Miklós képkiállítás. (Irta) Dr. Ó. P. (Óriás Pál), Ilj Somogy, 1928. V. 20"

Kávássy Gándorné: Rippl-Rónai a somogyi sajtóban 1885-1957. A somogyi muzeum füzetei 5. sz. Kaposvár, 1965. 31 l.

M.D.K.

Káplár Miklós, festő

nevét említi a szerző, mint Elinek egyik képét látta Medgyessy szobájában.

László Gyula: Medgyessy Ferenc, /1881-1958/

Bp. 1968. Corvina, 22 old.

MDK

Káplár Miklós

A hortobágyi nagyhidi vásárra igyekvők

hajnalon, o.

Magyar naiv müvészek. Székesfehérvár, Muzeum

1967.ápr.

Káplár Miklós

Az Ady Társaság képzőművészeti mozgalmához csatlakozott

A képzőművészetek Debrecenben /szerk Bőgel József/
1961 Debrecen 75.1.

Kaplár Miklós

Szerepelt a debreceni Ady-Társaság
képzőművészeinek kiállításán.

Debreceni Ujság 1931. II. 8.

Káplár Miklós
festő

M.D.K.

Őstehetségű népművész.

Vitányi Iván: Emlékezés Győri Elekre és Gajdos Jánosra
Művészet, 1963. november - 10 lap.

melk

Kaplár Miklós festőművész

a Hortobágy nagyszerű ismerője, tusrajzaiban
"szemlélteti (az életből ellesve) a gulyás bol vi-
selésének néhány érdekes mozzanatát"

Beres András: Terülök terelőeszközök a Hajdúsági
pásztorok körén.
Déri Múzeum Évkönyve 1962. 165. l.

mdk

Kaplár Miklós

Emlékkiállítás Hajdúböszörményben

Beiss A. jelentés a Déri Múzeum 1960 évi munkájáról.
Déri Múzeum Évkönyve 1960-1961
Debrecen 1962

8.L

Káplár Miklós.

Müveit kiállitotta a Nemzeti Szalon 1931-ben.

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Káplár Miklós.

A Nemzeti Szalon kiállitotta müveit 1928-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

M.D.K.

Káplár Miklós

Festménye a Nemzeti Szalon csoportkiállitásán szerepel "Odescalchi Pál Ottó herceg arcképe" cimmel. Repr.

Szinházi Élet. Bp. 1928. ápr. 15-21. XVIII. évf. 16. sz. 5. lap.

Káplár Miklós

Gulya
Téli Hortobágy.

2 festmény műmellékleten.
Reprodukciók.

Alföld, 1964 8. szám. 748. hap
ut cui.

Káplár Miklós

Emlékkiállítását a „Magyar Ösztehetségek" termeiben rendezik meg. (Erzsébet tér 2.)

Ma 1935. X. 19.

Kárpár Miklós

hortobágyi parasztfestő

H. Barta Lajos: „A festőcsetet saját hajából készítette. Györi Elek kovácsmester-festőművész emlék kiállítása Nyíregyházán.

Magyar Hírek, 1967. XII. 31. 10. o.

Kaplár Miklós
festő

M.D.K

Miltalás

Murahöri Ágota: Györi Elek, paraszt festő.
Művészet, 1969. március - 43 lap.

Kaplár Miklós
festő

MDK

Boromisza Tibor és Maghy Zoltán-
nal festettik a régi Hortobágyot.

Skardoss Béla: Maghy Zoltán hajdúböszörményi festőművész
Művészet, 1969. január – 37 lap

Kápolás Miklós

autodidakta festő volt.
Hajdúböszörményben élő és
dolgozott.

Sz. Kiss Katalin: Képzőművészeti élet
Debrecenben és Hajdú-Biharban

Népművelés 1968 Ü.n. 30 old.

M.D.K.

Káplár Miklós, böszörményi festő

nevét említik:

Éles Péter: Szilágyi Elek kiállítása

ALFÖLD, Debrecen, 1968. XIX. évf. 10.sz. 81. old.

Káplár Miklós

„A puszta hajnalban", vines, egész tábla reprodukció.

Németh Lajos: Current Exhibitions. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1967. 27 sz. 176-177 l.

Káplár Miklós

A Kép. műv. Főiskolán tanult Rétinél.
1920-ban Böszörményben dolgozik

Magyari Vilmos: Hajdúsági
művésztelep

Hajdú Bihari Napló 1969 VII. 27

M.D.K.

Káplár Miklós, grafikus

"A debreceni Ady Társaság képzőmüvészei" c. könyvben 1931-ben/17+12 cm./a 21 reprodukció között az ő képei is. Münyomó papiron. 349.o.

Szij Rezső: A debreceni bibliofilia 1920-1944-között. 329.o.

A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve. ~~xxxxxxxx~~, 1965. Debrecen, 1966. Alföldi Nyomda, Debrecen

M.D.K.

Káplár Miklós,
- - - - -

1965-ben a Debreceni Déri Múzeum müveiből Emlékkiállitást rendezett a Hortobágyi Pásztormúzeumban. 16.o

Béres András: Jelentés a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatóságának 1965.évi munkájáról. 13.o.

A Debreceni Déri Múz.Évkönyve. 1965.Debreben, 1966. Alföldi Nyomda. Debrecen

M.D.K.

Káplár Miklós,

1965-ben a Debreceni Déri Múzeum emlékkiállitást rendezett müveiből. 17.o.

Béres András: Jelentés a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatóságának 1965.évi munkájáról. kk 15.o.

A Debreceni Déri Múz. Évkönyve. 1965. Debrecen. 1966. Alföldi Nyomda. Debrecen.

Kaplár Miklós
festő

M.D.K.

Méltatás.

Tóth Endre: Bíró Ferenc kiállítása Debrecenben
Művészet, 1967. április - 42 kap

Káplár Miklós

Gulyásként kezdte. 1911-ben rajzol először. 1915-ben bekerül a Főiskolára. Zempléni Tivadar, majd Réti István tanítványa. Hazamegy Böszörménybe, a Kálvinumban lakik. Hortobágyi képei.

emlitve.

Maghy Zoltán: Káplár Miklós indulása.

Alföld, 1964 8. szám, 748–750. lap.

M.D.K.

Káplár Miklós

„Hortobágyi festő vázlatkönyvéből" cimmel rajz a "Kis notesz" c. rovatban.
/A lap Káplár Miklóst nevezi hortobágyi festőnek./

Szinházi Élet. Bp. 1929. febr. 10-16. XIX. évf. 7. sz. 57. lap

11) Kúplás Miklós
festő

A valóság és a vízió, vagyis a látomás azonban meghökkentő módon keveredik még ekkor is művein.

1935. ápr. 7-én tisztelen meghalt.

800-nál több képe és vázlata maradt, de a háborúban sok elpusztult.

Dr Balogh Istvan: A Hortobágy festője, Kúplás Miklós

Élet és Tudomány, 1967. 10. 465-68.

10) Káplár Miklós
festő

Böszörményi barátai (Molnár István, Tamár, Maghy Zoltán, Kampler Kálmán festők) és a debreceni Ady Társaság művészeti szakosztálya festői közében hamarabb is oldódni kezdett: szinei derűsebbek lettek, előadásmódja oldottabbá vált.

Dr Balogh István: A Hortobágy festői, Káplár Miklós

Élet és Tudomány, 1967. 10. 465-68.

9) Kápláró Miklós
festő

vettek: Nagy-Balogh János, Nagy István, Benedek Péter, Oravecz Imre, György Elek stb.)

Következő évben, a debreceni és miskolci kiállítása után angit javult a helyzete, hogy megvehette a sülői lakunk, és mű-termet rendezhetett be.

Dr Balogh István: A Kortobágy festője, Kápláró Miklós

Élet és Tudomány, 1967. 10. 465-68.

8) Káplár Miklós
festő

Valójában – nekem elég sok pásztorarcot festett később is – az ember kevésbé érdekelte.
1931-ben a Nemzeti Szalonban rendezett kiállítást Hortobágyon festett képeiből. Ha Mózsa nem vesz tőle két képet már pengőzit, hanem sem tudott valna mennie.
1935-ben az „Őrtehetségek kiállításán" ő szeptu a legnyugodt elismerést. (Még részt Dr. Balogh István: A Hortobágy festője, Káplár Miklós
Élet és Tudomány, 1967. 10. 465-68.

7) Káplás Miklós
festő

A pusztát festette télen-nyáron, hajnalban alkonyatban. Barátja, Ecsedi István, a debreceni Déri Múzeum igazgatója szigetelte.

Egy célja volt: megfestem a nagy semmit, a puszta egének, azott szárszárságának szinváltozásait.

„Én nem csapán gulyát, mérest és pásztorokat akarok festeni, hanem a Hortobágy lelkét."

Dr Balogh István: A Hortobágy festője, Káplás Miklós
Élet és Tudomány, 1967. 10. 465-68.

6.) Káplár Miklós
festő

Itt találkozott Bornemisza Tiborral, aki ráberzélte Káplárt, hogy menjen le vele a Hortobágyra. Ik első időben még Bornemisza hatása alatt állott, de a következő években azonban fokozatosan magára talált.

Négy évig lakott a pusztán, kimondhatatlan nélkülözések közepette.

Dr Balogh István: A Hortobágy festője, Káplár Miklós
Élet és Tudomány, 1967. 10. 465-68.

5) Képlár Miklós
festő

1922-ben és 1923-ban két nyáron át
vésés arató volt otthon, ortén Rippl-Rónai
fogadja mugu mellé Kaposváron. Rendben
tartotta a kertet, másoknak is dolgozott, és
a mester mellett festegetett. Ő biztu-
tásám készített 1928-ra néhány képet
és ezekel a Nemzeti Galambem ki is álli-
tottak.

Dr Balogh István: A Kortobágy festője, Képlár
Miklós
Élet és Tudomány, 1967. 10. 465-68.

4) Káplár Miklós
festő

állás nélkül.

1910 telén becsábítottak a Képművészeti Múzeumba melyedni: azután hatásozta el, hogy festő lesz. Hogy festhessen pincérkedik - épp egy művész antalt kapott a Drexler-féle étteremben.

Beiratkozik a Képzőművészeti Főiskolára. Rudnay és Templényi vezetésével tanul.

Dr Balogh Istvan: A Hortobágy festője, Káplár Miklós

Élet és Tudomány, 1967. 10. 465-68.

3) Kúplár Miklós
festő.

Kajdubörönményben nőtetett. Szüleinek a város szélén kára és néhány hold földje volt.

Bojtár lett: rajzolgatott a számadókönyvbe. A lába reumás lett. Kigyógyult a váradi Félix-fürdő forró vizétől, de nem tudott rendesen jóni.

Kitanulta a mészárosságot. Pesten a vágóhidon kapott állást. Sokszor volt.

Dr Balogh István: A Kortobágy festője, Kúplár Miklós
Élet és Tudomány, 1967. 10. 465-68.

4) Káplár ~~Dittmos~~ Miklós
festő

festőnövendék és részes arató
Élete utolsó két évében megtalálta ön-
magát és kifejezésformáját, a harmin-
cas évek legjobb műbírálói már ~~felis~~
elismerték tehetségét, amikor késve fel-
ismert vakbélgyulladása a mentőautóban
véget vetett az életének.

Dr Balogh István: A Hortobágy festője, Káplár Miklós
Élet és Tudomány, 1967. 10. 465-68.

1) Káplár Miklós
festő (1886 - 1935)

Hajdúböszörményi tematőben nyugszik
A pusztáról indult el, élete is ott tel-
jesedett ki. Élete is pusztai élet volt,
keserves és inséges, sideg és kegyetlen. Volt
gulyásbojtár, vágóhídi és vendéglői mé-
száros, zsákhordó, pincér, akadémiai

Dr Balogh István: A Hortobágy festője, Káplár Miklós

Élet és Tudomány, 1967. 10. 465 - 68

Káplár Miklós

—

képeit a Hortobágyi körszínben állítottál ki a 3 napos hidi vásáron.

Hidi vásár és szobaravatás a Hortobágyon.

(A nap hírei)

Magyar Hírlap, 1968 augusztus 19 8. l.

Káplár Miklós, festő

Hortobágyi parasztfestő. Kiszakadva a falúból, a városban mesterséget tanúlva, tágúlt világképük, és képekben, szobrokban kivánták kifejezni mondanivalójukat. Ő is a múzeumban meglátván Piombo Férfi arcképét, ráeszmélt arra, hogy festenie kell, az fogja kielégíteni őt. 192.old

Sz. Muraközi Ágota: A magyar parasztfestők és a népművészet viszonya 181.old

A Nyíregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve. XI. 1968. Bpest, 1969

Káplár Miklós,festő

1934-ben az őstehetségek első kiállitása,Szent István napján.Lázár Miklós nyitotta meg.Káplár is kiállitott. 186-87.old

Sz.Muraközi Ágota: A magyar parasztfestők és a népmüvészet viszonya 181.old

A Nyíregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve.XI.1968. 1969

Káplár Miklós, festő

Otthagyta a paraszti környezetet és a városba jött, továbbképezni magát és ezzel a tehetséges művésznek sikerült is. 187.old

Sz. Muraközi Ágota: A magyar parasztfestők és a népművészet viszonya 181.old

A Nyiregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve. XI. 1968. Bpest. 1969

Káplár Miklós

Méltatás

Toth Endre: Sanyu Toth Ilsoan mulékbiállítása

Műveszet, 1970. junius - 37 kap.

Káplár Miklós

Említve

Gy. D. A Nemzeti Galéria újstonsá-
gai
Szabad Föld, Bp. 1970. nov. 22.

Káplár Miklós

művei hatással vannak Kurucz D. István képeire.

-Cozóky-: A landscapist of the Hungarian steppe. Daily News, Budapest, 1970. jun. 19

61.

Káplár Miklós

Hortobágyi pásztorból lett hivatásos festő.

Szabó Pál: Művészet és valóság. – Nagyvilág, 1969 1. sz. 24. l.

Káplár Miklós

1966 után kiállitó, elhunyt parasztfestők

Káplár Miklós, Győri Elek, Gajdos János

Forrás 1969/1/78

Moldován Domonkos:Magyar parasztfestők Kecskeméten

Káplár Miklós

"Szabadiskola" cimmel ir a fiatal müvész kiállitásárók a Müvészet c. rovat kritikája.
A magánéletben pincér a foglalkozása, de komolyan értékeli naiv és becsületes szénrajzait.
Ártatlan és jóhiszemü müvész, akinek "van még szive mindent megfigyelni" s a maga rokonszenves módján ragaszkodik a valósághoz.

A HÉT, Bp. 1918. junius 16.
XXIX. évf. 24. sz. 378. lap.

Káplár Miklós, festő

L.: Móré Mihály

R.T.J.: Jinetés: műtárgyal 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. szept. 9.

Káplár Miklós festő

Szoros barátságba került Boromisza Tibor festőrel, különösen megfestették egymás arcmását. (említve). Portréinak modellje gyakran azonosak Boromisza csikós, juhász alakjaival és távoli állatalakok jelzik a modell foglalkozását, rangját. (említve)

Sz. Kürti Katalin: Boromisza Tibor hortobágyi képei Szolnokon.
Északmagyarország, 1974. jún. 20.

Káplár Miklós

Őszinte, hévvel festett csendéletei azon az uton haladnak előre, amely mindenki számára, mindig igen hasznos volt, [redacted] a nagy modern franciák és azok öseinek utját követve.
A Képzőművészeti Főiskola ifjusági kiállitásáról a Müvészet c. rovat számol be, s méltatja az ott szereplő fiatal müvészeket.

A HÉT, Bp. 1917. dec. 3o.
XXVIII. évf. 52. sz. 83o-831. lap.

Káplár Mihály

Hajdúbászörményt és környékét először Káplár M., Király J., Tálnagy Zs. és Maghy Zoltán örökítette meg.

Székelyhidi Ágoston: Mozaik a Hajdúsági Nemzetközi Művésztelejről.
Hajdúbihari Napló, 1974. aug. 4.

Káplár Miklós

az első világháború hősi emlékműterv pályázat kiírásáról a „Hajdúböszörmény és Vidéke" c. hetilap 1926. márc. 6.-i számában számolt be a nagykőzönségnek. – Amikor Maghy Zoltán és Káplár Miklós hírt vettek a pályázat kiírásáról – anélkül, hogy a városi szoborbizottság tagjaival megbeszélték volna – felkeresték és a pályázat benyújtására kérték Médgyessy Ferencet.

Kultsár Barna Károly: Egy ismeretlen Medgyessy-emlékműterv sorsa.

Hajdúbihari Napló, 1974. júl. 14.

Káplár Miklós, festő

Debreceni festőművész.
Képeinek színes reprodukciói
megtalálhatók a Hajdú bö-
szörmény képekben c. kötetben.

— :Képes várostörténet

4.

ESTI HIRLAP, Br. 1971, júl. 19

Kaplár Miklos

hortobágyi parasztfestő, halással volt
Győri Elek életének kialakulásában

Murakózi Ágota: Egy parasztfestő

Népművelés 1968/3 39 old

Káplár Miklós

Hajdúböszörményben élt és dolgozott a Hortobágy nagy autodidakta festője.

Sz. Kürti Katalin: Képzőművészeti élet Debrecenben és Hajdú-Biharban

Népművelés 1968/6 32 old.

Káplár Miklós, parasztfestő

Megemlítve: Szüli Andrással kapcsolatban.

— : Néphalladás festője

6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. nov. 30.

Káplár Miklós (1886–1935) 1

Ady társaságbeli működése rövid életének és művészpályájának jelentős, befejező szakasza volt. Sikerei kezdetén, 1930-ban lép a képzőművészeti osztályba. A Déri Múzeum igazatója, Ecsedi István, valamint az Ady Társaság tagjai egyengetik pályáját, barátjuknak tekintik a pásztorból lett egyszerű, de gyors észjárású, s egyben kiváló kvalitásérzékű hortobágyi-böszörményi művészt.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei

Alföld 1974/1 65 old.

Kaplár

Érzékeny vesztességet jelentett az Ady Társaságnak Kaplár korai (1935-ös halála.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei

Alföld 1974/1 62 old.

Káplár Miklós 2

Ugyanakkor a Műpártoló Egyesület, s a helyi festők egy része ellenszenvel fogadja naiv művészetet. Az 1931-es első csoportkiállításan többek között „Ló a Hortobágyan" „Pásztorfejek" „A hortobágyi híd" c. műveit állítja ki, jelentős sikert aratva. 193-decemberében hosszabb ideig Budapesten tartozkodik a Nemzeti Szalon kiállításán, ahol ismeretségi köre Fülep Lajossal, Czigány Dezsővel bővül, sőt találkozik eddigi támogatóival: Vaszary Jánossal, Pethovics Elekkel, Medgyessyvel.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei

Alföld 1974/1 65 old.

Kaplár Miklós 3

Büszkén írja barátjának, Ecsedinek a budapesti szakmai körök biztató szavai alapján: „Debrecent és a ~~Hob~~ Hortobágyot a képzőművészeti kultúra terén én képviselem. Én ismertettem meg a Hortobágyot. Moricz Zsigmond azt mondja, hogy a Hortobágyot én fedeztem fel." Az 1928-as és 1931-es nemzeti szalonbeli, valamint 1932-es Déri múzeumi bemutatkozása után választotta meg elnökének a képzőművészeti osztály a tavozó Holló László ülodjául.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei.

Alföld 1974/1 65 old.

Kaplár Miklós 4

Minden budapesti szakmai összeköttetését felhasználta a társaság érdekében. Jóvészt neki köszönhető Vaszary és Csók debreceni szereplése, akikkel gyakran levelezett, méltatva az Ady Társaság szerepét Debrecen képzőművészeti életében, a közizlés alakításában. Az „adysok" és a Műpártoló Egyesület ellentéte Kaplár Miklós osztályelnöksége alatt éleződött igazán ki.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei.

Alföld 1974/1 65-66 old.

Kaplan Miklós

Nyilvánosságra hozza a Képzőművészeti Alap Debreceni Alapkezelő Bizottsága a 1974. évi pályázatának eredményét. A pályázat célja a Debreceni Képzőművészeti Alap gyarapítása, a Debreceni Képzőművészeti Alap Bizottsága által kiírt pályázat.

Kaplár Miklós 6

Legnagyobb gondunk az iskolai raptanitás hiányosságát tartja, amely vagy rossz izlésre (vagy semmilyenre) neveli a felnövekvő nemzedéket. Korai halála érzékeny veszteséget jelentett a csoportnak. Emlékét nemcsak 1936-os hagyatéki kiállítása megrendezésével és sírhagyatéki kiállításával, hanem a további csoportkiállításokon művei szerepeltetésével is megőrizték.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei.

Alföld 1974/1 66 old.

Káplár Miklós 7

Művészete már a maga korában, de a közelmúltban is ellentétes vélemények, megítélések alá esett. Sikerét, - részben - a harmincas években kibontakozó ösztehetség-kultusznak köszönhette, amely nem volt mentes a fajiság túlzott hangsúlyozásától. Művészetének azonban maradandó része van: legszebbek hortobágyi tájképei, alacsony horizontjukkal, levegősségükkel, apró ~~emel~~ ember- és állatalakjaival, meseszerű, lebegő atmoszférájukkal, ugyanakkor néprajzi hitelességükkel.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei.

Alföld 1974/1 66 old

Káplár Miklós 8

Ő belülről nézte a pusztát, és a pusztai embert, ismerte lélekzését és lelkét. Meghatóak, naivak a „Vásárra a hajnalon" c. műve. Keletkezését leíró sorai: „Most kezdtem bele egy képbe, ami nagyon nehéz lesz, de egy nagyon érdekes és festői téma, és magyar. Gyülekezés a hídi vásárra. Mikor kezd hajnalodni és látszik a hajnali csillag. Szeretnem ha meghidnám jól csinálni.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei

Alföld 1974/1 66 old.

Kaplár Miklós 9

Ez aztán lekőt most, még éjszaka is azon
törőm a fejemet. Mikor a vásárlesz, akkor
már szeretnem az alakokat elhelyezni, hogy
akkor már jól megfigyelhessem, hogy néz-
ki a valóságba a felvonulás". Hortobágyi
tájai a már változó puszta olyan ősi, romlatlan
állapotát mutatták meg, amely – hagyomány
őrző jellegével – is értéket jelent. Kaplár legnagyobb-
ereinye azonban a tájhoz, emberhez fűződő vi-
szonya, amely varázsos, elemi erővel jelentkezik
vásznain.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság
képzőművészei

Alföld 1974/1 66 old.

Kaplár Miklós

Az 1947-es hűszeres jubileumi ünnepség keretében rendezett kiállításon, a meghalt-ak közül Kaplár Miklós háromi – a Déri Múzeum tulajdonában levő – vásznát szerepeltették.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei.

Alföld 1974/1. 62 old.

Káplár Miklós

Bálint Jenő kritikus kutatta fel egymás után az őstehetségeket. 1934-től évente kiállítást rendezett „Magyar őstehetség" címmel, ahol művei szerepettek.

Gergely Mihály: Nász művészetünk.
Kortárs, 1942. szept. (?) 1507. o.

Káplár Miklós

Hajdúböszörményben termetett képzőművészetet. A kis hármas művészcsoport éveken át a hortobágyi csárdában lakott és dolgozott.
A művészcsoportban a műveszen kívül Király Jenő és Maghy Zoltán dolgozott.

Magyar Hírlap, 1972. aug. 14.

Káplár Miklós

A Nemzeti Galériában nyílt „Magyar naiv művészet a XX. században" c. kiállításon szerepelnek művei, a gulyásbajtárként, majd pincérként dolgozó festőnek.

Harangozó Márta, Magyar naiv művészet.

Ksti Hírlap, 1972. máj. 29.

Káplár Miklós

„Ítatás a kettős kútnál" (repr.)

(B.T.): A nár művészet és a közművelődés

Népművelés, 1972. ... 7.

Káplár Miklós

Hajdúböszörményben tizenegyedik alkalommal megnyilt a hajdusági müvésztelep, Itt résztvesz Papi Lajos, Nagy Sándor, Gádor Magda, Bényi Árpád, Káplár Miklós, Királyi Jenő, Kampler Kálmán, Pálnagy Zsigmond, Magh Zoltán és külföldi xx résztvevők is.

Magyar Hirlap 1974/197 6.o.

Káplár Miklós

"Magyar naiv művészet a XX.században" cimmel a Nemzeti Galéria uj kiállitásáról ir Szabó György: "Naivok" cimmel. A művész neve mellett emliti meg Benedek Péter és Gajdos János művészek nevét a "félig tanult, félig primitivnek megtartott korabeli nevezetességek között, kiemelve müveik erejét, hatását és őszinteségét.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juni. lo.
XVI. évf. 24. sz. 13. lap.

Káplár Miklós, Jestő

„A Hortobágynak ... áldozatos magánkutatója volt ..."

Hutalffy Gyula: A hortobágyi nemzeti park 70–76.

Élet és Tudomány, bp. 1972. I. 14.

XXVII
2.

Kaplár Miklós

A Nemzeti Galériában rendezett Magyar Náv Művészet a XX. században c. kiállításon szerepelnek művei. A náv művész gulyásbojtár volt, majd mérzáros, alkalmi munkás és pincér.

Bajor Nagy Ernő: Náv művészek komoly ikere

Szabad Föld, Bpest, 1942. jún. 4.

Káplár Miklós náv festő

1)

Debrecenben a véletlen összehozta Győ-ri Elekkel, akit biztatott, bátorította társát a „Képcsinálás" mesterségére. Az 1935-ben elhúnyt festő ifjan bajtár a Hortobágyon, de keze-lába elfagyott. Feljött a fővárosba, ahol pincérkedett, Rippl-Rónai József-et is kiszolgálta.

Esti Hírlap, 1942. jún. 3.

Káplár Miklós

Naiv festő, 1934-től képei gyakran szerepelnek kiállitásokon.

Kortárs 1972/9 1507. old.

Káplár Miklós naív festő 2.) Folytatás

Rippl-Rónai megnézte a naív festő rajzait, képeit. a fiatalembert magához vette, helyet adott neki házában, műtermében és tanította. Káplár sajátos stílusát megőrizte. 1935-ben rendezett kiállításának prológusát Móricz Zsigmond írta.

Esti Hírlap, 1972. jún. 3.

Kaplár Miklós

festőnek. Több ízben nyílt a Déri Múzeumban tárlata, mint az Ady Társaság ujonnan felvett művészének.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei

Alföld 1974/1 62 old

Kajlai Miklós

Hortobágyi halastó 9 old
A Hortobágy Sélen 20 "

Alföld 1974/1

Káplár Miklós
festő

Káplár Miklós, Magyar Zoltán és Bonomissza Tibor festők a Horlobágyra jártak festeni.

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974.október - 9. oldal.

Kóplár Miklós

Rasch zum Markt in der Frühe, 1931,
repr.

Naive Malerei in Ungarn 1900–71.

Káplár Miklós

A Nemzeti Galériában rendezett nagy festők kiállításán szerepelnek művei. A 30-as években fedezték fel tehetségét. Fehérvárott 1967-ben bemutatásra kerülő parasztfestők munkái között szintén szerepelt.

Passuth Krisztina: Magyar nagy művészet,

Tükör, 1972. jál. 4.

Káplár Miklós

Amit neki Hortobágy jelent, azt jelenti Szalóky Sándornak Csobánka.

Tóth Ervin; Szalóky Séndor akvarelljei; Mügyüjtő, 1971.4. sz. lo.l.

Kaplár Miklós naiv festő

képei szerepelnek a "XX.sz.magyar naiv müvészet" kiállitásán a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1972 május 3o

4.old.

Káplár Miklós

Hortobágya Benkő Ferenc derecskei főgyógyszerész tulajdonában.

Sz. Küfti Katalin - Benkő Ferenc gyüjteménye a Déri Muzeumban; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 35. l.

Káplár Miklós

A 10-ik születésnapját ünnepli a Hajdúsági Művésztelep, melynek alapító tagja volt.
Gazdag anyagú könyvecske jelent meg az évfordulóra, melynek nyitó oldalát alkotásának színes reprodukciója díszíti.

Márkus Béla: Hajdúsági Művésztelep 1964-1973, Hajdúbihari Napló, 1973, aug. 5.

Kaplár Miklós

tanilotta a képzőművészeti főiskolára készülő Maghy Zoltánt.

Márkus Béla: A hetvenéves Maghy Zoltánról.

Alföld 1973/~~7~~ 9 78 old.

Kaplár Miklós

Kaplár Miklósról is ír Maghy Zoltán a „Találkoztam Mesterekkel" című írásában.

Markus Béla: A hetvenéves Maghy Zoltánról

Alföld 1973/9 79 old.

Kárpáti Miklós, [naiv] festő

Szerepel a Nemzeti Galéria tárlatán.

Haranghozó Márta: Magyar naiv művészet 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. május 29.

Káplár Miklós, [naiv] festő

Ő biztatta, bátorította Győri Eleket
a „képszínálás"-ra.
Maga is naiv festő,
1935-ben húnyt el.

— : Naiv művének

6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. jún. 13

Káplás Miklós

„A hortobágyi nagyhidi vásárra igyekvők hajnalon" c. Zépének (1931) zeprója

MNG évkönyv 1970 (I

Káplár Miklós 1

(1886-1935)

Hajdúböszörményben született.

Gyermekkorában gulyásbojtár volt,

majd kentesínas.

MNG évkönyve 1970/I

Káplás Miklós 2

Mint segéd lenil a Vajóhídra, s ezen kívül alkalmi napszámos munkálat is végez. Véletlenül elvetődik a Szépművészeti Múzeumba, ott Sebastiano del Piombo képeit csodálva, elhatározza, hogy ő is megpróbálkozik a festészettel.

MNG évlönyv 1970/I

3

Káplán Miklós

Hogy nappal tanulhasson, pincér lesz. A Képzőművészeti Főiskolán Templényi Tivadar és Réti István növendéke

MNG évkönyve 1970/I

Káplár Miklós

4

Elényi Iványi Grünwald Béla majd Rippl Rónai József és Gyinyei Muse Pál is megismeri, bátorítja a tehetséges ifjút.

MNG évlényv 1970/I

Káplás Miklós

5

1928-ban vínyatér Hajdú-
böszörménybe, majd a Hortobágyra
költözik, a csárdában műterem-szobát
rendez be magának és elfelejtve a
főiskolán tanultakat, a Hortobágy életét
sajátos naív formában festi

MNG évkönyv 1970/II

Képlaí Miklós 6

Több művét őrzik Hajdú-
böszörményben és a debreceni Déri
Múzeumban

MNG évkönyv 1970/I

Káplán Miklós 7

Kiállítási 1929 Gyűjteményes
Kiállítás - Debrecen Városháza. [illegible]
1928 Budapest Nemzeti Galon

MNG évlényv 1970/I

Kaplán Miklós

Kiállításai:

1932 Debrecen Déri Múzeum
1934 Budapest Ösztöndíjasok kiállítása
1936 Debrecen Emlékkiállítás

MNG Évkönyv 1970/I

Kaplán Miklós

9

Kiállításai:

1938 Amsterdam Hungaarsche Oefalen

1965 Debrecen. Emlékkiállítás

MNG évkönyv 1970/I.

Káplár Miklós 10

Kiállításai

1966 Pozsony-Triennálé

1967 Székesfehérvár Megyei

naiv művészek.

MNG évkönyv 1970/I

Kaplán Miklós 11

Irod. Magyar Művészet 1928. 280 o.
Magyar Művészet 1922. 64. o
Bálint Jenő: Hortobágy a
festőpalettán. 7 Reggel 1934 aug. 20.

MNG dossziéja 1970/I

Káplán Mózes 12

Irod.

Déri Múzeum évkönyve 1930-40

Tóth Ervin: K. M. Művészet 1961
május 26.-27. o.

Masits Ákos: K. M. emlékkiállítása
katalógus előszó 1965

MNG évkönyve 1970/I

Káplár Miklós

Neve ~~[illegible]~~ emlitve müvei szerepelnek a "Magyar naiv müvészet a XX.századba n"c. kiállit áson

Kritika 1972 julius

3o.old.

Kiaplár Miklós
festő

Kor atavász cimü müvével
"aratott sikert a tarlaton"

Szalai Pál: Egy hang a magyar naiv müvészet kiállitásáról
~~Szxx~~
MÜVÉSZET, 1972.augusztus - 32.oldal

Kaplár Miklós

Utatás a kettős kútnál

Magyar naiv művészet a XX. században (Kiállítás a Nemzeti Galeriában

Népművelés 1972/7 36old.

MDK

Káplár Miklós

Téli délután.

Debrecen festőművészetének 200 éve.
Kiallitás a Debreceni Déri Múzeumben 1950-ben.

Káplár Miklós

Téli falu c. képének reprója

Műgyűjtő, 1970.4.sz. 3.l.

MDK

Káplár Miklós, [?]

Semyei Bláh István cikkeiben foglalkozott vele. (1970-as évek.)

Módy György: Semyei Bláh István 81-84.

ALFÖLD, Debrecen, 1970. július XXI/7

XKáX MDK

Káplár Miklós

szerepelt az aug 20-án Hajdúböszörbényben, a bányásznapon Salgótarjánban, és szept. 29-én a balassagyarmati Palóc Muzeumban megnyilt kiállitáson.

B.T. :Hajdúböszörményi képzőművészek sikere Nógrádban.

HAJDUBIHARMEGYEI NÉPUJSÁG 1963 okt. 9.

Káplár Miklós

Méltatás.

z. Kiérti Katalin: Képzőmüvészeti kiállítások . . .

Müvészet, 1981. junius - 57. lap.

Kóplár Miklós, festő

l.: Medgyessy Ferenc

Kádár Zoltán: fa. Kürti Katalin: Medgyessy Ferenc és Debrecen 89-90

Alföld, Debrecen, 1981. szeptember

XXXII/9

Kapsár Miklós

Méltatás

Merei Ottó: Boromisza Tibor akvarelljei.
Művészet, 1981. május – 31. oldal.

Káplár Miklós, festőművész (1886–1935)

A Hajdúböszörményi művésztelep a Hajdúsági Galériában megnyitotta tárlatát. — Hézső Ferenc festőművész Káplár Miklósról költői telítettségű, tiszta szerkezetű képével szerepel a tárlaton, amelyet a Hortobágy és a Hajdúság legeredetibb festőjének emlékezetére szentelt. /említve/.

Székelyhidi Ágoston: A Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep tárlata.

Hajdu-Bihari Napló, 1981. aug. 4.

Káplár Miklós, festőművész (1886-1935).

Hézső Ferenc műve: „Káplár Miklós emlékére."

(repr.)

Losonczi Miklós: A hajdusági nemzetközi művésztelep kiállítása.

Népszava, 1981. aug. 28. 6. old.

Káplár Miklós 2) Folytatás

A művész 1931. okt.-ben a Déri Múzeum-ban, 1932. febr.-ban a Nemzeti Szalonban nov.-ben Miskolcon mutatja be képeit, – tájábrázolásaival elismerést aratva.

Szabó Sándor Géza: Az első hortobágyi festőkolóniáról.

Hajdu-Bihari Napló, 1976. jún. 26.

KÁPLÁR MIKLÓS, festo

Sok tehetség indult el Debrecenből és a Hajdusagból is, többen klasszikussá nottek, életmüvük nagy értékei nemzeti müvészetünknek. Karacs Ferenc és a kollégiumi részmet szó diakok, éppoly részei kultúrtörténetünknek, Mint Medgyessy Ferenc szobraszata, Gaborjani Szabó Kalman vagy Kaplar Miklós pikturaja. 91.old

KISS IMRE: Kelet-magyarországi képzőművészek kiállitása a Magyar Nemzeti Galériában V 89.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 197[illegible]. VIII. 1.sz.

Káplár Miklós, festő

● KÁPLÁR MIKLÓS emlékkiállítás nyílik ma a festő szülővárosában Hajdúböszörményben.

–:o Káplár Miklós

Esti Hírlap,

Bp. 1978 júl. 13

8.

Káplár Miklós, náw művész

Két esztendeje megnyílt a náw művészek múzeuma. 1978. máj.-tól állandó kiállításon láthatják az érdeklődök a náw művészek műveit. – Az ismertetőből megtudjuk, Káplár Miklós hentes volt.

Tamás Ervin: Náw művészek múzeuma Kecskeméten.
Népszabadság, 1978. júl. 19.

Káplár Miklós

Nyárom díszsírhelyet, most mú-
zeumot kapott egyhorz lakóhá-
zában Hajdúböszörményben a
naiv festészet egyik sokat vitatott
alakja.

Tarczy Péter: Káplár Miklós hagyatéka.
Új Tükör, 1978. december 17 - 4. lap.

Káplár Miklós

Káplár Miklós hagyatékat, a hajdúböszörményi Káplár Miklós Emlékhárban mutatták be.

Tavszy Péter: Káplár Miklós hagyatékat
Új Tükör, 1978. december 17 – 4. lap.

Kaplár Miklós

Kaplár Miklósnak voltak mesterei: Réti, Rippl-Rónai és Medgyessy.

Tarczy Péter: Kaplár Miklós hagyatéka.
Új Tükör, 1978. december 17 - 4. lap.

Káplár Miklós

Bálint Jenő östehelség-hutató mozgalma során vált ismertté Káplár Miklós, aki csikósbojtárból lett festő.

Tarczy Péter: Káplár Miklós hagyatéka. Új Tükör, 1978. december 17 - 4. lap.

Káplár Miklós

A kiállításon a képek mellett
több plakett is szerepel. Liat-
hatjuk Rippel-Rónai plakett-
jét és Ő portréját a tölbi hö-
zött.

Tarczy Péter: Káplár Miklós hagyatéka.
Új Tükör, 1978. december 17 – 4. lap.

Kaplár Miklós

Kaplár egyik legismertebb hortobágyi képe, az „Statás a hettős kútnál".

Tarczy Péter: Kaplár Miklós hagyatéka.
Új Tükör, 1978. december 17 – 4. lap.

Káplár Miklós, festő 2

L: Tamás Anna

[A cikk befejező része]

Lázár Imre: Tizenöt éves... 89-91.

[ezen a lapon: Romániai művészek 91-92
v. ö. Tamás Anna]

Alföld, Debrecen, 1978. . szeptember XXIX/9

Kaplár Miklós

Hajdúböszörményben sinletett
Kaplár Miklós, a parasztfestő.

Tarczy Péter: A Hajdusági Nemzethőri Művesztelep...
Uj Tükör, 1978. szeptember 3-4. lap.

Kaplár Miklós

„Hortobágy" (vepsv)

Sz. A.: A Déri Múzeum.
Új Tükör, 1979. január 21-24. lap.

Káplár Miklós

Káplár Miklós a naiv festők köréssorolt művész hépciből a legszebbeket a Déri Múzeum őrzi.

Sz. A.: A Déri Múzeum
Új Tiekor, 1979. január 21-24. lap.

KÁPLAR MIKLÓS, festő

Több kiallitást rendezett Debrecenben és a megyében az a kis művészcsoport, amely a Hortobagyon dolgozott együtt: Káplar Miklós, Magi Zoltan és Boromisza Tibor. 91. old

KISS IMRE: Kelet-magyarországi képzőművészek kiállitása a Magyar Nemzeti Galériában 89. old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1973. VIII. 1. sz.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő

Debrecenben a Képzőművészek és Műpártolók Egyesülete, 1927-től az Ady Társaság vivmányai a jelentősek. Egyesitette a város képzőművészeit is. Medgyessy Frencet, Gáborjani Szabó Kálmant, Káplar Miklóst, Vadász Endrét, Senyei Oláh Istvánt, és Hrabéczy Ernőt, Holló Lászlót és Félegyházi Lászlót. 91.old

KISS IMRE: Kelet-magyarországi képzőművészek kiállitása a Magyar Nemzeti Galériában 89.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1973. VIII. 1.sz.

Kaplár Miklós

Méltatás.

Bánszky Pál: A ~~naiv~~ naiv művészet határai.
MŰVÉSZET. 1979. junius - 10.lap.

Káplár Miklós, festő

L. Zichy M.

Ei J: Képzőművészet és pornüvészet 379.

Élet és Tudomány, Bp 1980 marc 21. XXXV/12

Káplár Miklós

Káplár Miklós (1886–1935): festő. Festészete a naiv művészettel rokon.

Mihályfi Ernő:Művészek,barátaim Bp.1977.Corvina

Káplár Miklós, festőművész

A harmincas években Maghy Zoltán Káplár Miklóssal és Boromissza Tiborral együtt fedezte fel a Hortobágyot.

Gy. Sz. E.: Maghy Zoltán.
Hajdúsági Munkás, 1978. okt. 30.

Káplár Miklós, náv művész

Kecskeméten működik a Magyar Naiv Művészek Múzeuma. Századunk 20-as éveihez köthető a magyar náv művészet első virágkora. – A kezdeteket Benedek Péter, Győri Elek, Káplár Miklós, Süli András, képviselik elsősorban. – A művész hortobágyi festményeiben, tudatos festői törekvések, nagyvonalú komponálás és rajzi biztonság fedezhető fel. (említve)

Dömötör János: Magyar Naiv Művészek Múzeuma.
Nógrád, 1979. jan. 17.

Káplár Miklós, naiv művész

Századunk 20-as éveiben köthető a magyar naiv művészet első virágkora. – A kezdeteket Benedek Péter, Győri Elek, Káplár Miklós, Süli András képviselik elsősorban.

D. Y.: Magyar Naiv Művészek Múzeuma.
Napló (Veszprém), 1979. jan. 20.

KÁPLÁR MIKLÓS, naiv festő

Balint Jenő kiallitásokat is rendezett cikkein kivül a naiv festők, un. őstehetségek müveiből, az Erzsébet-téri majd Andrassy-úti kiallitótermekben, és Budán a Kapás utcaban. A kor naiv festőit gyüjtötte össze ekeken: Győri Eleknek, Gajdos Pánosnak, Süli Andrasnak, Káplár Miklósnak, stb. remekeit. 6.old

László Miklós: Naiv festők 6.old

Muzsák, Múzeumi Magazin, 1971. 3.sz. Bp.

KÁPLÁR MIKLÓS, naiv festő

Káplár Miklós: " Téli falu", cimü alkotasa.
Fekete repr. 7.old

LÁSZLÓ MIKLÓS: Naiv festők 6.old

Művek, Művészeti Magazin, 1971. 3.sz. p.

KÁPLÁR MIKLÓS, naiv festő

A régi idők magyar "sztehetségei" még 1971-ben sem elég gé ismertek. Pedig Györi Ilek, Gajdos János, Uli András, Káplár Miklós és több más hazai naiv művésznete nem értéktelenebb bármely nemzetbeli hasonló indulatu festő énél. 9.old

László Miklós: Naiv festők 6.old

Mi nk, muzeumi Magazin, 3.sz. Bp.

KÁPLÁR MIKLÓS, naiv festő

Győri Elek,naiv festő egyszer véletlenül találkozott Káplár Miklóssal Debrecenben.Káplár a Hortobágy festő poétaja volt.Káplár biztatta Győrit a"Képcsinalás" mesterségére,igy kapott kedvet rea Győri 8.old

LÁSZLÓ MIKLÓS: Naiv festők 6.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1971. 3.sz. Bp.

KÁPLÁR MIKLÓS, naiv festő

Móricz Zsigmon hagyatékában előadás-fogalmazvány. Megnyitóbeszéd a Patai Gyűjt. festő-negyedikje-Káplár Miklós a Bálint Jenő vezette Ostenetségek boltjában 1935 október 19-re hirdetett kiállításának prológusa.-8.old

LÁSZLÓ MIKLÓS: Naiv festők 6.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1971. 3.sz. Bp.

KAPLAR MIKLÓS, naiv festő

Móricz Zsigmond Debrecenben a múzeumban megpillantott néhány pásztorképet. megállott a szeme a bajuszos, kemény fejek galériajan, s megilletődve kérdezte: ki csinálta ezeket. Egy hortobágyi pásztor, aki elfagyott keze, lába m att elhagyta a cifra ménest, most megint apuszta lakja és figurakat válogat ki és megörökiti. 8.old

LÁSZLÓ MIKLÓS: Naiv festők 6.old

Művészek, Múzeumi Magazin, 1971. 3.sz. Bp.

KÁPLÁR MIKLÓS, naiv festő

Káplár Miklós csikóskodása után pincér lett. Egy bpesti vendéglőben Rippl-Rónait szolgálta ki. Ahitattal figyelte őt, és megsugta neki: Anch'io pittore. Rippl megnézte dolgait, magához vette, a házába és műtermébe, és Káplár nála fejlődött ki. Eredeti tehetségét mutatta, hogy eszébe sem jutott Ripplt utánozni, a maga útján törekedett előre. 9.old

LÁSZLÓ MIKLÓS: Naiv festők 6.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1971. 3.sz. Bp.

KÁPLÁR MIKLÓS, naiv festő

Patai László műgyűjtőt megfogták a naiv festők alkotásai és 1946-ban történt haláláig rendszeresen vásárolta a naiv festők képeit. Így birtokába került egyebek közöt 5x Gajdos János, 14 Győri Elek, 7 Süli András, és egy Káplár miklós festménye. 6.old

László Miklós: Naiv festők, 6.old

Művek, Múzeumi magazin, 1971.3.sz. Bp.

Kaplár Miklós náv művész

A Kecskeméten megnyílt náv művészek múzeumában láthatók a 30-as évek-ben élt és dolgozott művész képei. – a művész pártfogója Móricz Zsigmond volt. Rippl-Rónai József helyet adott a művésnek házában, a műtermében.

László Miklós: Náv művészek múzeuma. Szabad Föld, 1976. okt. 3.

Káplár Miklós, festő 1.)

A hortobágyi telepalakulás 50 éve alapult, 1927-ben, négy taggal, Boromisza Tibor, Káplár Miklós, – Báliut József, és Harsányi György Sajos tagokkal. Programuk volt: művészeti életünkben lényegében ismeretlen festőkkel megteremteni az abszolút magyar és modern pikturát. – A művész Rippl-Rónai tanítványa volt.

Szabó Sándor Kéza: Az első hortobágyi festőkolániáról.

Hajdu-Bihari Napló, 1946. jún. 26.

Káplár Miklós, naiv művész (Hartobágy)

Magyarországon az 1920-as években jelentkeztek először a népművészet és a képzőművészet „határmesgyéjén álló" festegető munkás- és parasztemberek. Feltűnt a hortobágyi Káplár Miklós is.

Pavlovits Miklós: Naiv művészek múzeuma.
Petőfi Népe, 1976. szept. 26.

Káplár Miklós

Bálint Jenő a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitást, az általa fölkutatott paraszt őstehetségek munkáiból.
Jörgen Kamilla: "Az ősmüvészet tüzijátéka Szent István hetében" cimmel ir a tárlat rendezőjével folytatott beszélgetéséről:Oravecz Imre nagyidai parasztlegény tájképekkel szerepel s a lap bemutatja "A tilinkós ember" c. képét.
Káplár Miklós pásztorból lett festőmüvész, a Hortobágy festője.
Győri Elek tokaji kovácslegény, falusi jelenetet ábrázoló képét hozza a lap.

Délibáb, Bp. 1934. aug. 25. VIII. évf. 35. sz. 14-15. lap.

Káplár Miklós

Csülök nevü parasztlegény marhacsülökből faragott elefántcsont-szerü szobrokat és ezenkivül fafaragványokat is készit
Nagy István a vadonok festője.
Nagy Balogh János szobafestő volt.
Benedek Péter képeit emliti dicsérettel a kritika és
Nyergesi János festményeit is kiemeli.
A beszámoló részletesen foglalkozik a müvészek munkáival és müvészetükkel.
Repr.-ók.

Délibáb, Bp. 1934. aug. 25. VIII. évf. 35. sz. 14-15. lap.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya 1936-ban, V. csoportkiállitásán többek között az elhunyt Káplár Miklós két hortobágyi felhőtanúlmányát is bemutatta. 757. old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KAPLÁR MIKLOS, festo

A Debreceni Ady Társaság a Déri Múzeummal közösen fela
adatanak érzi Kaplar emlékének maradandó megörökitését
az 1936-os nagyszabasu hagyatéki kiallitassal és sir-
emlék készitésével.1935.apr.9-én leplezték le Hajdúbö
758.old szörményben a medgyessy altal faragott reliefet.

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képző-
művészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

Káplár korai halála érzékeny veszteséget jelentett a Debreceni Ady Társaságban.-Ecsedi István összegyüjtötte Budapesten,Miskolcon,Debrecenben és környékén,magánosok nál levő képeit,s a százdarabos anyagból 1936 áprilisában nyilt hagyatéki kiállitás a Déri Múzeum két termében 769.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

1934-ben, az első "Magyar ősztehetségek" kiállitásn aratta legjelentősebb sikereit. Legendák, jó-és rosszindulatu hiresztelések vették körül hátralévő hónapjaiban, s korai, tragikus halála újabb legendák forrása lett. A róla szóló irások azonban már kellően helyére tették élemmüvét.
769.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KAPLAR MIKLOS, festo

Az 1937-es év jubileumi ünnepségeihez az Ady Társaság Képzőmüvészeti Osztály nagyszabasú kiallitassal és elo adasokkal kapcsolódott. Kilenc müvész mintegy ötven müve között ott találjuk kegyeletül Kaplar két müvét is. 758.old.25.jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőmüvészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya 1934-ben III. csoportkiállitását rendezte a déri Múzeumban. A Juhász Géza beszédével nyiló tárlaton szerepelt többek között Káplárnak:

több hortobágyi képe is. 757.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő

Csók István debreceni látogatásában nagy szerepe volt
disztaggá választásának. Ezenkivül Medgyessy Ferenc és
Káplár célzásokat tett/és el is járt az ügyben/hogy "Zsu
zsnna" festményét megvásárolják a Déri Múzeumnak. Sajnos
ez anyagi okokból nem sike ült. 757.old. 21.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőmü-
vészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya 1933 ban Káplár Miklós és Medgyessy Ferenc javaslatára az október 21.-i közgyülés az Ady Társaság tiszteletbeli tagjává választotta Vaszary Jánost és Csók Istvánt.
757.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő

A debreceni Ady Társaság képzőművész Osztályának vezető je Holló László volt. Az ellentét mégjobb fokozódott Ho Holló utóda Káplár osztályelnöksége alatt, aki nyiltan maradinak, a fejlődés gátjának nevezi a Műpártoló Egyesü letet; a debreceni rajztanárok részére a Debreceni Műpárt toló Egyesület cégére alatt "s üzletnek tekinti azt. 756. old. 16. jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

Káplár Miklós

Vadász Endre-emlékkiállításával olyan sorozatot indít a Déri Múzeum, amely a tudományos szempontból is jelentős. A debreceni Ady Társaság képzőművészeit mutatja be — a Társaság 1927-ben alakult. Tagja volt Káplár Miklós, Berkes Imre, stb.

Szabó Ervin: Vadász Endre-emlékkiállítás
Tiszai Élet, 1977. febr. 2.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

1932 februárjában a Déri Múzeumban rendezett Egyedi István segitségével nagysikerü egyéni kiállitást. 74 művét mutatta be.-Ezek egyike volt a:
"KETTŐS KUT", cimü müve is. 769.old.

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

Káplár Miklós, festő

Az Ady-Társaság és dr. Ecsedi István felkérésére faragta Medgyessy Ferenc, Káplár Miklós üremlékét. A böszörményi görög katolikus temetőben levő reliefen egykori barátja, Ady-Társaság-beli kiállítótársa emlékének hódolt a művész. (emlitve)

Sz. Kürti Katalin: Medgyessy Ferenc és Debrecen. Hajdu-Bihari Napló, 1977. ápr. 24.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

1932 februárjában a Déri Múzeumban rendezett Egyedi István segitségével nagysikerü egyéni kiállitást. 73 74 müvét mutatta be. Ezek egyike volt a: „HALASTÓ", cimü müve is. 769.old

---

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, 1886-1935/

1932 februárjában a Déri Múzeumban rendezett Ecsedi István segitségével nagysikerü egyéni kiallitast. 74 müvét mutatta be.-Ezek egyike volt a: "VÁSÁRRA HAJNALON", cimü möve is. 769.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

Kiállitásai sikerei alapján választotta meg az Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya elnökének a távozó Holló László utódául. Káplár összeköttetéseit felhasználta a Társaság művészeti céljaira. Vaszary és Csók bebreceni meghívása is részben az ő érdeme. 769.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

A Déri Múzeum igazgatója, Ecsedi István, valamint az Ady Társaság tagjai egyenget ik pályáját, barátjuknak tekintik az ~~egyszerű~~ pásztorból lett egyszerű, de gyors észjárásu, s egyben kiváló kvalitásérzékü hortobágy-böszörményi művészt. 768.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő,/1886-1935/

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának első csoportkiállitásán,1931-ben,több képe,többek közt 4.kép.Káplár Miklós:"Zagyva Sándor csikós",cimü müve je jelentős sikeert arat./Olajkép/. 769.old.Fekete repr.

SZ.KÜRTI KATALIN:A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

1911-ben hosszabb ideig Bpesten tartózkodot a Nemzeti Szalon kiállitásán, ahol sok ismeretséget köt, Ott talál kozik eddigi támogatóival, Vaszary Jánossa, Meggyessy FerenccelBemutatott anygát Ybl Ervin, Farkas Zoltán, Elek Artur, Kárpáti Aurél méltatták. 769.old. 51.jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

1932-ben februárban a Déri Múzeumban rendezett Ecsedi István segitségével nagysikerü egyéni kiállitást, 74 müvét mutatta be.-Ezek közé tartoztak tájképei ,valamin PÁSZTORFEJEI is. 769.old.

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

Levél Ecsedi Istvánnak, Bp. 1931. dec. 22.-"Debrecent és Hortobágyot a képzőművészeti kuktúra terén én képvise lem. Én ismertettem meg a Hortobágyot. Móricz Zsigmond azt mondja, hogy a Hortobágyot én fedeztem fel". 769. old. 50. jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képző-művészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

Ripl-Rónai Józsefnél való tartózkodása jelentősen elő mozditotta müvészi fejlődését. 1928-ban Kaposvárott ren dezett nagysikerü kiállitást.-Ugyanezen évben részt vet a NEMZETI SZALON csoportkiállitásán,/többek között kaposvári tájképeivel/. 768.old. 47.jegyz.

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőmüvészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő

Káplár az Ady Társaság képzőművészeti osztályának elnöke feladatának érzi a közízlés alakitását, harcot hirdet az Ady Társaság nevében az álmüvészet, a giccs, a vásárszerü szellem ellen. 756.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KAPLAR MIKLOS, festo

A Debreceni Ady társaság képzőművészeti Osztályának 1947-es hüszéves jubileumi ünnepsége keretében rendezett kiallitasán az elhanyt kaplar miklós nak harom-a Déri muzeum tulsjdonaban levo-vasznat mutattak be. 760.old. 31.jegyz

SZ. KURTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei, 75 l. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

Művészete korában,de a közelmúltban is ellentétes vélemények ,megitélések alá esett.Sikerét-részben a harmincas évek ben kibontakozó őstehetség kultuszának köszönhet hette,amely nem volt mentes a fajiság túlzott hangsúlyozásától. 769.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

Hortobágyi tájai a ma már változó puszta olyan ősi, romlatlan állapotát mutatták meg, amely már hagyományőrző jellegével is értéket jelent. Legnagyobb erénye azonban Káplár tájhoz, emberhez fűződő viszonya, amely varázsos, elemi erővel jelentkezik vásznain. 770.old

SZ. KURTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

Művészetének maradandó része van. Legszebbek hortobágyi tájképei, alacsony horizontukkal, levegőségükkel, apró ember-és állatalakjaival, meseszerű lebegő atmoszférájukkal, ugyanakkor néprajzi hitelességükkel.
770.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

"Most kezdtem bele egy képbe, ami nagyon nehéz lesz, de egy nagyon érdekes és festői téma és magyar. Gyülekezés a hídi vásárra, mikor kezd hajnalodni és látszani a hajnalcsillag..." Mehatóan naivak és e kép keletkezését leíró szavak.

"VÁSÁRRA A HAJNALON", című műve. 770. old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő

1935-ben Káplár Miklós váratlan halálával a Debreceni Ady Társaság képzőmüvészeti ~~köre~~ Osztálya új elnököt választ, Medgyessy Ferenc személyében. 758.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőmümészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

Káplár Miklós halála után is tovább szerepeltetik müveit a kiállitásokon.-Igy 1938-ban a Hágai"Magyar Ősztehetségek" kiállitáson is szerepeltek müvei. 769.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya sirköve felállitásával örökitette meg emlékét, Gulyás Pál költeménnyel. 769.old. 55.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályában működése rövid életének és művészpályájának jelentős befejező szakasza volt. Sikerei közepette, 1930-ban lépett be a Képzőművészeti Osztályba 768.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészeti 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának első csoportkiállitásán, 1931-ben, több képe, többek közt " PÁSZTORFEJEK", cimü alkotása jelentős sikert arat.

---------- 769.old/4.kép./.

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészeti 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának első csopo tkiállitádán,1931-ben,több képe,többek közt " A HORTOBÁGYI HID",cimü alkotása jelentős sikert arat.

-T69.old.

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

Amig az Ady Társaság művésztagjai barátjuknak tekintik és egyengetik útját, addigma Műpártoló Egyesület, s ahelyi festők egy része ellenszenvvel fogadja naiv hatású, művészetét. 768.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő /1886-1935/

Debreceni festő.-1916-20 között végezte a Képzőművészeti Főiskola I-IV.évfolyamát Zeplényi Tivadar ésRéti István tanitványaként.Ripl-Rónai Józsefnél tartozkodása jelentősen előmozditotta müvészi fejlődését.768.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déry Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

Ripl-Rónai Józsefnél való tartózkodása jelentősen előmozditotta művészi fejlődését.-1928-ban KAPOSVÁROTT rendezett kiállitást.1928.május 20-án nyolt meg e kiállitás. 768.old. 47.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő

Debrecenben az Ady társaság 1931.évi képzőművészeti kiállításán a társaság hat tagja magas színvonalú anyaggal, 5-8 darabból álló kollekcióval jelentkezett. Káplár Miklós hortobágyi portrékat, jeleneteket hozott.
755.old. 13-14.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő

A Debreceni Ady Társaság Képzőmüv.Osztálya II.csoport kiállitása 19[illegible].febr.12-19.Rabinovszky MáriusKáplárhor tobágyi képeit emelte ki"tisztamagas égboltukkal.éles, hig levegőjükkel,minden romantikától mentesen szuggerálják a pusztai hangulatot". 7[illegible].old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

Káplár Miklós, festő

Uzonyi Pál gyermekként ismeri meg Káplár Miklóst, munka közben figyeli, hogyan fest Maghy Zoltán, serdülőként kerül el időként Pálnagy Zsigmond műtermébe. — Ezek az indítások már egy életre szólnak.

(dr. Tóth Ervin): Uzonyi Pál rajzairól és fafaragványairól.

Hajdu-Bihari Napló, 1977. szept. 1.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya 1932-ben csoportkiállitás helyett egyéni tárlatát rendezte meg a Déri Múzeumban.-Február 7-14 között Káplár Miklós müveit mutatták be és nagy közönségsikert, erkölcsi és anyagi sikert ért el. 756.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

Halála után, később, 1936-1937-1938-ban is tovább szerepeltették müveit a szentistván-heti bemutatókon is.
769.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei, 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

Az 1917-es Országos Képzőművészeti Főiskola növendék-kiállitásán /a Várkert bazárban/, két csendéletével szerepelt. 768.old. 46.jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei, 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

1931 decemberében, a Nemzeti Szalon LXXIV. csoportkiállitásán, többek között Forgách Erzsébettel állitátt ki.
769.old. 49.jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei, 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

1916-20 között végezte a Képzőművészeti Főiskolát.-
1928-29 között a Hortobágyon dolgozott Boromisza Tibor
és Magi Zoltán társaságában. 768.old. 48.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

Medgyessy Ferenc szobrászmüvész a Debreceni Ady Társaság felkérésére 1936-ban siremlék-reliefet készitett Káplár Miklós ról, Hajduböszörménybe. 767.old

Sz. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

1932-ben Miskolcon. és 1933-ban Hajdúböszörményben volt nagysikerü kiállitása. 769.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő

1930. jún. 25.én kilépett a Műpártoló Egyesületből. Indoks gyülésre nem hivták meg, vidéki kiállitásaikról kizárták, ill. kizsüriztéк, nem tart az eg yesület szinvonalas vitá kat, üzleti szellem van kialakulóban. Ugyanakkor az Ady Társaságnak levélben köszönte meg, hogy felvették tagjai sorába. 755. old. ll. jegyz .

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő

Debrecenben 1930-ig békésen együtt élt a Műpártolók Egy
sülete és az Ady Társaság. A közös kiállitások azonban fe
felvetették a szinvonal különbsé eket, s ezt a közönség é
és a sajtó is észrevette. Holló László, és a Műpártoló Eg
Egyesületből az Ady Társaságba átlépő Káplár Miklós távol
maradtak az őszi tárlatoktól. 754.old. 11.jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő

A Debreceni Műpártoló Egyesület elsősorban Hajdúböszörményben és Hajdúnánáson rendezte kiállításait, illetve segítette ott Magi Zoltán,-Káplár Miklós,-Martyn Ferenc tárlatát.Uganakkor élénk összeköttetésben állt a vásárhelyi művésztelepppel. 750.old. i.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KAPLAR MIKLOS, festo

A Debreceni Ady Tarsasag Képzomüvészeti Osztalyanak 1947-es huszéves jubileumi ünnepsége keretében avattak a Déri Muzeumban Ady-szobajat,ahova Bars László, Boromissza Tibor,Golló László és Menyhart József Ady Endrét,dr.Ady Lajost,és Kaplar Miklóst abrazoló portré it helyezték el. 760.old. 31.jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve, 1974

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának huszonkét éves működése alatt összesen tizennégy tag ja volt. Ezek egyike Káplár Miklós festőművész volt, aki osztályelnök is volt. 761.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képző-
művészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

~~1935-ben~~ 1935 októberében hagyatéki kiállitasa nyilt Budapesten, a "Magyar Őstehetségek" Erzsébettéri új helyiségében. 769.old. 54.jegyz. Bálint Jenő rendezte a kiállitast és még Csillök, Mogyoróssy szobrai szerepeltek.

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Ady Társaság Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

KÁPLÁR MIKLÓS, festő, /1886-1935/

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának első csoportkiállításán, 1931-bentöbb képe, többek között "HÓ A HORTOBÁGYON", című alkotása jelentős sikert arat.

769.old.

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képző-
művészeti 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974

Debrecen, 1975.

Kápolnai Miklós, Jenő

L. Király Jenő

Lásd még: Király Jenő, az akvarellista 86-87.

Alföld, Debrecen, 1977. április XXVIII/4.

Káplár Miklós

Holló László rendezte meg kiállitását

Alföld 1977/3/46/

Sz Kürti Katalin:Holló debreceni művészkapcsolata

Káplár Miklós, festőművész

Maghi Zoltán 75 éves. A gimnáziumban ismerkedett meg Kombler Kálmán festő barátjával. -1925-ben hárman járták a nagy füves pusztát -Hortobágyot-, Káplár Miklós és Bornemisza Tibor festőkkel.

TV-Híradó 2.

1978. II. 16. Televízió 2. műsor, 20.40

Káplár Miklós, [festő]

L: Tőke Imre

Tamás E: Naiv művészek..

7.

Népszabadság, Bp. 1978 júl. 19.

Káplár Miklós, naiv festő

Kecskeméten működik a Magyar Naiv Művészek Múzeuma, melyben állandó kiállítást rendezve a kezdetektől a ma élő művészekig terjed a hatalmas anyag. – Káplár Miklós is a kezdeteket képviseli. Munkásságában fedezhető fel leginkább a „nagyművészet", a grand art hatása. Hortobágyi festményeiben tudatos festői törekvések (ellenfény), nagyvonalú kompozíció és rajzi bizonyság fedezhető fel.
(említve)

Dömötör János: A magyar naiv művészek múzeuma.
Szolnok Megyei Hírlap, 1979. jan. 9.

Káplár Miklós, festőművész

A két világháború közötti időszakban volt nálunk egy úgynevezett őstehetségek mozgalma, akik fiatalon indultak, lényegében művészek akartak lenni, közülük többen eljutottak főiskolára is, mint Gajdos János, Győri Elek, Káplár Miklós.

Kapcsolás a szolnoki, a nyíregyházi és a pécsi stúdióba.

1979. II. 22. Petőfi, 12:55 [K. I. né].

Káplár Miklós, festőművész

1981. jan. 10-én ünnepli az egész magyar társadalom Medgyessy Ferenc szobrászművész születésének centenáriumát — a művész alapító tagja volt a nagymúltú és haladó Ady Társaságnak, amely 1927-ben alakult és 1949.-ig működött. Az Ady Társaságban többek között Hollós Lászlónak, Gáborjáni Szabó Kálmánnak, Káplár Miklósnak volt barátja, segítője.

Kulturális Magazin

1980. V. 11. Kossuth 9.00 /S. Imre/

Káplár Miklós (1886-1935) festőművész

Káplár Miklós (1886—1935) Hajdúböszörmény szülötte, a Hortobágy igazi festője. Ellenállhatatlan belső kényszer, majd Rippl-Rónai tanácsai és segítsége irányította a festészet felé. A Képzőművészeti Főiskola elvégzése után Hajdúböszörményben, majd a Hortobágyon dolgozott. Művészete saját korában, de a közelmúltban is ellentétes megítélések alá esett. Naiv művésznek, őstehetségnek nevezték, holott tanult, főiskolát végzett művész volt, s művészetében egy ***tudatosan*** alkalmazott ***dekorativitás*** volt jelen. Piktúrájának legmaradandóbb részét hortobágyi tájképei alkotják, alacsony horizontukkal, nagy távlataikkal, levegősségükkel, hatalmas égboltjukkal, apró ember- és állatalakjaikkal, meseszerű, lebegő atmoszférájukkal, néprajzi hitelességükkel ugyanakkor.

Sz. Kürti Katalin: Megnyílt a Hortobágyi Galéria. Szocialista Művészetért, 1980. júl. hó.

Káplár Miklós, festőművész

a hajdani népi építészet jegyeit őrzi a hortobágyi ház, mely mától a Hortobágyi Galéria nevét viseli. Az állandó kiállításon látható csontos arcú, szúrósszemű pásztorok képmásait Káplár Miklós, naiv művész hagyományozta ránk. (említve)

TV-Híradó

1980. VII. 5. TV 2 műsor, 20.50 (N).

Káplár Miklós, festőművész

Győri Elek szám festőművész édesapja kovácsmester volt. Elek kitanulta a kovácsmesterséget meg a gépészkovácsságot. Volt kovács Tokajban, Tiszalökön, Debrecenben. Debrecenben volt egy csikósgyerek festő, Káplár Miklós. Ő indította el Győri Eleket a művészpályán. Ragadt rá a festőtudomány — mondja ~~Elek Viktor~~ Győri Viktor, Elek unokaöccse.

Tóbiás Áron: Kovácslegényből festőművész.
Új Tükör, 1981. ápr. 5.

KÁPLÁR Miklós festő

Hadik Magda szobra
Emlékháza 27. p.

Hajdúböszörmény utikalauza. Szerk. Tarczy Péter. Hböszörmény, 1993 14-15.

siremléke(Medgyessy F.) 29.

Grafika, rézkarc
Esterházy Miklós arcképe, Kapler Ede után

Művészet, II., 1903. 346-47.

A Honművész képmellékletei

Káplár Miklós, festőművész (1886-1935).

Bár a művésztelep története több mint fél évszázada kezdődött – és olyan jelentős művészek bontakoztatták itt tehetségüket, mint Káplár Miklós – fejlettebb formája 1964-ben indult, miután Maghy Zoltán, Csohány Kálmán, Kurucz D. István és mások működése révén a festői, grafikusi tevékenység megerősödött.

Losonczi Miklós: Nemzetközi művésztelep Hajdúböszörményben.
Nógrád, 1981. aug. 30.

Káplár Miklós, festőművész (1886–1935).

Égerházi Imre nemrég nyugdíjba ment, így el tud vállalni olyan dolgokat, mint a téli Hortobágy közös festésének a megszervezése, amely bizonyos mértékig folytatása, kívánt lenni az egykori Káplár Miklós, Boromisza Tibor, Magyar Zoltán által alapított hortobágyi művésztelepnek.

Bakó Endre: Égerházi Imre.
Hajdú-Bihari Napló, 1983. ápr. 16. 8. old.

Káplár Miklós, festőművész (1886–1935)

Maghy Zoltán 1929-ben Boromisza Tiborral és Káplár Miklóssal megteremtette az első itteni alkotói műhelyt, a Hortobágyi Művésztelepet. Erre az alapra épült később, többek közt éppen Maghy Zoltán kezdeményezésére, az idén huszadik nyári időszakát nyitó Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep.

„Káplár Miklós portréja" c. festmény, Maghy Zoltán műve. (repr.)

Székelyhidi Ágoston: Maghy Zoltán gyűjteményes kiállítása.

Tükör, Budapest, 1983. máj. 1.

KÁPLÁR Miklós festő

"Visszavonultsága idején egy festővel került szorosabb kapcsolatba, Martyn Ferenccel, e kapcsolat egészen Fülep haláláig élő maradt. Nemrég publikálták a Káplár Miklóssal folytatott levelezését, ismeretségük azonban csupán levélváltásra szoritkozott. 1934-es levele is bizonyitja, hogy ismerte Egryt és minden bizonnyal már a harmincas években ismerte Medgyessyt."

NÉMETH Lajos: Fülep Lajos és a modern művészet. In. Jelenkor, 28.évf. 9.sz. 1985. 783.p.

Káplár Miklós, festőművész (1886-1935).

Szoborparkot avattak fel tegnap Hajdúböszörményben, a Hajdúsági Múzeum udvarán. Káplár Miklós festőművészt Hadik Magda szobrászművész mintázta meg. (emlitve).

Hajdú-Bihari Napló, 1984. júl. 7.

Káplár Miklós

A debreceni Déri Múzeum kincsei

Alföld 1985/7

KÁPLÁR Miklós

Hortobágyi pásztorok c. képe került a Déri Muzeumba

Muzeumi Hirlevél, 1990.dec.XI.évf.12.sz. 15.p.

leghálásabbak. Fel-

is mutatja: ez utóbbiak szabályos könyvek és benne a képek *reprodukciók* voltak, a mostaniak azonban szignált és számozott, *eredeti* művek. Olyan művészektől, mint *Baranyay András* és *Jovánovics György, Kelecsényi Csilla* és *Ujházy Péter.*

A mappa címe egyformán jelent csendéletet és halott természetet. Mindkét értelméről beszélnünk kell. A munkák zöme csendélet, vagy inkább utalás rá: amit azonban közvetítenek, az nem békés idill, jóviális jólét vagy emelkedett szegénység, hanem fájdalmas világérzés arról, hogy a természet — s benne az ember — fuldoklik-kínlódik körülöttünk. A pártállam lebomlásával nem derült ki fölöttünk az ég: válságunk oly mély — a világ oly sok konfliktust hordoz —, hogy társadalmi közérzetünk egyelőre viszolyog. Széles jókedvre nincs okunk.

Az persze tagadhatatlan, hogy sok minden megváltozott az elmúlt hónapokban. Annak idején magam is szorgalmaztam hasonló mappát, de hiába. S nem a felsőbb hatalmak mondtak rá nemet. A rendszer nem kedvezett az olyan vállalkozásoknak, amilyen a *Natura morta*, vagy Nádasék *Cibó* névre hallgató játékműhelye. Sikerüket megjósolni nem tudom. De drukkolok érte. Ha ugyanis életképesnek bizonyulnak, akkor ez azt jelenti, hogy a gazdaság működik és nem szegényedtünk el végzetesen. Ennél szebb karácsonyi ajándékot pedig elképzelni sem lehet.

KÁPLÁR MIKLÓS

emlitve mint a Hortobágyi Müvésztelep alapitója
ld.Maghy Zoltán

Székelyhidi Ágoston: Mult idők hirnöke

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.18.sz.24-25.o.

munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

mely létrejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. u. 62.), másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

Káplár Miklós, festőművész (1886-1935).

A hajdúböszörményi művésztelepen alkalma nyílt az írónak elbeszélgetni Kurucz D. Istvánnal, - aki közli, hogy „nagyon közel állanak hozzám Káplár Miklós képei a nagy pusztáról. Ő még az igazi Hortobágyot festette. De a Hortobágy már nem a régi. A pásztorélet javarészt csak kulissza. A pásztorok „Ibusz-huszárok."

Tóth Ervin: Egy délután Kurucz D. István műtermében.

Hajdú-Bihari Napló, 1984. aug. 15.

KAPOCSY GYÖRGY FELVÉTELEI
Vigadó Galéria

Kapocsy Györgyöt állatfotósként ismerte meg az ország — sok-sok gyerek nőtt fel az ő kölyökfenevad-képeit nézegetve, s rajtuk keresztül szeretve meg azt az egyre kevesebbet, ami a természetből megmaradt a mai városlakó számára. Az Alföld híres és ma már idegenforgalmi látványosságként „forgalmazott" tájából is jórészt ezt veszi észre kamerája — lett légyen az akár tojásból kibúvó kismadár, akár hatalmas, szétágazó szarvú bika. (Közbevetőleg: ilyennel próbáljon valaki torerőt játszani, ne a spanyolországiakkal!) De nincs olyan darabja a tájnak s a táj jellegzetes részleteinek, amelyet meg nem örökítene, mégpedig elegánsan és artisztikusan, vállalva a „képeslapszerűség" könnyen osztogatott vádját, vagy azt, hogy tudatosan és öntudatosan kapcsolódik a népélet kissé idealizáló hagyományához. Lehet, hogy Kapocsy Hortobágya *szebb* — a szó leghétköznapibb értelmében szebb — az igazinál, mégsem hiszem, hogy meghamisítaná. Habár: lehet, hogy csupán nem került a kezembe egy kivesző szociológiai felmérés a puszta világáról az összes lehetséges negatívumokkal . . .

Székely András

sz. 3.

Ft.

egfelelő szem. alapbér:

nkaidő: hónap.

-tól -ig.

engedély kelte, száma:

jöv. adó és községfejl. hozzájár. kerül

..

.....

megbiző

fazekak, sütőteknők, szuszékok szépségét. (*Képünkön „gondolkodószék"*, *Nagykörösről.*) **Losonci Miklós**

Folyóirat

TÁRSADALMI SZEMLE

Kápler Endre

Esterházy Miklós hg.

Mellig, négynyolczad jobbra. Rövid haját fölfelé (fésüli) s arcza s bajusza leberetvált. Vállzsinóros kabátja lehajtott gallérú, ingének mellfodra látható s nyakravalója felett szalagon az aranygyapjas rend jelvényét hordja. ~~A lap~~ Feliratai a kép alatt két sorban:

„Hercseg
Esterházy Miklós"

alól balra: „Kápler Endre"

s legalól jobbra: „1836. 1so" Regélő mellé.

Rézkarcz, mérete az alaké 12 s a lapé 21.3 : 13.6 c/m.

Ltsza 7498.

47/93 № 114. 0·40

Kapler Endre

rajzoló.

Megrajzolta Eszterházy Miklós
herceg arcképét („Regélő" 1836. I. 22)

Művészet, 1903. 347. l.

Hiverstes utan vinn!

Kaplonyi rk. templom

Károlyi Sándor gróf épit-
tette 1719-ben, a család
temetkezési helyéül szolgá-
ló sírbolttal egy ütt.

Vonház István dr.

A szatmármegyei
német telepitésről –
Századok 1914. 405. l.

P 71

Uruma

(2)

14, 24 – 26 l.

9. ábra

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 5t
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
Székesfehérvár

1971 MÁJ 9

1021

Koplonyi Valéria

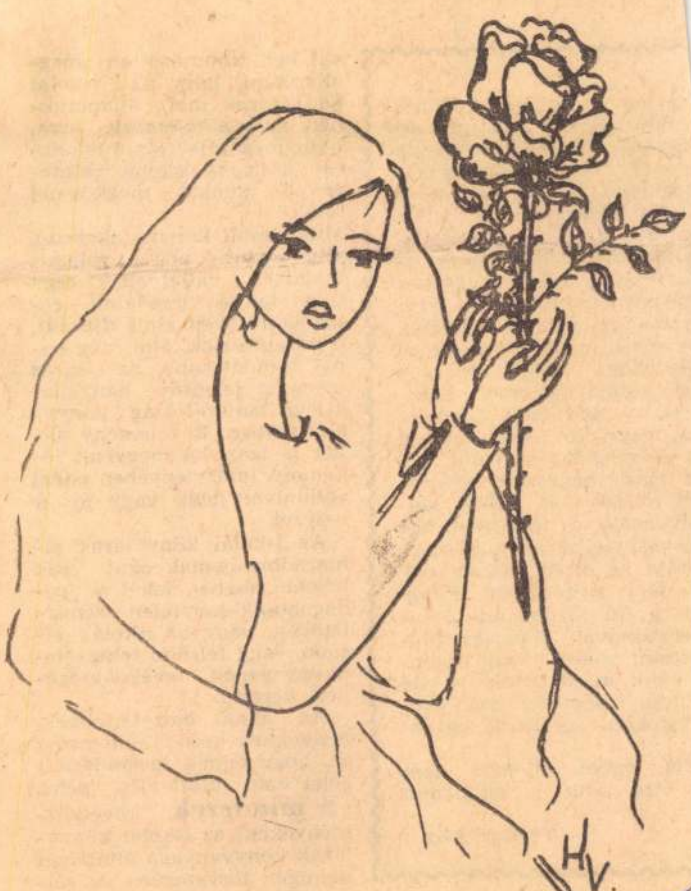

(Koplonyi Valéria rajza)

nyom a latban. A
rgikus Bözse asszony, aki
hetetlen férjét irányítja, s
lép fel fia életének formá-
szellemű, ravasz, célratörő
ereség érdekében nem riad
zköztől. Valódi, a kapitaliz-
által kitermelt kisszerű fi-
lgári széplelkűség megteste-
ésbé árnyaltan mutatja be a
asszonyát, akik a tisztább,
szeretnék megteremteni ma-
ltételekhez kötött moralis
yja kalmárszellemét érez-
p is, — igaz csak amolyan
a megváltó leány mellett
ezt — meg fog „javulni".
gre igazi, nagyszerű szerep-
mét képességeit. Bözse sze-
nagyvonalú és kicsinyes, ha-
r és nagylelkű anya. *Kálmán*
pontja az álomvilágban élő,
nes férj szerepében. *Fülöp*
radt a fiú jövőbemutató tu-
gformálásával. *Ronyecz Má-*
sejtetni engedi, hogy hason-
va válik majd belőle is. De
az idő; kispolgári gondolko-
b célokkal igyekszik egyez-

lakjai ennek ellenére *nem*
ett élet, amit a színpadon

Torday Aliz

hogy megoldják azt a feladatot, amit az iskolai oktató-nevelő munka megkövetel tőlük.

Működésük lanyha, akadozó, alig érezni, hogy valamit magukra vállalnának egy ilyen fontos társadalmi réteg (a 18 éven aluli ifjúság), a pedagógusok, ami még ennél is fontosabb, az egész lakosság jelentős hányadát kitevő tanulóifjúság könyvellátásában. E vélemény akkor is igaz, ha megyénk jónéhány intézményében ennél valamivel jobb, vagy jó a helyzet.

Az iskolai könyvtárak elmaradottságának okát csak kisebb részben lehet a pedagógusok helytelen szemléletében, vagy az iskolák alsóbb, vagy felsőbb felügyeleti szerveinek tevékenységében keresni.

Az okok összetettebbek, melyeknek közös jellemzője az, hogy ennek megoldására soha nem jutott elég pénz.

S mindezek következményeként az iskolai könyvtárak könyvanyaga általában nemigen tervszerűen és célszerűen összeválogatott könyvgyűjtemény. Működésüknek személyi és tár-

Kapocsy György

Kiskunság címmel gyűjtötte egybe az ottani nemzeti parkban készült színes fotóit Kapocsy György. Képein a pusztai élet, növények, madarak, állatok élete látható és a táj, amerre Petőfi született. A 355 színes kép jövőre könyvalakban is megjelenik a Corvinánál; a gyűjteményt a művész nagy sikerrel mutatta be a Madártani Egyesületben.

Magyar Nemzet 1984. 1. 13.

KAPOLCS (Zala)

R. K. TEMPLOM építtette Kiss Pál prépost 1783-ban. Kelet felé angyalszobrokkal díszített oszlopos bejárata van. Freskói talán Xaverich Ferdinánd fehérvári festő művei: Szentélykupolán: Ábrahám három angyallal, A szentély oldalfalain Sz. Péter és Pál medaillon-freskók. Sz. Mária-kápolna kupolájában: bőség szarujából gyümölcsöt szóró angyal, egy puttó búzakévével, a másik nyilat tördel, harmadik kardot dug a hüvelyébe. A kápolna oltárképe Madonna mellette a falon Sz. István király és Szent Imre grisaille-freskója.

RMV 5, 293 l.

Kapolcs

KAPOLCSI KOVÁCS CSABA
„ÜRES HÁZ"

Kapolcsi Kovács Csaba grafikus 1963-ban született Tapolcán. Győrött végezte el az építőipari szakközépiskolát. Jelenleg Ajkán él és dolgozik. Az 1982-ben létrehozott *Ajkai Grafikai Műhely* alapító tagja. Munkáit — ceruza- és tusrajzokat, szitanyomatokat, rézkarcokat — az irodalmi ihletettség jellemzi: szívesen készít illusztrációkat mesékhez, versekhez, regényekhez (külön is megemlítendők a Mikszáth Kálmán magyarországi várakról szóló regéihez készített rajzok a Móra Kiadó által 1989-ben kiadott kötetben). Erős hatással voltak rá a Kapolcson töltött gyermekkor „mesés" élményei is, a Bakony szerencsére még ma is mesebeli tájai, apró falvai (Kapolcs, Magyarpolány — az 1990. évi Magyarpolányi Falunapok emléklapját l. a Pavilon 4. számában). Alkotó tevékenységét számos díj és elismerés is jelzi, ezek közül legrangosabb a *X. Tihanyi Kisgrafikai Biennálén* kapott egyéni díj. Az „Üres ház" című, 1990-ben készült metszet az *Ajkai Őszi Tárlaton* díjazott mvek között található.

KAPOLCSI Kovács Csaba grafikus

rát. Legnagyobb lánya túlkoros, de még csak a negyedik osztályt végzi. „A gyerekeket a tanulásra nevelném, ne feleseljenek vissza senki idősebb embernek, szótfogadók legyenek."

Polgári, kertes házak között vezet az út a vasútállomáshoz. Át a síneken. És máris hegy. Hó. Autónyomok. Kertek. Gyümölcsfák rendezetten, kopaszon. Kis házak. Albérlők. Kertek fölött országút. Kanyarog. Füstös kalyibák. Egy-két büszke fekete fiú, csicsásan öltözve, nekik is a város ad kenyeret. Fekete kutyák. Ugatások. Putrik. További kanyarok. Távolsági buszmegálló. Nagy domboldal tetején az út. Meredek, jeges lejtő. Üres koronájú gyümölcsös ismét. Öt szürke, hatalmas épület. *Élmunkás*-telep a vasút vonalán. Jeges út a hegyre is, a buszmegállóhoz és a talpfák nyomvonalában a bánya felé is. Öt épület, a bánya építette. Mostanra huzatos ablakdeszkák, nagy és nehezen fűthető szobák. Családok a havas hegyek között. Bányászok. A síneken túl ismét dombok: a kiürített bányászfalu. 75-ben odáig is elért a bánya, akkorra már több épület beomlott a vájatokba. És a bánya. Piros téglák. Sötét épület. Csillék pókhálózzák be az eget. A felszíni épületben is keskeny vakondokfolyosók, lépcsők. Műszak-kezdés. Tagbaszakadt, erős csontú emberek sorakoznak a Hófehérke-mosolygású asszony kamrácskájánál.

A hold lassú ecsetvonásokkal kékesíti fehér póznát, zsuppot, fényesíti sima földutat, sötét szobák ablakát vonja be máza, pupillákra költözik a kék ablakkeret keresztje, bólintó fejű napraforgó-sövény árnyékát a földre löki, padlás résein át a barna dohány közt elvegyül.

1990

Esterházy Péter

„KÉPESLAP"

Címzett: Hadik András

Dír Szőr,
fölkérések ez idő szerint
halasztatnak (és bocsánatok
kéretnek) — az okok
sekélyes és szokásosak.
Térjünk vissza rá, ha, ősszel.
Hochachtungsvoll:
Esterházy Péter

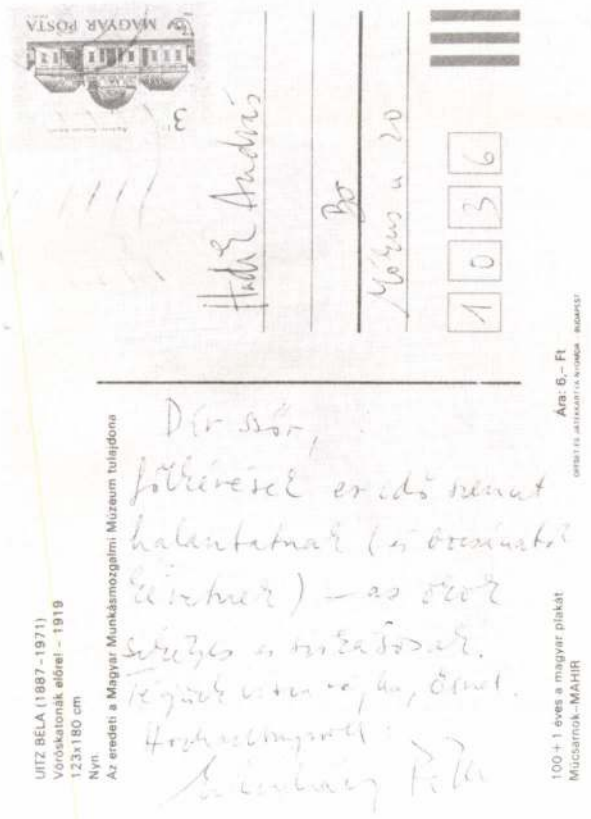

Kapolcsi Kovács Csaba: „Polány". Tusrajz. Az 1990. augusztus 18—20-án rendezett Magyarpolányi Falunapok emléklapja

Mesés kiállítás

A gyerekeket manapság odaszegezi a televízió a fotelba. Félig megemésztetlenül keresztülfolynak rajtuk a különböző műsorok, miként az agresszivitásra ingerlő mesék és rajzfilmek is. Csak töredékük készteti őket gondolkodásra, fantáziájuk szabad szárnyalására.

Mintha ezt az űrt igyekezett volna kitölteni az Ajkán élő *Kapolcsi Kovács Csaba* grafikusművész, aki a balatonszárszói polgármesteri hivatalban állította ki meseillusztrációit.

lönféle lényekkel benépesített világot épített fel meséiben.

Rajtuk kívül ismert magyar népmesék, illetve a Grimm testvérek emlékére is készültek grafikák, rézkarcok és tusrajzok. A látogatók körében élénk érdeklődést váltott ki az a szerző által kitalált néhány meserajz, amelyeknek valójában nincs is igazi történetük, csupán a néző fantáziája színezi, folytatja őket tovább. A gyermek- és álomvilág motívumai keveredtek egy külön tárlóban kiállított

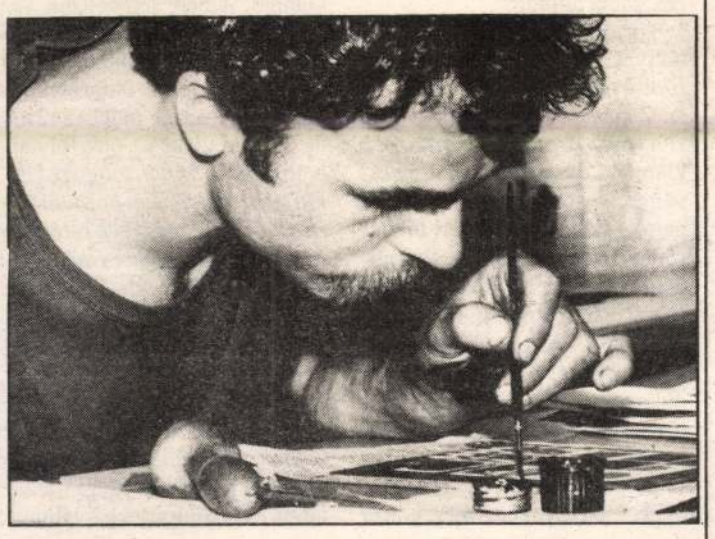

A legtöbb műalkotás T. R. R. Torkien: A gyűrűk ura című meséjéhez készült, ugyanis Göncz Árpád fordításában illusztráció nélkül jelent meg ez a könyv. A kötet szerzője egy angol nyelvészprofesszor , aki az ősi angol nyelvet kutatva egy manókkal, sárkányokkal és könyvillusztrációkban és ex libriseken is.

A *Csabai Tibor* – az Ajkai Grafikai Műhely vezetője –által megnyitott „mesevilág" július 28-ig még megtekinthető Balatonszárszón, a polgármesteri hivatalban.

Czverencz Róbert

Tíznapos tábor

Negyven hazai, erdélyi, horvát és német alkotó részvételével megnyílt Barcson a III. nemzetközi képzőművészeti alkotótábor. A művészek tíz napon át dolgoznak együtt, majd a tábor zárásakor kiállítást rendeznek munkáikból. (MTI)

Energiatakarékos, kis és közepes (napi 500–1500 l)

SÖRÜZEMEK

Komplett szolgáltatás:

– kulcsrakész kivitelezés
– alapanyag- és tisztítószer-ellátás
– hitel- és lízingügyintézés
– visszavásárlási garancia

Mindezeket gyorsan, kedvező áron, **GARANCIÁVAL!**

AGROMETAL Kft.,
1116 Budapest, Hunyadi János u. 3.
Telefon/fax: 161-2812, 185-3918

(48030/1H)

Csopaki születésű szerző műve 218 éve

Sci-fi-ben elsők voltunk?

Miközben szinte fuldoklunk az utóbbi évtizedekben megjelent temérdek – jó és rossz – tudományos-fantasztikus írás, könyv özönében, eszébe jut-e valakinek is, hogy jó kétszázhúsz éve jelent meg az első magyar nyelvű, e műfajban szinte páratlan alkotás?

Dr. Krizsán László irodalomkutató *Göböl Gáspárnak*, a csopaki születésű kecskeméti prédikátornak tulajdonítja ezt az elsőséget. Annak a református lelkésznek, aki nemcsak ebben alkotott maradandót, de a szerző szerint a természettudományos ismeretterjesztés avatott mestere, a magyar művelődéstörténet kimagasló személyisége is volt. Göböl Gáspár a debreceni református kollégiumban szerzett papi és tanári képesítést, majd Pápán a híres református főiskolán tanított, s közben fáradhatatlan önképzéssel sajátította el a kor természettudományos ismereteit. Később Dunavecsére, majd Kecskemétre került lelkészi szolgálatra.

A gazdag életút jó ismerője csak tallózva említi meg, hogy Göböl Gáspár lefordította és 1789-ben Pesten kiadta Durand művét, Az első ember elesésének hét énekbe foglalt históriáját, továbbá a Hamletet és az európai irodalom számos más remekét.

A tudós pap halálának 175. évfordulóján a Balaton-felvidéki faluban, Csopakon a szülőhely tiszteleg munkássága előtt. Aminek kiemelkedő állomása volt az 1775-ben befejezett mű, az Utazó Lélek azaz: széllyel-járó gondolati egy ollyan léleknek, ki az Embereknek Társaságát egy kevéssé elhagyván, felrepült a Naphoz, és azzal együtt A Világnak Bizonyos Részét béjárván, utazásáról számot ád GÖBÖL GÁSPÁR Kets.Préd. által" című, kerettörténetében valóban a tudományos fantasztikum műfaját teremtő verses alkotás. Egy lélek elhagyja a Földön maradó testet, felszáll a Naphoz és annak társaságában utazik a Jeges tengerek világán", a Spitzbergákon keresztül, Szumátra, Perzsia, Kína, India és Ázsia más országainak érintésével Afrikába.

S az olvasó közben részese lesz a természeti jelenségekről szóló ismereteknek, az árapály, a fény, a nap- és holdfogyatkozás, az évszakok változásait szabályozó természeti törvényszerűségeknek.

Igaz Krizsán László megállapítása: életművének felkutatása, értékelése és tudománytörténeti hasznosítása nemzeti tudományunk nagy adósságai közé tartozik...

J. F.

Tudományt atlaszokból

Tudományos kézikönyvből soha sincs elég, és az új, modern ismereteket összefoglaló nagylexikon is fájón hiányzik sokunk életéből. Ezért mindig ünnepe a tudni vágyóknak, amikor egy-egy új ismeretterjesztő sorozat megjelenik. A Springer Hungarica például egy atlaszsorozattal jelentkezett tavaly.

Az eredetileg 14 kötetesre tervezett SH-atlaszokból öt: a Biológia, a Világtörténelem, a Csillagászat, a Fizika és az Építőművészet már kapható is. Megtudható belőlük a téridő szerkezete, vagy az abszolút fekete test lényege éppúgy mint az egyiptomi piramisok megannyi titka, testünk csodái vagy az univerzum nem kevésbé csodálatos jelenségeinek összefüggése, magyarázata.

– *Milyennek tapasztalják a sorozat fogadtatását?* –kérdeztük Kertész Margitot, a Springer Hungarica kereskedelmi igazgatóját.

– Örvendetesen nagy az érdeklődés köteteink iránt, ami természetesen elsősorban belső értékeiknek köszönhető, de része van a sikerben talán annak is, hogy igyekszünk budapesti bemutatótermünkben, a könyvterjesztők és a színes tévémagazinban elhelyezett reklámok, ismertetők révén felhívni rájuk az olvasók figyelmét.

–Valamennyi kötetük egyenként többezer tárgyszót és több száz, színes oldalra tördelt ábrát tartalmaz, így könnyítve meg az egyes tudományok területeire kíváncsi olvasók tájékozódását és a tudnivalók jobb, gyorsabb megértését.

–Ez tudatos és régóta bevált szerkesztési elv. A képi megjelenítésnek szerves illeszkedése a szöveghez, tehát a szó szoros értelmében vett atlaszjelleg a tudományos ismeretterjesztés egyik nagyon hatékony lehetőségét kínálja.

–Nem okozhat a magyar kiadásokban gondot az, hogy a kötetek szerzői német tudósok?

–Úgy tapasztaljuk, hogy egyáltalán nem. Sőt, kifejezetten előnye az atlaszsorozatnak, hogy nem törekszik belterjességre, mint néhány más, korábbi magyar tudományos ismeretterjesztő vállalkozás! Hiszen a világ tudományának mai állását igyekszünk közérthető és sokszínű módon összefogni, s ha az illető területen magyar vonatkozások is említésre érdemesek, azoknak úgyis megvan a helyük a kötetben. De aszerint, hogy a világ miként ítélkezik rólunk, s nem aszerint, hogy mi mit tartunk magunkról. Különben sem kívánunk a szerzők munkájába belenyúlni, hiszen azzal torzulna a kép, amit ők az illető tudományágról rajzoltak.

–Milyen kötetekkel folytatják a sorozatot?

–Még ebben az évben kiadjuk a Filozófia, majd a Matematika című atlaszunkat. Jövőre tervezzük a Zene, a Kémia, az Élettan és az Ökológia, később pedig az Atomfizika, a Pszichológia, és az Anatómia címszavakkal összefoglalt munkák megjelentetését. Sőt, bővítjük is az eredeti repertoárt az Informatika és a Földrajz című atlasszal, de ezek kiadására már csak 1995-ben gondolhatunk.

–Vidéken hogyan lehet hozzájutni a nem éppen olcsó sorozathoz?

– A könyvesboltok vezetői igénylik tőlünk a köteteket és magáncégek levélbeli kérése sem ritkaság. Vevőink jó, ha tudják: a teljes sorozatot megrendelők 15 százalékos árkedvezménnyel vásárolhatják meg az SH atlaszokat. (MTI-Press)

- schöffer -

(Folytatjuk)

Bodosi György

Gábor Áron túlélései

Gábor Áron négy könyvét: a *Szibériai trilógiát* és a *Túlélést* végigolvasva örömmel nyugtázom, hogy a regény, ha valódi író a szerzője, még mindig nem vált teljesen kihalt műfajjá. Az elbeszélést író dolga ma nehezebb, mert nemcsak egyszerű életrajzírókkal, de szenzációkat tálaló, tényeket feltáró dokumentumok szerzőivel is versengenie kell. Tudja ezt e könyvek szerzője is, ezért jelentkezik olyan regényekkel, amelyek dokumentumok is egyben. Valódi tényeket tárnak elénk, de regényszerű módon tömörítve, előadva s megfelelő lélekábrázolással kiegészítve azokat. Az életregények írója Nagyváradon kezdi újságírói pályáját még a második világháború előtt. Haditudósító lesz, az orosz fronton írja fontos dokumentumait, melyeket könyvalakban is megjelentet, *„A Sztálin-vonal mögött"* címen. Ez az első könyve, amelyre oly sokan büszkék, ám neki ez lesz a szerencsétlensége. 1945-ben az oroszok Pesten letartóztatják, elítélik, s az ötéves szibériai száműzetést később tizenöt esztendőre nyújtják. Ennek túlélését, gulágjainak szenvedéseit, borzalmait írja meg három testes kötetben. A negyediket, melynek címéül a Túlélés címet adja arra az öt esztendőre szánja, melyet már idehaza 1960- és ´65 között élt át egy budapesti hetilap szerkesztőségében raboskodva. Fogságban, hiszen a torzítások, a féli- gazságok kimondása éppúgy elviselhetetlen a lélek számára, mint a teljes hallgatás, sőt annál is rosszabb. Nem lehet elviselni, csak túlélésre gondolva.

Öt évig bírja. Aztán 1965-ben elhagyja hazáját. Könyvei csonkítás nélkül ott jelennek meg, ha nem is mindjárt. Idegen nyelvre is lefordítják. Sikere van annak ellenére, hogy *Szolzsenyicin Gulágja* már őelőtte megdöbbentette a világot.

Gábor könyve más. Nemcsak tényeket sorol fel, de gondolatilag, bölcseletileg is feldolgozza élményeit, Dosztojevszkijmélységű monológokon és dialógusokon keresztül láttat be a lelkekbe. Alakjai kidolgozzák a túlélésnek, a börtönsors elviselhetetlenül is elviselhetővé tett átélhetésének stratégiáját. Kendőzés nélkül mutatja be nemcsak az átélt borzalmakat, de az embernek mint morális lénynek egyre kisebbé válását, állattá alakulását. Kegyetlen őszinteséggel vall erről, nem valami exhibicionista magakelletés miatt, hanem azért, hogy teljes nagyságában feltáruljon ennek az embertelen világnak minden borzalma. Ahogy a trilógia első kötetének címe is jelzi, ez a világ tőlünk igen messze, az embertől keletre van, de létezik.

Létezett. Kötelező olvasmánnyá kéne tenni ezt a regényt, hiszen minden történelemkönyvnél hitelesebb és árulkodóbb. Leleplezőbb.

Mégis: Gábor Áron könyveit és nevét alig ismerik nálunk. Bennfentes író barátaimat hiába kérdezem róla. Bámulatos, de félelmetes is, hogy egy ennyire jelentős műnek ez a sorsa. Miért titkolják, dugják el, tiltják szinte? 1960-ban maga a szerző írja, hogy neve hallatán nemcsak borzongani kezdtek szerkesztőségbeli társai, de néhányan ki is mondták: *mit akar ezzel a névvel nálunk?* De ma? Miért hátrány ma is még az, ha egy szerző egy fogalommá vált negyvennyolcas szabadsághős nevét viseli, mi több; szoros rokoni szálakkal kötődik hozzá!

Mindez amiatt van tán, mert Gábor nem pusztán csak a keleti despotizmust okolja szenvedéseiért. Azért, amit Európa közepén és keleti felén élő népeknek a második világháború után szenvedniük kellett, s nekünk magyaroknak az ötvenhatos forradalmunk elbuktatása után ismét, Gábor –még a szibériai lágerben szenvedve is – *a nyugat könyörtelenségét, embertelenségét, társfelelősségét hangsúlyozza.* Hogy milliók életével mit sem törődve egyetlen tollvonással eldöntötték sorsunkat, kiszolgáltatva az emberiség eddigi történelmének tán legkegyetlenebb despotizmusának.

Gábor nemcsak tisztában van a Nyugat felelősségével,hanem készült egy ötödik könyv megírására is, amely az *Embertől Nyugatra* címet viselte volna. Ebben akarta bemutatni leleplezni a Nyugat árulását. Embertelenségét, Embertől való távolságát. A jólétben cinikussá vált polgárok árulását, az igazságtól való elfordulását, áldozatvállalásra képtelenségét, a szemet hunyó, hazug, hamis, önző emberek cinikus társadalmát.

Ebben a könyvében a bölcselkedő gondolkodásra, az igazság kutatására fogékony szerző minden bizonnyal feltette volna a kérdést: hol lelhető, található megoldás? A szenvedés nem teszi jobbá az embert – ebben nem ért egyet Dosztojevszkijjal sem. A rabbá lett polgár számára csak akadály a morál. Meg kell szabadulnia minden morzsájától, másképp nem élheti túl a retteneteket. De nemcsak a fogságban, de idehaza is akadály az erkölcs, még a tisztesség is. Nem lehet polgári öltözékben élni, időnként fel kell venni a Szibériából magával hozott „pufajkát". Ám ez a felemás viselkedés elviselhetetlen. Vágyik a teljesebb szabadság után, ezért hagyja el az országot. Nem tudja még, hogy amott sem talál igazán emberhez méltó, tiszta erkölcsök által berendezett és működő világot.

Könyvek sorsa soha ennyire nem volt véletlenre bízva mint most, amikor kizárólag anyagi szempontok alapján azt pártfogolják ami könnyű és tetszetős. Gábor Áron könyvei nem ilyenek, emiatt nem tartják érdemesnek a reklámozását.

Nekem úgy került a kezembe, hogy egy távoli, fél évszázad óta nem látott rokon –az író özvegye – keresett fel és küldte el. Elmondta, hogy mennyit küzd és harcol azért, hogy idehaza is méltó fogadtatásban részesüljenek Gábor könyvei. Nem sok sikerrel. Kívánom: érje el. De hát: ahogy az életünkben sem volt és van biztos túlélés, úgy nincs az irodalomban sem.

Tegnapi hírességek mára hazug pojácává minősülnek, ki tudja mi lesz a ma sikerembereinek sorsa holnap?

Újra és újra ezért sajnálom, hogy Gábor nem írta meg az *Embertől Nyugatra* című művét is. Oly sok tévedést, hamis illúziót rombolhatna szét miközben kiábrándulásairól, a tehetség érvényesülésének ottani nehézségeiről tájékoztatna. Mert túléléseink közben naivan hiszünk abban, hogy keletről nyugatra kerülve minden megváltozik majd. Rendszereket és rendszerváltozásokat túlélve még mindig nem tudjuk, hogy az embernek mindhalálig túlélnie kell valamilyen rosszat.

Például azokat a léttörvényeket, amelyekhez még hozzá sem szokhattunk, amelyeket teljes mélységükben, vagy inkább felszínességükben sem ismerünk. A Nagy Pragmát, a pragmatizmust például, amely tetszetősnek hangzó tan, de amelynek alapján az állatok viselkedése éppúgy magyarázható mint az emberé. Mert az ember akkor ember igazán ha – olykor legalább az érdekei ellen is tud cselekedni. Morálisan, a mások tisztelete, elismerése, szeretete alapján. Vagy a piaci érvényesülés, a verseny szellemének hangoztatása, feltétlen érvényesítése is mily veszedelmekkel jár. Nyertes ugyanis csak egy lehet, a többiek, az alulmaradottak nemcsak szegényekké, de megalázottakká is válnak, ami sok ellenszenv, harag, gyűlölet, bosszú forrása. Különösképpen akkor, ha nem a jobb győz, hanem az erősebb, a gátlástalanabb, a kíméletlenebb, az ököljogban inkább járatos.

Annyi túlélés után újabb túlélés vár ránk tehát. De meddig, minek a nevében kell túlélnünk. Lesz e olyan világ, amiben *benne élni* is jó lesz végre. Olyan, amelynek törvényeit nemcsak a nagy vallásalapítók, de az emberiség legnagyob gondolkodói: Szókratész, Lao-Ce, Ferenc atya, Tolsztoj gróf, Mahatma Gandhi, Albert Schweitzer, Teréza anya vagy Németh László hirdették meg számunkra. Lemondás, türelem, áldozatvállalás nélkül nincs méltó emberi élet. Remény se az élet folytathatóságára. *Önnön magunk korlátozása nélkül nem hozható létre az a világ, amelyben túlélésre játszás nélkül is lehet élni.* Keleten és nyugaton, de bármelyik égtáján a világnak csak így lehet eljutni, közelébe kerülni az embernek, az emberi embernek.

Lesz-e valaha erőnk ehhez, vagy csupán álmodunk erről, Gábor Áronként szenvedve hiányától, miközben egyre fáradtabbá és közönyösekké válunk.

Farkas Árpád

Egyszerű

Mert kebledre betegen mentem,
s találtalak még betegebben,
megvirradt lázban égő orcád,
óvlak hát, kicsiny Magyarország.

Mennyi bigottság: s mennyi átkot
ont abroszodra külkocsmátok,
hol lumpol, rabol, vagy csak szájt tát
csökött néped, kis Magyarország.

A Nagy Söntésben sokan állnak,
s tán szíved sorsán muzsikálnak
de ginre, koncra les a zsebrák,
szánlak, ó, kicsiny Magyarország.

S kik éldelnek csak csirkelábon,
azok lesik, fönn merre álom-
kószál a jövő-menő jószág.
Gyötörlek, árva Magyarország.

Ha éhes voltam, ennem adtál,
ha fáztam, hittel betakartál,
De takarómat elloptátok,
s majdnem e kis Magyarországot.

Erdélyi volnék, malomkő van
nyakamban, úszni így tanultam,
s világtengeren vérem átráng
véled, te tutaj-Magyarország

Üzenet Zsögödről

Száz éve született Nagy Imre festőművész

Nagy Imre festőművész, a Székelyföld legendás szülötte az utolsó évtizedben foglalta el méltó helyét a magyar művészet történetében. Nevét addig főleg az idősebb művésznemzedék tagjai ismerték. Hazánk legtehetségesebbjei között tartották nyilván, valahol Aba Novák Vilmos körül jelölve ki helyét, Korai nagy sikerek után visszahúzódott a Székelyföld legdélibb csücskébe, ott dolgozott folyamatosan, konokul, életművét a magányban kiteljesítve.

Ha címkéznénk művészetét, a romantikus realizmushoz és a Nagybányához kapcsolódó posztimpresszionizmushoz sorolnánk, de mély lírája, képeinek gyakran drámai hevülete önálló hangot képvisel, mely sokhúrúságában páratlan a modern magyar művészetben. Képein saját sorsát, a székelyek tragikus szenvedéseit jeleníti meg barátjához, *Tamási Áronhoz* és *Nyírő Józsefhez* hasonlóan, tisztán, jól érthetően, megrázó őszinteséggel. Ismeri a modern művészet különféle irányzatait; amit a stílusába beépíthetőnek ítél, felhasználja, a stílusbűvészkedéseket azonban elutasítja. Nincs is szüksége rá, mondanivalója oly erős, oly átütő, annyira nem ismétli magát, hogy minden műve relevációnak hat, és népében a szülőföld szeretetén át növeli az együvétartozás érzését, az „itt élned-halnod kell" öntudatát. Pedig évtizedeken át az anyaországtól elszigetelve élt a Csíkszeredával egybeépült Zsögödön. Íróbarátain, köztük *Sütő András*on kívül csak a falusiakkal, de leginkább a medvékkel, a pisztrángos patakokkal, a zord hegyekkel, az erdő tisztásaival osztotta meg életét. Vad indulatait az elnyomókkal szemben, mély érzéseit a táj megszokhatatlan zord szépsége láttán mind alkotásaiba fojtotta.

A boldog békeévekben, 1893. július 25-én született Csíkszeredán. Tanítónak indult, majd részt vett az első világháborúban. 1917–20 között Budapesten a Képzőművészeti Főiskolán *Olgyai Viktor* tanítványa. Rövid ideig Nagybányán tanul, s 1920-tól két éven át a kecskeméti művésztelep ösztöndíjasa, ki is állít ott. 1922-ben Zürichben mutatja be vízfestményeit. 1924-ben véglegesen letelepedik Zsögödön. 1925-től kezdve tevékenyen részt vesz a romániai magyar képzőművészeti életben, tárlatai vannak Kolozsváron, Marosvásárhelyen, Brassóban, Aradon, 1929-ben a bukaresti Hivatalos Szalonban. Tanulmányutakat tesz Olaszországban, Németországban, Ausztriában, kiállít Nürnbergben. 1931-ben Budapesten is. Meghívást kap Londonba, mint írja Zsögöd színeit, havasait, erdeit kellett volna rendre kilopkodnom a rotschildi világba. Nem maradhatott, visszament inkább Zsögödre. *„Megrebbentem... csillagaim lebaktatnak az égről, a fellegek a lovaimmal cserélnek helyet, s a fegyverek díszlépésben vonulnak elém, velük jönnek a medvék, pisztrángos patakok, borostás arcú lakóikkal a házak és az égnek szárnyas madarai. Mindaz, aminek őrizetét ez a föld rám bízta. Homlokát azért senki se ráncolja, nem tekintem magam varázslónak. Amit kaptam, azt adom csak vissza sorsom részeseinek."*

A kolozsvári képzőművészeti intézet tanáraként az ötvenes években is folytatja kiállításait szerte Erdélyben, 1957-ben Moszkvában és Leningrádban szerepel, a Román Népköztársaság Érdemes mestere. 1959-ben Marosvásárhelyt a Teleki Tékában megalakul a Nagy Imre Galéria, s 1973-ban Zsögödön megnyílik a Nagy Imre-képtár.

Önarckép

Gyűjteményes kiállítását Budapesten, a Magyar Nemzeti Galériában még megérte. 1976 augusztus 22-én hunyt el Zsögödön. Olajfestményein kívül balladai tömörségű rézkarcokat, metszeteket is készített. A hazai magyar élethez a népi írók körén keresztül kapcsolódott. Az 1956-os forradalom idején éppen itt tartózkodott. Együttérzett a forradalommal. A drámai napokban *Illyés Gyulával, Németh Lászlóval,* Tamási Áronnal aggódott sorsunkért, amelyet a forradalom leverése után Zsögödről kísért figyelemmel. Egy szimbolikus festményt is festett ekkor Vihar címmel. Sütő András a képet látva mondta neki, hogy több az egy viharnál. Ezt felelte rá: *„Tudod, mi az igazi címe? 1956, csak meg ne tudják ezek a banditák!"*

A forradalom napjaiban megörökített íróportrékat az Erdély Művészetéért Alapítvány kiállításon mutatták be először, mottóul Tamási megjegyzésével: *„Isten angyalai segítsetek abban, hogy az újabb ezer év e véres küszöbén a magyar nemzet érdemei szerint léphessen át."*

Brestyánszky Ilona

szaktanulmányokat folytató egyetemi hallgató és kutató; továbbá 18 francia és más nemzetiségű, magyar tanulmányokkal foglalkozó egye-

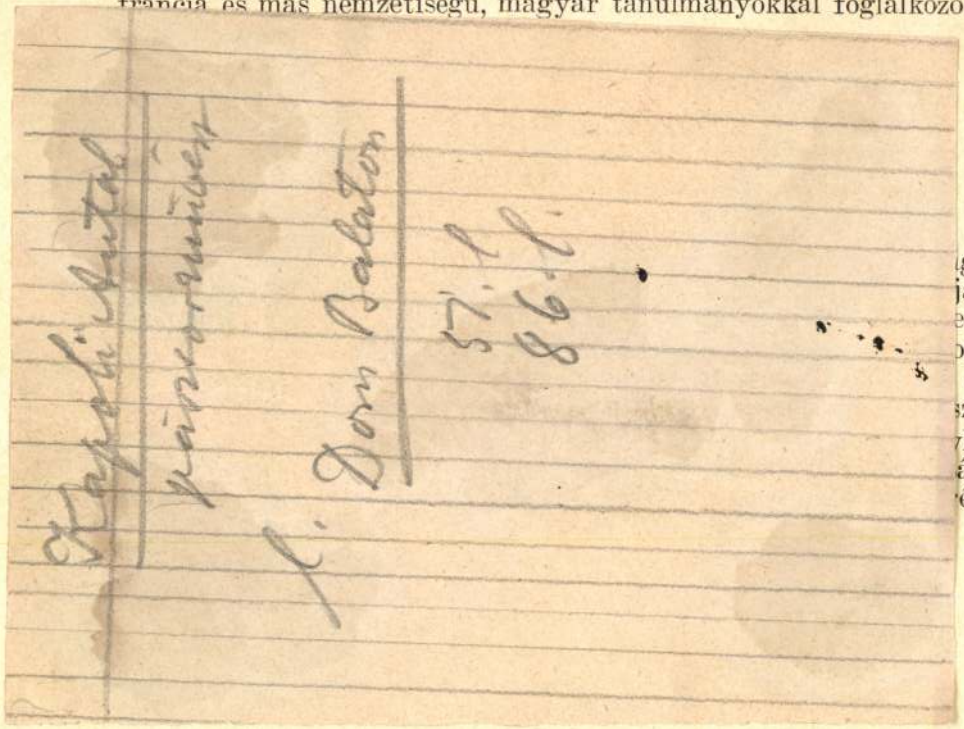

gi lel-
ja volt
eológia
or mel-
a Ke-
sz éven
vház és
ásához
észben

irodalmi és történeti előadásokat hallgatott. A klasszikus és modern nyelvek oktatását, meg a francia iskolai életet a Lycée Henrie IV-ban tanulmányozta négyhetes gyakorlása alatt. A francia élet és műemlékek tanulmányozására tanulmányutakat tett Ile-de-France, Bretagne, Normandia és Közép-Franciaország legérdekesebb vidékeire. Állandó érintkezésben volt francia ifjúsági körökkel.

Vértes Olga Auguszta (1914, Budapest, róm. kat.), magyar-francia szakos tanárjelölt, Budapestről (Eckhardt Sándor professzor), a második félévben ösztöndíjas. Három kérdés foglalkoztatta: A fokozódó érdeklődés, mely a XVII. század végétől kezdve a finn-ugor népekkel szemben megnyilvánul a francia irodalomban (Voltaire, Buffon, Mallet stb.), s ennek az érdeklődésnek az oka és természete, e témakörből doktori értekezést készít. — Chateaubriand Natchez-ének forrásai, s itt az útleírások döntő szerepe, e kutatásairól a Revue de Littérature Comparéeben fog beszámolni. — Egy Descartes-commentator: Huet, Nouveau Mémoiresja, mely Descartes rózsakeresztes kapcsolataira vet világot, e kérdést s a „történelmi alap" és a pamflet viszonyát hosszabb kutatások eredményeként a Revue de Littérature Comparée 1937. évi július-szeptemberi számában ismertette. Szorosan

Kapoli Antal

faragó

l.

Andrássy Kurta János

A magyar nép szobrászata. Bp. 1944.

35. 36. l. 71. l.

Hugoviaet. Salomon van.

√ Balját kinyujtva tartja, és jobb térdét felhuzta.

3138

3138. ~~12.~~ **Ismeretlen.**

(A XVIII. század első feléből.)

Petratse Zorton.

Az egész alakban, jobbra fordulva és teljes arczélben ábrázolt öreg férfi tűz mellett ül és melegszik. Feje elől kopasz; rövid haja, szemöldöke, bajusza és körszakálla őszbevegyült. ~~Jobb térdét felhuzta, Balját kinyujtva tartja.~~ Bő ujjú szürke köntöse, melynek alja térdeit is fedi, mellén szét áll. Jelzése alól balra: »*Petratse Zorton ein bauer aus dem dorf Keveresch im Bannat Temeswar alt 185 Jahr gestorben den 5-ten Január 1724. dessen jüngster Sohn noch lebt und 97 jahr alt ist.*«

541

Vászon, méretei 141·5 : 88 cm. — Át. Képt. 100. — Dep. ~~régi VI: 3. és~~ új 35. c). — ~~Ltsza 557~~. Ly lett. sz. 557. L

URAMBÁTYÁM LEVELE

A minap ezen a helyen cikket írtam a gratulációknak és unokatestvéreinek gyászos múlásáról, azt is elárultam, hogy nékem nem okoz különösebb fájdalmat ez a halál. Nyugodjanak békében, mint egy »boldogabb«, ráérőbb és felelőtlenebb korszak csontjai. Legyen nekik könnyű a föld.

Néhány nap mulva érdekes levelet kaptam. Akkurátus. öreguras írását nemes harag teliti, alaposan megleckéztet és fölötte érdekes társadalompolitikai felfogásról tanuskodik. Ezt mondja, illetve írja többek között: »mert a mikép másként öltözködik a tanult és mívelt ember, mint a tanulatlan és míveletlen: azonképpen más kell legyen a modora az úrnak, mint a bugrisnak, városi Burgernek, falusi civisnek«. Ez a mondat a tegnapi középosztálynak minden tévedését magában foglalja; tankönyvekbe lehetne iktatni intő és elrettentő példának. Nevezetesen! A polgári életforma mélységes megvetéséről tanuskodik. lenézi a városi »Burgert«-t, tehát a polgárt, holott egész életében arra kellett volna törekednie a levélírónak is, kapcsolt részeinek is, hogy jó polgár váljék belőlük. Megveti a falusi civist, tehát a parasztgazdát, pedig ebben a rétegben két legértékesebb történelmi osztályunk vére és lelke egyesül: a parasztságé és a kurta-nemességé, nem is szólva arról, hogy a falusi »civistől« igen gyakran tanulhatnának modort és emberséget »mások« is. Urambátyám azonban az »úriságot« formák szigorú megtartásában és merev társadalmi elkülönülésben szemléli, holott ennek a felfogásnak régen befellegzett.

Mi csakugyan nagyon eltávolodtunk az akkurátus írású öregúr világától. Kemény küzdelmek és megpróbáltatások közepette telt el ifjúságunk, nem volt időnk üres, merev formáknak hódolni, a sors arra kényszerített minket, hogy a lényeg felé törjünk. Formák kultusza helyett átfogó szolidaritás támadt fel bennünk s éppen a megvetett falusi »civis« felé, sőt még messzebbre: egészen a földnélküliek, a szegények és megalázottak világáig. A »társaságból« elérkeztünk a társadalomba, éppen ezért nem volt időnk a »társaság« nagyszámú házibálványai előtt áldozni, inkább a társadalomnak és a társadalomért áldoztunk. Nyilván egyénfeletti tényezők késztettek erre s most ugyanezek a tényezők döntögetik urambátyámék gondosan őrzött kisded korlátait, mégis énreám fordítja vemhes haragját.

Urambátyám levele első lapjának bal felső sarkából kivágott valamit, üres kocka meredezik a kivágás helyén. Mint írja: »Ősi nemzetségi címeremet a papirosból kivágtam. Rosszul érezné magát az ön társaságában.« Nos: a címert ősök szerezték, többnyire kimagasló teljesítményért. A címert szerző ős általában alulról jött, az én címeremet például jobbágy-ős szerezte, mert vitéz katona volt. Az utódok a címert inkább csak élvezték, de ha komolyan fogták fel hivatásukat, akkor bizonyára igyekeztek, hogy derék cselekedetekkel méltónak bizonyuljanak viselésére. Ebből pedig az következik, hogy mi is bátor és derék cselekedetekkel tiszteljük őseink emlékét s nem csupán külsőségek fitogtatásával.

Az ősök többnyire nem voltak olyan finnyásak, mint eltévelyedett utódaik. Az én kisnemes őseim maguk mívelték a földet, vagy behúzódtak a városba polgárnak. Nép voltak, nemességük nem mások elnyomását, vagy lenézését jelentette, hanem saját emberi szabadságukat. Igy volt ez valaha. 1867 után azonban egy tévedésekkel teli korszak következett. A tévedések közé tartozott az is, hogy a nemesi címer mellé mindenki négylovas hintót, gondtalan életet, oktalan gőgöt és indokolatlan társadalmi elkülönülést képzelt, mint urambátyám. E tévedés megtestesitői nem tudták földjüket megtartani, nem tudtak polgárrá sem válni, de magasan hordozták fejüket, hogy ne lássák a port, a sarat és a porban-sárban vergődő életet...

Urambátyám levelét mindenesetre megőrizem. Érdekes történelmi emlék. Levelét különben így végzi: »legyen zsidó vagy paraszt«. Elárulja, hogy kiket vet meg a legjobban s igen jellemző párosítást csinál, vallomást tesz faji öntudatáról is: neki csak a »nemzetség« fontos, a zsidóság mellé merészeli helyezni a parasztságot. Engem azonban válaszútra küld, tehát értesítem, hogy gondolkodás nélkül a »parasztot« választom.

Féja Géza

Minősége változatlan!

Szigorú francia rendelkezések a városok zöldségellátására

Vichy, julius 14

(A Magyarország kiküldött munk. távirati jelentése)

Franciaország nemzeti ünnepén, *július 14-én* a francia sajtó hangsúlyozza, hogy teljes nemzeti összefogásra van szükség a jövő szolgálatában.

Leroy-Ladurie földmívelésügyi miniszter *igen szigorú rendelkezéseket* közölt arra az esetre, ha a földmívesek továbbra is *csak elégtelen főzelékmennyiségeket* hoznak a városokba. A hivatalos közlés megállapitja, hogy *Párisba, Lyonba, Reimsba, Bordeauxba* és *Nancyba* még mindig elégtelen zöldfőzelék érkezik.

báró Doblhoff Lili

Halder, a német vezérkar főnöke negyven éve katona

A német vezérkar főnöke, *Franz Halder vezérezredes*, ma ünnepli katonai szolgálatának 40. évfordulóját.

A nagyszerű német katona Würzburgban született 1884 július 30-án *ősi bajor katonacsaládból*. A világháborúban résztvett az argonnei erdőkben és a Somme mellett vívott harcokban és ott volt Verdun ostrománál. A Vaskereszt I. osztályát Ruprecht bajor trónörökös vezérkarában kapta. A háború után a berlini hadügyminisztériumban teljesített szolgálatot; 1931-ben a 6. hadosztály vezérkari főnöke Münsterben, aki *a nagyvezérkarhoz 1937-ben került*, mint vezérőrnagy. Hitler Adolf *1938 szeptember 1-én* az akkor már tüzérségi tábornokot, a német vezérkar főnökévé nevezte ki. Azóta *Halder*, akit a francia hadjárat után neveztek ki vezérezredessé, mint a német véderő vezérkarának főnöke, döntő szerepet töltött be az elmult három esztendő *minden haditervének* felállításában: ha valakiről elmondható, úgy bizonyára Halder vezérezredes az aki *a Führer legmeghittebb munkatársai közé tartozik*. A lengyel, a norvégiai, a francia, a Balkán és a nagy keleti hadjárat valamennyi vezérkari terve *az ő kezéből került ki* és éppen ezért rendkívüli képessége és hallatlan szerénysége odasorolja őt a legnagyobb német katonák közé.

Többnek lenni, mint látszani!

A híres porosz alapelve: *»többnek lenni, mint látszani«*... a legnagyobb igényekkel lépett fel mindig a hazájáért élő katonatiszttel szemben és többször előfordult már, hogy csak az utókor állapította meg a névtelenségben dolgozó legendás stratégák egyedülálló érdemeit. A porosz katonaiskolák hagyománya, hogy *a hadvezetés nem annyira tudomány, mint művészet*, ezért a vezérkari tisztek kiképzésének alapja a biztos ítélőképesség nevelésén kívül *elsősorban a jellem szilárdsága*, ami a felelősségtudatot biztositja, amikor a képzelettársítás s az elhatározóképesség döntő pillanataiban a vezérkari tiszten múlik a csatadiadal. Von Seckt mondotta egyszer, hogy az igazi vezérkari tisztnek *»nincs neve«* és ez csaknem másfélszázados hagyomány. *(Falkenhayn* például megírta emlékiratait a világháborúból s a nagy munkában *egyetlenegyszer sem* fordul első sem a »Falkenhayn« név, sem pedig ez a szó »én«.)

Nagy Frigyes volt az első, aki hadjárataiban *»titkárokkal«* vette magát körül, ha mindjárt ezek a »segédek« olyan hadvezérek voltak, mint *Seydlitz*, vagy **akár a** *braunschweigi herceg*.

A napoleoni háború alatt, osztrák példára, *a főhadiszállás intézmény* mintájára szerveződött meg az első porosz vezérkar, amelyet *egy földmives fia, Gerhard David Scharnhorst* ezredes állított fel: maga élve végig a porosz katona eszményien önzetlen életét. Kiváló tehetség, nagy becsvágy és híres kötelességtudat élt Scharnhorstban, aki ugyan egyszer leírta leányának: *»Egész életem értelme az a nap*, amikor átveszem a parancsnokságot...«, de amikor a német ügy megkövetelte, hogy *Blücher rámenő készsége* és merészsége vezesse a német seregeket Napoleon ellen: akkor Scharnhorst pillanatig sem habozott, hanem elfogadta a Blücher vezette sereg vezérkarának főnökségét és 1813 nyarán, amikor *halálos ágyára fektették, a német vezérkar megalapitója már biztos volt a győzelemben.* »Többnek lenni, mint látszani...« Scharnhorst egész élete így telt el és csak félszázad után állapították meg a hadtörténelem nagy augurai, hogy ki volt a hannoveri földmíves egyszerű fia.

...De kicsoda Moltke?

Utána *Neithardt von Gneisenau* fejlesztette a porosz vezérkart és *csak ezek* a tisztek ismerték tulajdonképpen Napoleon legyőzőjét.

A beköszöntött békében *von Müffling* tábornok vezetése alatt 1821-ben a porosz hadügyminisztériumból *kivált a vezérkar*, amelynek főnöke bármikor beléphetett a porosz királyhoz és ez *a jog* igen érdekes következményekkel járt... 1858-ban *Helmuth von Moltke* vette át a porosz királyok vezérkarának főnökségét, az a Moltke, aki a königgrätzi csatában éppen egy *von Mannsteinnak* megtiltotta, hogy beavatkozzék a válságossá változó harcokba, mert még nem jött el »az ő pillanata«. Mannstein, a parancsnokló német tábornok, akkor ejtette ki a híressé vált mondatot: *»Ez mind nagyon szép: de kicsoda von Moltke generális?...«* 1870-ben *már senkisem* kockáztatta meg a kérdést.

A világháború alatt *Ludendorff* intézte a császári Németország vezérkarának főnöki teendőit, míg a Harmadik Birodalom világtörténelmi jelentőségre emelkedett hadműveleteit *Hitler Adolf közvetlen munkatársaként Halder vezérezredes dolgozta ki.* A 40 év óta katona — a szikratávíró korában — nemcsak hazájában élvez megkülönböztetett tiszteletet, hanem máris *világhírnévre* tett szert.

Hűtlenségért tízévi fegyházra ítélték a nyilas Omelkát

Társai 3—8 évi fegyházat kaptak, egy fiatalkorú félévi fogházat

Körözteti a honvédvezérkar főnökének bírósága Sütő Gyula volt képviselőt

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti: A m. kir. Honvéd Vezérkar Főnökének bírósága, mint ítélőbíróság az e hó 10-én megtartott főtárgyaláson lázító tartalmú röpiratok szerkesztése, sokszorosítása és terjesztése útján elkövetett, az 1930. évi III. tc. 59. §-a 4. pontjába ütköző *hűtlenség büntette miatt Omelka* Ferenc vádlottat *tízévi fegyházra, Barczikay* Tibor vádlottat *nyolcévi fegyházra, Koller* Pál vádlottat *ötévi fegyházra*, ifj. *Kálmán* József vádlottat *háromévi fegyházra* s a fiatalkorú *Bolehovsky* Ernő vádlottat *hathavi fogházra*, továbbá Omelka, Barczikay, Koller és ifj. Kálmán vádlottakat *tízévi hivatalvesztésre és politikai jogaik gyakorlatának ugyanilyen tartalmú felfüggesztésére*, végül Omelka és Barczikay vádlottakat *lefokozásra* ítélte.

A szökésben lévő *Sütő* Gyula volt országgyűlési képviselő ellen a bíróság *nyomozólevelet bocsátott ki.*

Göring, Ribbentrop, Göbbels és Neurath üdvözölte a 70 éves Háchát

Prága, július 14. *(Magyar Távirati Iroda.)* A kedd reggeli prágai lapok jelentése szerint *dr. Hácha államelnök 70. születésnapja* alkalmából üdvözlő táviratot kapott a német birodalom csaknem minden vezető személyiségétől, így többek között *Göring* birodalmi tábornagytól, *Ribbentrop* külügyminisztertől, dr. *Goebbels* propagandaminisztertől és báró *Neurath* cseh-morva birodalmi védnöktől.

Pétain fogadta az amerikai ügyvivőt

Vichy, július 14. *(NST) Tuck* amerikai ügyvivő hétfőn ismételten felkereste a francia államfőt és hosszasabban tanácskozott vele. Politikai körök véleménye szerint a látogatás az Alexandriába internált francia hajókkal kapcsolatos.

FERENC JÓZSEF
KESERŰVIZ

Kállay miniszterelnök erdélyi nyilatkozatai egy lisszaboni lapban

Lisszabon, július 14. *(Magyar Távirati Iroda)* A *Sol* című heti folyóirat a Pester Lloyd-ra hivatkozva, hosszasabban idézi *Kállay* Miklós miniszterelnöknek erdélyi útja alkalmából mondott beszédeit, különösen kiemelve azt a kijelentést, hogy *Magyarország minden fiának elszánt akarata a visszaszerzett területek megtartása örökre.* »Megszabadítottuk ezt a régi magyar földet a 22 évig tartó szenvedésektől«, idézi a *Sol* a magyar miniszterelnök beszédét, majd azt a részt ismerteti, amelyben Erdély újjáépítéséről szól és végül azt a részt, amelyben a miniszterelnök Erdély főfeladatául *a hadsereg megsegítését és megerősítését* jelöli meg.

Az *Ida Mundial* című portugál hetilap egészében közli a madridi Mundo-ban *Kállay Miklós miniszterelnökről megjelent hosszú* tanulmányt. A tanulmány a magyar—orosz háborúról szólva megállapítja, hogy Magyarországnak semmiféle területi követelése sincs Oroszországgal szemben. Így tehát a magyar hozzájárulás a bolsevizmus elleni harchoz semmiféle anyagi hátteret nem rejt magában.

Szülei lakásáról eltűnt egy fiatalember

Kincses Ferenc fűszeres bejelentette a főkapitányságon, hogy 17 éves *László* nevű fia még június 30-án eltűnt a Nürnberg-utca 20. sz. alatt lévő lakásukról. A fiú 170 cm magas, hosszas arcú, szeme és haja barna, bajusza nincs. Eltűnésekor szürke kabát, fekete nadrág, fekete félcipő és szürke kalap volt rajta. Aki jelenlegi tartózkodására vonatkozóan felvilágosítást tud adni, *értesítse szüleit vagy a főkapitányság Marosi detektivcsoportját.*

Megint Szeder János a MOVE országos elnöke

Nagy érdeklődés mellett tartotta meg *Podmaniczky*-utcai székházában közgyűlését az országos MOVE, amelyen szerte az országból mintegy 300 MOVE tagegyesület képviseltette magát.

A közgyűlésen dr. *Bánkuti* László országos főtitkár beszámolt az országos szervezet multévi nagyszerű anyagi fejlődéséről, kitűnő társadalmi és sportmunkájáról.

A közgyűlésen *Szeder* János országos elnök az egyetemes magyar sportnak fajvédő szellemben való átállításáról, az *OSK* és a *Nemzeti Sport Bizottság* ezirányú kitűnő munkájáról beszélt.

— Nekünk, MOVE-istáknak — mondotta a többi között — fokozott kötelességünk a belső fronton keményen, az áldozat és szolgálat jegyében helytállani, másokat is erre nevelni vagy rászorítani, nehogy a győzelmes fegyverek mögött — úgy, mint 1918-ban — ismét meginogjon a belső font.

Ezután nagy lelkesedéssel újból *Szeder* Jánost választották további három évre a MOVE országos elnökévé.

Társelnökök lettek: vitéz dr. *Endre* László, báró *Feilitzsch* Berthold, *Karsay* Sándor, vitéz *Mérey* László, *Zsindely* Ferenc, *Virányi* Ferenc, vitéz *Baló* Zoltán. Országos alelnökök: *Alföldy* Béla dr. orsz.-gy. képv., *Boczonádi Szabó* Imre orsz.-gy. képv., *Kuncze* Géza orsz.-gy. képv., *Miskolczy* István orsz.-gy. képv., *Németh* László pápai kamarás, *Németh* Géza ny.-á. alezredes. Ügyvezető alelnök: *Németh* Géza ny.-á. alezredes. Főtitkár: *Bánkuti* László dr. Gazdasági főnök: *Bajnóczi* Sándor. Ellenőr: *Ernőházai* Antal. Ügyész: Dr. *Zimmermann* Lajos korm.-főtan. és dr. vitéz *Demeter* Lénárd.

A közgyűlésen felszólalt vitéz *Mérey* László ny. altábornagy a legközelebbi jövő nagy magyar feladatairól, *Boczonádi Szabó* Imre országgyűlési képviselő a MOVE vidéki szervezetei érdekében végzett hatalmas központi munkáról emlékezett meg.

Most jelent meg különben a MOVE közgyűlési jelentése, amely részletesen beszámol a MOVE munkásságáról.

PILLANTÁS MAGYARORSZÁG FELÉ

Egy svájci ujságíró dicséri a magyarországi közlekedési, élelmezési és ruházkodási viszonyokat

Bern, július 14. *(Magyar Távirati Iroda)* A *Schweizer Wochenzeitung* meleghangú cikket közöl »*Pillantás Magyarország felé*« címmel.

A tudósító bevezetőül megállapítja, hogy *Magyarország a tengelyrendszer ama hatalmaihoz tartozik, amelyeket a hadviselés és a háborúban való részvétel közvetlen következményei a legkevésbbé érintenek* s Magyarország a tengelyhatalmak csoportjához tartozó valamennyi állam közül a legeslegnagyobb mozgási szabadságot őrizte meg. Ezt a tényt bizonyítja az a körülmény, hogy *a vonatok menetrend szerint érkeznek, van étkező- és hálókocsi, bérgépkocsi, a zárórát nem veszik túlszigorúan, a drágulás — bár jelentős — a déli szomszéd államokhoz viszonyítva azonban mégsem elviselhetetlen és az élelmezés kielégítő.* A tudósító azt is írja, hogy Magyarországon jegy nélkül lehet kapni cipőt.

A tudósító kiemeli a Kelet-Európában és különösen Magyarországon Svájc iránt újra meg újra megnyilvánult rokonszenvet, amely — mint írja — nemcsak szavakban, hanem Svájc ellátásának nyujtott segítségben is megnyilatkozik. Csak a háború után lesz lehetséges — írja tovább a tudósító —, hogy egyszer jelentősebben tárgyalják Magyarországnak ezt a különböző területeken nyujtott igen értékes segítségét.

A svájci lapok Magyarországon kaphatók és úgy látszik, Magyarországnak a rádió kérdésében is *korlátlanabb gyakorlata van, mint a többi hadviselő hatalomnak* — írja a tudósító.

Kapoli bácsi leteszi a bicskát

Nyugalomba vonul az öreg számadójuhász, az ország leghíresebb fafaragója

Kopaszhegypuszta, július 14. *(A Magyarország kiküldött munkatársától.)* Az ember már azt hiszi, hogy a világ végére ér, mikor sárban, porban, girbes akácok fukar árnyában megérkezik a kopaszhegypusztai házikóhoz, ahol nemrégen még *Kapoli* Antal számadójuhász farigcsálta szebbnélszebb sótartóit, székeit, botjait.

A házban most tíz apró gyerek sivalkodik és már alig jelzi valami, hogy ide még külföldi hírességek is eljöttek és jelentős pénzeket hagytak *Kapoli* Antal zsebében. Már csak annyi emlékeztet a ház régi fúró-faragó gazdájára, hogy a mestergerendán egy-két bicskanyom látható, *faragásos madarak röpködnek az ajtófélfán* s a beépített padon mindenféle állat, madár vigasságos jókedvben kergetődzik: róka kergeti a nyulat, kígyó fojtogatja a békát. *Kapoli* bácsi pedig a számadójuhászok legszebb karrierjét csinálta: házat vett Hárshágyon, van két tehene és négy saját birkája béget az udvarán. Nyáron már saját gabonáját aratja a határban...

Ezt a juhászkarriert még senki sem futotta meg. Nem kell már korán kelnie és fordított subában áznia az esőben. Kedve szerint faraghatja fába a maga álmait.

Megdicsérte a tanító úr...

Kopaszhegypusztán mindenki ismeri *Kapoli* Antalt, még rokona is él ebben a parányi kis falvacskákban, ahol már az ötéves gyerek is bicskát ragad a kezébe és farigcsál. Egy patak mellett két kis nebuló veri a bicska nyelével a füzfavesszőt és harsogva dalolja a rigmust:

»Kelep-kelep füzfa,
Bözörédi Miska.
Egy kis gyerek sipot kér,
Adjon neki, ha nem rén...«

Már ezeknek a kis lurkóknak is engedelmeskedik a fa. Az öregebbje asztalokat, székeket farag, kidíszíti a káposztáshordót, sótartót csinál és nincs nagyobb öröme a legénytollas fiatalnak, mintha elkezdheti faragni a borotvatartó tokot. Ezt aztán olyan gyengéd mintákkal faragja, mint a lányok a hímestojást husvétra.

Kapoli bácsi is így kezdte. Az első darabot a tanítónak faragta: remekbekészült kampósbot volt és az adta a további buzdítást hatvan évvel ezelőtt, hogy a tanító megdicsérte a *Kapoli gyereket. Kapoli* bácsi még manapság is erre a dicséretre a legbüszkébb. Pedig azóta már szerepelt faragványaival a nemzetközi vásáron, a mezőgazdasági kiállításokon, *sőt faragott egy gyönyörű ekét, melyet néhány éve elküldött Mussolininak. A Duce meg is köszönte az ajándékot.*

Kétszáz pengő egy botért

Kapoli bácsit egyik vásáron fedezték fel. *Gönczy* Ferenc, a kaposvári múzeum igazgatója rávette, hogy legszebb faragványait küldje el a Nemzetközi Vásárra, sok pénzt kereshet. Az öreg számadó szót fogadott, pavillont állíttatott fel és *egy nap alatt elkelt minden darab.* Több, mint negyven sótartót, száz tükröst, száz botot és húsz faragásos széket adott el. Az öreg *ezen az egyetlen vásáron 1700 pengőt keresett tisztán.* Büszkén mondogatta, hogy hatvanöt év alatt sem keresett ennyi pénzt összesen. (A juhászt ugyanis természetben fizetik és elenyészően csekély készpénzfizetést kap.)

A következő évben újra sokan keresték fel a sátrát, de akkor már lényegesen több portékát vitt a vásárra. Azóta minden szabadidejét faragással tölti, mert rájött, hogy ezzel három év alatt megkereshette a maga kis házikóját, de a juhászmesterség ötven év alatt sem jövedelmezett még egy féihold földet sem.

Tavalyelőtt nagy-nagy szenzációja volt Kopaszhegypusztának. Az egyik ház előtt autó állt meg: *ez volt az első autó, mely a faluban megfordult.* Egy előkelő úr egyenesen *Kapoli* bácsit kereste, botot akart tőle venni. Nem volt kész bot. Az egész falu botjait összehordták, de az autós úrnak egyik sem tetszett. Végre *Kapoli* bácsi elővette a saját botját.

— Hát ha már annyira köll az úrnak, — szólt — eladom a magamét, de ez sokat kóstál, mert egy fél télen dolgoztam vele.

Az autós úr szó nélkül *két darab százpengőst adott a botért.* Azzal el is sietett. *Kapoli* bácsinak még most is élete legnagyobb rejtelme, ki lehetett az a titokzatos nagy úr, akinek kétszáz pengőt is megért egy rongy juharfabot. Ő ugyanis a »sokat kóstál« alatt azt értette, hogy harminc, de legfeljebb negyven pengő.

Nem jár többet a birkák után

Most, hogy Kopaszhegypusztáról Hárshágyra költözött, *szakított a juhászmesterséggel.* Nem bírja a lába a sok járást, közeledik már a hetvenedik felé. Már a szeme is fárad, keze is remeg. De addig nem teszi le a bicskát, amíg el nem készíti azt a gyönyörű kis ládikót, melyen már hetek óta dolgozik. *Csupa virág, csupa lelkesedés, csupa szív* ez a kis ládikó. Minden levéllel külön szeretettel foglalkozik. Valami nagyon-nagyon szépet akar csinálni és ha elkészül ezzel a munkájával, már többet nem is dolgozik. Leteszi a bicskát. Még a feleségének sem mondta meg, kinek készíti azt a kis ládikót, melynek a zárját is fából faragja ki. Csak simítgatja, szépítgeti a ládikót és levelet is ír hozzá. Ajándék lesz. *Nemzeti címerrel és egy tündöklő magyar név monogramjával.*

De *Kapoli* bácsi nem szól senkinek semmit. Csak a multkor annyit kérdezett meg a csomai tanítótól:

— Tanító úr, mennyi idő mulva ér ez a láda Budára vonaton?

Baráth Ferenc

A LEGÚJABB „BÉKETERV"

Lisszabon, július 14. A *Colliers* amerikai folyóirat július 6-i számában *Renner*, a Columbia-egyetem tanára tanulmányt írt *Európa háború utáni újjárendezéséről.* A cikk Amerika politikai köreiben bizonyos visszhangra talált és az angol sajtó is megemlékezett róla. Renner professzor szerint Magyarország létezését meg kell szüntetni, a szomszéd államok javára megcsonkított magyar területet pedig csatolják a szintén megcsonkítandó Németországhoz. Ezt a német-magyar államot azután minden oldalról úgy körül kell venni, hogy örök időkre elveszítse mozgási szabadságát. Lengyelország és »Csehszlovákia« alkossanak közös államot, nagy német és magyar területek bekebelezésével. A Balkán félsziget fele és a Dardanellák a Szovjethez csatolandók; ugyanígy szovjetorosz birtokba jutnának Románia és Bulgária feketetengeri partjai is. A Balkán többi része viszont egy nagy balkán államba tömöríttessék...

*

Eddig Renner professzor. Természetesen mindez a zagyvaság válaszra sem volna érdemes és az előkelő amerikai egyetem professzorának teljes pompában virágzó ostobaságait szóvá se tennők, ha nem egy tekintélyes folyóiratban jelent volna meg a cikke és ha ez az elmetermék nem jellemezné *azt a módot, amellyel Amerikában az európai földrész életkérdéseihez nyúlnak.* Az idézett »tanulmány« írója egyetemi tanár, tehát nem volna túlzás, ha azzal az igénnyel lépnénk fel vele szemben, hogy választott tárgykörének legalább a legelemibb tényeivel jöjjön tisztába. Renner tanár úr azonban, miként új békerendező terveinek rövid kivonatából is kitűnik, még annyi fáradságot sem vett magának, hogy a szóbahozott legegyszerűbb földrajzi, néprajzi és politikai kérdéseket áttanulmányozza, különösen, amikor mingyárt a jövőrendezés kész tervével lép elő.

A tanár úr »béketerve« minden elképesztő tudatlansága mellett is, igen veszedelmes lehet, éppen világboldogító eszméinek irányzatossága miatt. Szószaporítása ugyanis pontosan követhető irányt árul el. Azonban semmiképen sem tudjuk: mi lesz a véleménye róla azoknak az angol köröknek, amelyek Eden moszkvai tárgyalásai és Molotov londoni utazása óta semmi fáradságot nem kímélve igyekeztek a világnak bebeszélni, hogy a tárgyalások folyamán semmisem történt, ami gondokat okozhatna a keleti és középeurópai népeknek. Arra is fölöttébb kíváncsiak vagyunk, hogy a Columbia egyetem Renner tanárának *lapos, de őszinte világpolitikai megnyilatkozásai* milyen választ kapnak az angol sajtóban és az angol rádióban. Ha az angol szerkesztők és a rádiómagyarázók, kik az elmult napokban oly buzgó igyekvést mutattak a szovjet-angolszász megállapodások európaellenességének tagadásában, csak kismértékben is komolynak tartják magukat, úgy tiltakozniok kell Renner professzor tervével szemben.

Itt ugyanis, *ez félreismerhetetlen,* nyilvánosságra került egy terv, amely egész Kelet- és Délkelet-Európát a Szovjet befolyása alá akarná juttatni, tekintet nélkül népeinek etikai egységére. Nem is szólva a columbiai katedrai bölcsesség végső következtetéséről, amely — igazán sommásan, — teljesen szét akarja forgácsolni a német és a magyar népet, persze abból az elgondolásból indulva ki, hogy ezzel ki is irtották a szovjet-túlsúly kiegyenlítő tényezőjét.

Tehát kísérjük figyelemmel, hogyan vélekednek londoni körök ezzel a leplezetlen tervekkel kapcsolatban, miután előzetesen annyi megnyugtató **frázissal fárasztották magukat.**

SAJTÓFIGYELŐ
HIRADÓ HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1970 JUL 4-1

1021

Kapoli Antal

Kapoli Antal: Doboz-terv

TOGATŐBAN

zsőnél

— Ebben az írásomban is, akkori verseimben is azt a gondolatot igyekeztem szolgálni, amit Fábry Zoltán — nem sokkal halála előtt — így foglalt össze: „... Volt egy illúziónk... a szlovákiai magyar szellemiség lesz az az archimedesi pont, amely kiforgatja sarkaiból az eddig-volt tespedt, konok, elmeszesedett magyar életet..." Kettős elnyomás alatt élve, egy antiszociális világban arra hívtam fel a fiatalokat: „... Szeressétek az elnyomottakat. Tegyetek úgy, ahogy akarjátok, hogy veletek tegyenek. Legyetek ti minden lelki és testi kifosztás legerősebb ellenségei... Ti Szlovenszkón, Erdélyben, vagy a Vajdaságban, az összmagyarság Európában egyformán kisebbség vagytok. Új élet kell a magyarságnak... Akkor megválthatjátok a világot..." Ma ez persze nagyon patetikusan hangzik. De akkor ilyenek voltunk! Így hittünk és ezt hirdettük.

— És ez a hang és a verskötet nemcsak a Sarlós-mozgalomra volt hatással. Féja Géza is vallja egyik írásában: „... A népi írók... György

Ifj. Kapoli Antal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG

Budapest

1970 JÚN 12

KULTURÁLIS HÍREK

IFJABB KAPOLI ANTALNAK, a népművészet mesterének faragásaiból és rajzaiból nyílik meg kiállítás szombaton az ELTE Eötvös Klubban.

A CSEHSZLOVÁK KULTÚRA meghívására Pozsonyban rendez kiállítást két békéscsabai festőművész, Ezüst György és Lipták Pál.

SÁRKÖZI GYÖRGY Mint oldott kéve című regénye az író halálának 25. évfordulója alkalmából a napokban jelenik meg új kiadásban a Szépirodalmi Könyvkiadó gondozásában.

GOGOL REVIZORJÁT musicalként játssza a Varsói Állami Zsidószínház. A Trybuna Ludu elismerő kritikát közöl a bemutatójáról.

MAJOROS ISTVÁN Vakvágány című drámájának bemutatója június 27-én lesz az Állami Déryné Színház előadásában.

szombat du. [illegible]

ÜGETŐVERSENY
BÉKE-DÍJ

Június 14-én,
vasárnap 1/4 2 órakor:
GALOPPVERSENY
10 érdekes futam
és két futamban agárverseny.

Június 17-én,
szerda du. 1/2 5 órakor:
ÜGETŐVERSENY

Június 18-án,
csütörtök du. 4 órakor:
GALOPPVERSENY

Kapoli Antal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 JUL 15

ÉSZAKMAGYARORSZÁG
Miskolc

1021

Tenkács Tibor Tokajban

Feljegyzések egy kiállítás ürügyén

A kiállítás Tokajban, a helytörténeti múzeumban látható. A két művész egyike szobrász, a másik népi faragóművész, de itt most rajzokkal szerepel. A mindig értékes művészi élményt kínáló tokaji kiállítások sorában is figyelmet érdemel ez a kettős.

A tárlat

Ifj. Kapoli Antal nevéhez talán furcsán hangzik az *ifj.* megjelölés, hiszen *éppen 77 esztendős*, de meg kell, hogy különböztessük apjától, az 1957-ben elhunyt kiváló népművész *idős Kapoli Antaltól*. Ifj. Kapoli Antal, *a népművészet mestere* sohasem tanult rajzolni, de leromlott egészségi állapota miatt a faragást végleg abba kellett hagynia, s így tért rá a rajzolásra. 1967-től rajzol rendszeresen. Munkáin *ugyanazokkal a motívumokkal* találkozunk, amelyek korábban faragásait benépesítették: vadásztörténetek, betyárkalandok, a pásztorélet mozzanatai, állat- és növényképek. Munkái aprólékosak, *finoman cizelláltak, rendkívüli képzelő- és megjelenítő erőről tanuskodnak*.

Papi Lajos szobraihoz szinte minden olyan anyagot felhasznál, amiből szobor teremthető. Márvány és mészkő, valamint gránit munkáira *a tömörség* a legjellemzőbb. Valósággal *humanizálja a követ*, alig néhány vonással érzékelteti mondanivalóját, mégis érezzük a roppant erőt például a *Kubikos* című munkájában, vagy a zárkózottságot az *Öregasszony* című alkotásban. Bronzlapra csurgatott ólomkompozíciói érdekesek, néha groteszkbe játszó megjelenítések. Általában az egész kiállítás egy igen *sokoldalú érdeklődésű művészt* mutat be, aki a márványszobor-faragástól az ólomcsurgatásig, a csak néhány vonással való jelzéstől a cizellált érmealkotásig mindent művel ami szobrászat.

Gazdag rendezvénysorozat

E két művész bemutatkozása, mint már jeleztük, egyike a Tokaji Helytörténeti Múzeum sorozatos kiállításainak. *A Zilahy György Művészetbarátok Köre*, ezzel a névvel már három év óta működik, rendezi állandó kiállítás it é. az egyéb művészi rendezvényeket. *Az elmúlt évben 18—20 képzőművészeti kiállítás, nagyjából ugyanannyi irodalmi és zeneművészeti rendezvény volt* e kör rendezésében. Mindössze 3—4 tervezett rendezvényt nem tudtak megcsinálni, mindenkor rajtuk kívül álló okok miatt. Az idei első fél évben is hasonló módon dolgozott a kör. Kiállítások, irodalmi találkozók, zenei rendezvények sorakoztak egymás után és az éves tervtől viszonylag kevés volt az eltérés, pedig figyelembe kell venni *a májusi, júniusi tokaji árvizes gondokat is*.

Jóllehet, a Zilahy György Művészetbarátok Köréről beszélünk, és a kiállítások rendezése, szervezése valójában *kollektív munkát* tükröz, gyakorlatilag *ennek a motorja azonban Tenkács Tibor* festőművész, tanár, a község tiszteletben álló polgára.

Nemcsak nyáron

Tenkács Tibor 1941 óta él Tokajban. A városka varázsa nagyon hamar megfogta annak idején a fiatal művészt, *új alkotásokra ihlette*, és alig félévi ittlakás után már kiállítást rendezhetett tokaji fogantatású munkáiból. Így kezdődött. Tenkács volt egyik mozgatója annak is, hogy Tokajt, amely kiváló adottságokkal rendelkezik képzőművészek vonzására, *művészteleppé kell fejlesztenünk*. 1948—49—50-ben a községi tanács támogatta a művésztelepet, s már akkor támadt az az ötlet, hogy az itt megfordult művészek adjanak egy-egy képet a községnek, egy majdani képtármúzeum anyagához. Amikor *1954-ben országos irányítással megkezdte munkáját a művésztelep*, Tenkács Tibor akkor sem volt távol a szervezőmunkától, és mind a mai napig szervez, irányít.

25 éve feljegyzéseket vezet Tokaj művészeti vonatkozású eseményeiről, kis magánirattárában *fellelhető egy negyedszázad minden lényeges művészeti mozzanatának dokumentuma*. Ha valaki ezt az időszakot történészi hitelességgel meg akarja írni, *Tenkács Tibor feljegyzései sok adalékkal szolgálhatnak*.

A mostani formájában működő művésztelepen hagyomány, hogy házi kiállítással búcsúznak az alkotók Tokajtól. *A nyári kiállítás évi egy tárlatot jelentett* a községben mindössze, a telep tagjai más kiállításokra magukkal vitték a bemutatott műveket, s így merült fel az a gondolat, hogy *Tokajban rendszeressé kellene tenni a képzőművészeti kiállításokat*. Zilahy György volt az, aki Tenkácsot és más tokajiakat leginkább támogatta a kiállítássorozat megrendezésében, egy művészetbarát kör létrehozásában. A ma már 200 rendes és 100 pártoló taggal rendelkező művészetbarát kör, Zilahy György halála után felvette a patronáló nevét, és most *e kör évről évre olyan művészeti programmal lép a nyilvánosság elé, hogy azoknak hatása már régen túlnőtt nemcsak Tokajon, hanem a megyén is.*

Országos érdeklődés

Tenkács fáradhatatlan szervezőmunkával keresi fel azokat a művészeket, akik az ország más pontjain élnek, ismerteket és kevésbé ismerteket egyaránt. Olyanokat, akik az itteni művésztelepen megfordultak, és akiknek munkásságával máshol találkozott. Utazik, levelez, szervez és a kör vezetőségének segítségével *sikerült a tokaji programot országos érdeklődést vonzóvá tenni*, Tokajt bevinni az országos művészeti közérdeklődés tudatába, s ezzel együtt ideirányítani az országos figyelmet nemcsak egy nyári művésztelep erejéig, hanem *folyamatosan*, egész esztendőben.

Roppant energia, ügyszeretet és fáradhatatlanság párosult Tenkács Tiborban. Mindezt *társadalmi munkában*, minden ellenszolgáltatás nélkül végzi. Mert szereti Tokajt, a művészetet, s mert *arra áldozta életét, hogy a köznek használva, embertársainak esztétikai épülését segítse, a boráról híres Tokajnak másfajta hírnevét is erősítse*. Mint alkotóművész *ecsetjével is* szolgálja ezt a gondolatot. Szervezőmunkája azonban talán már az alkotómunkára szánt időből is többet vesz el, mint kellene.

Az új, kettős tokaji tárlaton *ez is* eszünkbe jutott.

Benedek Miklós

Az egyetértés szellemében

Szlovák és magyar közgazdászok együttműködése

A POZSONYI Közgazdasági Főiskola az elmúlt évben önálló tagozatot hozott létre Kassán, amelynek tanári kara új lendületet adott a Szlovák Közgazdasági Társaság kassai szervezete munkájának. A tagozat tanárai — a kassai pártbizottság kezdeményezésére — előadások szervezésével és konzultációkkal segítették a város közgazdászainak munkáját.

A kassai szervezet vezetősége tapasztalatszerzés és a kapcsolatok elmélyítése érdekében kapcsolatot keresett a Magyar Közgazdasági Társasággal. Az idén februárban a Kassai Közgazdasági Társaság elnöke és két vezetőségi tagja látogatást tett az MKT Borsod megyei szervezeténél, ahol — a kassai vendégek külön kérésére — találkoztak és konzultáltak a Borsod megyei Pártbizottság ipari osztályának vezetőivel és az MKT megyei szervezetének vezetőségével.

A kassai közgazdászokat különösen két kérdés érdekelte. Az egyik: hogyan érvényesül a párt irányító szerepe a Borsod megyei szervezetnél, a másik pedig: a szervezet élete, munkája és vezetésének módszere.

Különösen sok hasznos tapasztalatot szereztek a kassai közgazdászok az MKT borsodi szervezetének pártirányításával kapcsolatban. Követendőnek tartották azt a gyakorlatot, hogy a megyei pártbizottság rendszeresen igényli a Magyar Közgazdasági Társaság megyei szervezetének segítségét, figyelemmel kíséri a szervezet rendezvényeit és konkrét problémákkal kapcsolatban is meghallgatja a közgazdászok véleményét. A Borsod megyei szervezet munkamódszerei közül a kassaiak elsősorban a konzultatív tanácskozásokat, a közgazdászok alkotó együttműködését és a meghirdetett pályázatokat találták igen hasznosnak.

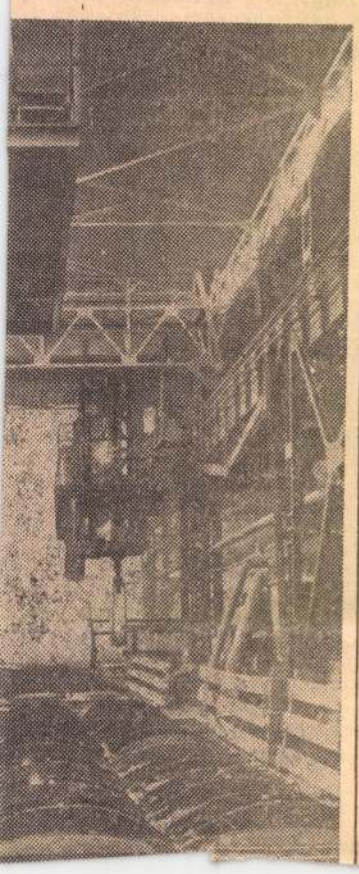

A SZLOVÁK és a magyar közgazdászok között együttműködési megállapodás született. A két szervezet megegyezett az előadók rendszeres cseréjében és az aktuális gazdaságpolitikai, gazdaságirányítási problémákkal foglalkozó közös kerekasztal-konferenciák megrendezésében. A kassai közgazdászok képviselői meghívták a Borsod megyei szervezet három vezetőjét a tapasztalatcsere folytatására.

A Borsod megyei szervezet képviselői júniusban viszonozták a kassaiak látogatását. A rendkívül szívélyes és elvtársi légkörben megtartott tanácskozáson a szlovák közgazdászok elsősorban a magyar gazdasági reform első két esztendejének tapasztalatairól érdeklődtek, s igen sok részletkérdésben is tájékoztatást kértek népgazdaságunk eredményeiről, problémáiról. Érdemes megemlíteni, hogy a konzultáció során a kassai elvtársak mintegy harmincöt kérdést tettek fel a Borsod megyei szervezet képviselőinek.

A beszélgetés légkörét az internacionalizmus jellemezte. A kassai közgazdasági társaság képviselői tanúságot tettek a párthoz való hűségükről. Igen élénken foglalkoztatta őket Szlovákia gazdasági helyzete, alkotó módon, nagyfokú segítőkészséggel vizsgálták a szlovák gazdasági élet problémáit. A gazdasági problémák megítélésében a borsodi közgazdászok és kassai kollégáik teljes egyetértésre jutottak.

A látogatás során a magyar delegáció több üzemet is megtekintett, s mindenhol baráti szívélyességgel fogadták megyénk küldötteit.

A KASSAI és a Borsod megyei szervezet képviselői megállapodtak az együttműködés további szélesítésében. Ez a megállapodás mindkét szervezet munkájában igen sokat segíthet és megfelel a Magyar Közgazdasági Társaság elnökségi határozatának is, amely a nemzetközi kapcsolatok — különösen a szocialista országok szervezeteivel kialakított kapcsolatok — erősítése mellett foglalt állást.

Bónus Rókus,
az MKT megyei titkára

Neveló együttműködés

A szakszervezet és az egyetem szerződése

hallgatókat. Olyan pályázatokat, ösztöndíjakat ír ki a kar hallgatói részére, amelyek egy-egy bányatelep, szénmedence munkásmozgalmának történetével, a bányászat gazdasági, politikai kérdéseivel kapcsolatosak. *A szakszervezet vállalta az arra érdemes hallgatók szakmai tanulmányútjainak finanszírozását, anyagi támogatását.*

A szocialista szerződésben foglalt együttműködés keretében az egyetem a munkásszállók kulturális és oktatási tevékenységéhez előadókat, műsort és programot biztó-

PERNECZKY GÉZA:

Képzőművészet

Kié legyen a Kapoli díj?

Az *Eötvös Klub* kiállítóhelyiségében, melyet az érdeklődő a Károlyi Mihály utcában találhat meg, most egészen különös és valószínűleg soha meg nem ismételhető bemutató nyílt. A kiállított tárgyakat nehéz lenne az ismert műfajok valamelyikébe besorolni. Kis, tenyérnyi papírlapocskák ezek, melyekre valaki fekete vagy kék golyóstollal apró ornamenseket rajzolt, esetleg figurákat vésett, s a lapok némelyikét színes ceruzával árnyalta. Az apró, színezett rajzokból ritka szépség, stiláris erő és áhitat sugárzik. Motívumaik ismerősek a dunántúli népművészet tükröseiről, karcolt és színezett kobaktökjeiről, faragott pásztorkürtjeiről. Alkotójuk is ismert.

Ifjabb Kapoli Antal

ő — fia az idősebb Kapoli Antal népművésznek, akiről a népművészeti díjat elnevezték — s aki életkora, egészségi állapota vagy szociális helyzete révén tulajdonképpen csak idézőjelben használhatná az ifjabb jelzőt. Egyedül művészi alkotóereje töretlen. Noha a népművészet eredeti anyagait már nincs módja feldolgozni, a kis papírlapocskákon tovább érleli, újra és újra élővé teszi azt a hagyományt, amelyet több évszázados múlt tett törvénnyé, s aminek minden valószínűség szerint ő az egyetlen, s utolsó élő képviselője. Mert nem kétséges, hogy ezt a stílustisztaságot ma már rajta kívül senki nem birtokolja, s a népművészetnél nagyobb erők, történelmi szükségszerűségek teszik lehetetlenné elsajátítását, elevenen tartását.

Valaha, népművelésünk hőskorában volt egy olyan elképzelés, hogy a népművészet a maga eredeti formájában menthető át a magasabb műveltségbe, s hogy a tulipános ládák csodálatos díszei, vagy a népi hímzések dús fodrai-virágai városi „divattá", s tudatosan vállalt műveltség anyanyelvévé tehetők. Azóta ez a meggyőződés tudományosabb és reálisabb nézeteknek adta át a helyét, s noha a népművészetre emlékeztető virágdíszes ízlés éppen az utolsó években újra divattá vált, senki nem tévesztheti ezt össze a népművészettel, és senki nem gondol arra, hogy e motívumok a természeti világkép és a paraszti termelési mód, vagy életforma termékei. Az az igazság, hogy az egykor alapított Kapoli-díj sorsa ma már senkit nem érdekel.

Holott minden bizonnyal még ma is kiosztják alkalmas ünnepeken a Kapoli-díjat, melyet valamikor régen a most kiállító ifjabb Kapoli Antal is megkapott. És valószínű, hogy a népművészet utolsó virágai, s utolérhetetlen szépségű, kimeríthetetlen tanulságú kincsei megérdemelnék a nagyobb figyelmet, a gondot és a megbecsülést.

Ifjabb Kapoli Antal kiállítása megrendítő pillanata ennek a lelkiismereti számvetésnek. A tárlatot a hivatalos gazda, a Népművelési Intézet készítette elő, de aligha tévedek, ha azt mondom, hogy inkább egyik munkatársának, *Bánszky Pálnak* személyes buzgalmából, mint hivatalos kötelezettségből. És ha ezeket a meghatóan törékeny rajzokat összehasonlítjuk azzal az iparral, amely a népművészetre hivatkozva giccsel, bóvli ajándéktárgyakkal árasztja el a közönséget, s ami hamis színbe vonja a népi kultúra lehetséges mai értékeit, akkor arra kell gondolnunk, hogy a régi naiv elmélet helyét egy igénytelen gyakorlat vette át. S noha okos gondolatmenetekkel lehet értékelni vagy elemezni a népművészet funkcionális vonásait, és ezeknek a vonásoknak a mai képzőművészetben és tárgyformáló művészetben való hasznosítását, úgy érzem, a Kapoli-díjat mégse az arra érdemesek kapják.

Kik azok, akik méltóbban érdemelnék? Anélkül, hogy ezzel konkrét válaszra tennék javaslatot, a gondolatmenetet idáig végigkövetők számára ajánlom

Szilvitzky Margit

kiállításának megtekintését a *Kulturális Kapcsolatok Intézetének* bemutatótermében. A papírforma szerint textilművész, valójában azonban egy tág szintézis megalkotója. Művei faliszőnyegek, rátétes és hímzett textilképek, régi ruhákra, szép szertartásokra emlékeztető díszes kompozíciók, és térbe kihajló, zászlóként meghajló színes felületek, rendkívül gazdag, a népművészet varázsos kincsét korszerűen feldolgozó textilmunkák. Bár ez a műfaj — ha egyáltalán besorolható valahova — a dekoratív funkciójú művészetekből ered, Szilvitzky Margit kezén azzal a művészi immanenciával telítődött, ami csak a legmagasabb rendű műfajok sajátja. E telítődés pedig azt igazolja, hogy a műfajok sorsa az örökös átváltozás, a nemzeti (vagy annál tágabb) hagyományok új és új formában való, a tárgyakon és a funkciókon vándorló életbentartása.

Szilvitzky korunk egyetemes képzőművészetének fő fejlődési irányát követte, amikor a hagyományos műfajok helyett a tárgyi kultúra megjelenési formáit választotta. Nagyon ősi és egyúttal nagyon új, nagyon friss gondolat az esztétikum sűrítő erejét egy-egy használati ruhadarab, vagy szimbolikus célzatú tárgy (például zászló) terében érvényesíteni. Ha sikerül, a tárgy elveszti köznapi funkcióját, de megtelik azokkal az erőkkel, amelyek a köznapokat igazgatják, s a nagyobb rend fényébe, egyetemesebb összefüggéseibe vonják. Ezek az erők ma már nem mágikus vagy vallásos gondolatokból fakadnak, de a művészetben gyakran élnek a folklór és a mágikus gondolkodásmód fordulataival, úgy, hogy a korszerű műveltség tükrében, s a mai tárgyú kultúra terében ismétlik meg az ősi motívumokat. Kapoli Antal rajzainak emberi tisztasága csak ebben a bonyolult szintézisben válhat újra megismételhetővé, élő műveltséggé.

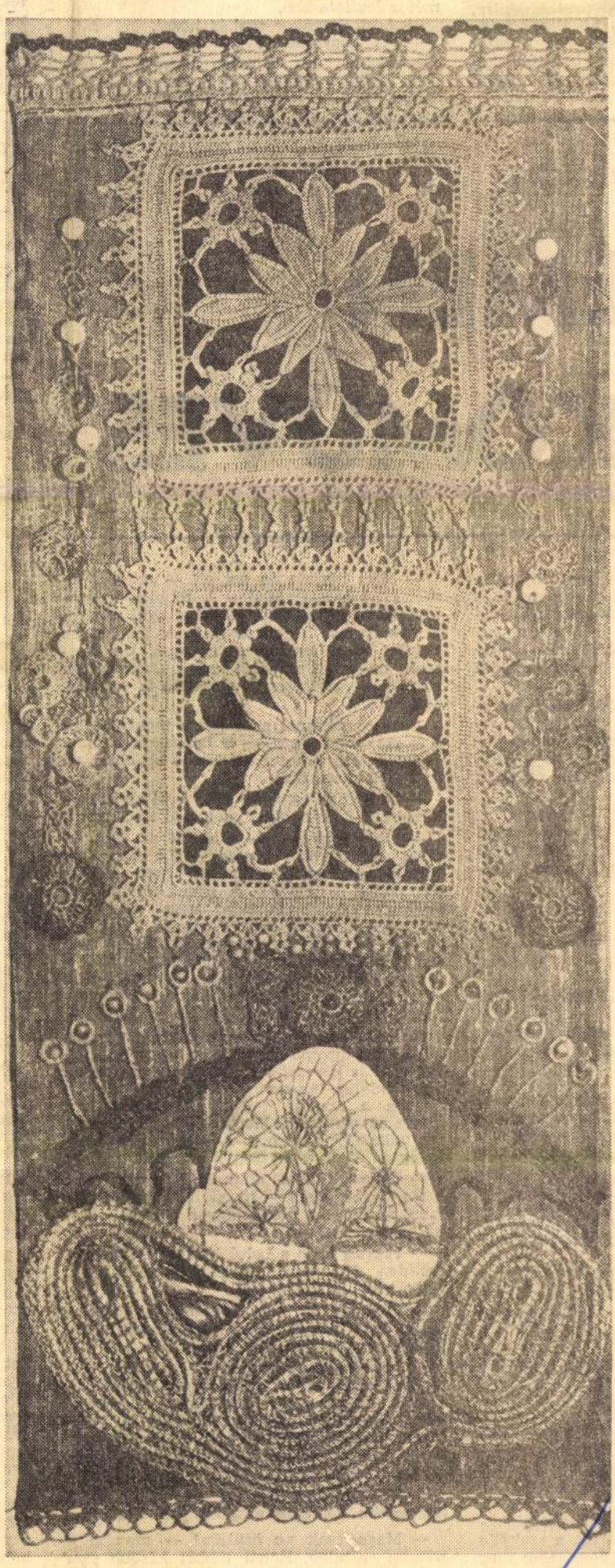

Szilvitzky Margit kiállításáról

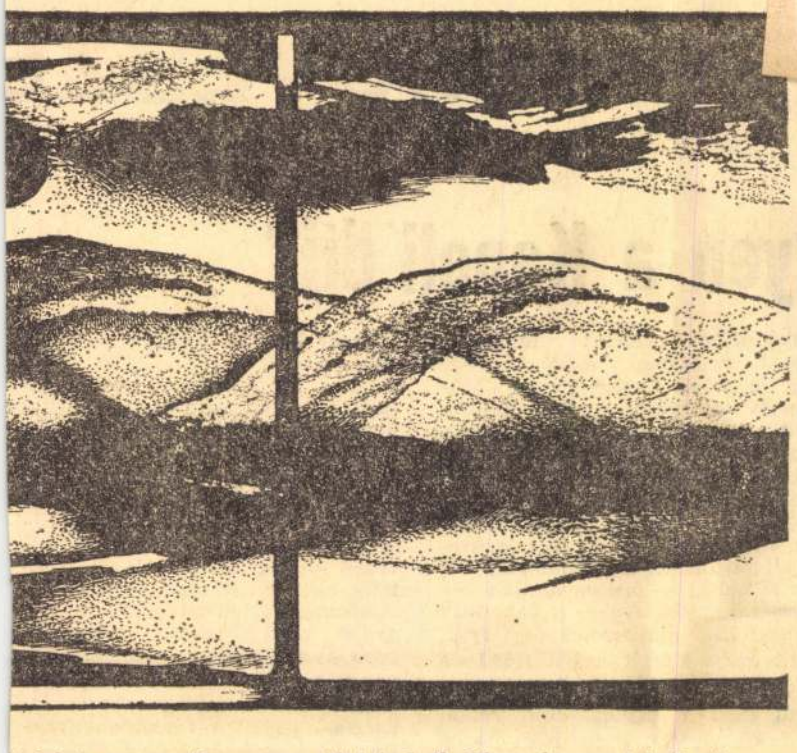

Távozóban

A kockakövek savanyúan
rámeredtek a mennyezetre.
Füst és piszok és mélabú van
a zsibongásban elkeverve.

Valakit kihalász a rendőr.
Csirke csipog, falnak a szájak.
Talán valami fontos eldől,
valakit tán hiába várnak.

Ki mellé nő huppan le, jól jár,
ki maga ül, sörtől vidámul —
a hallgatás itt több a szónál.
Megpendül halkan egy gitárhúr.

Elnyomod égő cigarettád —
a vonatod megjött, beszállhatsz.
Utálod magad, mint a leprást.
Karodon tetovált leányarc.

ít húzta maga alá.
ılik meg az egyen-
intha a túloldalról
ná ki a felsők alól
a, hogy a középső
fal, mintegy kiug-
azok aztán estük-
z alsókat is. Méltó-
. A nagyok olykor
oldalukon, mintha
es-e továbblódulni,
ebb kő sietős útjá-
dultak hát tovább.
dtak, bukdácsoltak
nekülnének valami

ELBESZÉLÉSE:

LEMEN KŐMŰVES

élkaréjban elnyugod-
mintha remegnének
at, ha összebújik né-

lta Kelemen —, oda-
k se szeret egyedül

többiek, amit mon-
rtba verődve húzód-
ek: valami apró bo-
ak egybe, vagy egy-
k meg, de egyedüli

enne — mondta az
ebb. Kelemen lassan
kintetét. Előbb sorra
arra, aki szólt. Ak-

lene egyezni velük.
De maga Kelemen
Csak annyit mondott
ste a kenyeret és a

nak. Valamiért ha-

ntott az a kőműves,
ött. De ez volt a leg-
eszéd helyett is csak

ra a markukba vett
szokták. A maradé-
ntották, s hagyták,
üljenek a borosták
megint intett, hogy
nak dologhoz. Mind
m szóltak semmit.
elénél megjegyezte:
álok. Aztán meglát-

várniuk. Ahogy a
s készen állottak a
l, Kelemen leült a
várta, míg a többiek

— fordult a legöre-

te az.
nást?
ogy Kelemen mit
mmi okos nem ju-
rdezett:
lesége, igaz-e?
an — hagyták rá.
ég a legfiatalabb-
őszerint a szakálla
es nem lehet meg
kell a kőművesre,

meg sütni is kell. Olyan kenyeret kell sütni, amelyik sose szárad meg. A legügyesebb asszony hozza legkésőbb az ura után a kenyeret.

De most nem erről volt szó. Kelemenre figyeltek, aki kemény markával sercegtette állán a szakállát.

— Nahát, akkor meghozzuk az áldozatot a köveknek! — mondta.

— Miféle áldozatot? — nyitotta el a szemét a legfiatalabb.

— Amit ilyenkor szokás hozni.

— Az hogy megy?

— Akinek a felesége legelőbb idejön, annak a vérével kötjük meg a követ.

— Nem hiszem én azt el! — mondta ismét csak a legfiatalabb. A többiek hallgatása azonban elijesztette. Lecsúszott ajkáról a mosoly és megborzongott. A legöregebb viszont most kezdett el kacagni. Úgy látszott, nagyon a szívéből kacag. Csak nézték némán, s várták, hogy mondjon is valamit. Meglett.

— Az enyémmel nem sokra mentek. Annak már vére sincs. — S kuncogott tovább. Kelemen legyintett a hiábavaló beszédre, de valaki felmordult:

— Hol itt az igazság? Hisz neki megkönnyebbedés! De nekünk még kell az asszony.

— Nekem is kell — csuklott az öreg. — Csak éppen vére nincs. — Látták, hogy könny szivárog a szeméből. Nem szóltak hát többet a dologról. A kövek mellett heverésztek egész délután, nem volt már más dolguk, mint hogy várjanak. Csak inni állt fel néha valamelyikük. Mióta nem dolgoztak, felbomlott a rend, hogy csak bizonyos sorrendben ihatnak. Nem volt már rangsor közöttük, hiszen ahhoz, hogy várjanak, egyik sem értett jobban a másiknál.

A következő napon sem történt semmi, üldögélve, heverészve ütötték agyon az időt. Így enni is kevesebbet kellett, de meg mind azt gondolta, tán enni se kéne, hogy tovább tartson a kenyér, hátha akkor később jönne az asszonya. Mert előbb-utóbb jönni fog valamelyik asszony. A kőműves után elmegy az asszony az éléssel, meg a tisztával.

— Mégse tudom elhinni. Honnan vette ezt a marhaságot? — mordult fel a legfiatalabb, amikor az úton, nagyon messze, valaki közeledett.

— Figyelj te is a belső hangra — mondta szelíden Kelemen. — Hátha meghallod, hogy most hallgatni kell.

— Hallgatni!? Amikor valakinek a feleségét meg fogjuk ölni? Megmondom én, hogy nem vér kell ide, hanem víz...!

— Nem tudsz te semmit — legyintett Kelemen. Azzal abba is maradt egyelőre a beszéd. Akkor már eléggé látták a közeledőt, s feszülten figyelték, igyekeztek felismerni a járásáról. Nem volt az se túl öreg, se túl fiatal. Az látszott a mozgásán, hogy olyan közepes korú lehet.

— Ez nem az enyém — göcögött a legöregebb kőműves megkönnyebbülten.

— Maga csak ne örüljön! — mondta a mindig szótalan. Ennél többet később sem mondott, amikor pedig mind őrá néztek, mert úgy vették ki, hogy az ő felesége közeledik. Csak Kelemen nem szólt semmit, hanem nézte hunyorított szemmel mindvégig a közeledőt. Talán ő már előbb tudta, megismerhette, hogy nem másé, hanem övé az asszony, az kaptat felfelé, immár előttük az ösvényen.

Jobban megijedtek, mintha bármelyikük felesége jött volna. Lopva Kelemenre néztek, de az meg se moccant. A fehér kőműves mert végül is megszólalni, aki félrébb állt, mert fél szemmel a mészégető boksát figyelte, az ő dolga ugyanis ez volt. Nem Kelemenre nézett, hanem az asszony irányában, s csendes volt a szava:

— Kár volt neked arra a belső hangra hallgatni.

Többen bólintottak.

— Nem hiszem, hogy meg lehet azt tenni — mondta megint a legfiatalabb.

— A falnak pedig állnia kell — mormogta Kelemen, s pofacsontjain kifehéredett a bőr.

— Megint kimondta. Hallottátok, kimondta! — engedett utat a fehér kőműves Kelemennek, aki pár lépést eléje ment az asszonynak. Ahogy elhaladtak mellettük, mindenki megemelte a fejfedőjét. Az asszony nevetett:

— Tiszteletje van itt magának, kedves uram.

— Van — bólintott Kelemen. — De ez most nem az élőnek szólt.

— Hát, hiszen mind a ketten élünk.

— Igen. S én még ezt a falat is fel fogom rakni.

Az asszony szótlan lett, és elkomorodott. Némán kirakta a húst. Mert ilyenkor húst is evett Kelemen, ilyenkor, ha az asszony hozott. Amikor megette az ételt, s azt az asszony végignézte, Kelemen megmondta neki, hogy a fal nem áll meg, s ennek egyedül az az oka, hogy a kövek vért innának.

— Kimondta a szót valaki? — nézett fel Kelemenné.

— Én mondtam ki.

Az asszony bólintott, aztán felállt a lapos, síma kőről. Kissé megremegett a keble, ahogy levegőt szívott magába, és elnézett a fehér kőműves felé, aki a boksa tüzét szította. Vele nézett Kelemen is arrafelé, aztán bólintott, és megindult az emberek irányában. Ezek még most is levett kalappal ültek a két csenevész fa alatt, és a borzadály szorította a torkukat. Pedig nem kellett tartaniuk semmiféle rémségtől. Kelemenné a magaslatról lenézett a fehér kőművesre, s a boksa kicsiny, vörös szájára. Csak a mélye volt vörös, innen felülről különösen, fölötte valami vibráló fehérség úszott, ami megemelte Kelemenné alakját. Nem is látták, hogy megmozdította volna a lábát az asszony, egyszerre csak felemelkedett az ösvényről, szoknyája a boksa szája fölé lebbent, s az áttetsző, fényes felhő befogadta Kelemennét.

A fehér kőműves kijjebb nyitotta a légjárat előtétjét, hogy jobban lángoljon a tűz, s tisztán vigye ki az asszony lelkét a boksából. Kelemen is levette a kalapját, de mihelyst a kis fekete színezet kifogyott a boksa füstjéből, feltette újra.

Ittak a forrás vizéből, először Kelemen, aztán a legöregebb, és sorra mind a többi. Úgy, ahogy máskor is szoktak munka közben.

Másnapra a boksa kialudt, s ők az új mészből hoztak a kövek közé. Nem sokat, mert még forró volt, és csípős gázokat eregetett. A fal ezután naponta nőtt. Réseiben minden hajnalra pezsegni kezdett a mész, és forró csápjaival összeragasztotta a köveket. Harmadnap aztán, hogy eső is esett, olyan egy tömbben maradt utána a várfal, mintha egyetlen darabból faragták volna az egészet. A mész időnként kis fehér pamacsokat pöffentett egy-egy nyílásból. Kelemen elnézte ezeket a fehér felhőcskéket, miközben hosszan állt, mozdulatlanul. Aztán arra figyeltek fel, hogy mint a gyerek, ugrándozni kezd a fal előtt. Lesben állt előbb, meglapult, s ha valahol buborék emelgette a meszet, odaugrott, tenyerét gyorsan odahelyezte, és amint kilövellt a kis, fehér gőz, összezárta az ujjait.

Ára:
60 fillér

Magyar Nemzet

Szerda
1955. március 16
XI. év, 63. szám

A HAZAFIAS NÉPFRONT LAPJA

A nagy erőforrás

Lehet-e teljességre, mindent számbavevő pontosságra törekedni abban, hogy kimutassuk, mit képes elvégezni egy elnyomóitól megszabadult, célját határozottan ismerő dolgos nép egy esztendő alatt? Pontról pontra úgyszólván lehetetlenség, hiszen ez a kép az óriási és apró dolgok ezreiből, a nagy és kis tettek millióiból állhatna csak össze s teljes még akkor sem lenne. Nem volna elég az ország minden városában és falujában, minden utcában és minden házban, valamennyi üzemben és intézményben felmérni a változásokat. Ahhoz, hogy az új képe teljes legyen, külön-külön kellene lemérni a változások súlyát minden egyes dolgozó ember életén. Vajon ekkora feladat fájába ki vághatná a fejszéjét? Pedig csak egyetlen évről beszéltünk. Képzeljük ezt el *tízzel megszorozva!*

A képzelőerőnek effajta nekilódulásaitól legtöbbünk elszokott az iskola padjai óta. Kár, talán több is annál: hiba. Hiszen a gondolat felpezsdüléséhez nem kell mindig és feltétlenül ódai szárnyalás — kiválthatják az élet hétköznapi ruhájában megjelenő tények is. A szokatlan számítgatásokba mélyülő gondolatsort bennünk is egy végtelenül egyszerűen megfogalmazott mondat, a napokban megjelent párthatározat kezdő mondata indította el: *»Hazánk felszabadulásának 10. évfordulóján dolgozó népünk méltán tekint vissza jogos büszkeséggel az eltelt tíz év alatt kivívott hatalmas, történelmi jelentőségű sikereinkre.«* Ez az egyszerű mondat valósággal felhív arra, hogy visszanézzünk tíz év előtti önmagunkra, a messzinek alig nevezhető múltba. S mit látunk? Győznénk-e felsorolni? Ha valakinek eszébe ötlene, hogy lefényképezze tíz esztendő minden új alkotását, amit a szabadság első évtizedében idevarázsoltunk a romok fölé s lerögzítsen minden új létesítményt, amit a hároméves terv, de különösen az ötéves terv gigászi lendületével építettünk — bizony, akkor hónapokig fényképezhetne. Micsoda óriási, soha nem volt, csodálatos fényképalbum lenne az! És van-e tökéletesebb fényképlencse az emberi szemnél? Szemünk lépten-nyomon, utcán és otthon, gyalog és vonaton, munkahelyen és üdülőhelyen, földek hátán és kőfalak ölében szakadatlanul fényképezheti egy új fényű, új arcú, új akarású, új ihletű, teremtő évtized eredményeit.

Igen, úgy igaz: jogos büszkeséggel tekinthetünk vissza az eltelt tíz év történelmi jelentőségű sikereire — büszke érzés most magyarnak lenni s még büszkébb érzés a béke nemzetközi családjában, a békeszerető népek testvéreként *jó magyarnak* lenni: hatalmas felszabadítónk s a reá feltekintő, legyőzhetetlen erejére támaszkodó népek testvéreként. A felemelő érzést személyessé és teljessé az teszi, hogy élve a szabadsággal, ünneplésre méltó eredményeinket *mi magunk*, munkálkodó milliók értük el, azok, akik most is munkával ünneplik a felszabadulás tizedik évfordulóját. Több mint két hónap óta városon és falun millió erős munkáskéz és sokezer csiszolt elme feszíti meg erőit azért, hogy hónapról hónapra teljesítse az első negyedév tervét, s termékeny ágyat vessen jólétünk *egész évi* terve sikerének.

E cél elérésének bevált eszköze most is a szocialista termelés legnagyszerűbb erőforrása: a szocialista munkaverseny. A felszabadulási verseny már az első évnegyed utolsó hónapjában, a márciusi terv teljesítéséért folyik, ennek is az utolsó kéthetes szakaszáért. Március 15-én indult el — számos üzem javaslata alapján, a SZOT elnökségének felhívására — a felszabadulási műszak. Ebben a március 15-től április 4-ig tartó versenyszakaszban a vetélkedő fizikai és szellemi dolgozók még sokat tehetnek és az eddiginél többet akarnak is tenni azért, hogy a jubileumi évforduló nagy napját az első negyedéves terv győzelmével, terven felül adott szénnel, géppel, mezőgazdasági munkaeszközzel, közszükségleti cikkel, ruhával, élelemmel tegyék emlékezetesebbé.

Az ünnepi nagy tettek hétköznapjai ezek: nem önmagáért való díszes alkalmat, hanem *országért való munkát* jelentenek. Persze hogy jó lenne, ha népünk gazdagodásához, életünk mélyét szántó terveink megvalósításához elégséges volna néhány szépen hangzó mondat, egy kis vasárnapi hangulat, némi ünnepélyes ceremónia. Szerencsére a mi dolgozóink jól tudják, hogy az élet nem ez: sok gond és merész gondolat, alapos szervezés, nagy erőfeszítések kellenek ahhoz, hogy az emberi munka érce nemes acéllá kovácsolódjék. És nagy erőfeszítéseink közben nemcsak csupa jót — néha hibát is követünk el.

Természetesen áll ez a felszabadulási versenyre is. Ennek a versenynek már a kezdeti szakasza arról tanúskodott, hogy a termelés parancsnokai alaposabban szervezték meg, mint az eddigieket. Országosan megállapítható tény, hogy a jelenleg folyó versenyben minden eddiginél több az ötletesség, a lendület és az odaadás. De ha meglátjuk a büszke eredményeket, legyen szemünk a hibák meglátására is. Jó, ha *ugyanannak* a szemnek az objektívje fogja fel azt is, amire nem lehetünk büszkék, *amíg ki nem javítottuk.* Mert ha a hibákat is fényképeznénk, az is jókora albumravaló lenne. Itt most csak a leglényegesebb visszásságokról szólunk. Arról, hogy a verseny még mindig sok helyen formális, általános és nem az illető üzem sajátos problémáinak a megoldására mozgósít, vagy éppen szervezetlen, felülről erőszakolt, gyakran nélkülözi a munkaverseny oxigénjét: a verseny-nyilvánosságot.

Először talán ez utóbbinak szenteljünk néhány szót. Tudjuk, hogy a felajánlások általában nem az irodákban születtek, hanem lent a műhelyekben. De a számos közül hadd illusztráljuk csak két példával, hogy *a vezetők nem gondoskodnak mindenütt* az eleven, szívhez és értelemhez szóló verseny-nyilvánosságról. A Nagykanizsai Üveggyár homlokzatán egy ékes felirat *februárban* még arra »mozgósított«, hogy: »Előre a tanácsválasztások sikeréért!« Vajon mit kezdhet akár a leglelkesebb munkás is az ilyen lelketlen, semmibefullasztó, leszerelő nemtörődömséggel, különösen ha az értékelések, a versenytáblák, a faliújságok is ugyanilyen ördöngösen frissek és »ötletesek«. A Keltex egyik blokksoránál megkérdeztünk egy fiatal szövőlányt: mit ajánlott fel április 4-re. Ezt felelte: »Idehoztak valami papírost, aláírtam, de már nem emlékszem, mi állt rajta.« Szóval nem tudta, mit ajánlott fel. S hogy ez a Keltex-nek nem az összes blokksorára jellemző, az éppen az egyes közvetlenül illetékes vezetők hanyag munkájára, felelősségére mutat.

Az effajta jelenségekről beszélni a verseny végefelé tulajdonképpen eső után köpönyeg volna, ha a felszabadulási műszakra nem tennének a dolgozók újabb felajánlásokat. De tömegesen tesznek — s különösen a Központi Vezetőség határozatának hatására — már *elsősorban az önköltség csökkentésére és a termelé-*

(Folytatása a 2. oldalon)

ÜNNEPÉLYESEN KIOSZTOTTÁK AZ 1955. ÉVI KOSSUTH-DÍJAKAT

Minden évben március tizenötödikén, a szabadságharc és a földreform évfordulóján, a nép számot vet az országépítés, a termelés, a tudomány, az irodalom és a művészet újabb eredményeivel s a kormány — a nép nevében — megjutalmazza ennek a jó munkának a legjobbjait. S számvetésnél is több a Kossuth-díj kiosztása: az állam, a nép, önmagunk megtisztelése is. Hisz a kitüntetést adó nép önmagát is megbecsüli ezzel az őszinte elismeréssel. Évente nyolcvan-kilencven férfi és nő kapja meg a Kossuth Lajosról elnevezett díjat, de az arany-, ezüst-, bronzkoszorú nemcsak nekik szól.

Ha a Kossuth-díj kiváló egyéni teljesítményeket jutalmaz is, fénye mégis messzebbre ragyog, mint egy színházi öltöző, kutatólaboratórium, munkapad. Messzebbre ragyog: a kitüntetettek környezetére, az egész társadalomra, amely lehetővé tette a kimagasló, nagy egyéni eredmények elérését. A szegedi orvosházaspár, akiket oly meleg szeretettel köszöntött tegnap délután a parlament kupolacsarnokában összegyűlt közönség, évtizedek egyéni munkájával érte el tudományos eredményeit, de felfedezésükben ott van az egyetem, az egész város szerető figyelme, munkatársaik önfeláldozó segítsége, a párt, az állam gondoskodása. Annak a nyolcvanéves fafaragó bácsinak a művészete, aki öreges léptekkel ment ki az asztalhoz és aki elé oly szeretettel jött oda a díjakat kiosztó Dobi István — az ő művészete a magyar nép teremtő erejéből nőtt ki, szép mintái ott születtek, virultak ki a valaha elnyomott, s tíz esztendeje már szabad magyar falvakban. Bányászok, brigádvezetők, mérnökök, tudósok kaptak kitüntetést, de az ő egyéni sikereik alapja éppen úgy a közös munka, a társadalom segítsége volt, mint a tanítónőé, az íróé, a kultúrotthon igazgatójáé.

A kedd délutáni ünnepség fénye, ragyogása, meghitt hangulata erről beszélt: a közösség alkotóerejéről, amelyből az egyes kiváló, szorgalmas, tehetséges emberek nagy műve megszülethetett. És arról is, hogy a közösség erejének gyarapodásával szaporodnak ezek az egyéni sikerek is.

Micsoda gazdag tárháza a magyar nép tudásának, alkotó munkájának az idei, nyolcadik Kossuth-díjas lista is! Bányászok a több szénért, mérnökök a nagyszerű találmányokért, a munka jó megszervezéséért, írók életművükért és új alkotásaikért, színészek új magyar darabok szerepeinek megformálásáért, Shakespeare és Osztrovszkij tolmácsolásáért kapták a magas jutalmat. Egyszerű állatgondozók és akadémikusok, kőművesek és filozófusok, képzőművészek álltak oda a reflektorfényben az elnöki asztalhoz és vették át az oklevelet, a jelvényt. Volt közöttük fiatal, aki alig pár éve ismerte meg az alkotómunka örömét, és volt, akadhatott idős ember, akiket talán el is felejtettek sokan, de nem felejtett el az emlékező, a hálás nép.

Számvetés és megtisztelés a Kossuth-díjak kiosztása és ezzel együtt új tervek, elhatározások, remények forrása. Az a több, mint hatszáz ember, akinek mellén ott ragyog a Kossuth-díj koszorúja, biztatásnak tekinti ezt az elismerést — bizonyság erre az, hogy az idén is többen részesültek másodszor—harmadszor e kitüntetésben. De érthető és nemes emberi becsvágy, hogy a nagy kitüntetés vonzóereje újabb, még jobb munkára serkent mindenki mást is. Az egyén és a közösség alkotó, teremtő együttműködése és egymásra hatása — mint a Kossuth-díjak is mutatják —, segíti népünket az új feladatok megoldásában.

Dobi István:
Legyen ez az elismerés további munkasikerek forrása

Az Országház kupolacsarnokában megtartott ünnepségen megjelent *Dobi* István, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke, *Farkas* Mihály, *Hegedüs* András, *Hidas* István, *Ács* Lajos, a Magyar Dolgozók Pártja Politikai Bizottságának tagjai, *Bata* István, a Politikai Bizottság póttagja, *Rónai* Sándor, az Országgyűlés elnöke, *Olt* Károly pénzügyminiszter, *Molnár* Erik igazságügyminiszter, *Kiss* Árpád vegyipari és energiaügyi miniszter, *Czottner* Sándor szénbányászati miniszter, *Erdei* Ferenc földművelésügyi miniszter, *Pogácsás* György, az állami gazdaságok minisztere, *Altomáre* Iván élelmiszeripari miniszter, *Szobek* András begyűjtési miniszter, *Szijártó* Lajos építésügyi miniszter, *Darvas* József népművelési miniszter, a Kossuth-díj Bizottság elnöke, *Erdey-Grúz* Tibor oktatásügyi miniszter, *Román* József egészségügyi miniszter, *Szabó* Pál, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke, *Czakó* Kálmán, a Népköztársaság legfőbb ügyésze, *Szabó* Gergely, a Minisztertanács titkárságának vezetője, *Szántó* Zoltán, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának elnöke, *Nagy* Dániel, az Elnöki Tanács elnökhelyettese, *Andics* Erzsébet, az Országos Béketanács elnöke, *Rusznyák* István, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, *Kovács* István, az MDP budapesti pártbizottságának első titkára, *Jánosi* Ferenc, a Hazafias Népfront országos tanácsának főtitkára, közéletünk számos más személyisége.

Az ünnepségen *Dobi* István, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke mondott beszédet.

Dobi István beszéde elején hangsúlyozta, hogy szabadságunk születésének tizedik évfordulója *különösen nagy jelentőséget* ad a Kossuth-díjak immár nyolcadik alkalommal történő kiosztásának. A hős szovjet hadsereg által kivívott szabadság pártunk és kormányunk előretekintő politikájának megvalósítása folytán *az alkotó munka kibontakozásának és felvirágzásának kiapadhatatlan forrása lett.*

— A ma kiosztásra kerülő és az eddiginél magasabb összegű Kossuth-díjak nagy száma — folytatta beszédét — ismételten bizonyítja, hogy *az alkotó munkának ilyen mértékű kibontakozása és — tegyük hozzá — megbecsülése csak olyan szabad országban lehetséges, mint a mi hazánk.*

— Évről évre nő a kiváló eredményeik elismeréseképpen Kossuth-díjban részesültek száma. Kívánom, hogy ez az elismerés mind az új, mind a régi Kossuth-díjasok számára *további munkasikerek forrása legyen.*

— Régi és új Kossuth-díjasaink fáradozzanak azon, hogy *az elért eredményeik tovább fokozódjanak a népjólét emelésére, békénk védelmének biztosítására, népünk kultúrájának gazdagodására.*

— A munka termelékenységének emelése, az önköltség csökkentése *szoros kapcsolatban van a tudományos eredmények ésszerű, gyakorlati felhasználásával,* a technika eredményeinek — nem kevésbé az átvett szovjet tapasztalatoknak — fokozottabb gyakorlati alkalmazásával. *Kossuth-díjas kiváló dolgozóink fáradozzanak azon, hogy a munka termelékenységét fokozó tudományos eredmények, találmányok, technikai újítások, népünk életszínvonala állandó emelésének biztosítására az építőmunka összes területein felhasználásra, illetve bevezetésre kerüljenek.*

— Íróinknak és művészeinknek további eredményes munkát kívánok *dolgozó népünk új élete, munkahőstettei ábrázolásában, magas színvonalú szórakoztatásában.*

— *Íróink és művészeink ne engedjék elhomályosítani tíz év alatt kiharcolt eredményeinket.* Friss életszemlélettel, az új élet győzelmébe vetett hittel küzdjenek 1848—49 eszméinek nyomdokain tovább — *segítve pártunk és kormányunk célkitűzéseinek megvalósítását* — a szocialista forradalmi átalakulás végső győzelméig hazánkban. A nép szolgálatának ez az igazi, lehetséges útja. Minden más törekvés megtorpanáshoz, a fojtogató közömbösséghez, végső soron a közös ügynek való hátatfordításhoz vezet.

— Kívánom, hogy a most kiosztásra kerülő Kossuth-díjak íróinkat és művészeinket pártunk és kormányunk politikáját támogató művészi értékű alkotásokra serkentsék.

Dobi István ezután átnyújtotta a Kossuth-díjakat a kitüntetett dolgozóknak.

A Minisztertanács határozatát *Németh* Gyula Kossuth-díjas akadémikus ismertette.

A kitüntetett tudósok nevében *Lukács* György akadémikus mondott köszönetet.

— Ha az eltelt tíz évre visszatekintünk — mondotta —, nyugodtan állapíthatjuk meg, hogy *a tudomány minden területén — különböző tudományokban különböző tempóban — komoly előrehaladás történt* mind a múlt káros örökségének felszámolását, mind a leghaladóbb tudományos világnézet, a marxizmus—leninizmus elsajátítását és alkalmazását illetően. Tudományos életünknek azonban még számos hiányossága van. Főleg az, hogy *sokszor benne rekedünk az élettől való elszakadás és a szűklátókörű prakticizmus hamis dilemmájában;* az, hogy gyakran nem tudjuk a tudomány nagy elvi kérdéseinek mélyenjáró megoldását összekapcsolni azokkal a követelésekkel, amelyeket fejlődésünk, népünk, pártunk joggal támaszt velünk szemben.

Az irodalom és a művészet kitüntetett dolgozóinak köszönetét *Bölöni* György író tolmácsolta. Hazánk felszabadulásának tizedik évfordulója alkalmat ad arra — mondotta —, hogy felmérjük tíz esztendő fejlődésének nagyszerű eredményeit, átforgassuk a magyar nép hősköltemények lapjait és *írói képességünkkel, művészi tehetségünkkel igyekezzünk szocialista társadalmunk megteremtését elősegíteni úgy, hogy művészi igényesség és eszmei gazdagság vezesse alkotói tevékenységünket.*

— Pártunk jelszava azt kívánja, hogy *»új, nagyszerű alkotásokkal lelkesítsük népünket a szocializmusért s a békéért vívott harcban«.* Ezt fogjuk tenni, hogy — Rákosi elvtárs szavait idézzem — »bátran, szilárdan, ingadozás nélkül haladjunk ezen az úton új sikerek, új szocialista győzelmek felé«.

A termelés kitüntetett dolgozói nevében *Ruffli* Lajos csapatvezető vájár mondott köszönetet.

— Mi, bányászok, tudjuk — mondotta —, hogy az ipar kenyere a szén. A szocialista iparosítás, amely a jólét és előrehaladásunk alapja, *még több szenet kér a bányászoktól.* Most, amikor átveszem kormányunknak e magas kitüntetését, a Kossuth-díjat, bányásztársaim nevében is ígéretet teszek, hogy *a széntermelés emelésében mi, pécsiek, élen fogunk járni.*

Az 1955. évi Kossuth-díjasok

1. A tudományok, találmányok, újítások, a termelő munka módszerének alapvető tökéletesítése terén

A KOSSUTH-DÍJ NAGYDÍJÁT ÉS A VELEJÁRÓ 75.000 FORINTOT KAPTA:

Lukács György akadémikus, egész életművéért, amelynek középpontjában a marxista esztétika kidolgozásához való hozzájárulás, valamint a polgári filozófia harcos bírálata áll. A marxista elmélet és a békeharc szempontjából munkássága nemzetközi jelentőségű.

A KOSSUTH-DÍJ I. FOKOZATÁT ÉS A VELEJÁRÓ 50.000 FORINTOT KAPTÁK:

Bruchner Győző akadémikus, az élettani szempontból jelentős polipeptidek és fehérjék kémiai szerkezetének és szintézisének kutatása terén elért kimagasló eredményeiért.

Rédei László akadémikus, algebrai és számelméleti tudományos eredményeiért. Munkái közül kiemelkedő jelentőségű a Pell-féle egyenletekre, a csoportok és gyűrűk holomorf elméletére vonatkozó dolgozata, valamint az 1954-ben megjelent »Algebra« című könyve.

A KOSSUTH-DÍJ II. FOKOZATÁT ÉS A VELEJÁRÓ 35.000 FORINTOT KAPTÁK:

Baló József, az orvostudományok doktora,

Baló Józsefné, az orvostudományok kandidátusa, az érrendszer kórtanának kutatásában elért kimagasló eredményeikért, a rugalmas rostokat emésztő új enzym felfedezéséért. (A díj egyenlő arányban megosztva.)

Dénes Péter, a műszaki tudományok doktora, a Távközlési Kutató Intézet osztályvezetője, a híradástechnikai iparban nélkülözhetetlenül fontos por-vasmagokhoz szükséges vas és egyéb ötvözetporok előállítására szolgáló elektrolitikus eljárás önálló kidolgozásáért,

Ecker Ferenc, a Magnezit-ipar Tűzállóanyaggyár főmérnöke. A hazai tűzállótéglagyártás terén számos eredeti technológiai elgondolás és konstrukció alkalmazásával jelentősen emelte az üzem termelékenységét, csökkentette az önköltséget, nagy megtakarítást ért el a tervezett beruházásokban és nagymértékben fűtőgetlenítette kohászatunkat és egyéb iparágainkat a tűzálló anyagok külföldről való behozatalától,

Geleji Sándor akadémikus a fémek képlékeny alakítására vonatkozó, kísérletileg igazolt legújabb elméleti ös-

állapításaiért, amelyek az 1952-ben megjelent könyvében és 1954-ben számos publikációban nyertek ismertetést,

Gyárfás József nyugalmazott kísérletügyi főigazgató, az idősebb mezőgazdasági tudósnemzedék kiemelkedő alakja, akinek elméleti és gyakorlati eredményeit több mint 600 tanulmány, cikk és sok általánosan elismert szakkönyv képviseli. Művei közül kiemelkedő jelentőségű a »Sikeres gazdálkodás szárazságban« című munkája,

Hetényi Géza akadémikus, »A fekélybetegségek időszerű kérdései« című monográfiájáért. A fekélybetegségek kóroktanában végzett kiemelkedő kutatásokat, amelyekkel a pavlovi tanításokat jelentős mértékben fejlesztette tovább,

Jancsó Miklós akadémikus, aki a sejtek tárolási működésével, a tároló sejtek szerkezetével, élettani és immunbiológiai működésével kapcsolatban új módszereket dolgozott ki és ezzel ismereteinket nagymértékben bővítette,

Kiss Árpád akadémikus, az aromás szénhidrogénekre, valamint hidratált fémionokra és komplex sókra vonatkozó spektroszkópiai kutatásaiban elért eredményeiért,

Lengyel Béla egyetemi tanár, az üveg elektromos vezetőképességének mechanizmusára vonatkozó kísérleti és elméleti vizsgálataiért, az üveg elektródfunkciójának kutatása és ipari felhasználásra is alkalmas üvegelektród kidolgozása terén elért eredményeiért,

Mondl Ferenc és Vécsei Géza, a Gödöllői Ganz Árammérőgyár elektromérnökei, az újszerű háromvezetékes és négyvezetékes háromfázisú árammérők szerkesztéséért, amelynél számos eredeti újítást és konstruktív megoldást alkalmaztak. (A díj egyenlő arányban megosztva.)

Pigler Andor, a művészettörténeti tudományok kandidátusa, az Országos Szépművészeti Múzeum osztályvezetője, a »Szépművészeti Múzeum Régi Képtárának Katalógusa« című művéért, amely Európa egyik legjelentősebb képtárának a művészettörténeti tudomány legújabb eredményein alapuló, számos új képmeghatározást tartalmazó feldolgozás. Nemzetközileg is kiemelkedő jelentőségű.

Róth Gyula, a mezőgazdasági tudományok doktora, a »Magyar Erdőművelés különleges feladatai« című, 1953-ban megjelent munkájáért, amely folytatása és befejezése az 1935-ben megjelent »Erdőművelés« című kétkötetes művének,

Sályi Gyula, a mezőgazdasági tudományok doktora, a »Háziállatok részletes kórbonctana« című, 1954-ben megjelent munkájáért. A könyv a címében kifejezett tárgykör egész ismeretanyagának szintézise — a szerző három évtizedes tapasztalatainak felhasználásával,

Török Gábor, a kémiai tudományok kandidátusa, a Konzerv-, Hús- és Hűtőipari Kutató Intézet igazgatója, aki rendkívül sokoldalú munkássága során különösen jelentős eredményeket ért el a sterilizálás folyamán történő hőbehatolás törvényszerűségeinek feltárásában, kiemelkedő eredményeket ért el a paktin szerkezetének vizsgálata és alkalmazása terén,

Veres Zoltán, a Karcagi Üveggyár főmérnöke, aki az elmúlt három évben folytatott tudományos kutatásai és üzemi kísérletei alapján eredményesen megoldotta a híradástechnikai C—9 és G—28 jelű speciális üvegtípusok előállítását. Az üveggyártás minőségének megjavítása érdekében több műszert szerkesztett; továbbá különleges biológiai szűrőberendezéseket állított elő.

Zólyomi Bálint akadémikus, aki »A bükkhegységi növényföldrajzi térképezés erdővonatkozású eredményei« című cikksorozatában a szovjet Pogrebnyák-féle tipológiai osztályozás alapulvételével újszerű erdőtípusokat állapított meg és ezzel nemcsak az elméleti növénytársulástant gazdagította, hanem a gyakorlati erdészet számára is értékes útmutatással szolgált.

A KOSSUTH-DÍJ III. FOKOZATÁT ÉS A VELEJÁRÓ 20.000 FORINTOT KAPTÁK:

Ambró Ilona általános iskolai tanítónő, aki a Kálmán-házában—Nagylapos tanyai általános iskolánál 15 év óta kiváló oktató-nevelő munkát végez. Különösen az olvasás, a nyelvtan, az írás és a számtan tanításában ért el szép eredményeket. Az eredmények elérésében a szülői házzal való szoros kapcsolata is segítette.

Benczik Sándor, a Mezőhegyesi Állami Gazdaság sertéstenyésztője. Benczik Sándor nevéhez fűződik a világhírű mezőhegyesi mangalica állománynak a fasiszta dúlástól való megmentése. A megmentett kis sertéstörzsből tíz év alatt kiváló szelekciós munkával az élenjáró szovjet sertéstenyésztési és nevelési módszerek alkalmazásával kiváló tenyésztési eredményt ért el, s az ország mai legjobb mangalica törzsei nagyrészt a mezőhegyesi tenyészetből származnak.

Budavári Károly, a Nógrádi Szénbányászati Trösztcsapatvezető vájára, akinek az 1954. évi tervteljesítése átlagosan 147.9 százalék volt. Az »Egycsillés mozgalom« egyik kezdeményezője és legjobb folytatója. Komoly eredményei vannak a »Nevelj új bányászt«-mozgalomban is.

Cseperkálovics Antal, a KGM vaskohászati igazgatóságának osztályvezetője;

Paxián János, az RM Vas- és Fémművek technikusa, az előmelegített, képlékeny állapotban hengerléssel végzett új fogaskerék-megmunkálási technológia kidolgozásáért, amely a tisztán forgácsolással történő fogazásnál jóval gazdaságosabb és alkalmas a fennálló szűk fogazási kapacitás kibővítésére. (A díj egyenlő arányban megosztva.)

Dischka Győző, a műszaki tudományok kanditátusa, a Textilipari Kutató Intézet osztályvezetője, a textilipari exakt tudományos vizsgálati módszerek kialakításában végzett sokirányú tevékenységéért;

Dallos András, a műszaki tudományok kanditátusa, a Távközlési Kutató Intézet laboratóriumvezetője és

Fried Henrik, az Egyesült Izzó gyáregység vezetője. Dallos András speciális mikrohullámú elektroncsövek és katódsugárcsövek kidolgozásáért, Fried Henrik ezen csövekhez szükséges gyártóberendezések kidolgozásáért és a gyártás megszervezéséért. (A díj egyenlő arányban megosztva.)

Fernbach Antal, a Szentlőrinci Gépállomás traktorosa, aki termelési tervét 1950 óta többszörösen túlteljesíti és kiváló minőségű munkát végez. Nemcsak a szántásban, hanem minden munkagéppel kitűnő munkát végez, s a gépek karbantartásánál, kijavításánál sorozatos technikai újításokat alkalmaz.

Hanzó Lajos középiskolai tanár. A Szarvasi Általános Gimnáziumban és a gimnáziumon kívül mint történelemszakos tanár kiváló munkát végez. A történelmi anyagot eredménnyel adja át tanítványainak és ezzel biztosítja erkölcsi, politikai és az igaz hazafiságra nevelésüket. Segítséget nyújt a megye történelemszakos tanárainak továbbképzéséhez, ezenkívül tudományos munkát is végez.

Hazai István egyetemi tanár, a geodézia tudományos és gyakorlati fejlesztésében elért kiemelkedő eredményeiért, illetőleg az 1954. évben megjelent »Földi vetületek« című könyvéért. A könyv anyagának nagy része eredeti kutatások eredménye;

Herke Sándor, a mezőgazdasági tudományok kanditátusa, a Szegedi Mezőgazdasági Kísérleti Intézet kutatója, a mezőgazdasági és népgazdasági jelentőségű talajtani kutatások terén elért kiemelkedő eredményeiért, elsősorban a Duna—Tisza közi rizstermelés módszereinek kidolgozásáért és alkalmazásáért;

Ifj. Horváth János, az irodalomtudomány doktora, »Árpádkori latinnyelvű irodalmunk stílusproblémái« című könyvéért, amely úttörő kezdeményezés a stíluskutatás terén. Eredményeivel nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi latinkutatások szempontjából is kiemelkedőek.

Kadosa Gyula, a mezőgazdasági tudományok kandidátusa, a Növényvédelmi Kutató Intézet munkatársa, aki nemzetközi viszonylatban is elismert növényvédelmi szakember, könyvei és tanulmányai nagyjelentőségűek. Tisztázta számos kártevő életmódját és ennek alapján megállapította az ellenük való védekezés módját;

Kerekes András, a Végegyházi Szabadság Termelőszövetkezet elnöke, aki a Végegyházi Szabadság Mezőgazdasági Termelőszövetkezetet az ország legjobb termelőszövetkezetei közé emelte. Ez a szövetkezet nyerte el az MDP III. kongresszusának zászlaját, a Minisztertanács és a Termelőszövetkezeti Tanács 1954. évi vándorzászlaját;

Klaniczay Tibor, az irodalomtudományok doktora, »Zrínyi« című monográfiájáért, amely a szerző korábbi részletkutatásainak és az előbbi eredményeknek nagyméretű szintézise; s egyaránt komoly nyeresége nemcsak irodalom-, hanem történettudományunknak is,

Korányi Imre mérnök, a műszaki tudományok doktora, a »Tartók statikája« című, 1953—54-ben megjelent kétkötetes tankönyvéért, amely a vonatkozó magyar szakirodalomban egyúttal az első teljes, a mérnöki gyakorlatot is szolgáló kézikönyv,

Kovács Endre, a történettudomány kandidátusa, a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének tudományos kutatója, »Bem József« című monográfiájáért, amelyben helyesen rajzolja meg a lengyel és a magyar nép közös hősének hiteles arcképét; a munka jelentős lépés a népi demokráciák közötti tudományos kapcsolatok és a közös haladó hagyományok feldolgozásának területén.

Ifj. Kovács Ferenc és *Zsebők Zoltán*, az orvostudomány kandidátusai, »A tüdő kutatásának röntgenanatómiai alapjai« című 1953-ban megjelent munkájukért, amely a tüdősebészet és röntgenanatómia számára igen értékes ábrázolását adja a hörg-rendszer és tüdők röntgenanatómiájának. (A díj arányosan megosztva.)

König Rezső, a Chinoin-gyár laboratóriumvezetője, gyógyhatású természetes eredetű anyagok, anyarozs alkaloidák és penicillin elkülönítése és tisztítása terén kifejtett eredményes munkájáért,

Labanc Mihály, a 61/1. Építőipari Vállalat kőműves brigádvezetője, a gyorsfalazási módszer bevezetésében és elterjesztésében végzett eredményes munkájáért, a minőségi és anyagtakarékossági követelmények példás teljesítéséért, valamint a megyék közötti falazási versenymozgalom kezdeményezéséért,

Ludmann László, a Budapesti Szerszámgépgyár gépészmérnöke, az E 320 és 400 jelű eredeti konstrukciójú esztergapad kidolgozásáért, amely mind műszaki előnyeinél, mind az eddigi hasonló típusú gépeknél lényegesen kisebb előállítási költségénél fogva a nemzetközi piacon is versenyképes,

Marx György, a fizikai tudományok kandidátusa, az elektrodinamika, valamint a magelmélet terén elért eredményeiért. Elméleti fizikai dolgozatai közül kimagaslik az elektromágneses tér energia-impulzus-tenzorára vonatkozó, valamint a fermionok töltésének megmaradásáról írt munkája,

Matolcsy Kálmán, a Szerves Vegyipari Kutató Intézet osztályvezető helyettese, a korszerű technológiával dolgozó és gazdaságos ecetsav-anhidrid gyártás elméleti és gyakorlati részleteinek kidolgozásáért,

Máthé Imre akadémikus, akinek az elmúlt három évben számos komoly tanulmánya jelent meg és tudományos munkásságának egyre inkább gyakorlati iránya van. Különösen kiemelkedőek a fűtársítási és gyökérfejlődési florisztikai kutatásai, amelyek rétek és legelők telepítésénél nagy jelentőségűek, de alapul szolgálhatnak a gyepes szakaszok összetételeinek megállapítására is,

Melczer Miklós, az orvostudomány doktora, aki a rák keletkezésének kutatásában eredeti módszerekkel tett új megállapításokat,

Miskolczy László, a Lakóépülettervező Vállalat építészmérnöke, aki a lakóházak és lakótelepek korszerű, gyors és gazdaságos megépítése érdekében kidolgozta a tömeges előgyártásra alkalmas szerkezeti elemek műszaki terveit, köztük a legjelentősebbet, az import faanyagot teljes mértékben helyettesítő előgyártott vasbeton fedélszék tervét,

Örösi Pál Zoltán, a mezőgazdasági tudományok doktora, a Kisállattenyésztési Kutató Intézet méhészeti osztályának vezetője, a méhészet fejlesztésében kifejtett kutatói és gyakorlati munkásságáért, illetőleg az eddig három kiadásban megjelent »Méhek között« című könyvéért,

Ruffli Lajos, a Pécsi Szénbányászati Trösztcsapatvezető vájára, aki jelenlegi beosztásában Valigura elvtárs, a »szocialista munka hőse« munkamódszerére tanítja társait. Módszerét a Pécsi Szénbányászati Trösztnél kb. ötszáz vájár vette át s azt a vájártanfolyamokon is ismertetik,

Sávoly Pál, az Út-Vasúttervező Vállalat mérnöke, aki a hidak, elsősorban a függőhidak méretezésének elméletét önálló kutatásai révén továbbfejlesztette. Az általa kidolgozott eljárás alkalmazása már a Széchenyi-Lánchíd újjáépítésekor igen komoly megtakarításokat eredményezett. Az új Erzsébet-híd kész általános terve is bizonyítja munkásságának műszaki és gazdasági előnyeit.

Szegő Miklós vegyészmérnök, a Tejipari Központi Laboratórium osztályvezetője, a tejiparban és az egész élelmiszeriparban egyaránt nagyfontosságú fertőtlenítőszer, a nitrogenol laboratóriumi előállításáért és üzemi megvalósításáért,

Szőke Gyula, a 21. számú Építőipari Vállalat gépészmérnöke, aki a korszerű hazai építési-szerelési technológia kialakításának egyik úttörője. Az általa szerkesztett különleges munkahelyi emelőgépek (daruk, bikák, stb.) segítségével számos nagyipari létesítményt 20—60 tonnás előre gyártott elemekből — állványzat nélkül — lehet megépíteni,

Szöllősi László, a toponár—répáspusztai Első 5 éves terv Termelőszövetkezet állattenyésztési brigádvezetője, akinek munkája eredményeképpen a termelőszövetkezet 1953-ban törzsállattenyésztő termelőszövetkezet lett. Kitűnő eredményeket ért el a termelőszövetkezet a sertéstenyésztésben is. Kiemelkedő érdeme, hogy a termelőszövetkezet állattenyésztésében teljes mértékben alkalmazza az állattenyésztés fejlett módszereit, és tapasztalatait a környező termelőszövetkezetekben is rendszeresen átadja.

Tháli Sándor, a Csepeli Papírgyár igazgatója, a gyár vezetésében hosszú időn át elért kiemelkedő és példamutató munkájáért.

2. Irodalom és művészet terén

A KOSSUTH-DÍJ I. FOKOZATÁT ÉS A VELEJÁRÓ 50.000 FORINTOT KAPTÁK:

Bölöni György író, több évtizedes irodalmi munkásságáért, amelyet a társadalmi haladás és a magyar haladó gondolat kimagasló képviselőinek — különösen Adynak — népszerűsítése érdekében végzett,

Fischer Annie zongoraművésznő, az utóbbi években kifejtett kimagasló művészi teljesítményeiért, nevezetesen Bartók 3. zongoraversenyének kiváló tolmácsolásáért.

Major Tamás színművész, kiemelkedő színészi, rendezői munkásságáért, a Nemzeti Színház vezetésében kifejtett eredményes tevékenységéért.

Székely Mihály operaénekes, a klasszikus és új magyar operák főszereplőinek kimagasló tolmácsolásáért.

Zathureczky Ede hegedűművész, az utóbbi évek nagysikerű hangversenyeiért, nevezetesen szonáta-estjeiért és Bartók hegedűversenyének kiváló tolmácsolásáért.

A KOSSUTH-DÍJ II. FOKOZATÁT ÉS A VELEJÁRÓ 35.000 FORINTOT KAPTÁK:

Bárdos Lajos főiskolai tanár, zeneszerző, több évtizedes kimagasló pedagógiai munkásságáért, a magyar énekkari kultúra fejlesztésében szerzett érdemeiért, sikeres énekkari szerzeményeiért.

Básti Lajos színművész, Osztrovszkij: »Vihar« című drámájában Tyihon alakításáért, valamint szovjet darabok pozitív hőseinek kiemelkedő alakításáért.

Bessenyei Ferenc színművész, Shakespeare »Othello« című drámájában nyújtott kiváló alakításáért.

Fábry Zoltán filmrendező, az »Életjel« című film kiváló rendezéséért.

Illés Béla író, a »Honfoglalás« című regényéért.

Rösler Endre énekművész, az oratórium- és hangversenyének terén elért kimagasló eredményeiért.

Szervánszky Endre zeneszerző, az utóbbi években bemutatott, komoly művészi értékű szerzeményeiért. (Petőfi-dalok és kórusok, klarinét-szerenád, fúvósötös, fuvolaverseny.)

Uray Tivadar színművész, Hubay Miklós: »Egy magyar nyár« című darabjában Bernáth professzor alakításáért.

A KOSSUTH-DÍJ III. FOKOZATÁT ÉS A VELEJÁRÓ 20.000 FORINTOT KAPTÁK:

Eiben István operatőr, az elmúlt évek során kifejtett sikeres operatőri működéséért,

Gádor István kerámikus művész, a művészi kerámia terén kifejtett magas színvonalú munkásságáért,

id. Kapoli Antal népművész, a népi díszítőművészet terén kifejtett több évtizedes munkásságáért,

Karinthy Ferenc író, »Hazai tudósítások« című riportkönyvéért,

Kerényi Jenő szobrászművész, »Szocialista Művészet« és »Osztapenko« című szobrairól,

Kolláth László paposi kultúrotthon-igazgató, aki Papos községben a lakosság anyagi felemelkedését, szellemi, kulturális gazdagodását a népművelés sokrétű nevelőmunkájával a felszabadulás óta nagy lelkesedéssel és kiváló eredménnyel segíti. Kulúrotthonát a szocialista kultúra terjesztésének gazdag forráshelyévé tette.

Mihály András zeneszerző, a II. zenei plénumon bemutatott sikeres gordonkaversenyéért, valamint kiváló pedagógiai munkásságáért,

Olthy Magda színművésznő, a klasszikus darabok nőalakjainak kiváló alakításáért,

Rimanóczy Gyula építőművész, a Budapesti Műszaki Egyetem belső építészeti képzésének magas művészi színvonaláért és az egyetemi építkezések területén kifejtett működéséért,

Sarkadi Imre író, »Verébdülő« című novellás kötetéért,

Simon István költő, »Nem elég« című verseskötetéért.

Solthy Bertalan színművész, az »Életjel« és a »Simon Menyhért születése« című filmekben nyújtott alakításáért.

(MTI)

(A vezércikk folytatása)

kenység emelésére. Általában a felszabadulási versenyre már az a jellemző, hogy a terv mennyiségi teljesítésére való egyoldalú törekvés helyébe *a minőségi és gazdaságossági eredmények elérésére* való törekvés lépett. De milyen eredmények várhatók például ott, ahol azok nélkül tettek vállalásokat a gazdaságosabb termelésre, a selejt csökkentésére, az anyagtakarékosságra, akik a termelő munkát végzik? A Bázakeretty ei Kőolajtermelő Vállalat vezetői is maguk készítették el az első felajánlást, de csakhamar rájöttek, hogy így a vállalás egyes pontjai nem lehetnek reálisak. Nem szégyelték bevallani hibájukat és *a dolgozók bevonásával* új felajánlást készítettek — mondanunk sem kell: jóval sikeresebbet. De tudunk olyan esetekről is, hogy egész munkacsoportokat figyelmen kívül hagytak a felajánlásoknál. A felsőcsingeri bányában a faragókat még soha senki nem kereste fel, hogy tegyenek felajánlást. Pedig sokat tehetnek az önköltség csökkentéséért, mert sok fát takaríthatnak meg. Dicséretükre váljék, hogy nem hagyták a dolgot annyiban — s most tettek elsőízben felajánlást.

Jobb, ha saját kárán tanul az ember, mintha nem tanul. Tanultak a műszaki vezetők is: **minden jel arra mutat, hogy a felszabadulási műszakot általában jobban készítették elő s egyre kevesebb a száma azoknak az üzemeknek, ahol megismétlik az elkövetett hibákat.** *Nagyon sok függ attól, milyen világos, konkrét feladatokat tűznek a műszakiak a fizikai dolgozók elé.* De nem függ kevesebb attól sem, mennyire ismertetik meg az üzem minden egyes dolgozójával, hogy *kinek-kinek a maga munkaterületén mit kell elvégeznie ahhoz, hogy tetté váljanak a vállalásban foglalt pontok, ígéretek.* Márpedig ez a fontos: nem hangos ígéretekre, hanem egyszerű gyakorlati tettekre van szükség!

A felszabadulási verseny januári és februári eredményei alapján bátran elmondhatjuk, hogy még soha egyetlen verseny sem talált olyan széles visszhangra, mint a legnagyobb ünnepünk jubileumának tiszteletére folyó verseny. *Hatványozottan áll ez a felszabadulási műszakra,* hiszen a Központi Vezetőség határozata, a nehézipar helyzete körüli bizonytalanság felszámolása és a további célok, tennivalók félreérthetetlen meghatározása még magasabbra fokozta a munkásság lelkesedését, munkakedvét. A határozat világosan tisztázta, hogy a dolgozók életszínvonalának növekedésével együtt nő az igény nemcsak a mennyiség, hanem a minőség tekintetében is az iparral szemben. Amikor a határozat leszögezi, hogy a párt gazdaságpolitikája változatlanul a júniusi és a kongresszusi határozatok alapján áll, világosan rámutat arra is, hogy *a közszükségleti cikkek termelése is csak akkor fokozható, ha az iparban nő a munka termelékenysége és a mezőgazdaság többet termel.* Mindkettőhöz több és egyre korszerűbb gépre van szükség. Ezért kell *a nehézipar fejlődésének állandóan megelőzni* a közszükségleti cikkek termelése növelésének ütemét.

A Központi Vezetőség határozata ugyanolyan félreérthetetlen világossággal mutat célt s szab feladatokat a gazdasági és műszaki vezetőknek, mint a munkásságnak. A gazdasági vezetők és a műszaki értelmiségiek a határozatból elsősorban ezt szűrhetik le: *fordulatot kell elérnünk a termelés gazdaságosabbá tételében.* És ez mindenekelőtt rajtuk áll, az ő feladatuk. Mit vonhatnak le még fő tanulságul a határozatból? Azt, hogy a termelékenység növelésének és az önköltség csökkentésének *fő módszerei a technika és a technológia színvonalának emelése, a termelés jobb megszervezése, az anyaggal és a munkaidővel való takarékosság és nem utolsósorban mindenféle fegyelmezetlenség megtűrésének, a társadalmi vagyon herdálásának felszámolása.* Ezek azok a területek, amelyeken a felszabadulási verseny kiemelkedő eredményei ellenére sem értünk el fronttörést, mert a gazdasági és műszaki vezetés még nem tett meg mindent azért, hogy a termelés gazdaságossága, a takarékosság *éppen a versenyen keresztül tömegmozgalommá váljék.* Ezeknek a létfontosságú feladatoknak a megoldásához adott új erőt, felbecsülhetetlen segítséget a március 4-i párthatározat s *a termelés irányítói akkor végezhetnek teljes értékű munkát, ha már a felszabadulási műszak versenyszakaszában érvényre juttatják a Központi Vezetőség határozatának útmutatásait.*

A határozat megadta a műszaki vezetőknek a lehetőséget a munkásosztályban meglevő alkotó erőknek olyan erőteljes irányításához, hogy a felszabadulási verseny befejező szakasza a legnagyobb sikert hozhassa. Sok függ ettől a sikertől: ez a siker *az évi tervteljesítés alapja és a második ötéves terv fundamentuma.* Csak a munka megújuló győzelmeivel, a párt határozatának lelkiismeretes végrehajtásával érheti el a fizikai és szellemi dolgozók összefogása, hogy szabad hazánk nagyobb anyagi erőre támaszkodva szolgálhassa egységbeforrott népünk, minden magyar közös ügyét: a szocializmus építését, a népjólét emelését, a haza védelmét, a béke megőrzését.

Bertalan Imre

HÉTKÖZNAPOK HŐSEI KÖZÖTT

Valamivel több mint félezernyi ember tölti meg az Országháza kupolacsarnokát. Az újonnan aranyozott, a millenniumi kor túltengő cirádáival díszített teremben 532 dolgozó ember várja a kitüntetést. Fölöttük Árpádtól II. Józsefig, Árpádházi-, Anjou- és Habsburg-királyok szoborgaléria csodálkozik a jeleneten. A széksorok mellől nézve úgy tűnik ez a gyülekezet, mint akármiféle gyűlés. Figyelő arcok, egyszerű ruházat. Itt-ott egy-egy büszke, pödrött bajusz, de a konzervatív bajszoknál sokkal számosabb szemüveg csillog az arcok erdejében. Közelebbről nézve már más a kép: nem akármiféle gyűlés ez, hanem válogatott, legjava emberek találkozója. Nagy híre kevésnek van, pedig mindegyikük tud annyit a maga mesterségéből, mint akárhány sportbajnok. Bajnokai ezek a termőföldről való birkózásnak, az időjárással való versenyfutásnak. A kitüntetéseket — a Szocialista Munka Hőse címtől a Munkaérdemrenden keresztül az egyszerű díszítő jelvényig — a mezőgazdaság fejlesztésében elért kiváló eredményekért osztja most ki Nagy Dániel, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnökhelyettese. Kefehajú, vasvillabajszú arcok seregét hiába keresnéd: alig látni régimódi fekete kisgazdakabátot, magasan gombolódó fehér inget, fényes csizmát. Kihajtott ing, szandál, városi öltözet vált már »tipikussá«...

Ahogy egymásután szólítják az elnöki asztalhoz név szerint a kitüntetetteket, mindenki kezet szorít az Elnöki Tanács elnökhelyettesével. Félezerszer adja a jobbját államunk e magasrangú tisztségviselője — kívül-belül egyazon húsból-vérből való azokkal, akikkel kezet ráz — s valahány parola, annyiszor fűt át valami büszke, egyszerű izgalom és fontosságtudat egy-egy embert: most magával a kormánnyal, az országgal fogott kezet. Lehet: fárasztó dolog félezer ismeretlen kezet szorítani, de mindenesetre fontos és felelős cselekedet, hiszen mély nyomot hagy, mesélnivaló emléket a kitüntetettben.

Elhangzik az utolsó név is a listán, s a seregnyi ember betódul az Országháza Vadásztermébe. Enni-innivaló várja ott őket, ahogy illik. A percről percre magasabb kedvre derülő sokadalomban találomra szólítunk meg néhány ünnepeltet.

Szilassi Károly. Szerény, pápaszemes ember. Halkbeszédű, 59 éves s a Munka Érdemrend tulajdonosa tíz perce. Harmincöt éve mérnök, harmincöt éve dolgozik üzemben. Vegyész.

— Miért kapta a kitüntetést, mi a története? — Igyekszem jól végezni a dolgomat — feleli. — A Faipari Kutató Intézetben munkálkodom. A beosztásomat úgy nevezik: tudományos kutató.

Arra a kérdésre, magyarázná el pontosabban, mi ezidőszerint a »témája«, vagyis meghatározott kutatási feladata, szabadkozik: — Nem értem még a végére, nem szeretnék addig beszélni róla. Majd visszatérve az első kérdésre, őszinte szerénységgel teszi hozzá: — Nálunk minden tudományos kutató jól dolgozik, mindegyik megérdemelte volna a kitüntetést. Hogy én kaptam, úgy tekintem, mintha mindnyájan kaptuk volna.

Orvoskülsejű, villogó szemüvegű férfi beszélget az egyik sarokban néhány csizmás bácsival. Kreuzer Mihálynak hívják, a földművelési minisztérium szövetkezeti főosztályának egyik főrevizora. Számviteli és pénzgazdálkodási szakember. Persze, ő is szerénykedik, szabadkozik, amiért a Munka Érdeméremmel tüntették ki, éppen ebből a mezőgazdasági alkalomból, de aztán megtudjuk tőle, hogy mit tehet egy okleveles könyvvizsgálói szakképzettségű ember, tehát egy könyvelő, egy számszakértő a falu javáért. Sokat tehet. Rajta, rajtuk múlik sok tekintetben a szövetkezetek pénzgazdálkodása és számvitele. Kiderül, hogy ez a papírszagú terület nagyon is harci terület. Meg kell harcolni azért, hogy a szövetkezetek megfelelően vezessék könyveiket. Az egyik probléma, hogy a belső emberek nemigen értenek a számvetéshez, a könyvvitelhez. A külsők meg a mezőgazdaságban járatlanok. Sok küzdelem vár még rá és munkatársaira, hogy kivívják meggyőző szóval és felvilágosító apró munkával a sok helyen bizony megvetett könyvelési munka becsületét.

Egyik beszélgető társa, a legderűsebb szemű parasztember, akivel hosszú ideje találkoztunk, Simon Imre, a Komádi határában lévő Ihrázpusztai Rákóczi tsz elnöke. Ő is a Munka Érdemrend tulajdonosa, s az ő személyében kitüntetetté lépett elő az egész szövetkezet, mely jó ideje nem adta föl vezető helyét a járás versenyében.

— Jó a munkaelőrehaladás nálunk — mondja s ezt a budapesti fülnek újfajta szót oly ízesen teszi elénkbe, hogy szinte idehozza vele a jó nekibuzdulással fáradozó tagok mozdulatát. Beszél, beszél a szövetkezetéről, rövidesen kimondható számokba sűríti fáradságosan elvégezhető munkák sorát, s aztán egy közbevetett kérdésünkre adott válaszával egészen megmutatja magát. A kérdés az volt: mi történt a szövetkezetben a tavalyi izgalmas hónapokban?

— Az idei még izgalmasabb volt — hangzott a válasz —, nemigen tudott a gép segíteni a kuszált gabonában, a kapásoknak meg egy kicsit sok volt az eső. A hatszori kapálást azonban mégis elvégezték, s jó a kilátás a cukorrépában is.

S inkább a jelenről beszélgetünk mint az elmúlt esztendőről, a múltévi nyár izgalmairól. »Dehogy oszlott fel a csoport! A 92 tagból három kilépett, de még ma sem tudja igazán elmagyarázni, miért. A többi maradt, mert megszerette ezt az életet s mert jobban is birja magát így. A járásban, a megyében pedig egyre több egyéni gazda tekint érdeklődéssel és gondolkodva, számítva a belépés lehetőségét, a téeszek felé...« — így mondja Simon Imre.

Tavaly? Hol van már a tavalyi nyár! Okos ember előre néz.

Cs. P.

*

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa az Alkotmány Ünnepe és a munkás-paraszt találkozó alkalmából kiemelkedő eredményeik elismeréséül a *»Szocialista Munka Hőse«* címet és az ezzel egyidejűleg a *»Magyar Népköztársaság Érdemrendje«* kitüntetést adományozta *L. Kovács* Bélának, a jászkiséri gépállomás traktorvezetőjének és *Mackó* Lajosnak, a Beremendi Vörös Csillag Állami Gazdaság kombájnvezetőjének, a *»Munka Vörös Zászló Érdemrend«* kitüntetést adományozta *Bujáki* Sándornak, a Kengyeli Gépállomás traktorvezetőjének, *dr. Herke* Sándornak, a Szegedi Mezőgazdasági Kísérleti Intézet ny. kutatójának, *Burján* Ferencnek, a Bábolnai Állami Gazdaság aratógépvezetőjének, *Méhes* Jánosnak, a Komádi Állami Gazdaság kombájnvezetőjének, és *Páter* Károlynak, az Agrártudományi Egyetem rektorának.

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa ezenkívül *37 »Munka Érdemrend«, 106 »Szocialista Munkáért Érdemérem«* és *186 »Munka Érdemérem«* kitüntetést adományozott.

A gépállomások és termelőszövetkezetek patronálásában végzett kiváló munkájuk elismeréséül a különböző minisztériumok területéről *64 dolgozót »Szocialista Munkáért Érdemérem«-mel, 128 dolgozót pedig »Munka Érdemérem«-mel* tüntettek ki.

Odaítélték a minisztertanács és a SZOT vándorzászlaját

A minisztertanács és a SZOT elnöksége az első félévi terv teljesítéséért az MDP III. kongresszusa tiszteletére indított szocialista munkaversenyben elért eredményeik alapján vörös vándorzászlóval, díszes kivitelű oklevéllel, dicsérő elismeréssel tünteti ki és pénzjutalomban részesíti a következő vállalatokat.

A kohó- és gépipari minisztérium területén: 1. DIMAVAG Gépgyár, 2. Borsodnádasdi Lemezgyár, 3. Békéscsabai Forgácsolószerszámok gyára, 4. Kismotor- és gépgyár, 5. Kábel- és Műanyaggyár, 6. Budafoki Zománcedénygyár, 7. Telefongyár, 8. Ganz Árammérő Gyár, 9. Ganz Vagon- és Gépgyár, 10. Magyar Optikai Művek, 11. Nitrokémiai Ipartelepek, 12. Vadásztöltény és Gyutacsgyár.

A nehézipari minisztérium területén: 1. Lovászi Kőolajtermelő Vállalat, 2. Pálfalvai Bányagépgyártó- és Javító Vállalat, 3. Műszaki Gumigyár, 4. Tatabányai Szénbányászati Tröszt, 5. Hajdúsági Gyógyszerárugyár, 6. Pécsi Kokszművek 7. Tekoli Mélyfúró Vállalat, 8. Albertfalvai Tinta- és Festékipari vállalat, 9. Cholorchémiai Festék- és Vegyészeti gyár.

A könnyűipari minisztérium területén: 1. Soproni Fésűsfonó 2. Adria Selyemszövőgyár, 3. Zalaegerszegi Ruhagyár, 4. Szigetvári Cipőgyár, 5. Rákospalotai Bőrkonfekció, 6. Ozalid Papírfeldolgozó, 7. Budapesti Bútorgyár, 8. Budafoki Gyufagyár, 9. Hódmezővásárhelyi Fémipari- és Gépjavító Vállalat.

Az építésügyi minisztérium területén: 1. 12/7. sz. Segédipari Vállalat, 2. I. sz. Gépszerelő Vállalat, 3. Eternit Művek, 4. Nagykanizsai Üveggyár.

A közlekedés- és postaügyi minisztérium területén: 1. Tatabányai Felsőállomás, 2. Szombathelyi Járműjavító Vállalat, 3. Székesfehérvári Pályafenntartási Főnökség, 4. Posta Központi Távíró Hivatal, 5. Budapest, 70-es Csomagüzem, 6. Közlekedésépítési Gépjavító Vállalat, 7. Földkotró Vállalat, 8. 11. sz. Autóközlekedési Vállalat, 9. Fővárosi Teherfuvarozási Vállalat, 10. MAVAUT Autóbusz Főműhely.

A földművelésügyi minisztérium területén: 1. Örménykúti Állami Gazdaság, 2. Bólyi Állami Gazdaság, 3. Bajnai Gépállomás, 4. Püspökladányi Gépállomás, 5. Nagylgmándi Gépállomás, 6. Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Kísérleti Intézet gazdasága, 7. Szabolcs-Szatmár megyei Mezőgazdasági Gépjavító Vállalat, 8. Nyugat-Magyarországi Fúrások Vállalata, 9. Sárvári Állami Erdőgazdaság, 10. Szegedi Állami Erdőgazdaság.

Az élelmiszeripari minisztérium területén: 1. Budapesti Marhavágóhíd- és Húsfeldolgozó Vállalat, 2. Szentesi Baromlfeldolgozó Vállalat 3. Angyalföldi Rum- és Likőrgyár 4. Óbudai Szeszgyár, 5. Kőbányai Sörés Malátagyár, 6. Kávészeripari Vállalat, 7. Badacsonyvidéki Borforgalmi Vállalat, 8. Újpesti Növényolajipari Vállalat, 9. Békésmegyei Állat- és Szőrgyűjtő Vállalat, 10. Aszári Keményítőgyár.

A begyűjtési minisztérium területén: 1. Mezőgazdasági Magtisztító és Értékesítő Vállalat.

A belkereskedelmi minisztérium területén: 1. Győri Ruházati Bolt Vállalat, 2. Astória Szálloda Vállalat 3. Budapesti Csemegekereskedelmi Vállalat.

A SZÖVOSZ területén: 1. Kaposvár és Vidéke Körzeti Földművesszövetkezet.

A város- és községgazdálkodási minisztérium területén: 1. Fővárosi XVIII. kerületi Tatarozó Vállalat.

A termelőszövetkezetek augusztus 20-i versenyének eredménye

A földművelésügyi minisztérium és a Termelőszövetkezeti Tanács megállapította az alkotmány ünnepére indult termelőszövetkezeti verseny eredményét. A növényápolásban, a nyári munkákban, a silózásban és az állam iránti kötelezettségek teljesítésében elért eredmények alapján I. díjat, 20.000 forintot és díszoklevelet nyert *a borsodivánkai »Petőfi« termelőszövetkezet.* II. díjat, 15 ezer forintot és díszoklevelet kapott a *jászkiséri »Kossuth« termelőszövetkezet.* A III. díj, 10.000 forint és díszoklevél nyertese a *répáspusztai »Első ötéves terv« termelőszövetkezet.*

A jutalmakat és díszokleveleket augusztus 20-án adják át.

KÉSZPÉNZÉRT VÁSÁROLUNK
használt bútorokat, irodait is. Hálót, kombinált szekrényt, egyes és párosszekrényt, rekamiét, szeziont, egyes és páros ágyat stb.
HASZNÁLTCIKK
KISIPARI SZÖVETKEZET
IX., Ecseri-út 4.
TELEFON- VAGY LEVELEZŐLAPHÍVÁSRA HÁZHOZ MEGYÜNK
CÍM LEADHATÓ FIÓKBOLTJAINKBAN:
VI., Aradi-u. 16., VII., Hernád-u. 26., VIII., Teleki-tér 7., vagy telefon: 341—746

A nép akaratának érvényesítése

Írta: dr. Pesta László,
a Budapesti Városi Tanács végrehajtó bizottságának elnökhelyettese

Alkotmányunk egész szelleme és valamennyi intézkedése elmélyült és sokoldalú gondoskodás arról, hogy népi demokráciánk valóban az legyen, amit a neve mond: a nép legszélesebb tömegeinek *demokratikus együttműködése* a haza üdvére, felvirágoztatására és békéjének védelmére. Ezért monhatjuk jogos büszkeséggel, hogy azok az elvek, amelyeken népi demokratikus államéletünk felépült, s amelyeknek az élet minden területén igyekszünk érvényt szerezni: a legszélesebb demokrácia elvei.

Ezeknek az elveknek gyakorlati érvényesülését szolgálja államigazgatásunk új demokratikus szervezete: a tanácsrendszer is, amelynek egész felépítése olyan, hogy *a nép legközvetlenebb részvételét biztosítja az államigazgatás munkájában.* A nép a tanácson keresztül a helyi államhatalom tevőleges tényezőjévé válik. S ha ma komoly fejlődésről beszélhetünk a tanácsok munkájával kapcsolatban, ez azért van, mert eddigi működésük folyamán a tanácsok egyre nagyobb és nagyobb tömegeket mozgattak meg és vontak be az ügyek intézésébe, mert a tanácsrendszer egész szerkezete olyan, hogy csak akkor működésképes, ha a tömegekkel való állandó és közvetlen kapcsolatot széles alapon biztosítani tudja. A tanácsrendszer mellett egyetlen kérdés sem sikkadhat el a bürokrácia útvesztőiben, mert az érdekeltek közvetlen ellenőrzési lehetőségei olyan sokoldalúak, hogy az aktatologatás, legalább is egyre kevésbbé lehetséges. A kerületi tanácselnökök naponként tartanak fogadóórát és ezeken a fogadóórákon az érdekelteknek nemcsak ahhoz van módjuk, hogy ügyes-bajos dolgaikat szóvátegyék, hanem ahhoz is, hogy *ellenőrizzék* ügyeik intézését. S elmondhatjuk — legalább is ami a fővárost illeti —, hogy a lakosság él ezzel a lehetőséggel. A városi tanács végrehajtó bizottságának fogadónapjain is állandóan növekszik a forgalom. A lakosság fokozódó érdeklődését mutatja a tanácstagi beszámolók iránt megnyilvánuló mind nagyobb érdeklődés. Ma már százezrekre megy azoknak a száma, akik részt vesznek a tanácstagi beszámolókon, s tízezrekre azoknak a javaslatoknak a száma, amelyek a lakosság köréből a tanácstagokhoz s rajtuk keresztül az illetékes tanácsi szervekhez eljutnak. A lakóbizottságok megszervezése is elősegítette a tanács és a tömegek kapcsolatának elmélyülését, az úgynevezett kis problémák feltárását és megoldásukat. A tanácsok mellett működő állandó bizottságok és aktívák széleskörű hálózatának kiépülése is jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy az ügyek intézésében valóban magunk mögött tudjuk dolgozóink bizalmát, ösztönzését és bírálatát. Az elmúlt évek során az állandó bizottságok kezdeményezésére számos olyan feladatot sikerült megoldani, amely szorosan összefügg fővárosunk fejlődésével, szépülésével, Budapest dolgozó népének szebb és jobb életével. Számos esetben komoly hibákat is feltártak az állandó bizottságok, sőt elősegítették olyan akadályok elhárítását, amelyek az ötéves tervben magunk elé tűzött nagy feladatok megoldását hátráltatták. Az állandó bizottságok és az aktívákon keresztül — amelyekből ma már több tízezer működik a fővárosban — a tanács szervei eleven és sokoldalú kapcsolatot tartanak fenn a dolgozókkal, a szó leggyakorlatibb értelmében *közvetlen érintkezésben vannak a dolgozók mindennapos problémáival.* Ez a kapcsolat persze nem volt nyomban a tanácsok megalakulásakor ilyen eleven és sokoldalú, időbe telt, míg kiépült, míg valóban elért a tömegekhez. De éppen abban látjuk a fejlődést és a lehetőséget arra, hogy most még egy lépéssel tovább menjünk —, hogy míg kezdetben Budapest dolgozó népének csak kis töredéke vett részt közvetlenül a tanácsok munkájában, ma már százezrek vesznek részt javaslataikkal, bírálatukkal munkánkban. Persze azért még távolról sem értük el a tömegek aktív részvételének azt a magas fokát, ami felé a szovjet példa nyomán törekszünk, de annyit megállapíthatunk, hogy a tömegekkel való szerves, állandó kapcsolatunk mindegyre mélyül és szélesedik.

A tömegekkel való eleven kapcsolat, a dolgozók közvetlen részvétele a tanácsok munkájában tette lehetővé, hogy aránylag rövid idő alatt a főváros fejlődésében komoly eredményeket tudtunk elérni. Ezt szemléltetően mutatja néhány adat, amely az utolsó négy évben megtett fejlődés méreteit érzékelteti. 1950-ben a főváros költségvetése 560 millió forint volt, ebben az évben pedig már *1462 milliós költségvetéssel* dolgozik a főváros. Helyiipari vállalataink száma az elmúlt négy év alatt *31-ről 170-re*, a kisipari szövetkezeteké pedig *30-ról 360-ra emelkedett.* A helyiipar vállalati, szövetkezeti és magánszektorában ma már *100.000 ember dolgozik* a lakosság szükségleteinek kielégítésén. A tanács kereskedelmi hálózata is jelentékenyen kiszélesedett. Ma már a tanácsi kezelésben álló kiskereskedelem 8.6 milliárdos forgalmat bonyolít le és 37.000 dolgozót foglalkoztat. 5475 kiskereskedelmi üzletünk és 1243 vendéglátóipari üzemünk van, közöttük olyan hatalmas üzletek, mint az úgynevezett éjjel-nappali KÖZÉRT, vagy a fényutcai vásárcsarnok. Jelentősek a mezőgazdaság terén elért eredményeink is. Budapest mezőgazdasági művelésre alkalmas *24.000 holdján 41 termelőszövetkezet, állami gazdaság és több tangazdaság* működik. Elmondhatjuk, hogy termelőszövetkezeteink az országban általában a jobbak közé tartoznak és döntően hozzájárulnak a főváros gyümölccsel és zöldséggel való bőséges ellátásához. Budapest népének kulturális egészségügyi és szociális gondozása terén is komoly eredményeket értünk el, csak hogy néhány adatot említsek: az elmúlt években *345 új általános iskolai tantermet* létesítettünk, amit egyébként a tanulók számának rohamos növekedése is megkövetelt, mert amíg két évvel ezelőtt Budapesten az általános iskolai tanulók száma 158.000 volt, ez évben már 175.000-re emelkedett. A lakosság egészségügyi ellátása érdekében számos kórházat és rendelőintézetet korszerűsítettünk, több mint *100 új körzeti orvosi rendelőt* építettünk és sajátkezelésű bölcsődéink férőhelyeit két és félszeresére emeltük. Kommunális vállalataink szintén nagy erőfeszítéseket tettek a dolgozók megnövekedett és egyre növekvő igényeinek kielégítésére. Például a *víztermelést négy év alatt 41 millió köbméterrel, a gázszolgáltatást 70 millió köbméterrel,* a vízcsőhálózatot 216 km-rel, a gázvezetékhálózatot 201 km-el, a csatornahálózatot 73 kilométerrel növeltük. Közlekedési vállalataink teljesítőképességét a rendkívüli módon megnövekedett igénybevétel súlyos próbára teszi. Az e téren jelentkező fokozott igényeket élénken szemlélteti két számadat: míg 1950-ben 648 millió utast szállítottak a budapesti villamosok, ez évben az utasforgalom már elérte a *813 milliót.* Az autóbuszok utasforgalma 1950-ben 108, ez évben pedig *190 milliót* mutat. A másik súlyos probléma, amely még igen nagy feladatok elé állítja a fővárost, a lakáskérdés megoldása. 1950-től 1953-ig *14.000 új lakás épült* a fővárosban, ezek közül 4400 lakást a fővárosi tanács épített. Mindezek a számok kétségkívül jelentős fejlődésről tanuskodnak, de meg kell mondanunk, hogy a fejlődés nem volt egyenesvonalú és a legkevésbbé sem hibamentes. Minden bizonnyal sokat tettünk, de az is bizonyos, hogy nem tettünk meg mindent, amit megtehettünk volna és számos területen még mindig igen komoly hiányosságokkal kell szembenéznünk.

Bizonyos azonban — s eddigi tapasztalataink nagy nyomatékkal erre figyelmeztetnek —, hogy a hibák kiküszöbölésének és az eddigieknél nagyobb feladatok megoldásának egyetlen reális alapja: *még tovább mélyíteni a tömegekkel való kapcsolatot.* A III. pártkongresszus határozatainak csak úgy tudunk érvényt szerezni a tanácsok munkaterületén, ha biztosítani tudjuk a tömegek még nagyobb aktivitását, még elevenebb részvételét munkánkban. Ebben a tekintetben *nagy fejlődést jelent az új tanácstörvény-tervezet,* amelynek fő irányelve a néppel való kapcsolat kimélyítése, a nép befolyásának erősítése. Ez az elv érvényesül mindjárt a tanácstagok megválasztásánál. Az új tanácstörvény-tervezet szerint ugyanis a tanácstagot jelölőgyűlés abba a körzetbe állítja jelöltjét, ahol a jelöltet ismerik, ahol kapcsolatai vannak s ahol maga is dolgozni kíván. A tanácstagot a választók bármikor visszahívhatják, ha munkája iránt alapos kifogás merül fel, vagy a bizalom bármilyen komoly oknál fogva megrendült iránta. Ebben az esetben új tanácstagot kell választani, mert az új tanácstörvény meg fogja szüntetni a póttag intézményét és a kooptálásra sem ad lehetőséget. Emellett azonban az új törvény az eddiginél sokkal sőlesebb hatáskört és *nagyobb önállóságot* biztosít a tanácsoknak a tervezés, a költségvetés, a többletnyereség és a megtakarítások felhasználásánál. Ezzel természetesen megnő a tanácsok dolgozóinak felelőssége is. A lényeg azonban az, hogy az új tanácstörvény a tanácsoknak nyújtott nagyobb önállósággal lehetővé teszi majd a feladatok gyorsabb és hatékonyabb megoldását, *lehetővé teszi a lakosság kívánságainak gyorsabb kielégítését és a rugalmasabb ügyintézést.* Mindezek kapcsán pedig legfőként azt, hogy a nép részvétele az eddiginél is aktívabbá váljék a tanácsok munkájában.

Az új tanácstörvény — ha az *országgyűlés* törvénybe iktatja a most nyilvánosságra hozott tervezetet — biztosítékot nyújt számunkra, hogy egész erőnkkel, legjobb képességeinkkel vegyünk részt a III. pártkongresszus határozatainak végrehajtásában, a népünk életszínvonalának állandó emléséért folyó nagy munkában, hazánk felvirágoztatásában.

Még néhány nap és kezdődik a tanév
Leányka karton mosó ruha . . . . . 70.— Ft
Fiú iskolai öltöny, I. oszt. . . . . 118.30 Ft
Rajztábla . . . . . 14.30 Ft
Napsugár páros irón-toll csak az állami áruházakban kapható
ÁLLAMI ÁRUHÁZ

Megalakult a tervkölcsön sorsolási bizottsága

Az Ötéves Tervkölcsön kilencedik sorsolásához a pénzügyminiszter által kinevezett sorsolási bizottság csütörtökön délelőtt 10 órakor tartotta alakuló ülését.

A sorsolási bizottság tagjai ezután megvizsgálták az Ötéves Tervkölcsön kötvényeinek legutóbbi húzása óta az Országos Takarékpénztár páncéltermében őrzött sorsolási kerekeket és megállapították, hogy az elzáró pecsétek épségben vannak.

Az alakuló ülés befejezése után a bizottság két tagjának kíséretében a sorsolási kerekeket a sorsolás színhelyére, a Margitszigetre szállították, ahol a sorsolás kezdetéig lepecsételve őrzik. (MTI)

NAPI KRÓNIKA

Népművészek kitüntetése

Az alkotmány ünnepe alkalmából — ezúttal másodízben — adományozta a minisztertanács a »Népművészet Mestere« kitüntető címet és jelvényt. A dolgozó népünk megbecsülését jelző kitüntetéseket kiváló munkájuk elismeréséül a népművészet különböző ágaiból tizenegyen kapták meg. Az új kitüntettek: id. *Kapoli* Antal faragó népművész, *Boros* Lajos, az Állami Népi Együttes zenekarának vezetője, *Lakatos* Sándor a Magyar Rádió népi zenekarának vezetője, *Toki-Horváth* Gyula népi zenekar vezető, *Fazekas* István és *Gerencsér* Sebestyén fazekas népművészek, *Gábor* Józsefné pingáló és mintaíró népművész, *Breglovics* Kálmán faragó népművész, *Palkó* Józsefné mesemondó, *Ács* György, a tápéi népi együttes táncosa és *Kemény* Henrik bábtechnikus és bábjátékos (Budapest).

Csütörtökön az Elnöki Tanács fogadótermében adták át a kitüntetéseket. Az ünnepségen jelen volt *Apró* Antal, a minisztertanács elnökhelyettese, *Mihályfi* Ernő népművelési miniszterhelyettes, *Széll* Jenő, a Népművészeti Intézet igazgatója. A kitüntetéseket *Jánosi* Ferenc, a népművelési miniszter első helyettese nyújtotta át. A kitüntettek nevében *Fazekas* István mondott köszönetet. *(MTI)*

— **Az újjáalakított Művész Cukrászda** az Operaházzal szemben, a Sztálin-úti volt Gerbeaud Cukrászda helyén csütörtökön megnyílt. A helyiséget eredeti stílusában rendezték át.

*

Az Operaházzal szemben levő, eredeti stílusában újjáalakított Művészcukrászda megnyitásakor műsort adott — a közönség. Takaros eszt rád-műsor kerekedett a jelenlevő ének- és színművészek rögtönzéseiből.

Pest megye a gabonabegyűjtési verseny élén

Az alkotmány ünnepének tiszteletére 1994 község, 1996 termelőszövetkezet és több mint 180.000 dolgozó paraszt lépett egymással párosversenyre a beadási kötelezettség gyors teljesítéséért. Az országban több mint 800.000 termelő fejezte be a cséplést. A legutóbbi adatok szerint a termelők 97.8 százaléka egyenesen a cséplőgéptől vitte a begyűjtő helyre a gabonát.

A begyűjtési minisztérium legutóbbi értékelése szerint a gabona begyűjtésben a megyék sorrendje a következő:

1. Pest, 2. Fejér, 3. Komárom, 4. Hajdú, 5. Bács, 6. Békés, 7. Szolnok, 8. Szabolcs, 9. Nógrád, 10. Csongrád, 11. Somogy, 12. Zala, 13. Baranya, 14. Heves, 15. Tolna, 16. Borsod, 17. Veszprém, 18. Győr, 19. Vas.

— **Uj bölcsődét** adtak át rendeltetésének csütörtökön délután a XI. kerületi Breznóközben. Az 1,300.000 forint költséggel épült bölcsődében 70 csecsemőt gondoznak.

— **Kutatóházat építenek a** tihanyi félszigeten, hazánk első tájvédelmi körzetében.

— **Az Őszi Mezőgazdasági Kiállításon** a tudományos kutatás eredményei között azt is bemutatják, hogyan gyorsítják ultrahang-kezeléssel a tokaji bor érlelését.

— **N. A. Kravcsenko** szovjet professzor, a mezőgazdasági tudományok doktora — aki egy évig az Agrártudományi Egyetemen tanított — augusztus 19-én visszautazott a Szovjetunióba.

— **Tisztagyapjú lódenszövet** gyártását kezdték meg a Kőszegi Textilművekben sötétkék, barna és zöld színben.

— **A Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat** közli, hogy az augusztus 22-ére hirdetett: „A szarvasmarhatenyésztés hazai úttörője" (Mezőgazdasági Múzeum); és a „Hogyan tanulnak az állatok" (Állat- és Növénykert) című előadásokat a munkaszüneti nap megváltoztatása miatt augusztus 21-én tartják meg d. e. 11 órakor.

— **A Bartók Béla** Zeneművészeti Szakiskolában (V., Semmelweis-utca 12.) augusztus 26-án, az Erkel Ferenc Zeneművészeti Szakiskolában (VI., Nagymező-utca 1.) pedig szeptember 1-én kezdődnek a felvételi vizsgák. A vizsgára jelentkezni lehet augusztus 16—19. között, d. e. 10—12 és d. u. 4—5 órakor a két intézet irodájában.

Az osztrák pedagógus küldöttség látogatásai

A hazánkban tartózkodó osztrák pedagógus küldöttség látogatást tett a csepeli Rákosi Mátyás Művekben és megtekintette az üzem több szociális intézményét. Az Országos Béketanácsnál megbeszélést folytattak a Béketanács több vezető munkatársával az osztrák és magyar pedagógusok békemozgalmáról.

— **A bányavillamosítás** kérdéseiről kétnapos ankétot rendez Pécsett augusztus 27-én és 28-án a Magyar Elektrotechnikai Egyesület és a Bányászati és Kohászati Egyesület.

— **Az állami áruházak** augusztus végén »Napfény« elnevezéssel olyan tollat hoznak forgalomba, amelynek egyik vége csavarirón, a másik pedig iridiumos hegyű töltőtoll.

— **A magyar édesipar** is részt vesz a szeptember 5-én megnyíló lipcsei vásáron.

Kitüntették a népművelés kiváló munkásait

Népművelési kormányzatunk alkotmányunk ünnepe alkalmából a *»Szocialista Kultúráért«* kitüntető jelvényt adományozta 63 kiváló népművelési dolgozónak. A kitüntető jelvényeket, valamint több dicsérő oklevelet csütörtökön délután *Jánosi* Ferenc, a népművelési miniszter első helyettese adta át a minisztériumban.

13 évi börtönbüntetés sikkasztásért

Elek Árpád, a Sajószentpéteri Üveggyár volt főkönyvelője, vezető beosztásával visszaélve, súlyos károkat okozott dolgozó népünknek. Számlákat és bankcsekkeket hamisított és így több részletben összesen 219.000 forintot sikkasztott. Az eltulajdonított pénzből százezer forintért villaépületet, aranyórát, motorkerékpárt, bundákat és hasonló tárgyakat vásárolt magának. Züllött életet élt, kártyázott. Egy alkalommal például vonaton ismeretlen személyekkel kártyázva, néhány óra alatt tízezer forintot vesztett.

A Borsod megyei bíróság Elek Árpádot 13 évi börtönbüntetésre ítélte, a sikkasztott pénzből vásárolt villát és ingóságokat pedig lefoglalta.

— **A XII. kerületben** lévő Diana-útnak a Cédrus-utca és Lóránt-utca közötti szakaszát útjavítás miatt 1954. augusztus 23-tól szeptember 4-ig a közúti járműforgalom elől elzárják.

— **Gépíró-, Gyorsíró- és Irodakezelői Szakiskola** szeptember 1-én megnyílik Budán, II., Jurányi-utca 3. sz. alatt. Jelentkezés és beiratkozás kedd, csütörtök, szombat d. e. 9—12, hétfő, szerda, péntek d. u. 5—7-ig. Az iskola eredményes elvégzése államérvényes bizonyítványt nyújt és adminisztrátori munkakör betöltésére képesít.

Színházak műsora

Az Állami Operaház Margitszigeti Szinpada: V: János vitéz (8). K: Paratszbecsület, Bajazzók (8), Szo: János vitéz (8).

Az Állami Operaház Állatkerti Szinpada: Szo: Traviata (8). V: Szöktetés a szerályból (8). V: Lammermoori Lucia (8).

Károlyi-kert: Szo: A Magyar Rádió Szimfónikus Zenekara, vez: Ferencsik. „C"-bérlet, 6. est (8). H: Magyar Állami Hangversenyzenekar, vez: Somogyi. „A"-bérlet, 9. est (8). Sze: Magyar Állami Hangversenyzenekar, vez: Ferencsik. „B"-bérlet, 9. est (8). P: Magyar Állami Hangversenyzenekar, Haydn: Évszakok. „C"-bérlet, 7. est (8). V: A Magyar Néphadsereg Vörös Csillag Érdemrenddel kitüntetett Művészegyüttese Szimfónikus Zenekarának Bécsi-estje. Vez: Somogyi. „D"-bérlet, 2. est. (8)

Majakovszkij Szinpad: P: Hol az az utca, hol az a ház (fél 5). Sz: Legkedveltebb melódiák (fél 5). Hol az az utca, hol az a ház (8). V: Nem a tükör görbe (8). Sze: Nem a tükör görbe (8). Cs: Hajdú Péter és együttese; 10—11-es bérl. (fél 8). Szo: Hajdú Péter és együttese; 7-es bérl. (fél 8).

Építők Rózsa Ferenc kultúrotthona: P., Szo: Pompadour (8).

Fővárosi Nagy Cirkusz: Egész héten: Mese a cirkuszban (4, 8).

Felhős idő

Budapesten csütörtökön 12 órakor a hőmérséklet 20 Celsius fok, 21 órakor 20 fok. A tengerszintre átszámított légnyomás 760 mm, mérsékelten emelkedő irányzatú. Várható időjárás péntek estig: felhős idő, több helyen, elsősorban nyugaton és északkon eső, esetleg zivatar. Mérsékelt délnyugati, majd élénkebb északnyugati szél. Az éjszakai lehülés gyengül. A nappali hőmérséklet alig változik. Várható hőmérsékleti értékek: pénteken reggel nyugaton 12—15, keleten 10—13, délben 23—26 fok között. Északnyugaton 20—23 fok között.

A Duna vízállása csütörtökön reggel Budapestnél 313 cm

Megnyílt Kisfaludi-Stróbl Zsigmond Kossuth-díjas szobrászművész gyűjteményes kiállítása

Csütörtökön délben a Műcsarnokban megnyílt *Kisfaludi-Stróbl* Zsigmond, a Munka Vörös Zászló Érdemrendjével kitüntetett kétszeres Kossuth-díjas, a Magyar Népköztársaság kiváló művészének *gyűjteményes kiállítása.*

A megnyitó ünnepségen részt vett *Bebrits* Lajos közlekedés- és postaügyi miniszter, *Jánosi* Ferenc, a népművelési miniszter első helyettese, *Sik* Endre külügyminiszterhelyettes, *Mihályfi* Ernő népművelési miniszterhelyettes, továbbá a magyar társadalmi és kulturális élet számos képviselője. Megjelent az ünnepségen a budapesti diplomáciai képviseletek több vezetője és tagja.

Tar István szobrászművész, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége titkárának üdvözlő szavai után *Jánosi* Ferenc, a népművelési miniszter első helyettese mondott ünnepi beszédet. Majd a megjelentek megtekintették a kiállítást.

Az árvízkárosultak megsegítésére folyó pénzgyűjtés eddigi eredménye

Az árvízkárosultak megsegítésére folyó pénzgyűjtés eddigi eredménye augusztus 19-én estig megyénként a következőképpen alakult:

Megye	Forint
Borsod-Abaúj-Zemplén	2,867.469
Veszprém	1,917.419
Csongrád	1,710.081
Győr-Sopron	1,612.686
Hajdu-Bihar	1,522.659
Komárom	1,474.823
Békés	1,426.867
Szolnok	1,362.111
Bács-Kiskun	1,326.590
Baranya	1,308.479
Pest	1,305.602
Fejér	1,277.847
Nógrád	1,269.631
Vas	1,263.496
Szabolcs-Szatmár	1,129.872
Heves	1,127.701
Somogy	1,005.361
Zala	970.292
Tolna	631.582
Budapest	17,696.509

A pénzgyűjtés eredménye augusztus 19-én délig 46,102.936 forint. (MTI)

Bolgár étterem Budapesten, magyar vendéglő Szófiában

A vendéglátóipar budapesti vállalatai az utóbbi hónapokban több reprezentatív éttermet létesítettek. A városligeti *Gundel*, a nagykörúti *Hungária*, a *Royal*, a Lánchíd melletti *Kék Duna* és egész sor kisebb étterem, eszpresszó, cukrászda nyílt meg rövid időn belül és nyújt kellemes szórakozást a dolgozók tömegeinek. Az év második felében is folytatódik a budapesti vendéglátóipari hálózat fejlesztése.

Hamarosan hozzákezdenek a József-körúti *volt Spolarich-kávéház* helyén egy színvonalas, nagy étterem építéséhez. A XV. kerületi Hubay-téren befejezéshez közeledik egy hatalmas *vendéglátó kombinát* építkezése. Étterem, népbüffé, cukrászda áll rövidesen e környék lakosságának rendelkezésére. A VII. kerületi Dohány-utcai *Diófa-éttermet* lényegesen kibővítik. Az V. kerületi Felszabadulás-téri *Jégbüffé* is másodszor kerül nagyobbításra. A szomszédos üzlethelyiségeket csatolják a már egyszer kibővített cukrászdához, mert a hatalmas forgalmat nem képes mai keretei között lebonyolítani. A nemrég megnyílt körúti *Royal Pálma-étteremhez* rövidesen csatlakozik a kerthelyiség másik oldalán lévő újjáépülő étterem.

A Rózsa-utca és a Szondy-utca sarkán, valamint a Váci-utcában a volt Rutterschmidt-pékség helyén *nagyteljesítményű cukrászatokat* építenek. A hangulatos budai kiskocsmák és vendéglők is újból feltámadnak. A farkasréti temető közelében volt a híres *Aranyflaskó*, amelyet közben a Dózsa-sportklub foglalt le a maga céljaira. Ez a kedvelt helyiség most ismét vendéglő lesz. A János-kórház felett a *Diósárok-úton* is újból megnyitják az egykori népszerű vendéglőt, amelyet Kossuth domborműve díszített és arról volt ismert, hogy itt találkoztak a 48-as honvédek utolsó veteránjai. A Szent István-körúton egy újszerű vendéglátóüzem készült: *a Vitamin-Büffé*, amelyet néhány hét múlva nyitnak meg.

A vendéglátóipar terjeszkedésének és fejlődésének jelentős állomásai lesznek a Budapesten nyíló *külföldi éttermek.* A tervek szerint a népi demokráciák kölcsönösségi alapon népi jellegű éttermeket létesítenek Budapesten, ahol speciális ételeiket szolgálják majd fel a vendégeknek. Elsőnek *Bulgária* nyitja meg Budapesten nemzeti éttermét a Sztálin-út 5. szám alatt, a jelenlegi Metro-étterem helyén. A helyiségek berendezését, amely eredeti népi stílusban készül, bolgár építőművészek tervezik. Szó van budapesti *kínai étterem* létesítéséről is.

Magyarország is nyit magyar éttermeket a baráti államokban. A közelmúltban nyílt meg elsőnek *Berlinben* a Stalin Allee egyik nyolcemeletes palotájának földszintjén és első emeletén a gyönyörűen berendezett magyar vendéglő és a tokaji pince, amely máris egyik legnépszerűbb szórakozóhelye a német fővárosnak. *Lipcsében* szeptember elején két magyar vendéglőt nyitnak. Az egyik a vásár területén fog működni, a másik a pályaudvar közelében. A vendéglő egész személyzete magyar szakácsokból, pincérekből áll és Toki Horváth Gyula zenekara szórakoztatja majd az étterem vendégeit. A budapesti bolgár étterem testvérintézményeként október második felében nyitja meg kapuit *Szófia* legforgalmasabb helyén a magyar vendéglő, amelynek berendezését *Pán* József Kossuth-díjas művész tervezte s ahol ugyancsak magyar szakácsok fogják főzni a speciális magyar ételeket és magyar népi zenekar gondoskodik a vendégek szórakoztatásáról.

G. J.

MOZIK MŰSORA

LUXUSTUTAJON (színes szovjet filmvígjáték): SZIKRA (Lenin-körút 120.) f10, f12, h2 4, n7, f9, URÁNIA (Rákóczi-út 21.) f5, h7, 9, TÁNCSICS (Csepel) f6, h8, ünn. n4 TÁTRA (Pesterzsébet kertmozi) 6, f9, ünn. h4 HUNYADI (Kispest) 6, n9, ünn. h4.

TÖRVÉNYENKIVÜLI LOVAG (francia filmvígjáték): MŰVÉSZ (Lenin-körút 88.) prol. 4, n7, f9, DOZSA (Róbert Károly-körút 59.) prol. f5, h7, 9, KOSSUTH (Váci-út 14.) f5, h7, 9, SZIGET (Margitsziget) prol. f9, 22-től.

A KIS KARMESTER (francia film): DUNA (Fürst Sándor-u. 7.) prol. f5, h7, 9, VÖRÖSMARTY (Üllői-út 4.) prol, f10, f12, 12, f4, h6, 8, UGOCSA (Ugocsa-u. 10.) prol. f5, h7, 9, ünn. f3.

A KIS MUCK TÖRTÉNETE (magyarul beszélő színes német mesefilm): FELSZABADULÁS (Fiórián-tér 3.) prol. f4, h6, 8, ALKOTMÁNY (Újpest) h4, 6, n9, RÁKOSI MÁTYÁS KULTÚRHÁZ (József Attila-tér 4.) n6, f8, sz. f5, v. 3, n6, f8, RÓZSAVÖLGYI KERTMOZI (Rózsavölgyi-tér) f9, szombat szünnap.

PUCCINI (színes olasz film): VÖRÖS CSILLAG (Lenin-körút 45.) prol. f5, h7, 9, MÁJUS 1. (Mártírok útja 55.) 3. hétre prol. 4, f7, 9, SZABADSÁG (Bartók Béla-út 64.) prol. 10, 12, 2, 4, n7, f9, CORVIN (Kisfaludy-köz) 3. hétre prol. h4, 6, f9

KÉMEK A VONATON (csehszlovák film) (kíséröműsor: Harmadik találkozás): MUNKÁS (Kápolna-u. 3/b) n6, f8, ünn. 3 CSILLAG (Csillaghegy h6, 8, ünn. f4,

1. **Magyar híradó, 2. A labdarúgóvilágbajnokság döntője prol., 3. Sportoló falu, 4. Mézeskalács kunyhó:** HIRADÓ (Lenin-körút 13.) Reggel 9-től este 11-ig folytatólag.

Kínai útinapló (színes csehszlovák riportfilm): BETHLEN (Bethlen Gábor-tér 3.) 4, n7, f9.

Apa lett a fiam (francia filmvígjáték): BÁSTYA (Lenin-körút 8.) 3. hétre prol. 11, 1, 3, 5, 7, 9, TANÁCS (Szent István-körút 16.) 4. hétre prol. 10, 12, n3, f5, h7, 9, JÓZSEF ATTILA (Kálvária-tér 7.) f4, h6, 8, SZABADSÁGHEGYI (Evetke-u. 2.) 6, 8, ünn. 4.

Halhatatlan melódiák (olasz film): ADY (Tanács-körút 3.) prol. f4 h6, 8, SPORT (Thököly-út 56.) prol. 4, n7, f9, ÓBUDA (Selmeci-u. 14.) prol. f5, h7, 9.

Arlberg expressz (osztrák film): CSOKONAI (Népszínház-u. 13.) prol. f4, h6, 8, SZABADSÁG (Újpest) kertmozi h6, 8, ünn. f4.

A rágalom tüzében (csehszlovák film): TINÓDI (Nagymező-u. 8.) f4, h6, 8, BEM (Mártírok útja 5/b) f11, f1, f3, f5, f7, f9.

Eső után napsütés (német film): MARX (Landler Jenő-u. 39.) prol. 4, 6, 8.

Szerelem engedély nélkül (csehszlovák film): VASVÁRI (Kerepesi-út 44.) h4, h6, 8, BRIGÁD (Pestlőrinc) f6, h8, ünn. n4, SZABADSÁG (Pestimre) n7 f9, ünn. 4.

Szicíliai vérbosszú (olasz film): ÁRPÁD (Soroksár) h6, 8, ünn f4, SZABADSÁG (Rákosliget) f6, h8, ünn. n4, csüt. szünnap, ATTILA (Budafok) kertmozi f7, h9, ünn. n5.

SPORT

A Népstadion megnyitásától a szakszervezeti sportünnepélyig

Sportunk büszkeségét, *a Népstadiont a múlt évben az alkotmány ünnepén, augusztus 20-án avatták fel,* így most pénteken ünnepeljük születésének első évfordulóját. Egy év alatt *öt sportág* eseményei szerepeltek a Népstadionban: atletika, labdarúgás, ökölvívás, kézilabda és torna. *Atletikában* 5 nemzetek közötti versenyt, 2 nemzetközi viadalt, az FVB atletikai versenyeit s több hazai versenyt rendeztek itt. Ezeken a versenyeken 6 világcsúcsot, 9 Európa-csúcsot, 27 országos csúcsot javítottak, illetve állítottak be.

Labdarúgásban 28 mérkőzés színhelye volt a Népstadion.

Nincsenek számok *a kézilabdáról* és *tornáról.* Mindkettő inkább csak *bemutatókkal* szerepelt — pedig, különösen a *torna,* a megnyitó és az FVB tanúsága szerint is, megérdemelte volna, hogy *többször és nagyobb teret kapjon a Népstadionban.*

A másik három sportágról szólva: a *labdarúgás* amúgy is nagy népszerűségét a Népstadion annyira emelte, hogy *a magyar-angol mérkőzésre 80 ezerről 92 ezerre kellett emelni a Népstadion befogadóképességét.*

De *közönségrekordot javított az atletika is* (a labdarúgással együttes rendezésben és külön is) — amelynek nálunk soha még ennyi nézője nem volt. *Az ökölvívás is megtízszerezte szokott sportcsarnoki nézőszámát.*

Ismét az alkotmány ünnepén kerül sorra pénteken a Népstadionban a szakszervezeti sportünnepség. Ez egyaránt gondosan előkészített tömegsport- és minőségi sport-számaival *méltó lesz a Népstadion első jubileumához.*

Megkezdődött a szakszervezetek sportünnepélye

Csütörtökön délután a népligeti Vasas-stadionban ünnepélyes keretek között megkezdődött a »szakszervezetek sportünnepélyé«-nek atletikai versenye.

A magyar szakszervezeti sportegyesületek, valamint a Francia Munkás Sportszövetség (FSGT) atlétáinak felvonulása után *Terényi* László, a SZOT testnevelési és sportosztályának vezetője mondott megnyitó beszédet, majd megkezdődött a verseny.

A részvevők — az erőviszonyoknak megfelelően — két csoportban küzdöttek meg egymással. Már az első napon is több jó eredmény született. A legkiválóbb teljesítményt a női súlylökésben a versenyen kívül indult *Bagó* Vera érte el: új országos ifjúsági csúcsot dobott.

*

A BTSB közli, hogy az augusztus 21.-ére kiírt „Lelki Áttiláné" motorkerékpáros salakpálya emlékversenyt szombaton nem rendezik meg.

A Vasas SE lebonyolításában valószínűleg augusztus 29-én kerül sor a motorkerékpáros salakpálya emlékversenyre.

Megváltozott az ünnepi birkózó bemutató és ökölvívó verseny kezdési időpontja. Eszerint az Úttörőpályán a birkózó bemutató pénteken és szombaton is délelőtt 10 óra helyett délután 5 órakor kezdődik, míg az ökölvívó mérkőzések augusztus 20-án nem 21 órakor, hanem 19 órakor kerülnek sorra a margitszigeti Dózsa teniszstadionban.

Pénteki és szombati sportműsor

PÉNTEK, augusztus 20: Szakszervezetek sportünnepélye. Népstadion reggel 8.55 óra, d. u. 3 óra. Délelőtt ünnepélyes megnyitó, népi tánc, torna és úttörő bemutató. **Atletika:** A SZOT-versenyek döntői. Népstadion 3 óra. **Labdarúgás:** Esti Kupa-döntő, Vasas—Kinizsi, Népstadion 5 óra. **Sportműsorok a Margitszigeten és a Városligetben,** kézi-, kosár- és röplabda villamtornákkal, birkózó és lovasbemutatókkal reggel 9 óra. **Kerékpár:** Háztömbkörüli verseny, Dankó-u. reggel 9 óra. Budapest pályabajnokságai, Milienáris d. u. 6 ó. **Úszás:** Utánpótlás verseny, Sportuszoda 5 óra. **Ökölvívás:** Budapest—Vidék versenye, Margitsziget teniszstadion, 9 óra. **Motor:** Motorcsónak bajnokság, Margitsziget pesti Dunaág d. e. 10 óra.

SZOMBAT augusztus 21: Labdarúgás: NB I mérkőzések: Vörös Lobogó—Győr, Üllői-út fél 6 óra. Dorog—Sztálin Vasmű Dorogon, Starján—Dózsa Salgótarjánban, Szeged—Csepel Szegeden. **Sportbemutatók a Margitszigeten és a Városligetben. Kerékpár:** Budapest pályabajnokságai. Milienáris 6 óra. Rózsa Ferenc országúti emlékverseny, gödöllői országút reggel 6 óra. Bp. Honvéd—Malmö 2:1 (1:0).

Lósport

A pénteki galoppversenyekre jelöltjeink a következők: I. Cukrászlány — Lánykám. — II. Margó — Alapos — Sirály III. — III. Firma — Vabanque II. — Smaru. — IV. Szépség — Várfölde — Duma II. — V. Alabárdos — Szaladin. — VI. Csákós — Matyó II. — Szépvíz. — VII. Sakál — Szultán II. — Kalász. — VIII. Ágota — Borozó — Diktáló. — IX. Babám — Diploma — Buborék.

RÁDIÓMŰSOR

PÉNTEK, AUGUSZTUS 20.

KOSSUTH-RÁDIÓ: 8.15: Egy falu — egy nóta. — 9.00: Hangverseny. — 10.00: Ünnepi levél. — 10.10: Gyermekrádió. — 11.00: Nagy együttesek. — 12.15: Népi zenekarok. — 13.03: Ünnepi hangverseny. — 14.15: Ajándékhangverseny. — 15.00: Szív küldi. — 16.00: Részletek a „Szivárvány" legjobb műsoraiból. — 16.50: Tánczene. — 17.40: Kincses Kalendárium. — 18.40: Népi zenekar. — 19.30: Az épülő kommunizmus nagy országában. 20.10: Az őszödi alkotmány ünnepén . . . — 20.30: Vidám, zenés műsor. — 21.30: Liszt műveiből. — 22.15: Utcabál. — 0.10: Magyar népi muzsika.

PETŐFI-RÁDIÓ: 8.00: Reggeli zene. — 6.30: Református vallásos félóra. — 9.00: Falurádió. — 9.30: Miska bácsi lemezesládája. — 10.10: Népek dalai. — 10.40: Könnyű zenekari muzsika. — 11.30: Áll a vásár. Vidám zenés játék. — 12.26: Tánczene. — 12.40: Ifjúság. Verses, zenés irodalmi műsor. — 13.00: Részletek felszabadulás utáni legszebb operettjeinkből. — 14.00: Művészlemezek 15.00: Építészek, városokról. — 15.20: Magyar népdalok. — 16.00: Új magyar operákból. — 16.40: Aranytulipán. Zenés mesejáték. — 17.20: Magyar kamarazene. — 17.55: Szórakoztató zenekari muzsika. — 18.50: Az Igazság és Hamisság utazása. Verses mese. — 19.10: Könnyű muzsika. — 19.40: Tánczene. — 20.30: Az opera fejlődése. XVI. A fiatal Verdi. — 21.30: Színes magyar muzsika. — 22.00: Zenekari hangverseny.

SZOMBAT, AUGUSZTUS 21.

KOSSUTH-RÁDIÓ: 8.15: Egy falu — egy nóta. — 9.00: Zenés fejtörő. — 9.59: Időjelzés. — 10.00: Közvetítés a Csillebérci Úttörő-táborból. — 11.00: Épülő szép hazánk. — 12.15: Népi zenekar. — 12.45: Szimfonikus zenekar. — 14.15: Jutalommüsor. — 14.45: Egy hét a külpolitikában. Előadás. — 15.00: Szív küldi. — 16.00: Édes hazám! Versek. — 16.35: Tánczene. — 17.25: A gyengébb nem. Vígjáték. — 18.40: Rádiólexikon. — 19.10: Vidám népzene. — 19.30: Az épülő kommunizmus nagy országában. — 20.10: Jót nevettünk! . . . Részletek a fővárosi színházak műsorából. — 21.25: Sport- és totóhírek. — 22.10: Két román operettből. — 23.00: Sugár—Romhányi: Hősi ének — oratórium. — 0.10: Csárdások, hallgatós.

PETŐFI-RÁDIÓ: 8.00: Vidám zene. — 9.00: Indulók. — 9.30: Úttörők énekelnek. — 10.10: Szórakoztató zene. — 11.00: Román népi zenekarok. — 11.30: Dallal — tánccal. — 12.30: Részletek Móricz Zsigmond „Rózsa Sándor összevonja a szemöldökét" c. regényéből. — 13.00: Offenbach-hangverseny. — 14.00: Művészlemezek. — 15.00: A párizsi felkelés. Előadás. — 15.20: Népi zenekar. 15.55: Kodály: Tiszán innen — Dunán túl. — 16.00: Operarészletek. — 16.40: Össed, össed, botocskám. Zenés mesejáték. — 17.20: Színház. Szatira. — 17.40: Zenekari hangverseny. — 18.33: Bach-művelből. — 19.10: Román szórakoztató muzsika. — 19.40: Operafelvételeinkből. — 20.40: Tánczene. — 21.50: Zenekari hangverseny.

VASÁRNAP, AUGUSZTUS 22.

KOSSUTH-RÁDIÓ: 8.30: Fővárosi Népi Zenekar. — 9.30: A Békéstarhosi Zenei Gimnázium kórusa. — 9.40: Bartók Béla műveiből. — 10.10: Gyermekhang. Veres Péter írása. — 10.50: Hangszeres népi muzsika. — 11.10: Népművelési híradó. — 11.30: Fúvószene. — 12.15: Népi zenekar. — 13.00: Új kenyér. Tömegdalok. — 13.30: Román szórakoztató muzsika. — 14.25: Gyermekújság. — 15.10: Magyar szerzők dalaiból. — 15.30: E. Thälmann, a német nép nagy fia. Megemlékezés halálának 10. évfordulójáról. — 15.45: Magyar mezők virágai. Előadás. — 16.00: Fiatal írók és költők műsora. — 16.30: Ifj. Magyari Imre és zenekara. — 17.10: Beethoven. Előadás. — 17.45: Muszorgszkij dalaiból. — 18.00: Szív küldi. — 18.30: Hangos Újság. — 19.00: Jutalomműsor. — 19.40: Válaszok falusi hallgatóknak. — 20.10: Népmese feldolgozások. — 20.50: Tánczene. — 21.45: Stefan Cleja, a Román Népköztársaság budapesti nagykövetének ünnepi megemlékezése Románia felszabadulása 10. évfordulójára. — 22.20: Szimfonikus zenekar. — 23.20: Dumitrescu: C-dur vonósnégyes. — 23.30: Éji zene.

PETŐFI-RÁDIÓ: 14.00: Zenekari hangverseny. — 15.00: A rádió kiseggyüttese. — 15.29: Weiner: Farsang. — 15.40: Operarészletek. — 16.30: Zeneszerzői arcképek; Liszt Ferenc. — 17.25: Soronlévő munkák a nagyobb burgonyatermésért. Előadás. — 17.40: Filmzene. — 18.30: Bartók: VI. vonósnégyes. — 19.00: Az épülő kommunizmus nagy országában. — 19.30: Fúvószenekarok. — 20.10: Sporthíradó. — 20.30: A Tartós békéért, népi demokráciáért! c. lap ismertetése. — 20.40: Operarészletek. — 21.30: Látogatás Romániában. — 22.00: Kálmán Imre legszebb melódiáiból.

HÉTFŐ, AUGUSZTUS 23.

KOSSUTH-RÁDIÓ: 8.30: Népdaltémák a nagy zeneakarban. — 9.20: Mit láttam Romániában. — 10.10: Emlékezés Rubinstein pesti hangversenyére. Előadás. — 10.30: Ovodások műsora. — 11.00: Délelőtti muzsika. — 11.35: István, Elbeszélés. — 12.10: Két dalját ték. — 13.00: Mi történt a nagyvilágban? — 13.05: Népi zenekar. — 13.30: Operarészletek. — 14.50: Heti zenés kalendárium. — 15.40: Fúvószene. Nagy mesterek műveiből. — 16.00: Ifjúsági fejtörő. — 16.25: Táncok a zenében. — 16.40: Hajdu Mihály: Szonáta. — 17.10: Hogyan segíti a csillagászat a mindennapi életet? Előadás. — 17.25: Ének, zongora. — 17.40: Ünnepi műsor a Román Népköztársaság felszabadulásának 10. évfordulójára. — 18.10: Táncdalok. — 18.30: Hangos Újság. 19.00: Puszták dalai. — 19.40: Válaszok falusi hallgatóknak. — 20.10: A lámpás. Rádiójáték Gárdonyi Géza kisregényéből. — 21.33: Szerelmi kettősök. — 22.10: Tíz perc külpolitika. — 22.20: Ünnepi hangverseny román szerzők műveiből. — 23.30: Éji zene. — 0.10: Csárdások.

PETŐFI-RÁDIÓ: 14.00: A rádió kiseggyüttese. — 14.32: Zongora. — 14.54: Csermák: Vonósnégyes. — 15.10: Könnyű zene. — 15.50: Alekszej Tolsztoj. Előadás. — 16.20: Népdalok. — 16.40: Beethoven: VI. szimfónia. — 17.20: Irodalmi összeállítás Reviczky Gyula költeményeiből. — 17.45: Szív küldi. — 18.10: Útközben. Veres Péter. — 18.40: Szórakoztató zene. — 19.00: Az épülő kommunizmus nagy országában. — 19.30: Bellini: Puritánok c. operájából. — 20.10: Sporthíradó. — 20.30: Román kamarazene. — 21.00: Orvosi tanácsok: Amit az ekcémáról tudni kell. — 21.10: Tánczene. — 22.00: Népköltészet és népdal. — 22.34: A Magyar Néphadsereg Művészegyüttese szólistáinak műsora.

LABROCA előadatta az első PILÓTA-OPERÁT

Firenzében véget értek a *Maggio Musicale* előadásai, amelyek, mint emlékezetes, *magyar vendégszereplással* kezdődtek. A *Székesfővárosi Énekkar* adott hangversenyt a firenzei zenés május megnyitásán, az Operaház részéről *Svéd* Sándor és *Nádasdy* Kálmán képviselte a magyar színeket. A zenés május idén is nagy sikert hozott Mario *Labroca* főintendánsnak, aki négy éve vezeti a *Maggio Musicalét*. Olaszországban a milánói *Scala* képviseli a zenei tradiciókat, Firenze pedig a fiataloké. Mindamellett Firenzében is őrzik a tradiciót, például a *Boris Godunov*-ot nem *Rimsky—Korzakoff* átírásában, hanem eredetiben adatta elő *Labroca*. A Maggio Musicale a *Boboli-kertben* egy *Manzoni-dráma* előadásával végződött. A lezajlott előadások egyik kiemelkedő eseménye volt *az első pilóta-opera bemutatója*.

Balla Piccola írta *Az éjszakai rpülő* című dalmű muzsikáját. A *Pergola*-színházban került színre a dinamikus erejű, rendkívül feszült, izgalmas jelenetekben bővelkedő opera, amelynek előadásában a szereplők modern ruhája különös izt adott a darabnak, de a három délamerikai gép elindulásának és megérkezésének modernzenéjű története *mindvégig nagy sikert hozott*. Az éjszakai repülővel egy estén *Busoni*-nak, az elhúnyt nagy orgonaművésznek és zeneszerzőnek kétfelvonásos *Turandot*-operáját mutatták be, amely homlokegyenest ellenkezik *Puccini* lírai *Turandot*-jával. Játékos, groteszk, szinte vidám történet s a muzsikája izzig-vérig modern.

(*) **Garden party.** A „Magyar írók, Művészek és Műpártolók Egyesülete" június 22-én este 8 órakor a Fasor-kertben (Vilma királynő-út 20) műsoros garden partyt rendez több neves ének- és előadóművész közreműködésével. Meghívó és jegyigénylés az egyesület irodájában: Kádár-u. 5. Tel.: 110-740.

MA az

ANGOLPARK-ban

Klotild néni

vígjáték, szabadtéri előadásban, lerövidítve, írta: **Vaszary Gábor**, rendezi: **Vaszary János.**

Vaszary Piroska, Simor Erzsi, Fülöp Kató, Gervay Marica, Törzs Jenő, Hajmássy Miklós, Szakáts Zoltán, Pataky Miklós, Makláry János, Bihary Nándor, Sugár Lajos.

Kezdete 8 órakor.

Forró siker didergő nézőtér előtt a szigeti Walpurgis éjszakán

Megnőnek a melódiák, új szárnyakat kap a muzsika itt a szabadtéren, a csillagos ég alatt, a jázminok, a virágzó fák természetes díszletének csodálatos pompája alatt. *Oláh* Gusztáv és *Nádasdy* Kálmán rendezői fantáziája ismét a kellemes meglepetések sorozatával ragadta magával a közönséget. A szín egy kis német városkát mutat, a nyírfák között előbukkanó önémet házakkal. *Csupa virág, szinpompa, üdeség, életöröm minden.* Jobboldalt a kis kápolna és mellette Faust szobájának elől nyitott oldalu része. *Fülöp Zoltán pompás munkát végzett:* ez a kisváros harmónikusan illeszkedik bele az adott keretbe, szinte *alig tudjuk megkülönböztetni mi a díszlet, mi az élő, virágzó, valóságos természet.*

Faust vívódó töprengéseire üdén hangzik a fák mögül a templomi kórus, majd pedig színesen elevenedik meg a város mozgalmas élete. Az első három felvonás csekély, de ötletes változtatásokkal egyszínen játszódik le. Szellemes megoldás a kinyíló, majd a másik jelenésben becsukódó kertfal. A kerti jelenetben különösen poétikusan hat Margit és Faust szerelmi kettőse az igazi virágok között, amikor *kívülről, a szigetről csodálatos illatokat hoz a szél.* Nyiltszíni tapsot kap *a felvonuló bandérium a szebbnél-szebb zászlók lengő erdejével és a délceg, gyönyörű paripákkal.* Következik a *Walpurgis-éj*, az opera szabadszínpadon legkihasználhatóbb része. *Pirotechnikai csodák elevenednek itt meg.*

Az ódon, kedves városrész eltűnik, *a vad erdőségben fények villanak, ördögfiókák kavarják az üstöt, a fákon megelevenednek a természet erői, az egyik fa tetején, fent a magasban ijesztő hulla himbálódzik.* A színeknek ebben a káprázatos kavargásában fejlődik fel a balett. Nagyszerűen hat itt a *balettkar*, egymásután robban ki a nyiltszíni tapsvihar. *Szalay* Karola, *Bordy* Bella, *Vera* Ilona, *Ottrubay* Melinda és a tánckar felejthetetlenül poétikus produkciója alatt.

A szereplők kivétel nélkül rászolgáltak a tapsra és elismerésre. *Rigó* Magda gyönyörűhangú Margitja mellett feltűnt *Losonczy* tökéletes szövegkiejtésű, nagyszerű erejű Mephistója. A szerep kulturált felépítésével érdemelte meg az elismerést *Rösler* Endre Faustja, *Palló* Imre nemes Valentinje. Kedves volt *Sicbel* szerepében *Horányi* Karola és fenntartás nélkül élveztük *Gere* Lola kitűnő Mártáját is.

Az égen a csillagok ragyogva szikráztak, amikor a hatalmas embertömeg elhagyta a szabadtéri színpad jólsikerült, megnyitó előadását.

(T. D.)

Mit hoz a Vígszínház nagy nyári kabaréja?

Bemutató szombaton

A nyári Budapest kétségkívül legérdekesebb színházi eseménye a *Vigszínház nyári kabaréja lesz*, amelynek szombaton, június 15-én este 9 órakor lesz az első előadása. Primadonnák és sztárok parádéjának nevezhető ez a műsor, amelyről megállapíthatjuk, hogy soha színházi előadásban ennyi prominens művész együttesen ezideig nem szerepelt. A műsort főleg a vidám elem dominálja. Mint különleges produkciók kiemelendők Herczeg Ferenc *Violante és a bíró* című jelenete, amelyet *Karády* Katalin ad elő, Sacha *Guitry Két pofon* című bohózata *Muráti* Lili, *Perényi* László és *Dénes* György felléptével, *Harsányi* Zsolt *Aranytáros* című kis vígjátéka, amelyet *Mezey* Mária, *Somlay, Rátkay* és *Balassa* játszanak. Külön csemegéje a műsornak a *Három a kislány* című bevezető zenés konferansz, amit *Kóváry* Gyula írt és *Karády* Katalin, *Mezey* Mária, *Tolnay* Klári adnak elő. *Muráti* Lili verseket mond, *Karády* Katalin új sanzonokat ad elő. *Tolnay* Klári parasztnótákat énekel, *Feleky* Kamill és partnere pedig szenzációs táncszámot produkál. *Somlay* Artur és *Somló* István Villon-verseket szavalnak. Mindezeken felül egy sereg magánszám, tréfa, konferansz és aktuális persziflázs tarkítja a műsort. A nézőteret virágokkal díszítették és teljesen új rendszerű *szellőzési készüléket* szereltetett fel a színház. Szombattól kezdve *olcsó nyári helyárak* mellett szenzációs téli műsort élvezhet a közönség a *Vigszínház nyári kabaréján.*

FEJES TERI

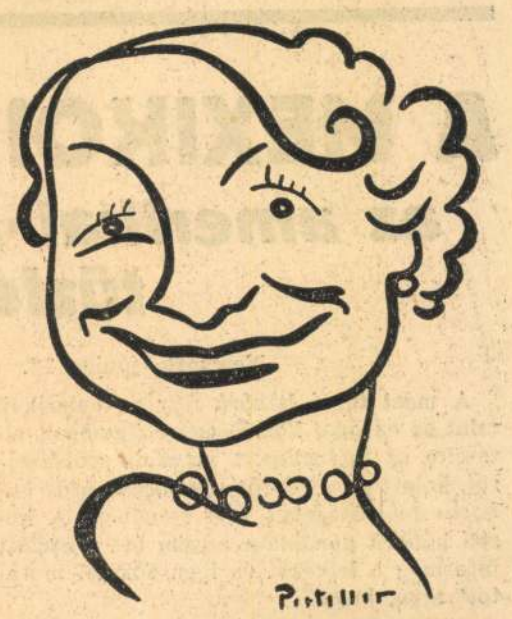

reggeltől estig napozik az Erzsébetvárosi Színház udvarán. Ő a szubrett Erdélyi Mihály nyári operettjében s a próbák előtt és után — minden nap úszódresszben sütteti magát, hogy a premierig beszerezze a szubretthez illő „tűzrőlpattant" vörösbarna színt.

Jubilált a „Minden jó, ha jó a vége"

A *Nemzeti Kamaraszínházban* tegnap játszották *25-ször Shakespeare Minden jó, ha jó a vége* című vígjátékát, amely hetek óta minden este műsoron szerepel. A jubiláris előadáson is sokat tapsolta a közönség a főszereplőket, *Somogyi* Erzsit, *N. Tasnády* Ilonát, *Berky* Lilit, *Lukács* Margitot, *Táray* Ferencet, *Timár* Józsefet, *Apáthy* Imrét és *Pethes* Sándort.

MAGYAR MENYEGZŐ a Fővárosi Operettszínházban

A *Fővárosi Operettszínház* igazgatósága a jövő évadban bemutatja az *„Ungarische Hochzeit"* című nagyoperettet, amely két évvel ezelőtt került színpadra Berlinben és azóta is műsoron szerepel Németország különböző zenés színházaiban. Hermann *Hermecke* írta az operettet és Nico *Dostal*, a nagynevű német zeneszerző szerezte a muzsikáját. Az operett, terv szerint, néhány újabb zeneszámmal kiegészítve *„Magyar menyegző"* címmel kerül a *Fővárosi Operettszínház* műsorára.

SZINHÁZI MŰSOR:

Operaház (½8): Hovanscsina.
Nemzeti Színház (8): Aimée.
Nemzeti Kamara Színház (8) minden este: Minden jó, ha jó a vége.
Vígszínház: Szünet.
Pesti Színház: Szünet.
Magyar Színház (½4, 8) minden este, vasárnap és ünnepnap d. u.: Tokaji aszú.
Márkus Színpad: Szünet.
Kamara Varieté (9, szombat, vasárnap 6, 9): Hej szinművész".
Erzsébetvárosi Színház (½6, ½9, vasárnap ½4, 6, ½9): Kaland a léghajón.
Józsefvárosi Színház (½6. ½9, vas. ½4, 6, ½9): Komédia Orfeum vendégjátéka.
Kisfaludy Színház (½6, ½9, vasárnap ½4, 6, ½9): Cseregyerek.
Magyar Műszínkör (¾5, szombat ¾5, ½8, vasárnap ½4, 6, 8) Mindennap: Bombaüzlet.

MOZI MŰSOR:

BEMUTATÓ MOZIK:

ATRIUM FILMSZINHÁZ (T.: 153-034.) ½6, ½8, ½10-kor. Sz., V., Ü.: ½4 órakor is. Asszony és a multja. (Tasnády F. Mária). Híradók.

CASINO FILMSZINHÁZ (T.: 383-102.) ½6, ½8, ½10. Sz., V., Ü.: ½4 órakor is. Örvény. (Jeanna Boitel). Repriz. Híradók.

CITY (T.: 111-140.) ¾6, ¾8, ¾10. Sz., V., Ü.: ¾4-kor is. Veszedelmes életkor. (Huguette Duflos). Híradók.

CORSO (T.: 18-28-18). ½6. ½8, ½10. Sz., V., Ü.: ½4 órakor is. Andy Heardy családik a nőkben. (Mickey Roonei). Híradó.

DÉCSI (T.: 125-952.) 6. 8. 10. Sz., V., Ü.: 4-kor is. Asszony és a multja. (Tasnády F. Mária). Híradók.

FORUM FILMSZINHÁZ (IV., Kossuth Lajos-u. 18. T.: 189-707, 189-543.) ½6, ½8, ¾10. Sz., V., Ü.: ½4-kor is. A táncosnő. (Vera Zorina Eddie Albert). Magyar-, Fox- és Ufa-világhíradók.

HIRADÓ FILMSZINHÁZ VII., Erzsébetkörút 13. Telefon: 222-499.) Magyar, Fox, Metro, Ufa és rajzos híradókban a legújabb harctéri riportok. Ejtőernyős vadászok. (Film a legújabb fegyvernemről). Robin Hood és a mókusok. (Színes rajzfilm). Külön kiadás: Szeleczky Zita esküvője. Folytatólagos előadások 10—24 óráig. V. és Ü.: 9—25 óráig. Páholyok elővételben is.

PALACE (T.: 136-523.) 11, 2, 4, 6, 8, 10. Első három mérsékelt. Gunga Din. (Victór Mac Laglen). 5-ik hétre prolongálva. Híradó.

RADIUS FILMSZINHÁZ. (T.: 122-098.) ½6, ¾8. ¾10 órakor. Sz., V., Ü.: ½4-kor is. Titkos megbízás. (Gustav Frölich, Camilla Horn). Híradók.

ROYAL APOLLÓ (T.: 222-002). ½6, ½8, ¾10 Sz., V., Ü.: 4, 6, 8, 10 órakor. Két tökfej. (Stan és Pan). 2-ik hétre prolongálva. Ifjúság a lejtőn. Rajzfilm. Híradó.

SCALA FILMSZINHÁZ (T.: 114-411.) ½6. ½8. ¾10. Sz., V., Ü.: 3-kor is. Tempó 1940. — Történelem. Sport. — Riport. — Magyar-, fox- és Luce olasz világhíradók. Nyitott tető.

URANIA FILMSZINHÁZ (T.: 146-046.) 5, ½8. ½10 Sz., V., Ü.: ¾3-kor is. D III. 88. A levegő katonái. (Otto Wernicke). Világhíradók. 3-ik hétre prolongálva. V. d. e. ½11-kor: Dr. Dienes Valeria mozdulatművészeti iskola záróvizsgája.

MÁSODHETES MOZIK:

ADMIRAL (T.: 35-37-07.) ½4, ½6, ½8, ½10. V.: ½2-kor is. Viktória királynő. (Anna Neagle). Híradó. V. d. e. ½10 és ½12-kor: Canitoga hőse.

ASTRA (T.: 154-422.) ¼4, ¼6, ¼8, ¼10. V.: ½2-kor is. Semmelweis. (Uray). Kultúrfilm. Híradó. V. d. e. ½11-kor: Várkonyiné és Turnay tánc- és zenematiné.

BROADWAY FILMSZINHÁZ (Telefon: 144-212.) ¼4, ½6, ½8, ½10. Sz., V., Ü.: ½2kor is. Első előadás mérsékelt. Dr. Kildare különös esete. Magyar, Metro, Ufa híradók.

CORVIN (T.: 138-988.) ¼4, ½6, ½8, ½10. V., Ü.: ½2-kor is. 13-as ház. (Olga Csehova). Híradók. V. d. e. 11-kor: Vidám matiné.

DÉLIBÁB (volt Winkler, T.: 490-130.) 6, ½9. V. és Ü.: ¾5, 7, 9. Hófehérke és a hét törpe. Híradó.

ELIT (T.: 114-502,) Előadások: 4, 6, 8, 10 órakor. Andy Heardyt elkapja a szerelem. Híradók.

IPOLY FILMSZINHÁZ 5. ½8, ½10. Ü.: 3, ½6, ½8, ¾10-kor. A vénleány. (Bette Davis). A felséges Alpok. Magyar- és olasz híradó.

KAMARA (T.: 144-027.) 11. 2, 4, 6, 8. 10 órakor. Első három előadás mérsékelt helyárakkal. Kár volt hazudni. (Iréne Dunne). Híradók.

ODEON FILMSZINHÁZ (T.: 422-785.) ¼5, ¾7, ¼10. Sz.: ¼4, ½6, ½8, ½10. V és Ü.: ½2-kor is. Viktória királynő. (Anna Neagle). Macskaábránd. Téli szimfónia. V. d. e. 10 órakor: Mr. Moto nagy játszmája. ½12-kor: Tarzan, a rettenetes.

OLYMPIA (Tel.: 421-588.) 11. 2. 4. 6, 8 órakor. Pénz beszél. (Csortos, Mály). Híradók.

LLOYD FILMSZINHÁZ 4. 6. 8. 10. V. 2-kor is. A modern Ali baba. (Eddy Cantor).

ORIENT FIMSZINHÁZ (Tel.: 114-926.) ¼5. ¾7, ¼10. V. és Ü.: ½2, ¼4, ½6, ½8. ½10. A vénleány. (Bette Davis). Macskaábránd. Téli szimfónia. Világhíradó.

PALOTA (T.: 156-605.) ¼4, ½6, ½8, ½10. V.: ½2-kor is. A vénleány. (Bette Davis). Fox híradó.

REX (T.: 139-416.) ½5, ¾7, 9. Sz.: ¼4, ½6, ½8, ½10. V.: ½2-kor is. (Első mérsékelt). A vénleány. (Bette Davis). Kelet gyöngye. Magyar híradó.

TIVOLI FILMSZINHÁZ (T.: 123-049.) ½5, 7, ½10. Sz. ¾4, ¾6, ¾8, ¾10-kor. V. és Ü.: ¾2 órakor is. Azurexpress. (Páger). Macskaábránd. Világhíradók. V. d. e. ¾10-kor: Tarzan, a rettenetes. ¾12-kor: Mr. Moto nagy játszmája.

TURÁN (T.: 120—003.) 4. 6. 8, 10. V. 2-kor is. Viktória királynő. (Anna Neagle). Híradó. V. d. e. 11-kor: Riadó a Földközi tengeren.

VESTA ¼4. ½6, ½8. ½10. V.: 2, 4, 6, 8, 10-kor. Zsákutca. (Silvia Sidney).

ZUGLÓI MOZGÓ 5. ½8. ½10. Sz.: 4. 6. 8, 10. V.: 2-kor is. Érik a búzakalász. Róka nyomán.

P*E*S*T*I E*S*T*É*K

JÖJJÖN VELÜNK SZINHÁZBA AZ ESTI UJSÁG KEDVEZMÉNYES SZINHÁZJEGY IRODÁJA UTJÁN

Színházjegyirodánk VIII., József-körút 5. szám, hétköznapokon és vasárnap reggel 9 órától este 8 óráig áll olvasóink rendelkezésére. ● Telefonrendelés 140-000, 144-401.

Tarján
délután és este TÁNC
VÉCSEY ERNŐ jazz-zenekara
BARBAN
ANITA BEST

Szanghai Bar
XI., Horthy Miklós-út 60. Tel.: 257—430.
Minden este 10-től reggel 5-ig ragyogó műsor. Tánc. Egész nyáron nyitva.
KOLA JÓZSEF zenekara.

FELEJTHETETLEN egy elgányzenés vacsora a
Busuló Juhász
nál a GELLÉRTHEGYEN

MICHELLER Halászkert
VIII., Práter-u. 42.
(14-es autóbusz)
Halászlé, halkülönlegességek. Hangulatos zene. Dirner Lajos énekel.

POZSGAY KERT
Práter-utca 26. sz.
Berki Pista muzsikál. Összejövetelekre külön helyiségek.
Asztalrendelés: 145-683

Jöjjön az
ERDŐS halászkertbe
XIII., Ujpalotai-út 65. Átalakítva. Halászlé. — Halkülönlegesség. — Radnai Endre hangulatos jazz-zenekara. Nyugatitól 3. és 55. villamossal 3 kisszakasz a Gyöngyössi-útig. Tel.: 292—434.

Szeiffert kávéház
Budán a Margit-hídnál minden este Orbán Sándor énekel, Sárközi Gyula cigányzenekara muzsikál. Kitűnő vacsorák!

Belvedere
szálloda-kávéház-étterem
megnyilt
Budakeszi-út 10.
(Budagyöngye villamos megállónál)
Telefon: 164-076.

BUDAPEST LEGSZEBB
a Hármashatárhegyről.
Latorcai A. Károly új vezetésével. A vendéglőben kitűnő ételek, remek italok. Jó cigány!
Telefon: 163—115.

Kitűnő a bora, remek a konyhája, úri a közönsége a
Kutya-villának
hatvani SZÉNÁSI GÉZA muzsikál.
Budafok. T.: 469-772

Kalmár Tibor
a RÓZSAKERTBEN
Columbus-u. 14. sz.
Telefon: 296—806.
Tánc.
Vasárnap délután táncos uzsonna.

Kecskeméti Sörözö
Kecskeméti-utca és Magyar-utca sarok. (Kálvin-tér mellett.)
Minden délben:
nagy menü . . . 1.60

A MEXIKÓI PROBLÉMA
az amerikai-japán ellentét tűzfészke

Newyork, június 13.

A most folyó háború úgy az amerikai, mint az európai közvélemény figyelmét elterelte az úgynevezett *mexikói problémáról,* holott *ez a kérdés ugyancsak erös háborús lehetöségeket rejt magában.* A közeli háború gondolata három évvel ezelőtt ülte meg a lelkeket és igen sok jel mutatott arra, hogy

a nagyhatalmak egymásközötti ellentéteiket nem a zöldasztalnál, hanem a csatamezőn fogják elintézni.

Néha-néha úgy rémlett, hogy ez a nagy mérkőzés a Távol-Keleten indul el, de a viharfelhők egyre jobban Európa felé húztak.

A japán-kínai háború és Olaszország abesszíniai hadjárata mindinkább érezhetővé tette a gépesített hadjárathoz oly nélkülözhetetlen petróleum fontosságát. A tengelyhatalmaknak petróleumtartalékról kellett gondoskodniok, mert mindinkább érezték, hogy a nyugati szövetségesek ezt a fontos üzemanyagot amennyire csak lehet, elvonják tőlük. Az angol-amerikai-holland érdekeltségekkel szemben egyedül Mexikóban volt esély arra, hogy az ottani kormánnyal egyetértve, egyrészt

felszámol az ottani angol és amerikai petróleumföldeket a nagy petróleumkonszernnek diktatúrája alól,

másrészt, hogy Olaszország, Németország és Japán számára kőolajat biztosítsanak.

Állami kezelésbe veszik a kutakat

A mexikói kormány úgy döntött, hogy

felszámol az ottnai angol és amerikai érdekeltségekkel és petróleuma számára biztosítja az olasz-német és japán piacot,

amelyet a nyugati szövetségesek amúgy sem voltak hajlandók elegendő áruval ellátni.

Erre igen kedvező alkalmat adott a távolkeleti háború, Angliának szorult helyzete és a pánamerikai kongresszusnak az a határozata, hogy az amerikai államok egymás ellen nem használnak a jövőben fegyveres erőt. Igy Mexikó két évvel ezelőtt megvonta az angol és amerikai társaságoktól a kitermelési jogot s

a kutakat állami kezelésbe vette.

Az érdekelt társaságok hiába jártak el kormányaiknál, mert azok, tekintettel a kényes diplomáciai és hadászati helyzetre, *nem találták alkalmasnak az időt, hogy Mexikó ellen erélyesebben fellépjenek.* Hosszú és súlyos tárgyalások folytak a volt tulajdonosok kártalanítása ügyében, amelyek még ma sem fejeződtek be. Az angolok és az amerikaiak berendezéseiket nem tudták elvini Mexikóból, de

elvitték petróleumszállító tankhajóikat

s ezáltal súlyos helyzetbe hozták a mexikói kormányt.

Az átmeneti nehézségeket Mexikó úgy próbálta megoldani, hogy a német és japán kormánnyal megegyezett abban, hogy

petróleumszállító hajókért petróleummal fizet.

Hamburgban és Kóbében egyre-másra építettek új és modern tankhajót Mexikó részére, amelyek ellenértékeképpen Németország hozzájutott háborús petróleumtartalékának tekintélyes részéhez. A kínai hadjáratban a japán repülőgépek és hadihajók, valamint tankok, szintén mexikói petróleumot használnak.

Koncesszió Japánnak

Mexikó tudott már szállítani, volt hajója, amellyel petróleumát a világ minden részébe elvihette, de ennek következtében másik bonyodalom állt be. Japán és Németország természetben fizettek, hajóért vásároltak petróleumot, de a munkásokat nem lehetett hajóval kifizetni.

A mexikói kormánynak pedig nem volt pénze,

a munkabéreket akadozva fizették és alacsony bért adtak. Ennek az lett a következménye, hogy

a munkások ezrei hagyták ott Mexikót és máshol kerestek megélhetést.

Ezáltal az *ottani petróleumtermelés a mult évben már a felére csökkent.*

Ezt a nagy gazdasági válságot használta ki a Nippon nevű japán társaság, amely *igen előnyös koncessziós ajánlatokat tett a mexikói kormánynak.*

S itt kezdődik a japán-amerikai ellentét elmérgesedése.

A japánok szerződésük értelmében olajvezetéket akarnak építeni Mexikónak csendesóceáni partjaihoz, mert eddig a petróleumot az atlantióceáni kikötőkbe hajózták be s ezáltal vagy meg kellett kerülniök egész Afrikát, vagy pedig fizetniök kelett a Panama-csatornán való átkelés magas díját. Amikor a japán tervek kitudódtak, az amerikai vezetőkörök arra az elhatározásra jutottak, hogy ezt nem tűrhetik. A tervezett olajvezetékben *kijátszását látták a Panama-csatornának,* a japánok petróleum-mező vásárlásaiban pedig a Monroe elv egyenes kijátszását vélték felismerni.

Roosevelt első fegyverkezési programját akkor terjesztette a szenátus elé, amikor Japánnak Mexikóba való gazdasági terjeszkedése nyilvánvaló lett. Nem túlzás, ha azt állítjuk, hogy

a japán-amerikai ellentét sokkal inkább gyökerezik a petróleummal itatott mexikói mezőkben,

mint a kínai gazdasági egyensúly felborításában.

(n. k.)

Elszállításra váró francia foglyok

Barackmagfaragó őstehetségek a Balaton körül

Tihany, június 13.

A Balaton legromantikusabb s talán legszebb fekvésű fürdőhelyéről: Tihanyról, pontosan egy évvel ezelőtt azt írtam: *itt lakni és üdülni elérhetetlen kívánság,* mert a Sport-szállónak mindössze 16 szobája van, amelyeket több évre előre lefoglalnak, *úgyhogy a kies fekvésü öbölbe legfeljebb kirándulóként mehetett el a nyaraló.*

Az idén azonban olyan örvendetes megmozdulás történt Tihany fürdőtelepén, hogy

gondoskodtak legalább 150 fürdővendég befogadásának a megkönnyítéséről,

másrészt pedig *grandiózus szálló-építkezési tervről tárgyalnak,* amely elsősorban annak a magyar középosztálynak tagjait érdekelheti, akik anyagi nehézségek folytán nem utazhatnak külföldre.

A tihanyi erdős hegyoldalon több villa épül, ezenkívül örömmel számolhatunk be két új telep megalakulásáról is. Egyik a *Tihanygyöngye,* a másik pedig egyelőre még névtelen s Tihany közelében, úgyszólván egyik napról a másikra a „földből nőtt elő". Ebben a pillanatban *1.50 pengőért hirdetnek Tihanyban folyóvizes szobákat,* és 100 kiadó szoba áll a vendégek rendelkezésére 5—6 penős penzióárral.

A tihanyi népművészeti házban

barackmagból faragott Jézust, Szent Istvánt, Toldi Miklóst mutatott a gondnok és ezt buzsáki paraszt őstehetségek faragták.

A sárga barack magjáról eddig csak azt tudtuk, hogy az inyencek szerették kesernyés ízű belét, de hogy a barackmag művészi érték is — azt csak itt tudtuk meg a népművészeti házban.

Madarassy László dr, a kitünő tudós, a neves etnográfus, kutatta fel a barackmagfaragó paraszt őstehetségeket a balatonkörnyéki kis falvakban s hogy milyen érdeklődés nyilvánul meg nemcsak külföldiek, hanem budapestiek részéről is a faragott barackmagok iránt, mutatja, hogy például a Balatoni Intéző Bizottság *Buzsákon 750 darab magot faragtatott meg és ebből egy fiatal parasztlegény, Bognár Gábor érsekszöllősi ember, 950 pengőt keresett,* úgyhogy meg is jegyezte:

—Elég ez egyévi tartásomra . . .

A dolog ott kezdődött, hogy egy *Kollár* Péter nevű ember Buzsákon faragóműhelyt rendezett be és itt somogyi pásztoros-ízlésű fafaragás-művészkedést csináltatott a hagyományokat őrző pásztorokkal, meg a barkácsoló fiatalokkal. Itt dolgozik egy országoshírű tekintély is, a vén *Kápoly* Antal, egy 14 esztendős fiú, *Kara* Lajos, meg egy másik öreg, *Boszkovics* János, aki nyáron gulyás, csak éppen a téli hónapokban kapargatja késével a körtefát. A fafaragó-műhely sztárja *Bognár* Gábor, szegény napszámosemberek gyermeke.

Madarassy beszélt is Bognárral, aki elmondotta, hogy

egyszer véletlenül kezébe került egy barackmag és elkezdte zsebkésével kapargatni és lassanként kifaragta Toldi Miklóst,

amint a bikával viaskodik. Elkezdte mutogatni a balatoni fürdővendégeknek és csodálkozva látta, hogy milyen sokan vásárolják.

Ebben a pillanatban az a helyzet, hogy a Balatoni Intéző Bizottság egyre rendel faragott barackmagot a tihanyi népművészeti ház részére, ahol gyorsan el is kelnek a szépen faragott tárgyak.

A többi faragó megirígyelte a sikert és jelenleg a Balaton körül az *összes őstehetségek barackmagra vadásznak,* úgyhogy meg is jegyezte az egyik gazda:

— Nem a kajszinból élünk már ezután, hanem a magjából . . .

DIÓSZEGI MIKLÓS

A magyar dal és zene a sárospataki néphangversenyen

Sárospatak, június 13.

(Az Esti Ujság munkatársának jelentése.)

A néphangverseny csak nálunk új fogalom még, az északi és nyugati országokban egészen elterjedt és kedvelt formája a zenei müveltség terjesztésének. A külföldi példák után a sárospataki kollégium vállalkozott *Képes* Gézának, a fiatal költő-tanárnak az irányitásával az első magyar néphangversenyek megrendezésére, hogy az elsőrendüen értékes zenét a legazegényebb néprétegek számára is hozzáférhetővé tegyék.

Vasárnap este már a második néphangversenyt tartották Sárospatakon. A messzi községekből egybesereglett hatalmas közönség tiz fillér belépődíjért a magyar dal és magyar zene legkiválóbb mestereinek: *Bartóknak, Kodálynak, Lisztnek, Dohnányinak* remekműveit élvezhette *Török* Erzsébet és *Jankovich* Ferenc budapesti hangversenyénekesek és Mr. *Tier* angol zongoraművész pompás előadásában. A kollégiumi zenekar és vegyeskar magyar népdalfeldolgozásokat adott elő páratlanul nagy sikerrel dr. Szabó Ernő előkészitésében és vezényletével, mig a kollégiumi regőscsoport eredeti magyar népdalokra tanította meg a hallgatóságot, amely együtt énekelt a regősdiákokkal, hogy ledöntve a társadalmi válaszfalakat, minden magyar egybekapcsolódjék a népi dal közösségében.

Megnyilt

Csillaghegyi strandfürdő
23·5 fokos thermal forrásviz
Három medence. Hullámfürdő. Csodakerék. Hatalmas pázsitstrandok

Most jelent meg! Stádium-kiadás
A szerelem regénye
Bibó Lajos:
Halovány virág
A nagy iró legszebb költői alkotása. A tiszta szerelem megrázóan izgalmas regénye: egy mai lány élete és küzdelmei életen és halálon át a boldogságért. Lélekbemarkoló hatalmas korrajz. Maradandó élmény. Művészet és valóság. Az idei könyvnap kimagasló eseménye. — Az utolsó évek legnagyobb irodalmi és könyvsikere.
Ára: egész vászonkötésben P 5·—
Kapható: STÁDIUM könyvkiadó, V., Gr. Klebelsberg-u. 29. — ESTI UJSÁG (hirdetési osztály) VIII, József-körút 5 — PFEIFER FERDINÁND könyvkereskedés, IV., Kossuth L.-u. 5. (Tel.: 18-57-30, 18-74-00) és minden könyvkereskedésben

Találkozás egy édesanyával

Írta: Szecsey Klára

I.

— Ha nem akarunk elkésni, sietnünk kell — szólt be Margit nővér a 16-os szobába.

A műtét után, ágybantöltött hosszú napok után, ez volt az első vasárnap, amikor már a szabadba is kimehettem. Lassan és kissé bizonytalanul mentem végig a széles folyosón és óvatosan lépdeltem le azon a néhány lépcsőfokon, amely a klinika kertjébe vezetett. Margit nővér mellettem haladt, hogy továbbra is mérsékletre és önfegyelemre intsen. Kiértünk az udvar kertszerűen gondozott részébe. Csodálatosan szép volt a reggel. Az ég olyan kéken, tisztán borult rám, amilyennek csak egyszer láttam életemben, egy húsvéti szentáldozás után, amikor a római katakomba sötétségéből felérkeztem a világosságra.

Friss és hatalmas életöröm ujjongott már bennem.

Egyszerű kis kápolnába értünk. A padokban szerteszét betegek és kedves nővérek ültek. Hátul, a bejáratnál, egy sor lábbadozó foglalt helyet a klinika csíkos ruhájában. Megállok egy pillanatra, hogy hely után nézzek.

Két paddal odébb, magános öreg nénit fedezek fel. Arra tartok. Amint azonban be akarok lépni, látom, hogy egyik merev lába jó nagy helyet foglal el az üresnek látszó padból. Nem akarom zavarni s tovább indulok. Ő azonban nem enged el. Mozgolódni kezd s helyet szorít nekem a padban. — Jöjjön, lelkem, jöjjön, van itt még hely bőven! — S betessékel. Leülök. Jobban megnézem a néni élénk, mozgékony vonásait, barázdás arcából elővillanó apró szemeit s roppant ismerősnek találom. Közben azonban megjelenik a pap a ministránssal az ajtóban, megkezdődik a mise s nincs időm találgatni a néni kilétét. Egyszerre szívigható, mély áhitat tölti be a kis kápolnát. Szinte túlvilági csend. Ilyen szívvel-lélekkel csak azok tudnak egyetlen érzésbe olvadni, akik már közel jártak a túlsó parthoz.

Mise után szétszéled a betegek, imbolygó kis csapata s én újra egyedül maradok a kertben. De nini, utolsónak most jön elő az én nénikém. Alig tud még lépni, mégis valamilyen furcsa sietséggel kapargálja botjával a kövezetet, mint az a valaki, aki megszokta, hogy nem tölti hiábavalóságokkal az idejét.

Milyen ismerős! Vajjon hol láttam? Az élet kiszámíthatatlan forgószele, mikor, hol és merre sodort össze vele? . . . Hiába keresgélek az emlékezetemben.

— Jöjjön, néni, jöjjön, mutatok a padra. — Bizonyára magának sem fog ártani egy kis pihenés.

— Nem bánom, no — egyezik bele a néni.

— Amint látom, maga is túl van már a nehezén — kezdem egyengetni társalgásunk megindulását.

— Én? Túl bizony! Megyek is már innen haza egy-két nap mulva.

— Merre van az a haza? — folytatom tovább az óvatos érdeklődést.

— Hát az bizony messze. Lent Erdélyországban, Somkeréken.

— Somkerék, Erdély . . . Özvegy Istvánfiné?... — gyullad ki az emlékezetemben.

— Ugy hívnak! — veti fel a fejét meglepődve. — Honnan tetszik tudni?

— Ilyen tájt volt, egy évvel ezelőtt, hogy lent jártam Erdélyben! — vágok a szavába. Körúton voltunk az egyik társnőmmel a gyerekek dolgában. Olyan hivatalos út volt. Jó, tűző meleg nap volt s betértünk társnőmmel magához egy pohár vízre. Emlékszik rá?

— Emlékszem már, no! — Hát akkor adjon Isten! — s kezet fogtunk, amint akkor lent Somkeréken, mikor bemutatkozott, kezetfogott velünk és bevezetett a patyolattiszta szobába. Emlékszem, milyen jóleső gyönyörűséggel hordoztam körül a szemem a rengeteg kézimunkán, a szőttes függönyökön meg abroszon, a tornyosravetett ágy dagadozó párnacsupajn, a rongyszőnyegeken, a falon rámában függő bibliai idézeteken.

A találkozás örömében feloldódik a néni bizalmatlansága és sűrű kérdezősködésemre elmondja, hogy négy fiát nevelte fel hosszú özvegysége alatt. A kis házat mégis sikerült megmentenie. Mióta megint magyarok lettek, állást is szerzett már nekik, most ki vasútnál, ki postánál. A legnagyobbik meg a fronton. Éppen annak az ügyében jár fenn Pesten. A keresztanyja hagyott rá egy kis örökséget, azt jött felvenni. De ahogy éppen az ügyvédhez menet leszállt a villamosról, olyan szerencsétlenül lépett, hogy elesett és majd a kerekek alá került. Szerencséjére, egy olyanforma fiú, mint az unokája, egy levente, még idejében elrántotta s ő megmenekült. Esés közben azonban eltörött a féllába. Az unokája sokat beszélt neki eddig is a leventeélet szépségeiről meg arról, hogy milyen sok jóra tanítják ott őket. Most látja csak, hogy igaza volt az unokájának, más ember az, mint a többi, aki már egyszer levente volt!

— Hát bizony, nagy szerencsétlenség ez magának, néni! Meg nagy baj az is, hogy éppen a legnagyobb dologidőben kellett itt tétlenül feküdnie, pedig bizonyára nagyon hiányozhatott a családjának. Igyekszem részvétemmel vigasztalni.

— Szerencsétlenség? Csak éppen annak látszik! — S átszellemült arcán hit és meggyőződés tükröződik. — Mostanában, hogy így sokat vagyok magamban, rájöttem, hogy nem a véletlen hozta ezt az én bajomat. Mert tetszik tudni, a fiam is akkor sebesült meg a fronton, mikor én a pesti utcán. Nem, nem szerencsétlenség volt, szerencse volt — gondoltam magamban. A jó Isten azt akarta, hogy én mentsem meg a fiam életét. Azért kellett átvállalnom valamit az ő szenvedéseiből.

A néni beszéde megrökkentett kissé. De amint sugárzó arcába nézek, meghódolok nagy hite előtt. Átvállalta a fia szenvedéseinek egy részét. Boldog vagyok, hogy feltárult előttem egy egyszerű asszony anyai szívének mélysége.

Kereszt a hegytetőn

A fájdalomnak vége lőn,
kereszt pihen a hegytetőn.

Egy egyszerű kereszt: kopott,
melyet az Isten hordozott.

Isten vérzett az emberért —
és szent lett, áldott a kenyér.

Ember! — érzed, ez mit jelent? —
Elérheted a Végtelent.

S ha teljes lesz a bánatod,
az Istent ismét láthatod!

Tamás Tihamér

HŐSÖK HÍVÁSA

Az erdélyi leventék kolozsvári seregszemléjük és táborozásuk alkalmával megható ünnepséget rendeztek a hősök tiszteletére.

A hősök hívása az alábbi szárnyaló szavakkal történt:

Diadalmas és hősi magyar mult és jelen, régen halott és ma is élő hősei, a magyar jövő csillagokba néző leventéi, tisztelgünk előttetek.

Hunor és Magyar csodaszarvast űző hősei, Attila — világ ostora — egy világot leigázó seregei, Árpád fejedelem honfoglaló vitézei — hívunk Benneteket: Parancs!

Szent István országalapító hadai, Szent László magyar lovagjai, tatárdúlás elszánt harcosai, Nagy Lajos három tenger vizében tündöklő katonái — hívunk Benneteket: Parancs!

Törökverő Hunyadi János dicsőséges csapatai, igazságos Mátyás király győzedelmes fekete serege, Nyugatot védő és megmentő török csaták és dúlások végvári vitézei — hívunk Benneteket: Parancs!

Rákóczi nagyfejedelem, kuruc hősei, 1848-as szabadságharcnak legendás csapatai — hívunk Benneteket: Parancs!

Első világháború csatát soha nem veszítő honvéd és közös csapatnak névtelen katonái, hősihalált halt és az élet viharában ma is küzdő nemzetes, vitéz és hős apáink, vér a véretekből, szerető fiaitok — hívunk Benneteket: Parancs!

Csodaszarvas útján ma is járó, szovjet poklok dicsőséges honvédei, őrségváltásra készülő leventéi — hívunk Benneteket: Parancs!

Szebb Jövő. II. évf. – 1942. 31. szám. VIII. hó 1.

A magyar pásztorművészet

Ujságokban, folyóiratokban és könyvekben gyakran olvassuk ezt a szót „művészet". Legtöbbnyire azonban a tanult, képzett művészekről: festőkről, szobrászokról stb. Írnak, akik városokban élnek, ott sajátították el ügyességüket, művészetüket is tanáraiktól vagy mestereiktől. Vannak azonban olyan művészeink is, akik művészetüket, szépérzéküket legtöbbször senkitől sem tanulták, hiszen sokszor még írni-olvasni sem tudnak, mégis csodálattal nézzük azokat a tárgyakat, amelyek kezeikből kerülnek ki.

A falusi és tanult városi művész között az elmondottakon kívül is különbség van. A rajzoló, a szobrász, a festő vagy a zenész tehetségében rendszerint mások gyönyörködnek. Művészetét pénzért árulja, mert abból él, az a kenyere. A falusi ember díszítőművészete azonban nem eladó. Azok a tárgyak, amelyeket megszépít, művészi formába öltöztet, rendesen saját használatára készülnek. Ez a mindent megszépíteni, művészi formába öltöztetni akarás ősi tulajdonsága a magyar embernek, mint például daloló kedve. Aki nyitott szemmel járja a magyar falut, vagy akár tanyát, könnyen megláthatja, hogy a ház asszonya egyszerű ecsetjével milyen gyönyörű virágokat rajzol a falra, a leány milyen szép hímzést varr a ruhájára, a legény vagy fiatal házasember milyen virágokat vagy egyéb díszítéseket farag a guzsalyra, mosófára kapufélfára, szék hátára, pad karfájára. Falusi művészeink közül azonban mégis most csak a pásztorokról emlékezünk meg, mivel nekik van a legtöbb idejük arra, hogy ilyenkor a csendesen legelésző nyáj mellett formába öntsék ősi tehetségük díszítőművészetét.

Már megemlékeztünk arról, hogy a falusi ember vagy pásztorember azokat a tárgyakat díszíti, amelyeket saját használatára készít. A pásztorember használati tárgyai a bot, ostor, ivócsanak, borotvatartó, gyufatartó, tükörtartó, kanásztülök, tehát elsősorban ezeken a tárgyakon figyelhetjük meg legjobban díszítőművészetük szépségeit is.

Művészkedő pásztorokat az ország minden részében találunk, de legtöbb mégis a Dunántúl van belőlük, továbbá a Mátrában. Ennek oka inkább a jó legelőben rejlik, mert a pásztornak ott van ideje a gondtalan faragásra, művészkedésre, ahol a nyáj nyugodtan legel.

A dunántúli faragópásztorok között leghíresebb Kapoli Antal, aki 1867-ben született Somogy megyében, ahol édesapja, Kapoli Imre juhász-

Ilyen faragásokkal díszíti Kapoli Antal a kanászkürtöt

Mesteri faragású borotvatartó

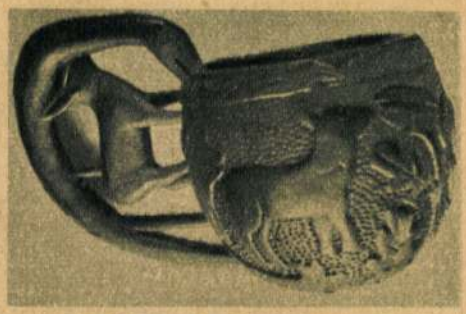

Zalamegyei pásztor ivócsanak

számadó volt. Öreg korára Somogyhárságy nevű faluba vonult vissza, ott éldegél most saját házacskájában pipázgatva és faragcsálva. A faragást már tizennégy esztendős korában megtanulta, azóta százszámra készítette a szebbnél-szebb botokat, sótartókat, gyufatartókat és híres kürtjeit. Ezek a híres kürtök ökörszarvból készülnek.

Breglovics Kálmán, a híres botfaragó Göcsejban él, ott kanászkodik. Botjain és egyéb faragott tárgyain mindig megtaláljuk a szájában békát tartó, tekergőző kígyót, mellette a gyíkokat, szarvasokat, kosokat, mezei virágokat.

A somogyi pásztorok hírnevét dicsérik Tóth Mihály falusegesdi juhász faragásai is. Művészi faragásait először az idei mezőgazdasági kiállításon mutatta be. Juhászbotja, ostornyele és borotvatartója a Néprajzi Múzeumba is bekerült, hogy ott hirdesse ügyességét és gyönyörű pásztorművészetét.

Természetesen az itt névszerint is felsorolt három művészkedő pásztoron kívül sokat találunk még az országban Tolna-, Baranya-, Vas-, Zala-, Veszprém megyében, továbbá Hont-, Nógrád-, Heves-, Borsod-, Gömör megyében és az Alföldön, Hortobágy környékén is.

A fafaragáshoz mindnyájan éppen azt a fát használják a pásztorok, amely a célra legjobban megfelel. A bot leginkább somfából, barkócafából, az ostornyél szilvafából, körte- vagy cseresznyefából készül. Furulyának legjobb a bodzafa, apró, zsebben hordható tárgyak, mint például a tükrös, gyufatartó, galagonya, kecskerágó- vagy juharfából készül.

A magyar pásztor használati tárgyainak faragásain legtöbbnyire olyan díszeket találunk, amelyeket a faragó a mindennapi életben is megtalál. A pásztorbotokon, amint már láttuk, megtaláljuk az erdő növény- és állatvilágát, magát a pásztort is nyájával, furulyájával, gyakran még a magyar címert is. Ezeket saját szépérzéke szerint csoportosítja, alakítja. A díszítésre szánt tárgyon üres helyet nem hagy, azt gazdag képzeletének alakjaival, állataival vagy virágaival mindig gyönyörűen kitölti.

Sajnos, a magyar népművészetnek ez az egykor szépen virágzó ága, amely mindig az ősi hagyományokból táplálkozott és az ősi magyar szépérzéket őrzi, valahogy pusztulásnak indult. Egyre kevesebben vannak a művészkedő pásztorok. Értékes faragásai helyét elfoglalja az értéktelen vásári holmi. Leventék, ha találkoztok ilyen művészkedő pásztorokkal, figyeljétek meg művészetét és üres óráitokban ti is próbálkozzatok. Akkor ti is továbbhordozói lesztek az ősi, hagyományos magyar díszítőművészetnek.

Manga János dr.

A kőrszemle

1.

— Édesanyám! szólt Pista, mikor a kétágas közül leakasztotta a kaszáját. — Ha nyolcig nem látná, hogy a lány utánam jön, akkor jöjjön el maga. — Ezzel belökte maga után a kisajtót, majd újra végignézett az utcasoron és megindult a rétre. A vele egykorú leventék, ki-ki a maga párjával, félkezesével ott álltak már munkára készen. A rendeket teregető lányok, kezükben villával, csak arra vártak, hogy a legények mégegyszer végighúzzák kaszájukon az élesítő követ, azután megkezdődhetik a munka.

Mióta a háború miatt újból megfogyatkoztak a férfiak, a község összes munkáját maguk a leventék vállalták a leventeleányokkal karöltve.

Már jó félen mehettek a rendnek, mikor Pista visszanézett. De már nem a baboskendőst látta maga mögött a füvet teregetni, hanem az öreg édes anyját, kinek fekete gyászkendőjét még a szél se lebegtette. Éttől kezdve, mintha a kaszája se fogott volna Pistának úgy, mint máskor.

2.

A bíró már megvacsorázott, de még ott ült az asztalnál és a bajuszát sodorgatta, mikor a kisbíró belépett. Csak éppen hogy köszönt, mikor átadta az aznapi postát.

— Halljátok-e? — szólt a bíró a családja felé fordulva, mikor az egyik borítékos levelet átnézte. — A szolgabíró úr elindult körszemlére. Lehet, hogy már holnap hozzánk is elérkezik. De kár, hogy nincs itthon a leventeparancsnok!

— Pistának kell szólni, az ért hozzá. Még tűzoltóságot is tanult! — mondotta a bíróné.

— Hiába dicséred, nem közénk való! — vetette ellen a bíró. — A lányt is azért nem engedtem el a rétre. Különben is a község ügyeire engem ne oktassatok!

— Jó, hát vallj szégyent a faluval! — fordult el a bíróné.

A kisbíró is aggódott a falu becsületéért.

— Mégis csak jó volna azt a Pistát!... — bátorkodott megmondani.

A bíró átnézte a postát, de úgy látszik, gondolkozott is azalatt.

— Jó, hát szóljatok Pistának, ha olyan nagyra vagytok vele! — bocsátotta el végül a kisbírót.

3.

Pista, amint megkapta a parancsot, a kürtössel még aznap este bejárta a falut.

Másnap, mikor a szolgabíró úr a hősök szobránál meglátta a díszőrséget és a Leventeotthon ablakában a sok virágot, úgy megfogta a bíró kezét, hogy még a falu végén sem akarta elengedni.

4.

A nap már jól fent járt, de a harmatcseppek még ott csillogtak a fűszálakon, mikor a réten megpendült a kasza. A harangvirágok földig hajolva bókolgattak a kaszások előtt. Bent a fűben pedig egymásnak pitypalattyolt egy barnahátú fürjecskepár.

Pista, mikor hátra nézett a rend közt, egy lányt látott, aki szaporán teregette a füvet. A lány fején baboskendőt lobogtatott a reggeli szellő.

Csobod Árpád

Kapoli Antal

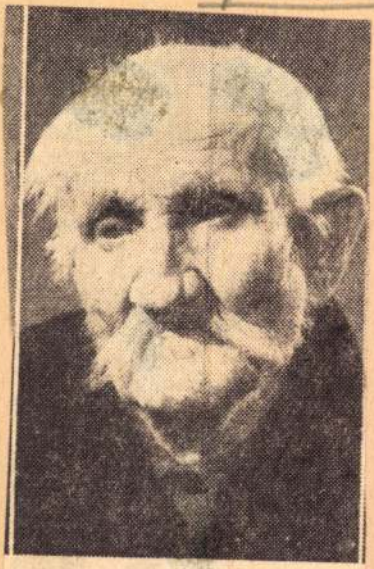

ID. KAPOLI ANTAL

népművész,

a népi díszítőművészet terén kifejtett többévtizedes munkásságáért,

Szabad Nép.
1955. márc. 20.
(1955. évi Kossuth-díjasok, képjel)

KAPOLI Antal Somogy 1984.4.

az indulat nem azonosítható türelmetlenséggel, sem a mindenáron feltűnni törekvéssel. Ő mindig valamiért hozta magát indulatba. Az érzelmekre építkezést úgy oldotta meg, hogy meggyőzi az olvasót, kinek az érdeke a gondok megoldása. A köz érdekében szólt az író, s így valóban közügyek gyűjteménye a *Sarkcsillag.*

Laczkó András: Tallérok.

DOMANOVSZKY GYÖRGY: A KÉT KAPOLI. Csak dicséret illetheti a Corvina Kiadót, hogy a Népi Iparművészeti Tanáccsal közösen sorozatot indított a népművészet mestereiről. Egyértelmű a szándék, hogy megszüntessék ennek a művészeti ágnak a periférikus vagy inkább határterület jellegét. Kevésszer fordult elő eddig, hogy a népművészet alkotóival úgy foglalkoztak volna, mint akik az egyetemes művészettörténetbe tartoznak. Korábban főleg a tárgyi néprajz vagy műkedvelő szakemberek gyűjtötték és méltatták munkáikat. Most végre szakavatott irányítással és átfogóbb értékeléssel ismerkedhet meg az érdeklődő a népi alkotóművészet különböző irányzataival. A Corvina Kiadó és a Népi Iparművészeti Tanács közös munkájáról így csak elismeréssel lehet szólni.

Ebbe a sorozatba írt a két Kapoliról Domanovszky György. Könyvének kettős célját fogalmazta meg. Az egyik, hogy az apáról és fiúról olyan kettős portré kerekedjék, amiben a kölcsönhatások és a különbözőségek egyaránt hangsúlyt kapnak. A másik, hogy a két nagyszerű mestert a pásztorfaragó művészet egészébe illessze. Azt már korábban is tudtuk, hogy mindenfajta pásztorfaragás határozottan kötődött az állattartáshoz. Általában szerszámokat készítettek, illetve néhány olyan használati tárgyat, amikre a mindennapokban szükség volt. Főleg az utóbbiakban volt gazdag a dunántúli leltár.

Természetes, hogy idősebb Kapoli Antal sok szállal kötődött a korábban kialakult tendenciákhoz, a karcoláshoz, illetve a domború faragáshoz. Juhászként kezdte pályafutását, s önéletrajzi vallomásaiban többször elmondta, hogy ötven évig volt a nyáj mellett. Faragó indulásáról többféle változatban mesélt. Egyik az volt, hogy a faragást senkitől sem tanulta, egy szépen díszített juhászbotot látott, és azt akarta utánozni. A másik változat, hogy apja késeivel kezdett el dolgozni. Domanovszky György nem tartotta feladatának, hogy a kimutatható ellentmondásokat feloldja, inkább arra helyezte a hangsúlyt, hogy a művészi tevékenység összetevőit megvilágítsa. Az idősebb Kapoli ugyanis nagyon korán elkezdett hivatásszerűen faragni. Ebből következik, hogy művészeti hagyatéka terjedelmes, és a kutatók rendre számolnak lappangó tárgyakkal. Domanovszky különösen azt emelte ki, hogy Kapoli Antal egyéni alkotásmódja már a múlt század 90-es éveiben teljesen kiforrott, és hosszú évtizedeken keresztül szinte alig változott. A karcolás mellett főleg domború faragással foglalkozott. Hogy a spanyolozást miért nem alkalmazta, erről Takáts Gyula volt somogyi múzeumigazgatónak így adott magyarázatot: „Spanyolozva keveset csináltam, mert egyszer delelőn tüzet raktam nyárfából, tüzeltem, pattogós tűzzel. Épp akkor csináltattam Görösgalban új kabátot, azt terítettem alám. Ahogy dolgoztam, olvasztottam, egyszer csak szagot, füstöt kaptam. Hát meggyulladt az új kabátom. Attól fogva nem csináltam többet spanyolozást. Másba mindenbe belementem."

Idősebb Kapoli gazdag motívumkincsekkel dolgozott, amiben ember, állat és crősen stilizált növényi elemek egyaránt előkerültek. Fontosabb munkáinak alapos elemzése után a könyv szerzője elsősorban azt a viszonyt igyekezett megvilágítani, ami a dunántúli pásztorfaragáshoz kötötte. A legfontosabb vonás, hogy Kapoli tudatosan dolgozott, s ebben oly fokot ért el, ami lehetővé tette számára, hogy egyé-

ni utat járjon be a Dél-Dunántúl és azon belül Somogy faragóművészetében. Domanovszky kiemelte, hogy az olyan elemeket, amik nála uralkodóvá váltak, másoknál csak elvétve lehet megtalálni. Tudjuk, hogy családalapítása után már a megélhetésért is dolgozott, de még így is azt kell mondani, hogy a művészet csak másodlagos szerepet töltött be életében.

Ugyanez jellemzi szinte következetesen ismétlődve ifjabb Kapoli Antalt. Ő annyival szerencsésebb helyzetben volt, hogy elleshette apjától a mesterségbeli tudást. 19 éves korától második hivatásának tartja a faragást. A könyv szerzője világosan látta, hogy nagyon nehéz határvonalat húzni a két Kapoli között, hiszen mindketten juhászok voltak. Mégis az ifjabb Kapolinak volt két olyan tárgya, amely nem kötődött kifejezetten a pásztorkodáshoz. Az egyik a széktámla, a másik pedig a középméretű dobozsora. Ezeket, illetve az egyéb használati tárgyakat részletesen elemezve Domanovszky arra a következtetésre jut, hogy ifjabb Kapoli édesapja munkásságát folytatta a maga kiváló faragó technikájával. Ezért kaphatta meg méltán az elsők között A népművészet mestere címet.

Összegezve azt mondhatjuk, hogy plasztikus és szemléletes kép kerekedett ki Domanovszky György könyvében a két Kapoliról. Kiemelte, hogy Kapoli-stílust ugyan nem tudtak teremteni, de a hivatásos faragással olyan példát mutattak, ami lehetővé tette a népi iparművészet felé való nyitást. A szöveg és a képek harmonikus egységben vezetnek be a két Kapoli világába.

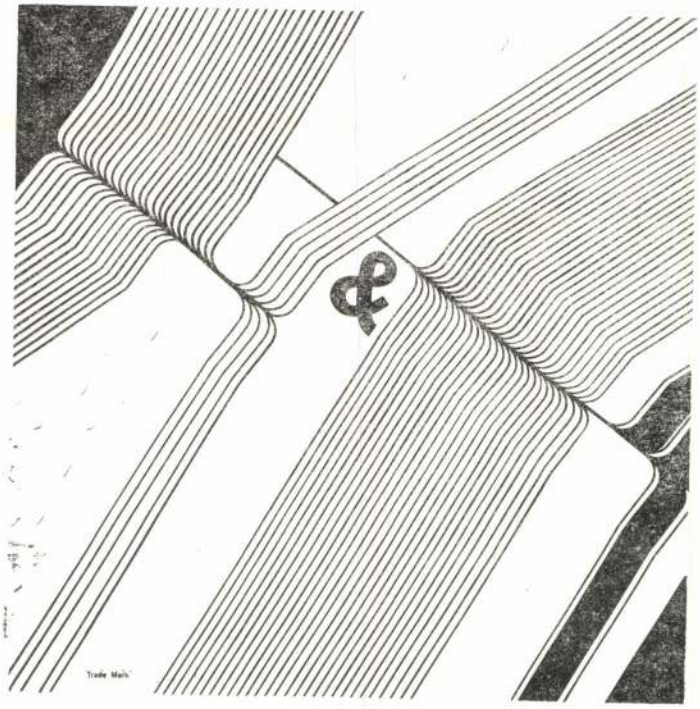

Bodó András grafikája.

1021

ifj. Kapai Antal

1971.II.23. 19.oo /5/Z.

Esti krónika I.

- A nép szokásairól,hagyományairól beszéltünk,épp ezért ide kivánkozik a következő hir, bár az szomoru.

Szigetváron 78 éves korában elhunyt a hires zselici fafaragó népmüvész, ifju Kapai Antal. Édesapja, a müvészi tehetséggel megáldott pásztordinasztia első ismert tagja Kossuth dijat kapott faragó munkásságáért. Fia 12 éves korában, 19o5-ben lett pásztor és akkor kezdett faragni, édesapja volt a tanitómestere, mellette sajátitotta el a mesterségbeli ismereteket. Ifju Kapai Antal több,mint 4o évig pásztorkodott a dunántuli pusztákon. A felszabadulást számadójuhászként érte meg. Ekkor 1946-ban vált lehetővé,hogy kizárólag a müvészetnek éljen. 1953-ban megkapta a Népmüvészet Mestere cimet, 1968-ban neki itélték oda az édesapjáról elnevezett Kapai dijat. Ifjuk Kapai Antalt holnap bucsuztatják Szigetváron.

A városi tanács ugy határozott,hogy a leendő szigetvári muzeumban Kapai szobát rendeznek be. A hires fafaragó müvére is áll az a vers,amelyet most felidézünk, Ladányi Ferenc tolmácsolásában. /elmondják a verset./

1971.II.23. 19.00 /5/Z.

Esti krónika I.

- A nép szokásairól,hagyományairól beszéltünk,épp ezért ide kivánkozik a következő hír, bér az szomoru.

Szigetváron 78 éves korában elhunyt a híres zselici fafaragó népmüvész, ifju Kapai Antal. Édesapja, a müvészi tehetséggel megáldott pásztordinasztia első ismert tagja Kossuth dijat kapott faragó munkásságáért. Fia 12 éves korában, 1905-ben lett pásztor és akkor kezdett faragni, édesapja volt a tanitómestere, mellette sajátitotta el a mesterségbeli ismereteket. Ifju Kapai Antal több,mint 40 évig pásztorkodott a dunántuli pusztákon. A felszabadulást számadójuhászként érte meg. Ekkor 1946-ban vált lehetővé,hogy kizárólag a müvészetnek éljen. 1953-ban megkapta a Népmüvészet Mestere cimet, 1968-ban neki itélték oda az édesapjáról elnevezett Kapai dijat. Ifjuk Kapai Antal holnap bucsuztatják Szigetváron.

A városi tanács ugy határozott,hogy a leendő szigetvári muzeumban Kapai szobát rendeznek be. A híres fafaragó müvére is áll az a vers,amelyet most felidézünk, Ladányi Ferenc tolbécsolásában. /elmondják a verset./

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1971 FEB 28
KISALFÖLD
Győr

1971

Új Kapoli Antal

Elárvult a furugla

Így tél végi délutánokon, amikor már kissé megenyhül az idő, s a langyos szélben felsejlik a közelgő tavasz, az igazi pásztorembert ősidők óta valami lázas nyugtalanság keríti hatalmába. Mintha távoli hang hívná, csalogatná ki a szabad mezőkre, a végtelen kék ég alá.

Ifj. Kapoli Antal (balról) Fülöp Ferenc népművész társával beszélget.

Ifjabb Kapoli Antalnak, a híres zselici fafaragónak, akki több mint negyven éven át pásztorként rótta a Dunántúl dimbes-dombos tájait, ezen a tavaszon már nem szorongatja szívét a vágy, kihullott kezéből a fafaragókés, kedves rajzolószerszáma, s árván maradt a maga készítette, csodálatos hangú furugla.

Amikor évekkel ezelőtt beszélgettünk, éppen így tél—tavasz fordulóján, akkor már régen felhagyott a pásztorkodással, kizárólag a fafaragásnak, rajzolásnak élt, de még mindig megkísértette a szép nyáj, ükapák ősi foglalkozása.

— Ha a hosszú tél után a fű zsendülését látom, s elér hozzám a birkák elnyújtott bégetése, bennem is megmozdul valami. De a lábam nem bírja már...

Az apja: a Kossuth-díjas idősb Kapoli Antal után a a maga kedvtelésére készítette bizsok késével a finom művű kis tükörtartókat, furulyákat, kazettákat, sótartókat, kobakokat. Munkáinak csodájára jártak nemcsak a hazai, hanem a külföldi szakemberek is. Művei nagy részét az Országos Néprajzi Múzeum, különböző tájmúzeumok őrzik. De számtalan munkája elkerült Amerikába, Ausztráliába, Európa sok országába, faragványai nagy sikert arattak a brüsszeli világkiállításon is.

Hány díszes, finoman cizellált tükröst, tülköt, jubászbotot, furulyát, rokkafát, virâglajtorját készített életében? Ki tudna róla számot adni? „A népművészet mestere" címet előbb kapta meg, mint az édesapja. Főként szaruval szeretett dolgozni. Ökörszarvra faragta a pásztorélet megannyi jelenetét, az állatok, a föld közelében élő emberek örömeit, díszítőművészetének legszebb motívumait.

Évekkel ezelőtt egy szemműtét után a faragókést már ritkábban vehette kezébe, de alkotómunkássága nem apadt el, rajzolt szüntelen, a diós-pusztai ház kitágult, odavarázsolta, a papírlapokon életre keltette egy gazdag élet legszebb emlékeit. (E rajzaiból a múlt esztendőben nagy sikerű kiállítást is rendeztek Budapesten.)

Kiveszőfélben lévő pásztorművészetünk egyik utolsó nagy egyénisége volt ifj. Kapoli Antal.

A felsejlő tavaszokon nem veszi már kézbe csodálatos hangú furulyáját, bizsok kését, rajzszerszámát, magába zárta a friss, tavaszt váró föld, de azok a virágok, pompás remekművek, amelyek több mint fél évszázadon át nyíltak ki szikkadt, bütykös ujjai nyomán, sosem hervadnak el.

Hamar Imre

skednek, holott a
ellene hordaniuk
lt csinál a rend-
nál a bíróság?...
ekhegyi szent re-
világ végét?!...

a készülő keresz-
télyát, ő bárány-
zta szemére, mi-
csma küszöbét.

n jó napot! — kö-
majd szétnézett
k alatti homály-

gó bácsi — bólin-
kopasz kocsmá-

erős lézengett a
ek azonban nem
bácsit. Annál buf-
tt a kályha felé,
aktoros legény él-
sszony melegét.

lehetnének, és a
fogadják! De te-
m is vagyok falu-
egen vándor, akit
mjúsága. Szépen,

Hát, kérem, il-
öszönését? Igenis,
rzés az emberek-
Mert egyesekben
ncs! És még azt
gukról, hogy ér-
shoz? Hát ahhoz
ami az illendősé-
nem is beszélve,
k telebüdösítik a

máros igen apró-
nár az öreg Lip-
így hát jámbor

lhatok, kedves jó

Laci fiam, hogy

beszélt, amikor lengő léptekkel sze
kerékhez poroszkált. Becéző, már-má
szerelmes szavakkal közeledett lo
vaihoz. Szóözöne akkor változott öl
döklő jégesővé, amikor észrevette
hogy az abrakos tarisznyák eltűn
tek. De háborgása nem volt valódi
harag. A tarisznyák elorzását a trak
toros legények halvány kis bosz
szúcskájának minősítette azért a
súlyos fricskáért, amit őtőle kap
tak. Ő maradt felül!

Ez a hit még álmát is megszépí
tette. Szép virágos réten legeltette
a lovait, hol Sári, hol Pintyő nye
rített rá a kutyahűség tagadhatat
lan arckifejezésével. Csend és fénylő
nyár volt. Csak a harangszó úszott
feléje, valahonnan a messzeségből.

Meg valami morajlásféle. A ha
rangszó elhalt, ellenben a morajlás
nőttön-nőtt, úgyannyira, hogy ágyú
dörgéshez kezdett hasonlítani. Lip
ták Hugó aggódva leste az álombéli
mezőn legelésző lovait, és kénytele
len volt elvenni szomjas arcáról a
cserépkorsót, amiben pedig nem is
kútvíz, hanem mádi furmint hű
vösölt.

Végül akkora dördülés rengette
meg lovastól, rétestől, mindenestől,
hogy horkanó riadalommal tért esz
méletére a valóságos éjszakában. A
robajló zajok is valóságosak vol
tak, feje fölött recsegett, döngött a
mennyezet. Igazi halálfélelemmel
menekült ki Lipták Hugó a házból,
mezítláb, durrantós gatyában. De
mivel mégiscsak férfiembernek ta
totta magát — végtére Doberdo
fennsíkján, golyózáporban tartotta
meg a legénybúcsút —, vasvillát ra
gadott, és megrohamozta a padlás
létrát.

A padlás terébe pillantva
aztán kis híján hanyatt perdült a
létrafokról. Sári és Pintyő felváltva
dobbantott patáival, és szemmel lát
hatóan semmi szokatlant nem talál
tak abban, hogy a padláson tölt
sék az éjszakát, szekér elé fogva,
tökéletes hozzáértéssel fölszerszá
mozva. Elégedett világnézetüket ab

lovakat! — rendelkezett a szövet
kezeti elnök.

— Azt ugyan nem — ingatta ma
kacsul cékla-fejét a nehéz Gerő
Gyuszi. — Az öreg ott molesztál
bennünket, ahol csak ér. Elmond
mindenféle berregő haramiáknak,
meg benzinbetyároknak. Hozza le
Hugó bácsi, ő ért a lovakhoz.

— A törvénnyel ne kötözködje
tek! — szólt nyomatékul a rendőr
tizedes.

— A fene se kötődik a törvény
nyel. Csak megmondtuk az öregnek,
hogy tíz liter borral tartozik a leg
utóbbi sértegetéseiért. Ha kifizeti a
tíz liter mádi furmintot, lehozzuk
épségben a lovakat.

Félig-meddig eddig is fogni kel
lett az öreg Lipták Hugót, nehogy
a testi épség kárára elkövetett bún
ténybe essék, most azonban öten
kapaszkodtak belé, tartották kezé
nél, gúnyájánál fogva.

— Soha! Soha! Inkább ott pusz
tuljanak el a drága lovaim, inkább
öngyilkos leszek, de soha!...

Faggyas elnök jelentőségteli áb
rázattal próbálta megtörni a cékla
képű Gerő Gyuszi konokságát.

— Hallod, te gyerek?

— Hallom. De akkor se.

— És ha börtön lesz a vége? —
érvelt komolyan a rend szürke ru
hás tizedese.

- Akkor se.

- És ha én fizetném meg azt a
liter mádi furmintot? — fenye
gözött tovább az elnök.

- Akkor talán — törte meg Gerő
uszi akaraterejét a könyörtelen
ki terror.

Következésképp munkához
ott a három traktoros. A ház
ré csődült falunépe kora reggeli
nélkodása közben Hugó bácsi
zfalának támasztották a gépszín
talmas, megvasalt kapuszárnyát,
zen, mint valami lejtős hídon, le
zették az udvarra Sárit és Pin
őt. Ezután darabokban lehordták
zekeret, megint összerakták, a lo
kat eléje fogták, a zabos taris
ákat a lovak füle mögé akasztot
k. Amikor elkészültek, a cékla
pű Gerő Gyuszi csak ennyit mon
tt a néma hüledezésben feledke
tt gyülekezéshez fordulva:

— Kész a kocsi, indulhatunk a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ · BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP
Kaposvár

1971 AUG 20

1021

Faragott széktámla

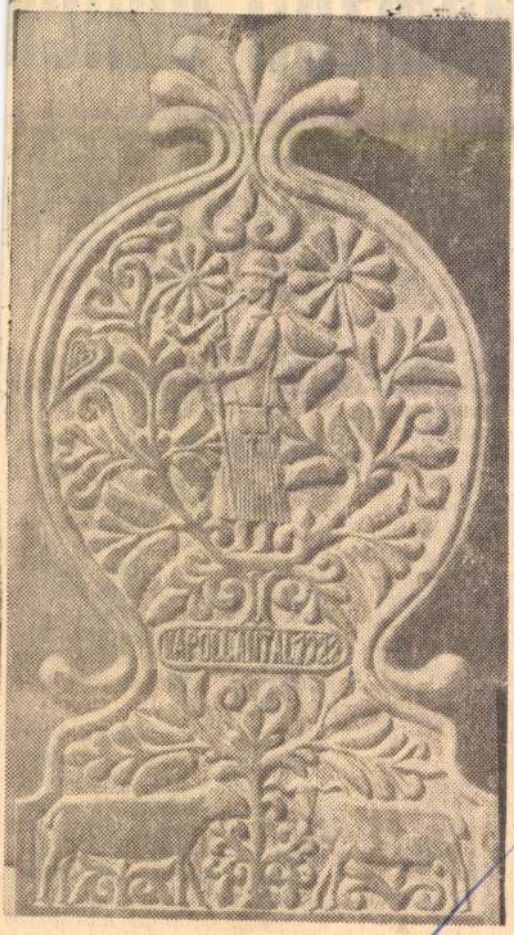

Idősb Kapoli Antal alkotása, 1922-ből.
(A balatonlellei Kapoli-emlékkiállításról.)

Nemzeti emlek

…vvel ezelőtt film-
…vetített a Magyar
…az elmúlt 25 év
…gjobbnak ítélt mű-
…ás meglepően nagy
…zreknek hozta az
…zés örömét. Igen,
…áik a hóban a mé-
…hon Menyhért szü-
…most forog a Kör-
Törőcsik Mari;
között, megbilin-
…gis győztesen most
Szirtes Ádámot a
földben; most
…ik a leányt a
…ényekben…

…m a legfontosabb
…ezek a felsorolt
— bár valószínű-
…bban megcsináltak
csak azért szólok
… az olvasó is em-
… magában igazol-
…ezek az én emlé-
…émi egyszerűsítés-
…llíthatjuk: egy or-
…zös emlékei az el-
mint negyedszá-
…esfajta emlékeink
…sen nemcsak film-
…ből kerülnek ki.
…emető Hábetler Ja-
…naújvárosi *kohász-*
…yés *Fáklyalángjá-*
…isa, ugyanúgy be-
…zös nemzeti emlé-
…, mint Juhász Fe-
…a családja, Déry

rodhatunk a nemzeti emlékezethez és a kultúrához. Mert a törvény csak jogilag tisztázza az együvé tartozás tényét, felelősségrendszerét, munkamegosztását. Keveset ér, ha hiányzik *az érzelmi kohézió, az együvé tartozás érzésének erős köteléke*, amely a maga nehezebben megfogalmazható s körülírható, gyakran kinyomozhatatlan hálóival biztosítja *nemzeti létünket.*

Felsorolni is sok lenne, miféle tényezők erősíthetik vagy gyengíthetik ezt. Egy azonban bizonyos, *a nemzeti kultúra közös kincsünk*, s amit a cikk elején nemzeti emlékezetnek neveztem, éppen azt kívánta jelezni: mi az, amit immár egy nemzet közös emlékezete, mint összetartó erőt őriz kincsestárában.

Sajnos, túl keveset. Vagy még pontosabban: még mindig elég kevesen őriznek elegendőt új kultúránk emlékeiből. S most az újra kell tenni a hangsúlyt. Immár a huszadik század harmadik harmadában élünk, annak is a vége felé. Ebben a bizonyos közös nemzeti emlékezetben viszont nagyobbrészt még mindig csak tizenkilencedik századi emlékeket őrzünk. S

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1971 AUG 29

id. Kapoli Antal

Faragott törülközőtartó

Idősb Kapoli Antal fafaragása 1929-ből.

(*A balatonlellei Kapoli-emlékkiállítás anyagából.*)

SO
Vasárn

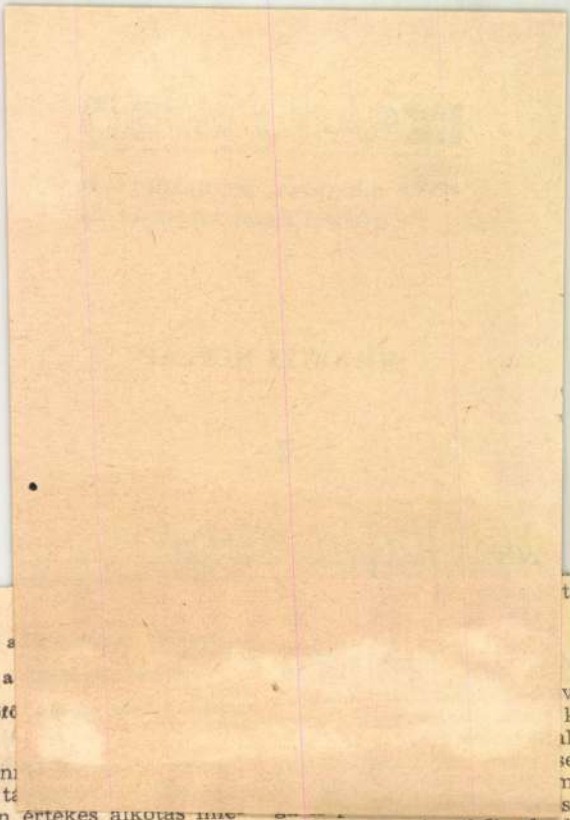

gyelmessége juttatta Csokonait a csurgói gimnázium pmeceptori állásába is. Tény, a költő sokat köszönhet a nagybajomi derűs napoknak, a baráti vendéglátásnak.

A sok szívesség, a kedves vendégszeretet számtalan szállal körülfonta és »nyájas mecénásához« kötötte a költőt. Szívességből, lekötelezettségből, baráti unszolásból sok alkalmi verset írt a Sárközy családhoz és azok barátaihoz. Egyik verséből kiderül, hogy a mecénás szolgálata időközönként terhes volt a költőnek:

Mennyi volt a pécsi várban,
Mennyi itthon a Kaposvárban
Fáradtságom és bajom!
Alig jövök meg amonnan
S már letett lantom újonnan
Felpanaszolja Bajom

Csokonai is tudta, hogy az alkalmi verseiben az érdemek felnagyítottak s a környezet kényszerítette a magasztaló költemények írására. Alig ismerkedett meg Nagy-

pánt:

Örvend a

Örvend a

Hogy főfő

Az ün
gyei t
azonban értékes alkotás mi
tése is fűződik. A költő élmé-
nyei Dorottya című alkotás-
ban — most már remekművé
ötvöződve — megtalálhatók.

Csokonainak Somogyból
történt eltávozása után is
tartotta a kapcsolatot Sár-
közy Istvánnal. Gyakran vál-
tottak levelet egymással.
Amikor a költő a Dorottya
eredeti példányát elvesztette,
Sárközytől kért másolatot, s
1801. szeptember 24-én Sár-
közy levélben ígérte meg,
hogy teljesíti barátja kérését:

Elsősorban németből ford
gatott magyarra, de fennm
radt egy 1811-ben — »Táv
ság előadó könyvecske« cín
somogyi témájú műve, s ké
iratban hagyta hátra »
angliai hitvallás« című mu
káját.

Sárközy István irodalmi t
vékenysége jelentéktelen,
korabeli költőket segítő, tán
gató fáradozása azonban
lentős. Ezért került be
irodalomtörténetbe.

Bóra Fer

1845. augusztus 29-én halt meg Nagybajomban, 86 év
korában. Hosszú élete alatt volt megyei aljegyző, főad
szedő, főszolgabíró és másodalispán. Haladó szellem
gondolkodására jellemző, hogy felvetette egy Somogy m
gyében felállítandó gimnázium alapítását, s a nemes c
érdekében Nagybajomban ingyen telket ajánlott fel.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Kapoli Antal
1961 ÉKT 1.
DUNÁNTÚLI
NAPLÓ

1021

A két Kapoli faragóművészete

Kiállítás nyílt Pécsett

Tegnap délután 4 órakor megnyílt a néprajzi múzeumban A két Kapoli faragóművészete című kiállítás, az idei múzeumi hónap keretében. A kiállítás ünnepélyes megnyitására sokan eljöttek, ott volt többek között Szentirányi József, az MSZMP Baranya megyei Bizottságának osztályvezetője. A kiállítást Bernics Ferenc, a Megyei Tanács művelődésügyi osztályának vezetője nyitotta meg.

Méltatta a 100 éve született, s 10 esztendeje elhunyt idősb Kapoli Antal Kossuth-díjas, a népművészet mestere munkásságának jelentőségét. Majd fiáról, ifj. Kapoli Antalról emlékezett meg. A 74 éves népművész egyébként jelen volt a kiállítás megnyitásán.

— A két Kapoli faragóművészete — mondotta Bernics Ferenc — az általuk alkalmazott motívumok kiforrottsága, gazdagsága, a maga nemében tökéletes technikája révén a dunántúli pásztorművészet csúcsa. Domborfaragásaik, karcolásaik és a népi plasztikában is kitűnő faragványaik a népi faragóművészet remekei. Karcolt mintáik színezésével és az alap választóvizes sárgításával csak az ő művészetükre jellemző festői hatásokat értek el.

Az emlékkiállítás rendezőjének, Mándoky Lászlónak mondott köszönet után a kiállítás hivatalosan is megnyílt. A múzeum néprajzi osztálya egyébként jelentős kezdeményezésbe fogott, egy teljes katalógus készítésébe a két Kapoli műveiről. Ez lesz az első katalógus, amely népi művész oeuvre-jét dolgozza fel.

Ifj. Kapoli Antal kérdésünkre elmondotta, hogy szemműtétje miatt egy idő óta nem tud faragni. Rajzai, amelyek jellegzetes mintáinak változatai, ezzel szemben a kiállításon is szerepeltek — s ezek a legutóbbi időben készültek. A két Kapoli művei közül asztal, pad, kobak, viráglétra, tükörfa, furulya, sótartó, kürt, bot stb. eredeti példányai illetve fotói szerepelnek a tegnap megnyílt kiállításon.

Dean Rusk amerikai külügyminiszter (balról) vacsorát adott Gromiko szovjet külügyminiszter tiszteletére a New York-i Waldorf Astoria Hotelben. A képen: A két államférfi üdvözli egymást.

tásra. Telekspekulációval is foglalkoztak, és a terjedelmes bűnlajstromon szerepel többek között jogtalan földhasználat, engedély nélküli fakitermelés is. Ezenkívül egyebek mellett egy sor jogtalan

Világraszóló lelet Rudabányán

Olyan rendkívüli értékű lelettel gazdagodott hazánk, amelynek négy világrészen, sőt a mérsékeltövön belül az egész világon nincs párja. A leletre — egy ősi állkapocs-csontra, benne négy zápfoggal — Rudabányán Hernyák Gábor, a bánya főgeológusa bukkant rá, a Magyar Állami Földtani Intézetben pedig Kretzoi Miklós, a föld- és ásványtani tudományok doktora „agnoszkálta". Megállapításairól a következőkben tájékoztatta az MTI munkatársát:

— A leletben kétségkívül a sivapithecusok alakkörébe tartozó ősi lény állkapocstöredéke és fogai ismerhetők fel. Ez a lény már nem volt majom, de még ember sem, csak megindult az emberré fejlődés útján. A pliocénban, 6—10 millió évvel ezelőtt élt. Ez volt az a korszak, amikor észrevehetően szétvált az a két hatalmas fejlődési ág, amely egyfelől a mai emberszabású majmokhoz, másfelől az emberhez, a homo sapienshez vezetett. Míg az emberszabású majmokhoz vezető ág fokozatosan a speciális növény illetve gyümölcsevő életmódhoz alkalmazkodott és ennek megfelelő fogazatot fejlesztett ki, addig az ember felé induló ág egyre inkább áttért a ragadozó, a mindentevő életmódra, aminek a fogazaton tisztán felismerhetők a jelei. Az emberré fejlődésnek ezek a jegyei jól láthatók a rudabányai állkapocs zápfogain is, bizonyítva, hogy ez ősi lény a fejlődési ág legalsó, közvetlenül a szétválás utáni lépcsőjének képviselője volt.

— Mindezek alapján a leletet a megkülönböztető Rudapithecus Hungaricus néven vezetem be az irodalomba — mondotta Kretzoi Miklós. — Van még egy egyedülálló különlegessége. A fejlettségnek ugyanezen a fokán álló leletek eddig csak Kelet-Afrikából, valamint az indiai-pakisztáni határ környékéről, tehát kifejezetten trópusi, illetve szubtrópusi területekről kerültek elő. Így általános volt az a tudományos feltételezés, hogy az ember a mai trópusi vidékeken, szűk területen alakult ki, s innen vándorolt szét a földkerek megdőlt, vértesszől éves emb stb. — b berrévális ben is l akadnak amelyeke san végig — Ez élt rudab termetű a mai em nőtt lény jomera Hogy hí már nem biztosra tanúsága kellett l pusztult A lele elsőrangú közössége a feladat helyének vális fol környezet hűbb rel a rudapit

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Kapoli Mihál

1967 (1 – 1

— A múzeumi hónap baranyai programját szombaton két esemény vezette be: a pécsváradi tó völgyében emléktáblát leplezett le dr. Fülep Ferenc, a Nemzeti Múzeum főigazgatója Dombai Jánosról, a Janus Pannonius Múzeum néhai igazgatójáról, a pécsi Janus Pannonius Múzeum néprajzi osztályának csarnokában A két Kapoli faragóművészete címmel emlékkiállítás nyílt meg.

1021

a függetlenségi harcok és a társadalmi haladás, a nemzeti kérdés a munkásmozgalom-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kapoli

1967 SZEP 29.

DUNÁNTÚLI
NAPLÓ

— A két **Kapoli** faragó-művészete címmel emlékkiállítás nyílik szeptember 30-án, szombaton délután 4 órakor a Janus Pannonius Múzeum néprajzi osztályán. A megnyitót Bernics Ferenc, a Megyei Tanács művelődésügyi osztályának vezetője mondja.

lényegesen csökkenjenek, illetve megszűnjenek a termékek üzemi veszteségei. E célból növeljük a felvásárló szervezetek, a feldolgozó ipar technikai felkészültségét, szállító kapacitását.

— A harmadik ötéves terv

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1967 SZEP 30.

Kapoli Rutal

szerkesztője.

✦

A két Kapoli faragóművészete címen ma délután 4-kor emlékkiállítás nyílik a pécsi múzeum néprajzi osztályán.

1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kapoli Antal

PESTMEGYEI
HÍRLAP

1967 DEC 3

102

„Faragcsálás" — a nyáj mellett

100 ÉVE,

1867. december 4-én született id. Kapoli Antal Kossuth-díjas fafaragó művész, a népművészet mestere. Pásztorcsalád sarja, 12 évesen juhászbojtár lett. Pásztoremberként maradt több mint ötven évig. A nyáj mellett, útmutatás és segítség nélkül kezdett faragcsálni. Művészete a régi somogyi pásztorfaragás hagyományait őrizte és fejlesztette tovább. Gazdag képzelettel, bámulatos formálókészséggel díszítette a legkülönbözőbb használati tárgyakat, a megragadó népi művészet ékítményeivel. Munkái, sajátos alkotó egyéniség stílusáról tanúskodnak. Háromnegyed évszázad során rengeteg dobozt, szelencét, tükröst, furulyát,, kürtöt, tülköt, juhászkampót, fokost, botot, széket, kobakot, cigarettatartót, sótartót, füles poharat, virághajtorját, faragott és azokat bájos ornamentikával, virágmotívumokkal, állatfejekkel, a betyárvilág, a pásztorélet, Rákóczi, Petőfi, Kossuth alakjaival díszítette. Sok alkotás került a hazai és külföldi múzeumok tárlóiba és művészetéről több tanulmány, néprajzi szakmunka emlékezik meg, köztük egy önálló monográfia is külön kötetben, róla és nem kevésbé híres, azonos nevű fiáról.

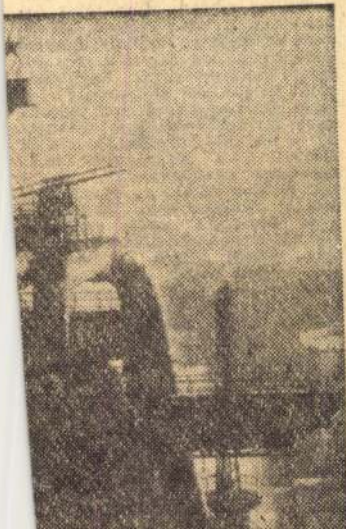

Pécs-baranyai

múzeumi hónap

1967

Kapoli Mihály

Meghívó

BEVEZETŐ

Az idén hatodjára megrendezésre kerülő Múzeumi Hónap sokrétűbb, gazdagabb szeretne lenni a régebbieknél. Ezúttal inkább a minőség elvének tiszteletbentartását, érvényesítését tűzzük ki célul és kevésbé törekedünk mennyiségi eredményekre. Úgy véljük, hogy a tartalom és ezzel összefüggően a minőségi szempontok érvényre juttatása ezúttal könyebb, mint máskor, hiszen rendezvényeinket olyan nagy jelentőségű eseményekkel párhuzamban csináljuk, sőt egynémelyiknek részeként hajtjuk végre, mint a középkori pécsi egyetem alapításának 600 éves évfordulója, a Pécs-baranyai Játékfilmszemle, a Pécsett az idén először megrendezésre kerülő Kisplasztikai Biennálé. De nemcsak ezek a nevezetes események, ünnepségsorozatok teszik könnyebbé helyzetünket és kötelezik bennünket minőségi munkára, hanem mindenek előtt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50 éves évfordulója, melynek helyi megünneplését Múzeumi Hónapunk is igyekszik előkészíteni a maga eszközeivel.

Idei Múzeumi Hónapunk programjában sok kiállítás szerepel. Ezek a kiállítások, részint állandóak, részint időszakiak és vándorok, a múzeumok népművelő-ismeretterjesztő tevékenységét hivatottak dokumentálni. Megnyitásra váró kiállításaink igen sokoldalúak, a legkülönbözőbb tárgykörökből készülnek. Általános, min-

degyikből kiolvasható törekvésünk az, hogy az ismeretgyarapítás, a látogatókkal való közvetlen kapcsolat teremtése révén segítjük elő a közműveltség emelkedését, az általános tájékozódást, a társadalom legszélesebb rétegeinek bekapcsolódását a múzeumokban folyó kulturális tevékenységbe.

Ezúttal is megrendezzük azokat a társadalmi alkalmakat, például a Pécs-baranyai Múzeumbarátok Köre közgyűlést, melyek múzeumunk és a társadalom közvetlen kapcsolatának erősítését szolgálják. Munkánkat, feladatainkat minél szélesebb rétegekre kiterjesztve, illetve azok bevonásával óhajtjuk megvalósítani. Egészséges „közös munkát" szeretnénk kialakítani, olyat, amelynek egyes mozzanatai már régebben szépen megmutatkoztak, amelyek munkánkat valóban érdemessé és értékessé teszik.

Ehhez kérjük a Múzeumi Hónap rendezvényeire való meghívás útján is városunk és megyénk lakosságának megértő támogatását.

A PÉCS-BARANYAI MÚZEUMI HÓNAP 1967. MŰSORA

Szeptember 30-án, szombaton 14 órakor leleplezzük *Dombay János emlékművét* Pécsváradon, a Tóvölgyben lévő Dombay tónál. Beszédet mond *dr. Fülep Ferenc*, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója. Az emlékművet átveszi *Radics Károly*, Pécsvárad község Tanácsa VB-elnöke.

Szeptember 30-án szombaton 16 órakor Pécsett, a Janus Pannonius Múzeum Néprajzi Osztályán megnyitjuk *A két Kapoli faragóművészete* című időszaki kiállításunkat. Beszédet mond *Bernics Ferenc*, Baranya megye Tanácsa VB Művelődésügyi Osztálya vezetője.

Ugyanakkor nyílik meg, ugyanott, tehát a Janus Pannonius Múzeum Néprajzi Osztályán (Rákóczi út 15.) *a Janus Pannonius Múzeum néprajzi kiállításai a felszabadulás után* című fotokiállítás.

Október 1-én, vasárnap 11 órakor, a Múzeumi Hónap ünnepélyes megnyitását tartjuk, a Tudomány és Technika Háza dísztermében (Pécs, Janus Pannonius u. 11.), a I. Kisplasztikai Biennálé keretében. Beszédet mond *Palkó Sándor*, Baranya megye Tanácsa VB-elnöke.

Október 4-én, szerdán 17 órakor Pécsett, a Janus Pannonius Múzeum Néprajzi Osztályán (Rákóczi út 15.) tartjuk a Pécs-baranyai Múzeumbarátok Köre közgyűlését.

Október 5-én, csütörtökön 18 órakor Kováts Valéria múzeológus Hirden, a Községi Kultúrotthonban előadást tart *A hirdi ásatás, dr. Kiss Attila* múzeológus Majson, a községi kultúrotthonban *A majsi ásatás, Fancsovits György* múzeológus Beremenden, a községi kultúrotthonban *A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és Magyarország, Vass Anna* múzeológus Sellyén, a községi kultúrotthonban *Kitaibel Pál és baranyai utazása,* és *dr. Bándi Gábor* múzeológus Pécsbagotán, a községi kultúrotthonban *A pécsbagotai ásatás* címmel. Az előadásokat különféle szemléltetés kíséri.

Október 6-án, pénteken 16 órakor Pécsett, a Janus Pannonius Múzeum Modern Magyar képtárának átrendezett és lényegesen bővített új, állandó kiállítását nyitjuk meg (Pécs, Szabadság u. 2.). Beszédet mond *Gábriel József,* Pécs, m. j. város Tanácsa VB Művelődésügyi Osztályának vezetője.

Október 7-én, szombaton 16 órakor Pécsett, (Káptalan u. 2.) a Janus Pannonius Múzeum Zsolnay kerámia című állandó kiállításában tárlatvezetést tart *Romváry Ferenc* múzeológus.

Október 8-án, vasárnap 10 órakor, Pécsett, a helyszínen ismerteti a püspökvári ásatásokat *Gerőné, Sándor Mária* régész, az Országos Műemléki Felügyelőség munkatársa.

Október 8-án, vasárnap 10 órakor, Siklóson, a várépületben a várásatás legújabb eredményeit ismerteti *Sz. Czeglédi Ilona* régész, az Országos Műemléki Felügyelőség munkatársa.

Október 8-án, vasárnap 11 órakor nyitjuk meg a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Bartók Klubjában (Pécs, Janus Pannonius u. 11.) *Bartha László festőművész kiállítását.* A kiállítást megnyitja *Szabó Júlia* művészettörténész, a Magyar Nemzeti Galéria munkatársa.

Október 8-án, vasárnap Mozsgón, Kazaliczky emléknap. Az egésznapos műsor keretében, 11 órakor az író szülőházán emléktáblát leplezünk le. Beszédet mond *dr. Dankó Imre* megyei múzeumigazgató. Az emléktáblát átveszi *Kiss György* a községi tanács vb-elnöke.

Október 8-án, vasárnap 14,30-kor Mozsgón, a megyei honismereti szakkörvezetők értekezletét tartjuk meg. Előadást tart *dr. Vargha Károly,* főiskolai tanár *A honismereti szakkörök szerepe a népi értékek megvédésében* címmel.

Október 9-én, hétfőn 15 órakor a Pécsi Orvostudományi Egyetem új klinikájának előcsarnokában nyitjuk meg *A pécsi egyetemek története 1367—1967* című jubileumi kiállítást. Beszédet mond *dr. Boros Béla,* a Pécsi Orvostudományi Egyetem rektora.

Október 11-én, szerdán 18 órakor Tormáson, megnyitjuk a más helyre szállított, újjárendezett és lényegesen bővített falumúzeumi kiállítást. Beszédet mond *dr. Dankó Imre* megyei múzeumigazgató

Október 13-án, pénteken, a Pécsi egyetem alapításának 600 éves évfordulóját ünneplő rendezvénysorozat keretében 9 órakor tudományos ülésszak a Tudomány és Technika Házában (Janus Pannonius u. 11.) a művészettörténeti kutatás regionális feladatairól. Az ankéton vitaindító előadást tart *dr. Vayer Lajos,* tanszékvezető egyetemi tanár. Korreferátumokat tartanak: *dr. Márffy Albin, Weiner Mihályné, Sarkadiné Hárs Éva* és *dr. Csatkai Endre.* 15 órakor tudományos ülésszak a Megyei Tanács nagytermében a magyarországi felsőoktatás hatszáz évéről. Az ülésszakon előadnak: *dr. Babics András, dr. Szinkovich Márta, dr. Fényes Miklós, dr. Vargha Károly, dr. Rónai Béla, dr. Dankó Imre, Fodor Pálné* és *dr. Szőllősy Kálmán.*

Október 15-én, vasárnap 10 órakor, Pécsváradon, a várban a várásatásokat ismerteti *dr. Kiss Attila* muzeológus.

Október 15-én, vasárnap 10 órakor, Pécsett, a Janus Pannonius Múzeum Néprajzi Osztályán (Rákóczi út 15.) *A két Kapoli faragóművészete* című kiállításban tárlatvezetést tart *Mándoki László* múzeumi osztályvezető.

Október 15-én, vasárnap 11 órakor, Pécsett, a Janus Pannonius Múzeum Néprajzi Osztályán (Rákóczi út 15.) *A Janus Pannonius Múzeum néprajzi kiállításai a felszabadulás után* című fotókiállításban tárlatvezetést tart *Mándoki László* múzeumi osztályvezető.

Október 20-án, pénteken 18 órakor Szigetváron, a vár előadótermében előadást tart *Fancsovits György* múzeológus *A Nagy Októberi Szocialista Forradalom jelentősége a tudomány világában;* Dunaszekcsőn a községi kultúrotthonban *dr. Dankó Imre* megyei múzeumigazgató *A dunaszekcsői helytörténeti és néprajzi kutatás és monográfia ügye;* Szentlőrincen a községi kultúrotthonban *Sarkadiné Hárs Éva* múzeumi csoportvezető *A Zsolnay kerámia* és Pécsváradon, a községi kultúrotthonban *Romváry Ferenc* múzeológus *A XIX. század magyar festői, Markótól Munkácsyig* címmel. Az előadásokat különféle szemléltetés kíséri.

Október 21-én, szombaton 9 órakor a Megyei Tanács nagytermében bemutatjuk *A szovjet hatalom 50 éve 1917—1967* és *Kitaibel Pál és baranyai útja* című kétpéldányos vándorkiállításainkat. A vándorkiállításokat a Mozgó Művelődési Ház forgalmazza.

Október 21-én, szombaton 16 órakor Komlón, a a komlói múzeumban (Kossuth Lajos u. 117.) megnyitjuk a *Baranyai népi kerámia* című időszaki kiállításunkat. Beszédet mond *Sarosácz György* mohácsi múzeumigazgató.

Október 21-én, szombaton 16 órakor nyitjuk meg Egerágon a saját épületében megrendezett *Egerág története és népélete* című állandó kiállításunkat. Beszédet mond *dr. Görcs László,* a Megyei Tanács Kulturális és Szociálpolitikai Állandó Bizottságának elnöke.

Október 27-én, pénteken 18 órakor előadást tart Siklóson, a járási kultúrotthonban *Fancsovits György* múzeológus, *Lenin és a Nagy Októberi Szocialista Forradalom;* Pécsváradon a községi kultúrotthonban *dr. Dankó Imre* megyei múzeumigazgató *Baranya helytörténeti és néprajzi irodalma;* Vajszón, a községi kultúrotthonban *Mándoki László* múzeumi osztályvezető *Az Ormánság és a vajszói krónika* és Harkányban, a községi kultúrotthonban *Zentai János* múzeológus *Múltunk a temetőben — beszélő fejfák* címmel. Az előadásokat különféle szemléltetés kíséri.

Október 28-án, szombaton 11 órakor Mohácson, a Városi Tanácsháza előcsarnokában nyitjuk meg *Ma élő mohácsi fazekasok* című időszaki kiállításunkat. Beszédet mond *Mándoki László* múzeumi osztályvezető.

Október 29-én, vasárnap 10 órakor Pécsett, a Janus Pannonius Múzeum Természettudományi Osztályán (Rákóczi út 64.) *A Mecsek természeti képe* című állandó kiállításban tárlatvezetést tart *Vass Anna* múzeológus.

Október 29-én, vasárnap 12 órakor a lebontás előtt álló *Pécs és Baranya őskora* régészeti állandó kiállításban, a Janus Pannonius múzeum Régészeti Osztályán (Széchenyi tér 12.) utolsó tárlatvezetést tart *dr. Kiss Attila* múzeológus.

Október 29-én, vasárnap 11 órakor nyitjuk meg Sellyén, az ormánsági múzeum második részét. Beszédet mond *dr. Kodolányi János,* a Néprajzi Múzeum helyettes főigazgatója.

A meghirdetett tárlatvezetésekre a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat üzemi, termelőszövetkezeti és intézményi látogatócsoportokat szervez. A szervezett résztvevőkön kívül a tárlatvezetéseken bárki megjelenhet.

Az egyes kiemelkedő rendezvényekhez külön meghívók, műsorok, leporellók is készülnek.

A szeptember 30-án Pécsváradon, a Dombaytónál leleplezendő Dombay János emlékmű szövege:

Az innen indult, itt sokat időzött, hires ásatásait a környéken végző,

DOMBAY JÁNOS

(1900. aug. 10. Veszprém — 1961. márc. 23. Pécs) régész, a Baranya Megyei Múzeumok Igazgatóságának első vezetője emlékét idézi ez a kő.

*

Múzeumi Hónap 1967.

Az október 8-án Mozsgón leleplezendő Kazaliczky emléktábla szövege:

Itt született

KAZALICZKY ANTAL

(1852. május 10.—1917. november 5.)

iró és színművész,

számos színmű és más irodalmi alkotás

szerzője, előadója.

*

Múzeumi Hónap 1967.

A BARANYAI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA HATÁSKÖRÉBE TARTOZÓ MÚZEUMOK KIÁLLÍTÁSAI

Pécsett:

Pécs és Baranya története a magyar honfoglalásig. Régészeti állandó kiállítás. Széchenyi tér 12.

Baranya népe. Néprajzi állandó kiállítás. Rákóczi út 15.

A Mecsek hegység természeti képe. Természettudományi állandó kiállítás. Rákóczi út 64.

Modern Magyar Képtár. Állandó képzőművészeti kiállítás. Szabadság út. 2.

A Zsolnay kerámia. Iparművészeti állandó kiállítás. Káptalan u. 2.

Románkori kőtár. Állandó kőtári kiállítás a székesegyház XI—XVI. századi kőmaradványaiból. Dóm-tér.

Római sírépítmények. Állandó régészeti kiállítás a IV. századi sírkamrákban. Geisler Eta u. 8.

Időszaki kiállításainkat a Rákóczi út. 15. sz. alatt mutatjuk be. Kiállításaink hétfő kivételével mindennap 9—12 és 15—18 óra között tekinthetők meg.

A megye területén:

Pécsváradon, Dombay János régészeti emlékkiállítás a várban.

Siklóson, börtönkiállítás, XVII.—XIX. századi kastélybelső; mai magyar kerámia és a bolgár hadserg részvétele hazánk felszabadításában című állandó kiállítások a várban.

Szigetváron, vártörténeti kiállítás a várban; hódoltságkori török iparművészeti kiállítás a karavánszerájban (Bástya u. 3.).

Mohácson, Képek Mohács történetéből, helytörténeti állandó kiállítás a Kanizsay Dorottya Múzeumban (Szerb u. 2.).

Sellyén, Az Ormánság története és népélete, néprajzi és helytörténeti állandó kiállítás a Kiss Géza Ormánsági Múzeumban.

Komlón, helytörténeti geológiai- és bányaművelési állandó kiállítás a Komlói Múzeumban.

Tormáson, Tormás története és népélete című helytörténeti és néprajzi állandó kiállítás a Falumúzeumban.

Abaligeten, szabadtéri geológiai- és helytörténeti kiállítás a barlang bejárata előtt.

Harkányban, szabadtéri geológiai, balneológiai- és helytörténeti kiállítás a fürdő területén.

A kiállítások hétfő kivételével minden nap megtekinthetők.

Látogassa múzeumaink kiállításait, olvassa és terjessze kiadványait, vegyen részt a Pécs-banyai Múzeumbarátok Köre munkájában!

A Baranya megyei Múzeumok Igazgatósága kiadványai:

I. A pécsi Janus Pannonius Múzeum Évkönyvei: 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966. évi kötetek.

II. A Janus Pannonius Múzeum Füzetei:

1. Dercsényi Dezső: A pécsi kőtár.
2. Fülep Ferenc: A pécsi késő-római sírépítmények.
3. Vezető a Janus Pannonius Múzeum régészeti kiállításához.
4. Mándoki László: Búsójárás Mohácson.
5. Füzes Endre—Mándoki László: Baranya népe. A JPM. állandó néprajzi kiállításának vezetője.
6. Romváry Ferenc: A pécsi Modern Magyar Képtár.

7. Kalmár János: Zrinyi fegyverek.

8. Bándi Gábor—Dankó Imre: Képek Mohács történetéből. A mohácsi Kanizsay Dorottya Múzeum állandó kiállításának vezetője.

9. Mattyasovszky—Zsolnay Margit—Hárs Éva: A Zsolnay kerámia.

10. Kováts Valéria: A szigetvári Zrinyi Miklós Múzeum kiállításai.

11. Vezető a Janus Pannonius Múzeum régészeti kiállításához. II. Javított, bővített kiadás.

12. Papp László: Rékavár 1963. évi felderítő ásatása.

III. Dunántúli Dolgozatok:

1. Bakay Kornél: Régészeti tanulmányok a magyar államalapítás kérdéséhez.

2. Sződy Szilárd: Pécs-Baranya felszabadulása a korabeli napilapok tükrében.

3. Andrásfalvy Bertalan: A sárköziek gazdálkodása a XVIII. és XIX. században.

IV. Múzeumi Körlevelek (a Pécs-baranyai Múzeumbarátok Köre kiadásában), 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9—10. számok.

A fenti kiadványokat levelezőlapokkal, különlenyomatokkal, tárgymásolatokkal és leporelókkal együtt a kiállítások őrei árusítják.

67-4318 Pécsi Szikra Nyomda F. k.: Dr. Dankó Imre

Kapoli Antal

Sz M . . 1955 . 165-66 . l .
(D . Gy . : két kossuth-
díjas , képpel ;)

Könyvtáramban

... 15 évi visszafizetésre, 4,8 százalékos kamat mellett Indiának. India a kölcsönt ipari felszerelések és különféle anyagok külföldi vásárlására és bizonyos gazdaságfejlesztési tervek végrehajtására használja fel.

— Sztálingrád nyugati részében épül a Szovjetunió egyik legnagyobb vasbeton-gyára. Ez a gyár évente 120 000 köbméter vasbeton-szerkezetet és elemet ad majd a városnak építkezési célokra.

— A Neue Zürcher Zeitung írja: A háborús készülődés Nyugat-Németországban számos cikkben áremelkedést idézett elő. Az elmúlt hónapokban megdrágultak: liszt és lisztkészítmények, főzelék, hal, marhahús, kávé, kakaó, papíráru, ceruza, újságelőfizetés, fa és faáruk (például bútor), Diesel-olaj stb. Az árindex azt mutatja, hogy a kiskereskedelmi árak 1954-ben 103-ról 104-re, a létfenntartási költségek indexe pedig 107-ről 110-re emelkedett.

mélygépkocsi gyártásának előkészületeit. Ez a típus falusi használatra készül, külseje a mai „Pobjeda"-kocsikra emlékeztet. Az új típus sorozatgyártását az idén megkezdik.

1955 második negyedében bocsátja ki a „Molotov" autógyár a korszerűsített „Pobjeda"gépkocsik első csoportját „M—20—A" márkával.

— A Bolgár Távirati Iroda jelenti: Szófiában árucsere- és fizetési egyezményt írtak alá a Bolgár Népköztársaság és Svédország között 1955. április 1-től 1956. március 31-ig terjedő hatállyal.

— A cseljabinszki kohászati üzemben kísérletek folynak a rádióaktív izotópoknak az acélolvasztásban való felhasználására. Különleges műszerek segítségével — amelyek regisztrálják a „jelzett atomok" mozgását az olvasztásra kerülő rétegekben — a kohászok tökéletesítik az olvasztókemencék munkáját, javítják az acél minőségét.

Kapoli Antal

(Nyugat-Németországban „rendőri kísérő őrhajók" néven hadihajókat gyártanak.) ÚJSÁGHIR

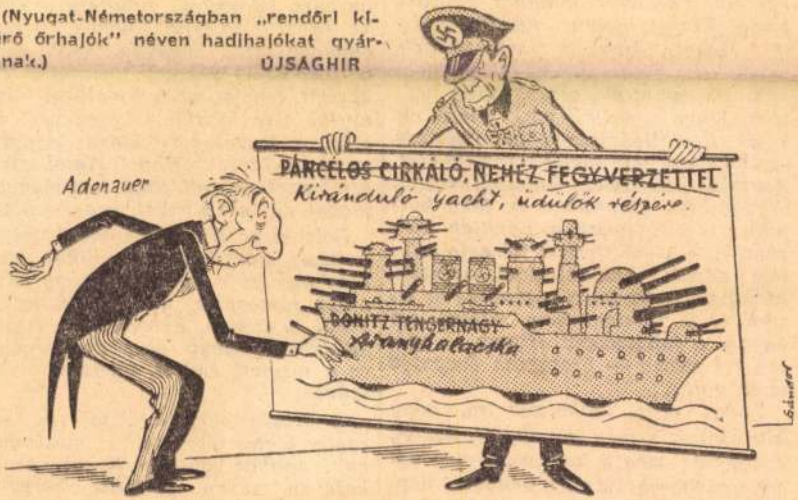

— Tetszik nekem ez a terv... Csak a szöveget kell kissé módosítani valahogy így...

(Sándor Károly rajza)

Szabad Nép 1955. márc. 18 (Öten az új Kossuth-díjasok közül.)

Id. Kapoli Antal:

Most van igazán becsülete a munkámnak

Idősebb Kapoli Antal, a népművészet mestere, 88 éves. Csaknem 75 éve, hogy először vette kezébe a faragószerszámot. Csodálatos művészetének híre bejárta már az országot, eljutott külföldre is, nemrég látott napvilágot egy róla és nem kevésbé neves fiáról, művészetükről szóló, szép könyv.

— Nagy volt az öröm odahaza, amikor megjött az írás, hogy Kossuth-díjat kaptam. Beteg vagyok már, gyönge a testem, magam nem is tudtam volna följönni, ha el nem kísér a fiam — kezdi a beszélgetést.

Nyomórúságban nőttem fel. Tizenkét éves koromban elszegődtem a birka mellé, akkor kezdtem faragni. Úgy unalomból. Kész munkákat láttam, de hogy hogyan készülnek, azt nem. Senkitől sem tanultam. Tizenhat éves koromban már embereknek — juhászoknak — csináltam juhászkampót. Faragtam mindent, tükröst, viráglajtorját, dobozt, kürtöt, sótartót, botot, kampót legényeknek, tekintélyes embereknek, fehérnépeknek. Megismertek, aztán jöttek hozzám, hogy csináljak csak, majd eladják. Ezerkilencszázöt óta dolgoztam így, a kommenció mellé kerestem vele. Árulták dolgaimat Balatonfüreden, Almádiban, Tihanyban is. Még külföldre is vittek belőle. Lejöttek hozzám, hívtak fel Pestre, fél évig ellátást adnak mindenféléből, ígérték. Mondták, nemsokára nagyságos úr leszek. Nem mentem, nem tudtam ott hagyni a juhászságot. Hiszen — csillan fel szeme — öregapám öregapja is az volt...

Tudja még, emlékszik rá, hogy kik becsülték meg munkáját, Bartók Józsefről, meg a kaposvári múzeum egykori igazgatójáról, a nagyhírű néprajzosról, Gönczi Ferencről sok melegséggel beszél.

— De nem volt ám mindenki ilyen jó hozzám — folytatja. — Most is eszembe van, hogy 1929-ben, amikor a kiállításon aranyérmet kaptam, azt üzenték, hogy küldjek 10 pengőt — nagy pénz volt ám az —, akkor elküldik az aranyérmet. De nem muszáj, ha nem akarom. Hát így kaptam az érmét, meg kellett venni.

Most meg, tegnap is autót küldtek értem a minisztériumból, merthogy nagy a sár. Jólesik az embernek, hogy így gondoskodnak róla. Nyugdíjam van, doktorom is az SZTK-ban. Kitüntetéseket kaptam nem is egyszer, én is, a fiam is. Kivitték dolgaimat Moszkvába is a kiállításra, ott is sokat vettek belőle. Most igazán megbecsülik a munkámat.

Botot szorongat kezében. Csodálatos mestermű. Fogója szarvasagancsból van, pazarul kicifrázva virágokkal, mintákkal, belerajzolva Kossuth, Rákóczi alakja, meg egy puskás betyár. A kampó végén fából való kosfej, a bot szára meg domború mintás, sötétbarnára lakkozott, nagyfejű szögekkel kivert. Az érdeklődőnek szívesen elmagyarázza, hogyan festik piros porfestékkel, fekete korommal a bekarcolt, leheletfinom vonalakat. Most április 4-re készül, a kaposvári kiállításra szeretné beküldeni legújabb munkáit. Idősebb Kapoli Antal szívesen beszél életéről. Szép, ízes magyarsággal ejti a szavakat, öröm hallani.

Bólogat rá ifjabb Kapoli Antal. Ő is bácsi már, hatvanon fölül van. Megkapó az a szeretet, ahogy édesapját támogatja, ha ültéből felkel, segíti a szóban, az emlékek megtalálásában, ahogy örül dicsőségének ez a meglett ember, maga is kiváló művész.

A Kossuth-díjat kiosztó ünnepség egyik legbensőségesebb mozzanata volt, amikor idősebb Kapoli Antal, kezében szépen faragott botjával, szemérmes meghatódottsággal kitipegett, hogy egy élet gazdag munkásságáért átvegye a munkások és parasztok államának kitüntetését.

Artner Tivadar

Kapoli Antal
somogyi faragó-
pásztor

Karcolt díszü kobak
A Néprajzi Múzeum
sulajdona.

Repr.

Domanovszky György:
A kobak. Müveszet-
Hemlélet. 1948. 9. 4.

Ideiglenes

3c5.89 kor. azaz háromszá

szeget a vajdahunyadi

fedezésére mint utols

ságától leszámolás kö

Budapest, 1912.

Kapoli Antal
népművész.

Népmüvészeti és
iparmüvészeti
kiáll. Műcsarnok
1953. aug-okt.
IX. tábla.

Díszített viztartó
kobak.

Kapoli Antal.
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. VIII. Blaha L. t. 3
Telefon 139-292.

SOMOGYORSZÁG
1957 MAR 10

Somogyi népművészek

A FARAGÓKÉS MŰVÉSZE

Amikor a látogató beköszönt idős Kapoli Antal házába, leginkább két tárgy fogadja feltűnően; két megfeketedett kosfej, nagy pörge szarvakkal, melyeket ha tovább szemlél az ember, láthatja, hogy az a két fej sohasem bégetett, hanem inkább a legelőkön szaladozó szeleket hallgatta, melyek végig simogatták a hajdani berekfa leveleit. Mert berekfából van mindkét kosfej, csak a szarv igazi... Ezeknek hordozóit még őrizte Kapoli Antal, miközben faragta a tükörfát, vagy a juhászbotot, telehintve mindenféle mezei virágokkal, juhászokkal, madarakkal, már akiknek társaságában maga is forgolódott a mezőn.

Faragásról beszélgetünk, a művészetről, melyért két éve kapott Kossuth-díjat, amit egy nagy diploma tanúsít. Az ágy mellett kis asztalféle faragókellékekkel, késekkel, bizsókokkal, böködővel. Az ágy fölött, a falon egy másik diploma, nagy faragott rámával, a kaposvári Országos Mezőgazdasági és Ipari Kiállítá emléklapja, miszerint »Kapoli Antal, kaposszerdahegypusztai juhász urat, a bemutatott faragványaiért arany érdeméremmel tünteti ki.« És a dátum: 1929 szeptember 2.

— Bizony régen elkezdtem én már faragni, — kezdi, amint észreveszi, hogy az emléklapot vizsgálom. Lehettem talán 13—14 éves. Juhászgyerek voltam, mert kérem nekem minden nemzetségem juhász volt, még az öregapám apja is. Hatvanhárom esztendeig voltam juhász én is.

— Mit faragott eleinte?

— Viráglajtorját, kenderfonó rokkafát, gyújtótartót... Tizennyolc éves koromban már urak is jöttek hozzám, hogy faragjak nekik pénzért.

Juhászember nem lehet el juhászkampó nélkül. A szépen kifaragott bot olyan a pásztornak, mint az ünneplő ruha. Az öreg Kapoli sok botot kicifrázott már. Egyrészük elkallódott, egyrészüket megvették, némely botok pedig a múzeumban vannak. Itthon csak egy van, de nem a mesterség folytatására, hanem segíteni az öreg lábaknak. Ezen a boton egy bőgatyás betyár hetykélkedik. Lejjebb virágok kacskaringóznak.

— Honnan tudja, Antal bácsi, hogy milyenek voltak a betyárok?

— Amikor még gyerek voltam, láttam én akkor egy betyárt. A Séta Pistát. Az volt az utolsó somogyi betyár. Egyik este Gyalánba bejött az akolba. Én a birkák mellett feküdtem. Kérdi hol vannak a juhászok? Elmentek szalmáért, — mondom. De akkor még nem tudtam, hogy kicsoda ez az idegen. Komorkinézetű ember volt nagy bajusszal, meg körbarókával. Szép rakott gatya volt rajta. De aztán, amikor velem beszélt, utána el is ment. Én az akol ajtóból néztem utána, és nem tudtam mire vélni a szűr alól kilógó puskatust. Mert szép szűr is volt rajta. Aztán, amikor megjöttek a juhászok, mondom nekik az esetet. Ők mondták meg, hogy a látogató betyár volt, még pedig a Séta Pista. Ez volt...hetvennyolcban. El is fogták aztán hamarosan, valahol Horvátországban. Éppen így nézött ki, ahogyan én ide faragtam.

— Hát ez az ember, itt a másik oldalon?

— Rákóczi. Az volt valamikor a híres magyar vezér. Egyszer láttam a rajzát, aztán ide faragtam, mert ő gyelös embör volt. Rákóczi mög a Kossuth, gyelös embörök máig is.

— Szokott-e mintát nézni faragáskor?

— Én soha nem néztem még mintát. Csak azt faragom, amit kigondolok... Így tanultam én a faragást, a mezőn mentemben, ott nem löhetött se rajzolni, se mintát nézni.

S a kigondolása a pásztorélettel kapcsolatos elemekből épül fel. A különféle ember- és állatalakok, stilizált virágok borítják minden művét, legyen az fafaragvány, kobak, vagy akár szaru. És ezek a figurák mindenben a pásztort tükrözik. Mondhatnánk azt, típusfigurái vannak, mivel egyes alakjait szinte mindig hasonlónak faragja, például a juhászt bottal, a betyárt fegyverrel.

Nagyobb változatosságúak a virágmintái, melyeket — mint mondja — »csak úgy gondolja ki«. Bokorvirágok, makkos ágak leveles-indái, virágszálak — mindig nagy változatossággal még a jelenlegi faragás alatt lévő dobozán sem fordul elő, — melyet csupa virág borít, — hogy a reszketős kéz, vagy az öregséggel járó feledékenység két egymáshoz hasonló díszítést szült volna. Elmondta, hogy soha előre ki nem méri a minták területét. Csak az elején elkezdi és faragja, ahogy jön, — és mégsem fordult elő még soha, hogy a kompozició ne töltötte volna ki arányosan az egész képterületet. Így mondja: »Megkezdem egy helyön, aztán látom, hogy mi fér ki, és úgy faragok«. Az elkészítésről a következően beszél: »A virág késheggyel ki van alakítva és a köze ki van böködve, akkor zsírt keverek össze korommal, vagy cinóberrel és ezzel bedörzsülöm. Azután beledörgülöm, lepucolom és kész. Az már úgy bent marad, hogy semmi ki nem hozza«. Ez a karcolásra értendő, melyet leginkább a kobakokon, vagy a szaru sótartókon művelnek.

De akár a faragást, akár a karcolást nézzük, az öreg faragó művészete az egész magyar népművészetnek nagy értéke, mert Kapoli Antal az a faragónk, aki a legeredetibben képviseli a magyar pásztorművészetet.

A beszéd vége felé egyszer azt mondja: — Az én időmbeliekről már nem tudok egyről sem, hogy élne... Faragtam mindig, amikor csak lehetett. De most már görcsöt kapott a kezem. Hiába, már lejár a váltó...

Az öreg Kapoli Antal Kossuth-díjas faragó, egykori juhászszámadó, a 90-ik évében jár.

Király Ernő

...ország

1957. március 11-től március 17-ig

Állami ...

KOSSUTH-RÁDIÓ: 5.00: Hírösszefoglaló, időjárásjelentés. — 6.00: Falurádió. — 7.00: Hírek, időjárásjelentés. — 7.45: Naptár. — 8.00: Műsorismertetés, időjárásjelentés. — 8.03: Technikai szünet. — 10.00: Hírek, lapszemle, időjárásjelentés. — 12.00: Déli harangszó, hírek, időjárásjelentés. — 16.00: Hírek, időjárásjelentés. — 17.12: Műsorismertetés. — 18.00: Hírek, időjárásjelentés. — 19.54: Jóéjszakát, gyerekek! — 20.00: Esti krónika. — 22.00: Hírek, időjárásjelentés. — 0.30: Hírek, időjárásjelentés. — 0.40: Himnusz, utána vízjelzőszolgálat.

PETŐFI-RÁDIÓ: 6.85: Torna. — 6.55: Színházak és mozik műsora. — 7.40: Falurádió. — 8.00: Műsorzárás. — 14.00: Időjárás- és vízállásjelentés. — 23.00: Műsorzárás.

Csütörtök

MÁRCIUS 14.

Kossuth-rádió:

6,30: Pillanatfelvétel.
8,10: Virágcsokor.
8,40: Ifjúsági kórusok.
9,00: Édes anyanyelvünk.
9,05: A Kilimandzsárótól — Nagymarosig.
9,28: Hangverseny gyermekeknek.
10,00: Hírek. Lapszemle. Időjárásjelentés.
10,10: A hajó megy tovább.
10,40: Dalok.
11,00: Kísértet Lublón.
11,20: Magyar nóták, csárdások.
11,57: Technikai szünet.
12,00: Déli harangszó. Utána hírek, időjárásjelentés.
12,10: Operarészletek.
13,00: Madarász Emil és Gereblyés László verseiből.
13,15: Szimfonikus könnyű zene.
14,00: Az őrszem. Rádiójáték.
14.40: Harmath Artur — Vörösmarty Mihály: Szép Ilonka — kantáta.
15,20: Az első akácok.
16,00: Hírek. Időjárásjelentés.
16,10: »Tavaszi szél...« Magyar népdalok.
16,57: Műsorismertetés.
17,00: A belterjes gazdálkodás útján.
17,10: Heti hangversenykalauz.
18,00: Hírek, időjárásjelentés.
18,10: Halló, itt Rio De Janeiro! Brazil dalok és táncok.
18,45: Mi újság a tudomány és technika világában?
19,00: Tánczene.
19,54: Jóéjszakát, gyerekek!
20,00: Diszelőadás közvetítése a Magyar Állami Operaházból nemzeti ünnepünk alkalmából. Körülbelül:
22,00: Hírek, időjárásjelentés.
22,15: Magyar nóták.
22,30: Emberek között.
22,40: Előadóművészeink hangversenye.
23,45: Tánczene.
0,30: Hírek, időjárásjelentés.
0,40: Himnusz. Utána: Vízjelzőszolgálat.

Petőfi-rádió:

6,00: Reggeli zene.
14,00: Időjárás- és vízállásjelentés.
14,20: Fúvósindulók.
14.40: Operakórus...

Péntek

MÁRCIUS 15

Kossuth-rádió:

6,30: Öt perc tudomány.
8,10: »A nemzet napszámosai«
8,50: Kamarazene.
9,20: Fúvóshangverseny.
10,00: Hírek. Lapszemle. Időjárásjelentés.
10.10: Szabó Ferenc: Föltámadott a tenger — oratórium Petőfi Sándor verseire.
11,05: »1848. Te csillag« Versek.
11,20: Liszt zongoraművek.
12,00: Déli harangszó. Utána hírek, időjárásjelentés.
12,10: Tánczene.
13,00: A Magyar Rádió Gyermekkórusa énekel.
13,10: Verbunkos muzsika.
14,10: Hűség a hazához. Emlékezés 1942 március 15-re.
14,20: Operarészletek.
15.30: A Fővárosi Népi Zenekar játszik.
16,00: Hírek. Időjárásjelentés.
16,10: Szív küldi szívnek szívesen.
16,47: Műsorismertetés.
16,50: Tavaszi emlékek.
17,00: Tánczene.
17,40: Igazi március.
18,00: Hírek, időjárásjelentés.
18,10: Hogy tetszik?
18,55: Petőfi és Táncsics. Emlékezés 1848 két nagy hősére.
19,30: Népszerű operaáriák.
19,52: Jóéjszakát, gyerekek!
20,00: Esti krónika.
20,25: Kodály kórusművei klasszikus költőink verseire.
21,02: A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának hangversenye.
22,00: Hírek, időjárásjelentés. Utána néhány perc külpolitika.
22,20: Tánczene.
22,50: Örök szerelem.
23,30: Részletek Glinka Ivan Szuszanyin c. operájából.
0,30: Hírek, időjárásjelentés.
0,40: Himnusz. Utána: Vízjelzőszolgálat.

Petőfi-rádió:

Szombat

MÁRCIUS 16.

Kossuth-rádió:

6,30: Orvosi tanácsok.
8,10: Zenekari hangverseny.
9,00: Iskolások mikrofonja.
9,20: Énekóra az általános iskolák alsó osztályainak.
9,40: Könnyű melódiák.
10,00: Hírek. Lapszemle. Időjárásjelentés.
10.10: Mai operettek.
11.00: Kísértet Lublón. Mikszáth Kálmán regénye folytatásokban.
11,20: Kamarazene.
11,57: Technikai szünet.
12,00: Déli harangszó. Utána hírek, időjárásjelentés.
12,10: Járóka Sándor és zenekara játszik.
12.55: Emlékezés Pásztor Béláról.
13,10: Művészlemezek.
14,20: Bökkenő. A Gyermekrádió rejtvényműsora.
14,40: Szív küldi szívnek szívesen.
15,25: Kóruszink életéből.
15.45: Világgazdasági negyedóra.
16,00: Hírek. Időjárásjelentés.
16,10: Ismertetjük mai és holnapi műsorunkat.
16.15: Beethoven-zongoraszonáták. I.
16,50: Japán költők versei.
17,05: Zenés hétvége.
17,30: Bemutatjuk a francia dal népszerű énekesét: Jacques Douai-t.
18,00: Hírek, időjárásjelentés.
18,10: Híres művészek operahangversenye.
18,45: Vezetőink válaszolnak.
19,00: Közvetítés a Déryné Színházból: Tabáni legenda. Operett három felvonásban.
Közben: 19,56: Jóéjszakát, gyerekek!
20,00: Esti krónika.
20,20: A színházi közvetítés folytatása.
22,15: Sporthíradó.
22,00: Hírek, időjárásjelentés.
22,35: Táncoljunk!
0,30: Hírek, időjárásjelentés.
0,40: Himnusz. Utána: Vízjelzőszolgálat.

Vasárnap

MÁRCIUS 17.

Kossuth-rádió:

6,00—8,00: Kellemes vasárnapot! Zenés műsor.
8,00: Hírek. Időjárásjelentés.
8,10: Műteremlátogatás.
8,15: Magyar népi muzsika.
8,55: Édes anyanyelvünk.
9.00: Uj zenei újság.
10,00: Vasárnapi versek.
10,15: Néhány perc könnyű zene.
10.30: Koch Róbert. Pásztor János eseményjátéka.
11.00: A Magyar Rádió szimfonikus zenekarának nyilvános mesehangversenye — Stúdióból.
Közben kb.: 12.00: Hírek. Lapszemle. Időjárásjelentés.
12,10: Hétvégi jegyzetek.
12,20: A hangversenyközvetítés folytatása.
13,15: Jó ebédhez szól a nóta.
13,40: Vetélkedés az éterben. A Gyermekrádió műsora.
15.15: Hét nap a külpolitikában.
15,30: A műsort összeállította Carlo Zecchi és Enrico Malnardi.
16.30: Vámos Ágnes és Mátrai Ferenc operettdalokat énekel.
16,57: Műsorismertetés.
17.00: Hírek. Időjárásjelentés.
17,10: Kincses Kalendárium.
18.00: Helyszíni közvetítés bajnoki labdarúgómérkőzésekről.
18.45: Szív küldi szívnek szívesen.
19.25: Könnyű zene.
19.54: Jóéjszakát, gyerekek!
20,00: Esti krónika. Sport.
20.20: A bűvös vadász. Részletek Weber operájából.
22.10: Hírek. Időjárásjelentés.
22.20: A vasárnap sportja. Totó.
22,40: Népdalok.
23,00: Művészlemezek.
23,40: Kamarazene.
0,30: Hírek, időjárásjelentés.
0,40: Himnusz. Utána: Vízjelzőszolgálat.

Petőfi-rádió:

7,55: Színházak és mozik műsora.
8,00: Schubert- és Schumann-dalok.
8,30: Református vallásos félóra a stúdióból.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kapoli Antal

SOMOGY MEGYEI
NÉPLAP

1983

Kapoli-kiállítás Mohácson

Az idei mohácsi busójárás programjában február 15-én délelőtt A két Kapoli faragóművészete címmel kiállítást rendeznek a neves somogyi Kossuth-díjas népművész és fia, ifjabb Kapoli Antal faragásaiból. A kiállítás rendezője Mándoki László.

7.

zaléka üzemeit. [illegible]
több mint 178 000 hektoliter
pálinkát főzettek ki.
A szeszfőzdék műszaki ál-
lapota egy-két kivétellel

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1968 FEB 25

NÉPSZABADSÁG

Kapoli

MA: BUSÓJÁRÁS MOHÁCSON

Tízezer vendéget várnak a farsangi játékokra

A sok évszázados nemzetiségi hagyományokat felelevenítő *mohácsi farsang* színes, érdekes látványosságát, a *busójárást* ma rendezik meg a Duna-menti városban.

Az egész napos program, amely a város új, reprezentatív létesítménye, a *Kossuth Filmszínház* avatásával kezdődik, sok érdeklődőt vonz: *mintegy tízezer vendégre számítanak.* Az új mozi kiállítási csarnokában nyílik meg — a Janus Pannonius Múzeum rendezésében — a mai magyar festészet válogatott alkotásait bemutató állandó kiállítás, a *Mohácsi galéria.* Az érdeklődők megtekinthetik a régi mohácsi bútorokból, a *két Kapoli* faragóművészetének legszebb munkáiból, valamint a busóhagyományt felelevenítő *gyermekrajzokból, faragványokból* rendezett bemutatókat; a *maszkfaragó-iskola* házi tárlatán pedig megszemlélhetik a maszkkészítés művészetét, s a legsikerültebb alkotásokat is.

Az egész napi látványosság a Duna felett zajló színpompás *tűzijátékkal* és *csónakparádéval* zárul. Végül bevetik a hullámokba a farsangi játékok végét jelképező koporsót, s aztán kezdődik *a hajnalig tartó busóbál.*

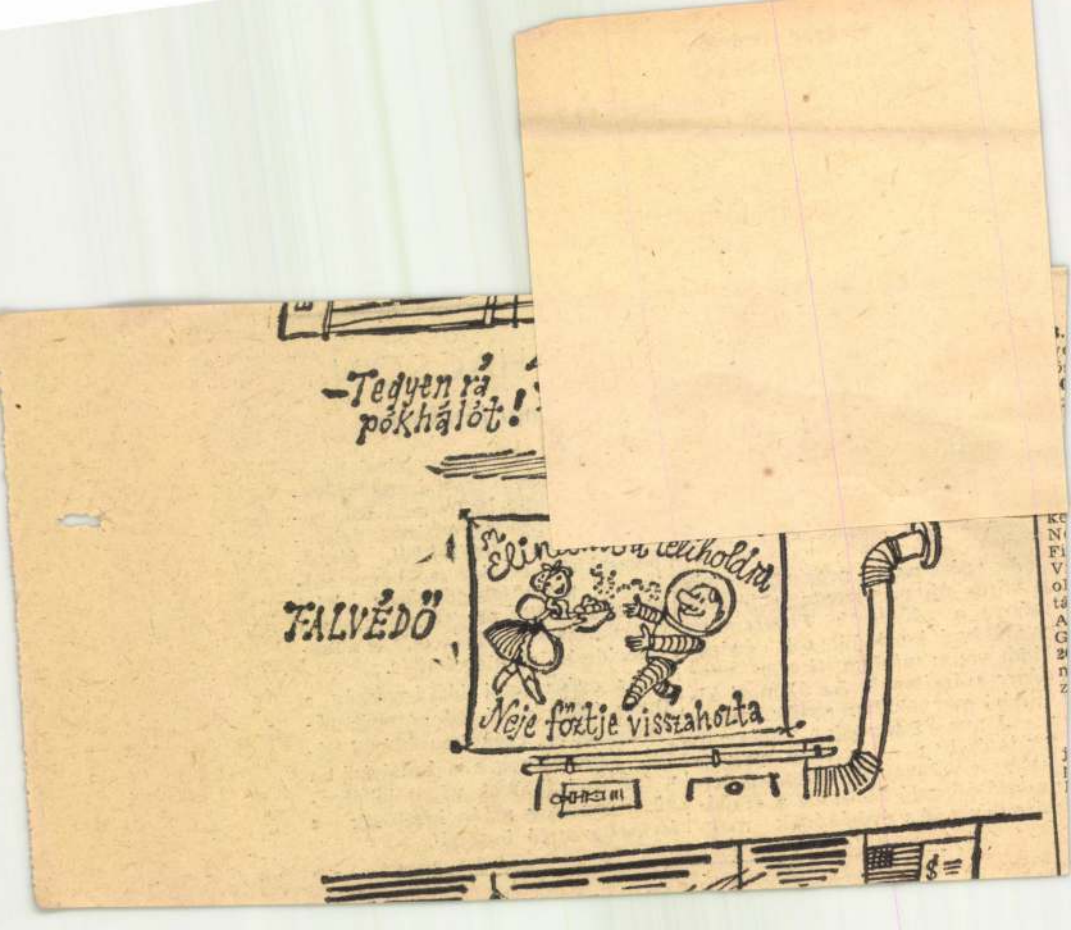
-Tegyen rá pókhálót!
FALVÉDŐ
Néje fortje visszahozta

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VAS NÉPE
Kapoli Antal
1967 NOV 1 0
1021

Pásztorművészet – még egy hétig

Karikásostor, pásztorkürt, bőrből készült táska, díszes faragású kampósbot, mángorló deszka, borotvatok, kolonc, pásztorsíp, kobakdísz... Gazdag választék a dunántúli pásztorművészet legszebb alkotásaiból. Még egy hétig — november 19-ig — láthatjuk a szombathelyi Savaria Múzeum termeiben ezt a rendkívül érdekes, ritka gyűjteményt, amelynek külön szenzációja az a néhány pásztorkürt, amit idős Kapoli Antal, a népművészet mestere alkotott. Jellegzetes dunántúli népművészeti motívumokkal — díszítő elemekkel, alakos rajzokkal — ékes remekművek ezek, méltó emlékei egy nagymúltú, s maholnap teljesen kivesző népművészeti ágnak.

(Képünkön egy részlet a Dunántúli pásztorművészet című szombathelyi kiállításról.)

A leendő Otthon Áru
lyéről, a Köztársaság t
számú házból költöztek
kók. Egyikük a boyszol
hívta. Amikor a megre
sét megtette, elpana
milyen bajban van. Ilye
ben ugyanis a költö
költségeit meg kell téri
lakóknak. Őt is értes
minden szükséges tud
ról, de arról, hogy ki fizeti a költözködést, elfelejtették tájékoztatni.

— Biztosan véletlen volt — mondta vigaszul, aki felvette a megrendelést.

— Véletlen, véletlen! — dohogott a megrendelő. Annyira véletlen, hogy lejárom a lábam, de senki nem tud útbaigazítani.

— Tessék csak nyugodtan hazamenni, majd én megpróbálkozom — válaszolt újra a boyszolgálat vezetője. Néhány óra múlva aztán valóban értesítette a költözködőket, hova kell menniük, hol fizetnek. Csak az érdekesség kedvéért jegyzem meg, 17 alkalommal érdeklődött különböző szerveknél, közben többször is visszajutott egyhez-egyhez.

★

Egyszerű történetek ezek — látszatra. De mindjárt nem olyan egyszerűek, ha arra gondolunk, hogy ennyi kedvesség, humánum mennyire emberközelbe tudja hozni a „rideg" üzleti élet szereplőit: a megrendelőt és a vállalkozót.

— v—l —

tel szemben is elutasította. Indokul azt hozta fel, hogy a baleset a tsz működési körén kívüleső, elháríthatatlan okra vezethető vissza. A Legfelsőbb Bíróság mindkét ítéletet megsemmisítette, és a járásbíróságot új eljárásra, valamint új határozat hozatalára utasította..

— Mezőgazdasági termelőszövetkezeti tag üzemi balese-

MIT HALLU

MIT L

RÁDIÓ

Kossuth Rádió: 8.22 Operaáriák. — 8.52 Bolondokháza. Rádióváltozat. — 10.10 Óvodások műsora. — 10.35 Mezei csokor. — 11.00 Iskolarádió. — 11.30 Kamarazene. — 12.15 Tánczene. — 13.18 Kálmán-operettekből. — 13.42 Mai szovjet szerzők művei. — 14.30 Napközisek műsora. — 15.15 ÜZENET-ek. — 15.55 Az Ifjúsági Rádió műsora. — 16.37 E. Gilelsz zongorázik. — 17.15 Joan Sutherland énekel. — 17.40 Nyitott stúdió. 18.40 Népi zene. — 19.35 A szovjet kultúra hete (zenés városmusor). — 21.04 Rádiószínházbemutató: A tárgy 22.20 Zenekari muzsika. — 23.15 Operettrészletek. — 0.10 Kórusművek.

Petőfi Rádió: 10.00 Zenés est öt tételben. — 11.07 Válaszolunk hallgatóinknak. — 11.22 Népdalaink nyomában. — 11.42 Oly korban éltem én . . . — 12.00 Rossini egyfelv. operája. — 13.22 A szovjet kultúra hete (költészet). — 15.37 Dzsesszzene. — Kettőtől — hatig . . . Zenés délután. — 18.10 Operettekből. — 18.40 Beszélgetés dr. Csikós Nagy Bélával, az Országos Anyag- és Árhivatal elnökével 19.00 E. Gilelsz zongorázik. — 19.30 Népi zene. — 20.35 Táncdalok. — 20.45 Láttuk, hallottuk... 21.05 Aix en Provence-i fesztivál, 1967. — 22.10 Psota Irén énekel. — varázsmondától a szerel-

osok,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kapoli Antal

DUNÁNTULI NAPLÓ

1964 FEB 19

1021

Kapoli-faragványok a pécsi múzeumban

A somogyi puszták leghíresebb faragói közé tartoznak a dióspusztai Kapoliak — néhai Kapoli Antal Kossuth-díjas és ifj. Kapoli Antal, mindketten a népművészet mesterei — munkáik a népi faragásművészet remekművei. A Pécsi Janus Pannonius Múzeum néprajzi osztálya családtagoknál és magángyűjtőknél a két Kapoli negyven értékes faragványát kutatta fel és vásárolta meg, amivel számottevő Kapoli gyűjtemény alapjait vetette meg. Ezt már a közeljövőben újabb darabokkal gazdagítják.

sül, hellely helyen a sz
zést is, hogy a tavaszon
hatékonyan hozzájáru
sanak a körzetek fejles
hez, a társadalmi mu
hoz, általában az emb
mozgósításához a legfőb
— a szocialista társad
megvalósítása érdekében.

A megyében is a községek mintegy nyolcvan százalékában már megválasztották az új Népfront-bizottságokat és általános tapasztalat, hogy az emberek szép számmal

szóranozni. Igazat számok bizonyítják. A három italmérő együttes havi forgalmi terve 160 ezer forint. Ennyi szeszt kell kimérni a 72 családnak és a munkásszállás 250 fiataljának. Kétségtelen

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 138-296, 138-307

1984. OKT. 10.

SOMOGY MEGYEI NÉPLAP

Kapoli Antal

— Két híres somogyi fafaragó, néhai Kapoli Antal Kossuth-díjas népművész és ifj. Kapoli Antal negyven értékes faragványát kutatta fel és vásárolta meg a pécsi Janus Pannonius Múzeum.

1984/1021

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

1956 JUL 26

Somogyi Néplap,
Kaposvár

14

Kapoli Antal
ifj.

Dunántúli népművészeti kiállítás Fonyódon

Július 29-től augusztus 5-ig rendezi meg a HISZÖV és a Népi Iparművészeti Tanács a Siófoki Idegenforgalmi Irodával együttesen a dunántúli népművészeti kiállítást a Fonyódi Járási Tanács kultúrtermében.

A kiállítás megrendezése a balatoni ünnepi hét keretében történik.

A Siófoki Idegenforgalmi Iroda szervezésével a hazánkban tartózkodó külföldi vendégek balatoni tartózkodásuk idején megtekintik a kiállítást. A járási tanácsok népművelési csoportjai az üdülőhelyek kultúrfelelősei útján a Balaton környékén nyaraló dolgozókat is meghívják a kiállítás megtekintésére, ahol fa-, csont- és szarúfaragásokat, sárközi népi szőttest és hímzést, alsószentmártoni, lakócsai és ormánsági szőtteseket, valamint Kaposvárott készített habán cserépedényeket és népművészeti cserépkályhákat mutatnak be.

A Népművészek Szövetkezete tagjai közül idős Kapoli Antal Kossuth-díjas somogyhárságyi, ifj. Kapoli Antal, a »népművészet mestere« diósgyusztai, Breglovics Kálmán, a »népművészet mestere« pölöskei, Nagy Ferenc, a varsói VIT nagydíjas tabi, Bognár Károly és István balatonzamárdi faragó népi iparművészek alkotásai mutatják be a gazdag hagyományú dunántúli faragóművészetet.

A Kaposvári Fazekas Népművészeti Szövetkezettől Tamás László, Szirmai Olga és Faludi Júlia fazekas népi iparművészek habán és sárközi cserépedényei — vázák, hamuzók, készletek és egyéb emléktárgyak — kerülnek kiállításra.

A népi szőttesek kiváló alkotói, mint Bali Istvánné és Werner Andrásné, a »népművészet mesterei« (Sárközi Népművészeti Szövetkezet) és Maticsányecz Márkné alsószentmártoni sokác szövő, a »népművészet mestere«, Jakab Sándorné csányoszrói és Borbás Mihályné lakócsai szövő népi iparművészek is résztvesznek munkáikkal a kiállításon.

KISS I. SÁNDOR

A dolgozók örömmel üdvözlik a Központi Vezetőség ülésének határozatát

A Mélyfúró Vállalat dolgozói érdeklődéssel olvasták a Központi Vezetőség határozatát, Hegedüs elvtárs beszédét.

GUZMICS BÉLA lakatos:

Az ötéves terv a mi életünk

Azt hiszem, ma minden munkást, minden dolgozót legjobban a Központi Vezetőség határozata és Hegedüs elvtárs előadói beszéde a második ötéves tervről foglalkoztatja. Amit abban olvasunk, az maga az élet, a mi életünk. Biztos vagyok abban, hogy elősegíti majd a mi munkánkat is itt a vállalaton belül. Igen helyesnek tartom, hogy a jövőben még nagyobb beleszólásunk lesz vállalatunk ügyeibe, hogy üzemünk vezetését is alkotóbb módon oldják meg. Remélem, hogy ezután közös termelési értekezleteket is tartunk a vállalat összes dolgozóival, ahol módunk lesz elmondani javaslatainkat egymás munkájával kapcsolatban. Vagyis nagyobb lesz az összhang egyes munkaterületek között és nagyobb lehetőség lesz a hibák megszüntetésére. Most már a mi feladatunk is, hogy a II. ötéves terv irányelvei alapján valóban megvalósuljon a 25 százalékos életszínvonal emelkedés. És ez olyan szempont, ami engem örömmel és fokozott munkakedvvel tölt el.

RUBUS FERENC üzemvezető:

A nagyobb önállóság javítja munkánkat

Kapoli Antal id.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3
Telefon: 139-292

1957 ÁPR 14

NÉPSZABADSÁG

NÉPSZABADSÁG

470

Id. KAPOLI ANTAL

Életének 90. esztendejében meghalt a somogyhárságyi id. Kapoli Antal Kossuth-díjas faragó népművész, a népművészet mestere. Művészetét több mint fél évszázada ismeri az ország. Valósággal megtestesítője volt a népi hagyománynak nemcsak a faragásban, hanem a népművészet egyéb ágaiban is. Amikor 88 éves korában egész élete munkásságáért a nagy kitüntetésben, a Kossuth-díjban részesült, személyében a századok óta élő, ma is virágzó magyar népművészet kapott megérdemelt elismerést. Azok az öreg faragók is a mestert tisztelték benne, akik egyébként nem szívesen ismerik el hogy bárkitől is tanultak.

Id. Kapoli Antal 1867-ben született a Somogy megyei Gyalánban. Apja és anyja juhászcsaládból származott, ő maga több mint 50 éven át juhász volt. 12 éves korában kezdett el faragni a nyáj mellett. Megőrizte és továbbfejlesztette a somogyi pásztorfaragás hagyományait. Virágdíszítményekkel, a pásztorélet és a betyárvilág jeleneteivel, nemzeti történetünk nagyjainak — Rákóczinak, Kossuthnak, Petőfinek — alakjával díszítette dobozait, kobakjait, furulyáit, botjait, fokosait, sótartóit, kürtjeit, tükröseit, bútordarabjait. Nemcsak faragott, hanem meg is szólaltatta maga faragta furulyáit. A „hosszi furugla" hangja mellett danolgatott kortársairól, a betyárokról. Jól ismerte a környék régi dalait, balladáit, mondáit. Kiapadhatatlan mesélő kedvvel adta elő történeteit amelyeket nem kisebb művészi biztonsággal formált, mint szebbnél szebb faragásait.

Életének tapasztalataira visszatekintve, néhány évvel ezelőtt ezt írta: „... a 87 évet betöltöttem. Nemcsak hazámban, mondhatom, az egész világban van a munkámbul. Tekintélyes helyekre dolgoztam, szállították a munkámat mindenfelé. Sokfelé jártam, tanítani voltam, de az állam a népművészetre nem gondolt, így sokakban elvészett a tudomány. Most más az eljárás és 10 év múlva még nagyobb világosság lösz a hazánkban. Éljen az új haza!"

és a techn

Allandó

Bemutatju

és e

A sajtó, a rádió már jóideje rendszeresen hírt ad a július elsején kezdődő *geofizikai év* programjáról és a világszerte folyó előkészületekről. Az események érdekes találkozása, hogy idei Kossuth-díjasaink között ott üdvözölhetjük Egyed László professzort is, az Eötvös Loránd Tudományegyetem geofizikai tanszékének vezetőjét. Mielőtt munkásságáról érdeklődnénk, először azt a kérdést vetjük fel, hogy mi is tulajdonképpen a geofizika?

A professzor így válaszol:

— Amikor egy amerikai kutatót megkérdeztek, ki a geofizikus, azt felelte: olyan szakember, aki belenéz a Föld belsejébe 5 kilométerre, és megmondja, hogy mi nincs ott. Ebből már mindenesetre kitűnik annyi, hogy a geofizikának a Föld belsejének vizsgálata is célja, és az is kiderül, hogy ez bizony nem vezet mindig egyértelmű eredményhez.

Az első geofizikai összefoglalás

A két geofizikai könyvről érdeklődünk, amelyekért *Egyed* professzor Kossuth-díjban részesült.

— Az egyik könyv tankönyv — hangzik a válasz. *— Célja az, hogy korszerű áttekintést adjon az elméleti és gyakorlati geofizikáról, például a nyersanyagkutatásban való alkalmazásáról. Megírásánál hátrányom volt, hogy a tudományos világirodalomban nincsen összefoglaló geofizikai tankönyv. Nem volt tehát mihez mérnem megírandó könyvemet. De ez előnyöm is volt* — teszi hozzá mosolyogva — *mert teljesen saját elképzeléseim szerint építhettem*

1964 I 22
1021

Népművészetünk napjainkban

A fafaragásnak kultusza van Somogyban. Olyan nagy faragók alkottak itt, mint id. Kapoli Antal Kossuth-díjas népművész és fia, ifj. Kapoli Antal. Tőlük tanultak a fiatalabb faragók eleven népművészetet, s adják tovább társaiknak, miként a Kapoliak tették elődeik művészetével.

Mindez még a paraszti hagyomány továbbélése paraszti utódok között, de szocializmust építő társadalmunkban gyökeret verhetett ez a hagyomány a munkások és a városiak körében is. S most már a népművészek munkáiban a tradicionális díszítőminták és népi jelenetek ábrázolása mellett, illetve ezekkel szerves összhangban mindinkább helyet kap a mai élet megmintázása.

A faragó népművészet fellendülését segítette és megbecsülését bizonyítja, hogy a Somogy megyei Tanács vb művelődésügyi osztálya minden évben megrendezi a hagyományos balatoni népművészeti kiállítást, amelyre meghívja a megye népművészeit, és kiadja a legjobb faragó népművésznek a Kapoli Antal-vándordíjat.

A faragásnál nem kisebb gyökerű a somogyi népviselet, a hímzés és a népi szövés eredete sem. Az apró és a forgalmas utaktól távol eső falvak megőrizték az ősi vagy újabb keletű hagyományokat is. Ezek

Ifj. Kapoli Antal: Asztali cigarettatartó.

azonban nem élnek úgy tovább, mint a faragóművészet. Itt már nagyobb a sorvadás, szembetűnőbb a pusztulás.

A népi szövés úgyszólván teljesen kihal. A népi szőttesek teljes kiveszését úgy lehetne megakadályozni, hogy a művelődési otthonokban szakkörök ápolnák a hagyományt, elsősorban olyan praktikus darabok formájában, amelyek használata a mai igényeket is kielégíti

Nem könnyű feladat ez, de nem lehetetlen, mert éppen a szép és ízléses *népi hímzés* elterjedése bizonyítja, hogy érdemes erőfeszítéseket tenni. Somogyban szinte gomba módra szaporodnak a nőtanács kézimunka és hímző szakkörei, amelyekben említésre méltó művészi értékű párnák, függönyök, terítők készülnek. Úttörő szerepe van ebben a szép munkában a buzsáki és a karádi szakkörnek.

A fazekasművészet legnagyobb problémája az utánpótlás hiánya. Hasznos lenne több fiatalt e pálya felé irányítani.

Nagy vonásokban ilyen képet fest Somogy népművészetének jelene. A továbblépéshez fokozni kellene a meglevő lehetőségek kiaknázását, és új lehetőség teremtését. Egyik legfontosabb feladat a népművészek igényességének további növelése — a korszerűség jegyében, a másik a közönség tervszerű nevelése a népművészeti tárgyak megismertetése, megszerettetése, megbecsülése és elismertetése útján.

De mindkettő jó végrehajtásához hozzájárulhatnak az országos népművelési szervek is. Sőt segítségük nélkülözhetetlen is, a balatoni ajándékgiccsek kiszorítása például csak a helyi és országos szervek közös összefogásával lehetséges.

Honfi István

NÉPSZABADSÁG
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
MAGYAR HÍRLAPKIADÓ VÁLLALAT

még nem is keres embereket. Akkor *arrébb ment egy házzal, s a szomszéd textilgyárba állt be az emberek közé, mert azok már dolgoztak valamit.* Munka, munka — gondolta, s másnap már egyenesen odament.

Hogy mit kellett elvégezni, amíg a gépek üzembe helyezésére sor kerülhetett, ezt ma már felsorolni is nagyon nehéz. A Kőbányai Textilgyár is végigélte az ostromot, s ha nem is lőtték rommá, volt ott takarítani, rendbe tenni való elég. Aztán — mert Kasza István soha nem volt vándorló természetű ember — *végleg itt ragadt ebben az üzemben. Huszonkilenc óta a második munkahelyén.* Gyökeret eresztett itt is.

Hát ő vajon mit tart a negyvennégy dolgos esztendőről, ami a háta mögött van már.

— Ma már minden ötven éven felüli ember élete olyan, mint egy regény — mondja. — Két háború, sokféle nélkülözés... *Aki velünk élte végig, az ismeri ezt a regényt. Aki meg nem élte végig, az úgy sem hiszi.* Itt vannak például a fiatalok, akik egymás után a kezem alatt tanulnak. Hi-

dén, ...
autó, ...
hábo...
az ...
mi...
er...

bántam...
voltunk, de ...
bak, annyi bizony...
őket, s akkor mindjárt ...
érteni is. *Még a munkán...*
...iképp, okosabban állnak, mint mi régen. Kevesebb a félsz bennük, több a teremtő kíváncsiság. Csak nagy ritkán kerül közéjük egy-egy másféle, de az hamar odébbáll, nem bírja köztük soká. De hát az én legénykoromban is akadt jobb is, rosszabb is egyaránt.

— Nagyon megértő, Pista bácsi, biztosan otthon is ilyen.

— Mint mi... ember. A sz... hány fiút nev... ra. Nekem ma...

az öreg, ha nyugdíj... két évet ráhúz a mun... csendes em... dolgo...

...ma... nehéz... án, me... smire? ...os: örü... *még a* ...eg majd ...azán öreg... maga...

Agos...

40 ÉV ALATT

Negyven éve sebész... ben *dr. Ladányi Józsa* tanár a Deb...

RÓMA PONGYOL...

Évente legalább 20 millió külföldi turista látogat el Rómába. Az olasz főváros áprilistól októberig szinte nem az olaszoké, annyi benne a külföldi. Az újságírók az újságokban, a turisták a magánlevelekben a beszámolók ezreit küldik Rómáról és Róma életéről, de mindig — csak áprilistól októberig.

De mit csinál Róma, ha nincsenek külföldiek, mit csinál télen? Mit csinálnak a rómaiak maguk között, amikor nincsenek ünneplő ruhában, és *végre felvehetik pongyolájukat.*

Azt kell mondanom, hogy nagyon jól érzik magukat.

Az idegenforgalom, bármilyen létkérdés is, a rómaiak számára már egy kicsit terhes is. *„Si, signore, igen, uram, ez a Colosseo." „No, signora, nem, asszonyom, halvány fogalmam sincs mikor épült." „Si, signorina, igenis kisasszony, erre van a legközelebbi 18-as megálló..."* Nyáron a külföldi az úr. Télen végre a rómaiaké az olasz főváros.

Először is felszedik az aszfaltokat, az utcaköveket, kireparálják az éttermeket, amelyeket és amiket a külföldiek különös tehetséggel tönkresilányítottak. Beállványozzák és kicsinosítják a műemlékeket, amelyekre a külföldiek milliónyiszor ráírták, hogy itt voltak és mennyire szeretik Mancit, Editet, Marinát. Feltöltik az üzletek raktárait, pótolva, ami az elmúlt nyáron el-

vándorolt az öt... országába.

Róma télen is...

És közben jók...

Január elején... játszanak. ... gek és gyárak á... vonulást rendez... utcáin. Láttam ... ásványvízgyár ... gyár egy katolik... ta a nevét, így l... mészetesebb, hog... vezető kocsiját m... vezette, s mellette ... osztogatta a r... Szűz Máriát egyé... gyon csinos manc... nem tudom megít... kerrel...

Februárban a ka... ja, amelyen minde... polgár részt vehe... betöltötte a 2. él... haladta túl a nyol... olaszainkat ugya... mindenféle maska... — egyiptomi múm... sar öltözékétől egé... va űrruhájáig —, ... binák és bambin... nak a bel- és kü... Közben tonnányi ... konfettit szórnak ... szeméttel teli aszf...

Mert *Róma télen utcát.* Bár az egyi... *Bellinzonán* láttam... háján a felírással... *tezza urbanistica"*, ... tasági hivatal. De ... csak lidérc volt. ...

Jubileumi népművészeti kiállítás

Három évforduló jegyében nyitották meg ünnepélyesen vasárnap délelőtt a községi művelődési házban a hagyományos balatonlellei népművészeti kiállítást. Száz éve született és tíz éve húnyt el a nagy faragó pásztorművész, *id. Kapoli Antal*, s az emlékére alapított Kapoli-vándordíjat az idén tizedszer adták át ezen a kiállításon. Ezúttal — első ízben — országos népművészeti pályázat alpján, mintegy hatvan népművész csaknem kétszáz alkotása közül választották ki ennek a valóban az eseményhez méltó, reprezentatív kiállításnak az anyagát, amelynek szerves részeként ott láttuk néhány tárlóban az agyagipari htsz néhány szép munkáját is abból az alkalomból, hogy ez a kaposvári szövetkezet nemrégen ünnepelte fennállásának 15. évfordulóját.

A jubileumi kiállítás két jellemző vonása közül mindenekelőtt a Kapoli-vándordíj 1967. évi odaítélését említenénk. Külön tárlóban kapott helyet az idei Kapoli-díjas, *Pados Antal* budapesti iparművész néhány feltűnő szépségű, sima vonalú alkotása. Ezek az iparművészeti művek, dísztárgyak — formájukban a népi jelleg halvány jegyeivel — a modern lakás legszebb ékességei lehetnek. A többi anyagnál viszont ennek a stílusnak az ellentétét tapasztalhatjuk.

A mostani kiállítás szerencsés visszakanyarodás a korábbi használati tárgyak

Id. Kapoli Antal Kossuth-díjas népművész portréja. (Kőfalvy Gyula szobrászművész alkotása.)

keretek között működő akkori fedőszervezének, a Magyarországi Szocialista Munkáspártnak. 1927-ben letartóztatták. Csak négy év múlva nyílt meg előtte újból a börtön kapuja. Fáradhatatlanul szervezett, dolgozott tovább. Kemény kézzel fogott a párt sorainak újjárendezéséhez. A kopók nyomára jutottak, újra elfogták, Szegedre került, a Csillagbörtönbe. A börtönben tanulva készült a szabadulásra, új munkára, harcokra, de a sok szenvedés, a megkínoztatások, aláásta egészségét. 39 évet élt.

— **Tenyészjuhokat küld az idei mezőgazdasági kiállításra** két somogyi tsz. A nagyberki Kaposvölgye három anyajuhhal, a tapsonyi Rákóczi Tsz pedig három tenyészkossal szerepel a kiállításon.

— **Gépesítik a sátoranyag leszabását** a Tabi Campingcikk Vállalatnál. Sok időt takarítanak meg a helybeli gépállomás készítette terítőgép beállításával.

— *TOJÁSREKORD. Hét és fél millió tojással többet vásároltak fel az idén a megyében, mint egy évvel korábban. A felvásárolt nagy mennyiségű tojás egy részét tartósítják s télen hozzák forgalomba.*

— **József Dudek,** a sziléziai Staszic bánya dolgozója, puha fenyőfából faragta ki a hegyi pareszthazak, templomok és más podhalei épületek miniatűr másolatait. A faragáshoz nem használt semmiféle különleges szerszámot, kést vagy vésőt, csupán egy régi borotvát.

— *ÚJ DUNA-HÍD ROMÁNIÁBAN. Romániában új Duna-híddal kötik össze Dobrudzsát Havasalfölddel. Pilléreit 40 méter mélyen ágyazták be a folyó medrébe.*

— **3239 óra társadalmi munkát végeztek** a vállalt kilencszáz helyett Siófoki Kőolajvezeték Vállalat dolgozói. A munka értéke meghaladja a 230 000 forintot.

— **Irod... ... presszót épít** egymil... forintos költséggel Somogysámsonban a fogyasztási és értékesítő szövetkezet a takarékszövetkezettel együtt. A munkákat a napokban kezdik meg.

— *CSAKNEM EZER HITELLEVELET ADTAK KI termelőszövetkezeti tagoknak a takarékszövetkezetek. Az ezekkel vásárolt tartós fogyasztási cikkek értéke meghaladja a négymillió forintot.*

— **Családi házak előregyártását is megkezdi** augusztusban a dunaújvárosi házgyár. Egyelőre kétféle családiháztípushoz gyártanak elemeket. Az egyik egy emeletes sorház, a másik ennél kisebb, sátortetős ikerház.

— **650 000 kacsát dolgoz fel** ebben az évben a Baromfiipari Országos Vállalat Kaposvári Gyára. A napos kacsák nagy részét a vállalat adta a nevelőtelepeknek.

— **Sorozatban gyártja a szerszámos szekrényeket** a Kaposvári Vegyesipari Ktsz. A MÁV százat rendelt belőle a szövetkezettől.

— *MÉZÉDES ZÜMMÖGÉS... Szovjet tudósoknak sikerült fokozniuk a méhek mézgyűjtését. Kihasználták azt a közismert tényt, hogy a méhek különböző tevékenységeiknél meghatározott zümmögő hangokat hallatnak. A méhkasban elhelyezett rádió felerősíti a mézgyűjtésre ösztönző hangokat. Megállapították, hogy a rádió hatására a méhek 50 százalékkal több mézet gyűjtöttek.*

— **Kevesebb baleset fordult elő az országutakon** és a fővárosban is a múlt hét végén, mint az előző héten. A rendőrségi krónika két halálos balesetről ad hírt, öt végződött életveszélyes, 37 súlyos, 74 pedig könnyebb sérüléssel.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SOMOGY MEGYEI
NÉPLAP

1967 AUG

éplap
YEI TANÁCS LAPJA

eseményeh

már-már tömegcikk-bemutatójától az eredeti motívumokkal faragott dísztárgyakhoz. A jelenlegi anyag — egy-két kivétellel — ősi használati tárgyak emlékét idézi. Részben megtartva a tárgy (tükrös, fokos, lopó, ivócsanak stb.) eredeti alakját, részben korszerűsített formában. A mostani kiállításon a pásztorfaragás eredeti motívumgazdagsága, esztétikuma uralkodik.

Mindkét jellemző vonás kifejezi *dr. Várkonyi Imre*, a megyei tanács vb-elnökhelyettese ünnepi megnyitó beszédének egy ide kívánkozó gondolatát: *»A népművészet fennmaradásának fontos föltétele, hogy az élet- és gondolkodásmód változásait figyelembe véve mai népművészeink találják meg azokat a közlési módokat, amelyek a ma emberének is mondanak valamit, gyönyörködtetik, ízlését alakítják, de úgy, hogy maradjon meg a díszítő művészet elemeiben a múlt, a hagyomány, nemzeti sajátosságunk.«*

* * *

Az ünnepélyes megnyitó után átadták a Kapoli-díjat Pados Antalnak, majd ünnepélyesen leleplezték id. Kapoli Antal Kossuth-díjas népművész portréját, *Kőfalvy Gyula* szobrászművész alkotását. Ezután *Kiss Ivor Sándor*, a Népi Iparművészeti Tanács titkára átnyújtotta az első országos Kapoli-pályázat díjait. A zsüri az egyedi tárgyak kategóriájában az I. díjat *Tóth Mihály* (Felső segesd, Lászlómajor); a két II. díjat *Bognár Károly* (Zamárdi) és *Nagy Ferenc* (Tab); a három III. díjat pedig *Varga János* (Kadarkút), *Kiss Tibor* (Budapest) népművészeknek, illetve *dr. Hormai Mihály* (Pécs) népi iparművésznek ítélte oda. A használati tárgyak kategóriájában az alábbi népi faragóművészek kapták meg a pályadíjakat: Az első díjat nem osztották ki. *Varga Lászlóé* (Somogyjád) a második és *Serényi László* (Pécs), *Breglovits Kálmán* (Pölöske) valamint *Kálmán István* (Balatonfenyves) tulajdona egy-egy harmadik díj. *Id. Nagy István* (Berhida) kategórián kívüli II. díjat kapott. A továbbiakban az eddigi tíz Kapoli-díjasnak (kettő kivételével Somogy megyeiek) Kapoli-emlékplakettet nyújtott át, majd Mai magyar faragás — népi iparművészet címmel konzultációs megbeszélést tartott Kiss Ivor Sándor, a NIT titkára.

W. E.

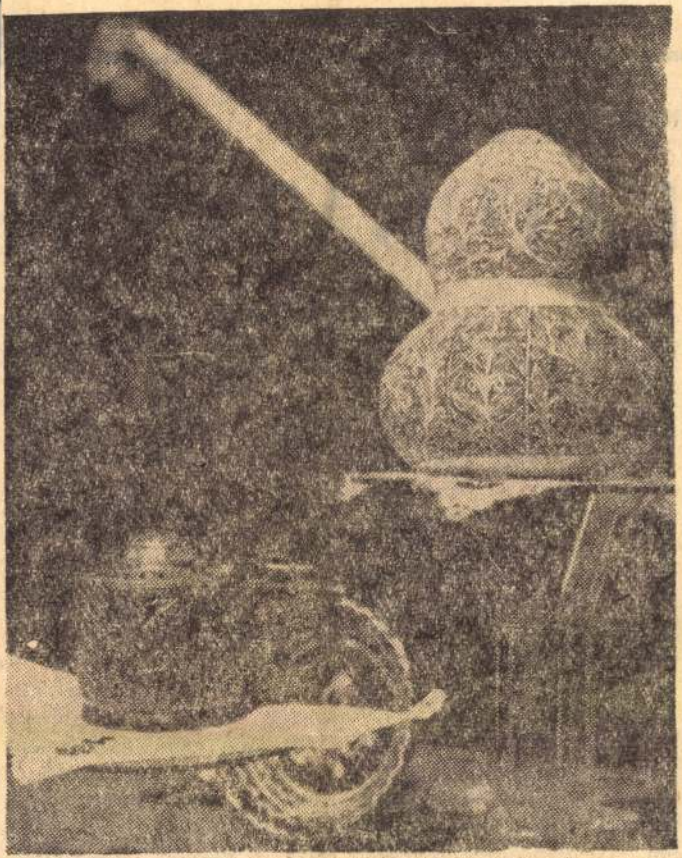

Részlet a balatonlellei népművészeti kiállításról.

gyzetek (1.)

LÁTOGATÁS ÉSZAKON

táplálkozva, a két rokon nép műveltségi fokának jó és szerencsés csillagállásában tudta kongeniális Kalevala-fordításával megajándékozni 1909-ben a magyar nemzetet.

A távoli utas, ha levéltáros is, miért ne vitte volna magával annak a levélnek a hírét, amelyet Vikár Béla írt Kaposvárra a Tanácsköztársaság idején. A levél többek között arról a 40 finn népegyetemről szól, amely nagygyá és műveltté tette az akkor még három és fél milliós nemzetet. Követendő példaként a somogyiakat a népfőiskolák felállítására búzdította. Ám hiába lelkesedtek értük a direktórium vezetői, felállításukra — az ismert történelmi okoknál fogva — nem kerülhetett sor. A levél fotókópiáját, amelyet végül is *dr. Vajnö Kaukonen* professzor, a Finn—Magyar Társaság elnöke kapott kézhez, a társaság könyvtárában helyezték el féltett kincsként, a Somogyi Almanach-sorozatban megjelent Somogyi »Kalevala«-kiadvánnyal, valamint *Illyés Gyula* Somogyjádon bemutatott háborúellenes oratóriumával együtt, amely iránt már Finnországból is érdeklődtek a jádiaknál. Helsinki nagykövetsé-

áttáncolva — már Prága [illegible] nyei felett úszott keresztül. Fél óra múlva már Berlint is elhagytuk, s újabb fél órán belül már Koppenhága fölött repültünk. Gépünket mosolygó reflektorként az öreg Hold »kísérte« végig.

Az alattunk eltűnő kivilágított városok felülről amolyan villanyarabeszkeknek látszottak, csillogó fénykiöntőknek az éjszakai tengerben. Káprázatosan és varázslatosan csillogó ékszerekként hozták alulról a fényüzeneteket, mintha valamiféle mesebeli tűzijátékok soha szét nem hulló fénylakzatai lettek volna. A sokszínű villanyfüzérek sorában Stockholmé volt a káprázatos elsőség. Leírhatatlanul szép, több színű fénygirlandjai valóságos turisztikai látványossága avatták a várost az éjszakai utasok számára. Az utazás északi szakaszán a fehér éjszakák már derengő, szinte reggeli világításban adták alánk a gyorsan változó országhatárokat.

Amikor gépünk hajnali három órakor (nálunk akkor 2 óra volt) Helsinkiben landolt, világosabb volt, mint nálunk 5—6 óra tájban. A hajnali köszöntő gomolygó páracsomókba burkolta a tavakat. A harapni való friss

több aranyérmet szerezte[illegible] nemzetünknek. Szinte sajnálta az utas első napját alvással kezdeni a kollégiumi és szállodai célokat szolgáló kétágyas szobákban.

A hajdani olimpiai falu barlangstilizációs s vörösrézzel bevont — a modern finn építészet törekvéseiről árulkodó — ezerszemélyes éttermében: a Dipoliban ültettek legtöbbször asztalhoz bennünket, amelynek épületkomplexusa szinte percek alatt alakítható át koncerttermekké, stúdiókká, tánctermekké s múzeumi célokat szolgáló kiállítási helyiségekké. Aalto hazájában valóban elbájolta a messzi rokont a réginek és az újnak ilyen ízléssel és harmóniával vegyített — jobbára fehér színű — építészete, amellyel aligha találkozhatik az utas bárhol a világon, mint éppen a tiszta levegőjű Helsinkiben, amely rohamos növekedéssel, céltudatosan és okosan, előre megtervezett városnegyedeivel készül a század végére a másfél milliós fővárosok rangsorába lépni. A teraszos építkezésű új városnegyedekben, mint Tapiolában is, egyetlen villany- és fűtőhőközpont elégíti ki a 20 000 lakos igényét. Mindenfajta iskolatípus is megtalálható itt. Azt szinte [illegible]

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

id. Kapoli Antal

NÉPSZABADSÁG

1961. SZEP 15.

Kapoli-emlékmúzeum Somogyhárságyon

A somogyhárságyi körzeti művelődési ház a nyár elején nagyszabású gyűjtőmunkát indított azzal a céllal, hogy *id. Kapoli Antal* faragványaiból korábban megszerzett értékes anyagot újabbakkal egészítse ki, és ezzel megvesse a Kapoli-emlékmúzeum alapját.

A Kossuth-díjas faragóművész az 1930-as évektől kezdve élt a községben, ezért határozták el *Somogyhárságy* vezetői az emlékmúzeum létesítését. A népművész munkáin kívül látható lesz itt a Kapoli dinasztia apáról fiúra szálló művészetének sok más alkotása is.

időszakra megre
FERROGLOBUS
ÉRTÉKESÍTŐ VÁL
Budapest VI., Le

folyó év
juttassák

Felvilágosí
Telefon: 204—67

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1972 SEP 12.
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

id. Kapoli Antal szobrának

Az MSZMP Baranya megyei Bizottságának

1021

Kapoli-szobor Szigetváron

Az idei Zrínyi-emlékünnepség eseményei

A hagyományőrzés egy sajátos területe állt az idei szigetvári Zrínyi-ünnepség középpontjában. A dunántúli pásztorművészet legnagyobb alakja, *id. Kapoli Antal* Kossuth-díjas népművész emlékének megörökítése. Ez a nemes törekvés adta az egésznapos program fénypontját, beágyazva az emlékünnepség hagyományos eseményei és aktusai közé.

A kellemes, szép, verőfényes koraőszi vasárnap többezer látogatót, kirándulót, sportolót csalt Szigetvárra. Az utcák, a várkert, a parkolóhelyek már a kora délelőtti órákban zsúfolásig megteltek. A megnyitó ünnepség immár tradicionális programja fél 10-kor kezdődött a belső várban. A szignál, az ünnepi láng meggyújtása és a Himnusz elhangzása után a Zrínyi-emlékünnepséget *Rimavölgyi István*, Szigetvár Városi Tanács elnökhelyettese nyitotta meg. *Papp Györgynének*, a városi KISZ-bizottság titkárának köszöntője után az idei évben, a Mecseki Ércbányászati Vállalat ifjúgárdistáinak nyújtották át a megye legjobb ifjú gárda egysége részére alapított vándorzászlót, amely egy esztendeig maradhat a birtokukban. A Pécsi Honvédhelyőrség Fúvószenekarának előadásában, *Halász János* őrnagy vezényletével, Grieg Hódolati indulójának hangjai mellett a Zrínyi-emlékmű megkoszorúzásával zárult az ünnepség. Ezen s a rákövetkező szoboravatáson részt vett *Bocz József*, a Megyei Pártbizottság titkára, *Horváth Lajos*, a Megyei Tanács elnöke, *dr. Jerszi István*, a Megyei Pártbizottság titkára; ott volt a megye több kulturális vezetőszemélyisége és jelen voltak Szigetvár város és a járás párt-, állami és társadalmi vezetői.

A könyvtár előtt fehér lepel borította id. Kapoli Antal szoborportréját, amikor a kegyeletes, szép ünnepség résztvevői: vendégek, hivatalos küldöttségek és a szigetváriak százai összegyültek — emlékezni. Az ünnepi szónok, *Tinusz János* Szigetvár város tanácselnöke külön köszöntötte az ünnepségen megjelent Kapoli-rokonság tagjait, egyeneságú leszármazottainak csoportját, köztük Kapoli Antal lányát, *Laki Gézánét*; test. vérét, unokáit.

Ünnepi beszédében id. Kapoli Antal életét, munkásságát, művészetét méltatta. Neves Kossuth-díjas faragóművészünk juhászdinasztia sarjaként maga is több, mint fél évszázadig juhászkodott Somogy uradalmi pusztáin. Eleinte a pásztorok magakészítette használati eszközeit faragta meg és díszítette feltűnő tehetséggel, a hagyományos népi ornamentika elemeivel. Később a sovány kereset kiegészítéseként, majd 63 éves korától egész lényével, minden idejével a faragásnak élt. Művei (sótartók, botok, szarukürtök, csanakok stb.) az eredetiség varázsával hatottak a világ minden tájáin, ahová elkerültek kiállítások vagy vásárlás útján. (Legszebb fennmaradt alkotásai ma is a kaposvári Rippl-Rónai Múzeumban láthatók). Magas művészi adottságával a dunántúli pásztorfaragásnak valóságos iskoláját teremtette meg. Itt a közeli Zselicségben élt, és itt is halt meg Somogyhárságyon, 1957-ben. Emlékét az utókor példásan ápolja. Róla nevezték el a kadarkúti körzeti művelődési központot; szobrát nemrégen avatták fel a balatonlellei művelődési ház előtt. Most pedig a szigetvári járási könyvtár előtt is ott áll bronz mellszobra, *Rátonyi József* szobrászművész alkotása.

Az avatás után megkoszorúzták id. Kapoli Antal szobrát

A magas talapzaton álló Kapoli-szobrot ezután elborították a tisztelet és a hála virágai. Elhelyezte itt koszorúját a Városi Tanács, a Járási Hivatal, a Somogyhárságyi Községi Tanács, s a népes Kapoli-család nevében leánya és unokája is.

A könyvtár olvasótermében ma élő népi faragóművészek, *Hoffer János*, a Népművészet mestere; *Gazdag János*, *Kapoli József* és mások munkáiból kamarakiállítás nyílt id. Kápoli Antal művészi hagyatékának tiszteletére.

Délután a Mecsek Fúvósötös, a Pécsi Vonósnégyes és a Szigetvári Tinódi Vegyeskar előadásában hangversenyt rendeztek a dzsámiban. A sportpályán, a Park réten és a sportcsarnokban különböző versenyek vonzották Szigetvár vasárnapi látogatóinak egyre növekvő tömegeit. Délután fél 6-kor a Városi Tanács nagytermében zajlott le a „Szigetvárért" elnevezésű emblémák és emlékplakettek ünnepélyes átadása. Este a hagyományos emléktűzgyújtással, koszorúzással és katonai díszsortűzzel fejeződött be az idei Zrínyi-emlékünnepség.

KS/D NAPLÓ, TELEFOTO

Jakubovszkij marsall, a Varsói Szerződés tagországai egyesített fegyveres erőinek főparancsnoka és Styemenko hadseregtábornok, az egyesített fegyveres erők törzsének főnöke Pozsonyba érkezett.

Gustáv Husák, a CSKP KB főtitkára vasárnap beszédet mondott a Hradec Kralove-i aratási ünnepségen. Nemzetközi kérdésekről szólva többek között megállapította: Az utóbbi időben Nyugaton nagy zajt csaptak a Varsói Szerződés egyesített fegyveres erőinek a legközelebbi napokban Csehszlovákia területén megkezdődő „Pajzs 72" fedőnevű hadgyakorlata körül. Valaki talán felteheti a kérdést: miként beszélhetünk békés politikáról, ha közben megrendezzük a csehszlovák néphadsereg és a szövetséges csapatok gyakorlatait. A válasz azonban igen egyszerű. Egyáltalán nem idealizáljuk a világot, tudjuk, hogy az osztályszempontból megosztott. Tudjuk azt is, hogy a problémák békés rendezését áhító és egyre gyarapodó erők mellett tevékenykednek nagy számban reakciós, revansista erők is, amelyek alkalmas pillanatban nem haboznának, hogy megváltoztassák a fennálló helyzetet, nem riadnának vissza attól, hogy a különféle problémákat háborús eszközökkel igyekezzenek megoldani. Ezért van szükségünk jól felkészített hadseregre, jó és megbízható szövetségesekre.

Gustáv Husák megállapította, hogy a közös hadgyakorlatra Csehszlovákiába érkezett katonákat a lakosság mindenütt szeretettel fogadta.

✦ KOPPENHÁGA: A dán szociáldemokrata párt kongresszusa vasárnap 252 szavazattal 95 ellenében egyetértett Dánia*nak* a Közös Piachoz való csatlakozásával. A szociáldemokraták ugyanakkor támogatták azt az indítványt, hogy Dániában végül is október 2-án népszavazással döntsenek erről a kérdésről.

Keleten

v elítéli

A tekintélyes New York-i napilap úgy értesült, hogy Dajan kedden 19.30 órakor, vagyis néhány órával azt megelőzően érkezett az olimpiai faluba, hogy a terroristák tuszaikkal együtt elindultak a München közelében lévő katonai repülőtérre. A lap szerint a tábornok Münchenbe érkezését szigorúan titokban tartották, ő maga egy mellékkijáraton távozott a müncheni nemzetközi repülőtérről, a nyugatnémet tisztviselőket és szóvivőket pedig arra utasítot-

Eleget tettek az iz

WASHINGTON

Manfred Schreiber, müncheni rendőrfőkapitány az ABC amerikai tv-társaságnak adott szombati nyilatkozatában azt mondotta, hogy „izraeli rendőrök csoportja" vett részt a nyugatnémet rendőrségnek szerdára virradóan a fürstenfeldbrucki repülőtéren a palesztin terroristák ellen végrehajtott akciójában.

A rendőrfőkapitány hozzáfűzte, kedden este Tel Avivból különleges kiképzésű izraeli rendőrök csoportja érkezett Münchenbe, hogy „tanácsokkal lássa el" a nyugatnémet rendőrséget. Az izraeli rendőrségi szakemberek számát nem fedte fel. De azt nyomatékosan leszögezte: „szó szerint eleget tettünk tanácsaiknak".

Schreiber ezzel az egyértelmű kijelentéssel válaszolt az ABC riportarének arra a kérdésére: ki döntött úgy, hogy nyissanak tüzet a palesztinaiakra akkor, amikor az izraeli túszok még a kezükben voltak?

Schreiber rendőrfőkapitány nyilatkozatát Klein, az olimpiai játékok sajtófőnöke tolmácsol-

Ügyvédek nem vá

MÜNCHEN

Herbert Frendt müncheni főállamügyész közölte: eddig még egyetlen ügyvéd sem jelentkezett, hogy vállalja a fürstenfeldbrucki vérfürdő után letar-

Készül a viz

BONN

Genscher szövetségi belügyminiszter hétfőn tájékoztatta a Bundestag belügyi bizottságának tagjait a müncheni terrorakció részleteiről.

Az öttagú bizottság elnöke, Friedrich Schafer szociáldemokrata képviselő közölte, hogy a kormány által megígért részletes dokumentációs anyag, amelyet a szövetségi szervek a bajor hatóságokkal közösen állítanak majd össze, néhány napon belül nyilvánosságra kerül. A nyilvánosságra hozott adatok alapján alakítja majd ki a parlament belügyi bizottsága is a maga állásfoglalását.

Rainer Barzel kereszténydemokrata kancellárjelölt gondo-

1021

Kapali Lalagó múlik

1973. júl. 28. Petőfi 2o.41 /11/ M.

Láttuk hallottuk.

A kiállitótermekben.

- Kerékgyártó István, a Magyar Nemzeti Galéria kiállitásáról számol be.

- A népművészetnek azok az ágazatai is népi kisiparrá válnak, amelyeket hajdan csak alkalomszerűen üztek készitőik. A népi iparművészet a népművészetet folytatja, új megváltozott körülmények között, a mai lakberendezési igényeknek alárendelten.
A kettőnek, a hagyománynak és az alkalmazkodásnak, az újitásnak a helyes összhangbahozásán múlik a népi iparművészet valóságos értéke és szinvonala.
A népi iparművészet modorossá, hirossé válása nem törvényszerű jelenség. Sok múlik a kereskedelmi igény jellegén is. A megteremtett feltételeken és a szakmai irányitáson. Néhány évvel ezelőtt láthattuk a Csók Galériában a szovjet népi iparművészeti kiállitást, az orosz, a grúz, az üz-bég, a kazah és más köztársaságok mestereinek alkotásait. A kiállitott szőnyegek, ötvöstárgyak faragások eleven alkotószellemet sugároztak. Formázásmódjuk hitelesen és művészien gazdag volt. Az embernek önkénytelenül is az jutott eszébe, hogy milyen kár, hogy a magyar népi iparművészet pártfogását, fejlesztését nem hasonló hozzáértő gonddal végezték.
A népi iparművészet magyarországi fejlődése meglehetősen ellentmondásos volt. A Nemzeti Galéria kiállitása mégis azt bizonyitja, hogy az elmúlt két évtizedben jelentős eredmények születtek.
Sokáig pl. a megrendelők nem vették tekintetbe, hogy a népművész nem képes széria-szerű ismétlésre és megkövetelték a pontos le-

gyártást. A mechanikus. A ismétlés gyötrelmet okozott az alkotóknak, így munkáik egyre inkább üressé, rutinossá, sablonossá vált. A pályazatokon gyakran nem az igazán hiteles darabokat részesítették előnyben, hanem inkább a felszínesen tetszetős munkákat. Ezeknek a hibák tanuságainak levonásai eredményeként, amint ezt a Nemzeti Galéria kiállítása is mutatja a magyar népi iparművészet túllendült a különböző időszaki válságokon. A kiállítás leggazdagabb, legsokoldalúbb együttesét a himzések és szőttesek képezik. A puritán díszítésű, vagy zsúfolt motivumú gazdag szinekben pompázó textilek meggyőzően mutatják, hogy nem pusztán a régi mechanikus másolásáról, hanem alkotó varriálásról van szó. A szűr-rátótes megoldásokat alkalmazó terítők, faliszőnyegek is gazdag leleményről tanuskodnak. Szép eredményeket mutat a fazekas művészet is. Az elmúlt két évtizedben jelentős művész-egyéniségek bontakoztak ki, akiknek munkái az országhatárokon kívül is sikert arattak. A bemutatott művészeti ágak között a faragó-művészet bizonyult leginkább egyenetlennek, annak ellenére, hogy jelentős faragó-művészek kitűnő munkái is látható a kiállításon. A két Kapoli, R. Tóth István, Holló László, Nagy Ferenc és mások művei mellett elég sok a sablonos naturalista faragvány. Jelenleg mintegy 38 népi iparművészeti és 4o háziipari szövetkezet működik az országban a MISZÖV keretében. Az elmúlt 7o év alatt mintegy 1o4 alkotó kapta meg a "népművészet mestere" kitüntetést. Rajtuk kívül több 1oo népi iparművész dolgozik az országban. Ez a mostani, a legjobb eredményeket bemutató kiállítás reméljük azt a szándékot is jelzi, hogy a jövőben még nagyobb körültekintéssel és szakmai hozzáértéssel fogják segíteni a népi iparművészet egészének fe lődését.

Id. Kapoli Antal, kossuth-
1021 díjas faragóművész.

Kapoli emléke fában

Országos faragókiállítás nyílt Balatonlellén

A pásztorok között nemcsak jó táncosok, jó zenészek és jó mesemondók voltak, hanem jó faragók is. A pásztorok faragóművészetét nevezte el Herman Ottó pásztorművészetnek. Ma már országszerte, városokban is elterjedt foglalkozás és hivatás a faragás, s különböző foglalkozású emberek lelik örömüket a népművészetben.

A faragókésnek, a *bizsoknak* a napjainkban elterjedt használata tulajdonképpen annak a pásztorembernek is köszönhető, aki — hazánkban elsőként — ezért Kossuth-díjat kapott. *Idős Kapoli Antal emlékére ketévente Balatonlellen országos faragókiállítást rendeznek.* A volt Álgya—Papp féle klaszszicista műemléképületben, a balatonlellei művelődési házban tegnap délelőtt nyitotta meg a kiállítást *Kocsis László*, a megyei tanács elnökhelyettese.

Kovács József vette át a Kapoli-díjat.

— Évek óta arra törekszünk, hogy magas szinten ápoljuk megyénkben a hagyományokat, és a népművészettel foglalkozók megfelelő segítséget és megbecsülést kapjanak. Különösen arra fordítunk nagy gondot, hogy a népművészet sokoldalúan segítse a megye lakosságának a művelődését, és minél szélesebb körben keltsen érdeklődést a művészetek iránt — mondta többek között.

Az idei országos faragópályázatra, melynek anyagából a kiállítást Fekete Aladárné, a HISZÖV főelőadója rendezte százhatvanketten hatszáznegyvenkét alkotást küldtek be.

Dr. Pillis Pálné, a NIT és a HISZÖV elnöke nyújtotta át a díjakat. *Ifjú Nagy Istvántól* a mernyeszentmiklósi *Kovács József* vette át a vándor Kapoli-díjat, egy faragott kürtöt. Első díjas a segesdi *Tóth Mihály*, a Népművészet Mestere. Bútorai kiemelkedő művészi élményt nyújtanak. A négy évszakot szimbolizálja négy faragott székének motívumanyaga. Első díjat kapott a pécsi *Serényi László* és *Nagy Ferenc* tabi faragó is, aki elsősorban újszerű figurális munkáival tűnik ki. A pásztorélet szerepel léggyakrabban kis figuráinak a megalkotásában.

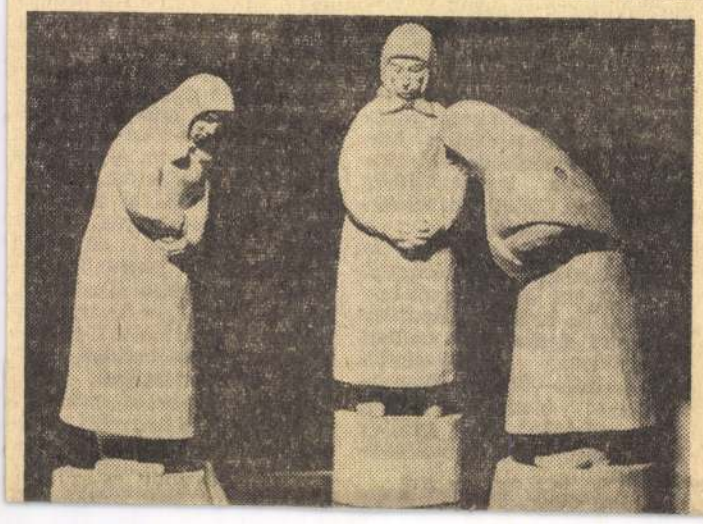

A családi hagyományok követője a Szigetváron élő *Kapoli Ilona* lopótök és kobaktök díszítéséért második díjat kapott. Szintén második díjas a sárospataki hagyományokat továbbfejlesztő *Mezei Tamás*. Többek között egy zempléni műszertartót és egy ólomberakásos kürtöt állított ki. A fiatal nemzedék egyik legtehetségesebb tagjának tartják a szakemberek.

Harmadik díjas — kuriózumként is érdekes — *Erdélyi Tibor*, a Magyar Állami Népi együttes szólótáncosa. Kürtjén egy táncospár életét — a fiatal évektől az idős korig — örökítette meg. Megcsodálni való *Márton Márton* budapesti faragó cizellált finomságú összerakható doboza. Öt egymásba rakható, kisméretű dobozkát faragott ki. A legkisebb — körömnyi. Ezért harmadik díjjal jutalmazták. Ugyancsak a harmadik díjasok között van a balmazújvárosi *R. Tóth István*, aki az országban egyedüli módon él a hortobágyi pásztorművészet hagyományával, a kaucsukberakás technikájával. *Jófejű Emil* győri faragó bútoráért kapott harmadik ríjat.

Több díjat nem adhattak ki, de a kiállított tárgyak özönében lehet még gyönyörködni. Valamennyi értékes, szép. Élő népművészetünk tanúbizonyságát látni bennük. Szép számmal szerepelnek tájjellegű alkotások is. Például *Kalkán Mátyás*, a Népművészet Mestere busómaszkokat állított ki. De nincs az országnak olyan része, ahonnan ne érkezett volna a népművészet e fába faragott üzenete.

Egybehangzó volt a vélemény: az idős Kapoli Antal emlékére megrendezett kiállítások történetében a legrangosabb bemutatót láthatják az idén az érdeklődők Balatonlellén. A zsüri maximális igényeket támaszthatott az elbírálásra beküldött munkákkal szemben. Lényeges fejlődést mutat népművészeink újító kedve is, számos újdonsággal léptek nyilvánosság elé. A különböző anyagok megmunkálásában pedig a legtökéletesebbre törekedtek.

A díjkiosztás után megható ünnepre került sor, megkoszorúzták a balatonlellei művelődési ház parkjában álló idős Kapoli Antal szobrát. A vándordíjat átadó ifjú Nagy István, az 1974. évi Kapoli-díjas Kovács József és Somogy egyetlen élő, magát még pásztorművésznek tartó faragója, az első díjas segesdi Tóth Mihály helyezte el az emlékezés koszorúját a faragók e nagyszerű példaképének a szobra előtt.

A megnyitó után szakmai megbeszélést tartottak a kiállító faragók számára. A kiállítást már az első órákban nagyon sokan megnézték.

Horányi Barna

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Somogyi Néplap
1974 AUG. 4

Oktatástechnikai kö...

A tudományos-technikai fejlődés lassan a pedagógia évszázados szóhasználatát is »megfertőzi«: a technika, a kibernetika, a rendszerelmélet nyelve és fogalomvilága helyet követel magának szakmánkban is. Nem véletlen, hogy egyre gyakrabban esik szó az oktatás »technológiájáról«. Ez a műszaki szakkifejezés az értelmező szótár szerint a »gyártási folyamat elméletét és gyakorlatát« jelöli. A kísérleti pszichológia és pedagógia eredményei lehetővé tették, hogy ezt a racionális megközelítést a tanítás-tanulás folyamatának modern értelmezésénél is alkalmazzuk. A tömegoktatás háromszáz éves technológiája napjainkban válságba került. Az azonos művelődési esélyeket, a személyiség optimális kibontakoztatását csak az eszköztelenségtől felszabadított pedagógus valósíthatja meg.

Az elmúlt évtizedekben — és különösen az utóbbi tíz évben — ezért fordul egyre nagyobb figyelem a pedagógus munkáját segítő, a tanítást-tanulást könnyítő eszközök »újabb nemzedékei« felé. Az iskola — bár szervezete és hagyományos munkaformái természetes ellenállást tanúsítanak — nem vonhatja ki magát a tudományos-technikai fejlődés hatása alól: tartalmában, szervezetében, kapcsolat- és eszközrendszerében szükségképpen átalakul. Az átalakulás irányítása a társadalom és az erre hivatott szervek nagyon nagy felelőssége. E folyamat szabályozásának világos útmutatást nyújtó alapdokumentuma számunkra a Központi Bizottság 1972. június 15-i határozata.

A tartalom és a forma megújításának feladata — és nagy lehetősége — kettős gondot okoz, kettős veszélyt jelent. A napi sajtóból és a szakirodalomból is jól ismertek azok a viták, eszmecserék, tanulmányok, amelyek a kérdés művelődéselméleti-pedagógiai összefüggéseit, az iskolai nevelés és oktatás tartalmát, eszközrendszerét, s mindebben a pedagógus helyét, szerepét, változó feladatait vizsgálják. Nem kisebb gond azonban az iskolarendszer és szervezet, a tárgyi és a személyi feltételek optimális, a technikai fejlődéssel összhangban történő és közgazdaságilag megalapozott fejlesztése. Az oktatási beruházások egyre bonyolultabbak — és egyre drágábbak lesznek.

Mindaz, ami a fejlesztésre általában vonatkozik, áll az oktatástechnikára is. A reális fejlesztés, a népgazdasági lehetőségekkel való ésszerű gazdálkodás igénye és felelőssége késztette a Művelődésügyi Minisztériumot 1973-ban az Országos Oktatástechnikai Központ létrehozására.

Az országos oktatástechnikai hálózat részeként alakult meg megyénkben is — a pedagógus továbbképzés megyei intézményéhez kapcsolva — az oktatástechnikai központ. A Művelődésügyi Minisztérium negyedmillió és a megyei tanács mintegy 600 000 forintos támogatásával megszervezett központ nem előzmények nélkül jött létre. Alapját azok a korábbi erőfeszítések jelentették, amelyeket egyrészt a kaposvári gépipari szakközépiskola tett az oktatás korszerűsítésére, a modern eszközök széles körű alkalmazására másrészt a továbbképzési kabinet a pedagógusok oktatástechnikai felkészítésére, továbbképzésére. Az új intézménynek — szűkös feltételei ellenére — a gépipari szakközépiskola adott otthont; vezetői és tanárai oroszlánrészt vállaltak a szervezés, indítás úttörő munkájából.

A megyei oktatástechnikai központ a közoktatás továbbfejlesztését, a korszerű oktatási eljárások és technika elterjesztését, a pedagógusok munkájának korszerűsítését hivatott segíteni, szolgálni.

Hármas funkciójának megfelelően —, hogy ti. a audio-vizuális illetve s rosító központ és oktat tár, —, három részlege v

Az audio-vizuális központ egyik feladata, hogy folyamatosan gondoskodjék az oktatási és nevelési intézményekben alkalmazható eszközök mintapéldányainak beszerzéséről és azok felhasználásától a pedagógus továbbképzésben, ill. a gépipari szakközépiskolában folyó kísérleti jellegű munkában. Ennek megfelelően biztosítja a különböző tanfolyamok, továbbképzések technikai feltételeit, különböző oktatástechnikai tanfolyamokat, bemutatókat, tapasztalatcseréket szervez. Másik alapvető feladata, hogy műszaki és pedagógiai tanácsokat adjon a megyei művelődési osztálynak és az intézményeknek az oktatástechnikai-eszközök beszerzéséhez, működtetéséhez és rendeltetésszerű felhasználásához. Ezt a tevékenységet a jövőben egy oktatástechnikai módszertani szaktanácsadó alkalmazásával szeretnénk megalapozni.

A sokszorosító központ a nyomdai sokszorosítással készülő pedagógiai segédanyagok (tanmenetek, módszertani útmutatók, feladatlapok stb.) tömeges előállításáról gondoskodik és közreműködik a megyei pedagógiai-módszertani kiadványok, tapasztalatcsere-anyagok készítésében. Ugyanakkor tervszerű kísérletekkel, illetve más oktatástechnikai intézmények tapasztalatainak átvételével fokozatosan megteremti a feltételeket a különböző ismerethordozók, elsősorban az írásvetítőkhöz használható fóliák, másolására, sokszorosítására.

Az oktatófilmtár a különböző oktatófilmek iskolai kölcsönzését bonyolítja le, és a filmállomány tervszerű gyarapítása mellett folyamatosan gondoskodik

...iskolában folyó ...ika igazi segítőivé.

A közelmúltban egy országos tanácskozáson *dr. Adám Sándor* mérnök-közgazdász, a Művelődésügyi Minisztérium főelőadója ismertette az oktatástechnikai eszközök tömeges alkalmazására, elterjesztésére vonatkozó vizsgálataik, számításaik eredményét. Véleménye szerint — gazdasági lehetőségeinket, a technikai-gyártási feltételeket, az ismerethordozók előállításának ütemét és a pedagógusok didaktikai technikai felkészültségét, felkészítését figyelembe véve — a következő 10—15 évben néhány alapvető eszköz tömeges elterjesztését, alkalmazását lehet és kell biztosítani, olyan mértékben, ahogy azok minden osztályban, minden pedagógus rendelkezésére álljanak.

Véleménye szerint elsősorban a diavetítő és a magnetofon együttes alkalmazásának elterjesztésével adhatunk jó, sokoldalúan felhasználható segédeszközt minden iskolafokozatban, iskolatípusban. (Egy-két éven belül várható egy viszonylag olcsó, kb. 10.000 forintos áron forgalomba kerülő dia-magnó megoldás, amely egyetlen készülékben, beépített szinkronizátorral, jó vetítési lehetőséggel megszünteti a legnagyobb gondot: az eszközök lassan áttekinthetetlen sokféleségét.) A jelenleg forgalomban levő 16 mm-es filmekkel szemben a 8 mm-es elsősorban a DUPER 8-as filmeké a jövő az iskolában. A könnyen kezelhető készülékek, az oktatás folyamatába jól beilleszthető 3—4 perces filmek nagy segítséget adhatnak munkánkhoz. Harmadik helyen az írásvetítő alkalmazásának óvatos — az ismerethordozók gyártásával és más műszaki problémákkal szá-

Nagy Ferenc figurális alkotásai.

TÚRI ANDRÁS

5. KÉT TALÁLKOZÁS

— Hát még, ha tudnánk voltizsálni, labdázni — bólogatott a mester.

— Mi az a voltizsálás?

— Lenni ló fából, akkora, mint igazi. Hátán két fogantyú, azon tornázni, forogni. Jó, nádjon jó. Sok ügyesség kapni tőle. Labda lenni bőrből, vele hajigálni. Ugyanígy gyakorolni Pesti Nemzeti Vívodában is, így tanulni Wesselényi, Széchenyi. Így lenni jó fechtírozó Keresztessy József is, si, si. Te lenni olyan vívó, mint Wesselényi, ki Pesten huszonöt asszót vívni le egymásután és egyet sem veszteni.

— Huszonöt asszót! — kapta fel a fejét Gergő.

— Úgy, úgy. Egymás után, mindjárt. És hogy úszni! Írja „Honderű": Wesselényi úszta át Balatont, Tihanytól Füredig, s a vízben magát megberetválta.

Nevetett, mintha valami jó tréfát mondott volna. De a másik kettő, Meszely meg a gyerek, nem nevetett. Hanem egy hétre rá ott állt a tornaszobában a faló. Ha nem is egészen olyan, mint a Pesti Nemzeti Vívó Intézeté, de a célnak nagyon megfelelő.

Moderani talán még jobban örült neki, mint a gyerek.

— Kitűnő, nádjon jó — simogatta végig a faló gömbölyű farát. — Szelíd lovacska, nem elszalad.

S most már új gyakorlatok következtek a régiek mellett. Gergő karja erős volt a mindennapos súlyzózástól, könnyen lendítette testét a faló hátán, s pergett a fogantyúk felett, mint a motolla.

— Mikor láthatjuk végre vívni ezt a gyereket? — kérdezte Rátkai uram néhány hét múlva. — Hadd lássuk, hogy halad.

De Meszely Dénes mosolygott.

— Majd később — felelte. — Ha jobban belejött.

Kerekes uram is ritkábban járt át mostanában. Gergőt beíratták a szomszédos kisváros algimnáziumába, s a gyerek a nyilvános iskolába járt be naponként. De most már nem verte meg senki társai közül, sőt híre olyan félelmetessé vált, amióta Füleky Sanyit, az iskola legerősebb diákját egyetlen perc alatt földhöz teremtette, hogy óvatosan kerülte mindenki a vele való összetűzést. Pedig a fiú nem bántott senkit. Jól tudta, mit jelent erejét fitogtatni olyanokkal szemben, akik gyengébbek. Sőt, céljául tűzte ki, hogy megtorol minden ilyenirányú igazságtalanságot, s valósággal védszentjévé lett gyengébb társainak. Emellett a tanulásban sem maradt el, mátában, bigében, csűrkőzésben pedig a legelső volt. Mindamellett szerényen viselkedett, soha nem kérkedett erejével, ügyességével. A labdajátékok fogásaival pedig megismertette társait is. Egyikmásik társának valósággal bálványa lett a karcsú, sötétszőke, göndörhajú fiú, aki a latin nyelvben és matematikában éppúgy otthon volt, mint a körmétában és a versenyfutásban.

— Látni szeretnők már vívni ezt a fiút — türelmetlenkedett Vihar Máté is, és most már Meszely uram sem utasíthatta vissza a kérést. Hiszen több, mint fél éve gyakorolt már a gyerek.

— Nem bánom, no. Majd beszélek a maestróval.

Ám Moderani a fejét ingatta.

— Még egy-két hét, aztán lehet.

Végül elkövetkezett az is. A közajtó elé székeket állítottak a vendégek számára és Kerekes uram, Rátkai uram, meg Vihar uram izgatottan foglalták el helyüket.

— Jöjjön maga is, Teréz mama — biztatta Meszely az öregasszonyt. — Nem kíváncsi a kicsinyére?

De az a fejét rázta.

— Ilyen istentelenséget én nem nézek végig. Hiszen a szívem is beleszakadna, ha látnám, hogy az a kócosfejű talján összevagdalja szegény kis kincsemet.

Meszely úgy kacagott, majd széjjelpukkadt.

— Bolond vénasszony maga — harsogta. — Nem szabdalhatja össze, vatta védi a mellét, hasát, a feje meg sisakban van.

— Nem hiszek én kendnek, gonosz ember kend, ha hagyja az efféle kegyetlenséget.

Pedig ez egyszer igaza lett az öregasszonynak, mert Gergő mezítelen felsőtesttel állt fel a krétával körülrajzolt planchra. De így állott fel maga a mester is.

— Úgy védelekzni, hogy minden ütés fáj — figyelmeztette a fiút. — Harcolni, mint fiatal oroszlán.

Gergő arca elsápadt, de elsápadt a nézőké is. Meszely uram nem is hagyta szó nélkül.

— Ezt nem engedem, maestro — lépett előre. — Ennek semmi értelme.

— Ha félsz, nem muszájni — vonta meg vállát amaz közönyösen. — Fájdalmat is kell szokni.

— Nem félek — szólalt meg a fiú csendesen —, kezdhetjük, mester úr!

— No lám — nevetett Moderani —, ez a fiú lenni keményebb legény, mint önök.

És tisztelgett a kardjával.

— Sisakot fel! Alapállás! Kezdheted.

Összecsaptak a pengék. Gergő úgy mozgott, mint a villám, de Moderani sem lassabban. Vihar uramnak még a szája is tátva maradt a nagy csodálkozástól. Rátkai Suszter pedig idegesen morzsolgatta ujjai közt a kabátja csücskét. Meszely Dénes összeszorított szájjal, merev szemmel meredt a küzdőkre.

— Hujé, huj!

Moderani csatakiáltása, mint a vércsevijjogás vágott a levegőbe. Kardja lecsapott, s Gergő teste összerándult, a penge a vállán találta. Vörös csík maradt a nyomában, mintha korbács érte volna. Meszely uram megremegett és behunyta a szemét. De a pengék már újra csattogtak és a sűrű dróthálós sisak mögött nem lehetett a gyerek arcát látni. Most azonban a mester szisszent föl, a fiú vágása a mellén ült.

— Tovább!

Újra Moderani talált, s a bíborcsík Gergő felső karján jelent meg. A lábak csendes dobogásán, s a pengék csattogásán kívül nem hallatszott más.

— Hujé, huj!

A csatakiáltás felharsant, ám ezúttal nem követte találat. A gyerek mozdulata, mellyel a vágást védte, gyorsabb volt a gondolatnál és maga a mester is meghökkent tőle. Olyannyira, hogy mire magához tért, fején csattant a fiú pengéje.

— Ne sajnáld, a talján mindenit!

Vihar uram, a kopasz borbély kurjantott így, szinte magán kívül. Arca vörös volt az izgalomtól, szeme kidülledt. Felugrott a helyéről, keze ökölbeszorult. De nemcsak őt ragadta magával a harc: Kerekes nevelő úr ajka hangtalanul mozgott, Rátkai uram homloka verítékezett. S az izgalomnak ebben a felfokozott pillanatában asszonyi kiáltás hallatszott:

— Gergőke!

Teréz mama állott az ajtóban. Arca fehér volt, jobb kezében palacsintasütőt szorongatott, harciasan, mintha csak a töröktől ostromlott Eger asszonyainak egyike lenne.

— Gergőke! Csapj oda!

Csak Meszely uram állt mereven, mozdulatlanul. Tekintetét nem tudta levenni a gyerek kardjáról, mint a mágnes, úgy vonzotta annak minden villanása. S egyszerre különös, szívetszorító szomorúság járta át. Úgy érezte: most, ezekben a percekben elveszítette nevelt fiát. Eddig az övé volt teljesen, az ő erejére, medve-karjainak védelmére szorult, hiszen gyenge volt, kicsiny. Jólesett védelmezni, óvni, vigasztalni. De ez a nyurga, izmos kis férfi, aki ott harcol villogó pengével, nem gyermek többé, nem szorul védelemre, mint ahogy nem szorul a fiatal ölyv sem. Valamit elveszített, ami eddig teljesen az övé volt, egyedül az övé.

Lassan megfordult és elhagyta a termet. Nem látta már, hogyan villan meg mégegyszer, a lobbanó lángnál sebesebben Gergő karja, hogyan ül vágása a mester sisakján, aki le is kapja rögtön a sisakot, s a fiúhoz rohan olaszos lelkesedéssel, hogy megölelje a nagyszerű tanítványt. Nem látta, hogyan néz körül a gyerek, őt keresve, nem hallotta izgatott hangját:

— Hát apámuram?

Künn megállt a veranda sarkában, s elnézett a domb felé, mely Gergő testedzésének első helye volt. Egyszerre könnyű léptek közeledtek, puhák, mint a vadmacska léptei, s valaki átölelte széles derekát.

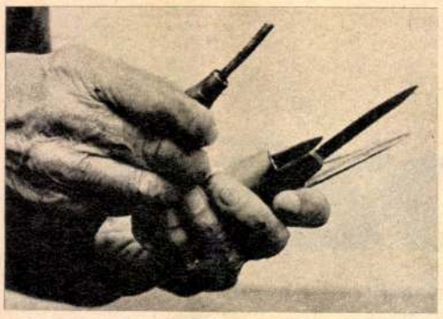

Borotvakések, vésők, régi megszokott szerszámok

— Karcolni, faragni kellene ezeket a mintákat.

Hirtelen, sietős hangon mondja:

— Annak már vége, már nem faragok...

— Miért?

— A szemem... — s ujjával szemüvegéhez kap.

Hetvenöt éves. A színeket, a ceruza vastagabb vonalait még látja, de a karcolást, a vékony erecskét a fában, kürtön már nem tudja követni. A vonalak, melyeket régen már előre látott, most hűtlenül megszöknek tőle, összekuszálódnak, elvesztik egyenességüket, s ezzel értelmüket is. Így nem lehet faragni.

Leánya, Ilonka sejtette meg talán leginkább a családban, mit jelent, ha egy alkotó munkában eltöltött élet egy szakaszán, azok a jólismert szerszámok, borotvakések, bizsókok, vésők már nem engedelmeskednek, már nem ismerik az utat a szépség felé.

Színes ceruzákat vett, s lassan-lassan rajzra bírta apját.

Régebbi munkák kerülnek elő, kabaktök, faragott szék, dobozok, melyekből az ifjú Kapoli Antal eddigi életében, ki tudja hány százat, vagy ezret csinált.

Soha, senki nem számolta e kincsek születését, sorsát. Lehet, hogy egyik darabja a tengerentúlra jutott — sokat vettek Amerikában munkáiból — drága áron, s különös kincsként őrzik, hasonmása pedig meglehet — rég elfelejtve, valahol, egy pókhálós padláson hever.

Lassan visszaviszik az ereklyéket a szobába, egyetlen darab marad csak velünk, egy kabak. Metszett kabak.

Biztat ifjú Kapoli Antal, hogy nézzem meg jól. Mit találok rajta?

Szépnek találom, Kapoli munkának.

S aztán, mintha csodát hallanék; a fiú faragta. Kapoli József. Házasember, katonaviselt már, de soha eddig semmi hajlandóságot nem mutatott apja, nagyapja művészete iránt. Oda se nézett, ha azok faragtak. S most egy munkáját kiállításra is elfogadták.

Pontosan senki nem tudja, mikor kezdte, de úgy sejtik, már két-három éve farag. Nagyjából, amióta Kapoli Antal egyre jobban érzi, hogyha nagyon távolról is, ha nagyon lassan is, de lopakodik a sötétség...

A Kapoliak nem szokták egymás munkáját bírálni se dicsérni. Nem illik természetükhöz sem. De most a nagyobb fény felé fordulva, ifjú Kapoli Antal végigsimít a mintákon, újja hegyével tapogatja a hajszálvékony vonalakat.

— Kicsit egyenetlen — mondja, de első munkának megteszi.

●

Most látom csak: ifjú Kapoli Antalról szándékoztam írni, s minduntalan jelen volt, beszélgetésnél, írásnál idős Kapoli is. Mint ahogy nem is lehet a két híres faragó munkáját kettéválasztani, mert lehet, a műértő szemével tekintve stílusuk, szerkesztési módszerük különböző, de, ha évtizedek múlva, amikor már csak kevés emléke lesz a tegnapnak, előveszik, s megnézik a Kapoliak faragását, eltűnik a különbség. Mindkettőjük munkája egyaránt a szépségről, a szépségre való emberi törekvésről ad hírt.

De ki tudja? Akkorra talán már nem is két, de három (vagy négy?) Kapolit kell számontartani a jövendő krónikásának...

Ibrányi Tóth Béla

Már nem farag... A bot egy régebbi munkája... Mellette talán a jövő: a fia első faragása

Ereklyék. Legtöbb faragása, munkája távoli vidékekre került, csak néhány darabot őriznek otthon, mint ezt a széket is

— Nos Gergő? — és nevetni igyekezett. — Hogy végződött a küzdelem?

— Nem látott, apámuram?

A hangjában szomorúság remegett, a kezek szorítása megerősödött.

— Pedig kegyelmednek víwtam, hogy lássa.

Meszely uram lelkéről úgy tűnt tova a fájdalom, mint a nyári felhő az égről.

— Láttalak, fiam. — S belenézett a nagy szürke szembe. — Büszke vagyod rád, Gergő!

*

— Most már mindent tud a fiú, amit egy jó vívónak tudnia kell. Ha egészen kiváló akar lenni, Pesten be kell majd iratkoznia valamelyik vívóintézetbe. S addig is állandóan gyakorolnia kell a fali vívást.

Moderani elnevette magát és olaszról magyarra fordította a szót, hogy a gyerek is értse.

— Sokat csapkodni Rinaldo, hallod? Nem baj lenni, ha nem üt vissza. Csak vágni, vágni, mint a répát.

— Nem maradhatna még egy ideig, maestro? — kérdezte Meszely.

— Nem lehetni. Zsebemben Chappon mester levele, már nagyon várni engem pesti iskolájában. Muszájni mennem, si, si. Tovább maradtam így is, mint egy év!

Gergő elszontyolodott arcába nézett, s azt mondta hirtelen:

— Fogni kardot gyorsan! Még megmutat neked valami, egy fogás, talán kell majd neked egyszer. Nézd csak.

Kezébe vette a kardot, s egy másikat Gergő markába nyomott.

— Felállni, így. Jól figyelni. Lépés előre, oldalcsel, vágás. Érte combodat. Ez lenni felső combvágás. Igen veszélyes, könnyen kapni közben fejvágást ellenféltől. Csak akkor használni, ha nagyon muszájni. Megértette? Csináld, ahogy mutatni neked. Si, si, nádjon jó. Nem felejteni el.

Az esztendő hamar eltelt, még több is. Hiszen márciusra járt az idő, s a mester az utolsó karácsony előtt egy évvel érkezett. Most ott álltak az udvarban, búcsúzón, a ház előtt már várt a kocsi, aljában a mester felszerelése, bőröndje, tele Teréz mama jóféle készítményeivel (hosszú az út Pestig, megéhezik addig az efféle vékonybélű talján is), a maestro bő köpenye lebeg a koratavaszi szélben, ajkán mindig vidám mosolya.

— Isten vele signor Meszely, Isten veled, Gergő!

Még egy kézszorítás, egy simítás Gergő kerek fejére és Enrico Bartholomeo Moderani dei Dragani vívómester Triestből, már a kocsi bakján ül. A kocsis csettint, a lovak megindulnak, s nemsokára csak egy fekete pont látszik a mesterből.

Meszely és Gergő ott állnak sokáig és bámulnak az eltűnő után, míg csak el nem nyeli a messzeség.

— No, gyerünk fiam — mozdul meg Meszely uram, s vigasztalón hozzáteszi —, jövőre Patakra mész, azután Pestre. Ott megint találkoztok.

Megindulnak egymás mellett a ház felé, s Gergő fülében szavak mormolnak: „Lépés előre, oldalcsel, vágás. Igen veszélyes, csak akkor használni, ha nagyon muszájni. Nem felejteni."

S magában megfogadja: sohasem felejti el.

VI. FEJEZET

„Kedves apámuram! Kilencedik levelemet írom, mióta a sárospataki kollégiumban tanulok, hónaponként egyet. Látom, apámuram komoly arcát, ahogy soraimat olvassa, s ez így meszsziről is zavart kelt bennem. Nem tudom, mi újat írhatnék. Rövidesen sor kerül a vizsgákra, s én bízom benne, hogy eminens eredménnyel végezem az évet. A matematika némiképp gyengébben megy, de antul inkább kedvelem a históriát és poétikát. Különösképp kedvelem Verseghy Ferenc úr költeményeit, ámbátor ő katholikus lévén, az iskolában nem tanítatik, de mint a Martinovics-káté íróját és a Marseillaise fordítóját, nemzeti gondolatunk és a köztársasági eszmény nemeslelkű hősét, igen tisztelem. E könyvet én Knézich Pali barátomtól szerzém meg, kinek bátyja szintúgy részt vett a császári ház megdöntésére irányuló felvilágosító mozgalomban, s emiatt hat nehéz esztendőket tölte Kufsteinnek várbörtönében. E versek, akárha Csokonai Vitéz virágénekei lennének, oly édesek és csiszoltak, alig hihetnők, hogy ugyanaz a férfiú írta őket, kinek keze a Marseillaise tüzes sorait papírra vetette. Egyébiránt mifelénk most jutott tudomásra Sáros megye követválasztásának eredménye is. Pulszky Ferenc, a kiváló tudós lett a követ, szemben Dessewffy Aurél gróffal, ki pediglen igen erős választói haddal rendelkezék. Városunkban tartózkodik a neves Ujházy László is, ki emlékezetes felségárulási peréből megszabadulván, most Borsod megye átiratát népszerűsíti vidékünkön, melyben a nemzetes vármegye a papi javak államosítására tesz javaslatot. Mi, diákok mindnyájan Ujházy mellett vagyunk, hirdetvén, hogy a nagy papi latifundiumok legyenek végre a nemzet tulajdonai, mely ezeket nemzeti célokért használandja fel. Tisztelt apámuram, nagyon sokszor gondolok kegyelmedre és Mamira, kinek adja át sok szíves üdvözlésemet. Reggel és este szorgalmatosan emelgetem apámuramtól kapott súlyzóimat, továbbá gimnasztikai gyakorlatokat is végzek, nem kis megrökönyödésére háziasszonyomnak: Kemenessy nemzetes asszonynak, ki szerint teljesen fölöslegesek az „efféle bolondságok". Mily nehezen akarják megérteni az emberek azt, ami javukra vagyon! Ha apámuram annak idején meg nem érteté velem, ma tán magam is így vélekedem. De kardom és a derék „Rinaldo" nagyon hiányoznak. Alig várom már, hogy vakációm ideje alatt ismét gyakorolhassam magam a vívás tudományában. Játszani eleget játszunk, métában, bigében a legelső vagyok. A kollégium előtt hatalmas park vagyon, mely egykor temető volt, s most az intézeté. Rákóczi urunk alatt nagy harcok dúltanak itt, e harcok emlékeként, mi is igen sokízben játszunk hadijátékot fái és bokrai közt, gyakorolván a gyorsaság és ügyesség mesterségét. Sokszor járunk ki a természetbe, Révay professzor úrral, a természettan oktatójával, aki évek előtt gyalogszerrel járá be a Németalföld, Csehország és Törökország vidékeit. Ő beszélte el legutóbb, hogy Pesten most hala meg a legöregebb diák, Korpa János, ki a teológián harminckettedik szemeszterére iratkozott be holta előtt. Beszélik, hogy Pesten egyébként három új úszóiskola alakult, melyekben a taposás helyett, a kar és láb egykénti használatával való úszást oktatják, s az egyik iskolában ötven asszonyszemély is tanul. Olvasom a „Honderű"-ben, hogy Kolozsvárott most egy kéményseprő fia tanítja a vívást és Sándor Móric gróf nyerte a tavaszi, bécsi lovasversenyt. Sokszor kerül szóba, hogy mely pályát válaszszam élethivatásomul, de nem tudok rá válaszolni. Szeretném ezt apámurammal megtanácskozni, mint olyannal, aki képességeimmel legkivált tisztában van. Ha szívemre hallgatok, a színészetet választanám (nincs annál gyönyörűbb, mint nyelvünk szépségeire tanítani az embereket), ha eszemre, úgy jogtudományi pályát, mellyel oly sok hasznot tehetnék szegény, tudatlan, becsapott népemnek. Apámuram ne válaszoljon erre legközelebbi levelében, személyesen kívánnám megbeszélni. Addig is tisztelteljes kézcsókját küldi, Teréz mamit üdvözli: Gergő."

Belekezdett a levél átnézésébe, de szeme le-lecsukódott, eluralkodott rajta az álmosság. Nagyot sóhajtott és összehajtogatta, borítékba tette az írást.

A lámpa körül májusi bogarak röpködtek, neki-neki ütődve az üvegnek. Az ablakon az akác édes illata áramlott be, mellet bizsergető áradással. A gyerek feje az asztalra hanyatlott, elaludt. Így talált rá egy óra múlva a nemzetes asszony, észrevevén, hogy a fiú szobájában szokatlanul sokáig ég a lámpa.

— Gergő, fiacskám! — rázta meg a vállát. — Ne aludjál itt, készen vár az ágy.

Akkor aztán nagy nehezen, hunyorgó szemmel az ágyához támolygott, s félálomban vetkezve, elterült benne.

Egy héttel később Meszely uram ugyancsak lámpavilágnál

olvasta a fia levelét. Kétszer, háromszor is végigböngészte, közben meg-megdörzsölve szemét.

— Okuláré kéne — morogta. — Hja, a szem sem a régi már.

Különösen azt a néhány szót böngészte át többször is: „....nemzeti gondolatunk és a köztársasági eszmény nemeslelkű hősét igen tisztelem."

Letette az írást és maga elé meredt. Rossz, szívszorító érzés szorongatta. Megborzongott. Pedig szokatlanul meleg volt a májusi este.

VII. FEJEZET

1845. szeptember 26-ának délutánján két fiatalember ült a Vízikapu utca egyik sárga házának elsőemeleti, kicsiny szobájában. Egyikük zömök, fekete hajú ifjú, vékony kis bajuszkával az ajka fölött, a másik sötétszőke hajú, acélos kékszemű, karcsú, a közepesnél valamivel magasabb, ritkaszálú rőt bajuszt és hegyes, francia szakállt hordott. Kettejük kora sem haladta meg a negyven esztendőt.

— Gergő! — rázta meg a fejét örömmel a zömök, fekete fiú. — Nem is akaror
hogy itt vagy, ezen a
ten.

Gergő mosolygott.

— Pedig itt vagyok
—, s már lakásom is v

Körülnézett a szobá
húzta a száját.

— Igaz, hogy ner
nagyszerű lakás, de
az egyetemhez és köz
piachoz, ha szűkös pé
nyomból rendkívüli
áhítoznám.

— Hogyan jöttél fe
deklődött Knézich Pa
volt a másik fiú, Ger
diáktársa.

(Folytatása követ

POSTÁNKKAL

40 évkozett

50. Évforduló

Csikkely Anikó úttörő a „Beszélgetés Leninnel" című költeményt szavalja

Tisztelt Szerkesztőség!

A Kommunisták Magyarországi Pártja megalakulásának 50. évfordulója alkalmából november 20-án emléktáblát lepleztek le Endrődön, a Bajcsy-Zsilinszky úti óvodánál. Ötven évvel ezelőtt ugyanis ebben az épületben alakult meg a párt itteni szervezete, melynek helyi zászlóvivői Hunya István, Majoros Lukács, Fadgyas Mátyás és társaik voltak.

Az ünnepségen jelen volt Hunya István, a MEDOSZ országos elnöke, a Kommunisták Magyarországi Pártja endrődi szervezetének alapító tagja is.

Sztanyik Károly
Endrőd

Egy vevőre — két perc

Tisztelt Szerkesztőség!

Igen sokat mérgelődünk a kömlődi boltban, hogy ha vásárolni akarunk, akkor először el kell mondanunk, mit szeretnénk, azt összeszámolják, majd ha fizettünk, újra fel kell sorolni mit

n elhinni,
szép Pes-

— mondta
an.
ban és el-

n valami
közel van
el a hal-
nzállomá-
vacsorára

l? — ér-
li, mert ő
gő pataki

kezik)

Jódozott só

Kedves Képes Újság!

Ismételten nagyon szépen kérem a Képes Újság szerkesztőségét, legyen segítségemre, hogy három és fél éves kisfiam részére jódozott sót szerezzünk. Igaz, a múltkori levél alapján kaptam 10 kilót a várpalotai csemegebolt vezetőjétől, de azt a városban másik három — hasonló betegségben levő — kisgyermekkel elosztottuk.

Nagyon kérem, ha valahol tudnak részünkre jódozott sót biztosítani, értesítsenek, mert gyermekeinknek csak ezzel szabad főzni.

Bai József
Várpalota S. 3. akna

Csak az „ámokfutó?"

Tisztelt Képes Újság!

Rendszeres olvasója vagyok lapjuknak, s megmondom őszintén, sok olyan riportot, az életből kiragadott témát olvastam kedvelt hetilapomban, amelynek tárgya később nyilvános vita indítéka lett, s sok olvasó írt levelet szerkesztőségükhöz, véleményükkel segítették, vagy elítélték egyes cselekedetek szereplőit.

Lehet, hogy a legutóbb „Ámokfutó" cím alatt megjelent írásuk nem képezi vita tárgyát, mégis szeretném véleményemet leszögezni Sz. A. esetében. Érzésem szerint — jóllehet Sz. A.-nak sincs joga önbíráskodásra — mégsem őt ítélem el egyedül. Milyen emberek lehetnek vajon azok, akik heten támadnak rá egy fiatalkorúra, aki súlyosan hibázva, tőrrel vesz magának elégtételt. A támadók most Sz. A. áldozataiként szerepelnek. Ám ezek az emberek a fiatalkorú becsületét, önérzetét, anyja iránti tiszteletét sértették meg. Sz. A. bűne paragrafusaink szerint súlyos. Ám a hét támadó vajon vétlen? Nem a két kezdeményező pofonért kellene őket felelősségre vonni. Embertelenségért, jellemtelenségért.

Üdvözlettel
M. I.
Vác

Anatómia — Élettan

Tisztelt Szerkesztőség!

Szeretném megkérni a Képes Újság Olvasóit, ha valakinek van Ábrahám—Bende—Megyeri: Anatómia — Élettan című könyve, s azt nélkülözni tudná, akár úgy, hogy fél évre kölcsönadja, vagy esetleg eladja, értesítsen az alábbi címen:

Süli Ilona és társai
Szeged, Hámán Kató u. 25.

Motor

Kedves Szerkesztőség!

Van a tulajdonomban egy 6 lóerős háromfázisú, üzemképes villanymotor. Sajnos, a magam részére évek óta nem tudom használni, ezért szeretném értékesíteni. Kérem, ha valakinek szüksége lenne ilyen motorra, értesítsen a szerkesztőségen keresztül.

M. F.
Baranya megye

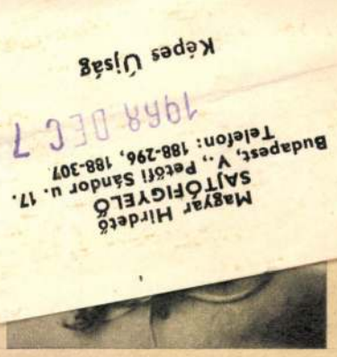

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1988 DEC 7
Képes Újság

PILÓTASAPKA

Készítéséhez körülbelül 10 dkg négyszálas zefírfonal, vagy kétszálas kártolt gyapjúfonal, 4-es horgolótű szükséges.

1. sor: 3 láncszemes ív összekapcsolva. 2. sor: 2 láncszem sormagasságnak és még három egyráhajtásos pálca, egyszerre lehorgolva, 4 egyráhajtásos pálca egyszerre lehorgolva, ez utóbbit ismételjük, míg tíz csoportot készítünk, ekkor az első csoporthoz kapcsoljuk az utolsó öltést. 3. sor: 20 egyszerre befejezett pálcacsoport. 4. sor: 32 pálcacsoport. 5. sor: 36 pálcacsoport. 6. sor: 40 pálcacsoport. 7. sor: 45 pálcacsoport. 8—10 sor: végig 48 pálcasort.

Ügyeljünk arra, hogy a sorok összekapcsolásánál keletkező csík a sapka hátközepére kerüljön. Ezután a homlok fölé kerülő 24 szemet szabadon hagyjuk, s csak a maradék 24 szemre készítünk még két sort a csoportos pálcamintákkal. Ekkor hátul, a tarkó fölötti 10 szemet fejezzük be, s kétoldalt horgolunk. (Ez lesz az áll alatti gomboláspánt) 1. sor: 7 pálcacsoport. 2. sor: 6 pálcacsoport. 3. sor: 5 pálcacsoport. 4. sor: 3 pálcacsoport. Ha mindkét fülrész elkészült, az egész sapka szélét kispálcával körülhorgoljuk. Tetejére pomkészült, az egész sapka szélét kispálpont készítünk, a két fülrészre megkötőpántot horgolunk.

„Fogas" kérdések

17. A herpes

Gyakran használják ezt a szót az emberek: herpes. De sokan nem tudják, hogy ez annak a vírusnak a neve, amelyik jellegzetes gyulladásos betegségeket okoz. Ilyen betegség a sömör.

Az arcnak úgyszólván minden pontján keletkezhet: az ajkak bőrén, az orrnyílások, vagy a szem körül, átterjedhet az ajakpírra és így tovább. Beszélünk arcsömörről, ajaksömörről, állsömörről.

A herpes-vírus okozta sömör úgy kezdődik, hogy viszketni kezd az arc valamelyik része, a beteg meleg, feszülő érzésről panaszkodik. Aztán megjelenik a sömör: apró hólyagocskák, amelyek áttetsző savóval teltek. De csak néhány napig „élnek", aztán felpattannak. A természet védekezik és pörk-képződéssel zárja el a bajokat okozó mikroorganizmusok (csak mikroszkóppal látható apró élőlények) elől az érzékenyebb bőrrétegeket. Miközben a sömör keletkezik, átalakul és elmúlik, a környéki nyirokcsomók duzzadtak és érzékenyek.

A herpes vírus nemcsak az arc külső részét támadja meg, hanem a szájban is bajokat okozhat. Az 1—2 éves kisgyerekek elég gyakori betegsége a herpeses szájnyálkahártya gyulladás (mert ez a szakszerű elnevezése). Előfordul azonban felnőtt korban is. Hogy fertőző betegség, bizonyítja „családi jellege": egyik családtag alig keveredett ki belőle, máris megkapja a másik.

Gyengeséggel, étvágytalansággal, fejfájással, hányással, ingerlékenységgel, rossz közérzettel kezdődhet. Lappanghat 2—3 napig, de akár egy hétig is. Aztán felmegy a láz 38—39 fokra is, közben a beteg arról panaszkodik, hogy ég, viszket a szája és hogy valósággal a szájpadlásához ragad a nyelve, olyan száraz a szája. Még ilyenkor sincs semmiféle külső jele a betegségnek. Ezek csak a második, harmadik napon mutatkoznak.

Jó esetben 4 napig tart a herpes a szájban, szerencsétlen esetben 8 napig is elkínlódik vele a beteg, de legkellemetlenebb a kezdeti 3—4 nap. Azután már a láz csökken, a fájdalom is alábbhagy és megindul a kifekélyesedett részek behámosodása.

Jó tudni, hogy ez a folyamat a szó szoros értelmében vett betegség, hiszen, ha magas lázzal és gyengeséggel jár, ágyba is kell feküdni vele és megfelelő gyógyszer szedése is szükségessé válik. Ennek eldöntése pedig az orvos dolga.

Dr. Balatoni Éva

(Folytatása következik)

ORVOSUNK VÁLASZOL

Vitiligo. Orvosának van igaza, a vitiligót egyelőre nem tudják kezelni. A vitiligo festékhiány, nem azonos az allergiás elszíntelenedéssel.

Tompa. Kérjük, írja meg pontos címét és nevét. Talán tudunk segíteni.

F. D. O. Ha — mint írja — az orvosi vizsgálatok szerint férje nem rendelkezik termékenyítő képességgel és magánál is fennáll a meddőség, akkor nem a gyógykezelési kísérleteket kell szorgalmazni. Ilyen esetben indokolt egy egészséges gyermek örökbefogadása, akiben szintén sok örömük telhet.

KÖNYV A REUMÁRÓL

Alig akad ember, aki ne szenvedett volna mozgásszervi betegségben vagy környezetében ne találkozott volna ilyen beteggel. Nyilvánvalóan ez az oka a nagy érdeklődésnek, annak, hogy dr. Sándor Róbert: Hogyan éljen a reumás? című könyvét szinte elkapkodták. A szerzőt és a Medicina kiadót ez késztette arra, hogy rövidítve, s a lényeget — némi kiegészítéssel — újra az érdeklődők asztalára helyezze. Ez a könyv segítőtársa, tanácsadója lehet az egészségesnek ahhoz, hogy az ízületi bántalmakat elkerülje, a betegnek pedig, hogy megszabadulhon tőlük, vagy legalábbis megtanuljon a legkevesebb panasszal „egy fedél alatt élni velük".

A „Mit tegyen, aki megemelte magát?" című fejezetben a porckorongsérv, az általa előidézett ichiászos panaszok, a köznapi értelemben használt „Hexenschuss" keletkezésének és gyógyításának alapjait írja le. A megelőzéssel, a porckorongok épségének védelmével „A gerinc nem emelődaru!" c. fejezet foglalkozik. Ebből megtudhatjuk, hogy az egészséges ember számára súlyos terhek ésszerűtlen emelése milyen veszélyt jelent. A közepes termetű ember ágyéki csigolyáinak porckorongjaira 60 kg-os súly nehezedik. 10-fokos előrehajláskor ez a súly 135 kg-ra, 90-fokos dőlésnél pedig 422 kg-ra emelkedik. Tíz kilogramm súlyt emelve, tíz fokos előrehajlásnál már 206, 90 fokosnál pedig 727 kilogramm a terhelés. Ezért azt tanácsolja a szerző: az ilyen munkát végzők törekedjenek arra, hogy a nehéz súlyokat nem a gerinc meghajlításával, hanem guggolva, csípőből emeljék.

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1973 OKT 22.

Antal Kapoli ält.

1021

Volkskunstausstellung in der Nationalgalerie

Ein grosses Erlebnis

Antal Kapoli der Ältere (er ist inzwischen verstorben), Schäfer im Bezirk Somogy und als Volkskünstler im ganzen Land bekannt, nahm die Nachricht, mit dem Kossuth-Preis ausgezeichnet worden zu sein, mit Ergriffenheit und auch mit einer gewissen Selbstverständlichkeit entgegen. Die Anerkennung wäre sehr schön, meinte er, aber auch durchaus berechtigt, denn ganze Generationen hätten sie schon vielfach verdient. Er kam am Tag vor der feierlichen Überreichung des Preises nach Budapest. In Stiefeln stieg er die Treppen des eleganten Hotels herab, nahm bequem in einem Sessel im Hall Platz und gab hier ein Interview mit einer Selbstverständlichkeit, als hätte er es schon immer getan.

Schon im zweiten Satz fand er einen Haken an der ganzen Sache. Er bedauerte zutiefst, zwei ganze Tage nicht arbeiten oder, wie er sich ausdrückte, nicht „leben" zu können. Ich konnte ihn so erfolgreich trösten, daß er mir als Zeichen seiner Wohlgeneigtheit am Ende unseres Gespräches ein kleines Meisterwerk schenkte. „Daraus können Sie alles über die Schäferkunst erfahren", fügte er hinzu.

Diese Kunst ist von wunderbarer Schönheit. An jenem einzigen Stück, welches ich mein Eigen nennen durfte, fand sich alles, woraus, wie und warum es entstanden ist. Auf ein kleines Tiergehörn gravierte Vater Kapoli feine Verzierungen. Die Linien setzen sich nur insofern durch, als sie den Werkstoff, den sie schmücken, nicht übertönen. Der Werkstoff ist der Herr und die Verzierung sein Diener. Der Ausgangspunkt ist eine geometrische Rosette, ein uraltes Verzierungselement aller Volkskünste. Die Verzierung setzt sich in Blütenmotiven fort, die erst in einer späteren Entwicklungsphase der ungarischen Volkskunst erschienen sind, um ihren Höhepunkt in den Figuralformen, in einer vollendeten Ausdrucksform, zu erreichen. Ein bewaffneter Betyár — ehemals als Volksheld verehrt — kehrt dem alten Wappen mit der Krone seinen Rücken zu. Er wird sogleich losgehen und handeln, wartet nur noch auf etwas. Gewiß, er wartet, daß Alarm geblasen wird, denn dieses kleine gravierte Meisterwerk ist ein Horn, gemacht um geblasen zu werden.

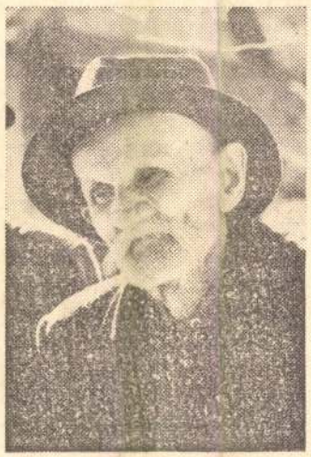

Antal Kapoli d. Ä.

Ja, Vater Kapoli hatte mit seinem feinen Kunstwerk alles gesagt, nicht nur über sich selbst und über die vom Vater auf den Sohn vererbte Schäferkunst, sondern über die ungarische Volkskunst schlechthin. Denn genauso, wie dieses kleine Prachtstück, ist auch die ungarische Volkskunst. Bezeichnend ist für sie, daß sie mit der Übernahme und Weiterentwicklung der uralten und allgemein verbreiteten geometrischen Rosette der gemeinsamen Kultur der Völker entwachsen ist; daß sie mit der Vermehrung der Verzierungselemente einen eigenständigen Stil geschaffen hat; daß die Achtung des gearbeiteten Werkstoffes der Zweckmäßigkeit und der Brauchbarkeit dient; und das schließlich diese Verzierungen nicht für sich selbst existieren und nicht nur gefallen, sondern jeweils auch etwas aussagen wollen.

Auch über den Weg, der zur Vollentfaltung der ungarischen Volkskunst führte, erhalten wir vom kunstvollen Hörnchen Aufklärungen. Ehemals entstanden die Volkskunstgegenstände, um ihrem Schöpfer zur eigenen Freude zu gereichen, während das Geschenk Vater Kapolis auch andere ergötzen soll. Selbstverständlich verlangt diese letztere Funktion anspruchsvollere Arbeit. Auf dem Weg vom Einfachen zum Komplizierten ist aber mtitlerweile auch anderes geschehen.

In Westeuropa hat die industrielle Revolution stattgefunden, die sich auch in Ungarn und auf die ungarische Volkskunst auswirkte. Die damals in der Industrialisierung und Urbanisierung begriffenen Gebiete erhoben immer größere Ansprüche auf Agrarprodukte und bewirkten dadurch eine beschleunigte Entwicklung der ungarischen Landwirtschaft. Die Bauernwirtschaften gelangten zu mehr Geld und um diesen Reichtum repräsentieren zu können, entstand ein zunehmender Anspruch auf Ziergegenstände und schmuckvolle Trachten. Ebenso, wie die Farbenpracht der Blüten, die Bienen anzulocken hat, wurde auch die Ornamentik der ungarischen Volkskunst deshalb belebt, um einen besseren Absatz zu finden. Tatsächlich führte diese Entwicklung im vergangenen Jahrhundert zu einer Blütezeit unserer Volkskunst.

Die Dorfhandwerker, diese wichtigen und schöpferischen Figuren unserer Volkskunst, schufen immer mehr Ziergegenstände, gestickte Mäntel und Jacken, gemalte Möbel für die gute Stube und glasierte Töpferwaren. Auf den Jahrmärkten standen ihre Zelte in langen Reihen und wurden auch von den wohlhabenden Bauern aufgesucht, um diese Kunstwerke zu erwerben. Angeblich wäre ein damaliger Debrecener Jahrmarkt heute mit einer Volkskunstausstellung gleichzusetzen, die die Sammlungen sämtlicher Museen des Landes präsentieren würde.

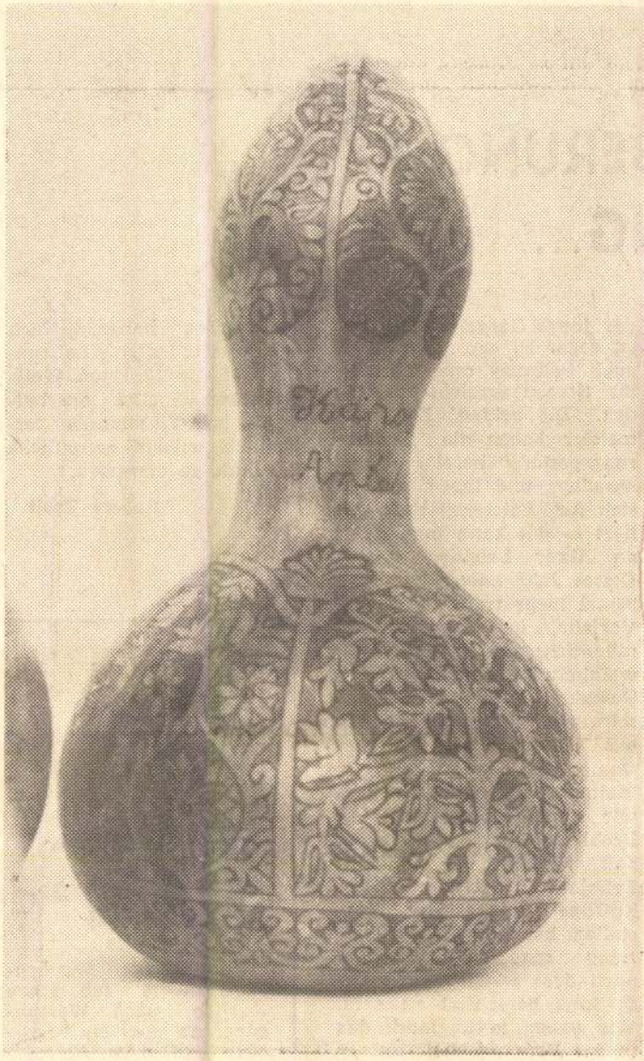

Kürbisflasche, graviert von Kapoli

Nun, etwas ähnliches ist jetzt in der Budapester Nationalgalerie geschehen. Aus allen Komitaten des Landes wanderten die schönsten Stücke der Museen in die Hauptstadt, zum Gruß anläßlich der Jahrhundertfeier der Vereinigung von Buda, Pest und Óbuda. Meisterwerke dreier Jahrhunderte ungarischer Volkskunst sind hier nebeneinander zu sehen wobei schon ein einziges dieser Kunstwerke einen in Erstaunen versetzt.

Die Ausstellung ist auch in dem Sinne einmalig, daß dieses Material so, in seiner Gesamtheit, noch nie gezeigt wurde. Sie ist ein großes Erlebnis, ein wunderschönes Geschenk.

Gy. Simon

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BERUNG
NG...

der junge Gergely, und es ist sogar zu erwarten, daß auch Beleznay und Horváth ihr Niveau erreichen werden. Die beiden Ex-Weltmeister haben die „Eroberungsperiode" bereits überwunden und leben, wie es sich für Spitzensportler gehört — das kann man auch an ihrer Leistung sehen. Dieses Jahr haben wir 60—80mal mehr trainiert als im Vorjahr, und sowohl die männlichen als auch die weiblichen Mitglieder des Teamkaders sind der schweren Belastung durchaus gewachsen. Mit den Damen — Kisházi, Magos, Molnár, Lotaller — hatten wir keine nennenswerten Probleme, und ich hoffe, daß wir für die EM im Frühjahr wieder schlagkräftige Mannschaften aufstellen können. Diese Hoffnung scheint besonders nach dem ersten Europaliga-Spiel berechtigt zu sein. Wir haben ja England, das in der Vergangenheit immer ein harter Gegner war, ohne Klampár, in der Aufstellung Jónyer—Gergely—Magos, mit 7:0 geschlagen. Im Vorjahr konnten wir bei diesem Turnier unseren ersten Platz nicht verteidigen, diesmal scheinen unsere Chancen besser zu sein."

Soweit die beiden Fachleute. Der Journalist kann dem nur hinzufügen, daß Tischtennis zwar keine olympische Disziplin ist, in Ungarn jedoch mit größter Aufmerksamkeit verfolgt wird, da ja immer jene Sportzweige im Vordergrund stehen, die Erfolge aufzuweisen haben. Nach den bescheidenen Leistungen auf der jüngsten Weltmeisterschaft sind anscheinend im Tischtennis tatsächlich wieder erfreuliche Resultate zu erwarten.

Róbert Zsolt

Es ist herrlich, hier auf dem Badacsonyer Berg dem Durcheinander deutscher, tschechischer, polnischer, englischer und vieler anderer Worte zu lauschen, vom Ungarischen ganz zu schweigen.

Es ist, als würden sich die Angehörigen der verschiedenen Nationen hier beim Winzerfest von Badacsony ein Rendezvous geben. Ein friedlicheres Treffen kann man sich gar nicht vorstellen: Ost und West stoßen hier mit immer neugefüllten Gläsern an.

Selbst das Zuschauen bereitet Freude bei diesem lustigen Winzerfest mit Musik und Gesang. Ange-

Badacsony liegt auf Nordseite des Balaton. ist, wie die Bae schreiben, der König den Bergen am Platte Seine Basaltsäulen rund fünfhundert hoch in den Himmel. der Lava seiner sargf gen Abhänge (erlos Vulkane) gedeihen Weintrauben, weiter oben stehen Wälder, noch höher findet man Felsen aus Basalt und schließlich ein Plateau mit einem Durchmesser von einem Kilometer.

Aus den hier gelesenen Weintrauben werden die berühmten Badacsonyer Weine gepreßt, die nach Meinung der Experten des-

zählt man — ein Junge und ein Mädchen darauf setzen, werden sie auch bald heiraten. Während des fröhlichen Winzerfestes standen Jungen und Mädchen paarweise Schlange vor diesem Stein. All den anderen Jugendlichen aber reicht auch die Freude, bei der Badacsonyer Weinlese dabei gewesen zu sein.

Sándor Ják

MITTEN AM RANDE

Zu viel des Guten

Vergangenes Wochenende machte ich einen Ausflug nach Westungarn. Es war ein herrlicher Oktobertag, die morgendlichen Nebelschwaden hatten sich um 9 Uhr schon verzogen, alles glänzte in der gold-gleißenden Herbstsonne.

Die Felder reckten sich voller Zufriedenheit. Die noch unlängst reif-gelben Getreidefelder wurden vom Pflug in eine schwarze Decke gehüllt, auch die abgeernteten Maisfelder trafen die letzten Vorbereitungen zum Winterschlaf. Die Zuckerrüben rollten schon in vollbeladenen Waggons in die Zuckerfabriken.

Doch alles was mit Wein zusammenhing war munter und beredt. Überall in der Soproner Gegend pflückte man den Blaufränkler, auf den Straßen fuhren Lastautos und Bauernwagen mit rebengefüllten Bottichen. In den Bauernhöfen und am Rand der Weingärten waren die Weinpressen am Werk, das süße Naß träufelte unaufhaltsam in die Fässer. Ja, jetzt ist der Rebensaft noch süß wie Honig, doch bleibt er es nicht lange und man sollte sich wohl hüten eine Mostflasche zu verkorken. denn am zweiten oder dritten Tag beginnt der Most zu gären und schießt den Stöpsel raus.

In Kőszeg an den Hängen des „Schneiderberges", unweit der Westgrenze, wird auch am Sonntag fleißig gearbeitet. Man muß sich beeilen, die prallen Trauben sind bald überreif. Auf dem Hauptplatz laden farbenfrohe Plakate zu einem Winzerfest ein.

Wir fahren ostwärts. In Sümeg können wir von der Festungsruine auf einem Vulkankegel die umliegenden terrassenartigen Hügelhänge überblicken. In den Weingärten wimmelt es wie in einem Ameisenhaufen.

Von hier ist der Balaton nur mehr ein Sprung, die Ortsnamen sind auch von den Etiketten erlesener Weine bekannt: Szigliget, Abrahámhegy, Akali, Badacsony, Füred, Csopak... Mitunter werden die Weintrauben von Kombinen gepflückt, wodurch der Anblick vielleicht weniger pittoresk, die Frage aber nicht weniger aktuell wird: Was wird mit dieser Unmenge von Weinbeeren geschehen?

Denn die diesjährige Weinlese ist gar nicht so idyllisch. Es ist des Guten, diesmal der Weintrauben, zu viel und da die Zahl der Menschen und Maschinen gleich bleibt, ergeben sich daraus mannigfaltige Sorgen.

Kein Grund zur Aufregung, wird uns allerdings gesagt, die Qualität sei so vorzüglich, das Bouquet so aromatisch und der Zuckergehalt so hoch, daß es an Käufern nicht fehlen wird. Weder im Ausland noch hierzulande, denn der Ungar scheut sich keineswegs, manchmal etwas mehr Wein zu trinken. Auch der Antialkoholist kommt nicht zu kurz, denn aus dem Most werden auch neuartige Erfrischungsgetränke zubereitet.

Ist also jedermann zufrieden? Doch nicht ganz. Ein Weinbauer, der seinen Eigenbauwein selbst auszuschenken pflegte, schüttelte mißmutig den Kopf: „Sehen Sie, mein Herr, das mußten wir auch noch erleben. Es gibt so viel Wein, daß es sich gar nicht lohnt, ihn zu wässern..."

Sándor Novobátzky

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1977 OKT 29

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

ifj. Kapoli Antal

a rajá nyílt hamut
bolygassa csak meg, fölkel
s sziszegve ujra gyújt.

1021

Ifj. Kapoli Antal rajza

azt az utat követte, mint legutóbb Kodály szonátájának feldolgozásában – a zene érzelmi gesztusait ragadta meg, s állította párhuzamba hasonlóan kimunkált mozdulat-gesztusokkal. Hogy egységes történetbe is rendezték őket? Ez nem bír szükségszerű érvénnyel, de mert igaz mozzanatokból épül, elfogadható. Ráadásul a koreográfia mostartja, helyszekben át-

pest
képe
ress
nem
a fo
téte
(kiv
nat
fiat
nem
fern
Bret
azo
ni a

MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 NOV 14.

JELENKOR
Pécs

Id. Kapoli Antal, fafaragó a Népművészet mestere. 1021

MÁNDOKI LÁSZLÓ

A PÉCSI MÚZEUM KAPOLI-GYŰJTEMÉNYE

A közelmúlt egyik kiállítása, az idei múzeumi hónap nyitó rendezvénye, amely *Dél-Dunántúl paraszti ikonográfiájához* címmel a néprajzi tárgyakon található ember- és állatábrázolásokkal foglalkozott, számos Kapoli alkotást vonultatott fel, s újólag ráirányította a figyelmet e kiemelkedő tehetségű népi művészekre.

Napjainkban gyakran emlékezünk meg róluk: 1967-ben a Janus Pannonius Múzeum néprajzi osztálya *A két faragó Kapoli* című kiállítással és leporellóval állított emléket életművüknek; 1972. szeptemberében pedig a szigetvári Zrínyi-ünnepségek keretében megrendezett *Zselici faragóművészek* c. kiállítások szerepeltek id. Kapoli Antal munkái, abban az épületben, amely előtt ugyanakkor mellszobrát is leleplezték.

A legméltóbb megemlékezés, az állandó Kapoli-kiállítás azonban még késik, pedig már évek óta készülünk rá: a múzeum 1963 óta gyűjti rendszeresen a két Kapoli alkotásait. Ma már közel száz munkájuk van a néprajzi gyűjteményben. Ez a gyarapodás a tanácsoknak köszönhető: először Baranya megye Tanácsa, majd Szigetvár város Tanácsa biztosított nagyobb összeget tárgyak vásárlására, illetve magángyűjteményekben, vagy más múzeumokban őrzött Kapoli-faragványok lerajzoltatására. Mint korábban írtam – „életművük teljes feltárására készülünk", s csakugyan méltó ez az életmű egy oeuvre-katalógusra: Dél-Dunántúl pásztorművészetének legkiválóbb képviselői a Kapoliak.

A család a Somogy megyei Kapoly községből származik, ahol ma is élnek Kapolyi nevű rokonaik, akik között szintén voltak faragók, sőt, a motívumkincs és a kompozíciók rokonsága is érezhető.

Id. Kapoli Antal 1867-ben született, s amikor éveinek száma elérte a tucatot, már juhászkodott. Számos somogyi falu és puszta nevét őrzik alkotásai, ugyanis nemcsak szignálta és datálta munkáit (mint tudatos alkotó), hanem legtöbbre rá is írta (pl. dobozainak fedelére, belülről, ceruzával), hogy: Készült Kopaszhegy-pusztán . . . Öregedvén felhagyott a sok vándorlással járó juhászkodással, és (1930-ban) Somogyhárságyon telepedett le, ahol már csak a faragásnak élt. Különféle kiállításokon nyertek díjat faragványai, majd Madarassy László „fedezte fel" őt és munkáit a népművészeti gyűjtemények (főleg a budapesti Néprajzi Múzeum) számára. (Művészkedő magyar pásztorok c. könyvében a 69–85. lapokon ír róla, s megemlékezik fiáról, ifj. Kapoli Antalról is: „. . . a Kapoli-féle faragó- és díszítőmodor nem vesz ki, mert a fiú tökéletesen apja nyomdokain halad".)

Gönczi Ferenc és Takáts Gyula számos tárgyat szerzett tőle, melyek a kaposvári Rippl-Rónai Múzeumot gazdagítják. Takáts Gyula, Manga János és Domanovszky György sok adatot gyűjtött és közölt is életéről, munkásságáról, melyet 1954-ben a Népművészet mestere címmel, 1955-ben pedig a Kossuth-díj III. fokozatával ismert el és jutalmazott államunk.

SAJTÓFIGYELŐ

Baranya múzeumai (a szigetvári Zrínyi M
Pannonius Múzeum) csak későn láttak hozzá a
rás már 1949-től Somogy helyett Baranyához
miatt inkább a kaposvári múzeum gyűjtőterüle
zonyos tévhitek eloszlásához idő kellett . . . M
kutatás, mindent elvittek már, ami volt Kapoli bácsitól, s bár csakugyan sok a magángyűjtő (mindig is voltak ilyenek), nem reménytelen a gyűjtés ma sem, hiszen ezrekre tehető faragványainak száma.

Hallatlanul termékeny alkotó volt, élete végéig (1957) dolgozott, s szép jelkép, hogy utolsó kürtje – vándordíj, melyet a népi faragók nagy seregszemléjén, a Kapoli faragópályázaton egy-egy évre adnak át Balatonlellén.

Ifj. Kapoli Antal (szintén a Népművészet mestere) is volt Kapoli-díjas. Sajnálatos dolog, hogy meggyengült látása miatt élete vége felé (született 1893-ban, elhunyt 1971-ben) már nem tudott faragni (keze sem bírta a bizsókot), azonban leánya, Kapoli Ilona (aki maga is művészkedik: fest és farag), rábeszélte, hogy gazdag motívumkincsét papíron rögzítse. Ifj. Kapoli Antal utolsó alkotásai – rajzok, amelyek eleinte doboztetők díszítéseinek, terveinek hatottak, azután önálló életre keltek: nyugodtan tekinthetjük őket népi grafikáknak is, melyeknél egyre bátrabban szakadt el a pásztorművészet hagyományos alkotásainak színvilágától is. (Rajzaiból – még életében – nagy sikerű kiállítást rendeztek a budapesti Eötvös-klubban.)

A két Kapoli faragóművészete technikában is a dunántúli pásztorművészet csúcsa: a domborfaragás is és a karcolás is náluk érte el a legmagasabb szintet, és a népi plasztikában is kitűnnek faragványaik. A berakásos technikák Közül (Dél-)Dunántúlra jellemző spanyolviaszos díszítést nem alkalmazták, viszont a karcolt minták színezésével és a könnyed rajzossággal komponált ornamentális és figurális díszítmények között az alapanyag (szaru, tök, fa) választóvizes sárgításával vagy barnításával festői hatásokat értek el.

E számban közölt képeink mindenkit meggyőzhetnek arról, hogy népművészetünk maradandó értékeinek végtelen sorából is kiemelkedik a két Kapoli életműve. Remélem, hogy az állandó Kapoli-kiállítás megrendezésével, s az ahhoz tervezett reprezentatív katalógussal hamarosan méltó emléket állíthatunk nékik – mindnyájunk örömére és gazdagodására.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG

1021

1971. február 24, szerda

Elhunyt ifjú Kapoli Antal népművész

Szigetváron 78 éves korában elhunyt a híres zselici fafaragó népművész, ifjú Kapoli Antal. Édesapja, a művészi tehetséggel megáldott pásztordinasztia első ismert tagja, Kossuth-díjat kapott faragó munkásságáért. Fia tizenkét éves korában — 1905-ben — lett pásztor és akkor kezdett faragni; édesapja volt a tanítómestere, mellette sajátította el a mesterségbeli ismereteket.

Több mint negyven évig pásztorkodott a dunántúli pusztákon, a felszabadulást számadó juhászként élte meg. Ekkor — 1946-ban — vált lehetővé, hogy csakis a művészetének éljen és a művészetéből éljen meg. A zselici dombok között fekvő Diószpusztán telepedett le, itt alkotta a szebbnél szebb faragott botokat, tükörtartókat, dobozokat, furulyákat, kürtöket és csontláncokat. Munkáinak nagy részét múzeumok — főképp a kaposvári és a pécsi múzeum — őrzik, ezenkívül sok alkotása került hazai és külföldi magángyűjteményekbe.

1953-ban, hatvanadik születésnapja alkalmából, megkapta a Népművészet mestere címet, 1968-ban neki ítélték oda az édesapjáról elnevezett Kapoli-díjat. Szemműtétje miatt azonban abba kellett hagynia a faragást és ettől kezdve inkább rajzolt; a Népművészeti Intézet tavaly nagy sikerű kiállítást rendezett Budapesten a szép, naiv munkákból.

Ifjú Kapoli Antalt szerdán temetik Szigetváron. A városi tanács úgy határozott, hogy a leendő szigetvári múzeumban Kapoli-szobát rendeznek be.

Exportálják az abonyi szőnyegeket

id. Kapoli Antal

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1967 AUG 2

NÉPSZABADSÁG

1021

Népművészeti kiállítást rendeznek Balatonlellén id. Kapoli Antal születésének 100. évfordulóján

A Népi Iparművészeti Tanács, a Háziipari és Népi Iparművészeti Szövetkezetek Országos Szövetsége, valamint a Somogy megyei Tanács idős Kapoli Antal Kossuth-díjas népművész, a neves somogyi faragó születésének 100. és halálának 10. évfordulója alkalmából országos pályázatot hirdetett. A pályázatra mintegy 200 alkotás érkezett az ország különböző részeiből.

A pályázók többsége somogyi faragó és népi iparművész. A beérkezett munkákat a zsüri már elbírálta. A két kategóriában az egyedi jellegű dísztárgyak — botok, kürtök és a használati tárgyak — dobozok, készletek — kategóriájában 12 díjat osztanak ki. A beérkezett pályamunkából és az agyagipari htsz kaposvári kiállításának egy részéből Balatonlellén augusztus 6-án kiállítást rendeznek. Az előkészületek már megkezdődtek. Az ebből az alkalomból megrendezendő ünnepségen adják át az ötezer forintos idős Kapoli Antal vándordíjat és leplezik le a neves somogyi faragó mellszobrát.

rosszul lett a szivá
segítségért kiáltott.
négyen próbálkoztak
sével, de sorban elá
segítség érkezett, m
meghaltak.

— **Most jelent meg:**
kete villám (Koss
Ibolya: Az asszony
(Gondolat). — Nezv
ből (Európa). — Kovácsevics:
Kapelai szikrák (Zrínyi). — Hegedüs—Pukánszkyné—Staud: A
színfalak között (Közgazdasági).
— Rózsahegyi György: Maszk
nélkül (Corvina). — Gál Zsuzsa:
Mozart (Zeneműkiadó).

Munkájukkal tehermentesítik a Budapesti Irodagéptechnikai Vállalatot. A nagykőrösi telep kétemeletes épülete az idén elkészül.

— **A Gépipari Tudományos Egyesület** 25 tanfolyamot rendez az őszi hónapokban. Jelentkezni szeptember 10-ig lehet az egyesület titkárságán.

TÖBB MINT 25 000 GYERMEKBALESET MINDEN ÉVBEN!

Rehák Ferenc—Várkonyi Margit:

1021. V. 27. 16.oo KJné.

id. Kapolyi Antal

Hétvége.

Egy kisközségből küldött rövid tudósitást kollegánk Varga János Somogy-Hátságon, ebben a somogyi kisközségben holnap emlékeznek id.Kapolyi Antal Kossuth-dijas népmüvészre. Először történik meg, hogy egy kis faluban megemlékeznek a falu nagy szülöttéről. Kollegánk Dezső Jánostól, a Müvelődési Otthon igazgatójától kért rövid tájékoztatást, az ünnepi előkészületekről.
- A hires faragó majdnem 3o évig ebben a községben élt, itt munkálkodott, mondhatnám azt, hogy élete főművét itt alkotta, és a Kossuth-dijat is itt érdemelte ki, itteni munkáival. Uradalmi juhász volt, aki üres óráiban nemcsak a szálló felhőket nézte, hanem érzelmeit átvitte egy bicska segitségével faragványaiba is. Nemcsak országosan, hanem világviszonylatban hire van Kapolyinak, hisz a párizsi, moszkvai, new-yorki muzeumokban ott találjuk faragványait, mint a magyar nép-

V. 27. 16.00 Ljné.

Hétvége.

Egy kiskőszegből küldött rövid tudósítást kollegánk Varga János Somogy-Hátságon, ebben a somogyi kiskőszegben holnap emlékeznek id.Kapolyi Antal Kossuth-díjas népművészre. Először történik meg, hogy egy kis falúban megemlékeznek a falu egy szülöttéről. Kollegánk Dezső Jánostól, a Művelődési Otthon igazgatójától kért rövid tájékoztatást, az [illegible].

- A hires faragó majdnem 20 évig ebben a kőszegben élt, itt munkálkodott, mondhatnám azt, hogy élete főművét itt alkotta, és a Kossuth-díjat is itt érdemelte ki, itteni munkáival. Uradalmi juhász volt, aki üres óráiban nemcsak a szálló felhőket nézte, hanem érzelmeit átvitte egy bicska segítségével faragványaiba is. Nemcsak országosan, hanem világviszonylatban híre van Kapolyinak, hisz a párizsi, moszkvai, new-yorki muzeumokban ott találjuk faragványait, mint a magyar nép-

művészet ~~zs~~ legillusztrisabb képviselőjét.

- Miért a mostani időszak, ez a nap került választásra, emlékének felidézésére?

- Kapolyi Antal 1867-ben született, ugyanakkor halála 1957-ben következett be, lo éve történt, a két dátum, tehát a loo éves és lo éves forduló adta az ötletet, hogy most tartsuk meg ezt az emléknapot, mely aztán tervünk szerint minden évben ismétlődni fog. A Községi Tanács falán egy emléktáblát leplezünk le,délután. a népmüvészeti kiállitás megnyitására kerül sor. Faragványok, jórészt botok, dobozok, kazetták, kürtök, kobakok, tehát egy láncolat a 25o éves ősfaragványtól a Kapolyi családon keresztül egész az uttörők által ápolt hagyománytiszteletig.

A helyzet pénteken

◆

Az eddig elkészült híradófilmek anyagából érdekes rövidfilmet állítanak össze, amely a magyar ifjúság életét mutatja be a felszabadulás után. A filmet az Ifjúsági Világtalálkozó budapesti rendezőbizottsága szétküldi a világ minden részébe, hogy megismerjék valamennyi ország fiataljai a mai magyar ifjúságot s azoknak az életét, akiknek ebben az esztendőben a vendégei lesznek.

◆

Megírtuk, hogy a bolgár-magyar kulturális egyezmény munkatervét aláírták. Illetékes helyen közölték, hogy ezúttal a már tavaly megkötött kulturális egyezmény 1949—50. évre szóló *új munkatervét* írták alá ünnepélyes keretek között.

◆

Öt kultúrautó járja Szeged vidékét. Film- és diapozitiv vetítőkészülékekkel, rádióval, a bábjátékhoz szükséges minden kellékkel, előadóművészekkel, a tömegkultúra kialakítását segítik elő. Az öt autó munkája egységesen szolgálja a falu s város kulturális színvonalának emelését s az autók megérkezése, különösen a falvakban, a tanyákon mindig nagy esemény. Előadásaik komoly tömegeket vonzanak mindenütt.

◆

Békés megyében 35 tanyai település telefonját kezdték el szerelni. Eddig ezek a tanyai központok és tanyák a világtól teljesen el voltak zárva, különösen esős idő esetében megközelíthetetlenek voltak. 1950-ben a tanyaállomásoknak telefonnal való felszerelése tovább folytatódik.

◆

Ha a Dunaparton járunk, látjuk, hogy a dunai hajók forgalma az utóbbi hónapokban hihetetlen módon megnövekedett. Csehszlovák, magyar, szovjet, bolgár, román zászlók alatt futnak a hajók a Dunán, jeléül annak, hogy az élet a Dunán nagyszerűen fejlődik. A pesti és budai partokon uszályok sorozata húzódik meg éjtszakára s folytatja a hajnali órákban útját a megállapított útirányban. Hatalmas mezőgazdasági gépek, ércek, szén- és élelmiszer-szállítmányok haladnak a Dunán északról délre, majd délről északra. A forgalom lényegesen, szemmelláthatóan nagyobb, mint a békében volt, annak ellenére, hogy a dunai hajópark nagy része a háborús cselekmények következtében elpusztult. A hajók igen jó állapotban vannak, újra feslették őket. A dunai hajózás még nagyobb jövő előtt áll, mint annakelőtte.

◆

A román népköztársaság támogatásával újjárendezték az aradi 48-as múzeumot. A pincékben tárolt ereklyéket felvitték az újonnan átalakított múzeumba. Művészi és történelmi szempontból nagyon érdekes dokumentumok kerültek így a nyilvánosság elé. Az erdélyi magyar lapok most részletesen beszámoltak az újjárendezett múzeumról. A kolozsvári Igazság című lap a következőket írja: «A felületes szemlélő észre sem vette azt a seprűnvelet, amivel 1850-ben a londoni munkások végigverték Haynaut. Éppen egy vendéglőben falatozott a 48-as szabadságharc külföldre menekült vezérkarnoka, amikor a munkások felismerték és jól megverték. A most elrendezett aradi múzeumban találták meg ezt a seprűt.»

◆

A *Statisztikai Szemle* legutolsó száma érdekes, részletes táblázatot közöl a *férfiak és nők hazai arányszámának* adatairól. Az összeállításból kitűnik, hogy Magyarországon 358.200-zal több a nő, mint a férfi és hogy vidéken 1000 férfira 1061 nő «esik», a nagyobb városokban pedig 1161.

A legkedvezőbb a helyzet Győr és Moson megyében; itt 1000 férfira csak 997 nő jut. A városok közül legrosszabb Budapest számadata az 1000 férfira eső 1214 nőjével.

Kérdés: a statisztikai számadatok nyilvánosságra hozatala után vajjon nem fog-e megindulni egy belső női népvándorlás — főként a budapest—győri vonalon?!

◆

Az *állami gazdaságok* ebben az évben előreláthatóan több mint 500 vagon nemesített vetőmagot termelnek. Ennek egy részét a földműves szervezetek útján átadják a dolgozó parasztságnak, a többivel pedig saját földjeiken termelnek. Minthogy a vetőmag céljára használt gabonát teljes érésben kell learatni, mert így biztosabb a csírázóképessége, az aratást gyorsan kell elvégezni s ezért az állami gazdaságok termésének mintegy hetven százalékát gépekkel fogják learatni.

Új tüdőgyógymód: penicillin-inhaláció!

Az orr melléküregeinek és a hörgőknek, általában a felső légutaknak megbetegedései alkalmával eddig a penicillin helyi alkalmazása technikai nehézségekbe ütközött. Noha be lehet fecskendezni a penicillint csövön át a légcsőbe, ez mégis igen kellemetlen, körülményes beavatkozás.

Most értesülünk arról, hogy külföldi gyógyintézetekben penicillin-inhalátort alkalmaznak, amely a konyhasóoldatban finom elosztásban juttatnatja a penicillint akár többször is naponta a legvékonyabb hörgőbe és a tüdőbe is. Az új kezelési móddal minden inhaláció alkalmával 200.000 egységnyi «penicillin-ködöt» juttatnak a mély légutakba és így kitűnő eredményeket érnek el tüdőgyuladás, tüdőtályog, hörghurutok és asztma kezelésében, különösen öregeknél.

Beszélgetés a 89 éves somogyi fafaragó-művésszel

Kaposvár, június hó.

Érdekes világ ez a Somogyország. Emeletes rétegeződése van itt a domboknak. A geológusok azt mondják, hogy e különös térszíni formát a szél alakította ki és ezért a völgyek rácsozata nem más, mint óriási szélbarázda. Somogyország lakóját mindez nem zavarja, az emeletes dombságot — hegynek hívja, mert ahol völgy van, ott hegynek is kell lenni. Márpedig Somogyban annyi a völgy, mint sehol másholl *Mernye, Karád, Koppány* völgyei festő ecsetjére, turista fényképezőgépére kívánkoznak. A mocsoládi vízválasztó-völgy oly megkapó, lenyűgöző a koranyár harsogó zöldjében, éles vonulatával, mint egy Böcklin-kép! Éjtszakánként talán kentaurok robognak erre, ha vihar rázza a völgység fáit, bokrait. Az emeletes dombságból meg elővillan a *Balaton* távoli képe, akárha az égbolt része volna.

PATKÓ BANDI FOKOSA

Mi is egy ilyen völgyben ballagunk. Ballagunk és kapaszkodunk. Mert időnként megbokrosodik a völgy és hirtelen oly meredeken csap a mélybe, hogy akár a kút aknájában a víz, úgy mered a kiránduló felé a távolabbi cél!... A távolabbi cél ebben az esetben egy kicsi ház, amott a völgy rejtett hóna alatt, a mélységben. A lombok közül éppen csak elővillan a házikó fala, a füves udvar tisztása meg a nádtető barnasága.

— Amott lakik Anti bácsi — mutat a mélybe somogyországi vezetőnk.

Védett helyen lakik, szentigaz. Kecskének, zergének való ösvény vezet a legöregebb magyar juhász és leghíresebb fafaragó otthonába. *Kápolj* Antal neve benne van a néprajzi múzeum volt neves tudósainak könyveiben, *Györffy* István, *Bátky* Zsigmond, *Madarassy* írásaiban. Akik népművészeti tudását kiértékelték, nem élnek már, de Anti bácsi fittyet hány az évek múlásának. Egy év híján kilencven esztendős! Akkor született és élt, amikor Somogy erdeiben betyárok riogatták az úrféléket és amikor az apák a szabadságharcról beszéltek gyerekeiknek.

— Patkó Bandit ismerlem jól — mondja, amikor kényelembe tesszük magunkat nála és felelevenítjük művészkedésének kezdeti idejét. — Még kupán is vágtam, úgy ám! Úgy volt, hogy akkor már juhászbojtár voltam, s látom ám, hogy egy emberféle hajtja a birkát! Én meg utána, kezembe elsőnek faragott fokosommal. Hát bizony odavágtam! Patkó Bandi volt, a betyár, akit eltaláltam! Amikor felpápászkodott, azt mondta: jól forgattad a fokost, öcsém, a birkákat nem bántom, de a fokos az enyém lesz. Így is történt...

A VARÁZSLATOS BUGYLIBICSKA

Nyolcvankilenc esztendő nagy idő! Mégis milyen friss, derűs, tréfára hajlamos beszédű ember Kápolj Antal, a „nyugalmazott" nyájjuhász. Esztendők óta nem legeltet már, de a faragást nem hagyja abba. Amikor beállítottunk otthonába, bicska volt a kezében és kivájt fadarab. Ivókészség, pásztorpohár lesz abból rövidesen, oldalán dísszel, cifrasággal.

— Én már csak így megyek el, ha szólít az idő — mutat faragó-bicskájára a művészkedő, öreg pásztor.

Maga sem tudja, mennyi fokost, tülköt, tükördobozt, pásztorbotot, füles poharat, dohányos szelencét készített hét évtized alatt. Mert ennyi ideje művészkedik a fával! Nem tanult senkitől, csak úgy magától „írta", metszette fába szebbnélszebb cifraságait, maga-stilizálta virágokat, ornamentikát a fokosok, pásztorbotok nyelére és a kosfejeket, madarakat, pásztorjeleneteket az ivóbögrék, szelencék oldalára, fedelére. A népművészet keresetlen egyszerűségével és tisztaságával. Ezért került bele a magyar néprajztudományba, mint az utolsó művészkedő pásztor, fafarago, Kápolj Antal neve!

A kicsi, tiszta otthon bútorait is maga készítette. A virágdíszes székek és a szekrény két keze munkája. Legeltetés közben így álmodta művészi, magasabb vágyait bele a kemény fa testébe Antal bácsi. Mondja is:

— Ha újra kezdhetném, csak itt folytatnám! Még a bicskán se változtatnék.

Mutatja: egyszerű, divatjamult bugyli. Ezzel készítette a külföldi múzeumokba eljutott pásztorkészségeit!

(d.)

Hajnali lesen figyelem a kerékpáros kirándulókat

Korareggel Kamaraerdő alatt az ujságíró felült kerékpárjára és kikarikázott ide a műút éles kanyarulataig, hogy lásson és tapasztaljon. Hogy lássa a legnépszerűbb közlekedési eszközt, mint a modern kirándulás korszerű hatását.

Az ujságíró leszáll a kamaraerdei kanyarnál, ott, ahol meredeken fut felfelé az út. Nem kell sokáig várni. A távolban a hidacska irányában, feltünnek az első kirándulók. A reggel hüvös, de a nap hinti már melegítő sugarait. A budaörsi repülőtéren csillognak az utasgépek ezüstös hasltestei. Házaspár közeledik. Elöl az asszony, hátul a férfi. Idősebb, komoly emberek — a férfi sortban, az asszony vágott szoknyában mindketten viharkabátban. A férfin hátizsák, tehát kirándulók. Amikor az asszony elhagyja a kanyart, a férj megszólal:

— Mama szállj le!

Az asszony hátranevet, de leszáll. A férfi is. És nyugodt léptekkel tolják felfelé a masinákat.

— Hová, merre felé lesz a túra? — kérdezzük.

— Velencére két óra mulva ott leszünk — mondják és felcsillan a szemük. Hogyne: szép út, fürdés, boldog nap áll előttük. És mindezt a kerékpárnak köszönhetik!

Vezényel az élkerékpáros

Közben motorosok surrannak dübörögnek el. Utasaikon mosolyog az igazi-kerékpáros: nem látnak semmit, az üdítő levegőt sem tudják rendesen beszívni! És nem ismerik az út liráját: gördülni az érdi, a baracskai lejtőn és gyönyörködni a tájban. Szegények.. Nagy csilingelés, nevetés veri fel a reggel csendjét. A kiirtott erdő bozótosában elhallgatnak a nótázó madarak. Ez már igen az ujságíró kerékpáros szíve megdobog: egész karaván közeledik. Lehetnek harmincöten, negyvenen! Fiatalok, férfiak és leányok, üzem vagy hivatal dolgozói. Elöl kék pullóverben, fürdőnadrágszerű rövidségben a vezető. Mint valami lovasszázad parancsnoka úgy emelkedik fel a nyeregben és harsogva kiált hátra:

— Gyerekek, megnyomni!

És mint élkerékpároshoz illik — ráfekszik a kormányra. Nyomában a többiek, piros arccal, kacagva, egymást ugratva. Könnyű nekik: fiatalok, így rohannak a Balatonig! Mert oda mennek, Szabadiba. Percek mulva már eltünnek a magasban. A ballagó házaspár fejcsóválva néz utánuk. Az ujságíró is. Hát ilyen sokat jelent a fiatalság?

A Balatonra, a hegyekbe!

Ahogy múlik az idő, kerékpár, kerékpárt követ! Kettesével jönnek, vagy kisebb csoportokban, sárhányóra erősített kosárkákkal, kormányon kalimpáló demizsonnal. Akadnak olyanok is, akik csemelejüket lovagoltatják a keresztrúdon s vannak, akik furfangos kétkerekű csodabogárkát vonszolnak maguk után, megrakva tábori kellékekkel, sátorral, horgászbotokkal! Ezek nem kirándulók, hanem táborozók: a vadon, a Bakony, a Vértes szerelmesei. Szabad idejüket ott, azon a tiszláson, patak mellett töltik el, amelyik a legjobban megtetszik. A kerékpár nem válogat: erdei ösvényen is úgy szalad, mint az országúton. Ez az ereje, a varázsa, a tudománya.

Amikor egy csoport versenykerékpár is elszáguld a kanyarnál (a villámnál is gyorsabban), az ujságíró is megcsavarja a pedált. Érdemes volt nézni, nézelődni. Győzött a kerékpár, rabjai lettek a dolgozók. És hogy hová megyünk? Bevalljuk. Nem a Velencei-tóhoz, nem a Balatonhoz, nem a Bakonyba. Csak ide a szomszédba — *Erdre!*

(d.)

A kollektív munka hatalmas eredményei a Szovjetúnióban

Fehér Lajos, a *Szabad Föld* felelős szerkesztője, a *Szovjetúnióban* járt parasztküldöttség tagja beszámolt a *Szovjet Tájékoztató Irodának* írott cikkében a Szovjetúnióban szerzett tapasztalatairól. Fehér Lajos elmondja ebben a cikkében, hogy a szovjet hatalom megnyitotta a szegény- és középparasztság előtt a jómódú élethez vezető utat.

Tanui voltunk — mondja — a kolhozokban a kollektív munka hatalmas eredményeinek és a munka helyes megszervezésének. A voronyezsi kerületben, ahol a cárizmus alatt a földnek csak 40 százaléka volt megművelve, a kolhozok most minden talpalatnyi földet megműveinek. Olvastuk a szerződést, amelyet a Kaganovics-kolhoz a mitisenszki gépállomással kötött.

A szerződés szerint 1949-ben a gépállomás és a kolhoz a következő terméseredményekre kötelezte magát: rozs 23, búza 22, káposzta 394, burgonya 300 métermázsa hektáronként. Ezért egyformán felelős a kolhoz és a gépállomás. Egy kolhozban egy parasztgazdaságra 12 hektár föld esik. A kolhoz a gépállomás által végzett munkáért természetben fizet. Biztosak vagyunk abban — írja Fehér Lajos —, hogy Magyarországon, ahol csak a mult évben kezdtek gépállomásokat szervezni, eredményesen alkalmazzák a szovjet gépállomások és kolhozok tapasztalatait.

A küldöttség tagjaira nagy hatást tett a sisovoi gépállomás hatalmas gépparkja. A küldöttség tagjaira óriási hatást tett, amior az arató-cséplőgépeket megpillantották. Ezeknek az önműködő arató-cséplőgépeknek a gyártását a Szovjetben a mult évben kezdték meg és már ebben az évben sok gépállomásnak vannak ilyen gépei.

Mesterséges haltenyésztés a pellérdi tógazdaságban

Pellérd, június hó

Valóságos békahangverseny fogadja a látogatót a *Tógazdasági Nemzeti Vállalat* pellérdi birtokán, mely az ország egyik legnagyobb haltenyésztő telepe. A 300 hold kiterjedésű halgazdaság egyik érdekessége, hogy a tavak vizét nem források, hanem részben a Mecsekről lerohanó esővíz, részben pedig a pécsi városi vízvezeték szolgáltatja. Szerencsére a mostani bőséges esőzés úgy megemelte a víz szintjét, hogy a nyári szárazságtól már nem kell tartani. A pécsi városi vízmű, a *Tortyogó* ugyanis gyenge teljesítményű s tavaly például a pécsiek elitták a halak elől a vizet, mert a városházán úgy döntöttek, hogy először az emberek kapjanak vizet és csak azután a halak.

— Az idén nem lesz baj — mondja *Szaller* Péter, a telep legidősebb halászmestere —, ezzel a vízzel el leszünk őszig.

További kérdéseinkre az idős halászmester — aki nem kevesebb, mint negyven éve foglalkozik halakkal — elmondja még, hogy a tavalyi vízszegénységben roppant idegesek lettek a halak. A halászat idején összevissza ugráltak, úgyhogy vigyázni kellett a kiemelésnél a szökevényekre. A ponty tud legnagyobbat ugrani. Ha elég mély víz van alatta, néha két méterre is kivágódik a vízből. Az idősebbek már olyan ravaszok, hogy „oldalt veszuek svungot" mindig a tó felé.

A HALÉTKEZDE

A legtöbb hal a „pontyok nemzetségéből" való. Kisebb számban kárász és keszeg található, ezeket azonban irtják, mert rendkívül falánkok és megeszik a jós halakat. Tavaly 850 métermázsa halat fogtak ki a vízből, melyet 12 „halas-vagon"-ban szállítottak fel Pestre. A Lillafüred melletti *Hámori-tó* halgazdaságának mintájára azonban az idén már Pellérden is bevezetik a *mesterséges haltenyésztést*, úgyhogy jövő nyáron már 1200 mázsa pontyot akarnak kitermelni.

A halak téli tartózkodására 16 telelőfülke áll rendelkezésre. A betonból készült fülkékbe télen áramló vizet vezetnek be, hogy a halak oxigénhez jussanak. Ha befagy a tó, akkor lékeket kell vágni a jégbe, hogy a halak meg ne fulladjanak.

De nemcsak a telelletés, hanem az étkeztetés is nagy gondot okoz a halászoknak. Külön „halétkezde" van a törendszer közepén, ahol izmos halászlegények az étkeztetési ütemterv szerint *à la carte* szórják bele a vízbe mázsaszám a szuperfoszfátot és a kukoricát. A halak ugyanis a vízben milliószámra található úgynevezett plankton-állatkákból táplálkoznak s a szuperfoszfát és a kukorica a planktonok felhízlalására szolgál.

KACSÁK

De nemcsak halak találhatók a tógazdaság területén, hanem kacsák is, bár hivatalosan ezzel nem foglalkoznak. Annál többet törődik velük azonban *Mágocs* József tőr, aki szerint valóságos nemzetközi kacsaszálló a halastavak körül elterülő nádas. Nincs is olyan hónap, hogy valami ritka kacsafélét ne küldene fel kitömve Budapestre a Nemzeti Múzeumnak, ahonnan viszont állandóan elismerő leveleket küldenek Mágocs Józsefnek, aki a kacsákkal való törődést valahogy úgy képzeli, hogy a ritkább fajtájúakat lelövi. A mult héten is egy kékcsőrű, fehérnyakú, rozsdavörös kacsát küldött fel Budapestre, melynek haluszonyszerű farka volt. Állítólag nagy ritkaság.

Névről ismeri valamennyit. Pontosan tudja, hogy a jeges búvár nevű kacsa Norvégiából jön hozzánk, a csörgő kacsa pedig a Krim-félszigetről.

A tógazdaságok is versenyben állnak egymással. Tavaly 56 tógazdaság közül ötödik lett Pellérd, de az idén elsők szeretnének lenni.

H. L.

Elutazott Budapestről a bolgár kultúrküldöttség

A Magyarországon tartózkodott bolgár kultúrküldöttség tagjai, Katja *Avramova*, a bolgár nemzetgyűlés elnökségének tagja, Evgenij *Kamenov* külügyminiszterhelyettes, Peter *Szlavinszki*, a Bolgár-Magyar Bizottság titkára és Ljuben *Szecsanov*, a bolgár Kulturális Bizottság magyar előadója, a bolgár-magyar kulturális kapcsolatokat elmélyítő sikeres tárgyalásokkal töltött egyheti budapesti tartózkodás után pénteken délelőtt visszautaztak Szófiába.

Sétarepülés
július 3-án vasárnap
Jegyelővétel:
MASZOVLET, Utazási Iroda
V, Dorottya-u. 7
Tel.: 180-990, 187-526
Részvételi díj autószállítással együtt felnőtteknek Ft 30.—
gyermekeknek 12 éves korig . „ 20.—
gyermekeknek 2 éves korig . „ 3.—
MASZOVLET
MAGYAR SZOVJET POLGÁRI LÉGIFORGALMI RT.

A békés építőmunka eredményeit hirdeti
A BUDAPESTI NEMZETKÖZI ŐSZI VÁSÁR
1949 SZEPTEMBER 16 — OKTÓBER 2
Kiállítók jelentkezése július 15-ig az ÁRUMINTAVÁSÁRI ÉS KIÁLLÍTÁSI RT.-nál Budapest VI., Szegfű-utca 6. Telefon: 183—980, 183—989, 181—093, 181—095. Távirati cím: INTERNEX

AZ EGÉSZ VÁROS DERÜL
A SZABAD SZÁJ
LEGUJABB SZÁMÁN!

A körverseny III. napján legjobban szerepeltek a magyar kerékpárosok

A magyar kerékpáros körverseny — Tour de Hongrie — III. szakaszát Miskolcról csak délben indították, hogy a kerékpárosok jobban kipihenhessék magukat. A 48 versenyző közül már csak 43 indult útnak.

A magyar kerékpárosok minden eddiginél jobban belefeküdtek és sokáig úgy látszott, hogy magyar győzelemmel fog végződni ez a szakasz, amikor a francia *Bourgeteau* megszökött. Gödöllő után négyperces előnyt szerzett és ezt az előnyt megtartotta egészen a célig. A magyar *Kovács* Károly lett második és utána *Kiss* Károly ötödik, tehát két magyar volt bent az első tízben és 11. és 12. helyre is a magyar Ötvös és Vida érkezett be. Ez eddigi legjobb eredményünk.

A mai befutó: 1. *Bourgeteau* (francia) 5 ó 37 p 47 mp. 2. Kovács (magyar) 5 ó 41 p 30 mp. 3. Labeylie (francia) 5 ó 41 p 30.2 mp. 4. Salyga (lengyel) 5 ó 41 p 32 mp. 5. Kiss (magyar) 5 ó 41 p 35 mp. 6. Kosulich (osztrák) 5 ó 44 p 17 mp. 7. Lauscha (osztrák) 5 ó 47 p 17.2 mp. 8. Cycz (lengyel) 5 ó 44 p 56 mp. 9. Norhadian (román) 5 ó 45 p 15 mp. 10. Sandru (román) 5 ó 45 p 25 mp. 11. Ötvös (magyar) 5 ó 45 p 30 mp. 12. Vida (magyar) 5 ó 45 p 32 mp. 13. Chicomban (román). 14. Mayer (magyar). 15. Sere (magyar). 16. Kiss II (magyar). A táv 183 km volt.

(Itt említjük meg, hogy nem *Bourgeteau* nyerte meg az első szakaszt, hanem honfitársa, *Vernajo*, akivel startszámot cseréltek, ezért tévesztették össze őket. Bourgeteau az első szakaszban csak kilencedik volt.)

A három szakasz lefutása után (644.9 km) *az egyéni összetett versenyben* az osztrák *Lauscha* vezet 19 ó 24 p 47 mp. 2. Bourgeteau (francia) 19 ó 31 p 45 mp. 3. Labeylie (francia) 19 ó 31 p 48 mp. 4. Kreismayer (osztrák). 5. Sandru (román). 6. Niculescu (román). 7. Kosulich (osztrák). 8. Novocek (lengyel). 9. Vida (magyar) 19 ó 50 p 30 mp. 10. Sere (magyar) 19 ó 50 p 38 mp.

Az összetett csapatversenyben három nap után: 1. *Ausztria I.* 58 ó 55 p 24 mp. 2. Franciaország 58 ó 57 p 51 mp. 3. Románia I. 59 ó 29 p 6 mp. 4. Lengyelország I. 59 ó 40 p 36 mp. 5. Magyarország I. 59 ó 45 p 57 mp. 6. Magyarország II. 60 ó 7 p 56 mp. 7. Magyarország III. 60 ó 29 p 15 mp. 8. Románia II. 61 ó 19 p 58 mp. 9. Ausztria II. 63 ó 9 p 1 mp.

Szombaton reggel féltíz órakor indul tovább a mezőny *a körverseny IV. szakaszára*, onnan a Gellért-térre megy a városon keresztül, innen megy tovább Székesfehérvár—Siófok—Balatonföldvár—Fonyód útvonalon *Keszthelyig*. A táv 192 km.

Schroeder nyerte a férfi egyest Wimbledonban

Wimbledonban pénteken délután játszották a *férfi egyes világbajnokság* döntőjét. A csehszlovák *Drobny* kitűnően tartotta magát, az első szettet meg is nyerte 6:3 arányban, azután *Schroeder* nyert két szettet 6:0, 6:3-ra, Drobny kiegyenlített 6:4-el, de az 5. szettben a rutinosabb amerikai győzött 6:4-re, megnyervén ezzel a nemhivatalos világbajnoki címet is.

14 sportágban lesznek események szombaton

Páratlannal gazdag és változatos sportműsor lesz most *szombaton* a Tour de Hongrie negyedik napján kívül, amelyről külön számolunk be, még 13 sportágban lesznek kisebb-nagyobb versenyek és mérkőzések.

Szombaton játsszák a Mezőutcában a GSE—Újpest *labdarúgó NB I. mérkőzést* is, míg a TOTO NB II. mérkőzései közül a Kecskeméti MTE—Ganz Nyári Kupa-mérkőzés Kecskeméten, a MESZHART—Kecskeméti AC Nyári Kupa-mérkőzés pedig Pécsújhegyen kerül sorra fél 6 órakor.

Állétikában az ifjúsági bajnokságokat bonyolítják le Csepelen öt órától, ugyanakkor a felnőttek is részt vesznek egy 300 méteres meghívási futóversenyen.

Úszásban a Tipográfia rendez versenyt a Sportcsarnokban, este fél 8-tól. Kétszáz méteren újra találkozik Csordás, Mitró, Szilárd, Nyéki, hölgyúszóink pedig százon és 100 m-es hátúszásban. Az úszóverseny végén a III. ker.—FTC *NB I. vízipólómérkőzést* játsszák. Újpesten pedig az UTE—Előre NB I. vízipóló-mérkőzés lesz 7 órától.

A vívók a II. o. kard CSB-ot bonyolítják le a Felvinci-úton 6 órától, folytatódik a MÁVAUT *teniszversenye*, Diósgyőrött pedig kezdődik a vidéki tenisz CSB. Az *asztalteniszezők* az alapbajnokság befejezése alkalmából az egész országban rendeznek bemutatókat a világbajnokok és válogatottak részvételével. *Ökölvívásban* az Előre—FTC teljesen nyílt NB I. ökölvívó-mérkőzése kezdődik a Sport-utcában fél 8-kor. Az *evezősök* válogatott próbája az újpesti öbölben lesz 6 órakor. A *céllövők* is válogatnak a Marcibányi-téren egész délután. *Kézilabda-torna* lesz Kispesten a Klapka-utcában 6 órától. A Vasas—Ganz NB I. *röplabda* bajnoki mérkőzést játsszák a Pasaréten fél 7 órakor. A *motorosok* Bernben startolnak, de itthon is rendez a XI. ker. SZHSE háztömbkörüli versenyt a Budafoki-út környékén 3 órától.

A magyar-lengyel labdarúgó válogatott mérkőzésre repülőgépjárat is indul, amelyre az IBUSZ-nál lehet jelentkezni.

A szovjet labdarúgó bajnokságban 80.000 néző előtt a Dinamó Moszkvában 4:1 (3:0) arányban legyőzte a Spartakot s most vezet. D. Leningrád—VVS 1:1, D. Jerivan—Krilja Sz 1:1, Sahtyor—Neftyanik 0:0, D. Kiev—Lok. Harkov 2:1, T. Sztalingrád—D. Tbiliszi 3:0.

A Nyári Kupa TOTO-mérkőzéseinek utolsó hírei: A Gázgyárban Bodzsár újra játszik Békéscsaba két helyen változtat. Az EMTK-ban ismét játszik Ádám. A Polgári Sör több ifjúsági val áll ki. Diósgyőrben Pribelszky beteg. Csepel B-ben több régi jó játékos szerepel, például Szentesi és Faludi Hatvan két újonccal áll ki a Vasas ellen.

Tekézőink Bécsben részt vesznek a július 3—10 közt rendezendő Európa-bajnokságokon, még pedig úgy a férfi, mint női csapatunk.

A Vasas—Kaposvár ökölvívó NB I. mérkőzés csapatai ezek lesznek: *Vasas:* Farkas, Bednai, Molnár, Zoru, Marton I., Váry, Hárai. *Kaposvár:* Végner, Horvát, Kócza II., Kócza I., Németh, Berdarics, Dévai, Homonnai. A Kaposvár most a vidéki «box fellegvár».

Az utolsó labdarúgó NB I. forduló bírói

A labdarúgó JT az NB I. utolsó fordulójára a következő bírókat küldötte ki: *Szombatra:* GSE—Újpest Mező-u. 6. Schramkó. *Vasárnapra:* SZAC—MTK. Üllői-út ½5. Palásti. FTC—Tatabánya, Üllői-út 6. Sípos Kistext—Csepel, Kistext-pálya d. e. 10. Kelen. ETO—Vasas, Győr. 6. Dankó. Starján—Kispest, Salgótarján ½5. Tassi Szeged—MATEOSZ, Szeged ½6. Dorogi. Szombathely—Soroksár: Szombathely. 6: Koch.

„Kultúrgaras" az osztrák mozikban

Nyolcszáz osztrák mozi tartotta zárva kapuit egy napig, mert a mozijegyekre úgynevezett «kultúrgaras» ráfizetést akart az osztrák kormány bevezetni. Az osztrák mozik tulajdonosai kijelentették, hogy a 30 garas jegyráfizetést az osztrák közönség nem tudja elviselni.

Az Írószövetség Móricz Zsigmond ünnepe

A Magyar Irók Szövetsége emlékünnepséget rendezett Móricz Zsigmond születésének 70. évfordulója alkalmából. *Barabás* Tibor főtitkár bevezetője után *Darvas* József építésügyi miniszter mondott ünnepi beszédet. Rámutatott arra, hogy sokat tanulhatunk Móricz Zsigmondtól. Mindenekelőtt: a valóság ábrázolásának azt az írói alázatát, amely őt annyira jellemezte s azt a kifogyhatatlan érdeklődést, amellyel a valóságot vizsgálta. Befejezésül hangsúlyozta, hogy amit legjobb íróink s így Móricz Zsigmond is megálmodtak műveikben, beteljesülőben van.

Darvas miniszter előadása után *Ascher* Oszkár elszavalta *Ady* Endre Móricz Zsigmondhoz írt versét.

SZÓRAKOZTATÓ keresztrejtvény (5)

VIZSZINTES SOROK:
1. A telefonhírmondó feltalálója
13. Bizonytalanságban tart
14. A pápa hármas koronája
16. Folyadékot tölt
18. Német tojás
20. Tolnai Sándor névjele
21. Női név (Ékezet törlendő)
23. Biztató szócska
24. Rettenetesen megfélemlítek
28. Ezerről, római számmal
29. Fa-féle
31. Nehéz fém
32. Magyar Elek
33. Jó az ilyen libapecsenye
35. Erdei szelíd vad, becézve
37. E. U. B.
39. Katonai fizetség
40. Skála hang
41. Ami megfejthetetlen
44. A főzés magánhangzói
45. Hamis
46. Kezevonása
47. Nem régi
48. A zivatar kezdete
50. A Nebántsvirág egyik alakja
53. Határrag
54. Nem darab
56. G. Z. Ó.
57. A színházak névtelen és láthatatlan művésze, nevelővel
59. Manapság nem igen kap kosarat
60. Ernő magánhangzói
61. Görög betű
63. Óriási tó a Kazakföldön (Ékezet törlendő)
64. Német névmás
65. Nemezis, magyarul
69. Azonos a 48. vízszintessel
70. Híres operett főalakja
72. Rózsa Vilmos
73. Ligeti Kálmán
74. Női név (Ékezet törlendő)
75. Híres francia szobrász
78. Egyik égitest németül
80. A Nemzeti Színház nagysikerű színműve

FÜGGŐLEGES SOROK:
2. Ujváry Árpád Tivadar
3. Simi mássalhangzói
4. Német kikötőváros
5. Ilyen papír is van
6. Nélkülözhetetlen háztartási ásvány
7. Ezzel kezdődik az ítélet
8. Kézzel szállította
9. Peer Gint anyja
10. A dráma kezdete
11. Német angolna
12. Hét csillagból áll
15. Két bibliai név, ahogy emlegetjük őket
17. Buzdító szó
19. Mutatószó
22. Ilyen daru is van
24. Valakinek nem is egyéni tulajdonsága
25. Dalmondó a régi időkben
26. Hideg felvágott fogyasztási ideje
27. Petőfi-vers címe
30. Azonos a 18 vízszintessel
34. A dolog kezdete
36. Azonos a 64. vízszintessel
38. Műszaki katona
39. A zokogás kezdete
42. Ö. I. L.
43. Hajórész
49. Kilátásba helyezi
51. Nem az
52. Ezzel fejeződik be az ária
53. Valódi
55. Vér kering benne
58. Búra közepe
60. Férfinév
62. Orosz férfinév
66. Kitüntetés
67. Csapadék
68. Bányanyílás
71. ... és kontra
74. Hasznos növény
76. Ezzel kezdődik az olvasás
77. Nógrádi Dezső
78. A sás két vége
79. Kettős mássalhangzó

Megfejtésül beküldendő: Vízszintes: 1, 24, 41, 50, 65, 80. Függőleges: 12, 15, 24, 25, 26, 27.

A 4. számú keresztrejtvény megfejtése: Vízszintes: 1. Az utolsó áldozat. 23. Lázálom. 60. Elvezet. 72. A lelkek temetője. Függőleges: 1. A király hadnagya. 12. Tribune de Geneve. 28. Karaván. 30. Lakóház.

Gyermekrejtvények

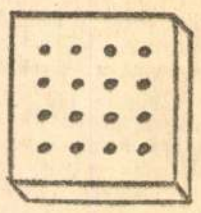

Négy egyenes vonallal úgy osszátok el a kockában levő pontokat, hogy minden területre, — egy kis területet kivéve — két-két pont jusson.

A mulheti rejtvények megfejtése.

1. Teknősbéka. 2. Káposzta 3. Nagyvárad 4. Haramia 5. Egres 6. Halánték.

Tudnivalók: A helyesen megfejtőknek értékes jutalmat adunk. Tehát az 5. számú rejtvények megfejtését — felnőttekét is, gyermekekét is — beleihet küldeni. Megfejtési határidő július 8. Cím: Magyar Nemzet szerkesztősége, V., Bajcsy Zsilinszky-út 34. Budapestiek az első emeleten elhelyezett rejtvényládába is bedobhatják. A borítékra feltűnő betűkkel ráírandó: REJTVÉNY. Levelezőlapon is be lehet küldeni, de a rejtvényszelvény minden esetben mellékelendő. Szülők és gyermekek egyelőre egy szelvénnyel pályázhatnak.

MAGYAR NEMZET REJTVÉNYSZELVÉNY 5

Hétvégére megjavul az idő

A Meteorológiai Intézet jelenti: Nyugat- és Dél-Európában továbbtart a nyári meleg időjárás. Franciaországban 30 fokig, Spanyolországban 30 fok fölé emelkedett a hőmérséklet. Ezzel szemben Közép-Európában egész napon át élénk, helyenként viharos északnyugati széllel esőzések, záporok, zivatarok voltak.

Hazánkban pénteken a hőmérséklet a nyugati részeken még a 20 fokig sem emelkedett, az ország többi részén 20—22 fok volt. Az egész ország területéről érkeztek záporokról, zivatarról jelentések. Kecskeméten 26, Debecenben 10, Zalaegerszegen és Békéscsabán 9, Magyaróvárott 7, Pécsett 6, Nyíregyházán 5 milliméter csapadék hullott.

Budapesten pénteken 21 órakor a hőmérséklet 17 fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 758 milliméter, mérsékelten emelkedő irányzatú.

Várható időjárás szombat estig: Gyengülő északnyugati, északi szél, változó felhőzet, már kevesebb záporeső és zivatar. A hőmérséklet emelkedik.

Az átkelési hajók éjfélig közlekednek

A MFTR közli, hogy a pesti Duna-ágban a Margit-hídfő-alsó Margitsziget között fenntartott átkelési hajójáratok szombaton, vasárnap és munkaszüneti napokon 24 óráig közlekednek.

Fiókkiadóhivatalaink:
Pesten: József-körút 2. Telefon 139-907
Szervita-tér 8. Telefon 382-393
Budán: Krisztina-körút 117. Tel. 468-456
Hirdetések és előfizetések felvétele

Gazdasági hírek

Anglia a gazdasági válság útján. *Londoni* jelentések szerint a Cityben az utóbbi időben depressziós hangulat érvényesült. A legutóbbi tőzsdei bessz nyomában ugyan némi árjavulás következett be, aminek figyelembevételével az árfolyamok még mindig 500 millió forinttal alacsonyabbra értékelődnek, mint a krach előtt. A gazdasági szakemberek attól tartanak, hogy Anglia gazdasági és pénzügyi válság felé halad. A USA gazdasági tényezőivel, a Marshall-terv vezetőségével és az ECA-val szemben a differenciák oly mélyrehatóak, hogy a kiegyenlítődésre kevés a kilátás. A legnagyobb aggályt a Marshall-segítség csökkentésének veszedelme képviseli. Nem tudnak pozitívumokat a tárgyalások eredményéről, de a hangulatból arra következtetnek, hogy valami nincsen rendben a gazdasági vonalon, amellett a szakszervezetekben is kezdi ismét felütni a fejét az elégedetlenség. Ezekután érthető, hogy a City idegessége nem enyhült és hogy a gazdasági helyzetről a vélemények egyre inkább megoszlanak.

A diósgyőri kohászati üzemek dolgozói most tartott értekezletükön foglalkoztak az elmult félév eredményeivel. *Herczeg* Ferenc vezérigazgató megállapítása szerint a kohászati üzemek 10 százalékkal teljesítették túl a terv előirányzatot. Ezek az eredmények elsősorban az *üzemek* közötti verseny eredményei, a *műhelyek* közötti versenyen belül brigádversenyek is folynak. A brigádmozgalom szélesedik. Az egy munkaórára eső átlagos termelési érték az elmult félévben 24 forint volt, 14 százalékkal több az előirányzottnál, 12.2 százalékos önköltségcsökkentést értek el.

Az új téglagyáraknak az 5 éves terv keretében való megépítése már az előkészítés stádiumában van. Az előmunkálatok céljából talajkutató- és fúrócsoport létesült, amely kijelöli a téglagyárak helyét és célszerűség alapján dönti el az új gyárak létesülését. Az építési minisztérium úgy határozott, hogy a talajvizsgáló-csoportot geológusokkal és technikai munkaerőkkel is kiegészíti. A Tégla- és Cserépipari Igazgatóság jelöli ki azokat a helyeket, ahol kutatást el kell végezni.

Felszámoló cégek. A földmüvelésügyi miniszter elrendelte az Arovit Konzervipari Üzemek budapesti cég feloszlását. Felszámoló a PK. — Az Elastica Gumikereskedelmi Rt. a Benes Testvérek Vegyészeti Gyár Rt. kimondták felszámolásukat.

◆◆ **ÚJ NEMZETI VÁLLALATOK.** Vadász- és Turistafelszerelések gyártására Veszprémben *Veszprémi Fémfeldolgozó Nemzeti Vállalatot*, mechanikai, fizikai és vegyészeti készülékek gyártására *Műszaki Művek N. V.-ot* állati hullák, elhullott kisállatok, baromfiak, állatirészek és anyagok összegyüjtésére és feldolgozására *Állatifehérje Takarmányokat Előállító N. V.-ot* létesített a kormány.

Aratási és cséplési munkaversenyek

A dolgozó parasztság országszerte fokozódó munkalendülettel csatlakozik az aratási, cséplési versenyekhez. A *zempléni* falvak lakossága máris elfogadta a verseny-kihívásokat. *Ricse* községben 2000 paraszt vonult fel felvirágzott szekereken, hogy meghallgassa *Berki* Mihályné főispánt. Egymást érik a versenykihívások. *Bodroghalmon, Karcsán, Gesztelyen, Bodrogkeresztúron* ezres tömegek ígérik, hogy jól vigyáznak a dolgozók kenyerére.

A baranyamegyei *Bár* mintaközség parasztjai a *mekényesiek* versenykihívását fogadták el: az idei aratást a legrövidebb idő alatt végzik el, hogy minél előbb jusson új kenyér a dolgozók asztalára. Törekszenek a legkisebb szemveszteség elérésére. *Zalaövő* mintaközség parasztjai hasonló versenyt hirdettek.

Fővárosi munkafelajánlások a Világkongresszusra

Érdekes munkafelajánlásokat teljesítenek a fővárosi intézmények dolgozói a *Szakszervezeti Világkongresszus* ülésével kapcsolatban. A KIK dolgozói 70 darab egyszobás és 10 darab kétszobás lakást építettek, amivel elősegítik a budatétényi lakáshelyzet megjavítását. A Központi Cipkocsiszín alkalmazottai egy roncsautóbuszt építenek újjá, amelyet ezen a héten már forgalomba is állítanak. A Háziipari Foglalkoztatómühely dolgozói selejtanyagokból gyermeknadrágokat készítenek. A Statisztikai Hivatalban soronkívüli feldolgozták a pestkörnyéki városok és községek épület- és lakásviszonyait. A városrendezési ügyosztály dolgozói Budapest tecknyilvántartási térképét készítették el, felajánlási munkájuk során.

Lósport

Felfüggesztették Reimer Géza hajtási engedélyét

Pénteken délben fontos üzemi értekezletet tartott a Lósport Nemzeti Vállalat vállalatvezetője, melyen jelen volt a pénzügyminisztérium kiküldöttje is. A vállalatvezető bejelentette, hogy az ügetőversenyek díjait jelentősen felemelik. Ezzel kapcsolatban kéréssel fordult a tulajdonosokhoz és a trénerekhez, hogy a jövőben fokozottabban vigyázzanak a versenyek tisztaságára. A Lósport Nemzeti Vállalat mindent elkövet, hogy lehetőséget nyujtson a tiszta és reális versenyekhez.

A vállalatvezető bejelentése után dr. *Kardos* Sándor miniszteri biztos bejelentette, hogy *Reimer* Géza idomárnak a hajtási engedélyét bizonytalan időre felfüggesztette. A miniszteri biztos figyelmeztette a hajtókat és trénereket, hogy a jövőben még szigorubban fognak megtorolni minden szabálytalanságot. Kéri a hajtókat, hogy ne kerüljön sor a maihoz hasonló szigorú ítéletre.

★

A Júliusi-díj a főszáma az Ügetőverseny Egyesület szombati versenyének, melyben 2200 méteren mérkőzik néhány válogatott ügetőnk. A versenynek egyformán komoly jelöltjei Öcskös és Friswyn, mindketten 2260 méterre állítva. Öcskös talán megbízhatóbb, hűségesen futja jobbik formáját, állandóan közel az 1 p. 25 mp-es időhöz, de ugyanerre képes Friswyn is, ha történetesen megint menőkedvében volna. Marschall és a hosszú Kovács külön páros mérkőzésében szerepe lehet a belső pályának és a pillanatnyilag jobb kondíciónak is. Indokolt 20 méterrel hátrábbról indul, rendes körülmények között ezt az előnyt a jó Öcskösnek és Friswynnek leadni nem tudja, viszont komolyabb ellenfélnek látszik a 2240 méterről induló Davison Girl, mely ha legutolsó formáját futná, a fentiektől kapott 20 méter előnyével hazaérhet. Ábránd és Pardon ezen a távolságon, az adott felállítások mellett nem jöhetnek komolyan számításba. Jelöltjeink a szombati ügetőversenyre: I. Platter Chatter — Demure; II. Pazar — Belmonte; III. La Reine — Lila Sport; IV. Öcskös — Friswyn; V. Meridian III. — Hegyes; VI. Lis Volo — Lusse; VII. Farsang — Léha; VIII. Kerner — Rosalinda; IX. Miss England — Geoffrey; X. Béla király — Tamara III. A verseny délután 3 órakor kezdődik.

★

Még tizenhat ló indulhat az Ügető Derby-ben. Az esélyek elbírálásánál figyelembe veendő, hogy hároméveseink ezúttal fognak először hosszabb távolságon futni és a 2600 méteren várható teljesítményt nem lehet abszolut biztonsággal a 2200 méteren elért eredményekkel megmérni. A vasárnapi eredmény, Half Pint fejhosszas győzelme a Derby-kísérleti versenyben Margarett Glass ellen, azt látszik bizonyítani, hogy kettőjük közül Half Pint az állóképesebb, amiből viszont még nem következik az, mintha Margaret Glass nem állná végig a 2600 métert, különösen, ha Marschall nem erőltetné vele mindenképpen a vezetést. Nem kétséges az sem, ha Twiddle nem csinált volna goromba hibát, aligha maradt volna el egy hosszal többel a nyerőtől, a mindenképpen állóképesnek ígérkező Louise Roy is közelebb végzett volna, ha a befutóban nem szorították volna ki a külső pályára, ami számottevő térveszteséget jelentett. Ha ez a négy ló csak vasárnapi formáját ügetné a Derby-ben is, zavaró körülmények nélkül, hibátlan versenyben nagyon egy csomóban végezhetnek egymással. A többi induló közül egyik sem mutatott ezideig olyan formát, hogy komolyan veszélyeztethetné a fentiek elsőbbségét. Véleményünk szerint csak Indian Guy és Scott Palmer okozhatnának valamelyes meglepetést, de azt is csak a helyezésben és csak megfelelő javulással.

A bécsi ügetőfuttatók bojkotálják a Trabbrenn-Verein versenyeit és eddig két versenynap elmaradt, mert vagy egyáltalán nem neveztek lovakat, vagy ha neveztek is, a legtöbb versenyben nem indították őket. Amennyiben a bécsi egyesület nem teljesítené a futtatók feltételeit, úgy a badeni versenyegyesülettel akarnak megállapodni a lovak szerepeltetése tárgyában.

Kapoli Antal, fafaragó

- Fafaragásokat a Balaton mentén is láthatnak, Kapoli An
faragó és Kántor Sándor népi kerámikus müveit a balatonl
velődési házban ma délután 4 órától mutatják be.

Jó napot!

1948. aug. 5. Kossuth 4.25

tal fa -
ellei mü-

Kapoli Antal, karagó:

A háziipari és népművészeti szövetkezeteket számos hazai és nemzetközi elismerés illette. Tagjaik közül többen kaptak Grand Prix-, Oscar- és VIT-díjat. A Kossuth-díjas *Kapoli Antal* és *Kántor Sándor* tevékenysége fémjelzi törekvéseik vonulatát.

21.

-: A háziipari szövetkezetek negyedszázados jubileuma

Népszabadság, Bp. 1978 szept 24.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 JUL 28
BUDAPESTER RUNDSCHAU
Antal Kapoli

1021

Somogyer Holzschnitzer

„Stimmen der Völker in Liedern" so lautet der Titel der Volksliedersammlung von Johann Gottfried Herder. Die Erkenntnis, daß der wahre Charakter der Völker in der Volkskunst zu Wort kommt, war hauptsächlicher Ansporn der Erforschung der Folklore. Doch bei der Neuentdeckung der bäuerlichen Kultur rückten die schönen Gebrauchsgegenstände der Volkskunst erst später in den Vordergrund des Interesses. Dieser Prozeß war eng verbunden mit der Suche nach dem nationalen Charakter. Entdecker der Volkskunst und viele andere ganz bis in die heutigen Tage sahen in dieser Kunst des Dorfes einen Spiegel des originellen Geschmackes und der wahren Charakterzüge der einzelnen Völker. Soviel steht fest, daß in Form und Material der verschiedenen Gebrauchsgegenstände sich die unterschiedlichen Charakterzüge, das Temperament und oft auch das Schicksal ihrer Erzeuger manifestiert.

Im Komitat Somogy besitzt die Holzschnitzerei jahrhundertealte Traditionen; Mensch und Holz leben hier seit uralter Zeit neben- und miteinander.

Als man mit der Verziehrung von Gegenständen, Möbeln, Toren begann, war das immer die Arbeit der Männer. Bauern, Hirten, später Handwerker schufen Meisterwerke. Denn Hirten und Schafhirten zeichneten sich nicht nur in der Kunst des Wortes aus — einige von ihnen wurden zum landesweit berühmten Märchenerzähler —, sondern auch in der Holzschnitzerei wie Antal Kapoli und Sohn im Komitat Somogy. Dem Alten Meister wurde 1955 die höchste Anerkennung zuteil, ihm wurde der Kossuthpreis verliehen.

Die Holzschnitzer bewahren in ihrem Werk Traditionen der Hirtenkunst in Transdanubien und haben somit einen eigenwilligen Stil. Das Material Holz wird von ihnen sehr vielfältig und ideenreich bearbeitet: gekratzt, reliefähnlich geschnitzt, gefärbt. Für ihre Arbeiten ist eine üppige Blumenornamentik kennzeichnend. Dargestellt werden die typischen Gestalten wie Hirt, Jäger, Betyár, Hirsch, Hund, von Blüten umrankt.

Im Staatsgut von Siófok helfen 300 Studentinnen bei der Sauerkirschernte

In einem Satz

In den letzten Tagen konnten ungarische Keramiker Erfolge im Ausland verbuchen: Ilona Benkő erhielt den Grand Prix der internationalen Ausstellung in Faenza, Károly Szekeres die Goldmedaille in Vallouris und Éva Bod ebenfalls dort den Kritikerpreis.

Unter Teilnahme von Kunstgewerblern aus dem In- und Ausland wurde in Kecskemét ein sechswöchiges Lager für Emailkünstler eröffnet.

Auf Einladung des Arbeiterchores aus Zirc gab der Chor „Eintracht" der bundesdeutschen Stadt Grüningen ein Gastspiel in Veszprém.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

FORRÁS Kapoli Antal pásztorfaragó
1977 SFP

1021

1.

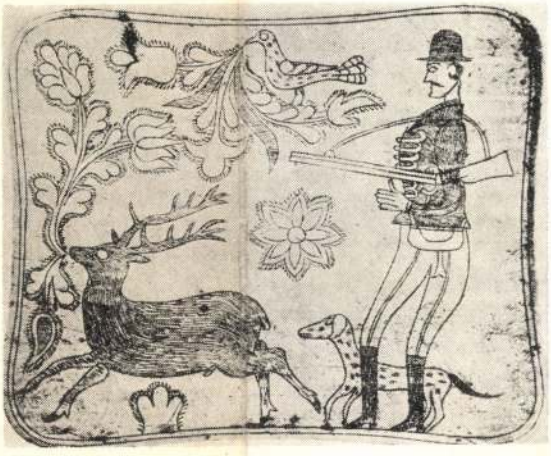

2.

3.

4.

5.

6.

7.

nával. De a rokonsági kört mindjárt ki is szélesíthetjük, mégpedig gyakorlatilag az egész földgolyóra, és mondhatni, valamennyi előttünk-volt vagy velünk egyívású magaskultúra művészeti-költészeti „faunájára", mesés állatvilágára. Ime, egy térben-időben eléggé távoli példa: a mexikói Teotihuakán híres falképeinek egyikén az „éneklő jaguárt" látjuk (ezt a nevet kapta a művészettörténeti szakirodalomban is!), a szájából feltörő — ugye, most már nem is olyan szokatlan? — dallamvonallal. Érdemes itt is alaposabban szemügyre venni, milyen gondosan megkülönbözteti a névtelen mester az állat nyelvét — a nyelvezetétől. Ez utóbbi, jóllehet következménye, mondhatni folytatása a nyelvnek, de mégsem mechanikus meghosszabbítása!

Vajon mi lett a sorsa ennek a kedves, hajlékony, minden szépet-jót kifejezni képes virág-nyelvezetnek a történelem folyamán? Vajon mikor enyészett el, és egyáltalán: elenyészett-e hát végérvényesen? Ahol nem használják már, minek adta át a helyét? Nézzünk erre is egy példát.

A gyulafehérvári (ma: Alba Julia, Románia) Batthyány Könyvtár híres, Codex Burgundus néven ismert és a XV. század elejéről származó képeskönyv-ritkaságának egyik ábráján ismét elénk tűnik a beszélő állat figurája. Szent Márk evangélista hűséges társa és őrzője ő, az oroszlán, „akit" ha máshonnan nem, a velencei Szent Márk tér oszlopáról bizonyára ismerünk. De mennyire más ennek az állatnak a beszédje, mint akár a mi bakonyi ebünké, akár a teotihuakáni „éneklő jaguáré"! Emlékszünk még? Ezeknél a szájból kisarjadzó képlet — akár egyszerű vonalrajzolat, akár virágos növény, rája telepedett madarakkal — maga volt a beszéd, sőt, amennyiben kézzelfogható, letapogatható, néven nevezhető részletformákkal is felgazdagodott, mint szóban forgó „kutyanyelvünk" esetében, hosszabb mondatokat, mondatsorokat is rejthetett magáb

szó mai értelmében vett hangjelet) felhasznált volna. És mivé lett mindez Nyugat-Európában, a kora reneszánsz idején, vagyis a XV. század első felében? Oroszlánunk ún. „mondatszalagja" már nem önmagában, azaz hajladozása íveivel, fodrozódása mértékével és milyenségével, vagy éppen a belőle tovább ágazó érzékletes formaváltozatokkal közli mondandóját, hanem pusztán a rája vitt, előzőleg önkényesen kialakított jelegyüttessel, a mi mai napig is többé-kevésbé azonos módon használt betűsorunkkal.

Ez történt hát az emberek-állatok ékes virág-beszédjével: elfelejtkeztünk róla, amint rátértünk a nehézkesebb és lélektelenebb, bár kétségkívül egyértelműbb betűírásra. Kiveszett volna örökre? Már hogy veszett volna ki? Sőt, nagyon is éledezik! Mostanság kiváltképp, hogy a különféle betűjeleket alkalmazó, különböző nyelvű és nemzetiségű emberek egyre sűrűbben kényszerülnek tapasztalatcserére, élményegyeztetésre, sőt, tartós kapcsolat-kiépítésre is, szerte a nagyvilágban. Az egyre gyorsabb tempóban egységesülő nemzetközi „közlekedési-táblanyelvezet" jelkészlete például kifejezetten a képírásokéval rokon, és így természetesen rokon a mi beszélő állataink virágnyelvével is!

Búcsúzóul még egy utolsó ábra: itt egyszerre két állat is beszél, ki-ki a saját nyelvén, és mégis összecsengően, egy-értelemmel. Vajon mit mondhat a madár a szarvasnak? Kitől viheti az üzenetet neki, és ebben vajon jó hír rejtőzik vagy fenyegetés? Mennyiben módosulna az üzenet tartalma, ha mondjuk csupa hervadt virág kókadoznék a madár csőrében? Hát a szarvas? Vajon büslakodik vagy örvendezik a hír hallatán? Félelem vagy diadalittas mámor kifejezője a szájából kitóduló virág-özön? Magyarázzam, ne magyarázzam? Ugyan minek most már? Kitalálja mindezt ki-ki magától is. Akkor hát — kellemes társalgást a beszélő állatokkal!

Kapoli Antal
népműves
faragás

Népművészetünk egyik dús ága a pásztorművészet, ennek pedig különösen szép, ha nem a legékesebb hajtása a dunántúli. Az életforma változásával pásztorművészetünk is elhalóban van, de a műfaj két utolsó nagy mesterének még kortársai lehettünk. A két Kapoli, apa és fia, az idősebb és az ifjabb még megélhette, hogy értékmegőrző s teremtő munkásságukat társadalmi elismerés illesse: az ötvenes években elsők között kapták meg a Népművészet Mestere kitüntetést, s idősebb Kapoli munkásságát a népművészek közül elsőkként, 1956-ban ismerték el Kossuth-díjjal. Fia, ifjabb Kapoli Antal most lenne kilencven esztendős. Élete olyan mint a pásztorsors: tizenkétéves volt, amikor apja kikérte az iskolából juhászbojtárnak. Apja mellől 17 éves korában Mike-pusztára szegődött, azután Szövés-pusztán juhászkodott, majd Körmenden volt pásztor. Volt, amikor szinte évenként változtatta helyeit: Kopaszhegy, Somogysárd, Szenttamás-puszta, Ropó, Somogyhárságy, Ibafa után Kaposújlak, majd Kisszentlászló következett. Amikor 1946-ban fölhagyott a pásztorkodással, Diós-pusztára költözött. Itt élt 1971-ig, haláláig: jószágait gondozta és fafaragással foglalkozott. A két Kapoli tudós monográfusa, Domanovszky György figyelmeztet arra: „Ifjabb Kapoli Antal, mint kezdő faragó, szerencsés helyzetben volt, mert amikor bicskát tudott a kezébe fogni, apja művészete már kiforrott." Állandóan láthatta apját faragni, megfigyelhette, hogyan és mit csinál. Jobb iskolába soha nem járhatott volna! S ha tizenhárom éves korában még nem is állt kezére az apjától elkérincselt faragókés — öregkorában is viselte a sebhelyet — a tanulást és kísérletezést soha nem hagyta abba. A mesterfogásokat is elsajátítva, kezdetben ördöglá-

Magyar

X.29.

függönytartót faragott, de művelt nem sokra becsülte; eljándékozta, szétszórta korai munkáit. Stílusa és technikája apja és mestere művészetéhez kötődött. Még az általa alkalmazott díszítőelemek is atyja eszköztárából valók; de a kompozíciók elrendezésében már nagyobb eltérés mutatkozott közöttük: ifjabb Kapoli ugyanis alkotásainak felületét általában több

— **Az idős Kapoli Antal** országos fafaragókiállítást a boglárlellei művelődési házban szombaton Balassa Tibor, a Somogy megyei Tanács elnökhelyettese nyitotta meg. Ezúttal huszadszor került sor a pályázatra, s arra 89 személytől 316 alkotás érkezett. Közülük 31 faragó 130 alkotását találta kiállításra érdemesnek a zsüri. A fődíjat az id. Kapoli vándorkürttel Schmidt Sándor vásárosnaményi népi iparművésznek ítélte oda a zsüri. Felszállott a páva című falitáblájáért. A három első díjat: Nagy Ferenc, a népművészet mestere, Tab; Michelné Varga Éva tatai faragó és Szondy Sándor miskolci népi iparművész kapta.

Magyar Nemzet 1983. VIII. 7.

1021

1982.VI.12. 4,25 FA

Jó reggelt!

- Szines hirek a Távirati Iroda jelentéseiből: Vándorutra keltek ifjabb Kapoly Antal zselici pásztorfaragó megkapó szépségü rajzai. Ezekben a napokban, hetekben Pest megye községei és városai adnak otthont a grafikai kiállitásnak.

- Érdekes festményekkel gyarapodott a mosonmagyaróvári Hangási Muzeum képzőművészeti gyüjteménye. 12 alkotást vásárolt a Müvelődési Minisztérium a budapesti gyüjtőktől a muzeumnak. A képek között Aba Novák Vilmos, Csók István, Koszta József és Zichy Mihály munkái találhatók. A Hangági Muzeum gazdagodó képzőművészeti anyagának egyébként a történelmi belváros egyik legrégibb müemlék épülete ad majd otthont. z épület rekonstrukcióján jelenleg dolgoznak, igy a Cselei ház a jövő évtől várja majd a látoagatókat.

Ifj. Kapoly Antal pásztorfaragó

id. Kapoli Antal, faparagó

IDŐS KAPOLI ANTAL emlékére országos fafaragókiállítást rendeztek Boglárlellén, a lellei művelődési házban. A hagyományos tárlatra ezúttal nyolcvannégy alkotótól csaknem 300 mű érkezett és mintegy 120-at ítélt kiállításra érdemesnek a zsüri.

– Hír

20

Népszabadság, Bp. 1981 aug. 2.

Kapoli Antal, kaposvári

Népi iparművészet ma

Kiállítás a Néprajzi Múzeumban

Részlet a kiállításról.

(Munkatársunktól.)

Rövid ideig — e hó végéig — nyitva tartó, reprezentatív kiállítást kínál látogatóinak a Néprajzi Múzeum. Emeleti dísztermében csaknem három évtized népművészeti, népi iparművészeti terméséből látható gazdag válogatás.

A kerámiák, a szőttesek, a faragások a Népi Iparművészeti Tanács gyűjteményéből valók, s ennek az intézménynek a támogatásával, sorkentésére készültek. A népművészet mestere címet megérdemelt, a népi művészeti hagyományokat többnyire életszerűen követő, már elhunyt és idősebb alkotók munkái keveredneknek a népi iparművészek legszebb termékeivel. Alkotásmódjuk koruk, ihletettségük szerint más és más. Kapoli Antal faragásai, Kis Jankó Bori hímzései csak a hozzáértők szemében különülnek el az egyébként meglehetősen zsúfoltra sikerült, csaknem négyszáz tárgyat felvonultató kiállításon a népművészeti elemeket újrarendező, egyénivé formáló iparművészek munkáitól.

A manapság divatos vásárokon láthatóknál jóval szebb alkotások jól tükrözik a motívumok táji eltéréseit, a fa, a textil és az agyag más-más felhasználásmódját. A válogatás érdeme a sokféleség bemutatása: a fehér és a színes palóc hímzések mellett ott vannak a Dráva menti délszlávok gyapjúszőttesei, a Bukovinából áttelepített székelyek motívumkincsét felhasználó alkotások, s a fafaragás Felvidéken honos domborító technikája éppúgy megfigyelhető, mint a kaposvári Varga László míves vésése.

A Kossuth-díjas Kántor Sándor munkái. ERDEI KATALIN FELVÉTELEI

és diszkósorral, utcabállal is megtoldott rendezvényen akkora a forgatag, hogy a közönség megszámlálására tett kísérlet bizonyára dőre próbálkozás maradna. Mértékadó becslések szerint azonban lakónegyednyi népesség — azaz 40 ezer ember — fordult meg ezen a meleg szeptemberi napon reggel 8-tól este 10 óráig.

— Ha kapok egy tízest, tíz percre elmegyek — kezd alkuba egy pöttömnyi lurkó a helyzet magaslatából, azaz apja nyakából.

— Húszat is kapsz, kisfiam, ha elnézelődsz magadnak, legalább egy fél órát, hogy nyugodtan tudjunk beszélgetni a szomszéd bácsival — kínál még csábítóbb lehetőséget apu.

— Fél óra?... — végez gyors fejszámolást az ebadta. — Megegyezhetünk, de akkor harmincat kapok.

Szabad a vásár az édességárusnál, akit a rendezők éppen arról faggatnak, hogy — hiszen szabály — miért nem teszi ki a névtábláját, mint a többiek. A kocsiban van — rögtönzi az illető a választ, de amikor kérik, hogy szedje elő, kiderül: „otthon felejtette". Magamban megértem őt, hiszen az üveg mögött rikító *marcipán nászpár* fölé ki is rakná oda szívesen a nevét...?

Közös otthonunk — hirdeti a piros drapériás tábla a Vásárcsarnok felirat alatt, a budapesti népfrontbizottság által a közelmúltban meghirdetett, a lakótelepi közösségek kialakítását és megerősítését célzó társadalmi akcióra utalva. Akinek úgy tetszik, akár jelképet is találhat benne, hogy a két tábla így, egymás szomszédságába került. Hiszen a városnyi népességű lakónegyedben, népfrontszerelmünk. Igaz: picit még bátortalanul szólt, három sarokkal odébb nem is hallották.

— Zene ide vagy oda: nem biztos, hogy mindenki őrült volna, ha felébresztjük — adja nyitját ennek az egyik népfrontos, *Hörcsöki Sándor* Civilben a KPM autófelügyelet főelőadója, amúgy viszont talán egy pszichológus veszett el benne. Azt fejtegeti, hogy korántsem csak a zenés ébresztő szolgálta a hírverést, hanem sokkalta inkább az a sok ezer szórólap, amit az aktivisták gyerekei osztogattak már napokkal korábban a lakótelepi iskolákban, s vittek haza aztán a többiek. Talán a leginkább mozgósítható gyermekek útján csalogatták ide — a szülőket is. Sikerrel.

Még akkor is sikerrel, ha egy-két széplélek fanyalogva megjegyezheti: vásár, körhinta, céllövölde... — hát erre van nekünk szükségünk, ez kell nekünk? De a békási népfrontaktivisták azt válaszolnák, hogy akkor próbálják meg ők minden különösebb előzmény nélkül, azonnal, mondjuk, író—olvasó találkozóval vagy tudományos ismeretterjesztő előadással ezt a tömeget összeverbuválni. Hiszen, meglehet: éppen a vasárnapihoz hasonló találkozások teremthetnek alapot rá, hogy később a fajsúlyosabb műfajok is vonzóvá legyenek.

Ezért van igaza Szabó Jánosnak, a III. kerületi népfrontbizottság titkárának, amikor váltig állítja, hogy habár a békásmegyeri esemény hivatalos címe Nyárbúcsúztató volt: valójában éppen hogy elkezdődött vele valami.

Rác T. János

Kapoli Antal, faragó

A Néprajzi Múzeum tarlatán a népi iparművészeti tanács

30 éve alapított gyűjteményének legszebb darabjait sorakoztatják fel.

A gyűjtemény olyan alkotásokból áll, amelyeket a tanács kezdeményezésére *szövetkezetek* és *egyéni alkotók* készítettek. A kiállítandó tárgyak közül a legrégibbeket az a generáció készítette, amelyik többékevésbé *ösztönösen alkotott*, munkáin érződik még, hogy *a paraszti közösség diktálta szabályokon vált vérévé* egy-egy helyi stílus mintakincse. Néhány alkotónak már róluk elnevezett pályázat állít emléket. Így látható majd a faragó *Kapoli Antal*, a hímző *Kis Jankó Bori*, a fazekas *Gerencsér Sebestyén* több műve.

– Fővárosi nép[illegible]itások 8

Eoli [illegible] 9

id. Kapoli Antal

— **Id. Kapoli Antalnak, a Kossuth-díjjal is jutalmazott fafaragónak az** emlékére országos fafaragó pályázatot hirdet a Népi Iparművészeti Tanács és a Somogy megyei tanács művelődési osztálya. Pályázni csak új munkákkal lehet, legfeljebb öt darabbal, vagy egy garnitúra faragott népi bútorral. Beküldési határidő a boglárlellei Béke művelődési ház címére: július 6. A beérkezett művekből augusztus 2. és szeptember 12. között kiállítást rendeznek Boglárlellén.

Magyar Nemzet 1986. 11. 1p

Kapoli Antal

— **Kapoli Antal fafaragó** kiállítása szeptember 12-ig tekinthető meg Balatonlellén a Béke Művelődési Házban.

Magyar Nemzet 1986. VIII 25.

Kapoli Antal, fotonagyító

PÁSZTORFARAGÓK ÜZENETE

Több, mint ötven éve, 1934-ben jelent meg Madarassy László könyve, a Művészkedő magyar pásztorok. A szerző fölkereste az országban szerteszét élő és munkálkodó pásztorfaragókat, elbeszélgetett velük, és közülük tizenkettőről hosszabb írást közölt könyvében. Az elmúlt években a tizenkét pásztorfaragó közül néggyel még nekem is sikerült találkozni. Breglovics Kálmánnal Pölöskén, Percel Jánossal Nagyradán, Hoffer Jánossal Szaporcán, Kálmán Istvánnal Balatonfenyvesen ismerkedtem meg. Ezek az emberek már akkor, amikor Madarassy meglátogatta őket, a java férfikor éveit taposták, amikor pedig nekem beszéltek életükről, már hetvenedik évüket is betöltötték. Ma már egyikük sem él, de mind a négyen magas korban haltak meg. Nem volna rossz arány, ha az emberek egyharmada egészségesen megérné a nyolcvanadik évét.

Mindez nem bizonyít többet, talán csak azt, hogy a természethez kötött, szabadban eltöltött, mozgó-cselekvő életet élő emberek általában magas kort érnek meg.

Madarassy könyvének „hőseivel", a Breglovics Kálmánokkal, a Percel Jánosokkal, a Hoffer Jánosokkal, a Kálmán Istvánokkal egy egész pásztorfaragó nemzedék múlt el. Elmentek, megszűntek a pásztorfaragók, mert maga a pásztorélet tűnt el. A nagybirtokok, az uradalmak a magántulajdonban levő hatalmas birkanyájak, disznókondák, marhacsordák fölszámolásával együtt megszűntek a pásztorélet hagyományos keretei, megszűnt az indíték, ami bizsókot adott a nyáj után ballagó pásztor kezébe, eltűnt a látvány, kikopott az emlékezetből a kép, amit rákarcolt vagy rávésett a tükrös vagy a borotvatartó födelére, a juhászkampó végére.

Persze ma is sokan faragnak. A kézügyesség nem tűnt el az emberekből, idejük is van a munkálkodásra. Farag az orvos, a tanár, a katonatiszt, a főkönyvelő. De ez már jórészt könyvből megtanult ismeret, puszta kézügyesség, iparszerű gyakorlás, sokszor szériamunka, a régi motívumok átmentése egy új és más életformába.

Korábban azt mondták, hogy a népművészet kollektív, személytelen, közösségi művészet, nem ismerjük a népdal szerzőjét, a cserépedény alkotóját, a tükrös készítőjét.

Ma már óvatosabban bánunk az általánosítással, s többet tudunk a népi alkotókról is. A pásztorfaragók között is személyiségek, alkotó egyéniségek voltak, akik sajátos, más pásztorfaragók életművétől megkülönböztethető munkákat hoztak létre.

Egyszer én is eljátszottam a lehetőséggel: a strukturalista elemzési módszert ajánlottam egy pásztorfaragó munkáinak „leírására", jellemzésére. Bontsuk föl, válasszuk szét, számoljuk meg és csoportosítsuk motívumait. Például a növénymotívumokat. A növénynek van szára, levele és virágja. Nézzük meg, hogy faragónk hány fajta indát, levelet, virágmotívumot használ. Aztán azt is, hogy ezeket az elemeket hogyan kombinálja, illeszti egymás mellé. Pásztorfaragóink művészetét, motívumvilágát éppúgy számokba, képletekbe foglalhatjuk, mint egy író szókincsének nagyságát, jelképeit, metaforáit, a nyelvi elemek használatában megmutatkozó variációs képességet. S ez a módszer talán arra is jó, hogy egy-egy tárgyról, amelynek eddig nem ismertük a szerzőjét, a „képletek", a „kulcsok" segítségével megmondhassuk eredetét, valószínűsíthessük az alkotó személyét.

A pásztorfaragók általában hagyományos eszközökkel (bizsókkal, vésővel), hagyományos anyagokkal (fával, szaruval) dolgoznak, hagyományos motívumokat (az emberalakok közül betyárt, vadászt, huszárt, a növények közül margarétát, tulipánt, gyöngyvirágot) tesznek rá a hagyományos használati tárgyakra (ivócsanakra, sótartóra, tükrösre, borotvatartóra).

De ezeket a hagyományos faragásokat is egyének, személyiségek hozták létre. Ma már sokuknak a nevét is ismerjük. Az általános vonások mellett éppúgy megvolt egyéni sorsuk, mint minden embernek. Tárgyaik éppúgy magukon viselik egy-egy ember üzenetét, mint a művészettörténetben számon tartott alkotások.

Aki figyelmesen megérinti, kézbe veszi a régi pásztorfaragásokat, a fa mélyedéseiben, a sótartó oldalán ott érzi egy másik kéz melegét.

TÜSKÉS TIBOR

Huszár spanyolozott sótartó oldalán.
Kapoli Antal munkája. Rippl-Rónai Múzeum

Ivócsanak. Tóth Mihály munkája.
Rippl-Rónai Múzeum

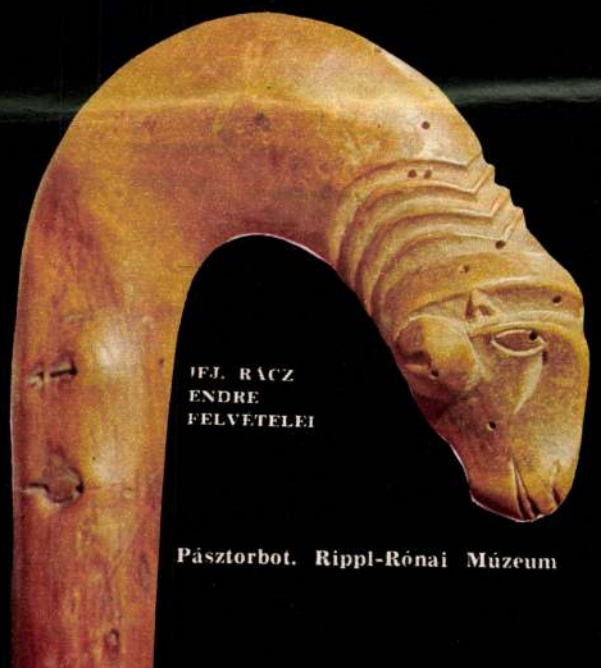

IFJ. RÁCZ ENDRE FELVÉTELEI

Pásztorbot. Rippl-Rónai Múzeum

Szaruból készült sótartó betyár és vadász figurájával.
Rippl-Rónai Múzeum

A kispesti pályaavató ünnepélyes pillanata

Dinamo Minszk—Rába ETO 1—0, mégis a győriek jutottak tovább

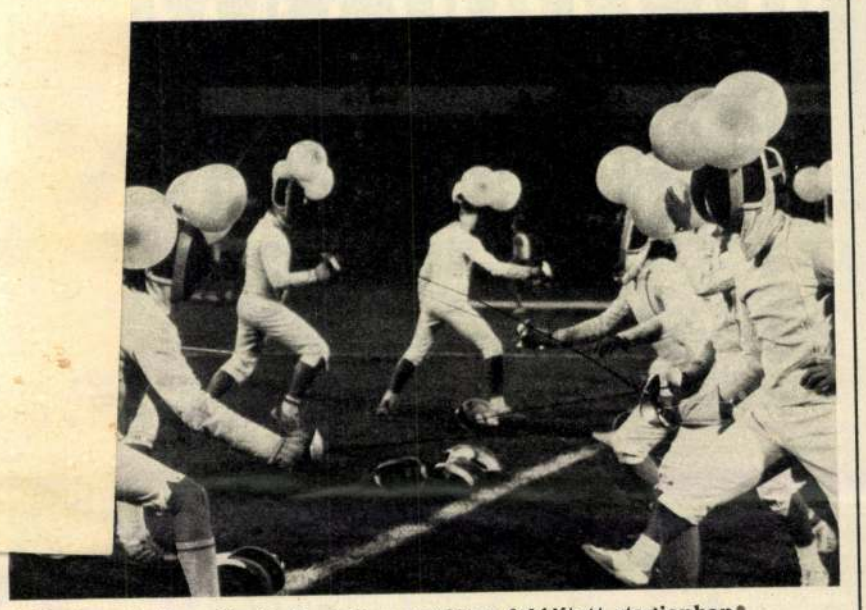

A Budapesti Honvéd vívóinak bemutatója a felújított stadionban

Bp. Honvéd—Bröndby 2—2

MOTOROK A RINGBEN

Szeptember utolsó szombatján és vasárnapján a motorosok birtokolták a Hungaroringet

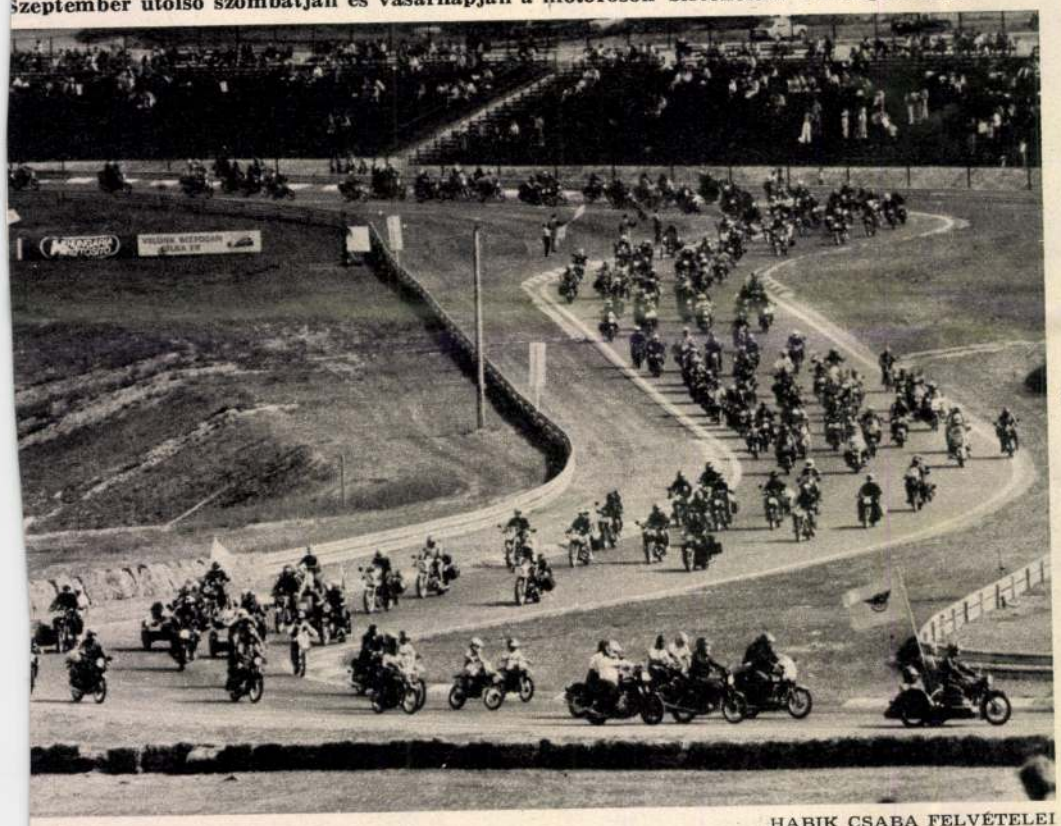

HABIK CSABA FELVÉTELEI

Robognak a 250 köbcentiméteres speciális gépek

Felvonulnak a motorosok

Szerelés

Kapoli Antal, id. (1867. nov. 4. Gyalán – 1957. ápr. 12. Somogyhárságy): juhász, faragó népművész. – Juhász családból származott. Fia ifj. Kapoli Antal faragó népművész. – Homokszentgyörgyre került (1894). A juhászattal felhagyva (1930) csak a faragásnak élt. Művészetének motívumai és technikája a dunántúli pásztorművészetből táplálkozik, stílusa azonban egyéni. Fából, szaruból és kobaktökből készített tárgyai: bárányrovások, furulyák, gyufatartók, tükrösök, viráglajtorják, rokkafák, a később hivatásszerűen készített kürtök, sótartók, kobakok és botok. Székeket, dobozokat is faragott. Két technikát kedvelt: a karcolást (sótartók, kürtök, kobakok, furulyák, botok, juhászkampók) és a domború faragást, egyes daraboknál a kettőt vegyesen. Domború faragással készült két legrégebbi, ismert munkája (egy bot és egy borotválkozó tükör tartója, 1893). Spanyolozással csak fiatal korában dolgozott. Díszítő motívumai: ember- és állatalakok (juhász, betyár, vadász, kutya, szarvas, madár), növények (bokorvirágok, virág- és levélindák, virágágak, tölgyfák, tölgylevelek és makkok), gyakori motívuma a koronás magyar címer. Feliratai: név, évszám és „emlék". Motívumai viszonylag állandóak, kompozíciói azonban igen sokrétűek. Alkotásait több, egymással érintkező mezőre osztotta. A mezők alakjának változatossága leginkább a szarukürtökön mutatkozik meg. Az egyes felületek elválasztásánál palmetta-, lánc- és indaszerű díszítményeket alkalmazott. Művészete a 20. sz. elején teljesedett ki. Alkotásait a bp.-i Néprajzi Múz., a Kaposvári Múz., a Népi Iparművészeti Tanács Mintagyújt.-e, vmint a róla elnevezett balatonlellei múz. őrzi. – A Népművészet Mestere (1954), Kossuth-díj (1955).

Irod.: Domanovszky György: A két faragó K. (Magyar Népművészet, XX. Bp., 1955).

Sáfrány Zsuzsa

Kapoli Antal id. (1867. nov. 4. Gyalán -- 1957. Somogyhárságy): juhász, faragóművész. Anyja, Bognár Mária is juhászcsaládból származott. 1894-ben, 28 éves korában Homokszentgyörgyre került. 1930-ban, 63 éves korában felhagyott a juhászattal és csak a faragásnak élt. Elsők között lett a „népművészet mestere", 1955-ben pedig életművéért Kossuth-díjat kapott. -- Művészetének motívumai és technikája, a dunántúli pásztorművészetből táplálkozik, stílusa azonban egyéni. Tárgyai: bárányrovások, furulyák, gyufatartók, tükrösök, virághajtorják, rokkafák, később pedig hivatásszerűen készített kürtök, sótartók, kobakok és botok. Székeket, dobozokat is faragott. Anyagai: a fa, a szaru és a kobaktök.- Két technikát kedvelt: a karcolást és a domború faragást, egyes daraboknál a kettőt vegyesen. Spanyolozással csak fiatal korában dolgozott. Karcolt eljárással készítette leginkább a sótartókat, a kürtöket, a kobakokat, a furulyákat, s a botok, juhászkampók egy részét is. Domború faragással készült viszont 1893-ban a két legrégebbi, ismert munkája (egy bot és egy borotválkozó tükör tartója). Díszítő motívumai: ember-és állatalakok (juhász, betyár, vadász, kutya, szarvas, madár), növények. Gyakori motívum a koronás magyar címer. Feliratai: név, évszám és „emlék". Változatos növényi ábrázolásai: bokorvirágok, virág-és levélindák, virágágak, tölgyfák, tölgylevelek és makkok Motívumai viszonylag állandóak, kompozíciói azonban igen sokrétűek Alkotásait több, egymással érintkező mezőre osztotta. A mezők alakjának változatossága leginkább a szarukürtökön mutatkozik meg. -- A 19. század végén még egymástól teljesen elhatárolt felületeket díszített, a 20. század elején a felületek díszítése összefüggő, majd újra fokozatosan feldarabolta az összefüggő felületeket, s így díszítette azokat. Az egyes felületek elválasztásánál nem geometrikus elemeket alkalmazott, hanem palmetta, lánc- és indaszerű díszítményeket. Művészete a 20. század elején teljesedett ki.

Kapoli Antal ifj. (Gyalán 1893 - 1971) pásztor, pásztorfaragó népművész. Apja mesterségét folytatta, s 12 éves korától már ő is juhász volt: Több helyen szolgált. 1946-ban felhagyott a pásztorkodással és Diópusztára költözött. Ezután állatai gondozásával és faragással foglalkozott.- 1953-ban kapta meg a „népművészet mestere" címet. Ifj. Kapoli mintakincse lényegében azonos id. Kapoliéval, apró különbségek az elemek megoldásában mutatkoznak, így pl. karcolt alakjai felületét kereszteződő vonalakkal töltötte ki, míg id. Kapoli ezt párhuzamos vonalkázással oldotta meg. A díszítendő felületet változatos alakú mezőkre osztotta, jellemző a teljes kör és a körív alkalmazása.- Mindkét Kapoli alkotásainak egy részét a Néprajzi Múzeum őrzi

Irod.: Domanovszky György: A két faragó Kapoli. (Magyar Népművészet XX. Bp., 1955); Manga János: Magyar pásztorfaragások. (Magyar Népművészet 5. Bp.1972).

Sáfrány Zsuzsa

Kapoli Antal, ifj. (1893. okt. 27. Gyalán – 1971. febr. 21. Szigetvár): pásztor, faragó népművész. – Apja id. Kapoli Antal juhász, faragóművész. – Juhászként szolgált különböző uradalmakban (1905-től). A pásztorkodással felhagyva (1946) Dióspusztára költözött, ahol állatai gondozásával és faragással foglalkozott. A Háziipari Szövetkezet tagja (1954–1967). Mintakincse lényegében azonos apjáéval, apró különbségek az elemek megoldásában mutatkoznak; pl. karcolt alakjai felületét kereszteződő vonalakkal töltötte ki, míg apja ezt párhuzamos vonalkázással oldotta meg. A díszítendő felületet változatos alakú mezőkre osztotta, jellemző a teljes kör és a körív alkalmazása. Alkotásait a Néprajzi Múz., a Magyar Nemzeti Galéria, a Pécsi Janus Pannonius Múz., a kaposvári Rippl-Rónai Múz. őrzi. – A Népművészet Mestere (1953), Kapoli-díj (1968).

Irod.: Domanovszky György: A két faragó K. (Magyar Népművészet, XX. Bp., 1955); Manga János: Magyar pásztorfaragások (Magyar Népművészet, 5. Bp., 1972).

Sáfrány Zsuzsa

Király Zsiga (1811. dec. 28. Kisfalud -- ?): pásztorfaragó, a dunántúli pásztorművészet kiemelkedő mestere. Apja Takács János, anyja Király Kata. Apja 1815-ben bekövetkezett halála után anyja férjhez ment Ódor Jánoshoz, ezért az anyja nevét viselő K. Zs.-t később Ódor, ill. mostohaapja után Takács néven is említik. Kulcsfigura volt a rábaközi betyárok között. 1835-ben szilsárkányi juhászbojtárként fél esztendei fogságra ítélték. Ezután Röjtökön (Röjtökmuzsaj) Ürményi uraságnál bojtár. Innen is börtönbe került. 1836 dec.16-án fogták el és kísérték Kapuvárra, majd innen Sopronba, ezután négy és fél hónap híján hat évet töltött börtönben. Sopron vármegye tiszti főügyésze Király Zsigára és öt társára 1837. febr. 25-én halálbüntetést kért, amelyet fellebbvitel folytán eltöröltek és 3 év fogságra mérséketek. Ezt újabb másfél év börtönnel toldották meg.. Együtt betyárkodott Milfajt Ferkóval, Sobri Jóskával. 1842. aug.1-én kiszabadult, s ettől fogva semmit sem jegyeztek fel róla, nyoma veszett. Végleg hátat fordíthatott a szülőföldnek. -- Rabsága idején faragott, s ezek mind datált munkák. A többszínű spanyolozás technikáját a lehető legmagasabb szintre emelte. Másoktól kölcsönzött megoldásokat is alkalmazott (datálás körökbe foglalva), azonban ezt is magas szinten művelte. A figurális ábrázolások terén önálló utakon járt, s néhány szórványos ábrázolást leszámítva nála jelennek meg először igazán a figurális jelenetek, szimmetrikusan elhelyezve. Eddig 7 alkotását ismerjük: 5 mángorló és 2 tükrös. Nem ismerünk tőle borotvatokot, de feltételezhető, hogy azt is készített. Ezt valószínűsíti, hogy még ötven évvel később is az általa kialakított számjegyeket, keretmintát, s virág- kompozíciót farag az éles szerszámot rejtő kis tárgyra egy kései utód, Kálmán János. Ő utánozza továbbá a Király Zsigától ismert alakos kompozíciót, a pandúrt és az őt térdre kényszerítő betyárt. Alkotásai nagy hatást gyakoroltak másokra is, egész faragókör alakult ki körülötte. A tárgyakra került feliratok révén nemcsak a készítő, hanem több megajándékozott neve is az utókorra maradt. – Király Zsiga első darabja 1838, az utolsó 1842-es készítésű.

Irod.: Fél Edit -- Hofer Tamás -- K. Csilléry Klára: A magyar népművészet, Bp. 1969; Hofer Tamás: A Néprajzi Múzeum 1961.évi tárgygyűjtése, Néprajzi Értesítő, 1962; Szelestey László: Király Zsiga és a dunántúli pásztorművészet, Cumania 10. 419-483. Kecskemét 1987.

Sáfrány Zsuzsa

Kapali Antal

VILÁGÜZLET

Búcsú a luxusjachtoktól

Még mindig görcsbe rándul a befektetők gyomra, ha az amerikai vállalati botrányokról hallanak. Az idegesség érthető. A tőzsde a mélyben, s ki tudja, tartogatnak-e további meglepetéseket a pénzügyi nyilvántartások, mikor érnek véget a jogi eljárások, a perek. A múlt héten is kiderült, hogy a Tyco cég, amelynek hírnevét a volt főnök, *Dennis Kozlowski* szélhámossága, pénzéhsége alaposan megtépázta, 45 millió dollár végkielégítést fizetett a gazdasági igazgatónak, holott *Mark Swartz* ellen már nyomozás folyt, s később vádat is emeltek ellene.

Az ügyekről nem lehet nem beszélni. A minap Londonba látogató *Alan Greenspant* is erről faggatta előadásának közönsége. – Szörnyű, elfogadhatatlan – ismételgette az amerikai jegybank elnöke. S mi másról faggatta volna a befektetési programjával a Magyarországon is sok háztartásban fogható CNBC amerikai üzleti kábeltévé-csatornán jelentkező *Louis Rukeyser* legutóbbi vendégét, *Milton Friedmant?* A közgazdaság-tudomány Nobel-díjasa, aki nyáron töltötte be kilencvenedik életévét, de ugyanolyan fiatalos, mint volt húsz vagy harminc esztendeje, most is egészen önálló véleménnyel rukkolt ki, ahogyan azt tőle egyébként megszokták. Azt mondta, hogy a botránysorozat is csak azt bizonyítja, hogy a piac tökéletesen működik: feltárta a bajt, a bűnösök pedig elnyerték méltó büntetésüket, mert elvesztették mindenüket.

Az Egyesült Államokból érkező sajtóértesülések ezt alá is támasztják. De jegyezzük meg gyorsan, hogy a hatóságok nem érik be az érintettek erkölcsi vereségének hangoztatásával. Kozlowskit előbb adócsalással vádolták, majd ezt kiegészítették azzal, hogy sikkasztott is. Cége pénzét önnön gyarapodására használta fel. Több százmillió dollárról van szó.

De vége a jó életnek. Szegény Kozlowski most mondta fel a szerződést a connecticuti Derecktor's céggel, amely luxusjachtját készítette. A kilencvenes évek ünnepelt igazgatója, a vállalati élet fénylő csillaga eddig 7,3 millió dollárt költött a 46 méter hosszú hajóra. A gyár persze most nagy bajban van. A cseresznyefa borítású lakosztályokat bújtató óceánjáró a dokkban pihen, s arra vár, hogy valaki kifizessen érte 18 millió dollárt, ennyit ér majd ugyanis, ha teljes díszben vízre eresztik. De ki venné meg Kozlowski hajóját? Kinek kell a nyilvánosság? Senkinek.

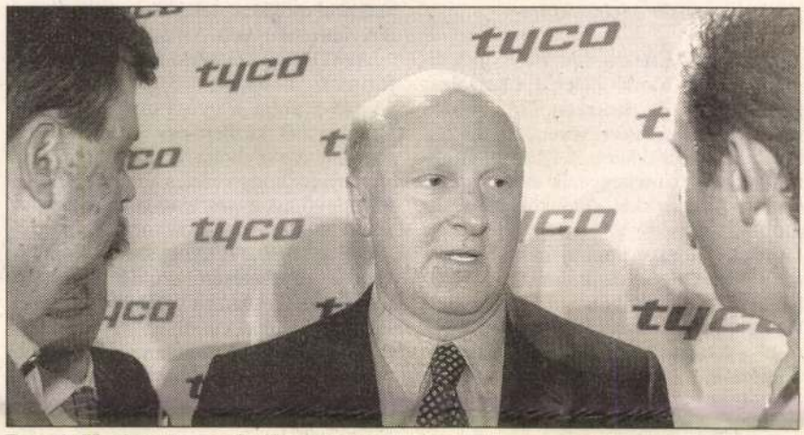

Dennis Kozlowski – még főnökként FOTÓ: REUTERS – PETER MORGAN

A piacra dobott ingatlanok iránt is mérsékelt az érdeklődés, s gyanítható, piaci áron nem lehet eladni őket. S akkor még meg sem említettük a hóbortokat: a 15 ezer dolláros antik esernyőtartót, a 17 ezer dolláros velencei „toalettdobozt". De ez csak aprópénz. A coloradói nyolc hálószobás ház több mint 11 milliót érhet, a szomszédos birtok ötmilliót, a „kis" síház meg másfél milliót. A Tyco közben szépen eladogatja azokat a lakásokat, amelyeket Kozlowski és Swartz használt, vagy vállalati pénzből vett. New Hampshire-ben egyet kétmillióért, New Yorkban egy másikat 16 millióért. A volt szupermenedzser tagad mindent, s szabadlábon védekezik, miután exneje letette az óvadékot. Gyönge tízmilliót.

De Kozlowski esete egyáltalán nem egyedi. Az Egyesült Államok legnagyobb vállalati csődjéért, a WorldCom távközlési cég bukásáért nagyrészt felelős *Bernard Ebbers* is kiárusít. Kicsit szerencsésebben. Ő el tudta adni a negyven méter hosszú luxusjachtját tízmillióért, igaz, a vevő neve máig ismeretlen. Sőt a coloradói üdülőjét is 1,1 millióért – igaz, negyven százalékkal a piaci ár alatt. Ebbersnek még egy jachtgyára is volt, amely most 25 milliós áron kelleti magát, ám a megcsappant kereslet miatt az üzem raktárai tele vannak alkatrésszel, a dokkban meg három váz árválkodik.

A vállalati botránysorozatot elindító Enron energetikai cég volt vezére, *Kenneth Lay* februárban még el tudta adni a coloradói síparadicsomban, Aspenben lévő egyik házát tízmillióért. A másik kettő azonban valahogy nem megy el. Az egyik árát 6,12 millióról leengedték 5,75 millióra, a másik leárazásával azonban még várnak.

Amerika persze nem sajnálja ezeket az embereket. Inkább azon mereng, vajon mi vezetett idáig. A nyolcvanas években a menedzserek alulról küzdötték fel magukat a cég élére, s jövedelmük nem haladta meg ily mértékben az alkalmazottakét. A gyengülő vállalati teljesítmények nyomán azonban a részvényesek nagy formátumú vezetőket kerestek, akik hozzák az eredményeket, az emelkedő árfolyamot és az osztalékot. Óriási pénzbe kerültek, de megérte – gondolták. Most más gondolnak. A súlyos, emlékezetes bukások után alighanem megint megfelelőbb emberek jönnek. A jövő izgalmas kérdése lesz, hogy e kétségtelenül zseniális és persze gátlástalan szélhámosokat kik követik, s általuk hogyan változik az amerikai vállalati kultúra.

Blahó Miklós

i nyomás

is a GDP-nek csak egyszázalékos emelkedésével számolnak. O'Neill külön kitért arra a japán tervre, hogy az adóssághalmaz alatt rogyadozó bankszektor támogatására a jegybank pénzintézeti részvényeket kíván vásárolni. Mint mondta, világossá tette tokiói partnereinek, hogy ezt a tervet nem tartja racionálisnak, és valószínűtlennek véli, hogy az elsőségítheti a szigetország kilábalását a recesszióból. Követendő példaként állította a résztvevők elé az USA gazdaságát, méltatva a Fed eredményes kamatcsökkentési tevékenységét. O'Neill 3,5 százalékos amerikai GDP-növekedést jósolt a harmadik negyedévre. Ez összhangban van az elemzői vélemények többségével. Ám ugyanazon a hétvégén, amikor szavai elhangzottak, a borús profitfigyelmeztetések nyomán 3,7 százalékkal esett, és 7701 ponton végzett a Dow Jones index; ez nincs messze a négyéves mélyponttól. A szélesebb S & P index is csaknem 3,5 százalékkal süllyedt. A Michigani Egyetem ugyanakkor közzétett fogyasztói indexe pedig az augusztus végi 87,6 után szeptemberre 86,1 pontra süllyedt. Az indexet egy sor időszerű kérdésre adott

Kisebb francia tb-támogatás

Takarékoskodik a Raffarin-kormány

Riasztó méretű – az idén 3,3 milliárd, jövőre várhatóan 4,6 milliárd eurós – hiánnyal küzd a francia társadalombiztosítási rendszer. Jean-Francois Mattei egészségügyi miniszter átfogó takarékossági csomagot tervez. Ennek részeként 2005 végéig mintegy 830 gyógyszert vesznek le a visszatérítési listáról, több mint száz márkás gyógyszer helyett pedig csak jóval olcsóbb „generikus párjukat" fizetik.

PÁRIZSI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Nyugat-Európa legnagyobb gyógyszerfogyasztójának hírében álló, csaknem 60 millió lakosú Franciaország hamarosan elbúcsúzhat e kétes címtől. Legalábbis ez lehet a következménye annak a nadrágszíj-megszorító programnak, amelyre a jobbközép Raffarin-kormány készül. A takarékossági csomag részeként a következő három évben 835 gyógyszerféle – a forgalomban lé- [illegible] 19 százalékának

miniszter általános kifogásként említette, hogy a recepteken szereplő gyógyszerek között kevés a – háziorvosok által nem túl hatékonynak tartott – úgynevezett generikus termék. Sokkal szívesebben írnak föl – a betegek által is inkább elfogadott – márkás és borsos árú orvosságokat.

A párizsi *Le Monde* című napilap által ismertetett CNAM-jelentésből kiderül, hogy a gyógyszerfelírásban túlteljesítő háziorvosok hihetetlen tempóban dolgoznak, 5,5 napos munkahéttel számolva naponta átlagosan 29 beteget vizsgálnak meg. Az orvosok mindezt azzal indokolják, hogy az alacsony konzultációs díjak miatt kénytelenek ilyen iramot diktálni. Mint ismeretes, a francia háziorvosok csak többszöri sztrájkok útján tudták elérni, hogy a tb-nek elszámolható egyszeri vizitdíjat 20 euróra (azaz csaknem ötezer forintra) emelhessék.

A gyógyszerár-visszatérítések megvonása egyébként nem új ötlet. Az első lépéseket ebben az ügyben még Mattei

Kis élénkülés a pesti tőzsdén

A jó hírek megemelték a kárpótlási jegy árfolyamát

HÍRÖSSZEFOGLALÓNK

A Budapesti Értéktőzsde BUX indexének értéke az elmúlt héten 1,4 százalékkal csökkent, és pénteken 7233 ponton zárt. A négy vezető részvény közül kettőnek az ára csökkent. A Matáv 770 forinton zárt, ez megegyezik az egy héttel ezelőtti záróértékkel. A távközlési cég az utóbbi időben az anyavállalat, a Deutsche Telekom papírjának süllyedésétől némileg elszakadt, ami összefügghet azzal is, hogy általában nem várják a Westel leválasztását a Matávtól. Másrészt a karcsúsítás, amelynek tervét kidolgozták, racionálisabbá teszi a működést: igaz, ennek ára van, a leépítések végkielégítéssel járnak.

A Mol ára nem egészen egy tized százalékkal csökkent, tehát lényegében szintén változatlan volt, 5305 ponton végzett.

Az OTP 2,5 százalékkal gyengült 2085 forintra, a Richter 3,15 százalékkal 11 845 forintra. E gyógyszerpapír piacán állítólag hét közben egy jelentős eladó megjelenése nyomta le az árat. (Megjegyzendő, hogy vesztes a másik BÉT-en jelen lévő gyógyszeripari cég, az Egis is, amelynek részvénye csaknem 7,5 százalékkal gyengült. A gyógyszerek áfájának majdani bevezetéséről szóló híradás nyilván nem lelkesítette a befektetőket sem.)

A forgalom az elmúlt héten meghaladta a 25 milliárd forintot, vagyis egyharmadával volt magasabb, mint a megelőző héten. A négy vezető papír adta a kereskedés több mint 90 százalékát.

A kiszivárgott, majd utóbb beigazolódott hírek hatására egy hét alatt hat százalékkal nőtt a kárpótlási jegyek árfolyama, amikor a kereskedést pénteken, zárás előtt 777 forinton felfüggesztették. A leállítás indoka az volt, hogy a pénzügyminiszter a jegyárfolyamot befolyásoló bejelentésre készül. *László Csaba* ezt követően a BÉT-en tartott sajtótájékoztatóján elmondta, hogy a kormány 2004. december végéig le kívánja zárni a kárpótlási folyamatot. Mint közölte, az ÁPV Rt. tulajdonában van a Forrás Rt., amelybe olyan, jelenleg még állami tulajdonban lévő részvényeket és ingatlanokat apportálnak, amelyeket különféle cégekben birtokol az ÁPV Rt.: ezekhez jutnak hozzá a jegytulajdonosok. Náluk a kormány számításai szerint most 18–19 milliárd forint névértékű kárpótlási jegy lehet.

MŰTÁRGYPIAC

Bokályok, tálak Nagyházinál

Összességében a várt eredményeket hozta az Arte Galéria hét végi grafikai aukciója – vagyis igazán „nagy durranások", milliós leütési árak nem voltak az árverésen, ámde nagy leégések sem. A felvonultatott anyag minősége sem tért el a megszokottól, az árverező cég pedig változatlanul üde színfolt a műtárgypiacon.

Az Arte grafikai árverését ugyanis, mint mindig, ezúttal is a műtárgyak tisztességes beazonosítása és visszafogott beárazása jellemezte. Az Arte-nál lényegében minden kép az, aminek mondja magát, nem akar másnak mutatkozni, nem tolakszik, nem hazudja magát többnek, nívósabbnak, mint amilyen valójában. Valószínűleg a nyugodt kiszámíthatóságnak köszönhető, hogy a termet most is megtöltötte a közönség; a tételek csaknem háromnegyede elkelt, átlagosan 60 százalékos licitemelkedéssel. Persze egy-két kivételtől eltekintve most sem volt szó különösebben nagy értékű egyedi rajzokról vagy sokszorosított grafikáról, hiszen az egész anyag kikiáltási áron számított értéke nem érte el a négymillió forintot sem. Ezért is lehet az Arte a kispénzű, viszont valóságos értékekre áhítozó gyűjtők (egyik legutolsó) aukciós vásárlási lehetősége Budapesten.

Ugyanakkor azonban még így is volt néhány komoly vagy meglepő licitemelkedés. Aba-Novák Vilmos lavírozott tusrajza például 150 ezerről indult, végül 420 ezernél koppant a kalapács. Az aukció talán legnagyobb meglepetését Dési Huber István egyik 20-as évekbeli rézkarca okozta, ami 22 ezres kikiáltási árát csaknem megtízszerezte a licitversenyben. A dolog már csak azért is érthetetlen, mert hiszen ugyanezen az árverésen Dési Huber viszonylag nagyméretű, ráadásul egyedi és érdekes grafikája még 50 ezer forintot sem „csinált". Csaknem 100 ezer forintot adott egy gyűjtő Jándi Dávid akvarelljéért, egy másik pedig 85 ezret Gadányi Jenő temperájáért. De jól fogytak a kortárs művészek grafikái és a két világháború közötti alkotók sokszorosított munkái is.

A hét végén nyílt meg a Nagyházi Galéria első őszi aukciós kiállítása is. Ami az anyag festményrészét illeti – kifejezetten esztétikai szempontok alapján –, kevés szót érdemel; a felvonultatott képek jobbára viszonylag csekély piaci értékű, erősen közepes kvalitású munkák, ennek megfelelő kikiáltási árakkal. Ezzel szemben egészen kiváló a ház népművészeti anyaga, különösen a XVIII–XIX. századi felvidéki, székelyföldi, habán bokályok, tányérok, tálak, kulacsok, szilkék. Egy rendkívül ritkának számító XVII. századi habán tál 320 ezer forintról, egy 1760-ból származó erdélyi cserépkorsó 220 ezerről indul. Százkilencvenezer forint a kikiáltási ára id. Kapoli Antal úgynevezett spanyolozott díszítésű

Felvidéki bokály 1800 körül (kikiáltási ár: 34 ezer forint)

szarvkürtjének, míg ifj. Kapoli Antal faragott faasztala 180 ezer forintról várja a vevőt. Húsz–negyvenezer forint közötti árról indítja az árverező XVIII–XIX. századi gyaluit, mozsarait, kuglóf- és ostyasütőit, vörösréz és kovácsoltvas lábasait, serpenyőit. Ennek az anyagnak talán legrégebbi darabja egy Németországból származó ón céhserleg a XVII. századból, amelynek kikiáltási ára 300 ezer forint. Ezt az árverési napot néhány ritkaságszámba menő – egyebek között védett – szőnyeg teszi teljessé.

K. T.

Adót emelne a német kormány

A költségvetési hiány befoltozására legalább négy adónem emeléséről tárgyalnak a piros-zöld kormányalakítási koalíciós résztvevők. A kormány szükséges lépésekről, az ellenzék a baloldali koalíció választási ígéretei elárulásáról beszél, és a Bundesratban megtorpedózná az adóemelést.

BERLINI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Németországban egyelőre semmi nyoma a beígért konjunkturális élénkülésnek, az egyik legfontosabb mutató, az iparban a rendelésállomány, erősen romlik. A kormány a gazdasági növekedés elmaradása miatt (a legfrissebb felmérések az idén legfeljebb 0,3-0,4 százalékos növekedésre számítanak) jelentős adóbevételektől esik el, a bruttó hazai termék (GDP) minden egyes százalékcsökkenése ötmilliárd eurós adókiesést jelent. A kormány a tervek szerint ismét bevezetné a vagyonadót, felemelné az ökoadót (benzin, energia), az iparűzési adót és a dohányjáradékot. Egy doboz cigaretta az eddigi három euró helyett négybe kerülne.

A gazdasági pangás miatt a német szociális állam önmagát felemésztő pályára állhat – figyelmeztet a kieli Világgazdasági Kutatóintézet (IfW), tovább kell növelni a tb-járulékokat, (az 1994-es 38,2 százalékról az idén 41,3-ra, jövőre 42,2 százalékra nőhetnek), ezzel tovább csökken a gazdaság versenyképessége, nőnek a járulékos bérköltségek, és újabb tömeges elbocsátásokra kell számítani.

A frankfurti tőzsde indexe egy év alatt a többi nagy európai börzénél nagyobb mértékben, mintegy 40 százalékkal esett, ezért megszüntetik az új technológiai vállalatokat összefogó úgynevezett új piacot (Neuer Markt). A középvállalatokat csoportosító Mdax-tagok máris tiltakoznak, arra számítván, hogy az új piacról hozzájuk csapott, kétes hírű technológiai cégek az eddiginél erősebb eróziós folyamatot indítanak el.

Az ellenzék a kormánykoalíció szemére hányja, hogy a választási kampányban nem ezt ígérte, cáfolta, hogy adót emel. *Angela Merkel* CDU-elnök asszony kilátásba helyezte, hogy az uniós pártok és az FDP a Bundesratban (a német parlament „felsőházában") megtorpedózzák a kormány adóemelési kísérleteit.

Dunai Péter

Életveszélyben a diákok a Zipernovszky kollégiumában

Nedvesek az elektromos kábelek, mozog a válaszfal, a pincében „forrás" csordogál

A 62 évvel ezelőtt épült kollégiumot egyszer sem újították fel, mindössze kisebb javításokat végeztek rajta. 11 évvel ezelőtt megérett a helyzet a felújításra, a KÖJÁL bezáratta az épületet egy időre, azonban rövidesen ismét megnyitották. A tulajdonos, a pécsi önkormányzat kétszer is adott be céltámogatási pályázatot a felújításra, elkülönítették a szükséges saját tőkét is, azonban szeptember közepén derült ki, hogy nem nyerték el a céltámogatást. A több mint 200 diák továbbra is az életveszélyes kollégiumban él, egyelőre reményük sincs, hogy új helyre költözhetnek.

Barna Viktor, a Gépipari kollégiumának vezetője először végigkalauzol az épületen, mert a látvány minden beszédnél többet ér, és sokkal döbbenetesebb a hatása is. A külső vakolatból óriási (20-50 kilogrammos) darabok zuhannak le a járdára, a homlokzaton szinte nincs is száraz falrész. A kazánház mellett, a pincében „forrásként" csordogál a falból a víz, eredete meghatározhatatlan. A több évtizede üzemelő kazánok biztosítják az épület fűtését, szolgáltatják a konyha működéséhez szükséges hőt és melegvizet, illetve a használati melegvizet is. Felújításuk szintén régóta várat magára, meghibásodás esetén – ami bármikor bekövetkezhet – leáll az egész hőszolgáltatás és a konyha. A lépcsőház vizesblokk felöli fala szintén nedves, málik a vakolat. A fürdők és a mellékhelyiségek állapota szintén kritikán aluli. Egy szülő megjegyezte: még a tehenei tőgyét is különb körülmények között mossa meg a fejés előtt. A válaszfalak mozognak, kézzel bármikor benyomhatók. Nem egy olyan szoba van, ahol az emeletes vaságyakkal támasztották ki a falakat.

Minden nap előjön valami újabb probléma, a karbantartóink szinte megállás nélkül dolgoznak, mégsincs szinte semmi látszata a munkájuknak. Az egyik nap megcsinálják a csőtörést, másnap a javítástól néhány méterre újabb repedés jelentkezik. Több mosdó is van, ahol csak egy lámpa ég, a többit áramtalanítani kellett, mert a vizes falban az egymáshoz közel futó vezetékek áthúztak, a mennyezeten lévő armaturában gyűlt össze a csepegő víz. Az északi homlokzaton lévő nyílászárók kirohadtak, javításuk lehetetlen, mert egyszerűen nincs mihez hozzászegelni az új deszkákat. Ennek következtében öklömnyi rések tátonganak az ablakszárnyak alatt. A folyosók ezért kifűthetetlenek, illetve néhány szobában is szinte fáznak télen a diákok.

Az igazgató elmondta, hogy a 62 éves épület még nem volt teljesen felújítva, mindössze kisebb javításokat végeztek a szerelők, illetve kicserélték a tetőt. 11 évvel ezelőtt merült fel a teljes felújítás gondolata, a munkálatok egy részét meg is terveztette a tanács. A KÖJÁL bezáratta az intézményt, azonban nemsokára újból megnyitották, mondván: 1-2 éven belül mindenképpen sor kerül a teljes felújításra, addig pedig még üzemelhet. Azóta is húzódik a felújítás, a néhány százezer forintos munkálatokon kívül más nem történt.

A kollégium a gépipari szakközépiskola intézménye, az iskolának pedig a pécsi önkormányzat a tulajdonosa. Az iskola regionális beiskolázású, a diákok 80 százaléka Baranya megye távolabbi településeiről érkezett, illetve többen jöttek megyén kívüli településekről is. A dákok után járó fejkvótát a kollégium kapja meg, illetve a befizetett kollégiumi díjak is itt gyűlnek össze.

Viszont ez az összeg (diákonként évente 80 ezer forint) mindössze a működtetéshez, a közüzemi díjak kifizetésére elegendő.

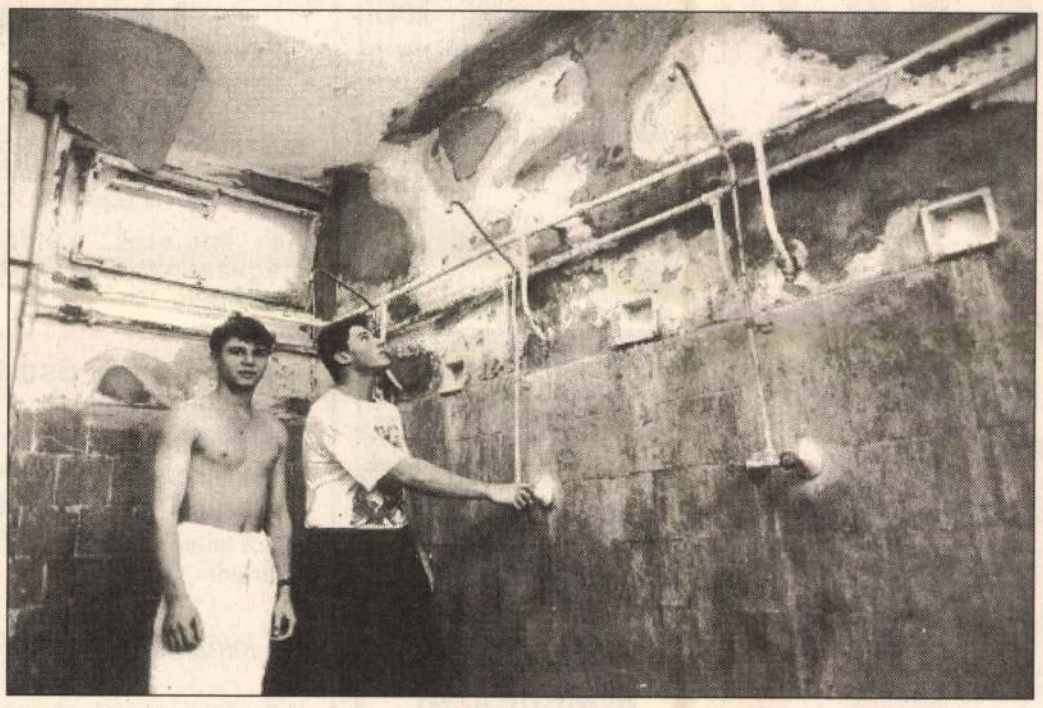

Ebben a fürdőben már megkezdődött a felújítás **Fotó: Szundi György**

A bejárat fölött is jókora darabokban hullik a vakolat

Ebből egy fillért nem tudnak félretenni a felújításra.

A pécsi önkormányzat tavaly elszánta magát a felújításra, saját költségvetéséből gazdálkodta ki azt a több tízmillió forintot, amelyet félretett a munkálatok finanszírozására. A felújítás jóval több, mint 100 millió forintba kerülne, ezért tavaly tavasszal céltámogatási pályázatot adtak be, azonban erre egy évig válasz sem érkezett, idén tavasszal pedig csak annyi: újra ismételjék meg a pályázatot. Szeptember közepén látott napvilágot a határozat, elutasították a pécsi kollégium felújításával kapcsolatos támogatási kérelmet.

– Több kivitelező, illetve szállító cég is megkeresett bennünket ajánlatával, illetve jelenkeztek a munkálatok elvégzésére – mondja Barna Viktor. – Egyelőre teljesen patt helyzetben vagyunk, pénzt sem kaptunk, illetve kilátásunk sincs arra, hogy átköltözhetne valahova a kollégium.

Az önkormányzat illetékes irodájától megtudtuk, hogy más pénzforrásokat is megpróbálnak felkutatni, illetve a jövő évi költségvetésből igyekeznek a lehetőségekhez mérten kiegészíteni a hiányzó összeget. Mindössze a legszükségesebb munkákra, illetve a balesetveszélyes vezetékek megszüntetésére tud pénzt biztosítani az önkormányzat a gépipari kollégiumának.

Hajdu Zs.

Korondi pillanatok

„Én nem is vagyok korondi, jövevény vagyok, Küsmödről származom, és alig harminc éve élek Korondon, de azt mondtam a helybélieknek, ha már megkapták az életem, akkor fogadják el a testem is, oda szeretném ha eltemetnének" – e szavakkal kezdte bemutatkozását Szőcs Lajos tanitóbácsi a pécsi Magyar-Román Baráti Társaság ülésén.

A pécsi székhelyű társaság meghívására városunkban vendégeskedő előadó egyik, a társasághoz levélben eljuttatott mondata azóta már szinte szállóigévé vált, így hangzik: „A barátságot, akár csak a házat, alulról kell építeni!"

A diavetítéssel kisért előadásban megelevenült Korond és környékének múltja, jelene, s talán még a jövőjére utaló pár gondolat is körvonalazódott.

Korond, a Hargita bércei alatt meghúzódó, katlanba zárt nagyközség a vulkanikus és gyürődéses hegylánc találkozásánál, ahol a Pannon-tenger nyomai is fellelhetők a felszínre került sóhegyekben, kaolin és aragonit rétegekben.

Korond, külföldiek számára egy színes színfolt egy erdélyi körúton, a székelykapuk és a gyönyörű, de néha giccses fazekasság őshazája. De azt már kevesen tudják, hogy a helyiség határában az előbb említett kaolin és aragonit bányákon kívül számos borvíz és sósvíz forrás is található a vulkanikus hatás utózöngéjeként. A húszadik század első évtizedeiben, a szebb időket is megért korondi gyógyfürdőt felszámolták.

Talán kevesen tudják, hogy a korondiak számára a fazekasság nem egy hobby, nem is csak mesterség, hanem talán az egyetlen megélhetési lehetőség, egy életforma. A köves talaj, a zord, hideg éghajlat minden más megélhetést kizár.

Az éghajlat adta lehetőségeket kihasználva alig néhány kultúrnövényt sikerült meghonosítani ezen a tájon, olyanokat, mint a krumpli, a kukorica és a gyümölcsfák közül a szilva.

Az ízes székely nyelvjárással előadott rövid ismertetőt a jelenlevők nagy élvezettel hallgatták. Olyan ötletek is elhangzottak, hogy a jövőre, egy meghatározott időpontban rendszeressé kéne tenni a korondi fazekasok évenként egyszeri bemutatkozását Pécsett. Ezt az ötletet az előadó jónak találta, és otthon tolmácsolni is fogja. Ha ez megvalósulna, akkor ez a rendezvény a minden év augusztusának második hétvégén a Korond melletti Árcsó-fürdőn megtartott kirakodó kerámiavásár testvér-rendezvényévé válhatna.

A Szőcs Lajos, korondi tanító által szemléltetőnek szánt apró kerámia tárgyakból vásárolni is lehetett a Lenau-házban tartott előadás végén. **Bandi András**

A geresdlakiak

Három éve alakult Geresdlakon a Hagyományőrző Nemzetiségi Néptánccsoprot Schneider János szervezésével. A nemzetiségi táncokat Heil Helmut tanítja be. Ugyanakkor jött létre a MINI-GOLD ifjúsági zenekar, Hazenauer Miklós vezetésével.

Az együttesek feleleventették a szüreti szokásokat, a felvonulást és a szüreti bált, több falu- és iskolarendezvényt tetek látványosabbá, hangulatosabbá. Többször szerepeltek Pécsett és a környező falvakban is, vasárnap Bólyban.

Augusztusban nagy megtisztelteltetés érte a tánccsoportot és a MINI–GOLD zeneakart: meghívást kaptak Németországból, Wendlingenből. Nagy sikerrel szerepeltek és sok-sok tapsot kaptak a wendlingiektől.

Balla Endréné

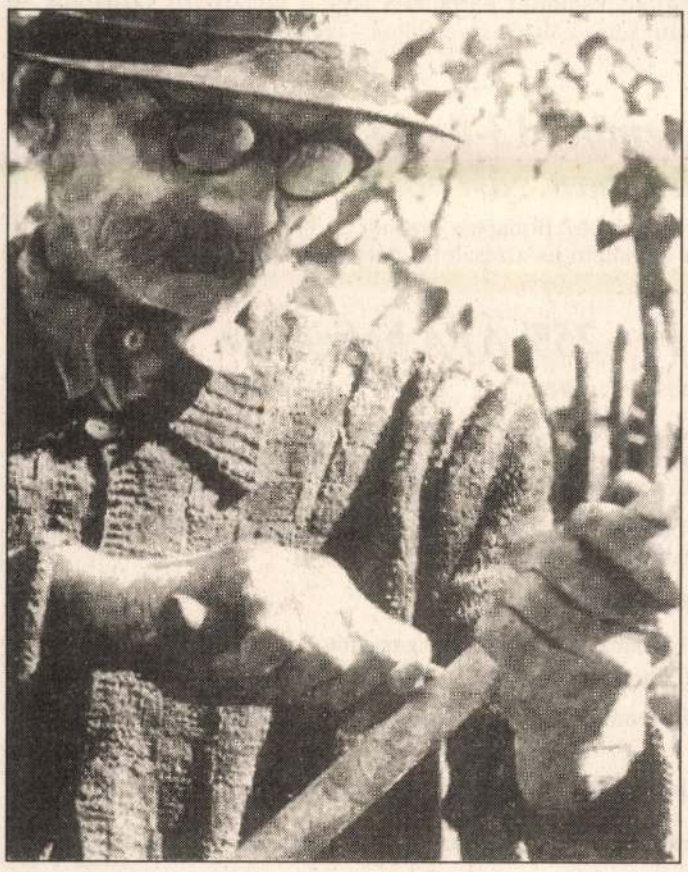

Kapoli centenárium

100 éve, 1893. október 27-én született ifj. Kapoli Antal, aki 40 esztendeje, 1953-ban kapta meg a Népművészet Mestere címet. Kiváló képességű faragópásztor volt, s a múlt rendszer sok-sok bűne közül az egyik az, hogy néki nem adták meg a Kossuth-díjat, melyet éppen úgy megérdemelt volna, mint édesapja, akitől a faragást tanulja, id. Kapoli Antal (1867-1957).

Életútja során sok helyen juhászkodott az akkori Somogy megyében, a Zselic délkeleti részén, mely később Baranyához került – de nemcsak ez a két megye, hanem az egész ország büszkélkedhet tehetségével, a pásztorfaragások hagyományában mélyen gyökerező alkotásaival.

Ő is átadta tudását gyermekeinek, sőt, Ilona, Rozália, József, és Magdolna után az unokák némelyike is folytatja a fargóhagyományt! Az öröklött tehetséget leginkább Ilona bontakoztatta ki: a faragás és a karcolt díszek alkalmazása mellett (főiskolai tanulmányok után) festőművészként is sok bel- és külföldi elismerést kapott.

Ifj. Kapoli Antal 1967-től 1971-ig bekövetkezett haláláig Szigetvárott élt, és annak ellenére, hogy megromlott látása, elgyengült keze lehetetlenné tette, hogy faragjon, mégis haláláig alkotott: leánya, Ilona biztatására papírra vetette motivumait.

Első, 1966-os ceruzával készített rajzai szinte dobozfedél-terveknek látszanak, később azonban golyóstollal, rostirónnal, színes ceruzákkal egyre merészebb kompozíciókat hozott létre. Ahogy megszabadult a pásztorfaragások technikai kötöttségeitől, a karcolás és domborfaragás korábban alkalmazott módjaitól, egyre szabadabban szárnyalt a fantáziája – több, mint száz rajzát önálló alkotásnak, népi grafikának tekinthetjük. E rajzok 1967-ben Pécsett, a Janus Pannonius Múzeum Néprajzi Osztályának „A két Kapoli faragóművészete" című kiállításon kerültek először közönség elé, majd 1970 nyarán a budapesti Eötvös Klubban kerültek bemutatásra a Népművelési Intézet (és Bánszky Pál) gondozásában, 1981-ben, halálának tizedik évfordulóján a barcsi Dráva Múzeum mutatta be alkotásait és a Kapoliak faragóművészetét. 1982-ben Pest megyében vándoroltak ifj. Kapoli Antal grafikái a tápiószelei bemutatót követően, 1986-ban pedig Boglárlellén, a Kapoli Emlékházban kaptak helyet alkotásai.

Szigetvárott is voltak már Kapoli-kiállítások, azonban a régen tervezett állandó Kapoli-kiállítás, a „Kapoli Múzeum" még mindig várat magára, holott háromcsillagos látnivalóként szerepelne az idegenforgalmi tájékoztatóban, s nagyban hozzájárulna Szigetvár látogatottságához, világhíréhez.

Ifj. Kapoli Antal születésének századik évfordulóján Szigetvár Város Önkormányzata nagyszabású megemlékezést szervez október 29-én 13 órakor megemlékezés és koszorúzás ifj. Kapoli Antal sírjánál a kanizsai temetőben (beszédet mond Darázsi Mátyás polgármester) 14.00 órakor „Kapoli Antal, a Népművészet Mestere" – tanácskozás a zeneiskolában. 16 órakor „Népművészet a rajzban" címmel meghirdetett rajzpályázat megnyitója és eredményhirdetése a könyvtárban majd megemlékezés id. Kapoli Antal szobránál a könyvtár előtt. 17 órakor a Kapoli Emlékkiállítás megnyítója a Helytörténeti Múzeumban.

A rendezvényeken közreműködnek a Zeneiskola növendékei, a Tinódi Vegyeskar ((Hergenröder József vezetésével), a Tinódi Általános Iskola kamarakórusa (Hergenröder Józsefné vezetésével), valamint Csajági György zenetanár.

Reméljük, hogy e centenáriumi megemlékezés és kiállítás megteremti a lehetőséget egy régen várt és tervezett állandó Kapoli-kiállításnak!

Dr. Mándoki László
muzeológus

Jó vétel!

NMT 450 AKCIÓ WESTEL

A WESTEL október 4-30-ig kedvezményes áron kínál egy elnyűhetetlen, nagy teljesítményű mobil telefont: a **Motorola Associate** készüléket, mely **20.000 Ft + ÁFA-val olcsóbban** vásárolható meg.

A Motorola Associate választástól függően gépkocsiba szerelt, vagy hordozható készülék formájában kapható.

Bármelyiket választja, ezen az ajánlaton Ön csak nyerhet.

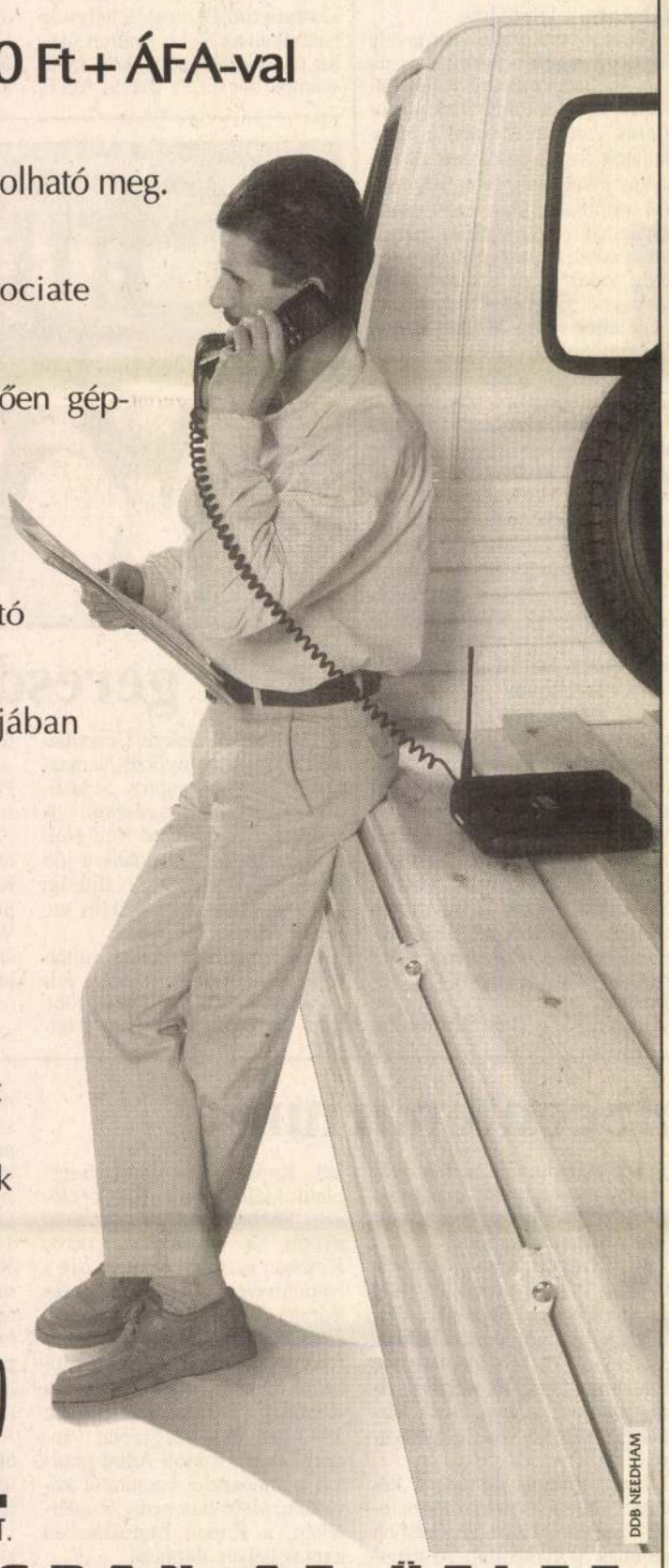

WESTEL RÁDIÓTELEFON KFT.

MOZGÁSBAN AZ ÜZLET.

Budapest: 1111 Karinthy Frigyes út 21. Tel.: 166-9977, 227-3777 Rádiótelefon: (06 60) 3-27087, (06 60) 3-27088 *Balatonvilágos:* M7-es enyingi elágazás Rádiótelefon: (06 60) 3-27100 *Békéscsaba:* 5600 Gyóni G. u. 21. Tel.: (66) 448-022 Rádiótelefon :(06 60) 3-84000 , (06 60) 3-84001, (06 60) 3-84002 *Debrecen:* 4026 Kálvin tér 2/A. Tel.: (52) 318-038 Rádiótelefon: (06 60) 3- 27800 *Győr:* 9022 Pálffy Dénes u. 1. Tel.: (96) 318-896 Rádiótelefon: (06 60) 3-27400 *Miskolc:* 3530 Széchenyi u. 70. Tel.: (46) 411-550, (46) 412-770 Rádiótelefon: (06 60) 3-51000 *Nagykanizsa:* 8800 Deák tér 10. Tel.: (93) 310-460 Rádiótelefon: (06 60) 3-27408 *Pécs:* 7621 Rákóczi utca 19. Tel.: (72) 445-111 Rádiótelefon: (06 60) 3-27900 *Szeged:* 6720 Tisza Lajos krt. 2-4.Tel.: (62) 322-575 Rádiótelefon: (06 60) 3-27600 *Székesfehérvár:* 8000 Várkörút 44. Tel.: (22) 328-717 Rádiótelefon: (06 60) 3-27200 *Szolnok:* 5000 Baross u. 1. Tel.: (56) 422-232 Rádiótelefon: (06 60) 3-86000 *Szombathely:* 9700 Szombathely, Marx Károly u. 14. Tel.: (94) 324 420

DIGITAL
Moulinex Shop
Pécs, Király u. 49. Tel: 314-686
ÁRENGEDMÉNYES AKCIÓ A MOULINEX TERMÉKEKBŐL

Moulinex húsdaráló HV6	11.460 Ft	10.390 Ft
Moulinex húsdaráló HV3	10.490 Ft	9.490 Ft
Moulinex húsdaráló HV2	6.970 Ft	5.890 Ft
Moulinex Genius Szuper	33.500 Ft	30.900 Ft
Moulinex takarítógép	38.900 Ft	36.900 Ft
Moulinex Mastershef 750	21.900 Ft	19.900 Ft
Moulinex Mastershef 650	15.990 Ft	14.400 Ft
Moulinex Mastershef 350	10.400 Ft	8.990 Ft
Moulinex kávé, tea 0.76	5.870 Ft	4.990 Ft
Moulinex kávé, tea B75	3.970 Ft	3.590 Ft
Moulinex porszívó 1000 W	14.100 Ft	11.690 Ft
Moulinex gyümölcsc. 864	8.190 Ft	7.390 Ft
Moulinex minigrill	8.560 Ft	7.690 Ft
Moulinex futóventilátor	5.650 Ft	5.490 Ft
Moulinex mikro 15 l	21.900 Ft	19.900 Ft

valamint Moulinex fritőzök, grillsütők, turmixok, aprítók, kávéfőzők, vasalók, kávédarálók teljes választékban.

Legkedvezőbb ár! IRÁNY A DIGITÁL (8965)

HEXE
Pécs, Ferencesek u. 6.
BŐRDÍSZMŰ BŐRRUHÁZAT AJÁNLATA
100 féle divattáska
Sport és utazótáskák diplomatatáskák, mappák, pénztárcák, övek, férfi és női bőrdzsekik, motoros dzsekik, sálak, kesztyűk, sapkák széles választékban a
Goldmark Üzletházban
(100314)

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY

A Pécsi Állami Gazdaság

1993. november 10-én 9.00 órakor a gazdaság Pécs-üszögpusztai központjában

LICITELJÁRÁS

keretében értékesíti:

a Szentkútpusztán, a Szemely 0193 és 197/10 helyrajzi számú ingatlanokon fekvő 2 istállóját és 1 raktárát és az épületek körüli 1.5 ha területet.

Az épületek külön és együttesen is megvásárolhatók, a terület az épületek közt felosztható.

Kikiáltási ár összesen: 1.935.000 Ft

Ezen belül:	
a 131 leltári számú 736 m²-es épület	700.000 Ft
a 133 leltári számú 585 m²-es épület	580.000 Ft
a 126 leltári számú 271 m²-es épület	280.000 Ft
a terület	375.000 Ft

A kikiáltási ár az ÁFA-t nem tartalmazza

A licitálásra 1993. november 9-én 15.00 óráig lehet a gazdaság központjában, jelentkezni 100.000 Ft bánatpénz egyidejű letéte mellett.

A bánatpénz sikertelen részvétel esetén visszafizetésre, vásárlás esetén beszámításra kerül.

A nyertesek a vételárat készpénzben, vagy banki fedezet igazolásával 8 napon belül átutalással egyenlítik ki.

Az árverés résztvevőinek anonimitását a kiíró biztosítja.

Az ingatlanok megtekinthetők.

Információ kérhető a gazdaság központjában Vasvári Lászlótól és Nagy Jánostól. Telefon: 72-310-311, telefax: 72-314-926

(9021)

ÁLLAMI VAGYONÜGYNÖKSÉG

AJÁNLATI FELHÍVÁS

Az **Állami Vagyonügynökség** (továbbiakban: Kiíró) a **ZAREX Magyarország Kft.** (továbbiakban: Tanácsadó) közreműködésével egyfordulós nyílt pályázatot hirdet a **DRÁVA PIÉRT Papír és Irodaszer Értékesítő Rt.** (7601 Pécs, Perczel u. 2.) állami tulajdonban maradt részvényeinek értékesítésére.

A részvénytársaság a Dél-Dunántúli PIÉRT Kereskedelmi Vállalat jogutódja. 1992. április 1-jén alakult társasággá. A DRÁVA PIÉRT Rt. alaptőkéje 380 millió forint, melyből 372,49 millió forint névértékű részvény az Állami Vagyonügynökség tulajdonában van. A további részvények az önkormányzatok tulajdonában vannak.

A társaság tőketartaléka az átalakulási vagyonmérleg szerint: 17.694.000 Ft.

Ajánlatot kizárólag az alaptőke 50%-a + 1 db részvényre lehet tenni. Ennek névértéke 190.001.000 Ft.

A társaság papír és irodaszer nagy- és kiskereskedelemmel foglalkozik.

Az értékesítés készpénz, E-hitel, illetve kárpótlási jegy ellenében történik.

A vásárláshoz Egzisztenciahitel, valamint kárpótlási jegy a vonatkozó szabályok rendelkezései szerint – a privatizációs költség kivételével – igénybe vehető.

Az ajánlatokat

1993. december 13-án 14.00 óráig
3 példányban, zárt borítékban

a ZAREX Magyarország Kft-nél (1067 Budapest, Szondi u. 34.) kell beadni, ugyanitt megvásárolható a társaságot bemutató és a részletes pályázati feltételeket tartalmazó információs füzet,

10.000 Ft + 25% ÁFA befizetése

és titkossági nyilatkozat aláírása ellenében.

A vételi szándék bizonyítására az Ajánlattevőnek 2.000.000 Ft összegű bánatpénzt a pályázat benyújtásának időpontjáig letétbe kell helyezni az Állami Vagyonügynökség 232-90107-8024 sz. számlájára az összeg rendeltetésének feltüntetésével.

A Kiíró ezzel az összeggel a bánatpénz szabályai alapján rendelkezik.
A pályázónak 90 napos ajánlati kötöttséget kell vállalnia.

A pályázattal kapcsolatban felvilágosítás kérhető:

Dr. Sajó János ügyvezető igazgatótól
Telefon: 111-9637, 132-5541, 269-5374

Az Állami Vagyonügynökség fenntartja a jogot, hogy a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa.

Az érvényes pályázat feltétele a részletes pályázati dokumentum megvásárlása.

(8942)

Hawai

amelynek partjainál az amerikai flotta büszkeségei örökre elmerültek

Egy és más a „Szerelem Országáról", ahol voltaképen a japánok vannak többségben

Berlin, december hó.

(A „Magyarság berlini szerkesztőségétől.) *Háború a paradicsomban!* Hányszor hallottuk — különösen ebben a háborús világban —: *de jó lenne Hawaiban élni!* Hawaiban, a déltengeri szigetvilág meseszigetén, a virágok és gyümölcsök isteni világában, ahol örök a napfény és örök a béke... ahová nem hallatszik el az ágyúk zaja. Ábrándos tangók, buja revük százszor és százszor elénekelt bennünket a gondtalan mosoly és holdfényes szerelem eldorádójába. A regényességre könnyen hajlamosak vágyódó sóhajtással ábrándoztak Hawairól, amelyet ime most elért a kérlelhetetlen sors: *bombavetők zúgnak az ananászligetek felett*, felbúg a légiriadó, hatalmas csatahajók kis papircsónakként merülnek el az átlátszó, napfényben csillogó kék vizben.

Legutóbb rendkívül érdekes előadást hallottunk Berlinben az „elveszett paradicsomról". *Paul Rohrbach dr.*, a kitünő német utazási író *Honolulu, Pearl Harbour* és *Hawai* mesevilágáról beszélt vetített képekkel.

Érdemes ennek a valóban időszerű előadásnak néhány érdekes mozzanatát feljegyezni.

Alóha! Szerelem! — köszöntik az idegent

Röviden Hawairól beszélünk, ha Honolulura, a nagyjelentőségü kikötőre gondolunk. Hawai tulajdonképpen összefoglaló neve annak a mesés szigetcsoportnak, amely gyöngysorként nyúlik el 3000 kilométer hosszúságban Amerika és Kelet-Ázsia között. A Hawai-szigetcsoport legnagyobb szigetét Hawainak hívják, míg fővárosa, *Honolulu* a nyugatra fekvő *Oahu*-szigeten fekszik.

— Világkörüli utazásom során kerültem Honoluluba — mesélte Rohrbach dr. — Végigjártam az Oahu-szigetet, s közben számos *érdekes élményben* volt részem. Már maga a megérkezés sem mindennapi. Százan és százan várják a kikötőbe befutó hajót: mindenkinek virágkoszorú a kezében. A bennszülöttek koszorút akasztanak az érkező nyakába és közben szivélyesen ezzel a szóval üdvözlik: *Alóha!* Ez a dallamosan hangzó szó a kihaló ban lévő bennszülöttek nyelvén *szerelmet* jelent. Alóha! — ez a köszöntés szava a szigeten; ezt a szót látjuk a kikötőben, a szállodák homlokzatán, a házakon.

Az előadó elmondotta, hogy Honolulunak mintegy 150.000 lakosa volt, a szigetcsoportnak pedig 400.000. *A lakosság egyharmada japán;* ezzel szemben csak 50.000 az amerikai. A lakosság többi része: filippinek, azóri portugálok, kínaiak. *A bennszülöttek számát* — a félvérekkel együtt — *csupán 50.000 lélekre becsülték.* Ennek körülbelül a fele félvér, úgyhogy a fajtiszta bennszülöttek száma 25.000.

Ezekből az adatokból kitünik, hogy a Hawai-szigetek uralkodó népe a *japán.*

„A világ legnagyobb ágyui" a paradicsomban

Honolulut így jellemzi Paul Rohrbach: *amerikai-japán város — kínai arccal.* Honolulu teljesen korszerüen épült, akárcsak valamelyik USA-város. Villamos, aszfalt, rengeteg autó. A város szivében áll a *Nagy Kamehameha* sötét bronzszobra. A meztelen férfitest tollköténytét, tollköpenyét és tollsüvegét bearanyozták. Kamehameha — akit a déli tenger Napóleonjának neveznek — 1781-ben lett Hawai törzsfőnöke. Hawait mai formájában ő alapította meg; egyesítette a szigetcsoportokat és megindította a kereskedelmet a fehérekkel. Az Egyesült Államok 1898-ban kebelezte be Hawait.

Honolulu mellett fekszik *Pearl Harbour* hadikikötő, amelyet hatalmas hajómedencék és hadianyagraktárak öveznek. S valamivel odébb, az egyik kihült kráterhegyen épült a *Diamond Head* nevü hatalmas erődrendszer, *az Egyesült Államok legerősebb erődítménye a Csendes-óceánon.* Az amerikaiak természetesen — akik szinte szerelmesek a „legnagyobb" szóba — állandóan büszkén hangoztatják, hogy Diamond Head-ben vannak *a világ legnagyobb ágyui!* Diamond Head „tabu" volt: földi halandónak még csak a közelébe sem volt szabad merészkednie A repülőgépek utasait végigkutatták, hogy nincs-e náluk *fényképezőgép*, nehogy légifelvételt készíthessenek a valóban gyémántként őrzött Diamond Head-ről. (A vetitettképes előadás során különben láthattuk a legendáshirü amerikai erőd fényképét.) Az amerikai közegek egészen nyiltan bevallották: ez a drákói intézkedés a *japánok ellen szól.* A japán repülők minden óvatossági intézkedés ellenére már a háború első napjaiban bombákkal árasztották el a féltett óriás-erőd legérzékenyebb pontjait.

Hawai-ananász — maláji konzervdobozokban

— Autóutunk a szigeten át leirhatatlanul szép volt — mondotta az előadó. — Honolulu és az egész Oahu-sziget virágok és gyümölcsök paradicsomi pompájában ragyogott. *Virág és gyümölcs*, virág és gyümölcs, ameddig a szem ellát! Felettünk tölgy-nagy fák a legcsodásabb virág- és illatpompában. Ugy látszott, mintha az ég is virágoznék. S azután az ananász-erdők részegítő jószaga... amott végtelenbe vesző cukornád-ültetvények. A bougainviolák élénklila vízesésként hullottak alá a házak faláról és a kerítésekről.

Hawai ananászát hajószámra szállították főként az Egyesült Államokba. Még pedig — *maláji konzervdobozokban.* Mert tudni kell, hogy *a maláji félsziget a világ legnagyobb ón- és kaucsuktermelője.* Hawai adta Amerikának az ananászt — a maláji félsziget a bádogdobozokat. Ha a japán hadijelentéseket olvassuk hogy többek között nagy baj lesz Amerika ananász- és ón-elátásával is, nem beszélve — a stratégiai eredményeken felül — az *angol-amerikai ón- és kaucsukegyeduralom komoly veszélyeztetéséről.*

Paul Rohrbach elmondotta, hogy Honoluluba visszatérve egy *német lelkész vendége volt.*

— Német köszöntés, német családi kör, német könyvek, német konyha: a Csendes-óceán kellős közepén — vezette be a német papnál tett látogatásának leirását Rohrbach dr, amelyet az evangélikus lelkész leányának szavaival fejezett be: — *Vissza akarok térni Németországba,* minél előbb itt akarom hagyni ezt a paradicsomot, **mert itt nem találok megfelelő** német férjet. *Angolhoz nem akarok férjhezmenni, nehogy gyermekeimmel angolul kelljen majd beszélnem...*

„Japán nem mer megtámadni bennünket!"

Paul Rohrbach végül Hawai kormányzási rendszerét, gazdasági, kereskedelmi és stratégiai jelentőségét vázolta. Cukron és ananászon kívül főként *banán, kávé és rizs* terem a természetáldotta szigeteken. De Hawai főként *közlekedésileg* játszik jelentős és pótolhatatlan szerepet Amerika, Kelet- és Délkeletázsia, valamint Ausztrália között Valamennyi San Francisco, Jokohama, Sanghéj, Hongkong, Batávia, és Sydney között közlekedő hajó kiköt Honoluluban.

A japán-amerikai-angol háború kitörése óta a szigetek jelentősége még jobban megnövekedett San Franciscóból Honululuig hat napig tart az út, Honoluluból Jokohamába kilenc napig A *Midway*-szigeten — amely a távolkeleti háború kitörése óta több súlyos japán bombatámadást élt át — van *az Egyesült Államok csendesóceáni kábelközpontja*, amely innét Guamon át (*Guam* már japán kézre került) Manilába és Sanghájba vezet. Az amerikaiak ügyszólván szünet nélkül tovább építették a szigetek erődítési rendszerét, de különösen *Pearl Harbour* védelmi hálózatát. Erődítéseiket angolszász gőggel és elbizakodottsággal „megtámadhatatlannak és bevehetetlennek" nevezték. Amikor az előadó az egyik amerikai tengerésztiszttel Japánról és az esetleges csendesóceáni háborúról beszélgtett, az USA-tiszt fölényes mosollyal jelentette ki:

— *Japán nem mer megtámadni bennünket!*

Az amerikai tévedett: *Roosevelt is tévedett.* Japán többet mer és nagyobb eredményt ér majd el, mint azt bárki is álmodhatta volna.

Bágyoni Váró Andor

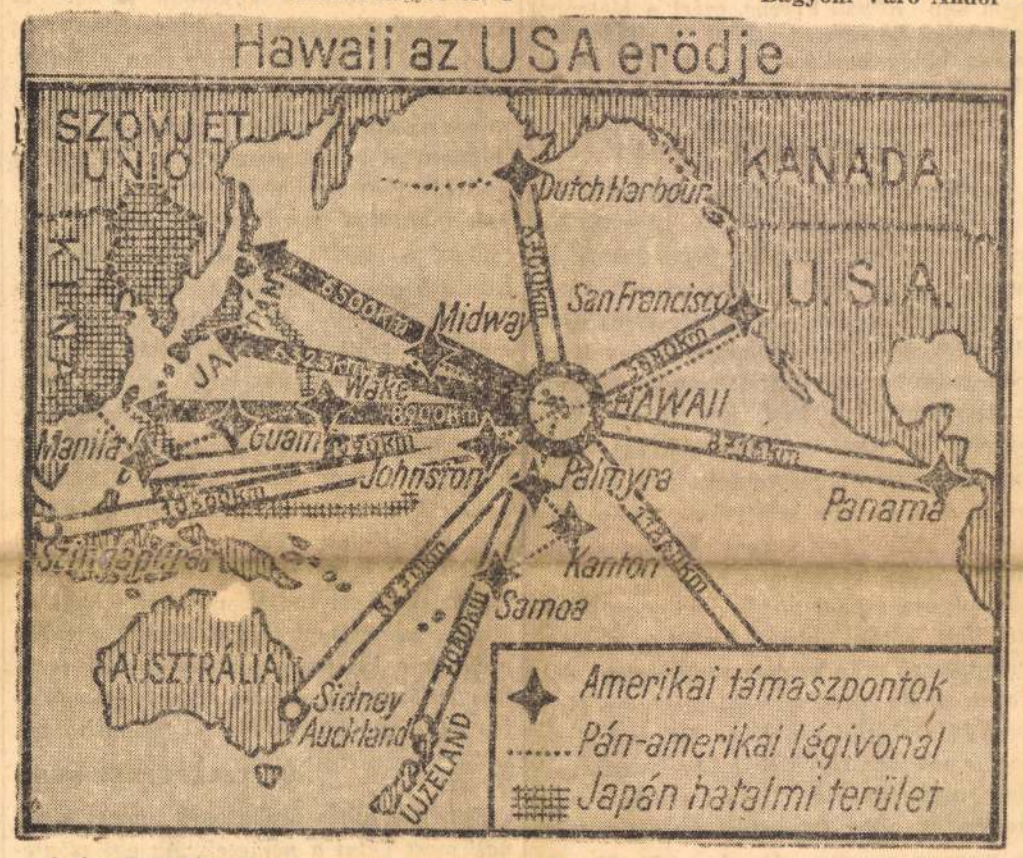

Ami a Brit Birodalom számára Szingapur, az Amerika számára a Hawai-szigetek: gigantikus erődítmény és flottatámaszpont, Az USA csendesóceáni támaszpontrendszerének a gerince és központja. Feladata, hogy felfogjon minden az Egyesült Államok nyugati partjai ellen irányuló támadást és kiindulópontja legyen a Csendes-Óceán nyugati része, illetve Japán ellen irányuló esetleges flottaakciónak. Szingapur és Gibraltár mellett Hawai a világ legnagyobb és legerősebb tengeri erődítménye. A szigetcsoport 7 nagyobb szigetből áll. Ezek közül a központi fekvésü Oahu van a legjobban megerősítve. Ennek a szigetnek a partján terül el Pearl Harbour kikötőváros. Ebben a kikötő ben akár az egész USA-flotta lehorgonyozhatna. Szárazdokkja a legnagyobb csatahajó kijavitá sára is alkalmas. Maga a sziget tele van kisebb nagyobb erődítményekkel, parti- és légelhárító ütegekkel. A helyőr ég létszáma kb. 25.000 fő. A Hawai szigetek megerősítése már a dollárok százmillióit nyelte el.

Most, hogy a japánok a háború első órái ban az itt állomásozó csendesóceáni flottának mintegy 70%-át elpusztitották, vagy hosszú időre hasznavehetetlenné tették, Roosevelt felemeltette a Hawai-szigetek fegyverkezési költ ségvetését. Ez az intézkedése nem más, mint eső után köpenyeg. Eltekintve az amerikai flottát ért súlyos veszteségtől, Hawai már csak azért sem lehet többé kiindulópontja egy Ja pán elleni flottaakciónak, mivel a közbeeső két fontos támaszpont, Wake és Guam japán kézre került. Hawainál az Egyesült Államok flottáját olyan veszteség érte, amely már előre meg határozza a csendesóceáni háború kimenetelét és annak lefolyását lényegesen megrövidíti.

Nincs közeledés

a Keresztény Építőmesterek Tábora és az ipartestület között

Ezelőtt egy hónappal történt, hogy az építőmesterek ipartestületének vezetősége *a tagok széles körben megnyilvánult kérésére* ankétot hivott egybe az építőipar mai problémáinak megbeszélésére. Ugyanakkor azonban az ipartestület furcsa helyzetbe került. Tudni kell ugyanis, hogy *a keresztény építőmesteri táborról nem lehet elmondani, mintha támogatná az ipartestületet — sőt kivánja a mai vezetőség távozását.* Azonban: tekintve az építőipari anyaggazdálkodás fontos kérdését, a Keresztény Építőmesterek Tábora ebben az esetben lojálisan résztvett az ankéten. De hogy ez a lépése mégse okozzon *félreértéseket* és hogy elvi állásfoglalása világosan kitünjék, a Keresztény Építőmesterek Tábora az ankét napirendje előtt *az alábbi nyilatkozatot tette:*

„A Keresztény Építőmesterek Tábora a megjelent vendégekre való tekintettel nem kiván ezen az értekezleten testületi politikát provokálni; de kijelenti, hogy nem áll módjában a mai ipartestületi elnökséget semminemü munkájában támogatni, mert nem kivánja munkájával elősegiteni a mai Keresztény Tábor-ellenes vezetőség élettartamát. A Keresztény Építőmesterek Tábora az ipartestülettől függetlenül, azon kivül fogja munkáját kifejteni."

Az volt az érdekes aztán, hogy az értekezlet szakszerü hozzászólói *a Tábor tagjai közül* kerültek ki. *Pélery, Czipauer, Unger és Szöllösy* építőmesterek — akik felszólaltak — mind tagjai a KÉT-nek. Az ellentábort mindössze *ifj. Ertl József István* képviselte. Elmondható tehát, hogy az értekezlet felszólalóinak túlnyomó része a keresztény építőmesterek tagjai közül állt szólásra és a mai ipartestületi rezsim támogatói közül *csak egy felszólaló* akadt. Az ipartestület által előterjesztett javaslaton *sok módositást* kivánnak a felszólalók, úgyhogy azt *nem fogadták el az ankéten.*

A keresztény építőmesterek szakszerü és érdekes felszólalásaikban egész sereg kérdést vetettek fel, egész sereg követelésüknek adtak hangot. Követelték elsősorban, hogy a téglagyárak ne adják ki árujukat a „régi idökből ittmaradt" 330 kereskedönek, hanem a tégla *a 40 keresztény kereskedön keresztül* jusson a fogyasztóhoz. Kérték az üres telkeken való téglahalmozás megszüntetését. *A többtermelés elősegitése céljából* kivánatosnak tartották és tartják, ha a kisebb, keresztény kézben lévő téglagyárak hatósági támogatásban részesülnének. Kifogásolták a gömbvascsavarás szabadalmi jogát és kérték, hogy ez *állami kézbe* kerülhessen. Követelték *a leállitott mészégetők sürgős üzembehelyezését, ha szükséges: akár hatósági beavatkozás útján is.*

Kijelentették a keresztény tábor tagjai, hogy magukévá teszik a kormányhatóságnak a keresztény kereskedelem támogatására irányuló fáradozásait és méltányolják az építőanyagkereskedelem átállitása alkalmával szükséges támogatást. Ezért helyesnek tartják, ha *az építőanyagok elosztásánál felhasználják a keresztény kereskedelmet*, amely ilymódon segitségben részesül s megerősödik.

Az értekezlet óta eltelt időszakban *mondhatni semminemü közeledést nem lehetett tapasztalni a Keresztény Építőmesterek Tábora és a budapesti Építőmesterek Ipartestülete között.*

Tavasszal pedig választás lesz az ipartestületben. Nyilvánvalónak látszik, hogy az ipartestületi választás mozgalmas és élénk lesz, annyival is inkább, mert a mai ipartestületi vezetőség és a KÉT között *elvi ellentétek* állanak fenn.

Legutóbb a KÉT összejövetelén, — amelyen *Ereky* Károly is résztvett, — a felszólalók *kormánybiztos kiküldését kérték az ipartestület élére.* Nagy dolog, ha egy olyan tekintélyes iparágnak, mint amilyen az építőipar, annyi meg annyi kitűnő tagja hajlandónak mutatkozik arra, hogy a testületi önkormányzat előnyeiről lemondjon, a maga jószántából. Meggondolásra késztető jelenség, hogy a több mint 150 tagot számláló keresztény építőmesteri tábor *nem hajlandó együttműködni* az ipartestület mostani vezetőségével, sőt, kormánybiztos kiküldését kéri e testület élére.

Hogy a tavaszi választás miként sikerül majd, az még a jövő titka; annyi azonban bizonyos, hogy *a Keresztény Építőmesterek Táborában erős a készülődés a választásokra.* Azt sem tartják azonban kizártnak, hogy választásokra nem kerül sor. Ez az eshetőség azt jelentené, hogy a KÉT által kért kormánybiztos veszi át ideiglenesen az ügyvezetést az ipartestületben.

Emődy Zoltán

BAROSS SZÖVETSÉG

tagjai

Testvér!

Ujévre művészi fényképet nálunk csináltasson.

II. ker. **BLAHOS REZSŐ** fényképészeti műterem, Fő-u. 18 Tel.: 150-436.
KELLER JÁNOS fényképészeti műterem, fotócikkek kereskedése, Margit-körút 87. Tel.: 153-867.
III. ker. **HÁVEL JÓZSEF** fotószalon, Polgártér 4. Telefon: 162—860.
V. ker. **Sz. JENEY ANKA** fényképészeti műterem, Dorottya-u. 9. Tel.: 332-112.
VI. ker. nagyenyedi **BORSAY JÁNOS** fényképészeti műterem, budapesti helyőrségi fényképész, Király-u. 72. sz. Tel.: 224-316.
TEICHLMANN EMIL fényképészeti műterme és amatőr laboratóriuma, Podmaniczky-u. 20. Tel.: 312-724.
VII. ker. **L'ART** fényképműterem. Tul.: Tóvölgyi Jánosné. Erzsébet-körút 56. I. em. 3. Telefon: 222—067.
VIII. ker. **BRUNHUBER BELA** udv. és kamarai fényképész. Baross-u. 61. Telefon: 134—178.
IX. ker. **JÓZSA-FOTO** fényképészeti műterem és amatőr laboratórium (fotócikkek is). Tul.: Gulyás Miklósné, Üllői-út 117. Tel. hívó: 14-22-05.
X. ker. **RÁDY LÁSZLÓ** fényképész és fotócikkereskedő, Simor-u. 13.. Telefon: 330-324.

Látogatás a borjádi remeténél, aki botba faragta a Bibliát és a magyar történelmet

Az egyik botot Piusz pápának, a másikat a Kormányzó Urnak szánta – Mentsék meg a fúró-faragó pásztorzseniket

Borjád, december hó.

(A Magyarság kiküldött tudósítójától:)

Itt, ahol a Pécsiviz, meg a Feketeviz egymásba szakad, már az Ormányság keleti részében vagyunk, a Bökösben. Kiáltásnyira egymástól apró falvak csalitok és csöpp erdők, meg gyümölcsösök sűrűjébe temetkezve; a fehérremeszelt templomtornyocskák villogó buzogánya mutatja, hogy errefelé kálvinisták imádják az égi Urat. Az élet lüktető arculatán látszik, hogy bőséges áradása van itt a pénznek, de az udvarokat nem veri fel a csengő gyermekkacaj. Az iskolákban, ha látogatóba megyünk ,egyre kevesebb gyerekszó csendíti felénk az üdvözletet.

— Isten hozta kigyelmedet a mi seregünkbe!...

Erre jártam a följebbvaló napokban. Nem az egykés világ szomorúságai érdekeltek, hanem a borjádi remete, aki egyszerű, meleg lelkéből fakadt művészetével eleddig ámulatba ejtette a világot. Nemcsak ezt a szűk kis világot, a Bököst, hanem a szélesebb földeket is.

A borjádi remete

Suttyó gyereket kérdezek meg, merre van a remete hajléka. Rámnéz, aztán gyanítva kérdi:

— A Kapolit tetszik, úgyi?

Hát igen, erretájt *Kapoli* Ferencnek hívják. Hamarosan rá is találunk; a Sürgődomb hajlatának enyhében húzódik meg bogárhátú gunyhója.

Szépszál parasztember. Ő nyit ajtót, senkilélek a háznál, magányosságban él. Elmondja, hogy 47 éves, a pestmegyei Kocsér községben született. Apja csordás volt, anyja korán meghalt, így mostoha került a házhoz, aki őt nem szivelte és hamarosan túl is adtak rajta. Elszegődött kanásznak tizenkétéves korában. A disznók mellett éldegélt öt esztendeig. A nagy háború elején őt is behivta a kommandó. Balszemét el is veszítette a csatában. Mire hazajött, nagy baj történt: szerelmes választottja, a Zsuzsi, más legényhez ment férjhez, de elveszett a „hivatal" is, amit neki szántak. Ugyanis az ócsai uradalom tehenésznek akarta alkalmazni, de mire ő megtért a harctérről, az állást mással töltötték be.

— Elkeseredtem panaszolja: nem volt mit kezdenem. Búcsút mondtam a határnak és elvándoroltam világgá. Baranyában állapodtam meg. Itt lettem tehenésze a Hajagos-uraságnak. Azóta itt dolgozom, de csak Szent Györgytől Szent Mihályig. Télen ugyanis a teheneket más veszi gondozás alá.

Kapoli Ferenc ősszel elvonul Sürgő-dombi hajlékába remetének. Bezárkózik „faragó-kamrájába" és alkot úgy, amint a lelke sugallja.

Amint leülünk, — a faragó-kamrába csak akkor enged be, amikor már alaposan kivallatott jövetelem célja felől, — elővesz egy pirosbarna botot, meg bicskát és szónélkül faragni kezdi. Nézem jóideig.

— Mi lesz ennek az ára? — kérdem. Felveti a fejét és szemérmes hangon árulja el a titkot:

— Nem lesz ennek ára, kérem. Ez „vallásibot", amit ajándékba adok. Hódolatul csinálom, már két hónapja dolgozok rajta. Ha majd kész lesz, beviszem a pécsi püspök urhoz és megkérem, küldjék el Rómába a pápa Őszentségének, merthogy én azt neki szántam...

Nézem a „vallásibot"-ot: csodálatos alkotmány. *Sétabot nagyságú gajmósbot, végesvégig miniatür-motivumokkal díszítve: indák, virágok, fölirások, végesvégig pedig a bibliából vett képek. a szentek élete és a kereszthalál, meg a feltámadás. A feliratok is a bibliából valók, de a Miatyánkból is van néhány fohász rajta. A kidolgozás mind a legprecizebb, tökéletes művészi munka.*

Magyar történelem egy boton

— De csinálok mást is — mondja. Elővesz a sarokból egy másik botot, szakasztott nagyságú, mint ez. — „Történelmibot", most fejeztem be és a Kormányzó Urnak fogom felajánlani.

Ha lehetséges, ez a munka még szebb, mint a készülő „vallásibot". *Rajta van úgyszólván az egész magyar történelem, képekben és jeligékben. Főhelyen a feszület, alatta a magyar cimer „Ne bántsd a magyart" felirással, aztán a magyarok bejövetele, a magyar királyok döbbenetesen életszerű domborművü képei, majd a mohácsi vész, Budavárának felszabadítása, a millénium és Trianon. A képeket körülfogja a Himnusz első verszakának bevésett szövege.*

Az egész bot a magyar iparművészet díszére válhatna. Kérdés nélkül is elmondja *Kapoli* Ferenc, hogy csinál ő mást is, díszdobozokat, fakanalat, virágtartót, de mégis legszivesebben botokkal művészkedik. Botnak csak a barkóca-fát használja, mert a barkóca egyenes, rugalmas fa és mert a pállítás, kikészítés után ennek van a legszebb szine.

A pállítás úgy történik, hogy a nyers botot parázs fölött megpörkölik, amitől könnyen leválik a bot héja. A kikészítés folyamata pedig ez: *a héjjától megkopasztott botot azon melegiben bekenik disznózsirral és utána forró bükkfa-hamuba megfürdetik. Később vizzel megmossák, újból bezsirozzák és a kéményben füstre akasztják. De füstölés közben is többször zsirozzák. Ezekből a füstön érett barkócaágakból lesznek a legszebb barnapiros, vagy rézvörös botok.* Barkócafát Baranyában nem kap *Kapoli* Ferenc, ezért a Mátrából kénytelen beszerezni. Kint a fészerben egész köteg barkóca ág vár művészi kidolgozásra.

Az ötszázadik bot

— Hogy jött rá a tudományára?

— Amikor kanász voltam, kezembe került az Érdekes Ujság egy képes száma. Az arcokat megpróbáltam fába vésni. Aztán megvettem a „Magyar királyok és fejedelmek" című képes albumot és annak képeit rajzoltam, véstem, faragtam. Egyszer a kecskeméti bankban jártam, a gazdám küldött be. Ott egy úr meglátta a vésett botomat, nagyon megtetszett neki, meg is vette. Két forintot adott érte. Nagy pénz volt az akkor. Igy jöttem rá, hogy — tudok. Hát azóta vésem a botokat.

Pontosan számontartja, hogy az általa készített botok hová kerültek. Csak a nagyháború után kezdett rendszeresen dolgozni. *Azóta több, mint ötszáz botot faragott ki. Dologtalan óráiban Istennel társalog, a magyar történelmet és klasszikusokat tanulmányozza.* Ujságot ritkán vesz a kezébe. A világ folyásáról és a költőkről is megvan a maga véleménye. Petőfi például szerinte kiforratlan, Arany János a magyarság igazi nagy költője.

Megkérdezem, hiányzó bal szeme nem akadályozza-e a munkában. Nem, — mondja. Megszokta már. Eleinte zúgolódott a csapásért, de aztán megnyugodott. Belátta, hogy Isten őt olyan szép tehetséggel áldotta meg, amely kárpótolja a félszeméért is. Nem szabad tehát zúgolódnia.

A magány csendjében megérett a lelke *Kapoli* Ferencnek.

Művészpásztorok, akiket elfelejtettek

Megmutatja a szerszámos ládáját, amelyben rengeteg apró szerszám rejtőzik.

— A gyalupad a kezem munkája — magyaráz *Kapoli* Ferenc. Bükkfából faragtam 1923-ban. Ez a sok apró szerszám is egytől-egyig a magam készítése. Nem igazi faragó az, aki magának gyalupadot és maga kezéhez álló szerszámokat nem tud készíteni. Hogy ezt a sok apró szerszámot hogy hivják? Ez itt a *bizsók*, faragókés. Nyelét szilvafából faragtam, pilingáját, vagyis a pengéjét elhasznált borotvapengéből köszörültem. Bizsókom van vagy tíz, mind élesre fenve; az ilyenből sok kell, mert faragás közben az ember nem ér rá élesíteni. Aztán itt van a *ganálvájó*, ez meg a *cirkalom*, emez a *bicskafűrész*.

Mind sorra mutogatja. Aztán faragja tovább a „vallásibot"-ot, hogy elküldhesse a Pápának...

Sötét este sodor le a Sürgő-dombi remete hajlékából a faluba. Eszembejutnak azok az elfeledett és eltemetett magyar pásztorok, akiknek munkája láttán megdöbbenve álltak meg akárhányszor nagynevű kritikusok is. A fényes alkotózsenivel megáldott tehenészek, kanászok, juhászok és kecskepásztorok,

Nem kell sötétenlátás ahoz, hogy lássuk: *ez az erőteljes népművészet el fog pusztulni, mert megmentésére nem gondol senki. Nem elegendő ugyanis a fentartásához egy-két műbarát érdeklődése, intézményes segitség kellene, amely megadná zseni-pásztorainknak azt a talajt, amely életnedvet nyujtana szellemük kivirágzásához.* Enélkül ugyanis a pásztorok művészete vagy elsorvad, vagy olyan csenevész növénnyé válik, amely nem a népmvészet talajába ereszti gyökereit, de lombjával nem is éri el az iskolázott iparművészet magasságait sem. A levegőben lóg és pusztulásra van ítélve.

T. Balogh József

Milyen lesz a német falu a háború után?

Új faluletelepítés kezdődik Németországban

A német falusi lakosság életszínvonalának megjavítása és a falu technikai és kulturális tökéletesítéséhez elengedhetetlenül szükséges *az egészséges birtokmegoszlás.* A nemzetiszocialista agrárpolitika éppen ezért *rendezett birtokviszonyok teremtésére törekszik, amelynél a különböző üzemnagyságok egészségesen oszlanak meg,* mivel — mint arra már az örökletes parasztgazdaságokról szóló törvény, a *Reichserbhofgesetz* rámutatott, — *az életképes kis- és középnagyságú, az egész országban egyenletesen elosztott parasztbirtokok biztositják legjobban a nép és állam fennmaradását és gyarapodását.* Ezt a kivánatos állapotot még nem lehetett mindenütt megvalósítani a birodalomban, mivel az elmult években más, sürgősebb feladatokat kellett megoldani. Különösen Badenben és Saarpfalzban, ahol a birtokok felosztása az örökösök között régi szokás, — találkozunk *egészségtelen birtokviszonyokkal, amelyek sürgősen orvoslásra szorulnak.* Az örökségek egyre ismétlődő felosztása kapcsán itt *a mezőgazdasági üzemek nagysága az évtizedek folyamán a lehető legkisebb földdarabokra csökkent.* Ezekben az országrészekben több parcellából álló, *összesen néhány hektár kiterjedésű törpebirtokok keletkeztek,* amelyekhez részben még bérelt föld is tartozik, hogy a gazdák legalább némileg értékesíteni tudják munkaerejüket az általuk megművelt földön. *Ennek ellenére ezeknek a kis parasztgazdaságoknak területe többnyire arra sem elég, hogy egyetlen egy nagyobb családot el tudjon tatani.*

UJ TELEPULÉSI REND

Ennek a hibás fejlődésnek *véget akarnak most vetni a németek.* Az egészségtelen birtokviszonyok helyébe *új települési rend lép,* melyet már most mindenütt megvalósitanak, — mint például a harci események következtében kiürített, majd újra betelepített falvaknál, stb. — ahol az újraépités a legsürgősebb.

Aki ma ezeken a vidékeken átutazik, mindenütt új rend nyomait látja. A német birodalmi élelmezési rend (Reichsnährstand) együttműködve az összes illetékes hatóságokkal, a meglévő birtok- és népesedési viszonyok figyelembevételével *újjárendezési terveket dolgozott ki,* amelyek feltüntetik az illető falu mai helyzetét és amelynek nyomán azután kialakitják, *megtervezik a német falu jövendő képét. Minden mezőgazdasági üzemet megvizsgálnak,* hogy egészséges alapon áll-e, hogy hogyan gazdálkodnak rajta, hogy a család teljesíti-e kötelességét és feladatát és hogy a mezőgazdasági üzem elegendő-e arra, hogy az illető földmivescsalád becsületes emberi megélhetését biztosítsa? *E vizsgálat nyomán azutá nkiderül, hogy mely üzemek életképesek és melyeket lehet és kell az adott lehetőségek figyelembevételével egészségessé tenni.* A német nemzetiszocialista párt körzetvezetője, az illető országrész parasztságának körzetvezetője, az illetékes telepítési hatóság, a nemzetiszocialista párt helyi csoportvezetője, a polgármester működik közre az illető falu jövendő képének kialakitásában, összeállíja azokat a javaslatokat és intézkedéseket, amelyekkel a falut minden vonatkozásban egészségessé lehet tenni. Mivel az illetékes hivatalok minden községet és minden parasztgazdaságot pontosan ismernek, könynyűszerrel meg lehet rajzolni azt az ideális faluképet, amelyet különös nehézség nélkül valóra is lehet váltani. A falu, a paraszt lakóháza, udvara és földje így megfelelő, észszerű arányban állanak majd egymással.

TAGOSITAS, KITELEPITÉS

A falusi tér újjárendezésének lényeges része különösen azokon a vidékeken, ahol a birtokok korlátlan felosztása szokott örökösödés esetén megtörténni, *új parasztbirtokok létesítése és egyben egyes parasztcsaládok kitelepitése a faluból a falu határába.* Ilymódon biztositani lehet egy *bizonyos minimális üzemnagyságot minden parasztgazdaság számára, hogy így az illető parasztcsalád munkahelyét megfelelően kihasználhassa és így életszínvonalát is megjavíthassa.*

A Németországban is elterjedt úgynevezett *nadrágszij-földeket tagositás révén egyesitik, úgyhogy a jövőben minden parasztgazdaság egy vagy legfeljebb néhány darab földből fog állani,* mégpedig az illető parasztcsalád lakóházához és *gazdasági épületeihez közel,* ami lehetővé teszi a föld könnyebb és belterjesebb megmüvelését. Mint már emlitettük is, a faluban lakó parasztcsaládok egyrészét a falu határába telepitik ki, *de a faluban megmaradó parasztcsaládok lakóházait és gazdasági épületeit is lehetőleg a falu szélére helyezik át, hogy a szántóföld, a lakóház és gazdasági épületek egymás mellett terüljenek el.* A szükséges területet nemcsak a tagosítás révén nyerik, hanem felhasználják az olyan üzemek földjét is erre a célra, amelyeknek tulajdonosai öregek és nincsenek örököseik, úgyhogy haláluk után az *így felszabaduló földterületet más üzemek területének kiegészítésére fordítják. Ahol szükséges, ott több községben közösen hajtják végre a tagositást!*

A NÉMET FALU UJ ARCA

Az új német falunak tehát egészen új arculata lesz. A falu közepén állanak majd *a közösségnek házai, a párt, a község épületei, az iskola stb.* Ezekhez az épületekhez kapcsolódnak azután *a kézművesek és iparosok házai. Ezek is kapnak bizonyos földterületet, hogy így a faluhoz kössék és ott begyökereztessék őket. A mezőgazdasági munkásoknak, az erdőmunkásoknak és a falun lakó ipari munkásoknak szintén juttatnak ugyanezen célból földet.* Ezek is lehetőleg házukhoz közel kapják meg földjüket, hogy időpazarlás nélkül, minél belterjesebben megmunkálhassák azt.

Ezekkel az újjárendező tervekkel kapcsolatban természetesen a kérdéseknek egész sora merül fel, amelyeket meg kell oldani, hogy *az új települési rendszer valóban egészséges is legyen és életképes gazdaságokat és falvakat teremtsen.* Számos technikai problémát kell ezzel kapcsolatban megoldani, mert a *faluból kitelepitett parasztgazdaságokat a falvakkal új utakkal kell összekötni, öntözőművekkel vagy vízlevezető berendezésekkel ellátni, meg kell teremteni a kapcsolatot az elektromos hálózattal stb...*

Németországban, mialatt a frontokon folyik a véres harc, csendben dolgoznak már, hogy *biztosítsák a német falusi lakosság számára a kedvezőbb életfeltételeket, a német nép élelmezését, és egyben a német nép minél erőteljesebb szaporodásának előfeltételeit.*

Kapoly Ilona

— **Kapoly Ilona** népi iparművész, Fáy Éva textiltervező iparművész, Szabó László fafaragó, bútorkészítő népi iparművész kiállítása nyílik május 27-én délelőtt 11 órakor a Népművészeti Stúdióban. (V., Kálvin tér 5.)

Népszava 1985. V. 25.

KAPOLI ILONA graf.

MA

Szeretettel köszöntjük névnapjuk alkalmából ***MIHÁLY*** *nevű kedves olvasóinkat.*

A Nap kél 5.14, nyugszik 20.07 órakor

Hírek, tudósítások, események közölhetők 10-től 12, valamint 14-től 16 óráig a 15-000-es telefonszámon.

Hírszerkesztő: **TROSZT ÉVA**

Szerkesztőségi hírügyeletes 16-tól 19 óráig a 15-000-es számon **VADÁSZ CSABA**

Körzeti TV-adás

Vasárnap 18 órakor a TV 2-n jelentkezik a Pécsi Körzeti Stúdió Itthon c. műsora. Májusban ünneplik a fák és madarak napját. A műsor a régió természeti szépségeiről, ritkaságairól szól, Gemenctől a somogyi Basa-kerten át a Keszthelyi-hegységig végiglátogatjuk a kirándulóhelyeket. Szerkesztő-rendező: Jósfay György.

— **A megemlékezés virágai.** A Szocialista Párt képviselői holnap 10 órakor a Pécsi Köztemetőben, a II. világháború áldozatainak sírjaira elhelyezik a megemlékezés virágait.

— **A Grazi Ipari Vásárba** utaztak a pécsi Angster József Szakmunkásképző Intézet és Szakközépiskola tanműhelyének diákjai Hánzs Gyula vezetésével. A jutalomkirándulásra a legjobb tanulók mehettek.

Olyan, mint Isten

A Mihály nevünk óhéber alapszava azt jelenti: Olyan, mint az Isten. A katolikusok ma emlékeznek Szent Mihály főangyalról, a mennyei seregek fejedelméről. Az ortodox naptár Szent János apostol és evangélista napját jelöli.

— **Három éves a villányi német ifjúsági énekkar.** A Csalogányok vasárnap 15 órakor nemzetiségi délután keretében lépnek a faluházban.

— **Hétfőn délután 5 órakor Pohly János kanonok** „A názáreti Mária egy a boldog asszonyok között" címmel tart előadást a legszebb Ave Mariákkal a pécsi Lenau-házban. A kanonok úr híveit és egykori tanítványait is szeretettel várják.

— **Módosul a jogi tanácsadás rendje a Lenau-házban.** Szerdán délelőtt a vagyoni kárpótlás, csütörtök délután dr. Berényi István elsősorban az internáltak és elhurcoltak ügyében, pénteken délután 2-től dr. Jung Mária elsősorban jogi és nyugdíjügyekben várja az érdeklődőket.

— **Elmarad.** A mára hirdetett hangverseny a pécsi Zárda templomban a belső átépítési munkák miatt elmarad.

— **Jég, szél, ághullás.** Csütörtökön Pécsett fura csapadékhullási helyzet alakult ki. Volt, ahol sütött a Nap, míg Magyarürögben, a régi Kertvárosban jég hullott, a 6-os úton pedig, Hird és Vasas közelében a nyárfákról karvastag ágakat tépett le a szél.

— **Ifjú lokálpatrióták.** A Megismerni és megszeretni szülőföldünket, Pécset elnevezésű várostörténeti vetélkedőn, melyet a Jurisics úti Iskola hirdetett, csapatversenyben I.: Berek úti Iskola, II.: Siklósi úti Iskola ,

Világbanki hitel az egészségügynek és a társadalombiztosításnak

A magyar egészségügy és a társadalombiztosítás fejlesztésére, infrastruktúrájának korszerűsítésére összesen 223 millió dollár hitelt nyújt a Világbank ez év második felétől. Az erről szóló megállapodást április 27-én írták alá a Világbank és a magyar kormány képviselői – jelentette be *Botos József*, az Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóság vezetője pénteken Budapesten.

A nemzetközi pénzügyi szervezet által nyújtott hitelből 132 millió dollár jut a társadalombiztosítási, míg 91 millió az egészségügyi projekt megvalósítására. A kölcsönöket – tájékoztatott a főigazgató – a magyar kormány vette fel, amely 2000-ig az egészségügyi programhoz 41,6, a társadalombiztosításhoz pedig mintegy 70 millió dollárral járul hozzá.

Az egészségügyi fejlesztésekre első ízben a kölcsönszerződés aláírását követő 90 napon belül nyílik lehetőség hitel lehívására – mondta *Móró Ákos*, a Népjóléti Minisztérium Világbanki Programirodájának vezetője. A tervek szerint az idén körülbelül 5,7 milliárd forintot vennének igénybe az egészségügyi programra, amely – főként eszközbeszerzések révén – az eddiginél hatékonyabb fellépést tesz lehetővé a szív- és érrendszeri, valamint az agyérrendszeri betegségek ellen. A program fontos részét képezi ugyanakkor a megelőzés, így az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat szervezetének korszerűsítése és az egészségügyi menedzsment-képzés.

A társadalombiztosítási hitelt illetően némileg megnehezíti a helyzetet, hogy a Világbank feltételei szerint 90 napon belül meg kell születnie annak a származékos kölcsönmegállapodásnak, amely pontosan rögzíti a pénz felhasználását és visszafizetését szabályozó „játékszabályokat" – mutatott rá *Bod Péter*, a Társadalombiztosítás Nyugdíjbiztosítási Felügyelőbizottságának elnöke. Ma még ugyanis nem tisztázott: a visszafizetés mennyiben terheli majd a tb-alapokat, és mennyiben a központi költségvetést. Botos József szerint jó megoldás lenne, ha a kormány vállalná a kamatterheket, de bárhogy is legyen, a döntésnek mielőbb meg kell születnie, mert egyébként három hónap elteltével az egész program elvész.

Ez pedig elsősorban azért okozna jelentős problémát, mert e kölcsön nélkül a tb informatikai rendszerét képtelenség lenne korszerűsíteni – hangsúlyozta Bod Péter.

Új játszóteret avatnak szombaton Görcsönyben a Pelikán lakótelepen. A Szilágyi Szilárd tervei szerint elkészült téren favárat építettek, mászókákat, libikókákat, padokat helyeztek el és homokozót is kialakítottak. Az új játszótérre a pénzt a helyi önkormányzat és a lakosság együttes erővel teremtette elő.
Fotó: Tóka András

A népkonyháért

A pécsi népkonyha javára olcsóruha-árusítást szervez a TÁMASZ Alapítvány ma 8-12 óráig Pécsett, a Hársfa utca 2-ben. Minden portéka 10-50 forintba kerül.

Romkerti parti

Romkerti táncparti néven új hétvégi, nonstop-műsort szervez ma reggel 9-től holnap estig az Aladin Iroda árusok, táncosok, zenészek, színészek, iparosok bevonásával a pécsi Tetytyén. Ma például 17-18 óráig fellép a Pécsi Iparos Kör. Lesz ingyenes babgulyás-osztás.

Horvát mise

A Dél-Baranyai Sokácok-Horvátok Egyesülete anyák napi megemlékezést és horvát nyelvű misét szervez ma 18 órakor a siklósi Katolikus templomban a nemzetiségi lakosság részére. A helyi Művelődési Központban 19 órától a horvátul tanuló kicsik köszöntik az édesanyákat.

Rendezvények

— **Eboltás.** III. körzet (Dr.

Közlemények

Krivanek Vilmos (1921–1993)

Szerencsések és boldogok voltunk mindannyian, akik Krivanek Vilmos igazgatása alatt a pécsbányatelepi és a Mezőszél utcai általános iskolában tanulhattunk és taníthattunk. Akkor már nem volt aktív sportember, de ebbéli múltjából magával hozta a fegyelmet, a pontosságot és a felszabadult vidámságot. Ilyen volt az iskola élén is. Tudta, hogy a tantestület is csapat, és úgy igazgatott, mint a legjobb kapitány. Olyan légkört teremtett, amelyben nemcsak tanítani kellett, de mindannyionknak tanulni is. És emberek voltunk, élnünk kellett. Nehéz évek voltak, de mégis, mintha mindig nevettünk volna. Mintha mindig virágoztak volna a fák.

Krivanek Vilmos kiváló főnök volt és mindig barát. A főnök segített és hagyott dolgozni: vonzó és abszolut becsületes személyisége kisugárzott mindenre és mindenkire. Hát persze, hogy mindig virágoztak a fák. Még télen is.

A valódi szeretet és a valódi megbecsülés nehezen alakul ki, de soha nem múlik el, ha létrejön. Még a halállal sem. Még akkor sem, ha ezen a májuson még a fák is sírnak.

Drága Vili, nyugodj békében.

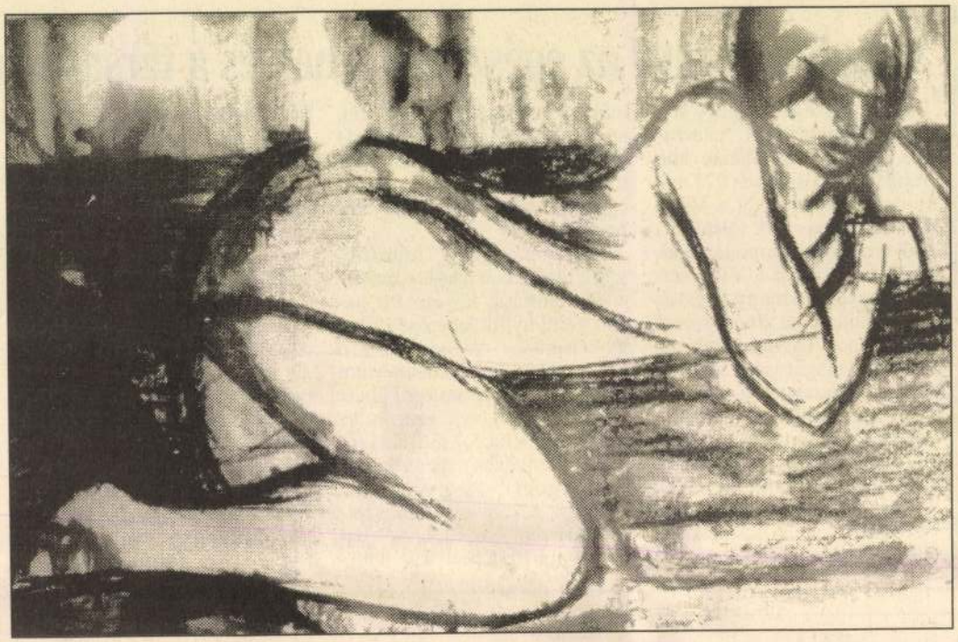

A Szigetváron élő Kapoli Ilona festőművésznő alkotásaiból látható kiállítás a helyi vár dzsámijában lévő bemutatóteremben. A rajzokból, festményekből válogatott tárlat a hónap végéig látogatható.

Fotó: Laufer László

A leválás öt feltétele

Új fogalom kerül a szövetkezetek átalakulási folyamatában így, vagy úgy érintettek szótárába. A „kiválás" helyett ezentúl valószínűleg a „leválás" szót kell majd használni, ha az Országgyűlés elfogadja a mezőgazdasági bizottsága által már megtárgyalt és támogatott javaslatot.

– Mi a törvényjavaslat célja? – kérdeztük *dr. Lovászy Csabát*, a Földművelésügyi Minisztérium helyettes államtitkárát.

– 1992. december 31-ével a törvénynek az átalakulásra gyakorolt hatálya lezárult. Ez az 1992. évi II. számú, átalakulási törvény néven ismert törvény tartalmazza a kiválás fogalmát, nálatot alkalmazza. A javaslat szerint a leválás – mint jogintézmény – öt nagyon fontos feltételnek az együttes meglétéhez kapcsolódna. Akár egy egyénnél, akár csoportok esetében kerül szóba a dolog, a leválás jogintézménye csak akkor működhet, ha mind az öt feltétel fennáll – szögezte le dr. Lovászy Csaba, hozzátéve: – Együttes meglétük esetén a leváló tagokhoz kapcsolódhatnak a kívülálló üzletrész-tulajdonosok is.

– Mi az első feltétel?

– A csoportos leválni szándékozók által kivinni kívánt vagyonértéknek el kell érnie a szövetkezet összvagyona legalább 10 százalékát, vagy a 10 millió forintot. Természetesen a tagok – egybehangzóan – ennél kisebb mértékben is megállalegkésőbb a vagyonkivitelt követő harminc napon belül szövetkezetet, vagy gazdasági társaságot hoznak létre. No, ez az utolsó, ötödik feltétel visszautal arra az alapgondolatra, hogy a vagyon felélése helyett a vagyon működtetése és a mezőgazdaságban maradó tőkének a hasznosítása a feladat – összegezte a helyettes államtitkár.

– Eladhatja-e üzletrészét a kívülálló?

– Hogyne. A kívülállók üzletrésze forgalomképes, amin azt kell érteni, hogy minden további nélkül eladhatja.

– És kinek?

– Itt a baj. Pillanatnyilag nincs rá olyan kereslet, ami megoldhatná ezt a problémát.

– Piacképessé kellene tenni a kívülállók üzletrészét?

Üröm az örömben

Állás nélkül a kaposvári agrár-egyetem végzős hallgatói

Hagyományos, nagyszabású „sárgulási" ünnepéllyel búcsúztatták iskolájukat, a kaposvári Pannon Agrártudományi Egyetemet az Állattenyésztési Kar végzős hallgatói. Ám az ünnepi hangulatból ocsúdva sokuknak kellemetlen órák, napok, hónapok elé kell nézniük. Gólya korukban bizonyára egyikük sem számolt a munkanélküliséggel, a kar jelentős része friss diplomával a zsebében most mégis súlyos kérdőjelekkel hagyja maga mögött hallgatói polgárságát.

Példaértékű azonban az egyetemi dékánia kezdeményezése. Részben a munkalehetőség nélkül maradtakra gondolva 1993 őszén kétéves posztgraduális képzési lehetőséget biztosít diákjai számára.

– Az állattenyésztésben, a tej- és hústermelésben nem kielégített a mérnöki képzettségű szakember-ellátottság – mondja *dr. Széles Gyula* dékán. – Az agrármérnöki szak széleskörű ismereteket nyújt a képzés két éves időtartama alatt, ugyanis jelentős óraszámban szerepel az idegennyelv, a számítástechnika, a banki, pénzügyi ismeretek egyaránt. Tapasztalataink szerint ugyanis példaként az idegennyelv és a modern technika ismerete bizonyos védettséget nyújt a munkanélküliség ellen – és alapot vállalkozások indításához. A mérnök oklevelet adó képzésre mintegy 45-50 hallgató nyert felvételt, tanulmányi eredményei, diákköri munkái alapján. A hallgatók 20-25 százalékának semmilyen lehetősége nins, ők azonban nem rendelkeznek a fenti képzettségekkel. Ugyanakkor arra is felkészítjük a hallgatókat, hogy a húsnak ne csak biológiai ismérveit bírják, hanem fel is tudják dolgozni azt, hogy később önálló gazdálkodóként is állják a helyüket. Külföldi munkavállalási lehetőséghez is jutottak a fiatalok, nyugat-európai egyetemek tagozatai, farmok fogadják őket, ahol nem utolsó sorban kiváló lehetőség kínálkozik a nyelv gyakorlására. Különböző egyetemek támogatásából és alapítványi pénzekből angliai nyelvtanfolyamra küldjük a hallgatókat.

Az országos beiskolázású egyetem hallgatói, köztük számos Baranyából származó diák, 25-30 százaléka szerzett mégis megfelelő munkalehetőséget az ország különböző vidékein. Nagyrészük vállalkozóként, nagyüzemi, illetve paraszti kisüzemi szakemberként. Somogyban egyébként közismerten a legkedvezőtlenebb az állattenyésztésben való foglalkoztatottság lehetősége.

Nem véletlen szándéka az oktatási politikának, hogy a munkanélküli létszám szaporítása helyett inkább az iskolaévek nyújtását teszi lehetővé, miként a kaposvári egyetem, amely a jövő tanévben tanárképző szakot is indítani kíván. **Troszt É.**

Országos falukonferencia Pécsett

Kiút a válságból

Magyar és román történészek tanácskozása

A román és a magyar történetírás ne ellenségként álljon egymással szemben, hanem a tényekhez ragaszkodva igye-

KAPOLKA GÁBOR

e-mail: iranytu@magyarhirlap.hu

Kapolka Gábornak a pesti gangokat bemutató fotókiállítása Krúdy Gyula, Kóbor Tamás, Mándy Iván írásait idézi

FOTÓ: KAPOLKA GÁBOR

A Gozsdu udvar és a pesti gangok

TÁRLATOLGATÓ

Az idő és a markológépek vasfoga – most mindkettőről fogalmat alkothatunk. A Dob utca 15.-ben látható az, ami a 16.-ban már nem: néhány méterre saját romjaitól, a Spinoza kávéházban nyílt fotókiállítás az egykori Gozsdu udvarról.

„Oldalára billent, rozsdás óceánjáró (a Kárpátia?) az Erzsébetváros egy zátonyán. Testén felfeszített konzervdobozra emlékeztető hasított sebek, rozsdapára, salétromkorall. Vajon hogyan történhetett? Miként vetődött ez a patinás monstrum ilyen zavaros vizekre?" Egy fotográfus költői kérdései ezek. Az apropójuk egészen prózai: Kapolka Gábor anekdotákkal, novellisztikus szövegfoszlányokkal kísért fotókiállítása a Gozsdu udvar utolsó, tavaszi napjait örökíti meg, a bontás előtti időket. A Dob utcát a Király utcával összekötő passzázs helyén építésének centenáriumára – jövő őszre – az eredeti udvar arculatát ímmel-ámmal megőrző luxuslakópark települ, kávézókkal, üzletekkel – majd kiderül, pontosan milyen lesz. Dob utcai kijáratával szemben, egy korábbi pékség, majd cukrászda helyén avatták fel két éve a művészkávéházak emlékét idéző Spinoza házat. A régi pesti zsidónegyed rehabilitációjának két – a minősítést hagyjuk az utókorra – példája néz itt farkasszemet. A képeken persze nyoma sincs ennek a vicsorgásnak; egy pajeszos kisfiú néz ránk Kapolka Gábor fekete-fehér fotográfiáiról, háta mögött elmosódó alakokkal. Bál van a Kárpátián – fantáziál a szerző, képein az óceánjáró utasai kísértenek. A többi csak a fény és a történelem furcsa játéka: rozsdás kerítés, korhadó korlát, kibelezett otthonok... És az egykor ötvösök apró üzleteit rejtő udvarok sejtelmes lánca, mint amikor a kamerával a tévéképernyőbe nézünk, és az egyre apróbb keretek sokaságában egy percre megtapasztaljuk a végtelent. Az illúziót.

Kapolka Gábor egy másik, a Derű – pesti fények című, budapesti gangokról készített fotókiállításán derül csak ki, hogy igazából a portré a kedvenc műfaja. Ezen nincs mit csodálkozni: egy fotográfusról az árul el a legtöbbet, hogy a felvételeiről hogyan néznek vissza rá, készítőjükre az emberek. Ahogy a látszólag a hétköznapokból kiragadott szövegrészletekből – amelyekkel a csak mellékesen novellista fotográfus saját felvételeit illusztrálja – hogyan köszönnek vissza olvasmányai. Talán Krúdy Gyula, Kóbor Tamás, Mándy Iván vagy valaki más, aki a régi Pestről még mesélni tud.

BORSOS ROLAND

Ekho – visszhangképek a Gozsdu udvarból
Spinoza ház galéria (VII., Dob u. 15.).

Derű – pesti fények
Központi Szabó Ervin Könyvtár galériája (VIII., Szabó Ervin tér 1.)

Kulturális dialógus – de hogyan?

Az Európai Bizottság a 2008-as esztendőt a kultúraközi párbeszéd évévé nyilvánítja. Ez a legkonkrétabb eredménye a Befogadó Európa? Látóhatár 2020 című háromnapos nemzetközi konferenciának, amelyet – többek között José Manuel Barrosónak, az Európai Bizottság elnökének a részvételével – Budapesten rendeztek.

Barroso szerint Európa egyik legfontosabb értéke a kulturális és társadalmi sokszínűség, ez azonban – mint az előző hetek párizsi eseményei bizonyították – könnyen feszültségekhez, sőt lázongásokhoz vezethet. Erre a problémára a kontinens csak akkor találhat választ, ha kitartóan kutatja a feszültségek okait, gyökereit. „Nemcsak arról kell beszélni, hogy mit tesz Európa a kultúrájáért, hanem azt is látni kell, mi mindent tehet a kultúra Európáért. Csak a nyitott, toleráns, a jogállamiságot tiszteletben tartó Európa tudja felvenni a versenyt a globalizált világgal" – mondta az Európai Bizottság elnöke.

José Manuel Barroso és Bozóki András: aggodalom és bizakodás konkrétumok nélkül FOTÓ: SÁRKÖZY GYÖRGY

Gyurcsány Ferenc miniszterelnök felszólalásában úgy vélekedett: Európa elbizonytalanodott, mert nem tudja eldönteni, hogyan tudja egyszerre megőrizni kulturális identitását és hagyományait, s közben választ adni a globalizációs kihívásokra. Bozóki András kulturális miniszter szerint a franciaországi lázadás riasztó jel, de nem kérdőjelezi meg, hogy folytatni kell a kultúrák közötti párbeszédet.

Borúlátóbban nyilatkozott a brit EU-elnökség nevében felszólaló David Lammy kulturális miniszter, aki szerint „nem érdemes titkolni és takargatni, hogy az utóbbi hetek nyugat-európai zavargásai, a felgyújtott autók százai egy csapásra megsemmisítették a multikulturális társadalomról vallott korábbi, utópisztikus nézeteket". Szerinte ez a krízishelyzet valójában nemzeti identitási válság, amit csak úgy lehet megoldani, ha „feltárjuk az egyes emberek történetét". A következő EU-elnökség nevében Franz Morak osztrák kulturális miniszter arra ösztönözte az Európai Unió tagjait, hogy a jövőben legyenek sokkal aktívabbak az olyan kulturális támogatások területén, amelyek túllépnek a nemzetállami, illetve a regionális kereteken. REA

Tájékoztatási központ a Merlin Színházban

José Manuel Barroso nyitotta meg az új Európai Tájékoztatási és Kulturális Központot (ETKK) a Merlin Színházban. A megnyitón részt vett Demszky Gábor főpolgármester és Baráth Etele, az európai ügyekért felelős tárca nélküli miniszter. Magács László, a színház és az ETKK igazgatója kérdésünkre elmondta: egy olyan „élő helyet" szeretnének létrehozni, ahol a középiskolásoktól a nyugdíjasokig mindenki segítséget és tájékoztatást kaphat bármilyen, az Európai Unióval kapcsolatos kérdésre.

Szárnypróbálgatás, felemelkedés és földet érés a MU Színházban

TÁNC

A buszpályaudvarokon és a reptereken az utasok számára biztosított csarnokot a múlt században váróteremnek hívták. E dohányfüsttel és büfészaggal pácolt helyiségekben általában üveges tekintetű, meg-

Juhos István (Puttó) Triangolo című alkotásában a táncosok a harcművészet fogásait is gyakorolhatják: férfiak és nők képzett terminátorokként küzdenek egymással és a lépésanyaggal. A koreográfiában sajnos fapados járatokra emlékeztető megoldások

Mária királyné, Mohács özv

KIÁLLÍTÁS

Van valami jelképes is abban, hogy miközben mi Habsburg Máriának nevezzük, külföldön mindenütt csak Magyarországi Máriaként emlegetik tragikus sorsú II. Lajos királyunk özvegyét. Születésének fél évezredes évfordulóján összefo-

idegen földre kellett menekülnie a budai várból. 1531-ben elfogadta nagyhatalmú bátyjának, V. Károly német-római császárnak felkérését a németalföldi helytartóság vezetésére, amelyet veleszületett diplomáciai érzékkel töltött be 1555-ig, amikor lemondott és spanyol földre vonult vissza. Itt is hunyt el 1558-

KAPOLI Ilona festő

Új Dunántúli Napló 1997.05.10.

(h)

Kapoli Ilona kiállítása. Szigetváron, a Vigadó Galériájában szombaton 16.30 órakor Kapoli Ilona népi iparművész akvarell és pasztell képeit bemutató, június 2-ig megtekinthető kiállítást Dr. Csőregh Éva festőművész, a Magyar Rajztanárok Országos Egyesületének elnöke nyitja meg. Közreműködnek a helyi zeneiskola növendékei. *(gy)*

Képek-

KAPOLI Ilona

Új munkaügyi iroda Tamásiban

Tamásiban és a város vonzáskörzetéhez tartozó kis falvakban már olyan sok a munkanélküli, hogy az ügyeiket, segélyezésüket intéző irodánál a sorban álláshoz sem volt elég hely, ezért új munkaügyi kirendeltséget nyitott a városban pénteken a Tolna Megyei Munkaügyi Központ. A tágas irodákat a korábban Tamási Galériának nevezett képzőművészeti kiállítóhelyen alakították ki. (Kiállításokat ezentúl a művelődési házban rendeznek.) Az utóbbi egy-másfél évben a dunántúli megyék közül Tolnában a legmagasabb a munkanélküliek aránya, 1993 első hónapjaiban már meghaladta a 15 százalékot. Szekszárd után Tamásiban szorulnak legtöbben munkanélküli-ellátásra.

Pecsétes üdülés félpénzen

Hol vannak már azok az idők, amikor egy kétgyermekes család ezer forintból vígan üdülhetett a Balaton-parton? Persze ehhez még hozzá kellett tenni néhány ezrest, mert ha biztosított is volt a teljes ellátás, azért a férjuram naponta leküldött néhány üveg sört a torkán, a feleség is szét akart nézni a butiksoron, a gyerekeknek is adni kellett a fagylaltra valót.

De azért ezt ki lehetett bírni, mert a fizetésből össze lehetett gyűjteni az üdülés költségeit. Manapság a szakszervezetek körüli huzavona miatt meglehetősen kevesen tudják, hogy azok az üdülők, amelyek eddig az érdekvédelmi szervezetek tulajdonában voltak, átkerültek a Nemzeti Üdültetési és Vagyonkezelési Részvénytársaságba, s a cég bizony borsos, majdhogynem szállodai árat számít fel a napi ellátásért.

Az is változott, hogy január 1-jétől az üdülés állampolgári jogon jár, és nem kapcsolódik a szakszervezeti tagsághoz.

Mindenki igénybe veheti tehát az üdülési lehetőséget, természetesen, ha kifizeti a napi költséget. De azért van egy olcsóbb megoldás is. Az állam gondoskodó kezét nem vette le polgárai pihenését szolgáló szociális juttatásról, lakosonként 3000 forintot szánnak a támogatásra, amely összeget átutalják a megyei üdülés irodákba.

Az üdülési hozzájáruláshoz viszont csak akkor juthat hozzá az egyszerű honpolgár, ha vállalati vagy a szakszervezeti hivatalos pecséttel rendelkezik, csak jogi személy igazolása alapján üdülhet „félpénzen".

Pecséttel ugyanis 2000 forint értékű bonért 1000 forintot kell fizetnie.

Mindez első hallásra kissé bonyolultnak tűnik, s talán ez az oka annak, hogy a cégektől, vállalatoktól, intézményektől nem túlságosan sokan veszik igénybe a kedvezményes lehetőséget. A jogi személyek bármekkora összegű bont vásárolhatnak – természetesen ameddig futja a negyedéves keretből, mert háromhavonként van az elosztás – és azt szociális szempontok alapján kioszthatják. Baranyában, Tolnában és Somogyban érdeklődve viszont arra a következtetésre kell jutnunk, az illetékesek nemigen értik, mit is kell csinálniuk, mert igencsak lanyha az érdeklődés.

Ettől függetlenül nem maradnak kihasználatlanul az üdülőjegyek, mert a nyugdíjasok (rájuk más szabályok vonatkoznak, a támogatás mértéke függ a nyugdíj összegétől) és néhány vállalat, szakszervezeti tömörülés kihasználja a lehetőséget. Bár még a nyári főidény üdülési beutalóinak száma nem ismert, annyi azonban bizonyos, már a második negyedéves keretből is csak néhány található az üdültetési irodákban.

B. G.

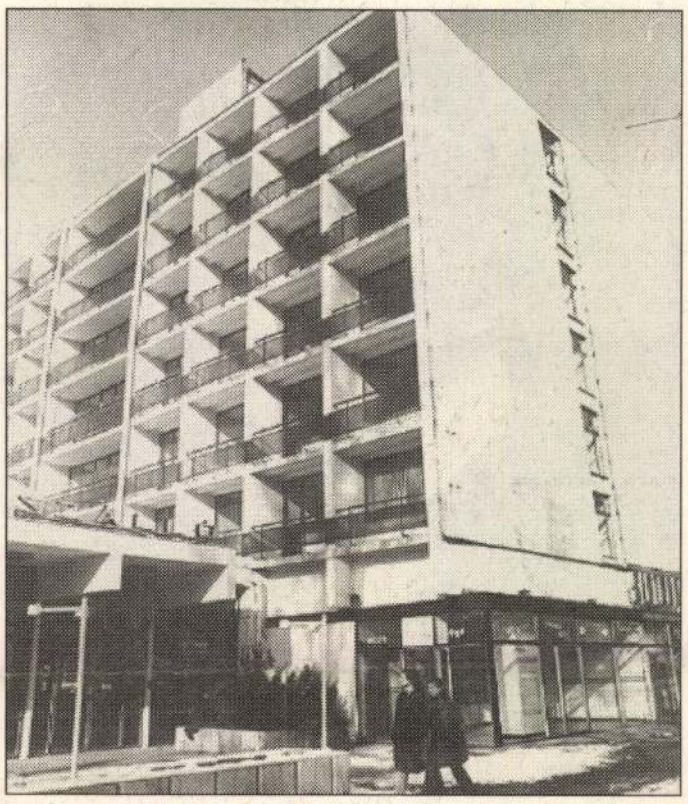

Most a beutaltakra várnak az Ezüspart üdülői **Fotó: Laufer**

Hitel: ezúttal nem alma

Bár a Hitelgarancia Rt. több hónapja megkezdte működését, a magánvállalkozók hitelhez jutását segítő – egyébként valóban rendkívül kedvező – új, lényegében készfizető kezességi konstrukció bevezetése késik. Budapesten annak próbáltunk utána járni: miért?

Mint ismeretes, a Hitelgarancia Rt. – kifejezetten állami ösztönzésre, több tucat bank közreműködésével – tavaly decemberben azért alakult, hogy készfizető kezesként a megvalósíthatónak ítélt üzleti tervvel rendelkező vállalkozások hitelhez jutását segítse elő. Mint lapunkban is megírtuk, az igényelhető összeg felső határa 100 millió forint, s a hitelt felvenni szándékozónak jó esetben már 20 százalék magánerő felmutatása is elegendő lehet.

Mint *Bugár Csaba*, a Hitelgarancia Rt. vezérigazgató-helyettese a hét közepén munkatársunknak elmondta, a lapunkhoz érkező panaszok – mely szerint a bankok többségében mégcsak nem is hallottak a Hitelgarancia megalakulásáról és jövőbeni szerepéről – hozzájuk is eljutottak.

– Nem tudok mást mondani, mint, hogy ez egész egyszerűen valószínűtlen – vélekedik. *– A hazai bankok, pénzintézetek nagy részével kapcsolatban vagyunk, így kizárt dolog, hogy a nagyobb vidéki fiókokban ne tudnának a Hitelgarancia Rt. új és kedvező szolgáltatásairól.*

Az viszont más kérdés, hogy egy olyan válasszal, mely szerint nem hallottak róluk, esetleg könnyebb lerázni az ügyfelet. Mint Bugár Csaba kérdésünkre elmondta, tudomása szerint néhány hitelkérelem elbírálása már megkezdődött, de a bankok, pénzintézetek, nagy része még valóban csak a saját konstrukciók kidolgozásánál tart. A bankok feltételeinek kidolgozása három héten belül befejeződhet, s akkor tényleg megindulhat a dömping.

A vállalkozók azonban ne számítsanak egetverő újdonságra: ezentúl is ugyanúgy a bankokhoz kell fordulniuk a hitelért, mint eddig, s első lépcsőben most is ezek a pénzintézetek bírálják el üzleti tervüket. Lényeges viszont a változás a tekintetben – s ez a lényeg –, hogy míg eddig a legtöbb esetben 150 százalékos fedezetet kellett felmutatni, most elég lesz a minimum 20 százalék is (persze jó, ha több van), s a többire a Hitelgarancia Rt. kezessége kérhető.

Ettől kezdve pedig minden azon múlik, a szakemberek látnak-e esélyt az üzleti terv megvalósíthatóságára, vagy sem.

Pauska Zsolt

Fizetni kell ha borul, ha derül!

Néhány dombóvári lerövidítette a távfűtési szezont

Lehet, hogy Pécsett jövőre visszatérítés lesz?

Valami elkezdődött, de ez még messze nem az igazi, mondhatjuk azokat a híreket összegezve, amelyeket a távfűtés számlázásának a módjáról gyűjtöttünk több dél-dunántúli városban. A kiindulópontot még az elmúlt hét végének szinte nyáriasan meleg napjai adták, amikoris szélesre tárt ablakok mellett sokan azon morfondíroztak, hogy vajon ezekre a napokra is számláz-e távfűtő vállalat?

Igen. Ennyi a válasz azoknak a településeknek a távfűtéses lakásaira vonatkozóan, ahol általánydíjas elszámolás van. Márpedig Dél-Dunántúl legtöbb távfűtéses otthonát ez a forma érinti. Így van ez Kaposváron, ahol 6800 távfűtéses lakás van, s *Halas Ernő*, az Önkormányzat Vagyonkezelő és Szolgáltató Részvénytársaságának távfűtési üzemvezetője hozzá tette, hogy idén lényegesen több gázt használtak el, mint az előző szezonban. Tavaly januárban 1,2 februárban 3,7 Celsius fok volt az átlaghőmérséklet, most viszont ugyanebben a hét hónapban 0,4, illetve –1,4 fok volt az átlag.

Pécsett is hasonló a helyzet, azzal a figyelemreméltó bejelentéssel együtt, amit *Hernády Alajos* igazgató mondott: amennyiben a vállalatnak az időjárásból adódóan megtakarítása lesz, visszatérít a fogyasztóknak. Márciustól számítandó ez az elhatározás, ami azt jelenti, hogy erre a lehetőségre igazán csak a következő fűtési szezontól érdemes számítani.

Dombóváron vannak, akik úgy döntöttek, hogy április 8-a után már olyan meleg lesz, hogy nem kell fűteni a lakásaikban. Három-négy lépcsőház lakói jutottak erre az álláspontra és bejelentették a vállalatnak, hogy ezt követően nem kérik a szolgáltatást. Erre van lehetőségük az egy hőközponthoz tartozó épületek lakóinak, s a bejelnetés napján, legkésőbb másnap ki kapcsolják náluk a fűtést. *Szekeres Róbertnétől*, a vállalat főkönyvelőjével beszélgetve viszont az is kiderült, hogy a visszakapcsolás már nem megy ilyen gyorsan.

Szekszárdon új lapot kezdtek tavaly októbertől, csak mért energiát számlázhat a Héliosz Kft. Azóta folyamatosan jegyzik a hőfogyasztást. A lakók változatlanul általánydíjat fizetnek ugyan, de négyhavonta elszámolnak.

A melegvízdíjnál ez már meg is történt, s volt ahol vissza térítettek a lakóknak, volt ahol rá kellett fizetniük az általányra. Hogy a fűtésdíjnál mi lesz, azt ma még nem tudni. *Balogh János* főmérnök szerint a konfliktusokat ezzel a módszerrel sem sikerült legyőzni, de talán egy lépést tettek egy jobb konstrukció felé.

T. É.

Lehet, hogy Pécsett visszatérítenek a díjakból **Fotó: Laufer**

Ki kit hallgat le?

A poloskától az információvédelemig

Létezik a „teljes söprés"

A világhírű író, *Konrád György*, a nemzetközi Pen Club elnöke közelmúltban tett kijelentése a telefonok lehallgatásáról heves ellenkezést váltott ki kormánykörökben. Maga, a nemzetbiztonsági tárca minisztere is szükségesnek tartotta cáfolni az írói feltételezést, így tehát elmondható, a hivatalos álláspont szerint nem kell attól tartanunk, hogy lehallgatnak bennünket.

Mármint az erre hivatott állami szervek.

Mert, hogy a „maszekok" mit tesznek és mit nem, arra jobb nem is gondolni – főként, ha a manapság egyre szaporodó információs cégek hirdetéseit figyeli az ember.

Tudvalevő: a leginkább veszélyeztetett kör az üzlet világa. Egy-egy gazdasági adat megszerzése, egy-egy információ kiszivárgása olykor tízmilliókat hozhat a konyhára, s a véletlenek a mai technika mellett azért már egyre ritkábbnak számítanak.

Az üzleti élet tehát jól teszi, ha felkészül a lehallgatásra, információ-lopásra. Mint *Stampok Lászlótól*, az e kérdéskörben egyik legelismertebb fővárosi magáncég, a Spectrum vezetőjétől megtudtuk, itthon is gyártják – mi több, exportálják is – azokat az eszközöket, melyeket többségünk valószínűleg csak James Bond-filmekben láthatott.

Stampok úr elmondása szerint Magyarországon a leginkább elővigyázatosnak, vagyis fő partnereiknek a külföldi vegyesvállalatok, a privatizáció alatt és előtt álló nagyobb állami cégek és néhány „maszek" számít, utóbbiak közül azok, akikben felmerült a gyanú, hogy versenytársaik lehallgatják őket.

(A Spectrum referenciái közé tartozik a Miniszterelnöki Hivataltól kezdve az Állami Bankfelügyeleten keresztül jó néhány minisztériumig több igazgatási, állami centrum is.)

Információink szerint szintén terjedőben a számítógépes hálózatok „leszívása", vagyis az azokban tárolt adatok lopása, de a szakemberek erre is kínálnak ellenszert.

Létezik az úgynevezett „Sweep-service" – magyarul talán teljes söprésnek mondanánk –, melynek lényege, hogy a helyiségeket, irodákat az ezzel megbízott szakemberek teljeskörűen átvizsgálják, mentesítik a lehallgatástól, és speciális eszközeikkel az úgynevezett telepített információszerző eszközöket is felkutatják. Egy-egy teljes söprés mai áron mintegy 1400-1600 forintba kerül – négyzetméterenként.

A poloskák eltávolításához, a telefonlehallgatások elhárításához, s egyéb védelmi tevékenységekhez szükséges eszközök gyártói természetesen a MATÁV RT-vel és a Nemzetbiztonsági Hivatallal is munkakapcsolatban állnak, legalábbis öly' formában, hogy azok engedélyezik az általuk forgalomba hozandó eszközöket.

S ahogy kinéz, erre a jövőben egyre gyakrabban kerül majd sor . . .

Pauska

Csomagolt virágvarázslat

A szépre és újra felettébb fogékony kedves ismerősünk már-már irigységet ébresztő lelkesedéssel mesélte: Gyerekek! Olyan gyönyörű virágot rendeltem az erkély ládánkba, amilyet ti még nem láttatok. Ez valami csoda! A katalógus színes lapjait forgatva elragadtatva ecsetelte a növény szépségét, kedvességét, s amint megtalálta, elégedetten rábökött: na, ez az a különlegesség, mit szóltok hozzá?!

Semmit. Elakadt a szavunk a nevetéstől, meglátva a látványosan fotózott porcsinrózsát, amit minden valamirevaló falusi házban kukacvirágként ismernek. Bizonyára nem ő az egyetlen, aki így járt a virágrendeléssel. Mert össznépi, játékos, virágrendelés folyik ma Magyarországon, mert az osztrák, német, holland cégek különböző nyereményekkel is kecsegtetik azokat, akik újabb megrendelőket szereznek. Mindenkinek szíve joga dönteni, néhány szempontot azonban szeretnénk figyelmükbe ajánlani, amelyeket *Kalla Gábortól*, a Pécsi Kertészeti és Parképítő Vállalat főmérnökétől hallottunk. Elsősorban azt, hogy a klíma, és a talaj összetétele rendkívül fontos a különböző növények életfeltételeihez.

Pécsett mértek már 42 Celsius fok meleget, de arra is volt példa, hogy –20 fokot mutattak a hőmérők. Az ilyen szélsőségek nem éppen jellemzőek sem délre, sem nyugatra ahonnét ezek növények részben származnak. Más a csapadékeloszlás is. Még az országon belül is igen jelentős eltérések mutatkoznak e tekintetben, illetve a talaj összetételében is. Például a Rhododendron (Havasszépe) csak mészmentes helyre telepíthető, a savanyú talajt kedveli.

Akik kedvelik ezt az örökzöldet, és ismerik is az igényeit, képesek egy nyugat-magyarországi faluból, Oslóból hozni neki a tőzeget. Az egynyári virágokról az a tapasztalat, hogy a nemesített változatok érzékenyebbek.

A futómuskátliról és a begóniáról jó tudni, hogy a tűző napot tartósan nem bírja, a félárnyékos helyet szereti.

A nem őshonos növényekre különösen érvényes egy alapszabály, miszerint részletesebb, alaposabb ismeretek szükségesek ahhoz, hogy ezek a gyönyörű virágok valóban olyan pompásan mutassanak a mi kertjeinkben, ablakainkban, mint az ámulatbaejtő katalógusokban!

T. É.

Szebbnél szebb virágokat kínálnak a katalógusokban

Kapoli Ilona Fotó: Szundi György

A siker egy olyan élet, ami teljes

Beszélgetés Kapoli Ilonával – hagyományról, munkáról, és kísérletekről

Kapoli Ilona szigetvári otthona olyan, amilyenre magam is vágyom: minden falon rengeteg festmény, és mind a sajátja.

Csak találgatunk, hány száz munkát készített gyerekkora óta mostanáig. Az 56 évében járó alkotó különleges élete nem volt mentes a megpróbáltatásoktól. Az idei esztendő talán más lesz, hiszen több kiállítási lehetőséget is kapott. Jelenleg San Franciscoban mutatják be néhány népművészeti és képzőművészeti munkáját, de megkeresték, hogy Bulgáriában is állítson ki júniusban, sőt Németországba is várják a nyáron. Legutóbb Kütahya polgármestere hívta meg városába. Hogy mindez sikernek számít-e?

– Nem tudom mi az: siker – válaszolta. *– Talán siker egy olyan élet, ami teljes. Amiben benn van a család, ahonnan az ember jött, benne van a saját tevékenysége, a gyereke, a férje.*

Kapoli Ilona egyszerre volt könnyű és nehéz helyzetben. Beleszületett egy olyan családba, ahol mindenki alkotó volt, nagyapja, aztán édesapja, *Kapoli Antal* fafaragóművész, aki a népművészet mestere is lett.

– Mindig néztem apámat, ahogyan dolgozott. Ha felállt a munka mellől, lopva belevágtam én is. Soha nem vette észre. Csak a későn látta, hogy valaki hozzáért.

Két évet járt a képzőművészeti főiskolára Budapesten, esti tagozatra. Felköltözött, munkát vállalt, és naponta 5-6 órát dolgozott, festett. Aztán a tagozat megszűnt, nappalira pedig helyhiány miatt nem jutott be.

– Azzal vígasztaltak, ne törődjek vele, csak ne hagyjam abba a festést. De nagyon elkeseredtem. A családás évekre megbénított. Végül aztán elvégeztem Pécsett a tanárképző főiskolai rajz-szakot, munka mellett, de bejárva a nappali órákra.

Később rajzot tanított Szigetváron az I-es számú általános iskolában, és évekig vezetett faragó szakkört is a művelődési központban. Több csoportos kiállításon vett részt, önálló tárlatai voltak Pécsett, Budapesten, Pécelen, Kaposváron, Szigetváron. Húsz éve népi iparművész, úgy félszáz zsűrizett tárggyal. Ő is folytatója a Kapoli hagyománynak, birtokosa a Kapoli-örökségnek. Pedig sokan akarnak még ebből a forrásból meríteni, és úgy tűnik, még a jogos tuladonost is ellöknék e víztől. A kincset végül is nem védi semmi. Pedig a családból farag Kapoli Ilona öccse, a húga, a nővére, gyerekeik közül is többen.

– A mai napig dolgozom, szeretek festeni, nem tudok enélkül élni. Mindig kísérletezem, próbálkozom. Diófapác, zsírkréta, monotípia, szén, akvarell, tempera – mindet alkalmazom, párosítom őket. Megérzem, ha valami hiányzik, ha valamit a képhez hozzá kell tenni.

A szakemberek bíztatják, és legutóbb a Magyar Rajztanárok Országos Szövetsége előtt mutatkozott be sikerrel.

Mindez persze egy küzdelmes életnek csak hajszálvékony szelete. Kapoli Ilona igazi gazdagságát, kincseit csak az érti meg, aki belemélyed akvarelljeinek, képeinek érzékeny világába, szövetterveinek mesés mintáiba, és faragásainak kecses vonalú, finom rajzolatú szövedékébe. **Hodnik I. Gy.**

„Özönvicc"

Pécsi szerző vicc-gyűjteménye

Ezernél több poén

Aki a szerkesztőt személyesen ismeri, tudja: szeret viccelni, szívből, igazán. Leginkább szóviccelni. E sorok írója pedig igazán ismeri az *Özönvicc* című napokban megjelent vicc-gyűjtemény szerkesztőjét – már csak azért is, mert ugyanabban a szerkesztőségben jó ideje szobatársa az illetőnek. S mint ilyen, időnként már sejti mi következik, ha *Bozsik László* azt kérdezi tőle: „ismered"? S *Cucu*, ha teheti, naponta többször is megkérdezi ezt. Aztán meg folytatja egy viccel.

Az Özönviccben (címlaptervező: *Folkmann Miklós*) megjelentek viszont többségében még e sorok írója számára is újak, éppen ezért jó szívvel ajánlhatja mindazoknak, akik az utóbbi években hiányolják az igazi vicceket. Manapság gyakran elhangzik: meghalt a pesti vicc – mert a magyar viccet, ugye, leginkább pestiként emlegetik –, vagy, ha meg nem is halt, de legalábbis tetszhalálban leledzik. Hogy mennyire nem így van, arra legjobb bizonyíték a Pécs-Baranyai Értelmiségi Klub gondozásában (elsősorban az Új Dunántúli Napló vicc-pályázata alapján) megjelent könyv.

A szórakoztató kiadványból máris idemásolok néhányat. Az első a könyv szerzőjének egyik kedvence:

– Két vasutas barkochbázik. *Személy?* – kérdi az egyik. – Nem – mondja a másik. – *Akkor gyors . . .*

*

– Három kovboj megy a lovon. Jack aranyon, Joe ezüstön, Charles Bronson . . .

*

– Bokor alatt csontváz. Mi az? – *A tavalyi bújócska nyertese!*

*

– Az egérke és az elefánt leugranak a ház tetejéről és megegyeznek, hogy minden emeletnél köszönnek. Elsőnek ugrik az egérke:

– *Szervusz 3. emelet. Szervusz 2. emelet. Szervusz 1. emelet.* Placcs. Leesik.

Ugrik az elefánt:

– *Szervusz 3. emelet. Szervusz 2. emelet. Szervusz 1. emelet. Szervusz földszint. Szervusztok bányászok . . .*

*

– Honnan lehet megismerni a messziről jött embert?

– *Közelről . . .*

*

– Mi a fasírt többesszáma?

– *Fák sírtak.*

P. Zs.

Különlegesség a Harmadik Színház színpadán

Hatszáz éves szerelmesek

Már folynak a darab olvasópróbái Fotó: Szundi György

Ki ismeri Aucasint és Nicolete-t? Alig valaki. Pedig a két gyermekember egymásra találásának fordulatos, varázslatos, könnyed, lírikus hangvételű meséje jobb sorsra lenne érdemes. Ezt fedezték fel Pécsett, a Harmadik Színházban, ahol nemsokára bemutatják a játékot. A két fiatal szerelmes történetét egy ismeretlen észak-francia szerző dolgozta fel egy énekes darabban, a XII-XIII. század fordulóján. A jó régi Rómeó és Júlia sztori ez, csakhogy itt kiderül, hogy a szerelembe nem muszáj mindenáron belehalni!

– Ez egy középkori darab – mondta *Ditzendy Attila*, a rendező. *–, a színpadokon igazán nem játszanak ilyeneket. Zenés játék, de nem musical, amivel ma már tele vannak a gyerekek. Nagy értéke, hogy nem giccses, mint a legtöbb hollyvoodi mese. Ugyan ez is tele van harcokkal és csatákkal, de mi ezt humorosan fordítottuk le. A hősök itt nem olyan hősök, és helye van a vásári komédiának, a tréfának. A színészekkel együtt találjuk ki a jeleneteket, a darab egyébként eléggé szabad és laza szerkezetű. Nem könnyű megoldani azt sem, hogy munden szereplőt kilenc színész jelenít meg. Az előadás arról a régi igazságról szól, hogy a szerelem mindenek fölött hatni tud, hogy az igaz, tiszta érzelmek képesek legyőzni a negatív dolgokat, a zsarnokságot, még a természeti csapásokat is. A szerelmesek itt is a szülők világával állnak szemben, abból akarnak kitörni. Tettük nem valami nagy forradalom, picit csorbulnak is, amikor alkalmazkodni próbálnak, de végül elérik azt, amire vágytak.*

Nemcsak a darabválasztás különleges, az is az ínyenceknek kedvez, hogy Aucasin és Nicolete történetéhez a Szélkiáltó együttes szerezte a zenét. Ez azt jelenti, hogy 21 új Szélkiáltó dal született, az utóbbi négy évben nem volt ennyi! Ezt már *Lakner Tamástól* tudtuk meg, és azt is:

– Nagyon izgalmas ez az új feladat, szeretjük csinálni! Ilyen vállalkozásunk még úgysem volt, hogy beöltözve, magunk is részt veszünk a játékban, mint mesemondók, narrátorok. Az ötlet végső soron Vincze Jánostól származik. Szerencsére sok a vers a darabban, így mintegy 45 percnyi zene született. Figyelembe kellett vennünk a színpadi igényeket, a szituációt, a színészt – így készültek a dalok. Egyébként egy részük a 29-ei, hétfői Szélkiáltó-klubban hallható is lesz, ahol a Vagantes együttessel együtt játszunk majd.

Az együttes január végétől dolgozik a zenén. Próbák jelenleg is folynak, a bemutatót április 19-ére tervezik. Aucasint *Beleznay Endre*, Nicolete-t pedig *Palásti Gabi* játssza.

Külön élmény lesz *Tóth Árpád* fordításában hallani a darabot, aki elkápráztatja a hozáértőt pazar verstechnikájának tüzijátékaival. **H. I. Gy.**

Egyedülálló kiállítás Szekszárdon

A fényképezés első száz éve

Fotóporcelánok és festett üvegdiák

„Egyet azonban nem bírok elnyögni! Diszes kiállításunk a papír és sokszorosító ipar csarnokának emeletén van elhelyezve! Vajjon nem ironia, nem gúny ez? Vajjon nem volt-e vétkes, mondhatnám megbocsáthatatlan könnyelműség szakmánk vezérfiaitól, speciális kiállításunkat e csarnokban . . . koncentrálni?!" – írta *Lőwinger Mór* a Fényképészeti Értesítőben 1896-ban.

A fényképezés első száz éve címmel Szekszárdon, a Wossinsky Mór múzeumban nyílt kiállítás már jóval nagyobb megbecsüléssel kezeli a fotográfiát, amely már rövid létezése óta bebizonyította, hogy értékesebb darabjainak múzeumban van a helye. Ez a kiállítás szeptember 30-ig, naponta 10-től 18 óráig tekinthető meg.

Az ilyen jellegű, a kezdetektől a 30-as évekig terjedő időszak képeiből és tárgyaiból rendezett átfogó kiállítás ritkán látható Magyarországon, vidéken pedig még nem volt rá példa. Erről kérdeztük *dr. Kápolnás Mária* történész-muzeológust, a kiállítás rendezőjét.

Megtudtuk, hogy szerették volna megmutatni, milyen értékes anyagok vannak saját, 7-8 ezer képet magában foglaló gyűjteményükben. A bemutatott 3-400 kép között vannak fényképtörténeti érdekességek is: dagerrotípiák, talbotípiák, ferrotípiák, sópapír képek, albumin képek. Láthatók egyéb ritkaságok is, mint például fotóporcelánok, aranymedál, tubákosszelence és porcelántányérok fotóval, porcelán sírképek. Megtekinthető egy 1880-as gázvilágításos laterna magica üvegdiákkal, vagy egy századeleji diavetítő, fekete-fehér, majd kézzel kifestett üvegdiákkal, amelyek a selyemhernyó tenyésztést propagálják.

A válogatás szempontja az volt, hogy bemutassanak egy történeti kiállítást, ahol végigkísérhető a fotográfia fejlődése, a különböző eljárások, a hozzájuk szükséges eszközök, amihez tárgyakat is kölcsönöztek. Különböző enteriőrök is megtekinthetők, például egy fényképész műterem, amely a Borgula családé volt, akik 1910 óta folyamatosan a mai napig dolgoznak Szekszárdon. Itt kiállítottak egy eredeti, századeleji, festett hátteret is Bécsből, egy sárközi népviseletbe öltöztetett fiatalasszonyt, hiszen őket gyakran fényképezték annakidején, s megtalálható itt egy műtermi fényképezőgép, valamint lámpák, eredeti képek a hajdani műteremről, kitüntetések stb. Látható egy fényképész laboratórium is, amely a 20-as éveket reprezentálja.

A harmadik enteriőr századfordulós szobaberendezés, amelyben egy polgári ruhás hölgy áll, nyakában kitűző, amelyen egy férfi portré látható. Itt tetten érhető, hogy milyen divattá vált a fénykép a századfordulóra, mint lakásdísz vagy ajándéktárgy. **Cs. L.**

Rádió mellett . . .

Okos gondolat és tisztelet

„A" tudományhoz nem értek – a h h o z s e m é r t e k – ám a tudósok iránt mindig is mélységes tiszteletet érzek, főként ha egy hazai, vagy külföldi kutatóintézet új, csodálatos produktummal lepi meg a világot. Hazánk – ez ismeretes – számos világhírű okos főt adott a tudományos életnek, akiknek zöme persze nem itthon iratkozott föl a zsenik listájára, hanem a jóléti államokban, ott, ahol a kutatásokra nagy pénzeket áldoztak a mindenkori kormányzati szervek. Ez közhely, de így van: a tudomány drága dolog, nekünk meg, ugye, pénzünk ma sincs, korábban sem volt és még beláthatatlan ideig – gondolom – nem is lesz. Annyi.

Egy izgalmas beszélgetést hallottam a rádióból, a vendég T. M., neves sugárbiológus volt, aki eredendő hivatásként annakidején mint agronómus végezte el az egyetemet. Ő mondta, hogy az amerikai statisztika szerint az USA tudományosainak eredményei mintegy 600 milliárd dollár hasznot hoznak évente.

Említ egy másik adatot is: nálunk az egy főre jutó évi ráfordítás az egészségügyben 150 dollár évente. Összehasonlításként Ausztriában 1500 dollár, az Egyesült Államokban 3000 dollár. A számok nagyon tanulságosak. A sugárbiológus pályája erősen egyenetlen volt. Származása miatt (osztályidegen volt) nehezen jutott be az egyetemre, ötvenhatos tettei miatt le is ültették, utána pedig különböző – diplomájától merően eltérő – munkákat vállalt, élni kellett. Csak évek multán került a kutatói pályára: jelenleg egy olyan közösségben dolgozik, amely a sugárfertőzés gyógyításával foglalkozik. Az eredmények nagyon reménytkeltőek, hírük túljutott határainkon, külföldi tudományos köröktől érkeznek ajánlatok. De a kutatáshoz még sok pénz kell. Valakinek az ötlete révén Csurka István MDF-es országgyűlési képviselőhöz fordultak, aki – nem kevés nehézségek árán – szerzett a kutatócsoport számára 30 millió forintot, mert azonnal felismerte az említett csoport munkájának tudományos értékét. De hát ez az összeg fogyóban van. Pedig a kutatás „végterméke" már-már itt van a küszöbön és minden bizonnyal világsikerre lehet számítani. Csak hát . . . még áldozni kellene rá . . .

T. M. más gondokat is említ. Gyakran hallani manapság az „agyak" elvándorlásáról. A szabad munkavállalás – a többi között – annyit is jelent, hogy bárki vállalhat munkát külföldön, amennyiben munkát biztosít számára a befogadó ország. A kutatók, tudósok – vagy a régi amerikai zsagon szerinti „tojásfejek" – közül sokan elindulnak hazánkból, mert a gazdag anyagi háttérrel működő intézetek vonzása rendkívül erős. 1989-ben 2500, a következő esztendőben, majd azután 3170, illetve 4550 tudományos dolgozó mondott búcsút a szülőhazának. A folyamatot nehéz megállítani. A sugárbiológus politikusi alkat is. Figyelemmel kíséri a napi eseményeket, nem is akarja távol tartani magát a politikától. De érthetetlenül fogadja egyes közszónokok harsogását, miszerint minden elvetni való, ami a múlthoz kötődik. Azt mondja – példának felhozva – hogy az elmúlt 30 esztendő alatt Magyarországon több lakást, iskolát, egyebeket építettek fel, mint akár 300 esztendő alatt.

A múlt rendszerben is születtek értékes alkotások, amelyeket okos emberfők hoztak létre különböző szinten. Ezeket nem lehet lesöpörni az asztalról.

Főleg úgy, hogy különböző fórumokon ráadásul még terjesztik a gyűlöletet és a bizalmatlanságot. Ebben a légkörben elvész az okos gondolat és az egymás iránti tisztelet.

Rab Ferenc

Kápler Endre v. Schmid Johann

Esterházy Miklós. Rézm. pontrajz mod. 1836. 1ső Regélőmellé.

Regierungs-Rath v. Klumpf Pforzheim

Schatzmeister d. Kais. Bezirks-Forstes
Hagenau. 1870. Ins Regierungsgebäude.

Kapler Endre

l.

Rath I 504.

Käpler Endre

reżm.

Herczeg / Esterházy

Miklós. Reżm. 8°

Jele. Käpler Endre.

1836. 1ső Regelő melle-

Egalázatosan sosz

reznetssel.

Az arcz pontozott

modorban

Kapler Endre

Neuvinck 1903. 347

Kapler Endre

Endre

Kapler ~~Ede~~: Eszterházy Miklós hg arcképe, Regelő 1836. 1. sz.

(Müv. II. 5. 347.)

Ráth I. 504.–

Anna Kaplin

Habán hér

1665-1680 között

Román János: A Habánok Sárospatakon

Sárospatak, 1959.

28

Susanna Kaplin
habán név
1665-1680 között

Román János: A Habánok Sárospatakon
Sárospatak, 1959.

28

Káplós
festő

M.D.K.

A magyar naiv művészet
követője

Angyal Endre: Naiv művészet Csehszlovákiában
Művészet, 1965. február – 16 lap.

Kaplony

(Ratmár vm)

Templom 278. l.

Zádor - Radv

Génesőhár

Kaplyoni volt
Haller-kastély

Repr.
Erdélyi Múzeum
1935. 358. l.

ВОЕНЦЕНЗУРА

Kapdonyi ferences (?)

templom

l.

P. Boros Fortunát dr.

Az erdélyi ferencrendiek.

Cluj-Kolozsvár

1927. 185. l.

képek.

Kaplonyi minorita

templom

neoromán

kepe refor.

Kiss Nikolaith Magy

1084 l.

M.kir.Központi
Statisztikai Hivatal.
2.229/1939 sz.

A Tiszti Cimtá

Értesitem a Cimtár t. előf
Névtár a Miniszterelnökség rendelkez
nem a nyári kinevezések után történő
jén jelenik meg.

Az eltolódás következtében
utóbb visszakerült kárpátaljai terül
ni a Cimtárba.

Budapest, 1939. évi április

Kaplonyi lebontott

templom

(Căpleni) Szatmár m.

l.

Ger. MRE

29.30.38

3805. Góth Móricz.
Sz. Avasfelső-falún 1873. r

Krumplihámozó.

Szőke

~~Az~~ Egész alakban ~~és~~ ábr
arczélben látható ~~fiatal~~ assz
~~[illegible]~~ burgonyát ~~[illegible]~~
talon talpas cseréptál van. A
Öltözete: fodros fehér főkötő,
tény, sötét kurta szoknya és
meg nem határozható négyszögl
ablakot részben félrevont füg

Vászon, mér. 57:44.7 c
Vétetett az 1908. ápri
ján 600 K-án (704-908)
Elszámoltatott 1908. m

Vét. 43506 I valószínűleg könyomat
988

Káplonyi románkori

templom

l.

Szabóárpép

298 – 300. l.

népekkel

Kaplonyi László

Bptáv b. 1940 szept

Kaplonyi László okl. építészmér-
nök, XI. Kruspér-u. 6/8. **459-194**
Kápolnás Miklós XIV. Aitósi

1929:
e-
tör-

M.D.K.

Kaplonyi László

Építőművész tervei szerint épült a gyógyudvar Parádfürdőn. Illusztráció.

Ujjáépült Parádfürdő. Irta: Pártos V.
Városok Lapja 1938. XXXIII.évf. 2.szám. 48.oldal

M. P. V.

KAPLONYI László építész

f. é. szept. 21-én 66 éves korában

elhunyt

Magyar Nemzet 1961. szept. 26. 6. l.

Kaplonyi (Kruspach) László, M.D.K. épitész

Tervei szerint újjá épült Parád Gyógyfürdő hulvüböző épületeit ismerteti hosszan a lap nyolc fényképpel.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

dec. 23. sz. 10 old.

Kapolcsi rk. templom

Bentélye -

Képe repr.

Bogyay Tamás dr.

A Balatonvidék
műemlékei.
Magyar Építőművészet
1944. 198. l.

Kapolcsi rk. templom

(Zala vm.)

Szentháromság tiszteletére
építtette Bíró Márton
püspök. XVII. sz.

Pehm. 462. l.

Kapolcsi rk. templom

(Zala m.)

A Szentháromság tiszteletére 1749-ben épittette Biró Márton püspök -

Pelm. 460. l.

Mázik mérete

60

Az ÚPMH tárlata

Kapolcsi Kovács Csaba: Az ezerkettedik éjszaka (rézkarc)

KAPOLCSI KOVÁCS CSABA

ÚJ PEST MEGYEI HÍRLAP
1997 NOV. 27

IV. kerület, István út 17–19.

A BELÉPÉS DÍJTALAN

Amíg az előadó beszél, mindenki csodálatosan gyógyul. Győződjön meg ÖN is a világon egyedülálló legnagyobb gyógyerő működéséről.

Új Pest Megye

HÍRLA

MEGRENDELŐLAP

Alulírott ..... (név), ... (ir. szám), ...

.....(út, utca, tér) ..... (házsz

megrendelem az ÚJ PEST MEGYEI HÍRLAP című napilapot .....

- ☐ 1 hónapra
- ☐ 1/4 évre
- ☐ 1/2 évre
- ☐ 1 évre

Vállalom, hogy az előfizetési díjat a nálam jelentkező kézbesítőnél
(Az előfizetési szelvény leadható a helyi postahivatalokban, illetve

....., 1997. .....

Pelikán Taxi —

Személyszállítás: 0–24-ig. Teherfuvarozás a hét

Gödöllő területén ingyen

Telefon: 06(30)60-77-77, 06(28)41

Kapoli András faragó művész. MDK

A szigetvár körüli Diószpuszta lakik. Nagy művész

Puskás Gyula: „A faragás művészénél"

Dunántúli Napló. 1954. XI. évf. febr. 10. 4. l.

Kapoli Antal

pásztor művész

Népies ornamentikával és figurákkal díszített tülkök, igen finom, szinte kaligrafikus kivi-selben, mérsekelten szinezve. 3 drb. a Somogy-vármegyei Muzeum-ban. Ugyanott fenyőpe is kiállítva.

Láttam 1948.
febr 11.

Életrajzi adatai megtudhatók Soós Istvántól.

Mellosapos

A Lechner Jenő úrnak

műépítés

Budapest

XI. Mészöly u. 4.

Kapoli MDK

kőfaragó

Domanovszky György: A két faragó Kapoli. Magy. Népművészet XX. Bp. 1953. Képzőművészeti Alap.

Ismerteti: László Gyula Müv. Ért. 1955. IV. évf. 2. sz. 298-299.

Id.Kapoli András,faragóművész

Egyik faragott széktámláján "Kapoli stilusú"ornamehtális elemekkel diszitett mezőnybe helyezi Zrinyi Miklós alakját.276.old. 57.jegyz. Zrinyi M.Múz.58.21. 1.ltsz.

Kováts Valéria: Szigetvári történeti néphagyományok II.-III. 249.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve.1962.Pécs.1963

Id.Kapoli Antal,faragómüvész

Zrinyi szék.Id.Kapoli Antal faragása.Zrinyi Miklós Múzeum, Fekete.repr. 276.old

Kováts Valéria: Szigetvári történeti néphagyományok II.-III. 249.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve.1962.Pécs.1963

Kapoli Antal, faragómtivész

Zrinyi Szák.

id. Kapoli Antal Kossuth díjas festő

neve emlékére

a „Népi Iparművészet"

Magyar Nemzet 1970 február 8

11. old.

KAPOLI ANTAL

A PÁSZTORMŰVÉSZET NAGY ALAKJA

A dunántúli pásztorművészet kiemelkedő alakjára, Kapoli Antal Kossuth-díjas faragó népművészre emlékeztek Szigetváron, halálának negyedszázados évfordulója alkalmából. Az idősebb Kapoli Antal művészetére már századunk elején felfigyeltek és munkái révén országos hírnévre tett szert. A felszabadulás után az elsők között kapta meg A népművészet mestere címet, majd 1955-ben – nyolcvannégy éves korában – életműve elismeréséül Kossuth-díjjal tüntették ki.

UJ TÜKÖR 1982. XIX.évf. 17. sz. 43 o

ZŐDÉS
yéb jogviszony létesitéséhez

zettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri

esorolás

MDK

ifj. Napoli Antal, népművész

Megemlítve.

Tüskés Tibor: Képzőművészeti Krónika 1115–1120. o.

JELENKOR, Pécs. 1970. december XIII/12.

MDK

Kapoli Antal

kőfaragó

Domanovszky György: A két faragó Kapoli. Magy. Népmüvészet XX. Bp. 1953. Képzőmüvészeti Alap.

Ismerteti: László Gyula Müv. Ért. 1955. IV. évf. 2. sz. 298-299.

ifj. Kapoli Ántal, Diószpuszta
Doboz, fafaragás

Ernst muzeum. I. iparművészeti kiállitás. 1952.
19 1.

id. Kapoli Antal, Somogyhárságy
Doboz, fafaragás
Furulya, "
Diszkobak, "
Bot, "
" "

Ernst múzeum. I. iparművészeti kiállitás. 1952.
19 l.

1731-ben a volt katoliku
tás famennyezete volt,
Jellege: Barokk.
Külseje: Homlokzata köze
két oldalán félkörives b
toronyba csigalépcsős fe
lom félkörives vállkővel
nelynek barokkos vonalu,
csás diszitésü. A homlok
ives vakablak. A hajóhoz
mely fent kétszakaszos.
ovális ablakkal, felső s
ablakkal. Órapárkány, fe
Tetőzetén 1927-es évszám
négy szakaszra osztott.
róköves ablak, lent pedi
csony, hosszukásan félkö
ban egyszerüen kiképzett
szentély hajlitott vonal

MDK

Kapoli Antal ifj.

III. Ipar- és Népművészeti kiáll. Iparműv. Muz. Bp. 1955. 13 l.

MDK

Kapoli Antal id.

III. Ipar- és Népművészeti kiáll. Iparmüv. Muz. Bp. 1955. 13 l.

ifj. KAPOLI Antal

Lipták – Szakonyi: Fafaragó népművészek

Művelt Nép 1955. VI. évf. 38. sz. sept. 18. 5. l.

id. KAPOLI Antal népművész, fafaragó

Kossuth-díjas

N.N: Az 1955. évi Kossuth-díjasok.

Havasi Teréz: Az öreg Kapoli (foto)

Művelt Nép. 1955. 11. évf. 12. sz. március 20, 1. old.
" " " " " " " 6. "

id. Kapoli Antal fotográfiai mű vén

NN: Az 1955 évi Kometh díjazok

Népszava 1955 márc. 16. 83ért. 63. n. 3 l.

id. KAPOLI Antal faparagó nép művén

Kossuth - díjas

Boldizsár J: A Kapoliak

Szodalmi Ujság, 1955 szerf. 13 n. márc. 26 5 l.

if.j.Kapoli Antal faragó

Népmüvészet Mestere

III.Magyar Iparmüvészeti és Népmüvészeti
Kiállitás Iparmüvészeti Muzeum, katalogusa
Budapest 1955.

13. lap

id. Kapoli Antal faragó

Népművészet mestere

III. Magyar Iparművészeti és Népművészeti Kiállítás Iparművészeti Muzeum, katalogusa Budapest 1955.
13
lap

idős Kapoli Antal, faragó népművész MDK

Mészáros Anna textil-szobrász",
népművész "varrt" szobra
munka közben" – faragas közben –
ábrázolja idős Kapoli Antalt.

Repr.

Szabadi Sándor:
Egy világhíres népművész, a balák „szobrásza"
Népszabadság Bp. 1959. jan. 1. 16. l.
[Vidéki szám!]

MDK

Kapoli [Antal] népművész

(Konkrétumok nélküli említés a címben [redacted] megjelölt kiállítás kapcsán.)

Fedor: A III. Magyar Iparművészeti és Népművészeti Kiállítás.

Nők Lapja, Bp 1955. december 8. [20.l.]

idős Kapoli Antal, faragó népművész MDh.

A nemrég elhúnyt somogyhárságyi népművész a hajdani betyárvilágot jelenítette meg faragványaiban.

–: A népművének zándorkiállítása (Budafok)

Népszabadság, Sp. 1959. ápr. 19. 4.1.

K

Id. Kapoli Antal nyomtatvén

M.D.A.

emlitve

Domanovszky Gy: L'art pastoral hongrois. Bp 1948, 36

Kapoli Antal

"Dobozterv" c. müvének repr.-ját bemutàtja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. juli. 4.
XIV. évf. 27. sz. 15. lap

id. Kapoly Antal

somogyi faragó népművész emlékére rendezett népművészeti kiállítás augusztus 4-én nyílik Balatonlellén. Ekkor adják át a Kapoly-díjat és az országos faragó pályázat díjait is.

(Kulturális krónika)

Magyar Hírlap, 1968 augusztus 1 9. l.

ifj. Kapoli Antal

a népművészet mestere kapta a balatonfelvidéki id. Kapoli Antal népművészeti kiállítás Kapoli díját, a díszes faragású kürtöt, oklevelet és 5000 forintot.

Sebészorvos az országos faragópályázat egyik nyertese
(A nap hírei)

Magyar Hírlap, 1968 augusztus 5. 8. l.

ifj Kapoli Antal népi faragó

Rajzaibó kiáhitása nyílt a tokaji

helytörténeti muzeumban

N.N: Kettős tárlat

Eszaknagyarország 1970 VII. 9

Id.Kapoli Antal,faragómüvész

16.kép.A Kapoli székekre jellemző ülőlap./A JPM 52.3511.1.ltsz.szék ülőlapja./A támla 15.kép. Fekete repr. , 350.old

Mándoki László: Baranyai Székek 341.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve.1962.Pécs.1963

Id.Kapoli Antal,faragómüvész

15.kép.Széktámla/Fotó:Nádor/.JPM.52.351.l.ltsz.Somogyhárságyon készitette. Fekete repr.350.old

Mándoki László: Baranyai Székek 341.old

A Janus Pannonius Múzeum Evkönyve.1962.Pécs.1963

Id.Kapoli Antal,faragóművész

23.kép.Zrinyi M.Múz.58.21.l.ltsz.Somogyhárságy. M:900 mm;Sz:758 mm.Láb beillesztés tipus:27b.kép.Támla beillesztés tipus:28b.kép.Dombormüves.Felirat:ZRINYNYI MIKLÓS Ülőlap azonos a Janus Pann.Múz.52.3511.l. ltsz.tárgynak 16.képen bemutatott ülőlapjával. 353.old

Mándoki László: Baranyai székek 341.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve.1962.Pécs.1963

Id.Kapoli Antal,faragómüvész

23.kép.Támlásszék./FOTÓ Nádor/.Zrinyi Miklós Múzeum
58.el.l.ltsz. Fekete repr. 353.old

Mándoki László: Baranyai Székek 341.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve.1962.Pécs.1963

Id.Kapoli Antal,faragóművész

Támlásszék.JPM.52.3511.1.ltsz.-M:865 mm;Sz:350 mm.A lábak beillesztésének tipusa:27b.kép.A támla beillesztésének tipusa:28b.kép.Somogyhárságyon készitette,mint a domborfaragású támla felirata bizonyitja.Támlája:15., ülőlapja 16.képen. 350.old 15.kép.

Móndoki László: Baranyai székek 341.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve.1962.Pécs.1963

id. Kapoli Antal, parágó

MDK

Megemlítve a Kántor Sándorról szóló ismertetés ben.

Gali Sándor: Egy élet munkája 7.

Népszabadság, Bp. 1970. okt. 3.

MDK

ifj. Kapoli Antal, faragó, népművész

faragásaitól és rajzaitól kiállítás nyílik az ELTE Eötvös Klubban.

– : Kulturális hírek 7.

Népszabadság Bp. 1970. jún. 12.

Ifjabb Kapoli Antal

Az Eötvös-Klub kiállitóhelyeiségeiben rendezett kiállitáson szerepelnek müvei.
Perneczky Géza: "Kié legyen a Kapoli-dij?" cimmel ir a müvész munkáiról, melyek motivumai „a dunántuli népmüvészet tükröseiről, faragott pásztokürtjeiről" ismertek, s mint a kritika megállapitja: "az apró, szinezett rajzokból ritka szépség, stiláris erő és áhitat sugárzik."

Élet és Irodalom, Bp. 197o. juni. 27.
XIV. évf. 26. sz. 13. lap

id. Kapoli Antal

Dinnyési János: Szár esztendeje múletett id. Kapoli Antal, a népművészet nagy egyénisége. - Népművészet - Háziipar, 1967. 8. évf. 10. sz. 8-9. l.

Knézy Judit. A kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. - Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1966. Pécs, 1967. 129-150. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./ 85. l.

MDK

id. Kapoli Antal, parasztművész

Balatonfelsőn megnyitották az id. Kapoli Antal emlékére rendezett kiállítást. (399 mű érkezett rá.)

—: Oda ítélték az idei Kapoli-díjat

9.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 2[illegible]

Kirimi

Kapoli Antal faragómúvész

Művelt Nő, 1954. jul. 18. 7. old.

MDK.

ifj.Kaply Antal

Kiállitási kritika

Somogymegyei Néplap 1966 ápr.6.

17. Karly Antal

Kiállítási kritika

Somogyvegyesi Néplap 1966 ápr. 6.

Kirimi

Kapoli Antal pásztorfaragó

Művelt Nép, 1954. dec. 12. 11. old.

Kapoli Antal
pásztormüvész

Szabad Művészet

1952. 1. sz. 31. l.

Fehmann Károly
miniszteri s.hiv.igazgató.-

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
326./1925 szám
Érk.: 1925 nov. hó 24 n.

Kapali Antal
népművész

M.D.U.

A Diósgyőrtán elő népművészről
Domanovszki György írt hirnyet.

— : Szirek

Szemantúli Napló, 1955. márc. 18 - 4 lap

M.D.V

Idős Kiapoli Antal
népművész

A népi díszítőművészet terén végzett
több évtizedes kiváló munkájáért a
Kossuth díjat kapta.

—: Köszöntjük a Kossuth díjasainkat

Dunantúli Napló, 1955. márc. 17 - 1 kap

M.D.V.

Kapoli Antal
faragó

Művészetében, fát, számt es kabak-tokiot
használ. 1954-ben tek a nép művészet
mestere. 1955-ben Kossuth díjat
nyerte el.

— : Szeretettel hozzántjuk az Kossuth díjasainkat!

Dunantúli Napló, 1955. marc 20-4 lap

M.D.K.

ifj. Kapoli Antal
fafaragó

Resit vett a tárlaton

Dr. Harcos Ottó: Az első megyei ...

Dunántúli Napló, 1957 márc. 7 – 4 lap

Kapoli Antal MDK

Diszített viztartó kobak, repr.

Mücsarnok 1953 Népmüvészeti és Iparmüvészeti Kiáll.

MDK

Thapoli Antal
népművész

Soltra Elemér festette
meg arcképét

dr. Végvári Lajos: Pécsi képzőművészek a...
Dunántúli Napló, 1956. május 9-3 lap

Kapoli Antal
népművész

M.D.Y

Méltatás,

— : Tanulogassuk népművészeinket
Dunantúli Napló, 1956. jan. 29 - 3 lap

Kapoli Antal

M.D.K

fafaragó, csontfaragó

Ökörszaro kirtjit mutatta be.
Az idős mester már szerepelt
a Szovjetunióba, Dániába és
Törökországban is.

P.E.: Képzőművészeti és népművészeti kiállítás
Dunaújvárosi Napló, 1954. jdec 5 - 6 lap

id Skapoli Nobal
faragó

M.D.K

A Somogyharsányi faragó 1955
marcius aban a Kossuth - díjot
nyerte el.

Dr. Kodolányi János: A baranyai népművészet mai helyzete
Dunántúli Napló, 1955 máj 25. - 4 kap

ifj Kápoli Antal
faragó

M.D.K

A díospusztai faragó a nép-
művészet mestere címet kapta

Dr. Kodolányi János: A baranyai népművészet mai helyzete
Dunántúli Napló, 1955. május 25 - 4 lap

MDK.

Kapoli Antal

Kiállitási kritika

Magyar "emzet 1966 ápr. 8.lap 4.

.

Kapoli [Antal], fafaragó
népművész

Születésének 100. és halálának 10.
évfordulója alkalmából máj. 28-án
a somogyhárságyi műv. otthon
Kapoli-emléknapot rendez.

— : Kulturális hírek 7

NÉPSZABADSÁG, hp. 1967. máj. 27 [Vidéki]

Kapoli Antal

Született a Somogy megyei Gyalán, meghalt 1957-ben.- 1955-ben Kossuth díjat nyert.- 50 éven át pásztorkodott és 12 éves korától fogva fafaragással foglalkozott; alkolásai virág, motívumos, pásztor, betyár - történelmi (Kossuth, Rákóczi korbeli) alakok

Daily News, Budapest, 1967. okt.

Expo '70 issue Montreal 22 l

Lapoli Antal

veggel: „Antal Lapoli père, maître de l'art populaire, lauréat du prix Kossuth."

„(sesfőző)" „d'art populaire de la sculpture sur bois en Hongrie" cimü cikk.

Daily News, Budapest, 1967. okt.

Expo '70 issue Montreal, 22 l

MDK

ifj. Kapoli Antal faragó népművész

A két Kapoli faragómüvészete, Pécs, 1967. szept.

M.D.K.

id.Kapoli Antal.faragómüvész

Szék,támla éger,ülőke bükk,láb tölgyfa.Ülő félkör, hát laposan faragott.Kör és téglalap mezővelRózsa, Kakasok,tulipánok.Ltsz.55.46.1.M.85.Sz.32.Támla h. 38.5.cm.Készült 1906.ism hely.Gyüjt.dr.Takáts Gyula. 144.o.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Pipaszár,ezstergált körtefa.Felületén mesterségesen faragott göbök.Ltsz.57.92.1.H.26.5.cm.Készült.1930 körül.Somogyhárságyon.17.ábra.Fekete repr.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966.Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

ifj. Kapoli Antal
fafaragó

Méltatása kiállításainak.

Csohány Kálmán: Ifj. Kapoli Antal kiállítása
Művészet, 1970. szeptember - 26 lap.

ifj Kapoli Antal
faszobrász

„Rajz" (repro

Csoháry Kálmán: ifj Kapoli Antal kiállítása
Művészet, 1970. szeptember - 26 lap.

ifj. Kapali Antal

Emlitve

Benedek Miklós: Pokoji művészdelep
1970. július

Északmagyarország, Miskolc 1970. júl. 12.
4. l.

Kapoli Antal népi fakagó
Kossuth díjas. Szakát jövőre állítják
fel Balatonlellén

Magyar Nemzet 1970 XI. 26 10 old.

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Gyufatartó.Egy van a gyüjt.-ben.Sokat készitett.Tulipá,tölgyfa,v.kettős"Tüskerózsás" minta.Faragották.Ez utóbbi egy tükrösön is szerepel. 142.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966.-ócs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Fadoboz,keményfa,faragott.Fedelén virág,oldalain cime tulipán,rózsabokor,margaréta,stb.Ltzs.4359.H.24.Sz.18 M.9.5.cm.Készitès ism.Gyüjt.Gönczi Ferenc.142.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966.-ós. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Készitett még szobaberendezési tárgyakat is.Törülközőtartók,fogasok,pipatartók,kosfejek,székek.Faragottak. Különösen a székek érdemelnek figyelmet. 143.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. 6os. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Pipaszár,pulgafa,ezstergált,bütykösre faragott.sárgarézszegekkel van viverve.Ltsz.4334.H.24.cm.Készités ism.Gyüjt.Gönczi Ferenc Kapolitól. 142.o.

Kméry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966.Kécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Gyufatartó,faragott,lakkozott.Fent "Tüskerózsás",alól tulipános.Karcolva:"KAPOLI ANTAL"1930.Készült Somogyhárságy,1950.Ltsz.50.3.6.H.7.5.Sz.5.cm.Készült Somogyhárságy.1950.18.ábra.142.o.Fekete repr.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Gyufatartó.Keményfa,faragott,télalap alakú.Lakkozott. Fent "tüskerózsás",alúl tulipános."KAPOLI ANTAL 1930" karcolva.Készült Somogyhárságy,1950.Ltsz.50.3.6.H.7.5 Sz.5.cm.18.ábra.142.o.Gyüjt.dr.Takáts Gyula.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. Kécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Pipaszár,esztergált körtefa.Felületén mesterségesen fargott göbök,Ltzs.57.92.1.H.26.5.cm.Készült 1930 körül Somogyhárságyon.17-ábra. Gyüjt.dr.Takáts Gyula 142.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Müzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. 10cs. 1967 Somogymegyei Gyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Diszbot,vadkörtefa,Agancs kosfejjel.Faragott.Felirat9 1954.Kapoli".Virágok,4 férfi,betyár,pandúr.Jancsiszögekkel kivert bütykök,Ltsz.57.65.1.H.86.cm.Készült Somogyhárságyon. 142.o.

Anéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Díszbot,keményfa.Agancsos,kosfejjel.Felirat:"Kapoli" "1950".Rúz a,betyár.Jancsiszeggel megfejelt nagy bütykök.Ltsz.54.4.1.H.89.vm.Készült Somogyhárságyon. Fargott.14/f.ábra. ~~xxxxx~~ 141.o.

Néry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Kiad. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal, faragóművész

Sétabot, szivafa. 10 mező, ember, virágos kompoziciók. Lt. sz. 12375. H. 100. cm. Készült Somogyhárságyon, idő ism. Faragott. Gyüjt. Gönczi Ferenc. 141.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Kampó,szilvafa.Betyár,virágok.Ltsz.12330.H.94.cm.
Készítés,idő ism.Faragott.Gyüjt.Gönczi Ferenc.
14/e ábra. 141.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966.Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Diszbot,szilvafa,kosfejes aganccsal.Vadász,virágok, szegődisz.Ltsz.54.8.1.H.92.cm.Karcolt felirat"Kapoli 1950".Faragott. 141.o.Készült Somogyhárságy.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966.-6cs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Rézfokos,keményfa.Feje rézből.Faragott.Juhász,ember,
Bütykös faragás,rézszegekkel.Ltsz.11205.H.86.5.cm.
Készités ism.Gyüjt.Gönczi Ferenc. 141.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966.Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Diszbot,körtefa,aganos nyél.Faragott.juhász,madár, Janosiszöges bütykök.Ltsz.54.6.1.H.93.cm.Készült Somogyhárságyon. 141.o.

Anóry Judit: A Kaposvári Kippl-Mónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966.-ról. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Vál. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Díszbot, zilvafa agancsnyéllel,kosfejjel.Felirat:"Kapoli 1950"és"éljen a haza".Katona,gatyás betyár,juhász szarvas,tölgy és vadász.Ltsz.54.7.1.M.91.cm.Készült Somogyhárságyon. 14i.o.Faragott

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id,Kapoli Antal,faragómüvész

Diszbot,szilvafa.Aganos kampó.Ent karcolt irás:
"Molnár Ferencé".Lent"Kapoli 1950".Kigyó,füzérek,
vadász,tölgyág.Ltsz.54.5.1.H.89.cm.Készült.Somogy-
hárságyon. 141.o.Faragott

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K

id.Kapoli Antal, faragómüvész

Juhászkampó"Bütykösbot", Keményfa, faragott. Kampón kos-fej. Nadrágos juhász, kampóval. Felirat"1922 K.A.". Kigyó, bütykök. Ltsz.4198.H.126.cm. Készités ism.14/a.ábra. Gyüjt. Gönczi Ferenc. 141.o.

Kéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Kécs. 1967

Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Sétabot,keményfa.Kampón kosfej.Ember,mulató juhászok,
Mesterséges göbök rézszegekkel.Faragott.14/c.ábra.
Készités ism.xxLtsz.11204.H.96.cm.Gyüjt.Gönciz Ferenc
141.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Sétabot.Szilvafa.Cimer,betyár,juhász,sétabotos ember. "Kapoli Antal"felirat.1924 körül.Helye ism.Ltsz.4961. ~~gxüjx~~ H.96.cm.Gyüjt.Gönczi Ferenc. 140.o.16.ábra Faragott

Enéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

ifj.Kapoli Antal, faragómüvész

Sétabot. Keményfa. Karcolt és faragott. Címer, kigyó, virág, zöld-piros festés. Ltsz. 4994. H. 92. cm. Készült 1929 körül. Kopaszhegypusztán. Gyüjt. Gönczi Ferenc. 139. o. 15. ábra. A túldiszitès arra utal, hogy az ifj. Kapoli készitette.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129. o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,fargómüvész

Fadoboz,cseresznyefa,faragott.Fent cserfa,kánya,vadás agár,szarvas.Oldalt cimer,virágok.Ltsz.5085.Felirat: "öreg Kpoli Antaljuhász munkájo 1929 kopaszhegyi lakós 15 pengő".Tintaceruzával.14?.o.Gyüjt.Gönczi Ferenc.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. 10cs. 1967
Somogymegyei Gyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Törülközőtartó,égerfa,faragott."Kendőtartó".Téglaalak
Fent hullámvonalas,kendőtartórúd,oldaljéc.3 mező,közé
pen cimer,oldalán cserepes virág.Sellakkal festve.Lts
4341.H.26.5.Sz.49.cm.Készités,ism.Gyüjt:Gönczi Feren
19.ábra.143.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. 10cs. 1967
Somogymegyei Gyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli András.fargómüvész

Pipatartó,juharfa,faragott.Fent cimer,felsőléc tulip
pános,alsó rozmaringleveles.Alsó mezőben cserepes vi-
rág.Barnára festett sellakkozott.Ltsz.57.68.1.H.47.
Sz.26.5.cm.Készitési hely ism.Magának készitette
1910 körül.21.ábra,143.o.Gyüjt.dr.Takáts Gyula.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Szék,háta éger,ülő bükk,láb tölgyfa.Ülője trapéz,háta hegedühátas,mélyfaragásos.Támlán juhász,bárány,kos "K A 1900"felirat.Készitési hely ism.Ltsz.55.44.1. M.80.cm.Ülő sz.39.Támla h.40.cm.23.ábra.Gyüljt.dr.Takáts Gyula. 144.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Kocs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Sétabot.Juharfa.Fején tulipán,"Kapoli Antal"felirat. Sétabotos ember,tulipán,kalapos asszony,őszirózsa, stb.Ltsz.12374.H.94.cm.Somogyhárságy,idő ism.139.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Sétabot,keményfa.Címer,sétabotos ember,katona,férfi, virágok,faragott.Ltsz.12329.H.91.cm.Készitès,idő ism. gyüjt.Gönczi Ferenc. 140.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Sétabot,somfa.Címer,kigyó,virágok.Karcolva"Kapoli Antal".Ltsz.4162.H.89.cm.Hely,idő ism.Gyüjt.Gönczi Fe Ferenc. 140.o.Faragott

Németh Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967

Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Törülközőtartó,égerfa,faragott."Kendőtartó".Sellakk
festve.Ltsz.4341.H.m 26.5.Sz.49.cm.Készités ism.Gyüjt
Göncöz Ferenc.19.ábra.143.o.Fekete repr.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. 16os. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

Kapoli Antal

Kossuth díjas fafaragó művén, a népművészet mestere.
12 éveren julián bajtár lett. Ott tanult meg faragni

Pest megyei Hirlap, 1967. dec. 3. 6.o.

Kapoli

„A két Kapoli fazigó műveinete" c.
kiállítás nyílt meg a pécsi
múzeumban nept 30-án.
Kapoli emlékmúzeum nyílik
Somogy házsági körzegben, ahol
id. Kapoli Antal Kossuth díjas
művei is kiesmet állítva

Jelenkor 1967 XI. n. 1088 old.

Kapoli

A Kél Kapoli faragóművészek címen IX. 30-án emlékkiállítás nyílik a pécsi múzeum népraizi osztályán.

Magyar Nemzet, 1967. IX. 30. 7. o. hapló

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍRLAP

1968 AUG 1

id. Kapoly Antal

ID. KAPOLY ANTAL híres somogyi faragó népművész emlékére rendezett népművészeti kiállítást augusztus 4-én nyitják meg Balatonlellén. Ekkor adják át a Kapoly-díjat és az országos faragó-pályázat díjait is.

Idős Kapoli Antal

pályázatot írtak ki és leleplezik szobrát

Magyar Nemzet, 1967. VIII. 1. 4. o. napló.

id. Kapoli Antal
fafaragó

A Somogy megyei számadó juhásza
Kossuth-díjas faragó.

~~Bero~~ Boross Marietta: id Kapoli Antal faragópályázat.,
Művészet, 1969. november - 38 lap.

Id. Kapoli Antal

1970 ... 10

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD

Salgótarján

— ORSZÁGOS FARAGÓ PÁLYÁZAT. Id. Kapoli Antal Kossuth-díjas faragó, a népművészet mestere emlékére, a negyedszázados évforduló tiszteletére fafaragó pályázatot hirdetnek. Beküldési határidő: 1970. július 4. Cím: Budapest, V., Sütő u. 2., Népi Iparművészeti Tanács.

M.D.K.

Kapolyi Antal, fafaragó népművész

nevét cudíti:

Huba László: Budapest - Somogy - Zala

Bp. /é.n./, Panoráma, /Magyarország irásban és képben 11.köt./

40. old.

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Székei nem barokko munkák,magyaros elgondolások,hegedühátasok.Ez nem mozgalmas,de az a disz.Az ülőlapnak is egéni formát ad.1-2 csappal,faszöggel illesztette össze őket.A lábak 4 v.6 szögüek. 144.o.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli Tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. -ócs. 1967
Somogy egyei Gyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Virágábrázolásai részben térkitöltő elemek,és régi hagyományai vannak.Sok a mértanias jellegü,nem is is merhertő fel a virág.Tulipán és rózsa a felismerhető Tüskerózsa és őszirózsa. 147.o.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli Tárgyai 129.o.

Janus Pannonius Múz. Evkönyve. 1966. és. 1967
Somogy egyei Gyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Szék,ülőke bükk,támla,láb tölgyfa..Felirat:"RÁKÓCZI FERNC KAPOLI ANTAL 1936".Ltsz.57.72.a.M.83.Sz.35.Th. 40.cm.Készült Somogyhárságyon.146.o.27.ábra.Fekete repr.

Nagy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli Tárgyai 129.o.

Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogy megyei nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész
--------- -

Széktámláin látszik a kisérletező kedv.Először magasak sak,majd kisebb oválok,körlapok,lent tagolással.A tám lában a 28.ábra g.a legkönnyedebb formája.147.o.
28.ábra.B,c,d,f,b,g. 146-47.o.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli Tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Kécs. 1967
Somogy egyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Fogas,bükk,jávor és fenyő.faragott.Fent hasáb,6 akasztó,oldalt mélyfaragás,tulipán,rózsa,rózmaringlevél. Ltsz.57.67.1.H.66.5.Sz.20.cm.Készitésideje:1910körül.20.ábra.Gyüjt.Dr.Takáts Gyula.143.o.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Kosfej,Keményfára dolgozott kosszarv.A fali részen leveles disz.Ltsz.57.69.1.H.35.Sz.51.cm.Négerbarnára festve.Készitès 1912,hely ism.Gyüjt.dr.Takáts Gyula. 144.o. 22.ábra

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. 16o. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Vadász trófeákra emlékeztetnek a mereven figyelő,nyújtott fejü naturalisztikus kosfejek.Ötletesen párositja a valódi kosszarvat a müvészi utánzás ahyagával,a fával.144.o.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kpaosvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Kosfej,Keményfára dolgozott kosfej.Ltsz.57.69.1.
H.35.Sz.51.cm.Négerbarnára festve.Készités 1912,
helye ism.Gyüjt.dr.Takáts Gyula.22.ábra.144.o.
Fekete repr.

Enézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

A Janu Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Székek.A XX.sz.első felében Somogyban nem igen farag tak széket.Id.Kapoli,Tóth Mihály és a körmend-pusztai Varga Jánosról tudjuk,hogy székat faragott.Utóbbi Kapolitól kapott kedvet.és hasonló Kapoliéhoz. 144.o

Enézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Kécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,fargómüvész

Fogas,bükk,jávor,fenyőfa,faragott.Ltsz.57.67.1.
H.66.5.Sz.20.cm.Készités ism./1910 körül/.20.ábra.
147.o.Gyüjt.dr.Takáts Gyula.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id. Kaploi Antal, faragóművész

Pipatartó, juharfa, faragott. Ltsz. 57.68.1. H. 47. Sz. 26.5 cm. Barnára festett, sellakozott. Készitési hely ism. Magának készitette 1910 körül. 21. ábra. 143. o.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129. o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész
- ---------

Kosfej,keményfára dolgozott kosszarv.1912 évszám, gömbölyü szirmu virág.Készitési hely ism.Ltsz.57.70.1. 57.70.1.H.32.Sz.68.cm.Gyüjt.dr.Takáts Gyula. 144.o.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Müzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Müz.Evkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,fargómüvész

Szék,bükk és tölgyfa.Ülőke lemetszett körlap,Hát dom
ború faragás.Három virág.Felirat9"KAPOLI ANTAL MUNKA_
JO 35."Furulyázó juhász lent.Készült Somogyhárságy.
Ltsz.57.71.1.M.86.5.Sz.36.Th.38.cm.26.ábra.145.o.
Gyüjt.dr.Takáts Gyula.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. Kéos. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Szék,ülőke köralakú,háta hegedühátas,mélyfaragás. Cserépből kinövő virág,felirat"KAPOLI ANTAL munkájo 1906".Lent lovas férfi,indák.Ltsz.55.47.1.M.87.Sz.37 cm.TH.44.cm.Készitési hely ism.Gyüjt.dr.Takáts Gyula 24.ábra.144.o.

Enézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

- Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Szék,diófa hát,bükk ülőke,és láb.Ülőke kerek,hát gömbölyü mélyfaragásos.A felső körlapon furulyázó juhász.Felirat"KAPOLI ANTAL 1922".Lent kos és bárány Ltsz.4974.M.95.Sz.32.TH.47.cm.Készitési hely ism. Gyüjt.Gönczi Ferénc. 25.ábra.144.o.

Enézy Judit: A Kapoavári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Szék,Diófa támla,bükk ülőke,tölgyfa láb.Ülőke trapéz. Domború faragás.Fent körlapos mező,asztalon cserépvirág.Lent"Kapoli Antal 1924."Lent táncoló juhász.Ltsz. 55.45.1.H.94.Sz.32.TH.46.cm."Felirat:"KAPOLI ANTAL 1924."Készült Kopaszhegypusztán.Gyüjt.dr.Takáts Gyula 145.o.

Nézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Kécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal.faragómüvész

Szék,háta éger,ülő bükk,láb tölgyfa."K A 1900"fe-lir
rat.Készitési hely ism.Ltsz.55.44.1.M.80.ülő sz.39.Tá
Támla hossz.40.cm.23.ábra.145. o. Fekete repr.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Szék,diófa hát,bükk ülőke és láb.Mélyfaragás.Felirat "KAOLI ANTAL 1922".Ltsz.4974.M.95.Sz.32aTH.47.cm. Készitési hely ism.25.ábra.145.o.Fekete repr.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. Kócs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kapo vár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Szék,bükk és tölgyfa.Felirat:"KAPOLI ANTAL MUNKÁJO 35".Ltsz.57.71.1.M.86.5.Sz.36.Th.38.cm.faragott. 26.ábra.145.o.Fekete repr.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id. Kapoli Antal, faragómüvész

Szék ülőkék és támlák rajzai. A-tól G-ig. 28. ábra.
A Kapoli Székek támláinak és ülőlapjainak fejlődése.
28. ábra. 146. o. Fekete repr.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129. o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Szék.mélyfaragás.Felirat"KAPOLI ANTAL munkájo 1906" Ltsz.55.47.1.M.87.Sz.37.TH.44.cm.Készitési hely ism. 24.ábra.145.o.Fekete repr.

Nagy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kapo vár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

A millenium alatt kiadott"Történelmi arcképcsarnok" képei hatása nála a Zrinyi,Rákóczi tisztelet. 129.o

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli Tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Ivókobak.Karcolt,szinezett.H:15.5,Átm:11.5.cm.Ltsz. 65.460.1.Kaposvár.131.o.1.ábra.Fekete repr.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli Tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Kobak.Somogyhárságyon készült 1950.H:20.5,Átm:12.5 cm." ábra.132.o.Fekete repr.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli Fárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Szék,Ülőke bükk,támla,láb tölgyfa.Ülőke kétoldalt lemetszett.Felső mezőben ügető huszár.Felirat:"RÁKÓCZI FERNC KAPOLI ANTAL 1936."Lent furulyázó juhász,kos, kutya.Ltsz.57.72.1.M.83.Sz.35.Th.40.cm.Készült Somogyhárságyon.Gyüjt.dr.Takáts Gyula.145.o.27.ábra.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Gyondeipari Váll.Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Székanyaga 1900-tól 1935-ig mutatja hogyan találta meg egyéni hangját,a beosztásban,kivitelben.Ülőkéi e legömbölyitett trapéztól,a lemetszett körlapon keresztül vezet a jellegzetes tipusához,a a hátsó kis ivek kiegyenesitéhez. 146.o. 28/ e,a,b,d.ábra.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll.Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,fargómüvész

Padszék,ülőke bükk,támla jávor,láb tölgyfa.Ülőlap tég
lalap,támlája két T alak.Ülőkén karcolt cikk-cakk vona
lak.Támlán domború faragás,tulipán,rózsa,stb.Ltsz.
57.73.1.M.70.Sz.93.Th.37.cm.Készült Somogyhárságyon
1935.Gyüjt.dr.Takáts Gyula. 146.o.

Knézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll.Kaposvár

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

1956 JUL 18

Somogyi Néplap, Kaposvár

Kapoli Antal népművész

— DUNÁNTÚLI NÉPMŰVÉSZEK KIÁLLITÁSA lesz július végén Fonyódon. A július 29-én megnyíló kiállításon Kapoli Antal és Nagy Ferenc somogyi faragóművészek is bemutatják alkotásaikat.

egy natalmas öt-

M.D.K.

id. Kapoli Antal, fargómüvész

A széktámlák faragása is fejlődött. A 23. ábrán szervetlenül áll egymásmellett a juhász és a két virág. A 24-ábra a tükrös felnagyitása. A 25. ik ábrán az alsó és felső mező már majdnem egyenrangú. Minden zék egyedi müvészi alkotás, már kiforrott müvész volt mikor ezeket formálta. 147.o.

Nézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Emberábrázolásaiban a lényegest emeli ki.A juhász kampójával,kossal,kutyával,jellegzetes viseletében. A betyár,a vadász is puskájával,jellegzetes öltözékében.Rákóczi.Zrinyi huszárruhában.Az Állatok jellegzetes tartása.A kénya fán,a fácán a földön,stb.147.o.

Anézy Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll.Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Sétabot,Szilvafa."Kapoli Antal"felirat.Címer,betyár, juhász,stb.1924 körül,hely ism.Ltsz.4961.H.96.cm. 140.o.16.ábra.fekete repr. Faragott

Németh Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 196[illegible]. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Juhászkampó"Őrzőbot".Rózsafa,kissé göcsörtös.Kampóján faragott kosfej.Rozsdabarna.Ltsz.57.06.1.H.83.cm. 1920 körül.Gyüjt.dr.Takáts Gyula. 140.o.Faragott

Enéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 196[illegible]. Pécs. 19[illegible]7 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Gyürüsbot.Keményfa,vége buzogányszerü."Kapoli Antal" felirat.Vadász,virágok.Ltsz.12328.H.9?.cm.14/h.ábra. ~~1929xxkörül~~,kb1978,Somogyhárságy.Gyüjt.Gönczi Ferenc 129.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966 Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

A faragott botokat szilva,-vadkörte,-rózsa,-berekfábó készitette."Őrzőkampó,fokos,ünnepi pásztor kampó,séta-bot,diszbot.Mélyebb és laposabb faragás.Figurák,állatok virágok. 140.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966 Kócs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

ifj.Kapoli Antal, faragómüvész

Sétabot, keményfa, karcolt disz. Ltsz.4994.H.92.cm. Készült 1929 körül Kopaszhegypusztán. Túldiszitettsége miat úgy tünik, hogy az ifj. Kapoli Antal készitette. 139.o.15.ábra. Fekete repr

Knéry Judit: A Kaposvári Kipli-Kónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Evkönyve. 1966 -óc. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Sétabot,keményfa,karcolt diszitése.Ltsz.4994.H.92.cm
Készült 1929 körül Kopaszhegypusztán.A túldiszités
miatt úgy tünik,hogy esetleg ifj.Kapoli Antal készi-
tette. 1 9.o.15.ábra.fekete repr.

néry Judit: A Kaposvári ippi-ónai úzeum apoli
tárgyai 129.o.

A Janus annonius úz. vkönyve. 1966 óm. 1967
omogymegyei yomdaipari áll. aposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Sétabot,Keményfa.Cimre,spanyolozott sziv,"tüskerózsás kompozició,vadász,"Tuilánbokor",rózsa,cserlevél.Ltsz. 4161.H.91.cm.Készités,idő ism.Gyüjt.Gönczi Ferenc. 140.o.Faragott

Kméry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966 Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D,K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Furulya,bodzafából.Gatyás juhász,karcolt minta."Kapoli 1950"felirat.Ltsz.50.3.2.H.34.5.Atm.2.5.cm.Gyüjt. dr,Takáts Gyula. 1-7.o.12.ábra.Fekete repr.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Három doboza van a gyüjt-ben.Egy karcolt,kettő domború diszes.Téglatest alakúak.Zárása mozgatható gombra szerelt nyelvvel történik. 178.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal, faragómüvész

Doboz, juhar, szil, tölgyfa. Karcolt virágdisz. Ltsz. 4166.H.20. M.7.5.Sz.14.5.cm. Készült 1928 körül. ism. hely. Gyüjt. Gönczi Ferenc. 138.o. 13.ábra. Fekete repr

Knéry Judit: A kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Evkönyve. 1966. -ócs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Sétabot.Juhar.Sétabotos úr,ridikülös nő.Ltsz.4163.
H.87.cm.1928.Kopaszhegypuszta.Gyüjt.Gönczi Ferenc.
138.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Sétabot."Juhászkampó".Keményfa.Fent emberfej,pipázó f
férfi,virág,tulipán,rózsa,stb.Ltsz.4995.H.96.cm.1929
körül Kopaszhegypuszta.Gyüjt.Gönczi Ferenc.138.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. -ócs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Vál. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Furulya,"Furugla,tilinkó".Bodzafa.Gatyás juhász, virágbokor.Alatta:"Kapoli 1950".1950.Somogyhárságy. Ltsz.50.3.2.H.34.5,Átm.2x5 2.5.cm.Gyüjt.dr.Takáts Gyula. 137.o. 12.ábra.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Római Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomda p ipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Doboz.Juharfa,szilfa,tölgyfa,Karcolt disz,fekete kontúr,sárgitott háttér.Tetején tulipán,oldalain virágbokrok.Ltsz.4166.H.20.SzM.7.5Sz.14.5.cm.Készült 1928 körül.ism hely.Gyüjt.Gönczi Ferenc.138.o.13.ábra.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárggai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomda p ipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapolyi Antal,faragómüvész

Botok.Sétabot,agancs nyéllel.Gyürüs botok.Hónapokig
száritotta fát.Karcolt disz.hasonló a szaru tárgyakév
Legtöbbször gyürüszerüen ~~xxxxx~~ mennek a minták.
138.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomda ~~p~~ ipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapolyi Antal,faragómüvész

Sétabot.Szilvafa.A bot fején sziv.Felirat:"Kapoli Antal 8".Címer sétabotus úr,ridikülös nő.Tulipán,virágok "1928" évszám.Ltsz.4163.H.92.cm.Kopaszhegypuszta. 138.o.

Anóry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomda p ipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Sétabot.Rózsfa.kampója aganos.Címer,2 betyár,"Séta pista"feli-rat,cseészében virág,juhász és leány."Kapoli Antal munkája készült 1928"felirat.Ltsz.4165.H.85.cm Kopaszhegypuszta.14/g ábra. 138.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Kötet. 1967 Somogymegyei Nyomda p ipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Sótartó szaruból.4,mező,Fa fedőn fekvő kos van kifarag
va.Ltsz.9110.M.6.Átm.10.cm.Somogyhárságy.1974.9,ábra.
175.o.Fekete repr.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,fargómüvész

Sótartó,szaruból.4 mező,fedél faragott.Ltsz.10071.
M.8.Átm.12.cm.1936 körül.Somogyhárskagyág.11.ábra.
136.o. Fekete repr.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Sótartó szaruból. 4 mező.fedél faragott.Ltsz.10071.
M.8.Átm.12.cm.1936 körül,Somogyhrságy.10.ábra.136.o.
Fekete repr.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. -6os. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Vall. Kaposvár

M.D.K.

Petrus József, asztalos, bognár

Viseszéplakon ismerte meg őt id. Kapoli Antal faragómüvész, akinek fatárgait ő készitette elő. Maga ia jófaragó volt Kapoli stilusában. 136.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Kipli-Mónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Kós. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Furulyáit bodzafából készitette.Olajjal kente,hogy m
ne repedjen,a nyelv végére bőrtasakot tett.Gyakran
kellett használni. 137.o.

Enéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal.faragómüvész

Sótartó,szaruból.4 mező.Címer,tulipán,cserfaág,kedves
sével mulató betyár.Tulipán,szekfü,A fedőn domború lev
velek.Ltsz.5420.M.6.4,Átm.10.cm.készités 1927,hely ism
Gyüjt.Gönczi Ferenc.Kopaszhegypuszta. 8.ábra. 135.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Sótartói is ökörszaruból készültek.Először kerek,majd ovális,lapos a formájuk.Lapitotta,farész alul.és lakkozott.Karcoltak,fekete,piros vonalak,sárgitott háttér. 135.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Sótartó szarvból.4 mező.Asztalnál két ember,cimer, vadász,Fa fedőn fekvő kos van kifaragva.Ltsz.9110. M.6.Átm.10.cm.Kishárságy.1934.Gyüjt.Gönczi Ferenc. Somogyhárságy. 9.ábra.1 5.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Kötet. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Sótartó,szaruból.6 mezős.Tulipán,kánya,őszirózsa,szek
ffü,fedelén faragás,cserágak,Ltsz:50.3.5.M.6.3,H.10.3
cm.Somogyhárságy,készités ideje ism.Gyüjt.Takáts Gyula
136.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Fából készült tárgyai sokszor többféle fából is készültek.Nem maga készitette őket.1909 körül barátkozott össze Petrus József asztalossal,az készitette elő tárgyait. 136.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Kaos. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Vall. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Sótartó szarubőr.4 mezős.Címer,asztal mellettmulató betyár,juhász.Sárga háttér.fekete,piros szinezés.Virág,gerle,Fedőn faragott tölgyág,kánya.Ltsz.10071. M.8.Átm.12.cm.1976 körül.Somogyhárságy.Gyüjt.Göncui Ferne.10,11.ábra.136.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli Tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

"Kisbizsókkal"karcolta fatárgyaira a mintát.Zsiros korommal feketitette és szinezőnek választóvizet használt,ez rozsdabarna szint adott.Zöld és pirostintát is használt.Diszitmény azonos a szarutárgyakéval.
136.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli Tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. Kécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Hosszú furulya"hosszi furugla".Bodza és fagyöngy. "1950 emlék"~~felirat~~K.A."felirat.Furulyázó pásztor, virág,piros festés,karcolt minta. Ltsz.50.3.1. H.94cm.Átm.2.cm.Somogyhárságy.1950.Gyüjt.dr.Takáts Gyula.137.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli Tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id Kapoli Antal, faragómüvész

Sétabot. Rózsafa. Fogóján kosfej. "Kapoli Antal 1927" felirat. Címer, betyár, menyecske. "Bödö Böske, Séta Pista felirat. Táncoló betyár. Karcolt. Ltsz. 4160. H. 92, cm. Valószinüleg Kopaszhegypuszta. Gyüjt. Gönczi Ferenc. 138. o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. 129. o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. 66os. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli ~~Anatl~~ Antal,faragómüvész

Sétabot,Keményfa.Karcolt és faragott disz.Cimer,kigyó,Virág,zöld-piros festés.Ltsz.4994.H.92.cm.Készül 1929 körül Kopaszhegypusztán.Gyüjt.Gönczi Ferenc. 179.o.15.ábra.A túldiszités arra utal,hogy az ifj. Kpoli készitette.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli Tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Vadászkürt szaruból.Ltsz.91.20.H:59.Átm:15.cm.Somogyh
hárshegy,1934. 7.ábra. 134.o. Fekete repr.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
Tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll.Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Kanászkürt szaruból. mezővel.Ltsz.10069.H:51.Átm. 8.cm.19 6.Somogyhárságy. 6-ábra.134.o.Fekete repr.

Knéry Judit: A kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli Tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll.Kaposvár

M.D.K.

Id.Kapoli Antal,faragóművész

Sótartó szeruból.4.mezővel.Fa keret.Ltsz.5420.M.6.4.
Átm.10.cm.1927.8ábra.135.o.Fekete repr.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll.Kaposvár

M.D.K.

id. Kapoli Antal, faragómüvész

Nyolc sétabot egy ábrán. ~~A,B,C,D,E,F,G,H~~ A,B,C,D,E,F,G,H, jelzettel. 139.o. 14. ábra. Fekete repr.

Kméry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli Tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal, faragómüvész

Aganocsnyelü bot szignója. 29. ábra. 148.o. Fekete repr.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli ...árgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Kötet. 1967
Somogymegyei Gyomlaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Kobak.Fent két mezűben furulyázó juhász,magy cimer.
Nyakgyürün:"Kapoli Antal,1940 arégi magyarok emléke"
Lent ivekkel határolt mező,tulipánok,juhász,betyár,
menyecske.Ltsz.11206.H:32,Átm:11.5.cm,1940.Készült
Somogyháságyon.1940 körül.Gyüjt.Gönczi Ferenc.132.o

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Kanászkürt. 3 mező,szoptató őz,"őzike"felirat,Virágbokor"Kapoli Antal"felirat,Vadász kutyával,nyúl,juhász 1914 felirat,fácán,menyecske,cimer,tulipán.Sárga,zöld, fekete minták.Ltsz.65.89.1.H:31.5,Atm:6.5.cm.Helye bizonytalan. Gyüjt.Kovács József. 5.ábra. 133.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Evkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Diszkürt szarúból.Világos szaru.1927 évszám.Első mezőben cimer,"Kapoli Antal"felirat.Vadász ,szarvas,kutya a 2.-dikban.a 3.-ikban virágok.Ltsz.3631.H:32, Átm:7.cm.Készült Kopaszhegypusztán.Gyüjt.Gönczi Ferne 133.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Evkönyve. 1966. Pécs. 1967

Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Kanászkürt,szaruból.Három mező.Felt:"1936 Kapoli Antal Somogyhárságy".Címer,kánya,szarvas.Menyecske,fácán,4 juhász.2 mulató betyár,cserfa,kánya,"betyárvilág felirat.Ltsz.10069.H:51.Átm:8.cm.Gyüjt.Gönczi Ferenc. 6.Ábra.133.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Vadászkürt,szaruból.3 mező.Fentfelirat:"SH.Kapoli Antal 1939".Cimer,galamb,asztal mellett mulató úr, puskás betyár és neki kobakot nyújtó leány.Majd 2 betyár,vadász kedvesével,juhász.Ltsz.11158.H046.5.Átm. 9.cm.Somogyhárságy.Gyüjt.Gönczi Ferenc.135.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Ivókobak.Karcolt,kormos zsirral,piros tintával szineze
zett.Fent magy.cimer és juhásznak kobakot nyútó leány.
Nyakon"Kapoli Antal,régi emlék"felirat.Lent 5 mező:
lovon Rákóczi,virágok,asztalnál mulatómemberek.H:15.5,
Átm:11.5.cm.Ltsz.65.460.1.Kaposvár.Készülés ism. 131.c

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
Tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

A kobak tököt maga neveli.borotvával karcolja,kormos zsirral feketiti.1910-től választóvizzel is kisérletezik.Igy ez datáló.Piros-zöld tintát is használt szinezésre.Külön disz lent és fent.Teljesen kitölti a mezőket virággal,stb.131.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli Tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Kéc. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Kobak.Fent táncoló juhász,kobakot nyújtó vadász.Nyak gyűrün:"Kapoli Ahtal,1932".Lent 4 mezőben tulipán,leán 2 betyár,tölgy,kánya,szarvas.H:18.Átm:10.cm.Készült Somogyhárágyon.Ltsz.10278.1936.Gyüjt.Gönczi Ferenc. 1 1.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli Tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Kobak.Felül 2 mező,magy cimmer,tulipán.Nyakon irás":
"A régi világ emléke"Lent 4 4 mező.Asztal mellett mul
ató pásztorok,kobakból vizet ivók,fácán,szarvas.
H:15,Átm:10.cm.Ltsz.10277.Somogyhárshegyen készült
19[illegible]as években. Gönczi Gyüjt 1936. 131.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Vál. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Ivókobak.Gyüjt:Kopaszhegypuszta.Fent 3 mező.Juhász, tulipán,virágkomp.Lent 4 mezőben cimer"KAPOLI ANTAL" név,tulipán,őszirózsa,vrágkomp.Készités ism.H:14.3, Átm:12.cm.Ltsz.4167.1928. Gyüjt.Gönczi Ferenc. 1 l.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli ...árgyai. 129.o.

... Janus Pannonius Múz. Evkönyve. 1966. Kiad. 1967 ...omogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Id.Kapoli Antal,faragómüvész

Tárgainak gyüjtését Gönczi Ferenc kezdte.Járt Somogy hárságyon/1928-1942/.Madarassy László gyüjtése már szakszerübb,1930 körül.Takáts Gyuláé pedig már a modern szakszerü gyüjtés alapján készült. 130.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. ₤ 129.o.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Gém Kapoli Antal,faragóművész

Kobak.Fent 4 mező.virágok.Nyakon:"Kapoli Antal,1950" Lent körívek,juhász,tulipán,betyár,gerlék.Ltsz.50.3.3.H:20.5,Átm:12.5.cm.Kész.Somogyhárságyon.1950. Gyüjt Takáts Gyula.".ábra. 132.o.

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. X 129.o.

A Janus Pannonius Múzeum Evkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Kapoli Antal, faragóművész

A kürtöket magyar fajta hosszú ökörszarvból készítette. Kifőzte, fúvót faragott. Karcolt disz. fekete zsírozás, választóvíz, vagy piros, ill. zöld tinta. A disz körbe fut, szegődiszekkel. 133.o.4.ábra.

Knóry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. x 129.o.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. 1966. Tóc. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Lopótök."Hébér"Négy gerezd.Táncoló juhász,őszirózsa, menyecske,lopóból ivó ember.Felirat:"örök emlék Kapoli Antal 1950".Ltsz.50.3.4.H:54,Átm:9.cm.Készült Somogyhárságyon.1950.Gyüjt:Takáts Gyula. 132.o

Knéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. x 129.o.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Vadászkürt szaruból.Fent felirat:"Kapoli Antal 1936" Cimer,kürtös vadász kutyával.Lent lovon"Rákóczi",szarvas,gerle.Szegődisz.Ltsz.10070.H:27.5,Átm.8.cm.H Somogyhárságy.Gyüjt.Gönczi Ferenc.135.o.

Znéry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. x 129.o.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Vadászkürt szarúból.3 mező.Felirat"vadászkürt,kaposvári kiállitás emléke,1934.Kapoli Antal munkája",cimer,vadász agárral.a 2.-dikban 3 huszárruhás lovas, Felirat:"Zrinyi Miklós,Rákóczi Ferenc,magy.huszár,régi világ emléke".a 3. mezöben 2 betyár:"Patko János bandájó"felirat.Ltsz.91.20.H:59,Átm:15.cm.Somogyhárságy,1934.Gyüjt.Gönczi Ferenc.7.ábra. 133.o.

Knéry Judit: A kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Munkássága arra a korra esik,amikor a spanyolozást felváltja a karcolás és a domború faragásos technika A kisplasztika is felbukkan. Változik az ornamentika is,az alakok,elhatárolásában is. A pásztormüvészet utolsó felvirágzá a. Tehetsége iskolateremő,hatása igen nagy. 1 O.o.

Knéry Judit: A kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz. Evkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Kobak.Fent 2 mezőgétabotos ember,táncoló juhász.
Nyakon:"Gönczi Ferenc Kaposvári Múzeum igazgatója,Kapoli Antal munkájo"felirat.Lent 5 mező.tulipán,menyecske,puskás betyár,juhász,betyár,cserfa.Ltsz.10602.
H:27,Átm:15.5.cm.1936.Készült:Somogyhárságyon.1936.
Gyüjt:Gönczi Ferenc. 132.o.

Knéry Judit: A kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. 46cs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Kanászkürt szaruból.Fent felirat:"Kapoli Antal,Somog
hánx hárshegy,1935".Első mezőben cimer,2.ban két va-
dász,nyúl,huszár,Felirat:"Rákóczi emlék".a 3.-ban
két betyár,menyecske,macska,szarvas,"betyárvilág"fel
irxaat irat.Szegődisz.Ltsz.9680.H:45.5,Átm:8.2.cm.Ké-
szült:Somogyhárságy,1935.Gyült.Gönczi Ferenc. 133.o.

Knéry Judit: A kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. 66os. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Id.Kapoli Antal,Faragómüvész

A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeumban 63 tárgya van. 24 drb tárgy van fától,ifj.Kapoli Antaltól.A tanúlmányban csak az id.Kapolit tárgyalja. 129.o.

Knéry Judit: A kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz.-vkönyve. 1966. -6os. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

Juhász volt.munkáin ak leggyakoribb figurái ezek. Azonkivül a betyárvilág alakjai,akikről,vivel ősi juhászcsaládból származott,igen sokat hallott és ismerte a helyeket is ,ahol ezek megfordúltak. 129.o.

Kméry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

MTI SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1971 FEB 24
MEGYEI HÍRLAP

1021

Alkotásaiban él tovább

Szigetváron 78 éves korában elhunyt a híres zselici fafaragó népművész, ifjú Kapoli Antal. Édesapja, a művészi tehetséggel megáldott pásztordinasztia első ismert tagja, Kossuth-díjat kapott faragó munkásságáért. Fia tizenhét éves korában — — 1905-ben — lett pásztor és akkor kezdett faragni; édesapja volt a tanítómestere, mellette sajátította el a mesterségbeli ismereteket.

Több mint negyven évig pásztorkodott a dunántúli pusztákon, a felszabadulást számadó juhászként élte meg. Ekkor — 1946-ban — vált lehetővé, hogy kizárólag művészetének éljen és a művészetéből éljen meg. Munkáinak nagy részét múzeumok — elsősorban a kaposvári és a pécsi múzeum — őrzik, ezenkívül sok alkotása került hazai és külföldi magángyűjteményekbe.

Hét élő gyermeke van, közülük Ilona és József folytatja a családi hagyományként élő népi faragóművészetet.

Ifj. Kapoli Antal

SZABAD MANGORLÓKA RENDELKEZIK

Vállal M8-tól M csavar, tőcsavar valamint 8 fm-ig vonórúd metrikus és finon jobb, bal menet... A–00–0–60 minőségű anyagokon.
A maximális menethosszúság 400 mm.
Egyedi, speciális rendeléseknek is rövid határidőre eleget teszünk.
A megrendeléseket kérjük a dunaújvárosi hirdetőbe, „Dunántúli vállalat" jeligére.

1. Bologna—Foggia	1	
2. Cagliari—Inter	x	2
3. Catania—Sampdoria	x	1
4. Milan—Juventus	1	x
5. Napoli—Fiorentina	1	x
6. Roma—Varese	1	
7. Torino—Lanerossi	1	x
8. Verona—Lázio	1	
9. Casertana—Pisa	1	x
10. Livorno—Atalanta	x	1
11. Massese—Cesena	1	x
12. Monza—Novara	1	
13. Ternana—Palermo	1	x
Pótmérkőzések		
14. Reggina—Brescia	1	x
15. Mantova—Perugia	1	x
16. Bari—Arezzo	1	

MDK

ifjú Kapoli Antal, népművész,
faragó

1

Elhúnyt 78 éves korában szigetvárott.
Tizenkét éves korában, 1905-ben lett pántor, s akkor kezdett faragni. Apja (id. Kapoli Antal) volt tanítómestere. Negyven évig volt pántor. A felszabadulás után vált lehetővé, hogy csakis művészetének éljen. A zselici dombok között fekvő Diószpusztán telepedett le, s ott dolgozott, alkotott.
— : Elhúnyt ifjú Kapoli Antal népművész 7.

Népszabadság, Bp. 1971. febr. 24.

MDK

ifjú Kapoli Antal, faragó
népművén

2

Dióspuszta kerültek ki kezeálól a faragott botok, tükörtartók, dobozok, furulyák, kürtök, csontláncok.
1953-ban lett a Népművészet mestere, 1968-ban az édesapjáról elnevezett Kapoli-díjat kapta.
A leendő szigetvári múzeumban Kapoli-szobát rendeznek be.

—: Elhúnyt ifjú Kapoli Antal népművén 7.

Népszabadság. Bp. 1971. febr. 24

MDK

idősb Kapoli Antal, faragó, népművész

ifjú Kapoli Antal édesapja. Róla nevesték el a Kapoli-díjat.

—: Elhunyt ifjú Kapoli Antal 7.

Népszabadság, Bp. 1971 febr. 24.

Ifjabb Kapoli Antal

Rajzait említi a szerző.

Solymár István: Naivfestők; Műgyűjtő, 1970. 4. sz. 4. l.

id. Kapoli Antal, népművész

– emlékére rendezik minden évben Balatonlellén a fafaragások kiállítását.

–: Fa-bicska
Magyar Ifjúság, 1970. IX. 4. 16. e.

ifj. Kapoli Antal fafaragó

78 éves korában

Szigetvárott elhunyt

Mappa Manset 1971 február 24

4. old.

Kapoli [ ], faragó
népművész

Megemlítve. (Szőrös Józseffel kapcsolatban.)

M. Gy.: Fába vésett tanyavilág M. Z.

Népszabadság, Bp. 1971. máj. 23.

id. Kapali Antal

a balatonlellei művelődési otthonban a Kossuth-díjas szobrász életművéből bemutatót rendeztek.

A művész 1957-ben halt meg, bronz mellszobrát - Kőfalvi Gyula művét - a balatonlellei művelődési otthon parkjában avatták fel.

Dunántúli Napló, 1971. aug. 4.

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragóművész

A buzsáki faragóiskola,a múzeumok gyüjtőmunkája, kiállitások,mügyüjtők ösztönözték újabb munkákra. Érett művészete variáló kedét még jobban élesztette. 130.o.

Kméry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. 129.o.

Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

ifj.Kapoli Antal,faragómüvész

A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeumban 24.drb.tárgya van, mig atyjának id,Kapoli Antalnak 63 tárgya van.A tanálmány csak az id.Kapolit tárgyalja. 129.o.

Emery Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. 129.o.

Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Kanászkürt szarúból.3 mezőben diszitm ény.Sárga,zöld, fekete minta.Ltsz.65.89.1.M:31.5,Atm:6.5.cm.5.ábra. 1??.o. Fekete repr.

Kmóry Judit: A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Kapoli tárgyai. 129.o.

Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966. Pécs. 1967

Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

id.Kapoli Antal,faragómüvész

Szaruból készült kürtjein karcoklt disz.Fekete zsirozá
zás,válastóviz,szine tinta.A minták között szegődisz.
4.ábra.133.o.Fekete repr.

Kméry Judit: A Kaposvári Hippl-Rónai Múzeum Kapoli
tárgyai. 129.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

Kapoli Antal 2

dobozokon, furulyán, botokon, butorokon. A francia nyelvű cikk szerzője 3 képet is közöl; Kapoli Antal arcképét, Breglovics Kálmán alkotását, valamint Kiss Istvánt munka közben; Kapoli Antal képe alatt a következő szö-

Daily News, Budapest, 1967. okt.

Expo '70 issue Montreal, 22 l.

id. Kapoli Antal

Somogyszentmiklós környékén örizte, mint pásztor a juhokat. Nemrég, 90 éves korában elhunyt faragó-pásztor .

Karcolt diszü szaru sótartója /101. ábra/

Ferkai Lóránt: Remekel a bicska Bp. 1958. 99-100.1

Kapolitantal 1

népművész, fafaragó, született Gyalán, Somogy megyében, meghalt 1957-ben. 1955-ben Kossuth-díjat nyert. 50 éven át pásztorkodott s 12 éves kora óta fafaragással foglalkozott. Alkotásai pásztor-betyár-történelmi alakok-virágdíszítéses dobozokon, butorokon, botokon (serfőző): „In Holz geschnitzte Geschichte" Neueste Nachrichten, Budapest, 1967. IX. 23 31

Kapoli Antal

2

furulyán; a cikk szerzője fényképfelvételt is közöl Kapoliról, ülve az előállított népmüviszeti tárgyak mellett, a következő szöveggel: Der Meister der Volkskunst, Kossuth Preisträger, Antal Kapoli." —

/: serfőző :/ In Holz geschnitzte Geschichte"

Neueste Nachrichten, Budapest,

1967. IX. 23 3 l.

Kapoli Antal

Kiállítás Balatonlellén
(országos fazekas kiállítás)

Magyar Nemzet, 111.12.9.

id. Kapoli Antal, népművész

MDK

Balatonlellén aug. 4-én nyílik meg az id. Kapoli Antalról elnevezett kiállítás. A megnyitón osztják ki a Kapoli-díjat és az orsz. Jarogó pályázat díjait.

– : Kulturális hírek 8.

Népszabadság, Bp. 1968. júl. 28.

MDK

id. Kapoli Antal faragó népmüvész

A két Kapoli faragómüvészete, Pécs, 1967. szept.

Kapoli Antal

népművész Soltra Elemér meg-
festette portréját (olaj, 90 x 115 cm; -
szerepelt a kiállitáson)

Pécs-baranyai Országos képzőmüvészeti kiállitás
1956. Kat. irta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l.,
2o t.

24.l.

1867-
-1967

Kapoli Ubul

Szeretettel meghívjuk Önt és hozzátartozóit

A két Kapoli faragóművészete

című emlékkiállításunkra,
amelyet 1967 szeptember 30-án 16 órakor nyit meg
BERNICS FERENC,
a Baranya megyei Tanács VB
Művelődésügyi Osztályának vezetője.

JPM NÉPRAJZI OSZTÁLY
Pécs, Rákóczi út 15.

67-3945 Pécsi Szikra Nyomda

meghivó

Kápoli Antal „Kiváló népmüvész”. MLG.

Neve megemlítve.

Dr. Kodolányi János: „A pásztormüvészet Baranyában”.

Dunántúli Napló 1953 X. évf. dec. 1. 3. l.

MDK

ifj. Kapoli Antal, népművész
faragó

„Mohácson kiállítás lesz a két
Kapoli faragó művészetének legszebb
munkáitól...."

– : Ma: buzójárás Mohácson

13

Népszabadság, Bp. 1968. febr. 25.

MDK

id. Kapoli Antal, faragó művész
népművész

„Mohácson kiállítás lesz a Két Kapoli faragó művészetének legszebb munkáiból..."

— : Ma: busójárás Mohácson 13.

Népszabadság, Bp. 1968. febr. 25.

Kapoli Antal, fafaragó MDK

A róla elnevezett díjat augusztus elején adják ki.

— : Hír 10.

Népszabadság, Bp. 1963. jún. 20.

MDK

Kapoli Antal, festő.

32. l.

Ernst Mur. - Vidéri művi. kiáll. - SzM 1955 - Artur T.

Kapoli Antal, népművész 17DK

1955-ben kossuth-díjat kapott.
1957-ben elhúnyt. Ma már a róla elnevezett Kapoli-díj is a népművészek megbecsülését szolgálja.

Magyar István: Gondolatok a népművészeti hónap után

Népszabadság, Sz.-1959. sept. 18. 8.1

Kapoli Antal népmüvész
arcképe /Soltra Elemértől/

MDK

a Pécsett és Siklóson megnyilt országos képzőmüvészeti főiskolai kiállitáson szerepelt.

Dr. Végvári Lajos: Pécsi képzőmüvészek a képzőmüvészeti kiállitáson.

DUNÁNTULI NAPLO. Pécs. 1956. máj. 9.

MDK

Kapoly Antal

favaragó emlékére létesitett vándordijat Balatonlellén kiosztották.

Esti Hirlap 184 sz. 1959. aug. 7. 6 old.

M.D.K.

KAPOLI Antal faragó

a hagyományok továbbfejlesztésére

forekedett

- cs -t : Könyv a népmüvészeti faragásról

Magyar Nemzet 1962. január 31. 4.1.

Kapoly Antal
népművész

M.D.K

Fafaragásait mutatta be.

(gyurkó): A népművészet mestereinek kiállítása.
Élet és Irodalom, 1964. szeptember 19 - 8 lap

A.C.M.

[illegible]apoli [illegible]ntal volt juhász . M.D.K.

Somogyhárságy

Kobak /1930-as évek / repr.

[illegible]enaga János:Fényképművészet Bp. 1963. 20 kép

mdk

Kapoli Antal · népmüvész

dobozai a kiállításon

Lancz Sándor: Három kiállítás
Népmüvelés, 1956. iv 9 sz. 54. l.

mdk

Kapoli Antal kossuthdíjas népművész

munkái a tihanyi Népművészeti ház-
ban láthatók.

/. Népművelési tirek
Népművelés 1958. 9. sz. 31 l.

Rómay Mária

Kapeli Antal: Faragott doboz, fa

SZABAD MÜVESZET

1955. 4.sz. 165.l.

/D.Gy.: Két Kossuth-dijas/

Badál

Id. és ifj. Kapoli Antal Kisfaludy-Stróbl Zsigmond-dal beszélgetnek

Müvelt Nép
1955.márc.20./VI.évf.12.sz./1.l.

mdk.

Kapoli Antal népművész
Somogytársaság.

A 87 éves id. Kapoli Antal a dunántuli pásztorfaragás tíres mestere.

Képek munkáiról a 32 lapon
Lengyel György: Új termés. Id. Kapoli Antal Kanászkürt
Népművelés 1954, 1 évf 2 sz. 32 l után.

M.D.K.

Kapoli Antal, népművész

díszbotját emeli:

Kósa - : Egy kiállitás, melyet nem lehet elfelejteni.

Somogyi Néplap, Kaposvár, 1956, aug, 12.

Kapoli Antal id.

Kossuth -dijas

Népművészek Szövetkezetének tagja

somogyharsányi faragó iparművész

részt vett a fonyódi járási tanács kulturtermében 1956.jul.29-aug. 5 ig rendezett kiállításon.

Kiss I. Sándor: Dunántuli népművészeti kiállítás. DUNANTULI NAPLO, Pécs. 1956 jul. 26.

id. Napoli Antal M. O. K

népművén faragó

51 évet juhászkodott

Mül. Gyalánban 1867 nov. 4. én.

1955 ben „Népművének mestere"

3 anyagot hanhál: fát, nazult, kabaktökot. Legrégibb faragása 1893.

Domanovszky Gy: A két faragó Napoli. Bp 1955, 7, 8, 11, 12, 16 – 22.

id Kapoli Antal
népdhüvész

M.D.K

A kabakdíszítés művésze.

Gyurkó László: Népművészet és iparművészet

Élet és Irodalom, 1961 szeptember 2 – 10 l.

Idős Kapoli Antal MDK

a Népművészek Szövetkezete tagja

Kossuth -díjas

Szerepelt a HISZÖV és a Népi Iparművészeti Tanács által 1956 jul 29-től aug. 5-ig rendezett kiállitáson.

Kiss I. Sándor: Dunántuli népművészeti kiállitás Fonyódon.
SOMOGYI NÉPLAP, Kaposvár. 1956. jul. 26.

id. Kapoly Antal, népművész Jaragó MDK

Figurális díszekkel gazdagon ékesített pásztorbotja látható a Régiposta utcai bemutatóterem ben.

Szabadi Sándor: Szépség és hasznosság 8.(

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. dec. 14.

id. Kapoli Antal, népművész
Gafaragó

MDk

A Gafaragó sznak kultusza és hagyományai van Somogyban.

A megyei tanács évente megrendezi a balatoni népművészeti kiállítást s kiadja a Kapoli Antal-vándordíjat.

Honfi István: Népművészetünk napjainkban

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. febr. 22.

id. Kapoli Antal népművész

Művelt Nép. 1954. XII. 5. 7. o.

M. L.: Népművészeink felvonulási pá-
lyázata

Répertoire général

MDK

Kapoli Antal id.

faragó ~~az~~ népi iparmüvész

szerepelt a kaposvári kiállitáson.

W.E. : Népi iparmüvészeti kiállitás.

Somogy Megyei Néplap. 1963. aug. 6.

Id. Kapoli Antal népművész

Irodalmi Lexikon, 1955. III. 26. 5.o.

Baldinger Iván: A Kapoliak

id. Kapoli Antal faragó

3. M.ipm. és népmlv.kiáll. 1955. Ipm. Kuz.

Kapoli Antal čd

lásd okv.

Szabad Művészet

1955. 165. l.

Kapoli Antal id.

népművész

Kossuth-díj III.
fokozat.

Szabad Művészet
1955. 148. l.

Szerepettek az alábbi kiállításon.

Kapoli Antal id.

faragómüvész

Kapoli Antal ifj

faragómüvész

a stilizált növényi ornamentikát kedvelik, de néha a növényi diszítmény egy-egy figurát fog körül.

Domanovszky György

Népmüvészeti és ipar-müvészeti kiállítás.

Sz. M. 1953. 201. l.

Kapoli Antal id.

faragó

Lajd

Szabad Művészet
1952. 8. sz. 381. l.

47440-904.

A petös
ban fölfedezett
f. évi 34311 sz. a.
ság sürgös je
Budapest 1
A minis

Kapoli Antal ifj. MDK

faragó

népi iparmüvész

szerepelt a kaposvári kiállitáson.

W.E. : NÉpi iparmüvészeti kiállitás.

Somogy Megyei Néplap. 1963 aug. 6.

Fényképész

Kab. Műv.: 212/17 Hegedüsné

ifj. Kapali Antal: Faragott dolgok
(Diósjuszta)

Fa faragás

Falus Károly

Meg. mines

MDk

ifj. Kapoli Antal, faparagó
népművész

A faparagás somogyi kultuszának és
hagyományainak egyik folytatója.

Asztali cigarettatartó

(Fénykép) Repr.

Honfi István: Népművészetünk napjainkban
7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964-febr. 22.

Ifj. Kapoli Antal.

fafaragómüvész.

I. Iparművészeti kiállításon szerepelt.

Szabad Nép, 1952. aug. 14.

Ifj Kapoli Antal MDK

Népművészek Szövetkezetének tagja

diószpusztai faragó iparművész

részetvett a fonyódi járási tanács kulturtermében 1956.jul.29-aug. 5 ig rendezett kiállitáson.

Kiss I. Sándor: Dunántuli népművészeti kiállitás. DUNÁNTULI NAPLO, Pécs. 1956 jul. 26.

kapoli antal ifj.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3
Telefon: 139-292

1957 ÁPR 14.

NÉPAKARAT

— *Id. Kapoli Antal* Kossuth-díjas, a népművészet mestere, a legöregebb faragó népművész, 90 éves korában elhunyt.

Kaposi Mór dr.

ifj. Kapoli Antal, iparm.

MDK

ifj. Kapoli Antal

a Népművészek Szövetkezete tagja

diospusztai faragomüvész

Szerepelt a HISZÖV és a Népi Iparmüvészeti Tanács által 1956 jul 29-től aug. 5-ig rendezett kiállitáson.

Kiss I. Sándor: Dunántuli népmüvészeti kiállitás Fonyódon.
SOMOGYI NÉPLAP, Kaposvár. 1956. jul. 26.

M.D.K.

ifj Kapoli Antal
népművész

Fafaragásokat hészet

Gyurkó László: Népművészet és iparművészet.
Élet és Irodalom, 1961. szeptember 2 – 10 l.

Rónay Mária

ifj.Kapoli Antal: Faragott kazetta /fa/

SZABAD MŰVÉSZET

1953.máj.-jun.sz. 144.l.u.

/Lengyal Gy.: A népmüvészeti pályázat eredményei/

Ifj. Napoli Antal M.D.K.

népművén, faragó

Szül. Gyalánban 1893 ba. Juhánpántor

1953 ban: Népművészet mestere.

Nedvelt technikája a domború faragó, harcolás, csirezés

Domanovszky Gy: A két faragó Napoli. Bp 1955. 7, 11, 13, 16, –22

MDK

id. Kapoli Antal, faragó, népművész

Somogyhárságy körségben összegyűjtik id. Kapoli Antal faragrámyait, hogy a korábbi anyaggal együtt múzeum ot létesítsenek belőlük.

–: Kapoli-emlékmúzeum Somogyhárságyon 7

Népszabadság, Bp. 1967. szept. 15.

M.D.K.

Kapoly Antal (népműves + 1963)

Somogyhárshegyen dolgozó fafaragó, 1956-ban több évtizedes eredeti, népi zamatú faragásaiért Kossuth díjjal tüntették ki.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp. 1968. 997. old.

MDK

id. Kapoli Antal, népművész

Születésének 100., halálának 10. évfordulója alkalmából pályázatot hirdetnek. A kiállítás alkalmából leplezik le a neves somogyi faragó mellszobrát és adják ki az 5000 ft-s id. Kapoli Antal vándordíjat.

— : Népművészeti Kiállítást rendeznek Balatonlellén id. Kapoli Antal születésének 100. évfordulóján 7

NÉPSZABADSÁG, sp. 1967. aug. 2.

MDK

id. Kapoli Antal, népműves parasztművész

A jubileum alkalmával leleplezték Balatonlellén id. Kapoli Antal bronz mellszobrát.

—: Népművészeti kiállítás és parasztalkotások Balatonlellén. 7

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. aug. 8.

idős Kapoli Antal

a Kossuth-díjas pásztorfaragónak bronz mellszobrát avatják fel Szigetvárott. A szobor Rátonyi József alkotása.

TV Híradó.

1972. szept. 9. Tv. 19.30 /3/T.

Id. Kapoli Antal

/1867-1957/ sótartója a jelen század elejéről. 108 s. reprodukció.

Szalai Zoltán: Balatoni képes krónika. Budapest, 1969

idős Kapoli Antal, fafaragó
népművész

Bronz mellszobrát, Kőpalvi Gyula
alkotását Balatonlellén
állították fel. Egyidejűleg kiállítását rendezték műveiből.

— : Felavatták idős Kapoli Antal
mellszobrát

9.

Népszabadság, Bp. 1971. aug. 18 -

id.

Kapoli Antal

Kossuth-díjas faragó népművész bronz mellszobrát
-Kőfalvi Gyula szobrászművész alkotása- Balatonlellén
avatták fel. Egyidőben a művelődési otthon-
ban bemutát rendeztek műveiből.

Népszabadság, 1971, aug. 8.

Kapoly Antal
faragómüvész

Szerepelt a Népi Iparmüvészeti Tanács Régiposta utcai helységében megrendezett kiállitáson

Doboza

(gyurkó): A népmüvészet mestereinek kiállitása. Élet és Irodalom. 1964 szept. 19

id. Kapoli Antal, népművén, fafaragó

Emlékkiállítása len Balaton-lellén.

— : A Balaton-part idei programjából

6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. ápr. 23.

Kapoli Antal, népművész, faragó

Berlinben a Magyar naiv művészet c. tárlaton bemutatják grafikai lapjait, amelyek a magyar pásztorfaragások világát idézik. (III. 29. – IV. 26.)

– : Mai magyar képzőművészet 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. márc. 27.

id. Kapoli Antal, népművész

Példaként említhető.

Lengyel György: Hagyomány és népi iparművészet M.N.

Népszabadság, Bp. 1973. júl. 15.

Kapoli Antal, faragó, képművész

Megemlítve: a még fiatal – ninte gyerek – Perczel János bemutatták neki.

Tüskés Tibor: képzőművészeti krónika – Pántorművészet... 920-926.

XV
10.

JELENKOR, Pécs, 1972, október

id. Kapoli Antal, paragó

paragráfus: Repr.

id. Kapoli Antal: paragráfusa 985.

XV

JELENKOR, Pécs, 1972. november 11.

id. Kapoli Antal, faragó,
népmű vén

faragvány: Repr.

id. Kapoli Antal: faragványa Címoldal. (1)
[Kükő – kükő – kovító.]

Jelenkor, Pécs. 1972. november XV/11.

id. Kapoli Antal, Jaragó,
népmüvén

Jaragrány: Repr.

id. Kapoli Antal: Jaragránya 967. o.

XV.

JELENKOR, Pécs, 1972. november 11.

id. Kapoli Antal, Faragó

Faragvány: Repr

id. Kapoli Antal: Faragványa (2.)
[Ehülső-belső-borító]

JELENKOR, Pécs, 1972. november XV. / 11.

id. Kapoli Antal, népművész

Faragvány:

Repr.

id. Kapoli Antal: faragványa

Műmelléklet: 5. o.

JELENKOR, Pécs, 1972. november XV/11.

id. Kapoly Antal, faragó

A róla elnevezett pályázat kiállítása Kaposvárott nyílik meg okt. 8-án.

—:o Az id. Kapoly Antalról....

12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. okt. 8.

id. Kapoli Antal, Jaragó

Jaragrány:

Repr.

id. Kapoli Antal: Jaragránya (4)

[Hátró-kübrő-lovító]

JELENKOR, Pécs, 1972. november XV/11.

id. Kapoli Antal, népmüvén

Jaragvány: Repr.

id. Kapoli Antal: Jaragványa 1016.

JELENKOR, Pécs, 1972. november XV/11

i/j: Kapoli Antal, népműves

Rajz: Repr.

i/j: Kapoli Antal: Kobrak - reflet 1026.

JELENKOR, Pécs, 1972. november XV/11.

id. Kapoli Antal, faragó,
népművész

Életének, alkotó-munkásságának, technikájának, jelentőségének és hatásának tömör ismertetése. – 1867-ben született. (A család Kapoly községből származott. – 1930 óta csak a faragásnak élt; Somogyhárságyon lakott. Utolsó műve: egy kürt – a kapoli-pályázat vándordíja lett. – 1957-ben halt meg.
Mándoki Lázló: A pécsi múzeum Kapoli-gyűjteménye 1029-1030.

JELENKOR, Pécs 1972 November XV/11

id. Kapoli Antal, Jaragó

Jaragvány:

Repr.

id. Kapoli Antal: Jaragványa (3)

[Hátsó-belső-bosító]

JELENKOR, Pécs, 1972. november XV/11

idősb Kapoli Antal
faragó pihász

idősb Kapoli Antal faragó
pihász, 8 évtizedes munkája-
ért, 1955-ben Kossuth díjat
kapott.

Cs. Gy.: Pásztor faragás
Nők Lapja, 1968. szept - 36 szám

id. Kapoli Antal, fafaragó

● TÁRGYAK, FOTÓK A BALATONRÓL. A balatonlellei művelődési házban id. Kapoli Antal fafaragó népművész kiállítása, a keszthelyi Balaton Múzeumban Balaton és idegenforgalom címmel fotókiállítás nyílt meg.

— :o Tárgyak - - - - -

12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. aug. 7.

Id. Kapoli Antal, faragó
népművész

ID. KAPOLI ANTAL EMLÉKÉRE országos faragópályázatot hirdettek. A pályázaton részt vehet az országban élő, valamenynyi faragó, faragóművész. A pályaműveket július 8. és 10. között veszik át a balatonlellei művelődési házban.

8.

— : Hír

NÉPSZABADSÁG Bp. 1976. jan. 17

idős Kapoli Antal, faragó

Somogy megye tanárva „idős Kapoli Antal – emlékére meghirdeti a hagyományos országos pályázatot".

— : Közlemények

9.

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 18.

Kapoli Antal, népművész, fafaragó

Szigetvárott leleplezték Kapoli Antal mellszobrát.

—: Zrinyi-emlékünnepek Szigetváron

7.

Népszabadság, Bp. 1972. szept. 12.

ifj. Kapoli Antal, nepmüvén

Rajz: Repr.

ifj. Kapoli Antal: rajza

Mümelléklet: 6. r.

XV

JELENKCR, Pécs, 1972 november 11.

ifj. Kapoli Antal, faragó,
népművész

Született 1893-ban, meghalt 1971-ben. Élete végén alig látott s már nem bírta a faragást. Kere is meggyengült. Lánya: Kapoli Ilona birtatására „papiron rögzítette gazdag motívum kincsét." (Még életében kiállítása volt sajnai ból.)

Mándoki László: A pécsi múzeum Kapoli-gyűjteménye 1029 → 1030.

JELENKOR, Pécs, 1972. november

XV/11.

ifj. Kapoli Antal

A tavaly elhunyt ifj. Kapoli Antal temporneji nagyságú népi figurái szerepettek a Galéria „A magyar ~~mai~~ naiv művészet a XX. században" c. kiállításon.

(B.T.): A naiv művészet és a közművelődés.
Népművelés, 1972. ... 7.

Ifjabb Kapoli Antal
faragó

1968-ban a Kapoli díjat
Ifjabb Kapoli Antal nyerte
el.

Cs. Gy.: Pásztorfaragás
Nők Lapja, 1968. szept. - 36 szám

ifj. Kapoli Antal

"Betyár kompániája a dús erdőben" nagyra értékelt mü Szabó György kritikájában, mely "Naivok" cimmel a Nemzeti Galériában rendezett, -"Magyar naiv müvészet a XX. században" c.-uj kiállitásról szól.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juni. lo.
XVI. évf. 24. sz. 13. lap.

Ifj. Kapoli Antal a Népmüvészet Mestere

Kòós Judit: "Népmüvészeti és iparmüvészeti kiállitás a Mücsarnokban" cimmel számol be a tárlaton szereplő müvekről, s kiemeli a müvész pásztorfaragványai változatos, korszerű témával gazdagodott munkáit.

Irodalmi Ujság, Bp. 1953. aug. 29.
IV. évf. 18. sz.

Kapoli Antal

Jún. 28.-án nyílik a „Magyar naiv művészet" c. kiállítás Drezdában, melyen szerepel pásztorfaragásokat idéző grafikai lapjai (említve)

Hajdúbihari Napló, 1974. jún. 5.

Kapori Antal népművész, faragó-
művész

Szigettvárott kerül bemutatásra a két-
-id. és ifj.-Kapori faragóművész művei.-

Baranyai népművészek.

1974. V. 28. Kossuth, 13.45 LA-né/11.

Kapoli Antal fafaragó

neve említve

Művészettörténeti Értesítő 1972

315, 317. old.

idős Kapoli Antal, Jaragó

Művei ékességei a Kaposvári múzeum kiállításának.

Gnody Éva: Pásztorok Jaragták

4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. aug. 24.

Kapoli Antal, népművész

Drezdában állították ki grafikai lapjait.

– : Magyar képzőművészeti Kiállítások Külföldön 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 26.

ifjú Kapoli Antal 1.

Szigetvárou 78 éves korában elhúnyt a híres zselici faragó népművész ifjú Kapoli Antal. Édesapja, a művészi tehetséggel megáldott pásztordinasztia első ismert tagja, Kossuth-díjat kapott faragó munkásságáért. Pia tizenkét éves korában – 1905-ben – lett pásztor és akkor kezdett faragni; édesapja volt a tanító mestere. Mellette sajátította el a mesterségbeli ismereteket.

Meghalt ifjú Kapoli Antal.

Magyar Hírlap 1971/55 8 old.

ifjú Kapoli Antal

Több mint negyven évig pásztorkodott a dunántúli pusztákon. A felszabadulást számadó juhászként élte meg. Ekkor – 1946-ban – vált lehetővé, hogy kizárólag a művészetének éljen, és a művészetéből éljen meg. A zselici dombok között fekvő Dióspusztán telepedett le, itt alkotta a szebbnél-szebb faragott bolokat, tükörtartókat, dobozokat, fürülyákat, kürtöket és csontlancokat.

Meghalt ifjú Kapoli Antal.

Magyar Hírlap 1971/55 Pold

ifjú Kapoli Antal.
Munkáinak nagyrészét múzeumok, – elsősorban a kaposvári és pécsi múzeum – őrzik, ezenkívül sok alkotása került hazai és külföldi magángyűjteményekbe. 1953-ban halvanadik születésnapja alkalmából, megkapta a Népművészet Mestere címet, 1968-ban neki ítélték oda az édesapjáról elnevezett Kapoli-díjat.

Meghalt ifjú Kapoli Antal.

Magyar Hírlap 1971/55 Sold.

ifjú Kapoli Antal.
Kemmütétje miatt azonban abba kellett hagyma a faragást és ettől kezdve inkább rajzolt. A Népművelési Intézett tavaly nagyszikerü kiállitást rendezett Budapesten a szép, naiv Kapoli rajzokból. Hét élő gyermeke van. Közülük Ilona és József folytatja a családi hagyamányként élő népi faragomüvészetet. Ifjú Kapoli Antalt ma temetik kigelvárán.

Meghalt ifjú Kapoli Antal.

Magyar Hirlap 1971/55 8 old.

ifjú Kapoli Antal.
Sírjánál a Baranya megyei és a Szigetvári
Városi Tanács képviselői mondanak búcsúzta-
tót. A városi tanács úgy határozott, hogy a
leendő szigetvári múzeumban Kapoli-szo-
bát rendeznek be; itt állítják majd ki leg-
szebb alkotásait és ide gyűjtik személyes
tárgyait, faragókészletét is.

Meghalt ifjú Kapoli Antal.

Magyar Hírlap 1971/55 8 old.

Kapoli Antal, Faragó

Egy faragránya (és 5000 ft) a
a Kapoli-pályázat jödíja.

T.T.: Népművészeti napok Lellén, földváron 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. júl. 22.

ifjabb Kapoli Antal

A rajzokon kezdetben az egykori faragókéssel beidegzett formák kontúrjait követi a toll, mintha ifj, Kapolinak nem is volna más célja velük, minthogy később kivitelezendő faragásainak terveként használja fel őket.Később a rajzok már minőségileg más,festőibb jelleget kapnak,a korábbi plasztikai felfogással szemben szinesebbé, formailag gazdagabbá válnak.Körökkel és ivelt vonalakkal tagolja a felületet,minden képmezőt a téma és a kifejezés tartalmi egységének rendel alá.

Péter Imre:Ifj. Kapoli Antalnak,a népmüvészet mesterének kiáll. az Eötvös Klubban
Népmüvelés 1970/8 43.old.

A somogyi faragópásztorok évszázados müvészi hagyományainak élő képviselője.A müvészet formavilágát és a mesterség csinját-binját apjától idősebb Kapoli Antaltól tanulta.1953-ban elsőként tüntették ki a"Népmüvészet mestere" cimmel.Vérbeli müvész,amitóta kora és egészségi állapota akadályozza a komoly erőkifejtést igénylő fafaragásban tollal és szines rajzszerszámmal veto papirra embereit,állalatit,növény és virágdiszeit,a pásztorélet hétközpapjait.
Az Eötvös Klubban rendezett kiállitásán alkotáit mutatta be.

Péter Imre:Ifj. Kapoli Antalnak,a népmüvészet mesterének kiállitása az Eötvös Klubban

Népmüvelés 197o/8 43.ol.d.

A müvész 77 éves, többszörös szemoperáción esett át,ezért a kiállitáson szereplő rajzokat nem fogja valóra váltani.

Péter Imre:Ifj. Kapoli Antalnak, a népmüvészet mesterésnek kiállitása az Eötvös Klubban Népmüvelés 1970/8 43.old.

idősebb Kapoli Antal 1.

A somogyi faragópásztorok évszázados müvészi hagyományainak képviselője.Fia, ifj. Kapoli Antal tőle tanulta a mesterséget.1955-ben Kossuth dijjal jutalmazták,tiszteletére alapitották halála után a jeles népi faragók között évente kiosztásra kerülő Kapoli-dijat.

Péter Imre:Ifj, Kapoli Antalnak,a népmüvészet mesterének kiállitása az Eötvös klubban

Népmüvelés 1970/8 43.old.

id. Kapoli Antal, népművész

Emlékére ismét meghirdették az országos faragó pályázatot.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1972. febr. 2.

Kapoli Antal

Neve emlitve,müvei szerepelnek a

"Magyar naiv müvészet a XX.században" c.

kiállitáson a Nemzeti Galériában

Kritika 1972 julius

3o.old.

KAPOLI, faragómüvész

1968-ban Mohácson időszaki kiállítás keretében faragványaiból bemutató volt. 331.old.

A Baranyamegyei Múzeumok 1968.évi működése.329.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XIII. 1968.
Pécs, 1971.

i fj Kapoli Antal

pásztorfaragó

Halálának 10. évfordulóján pásztorfaragónak
bemutatását tervezik

Mándoki Lávló
ciné

Dunántúli Napló
1981 jan. 1

Sfj. Kapoli Antal (1893-1971), a Népművészet mestere, faragó, Kapoli-díjas.

Meggyengült látása miatt élete vége felé már nem tudott faragni, lánya rábeszélésére gazdag motivumkincsét papiron rögzítette. Utolsó alkotásai rajzok, melyekből még életében kiállítást rendeztek a bpesti hátvös-klubban. A két Kapoli faragóművészete a drubosfaragásban és a karcolásban náluk érte el a legmagasabb szintet.

Mándoki László: A Pécsi Múzeum Kapoli-gyűjteménye. Jelenkor, Pécs, 1972. Nov. 1030. old.

ifj. Kapoli Antal

A Nemzeti Galéria és a Népművelési Intézet 1971-ben nagy művészeti pályázatot írt ki nyugdíjasok részere a faragó népművész munkáját beküldte a kiállításra.

Bajor Nagy Ernő: Nagy művészek kanaly űka szabad Föld, Bpest, 1972. jém. 4.

ifj.KAPOLI ANTAL, naiv művész, festő Perogó

Némelyikuk/pl.Kapoli,Antoni Pál,Asztalos Joachim/művé szete a bölcsőt, a népművészeti forrást idézi.De nem az "ősforrást",de annak a XX.sz-i utóéletét,a kor által ki nőtt és meghaladott bölcsőt. 74.old

BANSZKY PÁL: Élő naiv művészet 69.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, XV.évf. 1972. 10.sz.
Budapest

irj.KAPOLI ANTAL, naiv művész, faragó,festő

E kései virágzasu népmuvészetben mear nem érvényesul a lasznossag elve,onmagaert való lett,a gyonyorkodtetes szandekaval keszult.ook jó szinvonalu,szobor-igenyu alkotas keletkezett.a pásztorfaragás tradicioja egyik agon a kommercionalis kereskedelmi megrendelések kielégitesében masik agonn a "grand art"-hoz hasonló rendeltetesu szobrok keszitésében él tovabb. 74.old

BANSZKY PAL: Élő naiv művészet 69.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, XV.évf. 1972. 10.sz.
Budapest

Iesto és

Ifj. KAPOLI ANTAL, naiv művész, ~~XXXX~~ faragó

Az országos hírű faragó Kapoli élete utolsó öt évében golyóstollal és színes ceruzával rajzolt, ritkán szépségű s talán legtisztábban folklorisztikus szellemű népi grafikákat is. Rajzai a pásztorfaragások világának sajátos, kétdimenziós vetületei. Tenyérnyi papírokon növényi ornamentumok, bokrok, indák, tölgyek; szarvasok, madarak, betyárok, juhászok, vadászok. 74.old

BÁNSZKY PÁL: Élő naiv művészet 69.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, XV.évf. 1972. 10.sz. Budapest

ifj. Kapoli Antal, népművész

Példaként említve.

Lengyel György: Hagyomány és népi iparművészet

M.7.

Népszabadság, Bp 1973. júl. 15.

ifjabb Szapoli Antal

A tavaly elhúnyt ifjabb Szapoli Antal tenyérnyi nagyságú „népi figurái" jelentették a Galeria kiállitásán – Magyar naiv művészet a XX. században – a népművészet tiszta szellemiségét.

B. P.: A naiv művészet és a közmuvelödés

Népmüvelés 1972/7 39 old.

ifj. Kapoli Antal

Sótartó

Forrás 1973/~~4~~-5/44

ifj. Kapoli Antal

/Diószpuszta/

Faragott cigarettásdoboz /repr/

Lengyel Györgyi: Népi faragás
Rajztanitás 1963. II-III.sz 56.l.

MDK

ifj. Kapoli Antal faragó

3.M. ipm. és népmüv. kiáll. 1955. Ipm.Muz.

MDK

Kapoli Antal ifj.

diospusztai fafarago

szerepelt a Janus Pannonius Muzeumban rendezett kiállitáson.

Dr. Harcos Ottó: Az első megyei ipar- és népmüvészeti kiállitás.
Dunántuli Napló, Pécs. 1957. V.7.

Kapoli Antal ifjú

A somogymegyei pásztorfaragás kiváló felytatója 1953. a népművészeti pályázaton I. díjat kapott

Szabad Művészet
1953. 3 sz. borítók
Az Népművészeti pályázat eredménye.

Lengyel Gy.:

ifj.Kapoli Antal fafaragó-mïvés.

Diószpuszta.

Béke és Szabadság.1953.35.sz.aug.26.8.9.1

ifj.Kapoli Antal iparmüvész.

Szab.Nép.1952.194.sz.aug.17. 7.l.

Kiriani

ifj. Kapoli Antal Zarugi

Mürvelt Nép, 1953. jún. 6-15-old.

Kiriani

ifj. Kapoli Antal

Irodalmi Ujság, 1953. aug. 29. 8. old.

Hj. Kapoli Antal népművész

Irodalmi Ujság, 1950. III. 26. 5-o.

Boldizsár János: A Kapoliak

MDK.

ifj.Kapoli Antal

Népmüvészi munkásságáról

Dunántuli Napló 1965 május 7.lap -

id. Kapoli Antal

és Kántor Sándor tárlata a balatonlellei

Müvelődési Házban nyilt meg.

Magyar Hirlap 1978-184-13

idős Kapoly Antal

„Fafaragás" (vepro)

Szebelkó Erzsébet: A népség kiállítás
Nők Lapja, 1978. augusztus 19 - 16 lap.

Kapoli Antal, népművész

Szerepel az irmeztelésben.

Vadas J.: Népi iparművészet, avagy.. 11-12

Kritika, Bp. 1978. szept. 9

Napoli Antal

„Széktánila"
(repro)

Nepes György: A magyar nép művészetéről.
Új Tükör, 1979. március 4 - 10. lap.

Id. Kapoli Antal, fafaragó népművész

Negyedszázados a Népi Iparművészeti Tanács, a NIT. – Sokat jelentettek az elmúlt negyedszázadban a pályázatok, ezeket az 1950-es évek végétől folyamatosan alapítottak. Id. Kapoli Antal nevét viseli a fafaragó- és Gerencsér Sebestyénét a fazekaspályázat.

Kovai Iván: A művészet tiszta forrása. Szövetkezet, 1978. aug. 23.

Antal Kapolyi sen.

Balatonelle, Kulturhaus: Holzschnitzerei von Antal Kapolyi sen. und Keramiken des Volkskünstlers Sándor Kántor.

Ausstellungen in der Provinz.

Daily News, 1978. aug. 4.

Kapoli Antal

A néprajztudósok felfedezték művészetét-

Magyar Hirlap 1978-14o-6
Balassa Istvánː Népművészet, iparművészet, népi iparművészet

Ifj. Kapali Antal

„Pipázák", papír, toll, számeszeruza,
17x20 cm. 1969.

(repr.)

Művészet, 1976. 11. 10. old.

ifj. Kapoli Antal, grafó

L: Rétfalvi Sándor

Tüskés Tibor:Képzőművészek műhelyében 253-261.o.

JELENKOR, PÉCS 1977. márc. 3/ XX .

Ifj. Kapoli pásztorfaragó

A régi fél nomád, erdőjáró somogyi pásztorélet megszűnt, de a fa ma is faragásra csábítja az embert. A híves somogyi pásztorfaragók, a Kapoliak, apa és fia helyére újak lépnek.

Tüskés Tibor: Képzőművészek, Műhelyében. Alkotótelepek.

Jelenkor, 1977. 3. 260. old.

Id. Kapoli pásztorfaragó

A régi nomád, erdőjáró somogyi pásztorélet megszűnt, de a fa ma is faragásra csábítja az embert. A híves somogyi pásztorfaragók, a Kapoliak, apa és fia helyére újak lépnek.

Tüskés Tibor: Képzőművészek, Műhelyében alkotótelepek.

Jelenkor, 1977. 3. 260. old.

id. Kapoli Antal, parasztó

L: Rétfalvi Sándor

Tüskés Tibor:Képzőművészek műhelyében 253-261.o.

JELENKOR, PÉCS 1977. márc. 3/ XX .

KAPOLI ANTAL, fafaragó

J.P.M.~~Ltsz.~~ Gyufatartó.- Ltsz:52.57.1.-Pécs/158/.fa. egypattantós.-H.7 cm.-Sz: 5.1 cm. V:1.5 cm.-Kapoli Anta készitette. Közölve: Baranya népe 1963.38. Fekete repr. 213.old

SÁFRÁNY ZSUZSA: A Janus Pannonius Múzeum Gyufatartói 205.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KAPOLI ANTAL, fafaragó

Gyufatartó.-J.P.m. Ltsz:52.72.1.-Kisszentmarton./343/, fa, egypattantós.-m:7.2 cm.-Sz: 5 cm.-V: 1.5 cm.- Kapoli Antal készitette ? /1934.VII.22./. Domborfaragas Fekete repr. 216.old

SÁFRÁNY ZSUZSA: A Janus Pannonius Múzeum Gyufatartói 205.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

NAPOLI ANTAL, fafaragó

Gyufatartó.-Domborfaragással díszitve.- J.P.M. Ltsz: 68.23.2.-Nádarkut.Somogy m.Fa.-Kétpattantós.M:6.8 cm. Sz: 5 cm.-V: 1.4 cm.--Napoli Antal készitette ? Fekete repr. 217.old

SÁFRÁNY ZSUZSA: A Janus Pannonius Múzeum Gyufatartói 205.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KAPOLI ANTAL, fafaragó

A Néprajzi Múz.Baranyamegyei Anyaga/gyufatartók/.
NM. 134048 Ltsz.-Somogyharsány/92/.Domborfaragasos,
kétpattantós.Kaploi Antal készitette./Domanovszky 1955.
56.és 60.abra/. 221.old.

SÁFRÁNY ZSUZSA: A Janus Pannonius Múzeum gyufatervei
205.old

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve, -XVII-XVIII. 1972-73.
Pécs, 1975.

idősebb Kapoli Antal

A Kapoliak emberemlékezet óta juhászok voltak, és névadói egy somogyi falunak: *Kapolynak. Idősebb Kapoli Antal* művészetére már az első világháború idején felfigyeltek, és alkotásai révén hamarosan országos hírűvé vált. Azután 1933-ban Somogyhárságyra költözött, s így lettek a Kapoliak baranyai lakosok. Az elsők között kapta meg a *népművészet mestere* címet, majd 1955-ben — életműve elismeréséül — *Kossuth-díjban* részesült.

Baranya megye, valamint Szigetvár járási és városi tanácsa anyagi támogatást nyújtott a Kapoli-remekek felkutatásához, meg-

Magyar Hirlap 1976/155/4

Iglói:Kapoli remekek Pécsett

id Kapoli Antal

A dunántúli pásztorművészet kiemelkedő alakjai voltak a *Kapoliak* — idősebb és ifjabb Kapoli Antal —, akiknek életművét a pécsi *Janus Pannonius Múzeum* tárja fel és mutatja be. A kutatómunkának az ad időszerűséget, hogy jövőre lesz a népművészdinasztiát alapító *id. Kapoli Antal születésének 100. és halálának 20. évfordulója.* A múzeum már a felszabadulást követően hozzáfogott a Kapoli-faragványok gyűjtéséhez, és ma már *száznál több alkotásukat* őrzik a néprajzi osztályon

Magyar Hirlap 1976/155/4
Iglói: Kapoli Kemelek Pécsett

vásárlásához. Ennek köszönhető, hogy lassan Pécsett alakult ki az ország legnagyobb Kapoli-gyűjteménye. A művészien faragott tárgyak — asztalok, székek, padok, botok, kép- és tükörkeretek — 1920 és 1970 között készültek, azaz teljes fél évszázadot fognak át. Egy 1933-as keltezésű faragvány például, amely vonuló betyárokat ábrázol, és amelynek *A régi világ emléke* címet adta az alkotója, a legszebb Kapoli-művek közé tartozik. Ebből a gazdag anyagból állítják majd össze a Kapoliak faragóművészetét reprezentáló *szigetvári kiállítást:* ez lesz a *Kapoli-múzeum* hazánkban.

Magyar Hirlap 1976/155/4

Ujj Napoli Antal

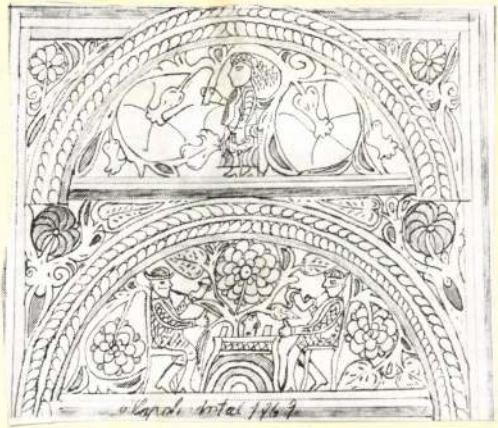

„Pipázok"

Nevékgyártó István: A magyar népe festészet és...
Művészet, 1976. november – 10 oldal.

ifj. Kapoli Anta

Mándoki László, a Janus Pannonius Múzeum néprajzi osztályának vezetője, a Kapoli-életmű lehető legteljesebb feltárásán dolgozik. Kutatása során figyelt fel *ifjabb Kapoli Antal grafikáira*. Hetvenéves korában a művésznek meggyengült a látása, és a keze sem bírta már a faragókést, ezért abbahagyta a faragást, s leánya biztatására rajzolni kezdett. Megszabadulva az anyag és az eszköz kötöttségétől, önálló grafikai alkotásokat hozott létre. Rendkívül izgalmas nyomon követni, amint a faragó átváltott grafikára, ezért a kiállításon helyet kapnak majd a kuriózumnak számító ifj. Kapoli-rajzok is.

(iglói)

Magyar Hirlap 1976/155/4

Iglói:Kapoli remekek Pécsett

Kapolyi Antal

Méltatás.

Jelyés Gyula: Az ismeretlen Tihany.
Tükör, 1976. aug. 10-4 oldal.

Napoli Antal

A népművészet alkotásmódjának a kollektív formulák alkalmazásának szintjét éppen a nemvégében helytelenett Napoli rajzok képviselik legjellegzetesebben.

Kerékgyártó István: A magyar népi festészet.....

Müvészet, 1976.november - 10.oldal.

Kapoli Antal

Kapoli Antal amikor már nagyon idős volt és nem tudott faragni, a zohat a jelenetehet, amelyeket majdan a tükörre faragott, most tollal, papíron örökített meg.

Kerékgyártó István: A magyar népi festészet...

Müvészet, 1976.november - 10.oldal.

Ifj. Kapoli Antal

Ifj. Kapoli Antalnak a hatvanas években keletkezett tollrajzai vannak kiállítva a Nemzeti Galériában.

Kerékgyártó István: A magyar népi festészet.....
Művészet, 1976.november - 10.oldal.

id. Kapoli Antal, Jánagó

L: Kántor Sándor

8

Szente E: Ötszáz nép múvén egy növet hezetben

Népszabadság 8 p. 1979 aug. 10

Kapoli Antal, népművész

L: Nagy Ferenc

Szőllősi Ferenc. Hitelhagyott fajanszó 3.

Esti Hírlap, Bp. 1980 aug. 15.

ifj. Kapoli Antal, népművész

KIÁLLÍTÁS NYÍLT IFJ. KAPOLI ANTAL MUNKÁIBÓL

Régi épületben van a barcsi Dráva Múzeum tájháza. Itt nyílt meg ifj. Kapoli Antalnak, a népművészet mesterének kiállítása, halálának tizedik évfordulója alkalmából. A mester életének utolsó évtizedében már csak rajzolt — képünkön a rajzkiállítás részlete látható.

ban dolgozik:

— A barlangi levegő elsősorban az

Rehabilitációs lehetőség

id Kapoli Antal, faragó népművész

Idősebb *Kapoli Antal* juhfejű, csodálatos faragott pásztorbotjai még a múltból a mába nőtt népművészetet őrzik ezen a kiállításon: a nyáját legeltető juhász maga készítette szerszáma ez, használati eszköz, melyet alkotójának természetes zsenialitása, míves boldogsága avatott művészetté

2

(t. f.): kötles, cserép, pohárszél.

Esti Hírlap, Bp. 1978 jún. 16.

id. Kapoli Antal, fafaragó

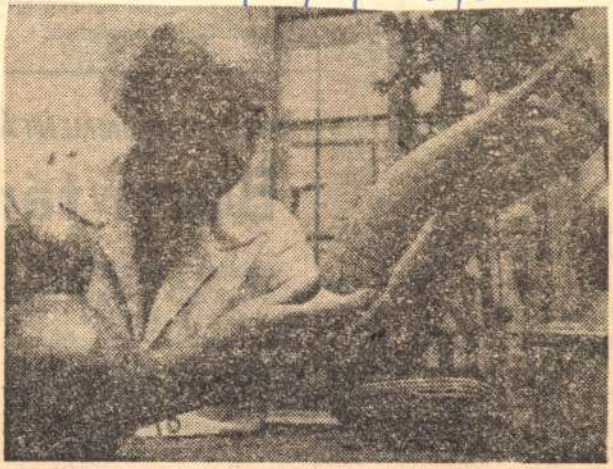

A pécsi Janus Pannonius Múzeumban helyezték el az ismert fafaragó népművész család, a Kapoliak gyűjteményét. Id. és ifj. Kapoli Antal, továbbá Kapoli Ilona és Kapoli József munkáit Mándoki László (képünk), a néprajzi osztály vezetője rendszerezi

—: (fénykép — h

2.

Esti Hírlap, Bp. 1977 szept. 30.

Kapoli Antal fafaragó

A népi iparmüvészet ma cimü tárlaton szerepelt.

Magyar Hirlap 1981/9/18/6

Antal Kapoli sen.

Ausstellungen in der Provinz:

Balatonlelle, Kulturhaus: Holzschnitzereien von Antal Kapoli sen., und Keramiken des Volkskunstmeisters Sándor Kántor.

Daily News, 1978. aug. 9.

Id. Kapoli Antal, népművész
faragott székei.
(népr.)

Kodolányi János: a Néprajzi Múzeum
Népműtörlés, 1948. 9. 33. old.

Kapoli Antal

Művészet, 1942. 2.
14. old.

id. Kapoli Antal, népművész

KETTŐS KIÁLLÍTÁS. A balatonlellei művelődési házban idős Kapoli Antal és Kántor Sándor Kossuth-díjas népművész alkotásaiból rendeznek kiállítást; a szombati megnyitó műsorában fellépett Psota Irén Kossuth-díjas érdemes művész is.

– Kú

21.

Népszabadság, Bp. 1978. aug. 6

ifj. Kapoli Antal, fafaragó

L: id. Kapoli Antal.

-: (fényképi- szöveg-) 2.

Esti Hírlap, Bp. 1977 szept. 30

egy Kapoli Antal forgó

Cikk a két Kapoliról

Magyar Nemzet 1983. X. 29.

Kapoli Ilona

Szigetváron él a harmadik Kapoli nemzedék tagja
müvei a Janus Pannonius Muzeumba kerültek.

Magyar Hirl p 1976/155/4

Kapoli Ilona, fafaragó

L: id. Kapoli Antal

L: (- férykép - kövecs -) 2

Esti Hirlap, Bp. 1977 szept. 30

Kapoli Ilona

Ifj. Kapoli Antal bánya. Ő maga is művészkedik, fest és forag.

Mándoki László: A Pécsi Múzeum Kapoli-gyűjteménye.
1972. Nov. Jelenkor, Pécs, 1030. old.

Kapoli Ilona (Szigetvár) faragó

Id. Kapoli Antal emlékére Balatonlellén két-
évenként megrendezik az országos faragó-
kiállítást, a pályázatra beküldött anyag-
ból. Az egyik második díjat kapta mű-
veiért. A családi hagyományok követője-
ként lapátok és kabaktők díszítésű mun-
kákat küldött be. (említve)

Horányi Barna: Kapoli emléke fában.
Somogyi Néplap, 1974. aug. 4.

Kapoli Ilona, [faragó,
festő,
népmű vész]

Ifj. Kapoli tutal lánya. „Maga is ...
fest és farag."

Mándoki László: A pécsi múzeum Kapoli-gyűjteménye
1029 – 1030.

JELENKOR, Pécs, 1972. november XV/11

Szapolyi Szabadi ifj.

M.D.

Az oroszlán James Pannonius Mecenatus volt tárlata ids Szapolyival egyfitt.

— Kiállítások

Művészet, 1967 október - 47 kap.

Kapoli István ids.
faragóművész

M.D.K.

Az orosházi Janus Pannonius
Múzeumban mutatta be mun-
káit.

—: Kiállítások
Művészet, 1967. október - 97 lap.

Kapoli József, fafaragó

L: id. Kapoli Antal

-: (- fénykép - szöveg -) 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977 szept. 30

Kapoli, faragóművész

A Pécsi Janus Pannonius Múzeumban rendezett művészeti kiállitások 1945-1974 között:
1967-ben rendezett kiállitás: A két Kapoli faragóművészete. 385.old

Sarkadi Eszter: A Jan.Pann.Múz.vázlatos története a Felszabadulástól napjainkig 373.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

Kapoli József

szerepelt füszertartóval a Népmüvészek Szövetkezetének Kecskeméti u. mintatermében

Magyar Hirlap 1976/27o/11

KAPOLI Ilona
Sziklák alatt
akril, akvarell, papír,
60x42 cm, 2001

D. SZABÓ Margit
Fény felé
kollázs, pasztell,
43x30 cm, 2001

A **PÉCSI GALÉRIA**
tisztelettel meghívja

KAPOLI Ilona és **D. SZABÓ Margit**
festőművészek

kiállításának megnyitására
a **Pécsi Kisgalériába** (Szent István tér 4.)
2001. február 8-án, csütörtökön
délután 5 órára

A kiállítást megnyitja:
SIPOS Endre
festőművész, művészeti író

A kiállítás megtekinthető:
2001. március 1-ig, naponta 12-18,
szombaton 10-18 óráig.
Kedd szünnap.

PÉCSI GALÉRIA • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T/F.: +36 (72) 511-322
E-mail: pecsnagal@pecsgallery.hu

Lóska Lajos
művészettörténész

Budapest
Felsőzöldmáli u. 61-65.
1025

III

KAPOLI ILONA

Magyar Iparmű.
2003/4.

36. old.

MTAK Kézirattár Ms 4163/78.

Kézírás postai levelezőlapon.

Címzés: Nagyságos Dr Gerlőtei Jenő tan

Feladó: Fülep Zengővárkony u.p. Pécsvá

Gerlőtei Jenő ld. 915.sz.

1. Ld. 1249.sz.

2. Nem tudni, milyen elmaradt recenzió